

Roffredi

de Actionibus et Ordine Judiciorum

[illegible] Libellus de ordine iudiciorum [illegible]
[illegible] beneventanus [illegible] libro [illegible] in quo oper[illegible]
continetur [illegible] libellis [illegible]
[illegible]
[illegible] prohemium

Considerans ingenii et scientie mee facultatem, non cen[illegible]
sui tam grande opus assumere, cum sim insufficiens et im-
[illegible] et labiis circumcisus, [illegible] mea [illegible] confisus
[illegible] linguas infantium facit disertas, quitatur cunctis affluen-
ter et non improperat, qui ait: cum steteritis ante reges et presides
nolite cogitare quid loquamini, non enim vos estis qui loqui-
mini, sed ipse spiritus qui habitat in vobis. Ipse os meum tangat for-
[illegible] quatinus valeam [illegible] ut per me tanquam per organum materia
libellorum panderetur, et qualis sit ordo solutus qui in iudiciis se-
quenatur. Et sic rem non novam aggredior, cum antiqui [illegible]
[illegible] res illa sit acta [illegible] que non sum dignus corrig[illegible]
[illegible] calciamentis solvere. Verum quia natura cotidie [illegible]
[illegible] denovo nova cotidie prodeunt, ut inquit
[illegible] coll. vi. [illegible] supplicio. reper-
tendo [illegible] depositis [illegible] egregie notum sit [illegible]
[illegible] reddiderit [illegible] novum. Nec dicat aliquis [illegible]
expedit, quam multis [illegible] et [illegible] est tractatum, sed quid cotidie
[illegible] non facile [illegible] venit [illegible]
[illegible] examine [illegible] emergunt, non est [illegible]
[illegible] presens opusculum non culpabitur, ut inquit coll. v.
ut [illegible] impe[illegible] et sepius est alibi. Omne [illegible]
[illegible] ut cum [illegible] adhuc addiscere possit. ut [illegible]
[illegible] suis. [illegible] ornaticibus [illegible]
[illegible] addiscere velle et plenum, ut [illegible]
Verum quia credidi quandam summulam [illegible] de libellis [illegible]
[illegible] actore [illegible] qui libellum [illegible] super acti-
bus [illegible] quam summulam [illegible] ut est quesita
[illegible] in legibus [illegible] speciale [illegible] actione [illegible]
et formare libellum, aut ignorat actionem sibi [illegible]
[illegible] opus [illegible] qualiter sit concipiendus libellus cum
actionem ignoret. [illegible] ignorat [illegible] nonnulli [illegible]
[illegible] nulla est [illegible] nec [illegible] difficiles libelli cotidie de-
[illegible] emergentes sunt [illegible] opere [illegible] quodam modo
est difficile [illegible] libellos difficiles [illegible] et ordinem iu-
diciorum [illegible] in legibus [illegible]
[illegible] ego Roffredus beneventanus [illegible] iuris [illegible]
[illegible] nobilium [illegible]
[illegible] nobili [illegible] opus [illegible]
[illegible] ordine [illegible]
[illegible] nomen [illegible]
[illegible] principium [illegible] medium et preterea presens opusculum
fine laudabili concludatur [illegible] presens opus [illegible]
[illegible] domini Jo. et domini [illegible]
[illegible] libellus disputatorius reliquerunt [illegible]
[illegible] et invidia repellantur [illegible] in hoc opere [illegible]
[illegible] iudicia [illegible] et dubitans [illegible]
[illegible] libelli [illegible] qualiter sit concipiendus libellus [illegible] que
actio competat [illegible] iudicium [illegible]

[illegible] de libello [illegible] [illegible]

[illegible] de libellis et ordine iudiciario quia libelli [illegible]
[illegible] et coram iudice vel arbitro [illegible]
[illegible] iudicum. [illegible] iudices [illegible]
[illegible] delegati. [illegible] verum [illegible]
[illegible] delegatus. verum [illegible]
[illegible] concipiatur libellus [illegible]
[illegible] linguarum. [illegible]
[illegible] agere et quando [illegible] quis [illegible] agere [illegible]

bus [illegible] iudicium [illegible] et [illegible]
[illegible] libello [illegible] quibus modis concipiatur
libellus. [illegible] offeratur libellus. [illegible]
debeat offerri libellus. [illegible] omnis libel-
lus. [illegible]
[illegible]
[illegible] in libello [illegible]
[illegible] libellus [illegible]
[illegible] libelli [illegible]
[illegible] qualiter libellus sit concipiendus super quibus actionibus. [illegible]
qualiter iudicium [illegible] et sic videmus qualiter [illegible]
[illegible] agit. [illegible] qualiter [illegible]
beat iudicare. [illegible] appellatur. [illegible] et quando [illegible]
[illegible] et qualiter [illegible] mandandi [illegible]
[illegible] et [illegible] et iudices [illegible]
[illegible] necessarium [illegible] et etiam [illegible]
ff. de [illegible] quia iudicia [illegible]
[illegible] peticia [illegible]
[illegible] subiudice [illegible]
[illegible] placet. solum [illegible] testes [illegible]
[illegible] legum [illegible]
[illegible] pecuniaria [illegible]
[illegible] iudex [illegible]
[illegible]
[illegible] et iudices [illegible]

[illegible] iudices [illegible] esse [illegible] in legibus [illegible] cum [illegible]
[illegible] ut ff. de iudiciis [illegible] plene [illegible]
[illegible] iudices qui-
dam sunt clarissimi, [illegible] spectabiles, [illegible] illustres [illegible]
[illegible] delegati. [illegible] clarissimi sunt quos
minores iudices appellamus [illegible] ut inquit coll. [illegible]
[illegible] magistratus muni-
cipales. [illegible] ordinarii clarissimi appellantur, ut C. de episcopis et clericis
l. [illegible] spectabiles sunt quos medios appellamus [illegible]
[illegible] comites [illegible]
[illegible] clarissimi [illegible]
[illegible] et duces [illegible]
est dux [illegible] comes [illegible] spectabiles [illegible] comites clarissi-
mi [illegible] C. de episcopis et clericis [illegible] ff. de offi-
[illegible] Illustres sunt quos ma-
ximos iudices appellamus, prefectus urbis [illegible]
[illegible] pretorio [illegible]
[illegible] C. de [illegible] C. de episcopis
et C. l. [illegible] ff. [illegible] l. ult. [illegible] et [illegible]
[illegible] super illustres [illegible] imperator [illegible]
l. [illegible] de [illegible] ut inquit coll. v. [illegible] illustribus et qui
super [illegible] C. de episcopis et clericis l. [illegible] omnes [illegible]
[illegible] ff. de [illegible] feminis [illegible]
[illegible] ordinarii sunt et [illegible] exceptis
defensoribus civitatum et magistratibus municipalibus, ut ff. de
officio [illegible] ut l. [illegible] et ff. de officio [illegible]
[illegible] ff. de [illegible] magistratus municipales [illegible]
[illegible] ut inquit [illegible]
[illegible] coll. [illegible]
[illegible]
[illegible] capita [illegible] membra [illegible]
[illegible] ordinarii [illegible] qui
[illegible] ordinarii [illegible]
[illegible] delegatus [illegible]

[illegible] illustres [illegible] et

ordinarius. sed delegatus. sed ipse iudex eligitur. et iudex electus confirmat vel et imperator. populus dat ordinarium iurisdictionem. ut C.
de defensoribus civitatum. l. siquis rogatus. et C. de defensoribus civitatum. l. de
fensores. ita et in auth. de defensoribus civitatum. coll. iii. § decreto. et C. de
magistratibus. l. i. Sunt iudices electi hodie de consuetudine sunt quam an
nuatim eliguntur in civitatibus tuscie et lombardie potesta
tes ordinarios esse. Et hic dicitur ordinarius qui iurisdictionem habet a
se vel ab imperatore. vel principe. vel a lege. vel consuetudine. ut
ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. more maiorum. et l. quia. Delegatus
autem est cui causa committitur cognoscenda. non refert a quo
committatur. utrum a principe. vel ab alio qui iurisdictionem habet. ut ff. de
officio eius cui mandata est iurisdictio. l. i. prout. et C. de iudiciis. l. iudices. et ff. de iuris
dictione omnium iudicum. l. solet pretor. et C. quis pro sua iurisdictione iudices dari.
debent. per l. in ea. Ita demum delegatio valet si ea illa que
delegantur et qui eum delegatur iurisdictionem pertinent delegantis.
ut pandecta. l. C. qui pro sua iurisdictione. in fine legis. Et est ratio quia extra
territorium ius dicenti impune non paretur. ut ff. de iurisdictione omnium iudicum.
o. i. l. ult. Ita demum tenet missio in creditores mittuntur
in bonis. si locus unde debet fieri missio ad iubentem pertineat. ut ff.
de bonis. auctoritate iudicis possidendis. per l. cum unus. § si quis. Refert tamen utrum delega
tus a principe. et delegatum ab alio. nam delegatus a principe de
legat. ab alio delegatus non. ut C. de iudiciis. l. a iudice. non dicitur ca
suale in delegato. per sublimiorem lecturam. in qua dicit ut
ff. de officio proconsulis. et legati. l. legatus mandata. Sunt omnes delega
ti ab alio dicti pedanei preter delegatum a principe. ut C. de pe
daneis iudicibus. l. i. et in auth. coll. v. ut de fide. seu sit. non ipse.
§ illud. et quia unitatis ratio. Ideo enim omnis delegatus dicitur peda
neus. quia nullam iurisdictionem habet a se. unde delegare non potest.
at delegatus a principe habet aliquam iurisdictionem. unde et delegare
potest. sic dictum est. vel potest distingui an delegatus faciat litem
contestari coram se et tunc a quolibet sit delegatus tunc delegat.
certe ante litem. iste delegatus a principe. ad instar procuratoris qui
ante litem non dat procuratorem. sed post litem sic. ut C. de procuratoribus. l. neque.
et l. procurator. Et sic consuevit hec distinctio fieri quotiens moritur
delegans utrum sit finita iurisdictio delegati. sic contingit morte
o. per innoc. nam ut finitur cum mandatum re integra mor
te finiatur. ut C. mandati. l. mandatum. et res dicitur integra ante
litem contestatam. ut in auth. de litigiosis. coll. viii. § sancimus apud iudicem. li
cet in delegato a papa vel ab imperatore per se dicti quia sua
delegatione. ex sola delegatione habet iurisdictionem. primo sic dictum
est. hec est differentia inter ordinarium et delegatum. quia ordi
narius delegat. delegatus non. nisi a principe delegetur. ut ff. de
officio eius cui mandata est iurisdictio. l. ult. et ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. mo
re. et C. de iudiciis. l. a iudice. et ff. de iudiciis. l. cum pretor. § i. Sed
licet quidam dicant et male. quod l. illa. a iudice. C. de iudiciis.
corrigatur per auth. ut differentes. seu sit. coll. v. et est signata in
l. illa. que sic incipit. adhuc. sed male dicunt. quia autem loqui
tur. quod delegans nolebat omnia iudicia delegare sibi vo
lebat suas reservare. hoc prohibetur iure novo. sed simul ex
toto delegare potest. et ita non corrigitur. l. antiqua que enim
non innuatur quod stare prohibetur. ut C. de testibus. l. lex. Sed
utrum autem ab alio delegatus possit delegare. quidam distingunt
utrum sit delegata universitas causarum. et tunc unam delegare
potest. non tamen totam iurisdictionem quam habet demandatam an ad unum
sit delegatus. et tunc illam non delegat. et sic intelligitur. l. ff. de
iudiciis. l. cum pretor. et ff. de officio proconsulis. l. legatus. Sunt interim
que leviter. et ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio. l. ult. et ff. de iurisdictione
omnium iudicum. l. i. § igitur. in fine. et l. more. et l. solet. Sed hic delegatur
universitas causarum tota. vel pars. sic de facto contingit. eligitur aliquis
in potestate aretina ipse non potest super esse committit alii vi
ces suas sic et fit sepe in lombardia et tuscia. hic talis cui
committuntur vices potestatis recte iudices delegat ad ali
quam causam. quia nullam iurisdictionem dicitur commendatam tunc et iurisdictionem

sunt iudices dandi licentia. ut ar. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. iii. in
fine. delegatur pars iurisdictionis verbi gratia est in civitatis aretine po
testas aretina delegat pro communi aretino quendam loco
suo. Si alium iudicem delegat delegatur singularis. potest
dominus potestas habet causam coram se hanc delegat alteri doctori
hic delegatus alii non delegabit. sic dictum est. Sciendum est tamen
est quod nec delegatus nec ordinarius erit quis in causa sua suum su
orum abitio sive expresso. ut C. ne quis in sua causa. l. i. fi.
et ff. de iudiciis. Iulianus. an fiat. licet iudex in qua est asse
sor. ut C. de assessoribus. l. nemo. Sed non erit iudex si sunt de
vocati in causa illa. ut ff. de iurisdictione omnium iudicum. in. pretor. Sed illi
non erunt iudices quos societas habeant. ut ff. de iudiciis. l. cum
pretor. Quero si quis an possit quis esse iudex in causa filii vel eius filius
in causa patris. quidam dicunt possit distinguit utrum iste delegatus
et tunc potest. ut ff. de iudiciis. l. in privatis. an iste ordinarius. et tunc non
erit iudex nisi filius nisi quos secum habet. ut ff. de iurisdictione omnium iudicum. o. iii
l. qui iurisdictioni. non usque ad certe. litis. ut ff. de officio proconsulis. l. sed et
consulto. Sed que est ratio. Quod delegatus fungitur munere delegantis
et non suo. ut ff. de officio eius cui mandata est. l. i. l. ult. et sic est presump
tio quod iudicet delegatus sic et delegans. ar. ff. de officio pp. l. i. et
ordinarius fungitur munere suo. ut ff. de iurisdictione omnium iudicum. o. iii. l. mo
re. et ideo est presumptio quod bene iudicet. Alii distinguunt utrum sit
causa criminalis et tunc nec filius patris nec econtra nec affinis suus. ut ff. de
iurisdictione. lex cornelia. et in eo casu intelligitur. l. ff. de iurisdictione. o. i. q.
iuris dicti. si vero sit causa civilis potest. ut ff. de iudiciis. l. in privatis. Sed quere ratio. Respondeo. in promptu quia in causa criminali maius pe
riculum. et ideo maius consilium. ut ar. ff. de arbitris. l. i. in causa enim
sanguinis plerumque est patris consilium capere plebeis. ut ff. de
vul. l. si in ea. l. et ideo removetur pater et filius et etiam
adfinis. Domino autem meo R. non sunt ordinarie cause quod pater
filio et econtra possit esse iudex. ut ff. de iurisdictione. o. i. l. qui iurisdictioni
et de iniuriis. l. cornelia. Si vero recusatur qui iudex esse potest. nisi
intersit utrum sit ordinarius vel non. quia quantum ad ius pu
blicum non sequitur filius potestatem patris. ut ff. ad trebell. l. nam quod.
et ff. quando dies ususfructus. l. Si vero econtra autem ut distinguen
dum utrum iurisdictio sit contemptoria. et tunc potest esse iudex et recusari. non
recusatur ut ff. ad trebell. nam quod. et ff. qui et a quibus manumissi. l. nihil
iure eorum. Que cause possint delegari. et que non.

Quia diximus de iudice delegato. et crederet aliquis forte
quod omnes cause possunt delegari. ideo videamus que cause possint de
legari. nam si scierimus que cause non possunt delegari
per consequentiam sciemus que cause delegari possunt. nam si sciveri
mus qui sint impotentes per consequentiam sciemus qui sint sa
ni iuris. ut institutio de his qui sui vel alieni iuris sunt. et ff. de his
qui sui vel alieni iuris sunt. et ff. de his qui sui. vel alieni. iuris.
sunt. l. i. natura est contrariorum hec quod probato uno restat probatum
et reliquum. nam si privativa res tunc est per consequentiam priva
tiva res in ea non esse. ut ff. de precario. l. i. Sed Cause
est non delegatur causa liberalis. ut C. de pedaneis iudicibus. l. pla
cet. Sed nec causa criminalis. quia cum pertineat ad merum im
perium. quod non delegatur. nisi quando contingat presidem proficisci.
ut ff. de officio eius cui mandata est. l. i. ff. ad municipalem. l. ea.
quesitum meri imperii. Unde et propterea arbiter dari criminalia
non cognosceret. ut ff. de arbitris. non distinguentes. Co
gnitio autem suspecti tutoris demandatur et transit cum
generali iurisdictione demandata. et hoc propter utilitatem pupil
lorum. ut ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio. l. cognitio.
vero delegatus licet cognoscat. non tamen privabit sed
iudex ordinarius tamen. ut ff. ad turpillianum. l. i. § suspec
ti. et idem puto in criminali. quando contingit presidem profici
sci quod delegatus cognoscet non tamen privabit. ut ff.
de officio proconsulis. l. solet. et in auth. de coll. § prohibemus coll.

viiii. nisi mentis clerici de aut principis in loco presidis ille cum cognoscit ut preses. ut c. de offo ei cui man. e. iii. l. sug gerente. Licet quidam dicant q. l. illa loquitur in uicario uni dicunt quidam q. maioris iur. e. quam delegatus. Sed incognitione suspecti legatus proconsulis potest puniri. ut inst. de suspec. tu. q dicunt quidam specialiter in legato proconsulis quibus in ta specialia. quia et iudex e ordinarius et de omnibus cognoscit et specialiter uinculatur de eo legato potius quam de alio et sic no. regula in generali specialia questio meri imperii non delegantur. ut. ff. de offo ei. cui man. e. l. i. ut ff. de offo proconsulis. l. nec quem quam. et omnia et ff. de reg. iuris. l. omnia. et l. denique. Sed regula illa hodie fallit in tribus. primo q preses necessitate a liqua impeditus mittere potest aliquem ad puniendam sibi decreta quoniam potest explicare et omnia sunt commissa. preter in . ab sidere et ultimum supplicium. ut in aut. de coll. et ad hec coll. viiii. quia autem quidam male voluerunt trahere et per quam preses in principatu uenerit. q littera illa non patitur. nam loquitur cum preses in principatu illa nondum uenerat. Secundo quia demandare potest proconsul. ea questio de mero imperio quam ad cognitionem ut ff. de offo proconsulis. solet. Tertio quia si iudex fuit in locum mortui subrogatus potest omnia expedire. ut c. de offo ei q uice alicuius obtinet. l. sub generate. Sed ille non dicitur habere de legatam iurisdictionem sed potius commendatam. Sunt autem ista me ri imperii que delegari non possunt. animaduertere in facinoro sos homines. Item cohercere delinquentes et incarcerare et uincula. Item h. ar. in aut. de defensio. ci. et audient. in prin. Item ne tempore sui magistratus possit agere uel conueniri. ut ff. de in ius uo. l. ii. ff. de iudic. pars litterarum. minores uero magistratus rec te conueniuntur tempore sui magistratus. ut ff. de iur. l. si magis tratibus. Item decreta eius possunt fieri uenditio predii minoris. item trans lacio alimentorum. ut ff. de reb. eorum qui sub. l. eum. l. et ff. de transact. l. cum. Item ut fiant testium infinuationes inquisitiones o lim. licet hodie non sit meri imperii. quia possunt insinu ari coram defensore. ut in aut. de defensorib. ci. coll. iii. § no habentes. Item iubere caueri pretoria stipulatione et in possessio nem mittere ipsam. ut ff. de iur. o. i. l. iubere. licet illorum cognitio possit demandari. ut ff. de offo ei cui man. e. i. l. cognitio. Item non delegantur ea questio mixti imperii. ut. ff. de adminis. l. ea que sunt imperii. Sed huic regule de rogatur in duobus casibus. primo circa dationem tutoris. ut. ff. de tu. et cu. da. ab his. l. i. iandi. et inst. de acil. tu. et ff. de admini. tu. l. tutoris. § cum in prin. sed contra. ff. de tu. et cu. da. ab his l. nec mandante. Solutio. q ibi dicitur q alius dari non potest. subau di cum non sit de iure dicto presidis demandans. sicut sit de iure dicto demandatur. et hoc propter utilitatem pupillorum. sed hodie de fensores dant tutores secundum sollempnitatem. ut in aut. de aull. tu. Secundo derogatur in ea restitutionis. et hoc propter utilitatem minorum. q et olim poterat generaliter delegari et hodie et specia liter et generaliter delegatur. ut. c. v. et ap. q. ea. un. re. si . agi. l. ult. in fin. Sic delegatur. q habet etiam magistratus mu nicipalis. sed contra. ut. ff. ad munic. l. ea. Solutio e mixti im perii. sed tamen magistratus municipalis eam non habet. sed ex delegatione. ut. c. ubi et ap. quo. l. ult. in fi. Sic per ea que dicta sunt pa tet aperte q dicantur res esse meri imperii. de tractatur de iu dicio sanguinis uel punire delicta que delegari non possunt. Res dicitur mixti imperii. q delegari non potest. uel habet a mero imperio. quia ibi uenit cognitio pecuniaria et hoc est iur. dictionis et ideo res tales sicut supra dixi dicuntur mixti imperii. Res dicitur iurisdictionis que delegari potest indifferenter et agitur ibi de pecuniario commodo. et questio ille. Solutio. omnes alie excep tis predictis quam supra dixi. contra. Sed circa liberalis iuris si ue mix ti imperii. quidam dixerunt q sit meri imperii. et quia de causa ad di sione tractatur puta de statute quasi mortalitatem comparatur.

ut ff. de reg. iur. l. furtum. et in aut. de nupt. coll. iiii. § si uero decretum iudiciale. Sed puto q sit mixti imperii contra. Item circa restitutionis auxilium mixti imperii. Solutio quia sic et quasi delegatur ut ff. ad munic. ea. Item quia desideratur magna causa cognitio ut ff. de in int. re. l. omnes. sed hodie derogatur per l. ultimam sicut dictum est. et intelligas omnia que excel lentia cause presidibus per l. aliquam committuntur et demanda ri non possunt. et non competunt aliis de iurisdictione sunt mixti imperii ut datio tutoris. et talia sicut supra dixi. licet e illa habent aliquid a mero imperio. sunt tamen mixti imperii. et quia delegari non possunt. et quia ibi e commodum pecuniarium. Consequens autem bonorum pos. possit delegari distingue. aut queris de illa bonorum p. que tribuitur. sicut sunt .vi. bonorum p. ta. contra ta. unde libe. unde a gnati. unde cognati. unde uir et uxor. et e .vii. ex ordina ria. sicut notatur in summula de bonorum p. quod e ille bonorum p. tri buitur, iur. habet. ff. de bonorum p. l. iii. § bonorum p. et ille non delegantur quia maxima desideratur sollempnitas, imperatoris dic tis bonorum pos. hodie in pretorio. de uis. b. q delegari possunt. nam nulla desideratur sollempnitas. ut. c. qui admittere bonorum p. p. l. ult. et c. de cur. fu. l. ult. Similiter sit bonorum p. que fieri e ut car boniana. et illa que datur legatario nomine legati sub condicionis relicti. illa et iur. ueri et hodie delegatur. ut ff. de offo ei cui ma. i. l. cognitio. Item in dampni infecti. nota cau tionem. et quia demandari potest. et q habet eam magistratus mu nicipalis. e re. ipsa ut mittat in possessionem ex primo decreto et hoc propter elicitur ut ff. de dampno. infec. l. i. Sed opponitur na iur. q nulla causa possit delegari. nam omnia que cause cogni tionem desiderant non possunt per libellum expediri. et demandari. ut ff. de offo procons. nec quicquam. et de reg. iur. omnia. at non e aliqua causa cognitio in qua cause cognitio non desideratur. q nulla causa delegabitur. Solutio dicunque desideratur cause co gnitio. aut desideratur plena. aut semi plena. Si in illa co gnitio potest expediri per officium. aut iur. actionis. desidera tur plena cause cognitio et expeditur per solum officium. i. ut bonorum p. q iur. tribuitur. ut ff. de bonorum pos. l. iii. § plt. Item restitutio ini. in qua desideratur maxima cause cognitio. ut ff. de in int. re. omnes. querela inofficiosi habet condicionem solum in possessionem. i. ut ff. de min. q. si minor. § ult. Item translatio alimentorum. ut ff. de trans. l. cum hi. ista talia non demandantur licet fallatur in datione tutoris et causa restitutionis ut dictum e. Similiter desideratur semiplena cause cognitio expeditur res illa solo officio. i. ut in carboniana bonorum p. ut. ff. de carbo. l. iii. et potest demandari. Similiter petatur aliquid iur. ac tionis. licet in omnibus actionibus desideretur cause cognitio tamen demandari possunt. Sed licet ea que sunt meri imperii uel mixti non possunt delegari. ea tamen questio coherentis im perii. uel iur. dict. transeunt et delegantur. sicut modica cohercio. ut ff. de offo ei cui man. e. iii. l. ult. et de iur. o. i. l. ii. et l. magistratib. Item de coherenti imperio habent pu niendi aliquem in mittendo sed non mittitur. sicut dic dicto uidimus. et hoc dic. l. si. de iudic. et l. pre tanda. § si autem. Item ut exequatur sententias arbitrorum. et iudicum delegatorum. ut. ff. de re iudi. l. a diuo pio. i. Solutio et de his. aut. l. p. cum unus. § his quidem. Item ut possit citare partes q. citatio qualiter fiat. j. hoc ope no tabo.

Verum recuset ordinarius.

Dictum e supra de iudicibus ordinariis et delegatis. uerum quia iudices aliquando suspecti habentur et ideo a partibus re cusantur. Nunc uidamus de recusatione ordinarii utrum pos sit recusari et in parte ista notatur dissentio inter doctores nostros. sunt e mar. mea sententia q iudex ordinarius etiam cum iur. ueniente possit recusari. ecce e recusatur preses de ordinario q non iudex in causa illorum q secum habent. ut ff.

de iur. o. i. l. quiuis dicit. Item et affinitas repellit iudicem. ut ff. de iur. l. lex cel. Item inimicitie. ut ff. de ..al. cum separatis, nec dicat aliquis q l. illa loquitur iudice cum separatis, nec dicat aliquis q l. illa loquitur iudi
ce delegato. non e uer. nam ibi tractabatur cum libellus qua
p. et solum agitatur. ut c. de pedan. iud. l. plac. Item si
fuit aduocatus in causa postea fiet iudex ordinarius ut ff. de
iur. dict. o. iu. l. prox. Item sic assessor recusetur sicut iu
dex ordinarius. ut c. de assessor. l. ult. Item ordinarius re
cusatur sicut cepit adeum puenire. ut ff. de iudic. l. iul. ut
fiat. Item si arguitur. ex. actio sententia. l. c. de iur. dic. o
iu. l. nemo potest. sed aut lite, pot. nam locus est actio sententia
legis ut ff. de offic. ei cui. man. eiusdem dict. l. i. et ff. de re
iu. exec. et ff. man. sepe intus et singulorum. Item et ar
gumenta ista suadent q iudex possit recusari et sit ordinarius.
ff. de arbi. l. non distinguemus. et cum quidam. ff. de despe. aut
ad simile et c. dex. cu. ta. l. humanitatis. Item recusatur or
dinarius. ut in aut. de exhibe. et intro. reis. coll. v. sciant ergo et
est posita. c. de lit. co. aut. offerantur. et in aut. de executoribus et qui
conueniuntur. et recon. coll. vii. et illud quoque et est posita.
c. de sentent. et int. aut. et conseq. et hanc sententiam sequitur dominus et p
ceptor meus. R. (domino aut. b. et jo. et dominus az. et ut iudex or
dinarius recusari non possit. et habeat omnibus. l. nam de locuntur iniu
diciis delegatis q quidem recusari possunt ut itam notabo si
obstat. l. ff. de liba. cu. separatur. nam iudex erat delegatus
a principe. in de libelli cum cognosceret. uel melius q est iniuus quare
reus ibi non recusabat iudicem sed actor qui debebat accipere
de iudice inter cuius qui agebat prius. ut uerba. g. ego
peto te in summe sub uno consule quem ibi iudex ordina
rius alii quidem se fructuarium uult reconuenire sub alio consu
le quesitum est iudex ordinarius non potest meum iudicem re
cusare. sed ille de consul intrat fructuarium adeum consule sub
quo ego litigo. si possit uiuus fructuarius ergo non uiuum sed
tum recuset iudicem et sic cum. l. potro non probatur. p. l. il
la separatim q iudex ordinarius possit recusari. Quod
aut non possit iudex ordi. recusari. indiciis et speciali priuile
gio conceditur miserabilibus personis q iudicem ordinarium re
cuseat. ut c. qui impu. ut pu. et in. et in p. l. i. Item de
speciali priuilegio conceditur quibus. da per qd preside recusant
ut c. si quacumque pot. po. l. i. sed hoc conceditur specialibus
per priuilegio quia iudex ordinarius recusetur. et consequenter
com. nam nullum est priuilegium q nulli sumpte compet. ut ff. de
municipales. l. et et ff. de leg. i. l. si quis ordine. ergo et iur
cum si quis habet suspectum ordinarium iudicem potest petere dominum
episcopum assotiari. ut in aut. coll. viiii. ut differ. iu. et libri
et est posita. c. de iudic. aut. si contingit. et obstat ar. cum. l.
a domino. co. iudicum. nemo pot. lite et c. nam et in eadem. l.
datur infamia. si quis uult arguere actio sententia. legi.
nam. l. illa dicit nec potest lite ordinare sed is declinare ex
aut. ergo non ordinare declinare potest. per lite. falsum est. de
ff. de iudi. l. ii. q est recusari non possit ca. dic. l. c. de iur.
o. i. l. ult. et C. de quis decurialis caur. l. ult. et ult. Sig.
aut uellet ... sua dicendo. l. a domino. b. iudi
cetis ita potuit procedere. nam. l. illa. c. si quacumque. p. po. ita
cum uenit. quia preses quem ordi recusat. s. q. uolebat.
nimis consile causa subiecta et sic potu. p m. q confecit.
Item l. illa. c. qui pet. tu. et pupillo. et ut non obstat quia illi
fuit missa per gratia aduersarium. Item non obstat. aut ut differ.
iudic. nam ibi sibi ipso exequa dico. or. di. suspectum adiun
git alium. ergo multo fortius remouetur. si ita cum suspectionis re
mouetur. Item non obstat. l. c. de quis decuri. ul. caur. nam il
lud est cauale per fuerunt. p. sic et aliud quia ibi fertur sententia
diffinitiua aut lite uel ibi non subeunt iusta cum recusationis
et sic Ro. adl. c. de iur. dict. o. i. l. ult.

Utrum recusetur iudex delegatus.

Et iudicem delegato certum est quod recusari potest. quia cordi no
bis est dicere qui iudicem de lite sibi suspectionis procedere. ut c. de iu
dic. apertissimi. et l. cum speciali. de ... sed ut quod delegatus a p
... a principe non possit recusari ut suspectus. nam delegatus
fungitur uice et munere delegantis. ut ff. de offic. ei cui man
est. iu. l. et superior. sic fungitur uice illi merito recusari non
potest. sic non recusatur princeps. uel pp. Ro. delegatus et sic fungi
tur uice et munere delegantis. non tamen persona sic dicamus. s. qui
possit esse iudices uel non. sed quantum est adhoc ut iudicare possit
fungitur uice delegantis. non tamen quantum adhoc ut recusari possit non
possit. Item opponitur q recusari non potest delegatus. nam crimine
sacrilegii committitur qui disputat an sit dignus quem imperator
elegerit. ut c. de crimi. sac. l. disputari. Imperator est qui
elegit eum ut eis per approbare. ut ff. de re. iu. l. quidam. Ro.
committitur crimen sacrilegii si aliquis disputare uelit an imperator
aliquem potuit eligere in iudicem cum omnia sint possibilia principi
aut committitur sacrilegium quidem q delegatus sit suspectus
maxime cum ad petitionem partium iudices delegantur et per ue
recundiam petuntur iudices. ut ff. de iudic. observandum. et in aut.
de re. iu. quod dixi Ro. quia ibi ex quo imperator aliquem eligit iudicem
ordinarium. omnia que sunt iudicii et sine quibus iudicium exer
ceri non potest ut commisisse. ut ff. de iur. o. i. l. ii. non tamen. l.
illa dicit nec dicit ut iudex possit recusari ut suspectus. Item
adhuc obtinetur iudex delegatus non est eo iure quo aliter iudicet
quam imperator iudicaret. ut ff. de offic. pp. l. i. Ro. lex illa lo
quitur impp. in quibus sunt specialia multa. cum ab eo appellari non
possit. ut c. de pre. impa. of. aut. q supplicatio. sed iudex delega
tus recusari potest. si aliqua partium illum aliquem petierat. sine consen
sus fuit sine non. ut in aut. offerantur. sicut ille in ceteris.
ut c. de testib. si quis testibus. debet aut cum probabil. allegari. q
re iudex debeat recusari. que aut sint ille cause. s. dixi. de re
cusatione iudicii ordinarii. Utrum causa suspitionis
sit ...

Utrum aut causa suspicionis sit insinuanda uel sufficit si dicat recuso
quia. quidam fuerunt in ea oppinione q causa suspicionis non sit insinuanda.
sed sufficit si consilium ... recuset et dicat nolo audire. nec
quia ut assignet causam quare nolit audire. ut ff. ad trebel. quia po
terit. sed et qui appellat satis est si dicat appello. ut ff. de ap.
l. ii. sic et qui recusat satis est si dicat recuso. ut in aut. et con
sequitur. c. de iur. et in o. iu. Item sufficit mulieri si dicat non
plac. hunc accipere maritum. ut c. de nupt. l. uidue. Item eo
ipso q puto iudicem suspectum incontinenti eligo arbitros nec
causam allego. ut c. de iudic. apertissimi. Melius aut. ut s. l. et
canones q causa probabil. suspitionis allegatur coram delegato.
Nam si prima sententia obtineret illud sequeretur absurdum. q in po
testate esset omnibus rei iudicium recusare. q esse non debet. ut
ar. ff. de arbi. si quis rem. et iudicia non debent esse delusoria.
ut. ff. de iudic. l. si prior. et ff. nequid in loco pu. fi. l. ult.
unde. Item ar. q exprimatur causa ff. de libe. cum separat. Item ar. c.
de dilat. ut Bessi. et ff. ex quib. cau. mi. cautur. et ff. ex quib. ca.
ma. in. int. re. et c. de edicto. diui. adri. tol. l. ult. Item cum
iudex remittit militem ab exercitu debet dicere qua de causa re
mittitur. ut ff. de his qui no. infa. l. ii. sui cum est uam signate
nemini audiret, prior ut ff. de dilat. cum hii. In hac iudice
aut delegato recusato ut suspecto illico. i. s. triduum eli
guntur arbitri. coram quibus causa suspitionis probabitur. et sic causa
suspitionis probabitur allegatur coram delegato. ut sit iusta
eligitur arbitri coram quibus probabitur. si probabitur causa ipsi arbitri
electi de causa principali cognoscent. sic ipsi fuissent a principe
delegati. et ipse iudex delegatus licet recusetur ut suspectus
compellere partes ad arbitros eligendos tamquam executor mandati
et tamen preses uel rectore puinie. ut c. de iudic. apertissimi.

in qua

ibi

uirtus

cit

quod

suspitionis

et l. cum specialis. Quid autem si causa suspicionis non probatur. credo iudi
cem delegatum iudicem remanere et arbitros electos non posse
in causa procedere. et quod dicit l. illa. apertissimi tanquam si licet ab impe
riali culmine delegatus. intellige quando causa suspicionis fuit alle
gata et probata. Iure uero canonico. siue iudex delegatus re
cusatur cum suspicionis debet coram illo eodem allegari suspec
to iudice probari et debet coram arbitris et debet causa ipsis assig
nari audire quando suspectus de assensu partium uices suas
alii committere. aut cum coadiutore residere siue et probatum ipsis
coram arbitris processu; uel probatum non fuit iudex qui dicebatur su
spectus. uiam dicit sua utetur. et hec omnia sunt statuta in nouissi
mo lateranensi concilio. in illo capitulo et est speciale. et fere eadem dicun
tur. extra. ii. de appellationibus. secundo requiris. Iure autem canonum. ordinarius
recusatur et arbitri eliguntur coram quibus quod terminabitur. ut
extra. de iudiciis. c. uos. in eminenti. l. i. et xi. q. i. peruenit et extra.
de foro. competenti. si quis tamen clerico. Immo si recusabitur ordina
rius causa suspectionis non assignabitur licet in delegato contrarium sit. et
probatur tali argumento. sententia causa assignata appellationi ab ordinario. ut extra.
ua. de appellationibus. cum sit causa. l. i. Quod sententia causa assignata recusatur
appellatione. et recusatio de pari competit. nam de admittitur unum
et reliquum. ut extra. de appellationibus. super eo. et c. consuluit. et de electione. quia di
ligentia. sed contra. c. de sententia. et inter. l. ult. Sed hec omnia plana contra. quia
causa suspectionis debet inserta in iudice ordinario. quam in delega
to. ut supra dictum est. Qualiter libellus concipiatur
super recusatione utriusque.

Sed quia recusatio iudicum tam ordinarium quam delegatum habet
fieri per libellum. ideo ita concipies libellum. quia res tenuis est. et cri
sis solet sortiri euentus sub suspecto iudice litigare. ideo
domine. pro audientiam tuam uir me tercium recuso. quia habeo
te suspectum causis inimice meis. et sic concipies libellum. si ostendas
iudici quem recusas suspectum. sicut ostendis alii ponere delegatum. quod
ita concipias. libellum sic dyaconum ministra ubi mutas. ideo au
dientiam illi. et sic concipies libellum iusta causa. si es in ea sua
ut causa suspectionis insanatur. remoueas illud quia habeo et cer
ta. et alia ponere in libello. ut dictum est. et quod ita sit concipien
dus libellus. et iudici suspectus est. uel si ab pristino offendit. ut c. de
e. l. c. de iudiciis. cum specialis. questio. Sed quero autem inuenta in
recusabat. l. pp. remota appellatione. an possit iudex recusari. uidetur quod
sic. ut c. de sententia. et inter lo. l. ult. nam appellatione soletur uiam post
post diffinitiuam sententiam. ante litem. ut c. de epi. au. l. ii. et c. de
iudiciis. apertissimi. Item circa appellationem. inter dicit sed tamen iudice recuso.
ut c. ne in una. c. eadem; causa li. ali. et. puo. l. i. sed alia
pp. iii. contra statuit in canonibus. ut extra. de appellationibus. consuluit nos
tua fraternitas. questio. Item quero si dederit princeps. l. pp. iudicem sine
remedio appellationis aud unam rem et per hoc recusationis. sunt
canones. quia de illa quod sola erat et preterea sublatum uitium de
iudex de qualibus petitione actionis cognoscat. uel de rebus aliis.
non abiecit sine remedio. appellatione. an possit in aliis capitulis iudex
recusari. sed abest sua appellatione. quod possit probatur. nam in minore
mouetur et in aliis concedantur. ut arg. ff. de fundo instruc
to legato. l. cum de lanionis. Item de Brdit. et l. cum de lanionis
Item fundi. et de auro. et arg. le. l. i. et ff. de iudiciis. cum pretor. et
c. de procuratoribus. l. maritus. Item post allegari quia quod in unoquoque fu
it expressum. intelligitur in alio repetitum. quia cum precedens septimum
determinat sequentem. ut ff. de heredibus. ille qui non inscribat.
Item luto. et c. familie herciscunde. quotiens. in eadem est sermone uim ubi
tacita repeticio. ut inst. ad l. aquil. Item hoc autem capite
et ff. de condictione. indebiti. l. que sub conditione. et totum generale de repe
ticione potest allegari. Item ad hoc. c. de diuisis. re. l. i. potest ide
allegari. quod in constantia recusatur. arg. de procuratoribus. l. quociens.
Persiano contra dicit Io. quod in nullo possit recusari. de talibus tamen pp
dum aliter. iii. aut est principalis cum fuerit sine appellatione. omissa et
de alia exceptione quod suborniatur et extra appellationem fieri contingat.

Si principalis causa sine illa determinare non potest et erit princi
palis super sedendum. quod intelligitur sententia data. ex hoc datur intelli
gi contrarium. arg. quod si principalis poterit sine illa finiri. quod est locus
appellationi. sicut de falsis suggestionibus in appellationis proponitur. non opposita
differtur sententia. sed uiltras in quibus est inhibitio appellationis ob
staculum. nam iudex noluit probatores de falsis suggestionibus admit
tere. ut in extra. c. in eminenti. Sed miror quia de hoc omnes leges
consentiunt. ut c. si. o. l. l. utili. p. l. ii. et l. iiii. et c. de diuersis re
scriptis. l. ult. et quia potest actam determinare filii. ut ff. ad l. cor
de fal. l. si quis obrepsit. nam et simulata tacuit non proderit ei
rescriptum. ut ff. de iii. uo. l. sed si hoc. Item patronum questio. Quero an
cum sine appellatione omissa possit suggestione filii quem Ro. non potest u
inquit. de appellationibus. si eo et c. in eminenti speculo. questio. Item quero an alius
a principe possit ita delegare ne delegatus recusetur. uidetur quod sic.
nam cum ipse recusari non possit uim dicit sua cum eodem iure potest
aliud demandare. sed hoc non placet. nam et appellatio non appellatur
et tamen ipse non potest delegare. ne appellatione a delegato. ut ff. de aq.
bus. ap. n. li. l. tractando. infra et c. de sententia. pp. l. i.
Item si causa omissa sine appellatione possit litigatore aliquo causam delega
ti audientiam declinare potest quidem in causam dicit est. id aliter
super citatorem statim aduersarius appellet et faciet ad uos non est
audiendus. secus si autem citatorem statim et accipere. ut in illo c. in
eminenti speculo questio. Item quero an si a quo appellatum est excommunica
uerit appellationem auteneat excommunicatio. et ere non tenet. quia
hic iudicis desinet esse iuris dicto questio. Item quero si duobus sit
causa commissa. an possit unus sine alio procedere uel absente alio uel
mortuo iudicare. uidetur quod sic. ut ff. de recepta quo. Item ult. contra me
ut in predicto. c. in eminenti. et preterea opponitur in litteris illa clau
sula quod si duo uestrum interesse non poterunt alter uestrum ea
nichilominus exequatur. Qui non possunt esse aduocati.
~~et persone esse aduocati et quod legem ff.~~ cum l. sequentibus. et ideo
in hiis non insisto. Uerum unum est notandum circa aduocatum quod
debet esse peritus in legibus. nam turpe est patricio et causas agenti
uel in quo uersatur ignorare. ut ff. de origine iuris. l. ii. Item
hoc omnes iura. nam leges ab omnibus sciri debent. ut c. de leg. et
consti. leges. debet enim per quinquennium saltem audire leges.
ut c. de aduo. di. iu. l. nemo. et in constit. dig. omnem rei pu
blice. Item disciplina debet moderate agere et honeste tractare
causam defendit. ut c. de procuratoribus. quisquis.
stare debet non sedere nec faciat pactum cum clientulo de certa
parte litis huius. quia si hoc faciat est redemptio litis et infa
mis. ut c. de procuratoribus. si quis aduo. et l. quisquis. Item tacitum debet
proponere. quia facta sunt optima fundamenta. arg. ut c. sup
in. ul alio. l. ult. et preterea de iure predicto non allegare aucto
ritas sunt sed que ad causam faciunt. Item non aliter causam trac
tabunt. tamen facinum pollicitus quod omnis opere et uirtute sua quod iustum
et uerum fuit suis clientulis insinuare procurent et si cogno
uerint quod causam sit improba uel desperata uel contra iura uel in dubiis alle
gationibus composita ab ea recedat. et bonum ab initio sibi expressum
sibi cognita fuit. ut c. de iudi. l. rem non nouam. ubi in fine.
Sed cum quererent. aduo. b. utrum debeat aduocatum iurare hodie
sic dicit. l. illa. Re. b. quod iuretur. l. cauemus. sed in consuetudi
ne non habetur. uel intelligas de illis aduocatis qui habebunt sa
larium. apud. Item dignum est esse ut primum salario quod recipit
aduocatus a clientulo quod debeat iurare. Item non simplex
c. maius. nomine salarium sed stipuletur pro sua facundia uel
qualitate cause et consuetudine fori et non ultra. c. aure
os. ut ff. de uari. et extra. or. cognitionibus. l. ii. Item non sit
preuaricator aduocatus sed legalis et fidelis. ut c. de aduo
di. iu. l. i. aliquam infamia notabitur. ut ff. de his qui no.
infa. l. i. Item non inhibeatur partes in confessionibus defecti li
cet sit contrarium. ut c. de aucto. praestan. et ff. de iureiu. ar.
l. qui iurasse. nec eo faciat dicitur. suborner testes ut

Marginalia:
ga
Si probetur causa suspi cionis. que si probata fuit potest iudex recusari ut suspectus
utrumque remouet unum et reliquum
inmutata. Item de in illo. c. cum spali.
Libellus
recuso
si dico esse in ea sua ut causa non in scriptis sub septo
recusatio
recte
modo
illud
ga
de hoc
pus.
postulacio. l. ii.
sine
fine
uc
mo
Io

suspecto iudice vel seo utantur. ... Ubi aut intelligatur ut in ppone(n)do non erret. aliquin fierret clientulus er rore illi non reuocabit. i(nfra). s(cilicet). triduum. ut c. de errore ad uo. l. ult. licet pu(bli)ce plit reuocare. usque ad sentent. et hoc sin antiquos doctores. ut c. de iur. et fac. igno. error facti; nos dicimus quod errore aduocati sicut et meum usque ad sententiam re uoco. maxime cum illud quod dicit aduocatus p(ar)tis in heretur. ac si ego pposuisse. ut c. de erro. aduo. l. i. et ff. de confe. l. ult. insti. et magis debet in subueniri in errore alterius non obstat l. de errore. aduo. quia ibi iure diffio cuenit quod aduocatus errauit et s(cilicet). triduum fuit data sententia. vel ibi recita tiue. et non assertiue ponitur. ¶ Item non sit aduocatus mi nor. xvii. a(nnis). ut ff. de postu. l. i. ¶ initium. licet impetrauit l. minor. xxv. a(nnis). ¶ Queritur. Ro talis quia pe(r) eum obligatur actione mandati. preterea pe(r) eum quod dispensatur. ut ff. manda. si re mi. ¶ si. et ff. de neg. ge. libro vel amico. unde quia pro ista pri s; prius licet minor restitui. ideo per eum non debet esse mi nor. quod omnia in aduocato non cadunt. ¶ Item p(ro) salario non te netur aduocatus tractare causam ap(pellationis). s; tamen principale. ut. ar. ff. de penitus. l. mutuus. ¶ Item qui fuit aduocatus in ca(usa) prima non sit in ca(usa) ap(pellationis). maxime sciens in causa sua ut causa ap(pellationis). sit eadem cum pa. licet dominus meus aliter notauit et tota curia. ut ff. de postu. l. plt. res tamen mali exempli. ille enim in causa mea dabit omnia se cum causa mea. debeat contra me aduocare licet causa ap(pellationis). sit alia. ¶ Item petit salarium aduocatus et causa quia in causa non petitur ut ff. ma. l. salarium. faciat sibi cauti ppignora. quia cu ti est pignori incumbere quam in agere. ut ff. de superficiebus l. i. quem petet aduocatus salarium in principio cause puto equis et utilis ... ut c. de suffragiis. l. i. sed l. ut ille quod insti. ut e. de iudic. ppa. insti. lex aut alia ut arguitur quod in medio cause. ut c. de aduoca. di. iudicum. l. plt. in ultima columpna. q(uestio). qu(a) actione petet salarium. Re sine cessit stipulo ager cum condictione que oritur ex stipulatione. et formabit ita libellum Libellus deos et uos. c. e. Rof. de o. qui michi promisit certum salarium pro x. et in dare recusat cum pro me non steterit quominus sibi pat cinium prestem. vel pro isti patrocinium appone in libello. cum sibi pa trocinium prestiteri. unde illa x. in promissa certa conditio oritur ex stipulatione peto. ar. insti. de uborum o. certa principium sine sti pulatione non intercessit s; nuda pacta. agetur. conditio ex l. illa e. sufficta. sine stipulatione nec pact intercessit s; pollicitatio petetur officio iudicis. ut ff. de uari. et extraor. cog. l. i. insti. ¶ Item recepto salario aduocatus non exibit p(ro)curatorem. ut ff. de penitus. sed hec p(ro). ¶ non solum ¶ Item sine habet clientulus salarium perpetuo. ut in aut. de manda. prin. coll. iii. ¶ Sit et quod eum studium. ¶ Item sit aduocatus catholicus. ut c. de ad q(uestio) uo. diu. iu. l. i. ¶ Item quod an aliquis ydiota possit esse ad uocatus sicut est in pluribus partibus. ¶ Videtur quod non. immo debet esse lit teratus. ut agro sensu. l. ii. c. de postulando. licitum est enim ar gumentari agro sensu. ut ff. de reb. exeo. et de offo ei. cui. man est. i. l. i. sed ut contra. ut c. de iudic. l. certi. dum in hac causa experientia. ut in aut. vi. coll. de iudicibus. in prin. et ff. de uari. et extra. cognitionibus l. i. ¶ aduocati sed Re pt; quia l. ille lo cantur in iudice. et non in aduocato et est ro quia iu dices per assessores et consiliarios possunt recte iudicare. ad uocati aut per alios non possunt instrui. et quia forte instru erentur sed cito traderent obliuioni ea que addidicerunt cum memoria hominis labilis sit. ut ff. de prob. si arbiter. et ff. de ac quirenda p(ossessione). l. peregre. in prin. et quia preterea ubi sunt leges barbarizantes. sicut de quodam aduocato vidi qui proponebat in dnie peto. prestitui in expoliato. per l. illa sicut et ... ta. ¶ Item et alium aduocatum laycum vidi premobili a blata pponente ante decem. vii iii. quod locum non habet. ut ff. de ui et ui. ar. l. i. ¶ Si quis de. et preterea turpe est patrio

et causa ignorare ... in quo versatur ignorare. ut ff. de ori gi. iur. l. ii. in plt columpna in prin. ¶ Item culpa est inmi scere se rei ad se non pertinenti. ut ff. de reg. iur. l. cul pa. nec immitat se aliquis de illo officio quod sentit alius p(er) icculosum. ut ff. ad l. aquil. idem iuris est. ¶ Si hodie uero de consuetudine sunt aduocati et inpiti litterati. quia edictum de postu. prohibitorum est. quod cum non prohibeantur admittuntur. ut ff. de postu. l. i. omnia est sunt admissa. nisi expresse inueniantur prohibita. ut ff. ex quibus causis. ma. in(tegrum). res. l. nisi. et ff. de prob. abea pre. s; meo consilio aduocati litterati loquuntur semper litteraliter iudici. quia loqui aliter non tenentur ut no tum s(cilicet). in lla. Recta dicit agiudi. et ita huiusmodi laycos cum uerecundia remouebunt. De personis litigantium. et qui per se possunt agere. et qui non.

Uidimus. s. de personis iudicis et aduocatorum. Restat ut de personis litigantium uideamus. uero quia quidam per se et quidam per alios non possunt in iudicio interuenire. de illis uideamus. ecce enim per unus non per se non per alius in iudicio potest interuenire. ut c. de in dic. filiusfamilias. fallit tamen in casibus qui notantur. ff. de iudic. iuxta ¶ Item agit filius pcertis est in casibus. ut l. iul. ma. et fraudati census. et actoris annone. et de stablis. et libras fuit sibi relicta. et de munere adulterii. et in his casibus admittatur et contra patronum. ut inpdcta. l. de iudic. et c. de quo. l. i. ¶ Item agit de possessione dum turbata. i. filius fuit deiectus. ut c. si prius. vel alio in. l. i. et hoc contingit propter utilitatem rei. itaque qui liber admittatur. ut c. qui leg. pro. ge. in iii. l. monu tario. et c. ne de p. et ei mo. fu. ap. l. i. ¶ In predictis aut casibus propter inmaturitatem criminum. filius tamen in pcatis et agere quoque nunc pot. et ciuiliter et criminaliter. ut c. d ca. fi. l. ult. s; licet filius non possit agere non ciuiliter non criminaliter. ut sim q dictum est. conueniri potest tamen ciuiliter et accusari criminaliter. pt l. iul. de in. p. et accusatione sui omnia fiunt sicut in accusa tione libri. ut ff. de accusationibus. hos. ¶ Si filius et quibus. s; hec differentia. quod filiolo ciuiliter agere conceptam libellum contra dominum in hunc modum. deo et uobis. dne. a. c. e. R. de o. domino ta Libellus lis sui. a quo peto x. pro actione de pecul. vel de in re. u. uel quod iussu. quia cum filio illi contraxi emendo aliqua rem. uel in rem ei illa. x. versa sunt. vel quia ipse iussit. ¶ Sed criminaliter ui tractare accusare contra ipsum suum concipies libellum. ut dic. l. illa. libellorum. domino aut conceditur ipsum defendere. ut c. ad. l. iul. de ui. p. l. si eminus. et c. de accusat. l. ii. de hoc aut libello plenius. s(cilicet). notabo. que aut est ro quare filius non a gat vel non accuset. q(uestio). Re tal est actiones omnes de iure ciuili sunt. ut ff. de orig. iur. l. ii. insti. per columpne. at filius de iure ciuili pro mortuo reputatur. ut ff. de reg. iur. filiu turre. et in aut. de nupt. coll. iiii. ¶ sui de tamen non habet enim commu nione ciuilis res pretoriani edicti. ut ff. quo testa. face. p l. qui testamenta. ¶ filius. ¶ Si que tas quod in criminibus non ac cusat s; accusari pot. Redeo. et do instantiam in excommunicato. ex communicatus sine monens non agit s; tamen conueniri pot. ut in ex. p. de iudic. et est alia ro quia interest rei publice quod ma leficia puniantur. ut ff. de fid. ius. si a reo. Iul. et ff. de sol. stichum aut paphylum. et certa pro in. ff. ad l. aquil. ita uulneratus. insti. unde filius delinquat puniendus est. at si alius delinquat. licet filius non accuset. nichilominus tamen in alio accusante punietur delinquens. ¶ Item pupillus non stabit in iudicio solus. nec per se nec per patrem. in in momentanea possessione ut c. qui leg. p(er)so. vel momentanea. et c. si prius. vel alio in l. i. et in aut. de o de libo. ho. ex. ut ff. de libo. ho. ex. l. iii. ¶ aut. pro eo. ¶ Item non minor. xxv. a(nnis). non sit pupillus ut c. qui dare tu. p. l. in uniuersis. et c. de aucte. prestanda l. clarum. uero si egerit sine tutoris vel curatoris et obtine at tenebit sententia. ut c. de penitus. l. non eo minus ne quod fauo

Sed dic ... hus ... quia aduocatus ... posset ... .

re ipso; inducimus contra eos retorqueamur. ut. c. de
leg. et q. favore. sicut contra eos iudicetur. non valet.
ut. c. si contra ius. re. l. l. cum minores. fallit tamen in casu
b. Item agit minor pro suo thoro violato. ut ad l. iu
l. de adult. similiter. et lex iulia. Item si impetravit ve
niam etatis. agit solus. non inhibitus quie dixit in eo ponitur. de
his qui. ut. c. de his. qui. ve. e. impetraverint. l. ult. Item
solus accusat tutorem suspectum cum consilio non conveniat per se.
ut inst. de suspec. tu. § pubes. quia casuale est. cum nullo
crimine puniatur tutor suspectus et sic accusatore.
ut. ff. de suspec. tu. l. 1. quid ergo faciam si volo convenire
pupillum. vel minorem. conveniam ipsum pupillum si est maior
septennio cum auctoritate sui. tu. si est minor septennio con
veniam tutorem solum. et hoc si habet tutorem. si non autem petam
tutorem dari sibi. si in minori autem si habet curatorem et est
presens minor ipsum minorem conveniam et instituam formam
bo libellum aut curatorem. si est absens concipiam libellum pro
nomine curatoris. si autem non habet curatorem petam aliquem sibi
dari et dabitur ei invito aliter. et hoc ita sit et si pupillus
vel minor agere voluerit. hec omnia leguntur. ar. c. de iur. de li
potuit. et l. si infanti. et ff. ad tre. l. restituta. § i. et
c. qui leg. per m. ge. l. i. et ii. et c. qui petu. t. cu. l. i. et
ff. de iure. l. qui habet. § ide cassius. et ff. de administra
tu. l. i. Cum sivis agere contra pupillum maiorem. vel contra mino
rem presente et habentes tutores et curatores ita concipies
libellum **Libellus. contra pupillum et maiorem.**
Deo et vobis domine. a. g. e. R. de. g. pupillo. et de. t. suo
tutore. a quibus peto. c. et c. Si autem pupillus sit minor
septem annis. vel minor sit absens. contra curatorem vel tutorem
solum concipiam ita libellum. **Libellus.**
Deo et vobis domine. a. g. e. R. de. g. tali tutore vel cura
tore tal. pupilli vel minoris a quo peto nomine ipsi
us contra et c. Si autem pupillus velit agere. vel minor ita
concipias libellum. **libellus.** Deo et vobis domine
a. g. e. R. cum auctoritate tutoris mei vel curatoris. de. g. a
quo peto. c. et c. Si sed si solus tutor vel curator velit
agere minore absente. vel minore septem. annis concipiet
ita libellum **Libellus.** Deo et vobis domine
a. g. e. R. tutorio. vel curatorio nomine et nomine pu
pilli mei. vel adulti. de. g. a quo peto. c. quem ipse. g. de
bet pupillo vel adulto meo et c. Item furiosus non per se non
per alium. quia non intelligit. ut. ff. de. opt. leg. sic. § uni. et
ff. de codicill. l. ii. sed gaudet ille cum furioso sua ne
gotia curanda committit. Item et interdicto de prodigo
aut ante quam interdicatur sibi bonis et per se et per alium in
tervenire potest in iudicio. non est tamen interdicatur eis bonorum ad
ministratio ipso iure. sed per iudicem in muliere luxuriosa.
ut. ff. de curat. fu. l. i. et inst. qui testam. fa. pos. §
ide prodigus. et §. mulieri **quo.** quid ergo erit ne in
minore dixim ita et inutilis. sed contra ar. ff. de minno. pat.
inpn. et inst. de curat. furi. § furioso. sed contra Ro. licet.
habeat legitimos non tamen interdicitur ei ipso iure administratio.
Sed utrum luxurioso masculo dentur curatores. in le
gibus non memini contra. quod ratioque luxuriose mulie
ri datur. Ro. quia in ea magis ardet stimulus et ma
gis est verecundum quam si mulier fornicetur quam si masculus
Item non debilis. non mutus. non fatuus agit sed curatorem habent
ut. ff. de pul. c. l. dabimus. cum l. sequentibus. Item tutor
accusatus suspectus in qua agere ut tutor. licet adminis
tratio non sit ei interdicta a iudice. ut. ff. de solut. quod si
forte. § fin. quidam contra ar. c. de suspec. tu. l. eum que. Item

excommunicatus non agit ante absolutionem. quia separatus est non
solum a corpore Christi sed a collegio fidelium. ut in aut. de hui. contra
mulieribus hereticis. non pro. coll. viiii. et in ex. de. diu
dic. licet excommunicatus possit conveniri. ut ar. de iudic. tre
le. l. relegatorum. § ult. Item si separatus a corpore Christi qui est
excommunicatus. puta quia est in mortali peccato licet in
famis tamen agere potest. quia non est separatus a communione fidelium
et quia non est per sententiam denuntiatus excommunicatus. ut in ex. de iudi.
de iudic. § in ex. Item illustris persona non agit nisi per procuratorem
ut c. de procurat. l. quendam et in aut. ut ab illustribus et q
sup eo sunt coll. v. Item filius familias non agit nec convenitur per se
sine patris auctoritate. ut. c. de dam. excep. l. i. infi. et de bonis
ma. l. i. et c. de bonis que li. l. i. et non solum. § i. et si pater nichil
contra compellitur pater filio consentire. et sic formabis
libellum sicut diximus in minoris et pupilli. contra c. fallit
autem in castrensibus vel quasi. et filius agit et convenitur sine pa
tris auctoritate. ut ff. ad mac. l. ii. et c. de inoffi. t. l. ult. Item
et fallit in alio casu ut in aut. de aqu. dot. § illud. coll. vii
ut filia agit sine patris voluntate. Item si pater sit ab
sens et ei procuratorem filius agit pro iniuria. pro furto. pro iniuria
sibi illata. ut. ff. de iudic. l. si longius. et ff. de iniuriis
sed si uni. § filio. Item agit filius ut puto sine auctoritate patris in
illis actionibus que iniuriantur. ff. de actionibus et o. l. filius fa. et
l. instan. Item non agit pater contra filium. ut ff. de iudic. l. lis
nulla. non in casibus qui notantur et illa. l. per diuum. inter
et hoc similiter criminaliter autem agit ... per filia volun
tate ... ut c. de pat. po. l. iii. si ...
est non agit ... criminaliter. sic. Ro quia ...
lum capit patris per filius. ut. ff. de adult. l. ...
filius contra patrem. ut. c. de in ius. vo. l. qui ...
monachus et canonicus regularis non agit sine ab
bate vel preposito. ut in ex. § in excitat. § his neminem
de iure longobardo sine mundualdo. ut in lonbarda qua
li mulier ... et omnis sic per se ita et per alios
repelluntur. fallit in filio. fa. ut. ff. de pec. l. filius fa.
nec deportatus agit. non convenitur suo nomine. tamen fiscus hoc
faciat suo nomine. qui in omnia bona succedit illius. ut. ff. de iu
de l. si debitor. et ff. de bonis ... deportatis ...
Idem est et si quolibet modo quis ... ff.
de capi. mi. l. i. licet bona dampnatorum ...
sed reservantur ... usque ad tertium gradum ...
scendentibus. ut in aut. ut nulli iudi. § ult. coll. viii.
et in aut. de manda. prin. coll. iii. § oportet. licet ergo monachus
non agat nec convenitur. si tamen delinquat convenitur sic
et deportatus. ut. ff. de pen. aut dampnatum. § ult. co. et l. in
fine § q est. et l. capitalium. § in exulib. et ff. de accus. l. si
cui. § ult. et in aut. de sanctissimis epis. § si monachus. et in aut.
coll. iiii. de nupt. § sed etiam sed utrum si numquid dant omnis
sit conveniatur ... quem monasterium. ut instit.
de acquisi. per ... autem contra credo. cum crimina mona
chorum sit extincta. sicut et peccata. ut in aut. de mona
chis. in prin. coll. i. **Qui in pallis possunt agere. et quibus casis.**
Contra supra iudicium. de pers. quod per se intervenire non possunt. Re
stat ut de illis qui per alios agere possunt iudicium et stare in iudicio ad
agendum quam ad defendendum. Et quidem stare possunt per alios tu
tores. et curatores ita tamen si inventarium se cum legalitate bona
pupilli et adulti tractare et omnia eorum utilitate agere. ut
in aut. coll. vi. ut hii qui obligationes. § ult. si inventari
um fecerint. ut. c. arbit. tu. l. ult. si satis dederint legitim.
s. vel dati sine inquisitione rem pupilli salvam fore. ut. c.
de admini. tu. l. ult. et c. quis dare non dederint. l. in dubium.

No. de tutore accusato de suspecto quod non potest agere.

et l. non omnes et l. ult. Item datur autem cum inquisitione vel de testamentarii non satis datur. ut inst. de sat. dat. tu. in. fi. Item in tribus duobus satisdat. datur autem cum inquisitione si facultates pupilli sint ultra quingentos aureos et in alio casu. ut inst. de atti. tu. in princ. et c. de epis. au. de curatoribus. Sed qui invenit tutorem cautum legibus non invenitur. Item tamen de curatore. ut in p. de cu. auth. ut hii quibus. Sed quia eadem ratio est in curatore et maior. ampliatur sibi committantur. ideo dicimus tutorem invenire debere. ut ar. c. de consti. pe. l. ult. et ff. de fide i. tuto. l. si fideiussores. in fi. Preterea cavetur in auth. de curatore sed idem in tutore. quia nomen curatoris equivoce ponitur et aliquando pro tutore. ut in auth. ut sine prohi. matres de. tu. et cre. in prin. coll. vii. et ff. de tu. et ro. di. l. si tutor. in prin. et hoc expressim cavetur in novellis. Item procurator invenire potest dum tamen constet dominum dato. prestita cautione de rato si sit conventus. ut ff. de procurat. l. i. et l. sed hec. et l. pop. in fi. et notatur plene de hoc in summa de procuratoribus. Item actor procuratore vel curatore consilium. cum lite contestata. curatore vel procuratore recte agitur. ut inst. de satisdat. in fi. et c. de procurat. neque. Item actor pro universitate recte agit et convenitur. si sit a duabus partibus electus. ut ff. quod cuiusque univ. nulli. Item recte agit yconomus pro episcopo vel universitate canonicorum. ut c. de sacro sanc. ec. l. iubemus. Item sindicus recte agit pro quibus universitate et sine invitatione episcopi. ut ff. quod cuiusque univ. no. l. Item quid defensores quos sindicum defensorem appellamus. ut ff. de muni. et ho. l. munerum. Item defensores et sic differunt inter se yconomus. sindicus. actor et procurator. Item yconomus super ecclesiasticis rebus tantum institui potest. ut c. de sacr. sa. ec. iubemus. eligitur cum tractatu episcopi ut c. de epis. et c. iubemus. et l. decernimus. et potest yconomus tamen in iudiciis quam in aliis invenire. sindicus autem tamen ad iudicia et ordinatur in causis ecclesiasticis et abbatibus in monasteriis et sine episcopi tractatu et ordinatur in collegiis et secularibus et ab aliqua universitate. ut dictum est et de iure municipali. ut in p. de cu. l. munerum et ho. et sic datur invitus quod in procuratore non est. quia non datur invitus. ut ff. de procurat. fil. fam. invitus. Item differt procurator ab actore. quia actor datur invitus ex quo cum decreto constituitur. ut inst. de curat. in fi. Item constituitur ab universitate. ut ff. de eo quod cuiusque univ. l. i. Item ea quod imperatore non est. quia universitas non est domina. Item actori municipii sit constitutio et stipulatio sic municipii procuratori sit in quo ipso. ut ff. de consti. pe. eum qui. Item pater pro filio quem habet in potestate. ut c. de bonis. ma. l. i. Item negotiorum gestor sic talis sit qui admittatur sine mandato. ut ff. de neg. ge. si in aut. Item orphanotrophus. admittuntur ut c. de epis. et c. l. orphanotrophos. Item hii omnes iudicem admittuntur in causis domini aliorum si sint abiles quod suis negotiis prestant intendere. et sciant tractare. absurdum enim est et ut alios velit regere. qui se regere non novit. et alios salvos facere qui se salvare non potest. et si esse fedarem et novum confusio. ut c. de legit. tutela. l. ult. Item hii omnes superiores recte agunt et conveniuntur passim et iurant de calumpnia preter quam procurator. in fallit hodie. ut in auth. principali. c. de iur. iur. propter calumpniam. principales et est posita in corpore auth. coll. viiii. ut litig. iurent. Non autem erunt procuratores laicus miles mulier minor xxv. annis et quibus pulsatur enim assistitur est. aut qui est in magistratu insultatur. qui iudicium invitus pati non potest. ut ff. de procu. licet. et l. femine. et l. neque. Item non agat miles pro aliquo nisi munici. ut ff. de procu. filius. Item nec clerici. ut c. de epis. et cle. reperimus. et in auth. de san. epis. coll. viiii. Item deo amabiles. et hoc in causis secularibus. in necessitatibus tamen potest clericus invenire. ut ar. c. de procurat. l. quasi pertinet. Item nec procurabit aliquis in causa criminali nec in agendo nec in defendendo. ut ff. de pu. iudi. l. plt. Item ad eminere non ut alleget causam absentie non causam esse. ut ff. de procu. l. fi. Item potest. Sed quare ideo quod in causa criminali procurator non intervenit. Responsio procurator sunt venit condempnatur ipse. ut ff. de neg. ge. libro. vel amico. unde si condempnaretur ipse in criminali procurator duo inconvenientia sequerentur et quia pro alio puniretur quam deliquit et quia illud quod admitteret nisi quia preter consensum pacti. mandati contra. l. ac in casibus prestant. Item nec in causa populari non intervenire procuratorem. ut ff. de procur. licet et quare ideo procurator est quemadmodum dominus et c. ut ff. de procu. l. i. at actio popularis non magis est mea quam tua. unde in mea aliquis sed sua non accedit. ut ff. de fide. i. si quis reo. Item ult. an est lite contestatio non est in bonis nostris. ut ff. de ver. sig. l. sicut. Item non in criminibus suspecti intervenient procurator. nec in interdicto de liberis exhibendis et ducendis. nisi speciale mandatum interveniat. ut ff. de procu. non solum. Item ult. et l. pop. in prin. et secundum Amm. in signatis. Si quis autem vult agere nomine alieno. ut ff. ut dictum est debet dominum defendere pro se agat. alioquin denegatur ei actio. ut ff. de procu. l. mutus. Item pena. et debet nomine omnium actionum defendere quam competebant tempore suscepte procurationis. non superea competere cepit. ut ff. de procu. l. omnium. et de appellatione l. de appellatione. infi. Item si quis. et de arbitris. l. diversis. Hec de procuratore simpliciter. Si autem sit in rem suam. ut teneatur defendere. distingue: aut sit ex causa lucrativa et tunc tenetur. si vero ex causa necessitatis. non. ut ff. de procur. sum. Item ult. et l. si quis. et l. pater. et de reg. iur. ex quo persona.

Qualiter declinatur iudicium ratione feriarum et ratione fori.

Dictum est de personis per quas ordinatur iudicium. Verum quia iudicium declinatur et ratione feriarum et aliis de causis. ideo videamus casus quibus fori seu iudicium declinatur. et videamus primo de feriis. Sciendum est quod tempore iudiciorum vel messium non invocatur quis ad iudicium. et si vocatur, ire non cogitur. et sententia lata fuit non tenebit. nisi fiat de consilium partium. ut ff. de feriis. l. i. Indicuntur iste ferie geminis mensibus duobus in estate pro messibus. et duobus in autumno pro vindemia. ut c. de feriis. l. publicas. In quibus dum tamen pro vinitus menses in aliquis citius aliquando tardius indicuntur singulis citius et tardius habent fieri in vindemia messes. unde potestas vel preses potest indicere illas ferias secundum consuetudinem regionum. ut ff. de off. pro consul. l. si in aliam. De novo autem non indicitur. ut s. de feriis. l. a nullo. Item quid si scolaris vel miles habeat causam in qua declinabit iudicium tempore feriarum. Videtur quod non quia cessat ratio legis ne occupati et c. ut ff. de feriis. l. i. Sed tamen est et induci potest illud generale. cessante causa non cessat effectus. Maxime quia causa illa fuit impulsiva. ut ff. de postu. l. i. Item sexum. et quia generalitati statuti dicitur aliud generale. ut ff. de statu. ut in l. si sunt. Item exceptio quod ex tempore feriarum agitur. quicausis notantur. ff. de feriis. l. i. in fi. et l. ii. et iii. et c. de feriis. pronuntiare. Sunt etiam certi dies feriati sicut dies. l. c. de feriis. l. publicas. et l. omnes. et l. dies. et has ferias omnis vocamus sollempnes sunt et aliae repentine sed quas potestas vel preses indicit. et illis diebus non redditur ius ut c. de feriis. l. i. et ff. ex quibus cau. ma. l. sed et si per pretorem. Item ratione. Item declinatur iudicium et ratione fori si non sit ex illo foro unde iudex est. ut ff. de iur. di. o. iu. l. ult. et ff. si quis in ius vo. n. i. l. i. et ii. et ff. de iudi. si quis ex aliena. Verum tamen fori

no suum nominatur aliquis et secundum suum multas de causis et ratione
delicti et ratione contractus. sic plene notatur in summa de iure dic.
o. iii et de foro compe. § item sortitur. et notatur in distinctione
io. que sic incipit sortitur quis forum ratione accusationis. v.
c. de iure actionis. l. ult. § Ratione census. ut ff. de iudi. hiis. §
siquis. tu. et dicitur ubi quis esse vel quis sol tantum constituit
ut ff. de oblis. au. i. p. l. iii. Ratione domicilii. ut c. v. de
rer. dominus. agri exter. l. i. et ff. de oblis. aue. i. §. l. i. et ibi
ibi quis dicitur habere domicilium ubi constituit summam omnem fortunarum
suarum et inde non sit discessurus. sicut aliud adno
cet. ut c. de incoll. l. x. l. cives. et ff. ad municipalem. l. domi
cilium. sic sola domus possidat in civitate. vel villa non propter
dicitur habere domicilium. ut ff. ad municipalem. l. libert. § Solam
habitavit ibi per x. an. et consuetudinem. ut c. de incoll. l. x. l.
ii. unde multi scolares facti sunt cives bononie qui ultra
x. annos ibi morum traxerunt. et fere in etate decrepita uolunt
consummare dies suos. et ut illud contingeret articulum hodie
est iuger studium transalpinum. potest quis habere duo domici
lia. et tria non. et sine domicilio potest quis esse. ut ff. de adm
unic. l. eius qui. § i. et ii. et l. assumpto. § furiis. vetus si quis
habet domicilium ratione originis illud mutare non potest. ut ff.
ad muni. l. assumpto. i. pri. et eximatur privilegio digni
tatis. ut ff. ad muni. filii. § senatores. et l. municipes. do
micilium autem quod habet quis ratione incolatus mutare potest cum
enim ex sola voluntate constituatur sua voluntate tolli
potest. ut ar. ff. de reg. iur. l. nichil tam naturale. sed ut quod est
originale domicilium possit quis mutare. ut ff. ad muni.
l. plac. et l. non unquam. et l. libertus. § patris. sed intelligendum
dum est quando civitas patris passa fuit capitis diminutionem ut
troia. ita quis qui habet duo domicilia similiter duobus equi
constituitur. equaliter colit dies festivos. si autem plus uni
no quam alio loco. in eo loco in quo plus habet domicilium.
maiorem incola. ut ff. ad muni. l. labeo. in. circa. et l.
eius qui. § i. et iii. Ratione delicti. ut c. ubi de crim. agi oportet. l.
i. et aut. qua in provincia. Ratione possessionis. ut c. v. in rem actio
l. ii. Ratione consensus. ut ff. de iudi. l. ii. et ii. Ratione conventionis
ut ff. de suis. et inst. lo. cum pro. Ratione negotiationis. ut
ff. de iudi. heres. § si quis. et se. Ratione ult. voluntatis. ut
ff. de iudi. hres. unpu. et l. si quis rome. Ratione admi
nistrationis. ut ff. de iudi. hres. § si quis. fit. Ratione professio
nis. ut in aut. ut clici. ap. pos. c. col. vi. Ratione constitu
tionis. ut ff. ad mun. l. non utique. Ratione originis. ut ff. ad
munic. assumpto. § filius. Ratione manumissionis. ut ff.
ad munic. si quis. § nichil. Ratione militie. ut ff. ad
munic. l. municipes. § miles. Ratione temporis. ut c. de incol.
l. x. l. ii. Ratione dignitatis. ut ff. ad munic. l. filii.
Ratione matrimonii. ut ff. ad munic. de iur. § ult. et l. ea
que desponsata. et ff. de iur. dic. o. iu. l. cum quedam. Et hec quam
dixi locum habet de re et causatione fori et in aliis civitatibus vel
locis. in roma cessat. quia roma est communis patria. ut ff. ad
munic. Roma sunt et alie etiam per quas quis declinare
potest forum. multas de causis per quas non potest quis in ius vo
cari ut notatur in summa. c. de in ius uo.

Qualiter incipiatur iudicium et Summula libellorum.

Quia ea que supra dixi sunt quedam preparatoria iudi
ciorum. ideo nunc videamus qualiter iudicium incipiatur. ve
rum quia in inceptione libellus porrigitur. ideo de libellorum
materia tractatur. primo videamus quid sit libellus et quibus
modis accipiatur. et quo vel offeratur. quanto est. et ad quo
tempore in quibus causibus. § Item que debeat continere libellus. Item si

libellus oblatus possit emendari. vel mutari. Item quis sit effec
tus libelli oblati. Item qualiter debeat concipi libellus super actione
qualibet

Quid sit Libellus.

libellus est brevitas cartule petitionem et causam et actionem con
tinens proponentis. vel aliter libellus est explanatio voluntatis intrin
sece in scriptis reducta cum actione. et eius actionem et eius accidentiis.
vel aliter. libellus est brevis petitio habita in scriptis voluntatem le
gitimam proponentis ostendens. vel aliter. libellus est brevis pe
titio. in qua quis adversarium suum quasi sibi obligatum legitime
coram iudice in scriptis habita. ubi a singula in diffinitionibus posita
ponderis habet. sic patebit infra. § Item illa. que debeat continere libellus.
Dicitur autem libellus a libro. quia est eius liber nomen diminutivum
cum et est ex parvitate: sic dicitur quando rectas meus offerret ei libellus.
sed male curreceras incipere esse tuus. sic codicill. i. parvus codex
quidem iuratur a codice. ethymologizatur libellus ita quidam elucidatus
est. dicitur autem libellus a libro quod est codex. nam liber. i. codex. vel a pa
dex. vel inter sine o pede natus. sic enim sub cortice continetur me
dulla ita sub libello continetur intentio proponentis. vel dicitur libel
lus a libra. sic est in libra ponderantur in statera. ita ponderantur
in libello et queruntur ibi vera proponentis. vel dicitur libellus. a libera
do. quia in eo deliberat reus utrum cedat an contendat

Quibus modis accipiatur libellus.

Accipitur autem libellus multis modis. ponitur enim pro parvo libello
ut s. dixi. in rubrica proxima ponitur libellus aliquando pro pane sub
cinericio. ut c. de pen. an. l. iudices. ponitur libellus pro codi
cillo. ut ff. de tabul. exhibendis. l. i. in prin. ponitur et libellus
pro supplicatione facta principi. ut c. quando li. pri. da. et confecit. et in
textu et in nigro. ut ff. de ab. non distinguemus. § cum quidam
ponitur et libellus pro apostol. i. pro litteris dimissoriis. ut dic. textu
ca. ff. de libell. dimis. i. textu. ponitur et libellus pro quadam bre
vi petitione in scriptis reducta in qua est obligatio et actio continetur ut
in superiori. textu distincta. et litteraliter libellus appellatur quedam
brevis cartula quam cartula a lege vocatur libellus conventionalis
ut in aut. coll. v. de ex. et iuro. re. § Item. In canone autem et ennna
li dicitur libellus inscriptionis. ut ff. de accusatione libellorum. et c. qui accu
non p. l. que in. pu. § In civitatibus dicitur questionalis. ut in aut. coll.
ix. § iuu. § In quibusdam autem locis dicitur huiusmodi libellus petitio si
cut rome. § In quibusdam sic bononie dicitur reclamatio. § In quibus
dam sic aretii dicitur libellus. ponitur et libellus pro libell. appellato
rius quidem datur iudici a quo appellatur ut ff. de ap. l. i. §
libelli. et c. de ap. l. si quis libellos. ponitur et libellus pro sepulcre
sic in quibusdam provinciis et civitatibus dicitur hic est libellus. i. sepul
crum tal.

In quo loco offeratur libellus.

Offertur autem libellus in iudicio. i. in loco ubi ius redditur. ut ff.
de iustitia et iure. l. ult. offertur tamen libellus pro tota ytalia
fere et in curia et roma fere ideo dixi per apuliam. licet in yta
lia contineatur. ut ff. de v. sig. l. non. § i. tamen libellus ibi
non offertur. in insola fecundissima et nobilissima civi
tate beneventana. unde mihi origo est. in aliis autem provin
ciis libellus non offertur. sic a socius provincialibus intelligatur
Sed in iura debet libellus semper libellus offerri. sed per consue
tudinem contra in multis provinciis et civitatibus derogatur. sic
dictum est.

Apud quos debeat offerri libellus.

Apud quos autem offeratur libellus sciendum est. et certe offeruntur
apud iudices. et in iudicio. ut c. de lit. con. aut. offeratur. et si
ve sint iudices ordinarii sive delegati. sive maiores sive
minores. sicut q. s. dixi de iudicibus minoribus et maiori
bus. ut c. de ling. aut. litigiosa res est. § Item et coram arbitris
offertur libellus. ut c. de arbi. l. ult. tamen sive non si offertur
in iudicium et in arbitris. cum arbitria reducta sint ad similitudinem

iudicatur. ut ff. de arbitr. l. i. et ar. c. de iudic. l. rem non
novam. ubi parificantur arbitri et iudices. sed uidetur quod ut
c. de epis. et cle. aut generaliter iniuriam ubi non causa moueatur ex
consensu utriusque partis. quam lectionem exponunt plerique .i. non
causa moueatur coram arbitris. quia hoc sit in eo non est offerre
de libellus et alia facienda. uerum est in iudicio ordina
rio non autem coram arbitris. sed hec expositio non placet. immo
rectius exponere ubi causa mouetur sine precedenti cautione quam dicitur
prestanda. aut illa generaliter retinuit consensum utriusque
partis .i. quando neutra pars iubet alteram prestare predictam
cautionem. inuicem aut generaliter fac immo etiam debent offer
ri libellus. Et dicit quod libellus non datur. aut quia cautiones
interponantur. l. de edendo preterea prestanda post cum quali
bet precium in suum consilium deducere. ut ff. de minore sine
decretis. de pact. pacto et ff. de edil. edic. l. queritur. Sunt enim
dicere quidem non sit libellus dandus coram arbitro ponitur
ratio quod libellus datur ad hoc ut deliberet reus cedat an
contendat. ut c. de ure .9. aut efficiaciter ff. de edendo. l. i.
hoc autem cessat quare datur libellus ut sciam sinistre cedere
an contendere. et in arbitrio enim est quod partes contendere nolunt
ex quo arbitrum elegerunt. immo incertas nomine locus
conventus. ut in aut. de ecclesiis. et ea quoque in .xi. mense.
coll. iiii. ff. de verborum ob. l. continuus. et sic libellus non
est dandus. nam remota causa removetur effectus. ut ff. de

Nota remota causa removetur effectus.

adopt. l. e. l. in omnibus fere. et dicitur hoc generaliter sed credatur. quod
non est sola causa quare libellus detur. s. ut cedat an contendat
sed datur et propter illud. ut sciverat ad contendendum qualiter possit
esse instructus ad respondendum. ut ff. de edendo. l. i. Item sic
libellus in scriptum uerum competens actio sit proposita. ut
si competens actio condempnetur reus. si non competens absol
uatur. ut ff. si quis ex caus. ad modum. di. l. i.

De quo offeratur libellus.

Offeratur autem libellus ab actore in causa ciuili. ab accusa
tore in causa criminali. sed cui offeratur. utrum reo uel iudi
ci queritur. et in aut. uelle quod ipsi reo. ut in aut. offeratur ei
et hoc seruatur in pluribus civitatibus. michi uidetur quod libel
lus offeratur iudici et postea iudex faciat copiam parti.
In aut. de litigiosis. que est posita. c. de litig. aut litigiosa res
est principaliter et libellus datur iudici. et secundario datur
parti. uel reo. non ne ita concipias libellum.

Libellus.

uobis. p. 9. c. R. dr. dicatur et c. etc sic. et si actionem in
tendat petat officium .i. tanquam mercenarius quidem seruit.
actionem. ut c. de po. l. iiii. ut compellat aduersarium adim
plere illa competis. sui petas officium iudicis tamquam princi
pale. ut in restitutionibus. ut ff. de minore. quod si minor. §
ult. semper petas per officium iudicis aduersarium compelli ad solutio
nem. parum est esse obligatum uinculum iuris nil proderit ac
tio ex obligatione descendens. nisi iudicis officium esset interea.
et sic uidimus de eo quod fieri licet quod porrigitur libellus quod
iudicetur. et iudex in quantum continens fac scribi et libel
lum retinet apud se et facit copiam iudex reo uel actori quod de
beat explanare. et est ratio. si enim daretur libellus reo et non
iudici. illud sequeretur absurdum quod reus forte mutat
ret libellum. ut aliquid adderet uel mutaret uel detraheret.
et sic possit esse dubium. uerum si iudex haberet libellum apud
se. licet reus uellet committere maliciam non posset iudice
ostendente libellum originale. sic sepe de facto iudi
ces in iudiciis agitari

In quibus causis offeratur libellus.

Sed quia forte aliquis crederet quod in omnibus litibus dare
tur libellus. ideo uideamus in quibus causis libellus debeat da
ri. et in quibus non. sed uidetur ueteri non erat libellus in
causis. ut probatur sub rubrica. ff. de edendo. l. i. § ede. et § et
eum quoque. nunc in cognitione illustrium personarum est libellus necessa
rius. ut c. de dignitatibus. l. xii. l. quotiens. et uerum erat in
causis ciuilibus. in criminalibus est uerum uerum scriptura erat ne
cessaria. siue enim erat priuatum siue publicum. et hodie
usus optinuit. aliter. ut ff. de priuatis delic. l. ult. et ff.
de furtis. l. ult. et ff. de accusat. l. libellorum. et c. qui accusa
re non possunt l. quicumque sed locum habet hodie in ciuilibus. regul
ariter. ut offeratur semper libellus. ut c. de litis cont. aut
offeratur. uerum ut quod fallit. quia et in ciuilibus et in crimi
nalibus quibusdam non desideratur libellus ecce est si breues sunt
lites et maxime uilium causarum tractantur sine libello. ut in
aut. de mandatis princ. coll. iii. § sit et aliquod studium. et est posita in
c. de sent. ex per. l. ult. uiles autem causas intellige mi
nores duobus aureis ut ff. de dolo si quis oleum. infra et l.
sequenti. uel committatur hoc arbitrio iudicis. ut ar. ff. de
iur. delib. l. ii. inspiciet enim iudex qualitatem personarum et cau
sae quantitatem. ar. ff. de transac. l. cum hi. § si et § ff. de iu
si. et iu. l. plenum. et § si. § Item fallit. Beati qui episcopus co
gnoscit inter sibi subiectos clericos. ut in aut. coll. vii.
ut cleri. ap. pro. e. co. § si. § Item fallit quando episcopus comprehendit
presides fugientes. accusationes et sententiam ex non scripto audiun
tur. ut in aut. coll. ii. ut iu. sine quoquo suf. § necessita
te. § Item secundum quosdam fallit si partes uelint consentire. ut in
aut. generaliter. infra. licet autem illa aliter intelligantur.
§ Item adducunt quendam alium casum C. l. xi. de naufragiis.
l. de submissis. sed illa non facit ad causam. nam ibi iudex debet
cognoscere sine libello tamen inter pellentur. et illud est iudici
ale. sine plenaria interpellatione. contestatione scilicet et causa
plene examinata. § Item fallit in quibusdam criminibus. ut
in crimine abigeatus. ut C. de abigeis. l. una. § Item fal
lit in crimine suspecti. ut ff. de suspec. tu. l. ii. § item.
§ Item fallit in criminibus notoriis. ut C. de accusat. l. ea q
dem. § Item fallit secundum quosdam in leuibus criminibus. ut ff. de
accusat. l. leuia. sed littera illa non facit. prout quod dicit in ta
libus de plano cognoscendo. et est de plano intelligendo .i. sine
magna .i. sine magna inquisitione. uel aliter de plano .i. in
dicens non sedente pro tribunali. nam licet de plano iudex ad
eatur. tamen libellus datur. ut ff. ad l. iul. de adult. l.
miles. § lx. § Item fallit in omnibus criminibus. ut quis sine ac
cusatione dampnatur. ut in crimine lenocinii. ut ff. ad l.
iul. de adult. l. ii. § si quis uxori. sed posset respondere quod
non erat ibi in modum exceptionis appositum. unde libellus non
fuit necessarius. licet fuisset pena imposita. sic contingit in
crimine calumpnie. nam et ibi iudex sine accusatione potest
sine. potest penam imponere. ut c. de calup. l. i. § Idem est in causa
ta falsa et teste falso producto coram iudice. nam et iudex
punit sine accusatore. ut c. de probat. l. ult. et c. de testibus.
nullum. Idem dicebat dominus. b. in crimine falsi. ut et incidenter
mota quod punitur. ut c. de fal. § licet domino. p.
uisum fuit contrarium. nam in lege illa non incidenter sed pri
cipaliter falsi quod mouebatur. sed domino meo uidetur quod in omni
bus predictis criminibus possit iudex ex officio suo dampnare.
cum si accusator aliquis accedit ne cessarius est libellus
sic uidetur michi. iudex tamen sibi aliquid tanquam iudicia

pot ipse iudicare. ut dic. unum generale. ar. ff. si cer. pe. l. si in rerum natura. sed cum si aliquis vellet petere quod tibi adepinaretur de eo quod liquebat iudici plurie (et sic est in causa sua dominus meus, quod semper libellus sit offerendus in criminibus, preterquam in crimine abigeatus, et in crimine suspecti, et in crimine notorio, et in crimine compilatarum, preterquam in causa quinquaginta, de iudic. l. nequis. sed in aduentu imposito, quod cum solus iudex presit executioni sue adeprimitur. multo fortius potest cum actatore. nec sufficit duo, quod nequid unum, et quod non prosunt singula multa iuuant, ut c. de testi. scimus. et c. de crimi. sacr. si quis maiorum. sed fallit hec casu. de eo cum mulier committit adulterium, quod libellus non est necessarius. ut c. qui accusare non possunt. l. de crimine. lic. illa lege possit intelligi quod mulier debeat inscribi. verum non tamen subscribere, sed sub interminatione pene calumpnie suppletionis defectum. nec subscribunt accusantes. ut c. de accusat. l. ult. sic uides in marito quasi accusat. ut mariti tamen inscribere, verum non tamen subscribere: ut c. ad l. iul. de adult. uir mariti. et l. quamuis.
Sed illud quero an possit de pacto et voluntate partium possim remitti ne daretur libellus, et uidetur quod non, quia non propter utilitatem priuatam, sed de iure publico est inductum. unde non remittitur. ut in iuramento calumpnie quod non potest remitti. ut c. de iur. ni. propter calumpniam l. i. Sed quia et sic in multis, ut ff. de pactis. filius. f. et de i. de verborum plicat. prudentes, sed in domino meo uidetur contra. ar. c. de epis. et c. aut generaliter. insti. et legum austeritas pactis litigantium mitigatur. ut c. de trans. ap. l. ult. insti. si enim tempus ipsum est in remissione libelli quantum est in remissione sacramenti. Si est sacramentum remitteretur. uidetur plene ultramontani indagare. non possunt sed si sententiam actor bis pro se supponere et plene intimauit reum. ut ubi gratia. peto. x. actione ex empto quod equum tibi uendidi. cum quo sit sermo. quod possit libelli scriptura per pactum remitti sequitur ergo quod per consuetudinem remitti possit, nec est per pactum aliquid remitti potest et illud per consuetudinem tolli potest. ut notatur. c. que sit lo. con. l. consuetudinis. et sic non peccant multi qui etiam puniuntur in quibus libellus non datur.

Quid debeat continere libellus.

Ad deceptionem libelli faciendi sciendum est quod debeat continere libellus, ut libellus sit formatus legitime. unde nota quod omnis libellus qui porrigitur in causis ciuilibus continere debet ut fieri intelligatur quod ap. cum. sed obligatio. et actio ex obligatione descendens. in qualibet enim actione ista tria conueniunt. de persona. sed uide eius. et ista enim talia. sed sic. ut ff. de cer. pe. l. cum filio. secundo obligatio que ex illo facto descendit. nam obligatio est iuris uinculum quo necessitate astringimur alicuius rei soluende. ut insti. de obligat. in principio. tertio debet continere actionem ex obligatione descendentem tamquam ex matre filia. nam actio est ius persequendi in iudicio. non quod tibi debetur ut insti. de act. in principio. debet continere rem. uel quantitatem quam petimus. sicut infra notabo. Item debet continere diem date libelli. ut per hoc sciamus utrum .xx. dies sunt lapsi uel non. ut c. de lit. contest. offeratur. debet continere annum et indictionem et nomen imperatoris. uel pape. sicut illa subest pape. ut ar. c. l. x. de appel. l. i. ut per hoc sciamus utrum triennium sit transactum. quo peracto instantia iudicii in criminalibus. ut c. ut si certum tempus est in ac. l. ult. uel si transacti sunt .xl. dies in quibus secundum statuta ciuitatum debet causa finiri. licet statutum dicunt in ciuitate nobili: arimina debet continere nomen iudicis coram quo proponitur. unde ita recte concipies libellum. Libellus.

Vobis domine A. arimine potestati conquerit R. de eo a quo peto. x. actione ex empto quia sibi equum uendidi. anno domini m. cc. vii. mense nouembris. tali die exeunte. tempore domini pape. uel Frederico residente imperatore. Item debet annum domini apponi in ipso libello sed tabelliones nostri temporis quia omnia reddigunt in scriptis quaestiam ex quo datur libellus. et si annum domini non apponitur ipsi tamen scribunt. anno mense die. in quatriduis commutatis sic tota die quilibet per totam lonbardiam et per totam tusciam unde potest. anno domini. et nomen pape. uel imperatoris obmittunt. sed in imperatoribus illis ... sunt tabelliones qui scribant ita in actis contractis. sicut contingit in ciuitate mea beneuentana, concipitur libellus. ut dictum est. De actione et de causa.

Quia diximus quod libellus debeat continere actionem, et causam agendi. uel secundum. quia certa actio proponenda est dubitas. unde p. et suos sequaces. et unde dominum io. et suos sequaces. Io. de hoc, et breuiter dicemus. ar. et leges. p. que utraque sententia inuenitur. et quid hodie obtineat [illegible] fuit enim dominus pla. mea sententia ut nomen actionis non ex[illegible] ponatur. sed tamen causa. uerbi gratia. peto a te x. quia tibi mutuaui. peto a te. x. quia tibi uendidi equum. et sic secundum eum uidebatur quod actio et causa agendi idem esset. facit pro p. quod causa sola proponatur. quod dicitur. instit. de act. §. i. insti. nam quem rem suam esse dicit iure est actio. et sic scriptum reliquid in summa sua t. de act. et sic secundum eum quilibet rusticus sciret facere libellum. et competentem actionem proponere. et sic numquam incompetens actio proponi possit. quod contra est C. l. dominus quod si actio incompetens proponatur quod sequi debeat absolutio. ut ff. si ager uectigal. tal mo. di. l. i. Item alibi legitur quod debet aduocatus competentem et aptam actionem negotio proponere. ut c. de formul. et impe. subla. sub. l. ii. Item secundum eum non esset necessarium istud opus cuiquilibet sciret formare libellum. Quod non dicit p. pro se iudico ita intelligere. nunc est actio sub an[illegible] di proponendi puta rei uendite tacito et silua ubi inuenies sunt nomen hanc actionem [illegible] [illegible] ut ubi de act. Item sic itaque nominis [illegible] de notat actionis. Item et alibi [illegible] ita nunc illa actio e sic [illegible]. ut ff. de [illegible] l. i. no [illegible] uerba sunt actio. unde [illegible] pla. [illegible]. [illegible] domino et preceptori meo. R. nec domino. io. nec domino. ac. [illegible] enim sit in mea sententia quod spaliter [illegible] libello proponatur. ut ff. de edendo. l. i. in principio et c. de edend. l. edan. et c. de iurisdic. l. ult. et ff. de admi. tu. l. quotiens. Item ff. [illegible] ff. [illegible] si pupilli. insti. Item dic. l. aliquam incompetentem actionem proponi. ut insti. iii. bon. rap. et hanc sententiam sequor. io. et elegans ciuitas [illegible] pandectarum iuris fidelissima gubernatrix. Sed est pla. sententia obtineret. iam reo compelleretur actorem eligere dum. sed nunc contra quod compellitur quis actionem eligere. ut ff. de le. [illegible] filius. Item uarius et ff. de rebus. l. quod ubi de. Item eligere quod scire quis facere debet. iste dicitur suo in tantis. ut ff. quorum. le. l. i. in ipso textu. et de hoc dic plene ut dominus meus notat in pro deo. et. Item eligere secundum enim pla. sufficeret talis libellus. peto fundum quod sunt legatus in intellectu tali. Item peto a te. x. quia campsi cum suo tio. quod dicere esset absurdum. fuere autem pluries prudentes in mea sententia ut dicant referre utrum ex uno facto oriantur plures actiones. an una simplex. ut ex incisione arborum ex qua oritur interdictum quod ui aut clam. item actio. l. aquilie. item arborum furtim cesarum. ut ff. arbor. fur. ce. si colonus. et l. plu. et ff. quod ui aut clam. si in maturam. Item si in societate si furtum committatur et pro socio furti locum habet. ut ff. pro socio. l.

ut C. de iudic. properandum ubi sic traditum habetur quo perit instancia iudicii.

rei communis nomine. tunc actio est proponenda ut certificetur reus ut ff. de actio. et ob. l. plerumque. idem ff. de act. et obli. l. quisquis et ff. de pign. act. l. nunquam. et sic concordant sine. jo. Cum unica actio ex contractu descendat. puta vendidi tibi equum una sola oritur. s. ex vendito. tunc sufficit si hoc tantum proponatur et sic concordat sine. p. Si autem voluerit distinguere ut tales actiones descendant ex contractu quarum eventus dubius est. ut C. de fur. l. i. et C. si servus. ex se. man. l. i. et ff. famil. herc. l. et puto. Similiter. tunc actio est eligenda alias non et ita intelligitur. l. ff. de eden. l. i. infra ff. hoc summa in duplic. Sunt enim diverse sicut actiones et non generaliter in libello. Item eligere de tributoria. debet qui agit exprimere actionem. sunt sic C. de. l. debet exprimere actionem. Dico autem meo iudicio aliter de novo dicendo. ut si factum bene proponatur. sufficit quantum ad editionem actionis ... verbi gratia. peto x. quia vendidi equum. non est dicere ut ... p. quod eam vel factum sit actio. sed dico sufficit factum bene proponere. et si actio non proponatur. actio est non debet edi ut reus possit esse instructus. ut ff. de eden. l. i. at ita bene instruitur reus. si dico peto x. quia equum vendidi. vel peto x. actione ex vendito. vel inter utrumque quod exequi possemus fiat. ut ff. de v. o. l. cum ius. et ff. de pet. her. l. si ita ne. et aquo. et C. de instit. sub. c. fens. l. simat. Summa est p. placet non presidere quia iam idem esse mater et filia et h. nam ex facto s. causa sequitur obligatio. ex obligatione sequitur actio. sic de hoc plene notavit dominus meus in summa de edendo.

De causa agendi.

Sed quia edita actione non sufficit. nisi causa edatur. ideo dicamus causam debere proponi in libello. quod sit proponenda. dicit. l. C. de edicto. di. adri. tol. l. ult. et ff. de transac. l. cum hi. et in hac causa. et ar. C. l. x. l. i. de apres. pu. ff. ut ff. C. de anna. li. ex l. ult. Sed ibi libellus fuit de voluntate receptus quia esse debat reum. sic ergo s. quia dixi causam edendam esse vel generaliter in actionibus personalibus. in realibus. autem sufficit si actio proponatur. puta peto rem talem rei. vel sic. ... plenius notabimus. at in ... vel sonaret libellus iste. peto. x. actione ex empto. immo ... rito causa est inserenda. ut reus possit instrui sic dictum est. Item que ... da quod formatur et questiones dubitatur. utrum advocatus debeat ita proponere ... litteraliter. pone quod talia pro sunt aliqui layci et ydiote et talia causa aliquis litteratus. utrum debeat proponere litteras ita quod intelligatur ab idiota. videtur quod sic. nam adhoc ut invicem contrahatur obligatio debet se intelligere contrahentes. ut ff. de v. o. l. i. Item non debet edi actio ut reus intelligat et possit esse instructus. ut ff. de edi. l. i. Item qui obscure proponit puniri ac si nichil proponeret. ut ff. de iuris. ac. l. decrete. Item vel. inter est ... utrum quod non debeat proponere vulgariter sed litteraliter. si iudex qui in mediosit litteratus. et illud est vel unius advocatus litteratus. ut la ... ycii et ydiote ab advocatoribus repellantur. si autem iudex sit ydiota sicut in multis partibus ubi iudicant comites et barones et milites. quod quidem possit. C. de iudic. l. cum et in act. de iudic. coll. vi. in prin. tunc vulgariter necesse est quod advocatus proponat. iudicia enim solum est facienda fides. ut C. si adv. c. l. i. et C. de cond. ob t. c. l. i. et C. qui dies. leg. ce. l. i. et ff. de prob. quinquagima. et inc. si quis alii vel sibi. l. i. et preterea iudex interpretabitur advocato idiote. ut ar. in aut. de litig. et est posita. c. de litig. aut. litigiosa. et sic iudices fatigabuntur in preterito. vii.

necesse erit ut advocatus ydiota cum ut quantum idiota faciat removeri. De rebus petitis utrum debeant in libello comprehendi.

Item edita actione et causa agendi non sufficit nisi et res in libello ponantur. Ideo dicamus res petitas vel petendas debere in libello comprehendi. Sed vario modo in respectu reperiuntur. propter varietatem actionum. Ideo distinguere quia aut agitur actione universali. puta petitione hereditatis. familie herciscunde. aut generali. puta tutele aut singulari. vel speciali. puta rei vindicatione. depositi. vel commodati. vel similibus. quia ita distinguuntur actiones. dicit l. ff. de procurat. l. procurator arbitr. ff. de rei vin. l. i.

De actione universali.

Si igitur agatur actione universali debet exprimi actio et causa agendi res autem exprimuntur universaliter non singulariter vel specialiter. verbi gratia. conquero est. R. vob. d. a. arimin. po. de tali. a quo peto bona que fuerunt olim patris mei et hoc peto. pet. her. quia dico me institutum vel ab intestato illa bona ad me pertinere et sic recte concipies libellum. sive in solidum dicas heredem. si autem pro parte designa quotam partem petas. ut dicas peto bona olim patris mei pro dimidia. quia pro dimidia dico bona ad me pertinere vel ab intestato vel ex testamento. et hoc quando certus sis de certa parte. si autem incertus sis. tunc incerte partis petitio datur. quia ita intelligas rationem contra quia potest pars petita augeri vel minui. ut ff. de solut. si part. et ff. si pars. her. pe. l. antiqui. non intelligas rationem petitionis quia certam debet petere. puta quartam. ut ff. si pars. her. pe. l. i. in fi. quia enim causa apponatur in libello probatur. l. ff. de pet. her. l. i. et ii. et iii. quia res generaliter debeant ita peti ut dictum est probatur. ar. tali. l. dicit quia si in tercio. pet. her. et preterea si possessor inveniatur plures res possidere. quas possidebat tempore litis contestate. quia vult debet condempnari. ut ff. de pet. her. di. l. iiii. et l. si quis tempore sequitur quod quia res generaliter petite fuerint. nam si specialiter in aliis rebus preterea non esset condempnandus possessor. non enim debet possessor in plus condempnari. quam petitum est in libello. verum est sive in rebus principalibus sive non autem in accessoriis. puta fructibus vel usuris. in illis est condempnatur et si non petantur. quia plerumque veniunt usure. in bonae fidei. fruct. et in bonae fidei et in stricti iuris. ut ff. de usur. iudicantis. et C. de pet. her. l. i. unde quia incerta formatur petitio et incerta datur sententia. puta condempno te in quarta parte bonorum pro indiviso. ut ff. si pars. her. petatur. l. non possunt -

qo. Sed quid dabitur incerta sententia cum iura dicant contra. instit. de act. in curare. et C. de sent. que sine certa quantitate. l. i. plc. et ult. Redit. Secundum naturam actionis sic dictum est. Sed quid prodest in talis sententia. Credo multum. nam aut probavi res illas possessas fuisse in bonis patris mei. et sic condempnabitur possessor ad restitutionem illarum rerum quia mandabitur sententia executioni. aut non probavi et sic me in rem probare oportebit. quod res ille fuerunt in bonis. ut ff. de pet. her. l. et non tantum. et l. si venum et probatio ista fiet. non iure ordinario sed quodam quasi ordinario. verbi gratia. peta sing. lata in petitione hereditatis. mandari executioni et dicam iure bus illis. quia res ille fuerunt in hereditate. ille excipiet et dicet contrarium. Ego probabo quod res ille fuerunt in bonis. et sic mandabitur executioni sententia. Sunt autem actiones universales. iiii. petitio hereditatis. familie herciscunde. actio ex testamento. que datur pro universitate. pro trebell. restituenda. actio ex empto. que datur quotiens tota hereditas emitur. Et sic concipies libellum in distinctione sic dico in petitione hereditatis. Conquero te famuli hic pro illis bonis dividendis que fuerunt olim tui. que bona ad me

pertinet ex testamento vel ab intestato. Conventio de actione ex testamento
proponitur. In exemplum fidei commissi restituendi. Conventio
conventio de actione ex empto proponitur contra quem vendidisti
in pretio. vel bona assignavi vel initium esse praestari secundum quod dominus me
us notum insinuavit. c. de her. vel act. ven. l. et insinuatione et infra
de actionibus in xi. divisione De actione generali.

Vidimus de universalibus. videamus de generalibus. generales sunt tu
tele pro socio. si facta est societas omnium bonorum. vel maioris partis.
negotiorum gestorum. si omnia negotia gesta sunt. vel plura. ut ff. pro socio. l. ar
bitror. questio. Sed imprimis queritur. que sit differen
tia in nomine. nonne idem sonat universalis quod generalis. Respondeo
non. universalis enim dicitur actio illa qua pro hereditate competit. quia p.
universitatem quod defuncti habuit. ut ff. de v. s. l. hereditas. omnes
enim actiones universales gratia hereditatis competunt. sicut in supe
riori. Responsio. dictum est. at generalis dicitur actio qua plura sub se capta
continet. pro socio est et tutele. et negotiorum gestorum. ubi enim plura capta con
tinentur administrationes. scilicet vini et olei et panis. et similium. non
tamen continet ius universum quod defunctus habuit. nam multotiens
evenit quod omnia paterna ad filios non devenerunt. In his generali
bus est exprimenda actio et causes aut exprimuntur generaliter. sed in
causa processu specialiter exprimuntur. ut argumentatur. c. de in
dic. l. lic. et in universalibus. non est sic. s. dixim. unde ita conci
pies libellum. Libellus.

Conqueror vobis domine Guillielme Ianuensi potestati. ego
R. de P. a quo peto rationem tutele mihi reddi. de bonis a eo
administratis quia tutor meus fuit testamentarius legitimus
vel datus. et peto rationem illicitationis reddi per actionem tute
le. ut ff. de tutel. et ratio. distr. l. i. et sic concipies. in negotiorum gestorum
peto rationem administrationis negotiorum reddi. et hoc peto per
actionem negotiorum gestorum. quia bona mea administravit. Item in
actione pro socio peto a tali. quia socii fuimus. rationem societa
tis reddi de bonis communibus. et hoc peto actione pro socio. De actione speciali. 11.
Supra ut de specialibus. videamus si quando agatur actione sin
gulari sicut de rei vindicatione. vel publiciana. vel similibus. res specialiter exprimenda
est. utrum totam an partem petam. et si partem debet dicere quotam
vel certam vel quantam. et dicere et fines debet. ut ff. de rei vin. cum
in rem. in principio. et ff. de censibus. forma. in principio et quod confines sunt
dicendi. ar. ff. de adquir. hered. l. quod sepe. § ult. et l. cum servo
§ ult. Item ar. alio probatur quod fines sunt dicendi. nonne res
certa debet peti in rei vindicatione. videtur quod sic. ergo designandi sunt
fines. nam si peterem fundum incertum peterem. cum si per loco fundi
vel et legatum fundum nullum sit. ut ff. de iur. dot. l. cum predi
um. § generi et quare incertum. ideo quia fundi constituuntur
destinatione patris familias. ut ff. de leg. iii. l. quod in re tui. § ult.
et id minimum forte una gleba petita videretur. Item in re
mobili certa sunt signa dicenda. unde ita formatur libel
lus. peto fundum talem scilicet per manum positum in tali loco. videlicet
vall. Ambre. ex una parte possidet tu exalia se primamus.
et ex alia G. et ex alia est via publica. debet et dici utrum
sit vinea. campus. vel pratum. ut c. de bonis proscr. l. si quis. Si
autem materiam vel speciem petam. puta argentum et ex illo ar
gento nichil sit in forma speciali. puta cuppa. vel scutella
vel scyphus. sed tamen consistit in marcha. debeo petere illud ar
gentum et addicere pondus. ut ita dicam peto ego a tali tot
marchas argenti. quas apud eum deposui vel quas mar
chas peto revendicatione. Si autem ex argento facta sit pecu
nia et signata. ut si petam. peto ego a tali. c. sol. venetorum
quos rei vin. vel publiciana. peto. Si autem non est signata non
potest vindicari. nec tamen esset quod extaret illud nam quia
ex quo pecunia ad ipsum deponitur vel usus pecunie concessus.
ut ff. de posit. l. die sponsaliorum. § ult. Si autem ex argento
facta sit cuppa. vel scyphus. tunc debet ita formari libellus. pe
to unum scyphum tanti ponderis. s. ii. marcharum. qui scyphus
est celatus. vel simplex et hunc scyphum peto rei vin. vel publicia
na. quod species debent poni in libello et celatura dic. l. ff.
de rei vin. l. cum in rem. quod debeat poni pondus dic. l. ff. de posi
ta. l. i. § si quis argentum. verum lex videtur contradicere quod pondus non
debeat dici. ut ff. de furtis. actione. § i. questio. Sed illud for
te contingit ratione odii propter furtum. vel hoc constabat de valore. verum
si ignorat pondus iuramento succurritur. ut ff. de posita. l. i. si quis
argentum. Si autem volo petere vestimenta. debeo designare co
lorem et speciem. non autem teneris dicere utrum sit trita an nova.
verum si colorem nescis iuramento tibi succurritur. ut ff.
de rei vin. cum in rem. et ff. de fur. l. actione. et ff. de posita. l. i.
§ si quis argentum. et hoc verum est quantum ad petitionem. sed ante sententiam
distinguendus est color. cuius coloris vario fiat condempnatio. questio.
Quid si non designavit. probavit tamen de vestimentis quibus fa
ciat iudex. Respondeo in minimis vestimentis condempnabit reum. unde
ita concipies libellum. peto ego a tali unam tunicam vel de scarla
to vel de viridi quam tunicam rei vin. vel publiciana. peto. Item
si aliam rem mobilem vis petere. puta bovem vel asinum vel equum. pe
to talem talis coloris. etc. Si autem volo petere hominem adiciam
in libello nomen ipsius. et utrum sit puer vel senex vel adolescens. et
hoc scias nomen. Si autem ignores dicas puerum peto qui ex
tali ancilla natus fuit vel ex tali hereditate. unde concipies ita
libellum. peto ego a tali puerum stichum vel natum ex tali ancilla
vel qui est in tali hereditate in relictum qui puer est. vel adolescens
vel senex. et istum peto rei vin. vel publiciana. quod ita sit concipiendus
libellus dic. l. ff. de rei vin. si in rem. § ult. Si autem volo pe
tere domum. petam domum sitam in tali loco et dicam fines. ut
supra in fundo diximus. Si autem volo petere quantitatem debeo
ipsam in libello designare. ut in aut. de litig. coll. viii. § ad
exemplandas. et c. de petitis et eliciis. aut generaliter. unde concipies
ita libellum. peto a te. x. sol. pisanorum. quos tibi mutuavi. unde
certa condictio oritur ex mutuo intentio. Sed licet diximus succur
ri ignoranti. si dicat et iuret se nescire colorem. verum est ad
hoc ut recipiatur libellus. verum in processu cause certum colo
rem. et tamen pondus debeo probare. aliquin sententia nulla esset. quia con
tinet quantitatem incertam vel incertum. et sic non valet. ut c.
de sent. que sine certa quantitate. p. l. ple. et ult. quid enim va
leret sententia si diceret. restituere sibi stichum vel restituere sibi
scyphum unum de argento. non diceret non diceret tanti ponderis.
Item quid valeret si diceret. restitue sibi unam tunicam. nec di
ceretur de tali colore scarlato vel viridi. fuerit tamen quidam in
causam ut non admittatur libellus et si velit iurare se
nescire colorem. vel pondus. non dicat colorem vel pondus. quid enim habere
licet. ff. de posita. l. i. § si quis argentum. quod si de pondere dubita
tur quod iuramento succurritur. ita intelligitur de pondere. i.
de ponderis estimatione quia hoc sit intellectum quia constabat de pon
dere sed de ponderis estimatione dubitabatur. cum forte res de
posita non restitueretur sed eius estimatio. unde quia depositor
plene probare non potuit debet deferri sacramentum ei a iudice.

indefectu pbonis. ut c. de reb; . c. l. incolib; ul' p; una ligi iuramento iuliste cumdolesit non restituitur. pot enim inlite iurari. in act. depositi sic in alius boe. ff. l. i. § in deposit. t. e. et ff. como. l. iii. § i. Congi aut al derie ho magne auctoritatis dixit. non ee necce res in libello certificare a principio. s; gnalit et de reb; incerte potit actor sua petitoem ocipe et p actoe edita qua ipe in libello non ee editam dicebat actore res quas petit et eam petitois debere certificare. et ita intelligebat ipe os leges preictas. s; hostat euidente falsu. iam enim no ps; reus instrui cu gesepnam debeat instrui. utru cedat an contendat. qd non ps; face reus. si in scptura libey eet gnalitas. na gnalitas indue obscuritate. ut ff. de iur. fisci. in ord. q°. S; obicitur ga in iudiciis sic ambi guitas id intelligitur i iudicio uenire de quo actor sensit. ut ff. de iudic. l. si quis inte... toe ambigua et ff. de v. o. in stipulante. Rso ibi contingit. quia e qi putetur reo quare non petunt rem certa designari. sic si obicitur. ff. de iudit. l. solem. ubi d' oia uenire in iu dicio pt id de quo actu e. ne ueniat. Rso. quia l. illa intellig. de ill' qsu plus sub petito actois. puta de usuris in boe fidi. l' et fructib;. non aut intelligas de prorsus diuisis. ar. ff. ad exhib. l. ul. § quantu sic g replicta sua alderica dicimus rem et eam spalit in libello designari. sic dictu e. si contingat odio furis q nuc res non specificentur in libello. ut c. un. ui. si qui unme pbabit res sacrmto suo. si constat de uiolentia. v. l. p dicta. et in lombar. de dap. iniuria. l. i. l' q ibi di e. q pbat singla suo sacrmto. l' singloz extimatoem. constabit enim de reb; ablatis. hodie furu sut induc ta sic et alia. ut ff. de odit. fur. si p fure et ff. usuf. q ad ca. l. ult. ff. de codit. trittica. l. ii. Sut qrunt a in singlarib; actoib; sit ca exprimda. sub distinguo. na aut acto illa qua agitur e psol. aut realis si real' non e necce exprimere cam. quia eo solo quod uendicatur res. constat de ca. na rei uendicatois ca none alia in dnii. na ei soli compet quie dns dicitur g. l' ciuili. ut ff. de rei uen. l. inre. J. Re. ex quo enim re uindico et ita dice. peto re tale te uendicatoe q dico mea ee. non enim pot alia ca adcia ii dnii ex qua cuq; ca. et no ii ex una ca dnii hre plum. ut ff. de acq. pos. l. psid. § ex plum. et de consilio meo simile eet reus l' ei aduocatus si postularet ab actore ca. e di ui eet fictus dns. et uidis qd malu contingeret ide. actor enim qn simplr rei uendicatoez ppont. ca n adiecta. si absoluatur reus nuqua actor actoez poterit intemptare. ppe quia re arco ps; aduocare. q in cuq; et quale cuq; dnii hut in iudiciu in pa uindicatoe deduxit. ut ff. de ex. re. iudi. l. si mat. § eande. in fine. Si aut ca exprimet actor ex qua eet dns puta re tale rei uendicatoe. quia dico me dnii ex ca donatois qua fac m tuus si succubet actor nichilominus ps; ex alia ca uendicare. puta peto re talē rei uendicatoe quia dico me dnm ex ca ep tois. ut ff. de ex. rei. iu. l. si mat. § si quis aut. et c. de petit. he. l. he ditatis in ta ee. si agatur actoe

psl. et ca exprimat q exprimdae ut depositi. s. de ca agidi. ca enim e exprimda quia si non exprimetur nullu q mod' inea eet. na si absoluatur reus et ca expssa. l' non nichilominus ex alia ca conuenire pot. ut ff. de ex. rei iu. et eande. § actoes. S; illud queritur que dif ferentia e. int actoes psles et reales. sic ut assigna re. § ille actoes. na pbo apte q nulla e differentia na si agi ita gnalit ul indiscinate peto re istam actoe iure nullus eet iste libellus. ide e et si dice re peto x. actoe psli. gnalit nullus eet iste libellus. nec reus reciperet nec iudex admitteret si ita oppo nas. de l. c. de an. ex. l. si quis ex. Re. ibi recipitur q ad int ruptioe. l' stultus fuit reus qui recep. sic. ff. de iudic. l. si quis inteptioe. q°. Si opponas. de iu dic. solemus. dico q oia uenint in iudiciu subau di ceare illa. Si sola exprimatur in actoe reali pu ta peto re istā rei uin. quia dico me dnm ex ca cp tois et succubat actor ppone potuit rei uindicatoez adhuc ex alia ca. puta q dicat peto re ista rei uin dicatoe quia dico me dnm ex ca doatois. ut ff. de ex. rei. iu. l. si mat. § si quis aut. Idem e et in actoe psli. ut si cam exprimat. et succubat q potit ex alia ca age quee g diffa int reales et psles. Rso duplex pa e quia si dico peto re istā rei uendicatoe et si cam no adicio. omez dnii. cam in cuq; et qualit cuq; hui i iudicio deduxi cu non ii ex una ca dnii potuit ad nos ptine. sic s. dictu e. ui ita intellige. actoes i re differut et c. subaudi quib; dnii petitur. subau di directu. non aut intelligas de utili. puta publica na. siue lis age qua te admittes. ut ff. de eme minor. § si sciuis. et obstat lex si mat. § eade. in fin. qualecuq; s. ciuile. puta pturie. l' nale. J. de iur. gn tiu. puta ptradicoez. l' aliis modis conexis institutia de rez diuisioe. ut ff. de rei uin. l. inre. acto. Vo di xi ita intelligendu e quib; petitur dnii quia si ipo re peti rei uindicatoe et succubui. psu pea age y potecharia que inre e. ut c. de pig. l. pignoris at si ago actoe psli et ita dicas. peto re ista actoe de posita. non uidis alia cam in iudiciu deduxisse ii deposita. un alia cam bn inteptabis. l' alia ro assi gnatur e differentia int reales actois et psles quo ad condepnatoez non quo ad solutoez. Ubi gra. pposiu gnalit et indistincte in libello ita peto re ista actoe inre. in iudicio sum una cam psecutus. puta quia dicebā me dnm ex ep toe obtinui. nuqua petare illā ex alia ca. si uelī dice me dnm ex ca doatois quia q meu e amplius meu fieri no pot. n de signat meu ee. ut insti. de leg. § s; si re. at in ac toe psli sec. quia si ego cepi libellu. peto x. actoe psli et in iudicio una cam fuit psecut'. s. deposita et obtineo. psu postea illa x. petere ex alia ca pu ta actoe ex testo et h diffra quia fac ille § actoes quares eade non pot ee nra ii ex una ca. de uerb. aut nob pot ex plib; cais. et e ar. ff. de leg. i. l. plan. si et ff. de act. ep. et ue l. non e nouu. at in abso lutoe nulla e diffra. quia si ego cam adiecta. puta.

rem illa rei uendicatione quia emi et fuit absolutus possidere
recte agam ex alia causa. ut ff. de ex. rei iudi. l. si mater
Si quis autem sedeat in actione plus uel minus differt in absolutione quia
si ego peto actione aliunde et in libello nullam causam expressi et
si in iudicio expressa una causa et succubuero possum aliam intem
ptare. ut ff. de ex. rei iudi. l. si ex testamento. ubi enim petebatur
argentum actione personali. s. ex testamento. Si autem ago actione reali uidi
distinctione, ita quod concipiatur libellum. peto rem istam actione reali
et postea unam causam prosequar in processu cause. quia dico me dominum
ex causa emptionis et fuit absolutus amodo contra te non agam si
mecum in quo succubuerim mutata causa et si uelim agere ex nouo
ua causa de nouo accedenti. qua quesiui dominium sicut uel
legem agere ex aliqua causa qua competebat mihi dominium tempore formati
libelli obstaret exceptio rei iudicate. ex. ut ff. de ex. rei. iudi. si mater
et in prin. Item denique Refert quod in actionibus personalibus et realibus. ut si generaliter
concipiatur libellus. ut dictum est. et causam unam prosequatur ac
tor in processu cause uel est similiter. puta in rei. uen. peto rem
illam causam tamen in libello non dixit sed in cause processu si absol
uatur possessor numquam actor aget. nisi ut dictum est. supra se
cus. h dicitur. l. ff. ex rei iudi. l. si mater. Item denique Si autem in li
bello causam expressit puta peto rem istam rei uendicatione
quia dico me dominum ex causa emptionis. poterit ex alia causa
agere et hoc in reali et personali. ut ff. de ex rei iu. l. si mater. Item si
quis autem de consilio domini mei procedit quod quecumque rei uendicatur
proponit adiciat causam. unde sit dominus. ut si in una succubu
erit. in alia non succumbit Utrum libellus ualeat mu
tari.

Quia ualet libellus in singulis actionibus formetur et hec supra
ualet uidimus. Restat ut uideamus an libellus datus possit
sit mutari. et certe mutari potest indistincte secundum ueritate
tem ante litem. post litem autem litem contestatam non licebat
mutari. quia de qua recognouit iudex de ea pronuntiare
compellitur. ut c. de edendo. l. edita. hodie autem et ante
litem contestatam non licet alicui mutare libellum. sicut in autem.
de litig. coll. viiii. § ad excludendas. et est posita in c. intelligimus
modo. et quando iudex autem quis semel quam autem lic... et. Sed reus
reo instante ut actor libellum non mutet ... et mutari potest
uelit et paratur quod libellus mu... ad si reus non uult mu
et ante litem et post litem quero. Sed qui... Respondeo sic. et ante litem et post litem
tare numquid potest inuito reo iudex absoluat eum a uerita...
Sed reus poterit potest quod ... illam. ff. de iudic. de quare si quid p
tione intemptata p. l. ... contestata. duo ar. possunt induci ff
sit mutari post litem ... Item si distracta. uia ibi ante litem agebat
de uox. inde licet generaliter. poterit. post litem contestatam age
contra dominum ... iudum. sicut in de scientia. ius te arguere. Respondeo.
re. in solo non mutatur actio. sed qualitas condempnationis. et i
ibi ... hoc. quia stant. sicut alibi non mutatur actio sed
... qualitas rationis mendatii. ut. ff. de fide iusso. si
dubitetur. Item aliud ar. adducitur. ff. de ui. et ui. ar.
ar. l. cum fundus. § ult. Respondeo. ibi non mutatur actio
sed aliud petitur. quod licet secundum p. qui dixit. et pe
titorium. et possessorium posse simul intemptari. ff. io. Respondeo
quod ibi fuit pro iudicio renuntiatum uel reus uoluit
sic dictum est. Sed quando dicatur mutari libellus. Respondeo.
dupliciter mutatur libellus. pro quando rem petebam actione
aliqua modo muto libellum. quia rem eandem peto. sed a

lia actione. et tunc mutatur et alio modo quando prius petii stichum
et modo peto pamphylum alia actione. et de hac ultima mu
tatione hic non tractamus. quia tunc non mutatur libellus
sed aliud iudicium instruitur. quod quidem licitum est secundum omnes.
Sed tamen ibi mutatio. ut C. de furt. l. ult. et C. de edicto d.
l. ult. C. si minus ex sententia. l. unica. C. de pact. inter empt. et
uen. conuentis. Idem est et si fuerit diuerse actiones. ita quod non
contra. ut ff de tributo. quod ubi dicitur. Item e lege. et ff de leg. i. l.
cum filius. Item uarius locum habet quando in eo quando ad idem competunt
actiones. puta intemptaui pro actione ex empto. uolo intemp
tare certi condictionem. ad illam eandem rem petendam possum.
Sed illud queritur. an mutato nouo libello. noue debe
ant dari indutie. Respondeo. p. admisit indistincte quod sic. et
ita intellexit legem. c. de edendo. edita in fine. prout edicti
perpetui et est i. ut beneficium deliberationis saluum sit reo. In
quo deliberet. cedat an contendat. domino. b. uisum fuit contrarium
quia deuitat noue indutie. et quod dicitur. l. illa edita prout
edicti et est. ita intelligebat. s. quia reus potest agere
contra actorem. actione in factum ad interesse quatenus interest sua
quod actio mutatur et deliberare non potest et ita fatiga
tur. ut ar. ff. de edendo. il aliud. uidetur quod reus habet interim
que beneficium uelit de nouo deliberare. uelit agere ad
interesse. domino et preceptori meo. R. uidetur aliter distin
guendum. Refert quod mutatur libellus. aut mutatur
actio et causa retinetur. ubi gratia. peto stichum actione depositi
ti et postea ex eadem causa quia deposui. peto certi condictionem. hoc
casu non gaudet reus nouis indutiis quia ita potest esse
instructus in actione mutata. sicut et in prima. Idem exemplum
egi ui bonorum raptorum ex eadem rapina ago furti ... ia
intelligi. si uero causa ... uerbi gratia. petii stichum
ex testamento ... peto stichum. certi condictionem. tunc reus gaudebit debet
nouis indutiis. Utrum libellus possit eme
ndari.

Sed quia libellus non semper mutatur. sed aliquando emendatur
ideo de emendatione uideamus. emendatur autem ita libellus
puta petii ab initio minus modo plus peto. illud quidem potest
fieri facile et ante litem et post litem usque ad ius iurandum de
calumpnia. non post quam iuratum de calumpnia. possum emendare
ut petii decem. xx. modo peto. xv. uel econtra. et propterea cauti
aduocati apponunt in libellis suis. reseruata mihi po
testate addendi et minuendi. et hac tota die nos
qui in iudiciis conuersamur uidemus fieri. post litem autem
contestatam et ius iurandum de calumpnia possum. si actor dicat suo
sacramento tantum peto postea non mutabit si uelit
plus petere. sed sinimus potest hodie hoc iudices seruat in
iudicando de consuetudine. unde ad cautelam in sacramento
to calumpnie contraficiunt iurare preter mutabis. di
cit iudex actori quod amodo per calumpniam illud a reo
non petes. Item Sed secundum ueritatem si stricte procedimus emenda
tio habet locum ante litem contestatam et post. ante tamen quam iu
ret. Sed cum iurauit amodo non mutabit. tale est
enim sacramentum. nam iudex dicit actori iuratis litem istam
calumpniandi animo non mouisse. ut c. de iur. iur. propter
calumpniam. l. ii. non mouere. ut ff famil. hercis. inter
coheredes. § qui familie. non mouerunt. ut in autem de heres. g.
ing. ad appll. coll. v. et est posita in C. de iur. iur. propter

ita demum locus est quando actiones ... fuerunt ... locus mutationi.

quia libellus mutetur. actor autem uult

actionis

puta petii ab initio xx. modo peto xv. uel econtra.

calumpniam. multo quidam tamen in distantem dicunt quod licet e[mendare] libellum usque ad sententiam per l. ut nulla de actionibus, § minus, sed respondeatur ille quia intelligitur in minoribus, l. generalibus in quibus abusiuo res non exprimuntur. ut supra dictum est, et tunc intelligitur l. c. de ap. ampliorem. in fine, vel aliter dic ille: § nos sunt ita intelliguntur in eodem iudicio, l. apud eundem iudicem, non intelligatur in eodem iudicio, l. in eadem instantia iudicii, inuenitur enim singularibus per litteram d. et in iuramento de calumpnia exacto non est locus emendationi, quia alia res est, et ideo alia interpellatione opus est. ut ff. de re iudicata l. cum quaeritur et ff. de iudic. non potest. § item adicitur aliud ar. ff. de noxa. l. in delictis. § si de certa. Ro. ibi non emendatur pena vel qualitas quedam adicitur, sicut in super iori. Rea dicunt: § sed si minus uelit petere actor quam pe tierit potest quandocumque. Anti[quum] quia in maiori quantitate et minor continetur. ut ff. de reg. iur. l. in eo. et ff. de v. ob. l. i. § cum plus. Si vero ex contrario, si dolo ab initio maiorem quan titatem petierit et ei uicit et petierit et cautionem exegit ca dit actione. ut c. de plus. petit. l. unica. Si autem cautionem non exe git tunc punitur in sportulis. ut insti. de actionibus § tripli.

De effectu libelli oblati.

Cum libellus oblatus multa operetur, ideo de effectu oblati libel li uideamus. Sciendum est quod libelli effectus duplex est. s. specialis et communis. specialis in quibus dam actionibus, quia libellus interrumpit prescrip tionem. habetur in libelli oblatione pluris contestatione. sic contingit in actionibus pretoriis et annalibus. sunt actiones non transitoria ad heredes transitoriam. ut c. quando libel. prin. da. l. i. et ii. et intel ligas de libello dato principi et quando princeps ad libellum rescrip sit. non autem intelligas de libello dato cuilibet iudici aut leges ille loquuntur. et ita intellige l. ff. de act. et ob l. ... tionibus. alias autem per solum libellum non fit interruptio. sed fit in terruptio per litis contestationem. vel executoris conuentionem. ut c. de p. xxx ... l. cum notissimi, § in specialibus, in iiii casibus fit interruptio per solam ... obla tione ... actionibus, qui casus notantur. c. de annal. ex. l. ut ... alius effectus libelli specialis quia libello principi oblato et per eum iudici ... nato res fit litigiosa. ut c. de litig. auth. litigiosa. Communis effectus in omnibus actionibus quod per libellum oblatum datur reo facul tas deliberandi cedat an contendat. ut ff. de edendo. l. i. et c. de litis. con. auth. offeratur est et alius effectus quia si li bellus non datur et in alia non fiant contra dicentem offeratur litis contestatio et si fiat pro nichilo est. ut in fine illius auth. quod ubi intellige. dominus. cy. et ei assentit. et dominus. b. quod sit pro nichilo quantum ad sententiam dicendum quia iudex non potest ferre sententiam et si tulerit non ualet quia solutus ordo iudiciorum dimissus. ut c. de sent. l. prolata. non tamen est pro nichilo quantum ad interrup tionem faciendam quia interrumpitur prescriptio. ut c. de p. xxx an. l. sicut. et l. cum notissimi. et potest adduci illud generale per. utile per inutile non uitiatur. ut ff. sicut. p. l. cum adiect. § quod. et ff. de v. ob. l. i. § pen. sed duo tamen meo iudicio quod sit pro nichilo et quo ad sententiam et quo ad interruptionem pre scriptionis. cum enim illud ubi sit indistincte platum generaliter est accipiendum. ut c. de usuf. antiquitas. et de alienando. l. i. et de p. ut p. ius sit utrius. § nec enim sequendum est sententia cy. quia l. in ou cte non loquitur quod unquam fiat interruptio per solam libel li dationem. vel si aliqua. l. hoc dicit intellige in annalibus et pre toriis. leges enim inducte dicuntur fieri interruptionem per executoris conuentionem solam. non dicunt de libello quam ... illorum legum non fiebat conuentio per libellum. de tamen in illustri persona. ut c. de dignitatibus. l. xii. quot. § sic igitur tamen li bellus non facit interruptionem. libetur tamen executoris conue ...

to que poterit. § sed quereres quare ratio quare libel lus solus non interrumpit sola tamen executoris conuentio interrumpit. ut dictum est. Ro. ideo libellus non facit inter ruptionem in annalibus quia cum tamen interruptoris sit hoc indu ctum quod in annalibus secus. ut ar. ff. de iudic. l. cum pretor. et alia ratio quia libellus quando offertur iudici offertur. ut s. dictum cui offertur libellus tamen reus vel conuentus uel sine de conuentione scit. at executor quando mittitur uadit ad eum et dicit ueniat ad curiam quia talis conqueritur de uobis de tali uel conueniat familiaribus uel domui qui familia res renuntiat ei talis executor uenit et dicit quia uadit ad cu riam quia talis conqueritur de uobis. ut c. de an. ex. l. ii. prefec. et ff. de cap. in fec. dies. § abee. Iste autem due leges intelligun tur stricte in iiii casibus. ut dicit lex illa ut perfecti. ut c. de epi. audi. si pres. et l. ult. § cum hodie semper quando mittatur executor antequam detur libellus sicut cotidie uides de fac to fieri quod executor uadit et sollicitat reum quod ueniat re dere. frustra queritur an sine libello fiat contestatio an fiat interruptio. cum testatus sit quod est tamen amplius iustum fieri non potest. ut ff. de cap. et p. l. in bello. § fin. § sic igitur per solum executorem inducitur interruptio quod operatur contestatio litis ad interruptionem faciendam. Ro. quia potest contingere quod executio non fit iussus et litis contestatio fiat. puta inuenitur coram iudice libellum dedit tamen. Redit et sic non facit interruptionem. per executorem fit per litis contestationem. Nam iterum romana habet uia ut ... aliunde puta per ueritate narraturum suum per de tamen et quo ad aliud. quia si fiat interruptio per li tem con. actio fit perpetua. usque ad xl. annos. ut c. de p. sept. xxx an. l. ult. et de annali. l. ex. l. i. Qualiter libellus sit concipiendus super qualibet actione.

Pluribus huius quod operam tamquam introductoriis premissis flori bus necessarium est ut ueniamus ad fructus. nam cum arbo res incipiunt pullulare prope est estas et proximi fructus. Videamus igitur qualiter libelli formantur in singulis actionibus, no tatis in arbore domini Jo. qui de actionibus questus in mundo ibi inueniuntur notate. Videamus et utrum actiones operatur a li ut sciat super actione operetur per ea formare libellum et legista ... Rea sed per quas quilibet et tabellio et et simplex li[bel]lum et per ea uideat utrum sibi operetur actio et sciet et formare libel los et notantur et ibi apponentur quosdam libellos qui de facto diffi ciles uario et diuerso tamen ... in iudiciis examinatur. Verum tamen libel li in lombardia et in bononia concipiuntur in diuersis partibus. nam bili aretina concipiuntur ita ... et in tuscia et in ciuitate no do et uobis. a. domino areti potestati. libelli. Libellus.

peto. x. cum contra eum conuentor exuit ... ita. c. ego. R. de m. a domino et ita in ... § iurealibus ita dominus ... uel ex locato uel ex em ta aretina. c. ego. R. de c. quam ... et uobis domino. a. potestati ... ad me pertinere ... uendicatione. vel quasi rome concipiuntur. libelli ... peto rei mana domini ... hoc modo. § supplicat sanctitati uestre pater sancte uiria ro humili et deuota. R. quod talis ex ... ab eo cum summa pecunie ... x. per usuriam pecuniam per iuratam. unde petit illa. x. sibi restitui con tra est ex canone. sed ita concipitur libellus si uelles coram domino ... agere. uel ita concipitur ... unde de ill. x. petit ... ex hiberi. § item uelles quod causa committeretur alicui conciperetur ita. § supplicat sanctitati uestre sancte pater. R. quod talis possessio ad eum pertinet ... inuasit. unde ut iustitiam conse quatur petit ... uel petit ut in ... dignemini delegare. et hoc talis libellus uo catur rome petitio et petitio ista porrigitur in audientia

rome. Sinapulia autem non datur libellus in ciuitate nobili
beneuentana. Unum tamen est origo inquam formandi libellus secundum
p[er]mitur ita. Si uius agere hac actione publiciana dices ita. ego. R. ago. contra
G. a quo peto. x. que mihi debet ex causa mutui. Unde ad hoc ex contractu
que p[er]mutuo oritur propono. Si uius agere reali dices ita ego. R.
peto. a G. fundum talem p[er] tales fines quem fundus possidet predictus G.
et illum dico ad me pertinere ex causa emptionis uel dico medium et ad
hoc rei uendicationem propono. ita concipitur libellus ubi uno excepto
quod non apponitur ibi nomen actionis. Sed sufficit factum recitare. secundum quod dixi-
mus. supra. de actione edenda. Si formare uis libellum in singulis actionibus
secundum ordinem arboris domini Jo. et hoc super publiciana quia ipsa hoc
occurrit in arbore et ipsi sepius occurrit in cotidi-
ano causarum iudicio. et sic in ultis libellis contractu quilibet in ac-
tionibus singulis inuenies libellos, dispositio et positiones et confessio-
nes actoris et rei que sunt de toto iudicio. Sed in confessionibus ita
aduertendo quod si iste aduocatus ex parte rei et potest reus saluo sacramento
negare neget. in forte sit aliqua implicata confessio ex parte ac-
toris et sic cautela aduocati. Caueant iudices ne aliqua in-
plicata confessio uel positio fiat. Sed iudex in confessionibus similiter non
debet dilationem reo si uiderit quod reus possit p[re]cto respondere. Si autem
possit dubitare reus debet sibi indutias. ut ff. de inter. act. l. qui
interrogatur. Sed numquid faciet inter esse aduocatum in confessionibus.
Respondeo non quia faceret de facili aduocatus partem dicere quod
periurium esset euitando ut C. de iudic. l. iudi. l. fi. Sed argumen-
tum contra quod aduocatus debeat interesse in confessionibus. C. de aduo. preci-
pimus l. clare. **Si aliquis rem possidet quam dicis ad te perti-
nere quia a non domino emisti uel habuisti ex causa. po-
tes ab eo uindicare. per actionem publicianam. Rubrica de publiciana.**
Sig aliquis possidet rem ad te pertinere uel ex causa dotis uel legati
uel emptionis uel cuilibet. v. domini m. rem illam accepisti aliquo. v. et bo-
na fide credidisti rem fore tradentis cum in rei ueritate non erat
dominus et eam uis petere publicianam proponere. Sed ad hoc ut actio ista com-
petat. v. sunt necessaria quorum si aliquod desit publiciana non
habet locum. primum desiderat bona fides in principio. sed tempore emptionis et
tempore traditionis rei. Si enim sufficit alterutro tempore habere malam fidem et
alterutro bonam. ut ff. de publiciana. l. eum qui. § agit preto. § pu-
bliciana. et § uel sequitur traditionem rei. et ff. pro soluto. l. iii. et ff. pro
empto. l. ii. i. Respondeo quidam tamen dicunt quod et adhuc debet habere bonam
fidem cum conquiratur. ut ff. de publiciana. l. si ego. § putarunt. quod non
approbo. quia quod ibi dicitur quod debet quis habere bonam fidem cum a[c]qui-
ritur. sub audi in principio sicut et alibi dicitur. ut pro emptore. C. de rescis.
uen. l. i. ut ibi est casus. sicut et alia specialia ibi notantur. Sed
debet quis habere bonam fidem tempore quo conquiritur nulli competeret pu-
bliciana. quia quicumque publicianam proponit tempore dati libelli habet malam
fidem. s. quia dicit se a non domino emisse. sicut statim in libello ap-
parebit. at bonam fidem habere nichil aliud est nisi credere quod res sit
tradentis. ut ff. de publi. l. i. Secundum quod res sit talis que possit usu
capi. uel prescribi. ratio illud est. Ratio in publi. quod quecumque res non pot-
est usu capi. uel prescribi non petitur per publi. et est quod quecumque potest u-
sucapi uel prescribi petitur publi. si res illa tradatur a non domino.
et est locus actionis accidentibus. ut ff. de publi. cum qui a furioso.
§ Jul. et l. sin. § Respondeo actio fallit tamen. Ratio in multis ubi usucapi-
o cessat. et tamen publi. datur. est si uius hereditatis emit usuca-
pio cessat quia ante aditam hereditatem non sumit initium.
ut ff. de usuca. l. ult. § Jul. et tamen datur publi. ut ff. de publi. l.
sin autem. § si uius hereditatis. Item fallit in usufructu tradito. nam ibi
cessat usu capio quia statim cum perceptione tradere. ut C. de
usuf. corruptione. et in titulo de usuf. § finitur. et tamen datur publi.
pro usuf. ut ff. de publi. l. si ego. § si de usuf. Item fallit in seruitu-
tibus que non habent continuam causam. et sic non usu capiuntur. quia
l. uocatam. usuca. sublatio. ut ff. de usuca. sequitur. Item
et tamen prescriptionibus sunt tradite competit publi. ut ff. de seruitu-
bus. publi. si ego. § Item de confinibus. Item fallit in
uectigalibus et superficiariis prediis. que quidem non possunt
usu capi. ut C. de p[re]s. xxx. an. male. et tamen peti datur
publi. ut ff. de publi. l. cum sponsus. § in uectigalibus. Tertium
ut cum interceda[n]t causa iusta transferendi domini. de quibus
cumque titulis transfertur dominium si res tradatur a domino ex his
hic de datur publiciana si res tradatur a non domino. ut ff. de pu-
bli. l. quecumque. in principio. Quartum quod res sit talis que alienari possit.
ut ff. de publi. l. cum sponsus. § si res sit talis. fallit in re fur-
tiua que alienari potest. tamen non datur publi. ut ff. de
publi. sin. § hac actio. Quintum quod res tradatur. preterea ex tra-
ditionis facere m[en]tionem. ut ff. de publi. l. i. sic est sine traditione
non transfertur uerum dominium. ut C. de pac. tradic. in titulo,
notatis per dominum, meum ut ff. de rei. uin. si agr. ita sine dominium trans-
fertur sine traditione. in titulo. ut ff. de publi. l. i. et ii et
iii. in principio. licet littera illa multis modis exponitur. sicut ubi
notaui. Item hodie multum derogatur publiciane. nam iure
digestorum sufficiebat accipienti habere bonam fidem. licet qui
tradiderat haberet malam. ut ff. de publi. l. cum. § ait pretor. ho-
die autem ad hoc ut publi. detur. necesse est quod ille qui tradidit
habuit bonam fidem. nam si haberet malam res non possit prescribi. ut C. de
p. x. uel xx. an. aut. male fidei. et sic nec publi. locum haberet
nisi quando uerus dominus sciret rem suam et alienationem factam. tunc quia
res possit prescribi ut in predicta aut. bene competeret publi. et sic
pro ista que de pre cautione aduocati in casu facere debent po-
sitiones tales. dicens reus ad hoc ut excludat actorem a publi-
ciana. **Positiones actoris et rei.**
Ego dico meo sacramento. uel credo uel pono quod tu scisti rem istam
non fore tradentis. Item quod tu scisti non fore tradentis tempore
contractus. uel tempore traditionis. Item quod res ista est furtiua. uel ui possess-
sa. uel fuit minoris. uel pupilli. uel fisci. uel fuit ecclesie. uel fun-
dus. uel res fuit concessa imperatorum. Item quod habuisti in causa precarii.
uel in causa pignoris. Item quod tu emisti res et non fuit tradita tibi. et sic
si in aliquo confitetur, actor cadit a publi. Sed actor autem ita
faceret et positiones suas. Ego dico sacramento meo quod tu istam rem e-
mi a tali. uel fuit in dote mihi data. uel ex alio titulo. Item quod
ipse tradidit mihi rem istam. Item dico ipsum bona fide tradidisse
se et me bona fide accepisse. Item quod res est talis que potest
usu capi. Item credo quod ille non fuit dominus qui mihi tradidit. Sed
quid si reus faciat talem positionem. Ego dico quod tu pretium
nunc retinet. numquid excluditur actor a publi. non credo.
licet enim non habuit actor necesse est plure pretium solutum
ut ff. de publi. l. de pecu. tamen si probat uel confitetur non mu-
tatur propterea natura actionis quia quod pretium non probet dictum est in
fauorem actoris. Item quod est tu dominus rei ultra et si istud confitetur non
dabitur publi. contra me. et quia numquam datur publi. contra dominum
ut ff. de publi. l. exceptio. iusti domini. Item quia in. vi. casibus
primum ff. de rei. uin. si a tito. ff. de ex. rei. uin. et tradite.
si a tito. secundum. ff. de ex rei. uin. l. si quis rem. tertium. ff. de no-
xalibus. l. et generaliter. quartus. ff. de ex. rei. ui. l. excellen-
te. quintus. ff. de aq. inter. l. diuus. § non solum. sextus.
ff. de rei. uin. si culpa. et sic pro ista que dicta sunt et pro illa
quod in iudicio sepe contingunt potest quilibet aduocatus
esse cautus qualiter debeat facere positiones. **Libellus.**
Sed hac actione formatur libellus pluribus modis. et prout sic
formatur. S. p. d. et uob. domine G. potestati. G. ego. R.
d. G. qui inuite detinet domum quandam sitam in ciui-
tate aret. in porta sancti andree. ex una parte est domus
raynerii. ex alia parte est domus communis. ex alia confr.
ecclesie. et ex alia est uia publica. et si ignoras confines noua
unum. uel duos et dicas in libello et si qui alii sunt confi-
nes. ad maiorem cautelam et potius confinibus pone et sig.

aliu sunt confines. quam domum dico meam esse quia ego emi
eam a titio non domino et eam usucepi. impero eam michi restitui
per actionem publi. et super hoc supplico michi iustitiam exhiberi. Set
libellus iste nullo modo stare potest et ita reus obicit. actor in
libello proponit rem suam esse et usucepisse quod dicit se dominum cum
usucapio sit acquisitio dominii. ut ff. de usuc. l. iii. § fe. si
quis est dominus quod publi. non habet. sed rei vindicationem. ut instit. de actionibus. §
aliter cuicumque datur rei vindicatio non datur publi. et econtra. sic
in expositionem. § preterea si usucepit in continenti fuit est dominus. unde
sibi rei vindicatio datur. ut ff. de rei vin. l. in rem actio. et ita publi-
ciana cessat. § item pretor preterea redat publi. que nondum est usucap-
ta. sicut esset usucapta. dicit pretor quare volumus honora-
riam. i. publi. cum sufficiat dicta civilis. i. rei vin. ut ff. de
publi. l. i. publi est in subsidium sunt inventa ut instit. de
actionibus. § alie. § item in libello isto proponuntur duo contraria quia
per libellum dicit se dominum et non dominum. tamen eo quod dicit se usucepisse
et suam esse dicit se dominum neque dicit se a vero domino emisse dicit
se non dominum. unde ista sunt contraria. esse dominum et non esse dominum
eiusdem rei. et sic non debet audiri eo quod proponit duo contraria. ut
C. de furtis. l. i. et C. si se contra. ma. em. l. i. C. de codicill.
l. ult. in aut. de her. qui ing. ad appll. § illud coll. v. . . .
. . . . ut ar. ff. de inst. et relig. relegatorum. ind.
et ff. de neg. ge. si sui heredita. § quod autem libellus predictus sit
recte conceptus ita defendo actor. in primis quod l. dicit quod
qui publi. intendit recte proponit. ita ego dico istam esse em-
ptam. et me rem illam usucepisse. ut inst. de act. § alie.
non obstat allegatio tua si dico me usucepisse quod sum dominus
unde rei vin. debemus proponere. Respondeo. p. . . quidem quod in hoc
casu. l. permittit nobis mentiri quia permittit mentiri usu
cepisse quod non usucepi ut dicit. § alie. et sic per mendatium
. . . rei veritas sed propter veritatem accedit. nam omne men
datium falsum et falsum est immutatio veritatis. ut ff. de ad. l.
cor. de fal. et alibi si quod cumque poscat tua tabula credi.
ficta voluntatis cum sit proxima veri. unde si ipse veritati
accedit non opponam rei vin. sed publi. et multas similia
leges permittuntur mentiri. ut instit. de act. § rursus. sed ibi
nullum mendatium quia illud contingit per beneficium restitutio-
nis. item alibi lex permittit mentiri. C. de bonis mat. l. i. ubi
pater docet esse rem per iuris et est sub audi. pro ea administratione
sibi concessa. ut C. de bo. q. li. l. cum oportet. Set hunc
Resolutionem non intelligo quia numquam lex permittit mentiri. cum l.
periuria puniat. ut C. de iudic. iudic. l. ii. et ar. C. . . .
. . . meminit. unde Bes. sic dicit dominus meus et preceptor. R.
qui publi. proponit. dicit rem se usucepisse. i. ex ea causa cepis-
se ex qua usucapio sequitur quantum ad hoc ut competat pu-
bli. necesse est congressisse usucapi. sic S. dixi. l. al. quod leg.
instit. de act. § alie. qui proponit publi. dicit se usucepisse re-
pete quod sic dixit dominus Io. quod quod ponitur . . . § ita
est dicit quod pretor permittit actori dicens se quasi usucepisse
quod non usucepit. sic fingere usucepisse daretur dire-
cta vindicatio. ut de rei vin. l. in rem. ita iusto titulo et bona
fide possidenti datur utilis rei vindicatio. unde illud quod intel-
ligas repetitum in verbis inferioribus. i. quasi usucepisse et
quasi quis rem suam vindicet. sic et alibi. verbum plurimum semel
dictum est intelligitur tacite repetitum. ut instit. ad l. a-
quili. et alibi repetitur verbum semel positum occu repe-
titionis. ut ar. ff. de vbo. ob. titia. ff. de dendo si quis
ex argumentum. § . . . et ff. de condic. et de dampna et ff. de con-
dic. instit. l. quasi sub conditione vis iurandi. § qualiter quod con-
cipitur libellus si predictus libellus dominus p. reprobatur. § et
contra in primis autem quam aliquis proponat libellum in publi. con-
siderare debet utrum sit dominus an non. si est dominus non intentet
publi. sed rei vindicatione dominii publi. intentet. Si autem dubitet

utrum sit dominus vel non. puta quia habet ab eo eam de quo non est
si fuit dominus vel non. de consilio sapientis procedit quod proponit publi.
et tutius est. quia in publi. oportet eum probare contractum processisse
et rem traditam fuisse de pretio numerato vel probare debet. ut ff. de
publi. l. de pretio. quod ita attende. quod licet non probet de pretio pro-
bare tamen debet quod fides sit habita de pretio vel sit alias satis
factum. quia aliquam non habet bonam fidem et sic in publicia-
na quia scit rem alterius esse. si forte erraret in iure quod
crederet eo ipso competere sibi publiciana quod sit res tradita quod
non credo quod propter iuris errorem tale daretur sibi publiciana
et sic illud intelligas licet multa hic erraret. § in rei autem
vendicatione oporteret te iii probare si agas contra tertium pos-
sessorem. primo te emisse. secundo vindicatam possessionem inductum
fuisse. tertium pretium numerasse. ut C. de prob. cum res. ff. de tri-
buto. l. procuratoris. § si videri. ff. de he. empt. quod venditor
quanto quod venditor fuisset dominus. sic ait dominus Io. sic de hac
materia ad plenum notabo dante domino in hoc libel-
lo cum de rei vindicatione tractabo. § in publiciana autem presu-
mitur semper bona fides ex quo non probatur contrarium quia quod dicit
emptorem malam fidem habuisse probet. ut C. qui manu. non pos.
super servis. ff. de fidei commis. liber. sicut . . . § placuit. et ff.
de prob. quotiens. § qui dolum et l. veri. dominus m. p. videbatur
quod magis expedit proponere rei vin. quam publicianam. ideo quod di-
cebat ipse ex quo actore probare se vel actorem suum possedisse presu-
mitur fuisse . . . ar. C. de prob. l. ii. et l. sui possidens. et magis
expedit proponere rei vin. quod in ea presumitur res petitoris
esse. ut ff. de pecu. l. pomponius. § i. insi. . . . p. . . .
te placet et utpote non. quod enim dicit quod magis expedit rei vin.
proponere illud placet si possit illa iii probari que supra dixi-
mus. illud autem non placet ut eo ipso quod possidet quod preterea pre-
sumatur dominus. nam illud non sequitur possido ergo sum dominus
non possido ergo non sum dominus. nam qua ratione . . . p. presumitur dominus
ille qui possidet et eadem ratione diceret possum dominus immo ma-
iori ille qui nunc possidet. non obstat l. ii. C. de prob. qui
a ibi ponitur diversus proposito. sic et al. ff. de vbo. sig. inter dum.
et ff. de iudi. sidui et p. Libellus.

Conceptitur autem in hac actione libellus hoc modo. Vo-
bis domine A. aretii potestati conqueror ego R. binuentani de G.
qui iniuste detinet domum quandam positam in civitate A.
retina in porta sancti andree. ex una parte est domus ray-
nerii ex alia domus guardini ex alia . . . ex alia via
publica et si qui alii sunt confines. quam domum peto michi re-
stitui cum fructibus . . . ad quos propono conditione sine causa.
cum ex . . . ad quas similiter propono publicianam cum perci-
endis. quos peto vestro officio domine iudex quia illam do-
mum A. Io. forte a non domino emi et bona fide. unde restitu-
tionem predicte domus utilis vendicationem. s. publicianam pro-
no. et super hoc peto michi iustitiam exhiberi reservata potestate
addendi et minuendi. vel sic ad restitutionem predicte domus
publicianam intendo. § O. vero recte sic concipiatur libel-
lus et numquam possit reprobari ita probo. certum est quia publi-
ciana est in rem et per eam quicumque habet rem a non domino iusta
de causa et bona fide potest in iudicio rem persequi. ut in
stit. de act. § alie. et ff. de publiciana. l. i. et l. cum qui
§ publiciana. et sic constat in rem recte petitur rei restitutio
per publicianam. item quod res debeat poni in libello et designa-
ri fines. dicit l. ff. de rei vin. l. cum in rem. et notatur ple-
ne. s. de singulari actione. sic et si res designatur in rei
vin. ita et in publiciana. omnia enim que veniunt in rei ven-
ventionem veniunt in publiciana quod l. specialiter aliud dicatur. ut.
ff. de publiciana. cum qui. item quod fructus veniant in hac
actione probatio veniunt in rei vin. ut ff. de rei vin. l. ex
diverso. § petitor quod et in publiciana veniet ut probatur.

p'l. pdictam. eum qui ff. c. It oia quep' lite 9. 9ti
gnit valde pertinet ad offitiu iudicis. ut ff. de edilitio
edicto. l. ediles. § ple. et ff. de usur. paratum. § Sz uir q li
bellus iste sit male conceptus. na in libello isto ppo-nis duo
cria. s. te emisse mala fide dimidiatate a non dno e
misse. Ite et dicis te bona fide emisse q sunt cria. ita non
deberes audiri. ut c. de furt. l. i. et c. si f. contra. se ista e
m. l. unica. C. de codicill. l. ult. § It videtur male concep
tus. na eo ipso qd dicis te a non dno emisse hes mala fi
de quia hes scientia rei aliene. et sic usucape non potest.
usu capioe longa ul' brevi. ut. C. coia. de usuc. l. si ma
la fide. et § illud. de usuca. et c. de presp. longi te. x. ul' xx.
an. l. ult. si non potes usucape ppt ma mala fide. quo
modo gr intendes publiciana cu ois res que non pot u
su capi p publiciana peti no pot. ut ff. de publiciana. l.
Sz sires. § eu que a furioso. l. Reo. Si quidem se a no dno emis
se et bona fide. no sunt ista cria / si allegat mala fide dicen
do se a no dno emisse. na in principio contus et tradictois
considatur bona fides. ut supius in hac actoe notavi. vel dic
i principio huit bona fide quia credidit re fore tradentis /
operit sibi publi / et ea dum intentat / licet e exp' fcd. s.
non tpr data libelli hat ipe scienta rei aliene / no impedit
ppea usucapio / nec minus publiciana datur. ut. C. de usu
trans for. l. unica circa fine. et ff. pro soluto. l. ple. et ff. pro emp
to. l. ii. in prin. qo. § Sed illud queritur utrum ac
tor quidem se bona fide emisse / debeat probare sua bona
fide. vel adversari debeat pbare ipm huisse mala fide. Reo
sep psumo aliq hre bona fide / nisi pbetur o q huit mala. ut
ar. ff. de fidei. 9. lib. l. sicut Rium. § alte et ar. ff. de adim
m. tutor. v l. hoc aut. et ff. de pbat. ei qui. et l. veri. et l. q
not. § quid olim § Sz cu hodie duri sit ppone libellu in
rei vin. sic. s. de rei. vic. dicemus. § et in civitate bononie
q ut vidi et composuit de fco libello in causa et i in civita
te nobili aretina advocati cu hac cautela libello 9ci
piunt. **Libellus.** Vob dno. ateret. pt. o
ego. R. buientanus legu doctor. d 9. qui invaste te
rale posita in tali loco. cui fines sunt tales. qua re dico ad
me ptinere iure dnii. ul' qa in re illa peto in restitui
r. remin. ul' qa. pa concipitur libellus. ut p illud q de iur
dnii i rei vin. ut datur pposita publi § Sz libellus iste d
fco recipitur. et faciunt iudices actore elige actione in tu
velit actor rei vin. l' publiciana ppone in causa poei
su. qo § Sz libellus iste dum no pt recipi. na aut
sunt actoes iste diverse / aut cie / si cie non psunt ppoi ut
supi diximus / si diverse debet elige / quia illar una valet
ut ff. de tributo. qd in hi de. § elige. ff. ii. del. cutil. §
varius § Ite alia roe pbatur talis libellus. na qui ac
toes ppont ctra et unica actoe debet ede / ut p unde
psit reus pleni instrui. ut. ff. de edendo. l. i. ua dic
qua actoe ... e. non dicit quib; actoib; . quoni eni re
us ps; instrui qualit Responderet § ve R. m. p. ps;
in hoc dubio dum formari libellus. **Libellus.**
§ Vob dne. a. 9. e. R. d 9. qui psider rem tale adme
ptinere iure dnii. et io re illa rei vendi / peto m restitui
Sz si forte dnii meu pbare non psu. ppono publicia
na § Vel sic. re ista peto directa rei vendi / et publicia
nu. vel ppono / publiciana protestor. qd ita recte 9ci
pitur libellus. dic. l. na quoties incertus sit que acto mg
petat duas actoes psu ppone. vnu ppoiendo / alia p
testando. ptestari enim nos velle 9sequi / q uos 9ting
quia p ieso; nondum interet int rogante ctu. § mo uni
9sultus argumentatur postea ex illa regla tamqua gnale
li na ita dic. ng gnalit / quot incerti sum et c. et sic fuit
ista sua. p. que place debet / qd si actor e certus q acto 9

petat. illa actoe ppona. sicut dubitat duas potest i
ceptare. sicut dicatum e. q. obstat si ppona. p. nonne
actor debet ee ctus de iure suo. sic. ut ff. ad vell. quia ius.
ff. p suo. l. ult. Ro. si non pot ee ctus de iure suo immo
e in ignorantia tm alieni / ut zille qui vendiderit fuit
dns an no. et io admittitur in ignorantia. ut in pdca
l. ff. p suo. l. ult. in fine. **questio.** ...
§ due qoes sunt in hac actoe de quib; sepe querit ad
vocati et iudices / pa. vii oritur ista acto / et an sit pu
nom actois / quidam dicunt / qd acto ista dativa / et no
nativa. datur eni a pretore. sic et al. C. de trans. cu mota
et dicunt qd sit pu nom actois. ver' puto quacu ista
sit nativa et oriatur ex utili dnio / sic rei vin. oritur
ex directo. et q non e pu nom actois Sz e util. vin.
que dr publiciana, **questio.**
§ It sedo qr. an publiciana. et rei vin. sunt cie / p hac
questioe. videtur repbari libellus quottidie ofte,
tur invidentis / cu natura cia actoru sit illa / q ut
que non intemptatur simul. ut et una intemptata pot
ad altam. quis redire. ut. C. de furt. l. manifestissimi. na
l. quor. legator. loquitur. non in his actoib; Sz diversis vi
detur e q sit cie. na qui ppont publi. dic se. a no dno
emisse. qui ppoit rei vin dic se emisse a dno. non ne
ista sunt cria. dice me emisse a no dno / et emisse a dno.
Sig° sunt cie / non psunt simul ppoi. ut c. de furt. l. i. e
§ similis extero. se. ma. em. l. unica. § It e si una in
tentatur / non pot ad alia redire. ut. C. de fur. l. ult.
§ Sz. o. ff. de reiud. l. minor. § similis. na ibi una inte
tata ad alia reditur. / Reo actoes istas non iudico cie
cias / Sz diversas. na actoes ille dicuntur cie q hnt 9o
eventus / ul effectus. non quar cie roe originis. si
mandati et furti sut cie. quia diverso hnt effectus.
quia p una bene tm 9cut. s. p actoe mandati p
alia repbatur contus. s. p furti. ut c. de furt. l. i. § at
effectus publiciane / et rei vin idem e. rei vin / eni pre
datur iudicanda et publiciana simil. vin sunt diverse
quia diverso hnt auctores. q una civil. s. rei vin.
alia pretoria. s. publiciana. sic videt in simili dice
testam. falsi / et inofficiosum / istasunt cria roe originis.
quia quidam falsi. dic nullu. ut ff. que adm. te
agrantur. et d. l. i. et ff. de v. sig. l. paulus. Reo q
dic inofficiosu. dic testam fuisse. Sz ruptu e / et tm q
roe exitus ad ide tendunt. io si plo dpi falsi p su di
ce p ea inofficiosi et e. ut. C. de inoffi. te. l. cum
qui ad ide eni tendunt. na si dico. falsu / volo q d uo
luntas illa irritet que de facto e / Ite si inofficiosu
similit. q sep pu tenqr via ad irritandu testam
peddo. **Si res tuas sit usucapta ul' prescripta ab aliq**
psente. du ees absens potis ea repete. ver tn pe
te pote rescissoria p q usucapio rescinditur. Re § de act. i re rescissoria.
§ It qua loco sequenti acto recisoria in arbore do
mini jo. ponitur / io de recisoria dicamus. Sig° res
tua sit usucapta ab aliquo psidente / quia fuisti
absens causa rei pub. vel cu studio cui / vel necessaria
capti vitatis / poteris re tua recuperare. p inde ac
si res usucapta non eet. ut inst. de act. § rursus
§ It si absens usucapiat re psentis similit psenti
succurritur 9 absente p actione recisoria. Sz diverso
modo. ut. s. notabo. no e debet qd currit me
dio tpr absenti. l' psenti pdee ul obee. ut ff ex
quib; caus. ma. inst. re. l. i. et l. It ar ptor § ista
recisoria copetit sui sit lesus absens. l' psens. in
actoib; civilib; ul et in delictis. ut ff. ex quib; caus

§ It alio modo no valet libellus. na dicendo
qui no intelligi mag de publi. que e util rei
vin. q de illa utili que datur superficiario. na
et illa fiet utilis. ut ff. si agr. vec. ul' ephyte.
l. i.

ma. l. si qua actatio (in hac actione principaliter queritur an sit proprium nomen actionis. item quibus dicatur. item quando competat vel detur. et unde nascatur. et quanto tempore duret. est enim sciendum quod rescissoria, secundum quosdam, est proprium nomen actionis. domino Azo. et domino Ac. et domino preceptori meo. Ka. videtur quod non sit proprium nomen actionis, sed est nomen adiectivum quod ab effectu dicitur, quia usucapionem vel prescriptionem rescindit que secuta fuit. sicut actio dicitur confessoria que datur contra confessos, et tamen non est proprium nomen actionis. ut ff. ad l. aquil. proinde. § ii. nichil enim aliud sonat illud nomen rescissoria nisi actio pristina que est restituta et sanata medicina et electuario pretoris, que fuerat infirma vel elisa per usucapionem vel prescriptionem. Si queris utrum ista actio rescissoria sit in rem vel in personam vel mixta. item utrum sit eadem cum prima. Dico actio rescissoria est in rem si actio pristina est in rem. verbi gratia competit michi rei vindicatio que est sublata per usucapionem, restituitur michi illa rei vindicatio beneficio pretoris et sic vocatur rei vindicatio rescissoria. Item est rescissoria in personam si prima actio fuit in personam. verbi gratia competebat michi etiam condictio ex mutuo prescripta. competit michi etiam condictio rescissoria. item si prima actio fuit mixta. sicut petitio hereditatis. ut C. de pet. hereditatis l. hereditatis petitionem, rescissoria erit mixta et dicetur petitio hereditatis rescissoria. Item si prima fuit perpetua, et rescissoria, scilicet actio restituta, erit perpetua. si prima temporalis, et actio rescissoria temporalis. ut redhibitoria et quanti minoris que anno vel vi. mensibus tolluntur. ut ff. de edilicio edicto. l. sciendum § ult. et l. cuiusque. Item una et eadem est cum prima. opponitur nonne actio pristina fuit sublata per usucapionem, quia usucapio est acquisitio dominii per continuationem temporis. l. diffiniti. ut ff. de usuc. l. usucapio. Si ergo sublata, quomodo potuit per pretorem renasci. videtur quod non. ut ff. de solut. qui res. § aream. Solutio. fictione. aliquando pro iudicat[illegible] sic hic. pretor enim fingit non esse usucaptum quod erat usucaptum removendo usucapionem de medio. ut inst. de act. § rursus. sicut et in alia fictione. C. postliminii. quia fingitur captivus semper in civitate fuisse. item in fictione legis cornelie que fingit captivum mortuum hora captivitatis. ut ff. de captivis et postl. l. postliminium et l. pac. § ult. et l. qui si filius. Item videamus quando competat et cui competat. Sciendum quod qui fuit absens causa necessaria et probabili, puta rei publice, sive causa probabili ut studiorum, sive necessaria ut captivitatis. Si autem ex voluntaria causa aliquis fuit absens non dabitur ei rescissoria. ut ff. ex quibus causis maiores. l. i. et l. si non. in prin. Sed predictis personis aliis et aliis datur rescissoria. (ecce enim adhoc ut absenti causa rei publice detur rescissoria ista sunt consideranda. scilicet quod fuit absens. item quod non affectavit quod esset ambassator rei publice. sicut multi faciunt qui rogant officiales quod si debet mitti aliquis ambassator pro re publica quod ipse mittatur. Item quod iverit tamen pro commodo rei publice et non pro suo commodo. Item quod non fuit absens pro lesione alterius. Item quod non fuit absens causa vitande litis. Item quod non vadit maturius et ante tempus quam ei iniungatur. Item quod potuit redire et non fuit reversus. Scilicet xx. milia dantur per diem ad revertendum, quod hodie requiruntur dicunt. ut ff. ex quibus causis ma. l. item hii. et l. et quidam. et l. rei publice. et l. abesse. et l. miles commeatu. Unde adhoc ut rescissoria non competat ei qui fuit causa rei publice Reus in iudicio faciat tales positiones. Ego dico sacramento meo. vel pono quod tu dedisti operam et affectasti quod esses ambassator pro re publica aretina. Item ego dico quod tu eras tue utilitatis et tui commodi missus. Item ego dico quod tu fuisti absens ad hoc ut alium lederes. Item ego dico quod tu fuisti absens causa vitande litis. quia lis tecum inferebatur

Margin (left): dicitur; (qo); (qo); tue; positis; scilicet est; No. quod fictione inst.; prima; qui competat pe.; No. xx. miliaria dantur pro dieta.; absens causa probabili et necessaria; clus.

Margin (red): positiones rei. quando quis abest probabili necessaria causa.

Item ego dico quod tu ante aliquantum [illegible] sic

tabat. Item ego dico quod maturius fuisti absens quam debueras. Item ego dico quod tamen est tempus forte [illegible] quod tu potuisti reddire et non es reversus. ~~Item ego dico quod tali die applicuisti. Item.~~ Item ego dico quod postquam rediisti tantum tempus cucurrit quanto tempore fuisti absens et sic non dabitur rescissoria. ut ff. ex quibus causis ma. inst. re. l. ab hostibus. § sed quod simpliciter. Sciatis iste confessiones in hac rescissoria varium effectum inducunt. quia in prima et secunda et tertia et quarta confessione si respondebit actor verum est, omnino denegatur rescissoria. in aliis autem confessionibus denegatur rescissoria pro illo tempore quo maturius ivit, pro illo tempore quo potuit redire. nam illa tempora non restituentur. Actor autem adhoc ut optineat in rescissoria tales faciat positiones. positiones actoris. quando quis abest causa probabili necessaria.

Ego dico sacramento meo quod rem meam possedisti me existente absente anno vel biennio vel triennio. Item dico quod rem illam usucapisti computato tempore absentie ad usucapionem. Item dico quod fui absens causa rei publice, ubi scilicet Aretine civitatis. Item dico quod in [illegible] fui missus. ut probate positiones excludatur illa positio quod data opera fuit absens. Item dico quod per talem absentiam fui dampnificatus [illegible] ut probate positiones excludatur positio rei. quod non gratia utilitatis proprie fuit absens. Item dico quod intra [illegible] die fui in [illegible] et eodem die vel sequenti. ut probate confessiones excludatur positio rei quod maturius iverit actor. Item dico quod pessimum fuit tempus, pluvis [illegible] tus. vel maxima guerra postquam ivi ambassator et sic cito redire non potui. ut ff. ex quibus causis ma. inst. re. l. [illegible] et sic tollitur positio rei que est quod tu potuisti reddire et non redisti. Item dico quod postquam reddii non potui habere advocatum si potui conducere hospitium. Item non potui componere sarcinulas meas. ut ff. ex quibus causis ma. l. ab hostibus. § sed quod pretor. Item dico quod iudex [illegible] non reddebatur et sic probata confessione tollitur rei positio que est in multum tempus preteriit postquam rediisti. licet enim preterat tempus post reversionem, tamen si magistratum stat quo minus reddit nichilominus competit rescissoria. ut ff. ex quibus causis ma. l. sed et si per pretorem. § [illegible] positiones generales. verum si velit petere rescissoriam ratione iudicii reus faciat tales positiones.

Ego dico sacramento. quia tu fuisti legitime defensus. si illud confitebitur actor non restituetur nisi ad probandum. ut ff. de min. xxv. l. ult. Actor vero faciat tales positiones ego dico quod non fui legitime defensus. Item ego dico quod nullo modo fui defensus. Sicut confitebitur reus, restituetur ad totam causam. ut C. de procur. l. quia te absente. ff. ex quibus causis ma. § si ab hostibus. et C. ex quibus causis ma. inst. re. l. i. (Item in rescissoria quam intentat his qui fuit absens causa probabili puta studiorum tales faciat reus positiones. positiones rei in rescissoria quando quis abest causa probabili.

Ego dico sacramento meo quod in scolis tota die [illegible] eras cum ganeis. videbas ad aleas, libros pignori semper habuisti. si illud confitebitur actor, quod non potest petere restitutionem quia ex causa probabili licet est causa probabilis et ideo cessante causa cessat effectus, scilicet restitutionis. nam clericus et monachus ita gaudet privilegio clericali sicut faciunt que spectant ad monachos et clericos. ut C. de epis. et cleri. l. de [illegible] et l. generaliter. et l. quicumque. sub presbitero. Item ego dico. sacramento meo quod quando ivisti causa studii [illegible] vel artium, vel parisius quod potuisti relinquere procuratorem et non reliquisti. Sic confitebitur illud non habebit rescissoriam. ut ff. ex quibus causis ma. l. i. in prin. Hee sunt positiones generales. Nam si de iudicio quod non fuit defensus tales faciat reus confessiones. Ego dico quod tu fuisti defensus legitime. si illud confitebitur illud non habebit rescissoriam. ut ff. quando appellandum sit. l. i. § ult. Actor vero faciat tales positiones. ego dico quod minus legitime fui defensus. Item est dico quod nullo modo fui defensus. et habet appellandi suo iure et

Margin (right): arripuisti; rediisti; potuit; ambasciata; ad appellandum; ex causa probabili actor fuisse absens non [illegible] fuit; positiones; actor

sine restitutiona. ut ff. de mi. re. l. ille. Sicut dicam sacramento suo ego non potui relinquere procuratorem. l. reliqui et mortuus est. in restitutionem hic quo appellando. ut. ff. ex quibus causis ma. ini. re. non in nem. Actor non absens ex causa probabili tales faciat positiones. positiones actoris absens causa probabili.

Ego dico quod fui bononie sive aurelianis vel parisius causa studii. Item ego dico quia semper et continue studui. Item ego dico quod non potui relinquere procuratorem. Item ego dico quod reliqui procuratorem. s. titium. Item ego dico quod ille titius mortuus est. Item dico quod rem meam possedisti. Item dico quod usucepisti. Item dico quod illud tempus computas ad prescriptionem vel usucapionem. hec sunt positiones quas aliquis facit tempore quo res alicuius est usucapta seu prescripta. Sicut (?) velit in restitutionem intentare quod fuit forte dampnificatus quia fuit contempnatus dicat actori. Ego dico quia nullo modo fui defensus. Item ego dico quod fui minus legitime defensus et si fuit scribitur reus restituetur ad appellandum non restitutionis beneficio sed suo iure. ut. c. quomodo et quando iudex. vel ab eo. Item in restitutionem quam intentat quis absens causa necessaria sicut captivitatis. vel relegationis. reus faciet tales positiones. positiones rei absens causa necessaria.

Ego dico quod tu fuisti captus a latrunculis et non ab hostibus. si hoc confitebitur actor non dabitur sibi restitutio. captus enim a latrunculis statum non mutat. ut ff. quitem. fa. p. l. qui a latronibus. nam possit agere contra illos non datur restitutio. sic non datur excepto pene promisse si aliquis fuit retentus a privato. ut ff. siquis caut. l. ii. inst. sed hanc confessionem non multum approbo. quia et si a latronibus aliquis impeditur habet restitutionem ut ff. ex quibus causis ma. l. succurritur. Item ego dico quod tu aufugisti ad hostes. Item ego dico quod tu potuisti relinquere procuratorem et non reliquisti. Item ego dico quod noluisti adire pretorem pro tuo procuratore vel adire tu potuisti preside vel certis. sic confitetur actor non datur sibi restitutio. ut ff. ex quibus causis ma. l. item et l. ad hostibus et ff. de minoribus. l. exuli. restitutio. Item ego dico quod tu potuisti rediisse a captivitate. vel relegatione iam est missus et non rediisti. unde illius temporis denegatur restitutio. ut ar. ff. ex quibus causis ma. ma. re. l. item hii. Item ego dico quod eo animo redisti quod ad hostes vel latrunculos redires. et si hoc confitetur non habet restitutionem quia non videtur reversus. ar. ff. de captivis et post li. l. et ar. ff. de edil. edicto. quis sit fugitivus. actor vero absens. ex causa necessaria. s. captivitatis vel relegationis. tales faciat positiones. positiones actoris. absens causa necessaria.

Ego dico quod fuisti captus a talibus latronibus vel hostibus. Item ego dico quod fuisti relegatus. Item ego dico quod tanto tempore fui captus vel fui relegatus. Item dico quod illo tempore usucepisti. Item ego dico quod illud tempus computas tu ad lesionem meam. de restitutione autem queritur alicui absenti ex causa voluntaria non necessaria quia non datur ei restituitur iudice sedente pro tribunali sive sit voluntas sive necessitas sive sit perpetua. ut qui citatus per preconem non venerit ut ff. de mi. r. l. divus. quod si numquid mercatori datur restitutio. cum sit absens causa probabili puta mercature. videtur quod non. ut ff. ex quibus causis ma. l. rei publice et l. item hii. sed dico. l. ille loquuntur quando quis sub obtentu rei publice propter commodum exequitur. quod non licet sine iura. licet contra faciant abbreviatores nostri temporis. ut ff. de legatis. l. eum qui legato. § ult. vero principaliter causa mercature sit absens videtur quod sit absens causa probabili sicut scolares causa studiorum. ut ff. ex quibus causis ma. l. nec non. in prin. et quod ibi dicitur. quod datur restitutio hiis qui absunt causa probabili per eandem

dicit. causa studiorum gratia exempli ponit. quod et magis causis probabilibus. nam iuris consulta aliquando cum numerus habundat exemplis. unum gratia exempli ponit. ut ff. de iu. et iu. ar. l. i. § vulgo. et ff. ad l. cor. de fal. siquis obrepserit. et ff. ad l. aquil. ita vulneratus. nam cum initium l. illius. ubi non sit generale quia dicit dari restitutionem absentibus ex causa probabili licet prosequatur in uno exemplo nichillominus. l. erit generalis. ut ff. de iur. et fa. igno. l. regula. § plus quod enim detur eis restituto. ar. c. ff. de militari testo. l. ult. et per hoc. istud notare plus quamquam ad iter causa orationis vel ultra mare. vel ad sanctum petrum. vel ad sanctum jacobum. vel ad sanctum angelum. vel ad sanctum nicolaum. vel ad sanctum marcum. nam cum detur restitutio absentibus causa mundi. multo fortius debet dari absentibus causa anime. cum sit dignior anima omnibus rebus. ut. c. de sacro sanc. ecc. l. sancimus. nec obstat. si dicitur absenti causa voluntaria non datur restitutio. Redi tali voluntaria concedat in nomine contumacie. vera vel presumpta. et ita intelligatur de mi. re. l. divus. actor autem absens causa mercature. vel orationis. tales confessiones. Ego dico. quod sum mercator. Item ego dico quod tali mercatura utor. puta quod vado in francia. emo pannos et revendo et alia mercatura. Item dico quod hoc anno vel hoc mense ivi pro tali mercato bononiam. vel aretium in festo sancti donati. vel bononie in foro rerum. vel ferrarie in festo dierum dominorum omnium. Item ego dico. quod ivi et mercatum feci. Item dico quod tot mensibus fui absens. Item dico quod illos menses computas in usucapione. Item dico quod tu usucepisti. Item dico quod res quam usucepisti est mea. Item ego dico quod ego fui causa orationis ultra mare pro anno. vel ad sanctum jacobum. Item dico quod illum annum computas ad prescriptionem rei mee. Item ego dico quia tu usucepisti. positiones rei.

Reus vero tales faciat. positiones. Ego dico te aleatorem esse. ut per hoc excludatur positio illa quod sit mercator. Item ego dico quod quando ivisti non pro mercato ivisti sed in foro remanserat, cum ganeis. et lusoribus vivendo luxuriose et totam pecuniam amisisti. Item ego dico quod tu verecundia motus tardasti venire. Item dico quod tot menses sunt quod potuisti venire. Item dico te non ivisse ultra mare. sed ivisti ad quendam amicum tuum videndum. Item dico quod licet illo tempore fuit rumor quod iveris ultra mare inclusus fuisti cum tua domicella quam volebas latenter cognoscere. et sic cum deceperis deum. et homines indignus es restitutione. Item dico quod talia signa in sepulcro domini sunt. ita est formata illa ecclesia. ut si ignorer ista datur aperte intelligi quod non fuerit ibi. positiones absentium qui usuceperunt contra presentes.

hec sunt positiones quas faciunt presentes contra absentes quia volunt intrare restitutionem; sed absentes contra presentes qui presentes usuceperunt tales faciunt confessiones. Ego dico quod procuratorem reliqui. s. talem quem potuisti convenire. unde cum non convenisti non habes restitutionem; ut ff. ex quibus causis ma. l. siqui rei publice. Item ego dico quod talem habui defensorem. quod habui multos consanguineos et amicos quos non requisivisti. qui me defendissent. unde non datur tibi restitutio. ut ff. ex quibus causis ma. l. sed et si per pretorem. cum. l. sequenti. Item ego dico quod tu potuisti dare libellum potestati et interrumpere tempus quod tunc currebat quod est vel ordinarium. ut. c. de annali. ex. l. ut perfectius. sed restitutio non habet locum. quia ubi locum habet ordinarium auxilium extra ordinarium non habet locum. ut ff. de minoribus. l. in causa. et ff. de den

l. argentarius. § ii. ff. sic. ff. ex quibus causis maiores. ideo quod dicit de restitutione presentium contra absentes in ulla parte capitis edicti. ff. l. illa. ut preteritus sed in quodam licet a lius videatur. contra ut notat dominus ius. in prodeo. ff. ex quibus causis maiores. l. sed et si per pretorem. Sed illud queritur an sit prodesse statuto de iure absentibus cum rei publice alicuius castri vel ville vel burgi. Respondeo sic quia idem in hac villa et burgo vel castro quod civitas. ut ff. a. de leg. i. l. si hoc. § civitas. ff. ad trebel. l. omnibus. C. de fundis rei private. l. xii. l. cum qui. sunt autem ille potestates quibus impetratur rescissoria. unde adhoc sciendum est quod quis absens vel presens dicit se lesum iudicii ad iudicem et impetrat ab eo quod illa usucapio tollatur de medio. quod sibi non obstet in hac tali petitione concedenda sit restitutio. vel non. Si vero potestates sunt quia autem restitutio conceditur, aliud dicitur actio primitiva resuscitata. potestates iste non fuit. Sed fuit potestates ille quibus ille actioni primitive competunt. ut sicut publiciana actio primitiva. facta potestates que in publiciana competunt. sic dicitur contra. simul sunt potestates. actioni competentes quo ad queritur. aut quibus competit hec rescissoria. dic. p. et ia. quod tamen datur rescissoria cui a priore actio ceditur. quam dicit pretor est restitutio et dico et ceteris instans primitivo usucapione de medio currit rescissoria. aut et contradicit, videx nulla est rescissoria. sed non est evidens. p. p. et ia. cum enim actio primitiva sit sublata per usucapionem quo potest dici quod numquam duret cum ex toto de iure civili deserviret ipsa primitiva actio ut. ar. ff. de rei vin. l. iure. actio. Sed jo. et R. dicunt quod absentibus competit hec rescissoria sed sine effectu. mortua enim est vel vi pretoris similiter in casu sine iure. unde in spurata potestate sit efficax. cum enim semel concessa sit a priore mo tuo. non est necesse iterum eam concedi. ut ar. ff. de condit. et de inst. que sub condit. § ult. sicut videlicet in bonorum possessione illa competit in tam non prius bonorum possessionem intentare vel adeat pretore. ut C. qui admitti ad bonorum poss. l. ult. et C. de curat. furio. l. ult. quod enim absentibus competit dic. l. quia hec actio anno tollitur. ut C. ex quibus causis maiores. l. ult. et C. de cap. et post. liminio reversis. l. ab hostibus redemptus. et ff. de act. et obl. l. in honorariis. tollitur prescriptione. Sed competit actioni et non competenti non currit prescriptio. ut C. de an. exc. l. i. in fi. et l. ult. Sed R. p. currit prescriptio actionis rescissorie. vel impetrationi rescissorie. cum est sit sublata. per usucapionem quo potest resuscitari. ut ar. ff. de solut. quires. Careant. Item ar. p. jo. quod rescissoria competit ab anno. non ne pretor restituet absentes. sic quod non videtur. re exclusi. quod pretor mit. re pollicetur. et ff. de mi. re. l. non videtur. licet et de iure civili res per usucapionem discessit de domino primitivo tamen bonitatio p torio remansit in bonis illius. ut in act. quod metus causa in quarens manet in bonis metu passi de iure pretorio. licet de iure civili sit dominium translatum. ut ff. quod metus causa. l. metum. § licet. et ar. ff. de cap. et p. li. re. in bello. § si quis servum. Queritur unde nascatur hec rescissoria. utrum ex contractu. vel quasi. vel ex maleficio vel quasi. vel ex variis figuris causarum. ut ff. de act. et ob. l. i. Re. i. Quidam dicunt quod non nascitur sed datur et ci tatione divina et non nativa. ut et al. C. de trans. sac. l. commota. Imo actio illa oritur ex primo domino et certe actio illa oritur. sed pro ea est restituitur vel oritur. ex prima causa. quod dominium vel ea remansit in bonis suis. de equitate pretoris. Item queritur. quanto tempore duret rescissoria. quidam dicunt quod olim utili anno tollebatur. hodie quadriennio. ut C. de tempo. in integ. re. l. ult. Sed adhuc dicunt tolli quod et lite contestata non perimetur rescissoria. quia infra predictum tempus debet lis contestari et finiri. ut l. predicta. Dominus tamen jo. et dominus meus visum est quod rescissoria durat quadriennio hodie et non ultra. si quadriennio lesus est. si est ultra ledatur ulterius sibi tempus non restituitur. Sed si minus ledatur quadriennio illo solo minori solo tempore restituitur et sumno. ut ff. ex quibus causis maiores. re. l. Sed si pretore. § quotiens. et l. sed. § si quis sepe. verum si lis contestatur super rescissoriam. sic et alie quedam perpetuantur contestatione litis. ut ff. de fid. iusso. tuto. l. ult. et ar. ff. de iur. iura. l. nam postea. § si heres qui tempore. nam omnis actio perpetuatur usque ad xl. annos per contestationem litis. ut C. de prescr. xxx. an. l. ult. excepta actione de dolo. ut C. de dolo. l. ult. Sed non obstat. l. C. de temp. in int. re. l. ult. quod ibi dicitur quod infra illud tempus debet incipi causa et finiri. sub audi. causa. in int. re. i. causa illa. per quam petitur utrum restitutio sit danda vel non. Sed si conceditur postea rescissoria. infra illud tempus finitur quod restat de quadriennio. sicut lis contestata. sed ea perpetuatur. nam pone quod simus infra quadriennium absentia non est. Si lis contestaretur in ulla veteri actione perpetuaretur. certe sic. Sed et nunc. quia non debet prodesse vel obesse quod obvenit. ut ff. ex quibus causis maiores. re. l. i. Qualiter autem in hac actione fiat libellus questio convertitur. et est sciendum quod sunt quo modo quibus petitur rescissoria. a. ut iudex det restitutionem non porrigitur libellus. nam omnia illa que procedunt officio iudicis non porrigitur libellus. nam ibi porrigitur libellus vel adversarium di co in obnoxium iure actionis. at cum restitutio vel rescissoria petatur officio iudicis et non actione proposita. ut ff. de minus. quod si minor. § ult. jo. libellus non proponitur. Alii dicunt quod semper debet libellus proponi etiam si intentatur officio iudicis. nam licet officium iudicis non sit actio. tamen quia officium iudicis imitatur quod actio debet dari libellus. exemplum est peto officium iudicis et subvenire in pe[illegible] ditum. aliter debet libellus porrigi. adhoc ut reus deliberet cedat an contendat. ut dicitur. autem. offeratur. Item et videtur quod si etiam restitutio petitur. facit potestas vel iudex ad versario ut veniret. ut C. si ut abh. absolut. autem. Item os. et ff. de minus. l. vel. § ex facto est autem in hac parte ita distin guo. quando propono aliquid iudici quod spectet ad officium suum aut in modum denuntiationis. ut ita dicam domine iudex talia sunt infra ad officium pertinet. ista punire. tunc sine libello ista audiuntur. ut C. de accusat. l. ea que per officium. Si autem petatur officium iudicis in modum actionis. adhoc ut ibi subveniat impetrandum. aliter tunc necessarius est libellus. unde impetranda restitutione quia impetrata competit rescissoria. ita concipitur libellus. Libellus petendo rescissoria.

Vobis domine G. al. potestati supplico ego R. quod cum fuerim absens causa rei publice. vel causa studiorum vel causa mercatu re. unde quia sum lesus per talem absentiam. quia Titius rem meam usu cepit. vel quia Titius ab actione mihi competente

[margin note, left: Glo. qualis rescissoria petenda est.]

p usucapionem liberatus est. et sic contigit mea lesione tempore absentie mee. ideo peto domine iudex, ingressio uestro restitui. s. quod tempus cucurrit in medio. in mea absentia quod removeatur. ad illud propono officium uestrum domine iudex. Quidam dicunt iste libellus debeat dari quod petatur restitutio officio iudicis pro. officium iudicis illud operatur quod actio. ista actio prosequitur et iudicis officium prosequitur. ut possunt iudices. l. per restitutionem leditur alteri ut dictum est. ergo debet dari libellus. ut sic instruatur de dicat accedat. uel restitutio est concedatur. Concessa tamen restitutione competit et rescissoria. i. actio prima mutua rescissa. usucapione de medio in qua actio est concipietur talis libellus. s. p. **Libellus.**

Vobis domine. a. potestati. aretii. conqueror. B. de. c. qui possidet rem meam sitam in tali loco. cui tales sunt fines. quam possidebat. c. non usucepit. nec aliquo est usus. unde rem illam peto. in restitutionem per rei uendicationem rescissoriam. si dominus fui. sin per actionem publicianam rescissoriam et hec in realibus. actionibus que dantur iure domini. uel quasi si autem esset tempore pignoris. dicens rem peto per actionem ypotecariam quam rem dico ipsum non usucepisse. uel alio modo acquisiuisse. Similiter in actione personali. Ita. peto. x. aureos esse contra rescissoriam quos sibi mutuaui. quia dico ipsum huic actioni non prescripsisse. et sic admittebatur. p. talem libellum quia dicebatur quod in hac actione permittatur aliam mittere. illud non admittatur. sic dixi. s. in publiciana. uel ita concipe libellum, in hac actione. **Libellus.**

Vobis domine. a. potestati. aretii. conqueror. B. de. c. a quo peto rem talem sitam in tali loco. cuius fines sunt tales. et illam rem peto in restitutionem rei uendicatione rescissoria. si sum dominus. quia dico rem illam. uel dominium. ad me pertinere. Vel peto in restitutionem publiciana rescissoria quia dico me a non domino emisse. Vel alias concipies rem meam sitam in tali loco in mea absentia usucepit. s. quia pretor rescindit usucapionem ideo rei uendicatione. uel publiciana rescissoria peto rem illam, in restitutionem. Vel aliter. quam mea possides. unde quia pretor, me restituit. ideo rem illam peto in restitutionem. utili rei uendicatione. uel publiciana. Vel aliter meam possides. hanc peto in restitutionem rei uendicatione. rescissoria. uel publiciana rescissoria per in. ac si non usucepisses. quod tribus modis potest formari libellus legitimus. de actio. Item rursus Sed uidetur quod libellus iste non uideatur recte conceptus in ... quod rescissoria potest locum habere, nonne possessor factus est dominus de iure ciuili per usucapionem. ergo primus dominus desinit esse dominus. quia duo in solidum eiusdem rei domini esse non possunt. ut. ff. commodati. sicut certo. §. si duobus. et ff. de acquirenda possessione. §. ex plurimis. ergo quomodo potest intemptare actionem primitiuam. uel si intentat actionem, uel primam aut aliam sibi non potest. quia sublata est. ut de pena sic sublata non potest resuscitari. ut. ff. de solutionibus. quiritis. §. et ideo. Similiter actionem intentas. ita. dico nulla nouum obligatur. non ex contractu. uel quasi. non ex maleficio. uel quasi. et ita non teneor. ut instit. de act. in princ. Si dicis quod sit data ex equitate pretoris uel quia si restituatur exequitur pretor. uel mirum enim est. quia par in parem non habet imperium. ut ff. de arbitr. l. nam et magistratus. et ff. ad trebellianum. ille a quo. §. tempestiuum. si minor in maiore est. ut ff. de minoribus. l. minor magistratus. quo ergo pretorium aliter cum

nus iure ciuili. uel equale tollit equale. Respondeo primitiua. actio competit restituta de iure pretorio. et eadem est causa. et eodem iure. licet actualiter ualet quasi sit directa. potest enim pretor tollere ciuile. ut. ff. et ff. de iustitia et iure. l. ius pretorium. Formant ergo ista libelli iure. et hoc de iure pretorio. non autem de iure ciuili. quia licet de iure ciuili recessit amissa. tamen de iure pretorio fuit in bonis et remansit in bonis meis. ut. ff. quod metus causa. metum. §. illud. et ff. de cap. et post. li. re. l. in bello. §. si quis. Vnum sed querit an possit in eodem libello petere restitutionem et postea rescissoriam. quidam negauerunt. quia separata debent esse ista iudicia. ut. ar. ff. de pen. l. quis probabo. § maxime. cum prius petitur officio iudicis. Alii intemptetur. uel actionis. dominus. ioannes. admisit quod utrumque in eodem libello possit peti. et hoc cum minuendarum litium pretextu enim ad pretorem lites minuere. et ff. si certum pe. quidam. et in aut. de litig. coll. viii. §. ad excludendam. ita et cum minuendarum litium una actio fiat. hered. l. heredes. §. de pluribus. et ff. pro socio. l. societatem. non possunt. Si plures hoc est admisit. dominus. io. in actione ad exhibendum. et rei uendicatione quod possit in eodem libello utraque postponi. ut ita dicam. peto rem exhiberi et exhibitam uendico rei uendicatione. ut. ar. ff commodati. l. ii. Vnde. sm. dominum. io. ita concipitur libellus super utroque hoc modo. **Libellus.**

Vobis domine. a. potestati. aretii. supplico ego. B. o. quod cum absens fui causa rei publice. uel causa studiorum uel mercandi et per talem absentiam lesus sum. quia talem rem meam usucepit. ideo ut usucapio removeatur de medio officium uestrum imploro. et peto per officium uestrum in restitutionem et usucapionem rescissa propono contra c. quod rem meam possidet sitam in tali loco rei uendicatione rescissoria. uel publiciana. et per illam peto rem illam in restitutionem **contra**.

Sed uidetur quod libellus iste ex parte est. quia proponitur rescissoria que nondum competit sit male conceptus. nam certum est quod ante restitutionem in integrum concessa rescissoria non datur. sed ergo non est nata quomodo eam possum intentare. cum actio sit ius persequendi in iudicio quod nobis debetur. ut instit. de act. in princ. non quod nobis futurum est deberi. nec est iudicium de futuris esse potest. ut. ar. ff. de iudic. non quemadmodum. Respondeo. dominus. io. breuiter. nam et actio ab initio non competit et intemptatur de facto. et tamen super ea cepit competere. de iure uel ab initio intemptata, ut in pignoraticia. ut. ff. de pign. act. si rem alienam. §. ult. hoc et in actione de peculio quod ab initio non competit ubi intemptatur. at tamen ex post facto. hoc uidetur intemptata. ut. ff. de peculio. quesitum. hoc idem in rei uendicatione. ut. ff. de rei uen. sin. autem. §. si sic. et in rescissoria. ut licet adhuc non competat tamen quia competitura est in processu et ante sententiam de iure intemptatur. et hec de rescissoria ut ubi ualiora tractaui. alia queritur. in summa diuina. ut c. de relig. consultum. et in summa mea quam notaui de actionibus. **Si colonus. uel inquilinus. domum uel fundum. omnia que sunt et obligata inuecta et illata. pro pensionibus et dampno. unde potest illa bona obligata aduocare a quibus. p. per actionem seruianam. R. de actionibus seruiana.**

Si colonus. uel inquilinus tamen conducat predium. uel

donum / omnia sunt obligata ex pensione. ut C. locati
et conducti. C. in quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahitur. ff. in quibus causis
pignus. l. i. ii. et iii. unde si aliquo casu possessor rerum
veniat ad aliquem possit advocare per actionem Servia
nam. Quartum necessarium adhoc ut competat quod res sunt necessaria.
pro quod contractus locationis perfectus. Secundo quod res sint
invecte et illate et in predium vel in domum. hec duo probantur.
ff. in quibus causis pignus vel hypotheca. l. si horreum. ff. de
pactis. l. quia. Tertium quod in urbanis non consi
deratur scientia vel ignorantia. sciat dominus vel ignoraret
illa illata esse. in rusticis autem consideratur scientia
domini. i. quod dominus sciat illa illata adhoc ut teneantur
pignori. ut ff. in quibus causis pignus vel hypotheca. l. eo iure. C. locati
et conducti. l. certi iuris. et est ratio quare aliud in urbanis in quibus non consideratur scientia. in rusticis sic.
quia turpe est pompa patere divitias et rei familiaris tegere paupertatem. ut C. li. x. qui et a quibus.
quarta pars debetur. l. ii. sed in rusticis ideo exigitur
scientia. quia rusticorum fida simplicitas non novit
nisi ligones et aratra. unde merito talia presumuntur
sine turpitudine videri. ut notavit dominus meus
C. locati et conducti. l. certi. Item est quartum necessarium. scilicet quod res
invectae sint eo animo ibi invecte ut perpetuo essent
ibi. i. donec colonus vel inquilinus moraretur in predio. alias si ad tempus sunt illate ut usque ad nundinas essent ibi.
sicut forte faciunt mercatores qui merces inferunt
ut revendant non competit pro illis Serviana. ut ff. de pignoribus.
l. debitor. Item quintum est necessarium quod res sint tales illata cuius rei inquilinus sit dominus vel saltem nomine illius rei
habeat publicianam. alioquin non daretur Serviana. non enim quis
obligare potest quae quis de bonis suis facit obnoxia. ut C.
que res pignori obligari possunt. l. qui filios. unde et ff. de pignoribus.
si a beo. et quod res illata saltem fuit in bonis conductoris. ut
ff. de pignoribus. et quod nondum. l. quod nomine illius rei habeat actionem
vel retentionem. ut ff. de acquirendo rerum dominio. l. rem in bonis. Sextum quod sint tales res que possunt obligari. nam si res talis est cuius
commercium quis non potest habere. sicut in rebus sacris. illa
res non potest esse pignori. ut ff. que res pignori obligari
possunt. l. i. C. eadem. Septimum quod ille res intelligantur obligate. que quis specialiter esset obligaturus. nec
brace. nec concubina. nec talia. ut ff. de pignoribus. l. obligatione
generali. et argumentum ff. de peculio. quilibet. Octavum
quod precium certum quo contractum fuit pro locatione predii. vel locatione domus. alias si locatio esset nulla non esset aliqua obligatio sine precio. ut ff. locati et conducti. l. ii. et ff.
de positi. l. i. C. si quis sum custodiendum. Nonum quod
res possideatur a reo. nam cum sit in rem actio ista. ut
C. de pignoribus. pignoris. necesse est quod reus possideat. argumentum C.
de alienatione iudicii mutandi causa facta. l. i. Item est et decimum necessarium quod
sit maior. xxv annis colonus vel inquilinus adhoc ut
res eius tacite oblagantur. minoris enim res tacite non obligantur. quod sic probo. res tutorum tacite
obligantur. ut ff. de administratione tutorum. possessio. sed
minor tutor esse non potest. quia huius domini tuto
res esse possunt quorum res obligari possunt. ut C. de le

gitima tutela. l. ultima. sed res minorum non possunt obligari. ut.
ff. de rebus eorum qui sub tutela sunt. l. i. et C. de administratione tutorum.
lex. sicut expressim non obligantur ut legibus prohibetur et
statuta. quia non deberet plus posse tacita quam ex
pressa. ut ff. de re iudicata. ob quam causam et ff. de arbitris. l. cel
sus. Quid si dicas de scolaribus qui sunt artium vel bono
nie. quorum pro maiori parte sunt minores. nunquid tacite
obligantur eorum bona. sed quod sic. nam macedoniani in sco
laris filio. si sit mutuata pecunia. ut ff. ad macedonianum. l.
sed et ulpianus filio. sed non puto. potius enim habetur ibi eta
tis quam macedoniani. ut ff. de minoribus. l. verum.
Julianus quod si erit. Res bona non obligabuntur. sed ipso
tenebitur ex contractu nisi implorabit restitutionem qui
aristoteles et plato fecisset dote. unde in hac actione tales
positiones faciet actor. Positiones actoris.
Ego dico sacramento meo quod ea que in libello proposui
reus mihi reddere debet. Item ego dico quod talem domum meam
vel talem fundum meum est locaui tibi per x. libras. Item ego dico
quod res ista quam peto fuit inducta a te. vel illata. in domum. vel in fundum ex mea scientia in fundum
fuit illata. Item dico quod ista fuit illata. vel inducta
in fundum. adhoc ut esset ibi, donec colonus vel inquilinus
esset in domo vel in fundo. Item ego dico quod res est talis que potest obligari. Item ego dico quod res ista fuit tua
quia fuit dominus rei illius. vel ius habebat in re illa. Item
dico quod rem istam tu possides. Item ego dico quod rem istam tu
esset specialiter obligaturus. Item ego dico quod titius fuit maior tempore conductionis. Positiones rei.
Sed autem quam ponat. semper sit cautus reus quod si potest cum
securitate, sacramenta negare maxime quia positiones peru
dent exceptio alii. unde potest habere exultatem suam. confitendo vel
non negat si potest omnia predicta. et ita actori incumbet honus
probandi. Sed ipse reus tales faciat positiones. Ego dico
quod in predium vel domum locasti mevio pro isto anno. si illud
confitebitur. actor excluditur ab inceptione sua ex toto quia si per locationem est ulli anni secunda tuo tempore aget. et confitebitur se locasse mevio ex toto tollitur sua intentio. quia si locavit uni pro illo anno impossibile est quod alij
in solidum locasset. quia duo in solidum eidem rei locatores
esse non possunt. ut argumentum ff. commodati. si ut certo. § duobus.
Item ego dico quod tu debeas recipere a titio frumentum pro ista
domo quam sibi tradidisti fruendam, pro hoc et sic si hoc
confitebitur non erit locatio. quia sine precio locatio nulla. ut supra dixi. Sed erit quidam contractus innominatus vel
facio ut des. vel do, ut des. et sic omnia invecta non
erunt obligata pro illo frumento. quia hoc cautum legibus non invenitur. Item ego dico quod res iste eo anno
quo habuit a te domum conductam pro totum illum annum fuerunt
apud sempronium. et sic si illud confitebitur non potest dicere actor quod ista fuerint invecta. vel illata. Item ego dico quod
tu, in fundo, quem conduxit scivisti tales res tunc fore
illatas. si illud confitebitur. sequitur quod per alius impossibile dari
Serviana que non fuerunt illate. Item ego dico quod res illa
illata a titio erat merces quam tunc volebat vendere. et
ta die ex illa mercede vendebat. Item ego dico. quod titius

illam (hunc) vicaria/ commodati. vel depositi. et sic si procedit sequitur quod nullum ius habebat in re. unde non potuit obligare. Item ego dico quod rem illam non possideo. Item ego dico quod res talis est que obligari non potest. Item ego dico contractus fuit minor .xxv. annis. Item ego dico quod tunc rem istam nulli debitori modo pro aliquo obligasti. In hac autem actione ita concipitur libellus. Libellus.

Vobis domine .b. potestati. aretii conqueror ego .Rof. de con. qui iniuste rem talem detinet. quam rem dico michi restituendam vel restitui debere. cum sit michi obligata pro pensione domus. vel fundi. debita michi a colono meo/ vel inquilino que pensio est .lib. vel pro dampnum datum in domo locata/ quod dampnum est .x. sol. ad quam rem restituendam Serviana actione propono. Et quidem recte sic conceptus iste libellus probo. quia actio ista competit pro rebus obligatis pro mercede. vel pro pensione vel pro dampno. ut s. in prin. huius actionis. dixi. et dicit. Institutiones. de act. § Serviana. quod vero intenditur. contra possessorem rei patet. quia est in rem persecutoria. ut C. de pig. l. pignoris. et inst. de act. § sequens .s. in rem persecutoria (et ius possidendi) recte intentatur contra. te. ut quia possessor parte vel parti adversario actionem intentet. ut C. de ale. iudi. mu. ca. fien. l. unica. Set videtur quod iste libellus male concipitur. et hoc probo etiam est quia Serviana possessionem nudam revocat. ut ff. de neme. l. sicut in debitorem ammonuisti. qui .s. scilicet advocat nudam quoniam ibi intenditur ut res illa restituatur. non potest aliquo modo intendere. Item deberes petere possessionem rei debere tibi restitui. cum aliud sit petitum rei aliud petitum possessionis. ut ff. uti p. l. si duo. § ult. Item et alia videtur male conceptus libellus. quia per libellum intentatur petitorium. cum dico peto rem et ex natura actionis videtur quod sit possessorium. sicut dixi supra. Ego. inmobilium concipitur libellus ubi obstat. l. predicta. sicut in debitor. quia quod ibi dicitur. nudam possessionem avocat ita intelligitur .i. avocat rem ratione possessionis. non ratione dominii. ita est enim sua possidere rem illam ut cautum sit sibi prodebita pensione. ut ar. inst. quibus mo. re. con. ob. § ult. et quod habes ita necesse exponere in de leges. nam in hac Serviana habeo necesse probare contractum me impetrasse et dictum fuisse. Item ideo dicitur nudam possessionem avocat quia si possessor quicumque sit velit offerre et solvere debitum repellit creditorem agentem. et sic confirmat sibi possessionem illius rei. ut ff quibus mo. pig. vel ypo. sol. l. paulus. Et quidam tamen melius contra illi concipiunt ita libellum. Libellus.

Vobis et vob. domine. aretii potestati. con. b. Rof. de con. qui rem talem possidet obligatam michi pro pensione domus. vel fundi vel pro dampno ipsius domus que pensio vel quod dampnum est .lib. a tali colono vel inquilino contractus. Unde peto possessionem rei illius michi restitui vel peto rem michi ratione possessionis restitui. et hoc per actionem Servianam. et sic melius est istam clausulam apponere. rem peto ratione possessionis restitui .i. contra res illas est in possessione tua. et sic quocumque modo concipiatur libellus recte concipitur. Quaestio. Cum queritur quare actio ista Serviana fuit inducta. cum sufficeret interdictum Salvianum. quod locatori competit ad avocanda bona inquilini vel coloni. ut ff. de Salviano interdicto. l. i. Respondeo quidam Salvianum competit contra possessores huius iuris. licet res illa probatur adiuvetur. unde illud possessorium ista petitorium sunt alia. in Serviana debet probare locator rem fuisse in bonis coloni. ut ff de pig. l. et quondam. § quod dicitur. at in Salviano

non. hoc non est necesse probare. Item Salvianum competit contra conductorem. et eius heredes tantum. ut C. de interdicto Salviano. l. i. Serviana contra omnes possessores et heredes. ut ff. de Salviano interdicto. l. ult. et hoc quidam. licet l. illa. aliter intelligatur. Et admitto quod dicentes quod hec actio sit annalis. immo perpetua quia licet pretoria est tamen rei persecutoria. unde perpetua. ut ff. de act. et ob. l. in honorariis.

Si aliquis possideat rem tibi obligatam pignori potes ab eo rem illam petere per actionem quasi Servianam que ypothecaria dicitur. Rubrica de actione ypothecaria que datur creditori.

Si aliquis possidat rem mobilem vel inmobilem tibi pignori obligatam. sive sit debitor sive alius potes ab eo rem illam avocare. et hoc potes facere proponendo actionem quasi Servianam que appellatur ypothecaria. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod debitum subsit .i. in rei veritate mutuaveris sibi pecuniam. vel aliud quod continetur pondere numero vel mensura ut inst. quibus mo. re. con. ob. § ult. et ff. que res pig. ob. pos. l. ult. et sic sic frequentius contrahitur ypotheca in rebus talibus. Vel quia res aliqua sit vendita et pro defensione illius rei sit tibi res illa obligata. ut ff. qui potiores in pig. ha. l. creditor. § per divisionem. Vel si aliquid tibi promitto solvere vel constituo me debitorem pro alio et obligo pignus. ut ff. de consti. pecu. l. quamvis. et ff de pi. l. i. § pacto. et sic breviter notandum. necesse est quod aliqua obligatio precedat ad hoc ut quasi Serviana .i. ypothecaria locum habeat. Secundum est necessarium quod res sit obligata vel consensu solo sine traditione quod sufficit. consensu dico debitoris. sicut faciunt tota die debitores. quia dicunt sit illud sub ypotheca rerum mearum. ut ff. de pig. act. l. i. vel traditione rerum interveniente. ut inst. quibus mo. re. con. ob. § creditor et sic quantum ad actionem ypothecariam non est differentia contrahatur ypotheca solo consensu. vel rei traditione. ut inst. de act. § item. quia pignus est tamen differentia quantum ad pignoraticiam actionem. quia actio pignoraticia numquam datur debitori pro pignore. nisi rei traditio intercessit. et ita intelligitur quod habes. inst. quibus mo. re. con. ob. § creditor re obligatur .s. pignoraticia ad rem restituendam. s. quia intraditione. intervenit. Tertium est necessarium quod res sit talis que possit obligari. ut in superiori act. dixi. Quartum quod ille qui obligat rem sit dominus rei. vel habeat ius in re illa. ut in superiori actione notavi. vel licet si res aliena fuit obligata voluntate domini vel eo ratum habente. ut ff. de pi. act. l. aliena res et ar. ff. commodati. l. sicut certo. § nec immodicum. Quintum quod si minor .xxv. annis quare illam obligavit ut in superiori actione notavi. Sextum quod res fuit in bonis illius qui fuit specialiter obligata non sigillatim debitoris. ut ff. de pig. l. et quondam. § quod dicitur. et dicitur res esse in bonis cuius rei nomine actionem habemus vel retentionem. ut ff de diversis regulis iuris. l. rem in bonis. Septimum quod generaliter fuerunt obligata bona quod sit res talis illa quam specialiter non esset quis obligaturus. ut s. notavi. Octavum quod debitum sit in rebus debitum. sicut fieri non esset pactum de non pe-

Marginalia (left): o8 — ammonuisti — rem fuisse in bonis coloni debitoris. ut ff. de pig. si superatus est .l. et aut non dum sue. quod in possessionis non est necesse probare. — michi — non — quod — tamen hec actio

Marginalia (right): sit — sit — inter- — in pignus. — que — si

et non illam. § peto michi restitui. quia si apponeres tercium exaudires. cum possessio rei nunquam fuisset. set si petis rem tibi restitui ratione possessionis.

tendo. tollit ypothecam. aliqn ipso iure aliqn p exceptionem ut ff de pact. l. sic. et de pignore et in hoc notat dns meus nouum qd talis fuit p q psit obligari si ei gstitui oblis non iscam bonis in dictum. ut ff de ob. iscau. et ar. ff. co mo. l. qi uniuersu. sic nec filius f. minimi o. pp mat. l. o. ut ff ad mac. l. s. et uul in metub; uls. et plt. q illi. l. s. et ul. dr deinde q reus pssi det re qui ypotecaria auocas. ut in superiori ac toe notaui. Vii in actoe actor tales faciat positoes

pro gnale

Positiones actoris.

dico q ea q in libello petiui dbitur pete pssu. ite go dico q t mutuaui x. lib. ul tu uendidisti m talem re. ite e dico qd p illis dnariis obligasti m bona tua. spalit. ul uniusalit. ite ego dico q p emcoe illius uendictois obligasti m talem re. ite dico q tu ?stituisti te debitore p ?mo. et obligasti rem talem. ite dico q cu mutuaui, t dnarios m obligasti m oia bona tua. et p tuu ?sensu obligata fuer. t m tradi ta. ite e dico q res illa e talis q obligari pot. ite ego dico q tu es dns rei illi. t bes i iure illa. ul usu it aliena res dicas. Ego dico q tal quide dns rei ?sensit ut obligaret. t ratu buit. t ei successisti ut ff. d act. pig. ?tre alienat. et l. re aliena. ite ego dico q tpr illo q m obligasti fuisti maior. xxv. an. ul fuit minor tpr obligatois. dicas ego dico q tu ?pleuisti ia xxviij. a. ite dico q res ista erat in bonis tuis q fuit spalit obligata. ite dico. q tu ei dbitor tu q m obligauit re illa noie illi rei habetur. act t exceptoe tpr illo q m obli gauit. ite e dico q e tal q obligari pot. ite qd ? bes cu effectu dbes. t ego dico q tu es m oblig? ciuilit et natalit et adhuc teneris m cu effectu p ?mo dbito t tu obligasti m bona tua. ite e dico q tu es ho quietoe cognoscas et bn ad minultras negotia tua. ut p hoc excludatur q non sit fu riosus. t non sic eis bois ut dictu. ite dico q tu es talis p quid iure obligari pote. Reus aut ita se defendet. si pot negare in primis neget.

Positiones rei.

Ego dico q tu creditor illos dnarios quos m ?ue nisti mutuare. mutuasti se?mo. ite ego dico qd tu ?uenisti m mutuare dnarios die tali t p ea m tradidisti m ?missem. et tpr numeratois res illa non erat in bonis meis. si illud ?fitebitur actor no hebit ypotechariam p re illa. ut ff q res pig. ob. pos. l. ???. ite ego dico q re tibi uendi di tm. ul ?stitui me dbitore tm. si hoc ?fite bit actor p illud ubu tm excludtur q non pot ppone ypotecariam. ite ego dico q tu nu merasti michi dnarios tm. et si hoc ?fitebitur actor erit cyrographarius creditor solu m et non ypothecarius. ite ego dico q res illa e aliena. n aliqd i habeo in re illa. ite ego dico q res illa e tal q obligari non pot. ite ego sum tal p que d iure obligari no pssu. ite ego dico q tu fecisti m pactu, d no petendo. ite q su libat tpr. ite ego

dico q tu sciebas re illa fore alienam qn obligasti. si illud ?fitebitur actor no hebit p ea ?tia pigno raticia et cessat t e m stellionat. ut ff d pig. act l. tutor. q si seruus creditor. Est aut notand in hac actoe q ita demu ?petit h acto p quasi uit. excussus principalis. ut in aut. d fid i?orib. coll. i. licet. aut. d litig. sit ?tia. ut ibi notatur. in hac aut actoe ?cipit ita libellus.

Libellus.

Vob dne: b. potata. ale. ?. ego. R. d ?. qui iniuste dtinet re m obligata a ?o debitore meo p x. lib. pisanor quas sibi mutuaui. ?m peto re illa m restitui et ad hoc ppono ypotecaria actoe ul q si utia. q ita recte ?cipiatur libellus phat. ecu e qd acto ista e in re. ut c. d pig. l. pigneris et datur ?quelibet p?essore. licet sit obligata p d bito. ut plantur. iniust d act. q. ite q si utia ?e opponitur quia ui male ?ceptus libellus. na ponitur in libello iniuste. qd eni si ille p?sidet iuste forte quia h titulu a d?o. quomodo g dico illu iniuste. R. p?set sine dbo illo recte ?cipi libellus et si apponatur non uitiatur libellus. lic; eni iuste p?sidat quia h titulu tn quatu ad me iniuste p?sidet. quia lic; res transiuerit ad te tn ta fuit tn cu suo honore ut ff d aequ. re. do. l. in dicto. ite alio m opponitur ypothecaria in dua p?se ssoz auocat. quom g intentatur. ad re. dic ut in superiori actoe. ut simul qoe notaui.

Si conduxisti solu et imposuisti ibi supficie et modo illud solu cu illa supficie ab alio p?sidatur potes a beo uindicare p utile rei uindicatoe. R. de utili rei uindicatoe q dat supficiario.

Conduc aliquis area ul solu et imponit ibi su pficie sic totadie. d ??? ?tingit sicut dr a possessione illi rei pot actoe ad re illa petenda que uo catur utilis rei uendicatio. ut ff d sup ficieb; l. i. et ar. ff si ag. uecti l ephi. p. l. i. et ii. ad hoc aut ut acto ista ?petat tre sut necca primu q ?ce locatois p ?este. ut ff d sup ficieb; l. i. q i. ul alis ?ce l. ?ductois. t alii ut in p dca. l. Scdo qd re ?duxerit ad non modicu tps. ut ff d sup ficieb; l. i. q ait ptor qd tps accipio non modicu forte usq ad x an. ut ar. ff d p?scrip. lo. te x. t xx a. l. ult. t t quinquenniu ut ar. ff de legis. l. i. q qd dicitur. Sic usq adannu ?ducat eu non habet i iure. quia non mortuo d uno dno p?sidet. ut ff d usuc. l. non solu. q qui uulgo. Ter tiu e necciu q supficies sit imposita. quatu qd ad usurus p?sideat. quia hoc requiritur inqueli bet reali. quia posso subic ad usuru actoe in re. ut. c. d. ul. iudi. mu. cu. f. l. i. uncu. l. q dolo desierit p?sidere. quia dolus p?sessione hetur. ut ff. d pet. her. l. s. si lege. q si aut. ite ff. d furtis. sit aut. quintu q ille qui locat sit dns. t alia e publica. in hac aut actoe actor tales faciat positoes.

Positiones actoris.

Ego dico q ea q ?tinetur in libello q d iure pete pssit

Item ego dico quod titius locauit tibi solum. uel donauit. uel
uendidit adhoc ut superficiem imponeres. Item ego dico
quod ego conduxi solum ad superficiem imponendam usque
ad decennium. sinegetur decennio. et ipse dicat. viiii.
an. sinegauit. de viiii. ipse dicat de viii. et si usque
ad quinquennium. quia illud accipio non modicum tempus
ut supra dixi. Item dico quod superficies que est modo in illo
lo ego imposui. uel feci imponi. Item ego dico quod titius fu
it dominus uel quod ille soli. Reus autem tales. faciet positiones.

Positiones rei.

Inprimis. si potest negare saluo suo sacramento ueget.
ego tamen. est minor xxv. an. si illud confitebitur ac
tor licet donauerit sibi uel uendiderit. uel locauerit non
ualet sine pretore. ut ff. de reb. eorum qui sub tu. uel cu.
sunt l. i. Item ego dico quod titius solum illud in quo dicis
esse superficiem uendidit et tradidit meuio antequam
superficies fuisset imposita. si illud confitebitur actor
sequitur quod excludatur ab intentione sua. quia titius
nullum ius habuit quod potuisset transferre. ut ar. ff. de acq.
r. do. l. traditio et de reg. iuris. l. nemo plus iuris
Item ego dico quod usque ad annum tantum conduxisti domum uel so
lum. si illud confitebitur actor excludetur ab intentione
sua quia non conduxit ad non modicum tempus. Item ego dico
quod rem illam non possideo nec dolo desii possidere. et sic absol
uetur. Verum caueat quia si probabitur quod possideat tenetur
ferretur pena actorem. ut ff. de rei uin. l. plt. et hec posi
tiones locum habent tam contra dominum soli quam contra quemlibet possessorem.
nam ista et ut rei uendicatio datur contra dominum. ut ff. de super
ficieb. l. i. Item ego dico. quod titius non fuit dominus si qua
suscipitur. autem libellus in hac actione. hoc modo.
Vobis domine. b. conqueror ego. R. de. M. qui **Libellus.**
uiuite. possidet rem talem sitam in tali loco cui tales sunt
confines quam rem conduxi. uel exceptam donationis. huius uel emi ac
to ad superficiem imponendam et imposui superficiem que in
solo est modo. unde peto rem illam mihi restitui. et adhoc
propono utilem rei uin. peto et pensiones perceptas et per
cipiendas. que sunt. x. lib. pisanorum perceptas et consumptas
peto cum proditione sine cum perceptas et extantes utile rei.
uin. percipiendas officio uestro domine iudex. et hoc si fuit ma
le fidei. possessor quod tenetur de percipiendis alias non ut nota in
c. de publiciana uel sic peto rem talem mihi restitui presenti
cie quam imposui in solo predicto concesso mihi a titio ex causa lo
cationis facte ad non modicum tempus. uel donationis. uel exceptionis
uel alterius contractus et adhoc propono utilem rei uin. Quod in tali
bello de iure concipiantur probatur. ff. de superficieb. l. i.
§. ii. et c. et probant illa que supra in actionis dixi. Quod autem
quod libelli sunt male concepti. certum est quod quicumque superficiem in
ponet statim facit eius superficies cuius est solum. nam quod
solo mediante edificatur solo cedit. ut inst. de rer. diui.
§. cum in suo. et ff. de acq. rer. do. l. ad(o) et ar. ff. de
cond. in. si in aliena area. et si edificium factum est illius
cuius et solum. quod iste non potuit esse dominus. nam eiusdem rei
in solidum. duo domini esse non possunt. ut ff. de acquir. poss. l. possid
et. §. ex plurimis. et ff. commoda. sicut certo. §. si duobus. uel
cum. pretera. l. dic quod est pactum non ualet ut alter
esset solum et alter edificium. quia si in concedendo ap

ponatur pactum tale. trado solum sine superficie.
non ualet ista conuentio. quia est superficies natura
soli. ut ff. de act. et ob. l. obligationum ferre. §. pla
cet. Item usu capto solo. et usu capitur superficies. ut
ff. de usuc. l. rerum mixtarum. Re. immo recte sunt
concepti. nec obstat quod opponis quod duo in solidum esse non
possunt. uerum est eodem iure. et ex eadem causa. duo quod non sunt
domini de iure ciuili. sed diuerso iure sunt duo domini et ex
diuersis causis. nam unus est dominus de iure ciuili. et habet rei
uin. et directam. ut dominus soli. alius est dominus. de iure pretori
o. ut superficiarius et habet utilem uendicationem. et apud utrum
que est possessio sed diuerso iure. ut ff. de preca. l. et habet. §. eum
qui precario. uel duo quod non possunt duo precario possidere.
uerum est de iure pretorio et de hoc dic ut notatur. s. de
recusationibus in replicatione libelli. Item licet dominium superfi
ciei transierit in dominum soli. tamen utile remansit a
pud superficiarium et hoc de iure pretorio. ut ff. de super
fi. l. i. sicut in act. quod metus causa. ubi dominium transit de iure
ciuili sed de iure pretorio remanet apud meticulosum.
ut ff. quod metus. ca. l. metum. §. licet. Item non obstat
quod dicis quod conuentio illa non ualet ut solum superficie
non transeat. uerum est quod non ualet de iure ciuili. ualet
tamen de iure pretorio. secundum quod ualent omnia pacta. ut ff. de su
perficie. l. i. et ff. de pactis. iuris gentium. §. ait pretor.
nam actio ista pretoria est ut in circulo huius actionis in
uenies in arbore domini jo(hannis) et in alio in quo qui
sit recte conceptus libellus. suppono utilem rei. uin.
quod necesse est quod ille qui locauit tibi solum fuit dominus et di
recto. alioquin si non fuit nec directum nec utile dominium
potuit transferre. et hoc uerum est. ut ff. de acq. rer.
do. traditio. Quid ergo si ille non fuit dominus ego tamen
credens eum esse dominum superficiem imposui. numquid
intentabo rei uin. utilem sicut ponitur in libello. Re.
et ita distinguo si ille qui locauit. et solum erat
talis cui saltem competebat publiciana. tu habebis
utilem uendicationem quia illi competebat utilis sicut etiam
dominus. cum sibi competebat directa tibi. competet uti
lis. si uero erat talis cui publiciana non daretur. tunc
iste superficiarius nullam habet uendicationem nec uti
lem nec directam. Quid ergo faciet si cadat a possessione soli
in quo habet superficiem. Re. agat contra illum qui solum
sibi locauit ex conducto ad interesse. uel ex empto ad
interesse. uel si donauit et sciens alienum contra ipsum de do
lo. ut ff. de donat. aruilio. §. labeo. et hec si fuit sciens
qui donauit. si autem ignorans numquam tenetur
is qui donauit. ut c. de euict. l. ii. licet distingui
ut distinguit. c. de iur. dot. l. i. sed ingenui in
dictionis et locationis non fiat differentia inter scientem et
ignorantem et breuiter sunt quod ille qui imposuit
superficiem in possidet sicut possidat habet exceptionem
pro superficie. ut ff. de rei. uin. l. in fundo et inst. de
rer. diui. §. cum in suo. et ff. de cond. in. si in area te
na. Re. **Si. aliquis rem aliquam in emphiteo
sim accepit. uel alium contractum qui hodie uulgariter
libellarius appellatur. puta recepi rem usque ad. xl.
annos. uel imperium soluendo inde quid a-**

nuū. puta. certā. l. piet. ut. denarios. et ẽ i
llā alius. possior. pot eā petẽ p utilẽ. rei. uī.
Rx. C. utili. rei. q̄ dat ẽphiteote. seu illi q̄ conus ad

est et alia utilis rei uī quedatur ẽpheote de
qua nonimine utitur. in arbore dn̄i Jo. s; tn̄ de ea in
ctamus quia utilis ẽ et totadie ẽtus iste de q̄ ce
lebratur. uerū tn̄ celebratur ẽtus nonephite
oticus. s; q̄ silis quia appellatur ẽtus libellari
ẽtus aūt ẽphyteotic ẽ ẽtus et melioratōis. nā
iur ueteri dabantur sterilia ut fieret fructuo
sa: dabatur terra ut fieret ibi uinea. dabatur a
rea ut fieret ibi domus. uerū hodie et fructuosi
sima dantur ĩ ephyteosim. ut in aut. coll. ii.
de non al. aut pmu. reb; ec. et in aūt. coll. viii.
de al. ephi. et c. de iur. ephi. l. ult. Jta tn̄ ut aliquid
detur stati dn̄o pre illa et postea singlis annis
l libra piperis. l frumentū. l denariū. et pot iste ẽ
tus fieri. l in perpetuū. l ad tps. l sic ut nunquā
res auferatur quādiu pensio soluatur. ut ff. si ag.
uec. s. l emp. pe. l. i. et ii. et insti. locū et conduc. § ado.
adhoc aūt ut utilis uendicatio detur ẽphyteote
to sūt necessaria p̄o ut ẽsensu ut usq; intercedat
sicut in quolib; ẽtu. Jt ẽ res sit talis que p̄sit dari
in ephi. ut c. de reb; al nō al l. ult. Jt ẽ scriptura
intercedat. ut c. de iur. ephy. l. i. Jt ẽ p̄sona sit talis ẽ
possit alienare. non minor. xxv. an. non furiosus nō
sicut bonis int dictus ẽ. laici ẽ nr̄i tp̄is uocāt ẽtu;
ẽphiteoticū. uocant ẽtū libellariū. s; ut p̄s; di
ci ẽtus ẽphiteotic. na et ẽtus meliorationis ẽ quia
datur area. ut fiat dom. datur terra ut fiat
uinea et p̄stat aliquid annuatī ut duo denarii
uel quatuor et denẽ l in festo sci stephani l sce
marie. Jt sic inde sẽptura s; multi laici simplices
cauent sibi. et nesciunt quid faciūt quia dicūt ẽ
concedo rẽ istā ad libellū l in ẽphiteosi. usq; ad
xxviii. an. et noluīt apponẽ de xxx. quia timent
p̄scriptionẽ. s; frustra timēt quia si p̄siderēt ephitheota
per mille annos et non in uerteret p̄. i. qd dn̄m
uelle non admitteret. ut ff. de ui et ui. ar.
l. fund. et l. colonus. nūquā p̄scriberet. ut c. de p̄
scr. xxx an. male agi. licet enī pensiōes non sol
uat et fingat in uo suo rẽ illā ut p̄ī p̄sidẽ nō
pot. quia nemo sibi cām p̄sessionis mutare pot.
ut c. de acquirit. pos. l. cū nemo aliquāt concedūt
rẽ ad libellū. et dicūt t et h'edib; tuis. qo.
S; hic q̄r an si sit extraneus h'res succedat in
iure illo. uidetur ẽ sic. ut ff. de ubo. sig. l. in ẽ
uentōib; et l. h'edis appll. et c. locū et ẽ. l. in ā iu
taris. maxie cū oẽ uis ẽ operatur de facto operat
et h'edi. et c. de h'editarii. actōib; et quia p̄ h'edis
et defuncti eade reputatur ut in aūt. de iur iur ẽ
amo. p̄. coll. v. Cō uidetur ẽ extraneus h'res nō
succedat nā cū dico et h'edib; tuis uidetur de filiis co
gitās. sic ut ff. ad trebell. extō. § ult. et ar. in aūt.
de al. aut p̄re. ec. ĩ ẽphiteosi. Rx. ẽ res datur ẽphi
teosi. si datur ab ecc. tūc extraneus h'res non suc
cedit. quia tāt in sedia et etiā p̄genie sub audi

ẽco descendente ut dic ille. ẽ amplius et ar. ff. ad
trebell. extō. § ult. si uō fiat a p̄uato. l a re publica
alic ciuitatis que uice p̄uatorū funguntur. ut ff
de u. sig. eū qui uectigal. tūc etiā extraneus h'res
succedit. quia succedit et legatari. ut ff de u. sig. l.
in ẽuentōib; nec obstat. l. ff. ad trebell. extō. qui
a lex illa loc ht in ultimis uoluntatib; sic in ẽ de u.
sig. i l. ẽuentōib; notam. Jt ẽ sūt et alia necessari
a. ẽ pensio soluatur. usq; ad triennium. et sino cadit
aūt ẽphite. nō ipo iur s; p̄snā. ut c. de iur. ẽphi
l. ii. si ht aliquā repetitiōe meliorationis fcē in p̄di
o. l in domo. ut l. p̄dcā. Jt ut denūciet dn̄o simul
uendẽ ẽponemata sua. i. emeliorationes. ut c. lo de iur. ẽphy.
cū et ẽ. l. ult. S; nūquid si dn̄s uendat aliciu rẽ
datā in ẽphi. tenẽtur ẽptor pati ephiteotā h'rẽ
rẽ illā. non uidetur. ut c. loc et ẽ l. ẽptorẽ fundi
s; illa l. loc ht in colono qui non ht ẽ iure quia
datur sibi utilis uendicatio. ut ff sig. uec. l. i. nō
pot expelli. ab ẽptore. quare res transit ad ẽptorẽ cū
suo honore. ut ff de acquir. r. do. l. traditio. Jt q̄r. ẽ
si forte aliquis duxit uxorẽ recepit dotẽ. fac sibi ẽ
cata sin ẽ lonbard. an res ista in ephiteosi habita sit ob
ligata p dote. et an iure ista mulier p̄sit h'rẽ quā
tā. uidetur qd sic. nā oīa bōa mariti tacite obligan
tur uxori p dote. ut c. in quib;. ca. pi. ta. ẽ. l. fatis
ẽ et res ista obligatur. quare res ista in bōis mariti qui
a et ht actōe et exceptiōe noie hui rei. ut ff. de acqui
r. rez do. l. inter in bōis. Jt si maritus dat quartā de
bōis suis q̄ ht et que h'itur ẽ ut in lōba. de hisque ani
ro in uxo. l. i. ẽ et mulier ista ht quartā iure ista.
Rx. si spāle pactū intercedat ẽ res reuitatur ad dn̄m
si ephiteota decedat sine filiis quia tc dn̄s rōne pacti
succedit eā, mulierẽ h'rẽ quartā iure illa. et obliga
tā ẽẽ rẽ illā p dote. nā aūt ht maritus h'rde et tc
h'res succedit et mulier ht iura sua aut non ht h'
dẽ et tc uxor ẽ h'es ulti ma ut c. un uir et uxor. et
sic succedit in totū. ẽtus aūt iste differt a locatiōe.
quia in locatiōe non transferatur dniū. si utile. n̄ direc
tū ut ff. loc et ẽ. l. nō sol; in ẽtu aūt p̄ulo trasfer
tur utile dniū. ut ff si ag. uect. l. i. Jt si conductor
expellatur nullo iuuatur remedio. ut ff locū et ẽ
l. cū p̄ter. § in ẽtẽ ẽphyte sic quia ht utile in re dic
tū c. un ui. Jt colonus. l inquilinus. nullā p̄. ii uiuo
nec mortuo dn̄o. ut ff de usuc. nō solū. § qd uulgo
ẽphitue. aūt ue p̄sidet. Jt locatio non fit sin p̄tio ut
ff loc et ẽ. l. i. ẽphite ẽtus fit quia detur sp̄er puta
pip l cera annuatī. Jt locatio non fit nūmo uno ut
ff. locū et ẽ. si quis conduxerit. ẽtus aūt ẽphi sic. ut
totadie de facto uidetis. in hac ẽ utili rei uī. ẽ necce ẽ
ille quidat in ẽphi. ẽ sit dn̄s directo. l utilis. alioquī
nullā i h'ebit iure illa ẽphiteo. ut in superiori actōe
notaui. et in p̄n. et insti. fiunt ẽ positōes ex p̄te actōis in
hac actōe hoc modo. Positioes actoris.
Egodico ẽ tu teneris m̄ redde rẽ et ea que in libello ẽ
tinentur. Jtẽ egodico ẽ tu ẽsensisti et rẽ talẽ m̄ dedisti
in ẽphi. ul ad libellū et hoc si agat ẽ illū qui dedit. si c
aūt ẽ tiū mutet uba ut dicat. Ego dico ẽ tuc ẽ dn̄s

fundu tal' vel ht publicianā p illo fundo. Itē dico q ille titi rē illā michi dedit in ephi vl' ad libellū. Itē ego dico q res tal' ē que pōt dare in ephi. Itē dico q de hoc ctu factū ē scriptura p manū alberti notarii. Itē ego dico q singulis annis adie celebrati ctus solui q solue debui. Itē dico. q talis ē ps que potuit alienare. Reus aūt tales faciat pōitōes. **Positiones rei.**

Ego dico q res illa quā dicis tē fuisse datā in ephiteo. fuit minoris. si illud ↄfitebitur actor q non pōt hre. qui iure nec ualet ctus quia res eoz phibentur alienari. p. l. ut ff de reb; eoz qui sub tu vel cu. Cl. i. g° nō ualet ctus ephi. ut c. de reb; al' nō al. l. ult. Itē ego dico q testator qui rē illā dedit titio a quo dicis te cām hre phibuit alienari 7 eam phibitōis apposuit interdicto al' non ualeret phibitio. ut ff. a. de l. filius. g dum. Itē ego dico q ↄtrahentes phibuer' rē alienari 7 si illa ↄfitebitur actor non ualet ↄctus ephi. ut c. de reb; al' nō al. l. ult. Itē ego dico q tunc actor tuus fuit furiosus vel fuit sibi bonis interdictū. si illud ↄfitebitur actor non ualet ↄct' ut ff. de v. ob. l. si quis cui. Itē ego dico qd iā ē triennium q pensiōez debitā non soluisti. si illud ↄfitebitur actor cadat ab actōe sua. ut c. de iur' ephi. l. ult. In hac aūt actōe ↄcipitur ita libellus. **Libellus.**

Vob dñe. b. potati. a. ↄ. ego. Rof. de ↄ. qui p̄sidet rē talē puta fundū vel domū in datā a titio in ephi vel ad libellū cui fines sūt tales. vn peto rē illā m restitui ui uti rei uū que datur in ephi. Videtur qd libellus iste non sit recte ↄceptus. cū ē q in hoc libello ppoitur utilis rei uū. g sequitur qd hic ephiteota sit utilis dūs. nā dnium utile. vel directū ē cū util' ul directe rei uū. Itē necce ēst q ille qui dedit in ephi. qd sit dūs directo quo g° illud sequitur q sit duo eidē rei dni in solidum. q ē ↄtra. ut ff de acq. p. possidi. s ex plurimus. Et non obstat obiectōia quia bñe ↄceptus libellus. nāq dicas duo in solid' non sūt dni. uez ē directo 7 de iur' ciuili. uez unus directo 7 alt utilit. Ire unus de iur' ciuili 7 alius de iur' pretorio possūt ēē dni. ut in rei p' proti actōe notatur. Itē illud nota q ↄct' iste ad hoc ut ualeat necesse q sit inmobile q datur. ut in corp. aūt. de nō al. aut pmutandis. re. ec. 7 in aut. de al. ephi. 7 c. de iur ephi. l. i. 7 ii. 7 ult. Itē illud q diximus attende in re data in ephi. vel ad libellū a laico sicaūt detur ab ecc'a ad hoc ut ualeat ille ↄctus necce ē q fiat cū sollepnitate legis. sed in quā sollepnitate nullus hodie fit abecc' s; potius de ↄsuetudine. vn ↄsuetudine ualet. licet de iur' non ualeat, ut in ex. i. de ↄsuetu. c. i. qualit aūt fiat ille. ↄct' dicet ut notatur in summa de facto scīt eccl'. circa finem. **Si aliquis ↄpellat rē suā tradere pōt eā petere rei uindicatōe. Rx. de utili rei uindicatōe que datur metū passo.**

Si aliquis p metū ↄpellatur rē aliquā uendere. ul tradere. ul donare. succurritur sibi p pretorē. 7 ht utilē rei uendicatōez. licet de iur' ciuili sit dnium translatū. vn ad hoc ut actō ista ↄpetat tot sūt necc'ia. Pmo q metus sit adhibitus. 7 tal' que cadat in ↄstantissimū hoiez. ut ff q metus cā. l. metū, aūt non uanū. s; q ↄtineat aīe pi'culū 7 corporis cruciatū. ut c. de trās. l. i. in' pōtas.

Secundo q in' cedat met' iniustus 7 in ipsa tradictōe. alioqui si sponte nea fiat tradictō. lic; p̄cesserit met' non hret loc' h actō. quia p spontanea traditōe sublata ē pxima cā turpitudinis. ut c. q metus. cā. l. ii. Tertiū q p istū metū obligatō aliqua in' cesserit vel ē res tradita sit. nā imps 7 impfectus actō illa locū ht. ut ff q metus cā. l. metū. s s; q p'tor. Itē q'rtū q p'culū sit instās vel futurū 7 met' sit p̄sens. ut ff. q metus. cā. l. i. 7 l. metū. Itē quītū q met' sit illat' ra liquid ad te successorē uniusale; ul rei singularis puenit. alioqui 7 sitū metū intulisti. licet i puenerit nichilominus teneris. ut ff quod metus cā. l. i. metū. g ex hoc edco. s ait 7 l. s; furtus 7 l. q diximus. s ult. Itē ē 7 sextū necessarium. q alius inferat ferat metū 7 non ipse sibi. ut ff q met'. cā l. simuler. 7 h uenit in actōe q metus cā directa q metus met' ↄsidatur. ut dictū ē. nā uai timoris nl' lasit extimatō. ut ff de re. iudi. l. si quis ab alio. vez in actōe utili q cā non ē necc'ius metus mortis s; eq silis. puta si uolebas ↄburere instrā status mei uolebas cognoscē filias ul filiū meū. in hoc enī cām locū ht actō utilis q metus cā quia ↄcordat sua licet uba deficiat. ut ff q met' cā. l. i. utique. Subuenitur ē metū passo v. actōib; directa 7 utili ut dcm ē. tertio subuenitur ei p restitutōez. ut c. q me. cā. ↄmissōe. Quarto subuenitur ei iudicis offō ut in medico qui uolebat oculis infirmi apponē mala collyria. n̄ infirmus daret sibi vel pmitteret. ut ff de uarus. 7 ex. oz. co. l. medicus. Quinto ex illa gnāli clausula. si qua iusta cā ēē uidebitur. ut ff p me. cā. l. simulier. g ult. Et ui. ē necessarium ad hoc ut actō ista detur. ad hoc ut ille qui infert metū sit potētoz. te. al' non audiris. ↄpbares metū eē illatū. ut ff q me. cā. nō ē ueri silē. vii. q fuit in tali loco q potuit iuste timere. sicaūt in curia ptoris. vel pape. uel timere debuisti. ut. ar. c. de hiis metu. iudi. non ap. vn in hac utili rei uū. tales actor faciet pōitōes. **Positiones actoris.**

Ego dico. q tu intulisti metū m 7 talē qui cad ret in ↄstantissimū hoiē quia hēbas cultellū ad gulā meā. vel quia posuisti me in carcere. ut ff. q metus cā. qui in carcerē. vel quia legatū me tenebas. 7 teotonice me uerberabas 7 male me cruciabas. Itē ego dico q ipo metu rē illā tradi di. Itē ego dico q in ciuitate aretina es me potentoz. Itē ego dico q in ciuitate illa intulisti m metū. has pōitōes faciat ita si agat ↄ illū qui metū intulit. si aūt agat ↄ illū qui rē metu cām sibi dicit faciat simulīt illas pōitōes. s; in tā pōit ut tradicē & dico q metus fuit m illatus 7 ē. n ht necce designare ērā p° quia metus ht in se ignorantiā. ut ff q metus cā. s si c exceptōe. g in hac actōe. de uoluntate g° dicē potīt. talis intulit m metū. Reus aūt faciat. tales pōitōes. **Positiōes rei.**

Ego dico q usq adultā horā fui tuus amicus 7 fecit ea que placuer' tibi. si illud ↄfitebitur actor cadet

Versus.

ab intentione sua quia numquam amicus amico me-
tum mortis infert. Item ego dico quod eo tempore quo dicis
metum fuisse illatum ego fui absens. si illud ostende-
tur actor cadet ab intentione sua. ut ar. c. de pro-
be. et comit. Alp. l. optimam. Item ego dico quod metus
non est talem metum s. quod inimicus fui tibi quod male facerem
tibi sicut quod comminantur homines et non alium metum i
tali. si illud ostendetur actor succumbet. quia minime po-
nitur esse illusione. nam non semper fertur quod cuique mina
bitur arce. ut ff. sicut plus quam. p. l. fals. l. aut
fam aut cruc. infra. et quia uanitimoris non sit extima
tio. ut ff. de reg. iuris. l. uani. et de re. iudi. sicque
ab alio. et quia talis debet esse metus qui cadat in
constantissimum hominem. ut s. dictum est. Item ego dico quod
licet intuleris tibi metum mortis. tu sponte tra
didisti. si illud ostendetur actor succumbet. ut. c.
quod met. cau. l. ii. Item ego dico quod est potentior amicus
eius. mediis tuis et inparentibus. et amicus si illud
ostendetur actor succumbet. ut ff. quod me. ca. non enim
sile. Item ego dico quod tu non metum intulisti si hoc oste
ditur actor succumbet ut ff. quod met. ca. similiter.
Item ego dico quod rem illam non tradidisti mihi. Item dico quod
quo dicis metum esse illatum eras in curia impera
toris. uel pape. In hac autem utili rei uin. que datur
metum passo et est pretoria concipitur talis libellus.
Vobis domine. b. potestati. Ar. G. ego. Raf. de G.
qui inuiste detinet rem talem. positam in tali loco.
et fines sunt tales. uel rem mobilem talem et signa
sunt talia quam tradidi per metum [illegible] didi. [illegible]
didi. unde rem illam peto [illegible] restitui. peto quod si
de dolo repromittat ne forte res deterior facta
sit. utili rei. uin. Item quod ita debeat concipi li
bellus ita probatur. quia est utilis ista in rem pre to
ria, quam rem auocat et pretore persequitur. ut inst.
de act. [illegible] ff. quod me. [illegible] l. metum. [illegible]
lenti. et [illegible] ex hoc edicto. qd.
Sed opponitur quod actio ista sit male intentata.
cum enim constet quod per metum rem tradidit quod dominium
transtulit. ut ar. inst. de re. di. per traditionem
et c. de pactis. l. traditionibus. si dominium est trans
latum. ergo ille desiit esse dominus. dico, et in solidum esse de
rei esse non possunt. ut inst. de acq. p. possidere. quod
explimus. et ff. como. sunt ecto. quod si duobus. Item sed
sunt esse domini. quomodo intendit rei uin. cum rei uin
datur illi qui est dominus de iure gentium. uel ciuili. ut
ff. de rei. uin. l. in rem. infra. Responsio. quod oppositio locum ha
bet de iure ciuili. nam de iure ciuili est dominium translatum
et sic nullum habet aliquid. ac de iure pretorio rei
per metum tradita remansit in bonis passi metum. ut
ff. quod met. ca. l. metum. § uil. unde propterea habet hanc
actionem. quia non uidetur re exclusus. quam pretor uult
ei polliceatur. ut ff. de mi. re. l. nemo uidetur. et
in [illegible] rei uin [illegible] p
scripto. ut c. qui me. ca. l. iii. Sed illud quero an
ista utilis rei uin sit una et eadem cum prima que
competebat directo. sic eadem est illa utilis que da
tur fidei commissario. cum illa directa, quod dicit

her. di. ut inst. de fidei comiss. her. Responsio eadem est quoad domi-
nium. quia si ipse fuisset dominus et competebat directa uel
ei competit utilis. sed aliam quia pa sunt ciuilis
ista autem est pretoria. ut ar. ff. de nox. elect. § ii. iuris
magis. hac utili rei uin contra illum qui nunc ualet metu
cum non potest referre quoniam dominium secure eam intendis.
Consilio tamen meo hic forte necesse probare omnia que probantur
in rei uin et plus. quia metum illum cause si fuisset dominus p
posse. si non fuisset dominus. sed competebat publiciana non
proponeret utilem publicianam et sic proponeret utilem. quia
omnis publiciana utilis intre. alia questio dicenda dicta
actiones. quod met. ca. per leges. j. de actione quod met. cum notabo.

Si aliquis uocatur ad successionem de iure pretorio et fuit admissus. quia data fuit sibi bonorum possessio potuerit petere bona que fuerunt defuncti per petitionem hereditatis possessoriam. Rubrica de possessoria hereditatis petitione.

Si aliquis uocatur successione de iure pretorio ut e-
mancipatus. quia lex ciuile eos non cognouit. ut inst. de her.
de exher. lib. § emancipati. non potest habere directam petitionem her.
sed habet pretoriam puta possessoriam petitionem hereditatis quam
opponatur. quarum directa petitio hereditatis. ut ff. de pos.
her. pet. l. i. et ii. et ideo dicitur possessoria quia datur bonorum
poss. pretor enim non potuit facere heredem sed fecit pro herede seu bo
norum poss. ut inst. de bonorum pos. infra. licet hodie actio
ista. s. pos. petitio hereditatis. hodie locum non habet sim
quod dicam. cum equaliter hodie succedant emancipati.
sic et sui. ut in aut. de her. que ab intes. de coll. viii. et
est posita. in c. de leg. her. aut. de fuero. et aut cessante
et sic dicunt hanc actionem esse hodie uoluntariam et non
necessariam. sed in casibus in quibus et bonorum poss. ne
cessaria sunt ut notatur in summa de bonorum possessionibus. domino
tamen meo uidetur quod actio ista hodie sit necessaria na
licet sit hodie sublata inequalitas in successione.
tamen non est sublata unmodo. quia emancipatus suc
cedit insimul cum suo. sed tamen cum suo in. j. sic ante
a uocabatur ut notat dominus ius. in predictis. aut. cessante
et de fuero. Item ad hoc ut actio competat tot
sunt necessaria primum quod aliquis sit uocatus possessionis que de iure
pretorio. ut emancipatus. ut insti. de bonorum p. in
pri. inst. de her. que ab intes. de fe. § emancipatos. Secundum
est necessarium quod si testator fecerat testamentum quod iste in illo
testamento sit preteritus uel exheredatus. et quod illud testamentum sit
rescissum. pro est debet rescindi testamentum per ea que per
tertius filius emancipatus. uel per querelam que hereditatis
datur. et postea proponatur petitio hereditatis directa. uel pos
sessoria. ut ff. de inoffi. test. l. quidem inofficioso. et
ibi notat de hoc dominus meus. Tertium quod si de filiis non
fecerat testamentum quod sit filius et emancipatus. qui uoce
tur per unum libri uel sit agnatus cui agnatio de iure ciui
li desiit esse. puta per emancipationem. ut c. de legitimis
her. et c. de leg. her. l. de emancipatis. inst. de leg. her.
l. de emancipatis et inst. de leg. agna. suc. in fin. Quartum
tamen quod illi qui hanc actionem proponit probare debet sibi
bonorum. pos. datam esse. ut ff. de pos. her. pe. l. i. et hoc
olim. hodie probabit se admissum esse. ut c. de cur. fu.
l. ult. et c. qui admit. ad bo. p. l. ult. unde in hac
actione actor tales faciat positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico sacramento meo quod est filius filii talis testatoris
uel agnatus uel cognatus. Item dico quod sum emancipatus
ab illo. Item ego dico quod ipse in testamento suo me preteriuit
uel exheredauit et illud testamentum ego per contra uel querelam
inofficiosi expugnaui. Item ego dico quod bonorum possessio unde li-
beri uel unde agnati uel unde cognati sunt in concessa. Et
reus faciet tales positiones. **Positiones rei.**
Ego dico sacramento meo quod tu non es filius nec agna-
tus nec cognatus. Item ego dico quod tu fuisti heres datus.
Item ego dico quod illud testamentum adhuc non est ruptum. Item
ego dico quod adhuc es in potestate et fuisti. Unde non
proponere possum set directam. In hac autem actione concipi-
tur ita libellus. **Libellus.**
Vobis domine B. conqueror ego R. de M. qui iniuste detinet
hereditatem quondam talis cuius heres sum per possessionem unde liberi da-
tam a pretore uel unde agnati uel unde cognati et hoc quando ab in-
testato. Si autem ex testamento dicatur contra tabulas uel que-
rela inofficiosi testamenti data est mihi. Quam hereditatem peto
et super hoc peto mihi iustitiam exhiberi. Verum quia hodie
non est necesse quod aliquis petat bonorum possessionem sed quod tantum
agnoscat secundum quod dictum est, formaretur hodie ita
libellus. **Libellus.**
Vobis domine B. conqueror ego R. de M. qui iniuste detinet he-
reditatem talis cuius bonorum possessionem agnoui unde liberi uel unde
agnati uel unde cognati et hoc quando ab intestato. Si autem
ex testamento dic ut supra. Unde illam hereditatem dico mihi debere
restitui et ad hoc propono possessoriam hereditatis petitionem.
Quod libellus iste sit recte conceptus probatur superioribus
et probantur, ita non peto hereditatem directam quia utilis in
stat et iure et merito ut C. de pet. her. l. hereditatis et
inst. de act. § sequens. Unde merito res omnes per actionem pe-
tuntur et illa omnia petuntur et illa omnia ueniunt in
hac actione que ueniunt in directa ut ff. de her. peti-
tione. possessoria l. i et ii et de pet. her. Item ueniunt. Gul. Verum
tamen uidetur quod iste sit inepte uel super uacuo conceptus nomine
sublata est differentia emancipatorum quia equaliter succe-
dunt ut in auth. que ab intestato. Unde cum habeat locum
ius ordinarium scilicet ciuile non est recurrendum ad extra-
ordinarium scilicet pretorium, ut ar. ff. de muno. l. in cause.
Vel si habet et hodie locum super uacuum est ut inst. de bonorum
possessione § ... et dic ut supra eadem actione. Dixi licet
enim super uacuo secundum quosdam proponatur tamen nullum omnino
tenet, ut ar. ff. de furt. quod et ar. C. de fideius. l. te-
stium et est tibi electio uelis agere de iure pretorio an ciuili,
ut ar. ff. de liberis. preteritis. in maximum. ff. nau.
cau. sta. l. iii. Gul. **Si aliquis facit testamen-
tum et instituit aliquem heredem et rogauit eum ut tibi
restitueret hereditatem et ille tibi restituerit,
potes bona deficienti petere per fidei commissariam he-
reditatis petitionem.**
Verum quia est et alia petitio hereditatis pretoria que
uocatur fidei commissaria, ideo de ea uideamus. Si enim ali-
quis facit testamentum et te heredem instituit et rogat te per fidei
commissum ut hereditatem mihi restituas et restituis, competit
nunc mihi fidei commissaria hereditatis petitio, sed quia non competit mihi di-
recta petitio hereditatis. Ratio: tu quamuis institutus
heres es restituendo de iuris subtilitate remanes heres,
ut ff. de mi. ... Gl. restitutus sed quia est quoad
effectum suum heres ut ff. quod cum eo qui in aliena est potesta-
te, l. si filius. Ideo pretorium hanc petitionem heredi datam introduc-
it. Et non habeo eam fidei commissoriam quod per fidei commissum non est
mihi restituta. Et ad hoc quod ut actio ista competat tria sunt ne-
cessaria. Imprimis quod testamentum aliud possit uel et codicillus
in quo licet non possit quis heres directo institui potest tamen per
quasi obliquum scilicet rogari quod hereditatem restituat, ut
C. de codicill. l. hereditatem. potest hoc et fieri in testamento ut
C. de impuber. et aliis sub. l. ii et C. ad trebell. l. iii et
pretorium et ff. ad trebell. l. i. Secundo est necessarium ut si est testamentum
quod sint ibi vii. testes et rogati ut C. de testis. et cod.
l. si codicill. admin. v. rogati ut C. de testis. hac con-
sulta, uel si codicill. admini v. ut C. de codicill. l. ult.
Tertium quod talis fuit qui potuit rogare restituere bona
sua quia potest facere testamentum ut inst. de test. et inst.
quibus non est permissum facere testamentum et C. eod. provocatio. Non
potest esse necessarium l. ii et ar. ff. de donat. inter uirum et uxorem. l.
cum hic status. Si maritus uxori. Quartum quod sit tal-
is per quem possit fieri restitutio hereditatis, id est quod non sit indi-
gnus scilicet quod possit ex testamento capere, alias non, ut ar. ff. de ybat. cum
tacitum, ff. de iur. fisci. non intelligitur. Si quis palam et ff.
de his quibus ut indignis l. cum qui. Quintum quod facta
sit restitutio uel re uel libro uel patientia uel rata habitione
et sinon fiat restitutio est suum aliud, ut ff. ad trebell. l.
restituta. Unde in hac actione actor tales faciat positio-
nes. **Positiones actoris.**
Ego dico sacramento meo quod talis in testamento suo uel codi-
cillo talem heredem instituit et eum rogauit quod mihi re-
stitueret hereditatem suam. Item ego dico quod illo testamento vii. testes
interfuerunt simul rogati presentes. Dico quod interfuerunt
tales M. Ro. et C. et et sep. et gal. et sic per quemlibet nomine
potest actor facere unam confessionem. Item dico quod talis fuit
qui potuit condere testamentum. Item dico quod ego sum talis qui possum
ex testamento capere. Item dico quod tu heres institutus et roga-
tus restituere hereditatem mihi quod illam mihi restituit. E contra-
rius faciat tales positiones. **Positiones rei.**
Ego dico sacramento meo quod iste qui fecit testamentum fuit minor
xiiii. annorum tempore testamenti. Si illud confitebitur actor exclu-
datur ab intentione sua quia minor non potest facere
testamentum. C. qui prouo. non est necesse. l. ii. Item ego dico
quod testes tantum quatuor interfuerunt. Si illud confitebitur
actor excludatur cum in testamento vii. testes in codi-
cillis v. interuenire debent ut dictum est supra. Item ego dico
quod vii. testes qui interfuerunt scilicet non fuerunt rogati. Si
confitetur actor succumbet ut C. de ybat. aut rogati.
Item ego dico quod non interfuerunt uno contextu temporis et si con-
fitetur actor succumbet, ut C. de testis. hac consultissi-
ma. Item ego dico quod tuus heres ... si confitebitur actor ca-
det, cum heretico legari non possit, ut C. de heret. l.
omnes et l. ii. Item ego dico quod pater tuus commisit crimen le-
se maiestatis, si illud confitetur actor, cadet quia
sibi legari non potest, ut C. ad l. iul. ma. quisquis.
Item ego dico quod tu es filius sacerdotis et in sacerdotio ge-
nitus unde non potuit tibi relinqui ut C. de naturalibus
lib. libris l. i et sic possunt fieri omnes positiones per quas
aliquis ut indignus non potest capere ex testamento, quas

cās notat dūs mūs in summa. c. de his. qui ut indi. Ite ego dico q talis institutus non adiuit hereditatem. s. sponte n coactus et sic adiuit non restitutam. ubi nec re nec verbo. si illud confitebitur actor, cadet. In hac autem actione fiet talis libellus. Libellus.

Vob dne. b. c. ego. R. de c. quia inuiste detinet hereditatem talem que fuit quondam titii que hereditas michi restituta fuit ex senatus consulto trebelliano. ab herede uel scripto titii instituto. Unde illam hereditatem peto michi restitui et ad hoc propono fidei c. hereditatis petitionem. Qualiter iste libellus. sit debite conceptus probatur in ff. de fidei c. he. et ff. ad trebell. l. i. et est pe. a que dicta sunt. et omnia que uenerunt in pet. her. directa ueniunt ut et in fidei c. her. pe. l. i. et ii. preter sunt et petit fructus percepta et percipiendi si fuit malefidei. si fuit bonefidei percepta tantum et hiis in quibus factus est locupletior et hoc aliter. litte c. plurime. ut c. ors uenerunt. non facta distinctione pos. sessoris. ut ff. de pet. her. l. si. si lege c. consuluit et sicut lite. et l. si a patre. quotiens. et notat hec plene dūs meus. in summa. c. de rei uin. et notabo j. de pet. he. cum libellum. sup ipsa concepta. sig. petit fructus dicas et peto fructus perceptos et percipiendos. Ite ita concipies libellum quando petet totam hereditatem si autem partem ita concipies peto partem hereditatis quondam titii. similiter alius que in libello continentur. S; uidetur q libellus iste sit male conceptus. In primis quia dicas hereditatem est restitutam. per s. c. trebell. cum forte sponte fuit facta restitutio. unde non fuit necesse q quis per trebell. compelleretur. quare locum habet quando aliquis non uult adire et compellatur inuitus adire et aditam hereditatem restituere. ut insti. de fidei. c. her. quando uero totam ff. ad trebell. l. i. quia potuit. Ite male uidetur conceptus libellus. cum dicas restitutam esse hereditatem hoc stare non potest cum est hereditas ista possideatur ab alio. quo potuit res ista restitui. contradictionibus duarum rerum uires feruntur. ut insti. de rerum diuisione. et per iuridictionem et c. de pactis. contradictionibus. Rco. per pe. quando bene concipitur licet aliquis sponte adeat hereditatem et restituat tamen nichilominus habet locum trebell. quia uii sunt eius remedia. primum q aliquis compellatur adire. secundum q adita hereditate sponte uel coacte restituat. tertium q omnes actiones que fuerunt uniuersi heredis directe transeant in fidei commissarium utiles. quartum q heres si sponte adit q retineat quartam. ut probantur ista. Inst. de fidei. c. et ff. ad trebell. l. i. et l. qui poterat et l. g alle. Unde licet non habeat locum ad trebell. quantum ad primum auxilium. s. ut si quis compellatur adire. habet tamen locum quantum ad alia auxilia. s. ut adita hereditate restituat et q iura omnia in fidei c. Sed de secundo Rx. dico est q in adeunda hereditate non est necessaria possessio nec non traditio quia in sola uoluntate consistit. ut ff. de acqr. he. l. traditio et de acqr. pos. cum here. Ideo restitutus fuit dūs et sic restituendo in me ex causa trebelliani transiuerunt omnes actiones ut dixi. s.

Si libertus alicuius uel sibi uassallus gerat pro ingenuo negans aliquid se debere nomine operarum prestare pot agere contra illum actionem in rem preiudicialem pro libertate uel uassallitate ut ita loquar. Rx de actione in rem preiudiciali pro libertinitate.

Si libertus meus gerat se pro ingenuo quia preiudicetur michi ipsum contra eum agere actionem in rem preiudiciali que ita uocatur actio in rem preiudicial pro libertinitate per quam actionem ipsum reuoco in libertinitatem. S; ad hoc ut actio ista competat. tot sunt necessaria. In primis q aliquis sit filius meus et ipsum manu missus ut dicitur libertus quasi ex cuita manu missus est. ut in de libertis. Inprimis ideo est necessarium q aliquis se proclamet in libertatem et dicat se ingenuum. Positiones. Actoris.

Unde in hac actione actor faciat tales positiones. ego dico q filius tiramito meo q fuit filius meus. si hoc confitebitur bene est. si autem negabit dicet. ego dico q filius natus ex ancilla mea. si hoc confitebitur sequitur q iste filius. ut insti. de inge. et c. de rei uin. partus. Ite ego dico q tu passus esse uendi patri meo. uel tu ignorauit. ad pretium participandum et pretium es participatus. et maior fuisti xxv. annis ut insti. de iure pers. ff. de l. i. l. a. ff. quibus ad libertatem proclamare non licet. l. ult. c. de libali. cum non ido. Ite ego dico. quod est uel pater meus te manu missum. Ite dico q tu recitas te esse libertum et gerens te pro ingenuo. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico q ego sum natus ex libera matre. si illud confitebitur actor. succumbet ut insti. de ingenuis. Ite ego dico q ego natus et rescriente. si illud confitebitur actor succumbet ut est. quinimmo pro sup. fuis. Ite dico q fui natalibus restitutus et rescriente. si illud confitebitur actor succumbet ut ff. de natalibus re. l. qui. Ite dico q ego sum filius titii et abeo manu missus. unde quam tu actor megero pro libero. nam si habeo eas debent esse uiuente titio quantum habeo illas pro ius quantum ad alias libertas habeo ut ff. si sit. uin. loci corporis. et cui. Unde in hac actione concipitur talis libellus. Libellus.

Vob dne a. c. e. R. de c. que dico meum libertum esse uel eius libertum me gerere pro libero. unde ipsum in me libertum peto. et ad hoc propono preiudicialem in rem actionem q taliter concipitur libellus uer. ualet. de act. et preiudiciales. nam est preiudicialis in rem pro qua lib. sit an ingenuus. uel libertus. S; uidetur q libellus sit male conceptus. dico ratione actoris. tum quia illa actio est in rem. tum quia cum sit realis contra possidentem intentatur. et cum est q actio ista de per potius dicitur a preiudicialis uel qua in rem est pro re ago et per re uendico. unde debet dici preiudicial actio in rem. nonne ita. nam ius est illud q peto in libro. et omnes iura res incorporales. ut insti. de rebus incorporalibus. unde merito dicitur in rem ratione iuris q peto et ratione iuris rem ipsam. Ite alio modo queritur. ut agis preiudiciali. et hic nulla alia proponatur actio et non pot eam dicere preiudicialem. cum nulli preiudicet. Rx dicitur preiudicial per aptitudinem et non in actu. i. non q esse preiudicet. s; est ad preiudicandum. sicut alia occurrit. ut in imperatore quidem augustus et iniusticia que dicitur iniustum et est. et in matrimonio q dicitur coniunctio indiuidua et c. quia omnia per aptitudinem dicuntur. uel dicitur preiudicialis. i. sua notabili quia tum modicum fecit pro libertate preiudicatur. pro res enim multum fauet libertatibus. ut ff. de il. le. iudi. in ca. f. l. iii. Ite alio modo opponitur nonne quintuplicitur actionem realem alius est qui petit alius a quo petitur alius quod petit. ibi est a quo petatur. et sic non ualet. Rx. iusta. Iust. soluit contra. quia dicit quaz una fert

legitima hz eam .s. qn aliquis petitur in seruitute, de quo dic. ut in summa de act. in preiudicio. Notum in hac aut actione offm iudicis erit si cognouerit illum ee libertum pronuntiabit illum ee libertum meum. ul si cognouerit ingenuum et ista sna recipit executione; sed si q̃ libertus uoluit pare postea forte reuocabitur in seruitute .s; hoc durum e. ut c. de libert. ca. l. solo. uel forte castigabitur. ut ff de iur. patro. l. i. et ff. de off. p̃sidis. l. i. sin distinctione quotatur. c. de libertis et eorum libe. l. non e ignotum. l' compelleatur captus pig ut ar. ff. de iur. iur. l. i. et inst de sat datione in uerz ff plt. l' forte imponetur multa audience. ut ff si quis ius dic. no. ob. l. i. Si filius alicui ul nepos n agnoscat a pat. ul ab auo quia n pbet sibi alimenta pot eum compellere ut sibi pueidat p actione intre p̃iudicialem de partu agnoscendo. Rubr. de actione intre p̃iudiciali de partu agnoscendo.

S; quia e et alia p̃iudicialis que uocatur de pa[illegible] agnoscendo. ideo de ea uideamus. Sig° aliquis sit filius qui a patre non exhibetur l' non agnoscitur hz actionem intre p̃iudicialem de partu agnoscendo. Hec locum hz et in nepote contra auum et in pronepote. et sic de in [illegible] filius agnoscat patre. l' nepos auum. et q ita competat hac actio dic. l. inst. de act. q p̃iudiciales. et ff de lib. agno. l. sim. si. sic e pat [illegible] re alere filium qualiter non e sibi sufficiens ita econ filius patre tur alere. ut ff de lib. agno. si quis a libis. et c. de alendis. libis. a parentib; Hec hz locum et ista p̃iudicial qn pat uult uindicare filium in sua potestate. Item hz loc et [illegible] fuit p̃gnans. maritus suspicans de ea sinistrum qi q ex eo non e p̃gnans [illegible] nonfecit uentre custodiri insp iudicium sui. dic. l. q filium compellitur agnoscere. ut ff de uentre. insp. l. i. et c. de p̃si t. pot. n. re q̃ma. Sig° in trib; casib; hz locum ista p̃iudicialis de partu agnoscendo. qn filius petit agnosci a patre. l nepos ab auo ad hoc ut dentur ei alimenta. Item qn pat uult filium l auus nepote. Item qn partus non fuit custoditus. ut dictum e. Verz tm illud nota q actio e p̃toria et p̃iudicial intre p quam qr filius l no. et de hac tractatur. illa aut p quam qr sit in potestate l non e ille p̃iudi cial. s. ciuilis. et de hac tractabitur. y. in tractatu ciuilium. Item [illegible] ut ista p̃iudicial p̃toria competat [illegible] qia intelligo. q tc loc hnt hac actio. qn dubium e sit fil. l' non. et tc petentur alimenta hac actione. non principalit. s; secundario. ut ita dicat agnosce me [illegible] tuum. et in iure necessarius. p̃uide. ut [illegible] dictum i libello. verz si e e tu de filiatione tc petentur alimenta offo iudicis. ut ff de agno. lib. si quis a libis et c. de alendis. libis. a pa. e e illud necessarium q iste sit filius l nepos legitimus et naturalis. tm natus ex concubina. ut ff de libis. ut ff de libis. agno. si quis a libis. ¶ qre de rescripsit. et inaut. coll vii. quib; mo. na. effi. sui. ¶ si quis igi hns filios legitimos. Nec filius l' nepos sit illicitus nunquam petet alimenta. ut inaut. quib; mo na. effi. sui. coll. vii. ¶ ult. Item sic uulgo concept a patre non peteret alimenta quia non hz patre. nam cui pat e ppls. uni e sibi pat et ois uni inter natura ois putatiui et cui pat e ppls non hz ille patre. ut inst de nupt. ¶ pplr. a matre aut peteret alimenta et uulgo questus ut ff de lib. agno. si quis a libis. ¶ Ide quoq in libis nam et filii spurii hz querelam inoffosi testi testam matris. ut ff de inoffo. te. si instituta. ¶ de inoffo. S; hic fallit uel si mulier non erat illustris. tc e sc e. ut c. de legib; hered. si qua mulier. Item qrtum e necessarium q filius non hat unde se alat. sic pot se sustentare pat eum gerere non cog. ut ff de lib. agno. si quis a lib. ¶ sed filius p sit et sunt alendi filii et nepotes sui sit masculi sui femine. siu sit nati ex masculo siu ex femina. siu sit filii emancipati. siu in potestate. ut ff de agno. libis. si quis a libis. ibi n s; nepotes ex filia tenentur alere. si non sit pat. l' auus eorum l' sit et egenus. ut ff de lib. agno. l. plt. Item in illa p̃iudiciali qn pat petit filium l' auus nepote tot sunt necessaria. ¶ Primum q filius sit l' nepos. Scdm q sit nati ex concubina non q sit n a patre nec ab auo uendicaturi. e e natural in potestate curie. cui curie pat illus supponit. ut c. de natalib. libis si quis seu lib. et inaut. quib; mo. na. effi. sui, coll. vii. Item tertium e necessarium q filius uel faciat contro ursiam sui l' ab alio detineatur et nolens. alioquin si inuitus locum hz inter dictum de libis exhibend. ut notat dns [illegible] tate. i ff de rei. uin. l. i, et notatur in summa. inst. de act. ¶ p̃iudiciales. Item in illa p̃iudiciali inter de partu agnoscendo tot sunt necessaria. ¶ Primum q diuortium secutum sit inter maritum et uxorem. q filius nascatur p diuortium. [illegible] nascatur constante matrimonio [illegible] dus e. ut ff de libis [illegible] no. l. sim. [illegible] e necessarium ut mulier denuntiet marito se eo p̃gnante. dico denuntiet. i. xxx. dies continuos numerandos a temp diuortii. l q p xxx. s. ea cognita. ut ff de libis. agno. l. i. ¶ tertium e necessarium q facta denuntiatione a muliere maritus non contradicat. ceterz si contradicat. s. sua uxore non ex eo p̃gnante non compellitur alere filium illum. ut ff de alendis. libis. l. i. unde in hac actione q in trib; casib; competit ut dictum e. tales faciat actor positiones. Positiones actoris

Ego dico q ego sum filius tuus. l nepos. et hoc si agat filius. si uero pat dicat. Ego sum pater tuus. l auus. si hanc negauit aduersarius. dicat p'ea. Ego dico q tu tractabas ea ut uxorem. si illud constrabit. sufficit ut ff de donat. l. donationes. s; [illegible] negauit. [illegible] ego dico q illa mulier. s. berta erat [illegible] mulier et adeam hunsta. et abebas et habes accessum. si illud constrabitur p̃sumitur uxor. ut ff de ritu. nupt. in libe. Item dico quia temp illo quia qn cum ea uteba ris q ex ea natus sum. [illegible] ist seda. pat faciat tales positiones et obtinebit. ut ar. ff. de inuis. [illegible]. Item in illa p̃iudiciali de partu agnoscendo [illegible] de partu agnoscendo. i. ut agnoscatur partus [illegible] ciat actor tales positiones. Ego dico q diuortium fu it secutum inter te et uxorem tuam bertam. Item ego dico

quod berta post divortium denuntiavit et infra xxx dies se erat ex se pregnans extra et tamen non condixisti. vel ego dico quod tibi post xxx dies. tibi denuntiavit. quod infra illud tempus xxx dierum ignorabat se pregnantem et hoc est quod dicitur. l. ff de libris agnoscendis quamvis cognita post xxx dies auditur. et illud nota quod ista ultima preiudiciali solus filius vel nepos agit contra patrem vel avum. non autem pater vel avus potest agere contra nepotem vel filium et ita dicitur. l. agendi est etiam in preiudicio. in autem preiudiciali de partu agnoscendo. ut ff de agnoscendis liberis. filium et ita intelligitur. ...unt de acto. preiudiciales.

Positiones rei.

Reus autem faciat tales positiones. Ego dico quod illa mulier scilicet berta de qua dicis tegentum. ita pater si pater dicat. vel filius vult facere. qui agit contra eum et qua dicis te me genuisse fuit concubina tua. dicat pater et sic constitebit filius sequitur quod non sit filius illius. item ego dico quod ego fui absens a domo mea per totum annum et reversus inveni natum annunculum. si illud constitebitur non erit filius. ut ff de statu hominum. filium. item ego dico quod in tali tempore licet fuerim cum uxore semper fui infirmus et generare non potui nec coire. si illud constiterit reus succumbit ut in predicta. l. filium. de statu hominum.

In secunda preiudiciali de partu agnoscendo. dicat reus. ego dico quod illa berta fecit divortium. antequam peteret quod denuntiaret vel ante erat venter eius tumens quam denuntiaret se ex me esse pregnantem. si illud constitebit actor succumbet quia denuntiare debet infra dies xxx. a tempore divortii. vel postea si iusta causa fuit. sic exponitur. ut ff de liberis agnoscendis. l. i. item ego dico quod tali die fecit mecum divortium pone in kalendis madii et in kalendis augusti nuntiavit se ex me fore pregnantem. si illud constitebit actor succumbet. quod [illegible] ultra xxx dies. non est simile quod dixi supra in... excepit scilicet alia in medio tempore tignum immisit et quod est contra. i. xxx dies. mulier post divortium debet nuntiare se esse pregnantem et si postea denuntiat non auditur. nisi iusta de causa. Ratio ideo quia mulier est hic instrumentum [illegible] ex quo concepit incontinenti non habet instrumentum. quia mulier concepit ex illo putrido sanguine nutritur. unde si hodie separatur uxor a marito. super separatione infra xxx dies non habet instrumentum ... vel si fuit debet se esse ex illo quod dat marito pregnantem. In hac autem actione fiat ita libellus.

Libellus

Vobis domino R. [illegible] potestati conqueror ego. R. de tali patre meo. vel ego pater de tali filio meo. vel ego avus de tali nepote meo. vel ego nepos de tali avo meo ... quamvis sim filius suus. vel nepos. vel pater. vel avus. denegat mihi alimenta et me negat filium suum. unde ut alimenta prestet et me agnoscat in suum filium vel patrem vel avum. vel nepotem. actionem iure preiudiciali propono. vel propono officium vestrum domine iudex. quod est ita recte concipiatur. libellus dicitur. l. ff. de rei vindicatione. l. i. quod alimenta petantur officio iudicis habes c. de alendis liberis. l. ii. quod officium iudicis recte intentetur pro filio vendicando. l. i. dicitur ff. de rei vindicatione. l. iiii. nam ibi dicitur quod locum habet non propria quando appellandi. officium iudicis. Sed ut quando libellus sit male conceptus. ideo tu apponis in libello preiudiciale iure. quod non ut locum habet. nam actio dicitur preiudicialis que aliis preiudicat. cum enim nulla actionem intentet pater vel avus. quo modo filius intentabit preiudicialem. Respondeo. dicitur preiudicialis. i. favorabilis. quia et si modo dicam quid faciat pro filio pronuntiabit iudex. quod filius alatur. ut ff de carbo. l. carbonianum. in causa. Vel aliter dicitur favorabilis per aptitudinem et non in actu. sicut l. aquilia. dicitur penalis per aptitudinem et non in actu. ut infra ad l. aquiliam et imperator dicitur augustus per aptitudinem. sic etiam alia concurrere bene acto ista preiudicaret. Ubi gratia si filius ageret contra patrem de aliquo pater diceret. filius non potes agere quia filius meus. et ideo ad te vendicandi actionem iure preiudiciali propono. licet quod proponatur in modo actionis et alie non sic possunt proponi. dicitur tamen preiudicialis et sic hac actio intentatur pro filio sic dominus est ita dicit dominus meus quod intentatur pro colonis et ascriptitiis et filiis. sicut et abbas monachum cum potestas est eum suum potest vendicare. ut ar. ff. ad municipalem. l. de iure. pro uxore. autem non credo actionem preiudicialem iure competere. quia de iure romano non est in potestate mariti. sed ubi tamen officio. ut c. qui potest. in pignus habere. quod. falsidius. et ff de oper. libertorum. sicut patrono competeret ante interdictum de uxore forte exhibenda et de ducenda si ab alio detinetur. ut ff de liberis exhibendis. l. immo. quod interdictum. quidam dicunt quod sit proprium nomen actionis alii quod vocetur per utilem interdictum de libero homine exhibendo. si ita opponas non habet locum. ut ff de libero homine exhibendo. l. iii. si quis eum. Respondeo. immo si non dolo facit pater quamvis concordantia matrimonii turbare desiderat. ut ff de liberis exhibendis. l. i. infra et hoc quando uxor ab alio detineatur quod aiunt a nobis dicitur. Si autem uxor faciat contra voluntatem suam et recedat a marito ideo forte quia amisit maritellus sibi servire non poterat quod non legatur titulum de concussionibus locum habere officium iudicis et secularis. ut ar. c. de miles. et sub. l. reprehendenda. licet hodie iure canonico per iudicem ecclesie sicut compellatur uxor ad maritum redire. ut extra de sponsalibus et matrimonio. iure in longobardo cum mulier sit in potestate mariti si habeat mundium ipsius forte posset habere locum iure preiudiciali ut in lombarda de sponsalibus et in lombarda de successionibus sororum. in fine.

Si debitores alienant in fraudem creditorum. possunt creditores omnia alienata revocare per actionem paulianam. Rubrica de pauliana.

Debitor alienat aliquid in fraudem creditorum quia licet fiat ista alienatio. habes. ff. de his que in fraudem creditorum. l. i. et notat dominus meus in summa. c. de his que in fraudem creditorum et competit actio ista. tamen contra alienatorem quam contra illum qui ab alienatore competit. in ff. de his que in fraudem creditorum. l. i. sed contra alienatorem in eum quando ... ita dispensa quod non potest fieri ... ut ff. de his que in fraudem creditorum. l. ult. in ult. Sed ad hoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. imprimis quod debitum subsit civile et naturale et tale quod possit exigi. ut ff.

dacc. et obli. Item quid enim si aliquis alienat bona sua
a ut committat maleficium sicut cotidie desto uidemus.
numquid competet reuocatoria. Certe dicunt sic
et non credo. quia necesse est creditores primo precedant et
postea alienatio subsequatur in fraudem ipsorum. non autem
in fraudem creditorum quia non sunt alienatio facta re-
uocatur. Desto tamen potestates nostri temporis et per bonum
regimen tales alienationes omnes reuocant. et bona taliter alie-
nata deuastant. non obstante tali alienatione. quod factum
et consilium approbo. ad hoc scilicet ut deterreantur a ma-
lefitiis peccatores. vel volentes delinquere. et sic sepissime
et multas dilligas multa maleficia remanserit que
commissa fuisset. Est occurrendo maliciis hominum. ut ff. de
rei uin. in fundo et de uir. tamen sepro et si maleficium
sit commissum et capitale tamen alienatio facta ualet et do-
natione et ut ff. de donat. post contractum intestr donatio causa mortis
que tunc non ualet. ut ff. de donat. causa mor. l. si aliquis.
Preter enim lese maiestatis. tunc est alienatio reuocatur
ut c. de bonis proscrip. si quis ff. ad l. iul. maie. l. ult. c. de
donat. inter ui. et ux. l. res. Sed tamen opponas de lege. ff. de
uerbo. sig. l. creditores. ubi creditor appellatur is cui
debetur ex causa criminali. ergo alienatum in fraude eius re-
uocatur. Respondeo non sequitur. vere est creditor tuus cui
commisisti maleficium. quia obligaris ex maleficio. ut in
ff. de oblig. que ex delic. nas. non tamen reuocatur alienata
in sua fraude. quia prior consiliauit in fraude. l. damp-
num pecuniarum. quod creditori ex causa ciuili contingere potest
quia dampnum dicitur diminutio rei nostre. ut ff. de dampno
infec. l. ii. et ar. pro hoc ff. ad exhibe. si liber homo. et
ff. de furtis. expor. l. si uenditor. Secundum est necessarium quod
creditores fraudentur consilio et euentu. ut ff. de his
que in fra. l. ait pretor. § ita demum sine intercedenda
de libertate data in fraude creditorum. ut inst. qui
ma. § l non quis probabit fraudem uel consilium aliena
toris. Dixit dominus meus. aut alienauit omnia bona
sua. et tunc eo ipso ex quo scit se creditores habere pre-
sumitur fraus. ut ff. de his. que in fra cre. l. omnes. § lucius. Si
autem partem bonorum alienet. vel rem aliquam singularem
cessat presumptio et creditor habet necesse probare quod debitor
alienauit in fraudem. ut ff. de probat. l. pater miser. et
l. quotiens. § qui dolum. ita notat dominus meus in summa
tituli istius. Tertium est necessarium quod prius excutiantur bona a-
lienantis. ut c. de his que in fra. cre. alie. l. i. quod uolu-
it intelligere dominus meus Jo. Tertium casum. quod creditores
fraudantur euentu solo si autem consilio et euentu tunc
est electio creditoris. uelit primo excutere bona ali-
enantis. uel agere contra illos qui bona possident ex alie-
natione. Credo tamen indubitate quod primo debeat bona alie-
nantis excuti. ut l. predicta. et inst. de act. §
item si quis in fraudem. Quartum est necessarium quod ille qui
accepit ab alienatore ex causa non lucratiua quod fuit
conscius fraudis illius. alias non tenetur. ut ff. de his
que in frau. creditorum. l. quia autem. § hoc edictum. et §
preterea. Si autem possidat ex causa lucratiua tunc siue consci-
us fraudis. vel non indistincte tenetur. ut ff. de his. que
in frau. credito. l. ignoti. Que autem sint illa que di-
cantur alienata [illegible] creditorum leguntur

ff. e. l. i. ii. iii. et iiii. Positiones actoris.
In hac autem actione pauliana faciat actor tales
positiones. ego dico sacramento meo quod ea que peto
in libello de iure competunt petere. Item ego dico quod titius
fuit debitor meus. in xx. ex causa mutui. vel ex alia
causa. Item ego dico quod illud debitum fuit efficax. et si-
ne omni exceptione. Item dico quod titius debitor meus fuit
consiliatus quod alienando taliter me fraudaret. Item di-
co quod tu sciuisti fraudis consilium. Item ego dico quod re-
tali alienata non inuenitur tantum in bonis quod possit
mihi satis fieri. Item ego dico quod rem alienatam tu habes
tenes uel possides. Positiones rei.
E contra reus faciat tales positiones. ego nego que pe-
tis. Item dico quod illi tuo debitori de non petendo. Item
dico quod ille soluit. Item ego pono exceptionem non nu-
merate pecunie. quod biennium potuit. c. de non. nu. pecu-
nia. l. pl. Item ego dico quod ille tuus debitor alie-
nauit propter necessitatem rei familiaris ut per hoc ex-
cludatur fraudis consilium. In hac autem actione conci-
pitur ita libellus. Libellus.
vobis domino po. ait. c. ego. Rof. de c. quod p. si-
der predium tale. vel domum talem. cui tales sunt fi-
nes. quod predium alienauit titius debitor meus per frau-
dem vel fraudis consilio. ut me fraudaret debito me-
o et fraudatus sum. quia bona ipsius non suffi-
ciunt ad debitum meum exsoluendum. ipso c. possessore sci-
ente fraude participante. se predicta re-
uoco cum fructibus et omni causa et ad hoc propono pau-
lianam. unde peto eum in iudicio exhiberi. ita concipias
simus dicere quod pauliana sit proprium nomen actionis. si autem
es [illegible] sua in qua est dominus omnis quod non sit nomen
[illegible] sed adiectiuum. ut nominatur in summa. c.
de his que in fra. cre. ita pone in libello ad hoc
propono actionem in factum paulianam. sic dicimus pe-
tere. ex. actione ex empto de peculio. mandati. de peculio
deposita. de peculio. ut ff. de peculio. l. licet. § si
filius. et l. deposui. in prin. quod enim sit ita concipiendus
libellus probatur. ff. de his que in fra. cre. l. i. § i. et
l. quia autem. § hoc edictum. et l. ait pretor. § per hanc
quod est actio in factum sit proponenda. l. ff. e. l. hanc in
fine. Sed uidetur quod libellus iste non sit bene concep-
tus. primo quia hec actio scilicet pauliana vel in factum est per-
sonalis. ergo non potest rem auocare. Respondeo uerum est quod
nulla personalis rem auocare de ordine et regula
iuris. uidetur sed tamen multe personales rem auocant. ut ista
et caluisiana. et fauiana. de quibus dicemus in-
fra. et actio quod metus causa personalis est. et tamen rem auo-
cat. ut ff. quod metus. ca. l. metum. § cum autem
hec actio. Inst. de act. § preterea. Item actio ista est
personalis si intendit contra me quo iure intendis
nam non sum obligatus nec ex contractu uel quasi nec ex male-
ficio uel quasi. ergo nullo iure. ut inst. de obligationi-
bus. Respondeo in eo casu quo emptor participat est
fraude obligatur. vel quasi ex maleficio. dixerit
b. unde merito tenetur. sed donatarius quo obliga-
tur quo iure certe nullo. unde dicas licet sit
personalis habet tamen naturam realium in quibus nulla obli

recepiam.

(op)

gatio est necessaria. nam cum eo agimus qui nullo iure nobis
obligatus est. ut inst. de act. in principio. Item uero quod ad fruc
tus quod sit male perceptus. aut est intelligendum de fructibus
perceptis. et tunc debet lucrari sicut iurei uniuersitas ut inst. de
re. diui. § si quis a non domino. Et sala lucratur sicut in
pet. her. ut ff. de pet. her. l. sed et si lege. § eos autem. Item
ad percipiendis excusatur ratione tituli. ut c. de rei uin.
si fundus et alteratores in fundo quod restituet tamen. Item Ego
immo tantum ad omnes fructus consumptos perceptos. et perci-
piendos. quia quod quis lucratur fructus interea uin-
locum habet in bone fidei possessore at male fidei tantum
de omnibus. ut c. de fruc. et litis expensis. l. ii. et c. de rei
uin. certum. Item quod dicitur quia titulus excusat a perci
piendis. uerum est si titulus habet pro titulo. at si titulus
habetur pro non titulo. ut ff. quod metus causa. l. si. et partus
Item in c. de sacrosanctis ec. aut. quiuis iam dictas. Item
uel eius qui emit contra legum interdicta. ut c. de agricolis. et cens.
l. quemadmodum. Item aut uocatio sit pro nomine
actionis. Item et qualiter dicenda est in summa de his que
in fraudem cred. et contra in summa inst. de act. § item si quis in
fraudem. quam ego composui. et ibi inuenies. Si
libertus alienat in fraudem patroni. poterit patro-
nus alienata reuocare per actionem fauianam. Responsio.
(de actione fauiana.

Uerum quia non solum fraudantur creditores per
alienationem debitorum. sed etiam fraudatur patronus per ali
enationem liberti. ideo competit ei fauiana per quam pa
tronus reuocat alienata in fraudem suam. sed quod ac
tio adhoc ut actio ista competat tot sunt necessaria.
Inprimis quod sit patronus. patronum intellige siue
manu mittat ex uoluntate. siue ex necessitate.
ut ff. de suis et leg. l. intestato. dum tamen non sit
patronus. q. s. uendidit suum recepta pecunia
a quodam extraneo. tunc enim ille nullo modo est patro
nus. nisi quo ad reuerentiam. ut c. de opis. libto
l. si tuus. Secundum est necessarium quod libertus sit maior
centenario. id est habeat ultra. c. aureos in bonis. ut
inst. de succe. libto. Si enim sit minor centenario et
moriatur ex testamento nullum ius patronus habet ad bona
illius. sed tamen ab intestato et tunc forte alienata reuo
caret. ut inst. de succe. libto. § sed nostra constitutio
Tertium est necessarium quod libertus dolo patroni alienet
scilicet. adhoc ut diminuat partem patrono debitam
alias autem si cessat dolus liberti. cessat actio. ut
ff. si quis in fraudem patro. l. i. in principio. Non enim exigi
tur quod ille qui accipit a liberto fuerit conscius frau
dis uel non. et hoc de alienatione facta inter uiuos In
donatione autem causa mortis. et si non alienet do
lo libertus nichilominus fit reuocatio. ut ff. si
quid. in fra. pa. l. i. § i. et hoc uerum nec potest patronum
probare fraudem. ut ff. de probat. patronus. fallit
si dotem det pro filia. et fallit si remuneret bene
merentes amicos in quibus autem conceditur
libto. ut ff. si quid in fra. patro. l. ii. § si; si libertus
filiam. et l. diuus. Positiones. In hac autem actione faciat
actor tales positiones. Ego dico sacramento meo quod
ea que petam in libello de iure petere possum. Item ego dico
quod ego sum —

patronus illius. s. titii. si negauit reus prosequatur in
positionibus omnes illas causas quibus aliquis est patronus. ut.
ff. de suis et leg. intestato. Item ego dico quod libertus ille
qui alienauit diues erat et maior erat centena
rio. Item ego dico quod prope illam alienatam habet tenet et possi
det. Item ego dico quod ipse dolo et fraude alienauit ad
hoc ut minueret meam partem. s. tertiam tunc autem debitam.
tunc competit tamen fauiana. si enim alienaret in fraude
legis. i. ut minorem se faciat centenario. tunc ipso iure
non ualet alienatio et proinde patronus admittitur
ac si alienatio facta non esset. ut ff. de iure patro. l. si
libertus. Et est sciendum quod illa actio differt a superiori
quia illa in totum reuocat. hec non reuocat nisi partem
tertiam. idest pro tertia. ut ff. si quid in fraudem patro. l. i.
Positiones rei.
Reus autem faciat tales positiones. Ego nego quod
ea petas. sine gratie potest. Item ego dico quod titius qui
tibi donauit. uel uendidit natus fuit a libera matre.
si est illud confitetur actor succumbet. quia liber est et
ingenuus natus ex libero uentre. ut inst. de in
genuis. Item si illud negabit actor dicat reus. ego
dico quod ille titius fuit natus miles. te actore sciente.
si illud confitetur actor succumbet. quia et si liber fuit
filio libertus et si libertus fuit multo magis fit ingenuus
ut. c. l. xii. qui militia non prohibetur super seruus. Item ego di
co quod titius qui alienauit pro necessitate tamen rei fa
miliaris alienauit. ut si illud confitetur actor se
quitur non fuit facta dolo et ita succumbet. Item ego
dico quod titius ille minor fuit centenario. In hac
autem actione conscipitur ita libellus. Libellus.
vobis domine. c. e. Responsio. de c. quod possidet domum talem
uel prouincia talem. cum fines tales sunt. quam res titius libertus
est meus alienauit in fraudem meam adhoc ut me
suum patronum fraudaret tertiam quam de iure habeo in
bonis rei ipsius. unde rem illam pro tertia parte pro indiuiso
peto mihi assignare cum fructibus. et omni causa. et adhoc
propono fauianam. unde supplex peto mihi iustitiam ex
hiberi. ita dicas sicut mea sententia. ut fauiana sit pro
nomine actionis. si autem dicas actionem in factum fauianam
propono quod ita recte conscipiatur libellus et quod fauia
na patrono detur. dic. l. ff. si quid. in fra. pa. l. i.
§ dolum. et l. quod etiam in principio quod fructus omnes possit petere per
hanc actionem. dic. l. ff. si quid. in fra. pa. l. i. § ult.
et l. in fauiana. Sed ut quod iste libellus non sit bene
conceptus. pro quia fauiana est personalis. ut ff. si quid in
fra patro. l. i. § hac actio. quod ff. rem aduocat. Responsio. dic
ut in superiori questione notaui. Non re petere et illud no
ta quod in hac questione et superiori utatur inuite. ut ff.
si quid. in fra. pa. l. tenetur. Si aliquis arrogeret
sibi aliquem in filium et per ea alienat aliquid de rebus suis in frau
dem filii arrogati poterit filius arrogatus reuocare
per utilem actionem caluisianam. uel utilem fauianam. uel utilem in
factum. Responsio. de utili caluisiana. uel utili in factum. uel utili fa.
est et alia actio que caluisiana et que fauiana que appell
atur utilis calu. uel util. faui. uel util. in factum. de
qua in arbore domini Jo. non tractatur. et illa queda
tur filio arrogato in bonis patris arrogatoris. s;

Ho. inuari in lit.
in hac actio.

tenet quod percipie
dis. ut hic. § dum
aut quod ad ea in
titul. habet pro non
titulo. quis
utrum

ut

actionis
positiones rei.

fructus

succumbet quia

patre

restitu

(op.)

quomodo

et omnes alias que
quas in superiori

at

si aliquid alienet pater arrogator adhoc ut diminuat quartam que debetur filio arrogato ex constitutione divi pii. de bonis suis. ut ff de adop. l. si arrogator. § sed an impuberi et ff si quid in fraudem pa. l. ult. Que actio adhoc ut competat tria sunt necessaria. Imprimis quod arrogatio sit facta legitime. id est quod precedat inquisitio in arrogatione illius qui arrogatur et illius qui vult arrogare ut insti. de adop. et quod alia interveniant que desiderantur in adoptione. ut habetur ff. de adop. l. si pater. § in arrogatione. et l. sequentibus. et sic de omnibus illis possunt fieri positiones. que ut c. de do. vii. sit. l. viii. **Positiones**

Unde in hac actione faciat actor tales positiones. **Rei**. ac. Ego dico quod titius me arrogavit. Item dico quod arrogatio illa fuit facta legitime. Item si illud negavit reus dicat ita ea que in arrogatione desiderantur. ut continetur in legibus predictis. Item ego dico quod rem illam alienatam tu habes tenes et possides. **Positiones rei.**

Et reus faciat tales positiones ego dico quod titius arrogatio fuit minus legitima et quare fuit minus legitima ponat omnes illas causas que continentur in legibus ff de adop. puta quia tu es maior quam fuit pater tuus. Item ego dico quod tu es dives et ille pauper et alias causas ponat que in legibus illis numerantur. in hac autem actione formatur ita libellus **Libellus**

Vobis domine b. etc. potestati. c. ego. R. de c. quod pu dat res tales quas titius pater meus arrogator in fraudem meam alienavit ut quarta debita mihi ex constitutione divi pii diminueretur. unde res predictas peto mihi assignari cum fructibus et omnia et adhoc propono utilem calvisianam. vel utilem favianam. vel propono utilem in factum. calvis. vel utilem in factum favianam et super his peto mihi exhiberi (de fraude. autem quod debet probare. dic ut in superioribus actionibus dixi) quod tacite concipiendus libellus et qualiter actiones competunt dicit .l. ff si quid in fraudem pa. l. ult. (Sed numquid filius meus legitimus et naturalis. si ego pater alieno et dolo. ut filius meus non habeat aliquid. numquid competet sibi calvisiana. Respondeo. non. quia nec filio competit. immo tali providetur. ut ff. si quis a pa. fu. ma. l. i. insti. et l. ii. et est ar. ad id quia maius ius habet filius arrogatus quam filius legitimus et naturalis. nam arrogatus et supponat querelam contra testamentum patris arrogatoris non admittitur quartam debitam sibi ex constitutione divi pii. immo habebit eam. sin autem filius sit legitimus et naturalis supponat querelam amittit debitum bonorum subsidium. ut ff de inoffi. te. l. contra veterum. § meminisse. et § si impuber. et § si quidem. **Si debitor vel libertus alienet in fraudem patroni seu creditoris possunt alienata advocari. per actionem calvisianam. Rx. de actione calvisiana.**

Est et alia actio que competit ad revocandum. s. calvisiana quam quidam dixerunt soli patrono competere ut dicitur l. et c. si quid in fra. pa. l. ult. Sed dominus meus dicit hanc esse communem creditoris et patroni. ut notavi in summa c. si quid in fra. pa. Item dicunt favianam contrem. per l. ff de usuris. idem. § in faviana. Sed hi dicerent sicut ibi lectum est quia refertur ad paulianam. pauliana autem secundum omnes est creditoris. sic ergo secundum dominum meum. faviana soli patroni. pauliana soli creditoris. calvisiana communis. sed quod calvisiana datur creditori cautum legibus non

invenitur. secundum alios calvisiana soli patrono pauliana soli creditoris. faviana communis. unde dicitur cal. pa. et fa. datur utrique. Hec diversitas sine fructu est in solo nomine. unde disputationem nominis grammaticis relinquamus. ut c. de constit. pecunia. l. ii. Sive ergo dicas quod datur soli patrono. serva illa que dixi in actione faviana. sive dicas quod datur creditori serva illa que dixi in pauliana et eodem modo forma libellos et concipias. **Si predicta alienatio fiat a patre post institutionem predictorum poterunt avocari per actionem in factum. Rx. de actione in revocatoria.**

Est et quarta actio revocatoria. s. in factum quam dicit dominus meus esse solam revocatoriam et plura nomina actionis alias predictas dicit adiectionis. ut in actionum speculo. ut notavi. s. et propterea dicit revocari corporalia et incorporalia. iura et actiones. ut ff de his que in fraudem cre. l. hac in factum. et ita notavit in summa. c. de his que in fraudem cre. pa. et dicitur hec actio in factum pauliana quia a paulo actore. et dicitur actio in factum pauliana per approbationem quod in calvisiana et faviana. ut et al. peto. hereditatis et dicitur pretoria per approbationem. ut ff si pars. here. peta. l. i. et actio in factum de pauperie dicitur pretoria per approbationem cum inventores sint cives. ut ff de pe. here. l. item veniunt. § pretorie. et ff si quadrupes pauperiem fecisse di. l. i. antiqui enim doctores dixerunt quod nomina predicta erant propria nomina actionum et hanc assignabant differentiam inter predictas et actionem in factum. quia predictas dicebant competere ad revocanda corporalia. actionem in factum dicebant competere ad revocanda incorporalia iura et actiones, ut ff de his que in fra. cre. l. hac in factum. In his autem omnibus actionibus vel adiectionibus in-
ratur in liti. ut ff si quid in fra. pa. l. tenetur. § i. qualiter autem concipiatur libellus et qualiter fiant positiones ex superioribus liquere potest. **Si aliquis emat equum qui sit in causa redhibitionis potest agere contra venditorem redhibitoria actione. Rx. De redhibitoria actione.**

Sequitur in arbore domini Jo. de actione redhibitoria unde si aliquis emat equum quod quid est vel aliud et est vitiosus competit quidem emptori redhibitoria contra venditorem. unde adhoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. Imprimis quod venditio fiat. vel aliter contractus. s. permutatio. quod est similis venditioni. ut ff de edilitio. edicto. l. i. in principio. et l. sciendum. § de re. ab aliquo privato. alias fisco datur. ut ff de edil. edicto. l. i. § illud adversus est donatus non pertinet redhibitoria. ut ff de edil. edicto l. ad res donatas. Secundum est necessarium quod in re vendita insit morbus vel vitium quod non cadit in usum et animalibus et ad corporibus ipsorum. ut ff de edil. edicto. l. ob quam. § id pop. Tertium est necessarium quod adhoc interveniat quod vitio quod est alias quia morbus est corporis quod venditor specialiter dictum illo quod absit specialiter promisit. ut ff de edi. edicto. l. ob quam. § cum autem. de modo autem corporis tenetur venditor promittat vel non sciat rem habere morbum vel non ut ff. e. l. i. § causa. Quartum est necessarium quod emptor ignoret ut emptum habere morbum vel vitium alias non aget. ut ff e. l. i. § sic intelligatur. nam ipse se decepit. nec vitium celatus quisquam et est. ut ff de act. emp. l. i. et volenti non infertur dolus et scienti ut c. de in.. act. e. ... Sed quid dicemus de proprio vendito inquam

[illegible]

[illegible]

uitium simul dici potest. quia nascitur ibi certa
prohibita. quid de libro vendito quaerere totus inve
nitur falsus. quid de ligno vitioso vendito. quid de
carne mala et leprosa vendita. Unde quid plus habet
locum redhibitoria. videtur quod sic. ut ff. e. l. i. in principio. Unde
et ad res soli et ad mobiles et immobiles et se moventes
res locum habet. et c. de edilic. act. l. sponsum. Sed non
habet locum directa redhibitoria. sed utilis. et quare quia
ediles fecerunt mentionem de vitio et morbo ut dictum est. quia in
rebus predictis non habet locum. unde utilis redhibitoria habet
locum. ut notat dominus ut ff. l. i. in principio. Sed in predictis
rebus non agitur redhibitoria. sed quanto minoris in
predicto tamen. ut ff. e. sicut. § ult. et l. et c. e. l. si
fundum. et ff. de act. emp. l. ult. § i. Et nota quod ubicumque lo
cum habet redhibitoria locum habet quanto minoris. [illegible]
con. nam in rebus predictis quanto minoris. ubi locum habet
redhibitoria. Sed in pluribus tamen agitur quanto minoris. non
autem redhibitoria. ut ff. e. l. i. § ult. et l. obiq. Quan
tum enim contractum quod morbus sit latens. si est sic patens
non aget redhibitoria. ut ff. e. l. i. § si intelli
gatur. et ar. ff de contr. emp. l. ea quae commendandi. Item
extra est necesse quod vitium fuit ante venditionem.
non post. et si fuit de novo post emptionem. ut c. e. l.
si quando. et emptor debet probare quod vitium illud fuit
ante. ut ar. ff e. quero. § ult. Unde in hac actione
actor faciat tales positiones. Positiones. [illegible]
Ego dico sacramento meo quod illa quae peto de iure
petere possum. Item ego dico quod tu vendidisti equum
talem. vel permutasti. Item dico quod equus ille est ret
tardus. vel habet fugam offa. vel gallas vel aliud morbum. Item
dico quod morbus ille latens erat. nec apparebat tempore
venditionis. Item dico quod morbus ille fuit ante ven
ditionem. [illegible] rei.
Econtra faciat reus tales positiones. ego nego sine
gare possum. Item dico quod equum tibi vendidit et
tibi. si illud confitebitur actor non aget redhibitori
a. Item dico quod illud vitium erat patens tempore ven
ditionis. Item dico quod cognoscas sibi erat aliquam ma
gannam. si illud confitebitur actor non aget re
dhibitoria. vel quia cognovit vel quia scire debuit
Item dico quod iam erat incognitum tali non aget. Item dico quod iam
transit annus utilis a tempore venditionis. [illegible]
contra morbi. ut ff. e. sciendum. et l. cum lex. Item
[illegible] fuit post venditionem. in hac autem
actione concipitur tali modo libellus.
Vobis domine b. [illegible] potestati c. r. de m. qui
vendidit mihi equum talis coloris. puta rubei
vel albi. quod equus est refrigidus. vel alio morbo
sit. vel fuit in tollit. unde quia predictus equus
vel fuit est in ea redhibitionis. volo adipisci redhi
bendi quod omnia retro agantur cum accessionibus. sic
in actione redhibitoria propono. quod et super his
peto mihi iustitiam exhiberi. quod ita recte concipi
atur libellus probatur per l. ff. e. l. i. et l. re
dibere. et l. cum autem. § ult. et l. bone. et in pluri
bus. i. ille titulus. Sed videtur quod libellus iste non sit
bene conceptus. nam pro vitio illo non debet venditio
rescindi. cum id quod ab initio legitime fuit. et superveniente
alieno casu vel vitio non debeat rescindi.
ut c. de [illegible] tutore. et ff de iure actu
quod pupillo. l. nec [illegible] debet agere [illegible]
pro ipso vitio. ut ar. ff. de eo quod certo loco. l. arbitrari
§ ult. et infra. Ex quod opponit [illegible] emptor
ille et cognito vitio nichilominus emptur. Sed mi
nori pretio pro vitio. Alias autem si emptur non esset pro
tale vitium tunc tanto fieret redhibitio. ut ff e.
l. bone. § aliquis. Illud autem nota quod si venditor
non restituit fructum emptori et non restituit omnia quae ve
niunt in iustitia domini mei. C. de edilic. [illegible]
bitur emptori restituere illa in duplum. ut ff e.
l. redhibitoria. Sed numquid dabitur alia summa. Ex et dico
quod sic. Sed numquid alius libellus dabitur. ita puto. Iura
iurabitur de calumnia et alia dabitur summa. Sed quid
si in hac secunda cum negabit quod prius concessit esse non
permittetur sibi quia eadem est cum idem est comprehensa
ante quod. ut ar. ff. de cond. rei. ubi cum quod non admit
to summam quorumdam quomodolibet dicere quod haec actio sit
arbitraria. ideo quia crescit pena nolentis parere
sententie. ut in actionibus aliis arbitrariis. ut ff quod metus
causa. sicut expressum in act. de dolo. ut ff de dolo. arbitro.
nam cum haec actio sit simplex. quod non arbitraria nulla
est simplex est arbitraria nisi de qua cautum in legibus. in
venitur. ut ff de iud. unica. l. in actionibus. ut actio
de dolo. ad exhiben. et quod metus causa et quaedam alie. Sed
quomodo iurabitur uterque de calumnia. sic actio est. cum ut
dictum est. cum hodie semel et non sepius sit in eadem
causa iurandum. ut c. de iur. iur. propter calum. autem. Ex
verum est quod in eadem causa iuratur semel. in eadem in
stantia. verum si sit alia instantia iterum iuratur.
Libellus autem formatur. hoc modo. Libellus.
Vobis domine b. [illegible] potestati c. r. de m. qui vendidit
mihi equum vitiosum. seu retrogradum vel alio mihi vitio
sit. propter quod fuit in condemnatus iure redhibitoria ut
restitueret mihi pretium et accessiones et restitueret no
luit. ideo duplum pretium et duplum accessionum peto adiu
dicari. quod sic propono actionem redhibitoriam. sicut in ea summa quod
sic propono actionem redhibitoriam. Si autem dicas pro
redhibitoria sic nomen actionis. si autem dicas pro
propono actionem redhibitoriam. Et quod hic dubitas nota
tur iustitiam domini mei. C. de edilic. in qua dubi
tatur eligitur ipse quod non sit nomen actionis quod i
ta recte concipitur libellus. dic. l. ff. de edilic.
edicto. l. redhibitoria. Audivi tamen a domino meo quod in
omnibus arbitrariis nisi due dantur sententie quod in secunda summa
non est necesse alius esse pecuniis. sed sufficit pronuntiare
sententiam pro utraque summa. ut notavi per ff de rei vin. l.
qui restituere. Si aliquis emit animal vel quod aliud vel
unum quod habet vitium vel morbum et esset aut emptor propter i
llud vitium vel morbum est minori pretio. habet actionem quanto
minoris. Rubrica de actione quanto minoris res est.
Est et alia actio et ipsa pretoria. scilicet quanto minoris
res est. licet alia quanto minoris esset que est ci
vilis. ut ff de edilic. edicto. l. quod si nolit. § quisquis egerit.

d act. ēpti. l. iul. §. si. ff de ex. rei uendi. l. si quis. §. e
in potestate. ⁊ competit actio illa quā ꝑꝑ uitiū l' mo
bū. res min' ualet. pone sūū hrēt l' mōbū ul'
uitiū ualeēt. rex illa xx. ꝑꝑ mōbū ualet res
xv. ⁊ aliqn̄ illud minus pōt ēē totū si forte ꝑꝑ
illū morbū res erat oīo inutilis. ut ff. de edilit.
edicto. l. poñe. §. aliqn̄ (⁊ adhoc. ut actio ista cōpe
tat oīa sūt neccīa que in actōe supiori dixi
(herede. pērsonis. pactore ⁊ ꝑcio sīat. un̄ inhac actō
ne ocipias ita libellū. Libellus.
Vob dn̄e. b. potestati. aꝰ. c. e. R. d. o. qui uendi
dit m̄ sūū uitiosū. s. quia ē erro. l' fugitiuus
l' sūū morbosū. puta ydropicū. l' equū morbo
sū. qꝛ hēt gallas ul' suposita. l' quia retrogad'. l' li
bru quē corrupit uxorem l' ē codicillatus l' sū
dū quidue alia pestibula. l' carnē quō sunt sla
cera. vn̄ quia ꝑꝑ dictū morbū. l' uitiū res pdic
ta. xx. minꝰ quā ualeret alias si illo morbo. l' ui
to careret. iō. illa x. peto quia res illa tanto mi
noris ē. Ad pdictā ꝑpono actōez quāto minoris
res ē. Res inea sūā quāto minoris sit. ꝑ iuno
m̄ actōis. Sīautē dicas ꝑpono actōez infcīn quā
to minoris res ē. ⁊ sup his peto in ius mā oxtri
beri (⁊ q' ita sit ocipiend'. libellus dic. l. ff. de
dil'. edicto. l. q' si nolit. §. si quis egerit. q' ē uitiū
ul' mōbū. debeat inferi dicit. l. ff. e. l. ob q' uiti
a. §. cū. l. ꝛ ostilie. ⁊ multe. l. titul. ill' (⁊ deuito
ad ūetē q' nūqua tenetur uenditor. si uitiis in
sibi. (qn̄ noiatī ꝑmisit ⁊ tūc agetur ex stipula
ta. ut ff. e. l. ob q'. §. cū. ⁊ tūc ocipias libellū.
ita. Libellus
Vob dn̄e. b. c. e. R. d. o. qui uendidit m̄ sūū
⁊ ꝑmisit q' nonhēret uitiū aī. vn̄ quī hēt uiti
ū. s. tale ꝑꝑ q' deterior in x. quā ualeret si il
lud uitiū nonhēret. iō illa. x. peto ēra odict. ex
stipulatōe. noli dicē ex stipulatu. quia licz illud
uiē ēē sūt inētū tēnē m̄ ētū. ut ff. de stu.
pe. l. ēta odict. §. si (uīē tenetur. ⁊ in alio cāu
qn̄ sciebat sūū hēe uitiū uenditor ⁊ ēpto
rē nonadmonuit ⁊ rē tūc ēpto. l' q' redie
batur. ul' q' tenetur, ad inē ēē. ut ff. e. l. i. §.
exēpli ⁊ §. aiunt ⁊ sic ocipies libellū. Libell'
Vob dn̄e. b. c. ego. R. d. o. qui uendidit m̄ s
uū uitiosū ⁊ sciens. un̄ qꝛ me nō certioraūit
ideo peto sūū rediberi actōne ex ēpto redibi
toria l' ago actōe ex ēpto ad inēū inē ēē. q' eū
redibito oriueatur ēpti iudicio. dic. l. ff. l.
d act. ēp. ex ēpto. §. si (iē tenetur uitiosū cāū
uenditor ꝑꝑ uitiū. aī q' sūus habebat suum
ū aī sit animū uitio corporis. ut ff e. l. ob
q'. §. in sūma (sz; uīē q' ꝑmus libellus sit male
oceptus. nā licet sit res minoris ꝑcij aliquj
nondeberet sub uenire si illud ēē min' dimi
dia. ut c. de resci. uen̄. l. rē maioris. Rx illud le
gis auxiliū locū hēt qn̄ aliquis decipit' rē ipa
in ꝑcio. uez si inueniat' lesus. rōne mōbi. l'

crās
uitiī. tūc ꝑꝑ edictum edilū sub uenitur. quāta
cūqꝫ minor inuenitur lesio (sz; uīē q' nec redi
bitoria. nec quāto minoris locū hēt. ētū ē
nū q' redibitoria. vi. mensib; utilib; tollitur.
⁊ quāto minoris āno utili. ut ff. e. l. sciend. §.
ult. (⁊ ēptor qn̄ emit. aut cognouit morbū l'
uitiū ⁊ rē non agit. ut ff e. l. i. §. si intelliga
tur ⁊ l. queritur. §. ult. (aut ignorauit mōbū
hēre aial tpr̄ uenditiōis. scit aūt mō (⁊ rē ꝑ
dicte actōes. loc nō hnt. quia dic l. pdcā scien
dū ā tpr̄ uenditiōis currere illa tpā utilia si
sūt utilia. q' scientia currūt. ⁊ non ignorantia.
quia nullū utile tpr̄ currit ignoranti. ut
ff de diu. ⁊ tpā. ꝑscptō. l. i. ⁊ lex alibi dic q' a
tpr̄ scientie currūt illa tpā. ut ff. e. l. cū
sex. (Rx dn̄s meus immo loc hnt actōes pdcē
⁊ rē hēt locū illa tpā. qn̄ utqꝫ sciebat. s. ēptor
⁊ uenditor sed ēptor supine ignorauit. ut
in pdcā. l. cū sex ⁊ l. ediles aiunt. §. idē re
fert ostilū (⁊ q' dicunt q' quāto minoris res
ē q' sit ꝑtoria. ⁊ q' quāto minoris ēpturus
eēm q' hec sit ciuil' (⁊ verba sūt doctor. nō
aūt. l. caueturꝫ Si. res sit uēdita redibita
ꝑꝑ uitiū. l' in alijs ꝑ̄ ꝑstat auenditore. l' ēptore
ea q̄ ad inuicē ꝑstanda sūt. cōpetit actō in fcōm edili
ciā. Rx d. actōe. infactum edilicia.

Sequitur alia actō infactū edilicia q̄ cōpetit
in multis cāib; ⁊ diu'sis cōpetit eū cūpius qn̄
sūt fcā redibitō ⁊ ꝑciū nō restituat ēptori
cū accessiōib; ⁊ aliis que iubēt ediles. ꝑꝑ ue
ditori nō restituat ab ēptore q' sūt q'sita ꝑ
sūū ⁊ alia q̄ ꝑcipiūt ediles ⁊ inhoc cāu nō
qr. sunt res inea redibitiois. l' nō. s; illud solummodo
uendo q' anredibitō ... sit. ut ff. e. q' si
... §. infctū ⁊ quo tpr̄ durat. Rx credo illā
ꝑpetuā inhoc cāu. ꝑ non sit rei ꝑsecutoria. x
ff. de act. ⁊ ob. l. in honoratius. licet in aliis
cāib; q' cōpetit minori tpr̄ tollat. infra nō
rabitur (pērsones inhac actōe nō sūt neccīe
vn̄ ita ocipias libellū. Libellus.
Vob. dn̄e. b. pot. aꝰ. c. e. R. d. o. qui uendi
dit m̄ sūū morbosū l' equū. cui' equi ēcūta
sit redibitō ⁊ ꝑciū nonsit m̄ restitutū ⁊ ac
cessiones. puta x. ideo pdictū ꝑciū peto. ad illa
ꝑpono actō. infcm edilicia ⁊ ita ocipitur.
ius ēptoris. ius aūt uenditoris ocipit' hoc
modo. Libellus.
Vob dn̄e. b. aꝰ pot. c. e. R. d. o. qui ue
didi equū mōbosū. noīe cui' equi egit re
dibitoria ꝑme ⁊ redibitō fcāē (s; quia m̄
nonrestituit quesita ꝑ sūū. ⁊ accessiōes pu
ta talia (⁊ ideo ꝯ ipm̄ ago ut pdcā m̄ resti
tuat ⁊ ad illa ꝑpono actōez infcm. edilici
ā (q' in utroqꝫ cāu recte ocipiat' libellus. di
c l. ff. e. q' si nolit. §. infcm (iē cōpetit qn̄
uenditiō fcāē ut si res uendita placeat.

ul' displiceat q' reddatur. et in hoc casu non est perpetua sed temporalis usque ad xl. dies. ut ff. de edilic. edicto. q' si nolit. § iustin. et in hac actione concipitur ita libellus. Libellus.

Vob. dne. b. pot. abz. co. R. d. o. quia vendidit m. remitale si n. placeret m. redibere tur. vn quia non placet peto fieri redibitionem ad predictam propono actionem instan. q' ita recte concipiatur libellus. dic l. predicta. S; no ut q' libellus debeat de iure stare. n. talis vendicit non valet si concessit marbario alterius cohemas. ut c. de cohen. ept. l. mutuis. Re. uez e q' non valet si confertatur in arbitrium sui concessus. sed sen. l' e ipse cetrue. puta vendam si voluero. emam si voluero. l' emam l' vendam pro pretio q' placuerit m. vez accidere pot conferri in alteri. puta vendo p x. et si displiceat restituas m. ut inst. de cohen. ept. l. plt. Item competit et pro ornamentis restituendis ab emptore. l' et de mancipiis redibendis pro ornamenta. q' si non vult vendita tradere suu l' mancipium ornatum. ut ostendit. fiet redibitio et iumentorum et ita fiet redibitio rei principalis pro accessoria. et in his casib; competit s. xl. dies. ut in ff. e. t. l. ediles aiunt. in prin. et ita fit redibitio pro ornamentis si ornatus ei tpr venditionis. al' n. ut in hac aut actione ita concipitur libellus. Libellus.

Vob. dne. or. potatii. pi. co. e. R. d. o. quia vendidit m. equum l' suum ornatum talib; ornamentis et sta redibitionem sim. l' equi ornamenta m. redde l' restituere recusat. vn ipsa peto m. restitui p actionem instan. q' ita debeat concipi libellus probatur ff. e. ediles aiunt. in prin. Si aut emptor pro ornamentis vult proponere actionem ad equum redibendum concipiat ita libellum. Libellus.

Vob. dne. or. pi. pot. co. e. R. d. o. quia vendidit m. equum ornatum tpr venditionis cum sella et freno de aurato que ornamenta m. non prestat io restituere sibi equum volo et peto ut restituat m. denarios meos meos propono ad hoc actionem instan. q' ita debeat concipi libellus iste. stare non pot sit. nam et cum q' pre minore non debet fieri preiudicium rei maiori ut ff. de iudic. p minore et ff. de minor. rest. l. scio. Re illud contingit pro stabilitate et consumatione venditionis. et quia emptor al' empturus non esset. ut ar. ff. de iudiciis. adicit. q' si uno. Item competit ista in factum actio qm pea prte qua vulgo iter fit habes quis canem vel ferre aprum. ursum. pantheram. leonem aliud ve animal q' nocere posset. sive ligatum sive solutum sit. ut ff. de edilic. edicto. l' deinde et l. sequenti et in hoc casu potest ita formari libellus. Libellus.

Vob. dne. or. potatii pistor. propono et conqueror q' in hoc loco prohibito c. s. quo iter e publicum hc canem vel ferre aliud ve animal q' nocere pot et nocuit m. q' hec talis accessit et quia contra utilitatem totius rei publice. l' com populi e peto eum condempnari. in. c. sol. ad hoc propono actionem instan

et sic agit non tanquam privatus sed tanquam quilibet de populo. e enim hec actio popularis. vn aliquis posset agere tanquam quilib; de populo. pro dapnum datum alteri et e pro dapnum datum sibi et qm publicam et privatis. qm privata e perpetua. et qm nocitum e libo homi condempnatio fit in quantum bonum et equum iudici videtur sin aut in aliis reb; fit in dupla condempnatio. ut inl. predcis et ff. de his quid ie. l' effu. l. i. et l. sed. q' hec aut actio et ff de popula. act. l. i et reliqua. que ad hanc actionem pertinet dic ut in summa. c. de edilic. act. Si aliquis preponit aliquem negotiationi navali et aliquis contrahat cum preposito tunc dominus actione exercitoria. Rubrica de exercitoria actione.

Si aliquis ht navem pluvialem. marinam. l' stagni et preponat in ea magistrum ut contrahat. tunc ille qui preponit magistrum actione exercitatoria et denominatur hic exercitor dominus ille qui preponit. ad quem cotidianus navis questus pervenit. ut ff e. t. l. i. § exercitorem. et § non aut navem et flue; institoria appelletur a preposito. ut in sequenti actione notabo. S; ad hoc ut actio ista competat. v. sunt necessaria. primum q' sit negotiatio navalis. ut ff e. l. i. in prin. et accipe navalem. quecunque sit navis. ut ff. e. l. i. § navem. secundum q' sit preposito e q' non sit. exer. hi. si aut ad spem unam. s. q' licet vectura navis tm de alius dnis noster nec haberet locum exercitoria. ut ff. e. l. i. § magistrum expressit. l' patiatur in navi negotiari et si non preponat. l' patiatur negotiari in navi quem preponit magister navis. ut ff. e. l. i. § magistrum. et ita in exercitatoria patientia consensu; induc. Item quartum q' si plures sint magistri et non divisa sint officia et sicut uno contrahant; omnes obligabo in solidum. et si divisa non obligabo aliquem nisi pro parte illius. ut ff. e. l. i. § si plures. Item v. q' navis tpr illo indigeret refectione. ut ff. e. l. ult. Vn actor in hac actione faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico l' pono q' tu eum preposuisti negotiationi navali. Item dico q' tu passus e eum in naue negotiari. Item ego dico q' navis tpr illo refectione non indigebat. et reus si negare pot neget. si aut dicat. Ego dico q' preposui navi servum. si hoc constare bitur actor succumbet quia iam contractus habitus cum eo non ligat dnm cum non fuit eius prepositus. Item ego dico q' preposui servum ad hoc ut locaret vecturam et non ad aliud. si istud constabitur actor succumbet in hac aut actione ita concipitur libellus.

Libellus.

Vob dne. or. pot. pastor. co. e. R. d. o. quia eum titium preposuit navi sue cum ipso titio magistro navis conveni q' portaret me cum rebus meis ultramare. ad subsidium terre sce. vn quia fregit. peto ab ipso o. e. sol. estimati mea ut ille. ad quod propono exercitatoriam et hoc licet ille astiteit q' exercitatoria sit prius nom actionis. sin aut dicas propono act. ex conducto exercitatoria. q' q' hec sit adiectio q' re agit ex conducto. io quia navem exercuit ille cum quo contraxi q' ita recte concipiatur libellus; non sic bn ul' recte conceptus. certum e enim q' actio ex contractu e illum cum quo contraxi competit. l' contrahere. ut ff. de act. et obl.

dicit l. ff. de exer. l. i. et l. si fuit. et inst. de act. q' sequens. et omnis. et ex contractu cum eo fuit contractus ut me et magistrum navis de iure ago. Set ut q' libellus

excetib;. quid ergo datur actio contra dominum propter contractum habitum cum
magistro cum quo contraxit filius non tenebitur pater
et ceterum. ut c. ne filius pro patre. quod extimatur magister
c. de in pub. et al. sub. l. ult. §. Item. si conveniatur dominus propter
contractum magistri hoc fuit mandatum domini nam ex contractu
curatoris dominus tenetur et obligatur. ut ff. de act. empt.
l. iul. § si procurator. et si conveniatur dominus dic. l. esse in
electione convenire ipsum magistrum ex locato uel directo.
quia cum ipso contraxit. an dominum navis quia ipse illum
preposuit. ut ff. e. t. de exercitoria. l. i. § exercitor. Sed illud
nota quod ego contra dominum navis ex conducto propter contractum magistri.
ipse autem dominus non habet actionem contra me propter contractum illi magistri.
sed magister cedat sibi actionem non conveniet a domino actione
ex locato. vel mandati et quare illud. l. ipsa reddit. rationem
ff. e. l. i. in fine. i. Item. § exercitor. Si aliquis preposuit aliquem
alicui negotiationi. uel taberne. et aliquis contrahat
cum preposito tenetur dominus actione de institoria. Rubrica.
de institoria actione.

Aliquando dominus vel alius preponit servum uel filium vel liberum hominem
alicui taberne. vel stationi. vel negotiationi si contraho. cum
illo preposito agam contra dominum vel patrem actione institoria
que actio adhoc ut locum habeat tot sunt necessaria. scilicet tria.
scilicet primum quod ille qui preponit sit maior xxv. an. vel si
pupillus est. quod preponat cum auctoritate tutoris. uel minor cum au
ctoritate curatoris. ut ff. e. Secundum quod in illa merce
contrahatur ad quam fuit prepositus vel et quod sequatur occasione
illius mercis. ut ff. e. Tertium est quod ille sit prepositus. scilicet quod propter
hoc sciens esset prepositus ut emparet discipulus. vel o
perarius. vel quod esset villicus. puta ut recolligat fructus
et redditus non haberet locum institoria. ut ff. e.
t. l. Positiones actoris.

Unde intentat actionem actor faciat tales positiones.
Ego dico quod tu fuisti maior xxv. vel pupillus cum tutoris
auctoritate. talem posuit Titium merci olearie prepositum. Item
dico quod in illa merce puta oleo contraxi secum quia mu
tuavi sibi tot denarios. uel emi ab eo tantum olei. Item
ego dico quod tu quando illum preposuisti eum preposuisti quod contra
heret. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. ego dico quod ego minor fui
xxv. an. vel quando tu dicis quod fuit Titius prepositus. ego tu
torem non habebam. cum essem pupillus. Item ego dico quod ego
preposui servum illi merci et non Titium. si illud confitebitur ac
tor contra curatorem. Item dico quod ego preposui Titium in tali
merce scilicet ut locaret operas suas. si illud confitebitur ac
tor succumbet. quia non est in merce illa scilicet olearia con
tractum. ut ff. e. l. Item ego dico quod ego scripsi publice et in hoc
loco in quo de publico poterat legi quod nullus contraheret secum.
si illud confitebitur actor succumbet. ut ff. e. l. i. et si
pupillus. § proscribere. in hac autem actione formatur ita
libellus. Libellus.

Vobis domine c. pi. pot. g. e. R. de co. a quo peto x
x. que mutuavi Titio in merce olearia quem Titium
preposuit ipse co. in ipsa negotiatione. ad predicta propono
institoriam actionem. si res mea sit quod sit proprium nomen actionis.
si autem es mea sit ut non sit proprium nomen actionis sic dicas

meus ut infirmantis tradi notavit. Item dicas propo
no etiam contra eum de mutuo institoriam. Sed numquid libellus
valet. sit male conceptus. in primis etiam est quod actio ex con
tractu contra illum datur et competit qui contraxit. quo ergo agitur
contra dominum qui non contraxit. Item. dic ut in superiori actione no
tavi. Sed illud quero. an possit agi contra dominum ex contractu pro
curatoris. Item. sic. Sed numquid ipse potest agere ex con
tractu procuratoris contra illum cum quo contraxit procurator. Co. in
distincte admittit. quod sic domino Io. et domino meo uidetur
quod non possit agere. nisi in casum quando ille institutor est non est solvendo
ut ff. e. l. ii. et ita intelligunt l. ff. de pro. imp.
l. in pretorium. de quo dic plene. ut notavi ff. de ac
t. empti. l. iul. § si procurator. Si aliquis contrahat
cum servo. uel cum filio alicuius tenetur merces peculia
res offerre ceteris creditoribus. quantum sibi retinet.
competit actio tributoria. Rubrica. de actione tributoria.

Adhuc est. competit propter contractum factum cum filio vel servo ali
cuius. vel libero homine bona fide possesso. vel servo in quo
usumfructum habemus alia actio que vocatur tributoria propter
quam consulitur contra eum cum predictis personis. quod nocet dominus intri
buendo. i. ut coniunctis omnibus creditoribus merces peculiares et
tamen tribuat cuilibet creditori quantum sibi retinet pro rata
debiti. ut ff e. t. l. i. Unde adhoc ut actio ista competat
tot sunt necessaria. primum quod sint cum quibus contractum est sint in po
testate alicuius meo facto. ut ff e. l. i. § licet. Tertium
ut dominus sciat servum in merce peculiari negotiari et
non contradicat. ut ff e. l. i. et scientiam. Item quartum quod illa
tamen merces veniat in tributum. in qua contractum est. et sic stagnat
hec actio in qua nullum habet privilegium dominus. secus autem
in actione de peculio in qua venient consolidato toto peculi
ari. Sed in qua dominus habet privilegium. quod deducit illud quod si
bi debetur. Sed quod debetur. et his quos secum habet. ut ff. e. l.
procuratoris. § non autem. et l. aliquando. et ff de peculio. l. pe
culium autem. Item quintum quod agnum. scilicet quod ille sit dominus. vel sal
tem bona fide possidet. vel habeat ius utendi. ut fructuarius.
alioquin sicut tutor qui habetur loco domini. ut ff pro
empto. l. quisquis. § si tantum. et ff de furtis. item dicunt
§ quintum. etiam scientia. vel dolus. non spectatur. Sed spec
tari debet et scientia et pupilli et tutoris. et adulti et cu
ratoris. ut ff. e. l. Sed et si servus. § i. et ult. quod sic intel
ligo. quando pupillus est maior septennio. vel absente te
solus scientia tutoris sufficit. ut ar. c. de in integrum restitutione. l. po
tuit. et l. si infanti. et ff de admini. tuto. l. i. et ff
ad trebelli. restituta. Fallit hoc quod diximus in procurato
re quilibet non sit dominus. ut ff de procur. l. i. tamen eius sci
entia spectatur. ut ff e. procur. in princ. et ff. de do
li except. apud celsum. § quesitum. Unde intentat actionem
actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico facimento meo quod Titius est servus tuus. vel filius
vel eum possides bona fide. vel habes in eo usumfructum. si confitebi
tur reus habes iam partem confessionis. si neget eum esse
suum servum. faciat alias positiones. Ego dico quod fu
it natus ex tali tua ancilla. si confitebitur consequitur
quod sit servus suus. ut c. de rei vin. partum. Item
de filio si negat quod sit filius suus. dicas. ego dico quod

dña liberta fuit uxor tua l' eã maritali affectōe
tractabas. Itē ego dico q tu fuit natus ex illa
liberta pq̄ua fuit tua uxor. Itē ego dico q tu
uocasti. z uocas eū filiū. tūc si ista cōfitebitur ꝓ
bat q ille sit filius. ut ar. ff. d' donat. l. donatōes.
z ff d' qui. l. i. ¶ Itē ego dico q ipē negotiatur
in merce tali puta uendit setā. l' pannos. It ego
dico q tu sciebas eū negotiari in merce tali z
non cōdicebas. It dico q illa merx ē apd te l' de
lo secū. quominus eēt. si cōfitebitur cōdeptnabit
ut ff e. per tū. ¶ pbāc actōe z l. illud. ¶ minus
It dico q nullus pannus l' nulla seta ego cōpaciū
illo tuo qua uendidi sibi setā l' pannos. l' emi
pannos z inueni illos ut tales. unde tenet ue
ditor. ut ff d' hen. ept. l. labeo. sine estimata.
It ego dico q tu ē fuus l' bona fide possessus
ul' ht in eo usus. ille pupillus. l' adult. Itē q ipē
pupillus. l' adultus. z tutor z curator sciuerit
illū suū cōherere in merce tali. It ego dico q tal'
ē tuus pecū quiscuit tecū in merce peculiari
cōtie. Et reus faciat. tales positōes. p'ma gn̄alis

Positiones. rej.

Ego nego sinegare pot. salua cōscientia. It di
geo q tu ille cū quo dicis te cōtraxisse ē filius
eius. l' fuus. l' abeo possidetur. ul' ipē ht in eo usū
f. si illud cōfitebitur actor cadet a causa quia
cū nullū ius hūit in eo non potuit conueniri sic
dictū ē in p'n. It dico q tu uendidit carnes
l' parat taberna tuā. si illud cōfitebitur actor
tam non perdertur sibi si cōtraxit cū eo in seta ul' in
pannis adhoc ut agat tributoria sic dictū ē.
It ego dico q ego fui absens. 1a ē annus. l' bi
ennium a ciuitate bonon̄. l' ab illo loco ub' di
cis te cōtraxisse. si illud cōfitebit' actor obtinet re
us quātu adhoc ut psumatur q ignorauit.
si tēpr absentie cepit tuus negotiari. Il sine
hac positōe psumo semp reū ignorare. ut pbe
tur ei sua. ut ff d' admin. tutor. hoc aūt. z
ff. cōtrahit. ueri. in hac aūt actōe cōcipit' ita libe
llus. Libellus

vob dne. o. pot. pisto. a. e. R. d. o. qui
merces tales. puta setā l' pannos quas apd
se ht. in quib; mercib; cū tuo suo suo l' filio
l' abeo bona fide possesso. l' quia in eo usus. ht
cōtra. eo non cōdicente z sciente. in cōtribuat.
l' si forte cōtribuit n̄o ad plenū dicas q merces
mūt cōtribuit. unde ut ad plenū cōtribuat ago z
adhoc ppono tributoriā. sinus dicē q sit p'u
nomi actōis. sin aūt dicas. actōe exepto tri
butoriā ¶ q ita recte cōcipiatur libellus. dic
l. ff. e. l. i. z inlibt. q eiueo. qui i alie. ēpo
sed; ul' q libellus iste sit male cōcept'. ē tū est
cōsulū agim' qui nobis ē obligat' ex cōtu ul'
q̄i. ul' ex maleficio. l' q̄i ut inst. d' obligatōib;.

ar. hic n̄ ē obligat' aliquo in d' p dictas. q̄ cōtra eū
nō agim'. Ite uerē q opponit' d' uir cuiuls; d'
uir ptorio secus ē. quia i ptoriū fac tenēri ex
quo merces sūt apd eū. ut ff. d' exercito. l. si eū.
¶ iulē ē aūt sciend' q hic. o. apte errauit. dice
bat eni non hre locū tributoriā dq̄n cōtribu
tū ē z male si l' non plene. ar. ff. e. l. ult. ¶ Itē z
dicebat non uir actōis in p'ncipio cōpelli aliquē
ad cōtributōes. l; possit iudicis off. z al' leu colla
tōes faciendā q sit iudicis offo. ut. c. d' coll. l. i.
z ff. d' collat. bonor. l. q coll̄o si fiebat z ma
le tē hēbat locū p'terea tributoria. l; cōdicimus
nā ht loc̄ tributoria z si nichil tribuatur. ut
ff. e. l. illud. ¶ minus z ff. d' d' lig. l. mun. unde z
a p'ncipio tributoria pōt intemptari. Si ergo cō
tractib; habitis cū suo ul' filio aliq' aliquid
īūsū inutilitatē dn̄i ul' patris. tenetur dn̄s ul'
pater d' inrē ūso. R̄. de inrē ūso.

xpt cōe p dictos ht locū z alia actō que no
minatur d' inrē ūso. q locū ht qn̄ illud q d'di
puta mutuando filio. l' suo. l' abeo emēdo. l' al'
cōhendo uersū ē inrē patris. l' dn̄i. q actō in solid
cōpetit. l. e. aton' quatenus ūsū ē. l;; adhoc ut cō
petat tot sūt necia ¶ p'mus q suus q filius
gerat negm patris. l' dn̄i uoluntate. z tō si
ue utilē sūt inutilē gerit ht loc̄ actō z si
d'debat emi ūgaudēta ad lupanare materiā si faut
sine uoluntate tē eatenus tenet' quatenus ūsū ē.
tali. c. distinctōe cōsidata ut si illud negm sit
ī uoluntariū. tūc dn̄s adhoc ut patiatur illā
impensas uoluntarias tolli. dicere illa suō sit ex
meal. ut. ff. e. l. iii. ¶ negotio z l. siret ¶ q
suus z l. iii. ¶ si fūcerua z ff d' impensis. d' tali.
q si hres l' si dn̄s hāt ratū quatē tenet' in solid
ut ff e. l. ¶ Sin illud negm fuit necessariū. l' utile.
tūc dn̄s. z si non sit ūsū usq; ad eā quātitatē q
dn̄s solebat ministrare. puta si emit frumētū
p familia sua. ut ff e. l. iii. ¶ iulē z l. siret n̄
necessarias. ¶ Scdm ē necessariū q suus l' filius acci
piat pecuniā adhoc ut uertat inrē dn̄i. z q uertē.
al' non datur. nā curiosus d'b; eē creditor q
uertatur pecunia. ut ff e. l. iii. ¶ l; si mu
tuatus. ¶ Tercium q ita d' mū datur d' inrē
ūso. si durat ūsū. z si non sit solutū sit a suo l'
filio. ut. ff. e. l. si patre. ¶ ūsū. unde in hac actōe
actor faciat tales positōes Positōes actoris.

Ego dico q tu ē tuus suus. l' fil'. si cōfitebit' reus
ecce b'n. si aūt negauerit pcedo in cōfessiōe
ut in supiori actōe notaui. It ego dico q ille
tuus erogauit instrumtū palenda familia tua
xx. p rea uestienda l' soluit illa tuo creditori l' e
mit togā filio tuo. l' d'dit in dotē p filia tua.
ul' expendit in illas expensas uoluntarias. l' tu
mandasti q emēt unguenta ad lupanare materiā

et emit de illis .xx. solidis. contra confitebitur reus. stat
bit, quia pro his omnibus potest agi de in rem verso. ut ff. e.
l. iii. et l. filius. §. et l. ult. Item ego dico quod illa xx
ego illi tuo mutuavi ad hoc ut illa in tuam u
tilitatem converteret et convertit. Item dico quod illa xx. ad
huc debentur ab illo servo. cum nec ipse solverit nec
alius pro eo. Reus autem faciat tales positiones.

Positiones rei.

Ego dico quod ille tuus est servus vel filius tuus. si illud confi
tebitur actor succumbet cum non sit meus potentie.
Item dico quod illos denarios quos accepit mutuo
ipse servus amisit in fortunam. vel vivendo luxurio
se consumpsit. si illud confitebitur succumbet. quia non
fuit expensa pecunia in utilitate domini. Item ego dico
quod illos denarios solvi illi tuo servo meo vel filio. si illud
confitebitur actor succumbet. In hac autem concipitur ita
libellus. Libellus.

Vobis domine .oz. potestati .A. conqueror .R. de .G. a quo peto
xx. que servo ipsius tuo .S. vel filio mutuavi. vel alias simul
cum illo contraxi. que pecunia in suam utilitatem fuit conversa.
unde peto illam pecuniam michi reddi. Ad hoc propono actionem
de in rem verso. Videas quod sit proprium nomen actionis. sin autem
dicas etiam condictionem de in rem verso. vel actionem ex vendito de in
rem verso quia ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. i.
et insti. quod cum eo qui in alterius est potestate. Sed illud quero
quo hic agitur condicione cum non generet vel quod. Respondeo ut in
superiori actione notavi. Sed illud quero. pone quod aliquis
liber homo gerebat negotia tua et pecuniam sibi mu
tuavi et illam expendit in tuam utilitatem. utrum possum
agere contra te actione de in rem verso. Respondeo prosecutor quod utilis de in rem
verso competit. quia sua concordat lege. ubi de ficta actione
ut ar. C. quod cum eo. l. si quis et C. de peculio. l. supra di
ximus et de hac quod ut notat dominus meus in summa C.
si certum petatur. Si pater vel dominus iubeat quod
cuique vellet cum filio vel servo suo contrahere. tene
tur ipse actione quod iussu. Rubrica de actione quod iussu.

Si aliquis iubeat servo vel filio quod contrahat vel et sim
beat alicui in genere quod ita dicat. quicumque volet cum
filio meo contrahere. hic locum actio que vocatur quod iussu.
et in solidum. que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria.
Imprimis quod filius cum qua contrahitur sit in potestate. ut ff.
e. l. i. et l. si tutoris. § iussum. Secundum quod mandaverit
ipsi servo vel filio. vel etiam illi qui debet contrahere. vel quod subscribit
vel ratum habuit. ut ff. e. l. i. § iussum et § si ratum. Item tamen
quod sit contractum in re peculiari. ac si in dominica locum
habet mandati. ut ff. e. l. i. et C. manda. l. si tibi. unde
in hac actione faciat actor tales positiones. Positi
ones actoris.
Ego dico quod tuus est servus tuus
vel filius. si hoc confitebitur constat quod sit in potestate tua
probet qualiter sit emancipatus vel manumissus. ve
nit de his quibus ut indignis. vel alias ut sit. et ff. de his qui sunt sui
vel alieni iuris. l. ult. si autem neget faciat positiones
sicut dixi in tributoria. Item dico quod tu mandasti illi tuo

ut ipse acquireret denarios mutuo vel emeret
rem talem et permeret peculiari. Item ego dico quod tu manda
sti quod quicumque vellet contraheret cum illo tuo. Item di
co quia secum contraxi mutuando sibi .xx. vel venden
do sibi codicem .xxx. Item ego quod illum contractum quem feci
secum tu ratum habuisti. vel illi instrumento subscripsisti. Po
Contra reus faciat tales positiones. sitiones rei.
Ego dico quod ille tuus est servus vel filius tuus. si hoc con
fitetur actor constat quod non sit suus filius vel servus
unde secum agere non potest. Item dico quod illum tuum servum
meum vel filium ego prius manumisi vel emanci
pavi. Item dico quod res illa non ego mandavi quod ser
vus meus vel filius acciperet denarios mutuo. est
dominica vel paterna. Item dico quod gravis mutuavit si
bi denarios illos. si illud confitebitur actor sequitur
quod non possit agere cum non mutuavit. Item dico quod ego
contra filio vel servo meo ex quo scivi ipsum acce
pisse denarios illos mutuo. si illud confitebitur ac
tor non poterit dicere quod reus habuit ratum. ar. ff. de
mac. si filius. Item ego dico quod ego tamen in nullo contra
fide iussi. si illud confitebitur actor non aget quod
iussu. ut ff. e. l. i. § quod ergo. In hac autem actione
recte concipietur libellus. Libellus.
Vobis domine .oz. potestati pistoriensi .G. conqueror .R. de .G. quod de
bet michi .xx. ex contractu mutui vel emptionis quem contractum
eius iussu cum eius servo vel filio feci. unde quod predictam pe
cuniam michi solvat [illegible] ago contra ipsum. Ad hoc
propono actionem quod iussu. Simul oppositio et solo
potest fieri sicut in superioribus actionibus notavi.
Si aliquis contrahat cum filio vel servo alieno
tenetur pater vel dominus actione de peculio. Rubrica de actione de peculio.
competit. et pro contractu servi vel filii actio adhuc que
vocatur de peculio. que actio ad hoc ut competat tot
sunt necessaria. Imprimus quod servus sit in potestate. puta fi
lius vel servus. ut ff. e. t. l. i. in princ. Secundo quod
servus vel filius habeat res in peculium de domini vel patris vo
luntate. quidam dicunt expressa. nos dicimus ex
pressa. vel tacita. res dico separatas a rebus domini. ut
ff. e. l. peculium. et l. depositi § ult. et l. quantum bo
nis. § sunt quidam. Tertium quod dominus sit maior xx
v. annis et non minor. ut ff. e. l. licet. § idem ad
versus et l. quantum bonis. in princ. Item quartum quod servus
vivat vel non sit manumissus. vel si est manumissus
vel mortuus quod nondum transierit annus utilis. ut
ff. quando actio de peculio est annalis. l. i. § sed cum in no
minum agitur. ut ff. e. et ancillarum. § si servus. Item quinta
quod vel domino debeatur vel his quos secum habet. alioquin
non deducet illud totale debitum. ut ff. e. l. § si
damnum. § peculium et § huius et § preterea. Item ali
ud quod causa sit civilis ut agatur ex peculio. ex cri
minali enim non agitur. nisi quatenus peculium auctum
est. ut ff. de his qui de re. vel effu. l. i. § cum servus et
ff. e. l. licet. § sextum. unde in hac actione faciat actor

Hic exceptio de ... actione de peculio

tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod titius est servus tuus vel filius. Si confitebitur reus esse, bene. Sin autem procede ut dixi in tributoria. Item ego dico quod in talibus rebus ille titius contrahebat te sciente et non contradicente. Item titius habebat illas res separatas a rebus dominicis. Item ego dico quod tempore contractus ille titius erat maior xx annis. Item dico quod titius adhuc est in potestate tua et adhuc vivit, vel si est mortuus vel manumissus vel emancipatus. Item dico quod illud peculium est liberum ab omni aere alieno preter quam a meo. Item dico quod debitum quod est debitum vel hii quos tecum habuit quod est solutum est. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod titius est servus meus vel filius seu si confitebitur absolvetur reus cum non sit servus vel filius. Item dico quod titius sit servus vel filius rei dicatur. Ego dico quod titius ille semper et tamen in rebus dominicis vel patris contrahit. Item dico quod ego sum dominus vel pater minor xxv annis. Item dico quod in peculio tempore contractus non [illegible] xxx annis. Item dico quod non est alius filius meus vel pupillus vel adultus quos habeo in tutela vel cura debet xxx. Item dico quod titium manumisi vel emancipavi. Item dico quod mortuus est. Item dico quod iam vi. an. quod mortuus est vel emancipatus vel manumissus. Item dico quod tantum [illegible] quod fuit manumissus vel emancipatus vel mortuus vel alienatus. Item istas positiones ideo facio quia in hoc casu actio de peculio competit intra annum utilem, qui utilis aliquando ultra iii an. extenditur, et qui annus non currit nisi a tempore scientie, ut ff. de div. et temp. pres. l. i. In hac actione concipitur talis libellus. Libellus.

Vobis domine [illegible] potestas [illegible] conqueritur de [illegible] a quo peto xx. quos titio servo ipsius vel filio mutuavi. Unde [illegible] dictam pecuniam reddat propono contra ipsum actionem de peculio. Sic [illegible] quod actio de peculio sit sub nomine actoris. Sin autem dicas [illegible] contradicit de mutuo et de peculio [illegible] quod libellus non sit bene conceptus. Certum est quia peculium est debitor et creditor ut ff. e. l. [illegible] unde qualiter agam contra dominum vel patrem ideo datur quia filius est vel servus [illegible] unde dominus vel pater licet non obligetur de iure civili obligatur tamen de iure pretorio ut ff. e. l. i. § verba, et in prima [illegible] qui cum suo contrahit totum suum vel filii peculium [illegible] convenitur ut ff. e. e. l. his. [illegible] recte libellus [illegible] ff. e. l. i. et [illegible] quod cum eo qui in aliena est potestate et ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt l. i. § cum servus. Si aliquis constituit se debitorem pro aliquo tenetur ipse actione de constituta pecunia. Rubrica de constituta pecunia.

Si aliquis pro alio se debitorem constituit habet contra ipsum actionem de constituta. Que actio ad hoc ut locum habeat tria sunt necessaria. Inprimis quod debitum subsit vel naturale tantum vel naturale et civile, quod sit uniuscuiusque debitum, quod non sit enervatum per exceptionem pro quo debitore se constituit ut ff. e. l. i. § debitum et l. quod si minori § si quis autem (ex quacumque autem causa sit illud debitum non curo subdo, sive sit stricti iuris sive non, ut in predicta l. quod ita intellige [illegible] valuit [illegible] iura loquuntur [illegible] ex illo contractu non valeret constitutio ut ff. e. l. i. et ar. ff. de ob. l. generaliter et l. ult. et ar. ff. de leg. l. si quis inquilinos et ar. ff. de pactis l. si unus ex ar. § pactus. Item [illegible] quod fiat constitutio a tali qui possit se obligare, quod non pupillus aut furiosus [illegible] non minor sine curatore curatorem habens, ut ff. e. l. i. § de peculio. Item tamen est necessarium quod fiat constitutio per pactum nudum, alioquin si per stipulationem non habet locum actio de constituta ut inst. de act. § de constituta, ff. e. l. i. § eumque. Item requiritur quod fiat illa constitutio presentialiter, puta constituto me debitorem vel soluturum presenti, alioquin si inter absentes fieret ista constitutio nulla quia [illegible] ut C. de ap. co. § ult. et est posita in c. e. t. aut. [illegible] ita. Unde in hac actione faciat actor tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod titius fuit debitor meus in x. ex tali causa, puta quia sibi mutuavi vel aliam dicat causam quia promisit. Cum enim debet inserere quia debitum esse debet vel civile et naturale vel naturale tantum ut dictum est, et quia nuda ratio non facit aliquem debitorem ut ff. de donat. l. nuda. Item dico quod ille titius est maior xxv. annis et sane mentis. Illud ideo quia si esset furiosus vel pupillus obligatio illi non teneret, unde nec valeret constitutio. Item dico quod tu constituisti te me debitorem pro illo titio in illis x. Item ego quod tu es maior xxv. annis et homo sane mentis. Item dico quod ego dixi tibi si velles quod constitueres te debitorem pro titio [illegible] et tu dixisti sic ego constituo, ecce ubi nudi pacta. Item dico quod tu ita dixisti: ego me constituo tuum debitorem in illis x. quod debet tibi titius. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod titius ille quem dicis tuum debitorem quod est solvit. Si illud confitebitur actor succumbet, quia omnis obligatio tollitur solutione eius quod debetur ut inst. quibus modis ob. tollitur. Si tollitur principalis quod et accessoria s. de constituta ut ff. de reg. iur. l. cum principalis et ff. de fideiussoribus l. [illegible]. Item dico quod tu fecisti sibi pactum de non petendo antequam ego constituerem me soluturum pro eo. Item tu compulisti eum per metum vel dolo induxisti ad promittendum tibi illa x. antequam constituerem me debitorem pro eo. Si illud confitebitur actor succumbet eadem quia nulla est constitutio ex quo primum debitum est inefficax per exceptionem ut ff. e. l. i. § debitum et l. quod si minoritur § si quis autem. Item dico me minorem xxv. annis, unde si illud confitebitur actor succumbet quia minor restituetur. Item dico quod tu [illegible] stipulatus illa x. et ego tibi promisi. Si illud confitebitur succumbet quia actio de constituta per novationem [illegible] tollitur ut inst. de act. § item [illegible] de pecunia autem constituta. In hac actione actor concipiat talem libellum. Libellus.

Vobis domine potestas [illegible] conqueritur de [illegible] quia se constituit debitorem in x. pro titio a quo titio illa x. debebantur [illegible]

Glo. sublata principali tollitur accessoria

mutui vel quia michi promisit et ex nudo pacto. unde
quod illa x. non soluit ago contra illum et ad hoc propono
actionem de constituta. et ita recte concipiatur libellus probatur
C. l. ultima. de actione. et de pecunia autem constituta. et ff. e.
l. i. §. sed utrum quod libellus sit male conceptus. sic de
bitum illud primum fuit tamen naturale ut ponitur in libel
lo. non tamen quod valeret constitutio. non est plus debet
esse in accessoria quam in principali. ut ff. de fideiussoribus et l.
nam. et l. hec. at cum ex pacto non possit agi quia
naturalis. ut ff. de pactis l. iuris gentium. ergo non potest
agi ex illa accessoria. sed immo potest agi contra eum quod
plus non potest esse in accessoria quam in principali verum
est si accepit illud plus re vel quantitate. forte autem
obligatur fide iussor quam principalis quia est pro eo quod
naturaliter est obligatus fide iussor vero tenetur et conveni
tur. ut ff. de fideiussoribus l. i. sed in actione de constituta est causale
quod ex nudo pacto agatur. ut institutionibus de actionibus. et de pecu
nia autem ex nudo pacto non oritur actio. lex est dote
promissa vel dotium constituente. ubi et usuris navale
quod subtrahe fenus. et sic cessat obiectio que formari
poterat. quomodo agitur hic ex nudo pacto. illud nota quod secundum
nos et dominum Jo. actio de constituta est proprium nomen actionis.
licet alii dicerent quod non esset proprium nomen actionis. quorum sententiam
reprobo. quia si non esset proprium nomen actionis sed adiectio eius
actionis esset adiectio. contra videtur quod nulla sit. quia ex nudo
pacto obligatur. quod est sic proprium nomen actionis. dic l. i. C. e.
l. i. et ii. Si rem aliquam possidebas et dicebam eam
esse meam. aliquam cum adiecta et te deferente iuravi me
am esse. datur utilis actio ex illa causa. ex qua iuravi contra te.
Ubi quod si iuravi meam esse cum emptoris. datur in utilis ex empto
idem est in aliis causis. unde intitulatur. Rubrica de utili actione ex causa ex qua in
iuratur
Si rem aliquam possidebas quam ego dicebam ad me per
tinere cum adiecta puta quia emi a te vel quia michi do
nasti vel quia fuit michi de(?) legata a testatore tuo
vel ab alio et tu detulisti michi sacramentum quod ego iurarem et
ego iuravi quod tu michi vendidisti competit michi ex empto.
sed si iuravi quod res illa fuit michi legata te deferente competit
que
petit est utilis ex testamento. sed si petebam a te xx. est mutua
vel competit michi utilis cum condictio ex mutuo. idem est et
similia cum apponatur. vel deposita vel alia. dabitur michi uti
lis actio ex genere ex quo agebam. ut ff de iureiurando. iuran
do. l. sed si post. et item. et sicut et de hac utili tractatur
sed quando fuit iuratum sine causa. vel forma. sed
autem ..... te deferente in forma. i. sine causa po
ne petebam a te x. tu detulisti michi sacramentum quod iurarem
iuravi. non adiecta causa competit michi actio in factum de
qua dicetur infra. sed unde ad hoc ut actio illa competat
tot sunt necessaria. in primis quod sit facta petitio de re illa
de qua est iuratum. ut ff. e. l. sed si post. secundo quod
ego iuraverim te deferente. alias iuramentum non valet.
ut ff e. l. ait pretor. infra. sed tertium quod in
re cum adiecta. puta. peto x. quia vendidi tibi equum
ut ff. e. l. si duo. et si quis vendidisse. sed quartum quod
quod defert sacramentum sive pupillus vel minor. licet tuto
rante nulla fiat differentia. sive pupillus vel non.
masculus vel femina vel mulier. ut ff. e. quintum. sed
et est notandum quod si iuro me emisse quod michi datur actio
ex empto utilis contra te. et tibi ex vendito utilis contra me. ut ff.
e. l. si duo. et si quis vendidisse. unde in hac actione actor
faciat tales positiones. Positiones — actoris.
Ego dico quod ego petebam a te x. ex causa venditionis unius
equi. item dico quod tu de voluntate tua detulisti michi iuramen
tum. quod ego iurarem quod tibi vendidisse equum illum pro x. prodesse.
item ego quod te deferente iuravi. cum hac causa. scilicet quia
vendidi equum illum. item ego dico te esse hominem sane
mentis et maiorem xxv. illud ideo necesse sit petere re
stitutionem ut minor. item ideo compos sane mentis quia si fu
riosus vel mente captus vel bonis esset. sibi interdictum non
obligaretur. ut arg. ff. soluto matrimonio. l. ii. et ff. de iure
codicillorum. l. ii. et ff. de optione legata. l. scribi. et furiosus
et ff. de v. ob. l. item. Reus autem faciat tales positio
nes. Positiones — rei.
Ego dico quod illa x. que dicitis a me petiisse tempore
tuo anno(?) si illud constrebitur actor succumbet quia ex
quo anno sequitur competisset a te. ut ff. de inoff. testamento.
cum fratres et ff. de eo quod certo loco. et C. de pactis inter. mariti.
item ego dico quod tu michi quem vendideras tua volun
tate me deferente vel invito. si illud constrebitur et
actor succumbet. quia non valet sacramentum prestitum nul
lo deferente. ut ff. e. t. l. ait pretor. infra. item ego
dico quod tibi detuli ius iurandum ut iurares ad sancta dei e
vangelia et iurasti per caput tuum vel per deum quam vel
per eadem (?) ..... si illud constrebitur actor succumbet. quia
ita debet iurari sicut defertur. ut ff. e. l. ait pretor.
infra. §. l. sequentibus. item ego dico quod eo tempore quando
detuli tibi sacramentum. eram minor. xxv. an. si constrebi
tur reus petet restitutionem sicut dictum est. si negavit
dicat tali tempore detuli tibi ius iurandum quando tali potestas
.... in civitate pictorum. ideo a deo tempore quo fuit
potestas illa sunt tot anni. ita ut tunc eram minor in
geri(?) ..... te minorem. item dico quod tu fuit bonis interdictum
dictum tempore illo quando tibi detuli ut iurares. In hac
actione concipietur ita libellus. Libellus.
Vobis domine ..... pi. pot. ... C. R. de ... a quo peto
x. utili ex empto. quia dum illa x. ab illo peterem ac
tione ex empto ipse michi detulit sacramentum quod iurarem quod
sibi vendidissem equum pro illis x. unde quia eo defe
rente iuravi. ideo illa x. ab illo peto et ad hoc pro
pono utilem actionem ex empto et ita recte concipiatur
libellus dic. l. ff. e. si duo. et si quis vendidisse. et
illud nota quod sic concipitur libellus. in hac actione ex
empto. quando iuratum est actore deferente. ita est potest con
cipi super qualibet actione super quam iuratum est cum ad
iecta ut dictum est. sed si unum quod libellus non sit bene concep
tus. licet enim te deferente iuraverim et cum adiecta aliqua
propterea debet michi actio dari utilis ex eo contractu. pro quia
ex sacramento non datur actio. nisi quando causa pro municionem
ab iure (?). ut ff. de iudiciis. cum. l. ult. et ff. de opere lib.

l. ut iuris iurandi. Item ex quolibet oritur actio quoniam utilis ex eo contractu oritur actio. Item exigitur iurando delato, ut dictum est. Et quod oriatur utilis iustitie ratio qualiter ubi deficiat verba tamen concordat, unde utilis locum habet. ut ff. si aqua pluvia arcenda. l. ultima et ff. de usufructu. dict. o. ni. l. si quis id quod. eius cum eum adiecit et s. venditor et ego iuravi pro iure habetur actio. et ff. actione non ... loco probationis succedat. ut ff. e. l. l. supplesset. Cum plus. Si peterem a te .x. que michi debitum fuit in iudicio et tu confitearis te debere, michi utilis erit condictio quia te michi dare. Re. de utili cert. condictione.

Contingit sepius quod petitur aliquid in iuditio. puta peto .x. certi condictione ex mutuo. reus in iuditio confitetur quod datur utilis actio super ipsum s. utilis certi condictio. ut ff. ad l. aquil. l. primum. §. si et ii. nec admitto quod actio utilis detur contra illum. quoniam lite contestata ... utilis .xi. cum quoniam notantur ff. de interro. act. quod quidam voluerit ... l. l. et ff. de ... l. edictum et l. voluit et l. de etate. Et q. ... et l. si quis iurare ... enim confessi ... Respondeo ... quia ... ad hoc ut ego ... non operatur. ... confessiones tamen quesivit in iuditio et ... l. ... de confess. l. utica. et ff. de ... l. l. et l. ult. et l. sui. aliquo. et l. certi ... quod actio non est necessaria. In mo ... ut de actu creare. nam qui confitetur ... quodam est ipso iure ... ad ... condictio ... re sua. nam valet ... iudicis in ... re te. ut ff. ad l. aquil. l. ... curatoris ... et quidam ... condempnatus ... quousque ... natur. ut ff. de re iudicata. l. de bonis. ... ipso iure condempnatus ... adhuc condempnandus ... et ff. ... confessus. l. ult. et ff. de ... confessi ... necesse agere ... dicere in ... iudex procedat in ... confessus ille confessus est. ... non ... ac ... loc pro ea que dicta sunt. nam aut iudex ille coram quo sunt iste confessus ... et durat in eodem officio et a te peto ab eo quod procedat. ut dictum est. aut est mortuus vel remotus et alius subrogatus et tu peto a successore. sic apo. ut ff. de iudic. pronuntiatur et sic ... verum ... duratur instantia iuditii. pone quod triennium ... et si instantia ... non valent confessiones predicte ... instantia illius iuditii quo ad omnia et sicut confessiones remanent ... vacuantur. ut C. de iudic. l. properandum. ... aut si ... verum quod ... sicut ... locum ... utilis cum pone quod ... certi condictio

ex mutuo forte nuntium ... probare non potera tunc ... iuditio confessus. ego tamen fui confessus negligens quod non inibi condaretur ... triennium et ita triennium est elapsum volo agere utili certi condictione ex mutuo ex illa confessione, bene possum. nam non pereunt acta coram illo iuditio licet pereat instantia. quia acta coram illo iuditio vel gesta redacta in publica monimenta habere volumus perpetuam firmitatem. ut C. de re iudi. l. ult. nam et ea que sunt coram arbitris licet illud arbitrium dissolvatur ... iuditio ordinario. ut C. de arbitris. l. ult. ... habere locum hac actione hodie de facto ... civitatum in quibus ... cedente ... iudicis per annum ... alius actor ... libellum. sed tamen omnia que fuerint coram ipso gesta valent ... adhoc ut actio ... certi sit necessaria ... Tertium quod sunt iudex. ... cognoscere. ... Quartum quod ... Quintum quod in loco illo sit ... iudex ius reddit vel reddere consuevit. ut ff. de iustitia et iure l. ult. puta iudice sedere pro tribunali. ut ff. quis ordo in bo. ... aliquin ... procedente iudice ... confessio. non ... iudicem. ut ar. C. de dilat. l. procedente. ... rogat. act. l. voluit. ... confessio quod valeat. ... de confessionibus quest. ... libri ... in quibus ... cognitio ... et ea que dicta sunt ... talem actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod tunc sunt iudex hoc anno ... Item dico quod coram eo ego reclamaui de te et petii .x. certi condictione ex mutuo. Item dico quod super illa petitione ... confessata. Item dico quod ... confessus te debere michi illa .x. Item dico quod illa confessio facta sunt coram predicto iudice in palatio communis ... tribunali. Et reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod tunc sunt electus ... ad hoc ut cognosceret ... quia non sunt iudex in ... nonpotest cognoscere et sic ... non valeret ... coram incompetenti iudice ... confessio. ut C. ne ... l. ... valet ... quia sunt ... confessus ... sunt ... ut ff. de iur. dict. o. iud. l. ... et ff. de iudic. l. ii. Item ego dico quod ... sunt iudex. Item ego dico ... ill. x. tamen

libellus sunt datus. si illud ofitebitur actor sue
cūbet quia iā lis nonfuit ɔtestata. vn̄ sequit
q nulla ɔfessio facta fuit. p solū eni libellū lis n̄
ɔtestatur. ut c. de litis. ɔ. l. i. et In aut. de litigio
i ɔ. ūo. It ego dico q illa. x. tui ɔfessus q̄n iu
dex sbat p̄uiā. succūbet actor p ea quedā sūt. vn̄
act̄o ita ɔcipiat libellū. **Libellus.**
vob dn̄e. or. pōt. p. ɔ. e. R. d ɔ. quifuit co
rā titio iudice ɔfessus. se m̄ dbere. x. cū illa
x. ab eo peteret ex cā mutui. vn̄ q illa x. m̄ sol
uat. ago ɔ eū et ppono utile cā odict ex mutuo.
q ita recte ɔcipiatur libellus pbatur. p l. ff. ad
l. aquil. p ui. s; opponitur. miru ur quomodo da
tur utilis p illā solā ɔfessioē. immo dbet dari i
fctū. ut ar. ff. d psc̄p. u̇b. quor. R. immo d ur da
tur utilis. sicut pbasse ɔ illū daretur forte m
directa at p ɔfessioē. sidetur utl nonē miru si
eit insignori dȝa actoē. **Si aliquis gerat negotia sin mandato et sponte locū ht ɔtra eum actio negotioꝝ gestoꝝ. R. de ac tione negotiorū gestoꝝ.** directa.

Si aliquis te absente gerat negotia tua oriūtur
directa neg. g. ɔpetit ɔ gestorē que act̄o ad hoc
ut ɔpetat. tot sūt necc̄a. ut p̄mus q negotia abse
ntis gesta sūt. l p̄ntis et ignorantis. et inuitis. d
ob. q ex q̄ ɔe aliōqn̄ sipientis et pacientis locū
hēt mandati. ut ff. e. l. ii. et l. i. et ff. mandati et l.
sire numerandi. Sciens. si passus. et l. quipatie.
et l. ex mandato. §. ult. It scdm quod quis gerit
et sponte al' sie x necessitate. l suspitōe necessitatis
locū ht utilis. ut ff. e. l. att p̄tor. actōe hac
q gerantur negotia que fuerūt alicuius uiue
tis. aliōqn̄ si post mortē nonht locū neg. g.
ut ff. e. l. att p̄tor. in p̄n. o. uātū q oīa gerat q̄n
eo aīo accedit l q̄n alr erat gesturus. alr suffic
si uniū negotiū gerat. ut ff. e. si pupilli et l. pōp.
ii. vn̄ in hac actōe faciat actor tales pōitōes ɔ
fessiones. **Positiones. actoris.**
Ego dico sacrm̄to meo. q ego fui absens in tali
tp̄e. It ego dico q illo tp̄e tu administrasti ne
gotia mea. It ego fui p̄sens in ciuitate tali tp̄e
et tu administrasti negotia mea me ignoran
te. It ego dico q mea negotia que administra
sti in mea absentia l p̄sentia ut dictū ē spon
te administrasti. e contra reus faciat tales pōi
toēs. **Positiones. rei.**
Ego dico q tali tp̄e q̄n tu dicis q ego administra
ui negotia tua. Ego fui absens. si illud ɔfitebi
tur actor succūbet. quia ɔstat ex quo absens
ego non potui gerē. ar. c. d ɔhe et ɔmit. stipl. op
tima. It ego dico q quedā negotia q gessi ego
gessi te mandante. ut te p̄sente et sciente et pa
ciente; si illud ɔfitebit actor absoluetur reus

p mandati actoē q ht locū mandati. ut ff. si agit. in loco
agnien. f. mo. di. l. i. et ex. iii. d ɔfir. utili ul
inutili. c. ult. in fin. It ego dico q negotia que
administraui. gessi sub suspitōe necessitatis q ē
didi me tuū curatorē. si ɔfitebit actor succū
bet. quia locū ht utilis. ut dictū ē. vn̄ in hac
actoē ita ɔcipiatur libellus. **Libellus.**
vob. dn̄e. or. pōt. p̄tor. ɔ. e. R. d ɔ. qui ges
sit negotia mea et male. quia dolū ul culpā
adhibuit. unde quia p eī gestionē negotia
mea deteriorata sūt. i. e. ib. centū ab ipso peto
ad hoc ppono actoē directā. neg. g. ita ɔcipiet
libellū. si uis agē q administrauit et male sin
aūt administrauit et bn̄ et ht forte. c. d bonis
tuis que iste ṫ restituat cū usuris. ita ɔcipiet
libellū. **Libellus.**
vob dn̄e. or. pōt. ɔ. e. R. d ɔ. qui gerendo
negotia mea me absente. l p̄sente et ignorā
te pcepit ex bonis meis. c. ut q illa. c. m̄ red
dat ago ɔ ipm̄ et ad hoc ppono actoē neg. g. di
rectā. q ita dbeat ɔcipi libellus pbatur. ff. e. l.
i. et ii. et inst. d ob. que ex q̄ ɔc. s; opponitur q **q°.**
p̄mus libellus et scds sit male ɔceptus et ac
tō talis non sit intendi. certū ē q act̄o neg
g. ē stri et bone fidi. ut inst. d act. § act̄o tiu.
supius quom̄ p gestioē oritur. et sic oriatur
dbet oriri act̄o realis. cū ipm̄ gerere reale
ē. et fcū. ut ff. de curato. furio. l. ɔsilio. It in p°
libello quia dolū ɔmisit ul culpā nō dbet da
ri. neg. g. maxime in eo casu q̄n dolo l culpa
aliqua non gessit. immo potī dbet dari act̄o
neg. g. sup̄ s; dict. It in scdo libello si ht. c.
dbere p̄ seuendicare actoē utili. r. rei uen.
quia q ex re mea sup ē. meū ē. ut ff. d rei.
uen. l. solū. § ult. et ff. ad exhibn. l. d eo. R. i
mo d ur ɔpetit act̄o ex gestioē eni ɔoria
tur actio p̄l nonē miru hoc eni uides in
tutela q act̄o p̄lr ex cā administratoē o
ritur. s; illud exēplū p̄s; pati calūpniā. vn̄
melius pōt in dpōito. et ɔmodato qui ɔct re
ɔhuntur. ut inst. qui mo re. ɔ. ob. et tn̄ ac
toēs que oriunt p̄les sūt. d ur eni intēta
tur act̄o illa p̄lr sui d eo q ē ɔmisit l male
administrauit. ut et al' i act. tu ut. c. ar. tu.
gest. sui d eo q ht gestor apd se. ut et al'. ff.
man. ex mandato. verū tn̄ no q in hac actōe a
liqn̄ dbet quis ɔcipe libellū tm̄ si aliquid do
lo malo ab ē. aliqn̄ sitm̄ leui culpa. aliqn̄ sle
uissima. aliqn̄ sicū fortuito. fuans oīb; q
supius dicta sūt. nā aut gestū ē negotiū ali
cui d sui. adq gerend. nullus erat accessur.
et tc̄ tnr gestor negotioꝝ d solo dolo. et lata
culpa. ut. ff. e. l. att p̄tor. § int dn̄. aut gerit.

quis negotium alterius consuetum a se absentis consueuit gerere, tenetur de dolo lata et leui culpa. ut C. e. t. l. tutori. tenetur etiam de leuissima si alius diligentior erat accessurus uel quando gestor erat usus diligentissimi. ut ff. e. si pupilli. Quidam uero gerunt quis negotium insolitum, id est quod numquam absentis consueuit gerere, puta emendo uasa uitrea. tunc tenentur de dolo lata et leui et leuissima et etiam de casu fortuito. ut ff. e. si negotia absentis. Item et in aliis casibus tenetur de fortuito casu et omnibus ille qui gessit puta si specialiter sunt promissis casus fortuitus. ut C. e. l. negotium. Item quando accedit aliud dispendium. ut ff. e. si pupilli. Sed si quis negotia [illegible] item quando culpa gestoris precedit casum fortuitum. ut arg. ff. commo. l. si ut certo. § quod [illegible] et arg. ff. ad l. rodiam de iac. l. cum leuandae. § Ideo [illegible]. Unde secundum ea que dicta sunt uario modo possunt fieri positiones. dolus interrogatur et quando lata culpa. uel leuis. uel leuissima. uel casus fortuitus sit commissus. Item et notare potes per predicta et positiones et libellos qualiter debeas facere in hac actione negotiorum gestorum. siue negotium sit tuum re ipsa. siue ipso gestu. siue rati habitione. siue cura et sollicitudine. ut est [illegible] modis dicitur negotium alienum. ut ff. e. l. sed pupilli. negotium dicitur re ipsa tuum ut dictum est quando gero negotia tua. uel dicitur re ipsa tuum quod ipso gestu est [illegible]. puta refeci insulam tuam. ff. e. si pupilli. § quid ergo et qualiter in hac actione fiant positiones supra dictum est. Item est negotium alienum ipso gestu quando ego facio quod tu habebas necesse facere. puta quia solui denarios tuo creditori. unde mihi datur actio contra te. ut mihi soluas illam pecuniam quam solui. ut ff. e. t. l. si pupilli. et l. soluendo. Item est negotium alienum gestum rati habitione: puta quando tu exegisti aliquid nomine meo et ego habeo ratam illam exactionem. datur mihi actio negotiorum gestorum. ut ff. e. si pupilli. § Item quaeritur. Non ad hoc ut actio ista competat est necesse quod exegeris illud uel ab illo. x. Item secundum quod nomine meo exegeris alias numquam possem ratum habere illud negotium. ut ff. de procura. l. si suus. Item in quibus casibus re usu capta. prescripta. uel prescripta in quibus casibus negotium non meo nomine gestum possum ratum habere. reprobata. C. [illegible] qui dixit negotium non meo nomine gestum possum ratum habere de quo dicit ut notat pleno dominus meus in summa de negotiis gestis. Item [illegible] quod ego ratum habuerim. ut ff. e. si pupilli. Item quaeritur unde in hac actione actor faciat [illegible]

Positiones. actoris.

Ego dico quod tu a tali exegisti x. Item ego dico quod illa x. quam exegisti nomine meo exegisti. Item dico quod illam exactionem habui ratam. Et reus faciat tales positiones.

Positiones. rei.

Ego dico quod eo die quo dicis quod exegi, ego fui absens. si illud confitebitur actor succumbet. ut dictum est supra. Item dico quod illa x. ego exegi nomine meo. si confitebitur actor succumbet. quia non fuit exacta nomine tuo. Item ego dico quod illa x. que tu dicis me exegisse exegit Titius. In hac autem actione concipitur ita libellus.

Libellus.

Vobis domine [illegible] proponit [illegible] de C. qui a Iohanne meo nomine x. exegit et illam exactionem ratam habui. Unde contra ipsum ago quod illa x. mihi soluat, propono actionem negotiorum gestorum. Quod ita recte concipiatur libellus dicitur. l. ff. e. l. si pupilli. § Item quaeritur. Sed opponitur si aliquis exigat qui iuri nostro non est subditus. nec per eum nobis acquirere potest. ut ff. de acq. pign. soluto. § per liberam et C. per quas personas no. acqu. l. i. quomodo ergo hic extraneus exigendo in nostro nomine et si ratum habemus non potuit nobis actionem querere. Respondeo duobus modis. primo quod certa pecunia est casuale quod per aliam personam nobis queratur actio. si illa edatur nomine nostro. ut ff. si certum pe. l. singularia et C. si certum pe. l. i. si exigatur nomine nostro. ut dictum est. Vel aliter non acquiritur nobis actio per personam liberam sed per eius ministerium sicut hic. ff. de constituta pecunia. l. et licet et ff. de usur. l. si quis solutioni. § ulti. Item adhuc obicitur. quomodo potuit extraneus ille exigere pecuniam nomine meo cum exactio dicatur fieri ab inuito. ut ff. in. de leg. fidei co. § Respondeo. uel quia sunt contractus qui sine mandato admittuntur. ut ff. e. l. sin autem et ff. de procuratio. l. sed hec. Vel forte quia petiit nomine meo et ille a quo petebantur illa x. soluit.

Quaestio. Sed quaeritur. habui ratam illam solutionem. nonne possum aliquid exigere ab eo qui a eis non soluendo. numquid agam contra debitorem. uidetur quod ar. ff. de eo per quem factum est l. ult. et ff. de [illegible] l. i. plan. ii. Sed contrarium est quod ratam habui solutionem factam in meo nomine incontinenti fuit debitor liberatus et [illegible] fuit facta mea. ut ff. e. l. si ego. Unde licet ille sit non soluendo tamen debitor liberatur. non habeo actionem. licet in ante bonum nomen fuerit creditor qui inopem debitorem admittat. ut ff. man. l. uni cum.

Quaestio. Item quaeritur. si habui ratam solutionem non factam nomine meo [illegible] agere contra debitorem per mutuum. Respondeo. Sed nos et dominum Io. qui dicamus quod negotium non meo nomine gestum non possem ratum habere. non preiudicatur mihi. ut ff. de pact. l. si unus. te. at secundum [illegible] incontinenti liberatur debitor et mihi preiudicatur.

Si aliquis est tutor uel curator alicuius et gero negotia pupilli sui teneor negotiorum gestorum actione. Rubrica de actione negotiorum gestorum. sup.

Est et negotium alienum cura et sollicitudine: puta quando aliquis est tutor uel curator alicuius et ego negotia que debebat ipse ex officio gerere ego gero. unde habet locum actio negotiorum gestorum. ut ff. e. si pupilli. in prin. Unde ad hoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. primum quod ille fuerit tutor uel curator uel testamentarius. uel legitimus. uel datiuus. secundum quod gesserim negotia pupilli uel adulti illius tutoris uel curatoris. tertium quod contemplatione illius gesserim scilicet tutoris uel curatoris. ut in predicta l. si pupilli. unde in hac actione actor faciat tales positiones.

Positiones. actoris.

Ego dico quod talis est pupillus meus uel adultus cuius curam gero. Item dico quod tu gessisti negotia ipsius pupilli uel minoris. Item ego dico quod illa negotia que gessisti id est gessisti scilicet [illegible] tutele uel cure [illegible]. Contra reus faciat tales positiones.

Positiones. rei.

Ego dico quod ille quem dicis tuum pupillum habet xx. annos.

No. quot modis dicitur negotium alienum

No. bonum nomen facit creditor qui inopem debitorem admittit (?)

si illud confitebitur

si illud confitebitur actor succumbet, quia iam desiit esse pupillus. pubertate adueniente. ut inst. quibus modis tut. fi. Item ego dico quod iam est annus quod ille pupillus compleuit xiiii. annos. Item ego dico quod illo anno ego gessi negotia sua. idem dicas in minore. si illud confitebitur actor succumbet quia iam est maior. ut dictum est. In hac actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine or. pot. pistor. con. e. R. de con. quidam contra plantem gessit negotia pupilli uel adultitum mei. unde quia ex illa administratione uel gestione percepit. xx. libras. uel de re omisit quedam que debuit facere dolo uel culpa. ideo contra ipsum ago et peto illa xx. solui michi. ad hoc propono neg. g. actionem quod ita recte concipiat libellus dicit l. ff. e. si pupilli. sum et adiciatur contemplatione. sum non habet locum tantum actio predicta si pupilli. uel minoris negotia gesta sint. ut ff. e. l. item ait pretor. et si furiosi. **Si aliquis credens se tutorem uel curatorem esse et gerat negotia minoris tenetur actione utili negotiorum gestorum.** de utili act. neg. g.

Est et alia actio que appellatur negotiorum gestorum utilis et hec competit adulto. contra curatorem gerentem negotia alia. Item competit contra quis suspicione necessitatis gerit credens se curatorem cum non sit. unde locum habet utilis. uel sim. p. utilis. generaliter ista utilis competat in casu tali. dicit l. ff. e. l. ait pretor. et si furiosi. et contra curatori. et c. e. l. curatio. quod actio ad hoc ut habeat locum. tria sunt necessaria primum quod aliquis fuit curator uel credere se curatorem. Secundum quod gesserit ut c. arbitr. tut. l. quecumque. et in l. preces. tertium quod gerendo omisit aliquid dolo. uel lata. culpa. uel leui. uel aliquid apud se habet. ut in predicta l. quicquid. unde in hac actione actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod tu fuisti meus curator. Item dico quod tu credidisti te esse meum curatorem. Item dico quod tu meus curator administrasti. uel credens te meum curatorem gessisti. Item dico quod gerendo omisisti talia. dolo. lata uel leui culpa. Item dico quod ex illa gestione est apud te. ad ualorem. xx l. Item reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod tu tantum fuit curator si illud confitebitur actor succumbet. quia ex quo tu fuit tantum curator ergo non iste. Item ego dico quod plures fuimus curatores et omnes simus soluendo uel fuimus tempore deposita officii. si illud confitebitur actor non potest conuenire illum nisi pro parte sua. ut c. de plur. l. ex persona. Item ego dico quod tu solus administrauit et est soluendo. si illud confitebitur actor succumbet quia ipso conuenitur quia administrauit quia quidem administrauit ut c. si curator tutor non gesserit. l. i. et ii. et ff. de aut. et co. distra. l. i. et in tractatu. et c. de diui. tut. l. ii. uel esto quod hic reus administrauit. dicat ego dico quod bene administraui. si illud confitebitur actor non potest conqueri actor de mala administratione. In hac actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine. or. pot. pi. con. e. R. de con. qui fuit curator meus uel datus in testo et confirmatus. uel legitimus uel datiuus. uel credens se meum curatorem administrauit negotia mea et male. unde quod reddat michi rationem administrationis. ago contra ipsum. uel quia dolo. uel culpa sua lata uel leui contra multa adeo in administratione. item x. io illa. x. et de dispendio propono utilem actionem. nego. g. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. c. de neg. g. l. curator. et nota quod hac actione ago cum sit finita administratione curatoris. sum non. ut ff. re. pupilli. saluam fore. l. non. licet tutele non possit agi nisi finita tutela. ut ff. de aut. et co. distra. l. i. inst. et l. sed non datur. **Si tu gestis negotia alicuius et aliquid impendisti in illa gestione potes repetere per act. neg. g. contra. R. de contra. act. neg. gestorum.**

Verum quia sicut domino neg. competit actio. neg. g. et predictis casibus. Ita et ei qui gerit negotia competit contraria neg. g. pro impensas quas fecit. ut inst. de oblig. que ex quasi con. nas. et ff. e. t. l. ii. et co. de ea in dictis casibus competat. verum tamen faciunt dubitationem an agatur hac actione contra pupillum. uel contra maiorem. si contra pupillum inspicimus quatenus pupillus locupletior est. si agatur contra ipsum. aliquin si pupillus agat contra gestorem in solido compensabitur ipsi pupillo. quicquid expensum est. ut ff. e. l. ait pretor. et pupillus. Secundum inspiciatur quod sit locupletior tempore litis con. ut ff. e. l. litis. sed hoc intelligas in gestione. rei utilis. aliquin in gestione rei necessarie non inspicimus tempus litis con. sed tantum principium ut si in principio erat res illa necessaria pupillo et si adiuuit habuit euentum in co... tamen pupillus. ut ff. de solut. l. in pupillo. et ff. de except. l. in pupillo. Si autem agatur contra maiorem oportet quod a principio utiliter geratur negotium et si adiuuit habuit euentum. ut ff. e. l. sed an ultro. et l. ii. Item secundum ... utilia que competit contra pupillum contraria que competit contra maiorem quod impense que facte sunt cum pietatis causa tunc non possent repeti. ut c. e. l. alimenta et l. si paterno. et ff. e. l. nesennius. Item quod non sit facta paterno affectu. ut in predicta l. si paterno. Item quod non fiat amicitia. ut ff. e. l. si q. sed hoc intelligas de intima amicitia. que quidem paterne assimulatur. ut dicit l. illa. si quis non intelligas de qua liber. quia aliquin tamen quam competeret actio negotiorum g. sepe enim negotia amici gerimus in inimici. unde illa leuis amicitia non impedit act. neg. g. ut ff. e. l. si pupilli. et si quis filius meus. Item quod in illa gestione non interuenit culpa. ut ff. e. l. sine gona. et l. cum alienum. et ult. unde in hac actione actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod ego gessi negotia tua et sponte te absente uel presente et ignorante. Item ego quod pro administratione ego expendi in rebus illis. xx. de bonis meis. Item dico quod ego sum obligatus alio creditori. in xx. pro illa administratione. unde illa pecunia uidetur abesse gestori. ut ff. e. l. si quis ma

dato titii. Fulit. Item ego expendi illa xx. et ante
petii et noluisti michi solvere. istam confessione faciat
adhoc dum negotia deprehendatur inmora et sic te
neatur ad usuras. uel etiam cum usure ingnius actio
b;. ut ff. de usur. l. et in genera et ille que frequen
tantur in consuetudine regionis. ut ff. de usur. l. i
et ff. man. l. ideoque. Item si talis est quod queforte plu
metur quod fecisset cumplorata dicat ita in confessi
one. ego dico quod has expensas ego redegi in codi
ce rotuli meo / uel in quaternis meis. uel ego pro
testatus fui. quod faciebam istas inpensas animo repeten
di. si illud confitebitur actor reus repetantur in
pense. cessante presumptione. ut ff. e. l. nesennius et
ff. de relig. l. at si quis. Item ego dico quod utile e
rat tibi maiori. quod domum talem est reficere. Item
sic pupillus dicat. ego dico quod pro necessario do
mum talem est fulsi. Item ego dico quod equum est pro xxx.
et erat est ualens quod emeretur et adhuc habet equum il
lum. et reus faciat tales positiones. Positiones rei.
Ego dico. quod tu gessisti negotia paterna affectione
si confitebitur actor succumbet. ut dictum est.
Item ego dico quod tu causa pietatis gessisti illud negotium.
si illud confitebitur actor succumbet ut dictum est. Item di
co quod domus illa quam refecisti erat michi honerosa
ad reficiendum. si illud confitebitur actor succumbet
ut dictum est quia non fuit ceptum utiliter. Item dico
quod licet utiliter ingressus tamen tua culpa domus illa periit.
si illud confitebitur actor succumbet ut dictum est
quia non debet esse in pena premium. ut ff. soluto
matrimonio. l. si ab hostibus. Item sic pupillus ita dicat. ego
dico quod res illa quam emisti fuit michi inutilis et res illa
mortua est. si illud confitebitur actor succumbet ut
dictum est. uel sicut ualens dicat. Ego dico quod tu equum
illum utiliter comparasti. sed postea amisit. si illud
confitebitur actor succumbet cum quod non conventus non in
uenitur locupletior. In hac autem actione concipit
ita libellus. si uis agere peto quod soluisti pro illa
amministratione. Libellus.
Vobis domine. o. potestati. pi. c. e. R. de o. cuius nego
tia eo absente uel et presente et ignorante ammi
nistraui et sponte in qua ammininistratione. xx. de
meis bonis erogaui. unde ut illa xx. michi soluat
ago contra ipsum et peto et usuras que cucurrerunt a pre
more. adpredicta propono contrariam negotiorum gestorum. Sicut non
expendisti aliquid de tuo. sed es alii obligatus pro
illa amministratione ita concipies libellum. libell.
Vobis domine o. potestati. pi. c. e. R. de o. cuius nego
tia eo absente uel presente et ignorante gessi propria
gestione sum titio obligatus. in xx. unde quod ab illa
obligatione me liberet ago contra ipsum. et adhoc propono
contrariam. negotiorum gestorum. actionem. quod eum competat actio ut me libe
ret et agam ad tantum non ut aliquid det. dic. l. ff.
man. l. si mandato. meo. Quod quotiens cum primus.

libellus recte concipiatur. dic. l. ff. e. l. ii. et
unde de obligationibus quod ex contractus. inpu. et Sed ut quod ac quod
tamen ista non competat nec sit bene conceptus libellus.
dicendum est quod contraria gestorum. non competit cum quis ami
citia ductus negotia gerit alterius. ut ff. l. si quis
ac ille qui gessit gessit tanquam amicus. unde non com
petit. Item ut supra dictum est in hac actione. Item dona
ri uidetur quod nulla necessitate conceditur. ut ff. de
donat. l. i. et cuius per errorem dari repetitum est. ei quod
sulto dari donatum est. ut ff. de reg. iur. cuius at ille
non cogebatur gerere. unde si gessit inpensas non
recuperat. quo est propono contrariam negotiorum gestorum. quod rethinantur
in inpense. Item. quod opponis locum habet in eo quod donare
uoluit. at hic expensas fecit non animo repetendi. Item quia
quod repetuntur usure unde actio. petantur usure quod
est ibi imploratur officium iudicis non tanquam principale
sed tanquam executor. uel mercennarius. Si aliquis
credens se tutorem. uel fingens se tutorem gerit ne
gotium alicuius. conueniri potest ab eo cuius negotia gessit
utili actione negotiorum gestorum. Rubrica de actione utili negotiorum gestorum.
Si aliquis credens se tutorem cum non esset uel sciens se tu
torem non esse. finget tamen se tutorem. gerit negotium alicuius
conueniri potest ab eo cuius negotia gerit actione protu
tele ut ff. de eo quod pro tutore negotia ge. l. i. Et hic ualet
actio adhoc ut totum habeat cum sint necessaria primum quod opus est
dat se tutorem. uel sciens tutorem non esse finget tamen se tuto
rem. ut dictum est. siue sit liber siue sit seruus. non curo ut
ff. e. l. i. Et primum et secundum secundum quod gesserit. ut dic Rica.
de eo quod conuenitur pro l. i. Et cum eo. Tertium quod pupillus sit
ille cuius negotium gestum sit. ut ff. e. l. i. Quartum
quod omnia gessit. aliquin si quedam gessit et quedam non tamen
si aliud esset gesturus uel si sciuit non esse tutorem et
abstinuit non contractauit necessarios pupilli. ut ff. e.
l. i. Fuit unde in hac actione faciat actor tales positio
nes. Positiones actoris.
Ego dico quod tu credidisti te, quod meum tutorem fuisse.
Item dico quod tu sciebas te meum tutorem non esse sed tamen
tutorem te fingebas. Item dico quod tu gessisti negotia mea.
Item dico quod ex illa gestione est apud te ad ualens. c. uel. Item
dico quod talia potuisti gerere et omisisti unde sum affec
tus dampno. in c. uel. Item dico quod propria scienti te non esse
tutorem tu omisisti contractiones necessariorum pupilli.
et reus faciat tales positiones. ego dico quod tempore illo quo gessi
sti tu eras maior xiiii. annis. si illud confitebitur actor
succumbet quia non habet locum si quis inpuberes negotia
a gesta sunt. ut ff. e. l. i. Et curator. Item illa negotia
agessi ut curator a pretore datus. si confitebitur actor suc
cumbet quia locum habet. negotiorum gestorum. ut ff. e. l. i. Item dico quod
negotia tua que gessi ego gessi tanquam amicus. si confi
tebitur actor succumbet. quia habet locum actio negotiorum gestorum. ut supra in
actione contraria negotiorum. tractaui. Sicut non gessit ipse et uult
se defendere dicat ego dico quod tu tantum gessit negoti
a tua credens se tutorem tuum esse. si illud confitebitur actor

succumbet per illud ubi. quia si ille tamen gessit consequitur quod ille non gessit inhacuit actione concipitur
ita libellus. Libellus.
vob dne or. pot. pi. c. ego R. de co. quod talis quidam tutor gessit negotia mea. cum non esset ex qua gestione suit. e. apud eum. vel ex illa gestione me dampnificavit. in c. unde illa c. peto et adhoc propono actionem
protutele. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. i. ff.
e. t. qo. Sed opponitur cum specialis actio sit edenda
non videtur specialis edita. nam ita ubi notatur proprium nomen actionis. sed adiectionem ut in act. de peculio dixi. et ideo
deberet dicere. ago actionem. neg. g. protutele. et ita
diceretur recte concipiendus libellus. Re. immo est proprium nomen
actionis. sicut si aliquis cum verus non sit actor. tenetur tutele.
Ita si aliquis cum non sit tutor. tenetur protutele. sic videmus
in hereditate si aliquis est heres tenetur ut heres. si autem sit pro herede tamen
pro herede. ita quod illa ubi protutele pro herede sit una pars. sic bonorum
possessor. ut ff. de usuc. pro herede et ff. de petit. l. pro herede. Illud
autem attendendum quod sic datur protutele contrarium. ita debet dari
utilis. neg. g. contra illum qui cum tutore se credit et gerere
laudatur alieni iuris quod hic tractatur de actione protute
le cum non sit tractatum de actione tutele. quia illud ideo
quia hec protoria illa civilis. quod sit protoria. dic. l. ff. e. l.
i. et ideo cum de protoriis primo tractemus. ideo po dea dicamus. Si aliquis credens se tutorem cum non
esset aliquid impendit in administratione bonorum
pupilli pot. petere per contrariam protutele actionem. R. de contrariam actione protutele.
Contra autem competat actio protutele quam pupillo ita competit
contraria protutele illi qui gessit. ut ff. e. l. ult. ideo decanus
de ant. Unde adhoc ut competat illa sunt necessaria que dixi in
act. superiori. Item et quod impensas fecerit in rebus illius pupil
li. ut ff. de eo. quod pupillo. l. ult. et ff. de eo. tut. indi
l. i. § adhanc actio. Item aliud. quod protutor iste non obiecerit in modum compensationis impensas quas fecit. vel si opposuit iudex non reprobavit. ut ff. e. l. i. § preterea. Item il
lud quod impendit quod fuerit utile pupillo. licet adhuc
sit huius eventum. ut ff. e. l. quod si. § iussit. Item non solum propter impensas immo propter eo quod quid ab eo pupilli negoti
is. vel et ideo obligatus. ut ff. e. l. ult. Item aliud quod illo
quod exigit per contrarium protutele iudicium non possit exigi per
aliam actionem. ut ff. e. l. i. § an iudicium. Item aliud
quod officium protutele sit finitum. vel et non finitum. ut ff.
e. l. i. § finito. Unde actor faciat tales positiones.
Positiones. Actoris.
Ego dico quod tanquam tutor administravi negotia
tua. Item ego administravi et in illa administratione expendi. xx. Item ego illam administrationem utili
ter incepi et consummavi. vel saltem utiliter incepi. Item ego
dico quod pro illa administratione sum obligatus in xx.
Contra reus faciat tales positiones. Positiones. rei.
Ego dico quod tempore illo quo gerebas negotia. ego eram maior. xxv. annorum. si illud confitebitur actor succum
bet quia non habet locum protutele. neque contraria ut in
superiori act. dixi. Item ego dico quod tu voluntarius
cum incepisti gerere. si illud confitebitur actor succumbet.
quia non fuit negotium utiliter inceptum ut dictum est. Item
ego dico quod a sponte gessisti. si illud confitebitur actor
succumbet. quia locum habet. neg. g. sic. c. de negotiis gestis
neg. g. Item ego dico quod consequi actione protutele contra te quod
in voluisti tibi compensare et iudex reprobavit compensationem.
si illud confitebitur actor succumbet ut ff. e. l. i. § preterea. in hac actione concipitur ita libellus. Libellus.
vob dne. or. pot. pi. c. e. R. de co. quod bona administravi. credens me tutorem illius in qua administratione expendi. xx. ideo illa xx. repeto per contrariam actionem
protutele. quod recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de contraria
t l. i. qo. Sed videtur quod actio talis non competat. cum tamen
quia debeat pupillus. cum negotia gesta sunt quando potuit obligari sine auctoritate tutoris. certe non quia si
obligatur saltem naturaliter obligatur. ut ff. de nova
t l. i. § ult. que sola naturalis non potest ad agendum. ut ff.
de pact. l. iuris gentium. § sed. quod obligari potuit cum
auctoritate illius qui tutoris. Ratio non valet quia cum auctoritate veri
tutoris pupillus ipsi tutori obligari non potest. ut ff
de auct. tu. l. i. Ita quod respondeas. dicas quod pupillus ob
ligatur et in furiosis, propter gestionem, nam licet quia extra
obligatio venit. sic hic propter gestionem obligatur pupil
lus et furiosus. ut ff. de act. et obl. l. furiosus. et l.
quas inducitis loquuntur in obligatione personali
in qua pupillus non obligatur civiliter et naturaliter
est sine tutore. super pupillus contra hec. vel loquitur in
contractu ac in quasi contractu. sed ut dictum est qo. Item opponi
tur actio ista protutele. est simplex quia et directa. et contraria simplex. sic simplex quando oritur ex re. Ro. et hoc alibi pro
ignorantia cum ex re oritur ut in illis quibus mo. re. contra
ob. scilicet debitor sit in simplex. ut c. de distra. pig. l. sed in
placiti et ff. de pactis. l. sic. x. § de pignore. Item adhuc
opponitur tutor cum vel protutor sit debitor est et non potest
stare abinuo sustinere tantum actionis. s. quia a
quo non potest et hoc si ab initio fuit debitor. si autem si
ac postea debitor in administrabit sibi adiuncto cum
tore. administrabit. alioquin ex illa act. non agere. ut
mant. ut hic quoquibet se res inuito. ob. hi. coll. v.
et est posita. i. e. quidam. tuto quod autem minoris debitor.
sic actione privatur ut dictum est. quod si intrabit ac
tionem contraria protutele vel actionem contraria tutele. Re. quod dicit autem
de eo qui sit debitor minoris quod non possit agere sub
audi ex alia cum si stat debitor. non autem si stat ratione ipsius
administrationis. quia alioquin cum tutor et curator in pe
dat. et ita fiat creditores minorum vel pupillorum. Iam debet
dari vel ad unum seperatur quod non est verum. quia alii in
certis casibus tutorem habentia necessarior vel curator dantur
ut c. in quibus ca. tuto. hab. tu. vel cu. da. pot. de quibus
casibus casus ille vide. Si de positum apud quem res
tuas cum timoris incendii ruine naufragii seu
tumultus recipere noluit restituere habes actionem depositi. R. de. actione depositi. pretoria.
Ora ad ponitur aliquis res suas aliquo timore incendii
in loco vicini tutorem. ut fit bononie de incendium
semper contingit. vel cum tumultus. propter aggressionem populi ut apud
aretium. vel cum naufragium. ut in hiis qui per mare vadunt
cum navibus et sic venetiis. vel ruine quando domus aliqua
minatur ruinam. sic apud messanam et in hiis ubi casibus.

cõpetat actio d'põiti ꝛ ẽptoria (ido d'clarandum est) vñ adhoc ut actō illa cõpetat tot sunt necc(ari)a. ī(n) p(ri)m(is) q(uod) aliquis illo(rum) casuū int(er)uenisset. (Scd'm) q(uod) res illa fu erit d'pōita ut ff d'pōiti l. q(uo)tumult(us) ꝛ l. i, §. i ꝛ in st. d'act. §. seq(ue)ns (Tertiū) q(uod) metus illesinat ualidus qui cad(er)et in hoīe(m) cõstante(m). al' non h(ab)eret rō(nem) ut est ima tō nautamoris. ut ff. d' re. iudi. l. siquis ab alio. ide(m) ff. d' dap(no). infe(cto). ide(m). ff. loc(ati) ꝛ c(on)d(ucti). l. i (Quartū) q(uod) ille insitietur apd' que(m) d'pōitur adhoc ut d'etur in duplū. alioq(ui)ñ in simplū datur. ut inf(ra) p(ro)x(ime) ff. d'pōiti. vñ in hac actōe actor faciat tales pōitōes.

- q3.
l. i hac. s.

Positiones. actoris.

Ego dico q(uod) tali die l' nocte fuit incendiū in do mo mea. It(em) tali die passus sū naufraugiū. l' imm inebat m(ihi). It(em) tali die dom(us) mea minabat(ur) m(ihi) ruinā. It(em) tali die pp(ro)l(ter) arctu(m) mouit sedict(ionem) c(ontra) me. It(em) sup(er) sit incendiū in domo mea. It(em) tali die nauis (que) erā passa e(st) naufraugiū. It(em) dico q(uod) illo die d'posui apd' te res tales puta pannos l' d'narios. It(em) dico q(uod) res illas tu m negasti reddere q(uo)m petebā. It(em) dico q(uod) ius(tus) fuit met(us) ill(e) ruine, l' tu multus. l' naufraugii ul' incendii. quia dom(us) mea ta(m) c(on)burebatur. ut ff. ad l. aquil. si quis fumo. n(on) a t(empor)e res agitur pari es enim p(ro)ximus ardet. (Sed) reus faciat tales posi tiones. Positiones rei.

Ego dico q(uod) incendiū illud ul' ruinā l' tumultus ul' naufragiū fuit tali die s(cilicet) an(te) q(ua)m ille ponat d' die sua. si illud c(on)fitebit(ur) actor succub(et) quia non fuerit d'pōite illo die. quod dicebat actor. ut ar. c. d' c(on)f(essi)s(ione) ꝛ c(on)tu(macia). l. sup(er). l' optimā. It(em) ego dico q(uod) q(ua)n(do) die illo fuit ortū incendiū. tu res illas quas a me petis ꝛ dicis te d'posuisse apd' me (tu d'posuisti apd' titiu(m)) si illud c(on)fitebit(ur) actor succūbet. quia ex quo apd' fu erūt d'pōite sequit(ur) q(uod) nō apd' illū. ut ar. C. d' p(ro)cur. l. marit(us) ꝛ ff. d' iudic. l. cū p(rae)tor. It(em) ego q(uod) illud in cendiū non appropinquabit domui tue p(er) iiii(or). domos. si illud c(on)fitebit(ur) actor succūbet. ut ff. q(uod) ui, aut clam l. s(ed) alius. h(abe)re iiii(or). It(em) dico q(uod) s(ae)p(iu)s uolui restituere res illas quas apd' me d'posuisti. si illud c(on)fitebit(ur) actor non poterit agere ad penā. It(em) dico q(uod) res illas quas apd' me d'posuisti ego restituo tibi si illud c(on)fitebitur actor succūbet. quia uidet(ur) q(uod) p(er) ip(su)m ab illo petit. In hac aut(em) actōe c(on)cipitur ita libellus. Libellus.

Vob' d(omi)ne or(ator) pot(estas). pi. c(on)q(ueror). c. R. d' c(on). apd' que(m) d'po sui res tales t(em)p(o)r(e) incendii. l' ruine. l' naufraugi i. l' tumultus (quas res negat se ap(u)d se h(ab)uisse in eā d'pōiti ꝛ redde(re) c(on)dict(um). vñ res p(re)dictas p(e)to in duplū m(ihi) restitui. ad p(re)dicta p(ro)pono actōe(m) d'pōi ti q(uod) ita recte c(on)cipiatur libellus p(ro)batur. ff. d' pōi ti. l. i. §. i. l. q(uo)tumult(us) ꝛ inst. d' act. §. seq(ue)ns. q(uo)ti. S(ed) ut q(uod) male sit c(on)cept(us). quantū ad penā. ut dic(tum) l. inficiando qui rē d'pōitū furtū n(on) c(om)mittit. ut ff. d' furtis. l. inficiando. quo(modo) (er)go hic pōitur in duplū cū furtū n(on) c(om)mittat(ur). (Re) q(uod) n(on) c(om)mittit(ur) furtū (qua)n(do) inficie tur quis d'pōitū. ut p(re)dictis. uiii. caus(is). l' alit(er) n(on) c(om)mittit(ur) furtū. n(on) a(utem) illud duplū in furto totū ē pe na sine rei p(er)secutōe. h(ab)et aut(em) siplū ē pena. s(ed) nec sip(lu)m ut pena in act(ione). i(n)f(ra). istam q(uae) c(om)petit c(on) publicanū. ut ff d' publicanis. l. i. ul' si non negauit a p(ri)ncipio tamē ne neges in p(ro)cessu cāe dicas ita. Libellus.

- ·r libellus

uiii nō ueniut ī
[illegible] furti. s(ed)
[illegible] in talia
pena.

Vob' d(omi)ne or(ator) pōt. pi. c(on)q(ueror) ego R. d' c(on). apd' que(m) d'posui res tales p(er) incendiū ruinā naufragiū ul' tumultū vñ peto res illas m(ihi) restitui. p(er) act(ionem) d'pōiti. nec admitto q(uod) quādā uoluit simplicit(er) admitte(re) q(uod) fieret libellus. s(cilicet) q(uod) res tm̄ restituerentur. q(uia) q(uod) sup(er) ea negauit post lite(m) c(on)testatam. q(uod) p(er)tineat ad offiū iudicis q(uod) in duplū c(on)d'pnet. ut ar. ff. d' iudic. l. solemus. ꝛ ff. d' edilic. e. l. ediles ꝛ §. ita ... S(ed) ut q(uod) sc(un)d'(um) libellus sit male c(on)ceptus. n(on) a quilibet actor d'bet c(er)tus eē d' iure suo. ut ff d' ac. (e)t o(bligationibus). l. cū tali(ter). quō h(ab)et(ur) sub alt(er)natōe p(ro)ponit. (R)e(spondeo) h(oc) contingit p(ro)p(ter) responsionē illi(us) c(on)uenti d' quo incert(us) est qualit(er) d'beat respondere. sic ꝛ al'. ff. quo(rum) leg. l. i. ꝛ ē notand' q(uod) ista actō d'pōiti in h(is). iiii(or). cau(sis) ē p(ro)to ria. in aliis aūt ē ciuilis, ut ff. d'pōiti. l. i (p(re)dictis) mō(dis) p(o)t(e)s(t); c(on)cipi libellus. in oīb(us) h(is) quecresc(unt) inficiando. p(er) infi tiatōe(m). ut c. d' c(on)dic(tione) in(debiti). l. ea que sic ē actio. l. aquilie ut ff. ad l. aquil' ꝛ d' uer(so) titulo. (e)t h(aec) actō. ꝛ sic legatū relictū uenerabili loco si inficiat(ur) actō ex(tra) eo. ut inst' d' act. §. ꝛ inst. d' obli. ex q(ua)si c(on)tractu. §. ult. ꝛ c. d' (e)p(iscop)o. mi. pe. aūt. s(ed). q(ui)c(un)q(ue). (Si q(ui)s aliquis t(er)ras mag tuū uiā publicā reiecit. tu potes age(re) c(on) ip(su)m actōe ui e reiecte. Rubrica d' actōe uie reiecte.)

- et si ip(s)e fuit re
inficiatus. peto i
illas m(ihi) in duplū
restitui. ꝛ ad hoc
p(ro)pono actōe(m) d'p(ōiti)

o p

cui(usdam)

·c(ontr)a(dicti)

Si uicin(us) in agrū tuū uiā publicā reiecerit agere pot(es). ꝛ speciali(ter) fundū factā ē uia publica actōe uie reiecte. adsunt uiē eē. i. quā ei uiē eēt sua q(uod) uia pu(bli)ca p(er) fund' ill(ius) facta non eēt. ut ff. d' uia pu(bli)ca. l. si in agrū quā actōe dicit quidā eē p(ro)p(riu)m nom(en) actōis ꝛ ita ē in arbore actonū in sp(eci)ali articulo. ꝛ ita b(e)n(e) sonat ac tō uie reiecte. sic ꝛ nom(en) alterius actōis. alii dicit q(uod) nom(en) sit p(ro)p(riu)m nom(en) actōis s(ed); ē adiectō sicut d' speculo. ꝛ q(uod) leg(itur) in l. p(re)dicta si in agrū. ff. d' uia pu(bli)ca. q(uod) dat(ur) actō uie reiecte. i. p(ro)p(ter) uiā reiectā datur actō. s(cilicet) legis aquilie u tilis. ul' actō in factū. sic ꝛ al' d(icitu)r datur actō d' dolo. i. p(ro)p(ter) dolū datur actō. s(cilicet) ut mandati ut. c. d' dolo. l. i. (vñ adhoc ut actō illa c(om)petat tot sunt necc(ari)a. p(ri)mū q(uod) uiā pu(bli)cā quis fecit p(er) fund' uicini sui. (Scd'm) q(uod) fund' ille sit uicini. (Tertiū) q(uod) p(ro)p(ter) hoc dapnū sit illatū illi uicino. p(ro)p(ter) cui(us) fund' uia pu(bli)ca facta ē. sic h(aec) oīa colligun tur. ex l. ff. d' uia pu(bli)ca. l. si in agrū. vñ actor faciat tales pōitōes. Positiones actoris.

- ·circulo

Ego dico q(uod) uia pu(bli)ca. sol(e)b(at) ire ꝛ d'bet ire p(er) tales p(ar)tes. It(em) dico q(uod) illā uiā tu fecisti uicin(e). l' in misisti eā p(er) fund' me ū. It(em) dico q(uod) p(ro)p(ter) talē uiā inmissā dapnū m(ihi) illatū ē scilica tū. h(ab)e(tur) ī c. librū. (Ex) reus faciat tales pōitōes. P(ositiones) rei.

- ·reiecisti

·uiit

Ego dico q(uod) uia pu(bli)ca. ire ul' uad(er)e ꝛ ire d'bet p(er) tales pa rtes. It(em) dico q(uod) iuxta p(ar)tes illas. l' fines ē fund' tuus. It(em) dico q(uod) p(ro)p(ter) talē uiā pu(bli)cā. a me missā ita c(on)dict(um) tua facta ē melior m(ihi) ē p(ro)p(ter) strictā ꝛ uiā pu(bli)cā potes uid(er)e in t(er) mola ... tua rompetas ꝛ p(ro)p(ter) uiā t(ra)nseuntib(us). In hac aūt actōe si dicas q(uod) sit p(ro)p(riu)m nom(en) actōis c(on)cipias ita libellū. Libellus.

Vob'. d(omi)ne or(ator) pōt. pi. c(on)q(ueror) e. R. d' c(on). q(uod) in agrū meū ui ā pu(bli)cā reiecit. seu immisit p(ro)p(ter) q(uod) uicine mea. i. c. ue illa uia ita reiecta eēt. un(de) illud m(ihi) int(er)eē peto ꝛ adhoc p(ro)pono actōe(m) uie reiecte. q(uod) ita recte c(on)cipiat(ur) libellus ꝛ ad uiē eē ꝛ ad actōe(m) p(ro)pōitā. dic(tum). l. ff d' ui. a pu(bli)ca. l. p(ri)ma. si aūt es incertus q(uod) sit p(ro)p(riu)m nom(en) actōis re tineas oīa ī libello pōita ꝛ dicas adhoc p(ro)pono l' item

Fla. h. q̄ qn̄ uia uicinꝰ p̄ fūdꝰ alienꝰ
q̄ ille p̄t tā claudere sine auctēcat.

ul' utilē aquilie subsidiariam. q̄o. S; opponit̄ q̄ actō non sit ibi pp̄osita. ut̄ enī q̄ ꝯpetat ad hoc ut uia remoueatur non. uīt adūt̄ eē. R̄ immo adūt̄ eē ꝯpetit ut dictū ē q̄o. Quid q̄ si uellet agē ad hoc ut uia remoueretur. R̄. non eādem actoē p̄dictā ꝯpetē. S; ēdo q̄ p̄ter sua aūc. claudē / ita q̄ ipsē uī transire non p̄sit. sic sepe dicto iudic̄ z hēr leges ff. ad. l. aquil'. l. que admod. ꝯ s̄ppētū z oz. z ar. c. d alluuionib;. l. a q̄o. S; quid si egit quis pro ꝯ uicinū quīnā pū usuū fund' reicerat / z sūt ꝯtentus uīt eē. nūquid poterit postea claudē. sic dicitur / uideretur q̄ sic. p̄ ar. d solut. l. stichū aut pa philū. ꝯ dolo / ꝯ ū uīcdo. quia cū ipē huit p̄tiū z p̄tiū loco rei succedit. ut ff. d pet. her. l. si z rē z p̄tiū. q̄ uidetur fund' hr̄e uī non p̄t remouere q̄o. S; illud q̄r q̄ si aliquis reiceat uiā puatā p̄ fund' uicinū. nūquid aget p̄dcā actoē. R̄ ēdo utilē lo cū hr̄e. p̄ter z intentare negatoriā sic dns fundi ut ff. si s. uīn. l. u. sicut uōe dns fundi s; forte sibi publiciana. ut ff d publicia. si ego.

Si aliquis ꝯpellat te p metū tradas rē. ul' p mutuū hs̄ ꝯ illū actoē q̄ met' cā p quā ab illa obligatoē pōt liberari. z rē illā recuperare. R̄ d e. actione quod metus causa.

Conpellit quis aliquē p metū qui caderet in hoīē ꝯstantissimū. quia ꝯtinet corporis piculū z aiē cruciatū. ut rē aliquā sibi tradat. l' uendat. l' donet. l' eū ab obligatiē liberet. uñ metū passo succurrit p actoē q̄ metus cā q̄ ꝯplis ē z p̄toria z quolibet possessore rei p̄sequitur. ut inst. d act. ꝯ sequēs. z ff. e. l. metū. ꝯ uolenta. z ꝯ hec actō / uī adhoc ut actō ista ꝯpetat tot sūt necc̄ia que dixi. s. in aūc. uñ i utrē quedatur sīlī metū passo / z ꝯfessiones actoris z rei. ibi. inuenies / uerz quia in hac ꝯlā ē duplex sñaz / uerz p. z dūm. Jo. t; uīt utraq; sñā sit diffinitiua. l' pma uīt locutoria. z sedā diffinitiua. q̄ ultimū ꝯtinēt. p. ido diuersis modis ꝯcipiunt̄ libelli. uñ s̄dm. p. ꝯcipitur ita libellus.

Libellus.

Vob dne. oz pot. pi. ꝯ. e. R. d oꝯ. quirō talē m p metū abstulit. uñ rē illā peto m restitui / qm̄ d dolo rep̄mittat. uerer illa d terioz facta sit. z sic restituatē ꝯ dic. peto ipm̄ m inquadruplū ꝯdepnari. ad p̄dcā p̄pono actoē q̄ metus cā. q̄ ita recte ꝯcipiatur libellus p̄batur. inst' d act. ꝯ sequens. z ff. e. l. metū ꝯ ex hoc edco z l. sicu exceptoē. ꝯ si ig̃ nonrestituat̄ / sic z bt fieri libellus in actoē ad exhibē d. d ꝯcipiatur ita peto rē talē m exhiberi. z exhibitā uendico. ut p̄batur. ff. ad exhib. l. iii. z hoc. aūm sic p. eā minuendaz litiū cū sit boni p̄toris lites minuere. ut ff. sictū. p. l. quidā / dūo aūt. Jo. dūo meo uidet̄ q̄ sit utraque sñā diffinitiua z sic sine os. duoñ libelli p̄mi ita.

Libellus.

Vob. dne. oz pot pi. ꝯ. e. R. d oꝯ. quirē talē p metū m abstulit. uñ rē illā peto m restitui ad p̄dcā p̄pono act. q̄ met' cā / sua ꝯdepnatoē. l. q̄ restituat. si ipsā restituere ꝯ dic formabit aūt libellus in hūc modum.

Libellus.

Vobis dne. oz pot. pistoz. ꝯ. e. R. d oꝯ. quirē talē p metū m abstulit. z ad eā restituendā ꝯdepnatus restituere / ꝯ dic. uñ ipm̄ peto in quadruplū ꝯdepnari. ad p̄dcā p̄pono act. q̄ met' cā. sicut ꝯcedis q̄ utraq; sñā sit diffinitiua. necō hēs ꝯcedere q̄ duo libelli dentur. cū sit impossibile q̄ sñā diffinitiua sine libello z aliis sollepnib; ferri non p̄sit / z tñ admittit libellū. p. uerūtamen dicet p̄mā sñaz nō uīt locutoriā. nec diffinitiuā / s; admonitoē quādā. sic p̄cedit admonitō. in aūt. d hr̄di. z falc̄. coll. i. z ē posita. c. d iudi ꝯ aūt. amplius hoc / m̄ tñ uidetur q̄ pma sit diffinitiua. z q̄ a libellus datur. z iuratur d calūpnia z oia sunt q̄ in diffinitiua exiguntur. quia sine ꝯclusiō impōito. ut ff. d re. iudi. l. i. d sedā aūt uidetur q̄ nō sit diffinitiua / s; q̄a executio p. nā p̄ma datur in restitutoē. simpli. q̄ p metū fuit ablatū. sedā sñā datur ad penā qua pena imponitur. s. tripli. ut ff. e. l. si cū exceptoē. ꝯ si quis nō restituat. z ꝯ sītas. z ꝯ quadruplatur. z ꝯ quatenus. nā si quis rē non restituat sub audi expa sñā ꝯputato p̄ simplo in quo sit ut p̄ pma sñaz ꝯdepnatus / ita intellig. l. sicū. ex. ꝯ si. z ꝯ quadruplatur. infin̄ quō enī p̄sit dicē aliqui q̄ pma sñā / sit uīt locutoriā tanq̄ diffinitiua. cū z libellus datur z lis ꝯ. z iuratur d ca lūp. z alia uīt uenuīt m processu cāe sic m alia diffinitiua. R̄ z fertur expressa / z sine ꝯclusiō impōnit. z appellatur ab ea. z dāmi q̄ quadrimestria sic z m alus diffinitiuis. ut ff. e. sicut ex. ꝯ q̄ sitō. si enī p̄sum dicē q̄ sedā sit diffinitiua quia in sedā sñā non dat̄ libellus nec iuratur nec iurat̄ d calūpnia nec alia sūt q̄ d dantur in alia diffinitiua. ri q̄ fertur in scriptis. nā qua roē dicis illā sedam diffinitiuā / eadē roē dicēs sñā sedam quedatur in realib; / h uiā arbitrariis. s. d minnds inlitē. ul' d soluendo uīt eē. q̄ sit diffinitiua ut ff. d reiuon. l. qui restituere. z ff. d pigno. l. si fund. ꝯ in uendicatoē / ꝯ m aūt q̄ sedm sñaz uñz ꝯcipietur libellus. nā p̄ p̄po q̄ ꝯcipiatur sedm q̄ dixit. p. ut. s. notatū / l' alit̄ ꝯcipietur libellus simplex ut dictū ē uīt m restituat quā p metū abstulit. ut s dictū ē nec faciā aliquā mētoē d pena n z ꝯcipiā sedm libellū quo ad penā. ut dixit dns. Jo. immo iudex ex offō suo ꝯdepnab. z illo triplo l' quadruplo. illo simplo ꝯputato / in quo sūt ꝯdepnat' in pma sñā / z nullo alio libello porrecto / sic in d o iuuīt uīt z uī z q̄ uīt ponitur loco pene. p̄ ꝯtumacā nonrestituentis. ut ff. d iuliuz. iurā. l. a. q̄ l' iurand' in litē nūquā in libello n z p ea adhoc libellus d nouo formatur / z tñ iudex ꝯdepnat ex offō suo. ut ff. d rei uñ. qui restituere. z d pig. si fund. ꝯ in uendicatoē / formaē enī ita libellus. agit titi' ꝯ seiū a quo rē talē petit sibi restitui rei uñ. si ꝯ dic in libello z si uult restituere sup arauit in litē iurare. adq; hec; non sit uere diffinitiua p ea q̄ dicta sūt / hēt tamē uī similia diffinitiue. quia cōo ab eo p̄te ap. z ꝯdāē.

qo. contrarium quadrimembris [illegible] libellus omnis sic opponitur. actio quod metus causa utilis est. ut ff. e. l. metum. Quod uiolentia quam in quod ciuitas fieri uidetur res persequitur. Et haec actio licet sit utilis imitatur tamen naturam realium. sic ad exhibendum et caluisiana et pauliana et fauiana que pluries sit in personam possessores et imitantur naturam realium et haec uera sunt siue res auocare quod sunt per metum tradita siue utiles obligationes per metum factas auocare. concipietur ita libellum. Libellus.

Vobis domine o. p. peto contra R. de c. qui per metum compulit ut sibi venderem. uel promitterem rem talem. unde compulit ut sibi uenderem. uel promitterem rem talem. uel per dicta obligatione me liberaret ago contra ipsum et propono contra dicta obligatione me liberet ago contra ipsum et propono actionem quod metus causa. quo loco habet hec actio siue negotium sit perfectum siue imperfectum et in obligationibus rescindendis. dicitur l. ff. e. l. metum. § sed quod praetor et § ex hoc edicto. Si aliquis dolo te deceperit in contractu siue ex proposito siue ex incidenti habebis contra illum actionem de dolo. Rubrica de dolo.

Quia hodie temporibus nostris de dolo actio locum habet quia inueniuntur decipere alium in contractibus bone fidei et stricti iuris. ideo uideamus quando locum habeat hec actio. quid autem iuris sit quando dolus dat causam contractui bone fidei. uel stricti iuris. uel quando incidit dic ut notatur in summa domini mei. [illegible] adhoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. in primis quod dolus interuenerit uel dans causam contractui uel incidens in contractu. Verbi gratia. dat causam contractui quando ego nullo modo eram contracturus [illegible] pro nullo enim pretio uendere ego semper contradicebam. tu dicebas glosule male sunt et ita inutiles. et imperator uenit quod destruet omnes nouellas. ego tali tua suasione inductus uendidi. ecce dolus dedit causam contractui. sed bone fidei ipso iure nullus est contractus si stricti iuris tenet, et dabitur actio de dolo. ut ff. de dolo. eleganter et c. de inutili stip. l. dolo. potest et poni exemplum per l. c. de her. uel act. uen. l. quando dolus incidit in contractum quando ego uendituro codicem tu mihi dissuasisti per quod ego minori pretio uendidi puta ualebat. x. dedi pro vii. tunc si contractus est bone fidei [illegible] dolus [illegible] usque ad ultimam [illegible] per actionem ex illo contractu. ut ff. de act. emp. et uen. l. ult. § pen. si uero contractus stricti iuris. ita dabitur de dolo si sit quantitas maior duobus aureis. ut ff. e. t. l. si oleum. in fine et l. sed. Secundum est necessarium quod quando dolus est incidens in contractu stricti iuris sit ultra ii. aureos. licet in contractibus bone fidei non distinguitur ut dictum est. Tertium est necessarium quod ego ignorem dolum in contractu commisso quando committitur. alias non agerem. quia scienti et uolenti dolus non infertur. ut c. de transact. l. cum de dotationis et ar. ff. de aqua plu. ar. l. in die. Quartum quod persona illa contra quam dolus est commissus. non sit uilis. uel luxuriosa. uel humilis. uel plebeia. cum alius sit honeste uite. uel nobilis. ut ff. e. l. non debet. cum l. sequenti. Quintum quod licet dolus sit commissus contra eum non sit transactum. ut c. e. t. l. ult. Sextum quod alia actio non competat. nam si alia

competat ista non datur. ut ff. e. l. ii. et c. e. l. de dolo. Septimum quod designetur certa persona que dolum commisit. licet in actione quod metus causa contra. ut ff. e. l. si et si dolo. § ult. unde actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod multum suasisti mihi quod ego uenderem tibi codicem uel hereditatem dicendo quod minima erat illa hereditas et codex ille erat inutilis. ego dico quod per tales suasiones ego uendidi tibi alias non uendidissem et iste confessiones fiant sicut dolus dedit causam contractui. sicut sunt incidens dolus ita dicas ego dico quod cum ego proponerem uendere codicem seu hereditatem tunc mihi suasisti quod ualeret modicum. et quod uendidi tibi pro x. minus. item dico quod codex ille seu hereditas ualet xl. ego uendidi pro xxx. pro tuis suasionibus. item dico quod ego credebam uerum esse quod dicebas mihi de hereditate quod esset modica et de precio. item dico quod ego sum homo honeste uite et nobilis. item dico quod tunc tu es in quo uendicio facta fuit. contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod tu eras uenditurus codicem seu hereditatem alii. si illud confitebitur actor non poterit dicere dolum dedisse causam contractui. item dico quod res illa quam uendidisti mihi uendere [illegible] actor [illegible] habet ex quo non fecit plus habui uel res tua tantum ualet quantum uendidi potest. ut ff. ad l. falc. pretia et ff. de donat. cum mor. l. mortis causa. item ego dico quod tu sciebas ea que tibi suadebam. si illud confitebitur actor non poterit conqueri de dolo. quia scienti et uolenti dolus non infertur ut s. dictum est. item dico quod tota deceptio non excedit. xx. sol. item dico quod ego sum nobilis et legalis homo. item dico quod tu es meretricator et aleator. si illa confitebitur actor non habet actionem de dolo ut s. dictum est. item dico quod actionem quam uendito habes ad recuperandum tuum uel est. si illud confitebitur actor sucumbet ut s. dixi. uel tamen [illegible] positionibus uel teneretur reus respondere. item dico quod iam est triennium quod uenditio facta fuit. si illud confitebitur actor non habet actionem de dolo cum tempus sit elapsa. ut c. e. t. l. ult. Iuuat autem actorem concipietur ita libellus. Libellus.

Vobis domine o. pot. pi. contra R. de c. qui me dolo induxit adhoc ut sibi uenderem meum uel hereditatem unde quam sibi uendidi peto contractum ipso iure rescindi et adhoc propono actionem de dolo. quod est contractus sit ipso iure nullus dolo dante causam contractui bone fidei. dicitur l. ff. e. elegant. in principio. qo. Sed pro parte quod libellus iste nullo modo stare potest. sicut per dolum dantem causam contractui contractus ipso iure nullus est uel debet est non potest rescindi quod est ruptum est semel amplius rumpi non potest. ut ff. de inusto rupto testo l. na. et si sub condicione. Responsio uerum est quod opponitur quod libellus male est conceptus. unde dicas ita. dolo dante causam contractui aut fuerit in finibus contractibus bone fidei aut ultra personam. si adiudicet si factum est in finibus tunc nullus libellus est necessarius. quia ipso iure actor nullam habet actionem. sicut sit ultra personam quare est tradita tunc res recuperatur per actionem de dolo et concipietur ita libellus. Libellus.

Vobis domine o. pot. pi. contra R. de c. qui me dolo induxit quod uenderem sibi codicem meum. alias non uendidissem et unum codicem sibi uendidi. unde quantum codicem in [illegible]

ago contra ipsum et ad hoc propono actionem de dolo, quia ita recte concipiatur libellus. dicta l. ff. e. t. eleganter. Item quaestio. Sed opponitur. uidetur quia hec non locum habeat actio de dolo. nam habet locum exceptio, ut ff. de act. empt. l. iulianus § si quis. Si hec locum excepcio, non habet locum de dolo, ut ff. de [illegible] l. pe. et de dolo l. ii. et c. de dolo. l. de dolo ff. l. illa de act. empt. locum habet qui dolus incidit in contractu et tunc locum habet exceptio et cessat de dolo actio. Ad quod de dolus dat causam contractui contrahentem sit ipso iure nullus nullam [illegible] actionem parere potest. quaestio. Sed opponitur. nam hic est nullus et tunc datur actio, ut ff. de act. empt. l. exceptio. § hic qui uina. Et ibi dicitur ab inito fuit aliquis. licet fuit rescissus. Praeterea uidetur nullus fuisse quia tenetur pro modio uendentis ut ff. ii. de leg. l. et filius. § hiis. quaestio. Item adhuc opponitur actio de dolo praeter est. quo datur actio praescriptis uerbis. Et hoc et in aliis inuenies ut in actio commodati et depositi. quaelibet semper semper iure persecuntur ita concipitur libellus. Si dolus dat causam contractui. Si uero dolus incidit in contractu et bone fidei est [illegible] [illegible] libellus ut dictum est. sed ita. Libellus.

Vobis domino .o. potestati pi. conqueror ego R. de o. quia cum pro ponere uendere codicem meum .xxx. ipse dolo suo incidente in contractu me decepit et ut duobus denariis. Ideo ut illos denarios mihi det et soluat ago contra ipsum et ad hoc propono actionem ex uendito quia ita recte concipiatur et praeminima quantitate dicta l. ff. de act. emp. l. iul. § si quis. Si autem incidat in contractu stricti iuris. tunc si quantitas est ultra duos aureos datur actio de dolo et sic concipies libellum. Libellus.

Vobis domino .o. potestati pi. conqueror ego R. de o. quia cum me promisisset quam sibi feci decepit me in decem aureis. unde actione de dolo ago contra ipsum quia predictam quantitatem restituat quia ita recte concipiatur libellus dicta l. c. de inutil. stip. l. dolo. Si autem dedit causam contractui stricti iuris. tunc tenet contractus. Sed obstat exceptio. Et si promissum est consequitur locum habet de dolo et concipitur similis libellus. sicut supra. Haec autem actio de dolo arbitraria est. sic et supra. uincitur uincitur et sic duo libelli uel unus fieri quia si plus duorum concipiuntur. quia haec actio arbitraria dicta l. ff. de dolo l. arbitrio et quia unicuique uiuitur. dicta l. ff. de uiolentia. uiuitur l. uidamus. § item omnibus. Si aliquis rem tuam auferret tu eum in eodem delicto deprehendis habere contra eum actionem manifesti. Rubrica de actione furti manifesti.

Quia actio furti manifesti est penalis [illegible] [illegible] actio. § furti autem manifesti [illegible] actio [illegible] ut inst. de nox. [illegible] [illegible] cumulum. uideamus quomodo competit actio illa furti manifesti et quia sunt necessaria uti ad hoc ut actio illa competat tot sunt necessaria. primum quod res illa sit aliena. Secundum quod res illa contrectetur dolo. Tertium quod contrectetur contra uoluntatem domini. uerba probantur ex diffinitione ipsius furti. furtum est contrectatio rei alienae inuito domino fraudulosa. ut inst. de obl. que ex del. nasc. § furtum. instituta et ff. e. l. i. quod ita sunt diligenter persequi. dicitur in eo statim ubi ma[illegible] [illegible] e. t. § c. uoluntatem necessarium quia ille qui uertitur res illa sciat se uti contra domini uoluntatem, alioquin dat dominum promissurum et si falso credat tunc autem furta ut inst. de oblig. que ex del. nasc. § pena manifesti et ff. e. l. inter omnes. § recte. Qualiter autem quis utatur contra domini uoluntatem. quod si plura exempla ponuntur. inst. e. § pena et ff. e. e. § et intelligimus uoluntatem domini contrari [illegible] quia dominus eo sciente. ut ff. e. [illegible]. § furtum quintum est necessarium quia hic qui agat furti et sit exhonesta seu iniusta causa rei illa saluam esse. ut ff. e. l. [illegible] et inst. e. t. § furti autem actio. Sextum in hac actione praecipue est necessarium quod fur deprehendatur antequam perueniat ad locum destinatum. peruenit autem eo die quo furtum fuit factum. quod enim fiuolebat ut in yspaniam cum re illa et hodie deprehendatur in insula ubi furtum factum fuit. sufficit. ut ff. e. l. fur est manifestus. et l. sequens. et ibi quidam dicitur quod re illa asportabat. Ita sunt duatur autem quam perueniat ad locum destinatum fur manifestus est. ut inst. e. § manifestus. Si dubitatur ego a quo deprehendatur. uel a quo uideatur. uel utrum in loco publico an priuato. ut dicunt leges allegate et ff. de furtis. l. si quis soluturi. § in morem. Septimum quod res sit mobilis. ut inst. de usuc. § furtiue. Hiis sic [illegible] stagantur contra illum qui furtum de principali commisisse. Si autem contra illum qui praestitur opem uel auxilium et illa sunt necessaria et octauum est. quod opem praestitit. uel consilium ut ff. e. l. in furti actione. inst. e. § ope et consilio. nec obstat quod in eodem. § dicitur quod qui dat consilium non tenetur. subaudi quia ille alias erat facturus furtum. ut ibi. alias tenetur quis furti et si solum consilium dederit. ut ff. e. in furti actione. § consilium. Sed licet quis det opem uel consilium non tamen conueniri potest furti manifesti actione sed non manifesti. ut ff. e. si quis ope et consilio. de eo quis praestitit opem tenetur furti. intelligas quia sciebat causa rei gratia opem praestabat. ut inst. e. § ope. Iis omnibus inbarentibus faciat actor tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod codex ille meus est uel uestis est mea. illum eo dicit hic exhonesta causa. puta commodati uel depositi uel quia stare uolebam uestimentorum. Item dico quod tu illum codicem uel illa uestimenta tua [illegible] tractasti. Item dico te contrectasse illa uestimenta uel illum codicem talium usum quam dominus esset permissurus uel concessurus. Item ego concessi tibi rem illam ut ueteres usque florentiam et transisti usque aretium. in hoc casu fit furtum reus licet dicat ego credidi dominum permissurum. ut ff. e. t. l. qui iniuria et ff. de condict. ca. da. l. pe. quo cum dedi usum rei commodatae uel ad [illegible] [illegible] [illegible] et alio [illegible] uel ad alium locum ferre debes. uel sic tu contra meam uoluntatem. Item dico quod ego te deprehendi cum re illa antequam perueneris ad illum locum quo ire uolebas. uel forte alius te deprehendit. Item dico quod ego uidi uel talis. puta titius te codicem illum meum deferentem antequam peruenires ad locum destinatum scilicet ad locum illum quo ire uolebas illo die. Iste confessiones sunt stagantur furti manifesti contra illum qui commisit furtum [illegible] contra illum qui praestitit consilium uel opem. tales faciat confessiones. Ego dico quod titius ascultatio ut codicem meum tibi subtraheres uel furareris. Item dico quod tu factus tamen ille [illegible] furatus codicem. Item dico quod tu praestitisti sibi opem appone[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ego quod tunc [illegible] furatus est mihi codicem. Positiones [illegible]

Et contra faciat tales positiones. Ego dico quod eo de codice illo quem dicis furto subtractum, actio quia ille codex est suus. Item dico quod codex ille tunc illo quo fuit [illegible] fuit commodatus seu depositus. uel apud eum depositus, uel sibi pignori obligatus. Et si uidebatur [illegible]

actor absolvetur reus quia [illegible] custodia non interfuit actionem furti non potuit intentare. Sic [illegible] dictum est. Item dico quia voluntate sua usus codice illo vel illis vestimentis. Item dico quod ego credidi te permissurum mihi quod uterer codice illo vel vestimentis. Item dico quod certo quod a domino et commodatore illum acceperim tamen sine apprehensione alicuius vel usus pro ad locum destinatum. Si aliud ostendetur actore excusabitur reus a pena quadrupli quia in duplo erit condempnandus. Vel quandoque puto fieri absolutum propter ineptam actionem ut ff. si quis [illegible] in ius vo. non ie. l. i. § iii. de offi. [illegible] e. ex ca[illegible] ta. [illegible] hec confessiones sunt si convenitur aliquis quod furtum fecit sicut quia pluribus ope vel consilium dicit ita. Ego dico quod tu quidem furtum alius erat facturus et consilio meo. Item dico quod [illegible] pluribus ope consilium videtur committere furtum. In hac autem actione concipitur talis libellus sicut agitur civiliter ad penam quadrupli. Libellus.

Vobis domino [illegible] potestati [illegible] conqueror quod codicem meum in [illegible] subtraxit vel furatus est cum quem cum illo codice pervenirent ad locum destinatum sive quo ire volebat fuit deprehensus vel usus cum illo codice a me vel a titio vel ab aliquo. Unde peto ipsum in quadruplum condempnari et ad hoc propono actionem furti manifesti. Ergo ita recte concipiatur libellus. dic. l. i. [illegible] e. t. § manifestum. Sed opponitur meo quod dicitur in libello deprehensus vel usus. Sed opponitur [illegible] ab alio quod operatur aliud. Esto quod sit tamen quia tripliciter [illegible] actio [illegible] quia excepta est possessio vel nobis acquiratur per procuratorem. ut c. per quas personas nobis ag. l. i. Et tamen queritur in hac re. ut c. per quas personas nobis ag. l. i. Et non per illum sed per ministerium illius. ut ff. de furtis. l. [illegible] solutum. § [illegible]. Sicut velles criminaliter agere ex furto in hoc concipies talem libellum. Libellus.

[illegible] Coram vobis domino [illegible] potestate [illegible] conqueror [illegible] civis [illegible] anni domini [illegible] [illegible] [illegible] Regnante domino Federico [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod codicem meum quem [illegible] [illegible] ipse [illegible] potestate [illegible] [illegible] quam ad locum destinatum pervenerit. Ego ipsum deprehendi vel vidi [illegible] unde peto ipsum criminaliter puniri et ut [illegible] [illegible] quod malefactor remaneat impunitus et subscribo me ipsum libellum dedisse et penam calumnie subiturum. Sed quia [illegible] libellus dic. l. ff. de accus. l. libellorum. quod in [illegible] criminibus sit concipiendus ita libellus et sic faciendi subscriptio et pena calumnie imponatur. dic. l. ff. de furtis. i. ultima. quod pena imponatur ut Romano [illegible] ordine cohercetur. aut pena imponatur ut [illegible] quia nec abscidatur sed aut castigabitur ut in aut. ut nulli iudici liceat loci servatore habere coll. viii. et est posita in c. de fugitivis. aut sed hodie iure tamen longobardo. Si agitur ex furto criminaliter non sit difficilis sit [illegible] vel non imponitur pena certa [illegible] et [illegible] [illegible] tantam fiat condempnatio [illegible] Sicut agitur criminaliter. pro furto [illegible] oculum [illegible] nasum [illegible] suspenditur et moritur. et ita multe civitates fuerunt de facto. sic et bo nonia. ut in lomb. de furtis. l. ii. et iii. et l. si quis [illegible] dicere et l. si quis aurum. et l. si quis latro de uno furto. hodie [illegible] tamen civitates tuscie et lombardie [illegible] [illegible] fere illud fuerit [illegible] agitur criminaliter vel civiliter [illegible] quem sit talis libellus. Sed simplex accusatio [illegible] accusatoris et [illegible] [illegible] inquatenus [illegible] talis modo [illegible] accusat talem [illegible] libellum non facit [illegible] uenire et [illegible]

[illegible] in eadem persona [illegible] Sed licet non dicatur libellus [illegible] criminaliter agitur [illegible] [illegible] libello [illegible] restituari. Sed illud queritur an agi ex eadem civiliter et criminaliter. dicimus quod sic. ut l. c. quando civilis actio pro crimi. l. uni ca. et ff. de furtis. l. ult. Respondeo [illegible] quod voluit dicere quod in privatis non possit agi. nisi civiliter vel criminaliter. [illegible] ff. de furtis. l. [illegible] § [illegible] et C. [illegible] l. [illegible] sic de hoc notat dominus meus in summa. c. quando civilis actio pro. c. Sed numquid potest in eodem libello utraque via agi et civiliter et criminaliter. Et non credo. quia interim donec agitur civiliter non potest agi criminaliter. quia interim fit [illegible] [illegible] ut ff. vi. bonorum raptorum. l. [illegible] § ex hoc edicto.

Si nauta caupo stabularius vel aliquis de eorum familia furto rem subtraxit his quem eos furti actionem in duplum. Rubrica de actione furti adversus nautas caupones stabularios.

Est alia actio que datur custodiam furta competit que vocatur [illegible] et est in duplum reperitata. puta si aliquid mihi surripitur a nauta caupone stabulario vel ab aliquo libero homine cuius opera utebatur nauta caupo vel stabularius et competit in duplum. ut ff. e. t. l. i. In hac actione approbavit dominus Jo. [illegible] toriam. cum ea in [illegible] pretoriam [illegible] possit. vere tamen videtur quod sit civilis. nam omnis actio civilis [illegible] invenitur pretoria ut ff. de iur. orig. l. ii. in [illegible] i. Sed ecce pretoria est ut ff. e. l. i. in [illegible] i. Et [illegible] dicit [illegible] furti adversus nautas non intelligitur contrahitur [illegible] actionem furti manifesti. vel non manifesti [illegible] ita exponentur [illegible] [illegible] quem in duplum [illegible] toria quecumque adversus nautas propter furtum factum [illegible] actio ista competit [illegible] necessaria. In primis quod ille qui rem perit vices sit nauta caupo vel stabularius. ut ff. e. t. l. i. in principio et in rubrica. Secundum quod ille intromiserit quibus queritur illas amisisse. Tertium quod furtum sit factum vel ab exercitore vel sua ope et consilio vel alicuius eorum qui in nave erant causa navigandi. Quartum est necessarium quod nauta caupo vel stabularius non susceperit custodiam rerum. [illegible] [illegible] ff. ad. na. l. i. § i. Sed et quod furtum ab his qui habitandi causa sunt in caupona vel stabulario. sicut viatoribus vel ab his qui ut [illegible] [illegible] in nave furtum fiat et [illegible] exercitore. [illegible] dicta actione. Sed alia [illegible] de qua [illegible] dicemus. Sicut fiat furtum [illegible] [illegible] quas secum habet et principales [illegible] furti. exercitor nauta caupo vel stabularius illa actione [illegible] quem in duplum. nomine furti [illegible] ff. e. l. i. § i. et ii. et plenius et ult. et ff. nauta caupo. sta. l. licet. Institutis [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] furtum commisisse ut ff. e. l. licet. Institutis. Unde in hac actione actor faciat tales positiones [illegible] confessiones. Positiones actoris.

Ego dico quod anno tali mense tali et die tu eras nauta vel exercitor navis eras caupo vel stabularius et in domo tali. Item dico quod illo anno mense et die ego intravi navem illam cuius eras nauta vel eras exercitor ut [illegible] mare et eo anno mense et die intravi cauponam vel stabulum ut [illegible] [illegible] apud te. Item dico quod illa die ego intuli [illegible] [illegible] [illegible] in nave illa caupona vel stabulo quod [illegible] tales fuerunt. Item dico quod [illegible] [illegible] quas ego intuli [illegible] [illegible] caupo vel stabularius subtraxisti vel aliquis qui erat in navi causa navigandi puta titius vel qui erat tecum causa inhabitandi in stabulo vel caupona. Item dico quod res ille erant sub mea custodia et meo periculo. Hanc confessionem facio si furtum fiat ab alio existente in nave caupona vel stabulario [illegible]

si ab ipso nauta vel caupona vel stabulario vel exercitore non
est necessaria illa conclusio. **Positiones rei.**
Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod illo anno mense
die. tu non eras nauta vel exercitor navis. si illud confiteb-
itur actor absolvetur reus. quia sequitur quod ille qui convenie-
tur non fuit et ita absolvetur. Item dico quod amore dei re-
cepi in nave ut transires ultra mare cum pauperes. si illud
confitebitur actor succumbet. ex quo enim pauper erat et nichil habe-
bat quod merces non intulit quia cantabit vacuus coram latro-
ne viator et est proclive nichil esse. quia nichil habet. ut ff.
de furtis. l. itaque. Item dico quod illas merces quas intulisti.
ego nauta caupo. vel sta. cum suscepi sub periculo et illa non
incessit. ut supra dictum est. Item dico quod merces illas esse et subtrac-
tas aut a viatore vel vectore. si illud confitebitur actor non tene-
bitur reus. ut supra dictum est. In hac actione concipietur
libellus. **Libellus.**
Vobis domine potestas pretori. etc. R. de co. Titius nave caupo-
na vel stabulo res seu merces tales intuli. seu immisi quem
mihi subrecte sunt a talii. unde contra cauponam ago actione in factum
ex illo titulo furti. ad na. ca. sta. ut recepta restituant et pe-
to duplum propter predictam actionem. et hoc quidem ago contra nautam vel cau. vel sta.
sicut mercede contra illum qui subripuit. potest intitulari.
Vobis domine potestas pretori. contra R. de co. **Libellus.**
quia merces seu res quas intuli seu immisi in nave vel cau.
vel sta. tuam et res illas seu merces ipse mihi subtraxit. unde nomine
predicti intitulo in duplum ago contra ipsum et adhuc propono actionem
furti manifesti vel non manifesti non ex illo titulo furti adversus
suis nautas quod utriusque et recte concipiatur libellus. dicit
l. ff. e. t. l. unica. **qo.** Sed quero certissimum libellum quo in
factum potest agi contra nautam. cau. vel stabu. propter furtum commissum
ab his quos secum habet cum peccata tamen suos deberet tenere actores.
non ulterius progrediatur pena quam in venatur delictum. ut c.
de penis. l. sancimus cum et maritus propter delictum uxoris et ego non
teneatur. ut c. ne uxor pro marito. l. ii. R. verum est quod opponi-
tur. de iure communi at vicarium tibi vel familiari meus committat
delictum. ego teneor in solidum nomine illius delicti. ut ff. de usu-
ris. unde l. usuris. et ff. de iu. et iu. ar. l. i. in principio et non reddi-
tur. Ideo tenentur nautae propter malorum bonum et quia
cum toto hoc non abstinent ab his modi fraudibus et ideo ut con-
pescatur eorum malitia illud fuit inductum. ut ff. e. t.
l. una et ff. nau. cau. sta. l. i. et l. iii. §. **Si nau-**
te caupo. stabularii. res quas immisisti in navi caupo-
nam vel stabula non restituunt. sed forte dicit eas amissas te-
netur actione in factum. ex illo edicto. naute. caupo.
stabularii. ut recepta restituant. R. de. actione
in factum. ex illo edicto. naute. caupo. stabular.
ut recepta restituant.

Nota adhuc. et propter furtum factum hiis quis fuit in navi caupo-
na vel stabulo. vel et propter res amissas competit alia actio in
factum. quidem est pretoria. et in simplum tamen competit et continet rei
persecutionem. Secunda ex quasi maleficio et in duplum competit com-
putata rei persecutione. ut ff. na. ca. sta. l. iii. §. fulc. et latius
§. hac actio. et ff. fur. ad na. ideo de illa videamus. Licet in arbo-
re domini Jo. nichil de illa tractatum sit. quia actio adhuc ut com-
petat necessarium est. primo quod ille sit nauta. caupo. vel sta. Secundum
quod res illas immisit in nave. cau. vel sta. ut ff. e. l. i. Tertium
est necessarium quod res illas recepit salvas fore nau. cau. sta.
ut ff. e. l. i. quoquo modo recipiuntur. ar. naute dicit. l. ff. e. l. i.
§. quicumque sunt. Quartum videntur autem recepisse sive expressim puta quod
sibi assignate sunt. sive in nave immisse sunt. vel et si in litore.
vel in caupona vel sta. vel coram. ut ff. e. l. i. §. fulc. et l. ita in principio
et illud precipue considerandum in hac actione in factum que oritur
ex quasi contractu et in simplum. adeo quod dicit dominus meus quod et eo ignoran-
te res ille immisse sint quod teneantur nau. cau. vel sta. ita
de mutuo tenentur. si eo sciente. ut ar. ff. loca. et con. l. cum in
plures. §. locator. et ar. ff. de iur. dot. l. si ego. §. fulc. et ar. ff.
de usuc. sequitur tertium et ideo quartum est necessarium scilicet quod eo sci-
ente merces sint illate. unde in hac actione actor faciat
tales positiones. **Positiones actoris.**
Ego dico quod tu fuisti nau. cau. vel sta. tali anno. mense et di-
e. Item illo anno mense et die. ego immisi merces tales in tua
nave cau. po. vel sta. Item dico quod res illas tu recepisti. Item
te sciente immisi res illas in nave. cau. vel sta. Et reus fa-
ciat tales positiones. **Positiones rei.**
Ego dico quod tu non fuit nauta. cau. vel sta. si illud confitebitur
actor succumbet. ut supra dixi. Item faciat alias positiones. ut
supra. Item dico quod ego predixi cuilibet ut res suas custodiret et non
conveniebas. si illud confitebitur actor succumbet. ut ff. e. t.
l. debet. §. i. Item dico quod quando vos immisistis merces ego eram
absens. si illud confitebitur actor succumbet quia presumitur
ignorantia in presentia non probetur scientia. ut ff. de ad. tutorum l. hoc autem
et ff. de probationibus verum. in hac autem actione ita concipietur
libellus. **Libellus.**
Vobis domine potestas pretori. contra R. de co. meum nave. cau.
vel sta. intuli seu immisi consciente merces tales. qua sibi
vel ipse na. ca. vel sta. vel alius abstulit mihi vel subtraxit pu-
ta talis. unde quod res illas mihi restituat ago contra ipsum. adhuc
propono actionem in factum ex illo edicto. nau. cau. vel sta. quod ita
recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. i. **qo.** Sed quero
quod si alius fuit furatus mihi res illas tenetur nau. cau. vel sta.
R. sicut supra in superiori actione notavi. **qo.** Sed illud quero
an possit agi et actione furti et actione in factum. R. non. ut ff.
e. l. iii. §. fulc. et quero cum in ista persecutoria pene alia
rei. dominus meus in tertio assignat. quia si loquerius de actione
furti non manifesti cum illa sit civilis et ista pretoria in
factum electo auxilio iuris civilis videtur consumptum au-
xilium pretoris. et est ut ar. ff. de minimo. si illud. Si quis
de actione furti manifesti cum illa sit pretoria sicut ista. R.
Ideo quia actio furti est auxilium commune et actio in factum est auxilium
speciale. unde quis eligendo commune videtur consumpsisse speciale
et est. Illud tamen nota quod in hac pretoria in factum quod in ea
competit et datur in simplum et oritur ex quasi contractu propter recep-
ta tamen nau. cau. vel sta. sive res ille commutantur pro illo
quesite in nave. cau. vel sta. sive et pervatores. ut ff. e.
l. i. in fine et l. ii. et l. iiii. in principio. Nulla autem in factum que est
similis pretoria et in duplum quia ultra simpliciter rei perse-
cutionem aliud pena oritur ex quasi maleficio non tamen ex
exercitor. vel na. ca. vel sta. sive viatores vel ipse agentes res
illas subtrahant. ut ff. fur. ad na. l. i. in principio et
in fine et ff. na. ca. vel sta. l. licet. §. in factum. **Si-**
tu corrupisti servum alicuius teneris actione ser-
vi corrupti. R. de. actione servi corrupti.
Nota furta domestica aliquando corruptela suorum pro-
cedit. ideo de actione servi corrupti adiecit dominus Jo. in
arbore actionum. Si quis habet servum et ego autem eum corrupo

[Marginalia, left: "in eo periculo et custodia. si istud confitebi[tur] non habet actor cum res non sit eius" / "quia" / "et ad [illegible] nau" / "et res sint necessaria."]

[Marginalia, right: "r." / "imo" / "[illegible]" / "et ratione" / "Nota quod electo auxilio iuris civilis videtur consumptum auxilium pretoris." / "et ad" / "Nota quod electo auxilio communi consumptum speciale, ut est"]

faciendo de bono malum et de malo deteriorem locum habet actio. ut ff. e. l. i. in prin. et § ult. Unde ad hoc ut actio illa competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis dolo malo corrumpat servum alienum. alioquin si sine dolo puta per iocum non tenetur. ut ff. e. t. dolo malum. Secundum quod servus sit alienus. alioquin si meum servum corrumpo vel illum quem bona fide possideo non teneor. ut ff. e. l. i. in prin. Tertium quod ex illa persuasione servus ille fiat deterior ut ff. e. l. i. § persuadere. sed persuadendo et si servus non fiat deterior. nec corrumpatur in agitur contra persuasorem sive corruptorem. ut c. de furtis. l. si quis servo. qualiter autem servus dicatur corruptus persuasione alicuius habes exempla plura. ff. e. l. i. § ult. et l. corrumpitur. Quartum est necessarium quod ille cuius interest agere illa actione directa sit dominus. Si autem utilis vel usuarius et emptor vel habens ius in usu vel fructuarius ut ff. e. l. si quis servum. § in usuo. Sicut sit bone fidei possessor notat dominus meus in summa. illius t. quod non habet actionem illam. ut ff. e. l. i. in prin. domino tamen et receptori meo. R. videtur quod bone fidei emptor habet actionem sive corrupti utilem sive et ponit ff. nam datur fructuario. sed multo fortius bone fidei possessori cum plus iuris habet bone fidei emptor quam fructuarius. ff. de usur. quaest. § in alieno et ff. de acq. r. do. l. bone fidei. et si sit condempnatio in hac actione fit condempnatio in tantum quanti interest sive et extimatur rerum quas servus subtraxit. et est in duplum. ut c. de furtis. l. si quis servo et ff. e. l. i. Unde in hac actione faciat actor tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico seu intendo meo quod servus ille meus est. vel quod habeo in eo usum fructum. vel usum. vel sum creditor vel bona fide ipsum possideo. ff. de usur. R. licet sim meus vel ita ponendo de bone fidei possessore non recipietur. Item dico quod talis persuasit servo illi ut me contempneret. ut fugeret. vel ut furtum faceret. vel ut amator esset meretricum et alia exempla habes. ff. e. l. i. in fin. et l. ult. luxuriosum. Item dico quod propter talem suasionem servus ille factus est malus cum fuit bonus et si fuit malus factus fuit deterior. Item dico quod tot res asportavit servus ille. Ergo reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod servus ille est tuus et quo ad dominium et quo ad possessionem et pleno iure. si illud confitebitur actor succumbet. quia cum sit tuus. sed non est actoris. quia si res est istius per consequentiam probatur quod non sit illius ut ff. de pecul. l. pomp. § i. Item dico quod illam suasionem feci per iocum. si illud confitebitur actor non tenebitur reus ut ff. e. t. l. dolo malo. Item dico quod bona fide suasionem feci. si illud confitebitur actor optinebit reus quia si bona fide fecit quod dolus cessat. Libellus.

In hac autem actione concipietur talis libellus. Vobis domino ... potestati pl. c. e. R. de c. qui servum meum corrupit suadendo sibi dolo et fraude ut me contempneret vel quod subtraheret mihi res meas. puta tales. propter quod servus meus est deterioratus in tantum. idcirco illa x. peto et tot res quas mihi subtraxit et ad hoc propono actionem servi corrupti quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. si quis ita. Sicut autem servum. § ult. Hec que dicta sunt locum habent in servis. Sicut autem aliquis corrumpat filium tuum vel filiam. locum habet utilis actio servi corrupti. ut ff. e. t. l. et tam. § de filio et concipies libellum. ut supra dictum est. Quaeritur. Set ad quid competit actio ista pro libero homine scilicet pro filio tuo. non videtur actio ista ad interesse competit. ut ff. e. l. si quis servum.

Dicitur autem haec actio ad liberum corpus non recipit extimationem. ut ff. de his qui deiec. vel effu. l. ult. et ff. si quadrupes pau. fe. dicatur. l. ex hac. l. Item videtur quod opponis si de directa actione quaeramus. at si de utili secus sic in lege aquilia que directa pro libero ablato non competit quia nemo est dominus membrorum suorum. sed habet utilem. ut ff. ad l. aquilia. l. liber homo. Eadem actio utilis competit si aliquis corrumperet forte capsarium meum. vel socium meum. et persuadere quod competeret utilis utilis. Quaeritur. Set ad quid competit pro libero homine corrupto. Respondeo ad interesse ut dictum est. Sed qualiter probabitur illud interesse ... per sacramentum actoris. cum enim petatur interesse ratione delicti semper probatur per sacramentum. ut ff. quod vi. aut cla. l. semper. § in hoc interdicto. cum taxatione tamen iudicis. ut ar. ff. de in litem iur. l. constitutionibus. et ff. de cau. sto. et exh. reo. si quis reum. et ar. ff. de dolo. arbitrio. et c. unde vi. l. si quis. Si aliquis rem aliquas mobiles per rapinam abstulit locum habet actio vi bonorum raptorum. R. De vi bonorum raptorum.

Si aliquis rem tuam mobilem per violentiam et auferat locum habet actio vi bonorum que quidem est in quadruplum re computata ut inst. e. t. § quadruplum. Et quare hic videtur quod actio vi bonorum sit in triplum quoad penam et actio furti manifesti sit in quadruplum quo ad penam. ut in superiori actione furti manifesti notatur. Duplex est ratio assignatur. prima per l. nam. fur. manifestus. manifestatur per aliud et ideo gravius punitur. hic autem raptor se ipsum publicat et ideo minus punitur. ut ff. e. t. l. praetor. § in hac actione. inst. sic et alia minus punitur quia se ipsum defert quia quod defertur ab alio. ut ff. de iur. fisci. l. edicto. in prin. et est alia ratio magis. ideo in actione furti manifesti punitur gravius si agatur civiliter quia si agatur criminaliter minus punitur quam in vi bonorum raptorum. In vi bonorum raptorum ideo levius punitur si civiliter agatur quia si criminaliter agatur punitur gravius. puta l. iul. de vi pub. que imponit penam ... pro bonorum suorum ... ut inst. l. iul. de vi pub. et imponit penam deportationis. ut inst. de public. iudic. § item lex iulia et sic in qualibet predictarum actionum puniendo quo modo sentit quis aliud in eo modo et eis. ut ar. ff. de iur. iur. eum qui et de aqua plu. ar. l. i. in fin. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod res illa sit mobilis que est ablata. ut inst. e. t. § in eiusdem. nam mobilia dicuntur rapi. immobilia dicuntur invadi seu occupari ut ibi et probo hoc alio modo. quia quod committitur rapina committitur et furtum. ut ff. e. t. l. i. et inst. e. t. § i. sed furtum committitur sed necesse est quod sit res mobilis quia ablata est sua dicentium fundi locative furtum fieri ut inst. de usuc. § item aliis quoque modis. Secundum quod res sit aliena. et ex hoc ipso quis rapiat notatur vi bonorum raptorum. actione. ut ff. e. t. l. praetor. § hac actione et inst. e. in prin. Et tamen quod dolo malo rapiat. alias si credit sibi licere non punitur. ut ff. e. l. praetor. § hac actione et inst. e. t. § i. Quartum quod vis illa sit ablativa. ex hac enim oritur actio ista. ut ff. e. l. praetor. § in hac actione. inst. § quin tum quod ille qui hanc actionem intentat propter rem illam ablatam doceat sua saltem modice interesse quod res illa sit ex bonis suis. licet non sit in bonis. puta quia commodata vel deposita. ut ff. e. l. praetor. § in hac actione. et § si igitur et inst. e. § item non. Aliud est enim rem esse in bonis. aliud ex bonis. in bonis dicitur res illa esse cuius rei nomine vel actionem vel exceptionem habemus ut ff. de acq. r. do. l. rem in bonis. ex bonis dicitur.

Ho: aliud est esse rem in bonis.
et aliud esse ex bonis.

resarcire nomine. non actionem non exceptionem habemus. sed tamen qui atteneamus. ut in re commodata et deposita preter illa sunt exempla. Competit autem hec actio siue rapias bona sui siue alterius a tua familia. non habeo necesse docere quis de familia rapuit. ut ff. e. l. pretor. Et hec actio similis est actioni furti. unde non habeo necesse designare quis furtum commisit. ut ff. nau. cau. sta. l. licet. ¶ Item si agatur de dolo. ideo necesse est quem designem. ut ff. de dolo. l. sed si ex dolo. § ult. Idem si agatur iniuriarum. ut ff. de iniur. l. pretor edixit. § si forte. In hac actione illa est ratio quia uiolentia forte tales continet sicut metum. unde sicut agatur quod metus causa non habeo necesse designare certam personam quia metus habet in se ignorantiam. ut ff. quod metus causa. l. si cum exceptione. § ult. et de dolo. l. sed si ex dolo. § ult. Item si tamen familia aliena fecerit rapinam. tamen dabitur dominus quantum siunt liber fecisset. sed tamen unius quadruplum. ut ff. e. t. l. pretor. ¶ Hec actio similis est et alii. in furto ut ff. si familia furtum fecisse dicatur ut ff. ad l. aquil. illud. Sextum est necessarium. ut sciam illa bona mea esse rapta. Istud idem adhuc ut prescribatur huic actioni et solo consideratur tempus. quia annus utilis currit. post .i. annum utilem est in quadruplum. post in simplum ut ff. e. l. pretor. ¶ Et in hac signo est annus utilis quod consideratur sciam. ut ff. de diui. et temp. prescrip. l. i. unde in hac actione faciat actor tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod res illa quam tu rapuisti est eodem est necessarium tuum. est bos uel asinus. ut probatur quod res illa sit mobilis. ut ff. de re. cog. monumentum. Item dico quod res illa est mea. uel saltem in fuit commodata uel deposita. Item dico quod tu uim abstulisti mihi res illas. tu scias sicut constat quod dolum fecit. ut ff. e. l. pretor. ¶ dolo malo. Item dico quod sunt tantum .vi. menses quod predictam rapinam michi fecisti. Ergo reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod res illa quam dicis me rapuisse est mea. si illud confitebitur actor absoluetur reus quia non habet locum actio ista sicut dictum est. Item dico quod rem illam quam tu dicis me rapuisse. Ego credens rem illam accepi. Item dico quod ex quo accepi. tu sciuisti quando accepi. Item dico quod postquam accepi. tu sciuisti me accepisse. iam transiit annus utilis. Item dico quod in ullo anno potestas reddendi. Iusta confitebitur actor absoluetur reus cum annus utilis sit elapsus. In quo potuit quis habere copiam pretoris. ut ff. quis or. in bo. pos. l. i. § diei. et de diui. et temp. p. l. i. In hac autem actione concipietur talis libellus. Libellus.

Vobis domine .o. pot. pl. c. c. R. de .o. quod uiolenter abstulit mihi codicem meum. uel in commodatum uel depositum. unde peto ipsum in quadruplum condempnari. ad quod propono actionem ui bonorum raptorum. Quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. inst. e. t. et ff. e. t. l. i. et l. pretor. et scias quod quadruplabitur uera rei pretium non interesse. ut ff. e. l. pretor. ¶ In hac actione sicut in hac actione furti ut ff. de furtis. l. maxime. Questio. Sed illud queritur an sit actio ista interpretatur si furtum sit manifestum uel non manifestum. Quod quidem dixeris concludo non aliud dicet raptorem esse furem manifestum. uel non manifestum. sicut eum manifestum quod tenet furti manifesti. sed l. dic cum non furti manifesti tei. ut ff. e. l. i. Item et l. dic generaliter exquibus causis inter eadem. Ita actio furti non manifesti competit. ex hiis de causis. me habere actionem ui bonorum raptorum. unde colligitur quod raptor sit fur non manifestus. nam lex dicit nullus improbior fur est quam qui rapit. ut inst. e. t.

et ff. e. l. pretor. ¶ pretor inquid. si hic improbior. quod ultimo quis manifestus ut bona sit quod ... Item lex dicit quod uictor publicat ipse mecum suum delictum. ut ff. l. pretor. ¶ et generaliter. in fine. Item dicit lex raptorem esse furem manifestum. ut ff. de furtis. l. si euendidero. ¶ Cum raptor. Item ad quid potest. Respondeo quando raptor presente uel uidente uel deprehendente. aut nemine ipso tamen dico illum furem manifestum et furti manifesti. et ui bonorum rap. teneri conueniri potest. in eo quod una excedit aliam. ut ff. de furtis. l. si euendidero. ¶ Cum raptor. si autem nemine uidente uel apprehendente: erit fur non manifestus et furti non manifesti et ui bonorum rap. conueniri potest. ut ff. de furtis. si quis ex domo. et ff. ui bonorum. rap. l. i. et de hoc dic plenius ut notatur in summa. instit. de act. ¶ et in aliis satis. Si aliquis facit tibi iniuriam dicto. uel facto. seu scripto. puta quando intulerit tibi calumpnias. ut quando quis est pulsatus. uel uiolatur domus sua in te iniuriata. habes contra eum actionem iniuriarum pretoriam. Respondeo actionem iniuriarum pretoriam.

Si aliquis intulit tibi iniuriam conueniri potest actione iniuriarum pretoria puta quando intulerit calumpnias. quando quis est pulsatus. uberatus. domus sua in irrupta. quia tunc conueniatur iniuriarum et actio erit ciuilis. de qua dicemus. infra. in tractatu ciuilium. ut ff. e. l. lex cornelia. et inst. e. t. unde adhoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. ¶ Primum quod is qui dicitur fecisse iniuriam sit talis qui possit facere. puta compos mentis. et pupillus doli capax. alias non tenetur iniuriarum. quidem. ut dicit de rerum quod infans. et ff. ad l. cor. de sic carius. l. infans. et ff. e. t. l. illud. ¶ Item sunt quod ille qui facit iniuriam faciat animo iniuriandi. nam uoluntas et propositum distinguunt maleficia. ut ff. de furtis. l. qui iniuriam. alias si per iocum faciat non tenetur iniuriarum. ut ff. e. l. illud. Tertium est necessarium in hac actione. quod iniuria fiat. uel dicto. uel scripto. sicut facto locum habet lex cornelia iniuriarum et illa ciuilis. ut s. dixi. et ff. e. l. i. ¶ iniuriam. et l. lex cornelia. et inst. e. t. Fit autem dicto quando quis cantat malam cantionem de me. uel si aliquis uerbum iniuriosum dicat. puta filius meretricis es uel uel cum cubita. Scripto si aliquis scribat famosum libellum de te. ut c. de famo. libel. et ff. e. l. non solum. ¶ si quis libello. et de hoc plura exempla notantur. in summa diuinei iust. t. Quartum quod illud quantum dico. alioquin si tibi dico cucurbitam. et iniuriate es. uel dico te esse filium meretricis et ita est. non teneor iniuriarum. quia peccata nocentium nota esse expedit. et oportet; ut ff. e. t. l. eum qui nocentem. ¶ i. et c. e. t. l. si non cuiator nones. Quintum quod ille qui iniuriarum uult agere non dissimulauit a principio. tamen enim non ageret. quia iniuriarum actio dissimulatione aboletur. ut ff. e. t. l. non solum. ¶ iniuriarum actio. Sextum quod illa cui sit iniuria sit libera. alioquin seruus sit non teneor iniuriarum nisi sit atrox et lacciam in contumelia domini. ut inst. e. t. ¶ Itud. l. Item apud labeonem. ¶ pretor. et ¶ sigs. sic fecit. et ¶ sit filiis. Septimum quod ille quo queritur. constituta sit dicta iniuria. ut ff. e. t. l. pretor ait. in prin. Octauum quod ille quod ille qui facit iniuriam faciat tamquam priuatus. alias tamquam magistratus pro summo potestate quod iniuriarum non teneatur. nisi apparet quod animo iniuriandi fecisset ut ff. e. t. l. iniuriarum actio. ¶ sig. et ¶ si quis. quod dicto. et ¶ que uim potestatis. et ff. e. t. l. non magistratibus. Nonum quod ille sit cui sit illa iniuria dicitur. uel non debuerit. nam si uidi quandam dominam indutam ueste meretricali ipsa dixi meretricem non tenetur iniuriarum. ut ff. e. t. l. Item apud labeonem ¶ si quis uirgines. Decimum quod hac actione.

Marginalia (left): actionem. — uel attulisti — appareat — mouetum — tu abstulisti mihi. — aliquis de mea familia — Item dico quod res illa — ... — ff. viii. — ff. i. — ut ff. e. t. pretor. § generalia l. et instit. e. t. § ult. eo uero quod sit fur manifestus

Marginalia (right): alicuius cum uim raptor aliquo cum rapina. aut teneri. — et ... iniuria — ... — quantum quod dico uel carta uel scripto non scriptum uel aliis cui ... — et ff. e. t.

storia iniuriarum non trãseat annus ut inst. de perpetuis et temporalibus actionibus. Unde in hac actione faciat actor tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod tu es maior xxv. an. Item dico quod animo iniuriandi tu dixisti in tale convitium. puta filius meretricis. vel cucubita. Item dico quod tu cantasti de me carmen famosum vel cantasti de me malam cantionem. puta quod diceres me adulterum. vel aleatorem. Item dico quod ego sum homo et religiosus. Item dico quod ex quo illam iniuriam dixisti mihi. Ego illam iniuriam revocavi ad animum. Item dico quod sum liber homo. Item dico quod talem iniuriam quam tu dixisti mihi. dixisti cum tu careres officio. Item dico quod ibam ut matrona et tu me meretricem dixisti. Ergo reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod ego sum furiosus. vel minor. viii. an. Item dico quod per ludum dixi tibi tale verbum. Item dico quod tali die fecit tibi vel dixi illud verbum quod dicis tu iniuriosum et eo die comedimus simul postea si illud confitebitur actor sive eciam liber quia non videtur revocasse ad animum. per arg. legis. ff. de adidis. legat. l. iii. et inst. de suspec. tuto. § iniuriam. Item dico quod si ego dixi te meretricem, ideo dixi quia tu ut meretrix induta procedebas. Item dico quod die tali qua dixi tibi illam iniuriam ego eram potestas civitatis pistorie. Item dico quod ... Item dico quod ... annus quod illam iniuriam tibi dixi. In hac autem actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine potestas p. c. R. de ... quod ... talem iniuriam dixit. s. me vocavit filium meretricis vel cucurbitam vel cantavit de me malam cantionem ... Unde ago contra ipsum iniuriarum quia iniuriam nollem quod mihi dixisset vel de me cantasset. vel recepisse p. c. libras pis. quas libras peto mihi dari. vel potius ... libellus ... inst. de iniu. § in summa ... quod ... in libello concipienda dicitur. l. ff. e. t. l. praetor. edixit. in prin. Et si velis civiliter agere etiam criminaliter poteris simili agere et fiet libellus in hac criminali sicut dixi s. in hac actione furti hoc tamen mutato quod in hoc libello ponam quia propono actionem iniuriarum. cum ibi posuerim actionem furti. **qo.**

Sed illud quaeritur an possit utroque iudicio agi et civiliter et criminaliter. Et non puto. quia licet in omnibus aliis publicis et privatis delictis possit agi civiliter et criminaliter. ut notavi. s. de actione furti. tamen hic non. quia cum actio ista competat ad iudicium ut ff. de coll. bono. l. cum emancipati. si egeris civiliter vel criminaliter ... es unde dictam ... agere non potes. ut. C. quando civil. ac. p. cri. l. una. **qo.** Sed quaeritur quia non ... libellus ... ponitur et hostendo. ecce si facio tibi iniuriam vel dico tibi ... agere contra me. s. in c. lib. ut dicas in libello ... non potest agere. dicitur. l. quod nemo est dominus membrorum suorum. ut ff. ad l. aquil. liber homo. sic non est dominus ... non agere neque per c. lib. neque pro aliquo. nam nec habetur ... de formitatis si alicui evulsi oculum sed tamen ... ut ff. ad l. aquil. l. qua actione. Item ista. c. quod petas nullo modo petere potest quia aut illud ... iniuria ... et ... iniuriarum non ages. ut ff. e. cum qui nocentem. et C. ... aut non est ... et ... non ages. quia dicitur l. quotiens ... homo ... est agere non possum. ut ff. ... l. quotiens. et ff. de ... l. nemo. et ... accepimus pecuniarum ... ut ff. de ... expor. l. si venditor. in fi. ... est quod oppositio ... de illis actionibus ...

competit. vel ... ut ... actio illa competit ad iudicium ut dictum est. et ideo cessat oppositio. In hac autem actione ... dubitas inter doctores circa extimationem faciendam ... passi iniuriam qualis forma illius ... dicunt enim quidam quod debet ita iurare quod ego iuro quod potius nollem lucrari centum. quam si aliquis fecisset mihi hanc iniuriam. vel ita ego iuro quod ... c. libras quas mihi dedisset aliquis ego nollem pati hanc iniuriam. dominus tamen meus putat ita debere iurari. Ego iuro quod potius vellem admittere tantam summam s. c. de bonis meis quam pati talem iniuriam. nam cum in ... penis potius minores debeant esse. ut ff. de penis. l. plt. Item illud iurare melius procedat quia plus aliquis debet amittere unum denarium de eo quod habet quam lucrari duos denarios. qualiter autem ... iuretur. et ... actione iniuriarum. s. vel hac storia. vel civili ... exceptatione ut dicas. ut ff. e. l. ... et de hoc notat dominus meus in summa tituli illius. Si autem timidus sit iudex et nolit ita ... quod iuret ut dictum est. sed ... verbis et dicat ... nollet hanc iniuriam pati sine ... et notat dominus meus in summa. C. e. t. et dominus ... dicit debere iurare pro tanto nollem pati tantam iniuriam. ... aut ut iuret ego potius vellem amittere tantum de meo ... pone quod aliquis esset ... qui modicum habet quomodo dicet ille ego potius vellem amittere tantum de meo. cum ei ... quod habet. ut ff. de furtis. l. itaque. Item pone quod ille qui passus est iniuriam sit avarissimus qui potius vellet carere oculo quam perdere denarium quomodo iurabit ille. quod potius vellet amittere tantum de suo et sic remaneat maleficia impunita. quod est contra l. ff. ad l. aql. ita vulneratus. Sed in utroque exemplo defendo ... dominum meum sicut fidelis discipulus ut fecit cassius ... doctoris sabini excusat. ut ff. de arbitris. dicitur. nam in primo exemplo sustineri potest et defendi quod iuret quantum nollet amittere de suo. non habito respectu ad id quod habet sed ad id quod habere ... In secundo exemplo. posset optime potius ex quo est ... quod deberet lucrari ex illa iniuria ... iuraret.

Si dampnum det aliquis alicui tuus ... corpore suo. vel a corpore suo incorpori. vel a corpore suo incorpori tamen. habet contra eum actionem in factum subsidiariam legis aquilie. vel utilem actionem legis aquilie. Rubrica de actione in factum subsidiaria legis aquilie et de utili actione legis aquilie.

Si aliquis dederit dampnum in rebus tuis potes agere contra ipsum aliquam l. aquilia. de qua civiliter est dictum s. in materia civilium. et ista ... competit quando dampnum datur de a corpore incorpori. ut inst. ad l. aquil. § ... Si autem dampnum datur a corpore incorpori. velut si panno rubeo fugavit armenta. unde armenta aufugerint precipitata sint tenetur utili actione l. aquilie ... ut ... dicitur s. quod dampnum est datum sed non a corpore. sed tamen praestita occasione dampni. unde videtur dampnum dedisse. ut ff. ad. l. aquil. qui occidit. Item tenetur et in factum. ut ff. de furtis. l. in furti actione. § ult. Item ponitur exemplum quando a corpore incorpori dampnum datum est ut si pecora mea inclusi fame et per illam inclusionem pecora mortua sunt. ut inst. ad l. aql. § ceterum. Si autem a corpore incorpori ... habet locum in factum. nam illa generalissima quae competit quando aliae deficiunt. ut ff. de praescript. v. b. quod competit ex multis et variis et diversis articulis ut C. de sacro. s. ec. l. ... sed in factum subsidiaria legis aquil. quae est praetoria. ut ff. de praescrip. v. l. quia actionum. et inst. ad l. aquil. § ult. ubi gratia. excussi anulum de manibus tuis

H. ... ...

aureū cecidit in mari l' in fluviū dap̄nū datū ē a
corpore meo ī n̄o corp. quia anulus aureus stās in
aqua non ē fēs deterior. Sicut dap̄nū datur a n̄o cor
pore ī n̄o corp. te locū h̄t directa actō infcm. ubi gr̄a
solu suū tuū ɔpedtū. misericordie cā. suus ille p
ea. aufugit. ɔstat eū quia corp non ē lesū. h̄ ɔ
stat. q̄ a corpore meo non ddi dap̄nū. sed p̄p sequentē
fugā dap̄nū ē illatū ē. ɔpetit infcm. ut inst. ad l.
aquil. Ƒult. ꝛ salua aūt. dn̄i mei. sicut hoc notat inst
ma. c. ad l. aquil. hāc ēdo differētiā ī illā utilē ꝛ in
fcm. quia util loc h̄t ubi corp lesū ē. dn̄i m̄ n̄o ledā
tur a corpore. quia te h̄t locū directa. Sicut dap̄nū
datur ī n̄o corp loc h̄t infcm. ꝛ illā utilē ēdo actiulē. ista
infcm ēdo p̄toria. S; utrāq; ɔpetit utilis aquilie loc
h̄t infcm. ut ff. ad l. aql. l. h̄ si obstetrix. Ƒ si quis hoīe;
ꝛ l. que admod. Ƒ ɔagitatus. ꝛ ff. ui bo. rap. l. ii. Ƒ si
publicanus. ꝛ c. ad l. aquil. l. d pecorib. Sōm adhoc
ut ista actō util l' infcm ɔpetat tot sunt necc̄ia. In
p̄mis q̄ sit dn̄s ille qui h̄as actōes intentat. l' sit usuar.
ul fructuari. ut ff. ad l. aquil. l. h̄ mela. Ƒ legis aq
lie. ꝛ Ƒ ult. Nō eū intētat eā ɔmodatari ut in p̄dcā
l. Ƒ eū qui uestimēta. Sc̄do d bone fidei possore nū
quid sibi ɔpetit. Et a sibi h̄t titulū. sic. al. non ut
ff. d furto cor. l. a. Ƒ i. ꝛ ff. d relig. ꝛ sup. fune. l. ii. Ƒ in
locū. que l. indicat uello. ut bōe fidei. p. n̄o ɔpetat.
si aūt n̄o h̄t titulū ɔpetit. ꝛ in eo cāu intelligunt le
ges. ff. ad l. aql. l. h̄ mela. Ƒ si; usus. ꝛ l. si duos. ꝛ
ff. d edil. edicto. l. iulianus me. Ƒ ult. Q̄o d debitore. Io
datur in duob; cāib; si debitor sit non soluendo. ul q̄n
amisit actōē. ut ff. ad l. aquil. qui occidit. Ƒ pig
nori. Sc̄dm q̄ dap̄nū sit datū dolo. l' culpa lata leui
ssima quia in lege aquilia ꝛ leuissima culpa ue
nit. ut ff. ad l. aquil. l. ī lege. ꝛ l. si putator. Tertiū q̄
dap̄nū sit datū l' a corpore ī n̄o corp. l' ē. ul a n̄o corpo
re ī n̄o corp. sic supius distinctū ē. Quartū q̄ dap
nū sit datū ī re tali que ɔmatiōē recipiat. xpea
piac. alioqui si do dap̄nū in mēbris. tuis puta. effodi
oculū l' incidi manū. non ages ul directa l' utili l' ī
fcm. ad int ēē. seu ad extimatiōē oculi ul manus
quia liber corp non recipit extimatiōē. ut ff. si q̄
drū. pau. fēa. di. l. ex hac lege. ꝛ ff. d his. qui d'ie
cerūt. l' ef. l. ult. ꝛ quia ē dn̄s mēbrorū suorū. ut ff.
ad l. aquil. l. lib h̄o. ages tn̄ ad expēs quas in ceriā
sit. l' amissurus ē. ut ff. ad l. aquil. qua actōe. Quin
tū q̄ ille qui agit uult. lege aquilia direc. l. util. l'
infcm non sit in eadē culpa ul maiori cū illo qui
ddit culpā dap̄nū. ut ponitur exēpla. ff. ad l. aql
l. si obstetrix. Ƒ ult. ꝛ l. h̄ mela. in p̄n. nā quōt duo
sunt in pari culpa. deterior ē agentis ɔdicō. ꝛ beatus
qui tenebit. ut ff. d r. o. iuri. Ƒ si quis. Septū q̄ ali
quis ɔfiteatur se dedisse dap̄nū. lic; ipe non ddit q̄
satū ab alio sit dap̄nū datū. ut ff. ad l. aquil. l. inde
neratus. Ƒ ult. ꝛ l. sequentib. hoc aptius. ꝛ l. p̄mi. Sep
tuīu q̄ si sit infans. l' furiosus ille qui dedit dap̄nū.
ut ff. d rei uin. qd́ infans. Ad eū oīa ista ī his actōib.
ostendo quia oīa ɔueniunt in directa ueniunt ī his ac

tōib;. nā cēnsit subrogate in locū directe. ut ff.
d p̄sc. u̇bis. l. quia in oīb; eās subrogauit p̄tor.
ut ff. si quis t. lib. ius. l. i. Ƒ sdeuola. ꝛ ff. d doāt. l. q̄d
q̄d. ꝛ ff. si quis cautt. l. si quis. eū. Ƒ qui iniuriaz. si
ē in de ea in publiciana q̄ ē utilis rei uindicatō. q̄
oīa ueniunt in ea q̄ ueniunt in rei uin. ut ff. d publi
cā. l. eūq. Ƒ in publiciā. vn̄ in his actōib. faciat ac
tor tales pōndē. Positiones actoris.
Ego dico q̄ suū illū. l' anulū. l' aīalia. ego emi bo
na fide. l' habeo in eū l' usuf. l' suūm dn̄s illi sui. l' ha
beo pigneri. ꝛ debitor meus ante liberatus est a actōe ꝑsonali
ul n̄o ē soluendo. h̄ dico q̄ tu inclusisti illa fame.
ꝛ ita illa aīalia. l' suus ille mortui sunt. h̄ dico
q̄ tu ɔmesisti dolū l' latā culpā. l' leuē. l' ī leuissi
mā. h̄ dico q̄ suus ille ualuit tm̄ ia ē annus q̄
hētur reperato anni ex p̄o capite. l' ī illa aīalia
tm̄ ualuerūt retro ia ē annus q̄ in hoīe mortuo
l' aīalib; q̄ gregatī pascuntur occisis l' mortuis loc
h̄t annus. ꝛ p̄mū capd legis aquilie. ut ff. ad l. a
quile. l. ii. ꝛ inst. ad l. aql. Ƒ i. h̄ dico q̄ tu eras hōia
nemītas ꝛ maior xiiii a. h̄ dico q̄ suus ille. l' aīalia
illa ante uulnerata retro p annū. ī. xxx dies tan
ti fuerūt. habetur eū ratō ex t̄tio capite in suo
uulnerato ꝛ aīalib; uulneratis q̄ gregatī pasci
tur. ut ff. ad l. aquil. si suus suū. Ƒ hu... ꝛ ī
h̄. e. t. Ƒ capd. iii. h̄ dico q̄ tu mihi ɔfessus fuisti
te occidisse suū. l' aīalia. h̄ dico q̄ aīalia l' suus
occisa fuerūt. Et reus faciat tales pōndē. Posit. rei.
Ego dico q̄ suus ille. l' aīalia illa sunt tua. l' fuerūt.
si illud ɔstebitur actor actōes illas non intentabit
quia sunt tua q̄ non sunt actoris. quia duo in solid
eīdē rei ēē non p̄sunt. ut ff. d aeq. p. p̄sidri. Ƒ ex
plinius. ff. ɔmo sunt. Ƒ si duob; h̄ dico q̄ tu scienti
illa aīalia. l' illū suū que p̄sidebar ad aliū ꝑtinē.
si ɔstebit actor non potit dicē q̄n ego sū. bo. fi. p̄.
uolo. h̄ dico istū suū l' ista aīalia pleno iure ad te
tuū ꝑtinē. si illud ɔstebitur actor sequitur q̄ n̄o
p̄sit h̄re l. aquil. tanquā usuari. l' fructuari. h̄
dico q̄ debitor tuus cuius ē seruus quē dicis uulne
rasse ē soluendo. ꝛ adhuc tibi p̄sit actōi tue. si
illud ɔstebit actor n̄o intentab. l. aquil. ut ē dictū
h̄ dico q̄ tu transibas ꝑ cāpū iaculatorū. ubi nos lu
dbam q̄n ego te ꝑcussi. si illud ɔstebit actor n̄ ppo
net. l. aquil. ut ff. e. l. h̄ si obstetrix. ī m. h̄ dico
q̄ sū furiosus. ꝛ minor xiiii an. h̄ dico q̄ tu stabas
in uia p̄lic. ꝛ faciebas tondere capillos tuos q̄n ego
te uulneraui. si ɔstebitur actor succūbet. ut ff.
e. l. h̄ mela. in p̄n. h̄ dico q̄ suus ille q̄ ɔfessus fui
me occidisse. l' uulnerasse q̄ suus ille uiuit l' sa
nus ē. ꝛ fuit sine aliqua lesione ia ē annus. si illud
ɔstebit actor succūb; ut ff. e. l. in mari. Ƒ ult.
ꝛ l. duab; sequentib; h̄ dico q̄ suus iste non ualuit ul
tra. x. ia ē annus. si illud ɔstebitur actor n̄ agit
ē receptor ā in quātū melior sit. In hac aūt
actōe ɔcipiet ita libellus. Libellus.
Vob dn̄e. etc. pōr. pi. ɔ. e. R. d ɔ. qui paño rubeo.

Lo. ꝛ h. ex capite ...

fugauit armentum meum l' pecora mea inclusit et ita fame mortua sunt. que quidem id est annus ualuerunt cen tum. unde cum illa e. in pliter. ago contra ipsum et ad hoc propono utilem actionem legis aquilie. l' infactum. qui ita recte concipi atur libellus pbatur inuistit. e. t. § ceterum. et hoc quando dampnum datum est an corpore incorporis. Sicautem datum sit dampnum an corpore non corpori. l' a corpore non corpori concipies ita libellum. **Libellus.**

vobis domine .R. pot. pi. con. e. R. de c. quod fuum meum tituum cum pedibus posuerat soluit et ita suus ille au fugit qui ualuit id sunt .xxx. dies. xl. unde ipsa .xxv. peto ad hoc propono actionem infactum subsidiariam legis a quil' vel qui anulum meum excussit de manibus meis l' de nario et deuenerit in flumine ul' in mari. qui e a nullum e. sol. unde ut illos e. sol. det in ago contra ipsum. et ad hoc propono actionem infactum subsidiariam legis aqu'. qui ubi duobus exemplis recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de pscript. ubis. l. quia actionum. Sed in qui libel lus ubi sit male conceptus. In primis id enim debet peti que in obligatione. ut inst. de act. § si quis itaque et in obligatione non est ti ipsum factum quia occidit l' uulne rasti. quod et tu peteris in te ee. Vel esto qui factum sit in ob ligatione tum in te ee pot peti. ut ff de re. iu. di. si quis ab alio et ff. de v. o. l. v. aut. § q id. q. et ff. si certum pe. l. et ea conditio. Explicit tractatus de pretoriis. In cipit [illegible] de interdictis que et ipsa pretoria sunt. unde in cipit perutum [illegible] omnium interdictorum.

Pnatauimus aliquantulum profunda pelagi et iam post gratiam felici nauicula pretoriarum actionum sulcantes li tora ipsarum portum tetigimus salutarem. et dum eleuatis uelis uellemus nauigare ad ciuiles actiones que sunt ex legibus introducte. ut de iuris orig. l. ii. infi. et co lup. clamauerunt interdicta ex parte alia cui nos doctor contulit. aut cui nos desolata relinquis. inuadent enim gregem pretoris lupi rapaces. nam et ipsa interdicta omnia pretoria sunt. ut inst. de interdic. in prin. de enim domi nis tractauit uenient supplices et legibus ipsum et ma le de nobis cantabunt coram iudicibus et proponent cum nos ignorent et nunquam nomina nesciet formare libel los. l' actiones subiugere legibus competentes. ideo ego. Ro fred. beneuentanus iuris ciuilis professor conditor per sen tentiam adprofectum et utilitatem scolarium attendens qui in sic petentibus non est denegandus assensus. ut ff. de sture R. p dioz. l. et atalicam. ideo decens tractare intendam exprimendo naturam eius libet interdicti et qualiter libelli et confessiones in libellis singulis proponantur. et quare dicantur interdicta et quibus ubi proponebantur et cum qua sollempnitate et qualis sit diuisio interdictorum. notauit plene in summa dominus meus in titulo de interdictis. et ideo hic non tracto ad plenum. set aliquantulum .j. tangam. vi. tum nota que considantur in omnibus interdictis. quatuor negatiue. primum qui omnia interdicta pretoria sunt. ut inst. de interdic tis in pri. secundum qui nullum interdictum infamat. ut ff. un. ui. l. neque. tertium qui nullum interdictum hodie cum sollep nitate proponitur. sicut nec quilibet actio. unde omnia inter dic et hec actiones dicuntur extra ordinaria. ut inst. e. t. § ult. et inst. de successionibus sublatis et de senat con. claudi. § Quartum quia in nullo interdicto habetur

ro fructuum. an lite con. pret quam interdicto. unde in. ut ff. e. l. In interdictis. et de ui et ui. ar. l. i. § ex die. quin tum qui nullum redditur interdictum nonsibi sub iectos. ut c. e. t. l. ii. Set tria affirmatiue. quia omnia interdicta perpetua sunt et tum intra certum tempus quia et dantur contra quilibet pos sidentem. ff. e. l. i. § plt. Set in omni interdicto habetur ro fructuum per litem con. ut ff. e. t. l. aut plt. Set loco eius libet interdicta redditur actio infactum. ut inst. e. in pri. et § ult. et c. de act. ept. l. ult. Set et potest addi quantum qui per interdicta prius cognoscebatur de p. quia competebat. ut c. e. t. l. in ea et c. quorum bonorum. l. ult. et c. quorum le gatorum. l. i. § Quidam addunt quintum qui omnia interdicta dentur noxaliter. quod falsum est. cum etiam sit tum eadem no xaliter. quod falsum ex delictis oriuntur. ut ff. l. l. ult. quod cum enim interdicta non oriuntur ex maleficio. unde constat quod male et falsum. Set illud quintum generale est omnibus in terdictis quod ea que sunt annalia ad agendum. perpetua sunt ad excipiendum. ut c. de except. l. ii. et ar. de doli ex cep. pure. § ult. Set et sextum quod illa quod annalia sunt. s. de eo. quod non peruenit ad uiolentiam pone quod anima mortua sunt uiuum effectum est. perpetua competunt de eo quod ad uiolentiam peruentum est. ut ff. e. t. l. plt. hoc notat dominus meus in summa. t. de interdictis in summa. e. et id in hoc ope re illa posui quia utilia sunt et plebem notitiam oriuntur dictorum. Set illud attende quod in omnibus interdictis quod mul ti dicunt et est hodie uidi et audiui indicantes dicto et proponentes in libellis. ego talis propono actionem infac tum subrogatam in locum interdicta. unde ui. ul' uti possidetis. unde iudices dicerent esse interdictum unde ui in libello propo ni absoluerunt propter ineptam actionem. dicentes actionem infac tum esse subrogatam in loco interdicta debere proponi non autem ipsum interdictum. ut inst. e. t. § ult. Nam autem in contrarium et ad uocatos et iudices si quos tales inuenero uideos reputo. ipsi enim adherent litere ignaudi. dico enim ho die recte de iure. libellum concipi tali modo. ago contra talem qui me expulit de possessione fundi talis. unde ut restituat in pos sessione dicti fundi et omnem causam dicta propono interdictum. unde ui. et melius quia si diceret propono actionem infactum sub rogatam in locum interdicta. unde ui. Istud enim esset re dire ad antiquum. sim qui proponebantur formule et sollempnitates uerborum. melius enim sonat. propono interdic tum unde ui quia si diceret propono actionem infactum subro gatam in locum interdicta. unde ui. qui legi. inst. de inter dictis. § ult. non est necesse reddi interdictum. et itaque dicatur sim interdictis ad eque utilis actio extra interdic ti reddita fuisset. expone non est necesse reddi inter dictum. s. cum illa sollempnitate antiqua cum qua olim proponebantur. sim quia sollempnitate hodie omnia iudi cia dicuntur extra ordinaria ut dicit littera .j. e. t. co. § et dic. l. In inst. de successionibus sublatis. interdicta enim nichil aliud erant quam quedam formata et sollempnis uer borum conceptio. quibus pretor aliquid fieri iubebat aut prohibebat quod maxime fiebat. quando de possessione. l' quasi i ter aliquos contendebatur ut inst. e. in pri. Set sim hoc idem erat actio. s. quedam uerborum sollempnis formula. ut c. de formulis et c. de edendo notauit dominus meus in summa. Nec non quia illa sollempnis formula actionum est inducta autem cauili sollempnis formula interdictorum est inducta autem

proprio. Item et alia differentia quia ubi illa sollempnia in actionibus non formabantur ipsis certis aliquorum verbis generaliter concipiebantur ipsis omnium verba verum in interdictis quotiens erant homines qui volebant illa proponere. tunc eis petentibus et desiderantibus formabant verborum conceptiones quibus in causis contra suos adversarios uterentur que interdicta vocabantur quasi inter duos dicta. Hoc potest curiosius lector attendere. quia in interdictis plerumque specificabantur specialia nomina personarum et demonstrationes personarum. licet non specificentur personarum nomina. ut ff. de tabulis exhibendis l. i. et ff. ne quid in loco publico l. i. et ff. de vi et vi armata l. i. Dicta sunt autem interdicta quasi inter duos dicta quia inter duos redduntur. licet quidam dicant quod dicantur ab interdicendo. nullam puto tamen differentiam esse eum interdictum actionem propria. nam actionis verbo et interdicta continentur. ut ff. de actionibus et obligationibus l. actionis verbo. Et quia de omnibus interdictis dicere turpe sum. primo tractemus de illis interdictis que tamen religionis tenent. quia dignior est causa religionis. ut ar. ff. communia de successionibus l. cum et ar. c. de sacrosanctis ecclesiis. Et ideo tractemus de interdicto de mortuo inferendo. quod tamen religionis tuetur. sicut et quedam alia. ut ff. de interdictis l. ii. § i. de quibus postea dicemus. Si aliquis vult inferre mortuum in sepulchrum vel denovo facere sepulchrum in locum suum et ab aliquo prohibeatur habet interdictum de mortuo inferendo. contra ipsum. Rubrica de interdicto de mortuo inferendo.

Si aliquis vult sepelire mortuum in sepulchrum ad quod sepulcrum sibi ius competebat inferre mortuum vel denovo velit facere sepulcrum in suum locum purum et prohibeatur ab aliquo poterit agere interdicto de mortuo inferendo quod prohibitorium est. vel actione in factum subrogata in locum illius interdicti. ut inst. de interdictis. Prohibitoria et ff. de interdictis l. i. et § et ff. de mortuo inferendo l. i. Verum si fuit prohibitus locus habet predictum interdictum adversus eum. ut postea tamen consequatur actor quantum interfuit eius prohiberi non esse. in qua computatione cadit loci emptio pretium. quia quis non quia fuit prohibitus non fecisset. ut ff. de relig. et sumptibus funerum l. liberis et ff. de mortuo inferendo l. i. § i. Ut hoc interdictum seu predicta actio competat tertium necessaria. Imprimis quod locus ille ad quem volebat inferre mortuum quod sit suus vel quod habeat ius inferendi mortuos in sepulchrum illud. ut ff. de mortuo inferendo l. i. § hoc autem interdicto. Item si ius habet autem ius inferendi mortuum illud est vel illud legatum est vel si requiem est de familia testatoris. ut c. de relig. et sumptibus funerum l. si sepulchrum et l. ius familiarum et l. ius sepulchri. Secundum quod licet locus sit alienus. quod domini voluntate immisseris vel immittere deberes. ut c. de relig. et sumptibus funerum l. ii. Tertium est quod volendo inferre mortuum prohibitus fuisti. ut ff. de mortuo inferendo l. i. qui prohibitus locum habet. sive aliquis te in ipso loco prohibeat sive in ipsa via. ut in lege predicta. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico locum istum meo quod talis consanguineus meus tali die decessit. Item dico quod dictum meum consanguineum in talem locum volebam sepelire. Item dico quod tu me volentem inferre prohibuisti. Item dico quod locus ille in quo volebam sepelire meus est. vel mihi ius competit inferendi mortuum quia ius illud fuit mihi legatum vel quia sum de familia vel quia licet locus ille sit alienus tamen ego intuli domini voluntate. Positiones rei.

Contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod ille quidem decessit fuit tamen excommunicatus et ignotus. Item dico quod tu libenter uteris immundanis sponte factis. nec hospitalia non est consuetus sepelire mortuus. si illud consitebitur actor succumbet et hoc civilibus patet. Item dico quod ille qui fuit mortuus fuit tuus inimicus. si illud consitebitur succumbet quia non est utile quod aliquis inimicum suum velit sepelire. Item dico quod tu non fecisti ex pietate vel aliqua causa pietatis. si consitebitur actor illud succumbet quia tenet pellit maxima pietate monetur. ut ff. de relig. et sumptibus funerum l. at si quis. Item dico quod locus ille in quo volebas inferre mortuum meus est. si illud consitebitur actor succumbet ut supra dixi. Item dico quod tu licet te tamen prohibuit si illud consitebitur actor succumbet. In hoc autem interdicto vel actione concipitur ita libellus. Libellus.

Vobis domino .o. potestati pi. conqueror ego .c. R. de .o. qui me prohibuit inferre mortuum in locum talem cuius fines sunt tales. in quem locum ius mihi competit inferendi mortuum unde interesse meum quod estimo tantum. ad illud propono interdictum de mortuo inferendo vel actionem in factum subrogatam in locum illius interdicti generaliter conformandus libellus. dic l. i. ff. de mortuo inferendo l. i. ff. de relig. et sumptibus funerum l. liberis. Sed non videtur libellus iste bene conceptus nam istud interdictum prohibitorium est ut ff. de mortuo inferendo l. i. et dic l. ff. de relig. l. liberis nam ibi dicitur quod si sum prohibitus ago ut recesset illa prohibitio. verum si volo alias inferre possum. Item ago predicta in factum. unde dicunt quidam concipiendum libellum ita. ago contra te ne prohibeat me inferre. ad illud propono actionem in factum subrogatam in locum interdicti de mortuo inferendo vel propono interdictum de mortuo inferendo. Questio. Si tu opponas exceptionem quo stabit mortuus ne sepeliatur donec cognoscatur habeat ius inferendi vel non. forte fieret interim putridum. Respondet ipsi et dicunt quod eodem die vel in continenti finietur istud iudicium cum celeritate decideretur. ut eadem dapnum infecti. ut ff. de dampno infecto l. i. Verum tamen puto libellum debere concipi sicut ipse formavi et istud interdictum ad duo competit. scilicet si volo te prohibere ne prohibeas et est prohibitorium et si non possum petere interesse et per illud interdictum. ut ff. e. liberis et quod ratio hoc suadet. quis enim cum sit dolens de morte sui consanguinei veniet ad potestatem ut prohiberet illum prohibentem et proponeret libellum et iuraret de calumpnia. preterea enim dicerentur pessima verba orirentur et seminarentur inter eos. Item iam sunt eos. tolleretur istud interdictum forte uno die cum omnia interdicta ad unius annalia sunt. ut inst. de perpetuis et temporalibus actionibus et quia interdictum de glande legenda quod finitur tertio die. ut ff. de glande legenda l. ii. et l. i. Si autem mortuum alio intulisti potest agere predicto interdicto et concipere libellum ut dictum est vel agere in factum et tunc concipiet libellum. Libellus.

Vobis domino .o. potestati pi. conqueror ego .c. R. de .o. qui me prohibuit inferre mortuum in locum talem in quo mihi ius erat inferendi. unde propter illam prohibitionem intuli in alium locum purum vel conduxi pretium pro .s. x. quod interesse dicti loci extimo .xx. que peto actione in factum quod ita recte concipiatur libellus. dic l. ff. de relig. si quis liberis.

Si aliquis immittit aliquid in loco sacro contra interdictum. Ne quid in loco sacro fiat immittatur ve. Rubrica. Ne quid in loco sacro fiat immittatur ve.

Si aliquis edificat vel aliquid immittit in loco sacro locum habet interdictum. Ne quid in loco sacro fiat immittatur ve. ut ff. e. t. l. i. in prin. Sed tamen ad hoc ut istud interdictum locum habeat to[t] sunt necessaria. Imprimis quod locus ille sit sacer. ut ff. e. l. i. Dicitur autem locus sacer quando rite per pontifices deo consecratus est. ut ff. de re[r]. di[v]. l. sacra. Secundum quod illud quod ponitur pertineat ad incommodum vel ad deformitatem non si ad ornatum. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod locus ille qui est ita interfinatus est sacer. si negaverit fitebitur reus erit bene. Sicut dicat ego dico quod dominus episcopus consecravit locum illum vel dedicavit in honorem sancti jacobi. Item dico quod tu vel immittere vis ibi in loco illo turres tu[bul]as vel cornices in parietibus domus illius sacre. Item ego dico quod propter illa que illis immittere vis locus ille turpis appa[re]ret. Et contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod locus ille cuius fines sunt tales quod est locus privatus. si illud confitebitur actor succumbet quia ex quo est privatus non potest esse sacer cum de loco privato fiat sacer. Item dico quod titius vel immittere voluit. si illud confitebitur actor absolvetur reus quia propter factum tertii ipse conveniri non potest. Item dico quod illud quod vel immitti debet ad hornatum loci illius spectat. si confitetur actor absolvitur reus. ut ff. e. l. i. § si. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. Vobis domine or. pot. pl. con. e. R. de co. Libellus.

quia vult immittere in loco tali sacro cuius fines sunt tales. propter quam immissionem locus ille turpis et deformatus apparet. Unde ne immittat vel immitti faciat. peto ipsum prohiberi. ad hoc propono actionem in factum subrogatam in locum interdicti. Ne quid fiat in loco sacro immittatur ve. vel ipsum interdictum quod varietur concipiatur libellus dicte l. ff. e. t. l. i. Et ita concipitur libellus si aliquis vult imponere vel immittere aliquid. Sicut est impositum vel immissum aliquid faciat positiones. s. quia immissa vel inlicita ponitur. S. Sicut primas vis facere positiones fa[ci]as ut interdictum limatum est. Libellus.

Secundo autem modo concipietur talis libellus. Vobis domine or. pot. pl. con. R. de co. qui immisit in loco tali sacro cuius fines sunt tales propter quam immissionem locus ille turpis apparet. Unde ut illud quod immisit removeat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum ne quid in loco sacro fiat immittatur ve. vel actionem in factum subrogatam in locum predicti interdicti quod ita concipiatur libellus dicte l. ff. ne quid in loco publico l. ii. § locum. lex illa non est posita in titulo ne quid in loco sacro. et sic utilius fuit tamen ugsum post illud sub hoc interdicto ut si ali quid sit immissum quod tollatur. cum pride interdictum utrumque fiat. quia est prohibitorium ut non immittatur. et est restitutorium ut si aliquid fuit immissum quod tolla tur. licet dominus jo. in sua arbore posuit separatim et sub alia forma. unde dat intelligere quod sint duo interdicta immo potius est unum. licet sit ex forma prop prohibitorium ex se[cun]da restitutorium. Jura tamen videntur quod duo sint. quia in diversis titulis et separatim ponuntur. ut s. dixi. Sed sunt quod utrumque in fine quod concipitur li bellus quod non per sit apponere proponi. certum est quod locus iste

in bonis nullius. unde subiectum frui[t]. hi fructus recipiunt. ut ff. de rei vin. l. in rem. act. § loca et ff. com. de. sunt. l. caulis. quoniam potest aliquis predicta interdicta proponere cum interdicta conpetant de interdicto. ut ff. de interdic. l. et ad privatas causas non ad publicam commodum. ut ff. de mun. l. sane. Ut predicta proponi possunt ab privatis et ceterum illi est cuius sit venditare. loca predicta. ut c. de sacro. s. ec. l. sancimus. interdicto et interdicta poterunt inventare. quod est tu obiecit in contra dicta competunt ad interdictum esse. Ita verum est illud ad interdictum esse competit tamen interdictum et plan. quod locus ille non deformetur. Propter illud quod immittitur debuit. vel immissum est immo dico quod quilibet privatus agere potest et proponere interdicta predicta omnem enim interest quod fiat oratoria vel possit peccato res deum pro peccatis exorare. ut in aut. coll. ix. § vere liceat in a. et a coll. viii. § quia nos ita competitus et ideo ovis potest predicta interdicta proponere. quod autem dicis quod interdicta pertinent ad causas privatas. Ita verum est quod quedam non tamen omnia. ut ff. de interdic. l. i. Si aliquis vult edificare sepulchrum. ad quod edificandum. s. ius competat et ab aliquo prohibeatur. habet contra eum interdictum de sepulchro edificando. Rubrica de interdicto de sepulchro edificando.

Est et aliud interdictum quod notatur de sepulchro edifi cando quod prohibitorium et causa religionis competit. si est ali quis volebat edificare sepulcrum ad quod ius sibi compe tebat et meum prohibeas edificare habet locum interdictum de sepulcro edificando ut ff. de oxe. infe. l. i. § prior autem sunt ad hoc ut competat istud interdictum. tot sunt necessaria. Imprimis quod aliquis possit de iure edificare. i. quod habeat ius hedificandi forte quia convenit ita per stipu lationem in locati venditione. ut ff. de relig. et sump. fun. l. quod si locus. Secundum quod aliquis edificaret vel quod edifica re vellet puta congregabat materiam necessariam ope re vel homines necessarios op[er]i. ut ff. de mor. infe. l. i. § prior autem et § edificare. vel est fugabat locum in quo volebat edificare et alius eum impedivit. ut ar. ff. de op. no. nun. l. stipulo. § o[mn]is. et ar. ff. de pollicitati. l. i. § cepisse terrum. s. quod alius te prohibuit. ut in legibus predictis. quod autem quod sepulcrum non sit factum sed faciendum. alias non habet locum interdictum. quod in aut. clarum. ut in l. predicta. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod ego volebam edificare sepulchrum in loco tali. Item dico quod in eo loco habebam ius edificandi. Item dico quod congregabam ibi lapides et a renam et calcinam ut ibi edificarem. vel locum purgabam. Item dico quod tu me prohibuisti volentem edificare. Et contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod tu volebas ibi edificare domum. si illud confitebitur actor succumbet quia non habet locum interdictum quia competit tamen propter sepulchrum. sic. s. dictum est. Item dico quod tu materiam illam quam congregabas. faciebas congregari ad utilitatem tertii si illud confitebitur actor succumbet quia interdictum erat sua. Item ego dico quod locus ille in quo volebas edificare est meus. si illud confitebi tur actor succumbet quia potuit de iure prohibere. ut ff. ad l. aquil. l. quemadmodum. § si protectum. Item dico quod titius te prohibuit. si illud confitebitur actor succumbet quia conu olentia in lata ab alio contra me agere non possit cum peccata suo tamen teneat actores ut c. de penis. l. sancimus. In hoc autem interdicto concipitur ita libellus. Libellus.

Vobis domine or. pot. pl. con. e. R. de co. qui me prohibet vo

lentem hedificare sepulchrum in loco tali cuius fines sunt ta-
les in quo loco est ius edificandi sepulcrum et mortuum
inferendi. unde nemo impediat in futurum ago contra ipsum
ad hoc propono actionem infactum subrogatam in locum interdicti
de sepulcro edificando. vel ipsum interdictum quod utrecte con-
cipiatur libellus dicit ff. de mor. infe. l. i. § pretor ait. cum §
sequentibus. *q°.* Sed videtur quod libellus non sit recte concept-
us. nam agitur quod non debeat prohibere eum in futurum. hoc sta-
re non potest. nam de hiis que futura sunt iudicium esse non
potest. ut ff. de iudic. l. non quemadmodum. et quia pertinet ad off-
icium iudicis tractus futuri temporis. ut ff. de usuris. l. i. Respondeo
quod non de futuro est iudicium sed de presenti. violentia enim per
quod non de futuro est iudicium sed de presenti violentia. unde de illo presenti agitur quod
sciat erat que inferebatur. unde de illo presenti agitur quod
removeatur et quod in futurum et prohibeatur ne necesse
habeat singulis annis litem contestari. ut ar. ff. ad l. aquil.
l. in lege aquilia et ar. c. de prescript. xxx an. l. male. et
ff. si servitus vind. l. egi. *Si aliquis posuerit aliquid
in via publica vel loco publico vel edificet vel immittit rem contra
interdictum ne quid in loco publico. Rubrica de interdicto ne quid in loco publico fiat.*

Frequenter contingit quod aliquis in via publica vel loco publico vel
itinere publico aliquid edificet vel immittat ideo interdictum pro-
ditum est ne quid fiat in loco publico vel via publica vel itinere publico.
et si factum est quod tollatur. et sic est illud interdictum ut supra
expressum partim prohibitorium partim restitutorium. ut ff. e.
t. l. ii. in prin. et § hoc interdictum. et § pretor ait vel sicut fu-
it visum dno lo. et videtur hoc ex lege plura duo sunt inter-
dicta. unum prohibitorium s. ne fiat. aliud restitutorium ut
si factum fuit ut tollatur. ego tamen cum melioris intellectus
in uno tradi notitiam ut utrumque et in libello cum excede-
re utrumque operatur. unde ad hoc ut ista interdicta dentur tot
sunt necessaria. primum quod via illa sit vel locus publicus. qualis
autem via vel locus dicatur publicus vel privatus. vel vicina-
lis. dicitur ff. e. t. l. pretor ait. § publici. et § viarum. et § vi-
cinales. secundum quod ponatur aliquid in loco illo. ut ex lit-
tera. l. illius colligitur. tertium quod non sit appositum de licentia prin-
cipis. quartum quod est positum cum licentia principis conditio
alterius fiat deterior. ut ff. e. t. l. pretor ait. § meri-
to. et § si quis a principe. quintum quod ille qui agit hoc in-
terdicto non habet edificatum in publico. alioquin non aget. ut ff.
e. l. pretor. § tamen ait. sextum quod illud quod positum est vel ita
nocet vel nocere inantea possit. ut ff. e. l. pretor
§ de inde ait pretor. septimum quod ad hoc ut tollatur
necesse est quod non sit edificatum alioquin si domus sit non tolle-
tur. ne ruinis urbs deformetur. non tolletur dico si
publicus usus impediatur. ut ff. e. l. pretor. § si quis nemi-
ne. set non tolletur preter dominum tolleretur tamen per officium iudi-
cis ut in predicto. § si quis nemine. et l. ult. addo quod nec in
ponte licet quis facere super viam. ut ff. e. l. pretor. § contrac-
tatum. et ff. de fluminibus. l. ult. quia celum i. aer. que
est super solum esse liberum debet. ut ff de servit. l. ult. § ii. Octa-
vum quod locus publicus fiat deterior. et tamen locum habet interdictum
directum. ceterum si incommodetur locus privatus alterius locum
habet utile. ut ff. e. l. pretor. § cuiquidam. et § merito. unde
Nonum sufficit quantum ad hoc ut locum habeat interdictum sive
ipse posuit. sive ab alio positum habet. ut ff. e. l. pretor. § hoc
interdicto. unde in hoc interdicto actor faciat tales positi-
ones. *Positiones actoris.*

Ego dico quod locus ille cuius fines sunt tales est publicus. Item dico quod tu
aliquid immisisti vel vis immittere. Item dico quod illud immisisti
vel vis immittere tua auctoritate sine licentia principis. Item dico quod li-
cet imperator te concessit ita edificare vel immittere in publico per
talem immissionem incommodatur usus meus. nam si per illud
quod sit in publico incommodatur usus alterius. de utili agere et pri-
vato et publico nomine. adde quod si privato nomine agit potest da-
re procuratorem. licet si agat publico non. ut ff. de procur. l. licet.
Item dico quod ego quia ago hoc interdicto non edificavi nec edifico pon-
to in loco publico. Item dico quod illud quod posuisti vel vis ponere non est
aliud quam domus. Item dico quod domus illa quam edifica-
sti in publico nocet multum loco publico. Item dico quod tu super locum publicum
ponere posuisti. Item dico quod opus factum in loco publico tu possides.
Item dico quod per tuum opus quod fecisti in loco publico lumen quod habe-
bam a publico tu mihi abstulisti. Sed opponet quod illa confessio non
sit recipienda quia licitum sit mihi auferre tibi lumen. ut ff. de
aqu. pl. l. proculus. Respondeo licitum est mihi auferre lumen quod habe-
bas a tuo loco privato. quia mihi servitutem non debebat. unde po-
tes alte edificare et lumen meum obscurare. ut c. de servitu.
alt. et ff. de servit. ur. pred. l. binas. Reus faciat
tales positiones. *Positiones rei.*

Ego dico quod via illa vel locus ille est vicinalis vel privatus.
si istud confitebitur actor succumbit quia sequitur quod non sit
publicus ille locus. Item dico quod illud quod posui vel ponere volo cum
privilegio principis est sine incommodo alicuius. Item dico quod tu
qui opponis istud interdictum habes edificatum in publico. Item dico
quod illud quod volo ponere vel imposui est sine incommodo loco publico.
Item dico quod illud quod edificavi est domus et sine incommodo a-
licuius loci publici. Item dico quod illud quod edificavi est domus et si-
ne incommodo alicuius loci publici. Item dico quod opus predictum desii
possidere sine culpa vel dolo. Item dico quod lumen tuum quod per edi-
ficium obscuravi habebas a loco meo privato. In hoc autem
interdicto concipitur talis libellus. *Libellus.*

Vobis domine .. potestas pi. conqueritur R. de o.. quod vult ponere vel
posuit in loco publico cuius fines sunt tales. tale quid quo publi-
cus locus deterioratur et deformatur. puta faciendo pon-
tem. unde ipsum prohiberi peto ne ponat. vel si posuit dicas
in libello. unde ut positum tollat ago contra ipsum. et ad hoc pro-
pono actionem infactum subrogatam in locum interdicti ne quid
fiat in loco publico. et si factum fuit quod tollatur. vel est interdictum.
Cave tamen quod si vis agere quod prohibeatur ne ponat. propone in
libello actionem infactum subrogatam in locum interdicti ne quid
in loco publico fiat. vel ipsum interdictum. quia tunc prohibitorium
est ne fiat. Si autem vis agere quod illud quod est positum tollatur.
dicas propono actionem infactum subrogatam in locum interdic-
ti. ut si aliquid fiat in loco publico quod restituatur. vel ipsum in-
terdictum. quod est restitutorium. quod ita recte concipiatur libellus
dicit l. ff. e. l. ii. § i. et § hoc interdictum. et § pretor ait. Si autem
per illud quod factum est in loco publico privata tua leditur utilitas
puta quia lumina obscurantur. concipies ita libellum. *Libellus.*

Vobis domine de pot. pi. conqueritur R. de o.. quod talem quidam ponere vult
ponere vel ponit in loco publico cuius fines sunt tales per quod
lumina mea obscurantur. unde quod ne faciat ago contra ipsum.
vel si fecerit dicas. ago quod removeat. ad hoc propono utile
interdictum. ne quid fiat in loco publico. et si factum fuit quod tol-
latur. vel actionem infactum subrogatam in locum illorum interdictorum.
q°. Sed videtur quod hoc ultimo casu non possit de iure agi. nam lu-
mina tua possum obscurare. ut c. de servit. alt. et ff. de
servit. ur. pre. l. binas. Respondeo lumen quod habeo a tuo loco privato per

sunt obscurare cum fuerint non debeam. ut l. p de serv. ait si abeo a loco publico lumen teceris. ut ff. de dap. infec. fluminum. § ult. et l. paulus. sic supra dixi. Sed quia non videtur quod aliquo modo habeat locum illud interdictum. nam licitum est cuilibet construere et ponere in loco publico. ut ff. de acquir. rer. do. l. statuas. Re vera est quod ponuntur statue. Sed non in loco publico vel si fuerit posite in loco publico. nam ipse dicetur locus publicus. unde quod positum non removetur. sicut supra dictum est. **Si aliquis in flumine publico vel ripa ipsius poat aliquid tenetur in dicto neque in flumine publico vel ripa eius ponat. Rubrica. de interdicto neque in flumine publico vel ripa eius ponatur.**

Contingit sepius quod aliquid immittitur vult ab aliquo in flumine publico vel ripa ipsius. et contingit quod est aliquid immittitur in flumine vel ripa ipsius. Ideo proditum sunt duo interdicta quorum unum est prohibitorium. neque quid fiat in flumine publico vel ripa ipsius. aliud restitutorium. Si quis factum fuit quod restituatur vel tollatur. et probantur hec. ff. e. l. i. in prin. et § de in aut prox. et ff. de fluminibus. l. i. in prin. et § de ui. unde adhoc ut ista interdicta competant tria sunt necessaria. Primum quod flumen illud sit publicum. ut ff. e. l. i. in prin. flumen autem publicum arino magnitudine sua secernitur. ut ff. de fluminibus. l. i. § flumen. Secundum quod aliquid debeat poni vel positum in flumine publico vel ripa ipsius. ut ex legibus predictis. Tertium quod sit talis illud quod ponitur propter quod flumen non sit navigabile. ut ff. de fluminibus ne l. i. in prin. et secundum hoc quartum est necessarium quod flumen illud sit tam magnum quod sit navigabile ut ex verbis illius pretoris apparet. ut in l. i. et est in rubrica. Quintum exigitur quod propter illud factum flumen illud fluat in alium quam fluxerit in priori estate. ut ff. ne quid in flumine publico. l. i. in prin. et in ipsa rubrica. Habet enim differentias inter illas rubricas. quia prima de fluminibus habet locum. ne aliquid fiat in fluminibus publicis et in ripa ipsorum quo peius possit navigari. ut dicit rubrica et dicta illius pretoris posita. ff. de fluminibus l. i. in prin. et habet locum quod si aliquid factum fuit quod tollatur. ut ff. de fluminibus. l. i. § de in aut prox. Secunda rubrica ne quid fiat in flumine publico. habet locum ne aliquid fiat in flumine publico vel ripa vel quo aliter aqua fluat quam priori estate. ut ff. ne quid in flumine publico. l. i. in prin. et locum habet ut si aliquid factum fuit quod tollatur ut ff. ne quid in flumine publico. l. i. § de in. Sextum sufficiat in minibus quod dicitur publicum. quod si quereret aliquis quod flumen esset publicum. Re vera omnia flumina publica sunt. ut inst. de re divi. et ff. de rerum divisione. l. i. Sed ita sensit perennia. ut ff. de flu. l. i. § flumine. Septimum exigitur propter ista interdicta. quod flumen sit perenne si autem non sit perenne Sed pro tempore interdictum illud non competit. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. perenne autem flumen dicitur quod semper currit et in hieme et in estate. ut ff. e. l. i. § perenne. Septimum est necessarium quod aliquid fiat in ipso flumine. non autem ut aliquid fiat in mari vel alveo vel in insula nata in medio flumine quia tunc non habet locum interdictum ut ff. e. l. i. § si insula. Octavum quod tale quid fiat propter quod flumen fiat deterius quo possit navigari et si fiat in ipsa aqua vel ripa. Sicut autem fiat in aliis fluminibus que navigari non possunt non habet locum interdictum directum Sed utile. ut ff. e. t. l. i. § in flumine. Sed si fiat in mari locum habet similiter directum interdictum sicut in aliis fluminibus que navigari non possunt locum habet utile. ut ff. e. l. i. § flumina. et § si. Si in flumine publico alveo sunt vel cuius interdictum ... sufficit. ut ff. e. l. i. § ult. qualiter autem dicatur impediri locus quominus navigetur. l. dicit ff. e. l. i. § pretor. unde in his interdictis actio facit talis positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod flumen tale. cuius nomen tale est publicum. Item dico quod tu vel posuisti vel posuisti in illo flumine vel ripa ipsius tale quid. Item dico quod propter illud quod in posuisti flumen illud non est navigabile. vel aliter fluit quam fluxit in priori estate. Item dico quod propter illud flumen naves transeunt. Item dico quod illud flumen perenne est. i. continue currit in hieme et estate. Item dico quod illud quod tu posuisti posuisti in ipso flumine. Item dico quod locum illum factum in flumine tu possides. Reus vero faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod flumen quod dicis flumen est rivus. Item dico quod illud posui posui extra flumen et eius ripam. Item dico quod flumen illud in quo ego posui est sine navigio. Item dico quod propter illud quod imposui usus navigii est ita bonus sicut et prius. et ita nunc possunt naves transire sicut et ante. Item dico quod flumen illud ita currit modo sicut et in priori estate. Item dico quod flumen habet modicam aquam. Item dico quod illud quod feci potestate nec prestito nec dolo deesse possidere. patet ergo per ea que dicta sunt quod tunc locum habent interdicta cum flumen est navigabile et usus navigii impeditur. vel cum aliter fluit aqua quam priori estate fluxerit. verum si aliquid fiat in flumine sicut sepe contingit. propter quod molendinum alterius restagnatur. utrum hoc liceat quod est sabatina et est de forma interdictum habet locum utile. In his autem interdictis concipitur talis libellus. **Libellus.**

Vobis domine. C. potestati. pl. conqueritur R. de C. quod tale quid posuit in flumine tali. propter quod flumen non est navigabile. vel propter illud per flumen navigari non potest. unde quod removeatur ago contra ipsum vel si illud non posuit. Sed vult ponere dicas ita in libello quod vult ponere ut peto ipsum prohiberi. ad hoc propono interdictum de fluminibus. ne quid in flumine publico fiat ripave eius quo peius navigetur. vel actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de fluminibus. l. i. in prin. et § sed et prox. Sicut autem vis agere ex alio interdicto. scilicet ne quid fiat in flumine publico. concipies ita libellum. **Libellus.**

Vobis domine. C. potestati. pl. conqueritur R. de C. qui in flumine publico tale quid posuit quod flumen illud aliter fluit quam fluxerit in priori estate unde ut removeat ago contra ipsum vel si vult ponere dicas ago contra ipsum ne ponat. ad hoc propono interdictum ne quid in flumine publico fiat quod aliter fluat aqua quam priori estate. vel actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti quod ita recte concipiatur. libellus dicit l. ff. ne quid in flu. publico fiat. l. i. in prin. et § de ui. **Questio.** Sed illud queritur si aliquis edificat in flumine publico ita quod non sit deterius ad navigandum vel quod non fluat aliter quam priori estate. Sed propter illud edificium meum molendinum forte impeditur. quo iure poteris agere contra illum. hec questio est sabatina in qua omnibus dominis placuit. credo tamen quod possum agere contra illum quod tale quid fecit in flumine propter quod impedit cursum molendini mei. nam si aliquis impetrasset a principe ut in loco publico edificaret videtur concessum privilegium ut edificaret sine incommodo alterius. ut ff. ne quid in loco publico. l. ii. § si quis a principe et ita de iure communi debes uti iure tuo vel tamen concesso. quod non officias alieno. ut ff. de aq. plu. ar. l. i. § de eo. unde ita concipies libellum. **Libellus.**

vobis dne. pot. p. c. R. d. qui iniuste ta le opus uult facere uel immittere. uel fecit uel immisit in flu mine tali, per quod dampnum mihi infertur quia molen dinum meum non ita currit. nec ita fluit sicut consueuerat. unde ne ponat uel immittat uel superpositum dicat contremo ueat ago contra ipsum ad hoc propono utile interdictum ne quid fiat in flumine publico. uel ripa eius quo aliter fluat quam priori estate. et sistem fuit contrelibuatur. uel actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. et ita recte concipiatur libellus dicta l. ff. ne quid in flumine. pub. l. i. et § de in. quare dico utile ideo est quia directum interdictum ne quid in flumine publico locum habet utile. quia ultra differtur similia loco habet. In primis est libellus agitur contra de publico quis uult agere. quod est illa interdicta sunt publica dicta l. ff. de interdictis. l. i. § publica. Sed opponitur quod libellus iste sit male conceptus. non aliquo in possit agi. dicit illud interdictum est publicum ut dictum quoniam ager iste depriuato ilidampno. Re spondeo ut dicta l. ff. de operis. l. licet. § i. et sic in superiori interdicto notatum. Item opponitur quia uidetur quod aliquis licite possit facere uel immittere in flumine publico. et suppleatur impedimentum tuo molendino. nam possum aperire ue nas in puteo meo. et tue uene licentem putei nullo modo ager contra me. ut ff. de dap. infec. l. flumi. § ult. et l. proculus. Re. leges ille non obstant quia loquuntur quando aliquis immittit in suo loco quem priuatus. at si in publico fecerit ut ff. ne quid in loco pub. l. ii. § dampnum. Ita lex refert ubi immittam in meo. uel publico et tu non possum ad in meo et tu in licet. ut dictum est. Si aliquis conduxit predium uel domum a fisco. uel a re publica alicuius ciuitatis. et conductor impeditur re conducta frui. habet contra impedientem interdictum de loco publico fruendo. Re. d. interdicto de loco publico fruendo.

Quia sepe uectigalia publica locantur et conductores in illis uectigalibus inquietantur. ideo est propositum interdictum de lo co publico fruendo. quod interdicto prohibetur ne aliquis conducto res illos prohibeat quominus possit uti et frui. quod interdictum ad hoc ut locum habeat tot sunt necessaria. In primis quod res illa quod datur in locatione sit publica. uel rei publice cuiuscumque ciuita tis. ut arg. ff. si ager uect. uel emphy. pe. l. i. ii. et iii. et infra notabitur. Secundo quod pensio soluatur. aliogin lo catio nulla sine pretio. ut ff. loc. et con. l. iii. Tertium quod ille qui prohibetur utatur secundum leges locationis. aliogin si contra legem uel ultra legem locationis uel uti possit prohiberi. ut ff. e. t. l. i. In fine. Quartum secundum dominum meum quod ille qui condu xit conduxit ad modicum tempus ut in predicto titulo notatur. et assignat rationem. nam si conduxit ad non modicum tempus et a priuato habet interdictum. et uti possidetis et ne fiat ei qui in possessionem missus est. et rei uindicationem utilem. ut ff. si ager uec. l. i. ii. et iii. et ff. de superficie. l. i. in prin. et § quod ait. quod ut sit casuale in loco publico quod datur conductori interdictum uidetur debet conducere ad modicum tempus. Sed hoc quartum dominum omnino est de probabile quia sed non necessarium. nam esto quod quis condu cat. a re. publica rem aliquam ad non modicum tempus credo quod tamen locum habere illud interdictum de loco publico fruendo. sicut ad modi cum tempus conduxit. Ibi nullo iuuatur interdicto. nam conduc tor nullam habet possessionem. nam rei locate possessio et proprietas retinentur. ut ff. loc. et colonus. nec uiuo nec mortuo domino ullam habet. possessionem ut ff. de usuca. l. non solum. § quod uulgo. unde te habere locum per dominum interdictum et sic ex his conducta sunt uel quod habeat locum illud interdictum tamen iure publico ciuitatis

romane. quod sic probo secundum dominum meum. dictum est ad hoc ut diffe rat a conductione priuati conducat quis ad modicum tempus. quod non loquitur. iure publico est ubi ciuitatis sicut quoniam quo res publica priuatorum uice funguntur. ut ff. de uerbo. signi. l. eum qui uectigal. Re. uerum est quod directum interdictum de loco publico fruendo habet locum iure publico. ciuitatis romane ut dictum est. quia uerba et similia concordant. Iure autem publico alterius ciuitatis locum habet utile. quia concordat similia licet uerba deficiant. unde actor tales faciat positiones. Po. actoris. Ego dico quod locus ille est rei publice ciuitatis romane uel ta lis ciuitatis. Item dico quod locum illum conduxi pro x singulis annis. Item dico quod talis publicanus locauit mihi predicto pretio. Item dico quod ego conduxi a re publica ciuitatis romane usque ad biennium. uel triennium. hac positiones faciat secundum dominum meum ut supra dixi. Item dico quod usque ad x annos ego conduxi illum locum. Item ego dico quod tu prohibes me uti et frui loco illo publico. Positiones rei.

Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod locus ille de quo dicis quod est tuus. si illud constiterit actor absoluetur re us quia sequitur quod non sit locus publicus. Item dico quod locus ille fuit locatus tibi in solidum. si illud constiterit actori absol uetur reus. quia duobus in solidum locari non potuit. nisi essent duo rei stipulandi secundum quosdam contra secundum possunt fie ri ut ff. de duobus reis. l. eandem. Item ego dico quod tu propter illo predio debes soluere omni anno frumentum. si illud constiteri tur actori absoluetur reus quia locatio non est sine pretio. ut ff. loc. et con. l. ii. et ff. de positi. l. i. § si suum pos sessionem tamen locum habere utile interdictum. Item dico quod tu tamen intulit est uiolentiam. si illud constiterit actori absolue tur reus. quia si tu tamen intulit uiolentiam iste quod conuenitur. In hoc autem interdicto concipies talem libellum. libellus. Vob dne. pot. p. c. R. d. qui non permit tit me uti et frui loco publico. cum fines sunt tales. quem locum a tali publicano conduxi. ciuitatis romane. uel al terius ciuitatis. pro pretio x li. pisa. singulis annis sol uendis. unde ne me prohibeat ago contra ipsum ad hoc propo no interdictum de loco publico fruendo uel actionem in factum sub rogatam in loco illius interdicti. quod tamen recte concipiatur libellus dicta l. ff. de loco publico fru. l. i. Questio. Sed opponitur quibusdam interdictum non competit. nam aut hic qui conduxit ad non modicum tempus. aut ad modicum. si ad non modicum tempus ille qui conduxit habet ius in re et est utilis dominus. ut ff. si ager uec. l. i. ii. et iii. et ff. de superficiebus. l. i. si quod habet utile rei uindicationem et est utilis dominus. ergo non potest di ci quod rem illam utatur et fruatur cum res sua nemini seruiat. ut ff. de seruit. ur. pre. l. in re com. et ff. si usus. pe. uel ad. ali. per. ne. l. uti frui. Item si conduxit ad modi cum tempus. nullum ius quia est simplex colonus. nec quo ad proprietatem. nec quo ad possessionem sicut supra dictum est. Re. in utroque casu loquitur. et potest concipi libellus. nam si conduxit ad non modicum tempus licet utilis dicatur dominus non potest rei illius habere usum. nam cum alius directo sit dominus ego possum dici fructuarius habito respectu ad illum et u ti dicor rebus alienis. nec obstat quod dicitur res sua ne mini seruit. Re. uerum est res mea mihi non seruit iure directo mea. sed similiter sit mea bene possum habere u sum. et similiter sic uidemus in ali. re directo sua non potest sed conducere potest quia a sure. ut ff. usuf. quemadmodum ca. l. ult. uendere aut utiliter mea condicio. ut ff. de dote. ca.

ate publica

pot

libellus

mor. l. quinmortis, et c. de edili. quesub th. l. i. Item et alibi sile hos. rem directo meam non possum habere pignori ut ff de reg. iur. l. neque pignus. ff de ex. rei iudi. l. existante. Glatinus. largus. utilius. rem autem utilis rem meam utilis retineo pignori. ut ff ad uelleia. debitore et ff. de acc. ep. l. uil. Gofferti. Item respondet commodiorem actionem habet uias quo adpropriat et sic est spale. ut supra notaui. Secundum dominum meum et nota interdicto quod dicitur mutabile quod propter uiolentiam illatam socio et socius agit. ut ff. de loco pu. l. i. et alibi sile ff. pro socio. ul. ad hoc alias contra ut ff. pro socio. l. iii. in prin.

Si aliquis uult reficere uiam publicam et ab aliquo impeditur habet contra impedientem interdictum de loco publico reficiendo. Rubrica de interdicto de loco pu. re.

Contingit aliquando quod aliquis uult reficere uiam publicam et ab alio impeditur. ideo proditum est interdictum de uia publica et itinere publico reficiendo. quod interdictum ad hoc ut competat tota sunt necessaria. Inprimis quod uia illa uel iter sit publicum. Secundum quod aliquis uult reficere. Tertium quod reficiendo non mutetur status pristinus uie publice. Quartum quod aliud te impediat uolentem reficere uel purgare uiam. h. iiii. probantur. ff. de uia pu. et itinere pu. reficiendo. l. i. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quod uia illa uel locus est publicus. Item dico quod locus ille uel uia indiget refectione. Item dico quod ego uiam illam uolebam reficere uel purgare. Item dico quod tu me prohibuisti et prohibes. Item dico quod reficiendo antiquum statum retinebam. Econtra reus faciat tales positiones. positiones rei.

Ego dico quod locus ille est tuus. si illud confitebitur actor absoluetur reus. quia sequitur quod non sit publicus. Item dico quod tu reficiendo uolebas et uis facere uiam illam publicam latiorem. longiorem. altiorem uel humiliorem quam fuit ante. si illud confitebitur actor absoluetur reus. quia de iure potest prohibere. ut ff. e. t. l. i. § ii. Item dico quod tu tantum intulit tibi uiolentiam. si illud confitebitur actor absoluetur reus. quia si ille tantum est qui tibi intulit uiolentiam et nullus alius. In hoc autem interdicto concipietur actio talem libellum. libellus.

Vobis domine ce. potestati pi. conqueror R. de G. quod me uolentem reficere uel purgare rem publicam uel uiam publicam prohibet. unde ut cesset a tali iniuria et uiolentia ago contra ipsum. ad hoc propono actionem in factum subrogatam in locum interdicti de uia publica et itinere pu. reficiendo. uel ipsum interdictum. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. t. l. i. Si autem propter refectionem illam intenditur specialis et priuata utilitas actoris. potest libellus predictus concipere et adicere in libello et quia iter est meum speciale propter domum meam non est prohibendum me. ideo illud mihi iter esse peto. et ad hoc propono predictum interdictum uel predictam actionem in factum. quod enim illud potest actor petere in libello. dic. l. ff. e. l. i. § ult.

Si aliquis uult ire per uiam publicam uel uult aliquid ducere uel agere et impeditur ab aliquo habet contra eum interdictum ut liceat ire agere per uiam publicam. Rubrica de interdicto ut liceat ire. agere. per uiam publicam.

Quia sepe quis uadit per uiam publicam uel uult quod ducere uel agere et ab alio impeditur. ideo proditum est interdictum ne liceat ire. agere. uia publica et nulla uiolentia inferatur uolenti ire agere. unde ut hoc interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod uia illa sit publica. qua liter autem uia dicatur publica. dic. l. ff. ne quid in publico loco l. ii. § uiarum. Secundum quod prohibeatur ille qui uolebat ille agere uiam publicam. ut ff ne quid in loco publico. l. ii. § ult. et nusquam alibi reperitur. de hoc interdicto. iii. nil. illa per uiam contra eum priuatam si aliquis uult ire prohiberi potest. negatoria. ut ff si usus. uen. l. ii. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quia talis est publica. Item dico quod illa per uiam illam. Item dico quod tu me prohibuisti et prohibes euntem et uolentem agere uel ducere per uiam illam. positiones rei.

Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod uia illa priuata est. si illud confitebitur actor absoluetur reus. quia impune potest eum prohibere. Item dico quod locus ille est meus. unde tu dicis esse uiam quod est uia publica. si illud confitebitur actor absoluetur reus. quia potest te prohibere impune ne uadas per fundum meum. Item dico quod tu tantum intulit et uiolentiam. si illud confitebitur actor absoluetur reus. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. libellus.

Vobis domine ce. potestati pi. conqueror R. de G. quod me uolentem ire uel agere uel ducere tale quid per uiam publicam prohibuit et prohibet. unde ne me prohibeat ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum. ut liceat ire. agere uel ducere per uiam publicam. uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. ne quid fiat in loco publico. l. ii. § ult. Questio Sed quero de his qui recolligunt huiusmodi pedagia ab his qui uadunt per uiam publicam an possit dici prohiberi per hoc interdictum quod pedagia non colligant. Respondeo dico quod sic. impediunt enim euntes. agentes per uiam publicam. unde faciunt contra iura. nisi habeant priuilegium a principe. ut c. noua. uec. instit. non posse. l. i. et ii. et iii. C. de uectigalibus. l. omnium. unde nec ciuitates possunt consuetudine prohibere pedagia imponere. ut c. noua. uec. insti. non possunt uectigalia et sic nec ciuitates. nec aliqui nobiles possunt interdicere agentes nisi habeant priuilegium principis. de eius conscientia. propter pedagia et nisi quorum patria est tenuis et tunc de facili priuilegium conceditur. ut noua uectigalia possit ciuitate exigi. sed per priuilegium ut c. nec no. insti. no. po. l. i. licet hodie de facto contra faciant ciuitates et nobiles et potentes homines.

Si aliquis uult reficere ripam publicam fluminis et ab aliquo prohibetur habet contra eum interdictum ut liceat ripam publicam fluminis reficere uel munire. Rubrica de interdicto ut liceat ripam publicam fluminis reficere uel mutare. uel munire.

Proposito interdicto nequid in flumine publico uel ripa eius fiat sic superius notaui. Sed quia aliquando aliquis uult reficere ripam publicam fluminis et ab alio prohibetur reficere. ideo proditum fuit interdictum ut liceat ripam publicam fluminis reficere uel munire. unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod flumen sit publicum. quod autem dicatur publicum. notaui. s. ne quid in flumine publico et ripa eius fiat et de fluminibus. Secundum est necessarium quod ripa sit in ea refectionis tempore. Tertium quod per illam refectionem usus nauigii uel ipsa nauigatio non impediatur. Quartum quod ille qui reficit satisdet uel caueat uicinis hominibus de dampno propter transflumen. sin qualitate. sed usque ad x. an. nomine dampni infecti. Quintum quod opus non sit factum ante quia petatur satis de damno. postea autem si dampnum detur agitur aquilia. Sextum quod ille qui uult reficere uel munire quod impediatur. hec omnia probantur ff de ripa munienda. l. unica. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quod flumen tale est publicum. Item dico quod ripa predicti fluminis in loco tali indiget refectione. Item dico quod illa refectio fit sine impedimento nauigii. Item dico quod ego uolo ca

cauere uel satis dare in eius refectionibus, secunda uerba fluminis usque ad x. an. secundum quod mandat pretor. Item dico quod tu me prohibes uolentem dictam ripam reficere uel munire. **Positiones rei.**

Conuentus faciat tales positiones. Ego dico quod flumen illud est priuatum. Item dico quod ripa dicti fluminis est in consueto statu et sub sistere potest sine aliqua refectione. Item dico quod per illam refectionem impeditur usus nauigii. Item dico quod illud flumen est nauigabile. Item dico quod super petitis cautionibus uel satis dationibus ante ut satis dares in nomine dampni infecti quod uicinis tibi cauere seu satis dares si illud constabit actore absoluetur reus quia per illum te prohibere uolentem reficere. Item dico quod tantum prohibuit si illud constabit actore absoluetur reus. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. **libellus.**

Vobis domine et potestas pi. g. e. R. dico quod me uolentem reficere uel munire ripam talis fluminis sine aliquo impedimento na uigii. cum eciam paratus sim satis dare uel cauere nomine dampni in fecti usque ad x. an. secundum mandatum pretoris prohibuit et prohibet. unde ne me prohibeat ago contra ipsum ad hoc propono interdictum ut liceat ripam fluminis reficere uel munire et ac tionem utilem subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipia tur libellus dicitur l. ff. de ripa muniendi. l. unica. **Questio**. Sed opponitur. nam non uidetur quod predictum interdictum competat nam ripe flu minis sunt illorum quippe flumini predia possident ut ff. de rerum diuisione. l. riparum. ergo sunt illorum aut illi uolunt reficere. aut alii si illi uolunt reficere. bene possunt et hoc planum est. Si autem alii uolunt reficere ripas illi possunt de iure prohiberi si habent aliquid interdictum cum si aliquis uult aliquid facere in meo pos sum in ea autem prohibere. ut ff. ad l. aquil. que admodum. Sed contrarium. Breuiter et si alii uolunt reficere et prohibentur. habent in terdictum. nam licet riparum proprietas sit illorum quippe habent predi a. riparum tamen usus publicus est. quod quilibet potest ibi recta licentia naues appellere. unde pro hoc quilibet potest ripas reficere. ut in l. predicta riparum. Et nota quod illud quod dictum est de ripa flu minis. idem intelligas de ripa stagni et lacus ex uerbis pla tionis uiris consulta. unde quia istud interdictum habet locum licet de ri ba deficiat. ut ff. de ripa muniendi. l. unica. **interdictum** Item. eodem modo uale predictum interdictum locum habet. nam de cetera similia eodem locum habet et de ripa deficientibus locum habet ualde communiter. ut ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. l. plr. Si aliquis in flumine publico uel lacu publico uel stagno **uel fossa publica** nauigare uel piscari prohibeatur habet interdictum ut in publico flumine liceat ita nauigare. Rubrica de interdicto ut liceat nauigare in flumine publico.

Quia sepe contingit quod aliquis in flumine publico. uult na uigare uel piscari. et in stagno publico uel fossa publica. **uel in loco publico** aliter uult na uigare. uel piscari et ab alio prohibetur. ideo pretor dictum sibi inter dictum ut in flumine publico et stagno et lacu et fossa. liceat nauigare. unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod flumen **stagnum** stagnum lacus uel fossa sint publica si enim sint priuata possunt impune prohiberi. ut ff. e. l. ut in flu. pu. lice. na. l. i. In principio et si priuata. Secundum quod uult nauigare. uel piscari. Tercium quod ab aliquo prohibeatur. ut in l. predicta collige. Quartum quod ille qui prohibet non **tunc** habeat ius pi scationis in flumine publico per priuilegium principis enim impune prohibet. uel si sit iure piscari in flumine publico per longissimum tempus. ut ff. de di. et temporali prescriptione. l. sed si quis. quamuis in flumine publico non obstat. l. de usuc. l. ult. i. Breuiter dico quod piscari in flumi ne publico non acquiritur tempore longo. ut in lege de usuc. sed longis simo sic. ut in lege de diu. et temp. p. uel alias. l. illa de usuc. **pro uero est quod non usucapitur tempore longo. ius piscandi.** est loquitur quando quis non habet priuilegium. sicut habet. puta si tu querit longo tempore. ut in predicta. l. de diu. et tempo. p. uel alias i. l. illa de usuc. lederetur publica utilitas. et ideo non currit prescriptio

no longi temporis. sicut lederetur priuata currit. ut in predicta l. de diu. et temp. p. ut ar. ff. de uia pu. l. ui. et c. de operibus pu blicis. l. prescriptio. Ideo est illud quartum ergo quod non habeat ius priuatum alienum habeat ius priuatum per imperatorem forte te **possum te** prohibere. ut ff. de iniur. l. sane. Et hoc interdictum lo cum habet si aliquis prohibeatur piscari in flumine. sicut in mari nullum interdictum locum habet sed actio iniuriarum. ut ff ne quid in loco pu. fi. l. ii. ¶ aduersus eum et ff de iniur. l. iniuriarum. ¶ si quis me prohibeat adeo quod si prohibeam aliquem pi scari et ante domum meam uel pretorium et ille iniuriarum po terit agere. ut ff. de iniur. l. iniuriarum. Fulk. unde in hoc in terdicto actor faciat tales positiones. **positiones actoris.**

Ego dico quod flumen tale seu stagna uel fossa publica sunt. Item di co quod in illis uel in illo ego uolebam nauigare. Item dico quod tu me prohibuisti et prohibes ibi nauigare uel piscari. Item dico quod tu tale ius habes in illo flumine uel in illis locis qua le ego. Item dico quod annus est quod tu in illo flumine uel locis uel incepisti piscari **positiones rei**

Conuentus faciat tales positiones. Ego dico quod flumen illud uel illa loca sunt mei iuris. Item ego quod illa loca sunt mihi concessa per principem. Item dico quod in illis locis ego piscatus sum. iam sunt. xxx. a. Item dico quod tantum tamen te prohibui. In hoc interdicto concipitur ita libellus. **libellus.**

Vobis domine et potestas pi. g. e. R. dico quod me prohibuit et prohibet ita nauigare uel piscari in flumine tali uel stagno uel fouea. uel lacu. unde ne me prohibeat ago contra ipsum ad hoc propono interdictum ut in flumine publico uel lacu. uel sta gno. uel fouea. liceat nauigare. uel actionem utilem subro gatam in locum predicti interdicti quod ita recte concipiatur libellus di citur. l. ff. ut in flu. pu. liceat nauigare. l. i. et sic per a quedam sunt. in hoc interdicto patet quod male fecerunt mihi et bene uenit et alibi qui prohibent me piscari in flumine publico. Immo uendunt aquas. i. ius piscandi piscari no lentibus et et iuuari coram domibus sed tamen male usu obtep tum. ut ar. ff. de iniur. l. iniuriarum. Fulk. Si aliquis mittatur in possessionem causa rei seruande uel interemita et aliquis prohi beat ipsum eum in possessionem uel interemita ideo habet interdictum contra illum ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. Rubrica de inter dicto ne uis fiat ei qui in possessionem missus est.

Quia mittuntur aliqui ex multis causis et uariis in pos sessionem interemita. seu in possessionem causa rei seruande. et aliquis prohi bet illos. et quia non habebant i. si uh. ui. ii. si quis missum ta quia non possidebant. ut ff. de acquirenda possessione. possidere. Fulk. et ff. quorum legatorum. l. i. ¶ quotiens et ff. ut in poss. l. si duo. ¶ creditores et ff. de acquir. p. l. si quis. ante conduxit. ¶ i. ideo pro necessarium et in subsidium fuit illud interdictum inue ntum. ut ff. ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. l. i. unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod causa aliqua sit quare aliquis petat mitti in possessionem. pu ta uel legati uel dotis uel quacumque alia causa pro qua mit titur in possessionem causa rei seruande. ut ff. e. l. i. Secundum quod causa illa sit iusta et uera aliquin missio nulla est. ut ff. e. l. i. ¶ sed illud. Tercium quod sit iussu missus. Quartum quod sit prohibitus et dolo malo. ut ff. e. l. i. in principio. Quintum quod ille qui prohibet non sit furiosus. non pupillus. non doli capax. uel dominus. uel pater qui ius sit. tales enim excusantur qui prohibuerint. ut ff. e. l. i. ¶ hoc edicto et sequentibus. Et est notandum quod non dolus uidetur uenire quando aliquis prohibet sed credit sibi licere. uel suam esse. uel sibi obligatam. uel quod non fuit creditoris. uel tamen hic in edicto. ut ff. e. l. i. ¶ si quis ideo. Item notare quod ei qui est prohibitus competunt auxilia causa pro illa prohibitione promulgata.

s. āngla uenerit inp̄. sꝓhibeatur uenire. hēt inᵗ̄ dictū
neuis fiat ei. qui inpos̄ missus ē. i. mitti iussus ē. hēt
secūdm̄ ut manu militari, inducatur inp̄. rei illi a
qua fuit ꝓhibit̄ / ul' in bona ꝓhibentis. s. ip̄. vi. mencēr
noluit satisdare ꝓlegato l' ꝑalia repetita. l' noluit ue
nire responsurus. ut. ff. e. l. i. in ꝑn. ⁊ l. si quis missus
in ꝑn. ⁊ ꝯstitutū. ⁊ sunt inp̄. lega. l. scire. hēt etiā au
xiliū s. actoēz in factū ꝑ quā ꝯsequitur quāti eas rei
ē. i. totū int̄ eē illi quē ꝓhibitus. ut. ff. e. l. i. ꝯsi ⁊
ꝯtrouia. hoc oīa auxilia pōt hr̄e actr̄ quia mittatur ī
ꝑ. postquā aūt missus fuit ille hēt oīa pdc̄ā auxilia
ē eūi illud int̄dictū restitutoriū. ut. ff. e. l. i. in ꝑn.
⁊ ꝯ hoc int̄dcīt restitutoriū. ut. ff. e. l. i. in ꝑn. ⁊ ꝯ
hoc int̄dcīt ⁊ sē aūt ⁊ l. si quis missus. ꝯ cūptor ⁊ l.
ult. ꝯ ꝑtor lic; quidā dicāt ut dn̄s ⁊ pceptor meus.
R. bn̄ ut̄ taūus q int̄ dcīt neuis fiat. ⁊ ē. non sit re
stitutoriū si incāu q̄n mulier fuit mitti iussa noīe
uentris. ut in pdc̄ā. l. si quis missus. In aliis aūt dic̄
non ē restitutoriū s; tm̄ ꝓhibitoriū / uñ si aliquis ex
pellatur nondiē eū iuuari ꝑ int̄dcīt; s; ꝑ actoēz in
factū. Qr̄ aūt sit restitutoriū q̄n mulier mittatur no
mine uentris. id ē. quia cū mulier noīe uen. mit
tatur. oīa dbēt ei exiberi sine quib; mulier adpartū
pduci non pōt. ut. ff. d' uentre. inp̄. mit. l. i. ꝯ sima
lier. ⁊ l. curator ⁊ sic sn̄ eū ꝯ tātū auxilia ꝯpetūt
aūt missione s. int̄ dictū ꝓhibitoriū ꝑ q ꝯsequitur
actor neuis fiat sibi. It actō in factū ꝑ quā ꝯsequit̄
suū int̄ eē q̄ntū sua int̄ eēt non ē ꝓhibitū. It offm̄
iudicis. s. ut ꝑ manū mitta in possōēz inducatur. ut
ff. e. v. l. si quis missus. ꝯsi ꝑ quā aūt uelt inp̄. hēt
duo auxilia s. actoēz in factū ⁊ offm̄ iudicis. Ego
aūt non defendēs sn̄am dn̄i pceptoris mei. R. sic
fecit cassius quinsnām sui doctoris sabini optime ex
cusauit ut ff. de arbitris. l. dicē. Immo ibi si aūd
ꝯdicēs. dico int̄ dcīt neuis fiat ei. qui inp̄. missus est
ꝯpete ⁊ ꝑ quā aliquis fuit inductus inp̄. ⁊ fuit in
de expulsus. dico enī illud int̄dictū eē ꝓhibitoriū
⁊ restitutoriū. ut in l. pdc̄ā. si quis missus. ꝯ cūptor
⁊ q ibi d' muliere dr̄. grā exēpli notatur. sic ⁊ al'
iuris ꝯsulti faciūt. ut q̄n multas habundāt exēplis
unū tm̄ notāt. ut ff. ad l. aquil. l. ita uulneratū.
ē ita fuit. ⁊ ff. d' iu. ⁊ iu. ar. l. i. ꝯ ⁊ ff. ad. l. cor. de
sic. l. si quis. obsepserit. It illud int̄dictū facit ꝑ sn̄ā
uerā. ne uis fiat ei. qui inp̄. missus ē. nō aūt dixit
mitti iussus. licet ipi ita exponāt q cōcedo. quasi
aliquis iubeatur mitti s; fiat uiolentia sibi q loē hēt
int̄ dictū. ⁊ ē ꝑ q loē hr̄ ꝑ quā fuit missus. It dicit
ulpianus pͥ eē ꝑtorē mittere aliquē inp̄. ñ ⁊
missus tuetur. tuetur enī eos. ex quacūq; cā mit
tantur ⁊ sīn ꝓhibitus sit. quis uenire ī p. sīn ꝑ quā
fuit missus fuit expulsus hēt hoc int̄dictū. l' actoēz
in factū subrogatā in loē illi' edcī. hoc ꝑ planatur. ff. e.
l. i. ꝯ hoc int̄dicē ⁊ sē aūt ⁊ ꝯ hec actō. ꝑ. ac.
Vñ in hoc int̄dicto actor faciat tales pōtōēs.
Ego dico q talis iudex coīs l' tal' potestas pcepit q ego
mitterer inp̄. rei talis. It dico q idō iudex pce
pit q tu ... [illegible] uenire legitime. l' quia
noluisti in cauere noīe uetris. l' noluisti in satis
dare noīe legator. It dico q tu ꝓhibuisti me ire
inp̄. It dico q ꝑ quā hui tenutā. seu ꝑ. tu me ex

pulisti. d' illa ꝑ. It dico q illā expulsioēz dolo fecisti. It
dico q illā tenutā quā d' dic̄ tn̄ iudex iuste dedit. q
tuēs sine mentis. It dico q tam actor est. xiiii. ā. q
reus faciat tales pōtōēs. ꝑ. ... rej.
Ego dico q ego dbuī ꝑ quo pecūā missione in bo
nis meis ē solui. l' legatū q pat meus ē reliquid ī
testō ipse in alio testō ademit. l' ego sciat d' di ē noīe
dāpni infectī. si ista ꝯfitebitur actor absoluetur reus.
tn̄ illa missio non fuit iusta. l' sic d' iur̄ nulla ut
supͥ dictū ē ꝑ l. ff. e. l. i. ꝯ hec illa. nec obstat si
oppōis q illa tenutā sit legitimā. si iudex iuste pcep
cā s. ꝑ cede re ⁊ quod ad offm̄ ei ꝑtineat. ut ff. d'
reg. iur. l. ... nā ⁊ suscipiat aliquid impossibile ui
non ualet ei pceptū. ff. q sine. sn̄ā. ap. recīd. l. ult.
It dico q tu tm̄ ꝓhibuit. It dico q tu es inuita
te ista potentoz quā ego. si illud ꝯfitebitur actor
absoluetur reus quia non ē ueri sile q aliquis mi
nus potens inferat uiolentiā alicui potenti. ut ff.
q met. cā. l. nō ē uerisile. It dico q ... ē manu l'
oculos tm̄ ... ꝑ q tu aufugisti. si ꝯfitebitur
actor absoluetur reus. q uani timoris nulla sit
ꝯtamatō. ut ff. d' re. iudi. si quis ab alio. It dico q
illo tpe q̄n dicis me ē uiolentiā intulisse erā furio
sus. It erā minor. xiiii. ā. ⁊ sīn capiciar doli si
ē eēt pupillus ⁊ doli capax tenetur. ut ff. d' reg. iur.
pupillus. It dico q dn̄s meus. l' pāt mr̄ in pcep. q ego
illā uiolentiā ē inferrē. si ꝯfitebit̄ actor absoluet̄
reus. ut. supͥ dictū ē. ꝑ ff. e. l. i. ꝯ si dn̄s. s. obstat
si opponis sui matrioribus dn̄s non dbet ꝑire. ut
ff. d' act. ⁊ ob. sin. Ret uez ē in matrioribus; sz ubi
non ē actor ꝓhibere alios uolentē adipisci possōēz
ul' expellere aliq; qui sic. ip. It dico q ego cedebā
hoc in licē. It ego cedebā q re illa eēt mea. l' eēt
mi obligata. In hoc aūt int̄dcō ꝯcipietur talibellus.
Vob dn̄e. cc. pōt. pi. ꝯ. e. R. d' ꝯ. libellus.
qui ꝓhibuit me. ut inp̄. rei tal. s. sui. in qua
rei pcōē iudex me mittendo dēuiāt. vñ ueme ꝑ
hibeat ago ꝯ ipm̄ ad hoc ꝑpo int̄dcm̄ neuis fiat ei
qui ip. missus ē. l' act. in factū. subrogatā in loē ipi
int̄dicti. l' sinis petē tuū int̄ eē. s. quāti mea int̄
eēt non eēt ꝓhibitum. sua oīa que in pdc̄ō libello
dixi ⁊ adiciat illud. nā quia int̄ ē mea ī e. ñ
eē ꝓhibitū idō illud int̄ eē peto. ad hoc ꝑpono act̄
in factū descendentē ex eo edcō neuis fiat ei qui inp̄
missus ē. q ita recte ꝯcipiatur libellus. dic̄. l. ff. e. l.
i. in ꝑn. ⁊ ꝯ ii ⁊ iii ⁊ ꝯ ... Si aūt non uis pdc̄as
actōēs ꝑponē. potes ēno in ꝯcipē libellū. ut dicas.
Vob dn̄e. cc. pōt. pi. ꝯ. e. R. d' ꝯ. libellus.
qui me ne inp̄. rei tal' s. sei. ꝓhibuit ī rei
ꝑ. iudex me mittendo dēuenire. vñ q inp̄. rei il
lius mittar manu militari offm̄ iudicis ꝑpono
⁊ ut tn̄ offm̄ dn̄e iudex inploro | q ita recte ꝯci
piatur libellus. ubi dic̄. l. ff. e. si quis missus. ꝯ si
⁊ ibi dat ꝯsiliū. vlp. q melius sit agere offō iu
dicis quā ꝑponē int̄dictū ⁊ qr̄ melius. īo ut
puto quia tē iudex non recipiet libellū. īmo ex of
fō suo pcedet d' plano ⁊ mittet te inp̄ sessōe; ipē
ꝑ se. l' non unquā immo sepi manu militari ⁊
īō dic̄ melius quia sīn expensis pcedet ista peticō
sine maxiā dilatōe q multoties int̄ ueniut ī cāus sīn

timore q̄ multotiens contingit cum euentus legis dubi
us. ut ff. de mino. l. minoribus. xxv an. ut ff. ut l.
seu fidei. c. no. ca. l. i. et ff. de peculio. quod debetur. Et illud
puto quod ubicumque imploratur officium iudicis quod non sit dandus
libellus. Sed hic ideo concipe libellum propter quosdam iudices qui con-
fiteur uidi sepe dicto non audiunt aliquem et supponat of-
ficium iudicis. nisi in libellum concipiat. ut sciens coram eis scias
libellum concipere. Sed uidetur quod primus libellus sit male concep
tus. immo non uidetur quod habet locum illud interdictum. ne uis fiat
ei et cetera primo mittatur in tenutam nullam habet possessionem. Sed solum in
custodia rei. ut ff. de acq. pos. possideri. § si. et ff. quor. le. l. i.
cum ff. de colunne et ff. uti pos. fiduc. creditores. Si ergo
non possidet. ergo interdictum non habet. cum interdicta sunt retinende
uel recuperande siue adipiscende semper dantur ratione possessionis.
nam et colonus. uel inquilinus quia non possidet. sed tenet propter
tenutam non habet interdictum. nisi per possessorem. uti uel ad. ut ff. de u
sufr. non solum. et quod uulgo et ff. de ui et ui ar. colonus.
et l. cum fundum. Certo quod aliquis mittatur in tenutam quod
eorum de qua ad. per nullum habet. sed quoad pretorium. sic. nam ac
quirit sibi ius pignoris. quod uocatur pretorium. ut c. de preto. pig.
l. i. et ii et c. quibus. in pig. ha. l. ii et iii et c. ut per
le. sisquis et l. qui legata. Et uerum est quod opponis. nam illud
interdictum non datur ratione possessionis. nisi aliquis mittatur in te-
nutam. uerum est quod non possidet. sed est in possessione. longe enim est aliud pos
sidere et in possessione esse. ut dicunt leges allegate. et ideo propter summa ne-
cessitate fuit inuentum illud interdictum ut qui a domino com
mittari non poterant illi qui mittuntur in pos. ideo pretor illud
auxilium tribuit ut quos mittebat in possessionem tueretur illis beneficio
interdicti. ut ff. e. l. i. Si autem fuit aliquis missus in possessionem et
postea expellatur concipiet ita libellum. libellus.
Vobis domine. o. c. R. de c. conqueritur quod prohibuit me esse in possessione
rerum seu in iniquam. p. iudex me misit. unde ut illam possessionem
restituat ago contra ipsum et adhoc propono interdictum. ne uis
fiat ei qui in possessionem missus est. uel actionem in factum subrogatam in loco
ipsius interdicti. Si autem uis petere tantum interesse. sua omnia que
in predicto libello dixi usque ad ubi dicit unde. et illud addas. unde
quia interest mea non esse prohibitum uel expulsum. a. e. ideo illud
interesse peto et ad hoc propono actionem in factum descendentem ex
eo edicto. ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. quod ita recte concipi
atur iste libelli probatur. per l. ff. e. l. i. § i. et ii et iii et
hec actio. Tertio modo potest libellum concipere ut supra dixi.
Vobis domine. h. c. R. de c. quod me libellus.
non permisit. uel prohibuit. uel expulit de possessione rerum talium. seu in qua
p. iudex me misit. unde quod nulla per inducatur manu mi
litari officio iudicis propono. et super hoc ipsum officium imploro
domine iudex. Et quod ita recte concipiatur libellus. dicit lex ff. e.
l. si quis missus. § i. Quarto sed opponitur contra predictum. nec
iste libellus. uidetur bene concipi. nam aut uis adipisci possessionem. quam non
habuisti. aut recuperare quam habuisti. si uis adipisci non quia
proponis illud interdictum. quia non est adipiscende. sed tantum in
edictum quorum bonorum. ut uide de interdictis. et adipiscende. tantum
interdictum quorum bonorum. ut uide de interdictis. et adipiscende. Si
uis recuperare possessionem et ita formare secundo loco libellum non uidetur quod
competat. nam nullum interdictum inuenitur recuperande. nisi unum
in. ut uide de interdictis. et recuperande. Responsio uerum est quod opponis
si tractaremus de possessione adipiscenda. uel recuperanda. at hic non
tractatur de eo qui uelit recuperare possessionem. sed de eo qui sit in
pos. sicut supra dictum est. Illud autem sciendum est quod multi aduo
cati adiciunt in libellis causam quare iudex dederit eis te

nutam. quia dicunt in qua p. iudex me misit. uel pronuntiauit
mittendum. propter talem causam. uel legatam. uel debitam et simulum. si
uis apponere bene potes et procedet libellus sine calumpnia cum
causa sit in libello inserenda. ut dixi. s. de ca. agendi. si
autem non uis apponere. nichilominus recte concipiatur li
bellus sicut supra dictum est. Illud autem nota quod quidam iudices
est qui dant tenutas uel qui aliquem mittunt in possessionem. uel secundum iura
uel secundum constituta ciuitatum male formant sententias. nam ita
dicunt. nos tales iudices quia seius legitime citatus a no
bis. coram nobis non comparuit. uel quia de legato de licito titio
noluit satisdare. uel quia noluit cauere nomine dampni in
fecti. ideo titium mittimus in possessionem bonorum eius et talem nuntium damus
qui titium mittat in tenutam. latent sunt huiusmodi pretorie in
tali domo ubi curia tenebatur presentibus talibus. dico hanc
hanc sententiam male formatam. quia dicunt nos mittimus non
exponeres. i. mitti iussimus. sicut s. exposui. et sic exponi
tur restituisset. i. restitui iussit. ut ff. de rei uin. si ad.
Item male pronuntiant propter aliud quia dicunt nos mittimus et da
mus talem executorem. Si ergo mittunt quare dicunt damus
talem nuntium. Item dicunt nos mittimus. et forte res est extra
ciuitatem. per x. miliaria. quo ergo iudex cum sit apud preto
rium mittet eum in tenutam de re illa cum non ante consumat
illud pignus pretorium. nec acquiritur tenuta. antequam
in eam sit in possessionem. ut ff. de act. pig. non est mirum. unde consu
lo quod ita forment sententias. nos tales iudices pronuntiamus titium
mittendum in possessionem rerum seii. et ideo damus talem nuntium qui eum
mittat in tenutam. Quarto. Item ultimo loco opponitur quod non
quia actio in factum locum habet. nam actio illa in factum penalis est.
ut ff. e. l. i. § plerumque. quo ergo competit ratione recuperande uel habi
te illius tenute. Responsio. uerum est quod est penalis respectu rei
sed ratione actionis est persecutoria in te esse. sicut alibi sepe inuenitur
quod actio aliquando est penalis respectu soluentis. ex parte recipi
entis non. ut ff. de eo per quem factum erit. l. i. § si plures. Item illo
nota quod ista actio in factum est annalis preterquam qui competit per
legata sanis curanda. ut ff. e. l. i. § fi. Si aliquis sub
cedunt aliquibus ex testamento uel ab intestato et uolunt bona
defuncti que ab aliis possidentur que ad possessiones per
te habuit interdictum quorum bonorum. Rubrica. de interdicto quorum bonorum.
Quia multotiens aliqui uocantur ad successionem alicuius ex
testamento uel ab intestato et uolunt possessionem hereditariarum rerum a
possessoribus recuperare uel auocare. ideo qualiter eis consulatur
fuit inuentum a pretore hoc interdictum. quorum bonorum cum prepo
sitione hereditatis. sunt directum suum possessorium non auocetur
sed ipsa rerum petens. et sic est una differentia inter illud in
possessorium et petitionem hereditatis fuit et alie sicut infine nota
bo. Unde adhoc ut illud interdictum competat tot sunt necessa
ria primum quod si aliquis uult proponere illud interdictum ab intestato
necesse est quod probet se filium defuncti. uel agnatum seu cognatum
uel proximiorem. ut. c. e. l. i. inst. et l. ii. et iii. Secundum quod
qui ab intestato proponit illud interdictum. quod petierit bonorum
possessionem. uel unde liberi. uel unde agnati. uel unde cognati. Tertium quod
fuit concessa ista. bo. possessio. ut. c. e. l. i. et ff. e. l. i. Sed
illud contradicunt. de bo. pos. petita adtende non ut olim cum
sollempnitate sed tantum simpliciter a pretore. ut c. qui admit
titur. ad bo. pos. l. ult. et c. de eu. fu. l. f. in principio et co
lumpne. Quartum quod adhoc ut directe competat necesse
est ut succedat de iure pretorio. nam cum istud interdictum sit pre
torium et alia sit pretorium directum competit ei quod de iure pretorio
succedit quia et ubi et sua interdicta concordant ac sibi sunt.

dat aliquis de iure ciuili. non habet locum directum interdictum; sed utile. quia concordat cum uerba edictum. quia succedenti de iure ciuili non datur ex edicto pretoris. bo. p. nam de uerba et cum locum habet directum auxilium competit. de cum sola utile. ut ff. si qua pau. f. d. l. plt et hoc est dicit dominus meus. et ita nota uit in summa tituli istius. licet quidam dicant quod hodie directum competat maxime ab intestato. cum enim hodie sit subla ta omnis differentia. et sexus et emancipationis et patrie potesta tis ut in aut. de here. que ab intestato. de sequitur ergo quod omnia sint exequata ergo sicut de iure pretorio succedenti datur directum ita et succedenti de iure pretorio. Sed dominus meus dicit hodie esse sublatam differentiam quia unus alteri non prefertur sed non est sublata quin hodie qui succedit de iure pretorio non succedat proprias suas consuetas et iura. unde secundum eum hodie est utile illud interdictum datur succedenti de iure ciuili quod magis approbo. Quartum quod aduocet quis uniuersitatem et non res singulas. ut ff. e. l. i. Sextum quod agat quis hoc interdicto contra possessores rerum corporalium. non contra debitores hereditarios. ut ff. e. l. ii. Sicut testamentum fuit ille pro quo bona ali quis uult proponere interdictum si ubi quis uult proponere fuit in stitutus nullo testamento et erat talis qui uocetur de iure pre torio petita. bo. pos. sm. tabulas quam proponet de uolunta te non de necessitate, ut inst. de bo. pos. et no. in simila de bo. p. habebit interdictum istud quorum. bonorum directum. Si autem erat talis de iure ciuili succedat. habet illud interdictum utile. Sicut in illo testamento fuit filius iste preteritus po debet petere. bo. p. c. contra tabulas pro qua sub ista testamentum. et pro ea proponet interdictum quorum quod diu enim testamentum tenet ab in testato hereditas adiri non potest. ut ff. de aqui. he. quamdiu et ita intelligitur. l. c. e. l. i. reprobans alius glosulas quod dicit quod aliam. bo. po. petierit sibi filius preteritus. Sicut fuit exherede datus. sicut emancipatus petet. bo. p. vii. extraordinariam de qua habes inst. de bo. p. Septima. petet bo. p. que uocatur gratia litis. agnoscende. de qua habes ff. de inoff. te. l. pap. per quam bonorum p. redigetur in locum suorum et postea proponet querelam inof. t. et sic rupto te stamento proponet postea interdictum. Sed certe ea que dicta sunt duo bus modis queritur pro quia dicit quod debet prestare sessum in ter quod hoc probo sit impossibile. ut ff. de o. et de l. lucius. Reo probabit sessum. s. stando semper impossibilitate. ut arg. ff. de do nat. l. donationis. et ff de condit. l. i. Item sedo quod certa pro quo quis uult interdictum illud quorum bo. debet prestare se. bo. p. admisisse ut supra notatum. Sed huius. bo. p. ad quod pro ponet interdictum cum istum interdictum p. rerum auocet. ut su pra dixi. Re. spetuit. bo. p. et huius quod iuris est. nam bo. p. est ius acquirendi patrimonium retinendique. quod fuit cum morte. ut. ff. de bo. p. l. iii. per interdictum autem auocat quod p. quod tenet. Item per interdictum aduoco. p. bonorum pro bo. p. unde libe ri. et al. auoco. bo. p. quod ualde differt. ff. de o. sig. l. i. Item queritur an hoc interdictum sit adipiscende possessionis. uel re tinende. Re. lex non uelle quod sit adipiscende p. et quod sit restituto rium. ut ff. e. l. i. Iulianus. quam legem quidam intelligunt quod sit adipiscende p. in extraneis heredibus. in suis. uero heredibus sit restitutorium. ut inst. de interdictis. Restitutorium. et quia p. continuatur in descendit ad suos heredes. ut ff. ex cau. m. e. ma. in ui. re. cum miles. In extraneos autem non descendit. p. inspaliis comprehendatur ff. de aq. p. cum heredes. Dominus autem et preceptor meus. R. dicit hoc interdictum esse adipiscende. p. et restitutorium adipiscendi. inspecta persona eius qui restitueret. sic legitur de interdicto quorum legatorum quod dicitur adipiscende. p. ut ff. quorum le. l. i. in prin. inspecta persona eius qui de nouo adipisci possessionem. exceptam autem eius quo restitutum dicitur re

restitutorium. ut ff. quorum. le. l. i. in prin. nec obstat lex. ff. ex quibus. c. maio. l. cum miles. quia quod ibi dicitur p. continuatur descendit ad heredes ita intellige. i. usu capio que sine p. non procedit. ff. de usu ca. l. sine pos. et hoc est quod dicit ibi in lege illa. cum mi les licita sequens id adita hereditate completur. s. usu capio. et sic ponitur id pro quod sit pro eo quod sit. ut et al. de errore calculi. i. de errore computationis facte uel faciende per calculum unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. positiones
Ego dico quod sum filius titii si confitebitur reus. actoris.
iam constat de filiatione. Sicut neget dicat ego dico quod tracta tus me habebat pro filio suo. Item dico quod ipse me uocabat filium Item dico quod berta fuit legitima uxor titii. Item dico quod ego fui natus ex illa berta. Item dico quod illa berta est libera mu lier. Item dico. quod titius uixit xx . . . . . huius accessum ad eam et eam in domo retinebat et si illud confitebitur reus proba bit de filiatione. ut ff. de ritu. nup. l. in libere. et ff. de adop. l. quia. Item dico quod titius mortuus est et si illud confitebitur re um ecce bonum quia potest incipere interdictum. quorum. bonorum. alioquin similiter fecere quia non debet quis esse sollicitus de hereditate uiuentis. ut ff. de uul. et pu. sub. l. ii. in bo. p. bonorum in bonis uiuentis peti potest. c. de cap. et p. li. reuisis. l. nec uos. Item dico quod ego petii. bo. p. unde liberi. uel aliam. ut supra dictum est. Item dico quod dominus ornaldinus de porcaria pistorium potestas michi concessit illam. Item dico quod sum emancipatus ab illo titio. Item dico quod ego aduoco. p. omnium rerum que fuerunt titii. Item dico quod tu possides res mobiles et inmobiles titii. Contra reus faci at tales positiones. positiones rei
Ego dico quod tu fuisti filius seii. si illud confitebitur actor suc cumbet. quia non fuit titii. Item dico quod titius ille de quo dicis te filium uiuit. si confitebitur actor absoluetur reus. ut s dixi. Item dico quod tu petisti. bo. po. et fuit tibi denegata. Item dico quod sempronius possidet omnia bona illius titii. libellus.
Vobis domino c. g. e. R. de c. quidem teneret seu possidet bona que fuerunt quondam titii cui titio ego ab intestato uel ex testamento successi. unde eorum p. peto mihi dari. uel tradi. et ad hoc pro pono interdictum. quorum. bonorum. uel actionem. utilem subrogatam in locum illius interdicti quod ita recte concipiatur libellus. dicit. l. ff. e. l. i. et inst. de interdictis. quod adipiscend. multi tamen sapientes concipi unt libellum hoc modo. libellus.
Vobis domine. c. e. R. de c. qui iniuste tenet seu possidet bo na que fuerunt quondam titii cuius ego ab intestato uel ex testamento successi et quorum bonorum possessionem . . . p. mihi restitui peto et ad hoc propono interdictum. quorum bo. p. uel actionem. utilem subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus. probatur per unam proximam dictam. et per l. c. e. t. l. i. Sed iste libellus peccatur ca lupniam. in primis quia supervacuo ponitur in libello iniu ste. Item et supervacuo ponitur quod peto. bo. p. unde libi et sic ut michi concessa. Item male ponitur peto illorum p. mihi restitui cum quod persona actoris sit adipiscende et non restituend. ut ff. e. l. i. Sed ueniunt ipsi contra et dominus Py. uoluit notare quod bene est re stituend. p. herede, respectu et quantum ad personam actoris qui a eadem est persona testatoris et heredis. ut in aut. de iure. iu. quod a. mo. p. certa pu. Sed dominus meus aliter dicit quod ibi ubi resti tuere ponitur improprie et propterea libellus non reprobatur. Ita et in restituatur quod numquam habuit. sicut et al. in de quis reddere quod numquam habuit sed de nouo dat. ut ff. de u. sig. uerbum et ff de leg. ii. l. in quidam. et sic improprie ponitur. proprie autem resti tuere dicitur in quod aliquid habuit. uerum attende quod quando ponitur interdictum ab eo quod succedit ab intestato et de iure pretorio proponet interdictum directum. Sicut de iure ciuili proponet utile sicut supra notatum. illud autem interdictum compe tit rem uniuersitatis ut supra dixi. Sed quid si res singula

ris que fuit patris mei ante presidatur quo iure possum avocare: p. illi. Rei (Re. edo utile interdictum quorum bonorum competere. nam directum pro inusitate competit ut supra dixi pro re aut singulari edo hic loco utile: cum licet illa constituatur, similiter tamen loco hic. et ideo est in modo quo adipiscendi et in parte quam adepte. ut ff. de rei vin. quod dotum. et ff. de admi. tu. l. si duo (Illud autem ultimum notandum quod illud interdictum differt a petitione hereditatis. et a bedendo diui a-drian. seu edicto ex lege iustiniani. c. de edicto diui adri. (Illud enim interdictum est de iure pretorio. ut ff. e. l. i. petitio hereditatis de iure civili. ut c. de pe. he. l. i. et ff. de pe. he. l. i. et venumdatum de iure civili. ut c. de pe. he. l. i. (Item illud interdictum directum vendicat inusitate tamen pretore (Item illud interdictum directum vendicat. ut ff. e. l. i. petitio hereditatis directa vindicat et rem minimam. ut ff. de pe. he. l. Regulariter et l. licet minima. (Item illud interdictum non datur contra debitores hereditarios sed tamen contra corporum possessores. ut ff. e. l. f. petitio autem hereditatis datur contra debitores. ut ff. de pe. he. l. si debitor. et l. qui si (Item illud interdictum est possessorium petitio hereditatis petitorium ab edicto. constitutione autem diui adriani differt quia illud pretorium illud civile. (Item illud interdictum de eo quod non pervenit ad possessorem annalis. illud perpetuum. hanc differentiam non multum approbo. quia cum utique illud perpetuum hanc differentiam nonnullam approbo quia cum petat in rem scilicet. ius. et corporum non potest dici quod infra annum debet (Item illud interdictum directum datur successoribus de iure pretorio. Illud datur successoribus de iure civili (Item illud interdictum non datur si aliquis probet se filium et petisse bo. p. et ad illam admissum. in illo autem edicto non ab eo necesse probare messilum ut c. de edicto di. a. tol. l. f. Re. non ita plene sit interdicto quorum bonorum (concordat autem utrumque quia utrumque possessorium utrumque datur contra corporum possessores et alie sunt differentie quas prudens poterit invenire. Si legatarius sua auctoritate an adita hereditate occupavit rem sibi legatam tenetur heredi restituere rem illam per interdictum quorum legatorum. Rubrica de interdicto quorum legatorum. legato rubrica.

Sepe contingit quod legatarius sua auctoritate occupat possidet rem sibi legatam in testamento vel codicillis sua auctoritate sine voluntate heredis. ideo qualiter heres possit a legatario prius avocare succurrit pretor per interdictum quorum legatorum. (Unde ad hoc ut illud interdictum locum habeat tria sunt necessaria. In primis quod testamentum vel codicilli sint facti. (Secundum quod sint facti codicilli vel testamentum a talibus qui quidem testari possunt. non qui filius f. et per se volente. ut ff. de do. cau. mor. l. tam. et inst. quibus non est per fa. te. in pri. et ff. de cur. inst. in. et in. l. cum hic status. et similes. non quem minor xiiii an. ut c. qui pro. non est necesse. l. ii. non furiosus non sicut bonis interdictum est. ut c. qui te. fa. p. ii. patruelis. et l. furiosi. et ff. qui te. fa. p. l. qua etate. et l. qui in potestate. et l. fili. f. et l. sicut bonis. et l. similis. non obsides vel illi qui de statu suo dubitant. vel quod est servus. vel apud hostes. ut ff. qui te. fa. p. l. obsides. et l. de statu suo (Tertium quod illi codicilli vel testamentum sint de iure facti. ut ff. qui te. f. p. si quetam. (Quartum quod legatarius occupavit p. rem legatam sine voluntate heredis. ff. e. l. i. §. i. (Quintum quod occupavit ante aditam hereditatem heredis. alioquin si post occuparetur ex edicto. quia admitteret legatum illud est. post occupaverit. ut c. de legatis. l. non est dubium. licet multe alie solutiones dentur. sed hanc approbat dominus meus ut notatur in summa titu li istius infra. (Sextum quod si heres accomodat voluntatem legatario occupanti. accomodat enim adita hereditate. voluntate accomodat cessaret interdictum. ut ff. e. l. i. §. sed aut pretor. Septimum quod in hereditate illa non sit falcidia. si enim esset falcidia in hereditate cessaret interdictum et hoc multi sapientes approbaverunt et est approbat dominus meus. sicut notat in summa titu li iustinianus. et placuit hoc primum. nam per illud interdictum heredi consulitur si successio sit exausta legatis propter quod te retentionem. c. e. l. unicam. (Item illud interdictum datur heredi adversus eum. ut ff. e. l. ult. (Ex hoc interdicto. et in alio non pertinet iure esse heredis si non sit falcidie. ut placuit per ar. ff. e. l. i. §. si quis ex mortis. (Octavum quod heres satis det legatario vel paratus sit satis dare legatario si constet quod deducta falcidia restituat legatum legatario. alioquin nisi satis det interdictum hoc non intentabit. ut ff. e. l. i. §. quod ait pretor. si satis datum. et l. f. §. quod ait pretor. et §. si primo. ideo est hoc verum quod et si legatarius sit missus in possessionem ex edicto iudicis et heres vult satis dare quod habet hoc interdictum. licet legatarius non occupavit sua auctoritate. sed huic pretore auctore. ut ff. e. l. i. §. quod non sit. (Nonum quod per heredem steterit heres satis dare. nam si aliquis noluit satis dare et nunc non vult nunquam habebit interdictum illud. ad predictum enim interdictum nos referimus. ut tenetur si heres paratus satis dare. ut ff. e. l. f. infra. (Item ita adtende quod tenetur heres satis dare in legatario (Decimum quod taliter sit satis datum quod actio satis dare in legatario quesita sit actio legatario ipso iure. i. per suum vel per se ipsum vel acquiri possit salvam per actorem mandati puta per procuratorem ut ff. e. l. i. (Satis datum quid autem differat illud interdictum ab aliis et quibus competatur. infra dicemus. (Unde in hoc interdicto actor formulat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quod tamen fuit pater f. et maior xiiii. a. Item dico quod ipse fuit semper in civitate. Item dico quod ipse fuit liber. Item dico quod fuit homo sane mentis. istas confessiones ad cautelam facio. nam et si non stat presumptio quod liber est testari et non probatur qualiter testari non potuit. c. de codicill. l. nec furiosi. et ff. de pro. abea pro. Item dico quod ipse fecit testamentum vel codicillum in quo et talem domum reliquid. Item dico quod ante quam adiret hereditatem tua auctoritate possessionem illius rei occupasti. Item dico quod occupasti sine voluntate mea. Item dico quod licet accomodaverim et voluntatem accomodavi ante quam adirem hereditatem. Item dico quod tamen legavit et tuus testator quod falcidia non debetur. Item dico quod ego et satis dedi pro legato et prestando vel sum ego paratus satis dare. Item dico quod ego satis dedi tuo procuratori vel tibi paratus sum satis dare positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod rem illam legatam mihi in testamento tuo occupaverim sed si istud confitebitur actor absolvetur reus. Item dico quod rem illam quam apprehendi apprehendi de voluntate tua. Item dico quod tu fuisti instituta actio. Item dico quod ille tuus mihi legavit domum illam in testamento suo vel codicillis. Item dico quod ego apprehendi possessionem domus illius mihi legate de voluntate tua quam accomodasti post aditam hereditatem. Item dico quod tamen est in hereditate quod potest et consulere in lege falcidia. Item dico quod tu recusasti mihi satis dare. Item dico quod satisfaciat tuo quod est tamen procuratori tertii. Item dico quod voluisti mihi satis dare. sed postea quam peteris recusasti mihi satis dare. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. libellus.

Vobis domine. o. g. e. R. de o. qui domum talem cui fines sunt tales legatam sibi in testamento tuo. cui tito ego successi sua auctoritate. iacente hereditate occupavit. unde predictam domum p. mihi tradi. vel dari peto. vel predictam domum mihi dari vel tradi peto et ad hoc propono interdictum quorum legatorum. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. t. l. i. in principio. (multi tamen sapientes ponunt in libello cum domum p. vel quam domum peto mihi restitui. cum illud interdictum dicatur restitutorium. ut ff. e. l. i. Sed hoc est calumpnia procedit et qualiter dicatur restitutorium eadem hic repetas que notavi in superiori interdicto circa libellum. (Sed illud nota. quod hoc interdictum datur contra heredes. quamvis p. s. et successoribus. ut ff. e. t. l. i. §. i. et §. quod ait pretor. licet supra interdictum non competat. contra possessores rerum corporalium (Item illud nota quod illud interdictum datur

contitulo p̃sidentem. licet sup̃ detur ꝯ illū qui p̃sidet p
here. l' possore. ut ff quor̃ bon̄. l. i. u͞n cū aliquis p
ponit hoc interdictū pcedit ꝯsilio sapientis. ut que
rat aduocatus sup̃ re illā quia p̃sidet p̃sidet p legato
si. hr. p̃sidō p legato. ꝛ tu hr̃des q p̃. rei illi occupauit
hr̃ditate iacēte ꝓpono ꝯ ipm̄ illud int̃dict̃ q̄r lega
tor̃. sicaūt hr̃at ꝛ dicat ego p̃sidō ꝯ alia cā puta p
dote. p eptore. ꝛ non ut legatari' t̃c illud int̃dictū
non datur. s; cū hr̃ditate ꝛ sit rei dn̄s ꝓ aditione. ut
ff. ꝺ acq̃r. p̃. l. cū hr̃des. uendicet rē illā ꝓ petitōe hr̃.
ul' ꝓ rei uin. a p̃sessore. s; quid si testator non fuit ꝓpo
nat publicianā. ꝯ testatori ꝯpetebit quia illud i tra
situr in hr̃. sicaūt n̄ publiciā ꝯpetebat defuncto. ꝓponat
infcm̄. ut ff. ꝺ p̃. ꝺbis. quot. sicaūt p̃. non uult re
spondē aduocatus ꝓponat petōēz hr̃ditatis. ꝛ istud in
terdictū quor̃ legator̃ sic lex dat ꝯsiliū. ff. e. l. i. ꝗ̄ in.
s; istud int̃dictū loc̄ hr̃ in eo cāū qn̄ hr̃ditas non fuit ad
ita. s; quid si legatari' p̃ hr̃ditate adita abs hr̃. p̃. rei.
sibi legate app̃hendat. dixim̄. s. q dn̄iū amittat. ꝓ l. e.
ꝺ le. l. non ē dubiū. ꝛ ita sentit dn̄s me'. qo s; uit
ꝯstare non p̃sit. nā adita hr̃ditate dn̄iū rei legate
transit in legatariū. ut ff. ꝺ furtis. actio. ꝛ ff. ii. ꝺ leg.
l. legatū. quō ḡ cū sit dn̄s factus ꝺbet puniri in aliq̃
cū res illa apd̄ nemine fuit q ad p̃. ꝛ ita cessat oppō ꝺ
debitore. quilic; sit dn̄s tn̄ punitur si rē subripit cre
dori. ut ff. ꝺ usuc. sequit. ꝛ ff. ꝺ furtis. l. ꝛ sic cessat
oppō ī legis. siquis in tantā. ꝛ edcā. diui marci ꝗ̄ nā i
bi p̃. erat apd̄ alios ꝛ iō inuasor seu occupator pu
nitur. hec lex illa non ē dubiū intellig. non ꝺ legata
rio occupante. s; ꝺ hr̃. q. d. ꝯ si hr̃es subtraxit aliq̃
ꝺ hr̃ditate ꝯ denegatur ei. i. hr̃ actio. l. legis falci
die retentio seu p̃textū p lega. ut ff. ad l. falc̄. l. f.
l. si loquitur in legatario occupante. loc̄ hr̃ qn̄ fuit ab
hr̃ app̃hensa. p̃. sic ibi notat dn̄s al. ul' alit̃ lex illa
non ē dubiū loquit̃ in eo cāū qn̄ res fuit legata ignē
ꝛ nō in spe. ꝛ sic cū non potuerit trāsire in legatari
ū dn̄iū rei legate ignē merito punitur legatari'
si occupet. qo si quęras quid differat ab edcō diui.
marci. hoc istud int̃dictū ꝯsulit tm̄ hr̃di. ut ꝛ p̃. rei le
gate auocet. illud edictū ꝯsulit ꝺbitori auocante
sibi rē creditore ꝛ imponit penā iuris ꝯ habebat ibi
creditor. qo sz quid differt aliquis in tantā. hoc ꝯ
illa ꝯstitō loquit̃ qn̄ res inuadit'. c. p̃. erat apd̄ aliū
ꝯstituta. qo sz quid differt a ꝯstitutōe. cū quereba
tur ꝯ loquitur qn̄ aliquis inuasit rē acul' p̃. uaca
bat. ut. c. unde ui. cū querebatur. hec illa loquit̃. i p̃
uacanti. absentiū. ꝛ iuuentiū. h aūt int̃dict̃ loq
tur ꝺ p̃. uacante. rex quesiuer' ꝺ fuerit quia multo
tocies fiūt testamta ꝛ petuntur ab aliquo exhiberi
iō fuit ꝓditū seu inuentū int̃dict̃ ꝺ tabulis exhibē
dis. unde quid differat ab actōe exhibend'. l' ab edcō q̃
ad in. testamta aperiantur. s. dicemꝰ. unde ad hoc ut
istud int̃dict̃. ꝯpetat tor sint necia. in p̃mis ꝯ te
stamtū. seu codicilli. sciꝑ sit. siue sit. pfecti. siue imp
fec. siue ueri siue falsi. siue ab initio ualeant. siue p̃ea
rupta dicantur. siue facta sint ab eo qui hr̃t factōēz
testamti siue nō hr̃t. siue sint p̃me tabule. siue ulti
me. qo s; uit mirabile. quō hoc int̃dcm̄ ꝯpetat ꝓ

illis tabulis exibendis q̃ nulle sūt. cū fr̃m testamtū ab
usi ue dicatur testm̄. ut. ff ꝺ ꝺ. sig. l. pupillus. hr̃ it.
sz quoīn ꝯpetatur p illis tabulis que nulle sūt. l' ꝯ
p̃ores. l' quia rupte. l' ab eo fc̄e qui factōēz testamti
non hr̃uit. ut sup̃ dictū ē. nā non uit int̃dict̃ ꝯpe
tere nā oīa int̃dcā dantur rōe int̃ ēē ꝛ ī illud
ut ff e. l. oc̄. ꝗ ꝯdēpnatō. quia igt̃ ꝯdēp nabitur ad in
t ēē cū nichil mea int̃sit testm̄ fr̃m. l' ruptū. l' imp
fectū exiberi. hec dn̄s ꝛ p̃ceptor meus. R. quia ꝯtē
pnit p̃toris imꝑiū ꝛ ꝺ cēū qui non exiber. non enī di
cit iudex. apd̄ quē ast̃ exibē testm̄ q̄ medatur app
bare illud testm̄. s; cū ab actore uerū illud testm̄ di
catur. p̃tor iubet exiberi. si ille non exibet ꝯdēpna
bitur p̃ea ꝓ re siu ꝯtumaciā ac si ille tabule fuissēt
uere. ꝛ quia hoc p̃sumo ex quo non exibuit ꝛ quia
ꝯtēpsit p̃toris imꝑiū. nā sinūtio nouū op̃. ꝛ tu ꝯtē
ta nūciatōe hedifices teneris ꝺstruere. ꝛ si dūr edi
ficabas ꝛ ego ī nūciandi non habebā. iō teneris ꝺstru
ere quia fuisti ꝯtumax. ꝛ quia ē p̃sūptō p me iuris. ꝛ
ꝺ uiꝰ ꝯ iuste nūciassē ꝛ quia ꝯtēpsisti p̃toris imꝑiū
ut ff. ꝺ op̃. no. nū. l. p̃tor. ꝗ int̃dict̃ sz unde optimū
sit. nā uacabū aliquē i l' p calūpniā. tu eū ꝓ ui a
iuditio exemisti. cte teneberis in ad totū ꝯ extima
uero. non aūt ad illud ꝯ ad māitinen int̃ ēēt. ut ff.
ne quis eū qui in. uo. f. ui ex. l. plt. i. hr. ꝛ l. ult.
ul' ī punitur quis iō quia ꝯtēpnit p̃toris imꝑiū. ut
ff. ꝺ int̃. act̃. l. ꝺ etate. ꝗ quittacuit dn̄s. tn̄ oz. alit̃
uoluit hr̃oē qd in p̃dcē. uez ē ꝯ oppōis q istud int̃dict̃
ꝯpetit rōe int̃ ēē quātū ad diffinitiuā snīaz cū ab illi
quo petitur int̃ ēē. nec ē diffinitiue ꝯdēpnatur reus
n̄ actoris int̃sit. s; int̃ locutorie potuit ꝯdēpnari si
hr̃t facultatē exabendi. ꝛ sic manu militari ꝯpel
letur. ut ff. ꝺ rei uin. qui restitue. sicaūt ꝺ int̃ ēē trac
tem' in hac int̃ locutoria in illo ꝯdēpnabitur cū ni
chil actoris int̃sit. ꝛ h dixit dn̄s meꝰ. oz. s; dn̄s. R
uit huic snīe ꝯsentire quia iacēt in ꝑpetuā snīa
iudicis. si inpune ei non paretur ꝛ ꝯcederetur ꝯdēp
nato eā negligē. ut. ar. ff. ne uis fiat ei. qui in p̃
ē. l. i. ꝗ h aūt. ꝛ ff. ꝺ iudi. si p̃tor ꝛ ff. ne quid. in lo
co pu. l. ult. insi uez snā p̃dcā ꝯ ꝯ unari poterit ar
gumentis. nā siquis rē p̃ciosā ꝓ modico obliget. ꝯuen
tus ꝺbitor ypotecaria in pignoris restitutōe, dāpna
tur. ꝛ si non uult parere snīe ī qua fuit ꝯdēpnatus
n̄ ꝯdēpnatur in plus n̄ quatenꝰ creditoris int̃sit. ꝛ si fuit
in plus ꝯdēpnatus dando tn̄ ꝯ int̃ ē actoris libatur
libatur ut ff. ꝺ pig. l. si unē colonū. ꝗ ꝛ fures ꝛ l. si fun
ꝺ. ꝗ si plures. sz ī int̃dcō q̄r legator̃ totū legatū iubet
iudex hr̃di legatariū restituere. s; si iudici non paruit
aūt non dāpnabit' hr̃d' legatari'. n̄ quātū hr̃ int̃sit.
ut ff quor̃ legator̃. l. ult. ꝗ ex hac scd̄m ē necciū
ꝯ ille quidē hr̃e tabulas. neget tabulas apd̄ se ēē.
ul' nō p̃se se exibere. aliōqn̄ si ꝯfiteatur s; uult exi
bere non hr̃ loc̄ istud int̃dict̃. s; edcm̄. quē ad in. te
stā. ap. ut. ff. e. l. i. ꝗ si quis forte. unde cauti aduoca
ti aūt quia ꝓponāt hoc int̃dict̃ faciunt auditibus
int̃ rogari reū. dn̄e quera tis si ipse testm̄ ul' codicill'
reus. ꝛ si negāt ꝯpuīt libellū ꝓponendo hoc int̃ dic
tū. al' ꝓponet edcm̄ q̄ ad in. te. ap. ꝛ si studiens uidet

ꝗ sine sit une table sine plures h plurā. ut ff. e. l. i. ꝗ. hoc int̃dictū.

Ho. q. s. l. capitur fuit

adiuit.

(q°)

(q°)

c. furem itaq; furto c. h̃ fures

Incipit hic. int̃dcm̄ de tabulis exhibendis.

ut ff. ꝺ ad ꝯ. de. l. i. et qd fuit et uel et.

possunt nās

struere

tate

Rubricis rubrica de tabulis exhibendis [illegible]

fieri ista interrogatio an lite. dico q sic ex illa. xii. clausula. videlicet equitas mouit iudicem. ut notat dns meus. s. de inter. act. Tertium est necessarium. q ille cui tabule petuntur exiberi sit mortuus. ut. ff. e. l. i. § ult. et ff. quem ad. t. ap. l. i. Quartum q testm. l codicill sint scripti in scriptis al non ht loc. quod enim tabule prestet exiberi que scripte non sunt. ut. ff. e. l. i. § hoc interdnt. et ff. quem ad. t. ap. l. i. et ar. ff. de bo. p. s. ta. l. i. Quintum q tabule ille signate sint. hoc sm dnm meum sic notauit in summa tituli istius et hoc ptat ff. l. e. l. ii. § hoc interdnt. q ido loc hre s. ut hat loc illud interdictum in tabulis signatis et ido loc hre in tabulis non signatis dum m in scriptis red acte sunt salua pace dni mei et hoc colligo ex uibis pretoris positis. ff. e. l. i. in prin. sicut desideraretur q essent signate ia non hret locum illud interdictum in psollepm testo. q h e. ut supra dixi q enim dic. vlp. ff. e. l. ii. § hoc interdict. q ibi notat de signatoribus notat ido ut det intelligere quid intelligatur uerbo isto exibere. sequitur pea. i. q fuit copia tangendi. legendi et scribendi et q testes q sunt signati recognoscant sigilla sua. ut in. l. preall. et ff. quem ad. t. ap. l. ii. § inspecto et et ff. ad l. fal. l. plr. § ult. Sextum q ille qui conuenitur ta bulas possidat l dolo fecit quo minus possideret. ut. ff. e. l. i. in prin. Septimum q ei qui intendit illud interdnt sit aliquid relictum. ut. ff. e. l. loc. § soler. vn in hoc interdicto actor faciat tales positiones. po. actoris.

Ego dico q titius fecit testm l codicillos. Item dico q in illo testamento l codi. reliquid m. xx. Item dico q tu illas ta bulas dolo malo hes. tenes. seu possides. Item dico q illas tabulas dolo malo desisti possidere. seu hre. Item dico q qn tu fuisti a iudice interrogatus. ante litem con. tune q fuisti te illas tabulas possidere l te restituere posse. Item di co q illud testm. l codicill in scriptis redacta sunt. Item dico q tabule ille signate sunt vii. testibus. has confessiones faciat scdm dnm meum. quamuis signatis tm locum hre hoc interdnt. de quo dic ut supra notaui. Ego reus faci at tales positiones. positiones rei.

Ego dico q titius decessit ab intesto. i. q e sine testo. Item dico q titius licet fecit testm. l codicillos tamen sine scriptura. tm coram testibus. Item dico q illud testm l codi cillos quos iudicas titium in scriptis fecisse. Ego non possido. n dolo desii possidere. Item ego dico q in illo testo l codicill. tibi non fuit relictum quia tm talibus fuit relictum Item qn iudex me interrogauit an ego hrem tabulas illas ego dixi me hre et uelle ostendere. Item dico q tabule ille sunt sine signis testium. in hoc autem interdicto concipie tur ita libellus. libellus.

vob dne. or. pot. pi. c. e. R. de co. q in testm l codi cillos titii in quo l quibus m legatum fuit relictum n exib. vn ut exibeat ago contra ipm et ad hoc ppono in terdictum de tabulis exibendis. l actionem in factum subroga tam in loc ipi interdicti q ita recte concipiatur libellus. di c. l. ff. e. l. i. et l. loc. § solet. multi tm sapientes notant ita libellum. libellus

vob dne. or. po. pi. c. e. R. de co. q in testm. l codicil los in quibus xx. sunt. m legata et potest exibere non exiber uit quia intentio e mea. i. xx. ex pdictum meum intentio esse pe to et ad hoc ppono interdnt de tabul exibendis. l act. in factum subrogatam in loc ipi interdicti q ita recte concipiatur li bellus. dic. l. ff. e. l. i. et l. loc. § condepnatio. Sed q posuit in libello de quantitate legata istud posuit quia forte e utilis ptestes quia intentio fuerit in testo l codicill. al quo pot quis certam quantitatem petere cum certus esse quis non posset n inspectis et cognitis uerbis testi. ut. ff. de transact. l. cbr. et ff. quem ad. te. ap. l. i. illud satis sustineri pot. Sed q dr de inter esse ut pan calumpnia na p interdictum agit de sui natura. q quis exibeat et ita dicunt uba pretoris. ff. e. l. i. licet forte illo nolente exibere condepnetur ad in teresse. ut. ff. e. l. loc. § condepnatio. Sed hoc quod pst esse ut supero testm l codi. exiberi et iudex te condepnaret ad interesse q non sunt petitum cum iudex ita condepnare de bet sm que sunt petita. ut inst. de act. § curare. et C. de sent. que sine certa quanti. pfe. Ro sustineri pot q interesse in libello petatur cum illud interdictum sit et alia contine at interesse. ut supra dixi. Sed quid si petitum non sit interesse. pot condepnare. Re no in prima sua. s; ita precipe q exiberet ut ita dicat ego iudex tali hito sapientum con silio. sentio. ut exibeat testm titii. seu codicill. condepno. si non uult exibere. n parere pe sne. et in scda sua con depnet eum ad interesse. et ita intelligo. § condepnatio. ff. e. l. loc. p l. ff. de rei. uin. qui restituere. na illa sua et lex gnalis e ad oia interdicta. ut inst. l. illius notat. et notaui. s. in act. de dolo. qo. Item qr qd differt illud interdictum ab illo edicto quem ad. testa. aprant. Re ido loc. ht contra negantem se hre tabulas. l confitentem l dicentem se non posse restituere. ut. ff. e. l. i. § siquis forte. illud edictum ht loc qn quis confitetur se hre tabulas et non pa tiatur eas legi inspici l describi. ut. ff. quem ad. testa. ap. l. i. et ii. et sic pea que dicta sunt in hoc interdicto facile cidare liquere possunt que sunt dicenda in illo edicto quem ad te. ap. et ido ea non psequar. Quero autem differt ab act. ad exi bend. Re in hoc differt quia in illa non competit lega tariis contra tm hredi. ut. ff. ad exi. l. iii. § siquis. Item pone si quis fecit testm. l codicill. et apud aliquem deposuit ipse non repetet p hoc interdict s p act. ad exibend. ut ff. e. loc. § si ipse testator. Et nota q ido appellatur hoc interdictum de tabulis quia antiquitus in tabulis scribebatur. sic et al. de bon. pos. s. tabulas. ut. ff. de bo. p. s. ta. l. i. pst tm dici interdict de cartis exibendis. l de testo exi ben. seu. codicill. Item nota. q in hoc interdicto qui no exiberet condepnatur ei cui debebat exibere in suo interesse. sui legatum sit purum sui sit condicionale. ut. ff. e. loc. § condepnatio et fiet incontinenti condepnatio et exactio ar in lege aquilia alias fiet incontinenti pt debitum con dictionale exactio aut differtur in euentum condicionis. ut. ff. ad. l. aquil. l. in lege aquilia. qo. Et quare aliud in lege aquilia. Re. in lege aql aliquis dapnum p sequitur in mejto non competit exactio. at in isto interdicto de lictum incontinenti committitur eo ipso quia non exiber. vn competit et sine interesse actoris. ut. ff. e. l. i. qo. S; illud qr que actio ad exibend competit hredi p tabulis exibendis non competit legatarius. ut. ff. ad exi. l. iii. § siquis. ex. hr. Re. quia in act ad exhiben. hoc e casuale in instrumentis et cartas q illo intentat act

ad exhibend᷒. quē dn̄s instī. l. certe. ut ff. ad exhiben. l. iii. ⁋ interdum. unde cum res sit dn̄s et non legatarius id heres solus intentat actionē ad exhi. ⁋ Sed illud quero. non uidetur quod illud interdictum si alicuius momenti nam hic qui conuenitur hoc interdicto. aut exhibet et tunc liberatur quia omnia iudicia sunt absolutoria. ut inst. de perpetuis et temporalibus actionibus. in fine. aut non exhibet et tunc in nullo fiet condempnatio. nam iudex debet ad interesse condempnare ut supra dictum est. si ergo non exhibet reus in quo iudex condempnat. cum ignoret iudex quid sit legatum. Resp. hoc expeditur. ff. de edendo. argentarius. ⁋ cum. et ff. de fide. qui tabulas. quia poterunt induci testes qui testabuntur quantum fuerit ab eo qui ponit interdictum et ita condempnabitur quantum pretori non paret. Sed quid si testes qui interfuerunt non comparent. nec actor potest eos inuenire. quid iudex condempnabit in tantum quantum sit interesse ex quo illa tabula non comparet. ut ff. de transact. l. de his. et ff. quod metus causa. l. i. Resp. et si testes non comparent et reus dolo desiit possidere dabit iudex sacramentum actori. quantum iurauerit in litem. ut ff. de rei uin. l. qui restituere. et sic probabit suum interesse. ceterum si culpa desiit possidere non teneb[i]tur hoc interdicto. quia ille demum tenetur qui tabulas possidet seu dolo fecit quominus possideret. ut ff. e. l. i. Sed illud quero. hoc interdictum competit si simplices tabule facte sint ab eodem et competit et pluribus tabulis. ut ff. e. l. i. ⁋ hoc interdictum. et ⁋ primum. et ibi bonorum pos. secundum tabulas. non competit. nisi de his tabulis que ultime sunt et autentice. ut ff. de bo. pos. secundum ta. l. i. ⁋ i. et ⁋ si quis in duobus. Re. bonorum possessio. ta. respicit. sed tamen non competit nisi de his tabulis que de iure ualent et facte sunt ab eo qui habuit factionem testamenti. ut ff. de bo. pos. se. ta. l. i. in principio et ⁋ exigit pretor quod in hoc interdicto non attenditur. ut supra dixi. et quia hoc interdictum competit ad finem. s. quod exhibeat cum exhibere et talia facere fecisse. ut ff. de cur. furio. consilio. at bonorum po. respicit. ut ff. de bo. p. l. iii.

Si filius tuus ab aliquo detinetur inuitus. potes agere contra ipsum qui detinet interdicto de liberis exhibendis. quod de interdicto de liberis exhibendis.

Ita sepe contingit filios nostros detineri et eos inde reuocare non possumus. ideo proditum est interdictum de liberis exhibendis quod interdictum adhoc ut locum habeat tria sunt necessaria primum quod ille de quo exhibendo agimus. sit filius noster. ut ff. e. t. l. i. in principio. secundum quod sit in potestate ipsius alias non habebit hoc interdictum. ut ff. e. l. i. in principio. et ⁋ hoc interdictum. ⁋ parentibus. tertium quod filius qui detinetur detineatur inuitus. alias si uolens nunquam habet locum istud interdictum. nisi ille qui detinet dicatur separare eum. ut ff. e. t. l. ult. quartum. quod ille qui detinet non habeat rationem detinendi. puta quia mater. que nupsit. suus est et crudelis contra filium. ut ff. e. l. i. ⁋ filium mater. et l. de in. ⁋ et si mater. item potest esse iusta causa illius qui detinet filium meum pone quia mater est et filius ille minor est tenuis. quare apud matrem debet ali. de hoc indicat iudex. ut C. de pa tria pot. l. si minorem filium. et C. ubi pupilli debet educari. l. ii. item potest esse iusta causa si filia mea sit cum marito suo. nec enim possum habere pro illa filia interdictum de liberis exhibendis. et concordantium matrimonium iura turbare. si gener meus habet contra me except. nam et habet contra me actionem. s. interdictum utile de liberis exhibendis. uel interdictum proditum de uxore exibenda. ut ff. e. l. ii. in fine. et l. immo.

po. actoris.

Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego dico quod titius est filius meus. si confessit excebit. si autem dicat ita. ego dico quod berta est uxor mea. item dico quod ex illa dn̄o habui

ta. natus fuit ille filius. si confessus fuerit erit bene. si non autem probetur. Ego dico quod semper ipsum ut filium. item dico quod ipse filius meus est in mea potestate. ista confessio sit ex superhabundanti nam si non probatur quod filius sit emancipatus. semper presumitur quod sit in patris potestate. ut ff. de acquirendo. l. at. uir. suis. l. ult. item dico quod illum filium meum detinet. item dico quod titius detinet ipsum contra uoluntatem ipsius. item dico quod semper benigne tractaui illum meum filium. item ego dico quod licet sit mater que detinet tamen tuetur a me separata. item dico quod tu super indignasti filio meo tuo iudicio.

Et reus faciat tales positiones po. rei

Ego dico quod titius ille de quo dicitis esse tuum filium est filius sempronii. si istud confitebitur actor absoluetur reus. quia duo patres eiusdem filii esse non possunt. item dico quod illum titium tu emancipasti. item dico quod olim fuit controuersia inter me et te. et fuit in dicta causa. istum titium non fuisse tuum filium. item dico quod ego sum mater istius tue filie. item dico quod ille filius tuus uel filia est sponte apud me. In hoc autem interdicto concipiatur ita libellus. libellus.

Uobis dn̄e. co. po. pi. c. e. R. de co. quod titium filium meum in mea potestate inuitum detinet contra iustitiam. unde peto illum michi exhiberi. et ad hoc propono interdictum de liberis exhibendis. uel actionem in factum subrogatam in locum illius interdicti. ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. in principio. ⁋ i. et ⁋ sunt interdicto. Sed ut quod istud interdictum non competat. nam ad exhibendum agit is cuius pecuniarie interest. ut ff. ad exhibend. l. si filius. bo. at patri filio nostro potest non pecuniarie interesse cum sit liber et liberi pro non recipiat extimationem. ut ff. si qua dru. pa. fe. di. l. ult. et ff. de his. quibus. l. filii. l. ult. Re. quod preterea locum habet. si ageret quis actione ad exhibendum. at si quis uult agere interdicto de liberis exibendis. non agit quod sua interest sed causa sui iuris conseruandi. i. ratione patrie potestatis quam habet in filium. ut ff. de interdictis. l. i. ⁋ iuris. illud autem nota quod pro iure filius multa iura nobis succurrerunt: locum est habere iiii auxilia. primum preiudicialis iure quere protoria de hac diximus. s. in tractatu pretoriarum. ⁋ secundum cognitio pretoria quam appellamus officium iudicis. ut ff. de lib. exh. l. deinde. ⁋ hoc interdictum est tertium. s. interdictum. de liberis exibendis de quo hic tractamus est et quartum. s. rei uindicatio adiecta causa de iure quiritum. hoc legimus ff. de rei. uin. l. i. de singulis. tamen suo loco dicemus ⁋ nota tamen differentiam inter ista. si filius a nullo detinetur. sed ipse facit controuersiam sibi quia negat se filium locum habent ea auxilia. s. cognitio pretoria. s. officium iudicis. ut in ff. de lib. exh. de ind. ⁋ hoc interdictum. secundum. s. preiudicialis actio iure quod de rei uin. preiudicialis. ut inst. de act. ⁋ preiudicialis. tertium. s. interdictum dictum de liberis. deducendis et inc[...]. s. si dictum in peu. forte habet ducatum contra et ille negabat. ut ff. de libris. exh. l. plane. ⁋ si autem filius detinetur. ab alio et uolens locum habent iiii. auxilia. primum officium iudicis. et cessat interdictum ut inst. ff. de libris. exh. l. de iii. ⁋ hoc interdictum. et l. ult. secundum preiudicialis actio iure quia apud se ius esse ut ff. de rei. uin. l. i. ⁋ i. tertium rei uin. adiecta causa quiritum quod eius est ratione possessionis quod filius habet. ut ff. de rei. uin. l. i. ⁋ i. quartum. s. interdictum et in causa si utrique separare contendat tamen ille qui tenet contra illo qui petit quod filium esse habet interdictum de liberis exhibendis. ut ff. de libris. exh. l. ult. ⁋ si autem filius sit apud alium et inuitus locum habet interdictum de liberis exh. ut ff. e. t. l. i. et rei. uin. adiecta causa de iure quiritum quod est competit ratione p. quod alius habet seu detentationis cessant autem alia duo auxilia s. preiudicialis iure protoria et officium iudi

dicas. quia ista tamen contra filium competit. Queritur autem quesit differentia inter illam prejudicialem interdictum et rei vindicationem. que ita datur quiritum, dicitis me K. dixit illam esse ingre[ssum] mio nature. in autem interdicto quod dixit differentia quia nulla prejudiciali dubium; qui sperare tamen illum filium suum esse et sufficit si probare meum filium meum. In hac civili dubitet probari quis illum esse filium et in sua potestate. et hic exeo pro qua in hac civili intenditur adiecta eam iure quiritum. si hec adiectio est dubie plane illam esse in potestate. quo romani filios habent in potestate. ut ff. de his qui sui. l. a

li. iuris. sui. l. iii. et insti. de patria pote. Item et est alia differentia sic expedicta colle. c. p[er] iudicialis contra filium. Si filius alienus ab aliquo detineatur et exibeatur pater pa[...] sed postea intendit interdictum de liberis deducendis. Rubrica. De interdicto de liberis ducendis.

quia filio exhibito pater petit ipsum deduci. ideo invenitur aliud interdictum scilicet idem quod vocatur de liberis deducendis. prius est esse filium exhiberi. sic exhibitus ducetur. unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria quot dixi in superiori et eadem et faciat positiones. nam cum primum interdictum scilicet de liberis exhibendis sit preparatorium quecumque dicta sunt in illo et hic intelliguntur repetita et exequibus causis illud competit et illud. ut ff. e. t. de ind. Si vero sicut nec illud datur contra filium. ita nec illud contra habentem loco officii iudicis. ut inl. predicta. Hoc autem interdictum unde in hoc interdictum concipies ita libellum. libellus.

vobis domine cor[am] pot. p. g. e. R. de c. quin me volentem ducere filium meum prohibet et impedit me ducere. unde nemo prohibeat vel impediat ago contra ipsum. ad hoc propono actionem in factum subrogatam in loco interdicti de liberis deducendis. vel ipsum interdictum de liberis deducendis. quia recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. dum. si et hoc autem interdictum et est dictum quod ut supra interdictum intemptari potest procuratore quando non invenitur prohibitum. quod potest admissum. ut ff. si. ma. l. nec [...] et ff. de plur. adea pre. illud autem interdictum non potest procuratore intemptari. nisi habet speciale mandatum. ut ff. de procur. l. pop. si. Si liber homo detineatur ab aliquo invitus potest intentare contra detentorem interdictum de libero homine exibendo. Rubrica. De libero homine exhibendo.

Quia aliquando liber homo ab aliquo detinetur invitus et non datur sibi libera facultas recedendi quo volet et sic non distat multum a servo. ideo fuit proditum interdictum de libero homine exhibendo. quod cuilibet de populo competit unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Imprimis quod ille quem petitur exhiberi sit liber. aliquando si dubitatur de statu ipsius. Interest si sit liber aliquando si dubitatur an sit liber non competit interdictum. ut ff. e. l. iii. ubi. et plane. Secundum quod ille a quo petitur sit ille liber homo non habeat ius in eo. puta quia redemit eum ab hostibus vel quia habet eum in potestate. vel si iustam causam habet quare retineat eum. tunc non datur interdictum illud. quia cum iusta causa inducitur iudicanda. ut ff. e. l. iii. Si vero et si quis eum. et si vero quis. Tertium quod ille qui habet illum sciat apud se esse aliquando si ignoret. secus. quia non tenetur hoc interdicto. ut notatur. ff. e. l. iii. hisqui nescit. Quartum quod ille liber homo detineatur invitus. aliquin studens non dicitur contra detinentem illud interdictum. nisi illa voluntas sit innixa dolo seu calliditate detinentis. ut ff. e. l. iii. si quis volentem. Quintum quod ita exhibeat quod cum in publicum pateat copia tangendi et videndi. ut ff. e. l. iii. et exhiberi. Sextum quod si mulier sit vel pupillus qui hoc interdicto velit proponere

quod agat pro suo agnato vel cognato. ut ff. e. l. iii. et hoc interdictum et est hoc mirabile quod pupillus hic admittitur qui non habet legitimam aliam standi in iudicio. ut c. qui legi. pers. stan. in iudicio. l. i. et de aud. tutor. l. i. Septimum quod si plures veniant ad ponendum hoc interdictum illi eligetur prætor qui ex fide et dignitate et ex conditione magis sit ydoneus. ut ff. e. l. iii. Si vero plures. Octavum quod hoc interdicto non sit adhuc actum quod doceatur de nomine prevaricatoris. ut ff. e. l. iii. Si vero postea quam. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quod titius est liber homo. Item dico quod illum titium tu detines. Item dico quod sine causa eum detines. Item dico quod tu scis illum titium esse apud te. Item dico quod illum titium invitum tenes. Item dico quod tu exhibuisti eum in secreto. Item dico quod ex certa causa scis quod illum apud te habebas. Item dico quod dolo vel machinationibus induxisti titium ut eum sponte detineres. Item dico quod titius est meus agnatus vel cognatus. Item dico quod ego multis dignior omnibus qui convenerunt ad agendum. Item dico quod hoc interdicto ego tamen incipio agere modo. Item dico quod semper nusquam hoc interdicto fuit prevaricatum. Et reus faciat tales positiones. positiones rei

Ego dico quod titius quem petis exhiberi est servus. Item dico quod de statu eius dubitatur quia movetur sibi status controversia. Item dico quod ille titius est filius meus. Item dico quod est in mea potestate. ista confessio fit super vacuo. quia ex quo filius presumitur in potestate. exhibetur emancipatus. ut ff. de his qui sui vel ali. iur. sunt. l. patre. furioso. Item dico me ignorare utrum sit titius sua sponte est apud me. Item dico quod semper nusquam est dignior te qui sit actor. Item dico quod semper nusquam egisti contra me hoc interdicto et sum absolutus. si ista confitebitur actor succumbet. quia reus absolvetur. cum sua lata in popularibus actionibus aliis prejudicet. nisi doceatur de nomine prevaricationis. ut ff. de prevaricatione. l. prevaricationis. Idem nisi ius. ut ff. de iure iur. eum qui. et in popularibus; in hoc autem interdicto ita concipietur libellus. libellus. est.

vobis domine cor[am]. g. e R. de c. quin titium liberum hominem invitum detinet et sibi libertatem recedendi quo velit non prestat. unde quod illum titium exhiberi peto. quia ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. t. l. i. et ii. et hoc omnia plana sunt. Si vero unum ut in hoc interdicto mirabile quia si reus non vult exhibere quia actor iurat contra eum in litem. et nichilominus convenitur postea ut ab eodem vel ab alio. ut ff. e. l. iii. Si vero reus. hoc videtur mirabile. propter duo. Imprimis quia in hoc interdicto iuratur in litem. cum illud interdictum detur pro illa scilicet pro libero homine qui in bonis nullius. ut ff. de in dictis. l. i. infra. maxime cum dicat. l. alibi. quod si nolumus. hec ratione interdictum esse rem pecuniariam inspiciamus. ut ff. ad exhibend. l. si liber homo. preterea libertas inextimabilis est. ut ff. de his qui deie. vel effu. l. plus. et ff. si quadru. pa. fe. di. l. ult. quo ergo. hic fieret litis extimatio. Item esto quod prius admittebatur tamen quod ex quo est consecutus hac actione litis extimationem poterit iterum agere. et non obstat sibi exceptio cum iura communia dicant. quod litis extimatio loco rei succedit. ut ff. pro empto. litis. et ff. de rei vin. si quis possess. his obiectionibus. Rubrica quin potest. Rubrica quia hec quedam sunt. sunt dicta propter odium non exhibentis. et propter privilegium libertatis. Sicut si videbatur domum vel fundum

Ho. in hoc interdicto mirabile quod iuratur in litem contra reum et nichilominus convenitur postea ab eodem vel ab alio et eodem iure et qua ... extimatione solvit.

... quod utique hec mira de interdicto inspiciatur eo modo pecuniaria ...

ul' aliq rē i mobile et aliquis te expoliat ap. rei illi pōt recupare p. rei illi p interdict. C. in. lx. d. int dco uni. iii.

Quia sepe et multotiens uiolentie committuntur et in tōs alias uis expulsiua frequentius committitur: ideo de ea uideamus. Sic aliquis expellatur de p. rei immobilis quā ipse possidebat succurretur sibi p interdict. unde ui, p quod fit restitutio possessionis. cū oī cā dampni data. ut ff. e. l. i. in p'n. et fuit adhoc ut illud interdict operatur tot sūt necessaria. in primis q aliquis possideat. ut ff. e. l. i. hoc interdictum. et prea dr̄ uulg'. e. t. q sit recupand. pos. et intelligas quantū adhoc interdictū aliquē possid re siue aīo siue corpore. siue solo aīo, et siue corpore: ut ff. e. l. i. siue aut corpore. qo s; qr quom. aliquis aīo solo aliquid possidens possit ab illa p. repelli. ctū ē q illa p e solo aīo quom pōt aliquis illā p. sin aīo nāo ni auferre. nā si corpore possidam ctū ē q illā pōt q m auferre. Sz alia rōe mitatur expellere sci ē; p. aut uris ē. quo q illa cū sit iuris uideri nonpōt. vi spal pari. quo pōt me quis ab illa expellere. ctre nullo m. lx. immo deuīr hr̄ interdict. nā illa p. retenta p aliū que pp retēptoēz p' ciuilis ē illa eadē q habe bā existens in fundo. et duīr generatur dr̄ naturalis ut notat dn̄s meus de hoc plene in summa. c. de acqr. p. sic ē illa. q p expulsioēz p' sū illā amitte. pterea solū scīm adūsarij nonē ineā qr illā p. amitto. s; al meus, cū scō adūsarij. nā statī exquo uadens l' all' pme nonamittoz. l' non admittatur ingrme n amitto. quia sui ita uit q uolui ipm expelle. ye stati illo ingresso ego scio et suspico me pse posse repelli et ingmenta p. puoc qm aīo retinebā. ut ff. de acqr. p. l. clā. possideri. inffn et l. ledsmi cl; sino lit. et l. sid q. ult et ff. e. t. l. colonus. et l. cū fund. Sic uides innuītat. nouu opus. v sinit̄ nudo, sino ne. p amitto. ut ff. d no. o. l. de pupillo. ingeie cū eadē sit cā acquirendi q et admittendi ducta t gnā. ut ff. d. d. ob. inc' sup et ar. ff. d solut. l. pr. et ff. d reg. iii. l. melius; inhoc ultimo qr. an si aligs suspicetur se pse repelli et nonuadat adfund et nō admittatur a hāt interdict. Re. p. q nō, nā cuppponit interdict t adūer pbare et se pssedisse, et p uiolentiā d iectū ee. et possessione amisisse; lic; enī suspicione p. admittat. ut dn̄ ē. tn̄ nonhr̄ int dcm. quia n ut deiect quinon iuit. sic tq aufugit et deiect non ex pectauit. ut ff. q met cā. l. metū. Fu. ūn dicebat p. te opere interdict qn ego expellor. l' uadens nō admittor. Alii dicūt q interdict operet. ex quo enī suspicor me pse repelli. ingmenta p. amitto ex q al' intrauit. sic dictū ē. uū habeo int dn̄. nā dic l. si aliquis intrat. p. fundi mei et ego suspicor me p se repelli habeo interdict. uū ui. ut ff. e. l. i. deqr. q armati et l. i. fid. labeo. si obstat. l. q met cā. me tū. nā ibi jdō euenit quia ē nectia in uoluntas salā coacta uidentis. ut ff. q met cā. l. si mulier. Sz qr an hoc interdict detur naturalit tn̄ possidenti, et quidā minus intelligentes admiserūt qsse et hāt. l. ff. e. t. l. i. dicitur. sic datur naturalit possiden

ti. q datur et colono. q ē h. l. ut. infra illi. dr̄; quia colonus nonhr̄ illud interdict. hr̄ et alia rōe non hr̄ colonus. quia nullā hr̄ p. nec uiuo nec mortuo dn̄o. ut ff. d uiuo. nonsolū. q uulgo. si non p' sider q nonhr̄ interdict. ut ff. e. l. i. interdict aūt hoc si ui obiicias de legib; duab; e. t. cū fund et l. colonus. n obstat. quia. l. ille loquuntur p quiā colon' interu tatur. p. un quia te incipiut posside ex quo intretit. retur'. id hāt colon interdict si p ea expellatur n an. q aūt leg inpdco. ff. e. l. i. dicitur. siu quis ciui lit siu naturalit possidat et expellatur hr̄ interdict. expone ita siu ciuilit. i. iuste. siu naturalit. i. in iuste. qn hr̄ sit intellectus. datur illud interdict p sori. siu pside ille sit iustus. siu iniustus. et nā et ui olento, datur ut ff. e. l. i. q quiame et hē qdic iuriū ill' lū inpdcō. dicitur natura. i. iniusta et psuo. i. iusta p. adhoc interdict ptinet et hoc ē exēplū d uiro et uxore poitū ine. hostendit. quia marit dando uxori. uxor nonhr̄ iustā cāin possidendi. qz h iura et tn̄ hr̄ interdict. nonaūt intellig dnatura li sola. qz. i. e. antine. dicat q colonus nonhr̄ hoc interdict. Vl' al' naturalit. i. corporalit tenenti. ita q p me teneā datur int dn̄ et hoc ē q dic iusta. ii e. naturali q eā hāt pse. vn colonus excludatur qz lic; hāt naturale, nō hr̄ eā tn̄ noie suo. s; noie al teri. ut ff. d acqr. p. q mo. et c. d p. xxx. an. l. male. q aūt dic ciuilit. i. aīo solo. ut ff. e. l. i. siu aūt corpore. l' tcio m expone. pdem dicitur siu natu ralit. ita q illa natural' duīr rōe iuris. ut fructu ario et usuario et supficiario. ubi enī naturalit psi der. ut ff. d acqr. p. l. naturalit. ubi hr̄r interdict ut. ff. e. l. deqr. vn ui. siu ciuilit expone ut dictū ē. Sed ea pdcā queritur. si fructuari. l' similer p hr̄ hoc interdict. ut. dic. l. ff. e. l. deqr. unū ui. q d cā datur eis. utz rōe p. l' rōe iuris. q cūq dixeris cōcludo. si ē dixeris. rōe p. instar. ctū ē q fructu arius tn̄ nalit possidet. et stat in fundo et expellatur hr̄ interdict. et de hoc nulla dubitatō. s; qn retinatur et non admittitur. dic. l. pdcā. deqr. q hr̄ int dn̄ sidi cas rōe natural' p. stare nonpōt. illā enī naturalez posse stati exquo exit de fundo amittit. uā uis nale in ris gentiū. si ad inuenit aliud. n ut p. acquiret aīo et corpore interuenite. ut ff. d acqr. p. l. i. et l. quē admod. p quia aūt d fundo exeo illā possessionē d iur gentiū amitto. n' uis gentiū m subuenit inre tinenda. p. s; tn̄ uis ciuile et hē q dicitur uiria q p sessio cōretinetur. ut. e. d acqr. p. licet. vn talit retenta. dr̄ ciuil'. sic uis ciuile m tn̄ subuenit in retinendo hoc in fructuario stare nonpōt. q fru ctuari' illā suā nale; quā habebat cōsiles in fun dū q retineat d iur ciuili exquo exit d fundo et q rio. inde rōe; nā petatur. p. illā suā d iur ciuile. aīo retinet et sic ciuilit possidet. vn fructu ari' amodo ciuilit possidere nō pōt. quia duo insoli dū possidere nonpossūt. ut ff. d acqr. p. l. possideri. ex plis. vn lex quidā et dicūt immo ciuilit fructu ari' possidet. quia q dic. l. duo ciuilit n plus posside

Bene ipi nexe eode uir. at hic diuiso uir possidere quia
ille ut fructuarius. ille ut precarius. hoc respondeo nulla: quia
et si in eos non possidet uir diuiso immo eodem. set ciuili set
si in eos possidet ex diuisis causis. nam utrique illorum ciuiliter pos
sidet. et sic eodem uir set ille ut fructuarius ille ut precarius
ut est eodem. set adhuc opponitur illi .ad hoc. ex diuersis causis plures
possidere rem eandem non possunt. ut ff de acq. pos. l. i. possideri. in
eodem. Bene ipi nexe qui ille. loquitur de naturali quod apud
duos esse non potest in solido. et hec exempla posita .i. e. ostendunt.
at ciuilis apud duos potest esse. cum animus plurium possit ad plura ex
tendi. alii dicunt et bene quod .i. qui fructuarius illam suam naturalem
de uir gentium retinet. licet maius sit contra et quare assignat ratio
nem: quia cum fructuarius habet modicum iuris et minus quam pre
carius. ideo iura magis sibi succurrunt. quod magis ita quia
precario uir gentium non subuenit. ut nec possit de iure gentium
retinere. set tamen ciuile. at fructuario subuenit. quod sic fruc
tuarius illam naturalem de iure gentium retinet. sic et alibi uidemus
quia iura magis subueniunt ei qui habet minimum ius quam
ei qui maius. pater dat dotem filie quam sibi dedit habet ma
ius ius. quam habet auia. set det dotem preceptam. quia pater et sui
suppleatur sibi in solidum reddi. tamen habet actionem actionem in dote pro dimi
dia. auia autem nullam actionem habet nisi sibi specialiter stipuletur. et prop
terea dicunt iura actio de dote est communis patri et filie. ut ff. so
luto matrimonio. l. ii. et ff. de pactis. l. filius. et soluto matrimonio. l. quotiens.
et c. de rei ux. act. in accedit. et sic habet iuris auia quam
pater ut dictum est. uerum iura potius succurrunt auie dante dotem.
nam ecce si pater det dotem et paciscatur sibi reddi. nullam
habet pater actionem ex illo pacto. auia autem si apponat pactum
ualet pactum et agit ex eo. ut C. de iure dotium. auia. set huic
argumento contra dicitur aue omni habenti dabitur et habundabit ei
ciuiliter. qui modicum habet uel quod modicum habet auferetur ab eo.
alii dicunt. in qua oppinione est dominus et preceptor meus. R.
ut detur sibi interdictum .i. fructuario ratione iuris quod habet. ut
per se. pro iuris competat sibi interdictum utile. quia cum iura non
possit uere possideri. set quasi. ut ff. de acq. re. do. si ius. et in
corporales. et ideo locum habet utile. nam et ulp. dicit dari interdictum
domini ei qui fundum possidet usus. ut ff. e. t. l. si pler. in deiec
tum et situ opponas quia nemo de sua mero uir detrudi
tur. ut ff. de usuf. sequitur in siluam. hoc uerum est quia non
potest uero detrudi set quasi. et ideo dicitur utile interdictum fructu
ario dari. dic ergo ut dictum est est illud necessarium. quod aliquis
possideat corpore suo. uel animo suo. sicut possidat animo suo et cor
pore alieno puta per colonum. et ad hoc ut illud interdictum de
tur illi. est necesse quod colonus expellatur. sicut ego ex
pellor. et non colonus. et non habeo interdictum. ut ff. e. t.
l. i. si quis me de ui. et l. i. in exiuit. Quod set illud quod
si expellitur colonus habeo interdictum sicut dictum est. quam possessionem
amisi. utrum naturalem tamen. uel ciuilem. uel utramque. Bene quidam
quod amitto naturalem tamen quam habebam per colonum. ciuilem autem a
mittere non possum. contra uis mei interdictum ueniat. puta quia
suspicor me posse repelli uel uadens non admittor. si
cut supra dictum est. cum domo tu. ex. utrum sunt quod utramque possessionem
amitto. multum enim refert utrum possidam animo meo solo.
et rem nunquam amitto. nisi in duobus casibus. quando uadens non
admittor. et quando suspicor me posse repelli. nisi quando est igno
rans amittere. nisi in duobus uel in eis casibus quando mitteret ad illa

ri. ix. ex quacumque. uis. ex facto de eo. et quando per alluuionem.
et quando per conditores. ex quo cessauit inter burum. ut ff. de dampni.
fec. et sentencia. et ff. de acq. re. do. quod est. et in hoc
casu intelligitur leges. ff. de acq. pos. l. clam. per. uidetur
et l. sequenti et l. si quis. quando animo tamen meo possideo. sicut
possideo corpore meo illam mei quam amitto. nisi in casu
quando expellor. ut ff. e. t. l. i. sicut. animo meo et cor
pore alieno illam quam habeam. animo amitto statim ex quo
colonus deiicitur. ut ff. e. l. i. si quis me. ui. deiece
rit. et est ratio. illa enim mea ciuilis erat connexa illi na
turali quam habeo per colonum quod illa admissa et ista
admittitur. et illa retenta et ista retinetur. et uide rationem
adhuc in qua pro retenta per animum dicitur ciuilis. et ideo quia retine
tur animo set continetur illa que naturalis in colono.
unde ex quo illam amitto quam habebam corpore coloni. et
illa ciuilis similiter amittitur. nec placet illorum opinio quidi
cunt quod amittam tamen naturalem. ciuilem remanerent. pro ciuilis apud
me quia constat illa possessio. quam retinere erat nulla. quia
illa sola retinetur que fuit in colono. ut si possidere isto
interdicto non daretur quia non datur possidenti. set ex
poliato. et ideo dicitur recuperandi possessionem. sic supra dictum est. et sic no
ta quod nunquam possum possidere animo et corpore meo. animo
meo et corpore alieno. ut in colono dictum est. et sic nun
quam possum ex eo mea habere. nisi uel naturalem tamen quando sum
in fundo. uel ciuilem tamen. set quando exeo de fundo et animo reti
neo. quam diu est sum in fundo habeo solam naturalem. quod
licet uis quod inde ueniat et alter corpore. tamen non in fuerit nisi animo. set quando
ibi animo. set quod iudicatur. pro ciuili puta pretextu. quamuis
dicitur ciuilis quando acquisita per animum retinetur. Quod set illud
quod an colonus qui habet naturalem corpore suo exiens de
fundo an eam retineat. ut et illo exeunte de fundo an
tea ego possidebam ciuilem et naturalem. uel naturalem tamen. qui
dam bene. quod colonus exiens de fundo retinet illam natu
ralem de iure gentium. sic in fructuario dixi. et sic ego
habeo utramque pro. et ciuilem et naturalem. alii dicunt colo
nus exiens non retinet naturalem nisi de iure ciuili non
de iure gentium. set in quantum admittit quantum ad se. dominus
tamen subuenit colono. quod illam naturalem dominus retinet animo suo.
et sic soluitur quod illa. quia colono existente in fundo
dominus habet ciuilem animo suo naturalem ex quo coloni. et sic possidet
ciuilem et naturalem. colono exeunte non possidet nisi ciuilem.
tertium est necessarium quod possideat quis rem immobilem. aliquando dicitur
de possessione rei mobilis non habet locum interdictum. set uel in bonorum rap
torum uel constituto. si quis intantum. ut ff. e. l. i. in hoc interdictum
et ad eos. et si quis de naue et inst. de ui. bonorum rap. et c. unde
ui. l. si quis in tantum. quartum est necessarium quod propter uio
lentie possederit. quintum quod ab illa possessione expellatur.
ut ff. e. l. i. in interdicto hoc. unde hoc reprobatur quorundam
auctorum opinio in qua sunt et p. quod si probo me ali
quando possedisse rem que adest prouenit presumitur et me pos
sidere. uel uiolentiam ante in illatam. appellet qualiter possideas
sunt initio. P. ar. l. c. de probat. l. sum. set nos. l. illam admit
tamus domino. non autem ius. et est ratio. nam sicut dominus presumere
dominus. appellet contra possessorem. set quia pro ... adiuuatur
quam dominum. ut ff. de acq. pos. si quis. ui. in differentia. sextum
quod ille qui intulit uiolentiam non intulerit animo suo. pos.

recuperandus. nam et si instrumenta fecerit non tenebitur hoc interdicto. quia vim vi repellere omnes leges omniaque iura permittunt. unde vim vi repellere. ut ff. e. l. i. § cum vi. et ff. ad l. aquil. scientiam. § qui. ff. de iustitia et iure. l. ut vim. Ceterum si ex intervallo expellam ipsum violentum, nec dominus habet interdictum. ut ff. e. l. i. § quia me vi possidebat. Sed quod dixi incontinenti attende ita ut fiat cum moderamine inculpate tutele, quod moderamen attenditur circa tria, quod incontinenti, et quod fiat ad repulsam et non ad vindictam, et quod similiter cum armis vel cum armis, sicut de his plene notat dominus innocentius titulo illo. Septimum quod si aliquis nomine meo deiecerit quod ego habeam ratum. ut ff. e. l. i. § quod. Decimum quod si aliquis de familia mea deiecerit quod ad me pervenit illud. ut ff. e. l. i. § ait pretor. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Positiones actoris.

Ego dico quod talem terram vel talem domum possidebam. Item dico quod tu me ab illa possessione expulisti. si confitebitur reus, ecce bene. si autem negabit, procede. Ego dico quod die tali ego possidebam. Item ego dico quod illo die intulisti mihi violentiam. Item dico quod illa die me a possessione privasti. Item dico quod tu nulla causa me colonum vel inquilinum tuum illum expulisti. Item dico quod titius me expulit a possessione fundi talis nomine tuo. Item dico quod tu habuisti ratam expulsionem. Item dico quod aliquis de familia tua puta titius expulit me de fundo. Item ego dico quod ille fundus pervenit ad te.

Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod fundum illum de quo dicis possidetur in solidum a titio. si hoc confitebitur actor absolvetur reus. quia duo in solidum possidere non possunt. ut ff. de acq. pos. l. possideri. § ex contrario. Item dico quod illum fundum iam est annus quod seio tradidisti. si ita confitebitur actor absolvetur reus. quia amodo non possidet. Item dico quod in illo fundo a quo dicis te deiectum adhuc sunt coloni tui et procuratores. Item dico quod seius tamen illam violentiam tibi intulit. si hoc confitebitur actor absolvetur reus per illud ibi tamen. Item dico quod tu me a possessione fundi illius prius me expuleras. Item dico quod incontinenti ab illa possessione te deieci. si hoc confitebitur actor absolvetur reus. quia non videtur violentiam inferre sed suam possessionem recuperare. Item ego quod tali die quo dicis tibi violentiam illatam esse erat in possessione fundi illius. si illud confitebitur actor absolvetur reus. quia qui proponit interdictum probare debet esse possedisse tempore deiectionis. sicut supra dictum est. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus.

Libellus.

Vobis domine .O. pot. pi. c. e. R. de .O. qui me expulit de possessione fundi talis cuius fines tales sunt quem fundum possidebam. unde quod restituatur michi possessio fundi predicti et omnes cum dampnum data ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum unde vi. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. et ita concipias libellum quando tu ipse expulsus cum esses in fundo. Si autem vadens non fuisti animo. dicas ita. ago contra .G. qui possessionem fundi talis intravit quem fundum ego possidebam et vadentem ad dictum fundum me admisit. unde quod restituatur et cetera. sicut omnia que in superiori libello dixi. Si autem suspicatus fuisti te presentem repelli dicas ita. ago contra talem qui possessionem fundi talis quem fundum ego possidebam intravit et ego suspicatus sum vel fui me presentem ab eo repelli. unde ut restituatur et cetera. et cetera dicas ut in superiori libello dixi. Si autem non fuisti tu expulsus sed forte emptor vel colonus alicui cui vendideras vel locaveras. ut dicitur l. ff. e. l. colonus. et l. cum fundus. concipias ita libellum.

Libellus.

Vobis domine .O. pot. pi. c. e. R. de .O. colono meo quem tantum cui fundum talem vendideram vel locaveram et miseram ipsum emptorem seu locatorem apprehendere possessionem fundi illius. ipse .O. illum violenter intrare non permisit. unde quod me possessione privavit ago contra illum ut restituatur et cetera. Si autem non fuisti tu expulsus sed colonus tuus. dicas ago contra talem qui colonos meos puta tales qui erant in possessione fundi talis expulit violenter de ipso fundo. unde quod restituatur et cetera. et dicas alia que in eodem libello dixi. quod ita recte concipiatur libellus dicitur ff. e. l. i. § si. i. et § quod. et § sive autem. et § rectissime et § aplt. et l. cum fundus et l. colonus. Si autem tu me non expulisti sed familia tua vel aliquis nomine tuo et ratum habuisti. dicas ita ago contra talem cuius familia vel titius nomine suo me expulit de possessione fundi talis quem ego possidebam et illam expulsionem ratam habuit. vel sic dicas ille pervenit ad ipsum. unde restituatur michi et cetera. Si autem sit fructuarius vel superficiarius vel alii similes puta feudatarius emphiteota concipiatur ita libellus. ago contra .O. qui me de possessione fundi talis quem fundum ut usufructuarius seu superficiarius seu emphiteota seu vassallus possidebam. unde quod restituatur et cetera. quod ita recte concipiatur libellum dicitur l. ff. e. t. l. dey. § cum in. et sic predictis modis concipitur libellus quod interdictum unde vi proponitur. Si autem velles proponere constitutionem siquis in tantam dicas ita.

Libellus.

Vobis .h. pot. pi. c. e. R. de .O. qui me de possessione fundi talis expulit cuius fines sunt tales unde quod restituatur michi possessio fundi predicti cum omni causa dampni dati ago contra ipsum et ad hoc propono constitutionem siquis in tantam. vel constitutionem ex illa l. siquis in tantam. Sed opponitur de natura constitutionis est quod fiat restitutio possessionis et pena imponitur. quia aliud tamen non fuit dominus, cadit autem quo ad possessionem petere per constitutionem ut restituatur michi omnis causa dampni dati. et ideo non cum illud petat per ipsum interdictum. Item alio modo quero constitutio siquis in tantam fuit facta in supplementum interdicti. puta per mobilia in quibus non habet locum interdictum, hoc locum constitutio. ut inst. ut bonorum. ergo male proponitur constitutio siquis in tantam ad recuperandum possessionem rei immobilis. Sed quidam ut p. ad omnes omnia predicta quod in quibus sunt posita est. ut fructus non possit petere per constitutionem siquis in tantam nec quod petere per rei immobilis recuperanda possessionem rei mobilis et immobilis. Imperator enim non fuit avarus subvenire tam egentibus quam non egentibus. sic et pretor fecit idem in bonorum possessionem secundum tabulas. ut inst. de bo. p. Item dicimus quod in constitutione siquis in tantam possumus petere restitutionem totius dampni. et hoc probo. nonne constitutio siquis in tantam continet restitutionem, sic ergo et fructus restituentur et omnis causa cum cumulo restitutionis omnia ista predicta continentur. ut ff. de usur. l. videamus. § in. et ff. de v. sig. l. restituere. et l. ult. et sic concipietur libellus. Quando volo agere per constitutionem ut fiat michi restitutio possessionis. Si autem vis agere quod ille puniatur. dicas ita ago contra .O. qui me expulit de possessione fundi talis cuius fines sunt tales. unde ut restituatur michi possessio predicti fundi. cum pena constitutionis. ago contra ipsum. alium magis exprimunt. unde quod restituatur michi possessio predicti fundi. et extimatio ipsius fundi solvatur michi si non sit dominus vel non habet in iure. vel si est dominus vel habet ius in re quod cadat a dominio. vel aliter quod habet contra ipsum. et ad hoc propono constitutionem siquis in tantam. vel constitutionem ex illa l. siquis in tantam. quod ita recte concipiatur libellus dicitur c. l. e. c. l. siquis in tantam. Quod quero autem an dampnatus in constitutione.

siquis interlocutoriam p[ro]tulit, appellare. Et si inter[ro]gatur, tamen ad restitutionem p[ro]pr[ie]tatis non potest appellari, ut C. si de m[omentaria] p[ossessione] fuerit appellatum, l. momentanee. Sicut ad petitorium. quia in p[ro]p[er]te illa e[st] d[ic]to petitorium est p[ro]pter ap. puto. unde in iure possessorium differtur. sicut [et] habe[tur] plures q[uesti]ones notantur in l. p[re]dicta quas hic non repeto. Q[ue]ritur aut[em] p[re]dicti libelli impugnentur. propter p[re]dictas p[er]te pot. unum t[ame]n non omitto quod multi iudicantes, quasi p[ro]p[ter] errant in sui[s]. quia q[ua]n[do] condempnant dicunt. Ego talis iudex cognita lite [et] intellexisse q[uo]d est inter talem [et] talem, titium ad restitutionem fundi condempno. male condempnant. [et] stultissime. sicut [et] iudex ille fuit stultus de quo legimus in C. de fidei. com. lib. l. ult. Verum est contra p[er]fide stultiter si in libello fuit dictum ago ad restitutionem pos. fundi. [et] iudex dixit restituas fundum. nam condempnasse super petitione c. de s[enten]tiis. que sine certa quantitate. l. pl[aci]t [et] ult. unde ita condempnet. Item ad restitutionem p[ro]p. condempno. con. ad restitutionem p[ossessionis] fundi tal. cui fines [et] c. aliud est in p[ro]p[ri]etatem rei. aliud p[ossessi]o ut ff. uti possidetis. l. i. Si aut[em] voluerit p[re]numptiare in pena dicat ita. Ego condempno con. ad restitutionem fundi talis et [con]soluat extimatione[m] ip[s]ius fundi. pone. xx. l[ibra]s vel d[e]n[ariorum] quod ibi. p[ro]ut iuris a[n]nuitur. Item illud in fine nota quod multa ponunt in libellis. ita. peto. rest. p[ossessionis] fundi. tal. [et] p[ro]pono siquis intentat. numquid reus sit in pena constitutionis condempnandus. Et non credo. cum pene sint potius mollienda. ut ff. de penis. l. ult. [et] cum sint odiose [con]tra restringenda. ut ff. de lib. [et] po[st]. cum quidam. Item inter d[ic]tam [et] constitutionem dat aliquis consilium sapientes. non p[ro]fuit p[ro]bare quod sim expulsus [et] p[ro]sit p[ro]bare quod m[ihi] possidendi. unde ut p[ro]bare qualiter quod sim expulsus quam adivi adfundos. [et] du[c]i tam testes [et] tabellionem [et] intrare in fundos. aut quis possidet p[er]mittat. [et] sic p[ro]bare. habeo. aut in iuriolente intrare non admittat [et] sic in continenti me. p[ossessionem]. expoliat [et] in continenti p[ossessionem]. amitto, ut ff. de acq. p[ossessione]. l. clam. [et] l. [con]tra nolunt [et] l. sim. [et] co. q[uod] habeo in edict[o] [et] de hoc faciam fieri instrumentum a tabellione. nam s[ci]o quod olim hoc anno possedit. illam p[ossessionem]. a[n]i[m]o retinui. [con]tra quolibet p[ro]ximo. s. q[uod] a[nim]o retinent. in forte viderit illum possidere. ut extra patientia o[mn]i[n]o p[ro]veniet, nisi [ubi] p[er] iudicium. ut C. de acq. p[ossessione] minus [et] in longum tempus tradiderit. quo fuit ille inp[ugnatus]. nam ex longo t[em]p[o]re oblivio sequitur. ut ff. de iniur. furtum. Q[ue]ritur cum edictum [et] quod ista utilis [et] utile d[ic]ta tota die dubitatur. Et quis aliquis certas redditus [et] similia que p[re]stant sibi singulis ann. Item [et] iura puta colligendi pedagium vel iura patronatus. vel alia iura similia. a quibus iuribus d[omi]n[u]s expoliatur. quia in illis reddi [con]suevit. — Q[ue]ritur [con]tra quis. vel actio competat illi d[omi]no qui fuit ab illis d[ic]tis iuribus seu redditibus spoliatus. Et adiuo cata mei t[em]p[o]ris [et] iudices ita s[er]vant hodie ut p[ro]ponant vel utile interdictum unde vi. vel utilem actionem subrogatam in locum ip[s]ius interdicti. vel utilem constitutionem siquis intentat [et] q[uod] ite p[ro]pono ista utilem [et] non directo rationem assignant. quia interdictum [et] constitutio locum habet q[uan]do quis a p[ossessione] rei expellitur. at cum ista sint iura que vere non p[ossun]t possideri. s[ed] q[ua]si. ut ff. de acq. re. do. l. sunt. [et] incorporales. id dicunt interdictum [et] constitutionem utilem habere locum. quia similiter interdictum habet locum. licet in aliis. [et] ad fic. ut ar. ff. si q[ui]s. pu. se. di. l. p[lacui]t. unde libellum ita concipiunt. Libellus.

Vobis. d[omi]ne. h. pot. pi. [con]q[ueritur]. c. R. de co. a quo peto restitutionem. p[ossessionis] vel q[ua]si. vel q[ua]si restitutionem talium iurium. s. ut p[re]ter

singulis annis capones [et] [con]reddat vel soluat in una sp[ecia]li [et] alia similia. Item rest. p. vel q[ua]si. vel q[ua]si restitutionem iuris patronatus. vel [et] recolligendi pedagium a quibus iuribus [et] redditibus. patrem meum expoliaverunt. vel q[ua]si. in restitutionem vel q[ua]si omnium p[re]dictorum [et] singulorum. peto. ad hoc p[ro]pono interdictum unde vi. utile. vel directum. vel actionem in factum. utilem. de directa siubro gatam in loco interdicti. unde vi. vel constitutionem siquis intentat utilem vel directam. [con]tra recte concipiatur libellus probatur [et] dicunt. contra est quod p[ro] iuribus turbatis competit interdictum q[ua]si uti possidetis. ut ff. de servit. l. quod. [et] ff. si servitus vindi[cetur]. in fine. Sicut Caristo sic [con]tra competit q[ua]si uti possidetis p[ro] iuribus turbatis. Ita [et] competit. q[ua]si unde vi. p[ro] iuribus expoliatis, sic dicendum est. Item dicunt b[e]n[e] libellum concep tum in eo quod p[ro]ponitur q[ua]si restitutionem q[ua]si possessionis. quia cum in rate vere non p[ossun]t possideri. nec potest quis vere ab illa p[os]sessione recedi. ut ff. de usuc. l. sequitur. [et] similia. [et] ideo po nunt in libello q[ua]si restitutionem q[ua]si possessionis. S[ed] ut [con]tra libellus iste nullo m[odo] stare p[otes]t. si enim petitur restitutio. aut petitur restitutio illius iuris quod est p[re]teritum [et] p[re]teritum. aut petitur restitutio futuri. quodcumque dixeris concludo. nam illius quod est p[re]teritum non petitur restitutio. cum illud, h[ab]uit futuri iuris non p[ot]est peti restitutio cum restitutio non respicit futurum t[em]p[u]s. s[ed] p[re]teritum. quia est p[ri]oris status redintegratio. ut ff. de min. [et] [con]tra minorum. [et] restitutio. p[re]terea quod petis restitutionem illius iuris quod numquam h[ab]uisti. Et q[ua]si hoc fuit tractata de facto Bononie. Canonici enim Bononienses petebant q[ua]si restitutionem cuiusdam annue prestationis ab abbate S[an]cti Stephani [et] intentabat q[ua]si restitutorium. abbas se debere p[re]stare negabat [et] male esse in[ter]p[re]tatum possessorium. q[ua]si restituendi. q[ua]si p[ossessionis]. rationibus p[re]dictis. Cuius in ea causa allegabat d[omi]n[u]s meus pro abbate S[an]cti Stephani. P[re]terea aut petitur q[ua]si restitutio illi q[ua]si iuris quod debetur illius iuris nullo m[odo] peti potest restitutio. nam illud quod est debentum numquam h[ab]uisti p[ossessionem]. vel q[ua]si. quod petis restitutionem. vel q[ua]si cum secundum te restitutio est p[ri]oris status redintegratio. quomodo hic redintegraretur p[ri]or status illius poss[essionis] quam numquam h[ab]uisti. unde his rationibus dicit d[omi]n[u]s m[eu]s quod numquam p[ro]f[er]es. restituendo non te tenendo. [con]tra competere. p[ro] his iuribus expoliatis seu turbatis, [et] semel consultus in alia questione. de eo qui expoliatus erat iuris recolli gendi pedagium. dixit interdictum unde vi. nec utile. nec directum locum habere interdictum q[ua]si uti possidetis. dixit tamen h[ab]ere locum vel actionem in factum. vel officium iudicis. ex quo alia iura de situatur. quia etiam illa locum habent. ut ff. de nun. l. in cause. [et] ff. de p[re]scr[iptis] v[er]b[is]. l. quod. [et] inde subalternam questionem quam d[omi]n[u]s m[eu]s assignat. ut ita distinguas. aut competit m[ihi] vel iure forte quia constitutum est ita michi in [con]tractu vivos. vel in testamento ali cui. vel acquisitum est, in t[em]p[o]r[e]. quia ficticius illa h[abe]t [con]tinuam causam. ut ff. si servitus. unde siquis diuturno [et] te p[ro]p[ri]is iuribus. competat m[ihi], sicut habentur [et] stabilibus iuribus q[ua]si exspo liet competat m[ihi] q[ua]si interdictum. unde vi. quia vis [con]turbatur [et] actus q[ua]si poss[essionis]. expellor. [et] in eo casu locum habet, iura p[re] d[ic]ta que dicunt p[ro]p[ri]e. i. similiter turbata competit q[ua]si in terdictum uti possidetis. quia servitus illa de iure m[ihi] competebat. [et] in hoc casu de iure formatur p[re]dictus libellus. Item [et] est a liarum in iure expressa. contra est si sicut aliqua m[ihi] competat de iure quia constituta, [et] turbetur m[ihi]. p[ossessio], vel expellar quod a deo illa interdicta utilia. [et] q[ua]si. inde r[ati]o[n]e. contra est quod actiones p[ro]p[ri]e possideri vel haberi non p[ossun]t. quia non est in bonis

Plo. q[uod] p[ro]bat hoc a[n]no possedisse p[re]sumit[ur] [et] hodie a[n]no p[ossessionis]. retinere. p[ro] h[oc] s[upra] xx.

nec ex bona: ut ff. de usuf. leg. l. i. quod verbum ita attende dum non sunt in bonis nec ex bonis subaudi corporalia. sed sunt in bonis .s. incorporalibus. vel aliter non sunt in bonis ut ipse possi deri possint. sunt tamen in bonis quia ille dicitur servitutes possidere qui eas possidet ut ff. de serv. urb. praed. l. si cedes. inimmo proprie dicitur alibi nemo potest constituere servitutem vel habere predium. ut ff. com. de serv. l. i. et instit. de serv. circa principium. unde cum ille videatur servitute habere quando eas possidet et sic ut dictum est aliquid conturbetur et aliquid a quo ex pellatur. unde admittit dominus meus generaliter aliquem in spectat certa servitia que sunt promissa vel constituta vel certa annuos redditus ut si turbetur in iure illo vel si expellatur habeam quod interdictum unde vi. et quod in possideatis. [S]ed illud quero quod in huiusmodi iuribus dicatur quis per alius quis turbari vel ab illa quis per expelli cum sint incorporalia neque possint possideri sicut dictum est. Re. tunc dicuntur ista iura illa turbari. verbi gratia debet aliquis dare mihi caponem singulis annis vel libram piperis vel cere. vel spallam vel denarios nomine pensionis vel habeo ius re colligendi pedagium in abinpatore concessum et aliter non possis habere. ut c. de ver. et l. et c. nova. vect. com. non posse. l. i. et ii. immo excommunicari debet iure canonico ut ex. i. de treuga et pace. c. pl. cum quid facit venis non permittis colonum meum apprehendere caponem. vel emere piper vel ceram vel spallam ut mihi deferat. vel per quam venit meus co lonus cum istis et vult mihi dare tu non permittis eum intra re vel venire ad me vel ad domum meam. vel volebat mihi nu merare denarios pro pensione. vel pedagio tu non permit tebas sibi numerare denarios. vel mulioties volentes venire pro eo et recolligendum pedagium tu alio ad iudicium. [I]tem in iure patronatus. ego patronus volebam eligere. tu stabas et non permittebas consiliari vel me electionem facere et ita puto in turbativa in iuribus committi sicut intellig. in corporalibus committitur vis turbativa quando aliquem non permitto arare. vel seminare. ut ff. de ui et ui. ar. l. iii. fac. et ita turbatur. pos. iurium ab alio ex neo. puta a primo qui non dicit se ius habere in rebus illis sicut dicat quod habet et ita opponat se mihi adversarium et dicat se quasi possidere illa iura. tunc dicuntur illa iura quasi tur bari. quando contra colono. vel inquilino. vel illi meo homini ut non solvat. non posset mihi annua illa servitia et sic videlicet exemplum qualiter aliquis turbetur in possessione iurium. unde ex emplum qualiter quis expellatur. pone unus illius rustica qui debet mihi predicta servitia. ego peto ipsum mihi reddere et persolvere contra dicit. videlicet ego quasi expoliatus in continentia sic re contra dicit. videlicet ego quasi expoliatus incontinentia. sic videns ratione apta in hoc tibi sicut habeo civile quod per quam aio retineo. videns non admittere in continenti. quia ut aio retineo. ut in hoc. e. t. notavi .s. sic et per contra dic tam amitto. ut in hoc. e. t. notavi. s. sic et contra dic tam amitto. quia rei corporalis quam aio possidere tionem coloni amitto. per quam iurium statum ex quo rusticus dicit bam. ita et amitto quasi per iurium statum ex quo rusticus di solvere contra dicit. in extraneo. i. in vetito qualiter me expellat po ne exemplum recolligendum illa servitia que prestabantur a co lonis et fecit sibi solvi non libatur rusticus pro tali solone ut ff. de cond. in. l. si urbana. Et hoc est quod sunt servitia in vero constituta non sunt non promissa. sed certas annuas forte soluta puta .x. vel xx. tunc nullum est mihi acquiri tur. ut c. de pue. sicut certas et quatuor nomen modo in ducende obligationis. ut ff. de act. et ob. l. obligationum contra placet. vel velles dicere constituta per longum tempus promissa. ut ff. de usu. habere inspectio aliorum

at usque rusticorum non praesumuntur debita dissoluantur intra xxx. an. ut c. de agri. et cen. l. xi. l. licet. [I]n hoc autem casu dicit dominus meus. si turbetur quis per vel quasi expellatur ab illa quasi per quod nullo iuvaris interdicto. vel actio infactum vel officio iudicis contra dominum est. et allegabat hoc in causa quadam tempus ru. contra canonicos. verumtamen huguccio qui iudex erat et assessor meam iudicavit et pronuntiavit pro illis dominus peuratoribus licet non presentur dicere. vel constituere canonicos spoliatos esse restituendos et sententiam suam defendit talis mihi huguccio. nonne differt petitorium a possessorio etc. sic in petitorio oporteret probare quod dicit dominus meus at in possessorio sufficit si probo me possedisse et ita in illa esse sicut supra dictum est. unde exequeretur quod per illi iuris et sim plex in constitutum ni Lombardus tamen esse facienda quasi restitu tio et ita dicit huguccio et cum hodie multi sapientes se quuntur. sed placet dominus meus. verum est certa per quasi. ut ff. exquibus ca. ma. in. re. denique. quod sufficit si probo me possedisse. at in his redditibus et iuribus sicut mihi non ope tur quia si in constitutum cum rei peto quasi restitutionem esse nullius. nam illius iuris. non possit super cum non sit in questum quo ego dicam peto restitutionem iuris talis. certe nullo modo dicere possum quia illud est numquam in competit. [I]tem restitutionem ipsius. per non peto. non illa per sit gratia rei alterius. at hic non possum dicere peto restitutionem. quasi vel talis iuris cum illud est numquam mihi competit non competit pro tempore. per non possunt petere restitutionem vel quasi. quia nec prescripta et possessa. non prescripta et non possessa. non possessiva si cut dictum est. verumtamen in huiusmodi annuis servitiis si sunt possi ta salem per x. an. ab aliis. a rusticis per xxx. possint formari ita libellus quod daretur et quasi unde vi. et quasi uti possidetis vel ita dicas. libellus

vob domine. h. potestas pl. c. e. R. dico. quod cum a talibus servitiis. puta caponem vel libram piperis debitam mihi et antecessoribus meis. ab ipso et antecessoribus suis. et soluta per annos xxx. quam solutionem allego ad probandam predicta servitia debita me quasi expoliavit contra dicendo mihi reddere seu solvere unde ut quasi restituat mihi quasi per illorum servitiorum ago contra ipsum et ad hoc propono utile interdictum unde vi. vel actionem infactum utile subrogatam in loco interdicti vel utile condictionem. l. si quis instrumentum. sicut concipitur libellus. et sim dominum meum possum optime petere. quia est ius debitum. talem prescriptionem temporis cuius iuris petere non potest. quasi restitutio. non est locus oppositioni quia solum temporis. non inducit oblig. R. verum est solum temporis. sed obli gatio inducta presumitur ratione temporis ut dictum est. unde consi lio sapientis procedit quod scio probari redditibus agatur possessorio et non petitorio quia petitorium durum esset for te probare. vel ita temporis prescriptione. ut dictum est et in huiusmodi Servitiis. vel affictus. vel redditibus dico si forte. i. c. si sunt. e. a. quando fuerunt constituta. quod in petitorio recipiam testes de prin cipio non sunt constituta. quod non sunt constituta. sicut l. dicit fama ex quo illi contra testes non superfuit. sicut l. dicit ff. de prob. si arbit. non dico macere aquam pluviae arcende casuale. immo rationem .l. illius considero quam dicit ex quo ferme in memoriam non teneri et est maxime cum p fama. ~~ex quo illi contra testes non superfuit. sicut l. dicit ff. de prob. si arbit. non dico in actione aque pluvie ar cende casuale~~ probet ut ff. de testib. testium. nam l. — Nota quod per fama probatur bi fecit fidem. ad numerus testium ad consentient et frequens fama et ita quo ad probationem particulariter ubi plus fama nulo testium quod est sola fama probet dicere

l. ff. de fluminibus, l. ii, flumini applicatur sine examinatione certum accolentium. ut ff. de fundo instructo, et instrumento legato, l. cum de lanionis. § alii non molendina
Sed opponitur per dictas libellus interdicti. unde in non habet locum quia pro re immobili. ut ff. eodem l. i. § si quis de nave at huiusmodi iura et reditus et huiusmodi iura non sunt immobilia. ut dicit l. ff. de re iudicata l. a divo pio. nam ibi ponitur in mobilibus, postea in immobilibus, ultimo loco iuribus. unde cum nomina non sunt mobilia nec immobilia quo ad interdictum unde vi. habet locum pro huiusmodi iuribus que cum nobis comparantur. Immo ista iura et talis reditus computantur inter mobilia. ut C. de sacro sanctis ec. l. iubemus nam ibi inter mobilia esse computantur annui reditus et annone civiles vel ypothece si quis intentaverit habet locum in immobilibus et immobilibus et ita cessat obiectio et hoc tanquam magis utilia dicitur interdictum. unde vi. notatum.

Si aliquis post tuam denuntiationem vel te celante edificium, potes agere contra ipsum interdicto quod vi aut clam. Rubrica de interdicto quod vi aut clam.

Sed quia frequentius vis inquietativa inter vicinos exoritur interdictum quod vi aut clam. ideo dicamus. Si quis aliquis contra tuam denuntiationem aliquid facit in tuo solo et denuntiatio ne aliquid faciat in tuo solo et denuntiatio fiat per iactum lapilli vel solum alio modo ut vi facere. Item si quis te celante quem suspicatur contra istam sibi moturum vel suspicari debuit aliquid in tuo solo faciat vel clam facit. unde competit interdictum quod vi aut clam. ut ff. eodem l. i. § quod vi et l. iii. § fac. eodem l. prohibere. § clam et l. § vivus. Illud tamen imprimis quod an ista sit duo interdicta vel unum et voluit notare. Pro quod sit duo interdicta et habet l. proximam. ff. de operis novi nuntiatione. l. i. § ex interdictis. preterea alia ratione movebitur. aliud est enim quod fit vi, aliud quod fit clam et diversa sunt facta. unde dicebat duo esse interdicta. Dominus meus Az. et R. dicunt unum esse interdictum. ut ff. de mortuo inferendo. s. ipsius et ff. eodem l. i. nam verba pretoris simul sunt in hoc interdicto posita. Ergo est unum. Sicut essent plura separata verba ponerentur in eodem pretoris. Item ingratos et coniunctis verbis addenotandum quod sit unum. nam illud aut pro et accipitur. ut C. de v. sig. l. cum quidam. Sed illud quod quod impetrans illa disiunctiva aut pro coniunctiva, melius est accipietur pro disiunctiva. nam quod vi fit non fit clam et e contrario. unde cum facta sint intrinsece diversa melius poneret illa disiunctiva aut unum disiunctive quia unumquodque. Sed illa disiunctiva accipitur pro coniunctiva quia gratia eiusdem rei utrumque dicitur est sicut si intra ista fiat aliquid vi restituetur et si clam restituatur. non autem intelligas quod utrumque sit vi et clam simul et semel eodem momento contingere possit. cum sint illa facta contraria. ut dictum est. unde adhoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Imprimis quod illud opus quod vi vel clam fiat in solo vel in hiis que solo continentur. sicut in edificiis et ramis arborum non autem in fructibus. ut ff. eodem l. i. § hoc interdictum et l. si alius. § ult. et l. nam origo. et l. via et stramos. Secundum quod denuntiatio fiat per lapilli iactum. Tertium quod ille postea postea faciat opus. ut ff. eodem l. iii. § quod fit vi. Idem et attendendum quod videatur in factum fecisse quominus sibi denuntiare et denuntiatorem accedens suum ubi prohibeat suum lapillum iaciat suum et manum apponat. ut ff. eodem l. in fac. nisi et prohibitus. Item habendum sunt ego te prohibui suum et mercennarius meus vel et quis illius procurator. ut ff. eodem l. prohibere. Nostar si opponat quod pro libera possessione quereretur in actione. cum excepta eam per. victum non bis acquiri pot pro libera possessione quam iure nostro non est subdita ut C. per quos per. no. ac. l. i. Item Iohannes. actio in qua magis exceptionis

delinquentis quia ex ipsis iniuriantis fiat hec ideo redditur in ipsis. predicta. ff. eodem l. prohibere et alii illis ideo ff. de usufructu. l. si quis fabri. § ult. et proprietatis dicit l. alibi pro proprietatore non semper acquiritur licet aliquam retineant. ut ff. de peculio. l. proprietarium. Item nec excusatur ille qui edificavit per quam fuit prohibitus. si dicat quod fecit cum ubi potestatis nam presidi locorum peculium committitur. non autem concessionem eius concessa nisi forte vel municipalis. hoc concedet. vel et imperator ipsi presidi. Quartum est necessarium quod duret prohibitio. ceterum si postquam prohibuit concessit sibi edificare vel peculium qui habebat generalem et liberam administrationem vel tamen specialem vel tutor vel curator habet ille qui edificavit exceptionem. ut ff. eodem l. prohibere. § si et si permisit et l. vi. fac. § tandiu. Quintum quod ille qui vult edificare prohibitus non sit paratus se defendere. tunc enim si postea edificat non videtur vi committere. ut ff. eodem l. prohibere. § si quis paratus. Sextum est necessarium quod ille qui intervenit hoc interdictum pro opere aliquo quod fiebat. quod illud opus non fecisset vi vel clam. alioquin non intentabit interdictum. ut ff. eodem l. si alius § bellissime. Septimum quod ille qui fecit aliquid in suo edificio non fecerit causa arcendi incendii. tunc enim non inter locum interdictum. ut distinguitur. Celsus. ff. eodem l. si alius. § est autem et alia. Octavum quod illud opus quod fecit cuius prohibitus est in agro non faciat colendi causa melioris. alioquin non daretur interdictum. ut ff. eodem l. si alius. § si quis acervum. Nonum est necessarium quod hoc interdictum competit sit dominus vel sua intersit. ut ff. eodem l. qui inputrem. § ult. et l. denique. § necessarium fructuario tamen et colono datur illud interdictum si aliquid in solo fiat quod ledantur fructus. puta quia arbores sint succise. ut ff. eodem l. quamquam et l. denique. § si. Decimum quod annus non sit transactus quia annus currit postquam opus perfectum est aut fieri debuit. ut ff. eodem l. semper. § hoc interdictum quod annus utilis est, non continuus. quia non currit absenti continuus est tamen ratione cursus quia ex quo incepit currit sine intermissione. ut ff. eodem l. semper. § hoc interdictum. infra. et § si quis rei publice. Undecimum quod in eo quod clam dicatur quod celante adversario quod suspicabatur sibi contra istam moturum. ubi edificavit. si non hoc suspicatus fuit suum suspicari debuit. nemelioris condictionis sit stultus quam peritus. ut ff. eodem l. prohibere. unde et l. vivus. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Positiones actoris.

Ego dico quod fecisti tale opus vel edificium. in tali solo vel in tali edificio. Item dico quod ego nuntiavi tibi ne faceres. Item dico quod denuntiavit tibi mercennarius meus, procurator meus vel filius meus vel et tui amicus meus ne tu tale opus faceres. Item dico quod illa prohibitio semper duravit sine remissione vel concessione. Item dico quod quando dicebam quod tu te defenderes. non te defendere contempsisti. Item dico quod illud solum est meum. Item dico quod mea interest ne illud opus in predicto solo fuisset factum. Item dico quod illud edificium in quo tu edificasti per meam prohibitionem ego edificavi sine omni violentia seu clam vel precario. Item dico quod illud opus quod fecisti in agro meo ager ille factus est deterior. Item dico quod nondum sunt vi mensis tamen quod tu predictum opus fecisti. Item dico me ignorasse opus illud fuisse factum. Item dico quod tu me celante et suspicante contra istam moturum edificasti. Item dico quod tu suspicari debuisti me contra istam moturum. Contra reus.

faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod illud opus quod feci immobile. vel certa struc
tura arborum vel est alia res mobilis. si hoc confitebitur
actor absoluetur reus. quia non habet interdictum pro eo quod
sit iure mobili. ut ff. e. t. l. i. § fin. Item ego
ego dico quod ego denuntiaui quod uolebam opus facere in loco
tali et die tali. et nullus comparuit qui interdiceret mihi.
Item dico quod predictus nuntiator fecit vel. aut amicus tuus aut
domus tue. si illud confitebitur actor absoluetur reus
ut ff. e. l. aut qualiter. § si quis se denuntiauit. et ci
ta nota quod in hoc casu sufficit si fiat denuntiatio domui
sue et alibi. ff. de dampno infecto. l. dies. § cabere. et c. de anna
li excep. l. ut perfectius. Item dico quod post quam michi denuntiatum
ne hoc opus facerem. tamen permissum quod facerem vel procurator tuus
vel tutor. si hoc confitebitur actor absoluetur reus ex posterio
ri concessione sicut supra dictum est. Item dico quod solum illud vel e
dificium in quo illud opus feci erat tuum in solidum. et tamen et ple
no iure. si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia iam
illud solum non est actoris. sed eius inter est et ideo interdictum non
proponet. Item dico quod propter illud opus quod feci fundus tuus factus est
melior. Item dico quod annus iam transiit. ex quo illud opus fe
ci. Item dico quod faciebam illud opus esse factum. si hoc confitebitur
actor restat probandum quod iam sibi clam denuntiatorem factum sit
opus. Item dico quod illud quod feci feci causa arcendi incendium.
in hoc autem interdicto concipitur talis libellus. Libellus.
Vobis domine h. potestati pl. q. e. R. de o. qui in vel clam. me
inuito. et ignorante. et celante. seu suspicante me
sibi controuersiam moturum in tali loco meo cuius fines sunt
tales. quem locum dico ad me pertinere iure dominii. vel quasi. vel
iure usus. vel alterius iuris esse. opus post meam denuntiationem et
prohibitionem fecit vel fieri fecit. unde ut illud opus in
pristinum statum suis expensis patiatur restitui ago
contra ipsum. et ad hoc propono interdictum quod ui aut clam. vel ac
tionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte
concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. i. in prin. et § hoc
interdictum. et l. sequenti § hoc interdictum l. competit. § ult. ita
concipias libellum. si ipse fecit opus. ui et clam quod esse pot
tarum clam et pro ui. ut ff. e. l. qui impuberem. § in
fine hoc. Si autem opus fecit aliquis in tamen s. post tuam
denuntiationem et prohibitionem. concipias talem libellum. Libellus.
Vobis domine h. potestati pl. q. e. R. de o. qui ui me inui
to et contra meam prohibitionem et denuntiationem. in tali loco
cuius fines sunt tales. quem locum dico ad me pertinere
iure dominii. vel quasi. vel iure usus. vel alterius iuris esse opus fe
cit vel fieri fecit post meam denuntiationem et prohibitionem.
unde ut illud opus remoueat et in pristinum statum patiatur
restitui suis expensis ago contra ipsum. et ad hoc propono
interdictum quod ui aut clam. vel actionem in factum subrogatam
in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus dicitur
iura predicta et ita ponas in libello suis expensis et quod pa
tiatur quod non fecit ipse illud opus. vel fieri fecit et post ea consider.
Si autem fecit opus. non consider. ponas in libello omnia predicta ut
illud solum mutas. unde ut impensas quibus predictum opus de
struatur et in pristinum statum restituatur consider. ago contra ipsum
et ad hoc propono. et c. Si autem ipse consider. et alius fecit opus
concipies ita libellum. Libellus.
Vobis domine h. q. e. R. de o. quod opus factum a tuo in loco
tali cuius fines sunt tales quem locum dico ad me pertinere iure
dominii. vel quasi. vel iure usus. vel alterius iuris contra meam prohibitio

nem et denuntiationem consider. unde ut predictum opus patiatur
destrui et in pristinum statum restitui ago contra ipsum et ad hoc pro
pono interdictum quod ui aut clam. vel actionem in factum subrogatam in
locum interdicti ipsius quod ita recte concipiatur libellus dicitur iura
predicta et ita distinguitur. l. ff. e. l. competit. § ult. Si autem fe
cit opus te ignorante et celante concipias ita libellum. Libell.
Vobis domine h. pot. pl. q. e. R. de o. qui me ignorante et
celante et suspicante seu suspicare debente me sibi controuersiam
moturum opus fecit in loco tali. cuius fines sunt tales. quem locum
dico ad me pertinere. iure dominii. vel quasi. vel iure usus. vel alterius iuris.
unde quod predictum patiatur destrui suis expensis et in pristinum statum
restitui ago contra ipsum vel si non consider dicas sic in superiori libel
lo notaui et hoc propono interdictum quod ui aut clam. vel actionem in
factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus
dicitur. l. ff. e. l. i. in prin. et l. prohibere. § clam. et l. sunt. Quo. Sed
quare non uidetur quod omnes isti libelli sint male concepti. pro primo non
sicut uidetur factum est. male proponitur libellus propono interdictum quod ui
aut clam. Item sicut clam factum est similiter male proponitur quod ui.
aut clam. cum debet proponi interdictum quod ui. vel interdictum quod clam. Re
spondeo contingit propter naturam et proprietatem interdicti. quod unum est non
merito proponitur licet aliquando habet locum ex una parte. quod ui vel aliquando
ex alia parte quod clam. et hoc ostendo aperte. nam in ff. de mor. infe.
l. si prius opus factum erat clam et tamen dicitur interdictum quod ui. aut clam
competere. Quo. Item quare uidetur enim quod predicti libelli de iure non inueniren
tur. si ille qui fecit opus habuit ius faciendi. Re in communis habet
locum interdictum et suus habuit ille hedificandi. nec enim debuit
ius suum non iniuriam committere. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum.
Item non uidetur quod aliquo modo competat predictum interdictum. nam aut ego
possideo locum in quo predictum opus factum est et sic est meum et illud
opus. quia quicquid inedificatur in solo alterius totum cedit
domino soli. ut ff. de acq. R. do. adde aut ille possidet qui he
dificauit et sic debeo uendicare locum aut possidet extrane
us et sic debeo similiter locum pro uendicare in quo predictum opus factum
fuit. sed uendicando opponit ille doli exceptionem. nisi impense
sibi opus restituantur. ut ff. de rei uin. in fundo. et ff. de condi
c. in. l. si in aliena area. Re. si ego possideo in communi habet lo
cum interdictum. quia cum illud opus noceat fundo uolo quod tollat
suis impensis. ut dictum est. si uero autem ipse vel alius possidet in commu
nis datur interdictum. ut dictum est. nec opponet doli exceptionem
quia illud locum habet in bone fidei possessore. at iste qui post denuntia
tionem edificauit. non uidetur bone fidei possessor. sed male fidei.
cum denuntiatio faciat male fidei possessorem. ut c. de rei uin. l. si
fundus. et ff. de pet. her. l. item ueniunt. § petitam. et § aquo. Quo.
Item non uidetur quod habeat locum illud interdictum ex ea parte quod ui. nam
uidetur superfluum cum petat interdictum de operis noui nuntiatione. si ali
quis post denuntiationem hedificet adeo quod compellitur destruere et si
iuste hedificauit. ut ff. de oper. no. nu. l. praetor. § ait. uel sic
est superfluum quare in quo differat unum ab alio. Re licet uidetur
prima facie illud interdictum superfluum. vel illud de operis noui nun
tiatione. sed tamen neutrum est superfluum. immo multum differunt
inter se. licet in quibusdam concordent differunt enim in primis. nam
interdictum de oper. no. nu. datur ne opus fiat. ut ff. de oper. est per
tum. ut ff. de op. no. nu. l. praetor ait. § hoc interdictum perpetuo.
interdictum autem quod ui. aut clam annale. ut ff. e. l. sequenti. § hoc in
fine. Item interdictum de op. no. nu. datur si opus fiat. ut ff. de
op. nouum. l. praetor ait. in prin. et § interdictum. illud autem inter
dictum locum habet cum opus fiat sui factum destruatur. ut ff. e. t. l.
Item interdictum de op. noui nu. non habet locum inter coniunctos. ut ff. de
op. no. nu. l. in pupillari. § i. interdictum autem quod ui. aut clam datur

l sotio. et iure con. ut ff. e. t. l. vtiq. et l. ex sotiis. Item fructuarius non habet suo nomine interdictum de op. no. nun. ut ff. de op. no. nun. l. i. in fi. usu fructuarius. interdictum autem quod ui. aut clam. fructuario indultum. ut ff. e. l. qui i puteum. in fi. et l. quia quia. et l. vtiq. in fi. Item interdictum de op. no. nun. non datur contra rustica futura. ut ff. de op. novi nun. l. qui. Interdictum autem quod ui. aut clam datur contra rustica futura. ut ff. e. l. vtiq. et l. ex sotiis. et l. seq. Et in hoc interdicto est alia et differentia a quolibet di ligenter notari possunt illud multum in hoc interdicto atten de quod illud interdictum datur alicui et propria dicitur esse dominus fundi. ut ff. e. l. qui in puteum. et l. post quam. quod est adquid datur alibi. lex. ad suum interesse. scilicet quod erit suum interesse cum iam uendiderit fundum. lex. in hoc interesse sua interesse quod fundum uendidit precio uiliori. ut in predicto §. Item illud nota quod hoc interesse quod uenit in hoc interdicto pluratur non propter alterum set pro uiribus actoris. ut ff. e. l. seq. in hoc interdicto et hoc generale est ubi quod interesse petitur ex maleficio. ut Insti. e. vii. iii. sign. Sicut petatur ex eo quod tu te obtulisti pro re possessor. ut in ff. de ob. in fi. et ff. de pro. stip. l. ult. Qui cumque in advocati conceperunt libellos in hoc interdicto alio modo quam concepi. ut iudicabit ego. unde peto ut il lud opus in pristinum statum restitui et quanti interest mea id opus factum non esse resarciri et pro estimari peto et ad hoc propono interdictum quod ui. aut clam. et hoc probatur ex l. seq. et in hoc interdicto. Sed iste libellus nullo modo stare potest. ratio est quod illud petitur quod est in obli gatione. ut patet ex diffinitione actionis. Insti. de act. in prin. interesse autem non est in obligatione. set in condempnatione sicut uidetur. propterea enim dicitur quod ui. aut clam. factum est restituere. ut ff. e. l. i. in prin. sicut restitutorium et id restitue tur quod factum fuit male. quod petitur interesse. preterea l. ff. e. t. competit. in ult. distinguit ad quid teneatur quis in hoc interdicto aliquando ad patientiam et impensas. aliquando ad patientiam tantum aliquando ad expensas tantum. unde sequitur quod in ta le petatur interesse quod petatur. petatur scilicet opus destrui et in pristinum statum restitui et illud est in obligatione ex delic to et edificatione commissa. interesse autem est in condempnatione. quia iudex suum dabit. quod non uult restituere condempnabit in pena interesse. ut ff. de interdictis. l. ult. sic et al. in rei uendicatione contingit. ff. de rei un. l. qui restituere. et sic al. inact. de dolo. ut ff. de dolo. arbitrio et l. procurator. qui restituere. in sua dic. quod illa sententia est et generalis ad omnia interdicta. Si aliquis turbabat te in po ssessione tua quia non permittit te pacifice possidere habes contra ipsum interdictum uti possidetis. R. de interdicto uti pos. Quaerentia interesse nemo et committitur ubi turbatur quia non permittit te uicinus pacifice possidere. non arare non seminare. ut ff. de ui et ui ar. l. iii. sic. ideo proditum est interdictum. uti possidetis. et quod possit habita retineri et quod sit retinende. propter instit. de interdictis. § retinende. Unde ad hoc ut illud interdictum competat tria sunt necessaria. Primum quod aliquis possideat. Secundum quod possideat rem immo bilem. Tertium quod res illa sit talis quae possideri possit. non quod sacra non religiosa. nam illa que non est in commertio. ut res publica. ut ff. e. l. i. infra. et hoc interdictum in mobilibus et preterea dicitur alibi res possessas non recipit usucapionem. ut ff. de usuc. l. usucapionem. qui quam possideri non possunt et ideo nec usuc. quia usucapio sine possessione non procedit. ut ff. de usuc. l. sine possessione. Quartum quod uis uitiosa inferatur ut ff. de ui. et ui ar. l. iii. sic. et ff. e. l. i. in fi. iur. autem interdicti. Quintum quod ille qui possideat non possideat ui. clam. uel precario. ut ff. e. l. i. infra. Sextum quod non possideat ui. clam. uel precario ab aduersario. licet ab alio possid eat ui. clam. uel precario. ut ff. e. l. i. in fi. Septimum quod ista talis possessio sit intra tempus litis contesta. ut insti. de in terdictis. § sed hodie. et c. e. l. unica. et ff. e. l. i. in fi. Octa uum quod fiant uiua quod que possidentur. nam uis non possunt possideri. set quasi. ut ff. de acq. r. do. l. fiunt. Et incorporales. unde te competit interdictum quasi uti possidetis. ut ff. de p. uinc. l. quot. et ff. de ser. urb. pre. l. sicuti. et in fi. fructuarius enim habet interdictum hoc. ut ff. e. t. l. ult. quod est quod que pluribus datur interdictum quasi uti possidetis. Item qua de causa datur interdictum quasi uti possidetis fructu ario. lex. dicens sicut in superiori interdicto notaui. Qualiter autem datur interdictum. illud pluribus si. in quo libelli dicemus. In hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod domum talem cuius fines sunt tales. ego possideo. Item dico quod res illa quam possideo est immobilis. Item dico quod res illa est talis quae potest esse in commertio. Item ego dico quod ille rei possessionem habere commissum. ut ff. de v. ob. l. multum interest. Item ego dico quod in illa domo uel illo fundo non permittis me pacifice possidere. Item ego dico quod in illa domo uel fundo quam ego possideo tu turbas me non permittendo me a rare uel seminare. Item ego dico quod illam domum possideo sine ui. clam. uel precario. Item dico quod ego possideo sine ui. clam. uel precario. Item dico quod ego possideo sine ui et clam. et sine pre cario ab te. Item dico quod ego possideo intra predictum tempus litis contestationis. Item dico quod usum fructum habeo in tali fundo. Item dico quod turbas me uolentem uti et frui. Item dico quod talis fructus competit mihi. Item dico quod me uolentem uti illo fructu tu turbas. Positiones rei.

E contrario reus faciat tales positiones. Ego dico quod domum illam de qua tu dicis tu possides eam insolidum. Si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia duo insolidum possidere non possunt. ut ff. commodati. sicut ero. et si duobus. de acq. pos. possideri. in § ex contrario. Item dico quod domus illa est religiosa puta hospitale. uel sepulta sunt corpora. Si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia non possunt esse talia in commertio possessorem ut supra dictum est et ff. com. de contra. l. in uenire. Sed autem cum hospitalarius intentaret aliud interdictum seu plurium ergo. illi enim possent inceptare salua utilitate sicut al. loca sacra religiosa uendicari non possunt alia ter. ut ff. de rei un. l. in re actio. et locum aplicatur in eccle sie. ut c. de sacro sanctis eccl. l. sancimus. Item ego dico quod tu es hereticus. si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia nullius rei potest habere commissum. ut c. de her. l. ii. Item dico quod illam uiolentiam quam dicis me tibi inferre. tu michi tantum infers. si hoc confitebitur actor absoluetur reus propter illud ibidem tantum. Item dico quod domum illam possidet alius. quia me expulisti. uel clam. uel precario. si confitebitur ac tor absoluetur reus. ut dictum est. Item dico quod domum illa. omnium uiri pleno possidet aditum et quod addictum et quod ad possessionem. si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia non recte. possessio non recte futurus aliquis uis habere potest. Unde in hoc interdicto concipietur ita libellus. Libellus.

[illegible] nulla na[illegible] non uendidit precio [illegible] [illegible] uenditor [illegible] ut ibi [illegible] fit fu[illegible] uenditur [illegible] uenditus suu aut clam [illegible] nichil interesse [illegible] tam. uo. non sequitur quod dominus nichil [illegible] est factum autem illud [illegible] negotiatio [illegible]

[illegible] uendita [illegible] iam [illegible] illius remanet ipsum [illegible] noluit [illegible] ff. de fide. si quis [illegible] ff. ad l. [illegible] uulneravit.

[illegible]

vob dne .h. pot. pi. g. e. R. d c. quia me uel colonos l inquilinos meos in domus talis l fundi talis cui fines sunt tales. inquietat et turbat non permittendo me do mu illa l fundo pacifice possidere. quia domu ul fundu e go possido. unde ne me turbet l inquietet. ago contra ipm ad hoc ppono interdictu. uti possidetis l actionem infactum sub rogata in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. i. in pn. et insti de interdictis. de retinenda. ul sic concipias. libellus

vob dne .ho. pot. pi. g. e. R. d c. quia me in talj dom cui fines sunt tales quam possideo inquietat et turbat non permit tendo me pacifice possidere. unde ne turbatiua l in quietatiua mi nec aliquo m inquietet possessionem mea prohiberi peto et ad hoc ppono interdictu. uti p. l ac tionem infactum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur. libellus dicitur iuxta predicta. nam ibi expressim dicitur preto . ui fieri ueto. Multi tamen aduocati adiciunt in predicto libello hoc. Suatis oib; que ibi ponentis sunt et peto ipm p hiberi et quantum interest mea, non inquietari peto m prestari et ad hoc ppono et e et hiis. l. pse. ff. e. l. i. in fin. i. Re. et ubi pretoris. Sed hic opponitur. illud non peti, quod est in obligatione. ut inst de act. in pn. et ff. de act. et ob. l. obligationum. in pn. Interesse autem non est in obligatione. Sed tamen ut prohibeatur et hoc ex natura ipsius interdicti. quod ergo peto interesse mi prestari. Re. bi pot illud interesse peti. dat agendi facultatem actori. infra an num utilem. ut. ff. e. t. l. i. vel aliter dicas quod interesse non possit peti p interdictum. sed ueniet in ea condempnatione. nam si ille noluit ab inquietatione cessare dat pretor experiundi facultatem quod possit in iudicio interesse et condempna ri. ut ff. de rei. uin. l. qui restituere. Sed h ultima ex positio, non placet. nam ubi a pretoris, dicitur posita. ff. e. t. l. i. quod dat potestatem experiundi, infra annum et actori. agere promitta. unde prima expositio, uidetur uerior, Nec obstat. si dicas interesse non est in obligatione. Re. im mo est. statim enim ex quo me inquietas. in p mea. sta tim es obligatus mi. sicut aliter statim ex quo contrahis obligatus es. ex contractu. ut ff. de iudic. oez. et obligaris m ad me um interesse. sic dicitur ubi pretoris. qo Item quero nonne quod illud interdictum uni tantum competat l pluribus. quia dicit u ti possidetis cum sit locutio pluralis et ad minus duos re quirat. ut ff. de testib. ubi. Re. Immo et uni et plu bus, competit. quod enim dicitur uti possidetis in plurali, dicitur ex honore sicut et lonbardi dicunt semper in sermonibus suis. nam siui loquntur. semper dicunt uos. et sic et aliter et siunul homines inuenimus. dicimus sibi dne, beneuenatis. qo Sed ecce illud quod dicitur ff. e. l. i. quod hoc interdictum infra annum utilem competit. quia ecce hodie turbaui, te in possessione tua. transiuit annus utilis tunc egisti contra me in terdicto. possiste amodo turbare nunc competit interdictum. cum infra annum utilem datur. ut dictum est. Item quo ad re tinendam mea. possessio perpetuo debet m competere interdictum u ti p. cum et ipm interdictum sit retinende. p. quomodo ergo ultra annum non datur. Ergo uideo aliter in quo casu quod aliter interdicta. que sunt annalia de sui natura sunt perpetua de eo quod ad uiolentam peruenit. ut ff. de interdictis. l. exgh;

casus. Re. dns meus. R. et dicat quod dicitur interdictum hoc infra annum competere intellige respectu per inquietatoris de qua post annum pro hoc interdictum agere non potest. Sed tamen infra annum agere poterit in hoc quod tua interest non esse inquietatum. Sed cum agitur in hoc ut retineatur perpetuum est interdictum. qo Item quero an aliquo modo possit consuli illi qui passus est uiolentiam. et annus utilis transiuit. ad hoc ut post annum possit agere. ratione preterite inquietationis. Re. dns meus. R. quod potest sibi consuli. non per interdictum. quia non est peruenit ad uiolentum. Sed per qualitatem commissorum. l. uel damp num a corpore et corpori. et et l legis aquilia. l in factum. et per an, poterit agere. qo Item quero an computetur il le annus utilis. a tempore ultime inquietationis. l per ea. p singulis inquietationibus nascatur illud interdictum. Re. dns meus. R. interdictum contra inquietatorem oriri. et eo proposito ha betur ro meo interdicto, singulorum inquietationum contra interesse mea. non esse inquietatum. nam unum est furtum lic; in pluribus rebus committatur. nam si infans subripiatur. et si at adolescens apud furem unum est furtum. lic; et infantia et adolescentia committatur. ut ff. de furt. Infitiando. Si infans. et ar. ff. de e. ob. l. sicut. et ar. pro eo ff. de fur tis. l. et qui in pn. et ff. ad l. iul. adult. l. mariti le nocinium. Sexmensium. et quinquennium. Sed hoc ita at tende ut extrema uiolentia oriatur ut ex illo interdicto per illam uiolentiam perficiatur. uerum si annus transeat et post annum uiolentia, fiat et ex ea uiolentia oritur interdictum uti possidetis et potest agi. sicut dns ms tractat in negatoria. quod prima actione competit. et sic tollitur xxx. an, ex secunda autem competit. et sic tollitur et per illa non tollitur. ut notat in summa. de usuf. qo Item quero in eo. quod l. di cit. nam si tu possides. non ui. non clam non precario a me et ego similiter possideo. non ui. non clam. non precario a me et ego similiter possideo. non ui. non clam. non precario a te. quod neutrum nostrum. uincet in hoc interdicto. nam et tu possides. et ego. ut ff. e. l. si duo. Si quod possidet illud de facto contingere. Re. quidam est usufructuarius in fundo aliter precarium. ego ui. clam. l precario. possido a fructuario et non a pre cario. si precarius uelit agere contra me hic interdicto. non uin cet contra me quod a precario non possido uitiose et ille possideo tur et ego precarium enim nihil interest quod per hanc meam pos sessionem. cum ipm non prohibeam uti iure suo. qo Item quero l. predicta. ff. e. t. l. si duo. in p. o. si dicitur. quod si ego possido. non ui. non clam. non precario a te et tu similiter possidas a me quod neutrum nostrum uincet. et in. e. e. t. l. iuncta. dicitur. quia quod probat se. non ui. non clam. non precario possidere. quod uincet. et sic simul contrarius. utrique nostrum uinci; ex quo contrarius probauimus. quod neuter ab alio. ui. clam. l precario possideat, sed in ff. neuter uincet. Ista iura uidentur contraria. Re. ista interdicta sunt duplicia. quia in hiis quilibet actor et quilibet reus. ut insti. de act. contra insti. de interdictis. Sed plr. unde neuter uincet in eo quod quilibet est actor. utrique uincit in eo quod utrique reus. actorem enim uincere nihil aliud est quam reum sibi in eo quod petat, condempnari. et sic in hoc neuter uincet quia neuter alteri condempnatur. Reum enim uincere est a petitione actoris absolui quod hic procedit. qo Item quero in hoc interdicto. debet quis probare. se non ui. non clam. non precario,

[illegible]

possedisse. ut dixi est. queritur quomodo ista possit probari cum sit negativa. ut C. de probat. actori. Respondeo, similis questio notatur in titulo de rei vendicatione quaestio fuit continua etiam. et quia ibi habet quis necesse probare. ille. ut ff. si usufr. pet. unde si quis dicatur non possidere ita dicas non probo illam negativam, sed probo eam affirmativam. verbi gratia. probo me non possidere. vi. vel clam. quia probo quod ego possideo fundum illum domino sciente et vidente et non contradicente, et ita non possideo vi. quia scivit me possidere sine iniuria possidere. at non est iniuria quod fit volente. ut ff. de acq. poss. ar. l. i. idem. immo videtur mihi tradidisse. sic ut. ar. C. de acq. poss. l. minus. Item et illo probato. restat probatum quod non clam. quia clam ille possidet. quia eo celante possidet. quem suspicatur controversiam moturum. ut ff. de acq. poss. l. clam. Item probo quod non precario possideo quia induco testes per quos probo quod talis induxit me in possessionem. vel ille a quo causam habeo. vel aliter semper contrarium probatum per me quod in ste possidam. exhibetur ab adversario quod inniste. ut ar. C. l. xii. qui militare non possunt. l. sup. Iuris. et ff. de fidei. c. lib. l. sicut. sum. C. plac. ¶ Contra hoc interdictum competat pro asceptitiis. seu censitis nostris seu huiusmodi rusticis qui nobis quasi colonarii contradicent detinentur. Respondeo, concedo. quod sic. nam isti talis iure immobilia computantur. ut ff. de divi. et temp. praes. l. longe. et hoc quamdiu coherent solo. postquam autem sunt a solo separati inter mobilia computantur. ut ff. de furt. l. si et re. et ar. ff. pro socio. l. plus. quod huiusmodi in rusticis nostris qui non sunt vere asceptitii. neque censiti sed forte possunt esse coloni. seu originarii. concedo locum habere interdictum. hoc utile. ¶ Sed quaeritur qualiter isti possunt dicantur turbari. ad hoc ut competat hoc interdictum. ut dixi est. Respondeo turbatur actio hoc modo. asceptitius meus vel censitus originarius. seu colonus. stat in fundo. tu vadis et turbas eos non permittens illos arare nec seminare nec facere servitia consueta. libellus

Vero ita concipiatur libellum. Vobis domine. h. pot. pi. c. e. R. de c. quod tales meos. asceptitios seu colonos. vel originarios. seu censitos quos possideo in tali solo. cuius fines sunt tales inquietat et turbat non permittendo eos esse pacifice et quiete. non permittendo in pacifice quiete praestare consueta servitia unde nemine inquietet ipsos a septitios dictos ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum uti possidetis vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quia recte concipiatur libellus dicentes iura predicta. ¶ Si autem pro huiusmodi rusticis. quos hodie habemus rusticos et inlombardia possessiones hoc modo concipi libellus. ut iam dicas li

Vobis domine. h. pot. pi. c. e. R. de c. quod bell.
tales rusticos meos seu manentes. seu colonos. seu originarios. quos possideo. non permittit esse pacifice et quiete. non permittendo pacifice et quiete. praestare mihi servitia a se debita. unde nemine ipsos praedictos turbet. seu inquietet. ago et ipsos. ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum. uti possidetis utile vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. vel aliud dicta utrobi. ¶ Contra vero autem apponitur hoc interdictum utile. Respondeo quia directum uti possidetis. habet locum in asceptitiis et censitis qui reinserent res immobiles ut dixi est. at isti nostri rustici non sunt res immobiles vere et ideo tantum locum habet. utile uti possidetis. vel interdictum utrobi. sunt dicere quod isti rustici sunt res mobiles. ¶ Si autem ipsi rustici turbent nos in possessione sui ipsorum tunc concipies libellum ita. libellus

Vobis. domine. h. pot. pi. c. e. R. de c. quod talis meus colonus. seu manens et ipsum possideam turbat me in possessione sui ipsius quia non permittat me ita pacifice et quiete possidere ipsum et servitiis in eo debitis. unde nemine turbet ago contra ipsum. propono interdictum utile uti possidetis vel interdictum utrobi. vel actionem in factum subrogatam illorum ipsorum in factum dictorum. quia ita recte concipiatur libellus dicentes iura supra allegata. ¶ Sed opponitur certum est quod isti rustici liberi sunt. nam et asceptitii liberi sunt. cum possunt testari. ut C. de episc. et cle. l. siquis presbiter. et l. quisquis. et ar. in auth. de sanctis episc. C. asceptitios. nam clerici fieri possunt. ut in l. predictis quod si esset servi non possent facere. ut ff. quib. test. fa. poss. l. ad testamentum. C. sui. et ff. de v. sig. l. pupi. ff. et C. comm. de succes. sui. et in auth. de sanctis episc. C. sui. si ergo asceptitii sunt liberi ergo et rustici liberi sunt. nec obstat si dicas. immo sui sunt. quia causa quod ipsi sunt. et sua omnia esse cognoscuntur. ut C. l. xi. in quibus causis colo. censi. capite dominos accusare non possunt. l. colonum. Respondeo sunt sua. quo ad iuris dictionem quia dominus est iudex ordinarius illorum. ut in auth. de quaestore. coll. C. illud fortasse. coll. vi. sic et alias omnia bona pro iura eorum dicuntur principis. ut C. de quadri. pres. l. bene a zenone. sed quo ad iuris dictionem. sic et alias. litora sunt populi romani. sed quo ad iuris dictionem in quibus populus habet iuris dictionem. ut ff. ne quid in loco pub. l. litora. si ergo sunt liberi ergo possideri non possunt. ut ff. de acq. poss. l. cum heres. et ff. de usuc. l. usucapionem. Respondeo verum est quod liber homo possideri non potest quod sit ex toto liber. at si sit liber et habeo aliquid ius in eo ratione illius iuris illum liberum possideo. sic in redempto ab hostibus. qui licet sit liber tamen eum possideo propter vinculum pignoris. ut ff. de capt. et postli. l. i. et C. de cap. et post. li. l. ult. sic et filium quem dico possidere. ratione iuris quod habeo in eo ratione patrie potestatis. ¶ Item opponitur. in omni petitione necesse est quod aliud sit quod petatur et aliud a quo petatur. hic autem quod in peto. peto ipsum a te ipso. Respondeo. hoc contingit propter rem ipsam que petitur. nam et in hac causa si agetur petitorio. sibi rem illam et a re ipso petatur. exemplum de servo habente legitimam causam. ut in auth. de act. C. pro iudicialis. et de hoc dic. sic in summa. t. de act. notavi in prooemio. C. pro iudicialis. ¶ Item quaeritur an habeat locum illud interdictum. pro fructibus. et iuribus debitis. seu prestitis aliquo tempore sive debentur. quales autem iura et servitia. seu redditus debiti. qualiter possunt turbari notavi. s. interdicto. uti possidetis. et Respondeo, et dico quod sic. et competit ratione quasi rei. uti possidetis. ut ff. de usufr. quemadmodum. et ff. si usufr. pet. l. sicut. C. arisio. unde concipiatur ita libellus. quod gerenti. si turbat in iura illa vel redditus. seu servitia que debentur in rusticis.

Vobis domine h. pot. pi. c. e. R. de c. libellus.

me
qui non permittit pacifice et quiete possidere vel qui fun-
da talia et tales redditus contrahuntur in casibus rusti-
cis unde conqueror ut me non turbet in illa possessione vel qui ago contra illum
et ad hoc propono interdictum utile uti possidetis vel actionem infactum
utilem subrogatam in locum ipsius interdicti. Quia ita recte concipietur
libellus dicunt iura allegata ff. de usufructu et ff. si usufructus
petatur. Si autem ipse rusticus te inquietat vel turbat in illa possessione
vel quasi illorum fundorum seu redditum concipias ita libellum.
vobis domine. h. potestati pi. conqueror e. R. de co. libellus.
colono vel manente meo contra me impetro vel qui talium reddi-
tuum et fundorum quae in alio praestantur et debentur inqui-
etat seu turbavit non solvendo vel praestando illa in preiudi-
cium unde peto ne me turbet dummodo seu inquietet. ago contra
ipsum et ut solvat inficiturum ago contra ipsum et ad hoc propono
interdictum uti possidetis utile vel actionem infactum subrogatam
in locum ipsius interdicti quia ita recte concipiatur libellus dicunt
iura predicta ff. si usufructus petatur l. egi sed forte illa clausula
et quia inficiturum praestet non apponitur in possessorio sed in
petitorio. quod puto verius et sic recte concipitur libellus. si
illa fundi et redditus debentur quia sunt constituta ab ali-
quo sive aliquibus annis sunt prestita quia in preteritum non de-
bentur sicut de his copiose tractavi supra de interdictis versiculo
in concipias ita libellum. si sunt prestita x. annis a quolibet
per quam rusticos in quibus xxx. annis continuamus ut supra
de interdictis versiculo in notum ut ita dicas. libellus.
vobis domine h. potestati pi. conqueror e. R. de co. contra impositorem vel qui
talium fundorum ab ipso co. debitorum et solutorum per x. annos vel
xxx. quam solutionem tempore allego ad plenum predictam fuerat
turbat et inquietat non permittendo me pacifice et
quiete possidere unde peto ne me turbet ago contra ipsum ad hoc
propono interdictum utile uti possidetis vel quasi vel actionem in
factum infactum subrogatam in locum ipsius interdicti quia ita recte
concipiatur libellus dicunt iura predicta et ff. de usuris l.
cum de iure qualiter autem praescriptio iurium vel quasi turbetur et ali-
a quesita dicenda sunt copiose supra de interdictis versiculo in.
Quaestio. Sed quid si in hoc interdicto uterque equaliter probat quod sit iudici
faciendum in quo quidem interdicto tractatur alias quaeritur etiam
hoc interdicto quaestio in summa domini mei hoc tractatur. Quaestio. Sed il-
lud quaeritur et quod ista saepe de facto contingit aliquis infere-
bat mihi violentiam turbativam. ago contra ipsum interdicto uti
possidetis ut cesset a turbatione. ille est contumax venire non
vult et nihilominus turbat qualiter actori consuletur et
qualiter iudici procedendum. Respondeo videtur canonico excommunicaret
ipsum ex quo contumax est talis quia impossibile causa rei servandae mitti non potest.
ut extra ut lite non contestata c. quoniam frequenter videtur tamen civi-
li possit iudex mulctam indicere pro illud edictum si quis ius
dicenti non obtemperaverit vel possit actor taxare suum interesse secundum quosdam
nam beneficio interdicti et pro illo interesse fieret missio in possessionem bonorum ad
instar cuiuslibet alterius personalis actionis ut in authentica de exhibendis
reis et introducendis reis vel melius ex quo contumax turba-
tor non venerit iudex ex officio suo prohibebit illi ne
turbet quam diu de iure suo probet et interim et faciet
interim possessorem pacifice possessione gaudere ut arg. ff. de operis
novi nuntiatione l. si prius quam et arg. ff. de usufructu l. cuicumque et arg.
ff. de optione legata l. mancipiorum et arg. c. de ingenuis manumissis l.
diffamari et c. de remissione pignoris l. si pignora mate et arg. c.
qui ac. non possunt l. si ea. Si possessio alicuius rei mobilis turbe-
tur quod remedium competit interdictum utrubi. Rubrica de interdicto utrubi.
Sed quia aliquando possessio rei mobilis turbatur seu inquie-

tatur ideo inventum fuit interdictum utrubi ut ff. de inter-
dicto utrobi l. unica et institutionibus de interdictis § retinendae. In quo
interdicto omnia veniunt que veniunt in superiori et hic plura
reperi illa tamen sola est differentia quod illud in rebus immobili-
bus locum habet unde quaecumque circa naturam interdicti et circa
portiones et questiones supra dixi in hoc interdicto re-
petas. Quaestio. Quaeritur tamen in hoc interdicto quid sonet verbum
utrobi. dominus meus ita exponit sic in interdicto uti pos-
sidetis ubi dicitur concepta pro possidente scilicet uti possidetis ita
possidatis ita ubi dicitur hic concepta contra turbantem vel in-
quietantem scilicet utrobi id est ubi his habeatis id est in
in venistis ita recedatis. dominus tamen meus R. beneventa-
nus dicit utrobi ubi sonat utrobi scilicet ut exuntur possi-
det quia et hoc in interdicto interpositoris et hoc illud quaeri-
tur quis ex duobus possideat quia naturalis facit ratio ut
unus possideat et alius a possidente petat ut institutionibus de in-
terdictis § retinendae. Quaestio. Sed illud quaeritur in hoc interdicto et
in superiori si ambo equaliter probant in omnibus et etiam per
bonos testes unus sicut alius quod iudicii sit faciendum quid
lex debet sententiare dicunt quidam quia ita pronuntiet uti possi-
detis ita possideatis certe si hoc diceret vel non ferret cer-
tam sententiam immo invitabit eos ad arma et rixas proponit
net gladium in manu utriusque quod est contra iura quia cu-
rare debet iudex ut certam ferat sententiam ut institutionibus de actionibus
§ curare nec debet pati fratres eos ad arma et rixas ve-
nire quos suo posset iure dicere compellere ut ff. de officio pre-
sidis l. congruit immo laborare debet ut respirent a contentionibus
suis litigantes ut ff. de operis novi nuntiatione l. 1. [illegible]
[illegible] dominus meus dicit et consulit iudici abstinere a
iudicando quia ex sua sententia si proferret sequeretur
quod est impossibile ut dictum est unde sententia non valeret ut
ff. que sententie sine appellatione rescindantur l. impossibile. set ut opponis
postquam recognovit iudex certam pronuntiare debet ut ff. de
iudiciis l. de quo re. Respondeo verum est si potest at hic non potest et
ad non tenetur. Sed ostendo quod iudex debet pro-
nuntiare salvo predicto nonne in hoc interdicto licet ab
initio uterque actor et uterque reus tamen ille dicitur actor qui
prior ad iudicium provocavit ut ff. de iudiciis l. in tribus
et ibi. Sic igitur ille qui ad iudicium provocavit non probavit me-
lius quam ille contra quem provocavit imputet sibi. unde est
pro reo ferenda sententia. Respondeo dominus meus hoc interdicto non inmu-
tatur natura quin uterque sit actor et uterque reus. li-
cet enim sit actor qui prior ad iudicium provocat est actor
quo ad quaedam quod est sumptus equaliter probat l. dicit quod iudex
pronuntiet uti possidetis ut ff. e. si duo et sic videtur l.
fundi sententia tace. Respondeo lex illa loquitur quando duo probant e-
qualiter se possidere iure diverso unus ut fructuarius
alius ut precarius et quia neuter ab altero vi clam vel pre-
cario possidet pronuntiet ita iudex et assignet eius pos-
sessionem cuilibet ut dicit quia constat in tantum ut
precarium et se ut fructuarium possidere et neuter pos-
sidet ab altero vi clam vel precario ideo pronuntio uti possi-
detis ita possideatis. Quaestio. Sed quid magis. Quaeritur neuter
ab altero possidet vi clam vel precario. dominus meus dicit iudi-
ci abstinendum a sententia ut supra dictum est dominus tamen meus H. dicit
diplacentie reperiret et duo ad invicem contenderent
se possidere et intentabat interdictum uti possidetis et equaliter in
omnibus et per omnia probabant tot testes unus sicut alius de-
dit consilium suo clientulo cui in causa illa erat advocatus.

aliquid fecisset ut ff. e. si aliquid quod ... [illegible] ... si animus vitalis ... act-
... ut ff. e. ... interdicto ... alia exceptio iusta ff. e. l. f. quod si ad
... alias exceptiones studiosius ... [illegible]
[illegible]

dixit sibi quid e potentior. dixit clientulus dñe mei. R. ego inde exemplo. vñ dixit vocate amicos uros et eam etas adloqui illu vñ extempto. sz et sic ibi adversario tuo videntur qz fecit adversarius aut ti muit ne qualiforte suspicabatur se posse repelli. fuit ad iudicem et proposuit interdicti inter. vñ ut quia di cebatur, sz illa p. expoliatus dñs mr. R. Restituatur. ego te p. nõ expoliaui. sz nullus sit p. vius. et sic fuit clien tulus dñi mei. R. absolutus et ab interdco. vti p. et ab interdco. vñ vi. Inhoc aut interdco cõcipietur ita libellus. Libellus.

Vob dñe. h. p. c. e. R. dico. quinte rem talem mobi lem. cui signa sunt talia nõ permittit pacifice possidere turbando in p. rei. illi. vñ ne me turbet et permittat pacifice possidere. ago cõ ipm et ad hoc interdco utrobi. l. actor intentioni subrogatum in loco ipsi interdci. quantum ad ca piatur libellus. dic ff. e. t. l. unica. et instit. d. interdict. Retinende. qo sz cõ impmis et circa ipm interdcm et circa libellum. quomodo aliquis pot dici turbare. p rei mobi lis. Rñ. habeo equm et non permittis me illu equm e quitare l ducere. quo uolo. habeo et possido librum uo lo ibi legere. tu me non permittis. vl uolo ibi glosare. ul ibi scribere tu me non permittis. sz qz in hoc inter dco prs est ego uideo uos. quis possidet. nam si ego solus di co me possidere et tunc turbatio nulla. p hoc planum e. sz qñ pser est. quod et tu possideas. et ego rem aliquam mobilem ut ut nos sit exemplo de p. cer te nullo mõ. nam exquo e rei mobilis nam aut ego rem illam possideo et tu quo pser. p. illi rei. hre. cum duo insolid rem eadem possidere nõ posse. ut ff. cõmo. si ut cto. si duob et ff. d acq. p. possideri. Secundo Rñ bñ possunt pom expla. vbi grã tu possidebas et bñ hoc explus. ego tñ dicebam quia illam possidebas noie meo quatenus cõmodatum cuius rei. et p et petatam rei neo. ut ff. cõmo. l. rei. vl qua apud te possido cuius rei sit et p. et petatam retineo. ut ff. d põsi. l. li cet. s rei. vl quia e locaui et sic nullam hre p. ut ff. d usuc. l. non solum. s qz vulgo. tu aut cõ di cebas, te tuo nomine possidere. et sic uides quomodo ul te l me possidente rem mobilem e qo dp. hec ps et pom exemplum qo cet qo dp. rei mobilis. i. cer to possidente. vbi grã. possidebat aliquis equum l librum l aliam rem mobilem tu inquietabas eum imp. rei illi. ego agebam cõtra te ne tu inquietares eum in p rei illi. ego agebam cõtra te ne tu inquietares eum imp. quia dicebam illum noie meo possidere. cõ tu dicebas illum tuo noie possidere. et sic pser est qo de p rei mobilis circa interdcm utrobi. ut ar. ff. d acq. p. l. insere. et ar. ff. d peculio. l. circa rei.

Si imposuisti superficiem in solo alieno et ali turbat te in possessione illa. hec interdcm. de superficiebus. R. de superficie bus.

Vnia multotiens aliqui hnt superficiem positam in alieno solo et illam superficiem hec possidet et a lius uenit et turbat. p. illi superficiei. succurrit illi superficiario p interdcm de superficiebus. ut ff. e. l. i. in pñ. qz interdcm ad hoc ut competat tot sunt necessaria. Primum qz aliquis superficiem hnt in so lo imposita. Secundum qz illud solum sit alienum. Tertium qz illa superficiarus superficiem illam possideat. Quartum qz possideat nõ vi nõ clam nõ precario. ab illo qui infert violentiam. Quintum qz cõtrus locationis ul alius processit. Sextum qz cõduxe rit ad non modicum tps. sic hec oia probantur. ff. e. l. i. in pñ. et s quod ait pretor. et l. ult. Sz hoc ultimum s. cõducto sit fcta ad nõ modicum tps non puto desiderari quantum adhoc possessorium. s. ad inter dictum de superficiebus. sz desiderari ad utilem rei vñ. que competit superficiario tc qñ cõduxit ad non mo dicum tps et in hoc casu loquitur ff. e. l. i. s qait pre tor et ff. si ager. uec. l. x. ex. pe. l. i. ii et iii. q sz illud queritur quare sunt inducta illud interdcm de superficiebus. sz sufficiat superficiario interdcm de superficiebus. cum sufficiat superficiario interdcm uti possidetis qz superficiarius ut ff. uti possidetis. l. sidu o. s labeo. Rñ illud unum interdcm superuacuum cum oia que desiderantur in interdco uti possidetis desi derentur in hoc. ut ff. e. l. i. s proponitur. Rñ superfi ciari hec tria auxilia. duo quesiuit possoria. s. re tinende p. s. uti p. et interdcm de superficiebus. hec tertium auxilium qz e petitorium. s. utilis rei vñ. de qua in tractatu petitoriorum copiose tractaui ut ff. e. l. i. s proponitur. et s qait pretor et ff. uti p. si duo. s labeo. Inter e e nõ plures actiones hre et plu ra auxilia. ut ar. ff. d litera lega. l. i. insti. si minu tulus e [illegible] plex difficultas rumpitur. hec licet no bis e queri hec licet sit multa ut ff. d seruit. e. l. et fundo. Sz bñ inuenimus qñ et e au xilia sunt inuenta e superuacuo ut e in hoc p. sm tabulas contra institutio de sup tabulandi ti cum sibi detur petitio hereditatis. ut instit. d bo. p circa pñ. Sz ido sunt inuentum illud interdcm qua magis solet timeri. qz spali cõ qz gnali p cedituri, dic capitulum et alia ea que notabiliter sunt sufficit noscentur inducuntur qñ neglecta ut ff. d iur. l. sz ap labeone. s ait pretor. nã interdco s querere unde de cõtinens qre pretor fecit mentionem de aliquo infamando et sic uidebatur illud superfluum cum sufficeret gñale edictum de iniuriis et dic qz non e superuacuum nã ido spaliter dixit pretor quia cõno tabilior sunt et cetera. Po. actoris.

Vñ in hoc interdco actor faciat tales põtões.

Ego dico qz illud solum terre ita situatum e tuum. Ite dico qz illud solum ego cõduxi ab illo titio ad superficiem imponendam. Ite dico qz ego superficiem imposui. Ite dico qz ego illam superficiem possi do. Ite dico qz illam superficiem possido sine vi. clam ul precario. Ite dico qz tu illam superficiem me tur bando non permittis pacifice possidere. Ite dico qz illud solum cõduxi usqz ad x. an. l v. ad minus. nã illud e nõ modicum tps. sic notaui s. d utili. rei. vñ. quedam superficiario intac tatu petitoriorum. Cõ reus faciat tales posi tiones. po. rei.

Ego dico qz illud solum e meum. si hoc cõfitebitur actor absoluetur reus quia ta nõ hr ius in illa superficie cum ipse cõduxit a titio. Ite dico qz tu illam

p via Orti Nost[ri]

solū a me cōduxisti et a me illā sup̱ficiē habes
ibi p̱cario uī. ł clā si hoc ostēditur actor absol
uetur reus. ut patet p̱ ipā illa p̱toris pōita. ff.
e. l. i. in p̱n. et quia siue a me hēs p̱cario cōsequēt
p̱ sum auocare. ut ff de p̱cario. l. ii. § hoc int̄
dēm. et l. cū p̱cario. Itē ego dico q illa sup̱ficiem
d q̄ tu dicis p̱sidere tua sumptu cōstrebitur absol
uetur reus. Itē dico q illa sup̱ficiē imposuit me
us in illo solo et p̱sē tm̄. si hoc ostēditur actor
absoluetur reus quia iā ipse non imposuit. Itē
ego dico qd illa tua sup̱ficie seruis tm̄ te inq̄
etare et nō est. si hoc ostēdit actor absoluetur re
us quia si ille tm̄ inquietat et nō est. Itē dico q
illud solū tm̄ cōduxisti usq ad āi. tm̄. si hoc ostēn
tur actor absoluetur reus. quia necesse ē sm̄ q
dū q cōduxerit usq ad nō modicē tp̄s. q nō puto
sic sup̱ dixi. in hoc e. t. libellus.
In hoc aūt interdcō actor ita cōcipiet libellū.
vob dnē h. pr. pōt q. e. R. d. co. qui me sup̱
ficiem pōitā in tali solo cui fines sūt tales q
solū ad sup̱ficiē inponendā accepi a dnō ipi
soli. cōduxi pacifice p̱sidē non p̱mittit in mo me
in p̱sessiōe ipi sup̱ficiei turbat et inquietat. uñ
ne me turbet ago cōt ipm ad p̱dcā. p̱pono int̄
dcm̄ d sup̱ficiēb. ł actiōē in factū subrogatā
in loc ipi interdcī p̱s; et p̱ponī int̄dnt uti p̱si
detis. q ita recte cōcipiatur libellus. dic l. ff
e. l. i. in p̱n. et § p̱ponitur et ff. uti p̱sidetis. l. si
duo. § labeo. quidā tm̄ dicūt adiciendū in libel
lo q solū ad nō modicē tp̄s cōduxi. q nō puto
quia illud ē necesse in utili rei uī. qo s; ur
q hoc int̄dictū nō cōpetat si rōe. p. ñ et rōe
p̱tati. rōe p. nō. nā iste sup̱ficiarius sup̱ficiē
inponendo fec sup̱ficiē illi cui ē solū. ut e. d
rei. uī l. si inferior ē et inst de reru di. § cū quis.
ff de acq̄re rer. do. l. adō. sic sup̱ficies ē facta il
lius et quo ad dnīū. ut dnt ē et pōe q huic p̱
solo. facta ē illius et quo ad p̱. sic dns ille p̱sid;
quō potest sup̱ficiari p̱sidē cū duo p̱sidē nō p̱
sint rē eadē in solid. Itē sicut soli fēt ē dns quo
sup̱ficiari p̱s; si dns ē q obicis d p̱. uer ē q
utq p̱sidet. sicut dicis duo in solid p̱sint. uer ē
uno eodēq iure ut diuiso iure sec. dns eni p̱sid;
d iure ciuili. sup̱ficiari d iure p̱torio. sic et al si
mile. ff. de p̱cario et hē. alteri cō. ē e. sic s. d
utili rei uī. q̄ datur sup̱ficiario c̄tam. et cōtra
dixi et s. d ui. p. hic p̱sū repeti. ñ admitto
q quidā male uoluerit dicē q hoc int̄dnt nō
sit int̄dictū s; nocetur cū uti p̱sidetis. p̱ l. i.
ff. § p̱ponitur. quia ibi dt oīa que desiderantur
in int̄dcō uti p. desiderant et i hoc. nā si unū
eēt ubi q uti p. frustra diu̾sa uocabula huī
cōtis attribuerētur. ut et al. e. d codicill. l. si
idem. Si tu inuito hoc āno p̱ fund alie puata p xxx. d.

et inpediaris illo itinē uti ul tubaris. hēs interdcm̄
d itine. actu q. p. Vl d itine. ac. q p.
Q̄a sepe aliquis uadit p̱ fund alicui p̱uati hoc
anno si trāsiuit fuit et uenit alius et p̱hibet
ipm̄ uolentē ire agē. ido p̱ditū ē sibi int̄dnt di
p. q ē retinend p̱ssōis. s. d itine actuq p̱uato
ut. ff. e. l. i. in p̱n. Quod int̄dnt ad hoc
ut cōpetat tot sūt necc̄ia. in p̱mis q aliquis sit
usus hoc anno ul itinē ul actu p̱ fund uicini
ad fundū suū. Vł ad min xxx dieb; hoc anno
sit usus. ut ff. e. l. i. in p̱n. et § hoc int̄dnt. Scdm
q sit usus. nō ui. nō clā. nō p̱cario. ut ff. e. l.
i. in p̱n. Tertiū cōputatur q uir fuit si leui
alio mō inutili. puta quia cū p̱ riuū quiduit
aut q uia publica erat interrupta et ita ad suū
fund ire nō potuit p̱ fund uicini inuito nullū
ē cōtē. ut ff. e. l. i. § ult. et l. ult. Quartū quia
rustica ł itinē ł actu ad p̱diū rustic sit usus.
nō aūt ad p̱diū urbanū. q hoc int̄dnt tuetur
tm̄ modo rusticas s̾uitutes. ut ff. e. l. i. § hoc int̄dictū
dnt. Quītū q aliquis sit usus sic dicē ē nec
desiderātur siue cōstituta sit s̾ ł debeatur ł nō. ut
ff. e. l. i. § hoc int̄dcō. Sextū q hic qui fuit
usus hoc anno ut dnt ē ut sit p̱hibit. ff. e. l. i.
in p̱n et § i. et ii. posiciones actoris.
Vñ in hoc int̄dcō actor faciat tales pōitōes.
Ego dico q p̱diū tale q ē situ in tali loco ē me
ū. Itē dico q tale p̱diū q ē iuxta illud ē tuū.
q̄re facio has cōfessiones quia nemo pōt hēre
hoc int̄dcō ñ et alius hāt p̱diū et ipē et hāt p̱
diū. sic nec aliā s̾uitutē p̱diale quis hēre nō
pōt si ñ hāt p̱diū. nec deberi ñ ad habitē p̱diū
ut insti. d s̾uit. et ff. cōi. d s̾uit. l. i. maxie cū int̄dcm̄
tuetur rusticas s̾uitutes. ut ff. e. l. i. Itē ego dico q p̱l
ia tuū p̱diū iui ad p̱diū meū. Itē dico q p̱ hoc an
no ad min p xxx dies. Itē dico q ego iui sine ui
clā ul p̱cario. Itē dico q ui eo aio ut s̾uitutē in
quererē. Itē dico q illud p̱diū meū ad q iui et tu
ū p̱diū p q iui ē rustic. positiones rei.
E cōtrario reus faciat tales pōitōes. Quod int̄ p̱diū me
ū et tuū ē aliud p̱diū mediū q ē tuū. si hoc ostē
debitur actor ñ potest hoc int̄dnt et q̄r uidetē. hoc
int̄dnt ē p̱ditū ad tuendas rusticas s̾uitutes. ut
dict ē. s. e. t. ac mediū p̱diū inpedit s̾uitutē q
non s̾uit. ut ff. cōia d s̾uit. l. i. Itē dico q tu illa
uia itinē ł actu es usus a me. ui. clā. ł p̱cario.
Itē dico q p̱ meū p̱diū tu iuisti hoc anno semel tm̄
ul bis ł ter. si hoc ostēdit actor succūbet quia ad
min debet uti xxx dieb;. ut dict ē. Itē ego dico q
p̱ p̱diū meū ido iuisti q inpedimētū uie. ł ido q
uia pub p̱ q uia p̱o ibas fuit interrupta. si hoc ostēdi
tur actor absoluetur reus. ut s. dixi. Itē ego di
co q illud p̱diū q dicis rustic ē. ego dico q ibi ē do
mus et p̱diū q ē ibi grādomus ulli fuit urbanū. si hoc ostē

bitur actor succuberet. quia amodo est pdium urbanum et sic non habet locum interdictum quod est interdictum ad tuendas rusticas servitutes tantum in eo ut dictum est. nam pdium urbanum aut rustico non loco sed qualitate secernitur. ut c. de pdiis. minorum. l. pdium rustice. libellus.

In hoc autem interdicto concipietur talis libellus. Vobis domine b. pot. pi. c. e. R. de c. quia me volentem uti vel ire vel agere, via itinere vel actu, per talem fundum cuius fines sunt tales prohibet. quia via itinere vel actu usus sum hoc anno. non vi. non clam. non precario. unde peto ut prohibeat ago et ipsum ad hoc propono interdictum de itinere actuque privato. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. et ita recte concipiatur libellus. dic l. ff. e. l. 1. multa tamen apponuntur in libello et in quantum mea interest non prohiberi vel impediri condempnari eum in peto. et hoc probatur. per l. ff. e. l. vii. § in hoc interdicto. et non credo posse de iure poni in libello. s. quod utrumque petas. s. et ipsum prohiberi ne inferat violentiam et condempnari ad interesse. Non est ubi distare possit quod utrumque deberetur si starent non possit. ut ar. ff. de penu legato. et ar. ff. nautae caupo. sta. l. licet. Item in pena apposita in genere hoc videmus quod utrumque non potest peti. si actum esset quod utrumque deberetur. ut ff. de dolo exceptione celsus. § labeo. preterea si petitum interesse videtur quod non possit petere ipsum prohiberi. nam interesse seu pretium loco ipsius rei vel facti succedit ut ar. ff. quod me eam iudicium. et ar. ff. pe pto. l. litis extimatio. Item ex natura interdicti colligitur quod tamen prohibitio sit in obligatione ut patet in nubis prioris. ff. e. l. 1. in prin. Item dicitur. ff. e. l. vii. § in hoc. quod sit condempnatio ad interesse. Preterea sicut et non de interdicto quod vi aut clam non ita, nam iudex potest condempnare in illo interesse sibi non paruerit in illo quod mandat. s. in nostro in prima sententia quam dat interdicto. ut ff. de rei. uin. qui restituere. quod preterea esto quod actor obtineat in hoc interdicto quod propter sibi victoria. nam ego reus quousque in hoc interdicto condempnatus in continenti incipiatis negatoriam per quam te prohibeo ne vadas vel utaris. quod ergo prodest est in hoc petitorio obtinuisse. Respondeo multum prodest in hoc possessorio obtinere. pro quia dicit auctoritas beatus qui tenebit. ut ar. ff. de c. ob. sisuum. § sequitur. Item utilius possidere quam petere. ut ff. de rei. uin. l. is qui. nam quotiens sunt dubia utriusque iura remanet suo loco. possessor. ut inst. de interdic. § commodum. Item potest esse quod ille non probabit se dominum fundi illius per quem iam quod est necesse in negatoria ut ff. si servitus. vin. l. ii. quod dominium rei alicuius probare difficilimum est. ut c. de probat. l. cum res. Item multum prodest ista possessio. quod interim iste utetur illa via itinere vel actu donec ille probet de iure suo et tamen cavere ista utetur quod eum non impediat quia dum de iure suo probavit actor in negatoria. ut ff. de usuf. l. cuicumque. Verum tamen vere fateor quia in omnibus possessio parum est optinere ex quo actor in petitorio optinet et propterea quod possessio dicitur momentanea. ut c. si de possessio et est momentaneum interdictum. quod Item quero an illud interdictum competat pro via vel itinere vel actu debito alicui domui seu predio urbano. Respondeo non credo. quia tamen rusticas servitutes tuetur. ut ff. e. l. 1. § ii. quod est quia non dicitur servitute urbana sicut pro rustica. Respondeo magis iura consuluerunt alicui habenti rusticam servitutem quam urbanam. licet et alias notatur differentia inter prediis rusticis et urbanis. ut c. locati et conducti l. etiam. quod Item non videtur quod libellus sit bene conceptus per predictam. nam in hoc interdicto duo quis debet probare. s. se usum hoc anno et sibi iure esse ita habere. ut ff. e. l. vii. § hoc autem. Respondeo illud necesse est in secundo interdicto de itinere actuque privato reficiendo de quo in continenti infra dicemus. Si tu habes servitutem vie itineris vel actus et vis reficere locum illum unde tibi est debetur et ab alio prohiberis habes contra eum actionem de itinere actuque privato reficiendo.

Rubrica de itinere actuque privato reficiendo.

Cum habeas ius vie itineris vel actus sit utile. viam iter vel actum reficere ut possis ire vel agere. pro hoc proditum est interdictum de itinere actuque reficiendo per quod prohibetur ne quis impediat vel prohibeat te volentem reficere. viam iter. vel actum. ut ff. e. l. iiii. § ait pretor. Unde ad hoc ut illud interdictum operatur tot sunt necessaria. Primus quod aliquis sit usus hoc anno. Secundum quod sit usus non vi. nec clam nec precario. Tercium quod probet servitutem sibi competere. Quartum quod debeat cavere nomine dampni infecti quod opus vult facere in refectione. ut probantur ista. ff. e. t. l. 3. § ait pretor. et § hoc autem. Quintum quod ille qui vetatur utatur iure servitutis. ut ff. e. l. ult. Sextum quod reficiat quousque ad modum consuetum in potestate servitutis. ut ff. e. l. iiii. § hoc autem. Septimum quod impediat ille qui vult reficere vel reficiat vel quod apportet ea que sunt necessaria ad reficiendum. ut ff. e. l. ne tec. Octavum quod aliquis vult reficere non portet ea que sunt necessaria ad refectionem longiori itinere ut deteriorem causam eundi faciat. tunc est impune potest prohiberi. ut ff. e. t. l. vetere. § ult. Nonum quod ille qui vult reficere portet ea que sunt necessaria per eam partem agri per quam sine minori incommodo domini fundi portari possunt. alioquin impune potest prohiberi. ut ff. e. t. l. apparet. Decimum quod habeat servitutem constitutam ut dictum est. vel habeat usum illius vie vel itineris cuius non esset memoria ut ff. e. l. apparet. § ult. et quod dicit ibi longe possessio. expone i. longissime. et talis cuius non esset memoria. nam cum servitus vie non habeat causam continuam. ut ff. de serv. l. servitutes. ideo tempus longissimum est necessarium ad hoc ut illa servitus acquiratur. ut ff. de aqua. plu. ar. l. i. in fine et l. ii. § ii. et iii. sicut secus servitus que habet continuam causam tunc quereretur tempore longo. ut ff. si servitus. vin. si quis diu turno et c. de servit. l. si per fundum. Positiones actoris.

Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego dico quod per talem tuum fundum iui ad fundum meum. Item dico quod quando ego sum usus sum usus iure servitutis. Item dico quod est mihi ius eundi agendi per tuum fundum ad fundum meum. Item ego dico quod ego iui sine vi. clam. vel precario. Item dico quod volui tibi cavere nomine dampni infecti. propter opus quod volebam facere in dicta via cum refectionis. Item dico quod ego volebam reficere secundum modum debite servitutis dicte vie seu itineris. Item dico quod tu impedis me volentem reficere. Item dico quod tu impedis me et prohibes me vel meos apportantes necessaria ad refectionem. Item dico quod via vel iter. vie. et remota et sic et primum ego iui ad refectionem illius vie seu itineris. Item dico quod ego portabam ea que erant necessaria ad refectionem illius vie vel itineris per secundum tuum sine minori dampno illius fundi. Item dico quod illa via

ł ítiñe ego ⁊ aũt cessores mei sunt usi p fundũ tuũ lõgissimo tpr cui tpis non extat memoria. po. rei.
Ego dico ꝙ tu uiam p fundũ meũ ad fundũ tuũ tm̃ uno anno. si hoc ꝯ
stituitur actor succũbet quia non poterit allegare ꝙ sit usus tanto tpr cui nõ extet memoria. Jt̃ dico ꝙ fund meus ẽ libs ab oĩ s fuitute. si hoc ꝯstituitur actor succũbz qr nõ poterit adm̃ pbare se fuitute hr̃e. Jt̃ dico ꝙ ego peti ate ut cauẽs m̃ noĩe dãp ni infecti ⁊ tu m̃ cauẽr recusasti. Jt̃ dico ꝙ tu fusti usus illa uia uitle ł actu. uı. clã ł p̃cari o. ãme. Jt̃ dico ꝙ tu fusti usus remoto aĩo acq̃rẽ dĩ tibi fuitutis. Jt̃ dico ꝙ tu uis refic̃e ulť mo dũ dbito fuitutis. Jt̃ dico ꝙ tu tm̃ te impedit.
Jt̃ ego dico ꝙ tu portabas eã ẽtis necc̃ia ad refectõez illius uie itineris ł actus p illã ptẽ agri p quã ager meꝰ fieḃt dterior. Jt̃ dico qđ tu afferendo necc̃ia ad illã refectõez longiori uia ł itine. p fund meũ utebaris. libellus
Jn hac aũt intdc̃o ꝯcipiet actor ita libellũ. vobis dñe. cc. pot. pi. c. e. R. d. c. quia me uolentē refic̃e uiã l̃ seu actũ q̃ łꝗ habeo p fundũ ta lẽ cui fines sũt tales d iur m̃ ꝯstitutũ ⁊ dbitã impedit ⁊ phibet refic̃e. vñ neme impediat ago ꝯ ipm̃ ad hoc p pono intdũ d itine actuq; re ficiendo. ł actõez inferiũ subrogatã inloc̃ ipĩ. intdicti ꝙ ita recte ꝯcipiat libellus. dic̃. l. ff. e. l. vñ. § aĩt p̃tor. nec admitto ꝙ ponatur in libello ⁊ quãta mea intẽ nõ phiberi ipm̃ iny lo intdc̃o ꝯdẽpnari quia lic; intẽe p̃sit ꝯdẽp nare in interẽ nõ tñẽ in obligatõe. sic̃ in alijs iori intdc̃o notaui. qo. S; q̃r an illud intdũ sit aliud a p̃mo. Jta ꝙ sic̃ duo. ł sit unũ intdũ hñs duo capita. Jt̃ duo sũt intdc̃a. nã illa p̃toris sepati ponũtur in p̃o ⁊ scd̃o intdc̃o. ut dic̃. l. ff. e. l. vñ. § hoc aũt intdũ di stat a supiore. g̃ ẽ aliud. Jt̃ sũt duo quia in p̃o habeo necc̃e pbare tm̃ me usũ hoc anno ⁊ fui tute m̃ dbitã. jt̃ p̃mũ ꝯpetit p p̃ssiõe tm̃ reti nendã. Jllud aũt intdũ ꝯtinet cam̃ p̃petãs q̃dã m̃. ut ff. d intdc̃is. § quedã. quã sic̃ al' in rei uñ suffic̃ pbare me p̃cedisse n̄ ⁊ pbẽ me dñm. Jta ⁊ in hoc intdc̃o non suffic̃ pbare me p̃cedisse n̄ ⁊ pbẽ fuitutẽ m̃ ꝯstitutã. ut ff. e. t. l. uñ. § hoc aũt aliĩ dicũt unũ ẽ intdũ hñs duo capita. sic̃ ⁊ al' lex . sz una hñs duo capita hr̃ tm̃. v. capita. ut ff. ad. l. iul. d adult. l. capite ⁊ lex. uelle uc̃e una ⁊ hr̃ tm̃ tria capita. ut ff d ubis ⁊ p̃. l. gall' aquili. jt̃ ⁊ ꝯ dacõ dr̃ unita. hñs duas p̃tes. ut ff. d ꝯdic̃ ⁊ domĩo. l. h scptura. qo jt̃ q̃r in hoc scd̃o intdc̃o sił r necc̃e pbare fuitutẽ sibi ꝯstitutã sic̃ dic̃ ẽ. quid differat a ꝯfessoria. ł quid pdest illud intdũ intentare. nã in ꝯfessoria oportet ꝙ q̃ pbet fuitutẽ sibi ꝯstitutã ł testamto ł pactõib; ⁊ stipulatõib;. i. pactionalib; stipulatõib; ł lõgo tpr uł longissimo cui n̄ extet memoria. vt.

S. in hoc. e. intdc̃o notaui ut plenius hoc iuuẽtẽ d acq̃. § eque ⁊ insũt d suit. fuit. ⁊ ff. sfuit. uñ. l. ıı. ⁊ l. siquis diuturno. Jta ⁊ in intdc̃o sic̃ dict ẽ. Jt̃. h ẽ diffiã. Jnt̃ dũ d itinere actuq; p̃uato reficiendo ꝯpetit tñ tm̃ qñ quis uult refic̃e. al' aũt sp̃ln hocũ ꝯpetit ałio m̃ uolentẽ inq̃ fuitute. non ẽo intdũ loc̃ hr̃e. sz ꝯfessoria. nã si uolebas uti fuitute ⁊ ego nega bã te uolentẽ uti. tu non hr̃ebis intdũ sz ꝯfessoriã. tm̃ ⁊ ita ꝯfessoria ẽ genus quãtũ p̃tinet de itinere actuq; p̃uato. quia ubicũq; ꝯpetit intdũ ⁊ ꝯfessoriã. at ubi ꝯfessoria datur intdũ non ꝯpetit. Jntdũ aũt sp̃es ⁊ ita intdũ hr̃ loc̃ in domicilio suo tm̃. s. qñ aliquis uult refic̃e ut dũ ẽ. ut ff. si fuitus. uñ. l. loci. § siquis m̃. Jt̃ ẽ ⁊ alia diffiã. qz qñ p ponit ꝯfessoriã suffic̃ sp̃ber fuitutẽ sibi ꝯstitutã ẽẽ. sic̃ dũ ẽ. at qñ p ponit intdũ duo debet pbare. s. se usũ hoc anno ⁊ fuitutẽ sibi ꝯstitutã. ut. ff. e. l. uñ. § hoc aũt. uñ non ẽo ẽẽ utile p ponẽ intdũ cũ illa duo debeat pbare. n̄ qr sp̃aliẽ uolendo refic̃e p ponat intdũ. Jt̃ in ꝯfessoria ꝯpetit siũ aliquis p̃sideat fund suũ nõ. ut ff. si usufr. pe. l. fructuario. § ult. Jntdũ aũt nõ n̄ ei qui hoc anno fuit usus. ut dũ ẽ. ⁊ al' diffiã quilibet studiosus notare pot. qo. S; q̃r q̃r in intdc̃o isto dbet pbare aliquis se hoc anno usũ fuisse. nõ ne satisẽ re sp̃baret fuitutẽ suã ẽẽ. ut ff. si fuitus. uñ l. loci corp'. § siquis m̃ ⁊ in ff. e. l. vñ. § hoc aũt. q̃dã ubi a põita inter s. q̃dicit ius sibi ẽẽ reficiendi ⁊ ẽ. Jt̃ ⁊ aliud ubũ ꝙ ibi põitur. s. ⁊ fuitutẽ ꝯpetẽ ⁊ ẽ. ⁊ aliud ubũ. s. fieri aũt pot ut qui ł ineun di hr̃ ⁊ ẽ. Jt̃ p̃z dici ꝙ duo sũt necc̃ia ꝙ quis pbet si a p̃mo incipias. s. a q̃. ł usu. sec̃ si incipias ab al tero. s. a fuitute. nã tũ illã tm̃ pbare suffic̃. sicut ⁊ al' nulla p̃o admittitur n̄ corp' ⁊ aĩm̃ intũ inat. ut ff. d. ac. p̃. l. quẽ admod. vez ẽ si actor potest incipias. alioquĩ si ab ipo suffic̃ sol' aĩm̃. ut ff. d acq. p̃. l. p̃sideri. § inadmittenda. Jt̃ ⁊ al' di ẽ docẽ debet actor sua intẽ ẽẽ inactẽ adexhibẽd ⁊ tpr litis ꝯte. ⁊ tpr sñe. vez ẽ si ab h incipias. ali oquĩ si a tpr sñe suffic̃. ut ff. ad exhibẽn. l. ıgıtur § ult. sz huic p̃missiõi obstat ꝙ dic̃ in p̃dc̃ã. l. uñ. § hoc aũt. ff. e. t. s. alterutrũ sufficit. sz forte põitur p altero. ut ⁊ al' põitur simił sm quosdã. ff. d ł ı. flextoto. § ı. ł aliť in ꝯfessoria si noli refic̃e satis ẽ sp̃bẽ fuitutẽ ẽẽ ꝯcessã. ū. ff. si fuit. uñ. l. loci cõ p'. § siquis m̃. sz in intdc̃o h duo pbari debẽt. ut dũ ẽ ⁊ simil p̃eẽ iudicio meo agẽ intdc̃o sz tm̃ ꝯfes soria. Jnq̃ minore honere pbatiõẽ. qo Jt̃ q̃r in hoc intdc̃o sp̃bo me ẽẽ in q̃ p' uti ł itineris. ł actus q̃r habeo necc̃e pbare ꝙ fuitus sit m̃ ꝯtinua. nonne suffic̃ sola. p'. cũ ⁊ hoc al' in reb; corpo ralib; uideas. nã sp̃bo me p'. nõ habeo aliud necc̃e pbare. uł ẽ actor pbet ꝙ intendit remanet apđ me. p' ut c. d rei. uñ. l. ult. Jt̃ ⁊ hoc iud in causa li berali q̃res fauorabilis ẽ. ut ff. d reg. iur. liber tas. ⁊ p̃terea ẽ fauẽ libertatib;. ut ff d al' iudi cat. mu cã f. l. ııı. ⁊ tm̃ sip̃sido aliq̃ fuiũ ⁊ illedicem

pato

id mag. xxv. d. vel supra notavi in hoc ut debeo pbare me usuz hoc anno.

a egl.

prime dictum ut ...

se liberum habet necesse probare se liberum, nec habeo necesse probare illum esse suum cum sufficiat in sola. ut c. de probat. l. si de p. et l. vis est cum fabalibus sit causa. quia res ut c. de sacro sanc. ec. scimus. Sed ubi est ingenium quis servitutem dicat sibi deberi seu in alieno molitur et iure aliena intendit sibi illam deberi alioquin si licet res sit mea servitutem non peteret in possessione ut ff. de servit. ut p. l. si domus et ff. si usufr. peta. l. uti frui. Unde ex quo contendit quis servitutem in aliero in alieno debet eam docere probare que docere vel pactionalibus stipulationibus vel testo vel longo tempore vel longissimo sicut supra dictum est. Si servitus probatur imposita ut in rebus corporalibus sufficit in sola possessione maxime sine praeiudicio quamquam supposuit me dominum ex quo possideo quia habere aliquid necesse probare eandem ac toris intentionem non ostendit tamen nullo modo alioquin si obstaret de intentione actoris sed probaret necesse probare quia licet res illa esset sua ut ff. de rei vin. officium maxime ex quo possideo plurimorum utrumque dominus quod ap. dominum corpus exuit gentium ut ff. de aqua pl. l. i. in principio. At quando ego dico in servitutem deberi licet illam quam possideam tamen quia obstat de in tentionem adversarii sed quia predium est suum habere necesse probare servitutem tamen constitutam vel alio modo debitam et hec est causa de quis consideret actoris partes sustinet. ut infra de act. in prima columpna. Item est praedium meum cuilibet liberum est dominus meus iure servitutis non vadit possessio tamen ipsum volentem in te gri prohibere et si minatur tamen iniuriam propter quia tamen in gressus fuit illum prohibere non possum si nam prohibitionem iniu riam ut ff. de iniur. l. iniuriarum. § ult. et infra de re ... in media columpna. Item domino provocante in libertatem non est locus oppositio et unde ratio est quia est servus est in possessione servitutis et proclamat in libertatem dicens se liberum et affirma tivam proponit. Unde merito debet probare se liberum. At in servitutibus secus licet possideo et dominus praedii intentat negatoriam contra me et ego contra dicam vel est in eundem agendi cum affirma tivam proponam debeo illam probare. Quid est in illo servus est proclamat in libertatem ego nego ipsum esse liberum quia simpliciter sermone negotio tenere probare sed sufficit sola possessio. Ille autem quod dicit se liberum cum affirmativam proponit tunc ipse probare sicut de his copiose dicemus in interdictum de confessoria et negatoria. Si habes ius aque cotidiane du cende ad praedia tua et ab aliquo prohibes aquam illam ducere habes contra illum interdictum de aqua cotidiana. Rubrica de aqua cotidiana

Multa sepe habent multi iura aque cotidiane ducende ad praedia sua et ab aliis prohibentur ducere. Ideo interdictum de aqua cotidiana est proditum quod est prohibitorium et est retinende possessionis sed aliquando est resti. puta si aliquid fiat ad im pediendum quominus aquam ducere quod illud debet destrui. ut ff. e. l. i. in principio. et si labeo. Unde ad hoc ut illud interdictum competat tolle necessaria. Inprimis quod aqua illa sit co tidiana. cotidianam intelligo non que cotidie fluat sed qua quis cotidie possit ducere si vellet ut ff. e. l. i. § hoc in terdictum. Secundum quod aqua illa sit usus hoc anno non vi non clam non precario admitimus una die vel una noc te. Item si ante annum duxisti non habes interdictum. Nisi ... illum annum aque possesse fluat. ut ff. e. l. i. in principio et § quod autem septimo. Tertium quod aqua illa sit perpetua. Nul la enim aqua duci potest nisi que perpetua est. ut ff. e. t. l. i. § lo quitur. Quartum quod aqua illa ducatur ab capite et non alium. caput autem aque est unde aqua nascitur. si ex fonte ipse fons. si ex flumine principia seu fluxus quibus aqua ex flumine

ducatur. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. Quintum quod ille qui ducit aquam putet se iure ducere. sicut sciat vel putet se non iure uti non habet hoc interdictum. ut ff. e. l. i. § si sumit. et § aristo. Sextum quod in illa aqua ducenda quod non excedat ampliorem modum vel quod non ducat per aliam regionem quam solitus sit ducere. ut ff. e. l. i. § illud. Septimum quod illam aquam ducendo aliam non admisceat. alioquin non habet interdictum. ut ff. e. l. i. § illud labeo dicit. Positiones actoris. Unde in hoc interdicto faciat actor tales positiones. Ego dico quod aqua que exit de tali fonte vel flumine est cotidiana quia cotidie potest fluere. Item dico quod illa aqua sum usus hoc an no sine vi clam vel precario. Item dico quod ego sum hoc anno illa aqua saltem uno die vel una nocte. Item ego dico quod aqua illa semper est perpetua i. nullo tempore desiccatur. Item ego dico quod aqua illa oritur a tali fonte vel a tali flumi ne. Item dico quod ab illo fonte vel flumine aquam duco. Item dico quod ego duco aquam illam quia credo iure servitutis uti et iure meo. Item dico quod quanta duco sicut et prius duce bam. Item dico quod illam aquam per eundem locum duco sicut et du cere solebam. Item dico quod illam tamen aquam quam ducere eram solitus duco sine alia. Positiones rei.

Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod aqua illa cur rit tamen in yeme et in estate siccatur. Si hoc confitebitur actor absolvetur reus quia aqua non est cotidiana nec perpetua. Item dico quod aqua illa usus est tantum tamen si hoc confitebitur actor succumbet quia situs tamen fuit usus quod non ipse. Item dico quod illa aqua fuisti usus vi clam vel precario ante. Item dico quod aqua illa quam ducis a tali loco ducis. Item dico quod locus ille est tamen re motus a fonte vel a flumine unde aqua illa habet ini tium. Si hoc confitebitur actor succumbet quia non ducit aquam a capite. Item ego dico quod tu scis seu credis te contra ius et iniuste aquam illam ducere. Item dico quod aquam illam ducis per aliam regionem quam hoc anno duxeris. Item dico quod tu hanc aquam ducendo aliam aquam admisces. In hoc autem interdicto concipiet actor talem libellum. Libellus. Vobis domine .. pot. pl. conquerit. R. de ... quoniam prohibet ducere aquam per fundum talem cuius fines sunt tales sicut illam a quam duxi hoc anno non vi non clam non precario. Unde ne me impediat seu prohibeat ago contra ipsum et ad hoc propo no interdictum de aqua cotidiana vel actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti quod recte concipiatur libellus dicit l. i. ff. e. l. i. in principio. Quidam tamen apponunt in libello et petunt interesse condempnari peto et ad hoc propono praedictam iura et probant hoc. ut ff. e. l. i. § praeterea. Sed non credo quod possit pe ti per interdictum licet in illis possit condempnare iudex sicut in superioribus interdictis notavi. nec obest. § ille praeterea. quia ibi propter factum tuum amiseram ius aque ducende. Unde quia in hoc casu est restitutorium ideo in restituere illud inter esse Nota secus in illo. § quoniam interdictum durat sicut in tute in debita aque ducende amissa maxime cum interdictum sit annualia dico quod non pervenit ad violentum. ut ff. de interdictis. l. pe. et futuris non admittatur nisi x. annis admittimus. ut ff. de usuc. sequitur. § ... ... tunc si aquam duxi hoc anno futuro non annu ... si non est ducta interdictum non competit. Sed tempore illarum legum fuerat biennio amittebatur sicut et dominia rerum immobilium. ut insti. de usuc. in principio. licet hodie tempus sit prorogata. Unde ita dicas quod ius fuit constituta supra inter dictum et ideo interdictum est perpetuatum actio tamen possessorium

petens ē annua ⁊ sic fiet ꝯdēpnatō interdicto ha
bita rōe futuris annis. sic ⁊ al' dico quitesceat
hoīem usucaptū post rei uī̄ intentatā. ut ff. d
rei uī̄. l. si post acceptū iudiciū. nec obstat si op
ponis ꝯtestata lite sup interdicto q̄ uideatur actio
ꝑ futuris ꝯpetens ꝑpetuata. nonē uer; nā in
terdictū q̄d dā ē pparatoriū ad ꝯtessoriā que ꝑ
futuris ꝯpetit. uī̄ ꝑ ea non ꝑpetuatur ꝯtesso
ria ꝑ litis ꝯte. sup interdicto. sic nec ꝑpetuatur rei
uī̄. l. ꝯte. sup actōes ad exhibend' ut ff. ad ex
hiben. l. uit. q̄ questiū ⁊ ita B. dūs. m̄s. R. S;
uidetur mirabile q̄ m̄r dūt ꝯpetat ꝑ usū aque
cotidiane ducte ꝑ nocte unā l' die. quom̄ uni
quā uis ꝑs; m̄ queri. R. ꝯtrā adeum ꝑ. nonre
fert quo tp̄e quis ul' quāto utr utatur s; an uta
tur lic; quo ad petitoriū illud ꝯsideretur. sicut
⁊ al' habes interdicto d' itine actuq̄ ꝑuato q̄ ꝯ
petit si tu usus fuisti. xxx diebus. ut sup̄ nota
ui. qo. ite q̄r quia non uidetur q̄ sit hoc interdic
alicui utilitatis. ecce enī dūs intentat negato
riā ꝯ ubi ille h̄ necesse ꝑbare d' iur suo quali
ē. sic ꝯ fuitus ꝯstituta. al' hoc interdict ul' immo
dico ul' in illo sibi ꝑficiet quia ius utentis lic;
aliquis ꝑsidat necesse h̄ docere d' iur suo. ut
inst' d' act. infra colum. R. dic ut notaui. s. d' in
t dicto d' itine actuq̄ ꝑuato. In hoc ē ꝑdest q̄
aut ē ius. futuris ille quiuult ducē aquā aut
non. sic ius. licet agatur ꝯ eū negatoria caue
bitur q̄ non impedietur ducē aquā q̄ ita diu d'
iur suo ꝑbauit. Si aūt nō sit ius cauebit ipse
quipetit futuris q̄ illa futurit nō utetur quā
diu d' iur suo ꝑbet sin̄ ꝑuditio futuris ant
tende. ut ff. e. t. l. sid ita. qo. ite adhuc
queritur dict ē. s. in hoc interdicto q̄ in eode m̄
⁊ loco debet quis aquā ducē. alioquī ꝑs; impu
ne ꝑhiberi. ut lex uelle ꝯiū. ff. e. l. uit. nā ibi
d' ꝑ quacūq; ꝑte fundi pōt riuū facē ille q̄
h̄ ius aque ductus. dū m̄ aque ductus non
in fi ... ⁊ ff. e. l. i. illud q̄ non d'bet ducē
aquā ꝑ aliā regionē. R. l. uit. loquit̄ qn̄ alicui
d' iur ꝯpetebat futuris ⁊ ideo pōt riuū ducere
ꝑ qua ꝑte fundi uelit sub audi ab initio ꝑ qua
aūt elegit non ducet ꝑ alias ꝑtes. ut ff. d' futur.
sicut. at. l. i. illud loquitur qn̄ ius aque duc
tus iā non ꝯpetebat s; tm̄ erat usus un̄ ꝑ a
liā regionē non duco ⁊ sic si recte ꝯsideret
ꝯs ē inutroq; ꝯsiderato iuxō sicut dict est.

Si h̄es ius ducendi aquā estiuā ad locū tuū; ⁊
ab aliquo impediaris h̄es ꝯ eū interdictū d' aqua
estiua. R. d' aqua estiua.

ver. quia ꝑ aquā que estate tm̄ ducitur ē
ꝑditū aliud interdict d' aqua estiua. Ideo dea
uidamus. sic aliquis duxit aquā in ꝑori esta
te ⁊ m̄ uult ducē s; impeditur ab aliquo h̄
illud interdict d' aqua estiua. ut ff. e. l. i. d'
in aūt ꝑtor. un̄ ad hoc ut illud interdict ꝯpetat
ꝑ sunt necessaria. primus q̄ aqua illa sit cotidiana. nā
q̄ estiua cotidiana differt usu non iur. ut ff.
e. l. i. cotidiana. Secundū q̄ illā aquā duxerit
in ꝑori estate hoc ē non in ista estate s; in ꝑceden
ti. aliquī s; in hac estate locū h̄ utile interdict
d' aqua estiua. ut ff. e. l. i. q̄ aūt duxim. ⁊ ꝯ
qui hac estate. que estas durat. vi. mensib; s. q̄
incipit ab equinoctio uernali ⁊ finitur equinocti
o autūpnali. ut in ꝑdō. d'. aliatꝑa sūt ye
mis ut patet. mensib; illis. festū clemētis yemis
capd' ē oriens. cedit yems retro cathedrato sy
mone petro, ver fugat urbanus, estatē sympho
rianus. ꝑ q̄ restat autumni quā ꝑstat. bndi
xi q̄ aqua estiua d'bet ee cotidiana nā oīs a
qua que d' estate currere pōt ē cotidiana. oīs
enī aqua que currit in estate currit ⁊ in yeme
s; non ꝯuertitur. multe enī aque currūt in ye
me que d' estate siccantur. Tertiū q̄ du
xeris saltē una nocte l' die. sic ⁊ in sup̄iori i
terdicto dixi. cū aqua differt a cotidiana non iur
s; usu. ut dict ē. ⁊ oīa que ibi dixi hic repetas
quartū q̄ duxeris. nō ui. nō clā. nō ꝑcario. ut
ff. e. l. i. ꝯ d' in aūt ꝑtor. positōes actoris.
Un̄ in hoc interdicto actor faciat tales pōitōes. Ego
dico q̄ illa aqua que ē in fonte tali seu flumine
ē cotidiana quia cotidie fluit l' ꝑs; fluere. ite
ego dico q̄ illa aqua ego fui usus ꝑori estate.
Ite dico q̄ duxi illā aquā saltē una nocte l' die.
Ite ego duxi illā aquā sine ui. clā. ul' ꝑcario duxi.
Ite ego duxi ab illo loco un̄ oritur aqua. Ite
ego duxi credens me ius h̄re. d' oīā ꝯfessiones
⁊ oīa que desiderantur in sup̄iori interdicto ꝯsid
rantur ⁊ hic. positōes rei.
E ꝯūso reus faciat tales pōitōes. Ego dico q̄ h̄
aqua i estate siccatur. Ite dico q̄ iam sunt du
o anni q̄ aquā illā duxisti. Ite dico q̄ duxisti
aquā illā. ui. clā. ul' ꝑcario ante. Ite dico
q̄ tu duxisti illā aquā credēs te ius non h̄re.
In hoc aūt interdicto ꝯcipiet actor talē libellū.
Vob dn̄e. oz pōt. pt. ꝯ. R. d' ꝯ. libellus
qui me ꝑhibet ul' impedit ducē aquā estiuā
ad fundū meū ad irrigandas teneras cucumellas
ul' centeolas. ul' fasiolos ul' alia ubi aquā illā du
xi ꝑori estate. un̄ ne me impediat ul' ꝑhibeat
ago ꝯ ipm̄ ad hoc ꝑpono interdict d' aqua estiua
ul' actē in factū sub rogatā in loc̄ ipl' interdicti. q̄ ita
recte ꝯcipiatur libellus. dic l. ff. e. l. i. ꝯ d' in aūt
ꝑtor. Si aūt in ꝑori estate non duxisti s; in hac e
state ⁊ impediris ꝯcipies libellū m̄ ꝑdō. ut illud
tantes qui me impedit seu ꝑhibet ducē aquā si
cut hac estate duxi. un̄ ne me impediat ago ꝯ
ipm̄ ꝑpono interdict utile d' aqua estiua l' actio
nē utilē in factū sub rogatā in loc̄ ipl'. q̄ ita recte
ꝯcipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. qui hac
estate. qo. S; q̄r q̄r in hoc cū ꝯpetat utile
⁊ non directū. R. qui ꝯnā loc̄ h̄ ⁊ illa d'fluit.

pretor e dixit. uti aquam duxisti priori estate. ut ff. e. l. i. § deinde ait pretor, at iste duxit hac estate et non priore et ideo uerba concordant / uerba destituit. ut in eade l. § quod autem, et § qui hac estate et al' ubi sinam loc' hr / loc' hr uti lus ex quo uti destituit. ut ff. si aqua. pau. fe. di. l. plt.

qo. item queritur quare illud interdictum fuit factum cum sufficeret primum. sic aliud. sed cum aqua estiua et cotidiana non iure di ster s; usu. ut ff. e. l. i. § cotidiana. sed ideo fuit factum quia in speciali casu loquitur .s. quando aliquis uult ducere aquam quam in estate duxit, et est differentia inter se quantum ad effectum ut ff. e. l. i. § quod autem. licet omnia que requiruntur in isto requirantur in alio, ut dictum est. fuit autem istud ideo inuentum quia utile erat aquam ducere in estate propter ortos irrigandos et ea que arescunt. nec faceret uim in illo quod dixi ad irrigandum quia non habet locum interdictum aliter / immo habet / nam et si alia de causa duxerit aquam nichilominus competit interdictum. ut ff e. l. i. § idem labeo scribit et supra pretor.

qo. item queritur an interdictum de aqua cotidiana competat in eo casu quo competit interdictum de aqua estiua. uideretur uideretur quod sic quia generalius sit generalius istud speciali. sed non puto quia doli clausula non pertinet ad ea de quibus specialiter cautum est. ut ff. de v. obli. l. doli et ar. ad idem ff. de penu. l. sabino.

Si tu ducis aquam per castellum .i. per receptaculum ... et impedias illam aquam ducere. hoc contra eum interdictum de aqua ex castello ducenda. rubrica. de aqua ex castell. ducenda.

Sed quia aliquando aqua ducitur ad predium alicuius uel domum ex receptaculo illo quod aquam publicam suscipit quod uocatur castellum ideo proditum est interdictum de aqua ex castello ducenda. unde si aliquis habet ius aque ducende uia ex castello et prohibeatur ab aliquo illam aquam ita ducere habet hoc interdictum de aqua ex castello ducenda. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis quod ius aque ducende sit ei concessum ab eo qui concedere potuit. puta ab imperatore uel senatu. nulli enim aquam ducere ex castello .i. ex receptaculo quod aquam publicam suscipit conceditur nisi sibi a principe uel senatu conceditur. ut ff. e. l. i. § ss interdictum necessarium et ff. de fluminibus. l. quominus. Secundum quod uiolentia ei inferatur. aliter non competit ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. Tertium quod de nouo uult ducere ex illo receptaculo seu castello quod tu caueas nomine dampni infecti uicinis. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. infra. § Quartum quod receptaculum ex quo aqua ducitur sit tale quod aquam suscipiat publicam. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum necessarium et istud nota quod licet predicta interdicta .s. de aqua cotidiana et de aqua estiua sint personalia istud tamen interdictum respicit causam persone quia si tibi concessum fuit uel assignatum ius a principe uel a curatore / habes tu hoc interdictum non autem habes licet usus fuisti uel usus fuisti tempore tanto cuius non esset memoria. ut ff. e. l. i. § sult. et l. hoc iure. § ductus aque et sic quod ille intelligitur de ductu aque a flumine publico ex certo si alium ducatur aqua et habet continuam causam querit seruitus illa longo tempore. ut c. de serui. l. ii. Quartum est necessarium quod ille qui uult ducere / ducat ita quod

uicinis non noceat. ut ff. e. t. l. hoc iure. § ex flumine. princeps enim qui concedit alicui ut ducat aquam uidetur concedere sine dampno aliorum. ut et al' ff. ne quid in loco pub. l. ii. § merito, rescripta enim principis et priuilegia sine aliqua iniuria concedi solent. ut c. de emanci. l. nemini.

Positiones actoris.

Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego dico quod in tali loco est quoddam receptaculum in quo colligitur aqua publica. Item dico quod locus ille uocatur castellum. Item dico quod dominus imperator uel senatus concessit michi ducere ex illo loco. Item dico quod tu me prohibes illam aquam ducere. Item dico quod quando uolui aquam ducere uolui tibi satisdare nomine dampni infecti. Item dico quod illam aquam duco et uolo ducere sine dampno alicuius uicini.

Positiones rei.

Contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod locus ille in quo illa aqua recipitur est priuatus. Item dico quod tu non uis aquam seu uis ducere sine omni priuilegio principis uel senatus. Item dico quod quando tu uoluisti ducere aquam ego petii ut caueres michi nomine dampni infecti et tu recusasti cauere. Item dico quod tu uis ducere aquam cum incommodo meo et uicinorum meorum. Item dico quod tibi non infert uiolentiam. In hoc autem interdicto talem faciat actor uel ita libellum.

Libellus.

Vobis domine h. pot. pi. conqueror .c. R. de c. qui iniuste prohibet me seu impedit ducere ex castello .i. ex illo tali receptaculo quod continet aquam publicam ex quo loco uis est michi seu competit aquam ducere. unde ne me prohibeat ago contra ipsum ad hoc et propono interdictum de aqua ex castello ducenda uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod in directo conceptum libellus. dic l. ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. qo. sed queritur nam non uidetur quod illud interdictum habet locum. nam ipsa est ratio in illo interdicto quod aliquis non ducat aquam publicam sine licentia principis. ut supra dictum est. sed probo quod etiam sine licentia a principe possum aquam publicam ducere. nam omnia flumina publica sunt. ut ff. de fluminibus l. i. § ii. et iii. et tamen possum mea auctoritate ducere aquam dummodo imperator seu senatus non prohibeat. ut ff. e. t. l. quominus. sed bene uerum est quod non possum ducere aquam ex flumine publico sine principe sed aquam publicam .i. publico usui destinatam .i. usui rei publice non possum ducere sine priuilegio principis. ut ff. de fluminibus. l. quominus. et in hoc casu attende quod dicit hoc interdictum de aqua ex castello ducenda .i. ex eo receptaculo quod aquam publicam suscipit. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. uel aliter puto loquitur forte hoc interdictum. habeo predium meum uel domum iuxta flumen uel riuum inter predium seu domum meam est uia publica. uolo ducere aquam super uiam publicam ad predium uel ad domum meam et sic facere castellum quoddam .i. receptaculum quod suscipiat illam aquam publicam. certe hoc non possum facere sine mandato principis. quod ita sit intelligendum illud interdictum. dic l. ff. de aqua plu. ar. l. si in loco pub. § sin autem. uel ita pone exemplum habeo domum meam ex una parte uie publice et aliam domum ex alia / uolo facere pontem inter utramque domum ut recipiam aquam pluuialem

ale per cisternam / et itafacere castellum . i. receptaculum quo recipiam aquam pluvialem / certe non possum facere sine licen tia principis . nam potest supra viam publicam facere nul lo gravante . ut ff. ne quid in loco pub. fiat . l. ii. § item tantum . et ad hoc facit . l. ff. e. l. i. § permittitur. Si tu

Si tu aliquem rivum per quem aquam ducas et purgare vis impediris ab ali quo aquam ducere habes contra illum interdictum de rivis. Rub. de rivis.

Si aliquis alienum habet rivum per quem rivum ducat aquam / et prohibetur ab aliquo ne ducat . vel vult reficere rivum illum et purgare et ab aliquo prohibetur . Ideo proditum est in terdictum de rivis . ut ff. e. l. i. in prin. (Idem est et si aliquis habet rivum specus vel septa in flumine . vel habet incile . vel habet pute um / vel vult ducere aquam vel reficere vel purgare / si ab ali quo si ab aliquo prohibeatur / habet hoc interdictum de rivis . ut ff. e. l. i. in prin. (Quomodo autem ista differant inter se / ad tende . Rivus est locus per longitudinem depressus quo a qua decurrit (Specus est ex quo aqua despicitur . i. quando aqua ducitur per locum coopertum . ut ff. e. l. ii. in prin. unde et spectacula dicuntur. (Septa sunt que ponuntur ad incile fluminis aque derivande vel compellende causa sive lignea sive lapidea vel de alia materia ad continen dam aquam et transmittendam (Incile autem dicitur locus iuxta flumen et dictum est quia inciditur lapis vel terra unde primum aqua ex flumine agi ducique possit . sic hec ex planantur . ff. e. l. i. in prin. § rivus . et § specus . et § septa et § incile (Unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria . (Inprimis quod rivus ille sit factus causa du cende aque . ut ff. e. l. i. § aquam . (Secundo quod illo rivo sit usus hoc anno vel in priori estate . ut ff. e. l. i. in prin. § hoc interdictum . (Tertium quod sit usus non vi . non clam non precario . ut ff. e. l. i. § i. et § hoc interdictum . (Quartum quod aliquis te prohibeat volentem ducere aquam vel reficere vel purgare illum rivum ut ff. e. l. i. in prin. (Quintum quod in eo modo ducere et per eundem locum sicut duxit hoc anno seu priori estate . aliquem impu ne prohibetur . ut ff. e. l. i. § si quis terrenum . et § si si eundem . (Preterea novum canalem vel fistulas ponere poteris in rivo licet non habueris dum modo non in agro mo detur ager illius per quem aqua ducitur . ut ff. e. l. de rivis . § si quis novum (Et est sciendum quod licet nuntietur novum opus illi qui voluerit reficere rivum non valet nun tiatio quominus possit reficere . licet per negatoriam possit pro hiberi . ut ff. e. l. de rivis . § si quis rivum . nec facio differen tiam sit rivus in publico an in privato sive sit rivus aque frigi de vel calide . nam et privato per quem aqua ducitur in va poribus balneariis locum habet hoc interdictum utile . ut ff. e. l. de rivis . § hoc interdictum . utile autem ideo datur quia actiones directe ubi acta deficiunt . sicut sepe dictum est. Quo

Sed illud queritur . volo reficere rivum adversarius intentat contra me negatoriam sive ego a refectione prohibendus . vide retur quod sic . ut ff. e. l. de rivis . § hoc interdictum . sed contra videtur quod non sim repellendus . quia et nuntiatio novi operis impune contempnitur . ut dictum est / et quia interest rei publice . rivos refici ne homines siti moriantur . ut ff. e. l. ult. (Ex autem ille qui vult reficere est in possessione il lius rivi / et tunc non credo eum prohiberi per negatoriam quominus reficiat . an non sit in possessione et tunc credo eum pro hiberi . ut distinguit lex . ar. ff. de aqua coti. et esti. l. si de itinere / in meo casu quando rivus ille esset necessarius pro siti . tunc enim non secundum distinctio possit credere ipsum posse reficere / et si negatoria ab adversario intenditur . unde quid dicit.

i. e. t. de rivis . § si quis rivum . quod posset eum prohibere per negato riam attende hoc verum esse quando non possum eam volebat refice re . pro siti . Unde in hoc interdicto actor tales faciat positi ones . po. actoris. (Ego dico quod rivus talis cuius fines sunt tales est factus causa aque ducende . (Item dico quod per illum rivum duxi aquam hoc anno / vel hac priori estate (Item dico quod illam aquam duxi sine . vi . clam . vel precario (Item ego dico quod tu prohibes me volentem uti aqua illa seu volentem reficere (Item ego dico quod eo modo et loco volo du cere predictam aquam (Secundo et confessiones possunt fieri quando a liquis vult ducere aquam per specum vel septa vel de puteo vel et ad balneum per cuniculos sicut supra dixi et ff. e. de rivis . Et contra reus faciat tales positiones po. rei .

(Ego dico quod rivus ille est minus ydoneus ad suscipien dam aquam . si hoc confitebitur actor . absolvetur reus quia / ratione causa aquam recipiendam sicut supra dixi . (Item dico quod per illum rivum iam sunt duo anni quod tu desiisti ducere a quam si hoc confitebitur actor succumbet quia iam non duxit hoc anno vel priori estate (Item dico quod tu aquam il lam duxisti . vi . clam . vel precario . ante si hoc confitebitur actor succumbet quia amodo male est usus . (Item ego dico quod tibi tamen te prohibui volentem ducere aquam vel reficere (Item dico quod alio modo et alio loco volebas ducere aquam quam consueveris ducere. libellum.

In hoc autem interdicto actor concipiet ita libellum . Vobis domine . h. pot. pi. conqueror . R. de co. qui me prohibet et in pedit ducere aquam per rivum . vel septa vel ducere aquam de puteo sic priori estate vel hoc anno duxi vel reficere . unde ne me impediat vel prohibeat ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum de rivis vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod sicut concipiatur libellus . dic. l. ff. e. l. i. in prin. Quo

Sed illud queritur quando concipio libel lum ut ducam aquam per septa vel specum vel cuniculum vel de puteo . an recte proponatur in libello interdictum de rivis. Et forte quod sic . cum nomen rivi sit quoddam generale et omnia predicta sub se comprehendat . (vel si velles dicere proponeres in libello interdictum de specu quando velles agere de specu / vel in terdictum de septa . vel interdictum de puteo quando velles agere de septa vel de puteo vel quando vis agere pro aliis (dicas propono utile inter dictum . de rivis . ut ar. ff. e. t. l. hoc interdictum . § hoc inter dictum . Si aliquis habet usum auriende aque de fon te de puteo vel piscina vel lacu et ab alio impeditur / habet interdictum contra illum interdictum de fonte et si vult reficere puteum vel fontem et ab alio impeditur habet interdictum de fon te reficiendo. Rub. de interdicto de fonte reficiendo.

Sepe contingit quod aliquis habet usum hauriende aque de fonte de puteo vel de piscina vel de lacu et ab alio impe ditur uti ideo proditum est interdictum de fonte / et quia aliquando quis vult reficere fontem puteum piscinam vel lacum quorum aqua utitur et ab aliquo prohibetur reficere vel purgare ideo fuit proditum interdictum de fonte reficiendo . ut ff. e. t. l. i. in prin. et § de in ait pretor / et licet . dominus . Jo. fecit duos circulos in arbore actionum de istis duobus inter dictis / ego tamen coniunxi de utroque tractatum propter connexita tem . quia que desiderantur in uno et in alio preter quam quod pro interdicto requirit usum . Secundum requirit refectionem . Unde ad hoc ut ista interdicta competant tot sunt necessaria (In primis quod fons sit seu puteus lacus vel piscina (Secundum quod in illis sit aqua viva . aliogin non habet locum istud interdictum ut ff. e. l. i. in prin. et § hoc interdictum de cisterna (Terti um exigitur quod aliquis te prohibeat . ut ff. e. l. ii. § hoc interdictum.

loc. hic . : hic locus.

locum habet. Et habet locum siue quis prohibeatur aurire aquam siue pecus appellere. ut infra eodem §. Quartum est quis uelit purgare fontem lacum puteum seu piscinam ut ff. eodem l. i. § deinde. Quintum quod ille qui uti uoluit usus fuit usus hoc anno non ui non clam non precario. ut ff. eodem l. i. in principio et § deinde. Sextum quod ita quis utatur uel purget quemadmodum consuetus est uti seu purgare. ut ff. eodem l. i. § hoc interdictum eandem. siue enim uelit quis purgare fontem suum corrigere aquam fontis ne effluat uel dilatatur competit et hoc interdictum ut ff. eodem l. i. § ult. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod in tali loco cuius fines sunt tales est fons puteus seu lacus uel piscina. Item dico quod in illis est aqua uiua. quod est faciendum hanc confessionem. quia si non sit aqua uiua sicut in cisterna non competit hoc interdictum. ut ff. eodem l. i. § hoc interdictum de cisterna. Quid autem si sumus in partibus illis ubi aqua uiua non inuenitur sed tantum cisterne et ubi aqua uendi et emi solet sicut est in apulia plana in quibusdam locis et ut ff. de alimentis et ci. leg. l. ult. volo purgare cisternam uel uolo aurire aquam et uti aqua illa sicut fui usus hoc anno non ui non clam non precario. Hic credo utile interdictum de fonte locum habere quia cisterna cum quadam similitudine constituitur. et quod denegatur interdictum de cisterna ff. eodem l. i. intelligas denegari directum. Item ego dico quod tu prohibes me uti illa aqua uel reficere fontem illum uel appellere oues ad haustum aque. Item ego dico quod ego fui usus hoc anno illa aqua sine ui clam uel precario. Item ego dico quod ego uolebam uti sicut fui usus. Contrarius faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod in tali loco fuit fons sed desiit esse. Si hoc confitebitur actor succumbet. quia non inuenitur fons pro quo interdictum competat. Item ego dico quod in illo loco est aqua collecta de imbribus. Si confitebitur actor succumbet quia non competit illud interdictum nisi pro aqua uiua ut dictum est. Item ego dico quod tu [illegible] te prohibui uti aqua illa uel purgare fontem. Item ego dico quod tu usus fuisti aqua illa hoc anno ui clam uel precario a me. Item ego dico quod tu uis uti illa aqua seu purgare fontem in alio statu et alia forma uel modo quam fuisti usus. Item ego dico quod tu uis nouas querere seu aperire. In hoc autem interdicto concipiat actor ita libellum. Libellus.

Uobis domino h. potestati pi. conqueritur R. de c. quod me prohibet uel impedit uti aqua de fonte lacu puteo uel piscina tali cuius fines sunt tales qua aqua usus sum hoc anno non ui non clam non precario. unde peto ne impediat uel prohibeat uti illa aqua sicut hoc anno usus sum. ago contra illum ad hoc propono interdictum de fonte uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. eodem l. i. in principio. Si autem uis concipere libellum pro reficiendo fonte. dicas ita. Libellus. Uobis domino h. potestati pi. conqueritur R. de c. quod me prohibet uel impedit purgare fontem uel reficere piscinam uel lacum uel puteum cuius fines sunt tales. unde peto ne impediat me purgare predictam sicut mihi est ius purgandi et usus sum hoc anno non ui non clam

non precario. ago contra ipsum ad hoc propono interdictum de fonte restituendo uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. ff. l. ff. eodem l. i. § deinde. Quod est contra illud quod in libello ponitur scilicet sic usus hoc anno. Quid si non in hoc anno sed alio fui usus. numquid locum habet hoc interdictum. Et non puto maxime cum omnia interdicta sint annalia. Ideo quod non subueniunt ad uiolentiam uel ad prohibitionem. licet de his que peruenerunt perpetuo competat. ut ff. de interdictis. l. pe. Item quero. Ideo quod dicitur usum hoc quero quot diebus debeo hoc anno esse usus. utrum per totum annum an per mediam partem anni. Et idem puto quod in interdicto de itinere actuque priuato notaui. Si uis cloacam tuam purgare et ab aliquo impediris. Item si uis cloacam de nouo facere et ab aliquo prohiberis. Item si aliquis immisit cloacam uitio [illegible] illud interdictum de cloacis. Rubrica de interdicto de cloacis.

Quia multotiens aliquis uult reficere cloacam suam uel purgare et ab alio prohibetur. Ideo proditum est interdictum de cloacis. Idem est si aliquis uellet cloacam de nouo facere et ab alio prohibetur. Item et quia sepe aliquis immittit in cloacam meam aliquid quod immitti non debet uel quod immissum cloacam impedit. Ideo proditum est interdictum restitutorium quo iubetur auferri quod immissum est. et sic primum prohibitorium. secundum restitutorium. ut ff. eodem l. i. § i. et § deinde. et l. ult. et licet uideatur trebatio et [illegible] ex quo de cloacis tracto [illegible] stercorosus et cuius tamen preualuit [illegible] ut ff. de actionibus empti l. fundi § ii. tamen nichilominus de cloacis tracto quod tractatur de cloacis ad salubritatem et tutelam ciuitatis. [illegible] celum pestilens et immundum faciunt immunditie cloacarum. Ideo est et si non reficiantur. et huic rei sic et ego [illegible] trebatius ulpianus quemadmodum dixit. l. i. de cloacis et etiam [illegible] uenuleius post dictum trebatii quemadmodum dixit l. ult. de cloacis. quod ita sit utilitas maxima dicit lex. ff. eodem l. i. § curauit. unde licet dominus Jo. fecit duos circulos in arbore actionum. de his duobus interdictis non unicum fecit interdictum causa breuitatis. Ut ad hoc ut competant ista interdicta tot sunt necessaria. Inprimis quod sit cloaca. Est autem cloaca locus cauus per quem colluuies quedam fluit ut ff. eodem l. i. § cloaca. Secundum quod aliquis prohibeat te purgare cloacam tuam uel reficere. uel si aliquid est immissum per quod usus cloace impediatur quod remoueatur. ut ff. eodem l. i. in principio. Tertium quod ille qui uult reficere uel purgare caueat uicino de dampno infecto. ut ff. eodem l. i. § i. et § si quis purgarum. Item illud nota quod habet locum aliud interdictum si quis uelit purgare ipsam cloacam suam fistulas seu meatus seu tubum id est foramen cloace unde purgatur colluuies aque. ut ff. eodem l. i. § cloace. Item et nota quia et si aliquis habet usum cloace ui clam uel precario quod non nocet sibi. Item et si inducetur nouum opus competit post nuntiationem. ut ff. eodem l. i. § hoc interdictum quod primum et § si quis purgarum. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris. Ego dico quod inter me et te in loco tali est cloaca. Item ego dico quod illam cloacam ego uolebam reficere uel purgare.

Item dico quod tu me prohibuisti. Item dico quod ego uolui
cauere nomine damni infecti et nolo. Item dico quod tu immisi-
sti tale quid per quod usus cloace mee impeditur. Contra-
rius faciat tales positiones. **po. xxi.**

Ego dico quod inter me et te in loco in quo dicitur constitu-
ta est in futurum. scilicet ut nichil posses ibi prohibere. Si hoc con-
stabit actor absoluetur reus. Item dico quod quando uole-
bas reficere uel purgare cloacam quod ego peti a te ut
caueres mihi nomine damni infecti. Item dico quod tu cauere
mihi recusasti. Item dico quod tu tamen te prohibuit. Inhibitum autem
interdicto concipiet actor ita libellum. **libellus.**

Vobis domine h. potestati pi. conqueritur R. de co. qui prohibet me pur-
gare uel reficere cloacam meam que est in loco tali inter
me et ipsum. unde nemo prohibeat uel impediat. ago contra
ipsum. ad hoc propono interdictum de cloacis. uel actionem
in factum subrogatam illo loco ipsius interdicti et ita concipies libe-
llum quando uis purgare uel reficere. Si autem aliquid immisit
per quod impeditur usus cloace dicas ita. **libellus**

Vobis domine h. potestati pi. conqueritur R. de co. qui in cloacam que est
inter me et ipsum in loco tali immittit talia per que
usus meus in cloaca illa impeditur. unde contremoue
ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de cloacis. uel
actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. quod ita recte
concipiatur libellus utrumque dicit l. ff. e. l. i. in principio. **qo**

Sed quero. nam non uidetur quod locum habeat ista interdicta nisi potest li-
bellus concipi. nam aut competit mihi ius habendi cloacam
aut non. in primo casu si uis mihi competit possum prohibere illum
qui me impedit reficere uel purgare uel aliquid in-
mittit per negatoriam. uel possum habere confessoriam ad uin-
dicandam illam seruitutem libere. ut ar. ff. de ui et ui
ar. l. i. deinde. Si non ui et clam ad quid ergo habeo illud in-
terdictum. Item si non competit mihi ius non ne ille potest me
per negatoriam prohibere quod non sit mihi ius inuitas
edes. uel in communi solo aliquid eo inuito immittere. ut
cum iure communi melior sit condicio prohibentis. ut ff. com.
di. sabinus. Item eo. uidetur quod et si ius non habeat quod
nichilominus possit facere cloacam. nam in hoc interdicto
est si quis utatur. ui. clam uel precario quod nichilominus
habet interdictum. quod in aliis interdictis secus est. ut supra no-
tauimus. ut ff. e. l. i. Si hoc interdictum. Et utroque casu
potest intelligi siue habeat ius siue non. sicut habet ius et con-
petit sibi per confessoriam nichilominus habet hoc interdictum.
quod quia confessoria petitorium continet hoc autem posses-
sorium et hoc uide in fructuario nam licet habeat confes-
soriam nichilominus tamen habet interdictum uti ui. ut ff.
de ui. et ui. ar. l. i. deinde. Si unde ui. Si autem non habet
ius est sibi utile et necessarium hoc interdictum. sufficit
est sibi qualis qualis possessio. Si moueatur aliquis quia
pretor fecit mentionem in interdicto de hoc uerbo pertinet unde
uidetur quod pertinet solum ubi dominii uel quasi uel iure utitur.
ut ff. de uer. sig. l. uerbum pertinere. Sed pretor exponit istud
uerbum ut illud uerbum pertinet non extenditur ad
dominii uel quasi uel iuris. sed extenditur ad factum scilicet per-
tinet. i. diriguntur peruenit extendit. ut ff. e. l. i. Si
quod ait pretor. **qo.** Sed illud quero an liceat mihi cloacam

de nouo facere inter edes meas et tuas te inuito et con-
tra te. seu uindicare nouum opus possim illam nunciare
omnem contemptione. Et utrumque. ut ff. e. l. i. Si quis purga-
ti et l. ult. dominum si inuita plus uelis cloacam facere quod
facias permittendo illo cum maior publice cura committitur
ut caueatur. ut ff. e. l. ult. **Sicut tuam concessisti a-**
licui precario et ille non uult rem illam restituere
te habens interdictum de precario contra illum. Rubrica de interdicto
de precario.

Quia sepe et multotiens res conceduntur in precario
et tota die de facto illud frequentatur. ideo de ea indagans
unde si aliquis rem suam precario alicui concedit potest eam
recuperare per interdictum de precario. ut ff. e. t. l. i. **qo**

Sed quero quid differat iste titulus a titulo commodati
In primis quia precarium ad certum tempus non constituitur. immo
si ad certum tempus conceditur et post tempus durat precarium.
ut ff. e. l. in rebus. Si meminisse. commodatum autem
semper ad certum tempus conceditur. ut c. e. t. cum quis tempus.
Item precarium conceditur sine aliqua prefinitione certi usus.
puta quia dico concedit rem istam in precario. commoda-
tum autem semper ad certum usum uel locum puta commoda mihi e-
quum tuum usque ad uillam uel ancillam ut faciam cenam
in domum uel tabulas ut inde faciam mihi cauere de debito
rem. ut c. e. t. l. cum quis tempus et ff. commo. in commoda-
to. Si i. et ii. et l. in certo. Item commodatum ante tempus reuo-
care non possum. ut ff. commo. l. in commodato. Si sic autem.
precarium autem ante tempus reuoco et si pactum sit appositum
ut usque ad pascha habeas tamen ante pascha reuoco. ut ff. e
t. l. cum precario. Item in commodato uenit dolus lata le-
uis et leuissima culpa. ut ff. commo. l. si ut certo. Si i
et ii. in precario non tenetur aliquis nisi de dolo et la-
ta culpa. ut ff. e. t. l. quesitum Si eum qui. **Set** que
est ratio. Et lex predicta assignat rationem quia hoc ra-
tionem quod teneatur in interdicto de precario procedit ex liberalitate
tantum qui precario concessit. sed hec eadem ratio adtenditur
in commodato. et sola enim liberalitate illius qui commodat
prouenit. nullus enim compellitur commodare. ut ff. commo
l. in commo. Si sic autem. quero quare in precario quod medecedit gra-
tui tamen non uenit leuis et leuissima culpa sicut in com-
modato. Et ideo propter hoc mihi uidetur aliud in commodato scilicet. quia re-
uocatur precarium a deo ante tempus sicut dictum est. quod in commo-
dato contrarium est. unde si pro uno commodo sentit aliud in com-
modo equo animo debet tollerare. ut ar. ff. quod met.
ca. l. sed et si exceptionem. Si quatenus et ff. de uir. iura
do. cum qui in principio. quidam tamen noluerunt dicere quod sit dif-
ferentia in solo nomine. sic dico forte ut rem istam concedas
in precario erit precarium. si autem dico commoda erit commo-
datum. ff. e. t. l. ii. Si ult. non approbat hoc dominus meus si-
cut notat in illo t. commodati et in t. de precario.
quia iam esset imposita uera uerbis et nominibus. ut. c. co-
muniis de leg. l. et uerbum. sed quia differentia est in nomine
ideo differentia nominis per rationibus relinquamus. ut c. de confi.
pecu. l. ii. **qo** Sed ponamus rem aliquam esse concessam su-
mus in dubio utrum precario uel inter commodatum esse conces-
so. quid presumemus. presumemus commodatum an precarium.

Nota. pro uno commodo
aliud alius sentire
et commodum eius aliud debet
tollerare.

certa res & respondeat q neutru presumatur. & sic in casu isto non ius dicitur s; pctario. ut & al. ff. de re
dica. tunc l. duo sunt. tum q quidam tamen dicunt utrum sit
res mobilis & tunc presumitur comodatum. an immobilis
& tunc presumitur precarium. licet & mobilia & immobilia
& & utra possunt comodari & in precarium concedi. ut ff.
como. l. i. & ff. e. t. l. ait pretor. § Iul. & l. hic. § p
cario & l. in rebus. tamen adea que frequentius accidunt
iura adaptantur. ut ff. de legi. & const. nam adea nam in
frequentius contingit q mobilia comodatur. immobilia
precario conceduntur. Unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis q tu me rogaveris q rem a
liquam tibi precario concederem. vel me rogavit filius tuus
vel servus vel procurator tuus vel alius nomine tuo & tu
ratum habuisti. ut ff. e. l. i. & ii. in prin. & l. in rebus
§ meminisse. & l. titio. § si procurator. & l. si servus.
Secundum q rem illam concessi precario. ut ff. e. l. ii. in
prin. Tertium q res illa quam rogas habeo precario non sit
tua. tunc est precarium. nullum rei est sue precarium non tenet.
ut ff. e. l. in reb; § meminisse. q ita adtende q
sit tua & ratione petitionis & possessionis. aliquin licet res
sit tua ratione petitionis non tamen respectu possessionis tenet
precarium rei sue. sic exemplum ponitur in creditore & debi
tore ubi tenet precarium imo debitoris per p. que a
pud creditorem. licet petitio sit debitoris. ut ff. e. l. si
te. § Iul. & c. de act. pig. pignus. & ff. de acq. p.
qui pignoris & l. si pignoris & hoc potest notare
in scolaribus quia suos libros obligant creditoribus
& revocant precario. licet enim sit dominus rei tamen
rem illam possidet & concedit precario valet precarium.
ut ff. e. t. l. s; sicut tunc sic in emptione dicitur emptio
est rei sue nulla si teneat respectu p. que apud a
lium erat ut ff. de cohen. empt. l. sue rei & l. si in
emptione § rei sue. Quartum q ille qui concessit
rem illam precario velit rem illam avocare. s. q mutavit
voluntatem suam. ut ff. e. l. i. in prin. & l. ii. § hoc
interdictum & l. cum precario. Quintum q ille qui concessit
precario non fecit sibi specialiter caveri de re restituen
da tunc enim non habet hoc interdictum. ut ff. e. l. & hic. §
cum quis. Unde in hoc interdicto actor faciat tales po
sitiones. positiones actoris.
Ego dico q tu rogasti me q rem talem concederem tibi pre
cario vel rogavit servus tuus vel filius tuus vel procurator
vel talis amicus tuus ex parte tua & tu ratum habuisti.
Item ego dico q rem illam tibi vel illis concessi precario. Item
ego dico q rem illam quam tibi concessi precario est mea. Item
ego dico q ego volo revocare rem illam quam tibi conces
si precario. Item ego dico q quando rem illam concessi precario
concessi sine omni cautione de re illa restituenda. et
reus faciat tales positiones. positiones rei.
Ego dico q ego rogaverim ut rem illam michi concederes
precario & tu michi concedere recusasti. Item ego dico q
rem illam tibi in solidum concessisti precario. si hoc ostendit
actor absolvetur reus quia duo in solidum rem eandem
non possunt precario possidere. ut ff. e. l. duo in solidum
Item ego dico q res illa quam concessisti michi precario est me
a. nam rem illam nomine meo possidebas. puta quia tibi como
davi vel quia deposui. Item dico q quando rem illam concessisti

michi precario ego paratus sum de restituenda. libellus
In hoc autem interdicto competet actori talis libellus. Vob.
domine h. pot. p. q. e. R. de O. cum rem talem concessi
precario & eam michi reddere contradicit. unde q michi restituatur a
go contra ipsum & ad hoc propono interdictum de precario vel ac
tionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. q ita
recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. i. & ii. Conti
nuo autem adicitur in libello & ipsum in iure esse condem
nari peto & sumitur ar. ex l. ff. e. t. l. quintum.
Et ex hoc interdicto q non credo. nunquam enim puto q in
iure esse sit in obligatione q nec in petitione. q enim le
gitur in l. predicta questionem verum est que in iure esse in obligatione
condempnatione. s. q in omnibus interdictis due dentur
sententie si non pareatur prime potest iudex postea ad
in iure esse condempnare. ut ff. de rei vin. l. qui restituere
re & sicut notavi supra. quod Sed illud quod adquid
intentetur interdictum de precario. utrum respectu p. an re
spectu petitionis. & quidem per illud interdictum actori consequa
tur. R. intentatur ratione p. & ideo lex dicit eum esse
restitutorium. ut ff. e. l. ii. § hoc interdictum. Quaeres quare
dicitur restitutorium non sic videtur. q p. sit apud eum
qui precario rogavit. R. habet aliquam p. ad quod eum
qui precario rogavit si hoc specialiter petit. ut ff. e.
l. & hic. Set eum qui precario est sic quia naturalis est a
pud illum qui precario rogavit ideo dicitur restitu
torium quia restituetur michi illa naturalis p. Si
autem non rogavit ut possideret tunc dicitur restitutori
um ratione detentionis que erat apud illum qui ro
gavit precario [illegible]
per domum tuam vel agrum. Item si arbor illa super ex
crescat & dampnum inferat fundamentis domus
tue habes contra illum de arboribus cedendis et de arboribus
[illegible]
Quia multotiens arbor vicini pendet super do
mum vicini vel agrum & dampnum sibi infert. vel
super excrescens infert dampnum fundamentis domus
vicini. ideo fuit proditum interdictum de arboribus ce
dendis per q consulitur ei cuius arborem q eam suc
cidat. aliquin ille cuius domum vel agrum in
pendet. potest suam auctoritate totam succidere & ligna
tollere si impendeat in domo. si autem in agro
potest illam arborem deglabrare per xv. pedes contra iniuriam
dominus autem non impendet & q dicitur deglabrare. i. suc
cidere vel removere. & sic est illud interdictum habens
duo capita unum pedibus & aliud pagro quam ar
bor impendet ut dictum est. ut ff. e. l. i. § i & ii
& iii. & § differentia est & interdictum utile s. de arbo
ribus cedendis. s. quia suam locum habet lic; aliud ssi
ciat s. quam arbor super excrescens nocet fun
damentis domus tue & non super impendet sicut
in civitatibus & villis videmus. huius modi ficulne
as vel ulmos afferre talia impedimenta vel locum
habet contra dictum. ex l. e. de interdictis. l. i. Unde ut hoc
interdictum competat tot sunt necessaria. inprimis q
arbor illa impendeat in domo vel agro tuo vel
q radices afferunt dampnum fundamentis domus tu
e. ut ff. e. l. i. in prin. & c. de interdictis. l. i. Secundum q
arbor illa offitiat. ut ff. e. l. i. in prin. arbor. Ter

ꝗ legit ferij est ...

tuū q̄ tu sis dñs domus l' fundi. l' habeas ius meã ſ. puta usuf. cui domui ul' fundo nocet arbor illa. ut ff. e. l. i. § non solū. Quartū q̄ tu ꝑte non stet quominus arborē illã tollas. alioquī ego cui domui ul' fundo nocet ꝓſſiī eã ſuccidē usq; ad radices qn̄ nocet domui. l' ꝯglabare usq; ad xv. pedes qn̄ nocet agro meo a ūt. ⁊ si tu me ꝓhibeas habeo hoc interdic̄. ꝺ arborib; cedendis c. ne me ꝓhibeas habeo hoc int̄dic̄ suc cidentē l' ꝯglabantē. ut ff. e. l. i. § ait p̄tor. q°. S; q̄r quo iu ꝓſſiī hic mea aūc ius dicē. nonne incido in edictū diui marci. ul' forte alio iu ſuppu niendus. R̄e nō. q̄ quipeccat iuris l' legis aūc nonpeccat ⁊ q̄ legitime factū ē pena nomeretur. ut c. ꝺ adult. grace ⁊ ff. ꝺ concubinis. l. ii. ūã ⁊ al' ꝓſſiī mea aūc dicē iu iur. puta si ducebas aquã ꝑ domū meã citra ꝯſuitutē ꝓſſiī mea aūc traiectū aque intertide. ut ff. ad l. aquil' l. q̄m admodū. § aliud. Quintū q̄ ul' illud nūtiem cui arbor impendet q̄ ꝺbeat eã tollere. ad hoc ut ꝑ talē ꝺnūtiationē eū ꝯphendamus in mora. ut ff. ꝺ usur. l. mora. quō ē diceretur ꝑ illū non stare si sibi ꝺnūtiatū nō eēt. cū p̄tor exigat ut ꝑ illū stet cui arbor impendet sic dict̄ ē. unꝺ pcedit ꝯsilio sapientis q̄ habeas tabellionē ⁊ testes corã quib; ꝺnūtia illi cui arbor impendet q̄ ꝺbeat eã succidē l' ꝯglabare. ⁊ facias inꝺ fieri cartã ... ... bū. si non aūt habebis ꝓea interdic̄. ... in hoc interdic to actor faciat tales positiões. positiones actoris.

Ego dico q̄ dom' mea l' fundus ē ē iuxta domū tuã. Itē dico q̄ in domo mea tua l' fund' ē arbor. Itē dico q̄ illa arbor impendet sup domū meã l' agrū. Itē dico q̄ ꝑea dapnū m̄ infertur. Itē dico q̄ ego ꝺnūtiaui tibi q̄ arborē illã tu remoueres. Itē dico q̄ tu omisisti remoue. Itē dico q̄ ego uolui arborē illã succidē ul' ꝯglabare. ... reus faciat tales positiões. positiones rei.

Ego dico q̄ dom' mea ul' fund' ē remotus a domo tua l' fundo. si hoc ꝯfitebitur actor absoluetur reus. quia arbor amodo impendē non pōt ut dapnū afferat. Itē dico q̄ arbor illa recte stat sine aliqua appenditiē. Itē dico q̄ licet arbor illa īpendeat impendet tñ sine dapno tuo. Itē dico q̄ tu in̄ modo ꝑ ꝺnūtias tm̄ q̄ arbor illa infertur dapnū. ideo quia impendet. Itē dico q̄ tu qn̄ uoluisti succidē ul' ꝯglabare arborē illã q̄ ego ꝑmisi tibi ⁊ tu recusasti. Itē dico q̄ arbor illa impendet sup agrū tuū ult̄ xv. pedes. si ꝯputentur a terra recte sursū. libellus.

In hoc aūt interdc̄o ꝯcipiet actor ita libellū. Vob dñe h. pōt. pl. c. e. R. ꝺ co. qui arborē positã ī domo sua ul' area ⁊ īpendentē sup domū meã non uult succidē nec patitur q̄ ego succidã. unꝺ q̄ me succidentē ul' incidentē patiatur ago ꝯ ipm̄ ⁊ ad hoc ꝓpono interdic̄ ꝺ arborib; cedendis ul' act̄ infctm̄ sub rogatã in loc̄ ipi interdc̄i. q̄ ita recte ꝯcipiatur libellus qn̄ arbor impendet in domo tua. dic̄ l. ff. e. l. i. in p̄n. Si aūt impendeat in agro ꝯcipies ita libellū. libellus. Vob dñe h. pot. pl. c. e. R. ꝺ co. cui arbor posita ī p̄dio

suo impendet sup p̄diū meū. quia arborē ipē a terra usq; ad xv. pedes ꝯglabare non uult. unꝺ ne me ꝓhibeat nolentē ꝯglabare usq; ad p̄dict̄ legitimū modū. ago ꝯ ipm̄ ⁊ ad hoc ꝓpono interdic̄ ꝺ arborib; cedendis ex s̄c̄o capite. l' act̄ infctm̄ sub rogatã in lo cū ipi interdc̄i. q̄ ita recte ꝯcipiatur libellus. dic̄. l. ff. e. l. i. § ꝺ in at p̄tor. Si aūt arboris radices fundamenta domus mee dapnū afferãt ꝯcipiã ita libellū. libellus. Vob dñe h. pōt. pl. c. e. R. ꝺ co. qui cui arboris radices site in area sua l' domo sua ... fundamenta domus mee dapnū afferūt. quia arborē ⁊ radices non remouet. unꝺ q̄ patiatur me radices illius arboris succidere. ago ꝯ ipm̄ ⁊ ad hoc ꝓpono utile interdic̄ ꝺ arborib; cedendis ul' act̄ infctm̄ sub rogatã in loc̄ ipi interdc̄i. ul' ꝯdict̄ ex leg. c. ꝺ interdcis l. i. q̄ ita recte ꝯcipiatur libellus. dic̄ l. i. c. ꝺ interdictis. Si aūt arbor sit inclinata uento sup p̄diū meū ul' domū ꝯcipies ita. libellus.

Vob dñe h. pot. pl. c. e. R. ꝺ co. cui arbor posita in suo solo ⁊ uento inclinata impendet in p̄diū meū. unꝺ nego ius illi eē arborē ita hr̄e. ad hoc ꝓpono negatoriã l' ꝯdict̄ ex l. ult. ff. e. t. nã quot ꝑ l. inducitur q̄ agē ꝓſſiī ꝯ nonē qualitatē quo gn̄e actionis explanatur ꝯdict̄ ex l. ꝯgendū ē. ut ff. ꝺ ꝯdict̄ ex l. l. i. q̄ ita recte ꝯcipiatur libellus. dic̄ l. ff. e. t. l. ult. q°. S; illud q̄r q̄r istud interdic̄ fuit inductū q̄ ē dapnū afferre ꝑ ē arbor si in domo impendet. R̄e maximū. quia obscurat forte luminã mea. ut ff. ꝺ ſuit. ur. p̄. si arbo rē. ul' forte si haberet arborē arborē illã ꝑ tantū tp̄s. puta. x. ã. l' xx. acquireret sibi ſuitutē cū hãt ꝯtinuã cãm ⁊ ita non ꝓſſiit altū edificare. ut ff. si suitutis. unꝺ si quis diuturno ⁊ ff ꝺ ſui. ur. p̄. foramī. In agro aūt ꝓſſiʒ dapnū inferre quia fructus non crescēt ꝑ umbrã arboris. Radices inferūt dapnū fundamētis domus ⁊ ita dom' cadūt sic sepe uidi. unꝺ utilia sūt interdicta. Si fructus arborꝫ tuarꝫ cadãt in fundū uicini tui ⁊ tu illos fructus colligē s; uicin' te ꝓhibeat hēs ꝯ illū interdic̄ ꝺ glande legẽda. R̄. Interdc̄o ꝺ glãde legẽda.

Verū q̄ ꝑ arbores ita uicinas aliqn̄ fructus cadūt in p̄diū uicini ⁊ ille cui fuerit fructus uult intrare in p̄diū uicini ut colligat fruct' ⁊ a dño p̄dii ꝓhibetur. ideo ut ꝓſſiit fructos illos colligē fuit inductū ꝑ eo interdic̄ ꝺ glande legenda ꝑ q̄ ꝓhibetur dñs p̄dii inferre uim illi quominus fructus ꝓſſiit colligē. ut ff. e. t. l. unica. Unꝺ ad hoc ut illud interdic̄ ꝯpetat q̄ sūt necciã. Primū q̄ p̄diū illi' uicini sit ꝓximū tuo. Sc̄dm̄ q̄ arbor sit in illo p̄dio uicini illius. Tertiū q̄ arbor illa sit talis que ꝓducat fructus. Quartū q̄ fructus illi ceciderit in p̄diū tuū. Quintū q̄ tu ille uolueris legē. l. colligē ⁊ tu eū ꝓhibeas. Sextū q̄ tres dies non sīt transacti. alioqui ꝑterita die nō ꝯpetit. sic hec oīa ꝓbantur. ff. e. l. unica. q°. S; q̄r q̄r ꝑ tertiū die non datur illud interdic̄ cū sal' oīa interdc̄a ad minus anualia sīt. ut ff. ꝺ interdcis. l. pl'. R̄e dñs m̄s. J°. quia glandes usq; ad tertiū die colliguntur. nã tarꝺ' colligūt.

- Ho. potest in ius ... (margin)
- quod iure (margin)
- in ꝺ dicere. (margin)
- illi ꝺnūtiet l' domini l' solo (margin)
- Ho. ꝯsilium sapientis. (margin)
- Itē dico q̄ tu ꝓhibuisti me ne succidē. nec ꝯglabarē. (margin)
- illa (margin)
- ex quo cepiūt colligi (margin)

ypotheca grandis a...

quā esset fructus. sz hec expositio nulla est. nā illud interdictum non loquitur ~~non loquitur~~ de glande tm̄. sz de oībz fructibz. nā glande appellatione oēs fructus continentur. ut ff. e. l. i. unica. in fine. Vel dicas quod ideo triduo durat quia pro maiori parte ex quo fructus cadunt ex arbore et iacent infra plures dies corrumpuntur et fiunt terra. et ideo inutile esset postea interdictum. unde dicit dnūs mr̄ ugo. dicit. ego dn̄s mr̄ lm̄ dico quod illud interdictum durare debet de sui natura perpetuo vel usque ad annum saltem. sz quod non intersit actoris ultra tertium diem. re vera predicta ideo triduo competit. licet fructus essent tales qui per triduum non corrumpantur. credo illud interdictum pullis fructibz competere. qo. Item quid cum inceperunt currere illi dies. Re. a die qua ex quo fructus ceciderunt. unde in hoc interdicto actor faciat tales faciat tales positiones. po. actoris.

Ego dico quod predium meum est vicinum predio tuo. Item dico quod in illo predio meo est arbor talis. Item dico quod arbor illa ducit fructus tales. Item dico quod iuxta predium meum est vicinum predium tuum. Item dico quod ex illa arbore glandes ceciderunt fructus in illud predium tuum. Item dico quod duo dies sunt quod fructus illi ceciderunt. Item dico quod uolui colligere fructus illos et tu me prohibuisti. e contra reus faciat tales positiones po. rei

Ego dico quod predium meum est remotum a predio tuo. Item dico quod illud predium ... est sine arboribz. Item dico quod arbores que sunt ibi sunt sine fructu. Item dico quod iam octo dies quod fructus illi ceciderunt. Item dico quod quando uoluisti colligere fructus illos tantos tm̄ te prohibui. In hoc autem interdicto actor concipiet ita libellum. libellus.

Vos dn̄e. h. pot. p. c. e. R. de c. quia fructus qui ceciderunt ex arbore mea in agrum suum non patitur me colligere. unde ne me prohibeat uolentem colligere ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum de glande legenda. uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. e. t. l. unica. qo. Sz illud querit. questio hoc interdictum perpetuo competere. quo iure est possum intendere interdictum uel uis aliquid quod te inuito possim interesse in domum tuam. uel predium tuum. immo si intrauero contra tuam uoluntatem teneor iniuriarum. ut ff. de iniur. l. iniuriarum. § ult. Re. bn̄ possum intrare in domum tuam te inuito causa rei mee querende. quam dico esse in domo tua ut ff. ad exhiben. l. thesaurus. et ar. ff. de fugitiuis. l. diuus. sic et in hoc interdicto competit michi facultas ingrediendi ad hoc ut possim fructos meos colligere. Si ab aliquo domum conduxisti et modo uis res tuas exhibere et dn̄s prohibet habes contra eum interdictum de migrando.

De interdicto de migrando.

Quia multotiens inquilini uolunt a domo conducta recedere et res suas remouere et non patitur locator ipsum recedere uel res suas exhibere. ideo inquilino proditum est interdictum de migrando. ut ff. e. l. i. Et tamen ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis quod locatio interuenit. Secundum quod domus sit que locata ad hoc ut illud interdictum directo competat. sic est predium sic locatum non competit illud interdictum sz utile. ut ff. e. l. i. § i et ii. Tertium quod res illa sit inducta in domum tuam de conuentione locatoris siue expressa siue tacita. ut ff. e. l. i. in prin. et c. in quibz. ca. pi. ta. § l. si non conducta. Quartum quod pecunia debita nomine pensionis debita sit soluta locatori. uel per inquilinum non stet quominus soluat. puta quia paratus est dare et ille non uult recipere. ut ff. e. l. i. § i. Sz hoc tamen necessarium ut competat hoc interdictum et directo. aliorum probabiliter data gratuito competet interdictum sz utile. ut ff. e. l. i. § item gratuitum. Item nec ex ligno sit res proprie conductoris uel habens ius in re illa. nam et propria et aliena est inducta uel deposita uel commodata datur hoc interdictum. ut ff. e. l. i. in fin. et l. ult. Quintum quod locator inferat et uiolentiam s. quod non permittat res illas exhibere. ut ff. e. l. i. in prin. et § hoc interdictum. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. po. ac.

Ego dico quod ego conduxi a te talem domum. Item dico quod ego conduxi illam domum pro x. Ideo istam confessionem facio quia locatio sine pretio nulla est. ut ff. loca. et conduc. l. ii. Item dico quod in domum illam ego induxi res tales. Item dico quod pecuniam debitam nomine pensionis ego solui vel paratus sum soluere. Item dico quod ego uolebam migrare uel exire de illa domo et res meas alibi afferre. Item dico quod tu intulisti et infers michi uiolentiam quod non permittis res illas michi exhibere. positiones. rei.

e contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu nunquam conduxit domum tamen si hoc confitebitur actor succumbet. Item dico quod ego locaui et sunt aliqui inductores rerum facta in domo illa. Item dico quod pro conducta domo illa tu debes michi dare frumentum. si hoc confitebitur actor non habet locum interdictum directum illud directum sz utile. quia non est locatio sz alius contractus innominatus. ut ff. de presc. l. i. § si quis. Item dico quod tu uis recedere ante tempus sine solutione totius mercedis. Item dico quod tu tecum michi pactum quod non recederes ante tempus. si ista confitebitur actor succumbet. ut ff. e. t. l. i. Item dico quod tibi tm̄ infert et uiolentiam ne res illas possis exhibere. In hoc autem interdicto concipiet actor talem libellum. libellus.

Vos dn̄e h. po. pl. c. e. R. de c. qui talem domum michi locauit cuius fines sunt tales pro x. uel est gratuito concessit. In qua domum res tales intuli quas me exhibere non permittit. nec me libere exhire cum rebus meis permittit. unde ne me impediat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de migrando. uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicit. l. ff. e. t. l. i. § i. et § hoc interdictum et § si pensio. qo. Sz quid quando hoc interdictum competat nonne habet locum officium iudicis. Item nonne habet locum actio ex conducto. ut ff. loca. et c. l. sz adde. § si inquilinus. ergo non uidetur necessarium. Re. re uera non est necessarium et preterea lex dicit hoc interdictum esse in frequens. i. quod non frequentatur. cum soleat possessor hoc facere ex officio suo. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. In quo est et ...a habet plura auxilia. ut ar. ff. de liber. leg. l. ii. et ar. ff. de furt. l. si ... Sz licet tamen inquilino detur hoc interdictum et non colono. colonus tamen habet hoc interdictum utile. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. et concipiet libellum.

-siant
-ultra triduum die
-iuxta tuum
-tm
-esto
-tuil
-contra ipsum
-quomodo
Ho. ... intrare domum alienam te inuito ... rei ...
-directum
-xiiii
-portare l
-tm
-interdictum
libell

modo pdcō pt quā qs poneret inlibello qui locauit ḿ fundū ⁊ quia pponet utile intdcm̄. Si co lonus tuus intulit res infundo ł inquilinus indomo ⁊ res ille res acolono ł inquilino ł alio pignorate poterit. p̄ illarum rerum auocare p̄ interdictum saluianū. R̄ de interdicto saluiano.

Quia colonus aliquā conducit fundū sub pensione debita annua soluenda ⁊ infert aliqua inpdi um que dn̄o ppensione obligantur que dn̄s uult pete ut sibi obligata ⁊ saltem uult auocare. Ideo fuit pditū interdictū saluianū. ut ff. e. t. l. i. ⁊ c. e. t. l. i. qō S; illud qr qd differt. istud interdictum saluianū ab actione seruiana seu ypothecaria cū hoc interdictum p̄. auocat ut dictū ē. ⁊ ypothecaria solū p̄ auocat. ut ff. de euict. l. sicut uenditor. § i. R̄. hec ē differentia quia illa petitio rem. istud p̄. Jtem illa in re hoc aūt inpersonā sūt ⁊ oīa alia interdicta psonalissima sūt. ut breuiter di cā pmaiori oīa que desiderantur inseruiana desi derantur. ⁊ inhoc interdicto saluiano sic ⁊ g. nota in intractatu deseruiana. i. de ypothecaria. Verum adhoc ut istud interdictum competat oīa sūt necessaria que diximus ee necessaria inseruiana. Jtem ē ⁊ aliud ne cessarium, q ipse colonus ul eius heres p̄sideat adhoc ut istud interdictum directo competat. ut c. e. t. l. i. Si aūt alius p̄sideret tunc competit utile. ut ff. e. l. i. Si ḡ eadē sūt hic necessaria que ⁊ inypothecaria ⁊ il la p̄ auocat ut dictum ē ⁊ hoc interdictum ⁊ auocat p̄. quare ḡ fuit inuentum uidetur superfluum. R̄. nō ē su perfluum. nā inhoc interdicto minus habeo necesse proba re q̄ inypothecaria. nā inhoc interdicto sufficit si probem rem p̄essam fuisse acolono meo ul eius herede cum tempore qn locauit sibi fundū ⁊ hoc si ago contra extraneum si aūt contra ipm̄ colonū ul eius herede sufficit si probem illū p̄sidere ul p̄sidisse. ut ff. e. l. i. Jnypothecaria aūt oportet q colonus mei p̄sessederit ul indu xerit ⁊ q res illa fuit inbonis illius coloni. ut ff. de pig. l. i. ⁊ que nondū sūt. § q. de. unde ⁊ ea que sūt necessaria inseruiana ⁊ inypothecaria ⁊ ē confessiones breperas

libellus

Jnhoc aūt interdicto concipitur ita libellus. Vob. dn̄e. h. po. pi. c. e. R. dico. quia res tales m̄ ob ligatas acolono meo tali ppensione fundi ta lis quē sibi locaui. p. x. tenet seu p̄sidet. unde q m̄ p̄ rerum pdcarum tradat ago contra ipm̄ adhoc ppono utile interdictum saluianū. ul actionē in factum subrogatā inlocū ipsius interdicti. q ita rec te concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. ⁊ c. e. l. i. Sic aūt uis age contra ipm̄ colonū ul eius he. dicas. Vob dn̄e. h. po. pi. c. e. R. dico. cui locaui pdcm̄ tale. p x. noīe pensionis m̄ sol uendis ppma pensione res tales fuerunt m̄ ob ligate. unde q illas res tradat michi ago contra ipm̄ adhoc ppono interdictum saluianū directum. ul ac tionē infactum subrogatā inlocū ipsius interdicti. q ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. S; uidetur q libellus sit male conceptus in eo q dicit tradat m̄ res tales cū deberet dicere. ut tradat

m̄ p̄ rerum taliū cū hec sit natura istius interdicti. s. q p̄. auocet. R̄. q etiam dicatur uidetur murū siue eum dicas tradas m̄ rē istā ptalē in edicto nō in telligo in q tradat m̄ p̄ illius rei. na talia sūt & pdi cata qualia subiecta pmittūt. ut ff. loca. ⁊ c. l. si uno tpr. sīu dicas p̄. rerum taliū de iure concipi tur libellus ⁊ magis pe. cū aliud sit pram rei aliud p̄. ut ff. uti p̄. si duo. § iulianus. Si alicui uolenti edificare intuo tu denuntiasti ne edificaret ⁊ ille p̄ denuntiationē edificauit hēs contra ipm̄ interdictum de opis noui nuntiatione. R̄. de interdicto noui opis.

Cū sepe contingat q aliquis uult edificare ul e dificat insolo alieno. ⁊ ille cuius hē insolo de nūtiat ei ne edificet. ille nichilominus edificat sprēta denūtiatione. Ideo iura succurrūt nūtiā ti p̄ que compellitur ille qui edificauit edificiū de struere suis expensis ⁊ si uis edificauit ⁊ pprea datur ei interdictum de opis noui nūtiatione. ut ff. e. l. i. inpn ⁊ l. p̄tor ait. inpn. l. Verum quia de hac materia multotiens pbabilis dubitatur. Jdo dili genter attendes ea q inhoc interdicto notabo. Notab q ita inprimis q tres sūt cae quare nūtiatur nouū opus. s. naturalis. secūda publica. tertia impositiua. naturalis ē quando aliqd iniurias eder immittit ul in nrō edificatur. ut ff. e. l. de pupillo. § sextus pedius ⁊ § naturalē. publicaē quando leges ł senatus consul ta constitutionesq; principū opis noui nūtiationē inueniunt ut ff. e. t. l. de pupillo. § publicē. quales opus fiat contra leges ⁊ pprea fit nūtiatio. habes ff. finium re gun. l. ult. ⁊ ē lex illa greca senatus consulta prohi bent auiola ⁊ parisa consulib; puta qn aliquis uult destruere edificia ideo fcā ⁊ sic ruinis urbs defor maretur. ut ff. de contrahen. empt. senatus ⁊ ff. de leg. i. l. certa. constitutiones principū prohibent qn uult ali quis edificare domū iuxta domū alterius non seruatis finib; ⁊ terminis quos continent. in. c. de edificiis priua. l. memi. Jmpositiua ē quando aliqd impositum est futurē. ⁊ p̄ illā futurē impositā contra eā aliquid fiat. potest ille eū deberet fut opus no uū nūtiare si aliquid fiat contra futurē impositā. ut ff. e. l. de pupillo. § impositiua. adpdcā concor dat q alibi dr̄ q nūtiatio noui opis hē fieri ł grā iuris nrī conseruandi ul damni depellendi ł cā tuendi publici iuris. s. ne aliquid fiat inlo co sacro religioso ł pu. ut ff. e. l. i. § nūc uideamus. ⁊ sic tribus de causis fit nūtiatio ita tribus modis hē fieri. pō fit nūtiatio nudo sermone. secundo fit p̄ pretorem tertio m̄ iactu lapilli. nudo sermone fit qn in uenio aliquē nouū opus facientem ⁊ dico sibi uerbis tm̄. s. q nō edificet. ⁊ pp̄ea dr̄ fieri nudo ser mone quia uerba tm̄ intercedūt ⁊ nichil aliud. Jsta nūtiatio facit ad usucapionem. s. licet iste non p̄sideret. sim̄ hūit animū ⁊ affectionē p̄sidendi ut ff. e. l. i. § nūtiatio ⁊ § in opis noui. fit p̄ pretorem qn aliquis edificabat nouū opus. uado e go adpretorē ⁊ dico sibi dn̄e adiurīn offim̄ pertinet mala extinguere. ⁊ hoīes adconcordiā reuo care. quia non debet pati pretor eos adarma ⁊ rixas

dinugendo
cum tpe
ago
Ho. q. oīa interdicta sūt psonalia.
sic.
fuerunt
iste
dicitur
Ho. talia pdicata qualia subiecta permittūt.
s. noui opis
fcā
na
ego

uenire quos sua pot iuris dict̄ cpescere. ut ff. d usuf. eq̄uis simul. tal' edificat nouū op' in solo meo. mir taras cito d nūtiando q' non edificet / quia n̄ miseris indebitas quid faciā. ido ē aduos recurro quia non debet quis p̄a auct̄ sumē ultionē / cū ido sit iudicialis uigor in medio ↄstitutus. ut c. d iu d r. ↄ colicolis. l. nullus. Ista nūtiatio ↄsuat nū tianti p'. ↄ oīa iura. quia uadit nūti cō ↄ di cit edificanti ex parte potestatis dico tibi q' tu n̄ edifices / ↄ sic nūtio tibi nouū op' (fit nūtiatio p iactū lapilli / qn̄ ego uado cū testib; seu cū tabelli one / ↄ dico ita nūtio nouū opus ↄ ita p̄icio la pillū quēdā minimū ↄ hoc solū sufficit. uerū tā hodie nūtiantes p̄iciūt tres lapillos minutos. p̄o unū. p̄ea sc̄o. ↄ t'tio aliū ↄ dic̄ ille q' p̄iciē nūtio nouū op'. ista nūtiatio retinet nunti anti p'. sic hec oīa p̄bantur. ff. e. l. d pupillo. § si quis ipi p̄tori ↄ § meminisse. ↄ sic lapillus il le minimus l' paruulus / ↄ p̄iciatur i ip̄o ope re n̄ aūt sit maxim' nec p̄iciatur in capite alicui operariū. sic ↄtingit in eā abbatis scī p̄elli qui p̄cep̄ cuidā monacho q' nūtiaret nouū op' p iac tū lapilli / q' iuit ↄ p̄iecit maximū lapidē ↄ p cussit unū d magr̄is ↄ fere interfecit. q° d; illud q' (q' p iactū lapilli retineo p'. si nūtio sicaūt nūtio nudo s'mone. p'. amitto ↄ si p p'to rē nūtio nō amitto p' (R'. qn̄ p p'torē. ul' lapillū nūtio / uideor audax ↄ p̄bus ↄ non timidus. vn̄ p'. retineo ↄ p p'torē ↄ p lapillū. quia p lapillū ui deor retinere p'. at qn̄ nudo s'mone nūtio / uid eor timidus ↄ miser. un̄ merito p'. amitto. d hoc not̄ dn̄s. in summa tituli ist' (illud aūt p̄cedit d ↄsi lio sapientis. q' qn̄ nūtiatur nouū opus q' ille qui nūtiat / habeat secū tabellionē ↄ testes / ↄ corā testibus ↄ tabellione faciat mensurari edificiū in longitudine ↄ latitudine ↄ altitudine. sic ego feci fieri in eā cau̇sa q'd antio quā habebāt d quodā molendino cū abbē scī floris. ↄ est ido quia cū op' q' p' nūtiationē factū ē d̄bet destru i / ↄ si uire sit edificatū. ut ff. e. l. p'tor ait. i p̄n. scietur p̄ea q'ntū p't nūtiationē sit edificatū. ut ff. e. r. l. nō solū. § qui opus nouū (q'm ad h ut illud inĩdict̄ ↄpetat. tot sūt necc̄ia (In p̄mis q' aliqua p̄dcā cāu intuenīat. ¶ Sc̄dm q' op' non sit factū s; futurū. ad icius ē facta ↄpa ↄpetit inĩdict̄ q' m̄. aut elā. ut ff. e. l. i. §. hoc aūt edict̄. ¶ Tertiū q' op' aliquod fiat in solo. ra tione ē soli illud inĩdict̄ ↄpetit. un̄ si aliquis fa ciat messē ul' uineā succidit / non h̄t loc̄ nūti atio. ut ff. e. l. i. § hoc aūt edict̄ non oīa (Q'rtū rū q' aliquis faciat op' de nouo. alioqui si antiquū fulciat / non h̄t loc̄ nūtiatio. ut. ff. e l. i. § si quis edificiū (sic ↄ uidei qui nouā sinagogā nō p'it facē / ueterē aūt fulcire sic. ut c. d iudeis ↄ celi l. iudei / ↄ ido inĩ fructuario. ut ff. d usuf. l. usu fructuarī nouū. queriū refic̄ / nō tā d nouo face s; ueteri sustentamentū adhibē. ut. l. p̄dcā. ff. e. ↄ

ar. ff. d donat̄. int̄ ui ↄ uxor. l. si donante. § ult. s; intelligas ita d refectione. ita q' illa refectio n̄ mutet faciē op'is p'mitiuā. alioq'n h̄t loc̄ nūtiati o. ut ff. e. r. l. i. § op' nouū. ¶ Q'ntū ē necc̄ū q' aliud auxiliū ē nūtiāti non ↄpetat. sic ↄpe tit / non h̄t loc̄ nūtiatio. ut ecce fructuari' h̄t ↄfes soriā / p̄prā petet usuf. si aliq'd fiat i ip'i p̄iudiciū. h' si iure cōi aliquid fiat / soci' nō nūtiat q' h̄t a liū auxiliū. s. cōi diuidūdo. ut ff. e. l. s' p nūtiali § si in loco ↄ l. i. § ult. ↄ l. ii. q° d; q' ut ut quib; aliud auxiliū nūtiare p't nouū op'. nā ecce ille cui d̄betur s'uitus uie ul' itineris p fundū tuū si tu edificas d nouo / p't te p̄hibē / ↄ nūtiare no uū op'. ut ff. si s'uit. uin. l. ↄ si forte. § sciend' ↄ l. sileo loco. § i. ↄ ii. Itē si s'uitus luminis d̄beatur m̄ ↄ tu aliquid facias ↄ illā s'uitutē / p̄sū ē op' nouū nūtiare. ut ff. d s'ui. ur. p̄. l. int̄ s'uitutes. § i. ↄ ii. Itē ↄ ille qui h̄t rē cōem cū alio / si aliq's faciat a liquid in re illa / cū recte socius nūtiat ē nouū op'. ut ff. fam. h're. l. in samil' h're iudicio (Itē ↄ ui' q' non p't nūtiare nouū op' qui s'uitutē h̄t. ut ff. e. r. l. qui uiā (Itē p̄bo ap'te q' nūq'm h̄t loc̄ illud inĩdict̄ sic̄ uerū illud q' dict̄ ē. i. ut si aliud auxiliū h̄t loc̄. nā ecce tu edificas in meo nō ne p't agere ↄ te negatoria q' non edificet certe sic ut. l. p̄dictas. ff. si s'uitus. un̄ quom' s' i telligimus ista iura ↄ ia. (R'. uez non approbo q' si aliud auxiliū ↄpetit q' non h̄t loc̄ nūtiatō noui op'is. ut ff. e. l. i. in p'uinciali. q' nō s'm modico q' ↄ si aliud auxiliū ↄpetit q' h̄t loc̄ nūtiatio noui o p'is. ut patet p leges allegatas (nec obstat si opp o nis d fructuario. ut ff. e. l. i. in fine ↄ l. ii. q' nūtiare non p't. R'. uez ē dn̄o. at ↄ eo bn̄ nūtiat. ut in l. p̄dcā ↄ ff. d remissionib; l. i. § uis h̄t. (q' re dn̄o nō nūtiat ratio assignatur q' qn̄ nūtiat ↄ eo nūtiat ut p'curator. ut ff. e. l. i. § ult. at p'curator dn̄o nūtiare non p't. ↄ ido fructuari' dn̄o nō nūtiat (Itē nec obstat ff. e. in p'uinciali. R'. ibi. ido ↄtingit q' cū socius p't tm̄ p p̄hibitione illū socīū remouē. q' i re cōi melior ē ↄdicio p̄hibentis. ut ff. cōi. di. l. sabinus. vn̄ cū p sola p̄hibitionē meā p't ego socī' face ne me inuito in re cōi aliquid fa ciat ut dict̄ ē. ido noluit p'tor in p hoc inĩdict̄ subuenire / licet alibi fuit largus p'tor quia etā egentib; q'n nō egentib; subuenit. ut ē ca bon̄ p'. s' tabulas. ↄ ē ca alias bon̄ p'. ut inst' d bon̄ p'. at qui h̄t alia auxilia nō h̄t talia sic̄ socius q' p't tm̄ p̄hibere. ido merito datur eis hoc inĩdict̄ (S; illud q' an ei qui h̄t s'uitutē rusticā ↄpetat hoc inĩdict̄. lex uidetur uelle q' non detur. ut ff. e. qui uiā ↄ hoc admiserūt doctores anti qui / licet admiserit q' ei qui h̄t urbanā d̄tur. ut ff. d s'uit. ur. p̄. l. int̄ s'uitutes s; replicatur eoz solutio. p l. in ff. fam. h're. l. in iudicio. ubi di citur q' in utraq' p't nūtiari. s. in rusticap utute / ↄ in urbana. un̄ dicim' q' ↄ qui h̄t rusti

cam futuri nuntiare potest nouum opus. ut ff. fam. herc. l. in hoc iudicio nec obstat. l. ff. de oper. no. nun. de. quum quia legem illam ita intelligo ut iecet ius omnibus; alius notabilis ibi notatis. Dicas enim quod ille qui habet futurum ius et nuntiat opus nouum edificanti. aut ille qui edificat confitetur illum habere futurum, et tunc nuntiare potest. ut in l. illa in hoc iudicio. aut negat me futurum habere et tunc debeo probare me futurum habere. sic in iudicio familie herc. et com. di. ut ff. fam. herc. l. i. et ff. de except. l. fundi. et in hoc casu intelligo. l. ff. de op. no. nun. l. qui suam. Sextum quod quando fit nuntiatio fiat iure plenum. i. in eo loco ubi opus fit. siue quis edificet siue inchoet edificare. Dicitur autem inchoare edificium quando locum purgat. ut ff. de pollicitat. l. i. § cepisse et ff. e. l. de pupillo. § nuntiationem et § si quis forte et l. opus noui nuntiatio. et l. cuilibet. Septimum quod si res sit plurium sufficit nuntiatio facta uni et omnibus uidetur facta. similiter uni nuntiet non uidetur nuntiatio facta ab omnibus. ut ff. e. l. de pupillo. § simplicius. Questio. Sed que est ratio quod si unus nuntiat non nuntiat alius. si uni nuntiatur nuntiatur omnibus. ut in predicto. § Hec ratio est in promptu. ideo uidetur omnibus nuntiatum quando uni nuntiatur quia cum nuntiatio fiat in re presenti ut dictum est ipsam afficit. adeo quod tenetur emptor post nuntiationem factam uenditori. ut ff. e. l. plus. ideo uidetur omnibus nuntiatum. at quando unus nuntiat et illa nuntiatio quantum ad nuntiantem personalis est. unde sociis non potest acquiri. ut est per quas personas no. acq. l. excepta. Questio. Quomodo ergo erit tunc quando unus solus egit. Hec agat ille et prosequatur causam et sic uictoria sua proderit aliis postea. ut ar. ff. si seruitus uin. l. loci corpus. Sed quid si quando nuntiatio fit operi et iure plena nullus erat in opere. nunquid nuntiatio tenet uel si tenet quid ualebit. Hec dominus Jo. et dicit nuntiationem ualere per ar. l. ff. de dap. infec. l. dies. § totiens. et c. de annali. ex. l. ut perfecti et ff. quod ui aut clam. l. aut qualiter. § ii. uers. ualet autem illa denuntiatio quod postquam dominus uenerit et scuerit nuntiationem factam quod debet abstinere ab edificando. uel si edificauit tenetur destruere. Indignum enim uideretur si dominus teneretur destruere quod edificauit ignorans factam esse nuntiationem. nec obstat quod opponis. ff. e. opus. quia quod ibi dicitur et in l. sequenti quod tenet nuntiatio facta alicui et ignoranti nam ibi ponit de furioso qui magis quam aliquis dicitur ignorans. ut ff. de ritu nup. l. in eo. § in mim. Hec tenet de mero iure. s. quod uideatur nuntiatio facta et ab eo tempore habet uires ex quo domino scientia interuenit. ut dictum est. uel dic teneri in persona tutoris et curatoris furiosi soluendo. ut ar. c. de iudic. pp. and. § ult. Questio. Sed illud quod nuntio nouum opus fabris et opificibus. illi non abstinent et minus edificet. postea dominus reuertitur et scit nuntiationem factam esse. queritur an opus quod factum est eo ignorante post nuntiationem teneatur an debeat destruere. Dico et dico quod non. ut ff. e. l. de pupillo. § si quis forte. Illud autem opus quod fecit dominus postquam sciuit nuntiationem factam illud tenetur destruere. Questio. Ad quid ergo prodest hodie facere nuntiationem fabris seu opificibus si dominus sit absens. Hec certa duo propter illud quod dixi quia si dominus postquam sciuit et edificat tenetur destruere. Secundo quia hodie opifices quando eis nuntiatur incontinenti abstinent. quia credunt commodum esse domini. Octauum quod ille qui nuntiat iuret ad calumniandi non nuntiare. sed ita si hoc sacramentum exigatur. ut ff. e. l. de pupillo. § quoque nouum sic et al. ut ff. de uir. uir. l. ius iurandum et ad pecunias. § qui ius iurare. Nonum quod fiat nuntiatio in parte edificii. quod fiat demonstratio partis illius. secus si fiat nuntiatio in toto. ut ff. e. l. de pupillo. § totiens et alibi ff. quod ui aut clam. l. aut qualiter. § aliquis sic. Decimum quod ille qui nuntiat non remiserit nuntiationem. alioquin non habet locum hoc interdictum. ut ff. e. l. a. in p. et ff. de remissionibus. l. i. sed in p. l. ff. e. in p. dicitur quod si remittatur ... tenet remissio quamuis hi qui prohibuit uis nuntiandi non habuit. alia uia ... habuit et quando ... ff. de remissionibus. l. i. qualiter autem ista uia intelligantur dicemus in sequentibus ... uel in hoc ... actor faciat tales positiones. positiones actoris.

Ego dico quod tu denouo uis innitere in edes meas. sic illa positio pertinet ad causam naturalem. Item ego dico quod tu denouo edificas contra leges. uel senatus consulta. uel quod uis destruere domum. ista positio pertinet ad causam publicam. Item dico quod tu denouo edificas contra futurum ius quem habetur per locum talem. haec positio fit propter causam impositiuam. Questio. Sed quod nouum quod iste causam multum faciat. nam et si nulla predictarum causarum probatur tamen ex quo nuntiatur nouum opus et si iniuste nuntiatum et iniuste edificabat. si post nuntiationem edificat destruere cogetur. ut ff. e. l. prima in prin. quid ergo prodest. in uera habeat causam naturalem uel publicam uel impositiuam. Hec prodest in habere causam non in eadem predicto. sed maluit ponere quod facta sibi ante nuntiationem ille abstinuit ab edificando. uel satis dedit. ut si appareat iniuste edificatum quod destrueret. nunc in eisdem ibi impessu causam prodest nuntianti habere causam aliquam quare nuntiet. alioquin adiudicari obtinebit. Item ego dico quod tu uis facere tale opus. Item dico quod tu uis facere opus in meo solo. Item dico quod illud opus uis denouo facere. Item dico quod tres totus terre iuxta illa. si hoc confitebitur reus iam non poterit sibi obicere aliquid. de l. ff. e. l. in prin. nuntiali. Item dico quod quando nuntiaui nouum opus ego nuntiaui iure ipso ubi illud opus fiebat. Item dico quod licet sit res illa communis tibi et aliis ego tibi nuntiaui nouum opus iure plenum. Item dico quod ego iuraui ad calumnie nouum opus non nuntiare. uel in sui parte in toto. Item dico quod ego nuntiaui nouum opus in tali parte edificii. uel in toto edificio. Item dico quod quando nouum opus nuntiaui opificibus seu magistris tu sciuisti nuntiationem illam factam. positiones rei.

Consequens faciat tales positiones. Ego dico quod tale solum in quo ego edifico est plenum iure tuo. si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia nulla causa pertinet ad actorem nec naturalis nec publica nec impositiua. Item dico quod opus quod ego feci iam est annus quod feci. Item dico quod tu nuntiasti iam sunt duo menses tamen. si hoc confitebitur actor iam absoluetur reus. cum opus non sit futurum sed factum. Item dico quod solum illud in quo edifico est meum et ... si hoc confitebitur actor absoluetur reus per l. illam. ff. e. e. l. in prin. nuntiali. Item dico quod ego tali edificio sustentamentum adhibeo quia illud edificium

iam erat factum. si hoc ostendetur actor absoluetur reus. Item dico quod opus quod factum est riuus uel cloaca. si hoc est uerum iam non habet locum nuntiatio. ut ff. de riuis. l. i. ff. e. l. de pupillo. §. si quis. Item dico quod dispensum ante quinquennium quod aid ea
lus prius non nuntiasses tunc tenetur recusatio. Item dico quod quando tu nuntiasti nouum opus ego eram absens. Item dico quod postquam
reddisset opus illud completum fuit. si hoc ostendetur actor absoluetur reus quia nesciuit quando illa nuntiatio facta
fuit. Item dico quod licet tu nuntiaueris tamen illam renuntiatio
nem remisisti. Item dico quod tu nuntiasti in tali et in loco ta
li tamen. Item dico quod in alio loco tali fiebat opus. si hoc ostende
bitur actor absoluetur reus quia non fuit facta in re
presenti. In hoc autem interdicto concipiatur talis libellus.
vobis domine. h. po. pi. conqueror R. de co. **libellus.**
quod quia nuntiaui nouum opus in edificio tali per lapilli
iactum ipse edificauit. unde peto illud quod post nuntiationem e
dificauit quod destruatur et suis expensis. adhuc propono hoc
interdictum de opere nouo uel actionem in factum subrogatam in lo
cum ipsius interdicti. quod ita sit concipiendus libellus. dicit l. ff. e. l. i.
et l. pretor ait. in prin. et hoc quando possidet ille qui post nuntiationem
edificauit. si autem alius edificauit et alius possidet tenetur
ille qui possidet prestare patientiam tamen. ut ff. e. l. pe.
et ult. et ita est dictum. §. in interdicto quod ui aut clam. **Questio.**
Sed illud quero si aliquis iuste edificat tenetur opus destru
ere si ipse edificauit post nuntiationem. ut dicit lex illa
ff. e. l. pretor ait. cum uideam alibi quod si aliquis prohibetur si le
gitime non tenebatur et non uenit quod non incidit in in
terdictum. ut ff. ne quis eum qui in ius uo. ca. est. l. ii.
et ar. ff. de iudic. l. si quis frustrande. Responsio. ideo compelli
tur destruere quia uidetur contempta auctoritas pretoris qui
precepit post nuntiationem abstinendum ab opere. et si tu oppo
nas non in legibus allegatis uidetur contempta pretoris
auctoritas et tamen non puniuntur. Respondeo quod hoc dicimus locum habere in dubi
o. at si certum esset quod aliquis per calumpniam nuntiasset tunc
non credo quod ille qui post nuntiationem edificauit quod debe
at destruere. ut ar. ff. ne quis eum qui in ius uo. ca.
iii. ca. l. i. Questio. Item quero quare apponitur in libello per lapilli
iactum. Respondeo adhoc ut denotetur talem nuntiationem factam
per quam potest non amitti. sic. §. in hoc interdicto dicitur
pu. Questio. Item quero nam iura uidentur inter se uariare. nam
iura uidentur inter se contraria. nam l. dicit. c. de edificiis priua
tis. l. de operis. quod nuntiatio noui operis debet finiri in
fra tres menses. lex autem ff. e. pretor. §. hoc interdictum datur
perpetuo heredi et ceteris successoribus et heredes in id quod ad
eos peruenit. si ergo debet finiri illud interdictum tribus mensibus
quomodo durabit perpetuo. Respondeo. secundum b. et al. qui dicunt
quod est in arbitrio nuntiantis si offertur satis datio ab e
o cui nuntiatio facta est et qui nuntiauit recepit illam sa
tis dationem ille cui nuntiatum est poterit edificare et tunc
quandocumque poterit nuntiator probare quod iniuste edificauit
poterit agere et in hoc casu interdictum perpetuo competit et contra il
lum cui nuntiauit et contra heredem eius. si autem non uult recipere
satis dationem sed uult in continenti procedere tunc cum illa
debet finiri infra tres menses. ut dicit l. c. de edificiis
priuatis. de operis. uel aliter secundum R. et secundum o. ille cui nunti
atio facta est satis dat uel satis dare est paratus incontinenti
nenti finitur nuntiatio. uerum est si statim sit infinibus
nuntiationis. sed si uult nuntiator in causam procedere tunc debet
cum illa finiri infra tres menses. utraque solutio ad idem ten
dit. **Questio.** Sed adhuc opponitur l. dicit ff. e. l. pretor.
§. hoc interdictum. quod datur hoc interdictum heredi et contra heredem in id
quod ad eos peruenit et alibi. in ff. e. t. l. non solum. §. morte. dicit

quod hoc interdictum finitur morte eius qui nuntiauit. quo
modo ergo datur heredi. Respondeo intelligo. §. illum morte quando ille qui
nuntiauit decessit nondum aliquo opere facto ab eo cui
nuntiauerat. unde morte nuntiantis finitur nuntiatio. et sic
heres habet necesse iterum nuntiare. si autem post nuntiationem cui nun
tiatio facta est aliquid edificauit tunc illud interdictum datur
nuntianti datur et contra et heredi eius. §. quare autem finiatur nuntiatio
morte nuntiantis ratio suadet. quia finitur sicut et finitur
mandatum morte mandantis. ut in inst. man. et ff. de
iuris dic. o. iu. l. et quia. **Questio.** Item adhuc opponitur l. ff.
e. l. de pupillo. §. si is cui. dicit quod debet satis dare illi qui nun
tiauit. quod ex eo colligitur quia dicit ibi in fine. §. ille qui re
mittit necessitatem adeundi pretorem et lex dicit alibi quod est sa
tis dandum urbicarie prefecture uel prouinciali. ut c. de
edificiis priuatis. l. de operis. que uidentur inter se contraria. Respondeo
si ille qui nuntiat est presens ei debet satis dari. si autem sit
absens debet satis dare prouinciali seu urbicarie prefec
ture. sic al. in satis datione interponenda certa uidetur.
ut c. de litis con. aut. libellum et sicut al. ff. rem pupilli sal
uam fore. l. iii. Si hedificanti nuptiatum est nouum
opus. et tu satisdedisti de opere destruendo si apparuit
te iniuste hedificasse. et pretera impedis hedificare heres
contra impedientem interdictum ut liceat hedificare cum nupti
atum est si satisdedit. Rubrica. Ut liceat hedifi
care cum nuptiatum est si satisdedit.
Verum quia occasione nuntiationis facte impeditur
opus nesciat et si factum fuit quod destruatur ut supra dictum est
et sic per supra interdictum succurritur nuntianti. unde inuen
tum est aliud interdictum per quod consulitur ei cui nuntiatio
facta est. ut non obstante denuntiatione possit edificare
s. ex quo satis dederit. uel paratus sit satis dare. uel nuntio denun
tianti si presens est uel urbicarie prefecture uel prouincia
li si nuntians fuit absens. s. ut si apparuerit eum in
iuste edificasse quod debeat destruere. et est illud inter
dictum prohibitorium. s. ne uis fiat ei qui satis dedit de opere
destruendo si uult edificare. ut ff. e. l. pretor ait. §.
de unde ait pretor. et §. hoc interdictum. unde adhoc ut illud
interdictum competat tot sunt necessaria. primo quod nuntiatio
noui operis facta sit. secundum quod ille cui nuntiatum est sa
tis dedit uel uoluerit satis dare uel sit paratus satis
dare illi nuntianti. s. quod si apparuerit eum iniuste
edificasse quod destruet. ut ff. e. l. pretor. §. deinde et
§. hoc interdictum. sed illud nota quod quando aliquis edifi
cat aut in publico et tunc si nuntiatur sibi tenetur
cauere tamen. i. repromittere sine fide iussore. ut ff.
e. l. non solum. §. sicut presem aut edifi cat in loco pri
uato et tunc tenetur satis dare et si repromittat non ua
let aliquid illa repromissio quo minus habeat locum inter
dictum de opere nouo. ut ff. e. l. pretor. §. deinde. et §. hoc autem
interdictum et §. per in. **Questio.** Quare autem sit ratio quare in publico
si aliquis edificat teneatur cauere. si in priuato tene
tur satis dare. lex assignat rationem talem. quando ego nuntio
nouum opus alicui edificanti in publico nuntio iure alie
no et in re aliena et non meo iure nec in re mea.
unde repromissione contentus esse debeo. at quando tu edificas
in loco meo priuato et ego nuntio nouum opus iure meo
nuntio et in re mea unde mihi debes satis dare non est
mirum. ut hec ratio assignatur ff. e. t. l. non solum. §. si
cum in re. Tertium quod illa satis datio uel cautio durat.
aliquin non ualet cautio nec satis datio illa prestita. ut
ff. e. t. l. pretor ait. §. per in. sic et alibi in act. de iure deli.
l. si pro patre. §. illum. et ar. ff. quod cuiusque uniuersitatis no. l. item eorum.

// quod ita de iure communi competit. si ducunt usum. ut ff. de iure deli.

nuntiatio

vel destruatur

codex

ille

ubi dicit

i. Re. Quod ualeat autem cautio uel satisdatio interposita non duret, queritur. Re. quia forte fideiussores dati mortui sunt. uel forte fideiussores dati habebant priuilegium reuocandi forum. uel forte mulier erat. ut et al. ff. qui satis. co. l. quod. et ff. ad uell. l. non putat. ¶ si conuenit. ¶ Tertium quod ille cui est satis datum quod prohibuerit illum et impediat edificare. ut ff. e. l. prętor. ¶ deinde. ¶ Quartum quod annus non exierit ut ff. e. l. prętor. ¶ hec interdictum. Q° Sed opponitur nonne interdictum de operis noui nuntiatione perpetuum est. et certe sic. ut in superiori interdicto notatur. quomodo ergo illud interdictum est annale. Re. ideo est in principio istud interdictum est annale ideo quia ibi uiolentia committitur. unde et hoc interdictum sicut et alia est annale ideo quia uiolentia committitur. unde et hoc interdictum sicut et alia est annale. ideo quod non peruenit ad uiolentiam. s. quia edificauit post nuntiationem. unde ideo est perpetuum sicut et alia sunt perpetua. ideo quod ad uiolentos peruenit. ¶ Illud autem in hoc interdicto et in superiori quod facta nuntiatione noui operis opus incontinenti inhibetur. i. quod non edificetur. uel si edificatur inhibetur opus. i. destruetur. siue iure siue iniuria illud opus fiat. et inde prohibitio remittitur eatenus quatenus haberet ius nuntiandi qui prohibuit. alia littera dicit non haberet ius nuntiandi qui prohibuit. alia littera dicit non haberet ius nuntiandi. et est sic hec leguntur. ff. e. l. i. in princ. que uerba sic intelleguntur secundum litteram sine non. s. si remittitur prohibitio remittitur uel per pactum uel per conuentionem quia ille qui nuntiat dicit ego remitto tibi nuntiationem. uel remittitur prohibitio satisdatione prestita ab eo cui nuntiatio facta est edificare. unde si ita prohibitio remittitur eatenus tenet ista remissio quatenus ille qui nuntiauit habuit ius nuntiandi. ut ff. de remissionibus. l. unica. ¶ si autem habet litteram cum non eatenus tenet remissio quatenus prohibendi ius ille qui nuntiauit non haberet. ¶ Queritur quomodo littera illa stare possit. Contra quo modo remittitur prohibitio si quis nuntiauit sed ius prohibendi non haberet. cum dicatur. ff. de remissionibus. l. unica. remissionem ita demum tenere ubi tenet nuntiatio. et nuntiationem ita demum ualere si est ius nuntiandi. nam si ut hic dicitur ius prohibendi qui nuntiauit non habuit ergo non tenuit nuntiatio. unde non remissio ualet. qualiter ergo hic remittitur. ¶ Re. deceptio est in equiuocatione uocabuli. nam hic ubi dicitur quod ille non habet ius prohibendi dupliciter intelligitur. uno modo quia quo ad ipsam ueritatem prohibere non debet. nam aduersarius habet ius edificandi. idem dicitur habere ius nuntiandi quia ius ei nuntiare permittitur ad hoc ut nuntiatio teneat. quo casu si aduersarius satis dedit remittitur nuntiatio in eo in quo ius prohibendi non habuit. i. in eo in quo nuntiare non debuit. et sic intelligitur quod hic dicitur. si uero non satis dedit destruitur edificium quia contempsit edictum. et quia nuntiatio tenuit licet nuntiare non debuit. qui immo et si per calumpniam denuntiauit contempta denuntiatione destruitur edificium ut ar. ff. ne quis eum qui in ius. uo. fu. ui. ex. l. si quis alium. ¶ dicitur et alio modo non habere quis ius nuntiandi quasi debet nuntiare uel non. non tamen sic nuntiat ut nuntiatio teneat. puta quia non fit in re presenti. ut ff. de op. noui. l. de pupillo. § nuntiationem. et ita loquitur ff. de remissionibus. l. i. et tunc non fit remissio quia non tenet nuntiatio. et ita legitur littera hec cum non. sine non plane legitur quia remittitur nuntiatio qua tenus habet ius prohibendi qui nuntiauit. et hoc uerum est prestita cautione uel satisdatione quare debeat remissio fieri. ¶ Item nota secundum dominum meum quod ille cui nuntiatur nouum opus potest interrogare nuntiantem qua de causa nuntiet. et si nuntiator causam non exprimat impune edificabit. et arg. ar. nam qui petit missionem in bonis dicere debet causam quare petat. alias non auditur. ut c. de edicto diui adri. toll. l. ult. et stipulatio sine causa concepta non ligat aliquem cum effectu. ut ff. de doli ex. l. ii. et ff. de condict. ind. et ff. de transact. l. cum his. in fi. et colu. pe. ¶ In hoc autem interdicto actor faciat tales positiones. Po. ac.

¶ Ego dico quod tu nuntiasti mihi nouum opus. ¶ Item dico quod ego satis dedi tibi uel caui quod si appareret iniuste me edificasse quod ego destruerem. ¶ Item dico quod fui paratus tibi satis dare. ¶ Item dico quod tu me prohibes uolentem edificare post dictam satisdationem a me prestitam. ¶ Item dico quod est infra annum quod hanc prohibitionem fecisti. ¶ Eodem modo reus faciat tales positiones.

¶ Ego dico quod ego nuntiaui nouum opus tibi. ¶ Item dico quod ego petii quod mihi satis dares. ¶ Item dico quod tu mihi satis dare recusasti. ¶ Item dico quod iam annus transiit quod ab eo die ex quo dicis quod te prohibui uolentem edificare. ¶ In hoc autem interdicto concipitur ita libellus.

Vobis domine h. potestati pi. conqueror ego R. de o. — Libellus —
quod cum denuntiassetis mihi nouum opus et sibi satis dederim de opere demoliendo si appareret me iniuste edificasse uel paratus essem satis dare et nec uelit edificare me prohibere et impedire quominus edificem non cessat uel me impedit edificare. unde ne me impediat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de operis noui nuntiatione quo cauetur ut satisdatione prestita ab eo cui nuntiatur nouum opus non impediatur quominus edificet uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus dicitur. l. ex ff. e. l. prętor. § de inde. Q° Sed opponitur non uidetur quod libellus iste sit bene conceptus. certum est quod iste qui uult edificare aut possidet et tunc habet uti possidetis interdictum ex quo non permittitur sibi edificare. ut ar. ff. de ui et ui ar. l. iii. facit. uel habet interdictum quod ui aut clam. ut ff. quod ui aut clam. l. i. aut non possidet et tunc quomodo habet illud interdictum cum illud interdictum tueatur possidentem. s. ne impediatur edificare. sicut patet per l. ff. e. l. prętor. § de in. Re. iste libellus est bene conceptus. uerum est et quod illud interdictum datur possidenti uel tenenti et licet haberet forte locum interdictum uti possidetis uel quod ui aut clam nihilominus datur illud. licitum enim est nobis habere plura auxilia. ut ar. ff. de liber. leg. l. i. et ar. ff. de fundo instructo. l. eisdem. Si debitor alienat in fraudem creditorum competit creditoribus ad reuocandum alienata interdictum fraudatorium.

Rubrica de interdicto fraudatorio.

Contingit quod aliquando debitor alienat in fraudem creditorum. tunc quod competit creditori interdictum fraudatorium. ut ff. de solut. l. pupilli debitor. § i. ¶ Item competit creditori caluisiana et pauliana seu fauiana secundum diuersitates sententiarum de quibus plene diximus. s. in prima. s. Rubr. unde que dicta sunt in illis intelligantur et in hoc interdicto tacite repetita. hic enim notatur diuersitas. nam quidam dicunt quod sit proprium nomen interdicti et habetur per se. l. prox. de solut. In nulla enim alia. l. inuenitur nomen ipsius interdicti. alii dicunt quod non sit proprium interdicti immo quod dicitur ff. de

[Marginal glosses, left:] ¶ Quartum — dictum — Super autem est perpetuum ideo quod peruenit ad uiolentiam. — Secundum extra ... quo si satis ... potest ille cui nuntiatio fit — nam ibi tenet remissio ubi tenet nuntiatio in libello quod nuntiat habet ius nuntiandi — et sic non ... illa tamen non posset — Si tamen est

[Marginal glosses, right:] tenetur ... ut ff. ... de nuda ... cum uoletis ... etc. — iste est satis prestita sine satisdatione uolui satis dare. — ego — ut ff. quod ui aut l. i. — creditor.

de sol. l. pupilli debitor in edicto fraudatorio et
relligio forte quod est ff. de his que in fraudem cre. l. i.
sicut probatur. per l. eius de titulis de his que in fraudem
cre. l. iiii. ubi est inventum sine numerum aut et est in hoc
interdicto est contentum de his que ut non sit persona nomine interdicti.
sed sive sit persona nomine interdicti sive non competens in bella si
et competens contra actu de aluiusana et pauliana et fa
uiana que quot requiruntur in illis per maiori et . . .
. . . tot requiruntur in edicto. ut hic repperies
ea que supra notam. Explicit tractatus de interdictis.

Incipit tractatus de edictis. que in jure pretoria fuerunt. Unde
de edictis incipit prohemium. Et de summa omnium
edictorum.

Cum de interdictis omnibus plene et copiose sit tractatum restat
ut de actionibus cavillibus disseramus. verum quia edicta sunt
pretoria sicut et interdicta ideo post de edictis tractantes postea
a ceteris differemus. quia cum concedente divina
gratia pretorii iuris tam in actionibus quam interdictis cursum pe-
gimus esset absonum si in preterita circa edicta partem
iuris pretorii sineremus. ideo de edictis videamus. Sciendum
ergo est inprimis quod ius pretorium est tripartitum collectum seu divi-
sum per actiones et per interdicta et per edicta. cum ergo sit ple-
nissime tractatum de actionibus pretoriis et de interdictis re-
stat ut de edictis copiosissime differamus. Quo
. . . queritur inprimis que sit differentia inter actiones preto-
rias et interdicta dixi. s. de interdictis. in prin. Item edicta autem
et interdicta talis est differentia. in omnibus enim interdictis aliquid per
esse precipitur vel fieri prohibetur. puta unde vi. illum
expulisti illuc eum restitue. uti possidetis eas edes . . .
. . . clam. nec precario ab adversario vim fieri veto. et sic
in omnibus aliis precise aliquid precipitur vel prohibetur sicut
quilibet studiosus diligenter potest considerare. In
edictis autem non precipitur aliquid ita precise sed sub-
. . . comminatione precipitur est inprimis ne aliquid fiat
et si factum fuerit actionem in factum pollicetur. precipit enim
ne aliquis corrumpat album pretoris sed si corrumpit dat
actionem in factum contra corrumpentem. ut ff. de iuris dict.
o. iu. l. si quis. id quod. Item precipit et prohibet pretor. ne
aliquis habeat positum in subgrunda sed si habuit actionem
in factum pretor ex illo edicto pollicetur. ut ff. de his
qui deiec. vel effu. l. sive plerumque. pretor ait. sic et in a-
liis edictis quilibet studiosus potest attendere. de qui-
bus . . . dicemus. Item nota quod edictum est constitutio vel consti-
tutum pretoris vel alterius qui iurisdictionem habet . . . et dicitur
autem. exhibit edictum a cesare augusto. Item in edictis
pretor modeste aliquantulum loquitur. dicit enim in titulo
de minoribus. sic minores. xxv. an. natu . . . querere
. . . ut ff. de mino. l. ait pretor. Item in titulo
generali de restit. dicitur sententiarum restitutionum. Item nota quod
loco cuiuslibet edicti datur actio in factum. nisi specialiter nomine
aliquo edictum nuncupetur. Item nota quod omnis actio ex edic-
to descendens est pretoria sicut hec per singula edicta ostende-
mus. verum quia de edictis sumus tractaturi ideo in-
. . . quod . . . maiestatem pretoris. et quia
fit per edictum de albo corrupto. ideo de eo videamus. Si quis
corrupit. vel delevit. vel intercleverit. loco cui fuerit
hodie . . . in l. . . . autem per
edictum de albo corrupto. Rubrica. De albo corrupto.

Sciendum est inprimis quod . . . vocatur album pretoris et qua
. . . aliquis . . . corrupperit et qua . . . pena impo-
nitur. . . . attendendo quod . . . pretoris . . . sunt
habebant locum quemdam de albarum pone parietem . . .

bulam vel quid aliud et in loco illo scribebant pretores citati-
ones quas faciebant et statuta sua et ita dicebat
in titulo illa vel scriptura pretor citat talem . . .
ut die tali veniat coram eo. Item pretor precepit quod tale
quid non fiat. et si aliquis fecerit . . . ita puniatur.
unde hec talis citatio que . . . per edictum non potest
fieri a pedaneis iudicibus. ut c. de iudic. l. sancimus
. . . nec et a delegatis ab aliis iudicibus. ut in auth.
coll. v. de exhi. et intro reis. § illud non admini-
stret. si est delegatus a principe quicquid potest per
dicta citare. ut in auth. de litigiosis. coll. viii. § omnem
vero in musiculo edicta vero. Quo . . . quod faciet
alii delegati qualiter citabunt. Respondeo sufficit requirere. i.
mittere nuntium quod litigatores veniant coram eo ut
in predicto l. sancimus. Quo . . . opponitur videtur quod
autem. dicit quod delegatus denuntiet delegantem ut de-
legans citet absentem. ut in auth. de litigi. § illud
non administret. Respondeo. intelligas quod dicit autem
ante litem contestatam. post litem autem contestatam. potest ipse delegatus re-
quirere. in quo casu loquitur lex predicta sancimus sic
predicta autem . . . de litig. § igitur. ubi videtur notare quod
quilibet delegatus possit dare inducias et mittere ac-
torem. . . . i. precipere quod mittat. nullus enim re ipsa
. . . mittere nisi habeat nuntium vel nuntium . . . ut ff.
de iuris dict. o. iudi. l. iubemus. et ff. ad municip. l. ma-
gistratus municipales et l. ea. que. videtur autem possit
ut mittatur aliquis . . . ut ff. de off. eius cui man-
datum est iur. l. i. § fuit. et sicut de his notavi copiose. s.
que cause possit delegari vel non. si ergo potest mittere in
. . . i. precipere quod mittatur et dare inducias multo
fortius poterit citare. unde videtur quod quilibet dele-
gatus possit citare et sic videtur corrigi quod dicit in predicta
auth. § illud non administret. et quod dicit l. c. de iudic.
l. sancimus. sed sicut diximus occurrit auth. de litig. § re-
dicta. . . . quod nullus delegatus citare potest nisi sit
a principe delegatus. unde ita tres citationes tres sunt
et tribus modis fiunt. prima per preconem que ad citandum
reum sufficit. ut in auth. coll. v. ut omnes obediant iu-
dicibus § illud neque ipse apparuerit. et est posita in
c. ubi de minimis agi . . . auth. qua in primitia.
licet talis citatio non sufficiat ad citandum actorem
immo specialiter debet ad eum mitti nuntius ut veniat. ut
dicit auth. de litigi. § omnes vero. Quo . . . quid illud
in actore et in reo. nonne dicit regula iuris non de-
bet licere actori quod reo non licet. ut ff. de reg. iur. l.
non debet. Respondeo. Ratio est in promptu reus est multotiens
citatur per nuntium quod veniat responsurus unde ad
convincendam eius malitiam sufficit citatio per preconem. ac-
tor autem numquam citatur immo alium facit citari
unde specialiter nuntium et non per preconem est citandus. est
et alia citatio que fit per nuntium sicut totidie de facto
videmus quod venit nuntius potestatis seu consulis
et dicit veniatis coram potestate. istas duas citatio-
nes quilibet iudicum potest facere. Est et tertia citatio
que fit per edictum que edicta non fiebant nisi a maiori-
bus iudicibus et scribebantur in albo sicut et scribeban-
tur in illo albo nomina decurionum et dignitatum ut
ff. de albo scribendo. l. i. et ii. quis autem locus dica-
tur album pretoris dictum est. s. in prin. Quo . . .
quid non videtur quod istud edictum locum habeat. hodie enim non
est tale album pretoris unde nec locus est pene que per
hoc edictum imponitur. Respondeo immo. ideo hodie locum

tm

hre et si non directo utiliter non habet locum. nam licet hodie in dicta consuetudine abierit tale album pretoris tamen in locum illius albi successerit hodie constituta ciuitatum et quaternus qui tota die constituuntur. in eodem edicto qui si aliquis corrumpat hodie constitutum ciuitatum uel quaternos communis. quod habet locum hoc edictum utiliter. (Sum ad hoc ut illud edictum locum habeat tot sunt necessaria. Primum quod aliquis sit pretor uel talis qui possit edicta facere. ut C. de offi. pre. l. normam (Secundum quod habuit locum illum s. parietem de albatum ad scribenda edicta (tertium quod edicta sit proposita et cum perpetue iuris dictionis (quartum quod aliquis corruperit album illum. sic hoc colligitur. ff. de iuris dict. o. iu. l. si quis id quod. et locum habet edictum hoc siue sit scriptum in loco qui uocatur album pretoris siue in carta uel in alia materia. ut in l. predicta. et hec est pena ciuilis (si autem uellet quis criminaliter agere posset illum accusare de falso. ut ff. de falsis. l. hodie. (et nota quod hoc edictum est populare ut l. predicta l. si quis id quod. (Quartum quod dolus interueniat non autem lata culpa uel leuissima in l. predicta si quis id quod (Sed nonne lata culpa comparatur dolo. ut ff. de posita. quod nerua. Sed uerum est quod comparatur in contractibus et in contractibus et in delictis non quia lata culpa comparatur dolo. ut ff. ad l. iul. de sica. l. in lege cor. (Item si lata culpa interfecit hominem non teneris ut homicida quia dolus cessauit. ut C. ad l. cor. de sica. l. i. (et in furto si quis latam culpam committat sed de dolo tamen ut ff. de furt. l. i. et in C. de. in fin. i. columpne. Unde in hoc edicto actor s. quilibet de populo faciat tales positiones. Ego dico quod tu. po. actor.

est pretor uel senator seu potestas ciuitatis pistorie. (Item dico quod ipse fecit scribi in tali loco uel in talibus quaternis communis ita s. aliqua capitula. (Item dico quod tu uiuis et corrupisti hoc album uel illos quaternos communis corrumpere autem dicitur quis siue ita corrumpit ut legi non possit siue inter leuerit. ut ff. ad l. aquil. qui tabulas. siue raserit siue quod incidat uel mutet. ut ff. de falsis. l. quid sit. In hoc autem edicto reus faciat tales positiones. po. rei

(Ego dico quod potestas siue pretor siue senator qui scripsit in loco illo uel quaternis scripsit sine consilio ciuitatis. uel solus senator sine aliis senatoribus. unde si hoc confitetur actor reus puniri non potest. quia non potest solus potestas hoc facere sine consilio. ut ff. ad municipa. quod maior. et ff. quod cuiusque uniuersitatis no. l. item eorum. et ff. de reg. iuris. l. aliud. quod refertur. et C. de aduocatis diuersorum iudiciorum l. restituendo.

(Item ego dico quod ad hoc illi quaterni communis sunt in prima figura. si hoc confitebitur actor reus absoluetur. quia sequitur quod non sit nec cancellatum nec abolitum quod est in prima figura ut C. de edicto diui adri. toll. l. ult. (Item dico quod tu non corrupisti tamen quaternos illos. si hoc confitebitur actor absoluetur reus per ubi illud tamen. libellus.

In hoc autem edicto concipiet actor siue accusator talem libellum. Vobis domine h. pot. p. c. e. R. de . qui in quaternos communis. siue libellos siue confessiones uel dicta testium posita in quaternis communis ipse corrupit uel abradendo uel mutando uel interlendo uel incidendo. unde ipsum peto puniri in l. aureos. et ad hoc propono actionem in factum subrogatam in locum edicti de albo corrupto utilem uel ipsum edictum uel albo corrupto utile. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de iur. dict. o. iu. l. si quis id quod et inst. de act. quod penales. Q. d. Sed illud queritur quare ponitur in libello utile. et est. Sed directum edictum non est hodie locum habet cum hodie non sint pretores uel tales qui in uita possint condere. nec

nec faciant huius modi scripta in albis. et forte diuus imperator faceret qui solus iura condit. ut C. de leg. et consti. l. humanum et l. ult. (uel posset hodie locum habere directum si aliquis corrumperet aliquod edictum pretoris positum in aliquo titulo digestorum. uel dicere de hoc habet locum qualibet uerba edicti deficiant tamen habet locum sua edicti. ut ar. ff. si quadrupes. pau. fe. di. l. pri. Q. d.

Item queritur non uidetur quod hodie uel olim potuerit habere locum. nam ita dicitur si quis id quod cum perpetue iuris dictionis. quoniam unquam posset esse uel iuris dictio pretoris uel alicuius potestatis perpetue. nonne annuum erat pretoris ipsum et hodie et potestates per annum eliguntur. ut inst. de per. et temp. act. quoniam et eorum statuta possunt esse perpetua cum lex dicat alibi. quod potestates seu presides non possint aliquem dampnare perpetuo relegandum et relegandum hodie non tamen ultra annum dampnatur. nam omnis actio pretoria et penalis annalis est preter act. furti manifesti. ut inst. de perpe. et temp. act. Q. d. Sed illud queritur an ista pena sit introitum communis uel rei publice. uel an debeat dimidiari inter actorem seu accusatorem et fiscum. et hec questio posset notari fere in omnibus inferioribus edictis. de edicta illa sunt publica et pena debetur exillis heredum est uidetur in esse uariare. nam quedam leges dicunt quod tota pena sit danda communi uel fisco. ut C. de sepulcro. uio. l. qui sepulcrum. nam ibi dicit quod pena illa infertur fisco. Item l. ff. de munere. mo to. l. angaria. nam pena. l. aureorum datur in publicum. ut (ex hac l. uidetur uelle quod sit illius qua accusationem intentat tota pena. nam l. dicit quod in actionibus popularibus censetur actor qui uult est constitutus. ut ff. de u. sig. sicut (Item lex alibi uidetur uelle quod pena debeat dimidiari inter fiscum et accusatorem. ut C. de assesso. l. nemo. et ff. ad simul. l. lege. fi. et ar. de thesauro in uento cuius medietatem habet fiscus medietatem inuentor ut ff. de iur. fisci. l. non intelligitur. (Sed dominus cy. quod dimidium fiscus et dimidium accipiat per leges predictas. et hoc sentit dominus. w. et dominus ius. (dominus autem or. dicit quod tota pena sit accusatoris per l. predictam. sicut nec obstat quod dicit de sepulcro uiolato. ibi enim dicit speciale propter atrocitatem delicti qui mortuos quadam sceleris immanitate in pace dormire non sinunt. ut C. de epis. audi. nemo. nec obstat. l. ff. de termino moto quod quod ibi dicit datur in publicum. i. cuilibet agenti de populo. unde dicebat ipse quod ubicumque pena datur ex aliquo edicto quod semper detur accusatori et non fisco. nisi lex dicat quod debeat dimidiari. ut in l. predictis (et nota quod licet prima facie non uideatur aliqua utilitas illius edicti tamen maxima est hodie propter maliciam aduocatorum qui in quaternos communis corrumpunt et libellos immutant et confessiones et acta et dicta testium. sicut sepe uidi de facto contingere. sed nos dicamus quod dolo malo debet album corrumpi.

Q. Sed quid si aduocatus corrumpat. nunquid probabo ipsum dolo corrupisse. uideretur quod sic. nam qui dolum dicit eum illum probare debet. ut ff. de probat. quotiens. et qui dolum. et lex dicit dolus ab actore perspicuis indiciis probari debet. ut C. de dolo l. dolus. (Sed contrarium credo in parte ista scilicet esse quod aduocatus abrasisset uel corrupisset presumeretur quod dolo fecit. et ita dico quod hic dolum presumi sicut et al. ff. ad mu. tu. l. tutor qui repertorium (quod autem s. notatur quod lata culpa hic non comparatur dolo. et quod lex dicit quod parcitur rusticitati. ut l. predicta si quis id quod. (Sed uerum est in principali. alias in aduocato qui scienter iura uel scire debuit quoniam posset dicere quod fecit hoc per ignorantiam uel simplicitatem. certe nullo modo (fuerit tamen si aduocatus abraderet ad hoc ut emendaret sicut aliquando mihi factum et hoc esse credo non edicto esse puniendum. sed de consilio meo procedit ut similes breues fiant maxime in libello et autem littere contestatur dicat iudici et iudex faciat uel mandet tabellioni.

et ubi ... sunt ... ut ff. de penis. l. moris ... uerum est quod ... durent eorum officia uerum ... eorum statuta perpetuo

= pro pretorio
leuis
No. quod lata culpa non comparatur dolo nisi in delictis.
= non teneris
No. quod ... corrupto
= illius
No. quod potestas non potest ... sine consilio
= non
= dicitur
No. bo. ...
= agitur
= tota sit
= de solut.
accusator
= leg.
= sinit.
No. de malitia aduocatorum
No. quod ...

fieri alioquin si advocatus mandaret tabellioni quod
abraderet et ille abrasit uterque tenetur, ut in l. predicta
siquis id quod. *Si aliquis iudici non obtemperaverit vel in personam*
vel in medio vel in fine, iudex potest eum mulctare ex [illegible].
Siquis i. di. n. ob. l. Siquis i. di. n. ob.
Contingit sepius quod litigantes iudicibus non obtem
perant et ideo inductum est edictum per quod imponitur multa
illi qui iudicianti non obtemperat. que multa continet quan
ti ea res est. ut ff. siquis ius dicenti non obtemp. l.
unica. Quero sed illud queritur an hodie illud edic
tum habeat locum in potestatibus et iudicibus nostris temporis. videtur
rem in primis quod non, nam omnibus magistratibus est permissum de
fendere iuris dictionem suam penali, id est multali iudicio, non
in duumviris. ut l. predicta quod ubi duumviris expon
it. [margin: iudicio]
dominus meus, id est civitatum defensoribus seu municipiorum ut [margin: ille]
c. de iudic. l. ult. item l. dicit defensores civitatum non
inducant multas. ut c. de defen. civi. l. defensores nichil.
Sed dominus meus dicit et olim et hodie posse defensio [margin: multali iudicio nam cum olim et hodie possit dici iurisdictio]
res civitatum multas indicere et defendere suam iuris
dictionem et habebant cohertionem et habent cum iuris dictione
in d. l. ult. Item et hodie possunt audire levia crimina [margin: sunt cohercere]
ut in auth. de defen. civi. coll. iii. § audient. ergo mul
to fortius possunt multas imponere. Contra vide rationem
ex quo sit. esto quod potestas vel iudex aliquis preciperet ali
quid tamquam iudex, litigatorum non vult parere, quid
erit. certe illa esset sane et delusorium precepta imperium quod
ivit nolunt ut ff. de iudic. l. si pretor et ff. ne quid in
loco publ. fiat l. ult. Hodie tamen videmus de facto quod et
potestates et iudices communes indicunt multas litigato
ribus nolentibus eorum parere preceptis et sic de iure et de
facto ut bona sua dominium non obstat l. ff. siquis iu
di. non ob. videtur quod non potest duumvir defendere suam
iuris dictionem penali iudicio. Solutio verum est penali id est quod
corporaliter puniat, vel aliter et melius, id est multali sub
audi imponendo maximam multam de qua multa lo
quitur lex c. de m. mule. l. ult. potest enim indicere mul
tam modicam et ita est Ro. l. predicte. c. de defensori
bus civitatum. Quero sed illud queritur. quam intelli
gimus modicam multam. Ro. secundum qualitatem contempte
iuris dictionis et secundum conditionem persone et secundum civitatem in qua potest.
et dicit maxima multa vel modica in lombardia de
potestatibus habet liberum arbitrium in potestati vel indicunt
non modicam sed maximam, nam sepe iudex pro modico [margin: et multam]
delicto. Sed quia potestati non obtemperavit imponit pe
nam et multam, scilicet c. lib. imperialium et sic imponitur
multam ultra quam dicatur l. c. de modo mult. l. ult. in
tuscia autem ubi nolunt civitates quod potestates sint li
beri dominii quo ad multas et quo ad penas imponen
das indicunt modicas multas. nam apud pisanorum ci
vitatem ferream nobilem et probissimam potestas sine consi
lio non potest punire ultra xx sol. cum voluntate consi
lii potest punire quantum voluerit potestas cum consilio. Quero
sed illud queritur de huiusmodi bannis que mittuntur
hodie per precones. ita potestas precepit quod quicumque iverit
ad arma sit in pena c. l. queritur an talis pena
seu multa possit imponi. sic et comites et barones in
apulia qui indicunt multas c. unciarum et sic
ducunt multam ultra legem. c. de m. mule. l. ult. Ro. [margin: statuit]
de iure si queritur tales multas imponi non potest. nam per
l. illam maior multa que imponitur non excedit sex
uncias auri et hoc quando maximus est iudex. que sex
uncie auri faciunt xxxvi aureos. qui xxxvi au

rei faciunt bene xxxiiii lib. pisanorum et hoc ita colligo.
lxxii. aurei accepto ferentur in libra auri. ut c. l. x. de [margin: Nota lxxii aurei accepto feruntur libri]
suscepto et arcariis. l. quotiens libra auri valet xii uncie,
uncia autem auri valet iiii lib. et dimidium vel centum sol.
ad plus. et sic poteris computationem trahere secundum sensum de ab [margin: Nota solidi [illegible]]
baco et sic semper in legibus nostris ponitur solidus pro aureo et ex [margin: Nota]
isto. unde quidam stultus iudex apud nobile castrum de tuscia
s. montem pollicianum donationem ccc. l. factam insinuati
one revocavit. et dixit nullam usque ad xxv l. et faciebat
talem computationem donatio non valet ultra quingen
tos sol. ut c. de donat. scilicet m. et l. siquis ar. quingenti [margin: et]
sol. faciunt xxv lib. et ideo donationem in xxv lib. in
dico valere. ultra propter insinuatio non valere. et sic iudex il [margin: sub specie veri]
le fuit deceptus specie veri. et fuit derisus. ideo de hoc dio
illud ideo recitavi ut sciant sibi cavere iudices nostri temporis
ne male iudicent sicut ille. Verum tamen de facto hodie potesta
tes in lombardia et tuscia et comites et barones in apu [margin: indicunt]
lia indicunt multas et imponunt. Quero item illud quero
ecce banum missum est per totam civitatem aliquis ve
nit et fecit contra bannum dicit modo ego non incido in pe
nam quia ignoravi bannum fore bannum missum. et ita
dicit se iudici vel potestati bene obtemperasse quia contra non
fecit. cum sit ignorantia excusatus. numquid contra debet pro
bari illum scivisse bannum fore missum. videretur quod sic
quia quicumque vult de scientia arguere ille proba [margin: eius]
re debet quem dicit scivisse non quem dicit se ignorasse. ut
ff. de probat. verius et ff. de administra. tu. l. hoc autem. Item et
est aliud ar. nam vox preconia pauces ignorare dicit. ut auth.
quis semel. c. quomodo et quando iudex et c. f. auth. de litigi
osis coll. viii. § eodem modo. Contra lex dicit quod decretum factum
ab ordine non tenet in scientem non autem ignorantem
ut ff. de decretis ab ordine faciendis l. ult. Item nam et siquis
ignorans testatorem occisum testamentum aperuit non pu
nitur. ut ff. ad sil. l. siquis ignorans. § si quis ig
norans. Item non contempnit disciplinam qui ignoravit militem
ut ff. loca et c. l. siquis igno. Contra videtur quod aliquis
non possit excusari per ignorantiam. nam lex dicit quod su
fficit si sit aliquis preconia voce citatus ut auth. qua
in provincia c. ubi de cri. agi op. et est in corpore auth. ut
de ob. iii. coll. vi. Item et l. dicit quod licet aliquis se i
gnorasse dicat nichilominus incidit in penam vecti
galis. ut c. de publicanis l. ult. § licet. Quid ergo dice
mus. Ro. et dico aliquem in bannum incidere et si dicat
se ignorasse sicut bannum fuit generale per civitatem et
ipse fuit in ea non potest allegare se ignorasse il
lud quod omnes sciunt vel maior pars scivit et esset crassa [margin: regula]
ignorantia ut ff. de iur. et fa. igno. Regula et de
institutis l. si et si pupillus. § si plebem. Verum si
vellet dicere quod eo die fuit absens quo bannum fuit
missum audiretur illum et excusaretur a pena. ut c. de [margin: Nota [illegible]]
sent. et interl. l. optimam. et in eo casu attendo
quod dicit l. de decretis abor. fa. et quod dicit auth. quia non
sufficit sit preconia voce citatus verum est quando preco mit
titur per totam civitatem tunc nullum video ab anno ex [margin: operatur]
cusari vel ad hoc ut illud edictum habeat locum ter
tium necesse est. Primus quod aliquis sit magistratus. Secundum [margin: sit]
quod aliquis sit subiectus iuris dictioni illius. aliquin non
tenetur parere. ut ff. de iuris dict. o. iu. l. ult. et ff.
de bo. aut. iu. pos. l. cum unus. § bona quam. Tertium quod a
liquid fuerit mandatum subiecto iuris dictioni sue au
dictum. Quartum quod ille non obtemperavit. sicut probatur
per l. ff. siquis ius di. non obtemp. l. unica. et dicit aliqui.

Flo. [illegible] modo [illegible]

non obtemperare siue non obtemperat in principio puta
iudex dicit exhibeas rem uel uenias die tali ad curiam
suam in medio cause siue in fine. in quacumque parte cause
actor uel reus non paret iudici non uidetur obtemperare. et
ideo iudex eum punire potest per hoc edictum. et licet dicat
l. predicta quod his uidetur non obtemperare qui quod est extremum in
iuris dictione non implet. et ita uidetur tantum quod ultima par
tem iudicii respiciat. sicut et multi errantes in hac
oppinione fuerunt. dominus tamen dicit extremum uocari
quamlibet partem iudicii. sicut ipse notat in predicto .c. in uo
tula sua. hoc modo. hic ponitur quidam extremum pro ultimo
et ultimam uocat executionem sententie et missionem rei que
petitur. i. que ultimo fit post uocationem et quod sequitur
in l. predicta. uelut siquis rem mobilem asserere uendicare passus
non est. et est non appositum sed de subauditu refertur.
quasi dicat is demum incidit qui non paratur ultimo non
is qui non paret primo. is autem qui non paret quiete a
se poni in iudicio non patitur quia absentat se sed
patitur rem sibi auferri hic paret ultimo hic non
incidit. ceterum si et est. quasi dicat si ultimo non paret
et sic recusauit sententia hic punitur. responsio dici quod est
i. et l. ¶ non solum namque ibi dicitur quod glosa habet in actore et reo.
sed secundum .m. non habet locum titulus in reo. quod falsum est. preterea
non uinia confudit. cum si enim non patitur rem a se euic
dicare. hoc esset impossibile. unde dicitur extremum di
ei primum et ultimum iuris dictionis. nam si longissimus extre
mum dicitur primus et ultimus terminus medio quiete.
puta in hoc exemplo. homo est animal sed omne risibile est homo ergo
omne risibile est animal. nam quod predicitur in conclusione et
propositione. sed hoc nomen animal dicitur una extremitas et
maior. quod autem subicitur et assumitur in assumptione
et conclusione est alia extremitas minor. i. hoc no
men risibile. medium est quod subicitur in prima et subi
citur in secunda. s. homo. et quod dicitur iniuria uelut siquis
asserere rem uendicare passus non est. et est positum exem
plum de eo qui non paret ei quod primum est in iuris dictione.
et quod dicitur uiuam sed dicere et est sententia et est. ponit exem
plum de eo qui non obtemperat ei quod est ultimum in iuris dictione
In hoc autem edicto actor faciat tales positiones. po.ac.
Ego dico quod dominus ugolinus de portaria est potestas
est potestas pistorie. Item dico quod dominus informatus
est iudex communis pistorie. Item dico quod ipse est precepit quod
die tali esset coram eo uel quod rem exhiberet uel quod rem re
stitueret uel aliquid tale. Item dico quod tu contempsisti
tale preceptum. Item dico quod talis decurrato pistori
e uel de l disseru. Item dico quod tanti mea interest
pone. in .x. quod tu illud preceptum fuasses. hanc ulti
mam confessionem facio quando actor uult petere suum in
teresse per illud edictum quod potest. sic. sed notabimus sicut
uult agere ad penam tunc dico illam confessionem non esse
necessariam. positiones rei.
Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod dominus
ugolinus fuit potestas per annum a kalendis januarii.
usque ad annum. Item dico quod ipse dominus potestas precepit
mihi eo tempore quando successor aduenit. uel fecit mihi illud
mandatum post kalendas ja. finito anno. si hoc confitebitur
actor absoluetur reus quia precepit eo tempore quo pri
uatus est non potest uel eo tempore quo successor adue

nit. ut ff. de iuris dictione. o. iu. l. est quod et ff. de offi.
pro. et legat. l. meminisse. Item dico quod ego sum pistoriensis
si hoc confitebitur actor absoluetur reus. per l. ff. de
iur. o. iu. l. ult. Item dico quod illud preceptum ego ad
impleui. Item dico quod illud mandatum fecit tuo tem-
si hoc confitebitur actor absoluetur reus. Item dico
quod licet preceperit mihi quod usque ad talem diem ego quod tale quod facerem
legem feceris et ego post diem illum feci et tu recepisti. si hoc
confitebitur actor absoluetur reus per l. ff. siquis cautio.
l. ii. § ii. et ff. de eo quod certo loco. l. ult. In hoc autem e
dicto concipitur ita libellus. libellus.
vobis domine .b. potestati pi. g. o. R. de g. qui uocatus
a tali iudice communis pistorie quod ueniret coram eo ad
meam petitionem quod mihi responderet uenire contempsit
unde quia non uenit interest mea in .m. pone. in .x. ideo
illud interesse peto. ad hoc propono edictum siquis ius di
centi non obtemperauit uel actionem in factum ex illo
edicto. siquis ius di. non obtem. quod ita recte concipiatur
libellus dicit. l. ff. siquis ius di. non ob. l. unica. Ita con
cipitur libellus si aliquis uult petere suum interesse quando
aliquis uocatus non uenit ad iudicem uel mandatum
sibi factum a iudice ad petitionem meam. non seruauit mihi
quia tantum interest mea et est. Sicut uis concipere li
bellum quod iudex eum puniat. i. mulctet pena pecunia
concipies ita libellum. libellus. vobis domine a. potestati
pi. g. o. R. de g. qui mandatum a uobis sibi factum
non adimpleuit et sic uobis non obtemperauit. unde quod ipsum
puniatis ago et ad hoc propono actionem in factum ex edic
to siquis ius dicenti non obtemperauit. quia recte concipiatur
libellus. dicit. l. predicta. questio Sed illud queritur quare
duobus modis concipitur in hoc edicto libellus. Respondeo. quia per
edictum duplex uia agendi conceditur per unam consulitur
actori et potest petere quanti eius erit. i. quanti sua
interest. quod enim dicitur hoc iudicium non ad id quod interest. s.
singulariter sed quanti ea res erit. i. quanti interest. nam
hec uerba licet ad ueram rei extimationem referantur
ut ff. de u. sig. l. inter hec uerba et l. hec uerba. tamen hic
aliter accipiuntur. s. pro eo quod interest actoris. sicut alibi
hec uerba accipiuntur. ut ff. ne uis fiat ei qui in possessionem mis
sus est. l. i. § hec uerba continet quod illa uerba interesse acto
ris. s. quantum re uera expendit dando aduocatis uel
si alias potest probare quod sua interesse sic et al. ff. de confessis
tis ra. co. l. ii. § iulianus et c. de iudi. l. sciendum. tamen
non enim esset dicere ut uera rei extimatio prestetur uni
ab altero. ideo quia uel actor uel reus non uenit.
Est et alia uia per quam imponitur pena ei qui non ob
temperauit et illa pena datur fisco uel communi. ut c. de modo
mult. l. multam. et hoc dicit. hoc iudicium non ad
id quod interest sed quanti ea res erit intenditur loquitur
quando ex hoc edicto agere potest actor ad suum interesse ut
dictum est in eo quod sequitur. in e. § et cum meram penam
contineat loquitur quando petitur multa que fisco
prestatur ut dictum est. et illa multa exacta uel exi
genda dicitur mera pena ex parte soluentis quia
soluit quod numquam ad se peruenit. fiscus recipit quod
numquam sibi fecit. at si uelles intelligere ultimam
partem. § de interesse de eo quod loquitur principium. stare non
potest quia interesse non est mera pena quia licet sit pena

Margin notes:
si obtemperet
et cuiu
et tam
et in edictum
hic potest dici
et ideo
et sicut potest lex in
rem uis extimari.
quo patet rem a se
uendicare
et ponit exemplum
et scientia
et positiones
positiones
ut ita dicit quod
datum dixit
bene diffinit
da pecunia
uendicare
et quod
et sua
lex ff. sig
uis di.
l. unica. quod
iudicium
dicit
et abfuit

quantũ adsoluendũ quia soluit quod nũquã ꝫ assiut. quãtũ tñ adrecipiendũ nonẽ pena sꝫ intẽ ẽẽ quia re cepit illud quod sibi assiut ⁊ hec uera expositio illius ꝯstitutionis ibi notaui licet dñs m̃s ligat illũ ꝯpo. quod totus loquatur de intẽ ẽẽ actoris. ⁊ quod dicit mentiõ penã unde poni tur. sicut in notulis suis ante: quis notauit stoⁱⁿ legit quod totus loquatur. ꝯ de multa que audicẽ pot̃ imponi ideo quia sibi nonfuit obtẽpatũ. ⁊ hoc dic̃ littera non ad in tẽẽ. s. actoris sꝫ quanti ea res erit. s. admultã. ⁊ hec dic̃ pp sequentiã ⁊ cũ mẽsa penã ⁊ ẽ. ⁊ sic notauit ipse in nouis notulis suis. sꝫ si legũ. ꝯ predictũ quod loquatur de intẽ ẽẽ actoris ⁊ de multa audicẽ imponenda ⁊ hoc patet rõe euidenti. nã quod loquitur de intẽ ẽẽ totus status nonsꝫ quia dic̃ quod nondatur post annũ inmo debet dari ppe tuo cũ sit rei psecutoria. l. intẽẽ. ut ff. de act. ⁊ ob. l. in honorarijs. ñ forte diceret quod ideo nondatur post annũ quia cũ sit ex delicto actio ⁊ nonpuenit aliquid ad illũ qui non obtẽpauit nondebet ultra annũ dari. ut ff. de iur. dec. l. plt. ¶ Queritur quo m̃ ex hoc edic to aliquis bis puniatur cũ iura dicant nondebet dede licto eiusdẽ hois sepius queri. ut ff. nautẽ. cau. sta. l. lic. ⁊ de nonuidicat aliquẽ bis in idipm̃. quare ꝙ bis pu niatur ex hoc edicto ut dictũ ẽ. Re ideo ꝯtingit quia ꝯ utrũque aliquid ꝯtẽpsit iudicẽ quia uocatus nonuenit. ⁊ nonueniendo lesit alterã partẽ cũ oportuerit eã; facẽ expensas. uel illis puniatur nonẽ mirũ nã plu ra delicta plures exigũt penas. ut ff. de act. ⁊ ob. l. nũ quã. ⁊ l. quisquis. ꝯ ult. ⁊ ff. de priuatis. delictis. l. nũquã quod dic̃ nondebet de delicto sepius queri subaudi ab eodẽ sꝫ ad diuersis. nã ⁊ hereticus puniuntur adeo ⁊ m̃ colonius ab imperatore. ut c. de summa. tri. l. i. ⁊ hoc ẽ potesta tes nr̃i tpis attendũt nã si aliquis non obseruat sua mã data puniunt ꝯtẽptorẽ. ĩ x. sol. sic pistor. ⁊ faciunt pręa sua mandata seruare. ¶ Item quid si nonnullo ꝯbatt locũ pena istius edicti. nã si aliquis nonparet iudici actor. pot̃ petẽ quod mittatur actorẽ ĩpos. ⁊ hoc satis ẽ. ut ff. de inius. uoc. l. satis. Re utrũque pot̃ actor petẽ. s. ⁊ mis sionẽ in bonis ⁊ quod petat sibi intẽ ẽẽ phoc edictũ ⁊ h sionẽ multi admiserũt dñs m̃s aliter sentit. dic̃ enim si aliquis nonuenit. aut ideo quia ẽ psistitue ꝯtumax ⁊ tũ locũ h̃t. l. illa satis. si enim sit uere ꝯtumax putã qui a ꝯtẽpsit actorẽ uel iudicẽ sic ẽ. ⁊ h̃t locũ pena istius edicti ⁊ ita notauit ibi dñs m̃s. ¶ Item multa uidetur huic edicto ꝯdicẽ. nã pretor mortuus ordinariã pe nã indicẽ in eũ qui iudici non obtẽpat. s. quã caret ẽ. que pena multa ẽ expsta nonẽ. Item ff. si quis. in ius uo. ñ ie. l. ii. dic̃ enim quãdo obtẽpat ẽẽ multã dñ pũniri dic̃ iudicis ⁊ illa pena ordinaria nõ ẽ. Item quia ueslus rõ restitue iudici nonparet ꝯ eũ in rratur inlitẽ. ut ff. de rei uẽ. qui restituẽ. Item in actõe quod metus cã qui nonparet iudici punitur in quadru plũ. ut instit. de act. ꝯ Item actõ quod metus cã ⁊ ff. quod metus cã ꝯ ... ꝯ ii. ꝯ ... iudex aliquẽ inpos mitti iusserit ⁊ iudici nonobtẽpatur datur ꝯ illũ qui nonparuit ac tio ad intẽ ẽẽ illius qui iussus ẽ mitti. ut ff. ne uis fiat ei qui inpos mis ẽ. l. i. ꝯ hec uba. Item ꝯtumacia eius quod iudici nonparet dãpno litis coherceatur. ut ff. de re iudi. ꝯtumacia. sicut alie ⁊ diuerse pene imponũtur p leges ut dictũ ẽ eis qui nonparet iudici. quare ꝙ p

30 istud edictũ pena inducitur. l. quare istud edictũ fuit inuentũ. Re. dñs m̃s. R. quod alia ⁊ alia litigati sue

curritur quia ille pene litigatori pstãtur. p istud edictũ inducitur multa quod fisco datur. s. m quod ⁊ dñs m̃s legis. ꝯtitui ⁊ istud edicit quod totũ loquatur in multa ut ꝯ. notaui sicut alibi ⁊ melius notulis iste ut gñalis pot̃ tur de eo qui iudici nõ obtẽpat. alie leges locũtur spãliter. ita quod quelibet in domicilio suo. unde nonsupp habundat. sic nonsupp habundat ꝯstitutio si quis in tantũ quepunit uiolentiã. licet alie leges uiolentiã puniãt ⁊ sanctio legũ que gñalẽ penã imponit n̄ sup habundat pp leges que spãle penã imponũt in mo nec ad illas ptinet. ut ff. de penis. l. sanctio ⁊ ar. ff. de u. ob. l. doli clausula. ¶ Item queritur que sit differentia inter istud edictũ ⁊ inferiora edicta. s. si quis in ius. uo. non ierit ⁊ ff. in ius uoca. ut eant. ⁊ ff. qui satis dare. co. ⁊ ff. ne quis eũ qui in ius uoca. fu. ui. exi. ⁊ ff. de eo p quẽ fac. ẽ quominus quis in iudicio ex un ad tẽde ꝯsistit differentia inter ista edictũ uidentur ĩ ẽ se uariare ⁊ quo ad materias ⁊ quo ad penas nã edictũ si quis ius di. non ob ⁊ edictũ in ius. uo. ut eant. in ... deseruiunt ad eadẽ materiã ptinẽ. sꝫ differũt in ter se quia edictũ in ius uo ut ea. clarius ⁊ apertius loqui tur quod edictũ. si quis. ius di. Item in edictũ in ius uo ut eat. plus ponitur quod in alio edicto si quis ius dicen ti. nã in eo ponitur de eo qui uocatur ad quẽ ordina riũ iudicẽ quod in illo edictõ nonẽ. Item edictũ si quis ius di. nõ ob. ẽ gñalis. nã ⁊ p multa ⁊ p expensa datur. illud aũt tñ p multa sicut quod ẽ uerius sm̃ dñm m̃m. illo edictõ in ius uo ut eat nullũ dictũ imponitur de multa pstanda sꝫ tñ agitur ex stipulatione. Item illud edictũ si quis ius dic̃ imponitur multa sꝫ salua pa ce dñi m̃i ꝯtinẽ. nã ⁊ p illud edictũ in ius uo. ut eat inducitur multa. ut ff. de in ius. uo ut eat. l. ii. ꝯ ult. Item edictũ in ius. uo. ut e. ⁊ edictũ qui satis da eo differunt inter se quia in edictõ in ius uo. ponitur de cautiõe iudicio sisti tñ interponenda. in edicto q satis da. eo loquitur ⁊ de illa cautiõe ⁊ de cautiõe iudicati solui ⁊ copiosius. Item edictũ illud ne quis eũ qui in ius uo. ꝯ ⁊ edictũ de eo p quẽ factũ ẽ differunt. quia edictũ ne quis eũ ⁊ ẽ. locũ h̃t quãdo quis exe mit aliquẽ ui. non ꝯmittendo dolũ ꝯ exceptũ. sꝫ tñ ꝯ in ius uocantẽ. edictũ aũt de eo p quẽ factũ ẽ lo cũ h̃t quãdo quis exemit aliquẽ a iudicio in ptũ sꝫ ali qua cã ⁊ dolo. Item p illud edictũ ne quis eũ ⁊ ẽ puni tur exemptor in modo singulari intẽ ẽẽ actoris quia imitatur ꝯ illũ in litẽ. ut ff. ne quis eũ qui in ius uo. ꝯ... iii. ex l. ... p alium ⁊ ꝯsulitur tñ actori. p edic tũ de eo p quẽ fac. ẽ imponitur pena s. quo ad intẽ ẽẽ uero nonsingulare quia non imitatur in litẽ. ⁊ ẽẽ tio qz minus ibi deliquid eũ ui non ꝯmittit. ⁊ ꝯ sulitur ⁊ uocato ⁊ uocanti. sꝫ uocanti in eã quãdo ac tio sua tpr̃ ꝯcepta. ut ff de eo p quẽ factũ ẽ. l. ex hoc edictõ. Inter edictũ aũt si quis ius di. ⁊ edictũ si quis in ius uo. ñ ie. h ẽ differentia quia ad penã quia p hoc edictũ si quis ius di. imponitur multa tñ p illud edictũ in ius uo. ut eat nõ imponitur. multa ⁊ quod dicit. in e. t. l. ii. quia audicẽ multa impõi tur subaudi non p illud edictũ sꝫ p illud. si quis ius di. licet alie differentie notentur inter ista duo uel ... edicta. sicut p. e. t. notauimus. Siquis tertio uocauit aliquẽ quẽ in iudicio quẽ uocari nõ licet. puniat. iiii. l. aũi. ꝯ

edicto siquis terrie. uo. aliq. q uo. no. li. Si quis terrie. uo. aliquem. q. uo. no licet.

Omnia multotiens uocantur aliqui iniuis quia edictum uocari non sinit. scilicet suos parentes. et patroni sine uenia. et ideo pro edicto de in ius uocando impositur pena filio et liberto. l. aureorum si uocauit sine uenia patrem. uel patronum ut c. de in ius. uoca. l. ii. et ff. e. t. l. pl. quidam intelligantur. ap. parentes et patroni. legitur. ff. e. t. l. quinque. cum legibus sequentibus et l. adoptiuum. et l. siquoque et l. si hac. et de hac materia copiose dic ut notat dominus ius in summa huius tituli. Quod Sed illud queritur de ea filium an istud edictum loquatur in filio emancipato uel in potestate constituto quod non sinit uocare patronum in ius sine uenia. Et dico quod loquitur de filio emancipato. ille enim non potest uocare patrem in ius sine uenia. set est in potestate nullo modo etiam cum uenia potest uocare. quia qui in potestate patris agunt adinuicem eos experiri non possunt. ut c. e. t. l. qui in potestate. et ff. de iudic. l. lis nulla. nam qui est in potestate magis prohibetur uocare patrem in ius uel patrem potestatis. quam prorsus potentis. ut ff. e. t. l. adoptiuum. preter quam in [illegible] casibus in quibus filius durante patria potestate uocabit patrem in ius. scilicet tamen cum uenia. ecce enim filius cum agit contra patrem si petat emancipari. quia pater impuluit eum necessitatem peccandi. ut c. de epis. audi. l. si lenones. uel si talis sit pater durus et seuus et crudelis erga filium. sicut et simul ter inuenitur. ut ff. siquis. a pa. fu. ma. l. ult. Item si legatum sit relictum patri ut emancipet filium et agnoscat legatum pater. ut ff. de cond. et de mo. l. sicut. Item et si hereditas sit relicta patri ut filio restituat. agit filius contra patrem ad hoc ut pater caueat de hereditate illa non dissipanda uel ut restituat sibi. ut ff. ad treb. l. imperator. Item agit ut pater cum aluminta. ut ff. de lib. agno. l. siquis. ali. et c. de pa. po. l. nec. et eodem pater agit contra filium pro aluminis. ut c. de alendis. lib. a pa. et intrat contra eum interdicto de lib. exhi. et deducendis. ut ff. de lib. exhi. l. 1. de inde. et l. si quis eum. et rei uindicationem preiudicialem adiecta causa de iure grati. ut ff. de rei uin. l. 1. et ins. de act. preiudiciales. Item et in alio casu. c. de pa. po. l. 1. et criminare pot filium. ut ff. ad l. cor. de sic. l. inaudi tum. Item in castrensi peculio. ut ff. de iudic. l. lis nulla et ff. de in ius. uo. l. adoptiuum. et hoc attende quia hoc quod dico in filio locum habet et in nepote et in pronepote et in aliis descendentibus. ut ff. e. t. l. si hac. l. de liberis. hoc est attende in liberto et eius filius. sed in hoc tamen heres liberti secundum est. quia potest patronum liberti si uocat eum in ius et sine uenia. quia heres extraneus liberti omnia iura ingenui habet quo ad patronum. ut ff. ad obsequium. alibertis patrono. prestan. l. heres. Quod Queritur quod causa extraneus heres liberti uocat patronum in ius sine uenia. libertus autem non poterit uocare patronum heredem tamen extraneum sine uenia. ut c. e. l. ii. nec obstat. l. c. de oper. lib. l. liberti libertaeque. quia lex illa loquitur de operis artificialibus seu fabrilibus. et de his que consistunt in faciendo. has operas non debet libertus extraneo heredi patroni. et operas que consistunt in non faciendo ut non uocare. illas debet libertus extraneo heredi patroni. Ex ratione est ipiuni. ex parte patroni est fauor. ex parte liberti odium. ubi cum sit fauor ex parte patroni merito prorogatur ad eius heredem extraneum. ex parte liberti cum sit hodium merito restringitur. ut ff. de lib. et postu. l. cum quidam. in fine et ff. de uenatr. insp. uent. l. 1. § si. merito extraneus heres liberti uocat patronum in ius et sine uenia. Sed licet libertus non possit uocare patronum in ius sine uenia. Et uere non solo, et si patronus sit tutor uel curator alterius et libertus in tutorio nomine uel uocat patronum in ius et sine uenia. ut ff. e. t. l. sed si hac l. fin. et l. quesitum. Ad hoc autem ut illud edictum locum habeat tria sunt necessaria. primus quod aliquis sit parens uel patronus. qualiter autem dicatur aliquis parens uel patronus dicitur ff. e. l. quinque et l. adoptiuum. Secundum quod filius sit emancipatus. sicut supra dictum est. Tertium quod filius uel libertus lite fuerit contestata. aliquin pro sola datione libelli non puniuntur si postea peniteat. ut ff. e. t. l. libertus. sicut nec quis pro sola datione libelli si desistat incidit in turpillianum. ut ff. ad se. con. turpill. l. quesitum. et maritus pro solum libellum datum contra uxorem post uxoris in matrimonio retine. ut c. ad l. iul. de adult. l. sine metu. et ad te. tac. l. ff. rem. m. ha. l. ampl. non peri.

q. Sed illud queritur an istud edictum locum habeat si discipulus uocat magistrum in ius sine uenia uel aliquis iuuenis senem. et uidetur quod sic. ut ff. e. l. generaliter. eas personas quibus reuerentia est prestanda non possumus uocare in ius sine uenia. ac. senibus debetur reuerentia ut ff. de iur. immunitatis. l. semper. sic et doctori. ut ff. de excus. l. aquilius regulus. Et non est uerum in sene et doctore. quod enim dicit l. predicta generaliter. personas quibus reuerentia debetur subaudi iure parentele seu patronatus non possunt in ius uocari et sine uenia. Quia tamen quod in ius uocatio fuit facta sine uenia. aliquin sicut uenia non puniuntur. ut ff. e. l. ult. et pl. vii. Hoc edicto actor faciat tales positiones.

Po. ac.

Ego dico quod ego sum pater tuus uel patronus. Sed licet l. dicat de patre adoptiuo. ut ff. l. ff. e. adoptiuum. uerum est iure ueteri. sed hodie secus. quia non transit in potestate et ideo preter eum uocare in ius cum uenia. Item dico quod tu es filius meus uel libertus. Item dico quod te emancipaui. Item dico quod tu misisti ad potestatem et fecisti querimoniam de me. Item dico quod potestas misit pro me nuntium communis. Item dico quod tu fecisti libellum reclamationis de me coram potestate. Item dico quod sine uenia petita a potestate tu fecisti predictam reclamationem. Item dico quod in predicta causa tu fuisti lite contestatus. et sic de aliis.

Po. Rei.

Reus faciat tales positiones. Ego dico quod iui ad potestatem ut facerem tecum coram eo querimoniam et petii ab eo licentiam ut possem de te reclamare. Item dico quod potestas dedit mihi licentiam ut possem de te reclamare. si hoc constiterit actor tunc non poterit petere penam quia non uocauit eum in ius sine uenia. Item dico quod post predictam reclamationem tibi libellum dedi. Item dico quod ab illa reclamatione ego destiti ante litem contestatam.

libellus.

In hoc autem edicto concipiet ita libellus. Vobis domine h. potestati pl. c. e. R. de c. qui me patrem suum seu patronum uocauit in ius sine uenia concessa sibi a pretore seu a potestate et indicta uocatione lite fuit contestatus. vii ipsum in l. aureis condempnari seu puniri peto. et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de in ius uocando. quod ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. pl. et ult. et c. e. t. l. ii. et inst. de act. § penales. Quod Sed illud queritur quare apponitur in libello et lite contestatus fuit. Et ad hoc ut pena cum effectu committatur sicut et supra notaui. Quod Sed illud queritur an habeat locum hodie ista pena si uocentur ille persone in ius sine uenia que supra nominantur ff. e. t. l. ii. Re. non puto. quia tamen pena ex hoc edicto inducitur quia uocantur ille persone quas autem pretorio uocari prohibitur. non autem que prohibentur uocari de iure ciuili. ut illo quod est in l. ii. continetur.

patre

Nota quod filius in potestate constitutus agit contra patrem.

iniudicatum

uocare

tuis

vii

dicitur

tr.

Et queritur an hodie.

Item queritur an hodie si impetratur venia a potestate an in-
cidat in penam si postea vocavit patronum vel patronum cum illa
venia. videretur quod non excusaretur. quia a iudice est pe-
tenda venia. Ita enim dicit nequis sine permissu me-
o et c. Sed excuso eum a pena si vocavit cum licentia potesta-
tis. licet enim dicat sine permissu meo. pretoris intelligo et sine per-
missu cuiuslibet iudicis. nam nomen pretoris est ibi nomen generale
sicut et alibi nomen proconsulis. ut ff. de off. procons. l. iii. Illud autem
nota quod si non habet libertus unde solvat .l. aureos quod debet in
corpore torqueri. ut ff. e. l. fi. Sed nunquid idem in filio. Re.
idem. quia hoc est generale iuris romani quod quis aliquam pe-
cuniariam penam propter egestatem eludit in corpore torquen-
di sunt. ut ff. de penis. l. i. Si aliquis fuit vocatus
a iudice et ipse non veniat ad eum. potest iudex eum punire
et iudicare sua ex edicto si contra quis in ius vocatus non
ierit. Itam (Sig. ... non venit.
Si plus vocati. unus non vadit. et ideo edictum propositum si
quis in ius vocatus non ierit. quippe a iudice puniri secundum
iuris dictionem suam. ut ff. e. l. i. et ii. Dicitur enim fuit propositum
illud edictum quia iudicium redditur in iure. ut ff. de v. ob
l. inter stipulantem. in fine per totum. Cum adhuc ut illud
edictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis sit
vocatus. Secundum quod sit facta vocatio de mandato iudicis sed
dico propter malos nuntios qui aliquando vadunt ad vocandum
aliquem propter preces vocandi dicentes se vocare de manda-
to iudicis. Tertium quod ille vocatus sit suppositus iuris di-
ctioni iudicis. Quartum quod vocatus non veniat. Quin-
tum quod non sit rusticus. Sextum quod in eius sit vocantis. alias non
committit in penam. ubi omnia inveniantur. sic hec omnia probantur
ff. si quis. in ius vo. non ie. l. i. et ii. Oppo. Sed queritur
nunc. iudex pistoriensis per aliquo florentino quod veniat
coram eo non venit poterit eum punire. vel habet locum illud edic-
tum. Re. aut est certum quod sit florentinus nec aliquo dicit fuit sor-
titus forum iudicis pistoriensis et tunc vocatus non tenetur
ire nisi ex curialitate et si vocatus non vadit non punitur
arbitrio iudicis. nec propter hoc habet locum edictum illud. ut ff. de iur.
dict. o. iu. l. ult. Si autem sit dubium utrum sit florentinus
vel non vel utrum concurrat vel aliqua causa inveniat quare sor-
titus est forum tunc vocatus ire debet et allegare privilegia sua
ut ff. de iudici. si quis ex aliena. et si non ierit vocatus
puniri potest a iudicante. ut ff. e. l. ii. Oppo.
Sed illud queritur esto quod sit dubium utrum sit de aliena iu-
ris dictione. quis cognoscet de hoc dubio. Re. voluit notare
p. et est dominus o. quod ipse iudex cognoscet examinando non
tamen pronuntiando quia tunc ferret sententiam in causa sua quod iura no
... ut C. nequis in causa sua iudi. vel ius sibi dicat. si
cut est dicitur incidenter ubi iudex cognoscit .i. examinat
non tamen diffinit. secundum eos. Sed secundum eos qui cognosceret si ipse
idem iudex non deberet sententiare. certe nullus. unde dicemus
quod ipse idem iudex non deberet sententiare certe nullus. unde dice-
mus quod ipse idem iudex cognoscet examinando et sententiando
an sit sua iuris dictio et si videbit quod vocatus sit sue
iuris dictioni suppositus dicet compello te quod respondeas et pronun-
tio me esse iudicem tuum in causa ista. Si autem videbit iudex quod
vocatus sit aliene iuris dictioni suppositus pronuntiabit ab
observatione mei iudicium te absolvo et pronuntio te non
esse mee iuris dictioni subiectum. Oppo. Sed tu opponeres
certe quod iudex in causa sua. Re. non est verum. nam causa de alieno
ad quem illius cause spectat commodum et incommodum. ut ff. quod ... ap. sit
l. i. Sed supra. sed commodum nec incommodum iudicis est in causa illa et
ideo cessat tota obiectio. Si iudicis in modo sua causa et est suum com-
modum propter salarium quia secundum iura duos aureos debet habere
in principio cause et duos in fine. ut in auth. de iudicibus. coll.
vi. § audiet. Re. propterea causa non dicetur sua principaliter sed salario

et ideo non repelletur propterea audiendo sicut nec legatarius
a ferendo testimonio pro testamento in quo fuit sibi relictum lega-
tum. ut inst. de testa. ordi. § et venditor et admittitur pro se pro te.
ut ff. finium regun. co. § et tutor et prestat auctoritatem pupillo in causa sua.
ut ff. de auct. tutor. l. quod dicimus. et ff. de hered. ep. l. filiusfam.
40 Sed pone quod in hoc dubio inveniet de iuris dictione illius iudicis non vene-
rit. nunquid habet locum illud edictum. et admiserunt quidam quod non
quia non ex necessitate sed ex curialitate venire debet. dominus tamen
o. dicit eum multandum. concipitur enim pretore et ideo punietur. si
cut in nuntiatione novi operis in qua punitur contempta auctoritas pre-
toris. ut ff. de operis no. nun. l. pretor. in fine. Oppo. Sed de
quo punietur eum. Re. si inveniet aliquid in sua iuris dict.
sicut in colonum dabit sententiam et eum mulctabit et quod non
debitum et si extra iudicis non valet sententia quia a non suo iudice die
ta. ut C. si a non competen. iudi. fuit iudi. Re. immo a iudi
ce suo fuit lata sententia est et factus suus iudex ratione contemptus.
sicut in excommunicatione dicimus si excommunicatio ab initio facta sit
eum non ligat per ea si contempnat in continenti eo ligatus. ut ex. i.
de sent. excom. Contra iudicium tamen dicunt quod iudex
qui multetabit eum mittet ad iudicem illius quod suam sententiam man-
det executioni. per argumentum l. ff. de bo. aue. iudi. p. l. cum unus. § sig.
41 Et quoniam tenebuntur ille parere huic mandato iudicis cum
par in parem non habeat imperium. ut ff. de arbitr. l. nam et ma
gistratus. et ff. ad trebellia. l. ille a quo. § tempestivum. Re. tene
tur forte et parere. sicut et alii ordinarii tenentur delegato
parere. ut ex. i. de off. et po. iudi. del. c. i. vel forte non facit
hoc ex mandato sed occasione illius mandati exequatur senten-
tiam suo ordinario sicut et alii ubi plerumque iure suo exequ-
untur sententias iudicium delegatorum. ut ff. de re iudi. l. a divo pio.
§ i. In hoc autem edicto actor faciat tales positiones. po. de.
Ego dico quod ego ivi ad iudicem coram. s. titium et reclamavi quere-
lam coram eo de te de pecunia quam tibi mutuavi. Item dico quod ad instan-
tiam meam iudex ille fecit te vocari. Item dico quod nuntius qui
te vocavit de mandato iudicis te vocavit. Item dico quod tu es
de civitate pistorii seu districtu. Item dico quod tu vocatus non
venisti. Item dico quod tu es nobilis. Item dico quod tu es aliunde et val-
lidus. Item dico quod interfuit mea quod tu coram iudice venires.
Contra reus faciat tales positiones. po. Rei.
Ego dico quod tu coram iudice contra me reclamasti de sponsio tamen.
si hoc confitebitur actor absolvetur reus propter libellum illud tamen.
Item dico quod tu ivisti ad iudicem ut de me reclamares et pro
clamo destitisti. Item dico quod iudex recusavit mittere nuntium
tuum pro me. Item dico quod nuntius coram quo me citavit citavit
me sine mandato iudicis. Item dico quod pecuniam illam pro qua
reclamabas ego solvi tibi. si hoc confitebitur actor absolvetur
reus cum actoris non intersit. Item dico quod ego vocatus ve-
ni. In hoc autem edicto talis libellus. libellus.
Vobis domine. h. potestati pi. conqueror R. de .., qui vocatus a iudice ta
li. s. titio non ivit coram eo cum esset iuris dictioni ipsius sup
positus unde peto ipsum condempnari secundum iuris voluntatem.
et adhuc propono actionem in factum ex eo edicto si quis in ius
vocatus non ierit. l. ii. et omnia que dicta sunt in illo edicto si quis
in ius vocatus non ob. ... et consuetudines hic intelligantur
tacite repetita. Oppo. Sed non videtur petendum. ista habita
concepta. nam ista mulcta datur in publicum. ut C. de mo.
multarum. l. multarum. ad quid ergo ago cum meum nullum sit
commodum. unde non sum audiendus ex quo aliud volo ob esse
et michi non prodesse. ut ff. de rei vin. in fundo. et ff. soluto
matri. l. ii. in principio. et ff. de aqua co. et esti. l. i. § illud.
et § labeo. et ff. de serv. ... et ff. de his que in testa. del. l. ult.
§ ult. Re. et si non sit meum commodum in ipsum agere adhuc ut
puniatur cum intersit rei publice quod maleficia non remaneant impu
nita. ut ff. de fideiussor. si quis reo. et ff. de solut. stichum. aut pa
et ff. ad l. aquil. ita vulneratus. et ratio est in sumendum inimicum.

meū puniri in auere ul' iu.ͣ nec obstāt leges allegate qua loquuntur in aulib; . qñ maleficiū non erat exaltā pter omissiū. Illud aūt non ob mitto q' ex hoc edicto non inducitur actio ad penā. licet si lex nō rigs ius dicēt, non ob. c q' dic̄. l. ii. ⁊ ff. e. odepnabitur. sub auditur non p hoc edictū. s; p supplī. vn̄ dicit̄ in arbore diū. so. non debere eē nouā necircuitū. ad q̄d q̄ ē appositū s meos. dicit qui inducitur p hoc edictū q' suspenasit p mulcta pot peti p actione ex plātu ut ff. e. l. ult. ⁊ s in hoc. non eēt aliciū utilitatis l'ino dicēt ⁊ al' pter illud edictū p's; agi ex taplāti ad penā. ut inst' d v. ob cta p nē. in melius ē ut dicam q' sit edictū ⁊ p hoc indicatur mulcta ⁊ p illud. s. siquis dicē ius. que aūt sit difficā inde. s. siquis ius. di. notauimus. Illud aūt nota q' in hac ista edēt tractatur ⁊ siquis uocauit eū quē ex edēō uocari non debuit. puta qñ uoco illū qui non ē subiectus iuris dicēt iudicis. ⁊ quid iuris sit. s. diximus. in uocato.

Nunc aūt uideamus in uocante. nunquid puniatur qui uocat me ad iudicē non meum. R' q' punitur in oīb; expensis quas ego feci. ut ff. d iudic̄. l. e. eū qui teme ⁊ c. d fructib; ⁊ litis exp. non ignorat. ⁊ ex̄. i. t de resēptis. c. cetez. vn̄ in hoc casu ocipi es ita libellū. libellus

vob' dnē oz pot. pi. o. e. d o. quia me temere uocauit ad iudicē non meū p q' feci expensas. puta. xx. iiii illas expencas peto m̄ restitui seu solui p p no odicē ex l. ff. d iudic̄. eū qui teme'. ul' ex l. c. d fructib; ⁊ li'. ex. l. non ignorat. q' eni recte p ponatur ex l. odictio probatur. nā quōt. cautū ē. p l. q' agē plurimus nō ē cautū quo gn̄e actionis ex p gna mur odicē. ex l. agē. ut ff. d odicē. ex l. l. unica ⁊ ar. ff. d a' tult. l. si postulauit. § ult. ⁊ l. q' aūt. q.

S; illud queritur q'r apponitur in libello temere nonne idē eēt ⁊ si non temere. dū tn̄ eēt odepnatus. s. q' non d'buisti me uocare ad iudicē nō meū. R'. non ē idē. quia cō de pnatus in litis tm̄ sūptib; i. in hiis que in ipā lite expenduntur ut in sportulis ⁊ salario aduocatoz deberet puniri non aūt in iuiatitis i. in hiis que in ipā lite ma expenduntur. at si uocat teme' ⁊ in p dictis expensis punitur ⁊ in iuiaticis. ut dicit l. illa eū qui teme' sul' dic si teme' uocat ⁊ non lata s nā punietur in uiaticis. ut puta fecit aliū uocari p alio errans tn̄. cū aūt uocatus uenisset dic̄ actor non sensi d isto s; d uicino ei qui eodē noīe uocabatur. hic ēte dapnabitur uocato in uiaticis. ⁊ hoc ag̃ dnīs p̄nīs q; lic; eū dixerint dapnari in uiaticis non tn̄ dapnabitur in hiis expensis que ēta ēitura faciet ul' fec̄. ut ff. ad exhibēt. l. s; si hī dicas. § quo aūt loco.

Si aliqs noluit recipe fideiu' p illo qui debebat satisdare iudicio sisti. punitur in l. auř. ex edēō d eo q. nō accip aliq fideiubētez p reo princi pali. R'a. D edēō d eo q nō accip aliq fideiubēnte p reo principali.

Q̄ua uocati uiui si non sit fforēs rex ī mobilium satis dare opelluntur. s. iudicio sisti. ut ff. qui satis da. co. l. sciendū. ideo uocati uoluit satis dare. i. dare fideiussore q' stabit in iudicio ⁊ actor fid'uis illū recusat ⁊ aliū petit. ideo p ditū ē edictum p q' pena inpoitur. et l. aureoz ut ff. d in ius. uoc. ut cat. l. ii. Vnī ad hoc ut illud edictū opetat tot sunt necessaria. Inprimis q' aliquis d ali quo reclamauit. Sedm q' reus uocatus ueniat. Tertiū q' ille uocatus uoluerit dare fide iussorē. Q̄uartū q' actor re cusat recipe illū. Q̄uintū q' sine cā legitima recuset illū recipe. sic s oīa probantur ff. e. l. i. ⁊ ii. Q̄o s; illud queritur. que pot eē cā legitima quare actor recuset fid'ssorē ⁊ ita excusetur a pena. R' p p triplicē cam̄. Inprimis si fid'issor datus non sit locuplex. s qualitatē rei petite. puta petebā. aur. c. l' argenti. das m̄ fideiussorē qui non hē in bonis l. ut ff. e. l. i. ⁊ ff. d u'bo. sig. l. quos nos hostes. § locuplex. Sedm q' fideiussor sit habilis ex ueniendi facultate ut ff qui satis da. c. l. ii. § i. Tertiū q' sit fid'issor fide dignus ⁊ non sit malitiosus qui ponit oīa in negatiua ut ff. d v' ob. l. si supplātis. § ult. Q̄uartū ⁊ p's; addi q' hēat rei noticiā seu cāe. ut ar. c. ut oēs tn̄ iuri q' cāi. iudi. l. unica. ēta fine. q' nō ēdo. lex eni illa loquitur in p curatore ordinato ad cam̄ ⁊ hic fideiussor. datus hē rei noticiā q' bi'stat gestū pcessisse nec in ullo gestu fid'iussisse. hīt talis tn̄ uera q' excuseretur p p dicā. si q' intueniat p necessaria ē que oueniuntur. ⁊ eni qualiscūq; fid'iussoz recipi debet. ut ff. e. l. ii. ⁊ iii. po. actoris.

vn̄ in hoc edēō actor faciat tales poitōes. Ego dico q' tu de me fecisti reclamatione corā talib; iudicib; d c. l'. quas dicebas me. t debere. It dico q' ego uocat' ab illis iudicib; ueni. It dico q' iudices p dēi petierut a me q' cauerē iudicio sisti. It dico q' ego repsentaui talē fideiussorē. It dico q' ille fideiussor hē. c. l' in bonis. It dico q' tu illū fideiussorē sine legitima cā recipe recusasti. It dico q' fideiussor ē habilis ad ouenienendum. It dico q' fideiussor ē habilis ad ouenienendū. ille ē hō fidelis. e. reus faciat tales poitōes. po. R'ei.

Ego dico q' ego de te reclamaui. It dico q' tu uoluisti m dare unū insid'iussorē ut stares iudicio. It dico q' ille tuus hē in bonis. l. tm̄. It dico q' petitio mea erat d c. l'. It dico q' ille tuus ē hō infidelis ⁊ oīa negat siquereretur ab eo p iacēntū. It dico q' ille tuus ius p's; oueniri. In hoc aūt edēō ocipiet actor ita libellū. libellus.

vob' dnē h. pot pi. o. e. R. d c. quia me fideiussionē iudicio sisti cā paratū dare locupletē ⁊ fide dignū ⁊ habilē ad ouenienendū sine cā recipe recusauit. cū d iur' recusare non d'buit. vn̄ ipm̄ odepnari peto. in aureos l. ad hoc p pono actōez in factū ex eo edēō in ius uocati ut cat. q' ita recte ocipiatur libellus. dic̄. l. ff. in ius. uo. ut cat. l. ii. Q̄o

S; illud q'r an ista pena sit actoris in solidū ul' p parte. dic d hoc ut notaui. s. d al'bo corrupto. Si aliqs in exemit uocatū ad iudic̄. punitur in q's actor in lite interiit. ex edēō. si q's. in ius uo. in. ex. R'. D edēō. siqs. in ius. uo. uig. ex.

Sepe otingit. q' in ius uocati in alius eximitur ne ad iudiciū ueniat. ideo edictū inducitur oēos. nequis eū qui in ius. uo. e. ui. exi. p q' in poitur pena existit q' odepnetur q'ti actor in lite iurauit. ut ff nequis eū qui in ius. uo. est. ui. ex. l. i. ⁊ l. si p aliū. R'. Vnī ad hoc ut illud edictū opetat tot sint necessaria. Inprimis q' aliquis sit uocatus ad iudiciū. Sedm q' uocatus uadat. Tertiū q' eximat eū p se ul' aliquo m̄ eū impediat ne ille uocatus uenit ad iudiciū. ut ff e. l. iii. § ult. Q̄uartū q' tal' sit p'a que sunt excepta que potuisset in ius uocari. alioqn eximēs non tenetur. ut ff. e. l. i. § i.

e § ult. et l. ii. supra et § ult. et l. iii. Conuincitur quod aetati iudicem quis uocetur qui potuerit aliquid iure uocare. ut ff. e. l. quod quis. et si quis. **Positiones actoris.**

Unde in hoc edicto faciat actor tales positiones. Ego dico quod ego reclamaui coram tali iudice contra Titium. Item dico quod ille est talis qui poterit inuitus uocari. Item dico quod tu illum uocatum in exemisti ne ad iudicium ueniret. uel alio modo prohibuisti. Item dico quod propter actio mea tempore est annullata uel ... Item dico. quod iudex qui fecit uocare Titium est iudex ordinarius et potest citare ex officio suo. **Po. Rei.**

Contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod Seius tunc reclamauit Titio. si hoc confiteatur actor absoluetur reus quia si ille. s. Seius tunc reclamauit quod non habet locum hoc edictum quod tu ad istum actorem. Item dico quod uel uocatus non uenit. Item dico quod tunc fuit decrepitus ne ueniret ad iudicium tunc aeger vel ... Item dico quod ille tunc quem faciebas uocari erat meus parens uel patronus. Item dico quod iudex ille qui fecit te uocari est pedaneus. **Libellus**

In hoc autem edicto concipiet actor talem libellum. Vobis domine a. potestati pl. g. e. R. de co. quantum ante uocatum ad iudicium ui seu dolo malo exemit uni quanti interesse iurauero meum ipsum condempnari peto. uel aliud meum singulare interesse peto quod extimo .c. sol. et ad hoc propono actionem in factum ex illo edicto ne quis eum qui in ius uocatur ui exi. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. et ii. et iii. et l. pl. **Quaestio.** Set uidetur quod libellus non sit de iure conceptus. nam dicitur peto eum condempnari quanti interesse iurauero. uel peto meum singulare interesse. non uidetur quod possit peti. cum illud non sit in obligatione. Respondeo immo debitum concipitur. ille enim delinquendo tenetur in ex maleficio et sic ad singulare interesse obligatur. ex quo in hoc edicto iuratur in litem. ut ff. e. l. pl. et ff. de in litem iurando. l. i.

Ro. de eo per quem factum erit.

Contingit et sepe. quod aliqui impediunt uocatos ad iudicium non ui set dolo. ideo qualiter teneatur ille qui dolo malo uocatum a iudicio exemit. eodem de eo per quem factum est quo minus quis in iudicio exhibeat. euidenter ostendit. per quod edictum tam uocato exempto quam uocanti consulitur etiam eximente sicut notaui. s. de eodem si quis in ius. dicit. non obstat unum ad hoc ut illud edictum competat tria sunt necessaria. Inprimis quod reclamatio sit facta de aliquo in curia. Secundum quod ille qui uocatus erat iret ad curiam. Tertium quod aliquis dolo aliquid dixerit illi uocato per quod uocatus non iuit ad iudicium. sic hec omnia probantur. ff. de eo per quem factum est. l. i. Qualiter autem dicatur dolus committi ponuntur exempla. s. siue per se. siue per alium quis faceret uel ignoraret non curo quare uocatus eximeretur siue per suos suos. Item si denuntiauit quod aliquid triste. puta mortuus est pater tuus uel amica tua quam super omnia diligebas sic hec exempla ponuntur ff. e. l. i. § i. et ii. Conuinci est necessarium quod multum interest utrum qui uocabitur exemit uel alius pro eo. in alius. per quod uocatur. in ipso casu habet uocatus exceptionem. In secundo sit distinctio. quod ille qui fuit exceptus. aut a uocato contra quem agere potest. aut ab aliqua persona contra quam non possit agere. in ipso casu non habet exceptionem uocatus. In ipso sic. ut ff. si quis cau

tionibus. l. ii. § ult. et arg. ff. ad l. aquil. de iac. l. ult. et ar. ff. loc. et conduc. l. si fullo. et l. si dixero. Unde in hoc edicto actor faciat tales confessiones. **Po. ac.**

Ego dico quod ego conquestus sum potestati de Titio. Item dico quod ille uocatus ueniebat ad curiam. Item dico quod dolo tuo ille fuit impeditus quominus ueniret. Item dico quod denuntiasti aliquid triste per quod non uenit uel has confessiones faciat actor contra impedientem. **Po. Rei.**

Et contra reus. s. impediens faciat tales confessiones. Ego dico quod tu uocasti. tunc tamen si confitebitur actor succumbet quia ille conquerebatur de Titio uocato et exempto. Item dico quod ille quem tu fecisti uocari uocatus ad ... recusauit. si confitebitur actor succumbet quia non potuit dolo eximi. In hoc autem edicto faciat actor libellum. **Libellus.**

Vobis domine h. potestati pl. g. e. R. de co. qui impediuit dolo malo Titium quominus in iudicium ueniret ut in iure meo responderet. unde quod mea interest in xx. sol. ... ipsum con. in predictis xx. condempnari peto. et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de eo per quem factum est. et dico quod ita debeat formari contra eximentem probatur ff. de eo per quem factum est quominus quis in ius ... l. i. in prin. quod interest ... declaratur in libello bene. sin declaretur postea in processu cause.

Quaestio. Set uidetur quod actio ista sit modice utilitatis contra eximentem et libellus contra eum non possit concipi. nam aut actori est saluum ius contra reum qui uocabatur. aut non. si est saluum esto quod non ueniat uno die uocatus ad iudicium. reus quod interest actoris. uel nichil uel modicum. si non est saluum quod multa uocabat quia forte actio sua perempta erat et ita non poterat sua actione experiri. ut ff. de admini. tuto. l. quod est. si quis uocatus non tenebatur uenire et ille qui exemit non uidetur quod possit teneri. ut ff. ne quis eum qui in ius uo. s. iii. e. l. ii. § ult. Respondeo omnibus modis potest agere actor contra eximentem. nam licet actio sua sit salua contra reum habet tamen actionem contra ipsum ad interesse suum. puta erat actor ... alicuius artis opifex. sic sutor florenus est inuitus oportuit eum ire et stare tota die ad curiam et ita admisit forte .x. solidos quia non sine magno incommodo artis negotiis auocamur. ut ff. qui ... re ... l. si quis conligna. Item contingit forte aduocatum qui locauit operas suas diurnas sic multi faciunt. et ita oportuit ipsum actorem soluere .x. sol. **Quaestio.** Nec si opponitur quod quis constitutus est ordinario iudici non debet restitui. ad extraordinarium. ut ff. de mino. l. Respondeo illud locum habet secundum ... et contra ... ut e. si tutor uel cura. in e. l. i. et § ul. alius. Ibi loquitur de illo extraordinario auxilio quod non habet quis iure actionis set tamen officio iudicis. ut ff. de mino. l. quod si minor. § ult. preterea iubeo utrumque auxilium et ordinarium et uere. modicum interesse iudex non deberet audire causam contra eximentem sic non audit causam minoris uolentis restitui propter modicam summam ut ff. de in int. resti. Respondeo immo et minime cause audiuntur. ut in auten. de exam. pro. § sit ibi. coll. iii. quod non datur restitutio modice summe est illa est ratio quia fieret preiudicium maiori cum rescinderetur illud quod actum est. ut et al. ff. de iudic. l. ... minore. Item et si actio non est salua contra reum uel domini agit contra eximentem quia cum actor uocabat ad iudicium actio sua salua erat tamen per exceptionem actori fuit preceptum et sic maximum est interesse actoris contra eximentem sim

opponi hoc non habet locum quia fuit pro executore quietatur reum facta interruptione ut C. de p. xxx an. sic intre et sic actio perpetuata. ut C. de prescr. xxx an. l. ult. Sed contra hanc legem non sufficitur pro executore interrupto hodie et locum habet in actionibus pretoriis penalibus eisque annuis. ut C. qui libel. l. ult. vel dico quod fiat interruptio in colonus a gere contra eximentem ut dictum est ne ipsi maleficium remaneat impunitum contra iura nolunt. ut ff. ad l. aquil. inauditi nerantis sed cum necesse habeat probare dolum hoc difficile erit actori cum dolus perspicuis indiciis probari conuenit. ut C. de dolo. dolus est ille iudicii qualiter succurritur uocanti qualiter autem succurritur uocato queritur. Casus.

pone quod uocatus preter quam non iuit et fuit detentus in dex eum in aliquo multauit in quo non multasset si iuisset vel forte commisit penam si non iret certo die ad iudicium detentus commisit in penam ager contra illud. ut ff. e. l. ex hoc edicto. § si stipulator. Illud autem nota de summa equitate in hoc edicto quod si actor admisit actionem suam contra reum per eximentem et eximens sit non soluendo contra eum datur actio que sunt perempta contra reum liberatum. ut ff. l. de v. plane. Si aliquis instrumenta et rationes alicuius habet proprie vel communia et non ea ad petitionem eius uult exhibere succurritur ei ex edicto per actiones in factum uel per officium iudicis. Rubrica.

De edendo. Rubrica.

licet editio fiat actionis instrumentorum et rationum et pro diuersa in ea ut notat dominus meus in summa de edendo. tamen in hac actione in factum non tractatur nisi quando instrumenta vel rationes non fuerint exhibita. et agitur contra eum ut eas ex hoc non exhibere. unde si aliquis habet instrumenta tua propria uel communia uel habet rationes communes et ... illa exhiberi uel edi poteris eam petere edi per officium iudicis. ut ff. de edendo. l. i. Sed uel sicut notat dominus meus in summa possunt peti edi per actionem in factum. ut ff. de p. ub. quot. illo non edente succedet illa actio in factum ex hoc edicto que competit ad interesse. Unde ad hoc ut actio illa competit tot sunt necessaria. Inprimis quod aliqua sint data et accepta ad inuicem inter te et argentarium uel nummularium. aliter enim rationes esse non possunt. nam si conueniatur ut pignus tamen susceptum vel mandatum illa non compellatur edere. et si non ediderit non incidit in hac actione quia illa talis susceptura est extra officium argentarie. ut ff. e. l. si quis. ex argentariis. § rationes. quod ita intelligo saluo decreto preceptorum nostrorum quod pignus illud uel mandatum interuenerit occasione argentarie. sic enim inueni ingsitura. ut in predicta l. et predicto. § in fine. Sed intelligo quod si tamen data uel accepta continentur in rationibus que rationes dicuntur et debeat edi. et si non edantur quod actio illa in factum locum habet. et colligitur in l. predicta et predicto. § frequentia potius de notat quod contrarium sensum inducat. vix est posse esse quod pecuniam habeam apud argentarium quod inde non recipiam et non det mihi aliquam de illo. nec obstat quod in predicto. § dicit. nec si pignus et cetera. ibi non loquitur de pignore uel mandato suscepto extra argentarie sed ex aliquo contrario esset si argentarius habet ante uel mihi dedisset et scripsisset in rationibus suis quod non deberet edere. cum maxima fides habeatur rationibus eorum. ut ff. de edendo. l. quedam. § nummularios. in fine. Secundum est necessarium quod ille qui habet huiusmodi rationes fuit argentarius uel nummularius. uel successor illorum iuris. i. uniuersitatis nomine. ut ff. e. l. argentarius. in principio et l. que dam. § in el. siue. argentarius ipse exercuit argentariam per se. siue per procuratorem. siue per filium suum per seruum uel uoluntate ipsius patris uel domini. ut ff. e. pretor. § sed et filius. et l. si quis. ex ar. § ex hoc. § procuratori. Tertium

quod sit masculus argentarius et non mulier. ut ff. e. l. femine. Quartum quod alia actio non competat per quam quis cogatur edere. nam si per alias rationes compellitur quis edere et in officio iudicis non tenebitur ista actione in factum si non edidit ut sunt illi quibus petebatur editio et si non edatur pupillas condempnatur ad interesse. ut ff. e. l. quedam. § si. Quintum est necessarium quod ille qui petebat editionem non habeat in se rationes vel rationes. nam si habet non tenetur aduersarius exhibere et si non exhibuit non tenetur postea ista actione in factum. ut ff. e. l. si quis ex ar. § ult. Sextum quod inueniatur quod qui peteret exhibitionem quod causa calumpnie non peterat. nam si calumpniose petebat edi non tenebitur hac actione qui non edidit. nam docere debet actor qui agit hac actione quod sua interfuerit illo tempore quo exhibitionem petebat licet modo sua non intersit. ut ff. e. l. si quis ex ar. § ex agitur. et l. ii. § ult. et l. argentarius. § ult. Septimum quod rationes non fuerint edite uel maliciose edite uel minus quam oportuit edite. puta quod a capite non fuerit ostense. ut ff. e. l. i. § ede. et l. argentarius. § edi. Casus. Sed illud queritur quale tempus contineri rationibus ostendendis debet ostendi dies vel edi. In edictione instrumentorum non sic lex assignat rationem. In rationibus ideo dies editur quia data et accepta aliter non possunt nisi dies ostendatur. In utrisque autem dies non editur quia die ostenso aliquid mali die plato vel plato quod duplex est ibi litera fieret. ut ff. e. l. i. § editiones et § rationes. Casus. Sed queritur an idem sit hodie in nummulariis nostri temporis et campsoribus sicut erat in argentariis et nummulariis antiquis. ut ad similitudinem rationum ipsorum decurritur. videtur quod sic. ut ff. e. l. quedam. et ar. quia ubi eadem ratio idem ius. ut C. de institu. et subst. l. ii. in fine. Sed contrarium putat dominus meus. non est iusta et priuata comparatione sufficiunt. ut C. de probat. l. rationes. et l. instrumenta et l. exemplo. unum est loquitur de argentariis et nummulariis habentibus publicum officium quod eligebantur et iurabant omnia fideliter facere cum sic eorum officium publicum. ut ff. e. l. argentarius. i. R. sed hodie campsores nostri temporis et nummularii in publica habent fidem. nec ab alio eliguntur nec iurant immo quicumque habet pecuniam ut per se se fenus committe ingenium efficitur campsor. unde in hoc actione actor faciat tales confessiones. Positio de c.

Ego dico quod tu eras vel es argentarius vel nummularius uel exercebas argentariam per te uel per procuratorem uel per filium tuum vel seruum. vel es successor uniuersitatis illius argentarii uel nummularii. Item dico quod per data et accepta inter nos ad inuicem rationes confecit. Item dico quod tamen data et accepta inter nos facta sunt sine dolo contra tu. Item dico quod tamen tu habes huiusmodi rationes. Item dico quod ego ante petii ut exiberes mihi rationes et tu noluisti mihi exhibere uel edere. Item dico quod exhibuisti rationes sed maliciose. Item dico quod si habuissem rationes uel instrumenta obtinuissem in tali causa. unde in tantum interest mea. Contrarius faciat positiones.

Positio Rei.

Item dico quod ego fui tamen iuris professor si hoc confitebitur actor succumbet quia non fuit argentarius. Item dico quod tu deposuisti apud me pecuniam si confitebitur actor succumbet quia non peteret quod sibi ederentur. Item dico quod quando petebas ante rationes edi tu habebas illas. Item dico quod tu es mulier vel mulieri successisti. Item dico quod quando petiisti edidi uel sum paratus edere.

Libellus

In hac autem actione concipiet actor ita libellum. vobis domino h. potestati pl. conqueritur R. de c. quod rationes uel instrumenta mea propria uel communia cum ab eo petii non exhibuit vel edidit et maliciose quia minus plene. unde quia propter illas rationes uel instrumenta non edita uel maliciose edita sum dampnificatus in xx. ideo illa xx. peto uel si non uult facere cum

dicat peto meum interesse et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de edendo. Et ita recte concipiatur libellus, probatur ff. e. t. l. ii. et l. argentarius. § ult. Contra

Sed dicitur nam non uidetur quod actio ista in factum propter rationes non editas competit ad interesse intendi. Credendum quod rationes aut petebantur contra alium ostendi uel edi aut contra ipsum argentarium. Si contra alium esto quod argentarius non ederet quoniam potest interesse actoris cum exaltis rationibus contra illum agi non profuit, nam quoniam ex illis rationibus probari uel non interesse meum et de scripto potest alium preiudicari cum res inter alios acta alius non preiudicet, ut C. res inter alios acta, et lectio instrumenti non adiuuet recitantem, ut C. de probationibus l. ad probationem. Item cum instrumentis non ededitur, probat locum habere actio ista, nam alio agente contra me uel me contra alium de aliqua editio potuissem obtinuisse si instrumenta fuissent exhibita quibus probasset locum preterea fuisse meam causam l. dicitur ff. de actionibus empti. l. ult. Sed instrumentis obtinere non exhibitis uel editis recte datur actio ista in factum, nam editur rationibus argentarium sic instrumentis probasset, ut ff. e. t. l. argentarius. § 1. Item poterat esse quod in rationibus continebatur quoniam ego solum xx tantum que accepi a te argentario quia tu argentarius condemnato meo sollicitas, et ita probo ex rationibus. Contra

Secundo queritur in eo quod dicat lex ff. e. t. l. ii. et l. argentarius. quod licet mea modo non intersit cum ago actionem in factum, sed interfuit mea tempore cum peterem edi, quod bene possum agere ista actione. At infra ff. ad exhibendum l. tignum. § ult. dicitur quod tempus debet interesse actoris et tempore iudicii et tempore illo quod sit condempnatio. Item reiectis omnibus aliis solutionibus quod ibi agebatur ad exhibendum que licet plus sit et cum prestatoria rei uen. unde sic nulla ita et multa siue utrumque tempus spectatur sicut alie que incipias. ceterum sicut semper sufficit illud tempus, ut ff. de rei uindicatione sicut. et agebatur in l. illa tignum una actio scilicet ad exhibendum. unde semper sine non interesse fiet absolutio. At in hac actione in factum adhibetur alia consideratio quod fuit actum officio iudicis ut rationes ederentur, et non fuerunt edite, pena ut ille qui noluit edere. unde ago in alia actione non illa quia eo tempore quo peteretur noluit edere, et ideo consideratur illud interesse. Illud autem nota quod accipitur rationes edi debet et illa tota pars rationum debet considerari que ad instruendum pertineat, ut ff. e. l. argentarius. § edi. Item illud sciendum quod hec actio ultra annum continuum non datur, ut ff. e. l. ult. quem annum credo currere postquam argentarius requisitus noluit edere, neque datur contra heredem nisi quatenus ad eum peruenit, ut in l. illa proxima. unde uidetur quod sit ex maleficio sicut est in omnibus actionibus ex maleficio uenientibus, ut ff. de calumpniatoribus l. in heredem. Contra Item ei uidetur quod sit ex contractu quia datur de peculio, ut ff. de eden. l. preterea § si seruus. ergo non est ex maleficio, ut ff. de his qui deiec. uel eff. l. 1. § cum seruus. Item licet ex contractu ergo contra heredem daretur perpetuo, ut ff. de act. et ob. l. ex contractibus. Ideo dico ista anomala uel est ex contractu nam et in aliis quibusdam hoc idem est, ut ff. si quis caut. si quis eum. § qui iniuri. et ff. de tributo l. quod in heredem et ff. de edili. ed. l. sciendum. § ult.

De actione in factum de calumpniatoribus

Contingit sepe quod aliquis dat pecuniam alicui ut moueat contra te negotium uel causam per calumpniam, id est calumpniose uocet te coram iudice, uel econuerso ut aliquem te uocare calumpniose coram iudice, dat sibi pecuniam ne te uocaret. In utroque casu datur actio in factum ex edicto de calumpniatoribus in quadruplum infra annum, post annum in simplum. Unde ad hoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. Primum quod aliquis daret pecuniam ad hoc ut alii causam calumpniosam moueat, ut ff. e. t. l. 1. et intelligas nomine pecunie omnem rem uel aliquod compendium, ut ff. e. t. l. 1. in fine et l. ii. et l. generaliter. Item habet locum siue iudicium iam erat ceptum siue non. Item ab eo qui calumpniose causam mouetur, ut ff. e. t. l. 1. Et habet locum tam in ciuilibus quam in criminalibus causis. licet in criminalibus locum habeat l. uel repetundarum, ut l. proxima. Et ad hoc punitur et tenetur ille qui accepit quod et si non instituat calumpniosam causam nichilominus punitur, ut ff. e. l. et generaliter. i. §. In isto casu quando dedi pecuniam ne fieret negotium per calumpniam est necessarium quod ille per calumpniam causam moueret. Sin quod ego dederim sibi pecuniam ut alii fieret negotium per calumpniam ille tenebitur repetitione, nec est quin causam calumpniosam debeat sustinere, ego autem non repetam quia turpiter dedi. In isto casu scilicet quando dedi ne fieret et ego et tu habebimus repetitionem, ut ff. e. l. et generaliter. § illud erit. et l. si quis ab alio. Et uerba sunt in eo qui per calumpniam litem mouetur. et ideo in eo qui non turpiter paciscitur scilicet pecunia data est accusaretur de crimine, uel si bona fide transigit et aliquid recipiat ille non punitur. sordidorum est concussionibus in transactionibus est inderdicere, ut ff. e. l. 1. § ult. et l. generaliter. § in hoc et ff. de his qui notantur infamia, quam. unde glosauit Rogerius qui per calumpniam insistat uel resistat non potest ei sic transigere. in resistente non admittimus notam Rogerii, ut notatur ff. de condictione. ob tur. l. in summa. et pecunia uidetur siue detur calumpnioso siue alii de mandato suo siue ipso tantum habente, ut ff. e. t. l. ii.

Positiones actoris

Unde in hac actione actor faciat tales confessiones. Ego dico quod tu recepisti pecuniam a Titio ut michi negotium per calumpniam faceres. Item dico quod tu recepisti aliquid uel consensisti per ea aliquod compendium. Item dico quod Titio remandante fuit data uel te tantum habente. Item dico quod tu uoletus a Titio calumpniose mouere quod non est et ego dedi tibi pecuniam ne moueres. Econuerso reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod causam iustam fouebam contra te scilicet forte de actione in factum que oritur ex re iudicata. Item quod agebam recte exuendi te, si confitebitur actor succumbet quod non per calumpniam sustinebat. oportet enim quod duo interueniant et per calumpniam moueatur causa et quod pecunia detur, ut dictum est. Item dico quod pecuniam quam michi dedisti per transactionem dedisti.

Libellus

In hac autem actione concipiet actor talem libellum. Vobis domine B. potestati Pi. conqueror ego R. de O. quod xx libras pisanorum recepit a G. Titio ut michi questionem talem calumpniose moueret. unde illas xx libras michi solui in quadruplum peto et ad hoc propono actionem in factum que oritur ex edicto de calumpniatoribus. Et ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. l. 1. et in. Item ita formatur libellus quando pecuniam accepisti ut michi negotium per calumpniam faceres. Si uero accepisti ne michi calumpniam faceres concipiam ita libellum.

Libellus. Vobis domine B. potestati Pi. conqueror ego R. de O. quod re Titio agato xx libras ne michi calumpniosam questionem moueret. unde illas xx libras in quadruplum michi solui peto et ad hoc propono actionem in factum que descendit ex edicto de calumpniatoribus. Et ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. de calump. l. si quis ab alio. Sed pro nota quod in eodem titulo de calumpniatoribus ponitur negotium accipias i. iudicium. sic C. de iuris et facti ignorantia. error facti nondum finito negotio i. iudicio. et C. de errore aduo. l. finus. finita negotia i. iudicia. Contra in ipso libello opponitur.

quomodo possit agere contra. et petere ab eo ut ei in
quadruplum soluat quod accepit non uidetur. nam ei non
est obligatus ex contractu uel quasi. nec ex maleficio uel quasi. ergo
non possum agere contra eum. ut ff. de act. et ob. l. i. nam esto quod
contra calumpniose agat contra me in hoc male facit et iu
dex forte puniet eum de calumpnia in maximo in dampna
lib; . ut ff. de turpib. l. i. et in eo quod accepit pecuni
am agam contra eum ego possum petere in quadruplum cum ex
re mea alios accepta sit. ut c. rer. mea alios accepta. Re.
uoluit pretor per lites compescendas questum odiose
ut c. de iudic. iurand. et inautent. de litig. et per calumpni
atores qui multi sunt sine causa eis data pecunia et hodie
et inueniuntur cum per hoc contra nec hodie adhuc modi
iniustus abstineant. sicut l. alibi dicit in nautis et sta
bulariis. ut ff. naute. cau. sta. l. i. § i. ut ille
qui delectat calumpnia fieri habeat repetitionem; habet re
petitionem. et est hic actio ista datiua et non natiua.
datur enim ex sola equitate pretoris. sicut al. ff. de
pactis. l. iuris gentium. § i. et c. de transact. l. cum mota.
Item adhuc opponitur ille quidem pecuniam est in turpi
causa et ille qui recepit similiter. ut ff. e. l. i. et generaliter. unde pe
cunia que repetitur ab accipiente ut ab indigno repe
titur quod deberet applicari fisco, secundum regulam. c. de in
cestis. nupt. l. qui contra. ff. de mor. ca. l. pas. contra me
minisse. et ff. de donat. inter ui. et ux. l. cum hic status.
multis calumpnia. Re. est. hic est unus de casibus ubi
quod ab indigno aufertur fisco non applicatur. si
cut al. c. de epis. et cl. aut. si captiui et ibi multi
casus notantur. nec est quod ob correptionem morum
inducimus fisci uidemur hac ratione dicit impera
tor. c. de secun. nupt. l. i. ¶ Item queritur
in eo quod dictum est. s. quia locum habet actio ista in factum
si negotium per calumpniam non fecisti. non uidetur. nam
quod offitur conatus est iniuria nullum habuit ef
fectum. ut ff. quod quisque iuris. l. i. Re. immo hic in
iuria habuit effectum quamuis non est statim tamen in finibus
conatus immo pecunia data fuit et promissum ut
calumpnia fieret. et sic pecunia malo more residebat
apud accipientem. unde merito repetitur et in qua
druplum. ¶ Quid si dante pecuniam nunquid
ille punitur sicut accipiens. ar. quod sic. quia sunt in
pari causa. ut c. de epis. et cl. si quis. in fine. et c. de pe
na. iudi. qui male. iu. aut. nouo iure. quare ergo
non fuit de eo pretor. Re. quia ille qui accepit in
distincte tenetur. ille quidem non tenetur nisi quando
dat ut calumpnia fiat. ut ff. e. l. i. et generaliter et l. si
quis ab alio et hoc dominus meus ac. ¶ Quid
si pecunia non sit data sed promissa. nunquid petetur
quadruplum per hanc actionem. Re. uidetur quod sic. quia idem
est caue quod solue. ut c. ad l. fal. l. ult. et ff. de do
at. siquis tronus. sed contra. ar. ff. ad mac. l. ult. sed ibi ob
stabat odium expresse agentis. s. macedoniani et ideo
non est idem caue quod solue. alii dicunt quod cum non sit po
situm in edicto pretoris tamen de accipiente per missionem
non punitur. nam cum pene sint odiose. ergo merito restrin
gende. ut ff. de penis. l. plus et ar. ff. de lib. et postu.
l. cum quidam. Tertii dicunt quod de promisso punitur ho
die. sed quod dicit auten. c. de pena. iudi. qui ma. iu. aut.
nouo iure. ¶ Sed nunquid imponetur et pena
per hoc edictum contra contra rem preuaricatur preter illud qua
druplum quod datur pretoris. uidetur quod sic. quia cum noua lege
pena imponitur priori accedit seueritati. nisi nomina
tim prima tollatur. ut dictum est de pena sepulcri uiola
ti. ut c. de sepulcro. uio. l. iii. et ff. de act. et ob. l. non
est. nec est nouum aliquem duas penas pati. ut s. ea. que
ledere uoluit et publico. ut al. ff. de incen. ruina.
nau. ex l. iii. § ult. et c. de his. qui non. do. ma. l.
ult. uel possumus dicere quod auten. non loquitur quando dabatur
ut calumpnia fieret sed quando dabatur iudici ut sententiam in
iustam iudicaret. uel pro eo in bona causa sententiam daret. uel cum
datur testibus ut uerum testimonium ferrent dicerent. sic
ergo ibi eum nemini uoluit ledere nulli priuato dabitur
repetitio et sic ya. ¶ Secundo libello opponitur si tibi
dedi. x. ne causam per calumpniam moueres contra me tu
quero habes actionem in factum ex hoc edicto in quadruplum. ut
ff. e. l. si quis ab alio. similiter non habes tantum quod dedi.
Re. secundum quosdam. S. e. actio ista est datiua non natiua
unde ubi statim ex quo accepisti. x. nemo uere negotium
tibi per calumpniam commissum est uel certum est contra tu. s. accipi
endo. s. ut desisteres ab eo quod sine ob acceptione fa
cere non debebas. et ideo tibi in continenti competit actio.
¶ Sed nunquid ille qui dedit potest habere istam actionem in
factum. non. sed habet condictionem ob turpem causam uel sine causa. et
tio non habet ratum. quia contra dante nullum maleficium
tum committebatur nisi fuit commissum. nam si tamen habet
uerum ego qui dedi nullam habebo repetitionem quia
ipse uidetur de uisse ut in predicta. l. si quis ab alio. ¶
Illud queritur an totum istud quadruplum sit
pena. s. Re. dominus meus. R. et dominus meus ac. dicunt
quod non. sed triplum est pena. quia si totum quadruplum
esset pena post annum. actio ista in simplum competit uel
simplum est de quadruplo et pena non est quia hec
actio tamen intra annum est penalis. unde sequitur quod post an
num esset penalis si totum quadruplum esset pena. s;
contra. ar. ff. e. t. si quis ab alio. nam ibi uidetur quod totum qua
druplum sit pena. nam dicitur ibi et ego qui dedi re
peto et magis in quadruplum. Re. uerum est quod ut quod da
tur actio. uerum uno agente ad simplum alter in eo
simplo non agetur. Illud autem nota in anno huius
actionis qua est continuus ratione cursus. utilis ratione prin
cipii. s. in eo casu quando dedisti pecuniam nemo faceret
tantum negotium per calumpniam. ut ff. e. t. l. annus.

De act. in factum subrogata in locum actionis de
dolo post biennium.

Quia actio de dolo intra biennium competit et non ultra. ut
c. e. l. ult. post biennium contra ipsum dolosum in eo in quo factus est
locupletior est in factum actio est inducta in locum ac
tionis de dolo que perpetuo competit. ut ff. de dolo. l.
itaque. in qua actione sunt omnia illa dicenda que diximus s.

in actione de dolo. et nota mirabile. quia destinctus qui commisit dolum si muneret ultra biennium de dolo non teneretur. heres tamen eius de eo quod ad eum peruenit tenetur perpetuo actione de dolo. cum tamen iniquum esse uideretur magis uexari sabinus. Respondeo quia si destinctus teneretur uel infra biennium actione de dolo infamaretur. quod in herede non est. quia contra heredem agitur ratione calculi non ratione male fidei. ut ff. e. l. itaque. et l. sabinus. et sic in casu illo actio de dolo non infamat propter personarum rationem. et quia nomine alterius dampnari uidentur. ut ff. de his. qui no. infa. l. furti. uel dic quod eadem est actio ista de dolo cum illa infamie licet mutet nomen. arg. ff. de his. inst. l. iii. § qui fidei c.

De actione infamie que datur liberis et libertis contra parentes et patronos. Rubrica.

Est et alia actio infamie subrogata in loco actionis de dolo que datur liberis et libertis. decepti a patre et patrono contra ipsos. humili adiuncti cum qui dignitate excellit. plebeio contra consularem peccepte auctoritatis. luxarioso et prodigo et aliis uili contra hominem uite emendationis. ut ff. e. l. non debet. que actio adhoc ut competat necesse est impri mis quod sic sit ille contra quem dictum est. Secundum quod dolus sit admissus contra precedentes personas commissus uel dans causam contractui uel incidens. contra patrem est uel patronum non actio famosa nec exceptio debet proponi. ut ff. de dol. ex. l. apud. § adiutus. quia eorum persone sancte et reuerende debent uideri filiis et libertis. ut ff. de obsequi. parentibus et patro. prestandis. l. honori et l. ple. Tertium est necessarium in hac actione ut quod contrahitur proponatur cum contractu uel borum ut bone fidei in initio habetur. ut ff. e. non debet. in fine. Oppositio.

Sed queritur supponenda actione haberi debet mentio bone fidei. quod actor se ipsum excludit quia dicet se non deceptum quod non poterit contra actionem istam intentare. Respondeo quod ex dicendum ut debeat haberi mentio bone fidei intelligas ut notat dominus meus per abnegationem s. ut non fiat mentio male fidei. i. quod non habeatur mentio doli. licet dicas te ab eo deceptum quod contra talibus uerbis utaris. domine potestas ego contraxi cum patre meo cum sim emancipatus quem contractum numquam fecissem nisi quia ipse suadebat in tota die quod secum contraherem. unde peto ut rescindatur sic statim uidebis. Sub hoc nota per abnegationem si te meruerit. i. si te non offenderit. ff. iii. de leg. fidei c. si quis ita. et ff. ii. de leg. cum pat. § rogo. ff. de muno. l. ple. contra. ar. ff. de inoffi. te. l. et l. quare pudi. et l. § meminisse. unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones.

Ego dico quod sum filius tuus. Ego dico quod sum emancipatus. Item dico quod tecum contraxi. Item dico quod illum contractum feci tuis suasionibus. aliter non contraturus. Item dico quod in contractu illo quem aliter eram facturus. tu decepisti me in xl sol. et hoc quod dolus fuit incidens. Positiones. Rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu rem illam uolebas uendere. Item dico quod uolebas dare pro x. Item dico quod x est solum. si illa offerebantur tibi actor sibi cuibet. quia nec dolus ibi fuit dans causam contractui nec incidens. ex quo tamen soluit quantum habere potuit. cum res tanti ualeat quanti uendi potest. ut ff. ad l. falc. § pretia. et ff. ad l. aquil. si seruus. In hac autem actione concipiet actor talem libellum. Libellus.

Vobis domine. c. e. R. de c. patre meo cum sim emancipatus. uel de c. patrono qui suis suasionibus tota die persuadendo induxit me ut uenderem sibi digestum meum aliter non uenditurus. uel dum proposuisset uendere suo dicto uendidi sibi pro x. minus quam ualeret. unde peto quod mihi digestum meum restituat uel illa x. mihi soluat. ago contra eum et adhoc propono actionem infamie que contra tales personas liberis competit. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de dolo. l. non debet. Oppositio.

Sed queritur. ne non uidetur quod actio ista fit contra predictas personas inmediate. nam actio ista subrogatur in loco actionis de dolo ut in predicta l. non debet. quod subrogata est in omnibus. ut ff. si quis testo lib. ex. r. l. i. § sceuola. et ff. de dam. qui id quod. et ff. si quis cauti. si quis cum. § qui inui ta. quod sicut illa infamat ita et ista. unde sicut illa non datur ita nec ista dari debet. Respondeo licet subrogetur in loco actionis de dolo non tamen subrogetur in omnibus. quod non quo ad infamiam. actio enim de dolo ideo infamat quia ibi habetur mentio fraudis. at in ista non liberis tepatur. ut ff. dic l. e. t. non debet. quod non infamat. quia agit tamen de calculo. quod cessat mentio fraudis. sicut est aliter in actione de dolo. ut ff. e. itaque. et ar. ff. de furti. si quis uxori. i. Respondeo. cessat actio furti et datur infamie contra patrem et hec actio infamie datur predictis personis contra predictas personas donec uiuunt. heredibus tamen predictarum personarum contra heredes predictorum actio de dolo. ut ff. e. l. heredibus. que actio non infamat. ut dixi. s. speciali actione infamie. Sed omnia seruantur hic que diximus in actione infamie que datur contra predictas personas. Oppositio.

Sed queritur quid illud sit in exceptione doli. uel contra heredes abheredem non opponetur doli exceptio sed infamie. ut ff. de doli excep. l. apud. § adiutus. dominus. yr. Respondeo hoc ideo quia in exceptione doli habetur mentio perfidie destincti non excipitur contra heredem quod aliquid apud eum sit sed quia destinctus dolum commisit. merito quod infamie excipitur. at in actione de dolo non habetur ratio perfidie contra heredem sed calculi. ut ff. e. itaque. propterea datur contra heredem de dolo agitur quia aliquid ad eum peruenit. sic quod non propter dolum destincti quod propter id quod ad eum peruenit conuenitur. yr.

Sed illud queritur an sit actio de dolo que datur heredibus et contra heredes predictorum sit illa infamie quia liberis tepanda est contra predictas personas. Oppositio. Respondeo aliam esse. sicut alia est infamie actio que per modicam summam datur. i. usque ad duos aureos. ut ff. e. l. 3de. et alia est infamie que datur post biennium quo finitur de dolo actio et est in ipsum dolosum post biennium de ipso quod ad eum peruenit. ut ff. e. l. itaque. Oppositio. Item queritur quando nascatur.

.19. Factum est eadem ea nasci an quam aliquis habeat contractum cum eo dicitur de eo quod ad heredem peruenit. non destincto sed contra destinctum competit. cum nullus quod sit quod ea teneatur quod nascitur cum quid ad heredem peruenit. ut actiones autem non ab initio sed ex post facto nascantur in multis contingit. quorum duo pone exemplum ero. sicut aliena pecunia mutuo datur. ut ff. de fideius. si quis pro eo. et ff. si certum pe. l. non omnis. § si pupillus. hoc est in delictis. ut ff. de solut. si chum. aut pan

o. mirabile. et heres tenetur ultra quod destinctus teneretur.

subrogata in loco actionis de dolo

o. famosa actio uel exceptio contra patrem et patronum non datur filiis et libertis.

c. et ff. de dolo. l. non debet.

in libello. § scilicet

non est alterius nature

in hac actione non fiat habere mentio fraudis.

p̄pl'ui. ēca p̄n sidiū siu Զcui longe post Զcui celebra
tū approbauit. t̄ rāt̄ huit. ff q̄ iussu. l. i. § pignora
tiua ꝯinquorū. Q. Ꝗ. Jt q̄r ꝗ bonū ē nāta actōe
de dolo expositō cū suppsit eis. ⁊ ꝯ eos infactū actio uir
bīduario. lx. ꝺ dolo actio intra mēsē inlicē admittit
cū sit arbitraria. ut ff. arbitrio. ⁊ ī ꝯ hī. liber arbi
trio non pareat. q̄ nonputo ꝺ infactū actōe. Q. Ꝗ.
Jt q̄r cū indefitietō actō infctū i hī ꝺ dolo. un̄ nega
tur h actō ꝺ dolo. non eni nata ē ex dolo defitietū q̄
alia actō nascitur infctū ꝯ defitietū ⁊ nata sunt
ꝯ eū ⁊ uerū ē q̄ actōes quedā expecitib; ꝯ hīs inca
puit. ut c. dact. abbī. ⁊ ꝯ hīs. incipuit. l. i. § lx dn̄s
im̄ ag. ⁊ dicit forte eadē ē actō ꝺ dolo cū actōe
infctū insulā. licȝ alio noīe nūcupetur. ut ar.
ff. ꝺ hī. instu. l. iii. § qui fidī ꝯ. ⁊ ita ex dolo ꝺ
fuctū nata ē ⁊ ꝯ hī agitur ⁊ ꝯ petit. l' melius
du ē nascuntur ⁊ ꝺ dolo ⁊ infctū. ut. ar. ff. ꝺ
dap̄ infec. l. sipetarius. ag.

De act. infctū. q̄ ouē ex illo edcō ꝺ alienat. iudicii. mu. cā. facta. Rª ca.

Si ꝯ aliquē uoletus intendē actionē rei uendi
catione ul' alia actionē realē. ul' aliquā ꝑso
nalē quesit iurē sepra. utpr metus cā. ut ff.
q̄ metus cā. l. metū. § seu aut. ⁊ iur dea oīa ut
ff. ꝺ iur dec. l. i. § iurdcā. ⁊ ille quirē illā ꝑside
bat. cū ul' futuri iudicii mutandi alienauit
nā uult rē hrē ꝯ litē adaliū trāsfert ut mole
stū aduersariū ꝑse subiciat. habes ꝯ illū alienātē
act. infctū aptore ꝑ quē tuū iur ee ꝯseq̄ritur re
suata ē rei uin ul' alia reali ꝯ ꝯ. cū sē subiciat
aduersariū actōi inuē. ut ff. e. l. i. § i. ⁊ l. Jt. in
fine. ⁊ c. e. t. l. unica. un̄ adhoc ut actō illa ope
tat tot sunt necīa. Jnp̄mus q̄ iudiciū ꝺbeat mo
ueri. Secdm q̄ rei uen. ꝺbet intentari ul' alia
realis. ul' ꝑsōlis inrescpta. Tertiū q̄ ille quirē ꝑside
bat rē illā ul' possessionē ul' suauitē ꝯstituerit realē
ul' ꝑsōlē alienauit. licet. p. dicet q̄ ꝑsōla pos tūsla
ta nō ꝯpetet. sic dn̄s m̄s notat insūma ubi t. sic
hec ꝑplantur. ff. e. l. i. ⁊ l. nonsolū. § i. ⁊ § aduira.
Quartū q̄ ille qui alienat alienet q̄ rē hrē ue
lit litē non adaliū trāsfert ut molestū aduersari
um ꝑse subiciat. ut ff. e. l. Jt. infine. Quintū
q̄ iudiciū sit futurū nō ceptū. ut ff. e. t. l. ex hoc
§ aut ꝑtor. si ē iā ceptū eet ⁊ ageretur ꝺ dn̄o ul'
q̄i. res facta eet litigiosa ⁊ ideo ꝓhibetur alienari
ut in aut. ꝺ litigiosis. l. lx. ⁊ c. ꝺ litigi. l. ult. Qo
Quod aut̄ si iudiciū intentetur q̄ non respicit
nec dn̄iū nec q̄i dn̄iū s; agatur aliqua ꝑsona
li. dic̄ dn̄s m̄s ag. ⁊ ita notat insūma ubi. t. q̄
cū res non fiat litigiosa locū hrē hoc edictū. cū
plus inuitur ꝺ unquere ia quentus quā non ꝯ
uentus. dn̄s m̄s alius. c. R. dic̄ ꝯ ꝑ actionē ꝑsōa
les fieri rē litigiosā. ut c. cōi. diui. l. i. ⁊ ff. famil.
hrē l. alienat. nā si sola ypotecaria a litigiosi
uocabulo excipitur. ut ī aut. ꝺ litigi. § ab hoc. ꝑ a
liis actōib; fit res litigiosa. cor. pap. ꝯ. ⁊ concordat.

nec obstat. q̄ dicit aut. ꝺ cū dn̄o rē. lx. uīnē q̄n
inē agitur. h li ꝑsōali agat dicit actōem fieri litigi
osam.

cū dn̄o meo ag. nec obstat. l. c. cōi diui. ⁊ ff. fam
hrē. quia ibi ꝯtingit ꝑ aut iudiciū diuisoriū ⁊ q̄
illa iudicia sunt mixta. ut inst. dact. § quedam iurē
ideo fit litigiosa. Ideo aut ꝺ siderātur in actō adhoc ut
alienās teneatur ut litē adaliū trās ferat. quasi sine
ꝯ dolo malo alienaret ⁊ ex toto non teneretur. pu
ta quia lites exercitatur ul' ob ualitudinē aut eta
tē aut occupationes necessarias ul' redibiendo uen
ditori suo ul' soluendo cui tenebatur soluē hoīez peti
tū. ul' hī dē instituendo l' ꝺ legando. ut ff. e. l. Jt. §
post ⁊ l. nonsolū. § si quis aut ⁊ l. ex hoc. § ait ꝑtor
⁊ § ult. ⁊ l. quia residuo ⁊ l. nā si obligatus. Sex
tū q̄ alienatō non sit reuocata. nā si quis alienauit
⁊ ꝑ ea recepit hoc edcō non tenetur. ut ff. e. l. ex hoc.
§ si quis alienauit. Septimū q̄ iur sit agentis al'
non datur. ut ff. e. l. nonsolū. § hec actō q̄ iur ee
adtenditur ēca ꝑsn cui res alienata ē. puta quia po
tentior aut malitiosus. adtenditur ēca locū. ut si a
lienauis hoīi alteri ꝑuincie. circa cām. ut quia
hoīez quē uolebā peti manu missu. ēca rē. puta
si locū alienauis in quo opus fuit ꝑ q̄ uolebā age
re in edcō q̄ ui aut clā. aque plu. ar. aut in edcō
ꝺ opis noui. quia si tu possideres tuis expensis tol
leres. nūc alio ꝑsidente meis expensis tollā. ut ff. e. l.
i. instū ⁊ l. ii. ⁊ l. iii. § i. ii. ⁊ iii. Octauū q̄ res
alienata supsit. ceterū si sine culpa alienātis ꝺcessit
non tenebitur ille qui alienauit. ut ff. e. l. non
solū. § hec actio. libellus po. ac.
Vn̄ inhac actōe actor faciat tales positōes. Ego di
co q̄ ego uoletū intendē ꝯtra rei uin. ul' aliā realē ac
tionē. Jt dico q̄ tu cā mutandi futuri iudicii rē illā
quā ꝑsidebas alienasti titō. Jt dico q̄ tu a lienasti ꝑ
hoc ut titiū supponeres in aduersariū cū res eet ad
te reuisura. Jt dico q̄ tu alienasti nec reuocasti ad
huc. Jt dico q̄ inter. mea iur ē te nō alienasse.
Ꝯ reus faciat tales positōes. po. Re.
Ego dico q̄ tu noīe rei tal' ꝯ sep̄ nūq̄ tam uolebis i
stituē iudiciū. si ꝯ siterebitur actor absoluetur re
us quia non debet mouē ꝯ ipm. Jt dico q̄ rē illā
cui noīe uoletus mouē iudiciū ego nullo tp̄r ꝑ
sedi nec dolo feci quominus ꝑsidere. Jt dico que
re alienaui rē illā ul' quia ꝯcessi ex toto l' quia
uendidi. Jt ego alienaui ꝺ necessitate redibien
do ul' soluendo cui tenebar. Jt ego si alienaui ego
recuꝑaui rē illā. Jt ego sū paratus sustinē iudiciū
ac si ꝑsiderē. certe si hoc uult reus excludet ac
tōe. ut ff. e. l. quia. § ult. libellus.
Jnhac aut actōe ꝯcipiet actor ita libellū. Vob'
dn̄e h. pot. pi. ꝯ. e. R. ꝺ ꝯ. quia cā mutādi alie
iudicii rē talē cui noīe uolebā agē ꝯ ipm a
lienauit ⁊ dedit titio cū res illa sit a den̄ re
ditu quitauis ē potentior q̄ aduersari'. m̄s. ꝯ. l'
ē alterius ꝑuincie. l' ē hō maletiosus. un̄ q̄
ꝑ talē alienationē iur ē mea in xx. ideo illd
meū inter ee peto ⁊ adhoc ꝑpono actionē ī fcm
que descendit exedicto ꝑtoris ꝺ alienatione iu
di. mu. cā fact. q̄ ita recte ꝯcipiat libellus. dic̄. l. ff.

c. l. ii. ⁊ ii. ⁊ l. §. ĩ. ult. (Itẽ incõcipit̃ libellus. qñ
m̃t ẽ mea rẽs ꝑ inquã alienatio fcã ẽ. ul' rẽs lo
ci. corꝑ sirõe cãc rẽ ocīpias ita libellũ. Libell'.
vob' dñe. b. g. c. R. d' c' quifuiũ q̃ ꝑsidebat / cũ
noĩe ꝯ ipm̃ uoletã agẽ rei m̃i ł alia m̃a actõe / ipẽ
manu misit. ul' loc̃ inquo edificauãt ui. ł clã ł ꝑ quo
nũciauerã nouũ opus. ul' opetebat m̃ actõ aque plu
arcende. inuitũ / que res sũt adeũ reũsure. vñ quia
ꝑ talẽ alienatõez intẽ ẽ mea in xx. idõ illud m̃ ẽẽ
peto / ⁊ adhoc ꝑpono acẽ inftũ exedicto dalienatione
iudi. mu. cã facta. q̃ etãrecte ocīpiatur ille libellus /
dicit l. ff. e. l. quia. §. i. ⁊ ii. ⁊ iii. ⁊ l. §. ult. Op.
ꝯ libello oppõitur / nã non uĩ q̃ actõ illa sit neces
saria. ul' ꝓsit actori / nã fcã alienatõe dñs hẽt ꝯ ꝑsidẽ
tẽ rei uen. cũ ꝯ. ꝑimit adũsariũ actõi intẽ. ut. c. e.
l. unica. §. ⁊ hẽt aliã actoñe ꝯ alienantẽ. s. utile
rei uen. q̃ ita ꝓbo actõ illa loc̃ hẽt qñ dolo fcã ẽ alie
natio. ut. ff. e. l. i. ⁊ l. §. i. R. ⁊ l. nonsolũ. Siquis
aũt. l; dolus sẽꝑ ꝓpossessiõe habetur. ut. ff. d' pet. hẽ.
§ siles̃ omisso. § ꝑ m̃. §. ⁊ siqui dolo desiit ꝑsidẽ / u
tili rei uen. ut ff. d' rei. uen. l. sin aũt. ⁊ ff. d' nox. l.
elect. R. licet illa duo auxilia hãt d' uiũ cõi. ⁊ ꝯ
illũ qui alienauit / ⁊ ꝯ illũ inquẽ alienatõ facta
ẽ / m̃ uel omnius hẽt illud. nã illa nondantur adid
adq̃ dantur illa. nã illa duo rẽ auocãt cũ accessi
onib; . h aũt actõ uĩ ẽẽ ꝓsequitur / q̃ uĩ ẽ actoris
ꝑ talẽ alienationẽ. Op. Itẽ q̃ ꝑ illud edict̃
inducitur restitutõ intẽ actoñs. nã oĩs restitutõ
sẽꝑ fit offõ iudicis. ut ff. d' mino. q̃ si minor. § ult.
ꝑt q̃. in iiii^or casib; . cessat uis actoñs. s. in act̃ q̃ me
tus cã. d' dolo. d' capite minutis. ⁊ ꝑ hoc edictũ. uñ
cũ hãt loc̃ illa duo auxilia d' uiũ cõi / ꝯ illud
ex oz / dari nondebet. ut ff. d' mino. l. in cãe. R. ex
rẽ hẽt loc̃ q̃ oppõnis qñ adidẽ dantur cõia auxi
lia adq̃ datur ex ordi. at hic dantur adduersa
sĩe sugẽ dpa. Op. Itẽ q̃ / in actõ illa opetat
adultũ intẽ ẽẽ aut quã aliquid expendã. R.
dñs mis. ac. ita q̃z id uĩ m̃ abẽẽ / cũ ego m̃ ꝯ
dã adid expendendũ opellat. ut ff. e. l. iii. § §.
⁊ ff. d' neg. g. l. siquis m̃ã. (S; p. ꝯ. ar. ꝑ
p. ff. d' speculio. l; hoc ita nã non agẽ ꝑ eo q̃ iuẽ
erit / l; ꝑ eo q̃ uĩ ẽ. licet enĩ uideatur abẽẽ / ñ
tñ abest. ⁊ ita iudicia d' hiis d' bentur ⁊ pena ꝑ
sũt intentantur nond' hiis que ꝑsiũt d' beri. ñ ob
stat. l. d' neg. g. quia obligatus ibi erat ex q̃ ꝯ
tu / l; h responsio nulla. nã ⁊ hic alienãs obliga
tur ibi erat ex q̃ ꝯtu / l; h responsio nulla. nã ⁊
hic alienãs obligatur exmalo facto / m̃ quãtũ ꝯ
ipm̃ exdelicto oritur / ⁊ idõ nõ datur ꝯ hẽr. licet
rei ꝓsecutionẽ ꝯtineat / ⁊ idõ datur hẽr. ut
ff. e. l. nonsolũ. in ꝑ m̃. ⁊ l. ult. quia.
(Itẽ nonuĩ q̃ actõ ista posset intendi) inquẽ qñ aliena
tõ fcã ẽ inpotentiore / quia nonualet / ñ quo adalienatẽ
nec quo adeũ inquẽ alienatõ fcã ẽ. ut c. nelicerat. po
ten. l. i. ⁊ ii. inmoderãte debet auẽ ꝯ hẽ. R. nulla ẽ
oppõitõ. ⁊ hoc duplici rõe. inꝑ m̃ q̃ hic loquitur d'
potentiori. i. d' eo qui inciuitate hãt maiorẽ potentia
ibi loquitur d' illis potentiorib; / qui hñt merũ imperiũ in
subiectos / ul' aliẽ titulus iste loquitur inter ⁊ ꝑsessore.

cedente rem quam possidebat. titulus ille loquitur in
actore cedente ⁊ actõ seu iura sibi ꝯpetentia / uirẽ nõ
tangũt. Op. Itẽ queritur in eo q̃ dicitur / ꝯ ꝑstĩte
us sit ꝑatus suscipẽ iudiciũ ꝑ m̃ ac si possideret / q̃ actõ
illa nonpõt intendi. §; nonne sẽꝑ cog. sẽꝑ d' sinet
h actõ cũ dolus sit ꝓpossiõre. ut ⁊ §. dixi. R. si paratus
sit / desinet secus sinõ ẽẽt paratus. ut ff. d' dolo. l. ele
gant. § si dolo malo. uñ quia paratus ẽ / releuat me
approbatione / cũ ego tenear ꝓbare ipm̃ dolo desiisse
possidẽ. ⁊ hoc dñs m̃s ac. ł aliẽ. ł cũ ẽ hic sic intel
ligo qñ cedẽ cum ⁊ ꝯdictõe ꝓmittit se ꝑstaturũ q̃
alienauit ac si possideret. ubi gñ / dicẽ ego ꝓmitto me
restituturũ rẽ siuincas. ⁊ hsubpena mille solidoz. ali
oquin sidiceret rẽ nonrestituam quia nonhabeo / ꝯ quã
ñ mã uĩ ẽ / ul' aliã inuitẽ inta'ũs ꝑstalo ꝯ ẽẽ. nã
⁊ si hoc nonofferret / teneretur tñ adidẽ. ⁊ hoc sñ dñm
meũ ac. (dñs aũt aliud meus. R. dic nonidõ ꝯtingẽ
quia paratus ẽ / ꝯ quia uel uĩ ẽ cũ / cũ ualeat siue ꝯ in
modo agẽ ꝯ eũ qui alienauit. ⁊ sic nonhẽt diuersũ
adũsariũ. (Se dic ipẽ) ac actõez cessare si
ꝯ alienatorẽ inuitũ actõez ꝓponit utilẽ adũsari
quia nonẽ ei aliud oppõitus adũsarius. ut dicet ali
quis / ꝯ cessat sẽꝑ. hactõ / cũ sẽꝑ inuitis cogi ualeat /
siqui alienauit utilẽ actõez suscipẽ. R. nonẽ ita
quia dñs mã uult plerũq; rẽ suã hẽre / quã extima
tionẽ recipẽ ⁊ re sua carere. ut ff. rer. amotar.
l. noneũ. ul' finge eũ qui alienauit nõ ẽẽ solue
do ꝯ tũ adinẽ ẽẽ hui' actoñs. R. hec actõ ultra an
nũ nondatur. ut ff. e. t. l. ult. ꝑ annũ.

De act. infcm̃. in simplũ ꝯpet. ꝯ nautã. cau.
ul' stabularium; ad res recuperandas. ex q̃ ꝯtractu.

Si aliquis cũ rebus suis ł cauponã. ł stabulũ / ⁊
d' rebus suis admittat / ex duab; actõib; ꝯ succu
rit (ꝑo ꝑ actõez infcm̃ q̃ in simplũ ꝯpetit adres recu
perandas ꝯ nautã cauponẽ ul' stabulariũ que ẽ ex
ꝯtractu ⁊ ex quasi ⁊ d' hac ꝑo uidimus. Sedõ ꝑ act̃
infcm̃ aliã que ꝯpetat induplũ / ⁊ ẽ ex q̃ malefici
o. ꝓxima uõ ex ꝯtractu ⁊ utraq; ꝯpetit ꝯ ꝑdictas ꝑs. ut
ff. e. l. i. in ꝑn. ⁊ l. ult. § hec actõ (uñ adhoc ut ac
tõ ista infcm̃ in simplũ ꝯpetat / tot sũt necc̃ia (in ꝑi
mis q̃ aliquis sit ille nauta. caupo. ł stabularius.
(Sedm̃ q̃ res intromisit. (Tertiũ q̃ ille recepit
s. illũ foro. nã si recommendauerũt custodie nõ tenẽt.
(Quartũ q̃ res admiserit. sic ꝓbantur. ff. e. l. i.
§ i. ⁊ § ait pretor. ⁊ l. d' bet. R. i sic intelligas nau
tã large. s. dñm nauis. s. exercitorẽ. ut ff. e. l. i.
§ quisũt. ⁊ ff d' exercito. l. i. § exercitorẽ. ⁊ m̃a
gistrũ nauis. ł illũ cui ꝯmissũ ẽ nauis custodia.
immo uĩ ẽ oĩũ nautaz ⁊ uectoz. ut ff. e. l. i.
§ l; d' exercitore. § ult. Op. S; oppõitur. nã
dñs nauis nonobligatur sĩ ꝑ remige. i. qui uo
luit sẽt nauigare / aliqd receptũ sit. ut ff. e. l. i.
§ l; d' exercitore. in ꝑn. R. dñs m̃s ac. q̃ dr̃ i. §
d' exercitore. d' remige / corrig̃ infm̃. l. (ul' melius.
§ exercitore loquitur cũ ex naue dãpnũ datũ sit.
infra. l. cũ innaui (ł aliẽ. i. § ꝑdõ loquitur si nau
ta ꝯtrã ⁊ recepit / nonexercitor ul' ei magister. uñ

nullo modo tenetur exercitor. si uero exercitor ipse
quia sibi res assignantur de nautarum facto tenetur
et in uectorum. ut insti. l. sed licet pretor de maximis
nauibus fecerit mentionem. idem est et in paruulis. ut ff.
e. l. i. § de exercitoribus. et quod dixi de rebus quas amiserit
intelligas generaliter res. ut ff. e. l. i. § ait pretor. et quod di
xi quod receperat saluum fore intellige eos recepisse sal
uum siue eis sint assignate res siue non dummodo in naue
immisse sint. adeo quod persona ul assignasti ul in naue
sint immisse. et oportuit aliqua de eis res illas exhi
et si institore peperant tenerentur. ut ff. e. l. i. et l. et
ita uisa. ¶ Item quod dicitur de cauponibus et stabulari
is intellige caupones ul stabularios qui exercent
cauponam uel stabulum puta. qui adeos condiciam ta
berne uel stabuli questus pertinet. ut al. in exercitorie
l. expon. ff. de exercito. l. i. § exercitorem. ¶ Item si aliqui
sint institutia abilis. secus et factum et uiatorum quos in ho
spitalis receperunt prestat. ut ff. e. l. i. § caupones. et qui
continetur loco mediatorum sunt et atriarii et foca
rii. ¶ Ex nec est quod non continentur nomine cauponum uel sta
bulariorum uel nomine illorum qui abeis instituuntur. certe
nomine illorum teneretur caupo et stabularius maxime
cum illi in domibus eorum uiantur. nam cum prestat factum
uiatorum multo fortius et illorum. ¶ In hac actione actor
faciat tales confessiones. po. actoris.
¶ Ego dico quod tu es nauta. caupo uel stabularius. ul insti
tutus ab eis. ¶ Item dico quod ego in naui tua uel taberna uel
stabulo res tales intromisi. ¶ Item dico quod res illas in na
uem cauponam uel stabulum immisi. ¶ Item dico quod res illas ad
misi. positiones Rei.
¶ Reus faciat tales positiones. ¶ Ego dico quod tu tunc ex
ercebat nauem illam. cauponam uel stabulum in qua dicas
te res tuas immisisse. si confitebitur actor succumbet
qui ille reus non fuit nauta cau. uel sta. ¶ Item dico
quod ego predixi uobis quod quilibet custodiret res suas. ¶ Item
dico quod claues tenuit ego dedi et. si confitebitur ac
tor succumbet. quia tacite uidetur renuntiasse custodie.
sic. dominus Jo. notat in locatione. per l. ff. de ed. hen. ept.
clauibus. et notat hoc. in r. ff. locati. l. dominus orreorum.
In hac autem actione concipiat actor ita libellum.
vobis domine. h. g. e. R. de o. libellus.
nauta. caupone. seu stabulario. in eius naue do
mo seu stabulo res tales amisi nunc quia res illas
non uult restituere sint esse meum. quod extimo xx. quod
et ad hoc propono actionem in factum exercito. nau. cau. sta
ut recepta resti. quod ita recte concipiatur libellus
dicitur. l. ff. e. l. i. in prin. l. et ita. § haec actio. Op.
Sed non uidetur quod actio ista prestet intendi quia cum sufficit
erat ciuilis ex locato uel conducto si interuenit pretium.
si non interuenit pretium sed alique species fuit certus inno
atur et sic competeret prescriptis uerbis. ut ff. depositi. l. i.
§ si quis fuit. in fine. Item si gratis susceperit res per
ferendas competit depositi. conatur quod ulp. quare
ista sit inducta. ¶ Ex ipse ulp. propter duo fuit induc
ta. pro adhoc ut pretor ageret curam reprimende
malitie istorum. nam ea que notabiliter fiunt specia
liter notentur uidentur quam neglecta. ut ff. de
mino. l. item apud labeonem. et plus soler timeri
quod speciali quam generali sponsione concluditur. dicit
capitulum Secundo quia in contractu locati et inno
minato uenit dolus. lata culpa et leuis cum hac
bant pretium uerisque. ut ff. commo. fuit certo. in prin. In de
posito uenit dolus. et lata culpa. ut ff. depositi. quod
nerua. at in ista actione uenit dolus. lata leuis
et leuissima culpa non tamen uenit casus fortuitus. sicut
hic lex et examinat ulp. ff. e. t. l. et ita lex in fine
quod ibi dicit et sine culpa intellige lata uel leui
leuissima tamen interuenit. ¶ Item non uidetur quod adhuc
competit. immo est superflua. preterea aut uult agere propter
maleficium et tunc succedet lex ea illa furti aduer
sus nautas et alia actio in e. edicto ff. e. l. de ter.
§ haec actio. aut uult agere ex contractu et tunc competet uel ex
ercitoria uel institoria. ut ff. de exercito. l. i. et ff. de
institoria. l. i. ¶ Ex. actio ista non superhabundet. nam hec
loquitur quando ex contractu uel quando agitur est nauta. ea ista
s. de rebus tamen illatis. Et lex ea furti adul. na. et ff. na.
e. l. de ter. loquitur quando agitur ex maleficio. de exercito.
et institoria. loquuntur quando agitur ex contractu uero habito cum
eo puta quia emit quia permutauit uel sibi a fecit.
hic autem de alio contractu est. quia res inferendo ul assi
gnando uidetur cum eo contrahere uel quasi. Qo
Item quod si peregrinus quiuerit uel uadit ultra mare
intrat nauem tabernam uel stabulum et non obstante
res quas habet demum conqueritur de amissione timet
enim hostendere propter alios qui hospitantur qualiter pro
cedetur. hic autem quorum de ff. uidi. ¶ Ex in multis locis est op
tima consuetudo in peregrinis non autem in aliis ut simul
iurat peregrinus quod tantum amisit credetur sacramento
suo et ita pro per partium plura. nam cum ipse uenit ul uadat
ultra mare per aliquam suam saluare fecit presumptio quod dicerat
et uelit res proferre aliquas. immo aliis rebus. ut ar. c.
de acto. s. l. scimus et c. ad l. iul. repe. l. ult. de iure
in stricto et lato si quererint non iustaretur sacramento
peregrini cum actore non probante reus absoluatur.
ut. c. de eden. qui accusare. si quod compelleret nautam cau
po uel sta. adiurando quod tales res non subtraxerit si
fecit subtrahi sic purgatur aliquis per sacramentum
quod queritur ab eo de sua mala conscientia. ut c.
de his qui ad ecclesiam confu. l. ult. et c. de iure do. in
pe. l. ult. et c. de his qui ad eccl. confu. l. ult. et c.
de iure do. impe. l. ult. et c. de bonis auc. iu. pos.
l. ult. Qo Cum nos sinautis uel cau. uel sta. sunt
homines male oppiniones. Ex. sufficit peregrinus in
putet sibi quare ad eum declinauit. qui mala elec
tio fuit in culpa cum potuisset apud alium hospitari
ut ff. de agrim. l. i. et de act. et ob. l. u. et pro socio
si socius. ¶ Si autem ignorauit tunc in modica sum
ma quam appello modica consideratam persona peregrini uidelicet
esset. baro comes ul aliquis nobilis ul ueniret
eques an pedes. uel aliter paup. tunc stare sacramen
to peregrini. per ar. l. ff. de reb. cred. et iure iur. l.
in bone fidei. et dominus nus notat in summa. si propter presump
tionem iudex in modica summa dat sacramentum acto
ri. et hic est presumptio s. peregrinatio et mala oppinio
hospitis uel naute. Qo Cum uero sunt res assigna
uit non expresse quod numeraret omnes et singulas sed ita
in sacculo et in pera uel in folle. ul in sitra inmi
sit licet non assignauit. uidetur quod debeat credi sacramento
peregrini ul uiatoris ut ar. ff. de furtis. l. in act.
ff. de uulite. uitia l. in actionibus. § ult. et ff. depositi.
l. i. § si quis argentum. ¶ Ex. hic ita distinguo aut
sunt assignate res aut tamen inmisse si assignate sunt.

& signate cu sigillo ḡe resignate cu sigillo reddantur
l' inmulsis signatis inueniat tñ non hēt de quo possit conque
ri promissor. si aut non signate reddantur. tenentur nau
cau l' sta. q signatas recepit ul signatas esse uinisse. tñ
uidetur taxante stare sacramento pmissi. na ex quo pe
ra l' mantica sine sigillo inuenit de ueri comisit est
ab ipso nau. cau. l' sta. qui eas assignatas sibi res. l' qui inuit
se ab aliquo ex famulatib; uñ competit actio induplu ex
hoc edicto de qua pñs dicimus. hec ex lone. ylo. p. l.
ff. de posti. l. die sponsalioz. ꝗ quiperoiuna. na agant
gratis pmissio q deos non agit ex maleficio. uñ satis re
putat sibi fieri si reddit simplu pfacmentu pmissi. ut ff.
de posti. l. si de posita. q eu deberet eoi sacramento actoris
ex quo delictu comittitur dicē. l. ff. q ui. aut cla. l.
sex. Qo. Jt q̄ si res non resignauantur & fuerunt
assignate inmala. ul res que continentur in ea. Rex hec
qoēz disputat ulp. ff. de posti. l. i. ꝗ si cista signata & sin
ceretanii malar petenda res ex quo res non fuerunt
ostense. tñ & res sunt petende. labeo contra trebatio di
xit direb; agendi. ulp dixit concordat utrumq; q & mala
& res peti possunt. Qo. Jt q̄ an idē sit in balnea
tore sic dixim in nauta. cau. l' sta. ut si quadr dñs
& intrat balneu & intromittit pelles suas antequam si
ad mittantur. Rxo. uita dicit ut si res data balneato
ri & mercede accepit p suando uelab; agetur locati si
aut non recepit mercede agetur de posti. ut ff. de posti. l.
i. ꝗ si uestimenta. Si aut non sunt data balneatori s; tñ
immissa. idē dic dñs yo. ico q nauta. cau. sta. na ita
accipit p sua oblauacru pbalneo sicut nauta pnauj
& caupo p taberna. & sta. p stabulo. ut. ar. ff. nau.
cau. sta. l. nauta. dñs tñ mco. ag. ut. ex. na oia q
dicuntur. i t. nau. cau. sta. specialia sunt & aliud in bal
neatore quia dñs que uadit sep trit fluentes suas q
custodiunt res eaz. actio ita p pctuo competit. s; illud adtē
de q si ita egerit aliqua alia pretoria ut furti manifesti.
ut inst. de ppe. & tep. act. l' ciuili ut furti manifesta
conuen. l' furti aduersus. nau. q ista tollit. ut ff. e. l. &
ita. ꝗ ult. Qo. et q̄ dñs uis roez ibi assignat q
eu ista sit pretoria alie sunt ciuiles eligendo uis pretoriu re
nuncians iuri ciuili & eo. Qo. S; in actione fur
ti manifesti q illa ē. ḡre utraq; non competet. maxie cu
una sit psecutoria rei & alia penalis q neutra obstet
tolli paliā. ut ff. de furtis si pignore. ꝗ cu furti. & e. de condic
furti. l. i. Rx. actio furti ē coēz aualiu cōdelinquentē
& ordinariu actio infactu licet sit pretoria tñ quia est
ordinaria cō. nau. l' sta. ido unu paliud tollitur. ut
ff. de sepul. l. i. ꝗ illud sciend & ff. e. licet. ꝗ ult. & ne
miretur aliquis si de hac act alibi. in hoc ope tractaui na
ppt quest emergentes ido iterum tractaui. Qo.
S; quid si amicus amicu recipiat & amicus receptus
res suas admittat. Rx. nō ēō hac loē hēre quia cessat
oia q in titulo dicuntur. licet sit cō. ar. j. e. t. lic; in
prin.

De act. infactu ex illo edicto. Naute. cau. sta.
ut recepta restituat. et est in duplum.

S; & p huiusmodi res amissas competit alia actio q ē infactu
& in duplu siue res sint subtracte. ḡ nau. cau. l' sta. sui
ab alius. ita q unu simplu sit pena. aliud rei psecutio
ut ff nau. ca sta. l. lic; ꝗ infactu & l. debet. ꝗ hec actio
& uñ quicquid dicendu ē in hac actione. totu inuenies
notatu. S. in hoc. e. ope de pretoriis. i tercia. furti. adu.

nauta... Qo. S; illud queritur. quid differat
actio ista infactum ab illa Rx. furti aduersus nautas. na
uidetur idē dicē. uñ uidetur alterz superhabundare. Rx
dicunt quidā. s; ex illo. t. furti aduersus nautas. q
illa duplu tenet pena. sicut ex hac actione infactu. u
nu simplu ē pena aliud rei psecutio. & hēt ar. ff. de
act. & ob. l. ex maleficio. ꝗ ult. ego aut nullā ēē
ī istas actiones differentiā. quia utraq; ē ex q̄si maleficio.
licet differant a superiori. quia superior aliquā ē ex ḡe tu
l' q̄. Qo. Q-uare ḡ tractatur de hac actione
ibi furti. ꝗ adu. nau. & hic. Rx. Ratio suasit ibi
eu tractatus generalis de furtis pcessit merito tracta
uit & de spāli furto. sic & de alio spāli tractat postea
si familia. fur. fc. di. & hic sile uiso tractauit q
tractat de delicto comisso quali sit agendu iustu fuit
ut tractaret quali ageretur criminaliter ul aliter ea
quo notabiliter fuit ñ spāliter notoriis uidentur
q negle cta. ut ff. de iniur. si apd labeone. sic & i
superiori actione notaui. Si aliquis eiciat l' effu
dat de domo aliqd. & qd eiect cadat sup aliq transe
untē. & sic uestimenta l' alie res sue deteriorant hēt
act. infactu. ex edicto. de eiect. l' effu. Rz. de eiectis ul. effusis.

Si aliquis deiciat l' effundat ex domo & sic illud
qd deicitur cadat sup aliquē transeuntē & sic uesti
menta sua ul alie res sue deteriorate sunt ille q
dapnu passus ē. hēt actione infactu ex illo edicto. de hi
is quid ie l' effu. & ē actio illa induplu. Si aut ex
illa deiectione lib ho pereat dabitur pocia actio cō dica
ente & erit condepnand inaureis. l. sic explanatur. ff.
e. l. i. ꝗ i. & ff. de act. & ob. l. ex male. ꝗ his quoq; Si
aut libo hoi alio m intulit dapnu in re sua puta
quia caput suu fractu ē. ul forte monoculus inter factus
ē l' mancus. tñ dabitur actio quantu equu uidebi
tur iudicanti q determinatur. a lege. s. quia hē
bitur ro expensaz & mercedis quas soluit medicis
medicis & operaz quibus caruit & caruturus ē si
forte factus sit inutilis. cicatricu aut & deformi
tatis non fiet extimatio quia liberz corpus non
recipit extimatione. ut ff. e. l. i. ꝗ i. & ꝗ s; cu libo
liber. & l. ult & ff. si qua driu. pau. fcu. di. l. ult.
sic in lege aquil. ff. ad l. aquil. l. i. s; si quaeuq; i
fine. & qua actione. & l. liber ho. ꝗ i. tria adhoc ut
actio ista competat requirit necessario. Inpmis q aliqd
sit deiectu ul effusu. Secūm q dapnu datu sit
aliquo pdictoz modoz. Tertiu quod loc inquē
deiectu ē & p quē ille q dapnu passus ē transibat
q fuit tal p quē uulgo iter fiat. cetez si loc ille
sit secretus cessat actio & si deiectu sit & dapnu
sit datu. ut ff. e. l. i. Rx. i. & ꝗ ultima. s; in lege aq.
ul. si putator. Q-uaritu q deiectio illa ul effu
sio facta sit de die non de nocte. s; sufficit si fiat inter
diu. i. inter die & nocte. q sitmo mane na si de
nocte deiciatur cessat actio. ut ff. e. l. hoc edic
tu ꝗ labeo. yo. de. hac actio.

Uñ in hac act actor faciat tales confessiones.
Ego dico q ex tali domo cui inhabitator tu es
fuit piectu ul effusu. uñ uestimenta mea l' res
mee deteriorate sunt in xx. Jt dico q ex il
la deiectione talis liber mortuus ē. Jt dico q ex illa
deiectione caput meu fractu ē l' manu amisi l' o
culu. Jt tot expensas feci tot mercedes solui medic.

Hoc ita placuit legislatori.

tot operis amisi et amittam quia inutilis factus sum. Item talis deiectio fuit in loco tali ubi publice vulgo transitur et ego per illum locum transibam. Item talis deiectio facta de die vel in nocte. **Positiones Rei.**

Item reus faciat tales positiones. Ego dico quod domus illa ex qua dicis esse effusum est et fuit iam annus sine omni habitatore. Si confitebitur actor succumbet, quia ex quo nullus fuit habitator contra quem dampnum dari non potuit. Item ex illo loco ubi transibas nullus solet transire, nam nec vulgo iter fit inde. Item deiectio illa fuit facta de nocte. **Libellus.**

In hac autem actione concipiet actor ita libellum. Vobis domine H. potestati proponit R. contra O. ex tali domo tale quid est deiectum vel effusum cum ipse domum illam inhabitet, unde vestimenta mea vel merces deteriorata sunt in xx. unde illa xx. in duplum in solidum peto et adhuc propono actionem in factum ex illo edicto ex hiis quidem vel effusis.

Si quis autem liber homo fuit peremptus concipies ita. O. et R. de O. ex tali domo quam ipse inhabitat tale quid fuit deiectum vel effusum unde pater meus mortuus fuit, unde ab eo l. aureos in solidum peto et adhoc propono actionem in factum ex edicto quidem. **Si autem** ex illa deiectione corpus liberi hominis lesum sit, concipies ita. O. de tali ex tali domo quam ipse inhabitat tale quid est effusum vel deiectum, unde corpus meum lesum est propter quam lesionem tot expensas feci tantum solum medicis tot operis carui et tantum sum cariturus quas operas extimo xx. unde contra omnia predicta in solidum ago contra ipsum et adhoc propono actionem in factum ex edicto de hiis qui deiecerint vel effuderint. Et ita recte concipiantur isti libelli. dicta l. ff. e. ti. l. i. § i. et l. pen. et ff. de act. et ob. l. ex maleficio. Hoc quoque illud attende quod quando actio ista competit pro dampno dato in rebus vel vestibus actio perpetua est que datur heredi, sed non in heredem. Quando competit pro eo quod liber homo periit tunc est annalis que non datur in heredem nec heredi ut heredi quia non est in bonis, sed datur sibi ut proximiori. Quando autem competit pro eo quod corpus liberi hominis nocitum sit, tunc ipsi in vulnerato homini erit perpetua, a suo vero herede annalis. ut ff. e. ti. l. si uno. § hec autem actio. **Opp.** Primo libello opponitur, nam actio ista non debet intentari contra inhabitatorem sed contra illum qui deiecit, unde videtur male concipi et est alia ratio quare deberet designari persona que deiecit sicut in actione iniuriarum ut ff. de iniur. l. preto. edixit. et sicut in actione de dolo ut ff. de dolo l. si ex dolo. § ult. Sol. ideo datur in habitatorem et non designata persona, iusta est ratio quia talis habitator prestare culpam suam et suorum e. l. pen. § habitator. debuit enim eos admonere ne aliquid male proiceret. Quare persona non designetur ratio est quia ego per viam vado in meniis deca rem meam ille proicit ego sentio dampnum in tantum ex tali deiectione itaque proicit factam per deiectionem se removet unde ipsum videre non possum. **Opp.**

Secundo libello opponitur dicitur quod liberi corporis non recipit extimationem sicut supra dixi quare conpetuntur l. solidi vel aurei aut per extimationem quod non concedis aut per penam, si per penam mirabilis est pena cum primo forte comite barone vel nobile occiso contra l. aurei sicut primo equo mortuo cum pena ratione debet imponi, ut c. de penis. l. sancimus et ff. de penis.

l. i. Reg. l. aurei quia pretantur non propter rationem extimationis sed pene: et licet sit modica pena ratione delicti tamen ita placuit actori aliquando est enim minor pena deberet imponi imponitur maior et econtra nam abigeatus est minimum delictum et maxima tamen imponitur pena quod debet relegari aut bestiis subici. ut ff. de abigeis l. i. Item econtra qui effregerit parietem et subripit pecuniam quinquennio relegatur ut ff. de effractoribus l. i. § ite. ecce illud maximum fuit delictum et modica pena imponitur. Vel ideo illa ita brevis imponitur pena quia delictum illud forte quia fit sine dolo et sic leguntur romani non deridebant legislatores longobardos qui dicunt liberum hominem interfectum recipere extimationem usque ad ccc. solidos vel ccc. qui se defendendo quis occidit alium ut dicit Lonbarda de homicidiis. Revolvimus quia ibi prestatur illud quod prestatur loco pene non loco extimationis. **Opp.** Item supra tio libello opponitur de operis futuris quoniam ille presentis peti non possunt, ut ff. de iudic. l. non quemadmodum. Item quoniam possunt extimari opere future, vel usque ad quod tempus extimabuntur. Pro positione peti opere licet sint future, certum est quod delictum est consumatum ex presenti delicto agitur licet aliquid sit futurum, tamen qui propter delictum iudicium fuit interpretatum. sicut habes ff. si usufructus. ut. l. hec. et l. eq. et ff. ad l. aquil. l. in lege aquilia. Fiet autem computatio operarum futurarum secundum extimationem vite. ut et alibi fit. ff. ad l. falc. l. hereditatum computationem, sed in lege illa fit duplex extimatio vite, quia alio tamen fit in valitudinariis, alio modo in viso fructu et minor quam computationem fuit. Hec illa questio valitudinarie quia maiorem plurimi vita. ut quod facit ubi favor valitudinaris quem maiorem plurimi. Hoc idem faciat odium ratione quia delicti. Sed quid si actor ille ulterius vivat vel minus vita per supra quid erit de extimatione soluta pro operis. Similiter si vixit repetitur quod est solutum. Similiter accepit. peteret idem posset per extimationem futurarum operarum. Hec. dominus. non ac. repeti posse quando minus vixit idem vel habuit. per sunt quando vel vixit potest actor petere quod debetur adhuc pro operis futuris. sic in usufructu rei per relicto ut ff. ad l. fal. et l. hereditatum computationem. Similiter dominusque. **Opp.** Sed nonne obstabit exceptio rei iudicate, nam pecunia soluta ex causa iudicati non solet repeti, ut c. de condict. in. l. i. et ff. nam l. si in doli. contra in omnibus. Unde multi mecum illud quod omnis dicunt nec ab illo posse pecuniam repeti similiter vivat, nec illum posse agere similiter ultra. Ego autem defendo sententiam domini mei et dico optime ipsum dixisse, et quod opponis quod obstat res iudicata. hoc non est verum nam in hiis casibus ut venientibus repetitur solutum ex causa iudicati et datur exceptio, ut ff. de condict. sine causa l. si ex illo. et c. de re. iudicata l. i.

Quid si contingat quod plures socii habitant in eodem cenaculo et unus forte deiecit vel effudit, unde dampnum datum oportuit quemquam solvere. An competit actio per locum contra socium. Rx. de exc. vel eff. contra socium.

Verum quia contingit sepe quod plures in eodem cenaculo habitant et unus forte deiecit vel effudit, unde dampnum datum est et oportuit quemlibet alios solvere, ita solventibus currit quod utili pro socio actione sive ab illo repetere vel actione in factum ex hoc edicto descendente, ut ff. e. l. i. in fi. et l. cum similiter et l. et quidem et l. proprie. et hoc.

sed qui simul habitant, aliter si separatim, tunc ille solus tenetur
ex cuius cenaculo effusum est, ut ff. eodem l. si vero. in principio, cum ar. le
gum predictarum notat dominus magister Ac. quod scolaris scolari tene
atur et pro expensis suis, et nec tamen eum in hospitio nolen
do alios inducere vel alius repetens in tali hospitio, et non di
recta quia non gerit societatem scolares in festo sancti
Michaelis ad commodiorem unum et uberiorem questum
et sic locum habet sua non habet locum illa. Unde habet locum utilis
ut ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur l. i. et l. penultima, et ita ipsum de
fendo, consulunt eundem arbiter unde quosdam socios meos
et ita ipse in verit licet alii dicant quod ego scolaris
impeditus a socio meo nullam habeo actionem contra impe
dientem sed habeo actionem contra bononiensem locatorem ex conduc
to ut ipse prohibeat socium meum, ut ar. ff. ad l. rodi
de iac. l. ii. §. i. et ff. locati et con. l. in ea re ut vel ut qui
dam libri habent cum impleat. Item contingit
sepe quod aliquis conducit hospitium ut habitet ibi. mercedes
suas vel heredes vel ut ibi operaretur cum discipulis suis. Ille
conductor recipit forte ibi secum aliquem hospitem qui
moretur cum eo usque ad annum vel medium, modo ho
spes ille receptus vel aliquis de discipulis dat dampnum contra
ductoris iste tenetur actione in factum ex hoc edicto de his
qui deiecerint vel effuderint illi cui dampnum datum est ex tali de
iectione. Unde dicitur datur actio in factum illa conductori
contra illum hospitem vel discipulum qui deiecerit propter cuius de
iectionem dampnatus est. Et hoc quando non conduxerat opus di
scipuli vel hospitis, tunc ex conducto daretur actio, ut ff.
eodem l. si vero. §. i. autem leges aquilie et quod dicitur ibi ex loca
to expone, i. ex conducto. Ista est alia premissi te po
nuntur, ut ff. de actionibus empti. veteres. licet. nisi illo sit
alia littera dampnandus. Et tunc agit scilicet qualiter agit cum
nichil est absit. Ibi abest intellige in quo quis obligatus
est, ut et alias ff. de neg. gestis. l. si quis mandato. In hac autem
intelligas repetita forma actionis superiori. Unde ita concipi
as libellum. libellus.
Vobis domine iudex conqueror R. de co. discipulo vel hospite meo qui
de domo quam inhabito tale quid proiecit quod dampnum
dedi Titio in vestibus et in vulneribus in x. unde propterea sum
condempnatus in duplum illi Titio. Quod duplum ab hospi
te meo vel discipulo michi prestari peto. Et ad hoc propono
actionem in factum. Quare recte concipiatur libellus. di
cit l. ff. eodem l. si vero. §. i. autem. Et ita debes recte concipi li
bellum quando iste dampnum solvit. Alioquin si non solvit
sed dampnatus est vel dampnandus est illi Titio vel dampnat
ideo ut a bulla condempnatione facta seu facienda me
liberet ago contra eum. Et ad hoc propono actionem in factum quod sic
debeat concipi libellus quando non solvit sed tenetur sol
vere, dicit l. ff. mandati. l. si mandato. §. quod. Oppositio.
Sed opponitur, nam non videtur quod actio illa possit contra conduc
torem intendi pro effusione facta a discipulo vel hospi
te, quia peccata suos tantum debent tenere auctores,
ut C. de penis. l. sancimus. Ergo iste conductor non potest
teneri illi cui dampnum datum est sed conductor contra disci
pulum non habet actionem, male ergo actio ista intenditur.
Responsio actio ista que descendit ex hoc edicto est pretoria et
extraordinaria et ex quasi maleficio unde sic dicimus
maxime in factum quod descendit ex edicto. nau. cau. sta.

que est in duplum et ex quasi maleficio datur extra ordinem
contra inhabitatorem et illa contra dominum ex delictis commissis
a familiaribus sic etiam tenetur pro facto tamen extra ordinem et pre
torie ita nichil est inconveniens. Questio.
Sed et queritur nunquid conductor contra hospitem nullam habet actio
nem, ut ff. eodem l. i. §. penultima male ergo concipitur libellus contra ho
spitem et male dicit l. ff. eodem l. si vero. §. cum autem. Responsio. l. i. lo
quitur in hospite repentino qui in nocte hospitatur in
mane recedit. l. si vero. loquitur de hospite qui moratur
cum hospite ad tempus. Item ne illud nota quod actio ista in factum
queritur conductori contra discipulum vel hospitem non illa in
factum que descendit ex illo edicto de his qui deiecerint vel effuderint, sed est il
la in factum cuius tenor in multas et varias articulis locum habet,
ut C. de pactis. l. ex. l. sancimus. et ita sentit dominus magister Ac. et
ita ibi notat alii volunt dicere que descendat ex illo edicto
cum in illo sit prestata. posita.
De actione in factum que datur contra illum qui habet aliquid appo
situm in subgrunda ex quo dampnum possit contingere.
Consuluit pretor palam edicendo hoc sic precedo ne aliquid
mali contingere possit hominibus euntibus per viam, scilicet ne aliquis haberet
aliquid ita positum in subgrunda seu domo vel cenaculo
vel aliquo alio edificio quod si caderet possit nocere. Et si
quis contra fecerit punitur eum in x. aureis. ut ff. eodem l. si vero.
§. pretor ait, et ad hoc est inducta actione in factum. Sed ad
hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod ali
quis imponat vel impositum ab alio patiatur ita stare, et quod
cumque sit inquilinus vel dominus inhabitet vel non, non curo. ut
ff. eodem l. si vero. §. pretor. §. hoc edictum. et §. facere. Secundum
quod sit in illum locum positum unde vulgo iter vel homines consue
verunt stare in aliqua parte civitatis vel vici. Tertium
quod si caderet possit dampnum dare. ut ff. eodem l. pretor. et
l. penultima. in principio. Inhac est actione non exigitur ut dampnum sit
datum sed an dari possit. quia si dampnum esset datum quia ceci
dit tunc ageretur contra illum qui imposuit ille qui dampnum
passus est. Preter penam istam quam tenetur ipse si imposuit et
impositum habet. Si autem ille imposuit et alius possideret qui posuit
imposuit tenetur de dampno dato si ceciderit. et ille qui
imposuit tenetur pena x. aureorum. ut ff. eodem l. si vero.
§. pretor. et §. si ideo. positiones. Actor.
Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego di
co quod Titius imposuit tale quid super illum locum unde vulgo iter
fit et in loco imposuit. Item illud quod imposuit de faci
li cadere possit. Item illud impositum cadet et tale dampnum
num inducit. Item si caderet dampnum posset dare. Et reus
faciat tales positiones. positiones Rei.
Ego dico quod non ille imposuit et sed non impositum habet.
Si hoc contrahitur actor succumbit quia ergo non interesse habet
illud quod est impositum nunquam cadere posset. Item illud quod
est impositum est impositum super locum unde nullus transit. In
hac actione concipitur ita libellus. libellus.
Vobis domine iudex conqueror R. de co. quod in ea parte vel loco unde
vulgo iter fit impositum habet quod si caderet dampnum dare
posset. Unde ipsum in x. aureos condempnari peto. Et
ad hoc propono actionem in factum ex edicto ne quis aliquid habet
positum in subgrunda. quod recte concipiatur libellus
dicit lex. ff. de his qui effuderint vel deiecerint. l. si vero. §. pretor. Oppositio. Sed

opponitur. nam non uidetur q actio ista competit inuentori qui a ciuitate fere tenerentur et de huius impositi super locum non uulgo recte fit. Ideo edictum intelligitur de actione locis hic contra illos quibus ita impositum ut de facili cadere possit; Mo. Item queritur si aliquis huiusmodi impositum cuius casus facilis esse possit; an quia simul inhabitat impensa subuit et remouit antenetatur. Rursus hanc questionem inuenies in questione mea sabbatinas et tractatus et ideo dic ut ibi notaui. Illud nota quod hec actio popularis est et prodidatur non ut hic dicit sed ciuibus de populo inhereditatem aut non datur et datur contra annum. ut ff. e. l. uitio. § ult.

De actione in factum que datur contra agrimensores qui mentitus est in modo renuntiandi. R. Si agrimensor falsum modum dixerit.

Contingit sepius quod aliquis uult emere .x. starioli de aliquo tenimento uel questione de finibus et sic agrimensor uadit ad locum ut metiatur uadit et metitur et renuntiat falsum modum. uel plus uel minus ita quod nocet emptori uel uenditori uel in re in iudicio finium regundorum uel renuntiauit falsam mensuram edificii faciendi uel uiam uel latitudine itineris uel de statute immittendi uel proiciendi siue aream lapide uel tignum metiendo mentitus fuit uel in uasculis rei mensura nos fefellit. Ideo pretor induxit actionem in factum contra ab illo agrimensore et in ista consequi possumus. ut ff. si agri. men. fal. mo. di. l. i. et l. et l. similiter. § hoc iudicium et l. siue. et l. uel eum et ad exemplum agrimensoris tenetur architectus et redemptor. i. qui sumptus certus opus edificat et debeat in murare usque ad .xx. pedes tenetur et tabulari si me in computatione fefellit. ut ff. l. ult. § q contra primos. c. qui renuntiat falsum modum in finibus. uel in agro competit directa in factum. in aliis casibus competit utilis. Sunt autem ut actio illa competat tot sunt necessaria. Imprimis quod questio sit de finibus. uel aliquos uel emptio sit facta de aliquo predio et emptor uult esse certus quante mensura sit predium emptum. Secundum quod agrimensor eligatur. Tertium quod uadat agrimensor et metiatur. Quartum quod metiatur et male et sic renuntiat falsum modum. Quintum quod dolo uel lata culpa fecerit predictam mensuram. Sextum quod non competat mihi actio contra te emptorem cum plus habeas de modo predio uel mihi emptori contra te uenditorem a quo pretium ... pretium ex quo minimus habui de modo de meo uel de finibus. et quoniam ... ee qua forte ... sunt non soluendo. Preterea quando in eam hec actio solum competit contra agrimensorem puta petam actionem qui uendidit mihi .x. iugera. i. iugera quod mihi solueras tu dicebas te tota soluisse. fuit missus agrimensor renuntiauit tota .x. iugera contineri in eo quod tradendum erat. absoluatus fuisti habeo ego actionem contra agrimensorem tantum contra te. quia obstat exceptio rei iudicate sicut hec probantur. ff. e. l. i. § ii. et iii. et ult. et l. si duobus § competit et § fide. pos. Septimum quod agrimensor sit nulla arte ... al' imputa ... quia eum elegisti. ut ff. e. l. i. Positiones. Ac.

Vii in hac actione actor faciat tales confessiones.

Ego dico quod uolebam emere a titio .x. iugera predii uel quo finium erat inter me et titium. Item uolebam scire an illud predium esset .x. iugerorum. an fines mei usque ad talem locum protenderentur. Item titium agrimensorem elegi. Item inuenisti et falsum mentitus et male. Item renuntiasti predium esse .x. iugerorum. uel fines meos minimus protendi et inueni minora esse iugera. uel plus esse in finibus. Item uenditor eius solum fuit et est factus non soluendo. Item tuis pactis magistri mensurandi. Item dolo tuo uel lata culpa male mensurasti et male renuntiasti. Positiones Rei.

Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tamen semper minus egit cum titio de finibus uel noluit ab eo emere iugera .x. Item dico quod impetrauit me, gero ... mensuram ... predia. Item in predio illo nesciunt tamen .x. iugera. Item fines tui usque ad talem locum tantum protenduntur. Item ego renuntiaui illa esse .x. iugera et fines tantum protendi. Item uenditor qui tibi uendidit est soluendo. Item dico me sine dolo et culpa lata mensurasse. i. bona fide. Libellus.

In hac autem actione concipiet ita libellum. Vobis domine c. R. de o. qui male dolo uel lata culpa renuntiauit mihi eum ipsum mittere ad mensurandum iugera uel fines renuntiauit enim esse iugera et minora inueni renuntiauit fines usque ad talem locum tantum protendi qui ulterius producuntur. unde interesse meum ab eo peto quod extimo .xx. et ad hoc propono actionem in factum contra illo eodem agrimensor falsum modum dixerit. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. iii. § i. Mo.

Sed queritur. nam uidetur quod nulla sit utilitas actionis. nam si emptor seu uenditor uel ille qui habuit finale predium tecum est soluendo et tecum habebit auxilium contra illos contra agrimensorem non ago. ut ff. e. l. iii. § competit. Rursus actio ista est subsidiaria illis personis competentibus non soluendo. ut. in l. predicta et in eam tamen competit licet ille sit soluendo. ut in hac actione notaui et ff. e. l. iii. § i. Mo. Item queritur cum contractus sit mensuratoris fiat gratia utriusque et ille qui mittit ad metiendum et agrimensoris qui recepit aliquod beneficium loco quare non tenetur agrimensor de dolo. lata et leui. sed de lata tamen. cum secundum regulam in eo contractus sit gratia utriusque tenetur quis et de leui culpa. ut ff. commoda. l. siue contra. § i Rursus. Regula illa est uera ut tamen hic tamen exceptionem. ut ... et al' secundum regulam ubi contractus sit gratia tui tamen deberes teneri de dolo, lata leui et leuissima. ut in commodato. ut. l. predicta. fallit tamen in impetratio quod sit gratia tui tamen et tamen non teneris nisi de solo dolo et lata culpa. ut in deposito. fallit tamen in ... qui tenetur et de leui et leuissima, solummodo duorum. ut c. mu. l. a pour. Item nota. quod iste est quidam contractus. pse et innominatus. s. do ut facias et licet uidatur locatio non tamen est et si mercedem ueniat merces. quia id quod datur datur gratia renuntiationis. ut ff. e. l. i. De actione in factum ex edicto quando aliquis in fundum alterius eo inuito mortuum sepeliere uoluit. Que actio et cui datur.

Quia secundum iura mortuum in ciuitate sepeliri non debet si in castello. uel uico. sed tamen ... quia corrumpit.

acr cadaueribus mortuorum et ab hominibus infirmarentur.
io immo pena statuta est in eos .xl. aureorum contra illos qui
fecerunt. ut ff. de sepulcro. uio. l. pretor. § dixit. adeo.
et ideo et ideo contingebat sepe quod ego sepeliebam mo
tuum in fundum tuum et ita uidetur quod loci usus au
ferri. ideo quia ibi humatus homo iacebat. Inuen
ta est actio a pretore per quam uel dabis michi loci pretium et sta
bit ibi mortuus uel auferas inde sepultum. ut ff. de
relig. et sump. fu. l. tertia. Oleo S; cui erit
electio inferentis uel domini loci. uidetur quod inferentis. arg.
ff. de iur. dot. plerumque. § ult. uidetur tamen iniquum. ut ff.
rerum amo. non enim. et c. de his qui a non do. ma. l. i.
Domino tamen meo aliquando uidetur quod sit electio inferentis. quod co
gitur quis uendere fauore religionis. ut ff. de
relig. l. si quis sepulcrum. nam alias nemo cogitur uen
dere inuite. et in sotio manum mittere. ut c. de com
muni. ma. l. i. et in hoc concordat. dominus meus R. lic;
dominus p. fuerit in contrarium per ar. predicta. Verum quia actio
ista hodie de facto uix potest locum habere cum hodie de consu
etudine mortui in ciuitatibus castris et uillis se
peliantur uel saltem sepelliuntur in ecclesiis ideo in ea
parum insistam. Verum adhoc ut operetur tot sunt
necessaria. primum quod aliquis sit dominus loci uel ius ha
beat ibi puta uel fructum uel usum. ut ff. e. l. ii.
§ ii. et § similiter. l. officii. § in hac actione. Secundum quod lo
cus ille sit purus. i. neque sacer neque sanctus neque religi
osus. ut ff. e. l. ii. § purus. Tertium quod inuito lo
ci domino sit illatus alias cessat ut ff. e. l. ii. § si
usus et gloss. Quartum quod inferatur mortuus
causa sepulture. ut ff. e. l. ii. § dea. Quintum
quod tamen loci in quo corpus humanum est extimetur
ut. ff. e. l. ii. § cetterum. positiones dc.
In hac autem actione faciat actor tales confessiones:
Ego dico quod talis locus meus est uel ius habeo ideo. Item lo
cus ille purus fuit usque ad talem diem. Item quod me in
uito intulisti in eo mortuum tuum et causa sepulture.
§ e contrario faciat tales positiones uel confessiones. Ego di
co quod locus ille de quo dicitur est tantum tantum. po. Rei.
Item dico quod per horam intuli mortuum non sacra alibi se
pellitur. Item ego intulit consentiente. In hac actione
concipiet ita libellum. libellus
Vobis domine h. o. e. R. de co. qui in locum meum talem
purum me inuito intulit mortuum scilicet talem. unum aut
ipsum mortuum remoueat aut michi loci illius pretium quod
extimo .x. presertim et adhoc propono actionem in factum con
tra illo qui intulit mortuum in locum alienum. quod ita
recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. l. tertia. et ita
concipiet libellum si dicet electionem esse inferentis. si autem
electio esset domini loci tunc ponet tamen alterum in libello.
qo S; illud queritur secundum omnem formam quod sit in obliga
tione utrum loci pretium an quod mortuus debeat remo
ueri. Rx utrumque in obligatione. alterum tamen in exsolu
tione tamen sit in alternatiua promissione. ut ff de
v. ob. l. si duo rei. in fine et hoc sic intelligitur ut sit
electio inferentis. si autem est electio domini loci tunc illud
erit in obligatione et solutione quod eliget dominus et pater

in libello sic inde quam ex electo alicuius capita
puta pro mutto uel rem istam aut illam quam uoles ut
ff. de v. ob. l. si quis stipulatus sit stichum aut
panphylum.

De act. funeraria que datur funeranti contra expensas
funeris quas fecit pro funere defuncti.

Quia multotiens aliquis sepelit mortuum et in eius fu
nus facit inpensas ideo pretor ad recuperandos sumptus
succurrit funeranti per actionem funerariam quam quidam dicunt
ita speciali nomine uocari alii dicunt quod non sit proprium nomen ac
tiones set sit adiectiuum et uocetur actio in factum funeraria.
sicut dominus meus notat in pax medie. sune. de relig. et sump.
fu. et post adducetur. in actione de speclio quod non est proprium nomen
actionis set adiectiuum. ut s. in actione de speclio notaui quod
enim actio ista datur ad recuperandos sumptus. dicitur l. ff.
de religi. et sump. fu. l. si quis sepulcrum. § pretor. Que actio
adhoc ut operetur tot sunt necessaria. Imprimis quod aliquis
sit mortuus. Secundum quod in fiunus illius mortui sint fac
ti sumptus. Tertium recuperandi animo fecerit. sic hec omnia pro
bantur per legem predictam. sumptum intelligas siue fiat in
mortuo sepeliendo uel custodiendo sicut contingit de hi
is qui in morientur in clero pecunia datur pretium mulie
ribus que custodiunt eum in nocte. uel inducendo mor
tuo. puta quia uult sepelliri peregre. sicut multa
quidam adducunt ad monasteria multum remota ut ibi
sepelliantur. siue fiat in presbiteri de nocte uel de
die eum custodiunt cantent psalterium pro anima mortui
uel si quid inpensum est in marmor ut ibi sepelliatur
uel in sarcophagum et breuiter quicquid inpensum est
circa corpus in talibus dicitur inpensa funeris. non autem dicitur
inpensa si aliquid in uestibus preciosis inpensum est circa
corpus ut cum eis sepellietur sicut faciunt simpliciores
et garcare quidam cum aliquibus uestibus sepelliuntur ali
quis cum talibus reliquo in die in dicam ut hic plenius
per l. ff. e. l. at si quis. § funeris. et l. funeris sumptus.
Quartum quod fiat sumptus secundum dignitatem mortui ut ne
quis plus inputet quam facultates. neque contra certum est sic in
modice factum quod habetur ratio facultatum defuncti
neque statur uoluntati testatoris si inmodice pre
cepit. ut ff. e. l. at si quis. § sequitur. Quintum quod
sumptu habeatur ratio temporis ut inpedeo. § ut si tempore
yemali in quo plus expendit quam quod in estate. Sextum
quod fiat contemplatione alicuius quod facio sumptus animo
repetendi ut inpedeo. l. § sed in dubio. Septimum
quod alia actio non operetur nam tunc ista non datur ut
ff. e. at si quis. § si quis dominus. Octauum quod sumptus
fiat secundum dignitatem et facultatem defuncti. nam si
modicus fiat sumptus in contumeliam defuncti cum defunc
tus locuplex sumptus ille non repetitur. ut ff. e.
l. at si quis. § sed in dubio. in fine. unde in hac actione
actor faciat tales confessiones. positiones. dc.
Ego dico quod talis mortuus fuit. Ve. Item in funus il
lius tantum expendi siue quia ipsum sepellire feci uel
custodire. uel peregre deferri. Item sumptus feci eo
animo ut repeterem. Item feci sumptus secundum dignitatem et facul

Ho. non seruatur uoluntas testatoris si

cultate defuncti. Item fui prestatus quod aid repetendi fa
cient. Item in yeme feci sumptus. Et reus faciat tales
positiones. po. Rei.

Ego dico quod tunc uiuit. si confitebitur actor succumbet. Item
si fuit mortuus sed tamen fecit sumptus. Item tamen inutiles fe
cisti sumptus. Item tu fecisti sumptus gerendo negotium heredis.
Item tu habes actionem fam. herc. contra heredem tuum. Item ita uis.
mortuus fuit. diues et nobilis et paruos sumptus in
funus eius fecisti. libellus.

In hac autem actione concipiet actor talem libellum. vobis domine. b.
c. e. R. dico. a quo peto michi solui xx. que expendi in
funus sui patris cuius est heres. et ad hoc propono actionem
funerariam vel actionem in factum funerariam. quod ita recte concipia
tur libellus dicit l. ff. e. si quis sepulcrum. § pretor ait. et
l. ait si quis. § hec actio. Opp. Sed opponitur quia
actio ista nullo iure uidetur competere. nam certum est quod si alia ac
tio competit quod ista non datur. ut C. notatum. sed probo quod
semper competet alia scilicet negotiorum gestorum. nam si sepelio defunctum gero
negotium quod ipso gestum respicit heredem et utiliter gesti quod dat
negotiorum gestorum actio. ut ff. de neg. gest. si pupilli. § si quis. et l.
pomp. si negotium. Sed posset forte dici quod illud uerum est adita
hereditate. ante aditam autem secus. et tunc locum habet funera
ria. Opp. Sed opponitur. nam tempore mortis uidetur
successisse defuncto non ex quo adiuit. ut ff. de ihp. l.
l. si ex re. dum. § illud. l. Illa fictione considerat
hic autem rei ueritas consideratur. nam in rei ueritate heres
ante quam adeat heres dici non potest et aliis autem nego
tiis in iacente hereditate daretur actio neg. gest.
sed per hoc non sequitur quod uerum est nam et alia negotia gesta iacen
te hereditate potuerunt esse defuncti diu uiueret. illud
autem non habita relatione ad posterius tempus non potest illud
negotium dici defuncti cum non superfuit. habita relatione
ad preteritum tempus similiter non potest dici defuncti quia eo ui
uente illud negotium explicari non potuit. multo quam
minus potest dici heredis qui iacente hereditate non
dum erat heres. ut ff. de neg. gest. l. ait pretor. § hi uba.
et l. sui hereditaria. nec obstat quod legitur ff. e. l. i. qui
propter funus impendit cum defuncto contrahere uidetur. non cum
herede. hoc uerum est quia cum defuncto uidetur contrahere ut uideatur
tur creditor hereditatis esse et ita habeat beneficium sepa
rationis. ut ff. de separa. l. i. et ita notat dominus noster insti
ma de religiosis. Illud autem notat quod hec actio da
tur contra exhibentem licet in actione neg. gestorum sit
contra. ut ff. e. l. ait si quis. § idem labeo. Item omnes eis ali
enum precedit. ut ff. e. l. plr. De actione in factum qua con
sulitur cum locus religiosus uenditus est pro puro.
et prohibetur emptor ne ibi inferat mortuos.

Contingit sepe quod quis locum religiosum uendit pro
puro et emptor imponit uel edificium uel aliud in loco
illo. uel prohibet dominum loci religiosi inferre ibi
mortuos. ideo consulitur domino loci religiosi per ac
tionem in factum contra illum ut tollat posita immo ut
patiatur sibi suum inferre quatenus interesse sua illa
non fuisse imposita uel illum non fuisse prohibitum. immo
contra receptum. ut ff de relig. l. ossa. § si locus. et l. libe
rum. et l. usque. emptor autem habet actionem ex empto contra uendi
torem licet uenditio non ualuerit quantum ad rem ipsam. ut

ff. de hered. uel act. uend. l. i. officium. § quia et hoc quod emptor sciat ig
norans. ut in predicta l. Cum ad hoc ut actio ista competat tot
sunt necessaria. Primum quod locus ille fuit religiosus. Secundum
quod sit uenditus pro puro. Tertium quod ille qui agit hac actione
sit dominus uel fructuarius uel habens seruitutem putatur inferendi
mortuum quia de alia non posset intelligi. ut ff comm. prae
d. l. caueri. sicut hec probantur. ff. de relig. l. ossa. § si illo
cus. et § in hac. positiones. Act.

Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod
talis locus est religiosus. Item ego dico quod tu uendidisti illum pro
puro. Item locus ille ad me pertinet. uel in eo habeo usumfructum uel
seruitutem. po. Rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod locus ille uacat
omni sepultura. si confitetur actor succumbet quia iam non erit
religiosus. Item dico quod illum uendidit tibi tamen. Item illi se
pultum est dominus pleno iure. si confitebitur actor succumbet. In
hac autem actione concipiet actor libellum. libellus.
vobis domine b. c. e. R. dico. quod locum meum scilicet talem religi
osum pro puro emens talia imposuit uel mortuos meos in
ferre prohibet. unde ut imposita tollat uel interesse meum mihi
prestet quod extimo. xx. ago contra eum et ad hoc propono actionem in factum.
quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. ossa. § si
locus. et l. liberum. et l. usque. potest etiam concipi libellus contra ue
nditorem illius loci ut ita dicat. dico. quod in meum locum re
ligiosum pro puro uendidit titio qui in loco predicto edifica
uit unde mortuos meos libere inferre non possum. unde a
go contra ipsum ut predicta imposita faciat remoueri uel in
terest meum interesse prestet et ad hoc propono actionem in factum quod ita rec
te concipiatur. dicit l. predicta. Opp. Sed opponitur
nam non uidetur quod contra emptorem possit libellus concipi. cer
tum est quod emptor non uenit sibi. nec ex dolo uel quasi nec ex ma
leficio uel quasi cum ignorans emerit quod actio contra eum intentari non
potest. ut ff. de act. et obl. l. i. Item si emptor imposuit edifici
um posset agere quod edificium esse suum cum quicquid imponitur
solo cedit. ut ff. de aquir. r. do. l. ad. et inst. de re. di.
Item si imponit alia circa sepulcrum per actionem in factum illa
peteret cum religiosa facta sit. ut ff. de rei uin. l. quere
tenolis. Sed contra emptorem recte intenditur actio predicta et pro
dictis. nam si aliquid imposuisset in sepulcro meo me in
uito uolo quod tollat et hoc ratio suadent. Item quod ueni
at contra loci pretium et hoc ratio suggerit qui ab hoc est quod di
cit in predicto. § si locus. uerum consulitur cum quasi ex empto ac
tionem contineat. et sic illa continet interesse. ita et ita contra
uenditorem autem deuiter concipitur libellus ut predic
tus. Qo Sed tamen oritur in hoc casu credo illam
oriri ex maleficio. delictum est uendere quam alienare rem
prohibita. Item religiosa pro pura. ut. ar. c. de pact. l. de quoe.
§ uult. Sed quod datur contra heredem ut in predicto. l. usque. et l. libe
rum. Item quia ex quo defunctus uendidit locum meum et
habuit pretium. uidetur rem huius cum pretium loco rei succe
dat. ut ff. de pet. her. l. si et rem et pretium et suum adeum
semel peruenisse. ut et al. ff. quod metus causa uidemus. Qo
Sed illud queritur qualis actio ista detur fructua
rio uel habenti seruitutem. non recipiunt. ut ff. comm. de seruit.
l. caueri. Ideo non recipiunt seruitutem ut ad certum mo
dum monumentum extollatur uel certus numerus hominum
humetur. ut in l. predicta. uerum tamen seruitutem recipe
potest. scilicet quod licitum sit michi in monumentum meum inferre mortuos

Item ut supra dixi nam certum est quod ea que priuatim
iuris esse desinunt seruitutem [illegible]

mortuos. item et monumenta mei relinquere tibi pos sum iniuste. **De actione in factum que descendit ex iure iurando. que est quod inter petitorem et possessorem et ubi defecit sacramentum alii. rubrica.**

Contentiones sepe inter petitorem et possessorem de re aliqua quam petitor infirmiter. i. sine causa dicat suam esse. ubi quidem qui dicit peto rem istam quam dico ad me pertinere et non dicit ex qua causa. et possessor dicit ad se pertinere. eadem contentio de iniustis. forte vel de hereditate vel de rebus aliis et sic de aliquibus. possessor defert sacramentum actori iura quod res ista sit tua et ego illam tibi restituam. vel actor dicit possessori iura quod res ista sit tua et ego cedo aliter. unde in hoc casu pretor inducat actionem in factum competitur ex hoc iure iurando delato propria consu litur iurantia. quod preter rem auocatur. sed aliter possessor et aliter petitor. nam possessor habet exceptionem contra petitorem. habet et petitorem actionem, contra eum si forte possessor a possessione cecidit et peruenit ad petitorem. petitor autem tamen contra possessorem habet actionem qui detulit sacramentum non autem habet actionem contra alios. quia res inter alios acta aliis non preiudicat. sicut hec probantur ff. de iur. iur. l. nam postea. § ult. et l. sed si possessori. pretorial. Sed opponitur ff. de publiciana. l. cum. que § petenti. nam ibi dicit quod delato sacramento a possessore actori actor habet publicianam. hec autem dicit quod habet in factum. sed ego distinguere ita et concordiam facere. nam hodie ego possessor detuli tibi petitori sacramentum tu iurasti habes contra me actionem in factum ut rem tradam. postquam autem tibi tradidero si a possessione ceciderit et illa possessio peruenit ad me habes contra me publicianam. quia publiciana non datur antequam possessio tradita sit ut in casibus ut ff. de public. l. i. et ii. et iii. alii dicunt quod nos ad mittimus quod publiciana non est proprium nomen actionis. sed est adiectiuum. unde non contradicit. l. illa. quia datur in factum publiciana sed possessione tradita petitori qui non habet publicianam contra omnes. sed tamen contra deferentem. ut in predicto. § ii. petenti. cum ex iusta causa habeat. ut in inst. de act. § aliter et ff. de pu. l. i. sed dicit dominus noster et dicit quod ubi competit iuramentum pu. contra omnes cum ex causa ex iusta sit tradita puta ex delatione iur. iur. sicut si esset data ex causa dotis. vel permutationis vel le gati. sicut ibi causa assignatur. ff. de pu. l. i. et sequenti bus. et illud duntaxat quod ponitur in predicto. § non excludit competentiam contra omnes possessores. sed excludit tamen dominum quia contra eum non datur. ut ff. de publiciana. l. ult. et sic exponitur. alias uer bum soli. c. de legibus et constit. singularis et verbum hoc solum sic inuenitur. ff. de iur. iur. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria quot sunt necessaria in actione utili ex qua iuratur. de quo tractauimus. s. in rubrica. et ibi inuenies in omnibus enim concordat illa cum ista preter quia que illa locum habet quando causa sunt adiecta in sacramento delato. hec autem locum habet quando causa non adiicitur. et verbum illud infor miter est verbum magistrale non legale. et quare quia causa causa sit iusta et ideo que actio indicatur vel non ualet obligatio. ut ff. de dolo exc. l. ii. et de condit. sine causa. l. quasi. sicut que est substantia actionis et obligationis que est forma. nam forma rei est esse rei ut ff. ad exhiben. l. iii. si quis hominem. § sed et si quis rem et hoc est quod dicit legalibus cautionibus indiscrete loquitur quia sine causa. ut ff. de probat. cum de inde § ult. licet est dicam quod ad me pertinet causa proprietas non uide retur pro dubio ipsius vel pertinet. ut ff. de v. s. l. verbum pertinere. unde omnes confessiones questiunt in predicta actione possunt et in hac fieri. libellus.

In hac autem actione concipitur talis libellus. Vobis domine h. q. e. R. de o. quendam a b eo rem talem peteret quam dicebam me a esse. unde eo referente iuraui rem illam esse meam quam rem tradere michi recusat vel mihi restituat unde ipse et assignetur ago contra illum et ad hoc propono actionem in factum ex iure iuris l. nam postea. § ult. cum l. sequenti et l. sed si possessori. pretorial. l. (qualis autem libello obiiciatur quere in predicta actione utili ex qua iuratur. de qua tractaui. s.) si autem pos. a possessione ceciderit et res deuenit ad petitorem, qui detulit concipiet talem libellum. libellus.

Vobis domine h. q. e. R. de o. quendam a me rem peteret quam dicebat suam esse ipso deferente iuraui rem illam me a esse unde cum a possessione illius rei cecideris et ad ipsum peruenerit rem illam michi prestari peto. et ad hoc propono actionem in factum ex iure iur. informiter delato. quia recte concipi atur libellus. dicit lex ff. de iur. iur. l. sed et si. pos. in principio et hoc verum est quando possessor iurauit rem suam esse. sed si iurauit rem petitoris non esse. tunc nullam haberet actionem. sed tamen exceptionem. ut in l. predicta et est ratio quare in isto casu habet actionem. in isto non. nam quando iuro rem meam possessionem tuam iuro tuam non esse. et ideo datur actio et exceptio. quod in isto casu non est. ut ff. de precar. l. possum. ii. inst. ad. Sed illud quere quare ratio que possessor deferente uis iurandi actori re actori tradita habet actor publicianam contra omnes ut supra dixi. ac tore autem deferente sacramentum pos. et re apud illud di missa non habet actionem in factum contra omnes sed tamen contra deferentem. ut ff. de iur. iur. l. nam postea. § ult. sed dicit dominus noster a ctor ideo habet publicianam contra omnes quia ex causa iusta pre cedit et traditio sequitur quod publicianam inducit. ut s. dixi et dicit l. ff. de publiciana. l. traditio. Reo autem iurante res nulla tibi traditur sed tamen excusat ne apud eum remanere uideatur. addo ar. optimum c. de iur. calum. l. si fundo. **De actione in factum ex illo edicto si mulier uentris nomine calum nie causa in possessione missa esse dicatur.**

Contingit sepe quod aliquis moritur uxor illius dicit se ex mortuo pregnantem cum non esset vel erat pregnans ex alio et ita per calumpniam petit nomine uentris mitti in possessionem bonorum quando sui mariti ut inde uenter seruatur et per in gressum fiat rebus alienis unde pretor succurrit heredi uenienti ex testamento vel ab intestato contra illam mulierem per actionem in factum ex illo edicto si mulier uentris nomine queratur contra illam ad interesse. ut ff. si mulier. uentris. no. in pos. calum. causa missa esse dicatur. l. i. unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. primum quod aliquis sit qui habeat uxorem. secundum quod habeat bo na. tertium quod sit defunctus. quartum quod mulier per calumpniam petat missionem in bonis illius. quintum quod missa sit. sextum quod annus utilis non sit elapsus. si cut hec comprobantur. ff. e. l. i. § i. ii. et iii. ideo enim dixi quod fuit uxor quia aliter non posset petere. ita enim de mum petatur missio quotiens ille qui gestatur in uentre esset legitimus successor si nasceretur. unde interim non aditur hereditas. ut ff. de acq. her. l. cum quidam. et ideo dicit. rubrica. si mulier. causa. quia necessaria calumpnia cessat hec actio contra mulierem et interim si ne causa aliter nomine uentris rebus aliis. ut ff. e. l. § ii. et iii. potest esse sine calumpnia si forte esset

se pregnantem vel asseverabatur pregnans ab (oste) tribus pu[ncti]s quia forte cessaverunt menstrua, habebat dolores, ha|bebat fastidium. ceterum si alio sero comedisset multum de fabis et ita venter intumuit non debuit esse pregnante. ut ff. de acq. her. cum quidam et ff. de his qui no. infa. l. notantur et l. cum pregnans et l. de iure et l. ea et l. penultima. In dubio quod presumendum. Respondeo presumo missam sine calumpnia ut ar. ff. de his qui no. infa. l. non solum. In hac actione actor faciat tales confessiones suas. Po. ac.

Ego dico quod tu domina fuisti uxor Titii. Item Titius multa reliquit tempore mortis. Item tempore mortis eius habebas menstrua. Item in extali concepisti. Item dicebas te pregnantem cum esses non concepta. Item annus utilis adhuc durat. Item tu recepisti ex illis bonis. Item petiuisti missionem in bonis illis. Item fuit tibi concessa. Po. Rei.

E contrario si domina faciat tales positiones. Ego dico quod ego credidi me pregnantem et uiuere. Item dico quod me castam uixisse dixisse pregnantem cum marito meo. Item obstetrices dicebant me pregnantem. Item fui in utero pregnans. Item fecit ab ortum vel natus est filius vel filia. Libellus.

In hac actione concipiet actor ita libellum. vobis domine h. g. c. R. de domina Berta que finxerit se grauidam cum non esset vel esset ex non ex uiro suo per calumpniam petiuit missionem in bonis Titii quondam uiri sui et missa fuit de quibus bonis diminuta sunt que ualent xx. unde cum sim heres Titii, ideo contra dictam dominam ago et predicta peto et adhuc propono actionem in factum ex illo edicto si mulier. ventris nomine. in pos. mis. esse dicatur. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. §. i. et § operit et § ult. Sed uidetur quod actio ista contra mulierem intendi non possit et sic inepte concipitur libellus. nam mulier quando petebat missionem in bonis nomine uentris aut fuit sibi obiectum quod per calumpniam peteret aut non. si fuit obiectum et pretor non obstante obiectione eam in pos. misit. frustra modo litigat aduersarius de calumpnia mulieris. nam mulier posset habere exceptionem rei iudicate. si non fuit obiectum mulieri de calumpnia quando petebat missionem in bonis non modo potest obici quia consulit preceptoria debuit ante sententiam opponi. ut c. sententiam rescin. non pos. l. preceptorias. Rx quod mulier ante petebat missionem in bonis nulla uidebatur causa cum quod non per calumpniam peteret. unde si actor tunc non obiecit non fuit quod sibi imputaretur. Et ideo dicemus opponi locum habere in his quod cause cognitionem desiderant. at hic plena cause cognitio non desideratur vel forte actor prestatus fuit de calumpnia et ideo audiendus. vel cito quod non fuit prestatus. modo ex post facto apparet calumpnia preterita quod decepit pretorem et ideo actor admittitur. ut in ff. de his qui no. infa. l. debuit et sic no. in hac actione quod mulier que est missa in pos. licet non possideat. ut ff. de acq. pos. l. possideri. in fine tamen fructus percipit ut hic et ff. ut in pos. lega. l. que legatorum. quod alibi non est preter quam cum impenetratione hereditatis. ut ff. ex qui. ca. in pos. ea. l. falcimus. § ult. De actione in factum ex illo edicto si mulier ventris nomine in possessione missa dicatur. Et possessionem ad alium transferre dicatur. Rubrica.

Quia aliquando mulier non solum peccat in predicto modo et alio quia postquam missa est in pos. nomine uentris ipsam possessionem illam in alium transfert et sic defraudantur heredes quod iure succedere poterit. quia forte bona

fide fructus consumit vel si mala fide et non soluendo. ideo heredes habent actionem in factum contra mulierem ad instar eius. illum cui missus est habet actor ordinarium auxilium. s. interdictum ut ff. si uentris no. muli. in pos. missa. eadem pos. ad alium do. ma. di. ea. esse trans. l. i. §. i. et § non solum et § necessario et hec est uera sententia quod heres habet interdictum contra illum cui missus est. non autem mulier habet ipsam interdictam unde expositio illorum non placet ut sicut dominus ibi notat. Qo. Sed illud quod interdictum habet actor contra illum qui habet possessionem a muliere translatam quandam dicitur uti possidetis vel utrubi vel interdictum. ff. si uentris. no. mulier. in pos. mis. ea. pos. ad alium do. ma. dicta. esse. trans. quia in eo de iure. l. i. dicit pretor ut qui per dolum uenit in pos. cogatur discedere. alii glosauerunt quod habet interdictum nouis fiat ei qui in pos. sed male quia illud datur mulieri que est missa mitti in pos. et alius vel ipse actor eam in possessionem ne prohiberet. puta quia non admittit vel reicit vel expellit. ut ff. ne uis fiat ei qui in pos. missus erit. unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod mulier sit in pos. missa. Secundum quod possessionem illam ad alium dolo malo transtulerit vel concelamauit causam scribendi alteri causam ut per quandam machinationem in pos. alius introducatur. ut ff. e. l. i. et ii. Item intelligas istam actionem ita demum competere contra mulierem et datur heredi uenienti ex testamento vel ab intestato quando mulier per calumpniam missa fuit in pos. ut in superiori notaui. vel quando fuit missa ratione uentris et sic non per calumpniam sed fecit abortum alioquin si nasceretur et esset in rerum natura quod portabatur in uentre quare ageret qui uero poterat aliter esse heres contra mulierem sed et inter cum pos. sed agere contra mulierem partus postea editus. aliquando titulus iste non haberet locum. unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod sum heres Titii ex testamento vel ab intestato. Item tu domina fuisti missa in pos. bonorum nomine uentris ipsius Titii et per calumpniam vel fecisti abortum. Item dico quod tu illam pos. ad alium transtulisti. Positiones Rei.

E contrario reus faciat tales positiones. Ego dico quod seymus non est heres Titii. quia si hoc confitebitur actor succumbet. Item ego fui missa in pos. nomine uentris et peperi filium et filius ille uiuit. Libellus

In hac actione concipiet actor ita libellum. vob domine h. g. e. R. de g. que missa in pos. bonorum quondam Titii cuius heres sum ex testamento vel ab intestato. illam pos. ad alium dolo malo transtulit. unde interesse mea in c. quod interesse peto et adhoc propono actionem in factum descendentem ex illo edicto. si mulier uen. no. in pos. mis. et eadem pos. ad alium. do. m. di. esse trans lata. quod ita recte concipiatur libellus. dicit. l. ff. e. l. i. i. R. Qo. Sed queritur quare non uidetur quod libellus iste contra mulierem recte concipiatur. nam iste qui se dicit heredem habet ordinarium auxilium. s. interdictum ut supra notaui contra illum qui habet pos. ut ff. e. l. i. § necessario. sic habet ordinarium auxilium contra illum. quod ex ordinario uti contra mulierem non debuit. sicut et in minore legitur ff. de min. l. in cause. Rx hoc uerum esset contra eandem personam. at contra diuersas utroque auxilio utitur. ut c. si tutor. vel cu. in fine. l. et. Item quod opponis locum habet quando ordinarium auxilium alio iure competit quod extraordinarium. at hic utrumque auxilium eodem iure competit. unde utroque uti potest. sic et alibi habetur ar. ff. ex qui. ca. in pos. ea. l. apud iul. Qo.

Item quero quomodo heres habet interdictum de eo uti possidetis vel utrubi. cum nullam habuit. pos. nam licet hereditatem adierit.

oia iura transeant. possio autem non in spiali apprehendit. ut ff. de acq. pos. l. cum heredes. sicut sustinent quod illa infacta loc habet dicens quod post apprehenderunt. alias una pos. uel unius ini. heres non posset. Qo. Sed adhuc qre quo modo potuerunt apprehendere pos. cum uentri muliere existente pregnante hereditas adiri non potest. l. cum quidam. ideo mulier abintestato non dicebatur se pregnatem sed post quam illi adiuerunt hereditatem et pos. apprehenderunt. Questio. Item quero quomodo competit ubi inte-ruit. Unde in. mulier missa in pos. non possidet. ut ff. de acqui. pos. l. possideri. § ult. si non possidet quo modo ergo illa assignante alii pos. fuit heres pos. puat. nam non potuit plus transferre quam ipsa habet. at ipsa non habuit pos. ergo non potuit ad alium transferre quam ipsa heres at ipsa non habuit. ut ff. de reg. iur. l. nemo plus. et ff. de acq. re. do. l. traditio. Re mulier inducta in pos. licet non possideat tenet tamen. et ea tamen quod illa detenta pos. competitur iterum ut heres ciuilem habet aio naturalem. p. o opatur. unde detentio opatur. Unde muliere tradente puatur dns et uerus. possessor possessione sua. ut de colo. lege qui licet non possideat sed tenet. tamen si tradat puat dominum possessionis. ut ff. de acq. pos. § regre. § quibus explicatur. Si opponis de l. c. de acq. pos. l. ult. dico quod lex illa loquitur in duob. casib. colono negligente uel proditore ne nullum sit preiudicium dno. at colono exspoliato uel tradente dns pos. puatur sic est ubi notatur.

De actione infactum que datur tu. auctore negotiis gestis esse dicatur: que competit contra eum cum pupillo contraxit tamquam tutore. Rca.

Si aliquis sciens se non esse tutorem dolo malo dicit se tutorem et ita eo auctore aliquis cum pupillo contraxit quis contractus apparet postea non tenere uel rem aliquam pupilli uendit que uenditio reuocatur et sic dampnificatur qui contraxit aget contra illum ad totum suum interesse. in factum actione in tantum. de eo quod falso tutore auctore gestum esse dicitur in quo interesse habebitur ratio et sumptuum suorum esse dicitur. in quo interesse habebitur ratio et sumptuum suorum quos facturus est in iudicio restitutorio. ut ff. e. l. i. § i. et l. nouissime. Similiter agere potest pupillus contra illum si in aliquo dampnificatus est de qua actione dicemus statim infra. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Primum quod aliquis sit pupillus. Secundum quod aliquis se tutorem non esse se in ipsius negotiis interponat. Tertium quod dolo malo hoc faciat. Quartum quod esse aut contractum. Quintum quod ille qui contraxit ignoret ipsum esse falsum tutorem immo credat illum esse uerum. Sextum quod contractus ille non sit confirmatus tuitione pretoris. nam licet ipso iure non ualeat ualet tamen tuitione pretoris. ubi hec omnia probantur. ff. e. l. i. § i. et § pult. et l. ii. et § ult. l. nouissime. Septimum quod tamen falsus interueniat. nam si interuenerit falsus cum uero ualet contractus. ut ff. e. l. § inde. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod tunc erat pupillus. Item quod tu dicebas te tutorem illius. Item tu sciebas te non esse tutorem et sic dolo malo asserebas te tutorem. Item ego contraxi cum illo pupillo te auctorizante. Item contractus ille fuit rescisus. Item dampnificatus fui pro contractu illum in c. Et reus faciat tales confessiones. Positiones Rei.

Item dico quod tu aliter est pro mea auctoritate eras contracturus cum illo pupillo. Item licet ego pilbiteri auctore tamen alius uerus tutor interfuit. Item tu sciuisti me falsum tutorem. Item fuit tibi denuntiatum me esse falsum et tu denuntiationi fidem adhibuisti. In hac autem actione concipiatur actor ita

libellum. Libellus.

Vobis dne. h. g. e. R. de ob. quod dicens se tutorem tali pupilli cum non esset immo sciens se non esse tutorem falso asseruit et dolo malo se tutorem esse. unde cum ipso et cum dicto pupillo eo auctorizante contraxi. unde cum falso tutore contractus habitus non teneat et me contraxisse cum uero tutore interesset in xx. ideo illa xx. peto et peto et sumptus quos facturus ero in iudicio restitutionis quia minor petet contra me: quos extimo c. ad hoc propono actionem infactum de eo quod fal. tuto. ac gestum esse dicitur. quod ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. e. l. i. § i. et l. nouissime et l. t. Op. Sed uidetur quod actio ista contra illum falsum tutorem non competat. nam iudicium non potest esse inpendenti sicut fide iussoris obligatio. sed pro eo intenditur quod debeatur et petitur pro. ut ff. de iudic. l. non quemadmodum. quomodo ergo hic cum adhuc contractus duret et minor non sit restitutus petet suum interesse et illas expensas quas est facturus in iudicio restitutionis cum nondum fecit. Re hoc contingit propter dolum illius qui dicebat se tutorem cum talis non esset. sicut et alias insimili in eo qui sciens uendidit rem alienam ubi emptor agit contra eum ad interesse actione ex empto antequam res euincatur ab eo. ut ff. de act. empt. l. Iulius § sciens. Questio. Item queritur quid differat actio ista et actio protutele de qua supra tractauimus inter tantum protuitores. Re uidetur quidam illa locum habet quando quis sciebat se non esse tutorem. ut ff. de eo. quod protuto. l. i. uel dicamus quod illa locum habet quando quis ignorauit uel sciuit sed sine dolo malo se asseuerabat tutorem. hec autem quando dolo malo. Item nota quod actio ista datur heredi non autem contra heredem neque contra principalem post annum quando facta puniuntur et in dolum concipiuntur. ut ff. e. l. huius § ult. De actione infactum quam ex edicto illo quod falso tutore auctore negotiis gestis esse dicatur que competit pupillo contra ipsum tu.

Uero quia aliquando propter falsum tutorem interpositum dampnificatur impubes. ideo pretor impuberi succurrit ut contra illum habeat utilem actionem infactum ex edicto quod falso tuto. ge. esse dicatur. ut ff. e. t. l. ult. Unde in hac actione repetas omnia que in superiori diximus et concipies autem ita libellum. Libellus.

Vob dne. h. g. e. R. de ob. quod dicens se meum tutorem cum non esset in iudicio quod eius auctoritate habita confessio est talia propter quam dampnificatus sum in c. unde illa c. peto. ad hoc propono actionem infactum utilem ad exemplum edicti quod fal. tuto. ac. quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. ult. uel si deceptus sit impuber sine contractu dicit in libello cuius auctore in tali contractu deceptus sum in. xx. unde illa xx. peto. Qo. Op. Sed uidetur quod actio ista non possit intendi. nam si dampnificatus est pupillus in contractu habet contra illum restitutionem cum quo contraxit sicut legitur. c. si aduersus. uen. ergo habet restitutionem contra illum ergo actionem contra illum non habet. quod si haberet actionem restitutionem denegaretur. ut infra. l. ut. ff. de mino. l. in cause. Re hoc locum habet contra eandem personam at contra diuersas secus. ut c. si tu. uel cu. int. l. t. Qo. Item queritur si tutor confitetur non nocet pupillo. ut ff. ad l. aquil. pen. § si tutor. si ergo non nocet confessio quare ergo agit contra illum. Re confessio non nocet pupillo ipso iure sed petet restitutionem. unde quia interest minoris litibus non uexari. ut ff. de mino. l. minoribus. ideo agit contra illum.

De actione in factum ex illo edicto si quis omissa causa testi.

Quia multi aliquando quicquid commodi volunt sibi acquirere, et legatarios et alios quibus legata sunt in testamento relicta fraudare, omittunt hereditatem quam ex testamento possunt adire, et adherent ab intestato qui forte est filius vel agnatus vel cognatus. pretor succurrit legatariis per actionem in factum descendentem ex illo edicto si ob missa causa testi contra illum qui hereditatem illam omisit, ut perinde teneatur ac si non omisisset. ut ff. e. l. i. § i. et § ult. Quidam tamen in nomine actionis dissentiunt. dicunt enim non actionem in factum competere sed utilem ex testamento et hec vera puto. nam iste si non omisisset locum haberet actio directa ex testamento contra illum. ut C. communia de leg. l. i. sed quia in fraudem dolum commisit locum habet utilis contra eum. sic alibi invenitur in actione noxali. ut ff. de noxali actione. § neque per ma sua facit. l. ff. si vin. no. mul. unde vi. eadem pos ad alium do. ma ut la. l. i. nam ibi pretor dat actionem gloss. dicit ius ag. et dicit in factum tradens per hec quia sic condictio ex l. agitur. licet autem est per l. quod agere possunt de nomine autem actionis non ponitur. ut ff de condic. ex l. l. i. ita ubicumque invenies in aliquo edicto pretorem dare actionem et nomen actionis non ponitur intelligas de actione in factum. et ita notat ibi dominus ius. et fac. pro eo ff. de preb. v. l. quot. et c. de sacro s. ec. l. sci. § Sed diffida est de nomine distinctionis pertinentibus relinquamus. ut C. de constituta pecunia. l. ii. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod testamentum sit tale ex quo potuit adiri hereditas vel bonorum pos. peti. alias quod obmittit non nocet. quia tamen de sucta in ditum non usurpatur sed adventum intestati ratione vocatur. ut C. si obmis. c. t. l. ii. Secundum quod hereditatem quam ex testamento adire potuit sic eam possidet quod ipse eam possideat sive ab intestato sive alio iure legitimo. non autem si possideat ex alia causa ex qua testator forte erat sibi obligatus. puta per fidei c. ab alio relicto. vel ex alio titulo. totiens enim habet locum hec actio quotiens hereditatem obmissam possidet vel quod legitimus vel quod bonorum possessor. aut quod pro se fingens sibi aliquem titulum ab intestato. ut ff. si obmis. ca. te. l. i. § non quierunt. et l. ult. Tertium vel quod possideat vel pecuniam accepit ut ad alium transmittat. et tenetur enim tunc. Sed in hoc ultimo casu tenetur loco sequenti ut pro excaucatur possessor hereditatis si lucratiuam habet causam. alias ipso pro. ut ff. e. l. si quis pecuniam. et l. licet. et l. ult. et C. e. l. i. et in hoc casu intellige quod dicitur ff. e. l. i. § ult. qui obmisit pecunia accepta. vel aliter ut statim dicemus. Sicut quod si obmiserit hereditatem non tenebitur legatariis respondere. ut ff. e. l. si quis pecuniam. in fin. l. i. § et l. si quis obmissa. Quero. Sed quero quomodo potest ex causa lucratiua possidere aliquis ex quo pecuniam recipit ille quod obmittit hereditatem. ut s. dictum est. Respondeo potest exemplum notari ita quia forte alius dedit pecuniam illi instituto ut non adiret hereditatem et ita pervenit ad me quia alias ab intestato eram venturus. vel alias esto quod ego solueram pecuniam illi obmittenti. nichil omnino convenitur ego sed postea quia pro convenietur obmittens. ut dictum est. et quod dicitur l. ff. e. t. l. licet. in fin. maxime si lucratiuam. ibi illud maxime superhabundat. sic et alias C. de testa. ma. l. ult. et sic notat dominus ius et si pecuniam recipio pro conveniar ego autem directa ex testamento sed prea possessor vel ut ff e. si quis pecuniam in fin. l. § quicumque habet non lucratiuam. alias si eam habet lucratiuam pro convenietur possessor. ut in predicta l. licet. Sicut pecuniam non recipiat sed fraude obmittat non tenetur. et sic intellige ff. e. l. i. § ult. quia quod dicit in e. t. si quis pecuniam non accepit simpliciter autem obmisit. et est simpliciter id est sine pecunia et sine dolo. alias tenetur. ut dictum est. Quero. Sed quero nam non videtur quod ille qui ab intestato possidet data pecunia sit conveniendus sed obmittens tamen. nam cum pretium loco rei succedat. ut ff. de pet. her. sicut res et pretium quod cuptum habet ille tamen videtur conveniendus et non possessor. ut ff. e. si quis pecuniam. § ult. Respondeo revera convenitur ille pro sed illo invento non solum recursum habet legatarium contra possessorem. ut et alias ff. i. de leg. l. plane. ii. in fin. i. § et ar. ff. de eo per quem factum est. l. ult. vel forte obmittens habebat valde exiguam pecuniam unde ut non expediebat legatariis agere contra eum. sic et alias ff. de pet. her. l. et. § ide. sed hanc ultimam responsionem non approbo nam ibi rogatus erat restituere modico recepto pretio unde non tenebatur. hic autem sua voluntate obmisit. Quartum quod dolo committat vel fraude. ut ff. e. l. i. § i. et ult. intellige autem dolo obmittere quod quocumque modo potuit acquirere hereditatem et non acquisivit. ut ff e. l. i. § i. et § q. subiicitur. Quintum quod de voluntate testatoris non obmittat. nam tunc non tenetur si obmittit ex testamento et adit ab intestato. ut ff. e. l. i. § supponamus. et l. q. aut. § i. Unde in hoc edicto actor faciat tales positiones. Po. Ego dico quod talis fecit testamentum. Item dico quod in eo. Item interfuerunt vii. testes et alia que in testamento desiderantur. Item in illo testamento te heredem instituit. Item michi xx legavit. Item illam hereditatem obmisisti ne adires. Item hoc dolo et fraude fecisti. Item ut obmitteres pecuniam recepisti et contra reus faciat tales positiones. Po. Rei. Ego dico quod talis fecit testamentum minus sollempne. Item ego obmisi hereditatem quia testamentum sollempnitate carebat. Item testator voluit quod si vellem adire ab intestato quod possem. Item gratis et bona fide illam hereditatem obmisi. In hoc autem edicto concipiet actor ita libellum. Libellus. Vobis domine. h. pot. p. c. e. R. de c. qui cum fuissem heres institutus a Titio qui michi in testamento xx reliquid in fraudem legatariorum hereditatem illam obmisit et ab intestato possidet. unde hac si ex testamento adisset peto michi legatum prestari ab eo. ad hoc propono actionem in factum descendentem ex illo edicto si ob missa causa testamenti. vel utilem actionem ex testamento. quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. t. l. i. et l. de liberatione. § hic ita concipies libellum quando heres quis fuit institutus et ipse possidet alioquin si non possideat sed per fraudem tamen obmisit. concipies libello michi predicto ut removeas ab intestato possidet et sic recte concipietur libellus. ut ff. e. l. i. § ult. Sed huic libello opponitur quod non videtur quod actio predicta possit intendi. nam ea que in testamento relinquuntur ita demum valent et peti possunt si ex testamento adeatur hereditas. ut C. de fidei c. ea quam. at iste non adivit ex testamento quod legatum peti non potest. Respondeo verum est quod non potest peti actione directa ex testamento. at actione utili vel in factum peti potest. ut dictum est. nam regula illa in xi. casibus fallit. quorum primus est de qua tractamus. Secundus C. de fidei c. ea quod. Tertius in aut. ut cum de appel. cogno. § si quis de predictis. Quartus de leg. ff. i. cum pater. § filius. Quintus ff. de bonorum p. contra ta. l. i. et ff. de lega. presta. peti. po. pos. l. i. Sextus ff. de his que in testamento de l. proxime. Septimus in his.

ff.l.

de eo cui lib. ca. lo. (Decimus ff. de similis cum filio. Nonus ff. de fidei com. lib. l. intestamento. Octavus. C. de codicillis. l. ult. (Undecimus ff. de hered. inst. l.) Sed quid est ratio quare iste teneatur quia cum dolo obmittat et dolus pro possessione habetur. ut ff. de rei vin. sin autem. merito ille qui dolo obmittit tenetur. (Sed nunquid non possidet ille qui obmisit nec dolo fecit quod obmitteret immo gratis obmisit et alius non possidet. Concipiens talem libellum. Libellus.

Contra e. R. de co. qui possidet hereditatem obmissa actione instituto herede in testamento Sempronii quod testator in nullo testamento. xx reliquid. unde contra illa xx. mihi praetor actionem esse heres et ago contra ipsum et ad hoc propono actionem in factum descendentem ex illo edicto si ob. m. ca. te. vel utilem actionem intestamento. et ita recte concipiatur libellus. dicit. l. ff. e. t. l. si quis pecunia. §. i. Op. Sed nonne quod libellus iste recte concipiatur. certum est quod legatarius si petit legatum agit ex quasi contractu. ut inst. de oblig. ex quasi contra. §. heres. et si agit ex quasi contractu agit civiliter et hic appello suum quis sit institutus suum substitutus. ut inst. de ... et pupill. sub. ... at iste possessor hereditatis nec heres est nec institutus nec substitutus quod contra eum agi non potest. Re. de iure civili procedit ratione opposita. at de iure praetorio quod voluit voluntatem testatoris prorogari tenetur ille. ut ff. e. t. l. i. (Sic et alias contingit aliquis de iure civili non teneretur de iure praetorio sic. ut in actione quod metus causa. ut ff. quod metus causa. l. metum. et idem contingit in eo qui dolo desiit possidere. qui de iure civili non teneretur de iure tamen praetorio sic. ut ff. de nega. l. electio. §. i. De actione in factum ex edicto illo de publicanis.

Quia aliquando publicani qui exactores tributorum appellantur exigunt ultra debitum ideo praetor concessit actionem in factum ex edicto de publicanis induxit per quam compellitur publicanus restituere in duplum infra annum post in simplum et a quo exegit siue familia sua publicani nomine, putato illo simplo quod exactum est in illo duplo. ut ff. de publicanis. l. i. et accipias hic publicanum qui publico fruitur. i. qui aliquid habet affictum sibi ut procurator siue qui ab illo pro solvit pensionem siue quia colligit tributa et quoniam illi qui aliquid affictum conducunt recte publicani appellantur. ut ff. e. l. i. §. hic titulus. Hoc intelligas merito quia aere proprio alicuius civitatis conduxit. ut ff. e. l. i. §. et hi. Contra publicani tamen appellantur qualiter hodie lucrum quaerunt occasione illius officii multa illicita extorquent unde ad hoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. (Primus quod aliquis sit publicanus. (Secundum quod nomine publicani. i. nomine illius officii quod exemerit. (Tertium quod in examat sive vi sive ablatiua sive compulsiva. sic haberi. ff. e. t. l. i. §. i. §. ii. et l. licitatio §. quod illicite. et C. quod metus causa. l. si per impressionem unde in hac actione actor tales faciat positiones. Po. ac.

Ego dico quod tu es publicanus. Item quod tu publicanus nomine ... a me extorsisti. Item quod illud quod exemisti per vim accepisti. et contra eum faciat tales positiones. Po. rea.

Ego dico quod tu tamen fuit publicanus si hoc confitebitur actor sicut liber quia contra illum non aget cum non sit publicanus. Item quod a te accepi pro tributo illius praedii proprii. Item illud debebas solvere. Item tamen reddere de illo praedio quod a te possidetur. In hac autem actione concipiet actor talem libellum. Libellus.

Coram vobis domine h. e. R. de co. publicano domini imperatoris vel rei publicae qui nomine publicano sciens me nihil debere exegit a me. c. unde illa centum mihi in duplum restitui peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de publicanis. et ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. de publicanis. l. i. et l. §. et hic. Contra. Qo. op.

Sed nunquid actio ista non sit competens. nonne publicanus si per vim aliquid extorsit tenetur vi bonorum raptorum vel furti. ut C. de furt. l. ... et ar. ff. de cond. furt. l. quin. Item nonne tenetur actione in factum de calumniatoribus. ut ff. de calumnia. l. si quis ab alio. cum publicanus. Item nonne tenetur quod metus causa. ut C. de calump. l. cum te. et l. si per impressionem. quod igitur bonum est actori ista actione impendere cum maiores penas per illas actiones possit consequi. (Et praetor quare istam actionem induxit. non enim superflua cum pro dicta sufficiant. Rx sic et uir ... consultus. Rx quia hoc edictum induxit ad usus publicanorum ideo quia mitius est dat ei restituendi facultatem usque ad sententiam quod in aliis non est praeter quam in actione quod metus causa. ut ff. e. l. i. §. hic titulus et ff. quod metus causa. l. si cum exceptione. in ii. Rx. Item et propter aliud induxit praetor hanc actionem quia solet plus timeri quod specialiter inducitur quam quod generali clausula sit inductum. hoc dicit capitulum et dicit labeo ea que notabiliter fuit dispaliter notentur indentur quam neglecta. ut ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. ait praetor. Qo.

Sed nunquid potest agi hac actione in factum quod est in duplum et aliis praedictis actionibus contra publicanum. Rx uir consultus quod sic nec est melior conditio publicanorum. ut ff. e. l. i. §. hic titulus. Ita tamen ex aliis potest agi ut consequatur id quod plus est in aliis actionibus. ut ff. de act. et ob. l. plura. et ff. de privatis delict. l. nunquam. et ff. de act. l. quicunque. Qo.

Sed illud queritur si aliquid egerit contra publicanum ita simpliciter. domine ago contra publicanum et peto mihi ab eo ablata seu extorta restitui secundum legem. que actio videatur in iudicium deducta si iudex ipsum condempnat in qua actione videatur eum condempnasse. Rx in minori. s. in ista actione in factum que minor est et ista videtur in iudicium deducta (nam si iudex condempnavit de ea minori. s. deprivata. videtur condempnasse et impingis mitiores sunt. ut ff. de penis. l. interpretatione et ar. ff. de suspec. tuto. l. hec. c. Questio. Item quod meo quod dicit praetor de hac actione quod infra annum competit in duplum et dat reo facultatem restituendi usque ad sententiam ut liberetur a pena quoniam ista actio sit penalis. ut abinitio invenitur ... inicio sic et ille qui sicut ceterarum ... instantiam. ut lex aquilia ... §. ii. veratius et inst. de act. §. ... ff. de iur. iur. cum qui primo. Rx. abinitio est actio in duplum. licet praetor clementer agat cum eo quia dat sibi restituendi facultatem usque ad sententiam. sic in actione quod metus causa quod abinitio est quadruplum. licet praetor det inferenti metum facultatem restituendi usque ad sententiam. ut ff. quod metus causa. l. si cum ex. ... nec obstat. quod metus de. l. de. inst. §. ... quod non statim abinitio quadrupli ... Rx uere est sine remedio. De actione in factum que datur competit contra illum qui passus est se vendidari ad pretium participandum. Rubrica.

Aliquando evenit quod aliquis liber patitur se vendidari ad pretium participandum et sic sibi contrahentibus liber suus efficitur. Si quod ille qui patitur se vendidari

...

Margin (left): Videt.
Margin (left): ideo
Margin (left): Libelli
Margin (right): ... ff.
Margin (right): 10
Margin (right): Ho. ... special... inductum ... quam generalis
Margin (right): Ho. quod notabiliter ... dicit
Margin (right): Ho.
Margin (right): Ho. ... minorem penam ...
Margin (right): Ho.
Margin (right): ... talis actio ... ff. ...
Margin (right): ... in duplum ... ... a pena.

sit maior xx annis. Secundum quod patitur se uendi ad
hoc ut habeat partem pretii. Tertium quod habeat partem pretii.
Quartum quod sciat se liberum. Quintum quod uendatur
alicui qui credat illum esse seruum et sic ignorabat
conditionem illius. sic hec probantur ff. de liber. c. l. li
bis. et l. querens. et l. cum pacto. et c. de liba. ca. l. non
idem minus et insti. de iure per. § seru. alioquin si ista non
inueniuntur uel aliquid desit ille qui patitur se uenundari
ad pretium participandum bene potest proclamare in lib
ertate ut l. cum pretium. Verum quia emptor inuenitur
deceptus si nulla uenditio irritatur. ideo pretor empto
ri succurrit pro redemptione sui et dat sibi actionem in
factum contra illum qui non proclamat in libertate et passus est
se pretio uenundari cum esset liber. Que actio infra annum
tantum competit et in duplum. quia sola pena continet contra
illum in quo duplo habetur ratio et pretii dati et illi
us quod pretio dato accessit. ut totum duplicetur. puta si
propter emptionem istam aliquid detur alicui uel mutauit uel dis
pensauit uel obligatus est. ut ff. de liberali ca. l. recti
ssime. et l. inter et l. uel et l. non solum. § ult. Preter hanc
autem actionem in liberum hominem ago contra uenditorem qui eum
uendidit secunda ad duplum simplum promisit. nec una tollit
aliam cum prima quaeratur contra illum uenditum. sit pena
lis. ut ff. de liba. ca. l. uel obligatus et l. utique. Unde ad
hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis
quod uenditio illa facta fuit. Secundum quod facta sit ita
quod deuictus non teneat. Tertium proclamet ille in liber
tatem. Quartum quod ille deuictus proclamet. ita quod obtine
at. sicut hec probantur ff. de liba. ca. l. rectissime
Quintum quod ille qui emit ignoret illum esse liberum.
alioquin indignus esset omni auxilio. quod ille proclama
bit in libertatem nec iste habet aliquam actionem. ut ff.
de lib. ca. libis. et l. querens. Unde in hac actione actor
faciat tales positiones. Positiones. Ac.
Ego dico quod titius te uendidit mihi pro x. Item te proclama
masti in libertatem. Item pronuntiatum fuit pro te. Item
quando te emi credebam te tales positiones fore uenden
dum. Positiones. Rei.
Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod quando titius
me tibi uendidit pro x. tu sciebas me liberum hominem
esse. Item tuus procurator per quem me emisti sciuit
me liberum. Ideo autem pono de scientia procuratoris quia te
quando per procuratorem emo et in certum hominem. puta uade
2 eme mihi hominem tunc spectatur scientia procuratoris. certe
rum si de certo homine mandem emi tunc spectaretur scientia
mea et in ipso casu loquuntur. ff. de liba. l. immo
et ff. de contrahen. empt. l. in huius modi. et ff. de edil. e
dic. l. cum mancipium. in principio In secundo casu loquitur
ista ff. de liba. ca. l. in filio et ff. de edil. edic. l. cum
mancipium. et sic similiter et eadem locum habet quando quis e
mit per filium uel seruum quando non peculiari nomine. sic
de hoc plene notat dominus meus in predicta l. cum mancipi
um. Item nota quod ea que dixi de actione penali quod non competat
petat emptori scienti. uerum est quando emptor a principio
sciuit. scilicet tempore empti. alioquin postea eorum scientia sibi non
nocet. ut ff. de liba. ca. l. non solum. § pe. In hac autem
actione concipiet actor ita libellum. Libellus.
Vobis domine. h. g. e. R. de G. quia seiens se liberum se
ad pretium participandum uenundari passus est titio
in ignorantia sua conditionem et credenti eum seruum esse et
ipse postea ad libertatem proclamauit et obtinuit cum omnia
ea que debuerit inueniuntur non inuenerunt. Unde
cum ipse pro emptione in x. c. absoluo. ideo in illa in duplum
solum peto et ad hoc propono actionem in factum inductam ex edicto
pretoris de liberali ca. quod ita recte concipiatur libellus.
dic. l. ff. de liberali ca. l. rectissime. et l. inter et l.
uel obligatus. Nota. Sed queritur. nam non uidetur
quod actio ista competat contra illum qui modo proclamauit in
libertatem. Dicendum est quod quando ipsum emi illum me obligare
nolui. tamen nolui obligari quomodo inducatur actio
contra illum. non uidetur ut ar. ff. com. di. l. in hoc iudicio.
Re quod opponis. locum habet in actionibus que ex contractu uel quasi descen
dunt. at in actionibus ex maleficio secus. Delictum commisit il
le a principio et non quando proclamauit de liberum illud con
summauit. De actione in factum que datur
contra illos qui in possessionem missi fructus perceperunt uel dapnum
dederunt.
Quia multotiens aliqui mittuntur in possessionem bonorum
alicuius ex uariis causis. aliquando propter legata de quo habe
tur speciale. ut infra. legat. aliquando et propter alia. ut putea
dapni infecti uel exclusus. ut ff. de dapno infec. si fi
nita. § ult. et ff. de acq. pos. l. si fideri. § ult. et ff.
quorum. l. aliquando propter contumaciam conuenti actione re
ali uel personali. ut c. de bonis. auc. iu. pos. pretium et ff. de
bo. auc. iu. pos. et ff. ex quibus ca. in pos. eatur. et in
auc. dexti et inter reus coll. v. et c. de p. xxx. an
si quis emptionis. § plt. qui posset similitantur in possessionem non
possidere sed tamen tenere. ut in l. predicta. Preterea in actionibus rea
libus non est differentia an missus in possessionem infra annum possidet
ac de quo alibi dicemus. nec plus fructus percipere et
contingat totum. puta filia necis per nepos per necis ux
or ue. ita tamen si nupta non sit. nec suum quod hab
ut ff. ut in pos. le. l. plt. et non contingat totum casu
puta in petitione hereditatis si ille qui mittitur in
pos. percipit fructus et lucratur. ut ff. ex qui. ca. in
pos. ea. l. si ulcianus. § ult. uerum quia in talibus missi
aliquando perceperunt fructus et dapnum dant. ideo pretor sic
currit eis in multis bonis missio facta fuit per actionem in factum
per quam fructus perceptos debitor sibi mandat restituere
et dapnum emendare. ut ff. de bonis auc. iudi. pos. l. pretor
tor. ait. Re. Unde ad hoc ut actio ista competat tot
sunt necessaria. Imprimis quod cum aliqua peteret puta de
bita uel legata uel alia causa propter quam debitor peteret
missionem in bonis uel quod peterbat debitor et debitore in
uento contumace facta est missio. Secundum quod illud
petat a iudice. Tertium quod iudex mittat illum in
pos. Quartum quod iudex fuit talis qui potuerit
mittere. sic hec probantur p. l. superiores et ff. ne uis fi
at ei qui in pos. l. i. § hec uba. et ff. de uir. die. o
m. l. ubi. causa. et ff. ad municip. l. ea et l. ma
gistratus. Quintum quod perceperat fructus uel dapnum
dat ut in predicta l. pretor. Po. Ac.
Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego
dico quod tu petebas a me x. Item uocatus a iudice
non ueni. Item iudex misit te in pos. talis predii.
Item ex illo predio tot fructus percepisti uel dapnum de
disti. Po. Rei.
Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod hoc anno
fuit sterilitas. Item in illo fundo in quo fuit missus
in pos. uenerunt locuste et bruci. Si ista constabit
actor succumbet quia ex quo fuit sterilitas fructus
non potuerunt percipi. ut ff. loca. et conduc. l. ex conduc
to. § si quid. in. et c. loca. et conduc. l. licet. In hac autem

act̃ ꝯcipitur ita libellũ. Libellus.
vob dñe R. p. p. e. R. ꝯ ꝯ. quiã missus fui
in pos. talis p dñi ꝯpei ul domus ul rez mear̃ fruc
tus tot exillis rebus ꝑcepit. ul res deteriores fecit.
Vñ ut fructus illos m̃ restituat ul dapñ m̃ datũ
resarciat ago ꝯ illũ / z adhoc ꝑpono act̃ infactũ
exedcõ ꝑtoris ꝯ bonis auc. iu. pos. l. ꝑtor. ait. i.
Re. Op. S; opponitur nã nã uidetur ꝙ actõ ista ꝑ
fructib; ꝑsit intẽtari. nã cũ actõ infactũ sit sub
diaria ut c. ꝯ facto. f. oc. l. sĩmul. z ff. ꝯ ꝑsp.
il. quod. sꝫ alia ꝯpetat ista locũ non hꝫ. ar lo
cũ hꝫ. f. furti. ut ar. ff. ꝯ furt. l. infitiando. §
ult. nã sicut ibi colonus ꝑ tpa locationis finita
susceptit fructus tñr furti. ita z hic. ꝙ ista lo
ꝯ hr̃e non pot. Ro non ẽ locus oppõni. nã ad
idẽ ꝙ datur actõ furti que datur ad penã / adi
dẽ non datur ista quia ad rẽ ipãm. Q O
Siu opponis ad rẽ ipãm / z in hoc cãu datur
ꝯdict furtiua que ẽ rei ꝑsecutoria ꝙ ista non
datur. Re. ꝯdicõ ẽ ꝯ iur ciuili / ar ista ẽ ꝯ iur ꝑ
torio. uñ eodẽ iur non datur / hoc ẽ uidẽ inac
tione ꝯ dolo ꝙ tẽ ꝯ mũ ꝯpetit cũ alia. f. re
cũa ad rem ipãm non suppsit. sicut alia dẽt
z ẽ criminalis / nichilominus datur z ꝯ dolo. ut ff.
de dolo. l. ii. z l. siquis affirmauit / ul ab leges il
le ꝯ quib; opponis ꝙ tẽ ꝯ mũ datur illa actõ i
fcm̃ qñ alia non supẽ ꝯ ciuili act̃ infactũ lo
quitur. at ꝑtoria actõ infactũ / sicut ista bñ cũ
alia ꝑt ꝯcurrere. Q O. Itẽ qꝛ ineo ꝯdr̃
ꝙ actõ ista ꝯpetat ꝑ dapño dato in reb; illis inq
bus fuit facta missio. nã nõ uidetur ꝙ ista detur.
cũ alia suppsit. f. legis aquilie actõ. ul ual aquil.
ul infactũ ut distinguit instit. ad l. aquil. § ult.
Re. licet lex aquil possed ꝯpetere / nichilominus z
ista ꝯpetit. quia cũ ista infactũ sit ꝑtoria / nichil
ominus z cũ alia ꝯcurrit sicut in superiori qõe
dixi. Si creditor missus in pos cã rei seruande
fecit impensas recupat illas a dño rei ꝑ actẽ
infactũ ꝑ expensis fcĩs recupãdis.
Si ẽ succurritur ꝯbitori ꝯ creditorẽ qui fuit mis
sus in pos. ut fructus recupet z ꝙ dapñũ ei
detur ut in superiori act̃ dixim / ita succurritur
isti creditori qui missus in ꝑ rez illar / fecit ex
pensas ꝑ ꝑtorẽ ꝙ dat act̃ infactũ ꝑ quia recu
pat oẽs sũptus factos sin dolo. ut ff. ꝯ bo. auc.
iu. pos. l. ꝑtor. i. Re. Vñ ad hꝫ. ut actõ ista ꝯ
petat tot sũt necẽa quot dixim in act̃ supio
ri. ꝙ quã ꝯ fructib; z ꝯ dapño dato. Itẽ ẽ necẽa
ri z aliud ꝙ iste qui ẽ missus sin dolo malo fa
ciat illas impensas z si ille impense non sũt nec
cẽe ul utiles illi in eul bonis facte fuerũt ille
expensẽ. ut ff. ꝯ bo. auc. iu. pos. l. ꝑtor. ait.
§ ꝙ ait ꝑtor / ꝙ sic intelligo ꝙ recupat impensas
z si non ꝑfuit erogatio impensar / subaudi re
spectu exitu / ꝯsidato tñ ꝑncipio ꝯ bẽt ille expẽ
se ẽẽ saltẽ utiles. ut ar. ff. ꝯ neg. ge. l. ꝯ ultro
/ nã ꝯdatur infactũ ꝯ creditorẽ z oẽ id uenit inea
ꝙ in act̃ neg ge attenditur. ut ff. ꝯ bo. auc. iu
pos. l. creditore. § ult. ꝙ z qñ datur creditori oẽ id
ꝯ bet ꝯsiderari ꝙ uenit sibi in act̃ neg ge. ut ꝯtro
rũ eadẽ sit ratio / ꝑtea creditor illis impensas re
cupat quas fecit sin dolo. ut in ꝑ. ꝑdcis ꝑximo.

manifesto ꝙ oẽt dolo carere qui uoluntarias
fecerit / z dolo saltẽ tẽ ꝑncipij ꝯ bẽt ẽẽ utiles
ut dictũ ẽ. § Est z aliũ necẽiũ adhoc ut ac
tio ista ꝯpetat / ꝙ locus ille inquo fuit in pos ꝑ
tineat ad iubentẽ. al missio nulla. ut ff. ꝯ
bo. auc. iu. pos. l. cũ unus. § his qui. Vñ in
hac act̃ actor faciat tales positioes. po. dc.
Ego dico ꝙ ego ꝯquestus fui ꝯ te corã tali iu
dice. Itẽ te citatus noluisti ꝯparere. Itẽ iudex
misit me in pos rez tuar. Itẽ dico ꝙ res ille
sũt ꝯ districtu istis ciuitatis. Itẽ ego dico. ꝙ in
reb; illis feci tales expensas. po. Rei.
Ꝯtra reus faciat tales positioes. Ego dico ꝙ tu fu
isti ꝯquestus ꝯ me. Itẽ ego citatus ueni para
tus respõdere. Itẽ iudex ille sine citatione iusit
sit te mitti in possẽz. Itẽ res ille i quaz ꝑ
iussit te mitti sũt iuris dict alteri iudi
cis. Itẽ expense quas fecisti / uoluptarie fuerũt.
In hac aũt act̃ ꝯcipiet actor ita libellum.
vob dñe. h. ꝯ. e. R. ꝯ ꝯ. Libellus.
quiã fuisse missus in ꝑ. bõz eius ul rei tal
ex cã ꝯtumatie ipi ul ex alia cã expẽdi in reb;
illis. c. quas expensas m̃ restitui peto z adhoc
ꝑpono act̃ infactũ ex edcõ ꝑtoris ꝯ bõis auc iu
di possidentis. ꝙ ita recte ꝯcipiatur libellus. dicit
.l. ff. de bo. auc. iu. poss. l. pretor. i. Re. z c quod ait.
Op. Sꝫ uidetur ꝙ nũquam iste impẽse ꝑsit peti cum
ẽ ꝙ creditor iste qui missus in pos. hꝫ modo ꝑtorium
pign. vt. ff. ꝯ act. pig. non ẽ m̃. z c. vt in pos. leg.
l. si ꝑquam. z l. qui legari z c. qui pot. in pig. hn. l.
.ii. z iij. ñ tñr facere expensas. qꝛ tñr tñ de dolo. z i
lata culpa. licet ꝯuentional tenentur z de leui. vt ff.
ꝯ bo. auc. iu. pos. l. ꝑtor. § ẽ pretea. z c. ꝯ act. pig.
.l. si creditor. z l. si nulla. si ergo ñ tenebatur. z sciens
impendit / ũr donasse. vt. inst. de rez. diui. § ex di
uerso. z ff. ꝯ acquir. re. do. l. adõ. z ar. ff. ꝯ reg. iur.
.l. cuius / pretea mirabile ẽ ꝙ dicit. qꝛ recupat expensas
ꝙ si illa erogatio inuti..... ꝑfuit .... ñ esset
locus oppositioni nec sequitur istud. ar. ñ tñr facere
impensas. ꝙ si fecit ñ repetit. nam fall. nam neg. gestor
ñ tñr negocia gerere. tñ si fecit expensas repetit. z si non r
ñ tñr negocia gerere. tñ si fecit expensas repetit. ꝯ si non ꝑ
buerint bonum euentũ. dum modo a ꝑncipio fuerint uti
les. ut ff. ꝯ neg. g. l. z l. sꝫ an ultro. z c. ꝯ neg. g. l. cu
rũ ꝙ uos iubẽs. qui ñ tñr reficere res quas relictus ẽ
tutor. ꝯ usufr. tñ si refecerit hꝫ actionem. neg. g. ꝯ fructuarium
vt ff. ꝯ usufr. l. sꝫ cũ fructuari. z ñ mag. z l. si absente
fructuario. nam hꝫ gnãle ẽ ꝙ quotiens facio impensas in re
aliq si facio tãquam i re mea tñ retentionem habeo.
z ñ actionem. qꝛ neminẽ m̃ obligare uolui. ar. si in re
alia habeo actioẽm neg. g. vt ff. cõi. di. l. in h iudicio.
§ impendia. Itẽ ñ ur ꝙ actio ista ꝯpetat. nam cũ sit i
subsidiaria. si ꝙ alia ꝯpetit ista ñ ꝯ bz. dari. sicut in supio
ri actiõe diximus. at ꝯpetit alia. f. ꝯtria pignoraticia. q datur
creditori. si faciat expensas i pignore. vt ff. ꝯ pig. act.
l. si seruos. Re. illa ꝯtria pignoraticia isti creditori nũquam
ꝑt ꝯpetẽ. qꝛ illa oritur ex ꝯtractu. vt. ar. inst. qui. mo.
re. c. ob. § creditor z inst. ꝯ oblig. q ex q. ꝯ. oc. §. Itẽ si inter
autem aliquos z dat creditori ꝯuentionali. qui cũ hꝫ
pign ex ꝯuentione. z ꝑ ius ciuile hꝫ z actionẽ illam de
iure ciuili i ductã. at iste creditor cũ hꝫ pignus ꝑtori
um ñ ꝑt sibi actio q est ꝯ iure ciuili ꝯpetere. ñ forte r
quis uellꝫ dicere ꝙ ꝯpetit illa utilis. z sic diceretur isti u

util'. pig. unde tanquam subsidiariã pretor huic creditori
ddit hanc actionem infactũ p impensis. **D' actõe infctm q dat ɔ̃ s'uũ subripiẽte aliqd p' morte dñi defũcti**
— tia aliqñ seruus s'pe libtatis in dñi testo **ex eodẽ sigs lib' testo** relicte p mortem domini. ⁊ añ aditam h'editatem aliquid **i'iug fu** ... **erit.**
d'lonis d'funcri subtrahit. l' desinendo rẽ pignoratã. l' rẽ ali
q. quam int' erat h'edi sñi ẽe subtractum. ⁊ qr d'ficiebant
omnes actiones ciuiles iõ ptor actoẽ infctũ dat h'edi ɔ̃ illũ
ɔ̃ intra ãnum utilẽ p quem duplũ ab illo subtrahente h'es ɔ
sequit'. qd duplum ẽ tm̃ penã. qr nichilominⁿ h'es pot rem
uendicare. sic ista plant'. ff. siquis. te. lib. uissus est. l. i. pr.
. i. § hec actio. ⁊ § ultima. ⁊ § illud. scilic' dat' prebi subiectis
ita ɔ̃ datur. ⁊ p dãpnis datis in h'editate ab illo s'uo. ut. ff.
. e. t. l. i. § n̄ tm̃ ⁊ peter sibi induplum ɔ̃ itra ãnum utilẽ
Vñ adhc ut actõ ista ɔpetat tot sũt nccia. inpmis q ali
quis ɔdat testm̃. ⁊ legitimum scdm q i eo dz libtatem s'uo
suo pure. ul' sub ɔdicione. q post aditam h'editatẽ cito exi
stat. Tertiũ q ille testator moriatur. Quartũ q s'uus
ille libtati donat' res subtrahit añ aditam h'editatem l' dãp
num dz. quintum q dolõ malo ul' lata culpa dz illud ⁊
dãpnum ul' res illas subtrahit. Sextum q h'es futurⁿ ⁊
sciat aliquid ẽe amotũ ul' corruptum ab illo s'uo. al' ignorã
tia dñi non inducit hanc actionem. Septimum q ãñ ⁊
utilis ñ sit elapsus. sic hec omnia pbãtur. ff. siquis. te. lib. uiss.
ẽ. l. i. pr. uso. ⁊ § itaq3. ⁊ l. si paulo. ⁊ l. ult. q aũt dixi d' h'e
ditate. i ttligas qñ a nullo h'edũ sit adita. nã si uni adiit tm̃
⁊ post s'uus ille res subtrahat. ñ ɔpetit actio ista cũ iam sit li
ber. ut. ff. e. l. i. § aũt. **Po. ac.**
In hac aũt actõe actor faciat tales positiones. Ego dico q titi
fecit testm̃. It' me in illo h'edẽ instituit. It' in illo
testõ tibi reliquid libtatem pure. It' q h' testator ille
mortuus ẽ. It' ex illa h'editate res tales subtraxisti.
It' dolo malo ul' lata culpa dãpnũ in reb3 h'editariis ded
isti. It' post ista ego adii h'editatẽ. It' qñ tales res q
amouisti ul' dãpnum dedisti ego sciui. It' adhuc restat
d'anno utili ex quo ista fecisti. **Po. Rei.** Eñ reus faciat
tales positiões. ego dico q titi' reliquid m̃ libtatem sub ɔdictoẽ.
It' uiuẽ dño meo titio tales res subtraxi ul' dãpnum ⁊
q dedi te ignorante feci. It' in dãpno illo dãdo leuem ⁊
tm̃ culpam ɔmisi. It' iam ãn' util' transiit. **libell.** I
hac aũt actõe ɔcipiet actor ita libellum. vobis dñe. h. ɔ. e. R.
d. m. qui cum in testamento titii quondam dñi sui relicta eẽt
libi pure libtas cui titio ego successi qr me i illo testõ h'edem in
stituit post mortẽ ipius titii ⁊ añ aditã h'editatem res tales
subtraxit ul' dãpnum in reb3 hereditariis in tm̃ dedit dolo ul'
lata culpa me sciente illum res illas subtrahere ul' dãpnum dare.
vñ ipm̃ in duplum m̃ ɔdãpnari peto ⁊ ad hec ppono actionẽ in
fctm̃ ex edicto ptoris siquis. te. li. ius. eẽ. q ita recte ɔcipiatur li.
dicit. l. ff. e. l. i. pr. uso. § itaq3. ⁊ § n̄ tm̃. ⁊ l. pte. **Op** s3 oppo
nitur q ñ ul' q actio ista dtur cum ɔpetat ɔtra q accusatio cim
inis expilate h'editatis quod crimen ɔmittitur qñ aliquid h'edi
tate iacente subtrahitur añ aditam h'editatẽ. ut. ff. d' crimi
ne expi. h'e. l. ii. R. illa accusatio hic locum h'ẽ. ñ pot. nam h'
ẽ s'ua. q licet furti agi ñ pot. nec illud crimen locum h'et.
ut. ff. d' crimi. ex. h'e. l. ii. at in casu isto ɔ̃ s'uũ furti agi nõ
pot. ut. ff. siquis. te. li. eẽ. ius. l. i. pr. uso. ⁊ iõ actio ista lo
cum hab3. **De actõe que dat' ɔ̃ illuz qui dedit dãpnuz turba coadunata.**

Contingit sepe q turba coadunata dãpnũ alicui dat' iõ pretor
actionem infactum dat dãpnum passo ɔ̃ illum qui dãpnũ ⁊
d'dit q actio. ĩ. annũ utilẽ ɔpetit i duplum. post ĩ simplum ⁊
ut. ff. ui bon. rap. l. ptor ait. pr. uso. Vñ adhc ut actio ista ɔ
petat tot sunt nccia. Inpmis q aliq' sit turba ⁊ ad h'
ut sit turba neccẽ ẽ q sint. x. homines aut plures. nam. x. homi
nes faciũt turbam ⁊ ẽ ɔ̃ illud nos duo turba sum⁹. ⁊ duo hoĩes
ɔmittũt rixam. ut. ff. e. ptor ait. pr. uso. ⁊ § neq3. tres hoĩes fa
ciunt collegiũ. ut. ff. d'u. sig. l. neratius pscus. x. oues faciũt
gregem ⁊ quinq3 porci l'. iiij. faciũt gregem. ut. ff. d' ambige
⁊ c. l. ult. Scdm q dolo alicui factum sit q in turba dãp
num detur siue fuit actor turbe siue in turba uenit. neq3 enim
exigit ptor. ut ab ipo sit turba ɔuocata. s3 ad h' ut dolo alicui in
turba dãpnum datum sit. sic sunt multi qui i tali coadunati
one turbe dãpna maxima inferunt i uidis sunt l' clamando
ul' dicendo pereat tal' destruantur ei' bona. ut. ff. e. l. ptor. § q
neq3. ⁊ § hc edicto. ⁊ § siquis aduentu suo. Tertiũ q dãp
num sit datum ul' aliquid amissum ul' aliquid corruptum
scissum forte ul' fractum. alioquin si raptũ ñ h't locum hec
actio s3 ui bonorum raptorum. ut. ff. e. t. l. ptor. § id ẽ.
Quartum q dãpnum sit datũ in turba. alioquin si alibi q i
turba. cessat h' actio. ut. ff. e. l. ptor. § h' actio. Quin
tum q utilis ãnus ñ transierit. nam. ĩ. annũ ẽ in duplũ.
post in simplum. ut. ff. e. t. l. ptor. pr. uso. **Po. ac.** vñ
in hac actõe actor faciat tales positiões. Ego dico q. x. hoĩes l'
ultra fuerĩt ɔgregati in loco tali. It' dolo tuo factum ẽ q
illa turba dedit m̃ dãpnum. It' tu fuisti in illa turba
⁊ ad clamorẽ tuum l' dictum i tulit m̃ turba illa dãpnum.
It' p insultum illi' turbe dãpnum datum ẽ m̃ i. c.
ul' talia amisi ul' sunt scissa l' fracta. It' illa ɔtigerĩt
m̃ in ipa turba. It' adhuc sup' ẽ d'anno utili q ista oĩa
facta sunt. **Po. Rei.** Eñ reus faciat tales positiones. ⁊
ego dico q homines q fuerĩt ɔgregati in loco tali fuerĩt octo ⁊
tm̃. si hc ɔfitebit' actor succũbet qr. x. homines ad min' faciũt
turbã. It' p illam turbam bona tua remãserũt illesa.
It' illud q amisisti ex' turbam amisisti. It' atq3 il
lius turbe trãsiit iam ãnus util'. **libell.** In hac aũt actõe ac
tor ɔcipiet ita libellum. uob' domine. h. ɔ. ego. R. d. m. cui
dolo malo in turba dãpnum datum ẽ mchi in ipo ul' tm̃ cum
si ul' talia scissa sunt l' fracta l' corrupta i duplum m̃ emẽdari
peto ⁊ ad hc ppono actionẽ infctm̃ ex edicto ptoris cui dolo malo
dãpnum in turba fcm̃ ẽẽ dicetur. q ita recte ɔcipiatur libellus
dicit. l. ff. ui. bonorum rapt. l. ptor. pr. uso. **Op** s3 ñ uidetur
q actio ista sit nccia immo sup'flua. nam p dãpnum datũ
ul' aliquid amissum. scissum fractum l' corruptum ɔpetit ac
tio legis aquilie. ut. ff. ad. l. aquil'. l. i. ⁊ l. si s'uus. § hui'
legis. ⁊ § inquid lex. ⁊ § rupisse. ⁊ § siquis uestimenta. R. ⁊
actio ista ñ ẽ sup'flua immo nccia. nam ɔpetit ista tm̃ qñ
dolo alicui amissum ẽ. ut. s. dixi. lex aũt aquilia ɔpetit ɔ̃
qñ leuissima culpa interuenit. ut. ff. ad. l. aquil'. l. i lege
aquil' ul' esto q ɔcurrat cum lege aquil'. qñ dãpnum dolo
datum quid mali. nam ptor ñ fuit auarus circa egẽtib3 q
ñ egentib3 subuenire. sic ⁊ al' in bonorum possessiõe p tabulas q d'
sola uoluntate induxit ɔcedit eam institutio. ut. inst. d'
bon. pos. § i. **Oo** It' querit' si aliquis egisset ita. ago ɔ̃ ta
lem cui' dolo dãpnum fuit m̃ datum i turba tm̃ peto rõnẽ
q actio uideatur pposita. R. legis aquil'. actoẽm ul' pposuis
se q minorẽ ɔdãpnatioẽm ɔtinet sic dixi in l. s. d' actiõe infac
tum ɔ̃ publicanum. **D' act' infctm q dat' ɔ̃ illuz q dedit dãpnũ ul' subripuit incẽdio ruina. naufragio ratis expugnate. ex illo edcõ d' incẽdio. ru. naufragio.**
Vnd aliqñ cito incendio ruina ul' naufragio imminente ali
q res aliquas subripuit l' recepit dolo malo l' dãpnũ dat. ⁊
iõ ɔ̃ ẽ ratis nauis expugnatã. iõ ptor ɔ̃ predictos acti
onẽ infactũ inducit p quã tenet'. ĩ. ãnum utilem inq̃druplũ
⁊ post insimplum. ut. ff. d' incẽdio. ruina naufragio. naue
ex. l. i. § i. Vñ adhc ut actio ista ɔpetat tot sunt nccia. Inp
mis q incendium sit l' ruina l' naufragium l' nauis l' ra
tis expugnetur. ⁊ sic p istum tumultũ l' dãpna dent' ul' res
subtrahãtur. siũ in ipsis ẽdiis ũ est incendium l' ruina siũ
ex adiacentib3. sola eñ suspicio incendij l' ruine hanc acti
onem ñ inducit. ut. ff. e. t. l. i. § ex incendio. ⁊ § ex incen
dio. ⁊ § It' ruine. ⁊ § si suspicio. ⁊ § It' ait ptor. ⁊ l. ii. ⁊ l. i
quo naufragium. pr. uso. ⁊ l. d' inde. ⁊ l. pedius. pr. uso.
Scdm q res subtrahãtur ul' recipiãtur l' dãpna dentur ɔ
dolo malo. ut in p'dictis. l. quo naufragiũ. § q ait ptor.
Tertium q ãnus util' non trãseat ad hc ut detur inq̃dru
plum. ut. ff. e. t. l. i. R. i. Et illud nota in hac acti
õe infctm̃ q ɔpetit. p naufragiũ sunt duo spãlia primum ⁊
. s. p unum clauum d' naui subtractũ tenetur noĩe oĩum
rerum q sunt in naui qr oẽs ille existimabunt' ⁊ in oĩb3 fiet ɔ

dampnato. ut ff. e. l. quo naufragium. § senatus. ¶ Sed utrum omnes res extimantur in quadruplum si agatur infra annum. an rectum extimatur queritur. Resp. non puto res quadruplari. nam cum pro uno clauo teneatur omnium rerum satis maxima pena imponitur pro tam modico delicto maxime pena imponitur pro regum cum pene sint molliende. ut ff. de penis. l. penult. ¶ Est contra casuale quod ille qui de aliquid in quantum tenetur priuato et puta infra annum in quadruplum post in simplum tenebitur et sic punietur in octuplum. ut ff. e. l. quo naufragium. § ult. Qo. Sed queritur. nam l. dicit quod pena a lege imposita ultra quadruplum non excedit. ut Inst. de act. § omnes uero actiones. uel in simplum. quo in hoc casu pena ultra imponitur. Resp. quod ibi dicit locum habet quod pena ultra quadruplum non excedit. subaudi respectu eius persone cui pene condempnato est puniendo. respectu tamen diuersarum personarum quas de licitum committit excedit pena quadruplum. unum enim prestatur ei cui res subtracte sunt aliud fisco qui lesus est cum res perdit. interest enim capi ex huiusmodi casibus. sed et alibi punitur ille qui manum mittit contra principem. furum alienum quod duo mancipia compellitur domino dare. et tria fisco. ut C. de his qui ad ec. con. l. ult. Sed quidquid dicas casuale est. Qo.

Sed que est ratio quare pro uno clauo tenetur nomine omnium rerum. Resp. quia per unum clauum subtractum tota merx perit. pure et ideo tale ius de ipso rerum omnium. et sic res delicti extimatur aliquid secundum quod esse potest. sic et alibi. ff. de furtis. cum qui emit. § prop. et ff. quod metus causa. l. isti quidem. § si uero. alii dicunt quod lex illa non loquitur de omni clauo subtracto sed de illo qui naue sustinet. po. ac.

5 In hac autem actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod in domo mea ortum fuit incendium. ¶ Item quod orta fuit ruina. ¶ Item passus fui naufragium. ¶ Item nauis uel ratis mea fuit expugnata. ¶ Item ex tali incendio. ruina. uel naufragio uel naue expugnata res tales subtraxisti. ¶ Item annus adhuc super est quo ista fecisti. po. Rei. ¶ Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tantum fuit de incendio uel ruina uel naufragio. sed domus tua in solidum salua in omnibus remansit et similiter nauis. ¶ Item omnes res que erant in domo tua uel naui salue in omnibus remanserunt. libellus. In hac autem actione actor concipiet ita libellum. uobis domine H. conqueror ego R. de M. qui dolo malo recepit uel rapuit res tales uel in eis dampnum dedit quando domus mea fuit passa incendium uel ruinam. uel quando nauis mea fuit passa naufragium uel fuit expugnata. unde eum in quadruplum mihi condempnari peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto pretoris de incendio ruina naufragio. quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. i. § pe. Qo. Sed illud in primis queritur an istud totum quadruplum sit pena. secundum quandam questionem consolonem queritur. ff. de act. quod metus causa. et ff. de act. in factum de calumpniatoribus. Qo. Sed queritur nam non uidetur quod actio ista hodie locum habeat propter consuetudinem. nam consuetudo est in partibus maritimis quod si aliquis patiatur naufragium quicumque potest capere de rebus illius capit et furtum facit dicentes deus sibi male fecit et nos faciamus adueniens afflicto afflictionem quod est contra iura. ut C. de epis. audi. cum de mu. et. Resp. quicquid de consuetudine de facto obtineat. de iure tamen actio ista intenditur. nec obstat si est consuetudo quia non debet obstare. ut ff. ad l. rodiam de iactu. l. deprecatio eudemonis. absurdum enim est in persona fisci contrarium quod de aliena calamitate et tam luctuosa lucrum sentiant. ut C. l. xi. de naufragiis. l. i. ¶ Sed illud nota quod si aliquis uult conqueri de naufragio quod naufragium sit passus infra annum debet probare se naufragium passum et causa sua finiatur infra annum. et sic debet hoc incipi et probari causa et finiri infra biennium. ut C. de naufragiis. l. xi. l. ii. et l. pen. et sic licet actio in simplum post annum duret. tamen instantia per biennio. licet alias triennio pereat. ut C. de iudic. l. properandum. ¶ Illud etiam nota quod si ex naufragio ex inundatione res de mari expulsas abstulerit si post naufragium accepit tenetur furti. si autem in tempore naufragio tenetur actione predicta. ut ff. e. l. i. in fi. et l. ii. et l. iii. in prin. et l. si quis ex naufragio. § iacentem. ¶ Item nota quod si subtractorem non agnosco et res aliquas ex naufragio amisi quod possum a possessoribus qui uicina predia tenent recipere predicta. ut ff. e. t. l. nequid. ¶ Qualiter autem nauis dicatur expugnata dicit l. ff. e. l. expugnatur sunt cum spoliatur siue cum mergitur siue dissoluatur aut pertusum datur aut funes preciduntur uel uela conscinduntur aut anchore inuolantur de mari. propter quibus huius potest agi infra annum in quadruplum. Qo. ¶ Si queras que sit pena si agitur criminaliter. Resp. si aliquis accusatur quod per eum passa est naufragium. tenetur lege cor. de sicariis. ut ff. ad l. cor. de sica. l. eidem. § alio. Si uero est

criminaliter agatur contra illos qui res subripuerunt. tunc imponitur pena secundum distinctionem legis. ff. e. l. pedi. § diuus. ubi fit distinctio personarum et rerum. scilicet an fuerint tales que furum possunt ammitti. ¶ Si uero agitur contra aliquem de incendio quod fecit in domo. uel de aceruo frumenti iuxta domum. si dolo. uiuus igni cremari uel necari iubetur. si per negligentiam debet emendare dampnum si potest. si non fustibus castigabitur. ut ff. e. l. qui edes. De aliis si criminaliter agitur extraordinaria erit pena. nec mireris si prestat hanc actionem induxit et fecerit in ea priuilegia questionum. nam et alias in talibus casibus quidam spolia in act. de posit. ut ff. de posit. l. i. et l. quod tumultus. De actione in factum que competit contra illum qui sepulcrum uiolat et expoliat uel aliquid amouet de sepulcro. Rubrica. De sepulc. uiolato.

Contingit aliquando quod aliquis sepulcrum uiolat uel expoliando mortuum sicut contra de facto questionem uidi. uel amouendo aliquid de sepulcro siue illud esset affixum siue non. ideo pretor contra illum actionem in factum induxit et accusationem. actionem. per quam si agit ille cuius interest. puta agnatus uel cognatus uel heres consequitur totum suum interesse quantacumque sit illud ex iniuria que sibi facta est per illud. ut ff. de sepul. uio. l. pretor. § q. de sepulc. et si ascenderit usque ad mille aureos. Si autem sit modicum consequitur ad minus c. aureos. Si autem iste non uult agere cum ipso admittatur admittitur quilibet extraneus et datur sibi actio predicta usque ad c. aureos. ut ff. de sepul. uio. l. pretor att. § pro. et ideo. et hoc est quod dicit. ff. de sepul. uio. l. pretor. § qui de sepulcri. et ff. e. l. sepulcri. ¶ Si autem aliquis in habitauit sepulcrum tenetur actione in factum in cc. aureis. et erit actio ista popularis ut cuilibet de populo detur sine delectu personarum. ut ff. e. l. pretor. in fin. l. iii. et § ult. licet pena actio in factum ipso detur quibusdam personis ut dictum est. In sup. x. pondo auri fisco cogetur inferre. ut C. e. t. l. qui sepulcra. Sed dominus P. legem illam intellexit quando quis de materia sepulcri edificauit uel uendit. Sed dominus meus intelligit legem illam generaliter. sicut in summa hic. et notauit et imponet penam c. aureorum uel cc. et punietur in x. pondo auri. quia illa pena pro ea fore seruanda accedit. ut in l. predicta. et arg. ff. de act. et ob. l. quod fi. accusatio contra induxit. ut ff. contra illum extra pena imponit. ut ff. e. l. i. pretor. § aditus. et l. ult. Unde adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis sit mortuus. ¶ Secundum quod in aliquo loco sepeliatur quod dicatur sepulcrum. ¶ Tertium quod humetur cum capite. alias non esset sepulcrum nec locus religiosus. et hoc colligo ex significatione ipsius uocabuli de sepulcro uiolato. nil enim esset religio sic non uiolari non possit. sola enim religio uiolatur. ut ff. e. in pri. rescri. et l. ii. et l. pretor. et ff. de relig. et sump. fu. l. cum diuersis. ¶ Quartum quod illud sepulcrum sit uiolatum. ut l. predicta pretor. § sepulcri. ¶ Quintum quod non fuit hostis ille qui fuit sepultus. ut ff. e. t. l. qui sepulcra. po. ac. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod talis mortuus est. ¶ Item in tali sepulcro fuit sepultus cum capite. ¶ Item tu uiolasti illud. ¶ Item ego sum agnatus uel cognatus illius uel interest mea de ipso sed hoc ultimum non est necesse. po. Rei. Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tunc decessit. ¶ Item ille fuit hostis romanorum. si hoc ostendit actor succumbet quia non tenetur de sepul. uio. ut ff. e. t. l. sepulcri. et ff. de reg. relig. l. cum loca. ¶ Item tu qui agis fuisti extraneus illi defuncto. si hoc ostendit actor non potest agere ad suum interesse. libellus. Item in hac autem actione concipiet actor ita libellum. uobis domine H. conqueror ego R. de M. quod dolo malo uiolauit sepulcrum tale. puta expoliando mortuum ibi sepultum. uel lapides seu statuas remouendo. unde cum ex illa uiolatione sit mihi iniuria illata et defuncto. et capitum tamen decernit et ea asportauit. que omnia ut sua presentis interest meam in. decem. unde istud interesse meum peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepul. uio. quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. t. l. pretor. in prin. et quod omnia illa considerentur. dicit l. ead. pretor. § qui de sepulcri. nec tamen possit bene concipi libellus et si illa non apponentur. ut recentis alius dicat. meum interesse peto quod extimo tantum. nam predicta lex dicit illa extimanda esse a iudice non autem esse in petitione ponenda. et sic concipitur libellus si uelit agere is cuius interest. Si autem extraneus tunc dicat. conqueror de T. qui dolo malo uiolauit tale sepulcrum. unde ipsum in c. aureis condempnari peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepul. uiolato quod ita recte concipiatur libellus dicit lex predicta. Qo. op. Sed uidetur ut primus libellus non possit concipi. quia enim defuncto possit inferri iniuria cum mors omnia soluat. ut in auth. de nuptiis. coll. iiii. § deinceps. Item ita demum potest quis iniuriarum agere si illam reducat ad animum. ut ff.

Ho. arg. ex Hostiensi. xlvi.

d' iniur. l. n͂ solum. § iniuriaꝝ. defunctus aũt nec uelle nec nolle pōt nec ad aīuũ reuocare. vt. C. d' sacro. s. ec. l. i. Jt' ex psona sua n͂ pōt iniuriaꝝ age͂ q2 ille qui uiolauit sepulcrum isti iuriam face͂ noluit. iniuria eñ ex affectu facientis exti matur. vt. ff. d' iniur. l. illud relatum. 7 ar. ff. d' fiue. q. i iur. cū. Jtem ex psona utriusq2. nam ex psona defuncti agitur q2 defuncto fit iniuria. ut Jnst. qui ma. pōs. ul' n͂. § ul te. 7 quasi uites uiuoꝝ mortuis attribuuntur. nam 7 ip si 7 dormire dicuntur. vt. C. d' epālī audi. l. nēo. ex psona ṽ sua h͂t actionē ꝑ p̄dicta. nã int' est sua q2 iuris defunctus i iuria n͂ inferatur cum it' sit 7 sua ꝑ ꝓgenies auoꝝ suoꝝ n͂ uidere conuulsas. vt. C. d' admi. tu. l. lex que tutores.

Jt' scd̃o libello opponi͂ nam dicit q' ag' ad int' ee͂. 7 cū d' int' ee͂ tractamus pecuniarium attendimꝰ. vt ff. ad ex hiben. l. si lib' homo. 7 ff. d' furt. l. quot. Jtem agentis hac actione int' est 7 pecuniarie ꝑ tria. 7 q2 i iuria est illata. 7 quia lucrum sensit qui uiolauit 7 dãpnum ē illatū. 7 temeritas uiolantis. vt. ff. e. t. l. p̄tor. § qui d' sepulc. Jllud aũt nota in hac actione q' si plures uolunt agere ille p̄ cui iustior causa ee͂ uidebitur. vt. ff. e. p̄tor. § i. 7 jd̄ in interdicto d' lib' homine exhibendo. l. q' 7 lex. § hec int' dictum. Jtem 7 in q̄lib3 publica accusatione 9tigit. ut. ff. d' accusat. l. si plures. Jt' illud 7 nota q' si 7 ex tra neus p̄ egerit 7 sententia lata ē. alius cui p̄senti p̄ da retur actio si p̄ea uult age͂ n͂ audiatur. 7 si rei. pu. cā fuit absēs. sui s̄nia sit lata 9dēpnatoria sui absolutoria. vt. ff. e. l. sepulcri uiolati. 7 ff. d' uīr. uīn. eum qui. § in popularib3. 7 ff. d' preuaricato. l. iij. S3 cum ab senti cā rei. pu. 7 reuiso oīa restituant' q2 n͂ d3 obēē l' p dēē q' obuenit. vt. ff. ex qui. cā. ma. l. i. 7 cū offitiū su um publicū sit l' p̄uatum nemini d' beat ee͂ dãpnosum. ut. ff. ex quib3 cā. ma. l. uidu. 7 ff. d' fidei. l. si fiuis. cōīs. infi. prime colūp. q̄ritur quare hinc absenti actio ista n͂ restituat' cum accusatio 7 9petens militi restituat' nec p̄imitur eo t̄p̄e quo fuit absens. vt. ff. ex quib3 cā. ma. l. si q̄s. Jtem lex assignat rationē q2 cum actio ista n͂ ad rem familiare͂ s3 ad ultionem p̄tineat. ideo militi n͂ restituit'. ut. ff. d' sepul. uio. l. sepulcri. nam nulla accu satio militi cā rei. pu. absenti restituit'. vt. ff. ex quib3 cā. ma. l. sciendū. 7 ar. ff. d' mino. auxilium. § i. ex q' dicit lex p̄dicta ex quib3 cā. ma. si qua accusatio. l. actio. si. C. d' edendo. qui accusare. l' alit' accusatio restituit' militi q̄ militi tm̄ t̄p̄e exprimuerat. 7 h' ē q' dic' lex illa si q̄ accusa tio militi 9petat t̄p̄e quo rei publice causa absuit n͂ p̄ imet'. vñ si res n͂ sit integra q2 s̄nia lata ē 7 ē hic tūc nō restituetur. nec obstat lex ex quib3. cā. ma. sciendū. q2 i lege de ea actione p̄ali ut in lege sequēti d' utraq2. Jtem illud nota q' si quis hac actione dicat nolle age͂. pōt p̄ma acta añ quam lis ab alio 9testet' age͂. vt. ff. d' sepul. uiola. l. p̄tor. § diuis cui int' est. S3 mirum ui' cū alibi dicant uiri. p̄quā lite mote d' p̄dio renūciasti. ista uiam semel litem obmissam uim p̄hibet. vt. C. d' pactis. l. postq̄. maxime cū hec actio ui dictum 9tineat ut dicti ē instaurari n͂ d' beret. Jtem h' casuale. vt ex al' in titul'. ff. ad titul'. l. filiu. ul' alit' hec ideo euenit ꝑ ũbum extensiuū nol3. ubi sola p̄a uoluntas eū n͂ impedit si postea uult age͂ age͂. sicut 7 alibi i suo simplici 9tigit. s. uol3. ubi p̄a uolun tas eligenti n͂ nocet. vt. ff. d' u. oblig. si quis stipulat' sit. Ee p̄toriis stipulacionib3 uidendū nob' instat. Explicit tractatus [illegible]

De p̄torijs stipulationibus.

[D]e pretoriis stipulatōib3 uidēdū nob' insti͂ edictoꝝ occur rit in quib3 dñs Jo. i arbore actionū circulum actōis n͂ po suit s3 uocauit istas p̄torias. notas' Jtem. Jd̄ q2 actōes nō sūt s3 istar obtinēt actionū. vt. ff. d' actionib'. 7 ob. l. acti ōis ub'. ex qua. l. replicat'. 7 s̄nia qui uoluit dice͂ has ee͂ actiones. 7 ex alia lege reprobat'. ff. d' inuīo. l. q' stimmat. § ult. [C]erte p̄torie stipulatiōes multe sūt. s. sti pulatio d' dãpno infecto. h' petitur informa actōis 7 i ea 9 cipiet' libellus ut. j. notabo. Est 7 stiplō rem pupilli salua͂ fore. i hac n͂ format' libellus s3 de plano expediuntur. quot. tutor legitimꝰ int' uenit l' dat' ex inquisitione. testa mentarius enim 7 datiuus cum inquisitione non satisdant. ut. ff. rē pu. sal. fore. l. ij. 7 Jnst. d' satisdat. tu. ista enim jnp̄oni tur statim ex quo tutor admittitur. vñ sit ex hac stipulatione s̄ea agitur. s. finita tutela q2 añ n͂ pōt. vt. ff. rē. pu. sal. fore. l. n͂ q̄ı. § gnālit'. non erit actio ista ex stiplatu p̄toria s3 ciuil'. d' qua act'. ex stipulatu gnālit' dicem'. j. in tractatu ciuiliū 7 sp̄āl' in sua rem. S3 si aũt tutor inuenerit 7 admi nistraret sine satisdat. p̄stitum. tūc p̄t3 peti i locum actōis 9da retur libellus agente ip̄o pupillo ul' s̄uo publico. vt. ff. rē pu. sal. fore. l. iij. iiij. 7 v. 7 l. sui pupilli. [C] Est 7 sti pulatio rē ratam h̄ri que iniponi' a procuratore actoris quo tiens dubitatur d' mandato. vt. ff. d' procuratōib3. l. i. [C] Est 7 stiplō iudicatū solui que impōitur a procuratore rei. vt. ff. d' pcura. l. qui p̄ro. § qui aliū. 7 l. minor. § is q. d' qui b' duab3 stipulationib3 plene notat dñs in s̄ insumma d' pcu. Jn his eñ non datur libellus s3 d' plano expedietur. añ eñ non admittet' pcurator. l' ad agendū l' ad defende͂ dum q̄ dicte satisdatiōes 7 stipulatiōes interponant' 7 añ lite͂. 9. ut in p̄ dictis. l. 7 e. t. l. pop. § in. [C] Est 7 stipulatō que interponi' ut legatoꝝ seu fidei. 9. nomine caueat' que 7 ipū pretoria ē. ut. ff. d' act'. 7 ob. l. actōis. Jn h' eñ necessarius est libellus si n͂ uult heres d' plano satisdare d' quo statī dice mꝰ. [C] Est 7 stipulatio d' opis noui nu͂. p̄toria. s. que inter ponit' ab edificare uolente s̄eā sibi nũtiatione noui opis ut si appareret eū iniuste edificasse q' d' beat d' struere. vñ aliqñ satisdat aliqñ cauet. satisdat quot. nunciat' ne q̄d i loco p̄ uato edificet 7 q̄re ius p̄ satisdat. i so cau3. Jtem ratio assignatur q2 quotiēs nũtias in quod in p̄uato edificio. d' leo tibi satisda re q2 iur' tuo agis. at quot. nuntias i publico d' ope illo d' str struendo iur' alieno 9tēdis 7 n͂ tuo. vñ tãquam alieni iuris petitor repromissione 9tent' ee͂ d' les. ut. ff. d' p̄to. stip. l. i. § i. 7 § stiplōnū. 7 ff. d' opis no. nū. l. n͂ solum. § si cū uite Jn hac non dat' libellus. s3 d' plano expedit'. q2 stati ex quo nũtiat' nouū op' michi. Ego interponā huiusmodi stiplōnem. s. d' destruendo si appareat me iniuste edificasse. 7 d' hec dic plene ut notaui. S. d' interdictis in sp̄ali interdicto ut liceat edi ficare cui nũtiatum ē 7 ē. q' ē p̄t. in tractatu interdictoꝝ. ij [C] Est 7 stipulatio p̄toria. s. que interpōit' 7 prestat' a reo q' in ius uocatur ut sistat iudicio 9 uocatur iudicio sisti que a reo interponi' qui n͂ ē possor reꝝ imobiliū. vt. ff. d' preto. stip. l. i. § cōēs. 7 ff. qui satisda. co. l. sciendū. Jn hac n͂ forma tur libellus s3 de plano expeditur. vt. Jnst. d' satisdat. § s3 h' die. Jste aũt oēs stipulatiōes pretorie sūt. ut. ff. d' pretoriis stip. l. i. vñ licet oēs iste dicantur p̄torie. diuiduntur q2 q̄dam dicuntur iudiciales. q̄dam cautionales. q̄dam cōēs. i. que 7 a p̄tore inducuntur 7 a iudice interponit'. vt. Jnst. d' diui. stip. § ult. 7 ff. d' preto. stip. l. i. uers. in Jnst. d' diui. stip. § ult. 7 ass. d' p̄to. stip. l. i. fit alia diuisio q2 q̄dam sunt iudiciales q̄dam p̄torie q̄dam 9uentionales. q̄dam cōēs. s. tam p̄torie quã iudi ciales 7 uaria exempla ponũtur. vñ [Q]o vñ q̄ritur quare in Jnst. sub exemplo iudicialiū ponunt' stipulatiōes d' dolo. s. qñ quis restituit s̄uū post usuc. 9pletam cau3 d' dolo. s. ne corrupit aīam s̄ui. ut. ff. d' rei uen. l. si post acceptum. 7 l. si h' [C] Jt' stipulatio d' p̄sequēdo s̄uo qui i fuga ē restitu ēdo ue p̄tio s̄ q' habes exemplum. ff. d' rei. uen. si uō custodiē dus. Jn ff. aũt d' pretoriis stipulatiōib3. l. i. Sub iudicia lib3 ponũtur exempla. rem ratam haberi. iudicatum solui. 7 d' opis noui nũtiatione. Jnst. d' diui. stip. Jnst. ult. § dicũtur p̄dicte stipulatiōes cōēs. Jtem. ratione diuisoꝝ respectū. ista nōia sortiũtur. nam in Jnst. dicũtur ille stipulatiōes iudiciales. sci licet a iudice. q2 iudex ui3 illas interponi. Jn ff. dicũtur iudi ciales a iudicio q2 ꝑ iudiciū ratum habendū int' ponũtur. dicũtur 7 cōēs q2 pretor i dux 7 iudex d' cernit. Jllud aũt nota q' ōium istaꝝ p̄toriaꝝ actionū. iiij. dicũtur h' re instar actio nis 7 ꝑ eas fit nouatio. s. stipulatio d' legato. stipulatō d' tute la. s. qñ stipulatur quis a tutore legitimo rem pupilli saluā fore. 7 stipō rem ratam h̄ri. 7 dãpni infecti. ut. ff. d' preto stip. l. i. § cautionales. [Q]o Circa q̄ querit' qualit' habēt instar actōis. ij. ita. q2 sicut ꝑ actiōes petim' aliquid nob' p̄stari l' dari. ita agim' ut stipulatiōes nob' prestētur. 7 9cordat. ff. d' act'. 7 ob. l. actōis. [Q]o Nũquid ꝑ omnib3 ist' iiij. ne cessari' ē libellus. Jtem. in hiis credo. s3 in stipulatione rē.

niam. hīc sic supe. dem ē̄ un̄ circa diuisionem p̄toriarum sti
pulationū. ita sentit dn̄s m̄s. R. stiplonū iudicialium ⁊
solu. ⁊ de op. no. nū. interponitur. ut iudicatum sol. sit. i.
ut mandet executioni q̄ iudicatū ē. ⁊ in hac significatione dicūt
iudiciales. stiplo aūt iudicio sisti cōis ē. ⁊ sic iudicial. sz alie
quid interponunt non ut mādet executioni iudiciū. sz ut iu
dicio stando reus iudiciū expliceť. ⁊ timnet. stiplo dictio iu
dicial' dr̄ uicia significatione. i. ut iudicium n̄ irritetur
sz in sua firmitate pduret. sane dicit quedā cautionales
⁊ istar actionis. i. spāli petuntur. sicut aliqd p actionem petit ⁊
ū cautio legatorum. ⁊ dapni infecti. ⁊ rē. pu. saluā. fore. cautio
ne. legitimo. sz iudicio sisti. ⁊ iudicatū sol. ⁊ de op. no. nū.
⁊ de rato. istar actionis n̄ hn̄t. nam p̄ncipalr non petuntur. sz
dū q̄ aliquē agiť. ⁊ aliqd petit. pūnt cautiones p̄ dcē. ut su
pl dcm̄ ē. ⁊ sic sm̄ equiuocationem nom̄ dn̄t cautionales.

Jtē qr̄ qualr p p̄dīcs actiones. iiij. fiat nouatio ut ⁊
dicit. l. i. ff. e. ⁊ cautionales. ⁊ rn̄. fit nouatio. i. noua actio
attribuiť. non q̄ p̄ma tollať. sicut hēc in sili actio inftām nou
uat p̄mā. i. tāquam nouā p̄ adiciť. ut. C. d usuris. rei. iu
dicat. l. ult. ⁊ uid qualr noue actiones attribuantur. fit
nouatio i legati stiplone. Ubi grā legatū m̄ erat sub cōdic
tione. relictū adueniente cōdictione. ad petēdū legatum. mul
tas hēo actiones. ex testo. ypotheca. ⁊ rei. uin. ut. C. cōmunia d.
leg. l. i. ⁊ ff. i. de l. cum filius. ⁊ uariis tn̄ hēs p mittit m̄ le
gatario p̄mitte legatū cōdictione. adueniente. ut. ff. ut leg. ⁊
seu fidei. c. n̄. cā. l. i. hēo ego legatarius m̄ nouam actionē
ex stiplatu. d tutela fiat nouatio. s. qn̄ stiplo. rē. pu. sal.
fo. interponiť. qr noua actio. s. ex stipulatu adicit actioni tutele
q̄ quid qn̄ pupillo cōpetit p his q̄ tutore quōdā male sūt ⁊
administrata. nec adim ideo q̄ p̄ma actio. s. tutelle tollat. exto
to si pupillus p̄ pubertatē hn̄erit iam illā stiplonē. ut. ff.
d nouat. si pupillus. nam ibi tolli tutelle p exceptionem cū
adidem ambe actiones rei psecutōie n̄ cōpetit. ut. ff. d tribu.
q̄ in hered. ⁊ elige. ul' ibi interessit stiplo rem. pu. sal. fo.
aīo nauādi. Jtē uitam hn̄ in stiplo nouat. i. noua adicitur
i debita cōditioi q̄ cōpetēt. ⁊ cōpetit. ⁊ si h interposita n̄ fuisst. ut.
ff. rē. m. haberi. l. si sine. ⁊ l. ult. dapni infti stiplo nouat.
. i. noua adiciť. in dicto q̄ ui aut clā cōpetēt. Jtē noua ⁊
adiciť actioni legis aquilie q̄ quidem cōpetit dapno dato ex ⁊
op. ei qui p mittē debuit ⁊ n̄ p misit. ut. ff. d ripa mum
enda. l'. noua adicit actioni i factum l' cōdict. ex. l. q̄ cōpetit. ut. ff.
d dap. infecto. p̄tor. ⁊ ult. i p̄torus aūt stiploib; nota quasdā
regulas gn̄ales. p̄o q̄ om̄s p̄torie stipulationes aut rei restitu
tionem cōtinent. aut certam quātitatē. ut. ff. e. l. p̄torie. Jtē
i oib; p̄toriis stiplonib; satisdat. p̄t quā incā dapni. infec.
ut. s. dixim. ut. ff. e. gn̄alr. Jtem qr p̄s p se desiderant i
tueruentes. ut. ff. e. l. p̄torie. nec tn̄ dare pecuniā. ngētū
l' aurū d pone. tn̄ cui ego recipere p̄ dcā q̄ fideiussores. ut. m. l.
p̄ dcā. sum cōsuit dn̄s otto. in pignoribus i iuito actori caueri ⁊
ualeat. uidet rēfē minime. ar. s. ut. ff. ut leg. no. ca. l. filio.
sz. l. illa. spālr impetr legt. forte cautio illa nō ē p̄toria. s.
q̄ n̄ pignoribus cauēdum iuito stiplatori iuuit. ff. quorum ⁊
legat. l. diuus. ⁊ fi. si i lege p̄cā pretorie. manifeste ostēdit.
licet maior cautio sit in rem q̄ in psonā. ut. ff. d reg. iur. l. pl'
. Jtē p̄torie stipulationes sepl interponuntur ex quo cautū eē ⁊
d sit. sine culpa stipulatoris. ut. ff. e. l. p̄torie stipulationes.
Jtē i p̄toriis stiplatoib; si p actorem ins stiplones interpōit. ⁊ sic
n̄ soluendo datur in ual' ut. ff. e. l. Jn oib;. Jtē in oib' pretori
is stipulatoib; si aliq' ūbum sit dubium p̄torus ē interpre
tatio. ut. ff. e. l. in p̄toriis. Jtē omnes p̄torie n̄ sunt actiones.
sz istar hn̄t actionum. ut. ff. d act. ⁊ ob. l. actionis ūbo. si ⁊
eni hn̄t instar actionis g̊ n̄ sunt actiones. nā ut dicit aristotiles
nichil ē cui ē sile. nam ini hitō reuo tribuitur. ⁊ o patet ⁊
mandato. ut. C. ad mac. l. ult. n̄ tn̄ ē mandatum. qr eni
ti hn̄t cōnt negoz. g. ut. ff. d neg. g. sōp. si negotium ⁊
ex mādato oritur mandati. ut. inst. e. man. ad istas g̊ sti
pulationes interponendas interponit officium iudic. ⁊ p illud exigā
cautiones illas. seu stiplones interponi. sic ⁊ restitutio solo offo
petit nisi i quattuor cāib; puta i act. d dolo. q̄ met. cā. ff. d
alienatione iudicii. mutādi cā fca. ⁊ d capite minutis ingb'

fit restitutio iure actionis. ut cx tex. ⁊ p̄ris apparet. ut. ff. d min.
l. q̄ si minor. ⁊ ult. licet enim stipulationes p̄dicte dicant pretō
rie iudicis offō petunt interponi. actiones tn̄ ex ill' postea dscen
dentes ciuiles sunt. qr ex stipulatu ciuil' est. ut inst. d act. ⁊.
d precaria. aliqn̄ ⁊ pretor sup ciuilib; q̄ se interponi. ut. ff.
cōmodati. l. i. Sz illud qr an i p̄toriis iure d calūp. ⁊
tro. q̄ sit. ut. C. d iur. iur. p calūp. l. i. ⁊ ff. dap. infec. p̄
tor. impn. ⁊ l. qui bona. ⁊ ult. Jtē qr an hīs stipulatio
nib; iure militem. ut q̄ sic. nam i psōalib; ⁊ in realib; iuua
ē militem. ut. ff. d milit. uirm. l. uideamus. ⁊. in actoib;.
⁊ ff. d pugno. l. si fidus. ⁊. in uendicatione. ff. d dolo arbitro
ff. d rei. uen. qui restituere. tn̄ n̄ iuuat. militē. p̄t quā in albi
trariis psonalib; ⁊ h dicat. l. ff. d milit. uirm. uidam. ⁊ i
actoib;. ⁊ p̄t quam in actione ex stipulatu. qn̄ fuit h̄ p missio
⁊ fuit mortuus. ut. ff. d milit. uirm. l. al'. uer qr i duab; p̄
toriis stipulatoib; necessarius ē libellus. s. in stipulatione dap.
infecti. ⁊ ut legatorum noīe caueat. ut. dixim. s. io d eis
uidem. ⁊ p̄o d stipulatione dapni infecti. Sz illud in ul
timis qr quo tpe tollant iste p̄torie stipulationes ⁊ ui' m p̄s
q̄ quadriēnio. ⁊ h nē doli. cum eni p̄torie stipulationes offō
iudicis petant. ut. ff. d p̄to stip. l. i. ⁊ inst. d diuision. stip.
g. cōtinuo q̄ driēnio tollunt. nam ex restitutio. q̄ petitur offō ⁊
iudic. ut. ff. d minor. q̄ si minor. ⁊ ult. ⁊ cōtinuo q̄driēnio
offō. iudicis tollit quo dat restitutio. ut. C. d tp̄n. in in. re. l.
ult. si h dicam iam sequet absurditas. q̄ ecce domus tua iam
eē quadriēnium q̄ minata ē ruinam. si n̄ possum ultra q̄
driēnium petē michi caueri. Jtē iam ē quadriēnnium q̄ re
lictum fuit addita cōdictio n̄ dum extitit g̊ āmodo n̄ possū
petē cautionem. rn̄ n̄ cdo q̄ i aliis istis hec est in p̄toriis sti
pulatoib;. q̄ iudicis offō interponuntur. q̄ q̄driēnio tollant ⁊
h uid in simili alimenta petunt offō iudicis. ut. C. d alendis.
lib. l. ii. ⁊ ff. d lib. agno. l. i. ⁊. ii. pone g̊. q̄ filius n̄ petiit
alimenta. a patre iam sūt. iiij. āni. ergo āmodo n̄ petet. cte si
h dicerētes summa eēt iniquitas. ⁊ filius iā fame periret. ipu
to q̄ usq; ad. xxx. ā. licet eni offiom iudic. n̄ sit actio. ut. ff. d
min. q̄ si minor. ⁊ ult. tn̄ operitur id q̄ opitur actio. nm̄ g
gn̄alr sūptum nom̄ actionis. ⁊ aliud ē in restitutione. p quia of
ficiū iudic cōpetens quadriēnnio tollit. Ibi enim uult resca
de quis q̄ fecit. siū d minore. siū d maiore. loqr. ut. ff. d ⁊
mino. q̄ si minor. ⁊ restitutio. in cum hēt fici adlescētem al
tius pus. ut. ff. d mino. l. iū. ideo ceris tpib; limitatur. sic q̄
al' limitant certis tpib;. in accessoriis qr ratio dic. ut. ff. de
re. iudica. paul. at i istis stipulatoib; p̄toriis p quas ius
meū cōpetiturum psequor. n̄ ē mr. sius. ad an. xxx. audio
sic in certis actoib; psoālib;. ut. C. d cōstitutu. pecu. l. ii.

D' dapno infecto. Rca.

Licet dn̄s. Jo in arbore actionum cāulam sc' stipulationem dap.
infecti n̄ posuerit. tn̄ cum sit digna arculo ⁊ ipa cū celeritate
d sideret. ut. ff. d dapno. infec. l. i. ido bn̄ est. q̄ ei celeriter suc
currim' eā desicientes adplenū. qn̄ locū hēt ⁊ qn̄ debeat in
tponi. Sciendū ē q̄ si edificium alicui minatur ruinam ⁊
edificio. l' p̄dio alterius pōt uicini edificii dn̄s ad dn̄o edificii
minantis ruinam petē q̄ sibi p mittat nomine dapni infec.
que stipulatio cōtinebit totum intē eē illius uicini. si forte
postea dapnum ex illo edificio ruinoso cōtigat. ut. ff. e. l.
in hac stipulat. uenit. ⁊ l. si ⁊ si cōduc. ⁊. l. dapni infecti
stipulo. que stipulo sūt interponatur m. mittitur ille qui de
bebat stipulationem recipē. in p̄nem edificii ruinosi. ut. ⁊
ff. e. l. dies cautioni. ⁊. ij. ⁊. iij. Cum adhuc ut ista cautio ⁊ ex
stipulatio possit peti. oportet q̄ multa interueniant. Jtē
p̄mus q̄ edificium sit ita ruinosum q̄ dapnum ex inde
incanus timē possit. ⁊ ita q̄ dapnū sit futurum. ppea dr̄ sti
pulacio dapni. infecti. i. n̄ dum fci. ut. ff. e. l. ii. nec di
co d dapno futuro qr si dapnum futurum eēt dati. inēt lo
cum. l. aquilia. ut. ff. e. p̄tor. ⁊ h edictum. ⁊ inst. ad. l.
aquilia. ⁊ ult. cōting tn̄ ut dapno dato n̄ agit. qr cautio
n̄ fuit interposita si edificium cadit aū interpositam stipu
lationem. ⁊ immo dn̄s liberatur a p̄stationē seu restitutionē dapni

illius si omni ruinam h't p derelicto. vn si uult illa ruderam tolle
non pot nisi caueat tam p preterito quam p futuro dampno. imo
ei qui passus e dampnum osulit q agat c illum p interdictum qui
tur cui nom non hemus. et io dicim q ibi interdictum ponitur p
actoe infactum. ut. ff. d psc. ue. b. l. sunt. et sic opelletur dns
ruinosi offic. l tollere rudera et cauere d dampno tam pterito q
futuro. l totas edes p derelicto hre. vt. ff. e. l. euenit. et l. preto
att. §. ult. intellige ita dampnum si otineat ad eptionem seu
dnunciationem patrimonii. vt. ff. e. l. dampnum. luc enim
n hetur io. ut. ff. flumum. §. ult. et l. sequenti. et l. pauli.
et hec omnia locum ht. tam i pdio urbano siue rustico. ut.
ff. e. si finita. § ex hac edcto. et l. emptor. §. si agatur. Secundu
ut illud dampnum q pot otinge. otingat uitio operis q pua
t... sit loci, et eduum. i urbano. i rustico sufficit uitium soli.
suu dampnum otigere psit, re cum op sit. siue fca. secundum suu i
uentore. l alia ui diuina dampnum aliquod dtur stipula
tio n omittitur. n edes sint, ita uetustissime q d facili cade
possent. ex qualib uiuentor. ut. ff. e. flumu. §. 1. et §.
uitiu. et §. item si uis. et § apud iulianu. et l. dampni. infecti
quida... d opere q fit in loco puato. q si fiat in loco pu.
pncps. ul preses est adeundus ut phibeat p interdictum. ne qd
in loco pu. fiat. vt. ff. e. flumu. §. 1. et ff. nequid in
loco pu. l. 1. et. 1. Tercium ut dnuntiet illi cui e dom. l
ager si e psens ut cautionem imponat. aliquin dnuciatur
domui l procuratori. l inquilinis illius ad hoc ut postea
si dampnum otigat psit age. c dnm edificii ruinosi. ut.
ff. e. l. dies. §. ptor. et § totiens. Quartu ut postulet quis i
cami sibi p tribunali. al n aget. ut. ff. e. l. dies. §. hec aut
iudicium. quintum u is qui petit gnalu iuret d calupn.
p. ut. ff. e. ptor. et l. qui bona. § qui dampni. et §. ult. Sextu
ut si e dns qui dt pmitte tm pmittat. si n e dns satisd. u
ff. e. ptor. et l. dampni. infecti. stipulato. nisi sit dampnu dubi
um. sit dns. nec ne. tunc sub except pmittet ut si ostabit il
lum n ee dnm sat d. ut. ff. e. qui mas. sep enim psessori
queniendus e si non sit dns. ut stipulationem imponat.
Septimum. ut dies apponatur
ut. j. e. inf quos. §. 81 dns. Septimum. ut dies apponatur
c. quem diem duret cautio. ut. ff. e. dies impn. et l. quilim
§. ult. dies aut ille statuetur arbitio iudicis. ut. ff. e. ptor.
impn. pt quam si fiat opus i flumine. pu. l loco. pu. l n
pu ipius. tunc tps. x. a. statuit. j. q duret satisdatio. et hec
ideo q fit impu. ut. ff. e. si finita. §. d m. Octauu ut
alio modo q si n possit sibi osule. aliqn stipulonem n petet i
tpora et si imposita fuit. n tenet. ut. ff. e. si edib et l. qui i
bona. §. item. is. qui cu is. et l. dampni. §. ei. cui. et §. ei qui
et l. inf fructuarium si in cau. ut inquilino. ut. ff. e.
inf quas ptes. Nonu. ut ille q petit cautionem n sit. qui r
ia cessit edib ruinosis. ut. ff. e. qui bona. §. si quis q si
bis. decimu ut p noie illar tantum ediu omittatur i
stiplo. q fuer tpe imposite stiplois. licet d reb pea indu
tis in domo teneatur cominuatr stiplo. ut. ff. e. dampni.
§. si is qui uicinas. vndecimu. q ... iste hat edificium
p quo petit sibi satisdan. al si illicite edificauit stipula
tionem n petet. vt. ff. e. qui bona. § si quis. uersi. Duodecimu q p
opere puato e satisdandum. i alieo cauendum. i p in
publice de ui... no solu tm. ut. ff. e. si finita. §. de md. et
l. hec amplius. §. qsit. l. flumu. §. 1. et. 11. et. 111. Duode
cimu ut si n sat d l caueat. mittatur actor in possessione
ediu ruinosar. vt. ff. e. si finita. §. ex hoc ex hoc edco. u
tedio affectus ueniat cauetur. l sat daturus. et h ex p d cre
to. et sic dns non deiciet. Si aut fiet missio ex scdo decreto.
et fiet dns. si ille fuit dns. aliqn paratur tibi usucapien
di odicio. ut. ff. e. si finita. § ult. et postqua usucepit. l fis
e domini n est locus cautioni. l satisdationi. vt. ff. e. si fini
ta. §. p quam. tam si ille in cui domo dlerat fiei missio. si
phibeat. tenebit, actio infactum ad inf ee. ex illo interdco. ne uis
fiat ei p actionem si sit osecut inf ee non ager. ad cautionem. u
ff. e. dampni. §. si pupillus. et §. cassius. et §. si mandato. §
n solum. Tercium decimum ut i solidum caueat. ul satis
dtur. ut. ff. e. si in stip. Quartu decimu ut si stiplo sit
imposita. et pea dampnum dtur. q det. ul otigat culpa edi
ficij. l ipius qui cauit. l satis dedit. al n omittit stiplo. vt.

ff. e. l. flumum. §. quaquam. et §. it ap. iulianu. Quintu
decimu ut si plures sint qui dlent stiplam noie dampni infec. l
stiplonem recipe. qui stipulationem recipuit recipiat sine adiec
tione ptis. puta pmittis nob noie dampni infecti d sua quilib
pte stipulari uidetur. aliqn si quilib stipulet sone p tcia
cum lites eet dnu. pars adiecta ptis parte faceret. l. q stipulatur i
iu decta fact. Decim si plures sint qui dlent stipulationem impo
nere. quilib pmittit p tcia sua p indiuiso. pone q tres dni i
erant p indiuiso illar edium. n g si alr pmittent uidetur
quilib in solido obligat. ut. ff. e. plures cum ex omni ... poss
sint fiei plures rei, debendi. ut. ff. d duob reis. l. eand. Eod ... i
modo c... in pluribus dlentib reis stipulationem. si diceret ... pro
mittis m p tcia tocius domus, p indiuiso. aliqn ro diuisitatis re
di n poss. Positiones Actoris.
Actor aut his formis utitur. ego dico q edificium tale e ita rui
nosum q dampnum d facili otiget. It illud dampnu uitio opis o
tinget sin dum e datum. si est datu. dicas otingit. et si agat
sid d urbano edificio. Decim d rustico pdio dicas inposite uitio so
li. It denuntiaui t ut caues m l satisdares. l dnuntiaui domu
tue cu te non inuenissem. Ite peci coram iudice ut m caues
l satisdares. Item ego iuraui l parat sum iurare q calup. aio
n peto cautionem imponi. It q tu pmisisti m. ul sat dedisti no
mine dampni infecti. Item iudex apposuit certum diem infra q
d b cautio ista durare. Ite hoc solo remedio m osulit. It istas
edes hebam. ego uicinas tepore impoite stipulationis et tot res
habebam. ergo uicinas ... tuu ruinosum. It q noluisti m cauere fui mis
sus imp. edium ruinosar ex p. l ex so. si ex secundo missio fuit sit
Ite dum uellem ire imp. ex p decreto. l ex scdo tu me phibuisti.
Item cu sis dns in solido. tu michi cauisti p tcia. Item dampnu
q otigit otingit culpa tui cauentis. l uitio edificii. Item tu ca
uisti p tcia q pro tcia dns eras. Po. Rei.
Ecam. Reus utit formis istis. ego dico q edificium meu est i
bn munitu. sustud ofitebit actor fuccib. q iam ruinam n
n minat. It illud dampnum q dicas illatu datum fuit ex
maxima ui uentor. It m dnuntiasti cu irem ad scolas. et
sic ex iudicium. It cum ate peterem ut d calup. iurares iurare
te renuisti. sili ofitebitur actor sucumb. ut. c. d iur. iura. pp
calup. l. 11. It dico q post audice appositum dampnu otingit
Item tu potes hre ee me actionem omunu diuiduo. cu sit i
res ista m et tibi omunis. Item istas edes p quib agis tu emi
sti post impositam stiplationem. It illas domos illicite edifica
sti. It noluisti caue. et tu cautionem recipe recusasti. Item tu es p t
cia pte dns et ego caui t p tcia tue ptis. nec miret aliquis de
istis uariis formis q una ut alti ... ia. io euenit. q hic tractat
d trib. d cautione imposita l stipulatione imponenda. d dampn.
dato post cautionem impositam. It si non fuit cautum quid fi
at uider. et si phibeat postquam missus quid fiei debeat. vn poi
tioes si uario modo fiant n est mirum. Libellus Concipiet aut actor
ita libellum. iu pmis qn uult pete cautionem imponi. ago ego.
R. c. m. q edificium suu minat ruinam edificio meo. ul cu
hat edificium ruinosum iuxta edificium meu. et possi d faci
li dampnum m otige q m caueat noie dampni infec. l sat d. ad
hoc ppono offim iudicis. q ita recte ocipiatur. libellus. dicit. l. i
ff. e. l. 1. et l. dies. et l. ptor att. §. 1. et ff. d pto. stip. l. 1. et inst. d di
uisioe stipulationu. ita ocipiet libellus. p cautione imponenda.
Sed opponit q uider libellus, male ocept. in pmis. l. dicit q sin
actione nemo expit. ut. ff. d ammissim. tu. quot. §. It si stipu.
et ff. d neg. g. sin aut. et ff. q met. ca. extat. hic aut osistit pp
situm officium iudicis. officium iudicis n e actio. ut. ff. de minio.
im. q si minor. § ult. R. simile oppoito possi fiei in omnib iq
bus implorat officium iudicis. ut restitut. et in ca. alimentor. Sm
q dicit gnale iudicis officium. vn rendeo. nemo sine actione ex
pit. l sine illo q optinet uicem actois. sic in offo iudicis. It ad
huc opponitur. certum e. q quicumq nob obligat aut ex ctu. l
q. aut ex maleficio. l q. ut. inst. d oblig. et ff. d act. et ob. l. i
hic aut nullo iure m obligat. ergo c eum n ago. Ro. ita e. ua.
ubicumq ago c aliq actione psonali. et peto aliquid m pmi osu
re meo. at qn inuoco iudicis officium michi inuoco q iure meo
m ospetit. si quodam auxiliu ab ipo iudice iploro. In realib
ago c illum qui nullo iure m obligat e. s ideo q rem ht. in
st. d act. § 1. ita et hic et si nullo iure sit m obligat sit tn in loco...

agro cum edificia ruinosa possideat. sicut enim actio interdicti rem persequitur. ut. C. de alie. iudi. mu. ca. l. i. et ff. de rei. uen. officium. in rubrica. ut. ff. e. in fine quos et si domini. Simile est hoc in actione in factum de pauperie. que non oritur nec ex contractu. vel quasi. nec ex maleficio. vel quasi. animal enim non dicitur delinquere cum sensu careat. sed tamen tenetur qui habet animal. ut. ff. si quadru. pau. fe. dica. l. i. et lex non iniuria dampni infecti [illegible] ista duo. t. [illegible] ut non sint nobis ultra eorum estimationem damnosa. ut ff. [illegible] cum et hoc edictum. Item nota quod aliquo modo potest dominus edificii ruinosi [illegible] ad cautionem. nam si edificium meum ruinatur tuo ruinam. quare uolo cauere nomine dampni infecti de dampno ipsa contingente cum edificium sit res que spatium cauet licet quod de iure spatium habeat. ut. ff. e. pretor. in iure. uel ita est in nostro. non ue diximus. quod ad istam cautionem agimus. quod prohibitum operis originem vel edium. Ergo culpa domini precessit in edificando ope quare ad cautionem tenetur. unde cum his electionem vel cautionem imponere uel eos possidere. sicut non ue pretore. libellus habes tuus sicut supra diximus. Libellus. Si autem ue [illegible] libellum quod dampnum sit secutum. ita dicens. ego. R. ago contra [illegible] qui cum in promissis nomine dampni infecti. pro edificio tuo ruinoso quod [illegible] erat iuxta edificium meum. edificium illud cecidit et totum edificium meum [illegible]. unde quod predictum dampnum mihi emendet. vel resarciat. ago contra eum. propono actionem ex stipulatu. quod tamen uere [illegible] dicat. l. ff. e. l. pretor. ait. et i. et ii. Si autem probabit quod de eo [illegible] ex primo decreto vel ex secundo. qualiter occupatur libellus. et quo. de. ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. et ibi inuenies.

Ut legatorum vel fideicommissorum nomine caveatur. Rubrica.

Via nil est quod magis hominibus debeatur quam ut suprema voluntatis ubi sit salus [illegible]. quia iterum non redit arbitrium. ut. C. de sacro. s. ec. l. i. et cum legata a testatore relinquuntur. heredes ea prestare noluerunt. legatarii agunt contra heredes. ut pro legatis pure die suo puris. sive conditionalibus. sive in diem relictis. propter illos maxime qui caveant. i. satisdent. et si satisdare noluerunt. mittitur ipsa in possessionem rerum hereditatis. et ad aliquem heredis. ut. q. d. [illegible] ut. ff. ut lega. seu fidei. o. no. ca. l. i. et. l. [illegible] unde adhuc ut ista satisdatio possit peti. et si non prestetur. quod fiat missio opportet quod multa inueniantur. In primis quod relicta sint legata siue in testamento. siue in codicillis. hoc est ab intestato. ut. ff. e. l. postquam. et si dies et. l. et. ult. Secundum. ut hereditas sit adita. aliquin si certum est sit hereditatem non additam. uel repudiatam. uel omissam. et uel necessarios abstinentes. satisdationi non est locus. non sit dubium an sit adita. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. i. et ult. et. l. ii. Illud autem quod primum est hec satisdatio et si heres alias locupletissimus sit preter quam in fisco quam satisdat. si sit heres institutus. et in re publica. si cauet. ut. ff. e. l. i. in principio. et si ad fiscum. et. l. si. quando. et. ult. Tertium ut legatarii non sit licentia a testatore pro legato petendo. tunc enim cessat satisdatio. ut. ff. e. l. i. et non solum. quod enim fuit inuentum istud remedium satisdationis pro legatis siue puris. siue conditionalibus. siue relictis ex die certa. propter conditionalibus siue relictis bonum est quod sit cautum legatario. ut. adueniente conditione. vel die. habeat legatum comprehensum. ideo quod petendo legatum non nullas moras habeat exceptionis iudicii. unde si cautum est cautum est magis securus. licet post istam satisdationem omnis exceptio sit salua heredi. Ideo legatarium agerent ex stipulatione. sicut si agerent pro legato. ut. ff. e. l. hec stipulatio. et. l. et. l. i. et si quis sub conditione. Quartum ut inter in primis legatarius de calumnia quod generale est in omnibus satisdationibus. nam sibi heres dicat hodie constat de fidei commisso. hodie agam audiendus est. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. si is a quo. et. i. ff. e. postquam. et si dies. Quintum ut non sit prohibitus legatarius satisdationem petere. potest enim hec satisdatio a testatore remitti cum facultas sue ultime uoluntatis sit in dubia. licet satisdatio de utendo fruendo arbitrio boni uiri remitti non possit. ut. ff. e. t. l. i. et. l. fere. ff. e. licet. adeo quid quod si postea heredis sit suspecta. et totam substantiam dissipet non potest compelli ad satisdationem. cum sit sibi remissa. immo [illegible]

– satisdatio

ut potest contradicere. ut. ff. e. t. l. ult. et ff. in pos. l. i. in principio. nec est contra. ff. ad trebell. l. imperator. ubi filius agit ad cautionem imponendam contra patrem si pater substantiam dissipet. nam ibi non fuerat satisdatio a testatore remissa. Sextum ut legatarius petat sibi caueri. non enim debet heres offerre. sed petenti moram non facere. ii ff. Satisdatio ista est prestanda legatario. vel suo successori ipsi uel legato. Unde conditionali successori non cauetur quod legata conditionalia ad heredes non transmittuntur. ut. ff. e. l. i. et non solum. et. et si quis sub conditione. et ff. de reg. iur. que legata conditionalia. Item nota quod satisdatio ista semel imponitur. et non sepius nisi noua causa allegetur. puta quod fideiussor decessit. uel in oppinate patrimonium suum amisit. non autem erit ita si recepit egenos fideiussores quod bonum nomen fuerit. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. si is a quo. et ult. et. l. plane. et ff. de fide iusso. l. i. et ff. manda. in fine. Casus adeo est hoc iure quod si legatum relinquitur. ut si legatarius [illegible] rursus habeat. vel quot annis fuerit uiuens habeat. non prestabitur cautio nisi semel. ut. ff. e. l. i. et si quis ita et d. ins. et ff. ii. de leg. fid. o. et si quis. x. aliam. Si autem heres satisdare non uult. mittitur legatarius in possessionem rerum hereditariarum. ut tedio hereditas affectus ueniat satisdaturus. Interim legatarius erit in ulla possessione. licet non possideat cum custodie. et custodiet et fructus ne consumantur ab herede. Unde si heres non uult colere. potest postea legatarius colere et seruare fructus uendendo. si tales erunt quos expediebat pro tempore. et qui seruando seruari non possunt. et prius seruare. non tamen eos diminuet cum uescendo. nisi sit filia. neptis. proneptis. uxor. nec habent aliquid de suo. nisi mittatur filius agendo petitione hereditatis. tunc enim fructibus utitur. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. is cum. et i. et et q. legatorum. et. l. quo legatorum et ff. ex quibus causis. et i. et et in possessione fideicommissi. et ult. et ff. de acquirenda possessione. l. i. possessio. et ult. et ff. quorum legatorum. l. i. Missio tamen ista impedit multis de causis siue est sit in possessione. si uxor sit pregnans. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. cum uenter. Item impendit si calumnie causa petatur. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. si is a quo. Impendit si fuit a testatore remissa cautio. ut supra diximus. Sed illud nota quod si plures mittuntur legatarii in possessionem. licet unus prior. alter posterior. nullus erit potior altero si omnes equales habebunt. hoc uerum est si sunt eiusdem utilitatis aliquin secus. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. is cum. et qui prior et ff. de peculio. [illegible] et C. qui potiores in pignore habeantur. l. ii. et. l. iii. et C. de bonis auc. iudi. possessionem. l. i. Pro contra Sed illud queritur quare sunt ex legatariis [illegible] in possessione. sibi possidet non alius. unus autem de creditoribus si mittuntur prodest omnibus. ut. ff. ut in possessione legatorum. l. is cum. et si plures. et C. de bonis auct. iudi. possessionem. l. ult. [illegible] de missio creditoris uni prodest ceteris quod certant de dampno euitando. legatarii de lucro captando. ar. si. C. de iure deliberandi. scimus. et licentia. et C. de codicillis. l. ult. Sed hoc non tollitur. nam et hii qui mittuntur in possessionem ex causa dampni infecti mittuntur ex causa dampni euitandi. et tamen missio uni non prodest ceteris. ut. ff. de dampno infecto. si finita. et Sed si plures. Unde si aliud est in creditoribus non est mirum. In eo enim dampni infecti est quod imputetur negligentie illius qui potuit quod sibi caueret et non fecit uidendo domum ruinosam. quod creditoribus alius imputari non potest. Po. Ac. Hinc autem satisdatione petenda actor faciat tales positiones. Ego dico quod talis in testamento suo uel codicillis mihi rem talem legauit. Item ipse instituit te heredem et tu adiuisti hereditatem illius. Item modo in primis ante mihi satisdari peto. Item ego sum paratus iurare quod animo calumnie non peto. Item quod testator sine aliqua prohibitione precepit mihi legata prestari. Po. Reus. Reus faciat tales positiones. Ego dico quod talis fuit minor. xiiii. annis. Si hoc confitebitur actor succumbet quia sic non potuit testari. ut. inst. de test. et C. qui. pro non est ne. l. i. Item talis heredem tamen instituit. Item ab intestato decessit sine testamento et codicillis. Item hereditas fuit obmissa vel repudiata ex testamento et adita fuit ab intestato. Si confitebitur actor succumbet quia ea que in testamento relinquuntur tamen dominum ualent si ex testamento adeatur hereditas. ut. C. de fidei co. cum quis. Item tu incepisti ante petere legatum. Item petii ut iurares de calumpnia et tu recusasti. Si hoc confitebitur actor succumbet. ut. C. de iure iuran.

pp aliud l. ii. ¶ Item testator prohibuit satisdari. libell.
li bellus autem ita concipietur. Vobis domine h. c. e. R. dicit quod cum sic
institutus heres in testamento talis et in rem talis acrescere sit legata
et hereditatem adierit advenit et michi satisdare noluit. peto
ut in satisdatione de illa re legata premanda. ad hec propono officium iudi
cis. vel hec peto michi fieri per officium vestrum domine iudex. quod ita recte con
cipiatur libellus dicitur l. ff. e. t. l. i. et l. . . . libellus et
quando legatum relictum est pure. nec ab addita hereditate dominium
transit in legatarium. ut ff. de furt. actio. et ff. quem ad mo
dum de usufr. amitt. l. si praeter. § ii. quare ergo non petit lega
tum sibi dari vel per actionem ex testamento vel certi condictionem quare non
avocat per rei vend. vel hypothecaria. ut C. com. de leg. l. i. et ff. si
certum pe. l. cum condictio. in prin. et ff. ii. de lega. cum filius. § va
rus. Ratio. lex assignat rationem quod nullas moras habet exceptio
iudicii. et ideo quod lites prorogantur ideo utile est quod satisdatio i
terponatur. nec habet locum aliqua exceptio nisi esset purum i
veniendi, plane. quod dicitur hodie constat hodie agamus. ut ff. e.
si is a quo. Item eventus litis dubius est et incertus. ut ff.
de periculo quod de tenet. ¶ Si autem legatum fuit sub conditione re
lictum retineas omnia conditionis. cum talis michi rem talem sub condi
tione reliquid et satisdationem petii et noluit michi satisdare. peto
quod satisdet michi ut adveniente conditione michi debeat legatum
prestare et hec peto michi fieri per vestrum officium domine iudex. quod recte con
cipiatur dicitur. l. ff. e. l. i. Oppositio. Sed opponitur. non videtur quod libellus
iste possit sic concipi ante enim conditionis eventum nullus
transfigit creditor nec ullum ius habet. sive quantum de conditiona
li legato sive de conditionali stipulatione. nisi quod hic plus est in stipu
latione quam illam stip. transmittitur ad heredes. et in legato condi
tionali non. ut inst. de v. obli. et ff. de reg. iur. quod legata condi
tionalia. R. non est creditor ut patet. ut. ff. si certum pe. l.
cum condictio. § ii. et ff. quando dies ususf. le. ce. l. i. in fi. et ff. de
v. sig. cede. creditor est quantum ad hoc ut petat sibi satis. .
ut ff. de act. et ob. l. is cui. et ff. de v. sig. l. creditores. et ff.
de iudic. l. in omnibus bone fidei.

via in titulo superiori de dap. De primo et secundo decreto. Rubrica.
infec. et i. prima parte. initio sicut est de primo decreto et c. quod si
noluit cavere missio sit in primis ex primo decreto. et postea si
adhuc in contumacia perseveret fit missio ex secundo. ut ff. de
dampno. infec. l. pretoris officium. et l. pretor. et l. si finita. § iul.
et ff. ut lega. vel fidei. no. ca. l. i. et ff. ut in pos. lega.
l. i. et C. e. t. l. certa forma et ideo videamus in quibus acti
onibus vel primum vel secundum decretum debeat interponi et a quo.
quid et quod est primum decretum et quid operetur secundum et qua actione
utitur. secundum decretum vel et primum petatur interponi R. ad
ti voluerint notare quod numquam interponatur secundum decretum nisi
in causa dampni infecti quod in ea tamen actione dicatur se invent
re. in aliis non est cautum. si enim legis latori placuisset inter
poni iussisset secundum decretum. ar. C. de caducis toll. l. unica.
circa finem. et inducitur talem errorem ut missus in possessionem
in personalibus primum de bona declarata. ut C. de bonis auct. iu.
pos. aut. ei qui venit. et e. in corpore aut. de exhered. et intro
nec. v. coll. vel malis ut tedio affectus veniat responsurus
ut C. de iudic. properandum. quod non possidet. ut ff. de acquir. p.
possidendi. § ult. et ff. quorum le. l. i. § quesitum. et ff. uti p.
si duo. § creditores. et ideo non usucapient seu prescribent. cum usu
capio seu prescriptio sine possessione non procedit. unde et audietur dominus et
quandocumque veniat et post annos. xxx. et hoc ita probo. ille qui fuit
missus cum rei servande nichil sibi per illam prescriptionem et possessionem
quesivit. Ego dominus non amisi. quod non videtur amissum quod alteri
acquisitum non est. ut ff. ex quibus cau. ma. in ult. re. l.
denique secundum ius dicimus. nam secundum decretum habet locum in per
sonalibus omnibus actionibus. et hoc ita probo. cum est quod per contuma
ciam citatus non venit primum decretum ut tedio affectus
veniat satisdaturus vel in iudicio responsurus ut supra copi
ose diximus. et in hec omnes consentiunt. quis autem dicatur contumax
dicatur unum. qui respondere tenetur et sive iussu eius citatus tri
bus edictis vel uno peremptorio pro omnibus. per sententiam suam facere contemp
nit. ut ff. de re iudi. l. contumacia. et l. . . . nec est . . . qui

eadem. l. de in prin. quod contumacia litigatoris dampno litis cober
cetur. quod principium legis respicit tempus post litem con. et repnes. et
ita exponimus dampno litis quod condempnatus non appellat. et quod si
obtinuerit expensas in victo non recipit. ut C. de iudic. properandum
et sic iste missus ex isto primo decreto personali pone michi conde
tionem de mutuo vel generali cum condictionem vel exceptio vel alia non possidet.
stabit ita ut umbra toto tempore vite sue stare possit et stabit.
unde medio tempore postquam fuit missus. ibit ad iudicem. domine
adhuc est contumax responde non vult. peto per secundum decretum fieri
possessor. ille iudex te audiet ut statim copiose dicemus quod enim habet
locum in personalibus. l. dicit. ecce agebus noxali actione contra dominum in
nomine servi et sic personali. nulla enim noxalis invenitur realis sed omnes
sunt personales et ex maleficio servi nascuntur. ut ff. de nox. act. l.
i. dominus absens in iudicio non comparuit . . . in pos. eius
servi primo ut tedio affectus veniat responsurus. si postea non venerit
ex secundo decreto assignabitur tibi servus ut fias possessor. ita ut si non
fuit dominus ille qui est absens incipias usucapere. si fuit dominus. fias
dominus incontinenti. ut ff. de nox. act. l. electio. § si absente et
et ff. si ex noxa. cum agatur. l. ii. in fine. stultum enim esset dicere
ut ex secundo decreto illa contingeret. Item que esset maior ratio quare in ca
dampni infecti interponeretur secundum decretum et non in aliis. ratio
nulla reddi possit. ut quod non possunt omnes articuli legum laqueis
comprehendi. ut ff. de leg. et consti. non possunt. ideo bene est ut de
similibus ad similia procedamus. ut ff. e. t. l. nam. Item modica esset
utilitas sui decreti secundum inveniens sic equaliter par esset unum in
esse conditum nisi effectum constitutum et illi qui unum defenderent. ut
inst. ff. de ori. . . . l. ii. § deinde. et par esset aquam habere
imputo nisi aurem tollitum hiemis. In omnibus ergo personalibus habet locum
secundum decretum preter quam in conditionalibus non licet primum decre
tum locum habeat. scilicet ut mittaris ut in possessione si ille non vult ca
vere. ut dictum est. et dicitur. l. ff. de act. et ob. is cui. secundum tamen
inveniente non puto quod nichil est quod debeat sed tamen spes debitum
in . . . conditionalibus stipulationibus . . . ut inst.
de v. ob. § si sub conditione. Item non ne multotiens in personalibus
res per iudicem dantur insolutum. ut ff. de publiciana. l. si
ea lie in fine. et l. vel solvendi et l. vel exec. et l. Item quod non habent
fieri ex secundo decreto sed ex primo. stultus enim esset iudex qui ex primo decreto
daret insolutum. licet quidam dicant. quod in aliis personalibus
statim iudex ex primo decreto faciat actorem possessorem vel dominum quod satis
stultum reputo sicut supra dixi. ¶ Nunc videamus quid inter
ponatur primum decretum et quid operetur. et supra dicemus de secundo.
¶ Sciendum est quod primum decretum interponitur propter contumaci
am alicuius. ecce aliquis citatur in venit contumax. ut supra dixi.
non vult respondere vel non vult satisdare vel cavere. mittitur actor in pos
sessionem cum rei servande ut ille tedio affectus veniat responsurus
vel satisdaturus. ut ff. ut in pos. leg. is cui. § i. et ff. ex quibus
cau. in pos. ea. l. i. ii. et iiii. et supra dictum est et sic nota quod ista primo quod da
tur cum rei servande dicitur primum decretum quod primo decernitur per iudicem
et hec est primum quod invenitur ad puniendam contumaciam citati no
lentis in iudicio comparere. et sic respondetur quoddam stultitia
questio. qui querit quid sit primum decretum. Co. Sed illud que
ritur an istud habet locum tamen in personalibus quam in realibus actionibus.
Respon. ita ut C. de iudic. properandum. C. de p. xxx. an. l. si quis
ex . . . § ult. diviso tamen modo. nam missus ex primo decreto non pos
sidet. ut supra dixi. sicut invenitur in personali actione. ceterum sic in reali possessor
sidet. nam reus veniens infra annum recuperat pos. ut C. de p. xx
x. an. si quis ex . . . § ult. si recuperat quod amiserit. Item post annum
nunquam in reali missus fit verus possessor quando post . . . vel qui mit
titur. ut C. . . . actio. l. ii. et C. de iudic. properandum. numquid
ergo annus transferret possessionem. certe non. cum possessio facti sit. licet
aliquando invenitur aliquid a iure. ut ff. ex qui. ca. ma. denique.
sicut fictio transferri non possit. nam in adeunda hereditate iudex non
causa non potuit facere ut possessorem transferret non fuit specialiter ap
prehensa. ut ff. de acquir. p. l. cum heredes. ergo ad illud se
queretur absurdum si diceres missum in reali non possidere quod vel secundum
decretum esset necessarium in realibus quod numquam memini me legisse
vel audivisse sursum usum. vel quod tempus nec modus est tollende vel
inducende obligationis. ut ff. de act. et ob. l. obligationum. § pla
cet vel quod ille qui est missus faciet se priorem. et sic sibi inre diceret

auice. ipi. q ee non pot. ut. ff. de acquir. pos. si ex stipula.
un firmissime credo missum in reali conuentione possidere et
fruct. percipere posse sicut in cred. mis. conuentionali. ut. C. de act.
pig. l. ii. licet hic non teneat de percipiendis ut ille si de percep
tis tamen. si contumax. quia inuitum possessorem recepit. ut. ar. ff. de bonis.
auct. iu. pos. l. i. pretor. et ii. et est presens. nec admitto errorem
quorundam qui dicunt per eum operatur annus tunc alii quando fuit
decretum in personalibus. aliud est diuinare et sic assumo quod in realibus
utiliter primum decretum hoc sim non intueniat nec sit ne
cesse. Queritur aut in personalibus quid operetur primum decre
tum. operatur hoc quod ille qui mittitur erit honerosus domino. uti ex cau
sa contumacie mittitur. et hoc est quod dicit in tedio. afficere innotat re.
sponsurus uel satisdaturus. ut. ff. ut in pos. leg. si cau. si dominus
uenerit in cameram iste in camera. si dominus in cellario. iste in cella
rio et sic persequetur eum ut lepra. non tamen possidet ex primo decreto.
nec dominus esse de ponere dicendus. ut. ff. de damp. infec. si fini
ta. et ult. et ff. de aquir. pos. possideri. et ult. et ff. quorum leg.
l. i. et questionem. Item queritur aliquid prodest sibi talis detentio
licet alii noceat. unde audiendus non est cum nichil sibi prosit nisi
ut officiat. ut. ff. de rei. uin. in fine. imo multum sibi et
prodest quod plerumque compellit illum ut respondeat uel satisdet. Queritur. Item
quero an missus habeat aliquid ius pretorium seu possessorium
si forte primum expelleretur uel non admitteretur. si de pretorio quod
rimus. habet ypothecariam. ut. ff. de act. pigno. l. non est mirum hoc
cum ceteris possessionibus pretorium pigneratio. quare habet ypothecariam. et
ut. C. qui pot. in pi. l. iii. et C. ut in pos. leg. l. si postquam. et
l. qui legato. possessorium habet siue non admittatur siue ado
missus expellatur. ut. ff. ne uis fiat ei qui in posses. missus.
est. l. i. et ff. ut in pos. leg. si cau. et missus. et ff. de damp. infec. l.
dies. et ii. Queritur. Item quod statuit iste in primo missus in personalibus
ex primo decreto et non possidet ut dictum est usque ad. xxx. an. audiatur
dominus. post an. xxx. non. nam cum habeat condictionem ex lege. illa autem te
xxx. annis. ut. C. de ... colla. v. que est in C. de bonis auc. iu. pos. l. f.
et sic edicto personalis ut infra de act. et sic cum quod omnis personalis finitur
usque ad. xxx. an. durat. ut. C. de ... l. ii. nimo ergo
post an. xxx. non auditur nec obstat si opponas. Queritur. quo
modo hic prescriptio cum non possideat. et usucapio seu prescriptio
sine possessione non procedit. ut. ff. de usuc. sine pos. ... in reali
bus hoc locum ... in personalibus currit prescriptio sine possessione. suffi
cit enim si per an. xxx. non petas. hic uero personalis actio competit illi. s.
ex l. condictio. Queritur. Item uel tollitur ius ... ut ... cui
tur possit recuperare illam tenutam si tollatur et offeratur in
personali sicut creditoris. ut. C. de prescript. xxx. an. ... Item
esto quod fuit tenuta ... xxx. an. et dominus non posset expellere et
... offerre ... habet iste post an.
xxx. non ut quod aliquis habet plus iuris nisi quod pro habitur ...
torum et possessorium ut dictum est. ... est quod non habet pl
uries si sibi imputet quare non uult adiudicatur medio tempore et
ex secundo decreto fuisset uere possessor seu dominus constitutus. unde sibi impu
tet. argumentum enim quod quis sua culpa sentit dampnum de se queri debet. ut
ff. de reg. iur. quod quis. Attende ergo quod missus ex primo et
decreto non possidet ut dictum est. nec dominus est dicendus de po
ssessione. licet quidam male intelligentes statuto ... quod ... ex qua
mittitur aliquis in pos. ... expellunt do
minum. sic et ... ex secundo decreto. adeo quod uidi multos et
stultos ut facere ... castri ... possessionem fuit ...
sui aduersarii ... hominum quod errore ... male uellent facere ... quam ... et
reddetur. si nec hoc quod approbo sic dixi quod dominus primus de pos. et
non est dicendus ut dixi. Ideo est hoc ... ut pretor committit
magistratibus municipalibus cognitionem ex primo decreto et dare pos.
non autem committit eis quod datur pos. ex secundo decreto quod illud est mix
ti imperii. ut. ff. de iur. om. iu. l. ult. et ff. ad municipa.
l. ea que. et l. magistratus. cognitio tamen ... ex primo decreto ... con
tumacie ... est ... iuris dictionis commis
sa est magistratibus municipalibus. ut. ff. de damp. infec. l. di
es. et duas. et si forte. et ff. de offi. ei cui manda est iurisdi. l. i.
et l. p. Queritur. Sed illud queritur an missus in personali posset

plenum fructus percipere. et si percipit an possit eis uti. et uidetur
an teneat aliquo iure. Item aut ille mecum hoc uiuens nitt ...
uult colligere fruct. aut negligit ... dominus percipere
fruct. uiso iste qui missus est in pos. ... et non dimi
mittat ... non possint uendi. ... cum di
cam ... legatarii ... idem ... legatarius custodiet ho
rreum ne fructus consumat. et est forte ratio quod in legatis et fi
dei com. uenitur usure et fruct. ... mora. ut ff. ut in pos.
leg. l. si cau. et qui legatorum. et C. de usuris et fruc. leg. et fidei
com. l. i. et ii. Op. Sed opponitur de eo quod habetur. ff. de bonis. auc.
iu. pos. l. pretor ait in pri. et est preterea. nam ibi uidetur quod missus
in pos. percipiat fruct. sic intellige secundum quosdam negligente per
cipere domino. alioquin domino uolente percipere missus in pos. non
percipit. domino tamen negligente ideo percipit quod omnis custodia ad eum
pertinet. et non tenetur de dolo et lata culpa. licet creditor conuentionalis
possideat et fruct. percipiat. et tenetur de dolo lata et leui. ut. C.
de act. pig. l. i. et ff. pig. cum et sortis nomine. et ff. de aquir. pos.
l. qui pignoris. et l. res pigno. et C. de pign. pigno. l. i. et ii. fruct.
autem non diminuet causa uestendi non sit filia. uxor nepos
pronepos nec de suo habent. ut. ff. ut in pos. lega. l. que legatorum.
et pre quam ipetrauerit heredtatis. ut. ff. ex quibus ca. in pos. ea.
l. fidem. et ult. alii uero si fruct. percipit tenetur restituere pa
tienti infactum. ut. ff. de bonis auc. iu. pos. l. pretor ait in pri.
Et caluis autem non missa in pos. lucretur fructus similiter uent
uentris nomine nisi per calup. fuit missa. ut. ff. si mulier
uen. nomine. l. i. et ii. et ff. de uentre in pos. mit. l. i. Sic breuiter
comprehendam primum decretum interponitur quotiens quis uocatus
non respondit nec defendit sui in actione. in rem siue in personam
sui et cautiones postulentur. ut pro dampno infecto et legatis et fi
dei com. uel ult. hoc satisdare. ut. ff. ex quibus ca. in pos. ea.
l. ii. iii. et C. de p. xxx. an. siquis ept. et ult. et ff. de damp.
infec. dies cautioni. et ff. ut in pos. leg. si cau. et a magistratu et
municipali interponitur. ut. ff. de damp. infec. et l. dies. et du
as. missus non possidet. ut. ff. de aquir. pos. l. possideri. et ult.
Videamus ergo de secundo decreto. et in primis a quo interpona
tur. interponitur solum decretum a maiore iudice. a pretore a p
side prouincie. a iustitiario. uel magistro camerario. ab illo
qui habet merum uel mixtum imperium. ut. C. de iur. om. iu. l. iii.
here. et ff. ad municipa. l. ea que. et ff. de damp. infec. l. dies cau
tioni. et si forte. est enim res ista mixti imperii quod cognitio
habet refutata ... de leuiori non pot. ut. ff. de offi. pro. l. ii. que
quam. et ff. de reg. iur. ... in personali
... Quando interponatur ...
cum apparet contumacia nolentis respondere uel cauere. ut. ff.
de damp. infec. l. dies. et si forte. ... tempus ...
... legibus non inuenimus. relinquitur ergo arbitrio iudici
tis. ut. ff. de iure. de li. l. i. et ult. Queritur. Sed quod est iudican
tis arbitrium. ... secundum qualitatem personarum et quantitatem
patrimonii. ut. ar. ff. de re iudi. l. ii. et ff. de iudic. l. non
quam lex autem dat aliquod spacium si non diffinit. ut. ff. de damp.
infec. si finita. et non autem quod magis intelligitur ... possit ... ex p
mi pot. ut. ff. de solut. ... et ff. rem rata ... l. ...
tantum. ... uel dicas quod datur post annum. ut. ar. C. de pre. et
xxx. an. siquis ept. et ult. uel post biennium. ut. C. de
iur. do. in pr. l. ult. ... dic ... de eo ... in
C. de bonis auc. iu. pos. l. cum proponas. ... uel de tpi ...
... ut C. de ... l. ii. uel duorum. ut. ff. de
re iudi. l. de diuidendis. et ff. de iudic. si ... uel x. dierum.
ut. ff. de ... l. ... uel post quinquennium. ut
ff. de ... l. i. uel post biennium. ut ff. ... l. quero si
post triennium. ut. C. de iur. ... l. ii. Sed omnia ista ...
... non placent sed ... ut committatur arbitrio
iudicantis. Queritur. Sed quid si aliquis pauper est. lex enim
exhonorat ... ut. ff. de colli. ... l. i. et cum duob.
... uidetur quod ... contumacia ... satis
dare non posset. et is uidetur contumax qui pot aliquid fa
cere et non facit. ceterum qui facere non ... contumax non uidetur. ut. ff.
de re. iudi. contumacia. numquid ergo ... isto ...

sm decretum. reg. ita uim paupertas excusat aliquem a satis datione c.q. n. punit. Qo Quid aut si uacat dicat n. satis do c ita e uere cotumax certe n. expectabo aliud tpe ad mittendo neda sm decretu. cum i certus n incertus locus e cotumis. ut ff de v. ob. cotumus. c in aut. d resti. rea que pit. coll. iiij. ¶ It istud sm decretum interponit cu cognita. ut ff. d dap. infec. l. dies. c si forte. c hec gnalr ubicumq decretu exigit q de sideret cause cogtio. ut ff. d lib. exo. l. iii. c pir. c ff. d re iudi. l. d uno quaq. c quid dicitur in cause cognite ut i spiciat iudex an absens sit absens ca rei publice. nam si allegabit iudici ipius absentia c probabitur. n deb iudex p cedere ad sm decretum. si pcedit. datur restitutio. ut ff. d dap. infec. l. si finita. c si forte. c l. cor. c ff. ex quib ca. an l. ab hostib. c sed et si capti. Qo. op Sed opponit. C. d resti. milit. l. ignorare. nam illor qui rei publice ca absunt bona possi dentur si n defendantur. Resp. uim e qn non fuit allegata i psius absentia. tunc bona possidentur ex quo n defenditur. alle gata tn ei absentia n compellitur se defendere. ut. ff. ex q. ca. maio. in. i. l. i. Qo. op. Sed obicitur. n allegata ipius ab sentia fit missio in possessionem. ex ec sic ut dictum e. s ex ista missione obtinetur preorium pignus ut dictu e. s. ex cetali missione n obtinetur pignus. ut ff. d priuil. cedi. l. eum qui. reg. n. contrahitur pignus tale quale in rebus alior. s. q possit pcedi ad uenditionem p l. C. d iure do. impe. l. ult. pignus tn cotrahitur sicut dictum e. ¶ Item ita demum interponitur istud sm decretum si perseueret dns in cotu macia. si n uult uendere uel cauere. ut dictu e. c interponit u lo c factio. p uuntiabit enim iudex interpon qi se pont re i ipa. i. induceret in pos. realr. vn ideo dicit. iubere cauere op. c in pos. mitte. poti est inpn quam uiuis dictois. ut. ff. d uir. di. o. iii. l. iubere. c si n admitteretur. puatur eum i duceret. ut. ff. ut in pos. lega. c sed si c in missos. Sed c actionem in factum hab aduersus eum q n admittit eu. ut. ff. d dap. infec. dapni. c plr. Qo Sed illud queritur an utraq parte psente debeat interponi sm decretum. q di negauerunt. alii admittunt q sic. nam ubicumq desideratur cause cognitio deb fieri utraq parte psente. ut. ff. d re iudi. d uno quaq. c ar. ff. d mano. peru. c ca. c ff. de adopt. l. nam. c c. sunt se absn. absti. aut. tali si os. c ... nebit eum si uult cauere. c si respondent uolo. cessa bit sm decretum. Si aut dixit nolo. q cotumacia est i psentia. ut. C. ubi de crimine. agi op. auth. q. in prouincia. c ff. d re iudi. cotumacia. tc interpon sm decretum. c sic utra q parte psente interponit. q uer sit facienda admonitio. dic l. C. d iudic. aut. in leus. c d iudic. c post edictu. Qo Sed illd querit si post sm decretum uelit dicere dns q illi n fuit ca uendum. reg. n audit. q c si sit peremptoria post sm decretu n potuit apponi qi nec post sniam. ut. C. sniam rescim. n pos. peremtoriam. n minores cent uel absentes ca rei. pu. r p ambitionem sit interpositum decretum. ar. ff. d iudic. si pre tor. c ff. d hig. qui sub tu. uel cu. sunt. l. magis. c plr. c ff. d dap. infec. si finita. c si forte. ¶ Ite querit quo in re petatur sm decretum interponi. c uir q p actionem in factum ut. ff. d dap. infec. inquilino. c q n est expssum d noie actionis. ut. ff. d p. v. quotiens. Sed melius e ut offo iudic petatur sm decretu interponi. c q dicit l. illa inquilino. actio. i. ius quo cautio petit. c sic ff. d act. c ob. l. obligonis ubi. c ar. S. d successorio. edicto. l. i. c decretal. Qo Que ritur infini que sit effect si decreti. reg. maxim. na sic co man meul byuis fit missio iste missus in cotinenti fit dns. si n est dns. fit pos iste qui mittit inpos. c punit sibi usuca piendi codicio. ut. ff. si ex noxa. ca agatur. l. ii. c ff. d no ra. electio. c ult. c ff. d dap. infec. si finita. c iul. c c de uectigalib. Qo. Sed illud querit ad quid usucapio i sit necessaria. pp dnm non ur necessaria q ipe post sm decretum n ur audiendus cum sit modo i cotumacia duplicata. fuit

eni in pa cotumacia rone pmi decreti. c sic in psa qn sm dctum fuit interpositum. vn modo n audit. ut. ar. C. quo c qn iudex. aut. qui semel. infini. c C. aduers. l. antiquo. c aut. sin. aute. ¶ It illo ergo. non ne qn dns fuit ille in aui pos. missus e miss in cotinenti fit dns ut dictum e. c sic nuquam uendicabit i cum iam amisit dnium. multo ergo min uendicabit iste. ille qui n e dns. palus n ur necessaria usucapio. nam si erat i debitor qui habebat ius in re. ypothecaria non tn ur usucapione tol leta usucapione. ut. C. d pigno. usucapione. reg. ideo necessaria e usucapio pp illos qui hnt ius in re. sicut in suo redempto ab hostib qui licet fiat redemptus tn usucapio e necessaria ut ex cludantur os hntes ius in re. ut. ff. d cap. c post. li. reu. l. in libello. c si quis suum. nec obstat si opponis. ypothecaria n tol litur usucapione. reg. uim e breui. puta triennii at longa tolli tur. ut. C. si aduersus creditorem. l. ii. nom enim tn usucapio nis pmiscue ponit multociens.

Incipit tractatus ciuilium actionum.

Tractatus nri ppositi nauiculam cohibentes preoriar omnium interdictor c edictor omnium q in ipa preoria sit. vt. inst. d int. dictis. portu tras fluuminis nc necesse e q ad portu ciuilium nauigemus que cum intrauissemus ibi remos colligemus c ordo ibi an choras collocantes nec ibum admodo uagabundi. nec min si sunt po pmisse preorie c sicut eas dns Jo. dne sub ipius dex tro latere collocauit. hec n rone dignitatis csiderata q dignioires sunt preorie quam ciuiles. s q min plures deb buerit sub dextro latere tamquam sub fortiori merito collo cari. ideo enim sunt po pmisse q ca ius preorium sit uiua i uox iuris ciuil. ut. ff. d iustitia c iure. l. nam c ipm. ideo tn quam preco precedere dnm po preorie pcesserunt. Est c a lia ro q cum preorie sint ciuilium actionum predecessores. ut. C. d uete iure enu. l. tanta. in sa colup. sit c eorum ministre u in struct c sit. digestor. ce in rei pu. c hec aut. c consuetudo e q in yeme maxime pcedant scutiferi c postea dni sub sequentur. Jo d ciuilib. tractat d digonibi uideamus. vn q dns Jo. in albore actonum po tractauit d rei uindicatione cum uenit ad tractatu ciuilium. ideo d rei uendicatione uideamus q c ipa ciuil e. ut. ff. d rei. uin. l. i. Si rem aliquam aliquis tenet seu possidet c eam dicis tuam esse poteris eam uendicare. Ra (d rei. uindicatione.

Si aliquis rem aliquam possideat cui rei dicis ad te ptinere dnium c eam ius a te uindicare. rei uendicatione cam intentionis ut. ff. d rei. uen. l. i. c l. in re. c inst. d act. c rei uec actio ad hoc ut operatur tor sit tibi necessaria sin laqueatur d ducta q datur d possidentem uel tenente. sin d utili q datur c illum qui dolo desiit possidere q c ipa ciuil e. sicut. j. dicemus. sin pmus q ul le qui intendit oportet q sit dns d iure gentium uel ciuili. d iure gentium p tractationem. c p alios multos c diuisos modos qui no minantur p totum titulum. ff. d aquir. r. do. c d simili in. l. illa adeo. c inst. d re p diui. de iure ciuili ut p usucapionem trien nii sm. dnm. Jo. c dnm meum. f. c. c p. x. uel. xx. ut. ff. ex t. l. inuen. p dno. Jo. inducitur q p pscriptionem dnium n. acqui r. s exceptio. ut. C. d p. x. uel. xx. an. l. sup except. vn diffinit pscriptio e exceptio causam sumes ex tpe. p usuc. acquirit dnium q usucapio e acquisitio dnii p continuationem possdis tpis le ge diffiniti. vt. ff. d usuc. l. iii. c C. d pact. inde tibi. pro c. inducuntur leges. C. d fuit. l. sup fundum. c etia diffi nito usuc. que f. c traditur cois e tam usucapionis breuis q longe. Justinian enim nich aliud inmutauit n q te pora plongauit q res mobil usucapiebatur anno res imo

bilis bienio. statuit postea ut res mobil' triennio. res imobil'
x. ul' xx. annis. ut. insti. de usuc. in pn. et C. de usuc. transfor. l.
unica. nec obstat q prescriptio uocat exceptio in l. illa sup legi-
q et usucapio uocat exceptio. ut. C. de iure dot. l. in reb. § ois 1
aut. dns. R. sequit etiam. m. et in hac sntia ego sum. ¶ It
si de iure gentium uult se dice dnm. cu oes contract' qui oes 9tus
de iure gentiu sunt inducti exceptis quib; da. s. contu epitteo
tico. et littera obligatione nunquam enim de his duob; inuenies
tractatu in ff. n in C. et in ff. ff. ut. ff. de iusti. et iure. l.
ex hac iure. et insti. de iure na. gen. et ci. licet actiones sint de iure
ciuili. ut. ff. de ori. iuris. l. ii. in fin. i. colupne. Si ex contu em-
tionis oportet q ista inueniat. s. q 9tus procedit. ¶ Secdm
q pcium numeret. ul' al'. satisfaciat uenditori. l' fides sit i
habita emptori de precio. ¶ Tercium ut res sit tradita.
¶ Quartu q uenditor fuit dns. sic hec planit. C. de plur.
cum res. ff. de pignoribus. l. si supra. et l. q que n dum sunt. §
q dicat. ¶ Quare aut ista 9tor desiderantur n sin ca i
contu enim 9tus n procedat secuta traditio dnii n transferet. ii
ff. de acquir. r. do. l. nunquam nuda. sic et al'. nuda res n fac
aliq debitorem. ut. ff. de ... nuda. Secdm q pcium nume-
tur l' fides hr ul' al' satisfaciat. ideo requirit qi al' dnm
n transit ... ut. ff. de tributoria. l. pcuntoris. § Si sed
di. et ff. de contrahen. empt. q uendidi. ¶ Terciu ut res trada
t. id q sine traditione dnium n transfertur. nisi incasib; ubi i
sin traditione transit dnium ... ut. C. de pactis. in dicto
nibi. C. de hr. ul' act. ue. l. qui hereditate. et ff. de rei. ue. si ager.
in casib; enim spualib; tu incasib; q et malus dnium sin p.
quirit. seu sin traditione ut in lege commissoria. et in pacto adiectio
nis indiem. ut. ff. de rei uen. l. ... si quis. hac. l. et ff. de in
diem adiec. l. ii. aut. et ... ff. de lege com. l. si fund. Fr in so
cietate oium bonor; oes res corporales incontinenti coicant sin tradi
tione. exceptis his que in noib; 9sistunt. ut. ff. pro socio. l. i. ii.
et iij. ¶ Id in dominice pretentione usufr. ut. C. de donat. l. qs
quis. Ide et si 9stituo me rem tuo noie possidere qua tamen ul'
uendidi. ut. ff. de rei. uin. l. quedam mulier. et ff. de acquir. p.
l. q in eo. ¶ Idem et si ostendo fundum ... pin e ac
si pedem finib; intulisse. ut. ff. de acquir. pos. l. q in eo i
§ si uendicaui. ¶ Idem et si ostendo t rem qua uendo que p
magnitudine sua se moue n pot. Idem et si trado claues co
nun cella ur fca traditio oium in ea. ut. ff. de acquir.
p. l. i. § pult. et l. quarundam. et ff. de contrahen. empt. l. clauib; . Si
in his oib; licet n inueniat traditio. inuenit tn qi tra
... ita glosat nri doctores. traditionib; l' qi dnia rer
transferuntur. In alijs et dnium acquirit sine traditione ut
in legato cu dnium ... ab adita hereditate transit dnii
in legatarium. ut. ff. de furtis. actio. et ff. ii. de leg. legatum.
et de publicanis. l. i. in eo legatario ignorante quirit. ut. ff.
q ad. f. a. l. si patrem. § si pater fundu. et ff. de testamentis. fili. §
ult. ¶ In contu habito cum ecca. ut. C. de sacro. s. ec. l. in
t diuinu. Item in oib; rebus q ius tribuit q concessis cita
bitis incontinenti dnium quirit. ut. ff. de bo. p. l. i. et l. in.
§ bon. Item in hereditate adita. ut. ff. de acquir. pos. cum
heres. Item i restitu. trebellianica. ut. ff. ad trebell. fac
ta. Sufficit ergo ad translationem dnii sola traditio et si po
uacua n tradat. ut. ff. de fundo. dom. si fundus q tra. § q
uere potest ibi casus. nec obstat q di. C. de plur. cu res. qr
dr q debz tradi uacua. uerbum illud uacua. recitatiue
ponitur et non aptatiue. sic al'. C. de distrac. pig. l. qui pdiu.
q sufficiat sola traditio. dicit. l. ff. de act. empt. l. ex
empto. in pn. l' aliter possessio debz tradi uacua aucdtore qua
tum ad hoc ut liberetur ab actione ex empto. ut. ff. de act. empt. l. ro.
in pn. ¶ Quartum ideo desiderat. s. q uenditor sit dns qr
sin est dns dnium q n hr transferre n possz. nemo enim i
plus iuris ad alium transfert qua ipse hr. ut. ff. de acquir.

r. do. l. non e nouu. et ff. de offo p. l. observare. § ult. ...
nec e locus oppositioni de credite ut cu no hat dnii
q transferunt. ut. l. pdicta. n e nouum. et insti. quib; ali. n
licet. Ideo n est uim q ipse non transfero si debitor pcium si
cut premissum. ut. ff. de dui. te. prescrip. l. de accessionib;. § i
ult. ¶ ... dictum e ... contu emptionis de quatuor plano. s.
q uenditor fuit dns ad credendum utrum si agat contu tantum. et
terum si conuenditorem tm tria plane sufficit. et hec notauit
dns. Jo. ar. ff. de rei. uen. si aticio et malus aut contrib; ex qb
transferunt dnia ut dotis permutationis donationis inuenire in
ueniente. Sz longu esset illos contus prosequi. unde aduocatus
sit cautus et uideat illum contum ex quo uult dice clientulum
suum dnm et illum prosequatur. ad min enim in oib; contrib;
oportet q ista duo inueniat. s. q contus precedit et q tradi
tio sequat. prosequi et oes causas ex quib; sine contu acquirit
dnium de iure gentium prolixum esset. licet ille cae ad rei. ue.
ptineant. unde et aduocatus sit cautus ut uideat cam illam
et consider ex qua uult dice clientulu suu ee dnm. uerii uite
specificationis ul' ... tionis ul' ex alio et cam illam prosequa
tur. quas causas inuenies. ff. de acquir. r. do. fere per totu
et sptaliter in. l. illa adeo. et insti. de rer. diuisione. ¶ Sunt et
alia necessaria ad hoc ut rei uin. competat de quacumq re loqmur.
siue ex contu. siue ex alijs causis de iure gentium res illa debeat
uendicari. Est enim necessarium. s. q res illa q debet uendicari i
sit corporal'. incorporal' enim n uendicantur. qr cum ... possideat i
nec possideri possit. ergo n pot uendicari cum po subiaceat ad
uersarium actioni tenem. ut. ff. de acquir. r. do. fruius. § incorpo
les. et C. de alii. iu. mu. ca. f. l. unica. et ff. de rei. uin. l. ia. § p
hoc. Oppo. Sz opponit. nam n ur hec ro sufficiens. n pot pos
sidi. g non pot uendicari. q tm pro. lex dicit ptem incertam no
posse possideri. ut. ff. de acquir. pos. l. pos. § incertus. Sz ps incer
ta uendicatur. ut. ff. de rei. uin. que de tota. § incerte. et ff. com.
di. l. et si n oes. § i. et ff. de rei. uin. cancellus. in fin. et ff. si pars
hr. pe. l. i. in fin. ... n obstat his que dicta sunt. nam uer
e q incerta pars uendicatur in casib; ppter rones que i legib; ill' i
redduntur et subaudi quantu ad hec ut recipiat libellus. in
processu ... cae et in ipa sntia deb; fieri certum. ut insti. de act. §
curare. et C. de sen. que sin certa quantitate pfe. n tn sequit.
q incerta portio possideatur. et e hic sophistica facidens. na
incerta res uendicatur. i. incerta substantia. qr n possum ee cer
quantum uendicet. non tn sequitur q res incerta possideat
licet posso subiciat aduersarium actioni tene. sic uides inter
simul. h statuae artificial'. i. meo q e statua n meo q er.
Secdm q res illa sit singularis l' uniuersitas facti n que iu
ris sit. ubi gra. hereditas cum ipse iura et actiones contineat ut
dictum est uim qr e succesio in uniuersum ius q de fuit huit. ut.
ff. de de. sig. hereditas. et alibi hereditas sin ullo corpore pse iu
ris intellectum hr. ut. ff. de pet. hr. hereditas. ¶ Id bonor i
possessionis que ius continer. ut. ff. de bon. poss. l. iij. § bon. et l. i.
¶ Item peculium in quo sunt iura. ut. ff. de peculio i
l. quam tu hereditas. § in peculio. et § si quid sumi. et tunc actiones
que sunt i peculio i ... bit. res aut corporales uendicab.
actio si sit uniuersitas fci sicut grex equitium. ista tal'.
uniuersitas uendicat. ut. ff. de rei. uin. l. i. § p hac. et l. ue
dicatio. nec admitto quorundam errore qui noluert notare
q quecumq res uendicari pot illa non possit peti p petitionem i
hereditatis. ¶ Veniunt e res ppe testatoris. et adducit t
ar. ff. de pet. hr. q non tm. § q p emptore. Sz male dicit.
certum e q in petitione hereditatis ueniunt e res ppe testatoris
licet et alie ueniant ut pignorate ... deposite. ii
ff. de pet. hr. l. Id uidendum. § ult. et l. et in tm. et l. Item
ueniunt ppe res singulares pet. hr. aduocant. ut. ff. de pet.
hr. l. reale. et l. licet minima. Quid si res illa fuit ppa
testatoris. nichominus uenit i petitionem hereditatis ...

uendicatur cum habet ab adita hereditate sit factus dominus. ut ff. de acquir. pos. cum heredes. nec obstat lex contra. C. quod pro emptore. quia ita intelligo illud uerum esse si heredes ipse usucapionem uendicare potest ipse quamquam potuit detinere. ideo non habet periculum hereditatis. etiam si defunctus potuisset uendicare. nichilominus heres conuendicabit et aget petitione hereditatis. ut contradicit l. ff. de peti. her. l. quod si in diem. §. sed si neganti conuisi ita intelligeres mala esset ratio que assignatur in predicto. C. quod pro emptore. quia uendicari potest. ideo non potest peti petitione hereditatis. nisi ut dictum est. ¶ Tertium ut res illa mobilis uel immobilis sit que debeat uendicari sit talis que possit esse in commercio nostro. non ergo sacra non religiosa. ut ff. de rei uen. l. interdum. § locum. et l. que religiosis. nisi in casu in quo uendicatio datur. puta pro plato. ut C. de sacro. s. ec. l. sancimus. ¶ Quartum exigitur ut aduersarius possideat seu teneat. uel dolo desierit possidere. ut C. de ali. iudi. mu. ca. fa. l. unica. et ff. de rei uin. officium. et l. fin. aut. et ff. de noxal. l. electio. Si enim dolo desiit possidere. conuenitur potest rei. uen. directa. uel utili [illegible] quia ubi deficiunt si ficta locum habet. ut ar. ff. de iur. do. o. in. siquis idem et ff. siquadru. pau. fe. di cat. l. plt. ¶ Sed an utilis erit pretoria. an ciuilis. dicunt quidam pretoriam. ut ff. de noxa. l. electio. Item sic ex pluribus §§ quem. Sed dominus meus dicit eam ciuilem ut notat in per summe de rei. uen. nec obstat lex illa electio. §. ii. quia quod ibi uocatur pretoria subaudi extensiue non autem inuentiue. sic et alia de petitione hereditatis que dicitur pretoria pro approbatione. ut ff. si pars her. pet. l. i. et de act. neg. g. ut ff. de neg. g. atque pro. et ff. de act. commodati. ut ff. commodi. l. i. que omnes ciuiles sunt. nam et alia acceptilatio que est inducta per l. xii. tab. dicitur iuris gentium per approbationem. ut ff. de accept. l. an utilis. § ult. Questio. Sed illud queritur. aliquis ab initio possidebat et sic egi contra eum actione directa. s. rei uen. dicitur. lite contestata dolo desiit possidere an sit condempnandus uel absoluendus. ideo quero quia ut dictum est dolo desiit possidere conuenitur utili. uidetur quod sit condempnandus. cum et quod dolo malo possidere. ut ff. ex fin. aut. sic ergo si possideret condempnaretur. ita et si dolo desiit possidere. ut ff. de noxa. electio. § ii. Item si non condempnaretur sed absolueretur iam esset in potestate cuiuslibet eludere iudicium quod iura noluerunt. ut ff. de arbitris. l. si rem quam. Item stulti essent quilibet conuenti qui post litem contestatam dolo non alienarent. Item melioris conditionis essent stulti quam periti quod iura noluerunt. ut ff. quod ui aut clam. l. prius. Item esset melioris conditionis male fidei quam bone fidei quod esset absurdum. ut ff. de nox. l. absurdum. non solum. Item i. an titulus de litigiosis non haberet locum pro quod rei litigiose prohibetur alienatio. ut C. de litigi. l. i. et ii. et l. ult. Contra uidetur quod sit absoluendus. cum et quod ipso conueniebatur directa rei. uen. quia possidebat non autem quia dolo desiit possidere conuenitur utili. pro ciuilis secundum quosdam. sed pretoria licet secundum nos sit utraque ciuilis conditione pretoria extensiue. ut s. dictum est. ¶ Item si fieri condempnatio non possit non super pretoria actione non. cum non possideat. super hac utili rei uen. non possit condempnatio fieri quia super hac non fuit libellus datus et nec litis contestatio facta. super quo ergo datur sententia diffinitiua super eo quod non fuit in iudicium deductum quod esse non potest. cum post litem contestatam contingit. ideoque alia interpellatione opus est. ut ff. de iudic. l. non potest. Contra. Illum qui dolo desiit possidere condempnandum puto. et forte possit dici in ista utili rei uen. nec mirum si qua fuit directa actio fiat utilis ratione delicti illius. s. doli cum et alia inuentio quod propter factum alterius actio mea mutatur. nam et noxalis fit directa facto manumissionis et directa fit noxalis libero facto. ut inst. de nox. et ff. de penis. l. ii. Sed ut uerius dicam hec actio non mutatur sed quamlitas in noxali et directa. u. ff. de nox. in delictis. § si decimo.

unde dico quod non condempnatur in utili sed condempnabitur in directa proposita. et ubi condempnationis erunt talia. s. quia ipso faciet actor rem illam iurare. et sic quantitate taxata in certa quantitate condempnabitur. ut ff. de rei. uen. qui restituere. et quod dicit l. ff. e. l. fin. aut. § sed et si is quod qui dolo desiit possidere quod teneatur ac si possideret. et quod teneatur utili. ut dicit l. ff. de nox. l. electio. locum habet ante litem. aliquando obtinet post litem contestatam. que supra dicta sunt. obstat dicit lex illa fin. aut. § sed et si is. Questio. Queritur solum an sit sola detentio. Item sola possessio sub iecit aduersarium actioni in rem. ut C. de al. iu. mu. ca. f. l. unica. et ff. de rei. uin. officium. an id sit si aliquis ciuiliter possideat quod rei. uen. teneat. puta quando aliquis solo animo possideat et admittit dominus meus quod sic. ut notauit in summa de rei uen. nam si sola detentio subiecit. ergo multo fortius ciuilis. Et si tu obicias. non uidetur hec bona ratio quia ut dicit lex illa officium. locum habet propterea quia habet facultatem rei restituende quod non detentionem ipsi rei contingit. at qui habet ciuilem quomodo potest tradere. ipsa. tamen de illis modis quibus possessio transfertur. nam aut habet tantum ciuilem. s. animo suo solo aut ciuilem suo animo naturalem ex persona coloni. et sic in omni casu potest restituere. Forma libelli. In hac actione actor faciat tales positiones. ¶ Ego dico quod talis uendidit michi rem talem. ¶ Item rem ipsam tradidit michi. ¶ Item pro illa re pretium numeraui. ¶ Item ille qui uendidit fuit dominus. ¶ Item res ista est res singularis. ¶ Item est uniuersitas facti. ¶ Item rem illam tu tenes. uel possides. uel dolo fecisti quominus possides dicas aliquod istorum non omnia. ¶ Item rem istam emi a ticio et eam tenui per triennium uel per x. an. quando immobilis. Forma. Reus faciat tales positiones. ¶ Ego dico quod ticius uendidit michi rem istam. ¶ Item dico illum fuisse dominum. ¶ Item rem istam quam dicas te emisse tu adhuc pro illa pretium debes. ¶ Item res illa fuit michi tradita. ¶ Item rem illam teneo possideo et in solidum. ¶ Item res ista uniuersitas est et nunc Libelli. In hac autem actione concipiet actor ita libellum. Vobis domine. h. iusticiarie seu commenarie ego R. de m. qui teneo domum talem sitam in loco tali cuius fines sunt tales. ex una parte possideo tali. ex alia sempronius. ex alia uia publica ex alia. Gai. quam domum dico ad me pertinere iure dominii. unde ut quod illam domum michi restituat. ago contra ipsum propono rei uendicationem. uel ita. unde peto domum predictam michi a teo restitui cum fructibus m. perceptis et percipiendis et adhuc propono rei uendicationem quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. de rei. uin. l. i. rem actio. gl. i. C. de ali. iu. mu. ca. fa. l. unica. Inst. de act. § ii. ff. de except. rei. iudi. si mater. § eadem. inst. ad id. ff. de rei. uin. officium. Questio. Sed opponitur. non uidetur libellus iste bene conceptus. In personis certum est quod contra illum agimus qui obligatus est nobis ex contractu uel quasi. uel ex maleficio uel quasi. unde si nullo iure est nobis obligatus contra eum non agimus. ut inst. de oblig. et ff. de act. et ob. l. i. at cum rei uen. ago cum illo qui nullo iure michi obligatus est sed ideo ago quia rem tenet. ut inst. de act. § i. Pro. quod opponis habet locum in personalibus. at in realibus secus ut in predicto. r. de act. in prin. et propterea quando contra personam intendo dico personam obligatam et sic contra ipsam actionem intendo. et secundum hoc dicitur actio est ius persequendi in iudicio quod nobis debetur. ut inst. de act. in prin. et propterea dicitur actio est alibi. ob. in hoc consistit non ut aliquod faciat meum sed nobis debitum. ut ff. de act. et ob. l. obligationum substantia. at quando in rem agimus nichil petimus a persona sed contra rem ipsam principaliter intendo consistit. de natura datur facultas loquendi ipsi rei quamuis ipsa deberet in iudicio respondere quod rem illam defendat tamen tenentem seu possessorem datur facultas quod rem illam defendat. unde dicatur cum in rem agimus cum eo qui nullo iure nobis obligatus est. sed ideo agimus quia rem tenet et habet restituendi facultatem. ut inst. de act. in prin. et de rei. uin. officium. propterea dicitur actio in personam. petitio in rem. persecutio utroque modo in generali autem significatione actio in rem dicitur actio [illegible] continet generali nomine ac

oīs. ut. ff. de act. et ob. actoīs ulto. ꝯ l. actio. ¶ Item querit an alia cā sit inserenda ut dicatur exquia cā in iudicato actionem ptineat cum cāe dnij multe possint eē. licet et una tamen ꝯ tingat. ut. ff. de acquir. pos. possiden. ꝯ ex pluribus. ꝯ ff. de rei uen. l. ꝯ an eadem. ꝯ actiones uidetur. q sic. tamen cā ē nemine uisi genere audiet ptor. ut. ff. de [illegible] ꝯ inhib. ar. C. de edicto diui adri. toll. l. ult. ꝯ C. k. ꝯ de apocis publicis. l. i. Contra uidetur q cā non sit iserenda. nam sufficit si dico rem istā meam eē. intē actionem ꝑponendo ab alia illa n deno tent nomen actionis. sicut nec illa sic certum petitur. ut. ff. de tri ticaria. l. i. ꝯ inst. de actionib. ꝯ i. Item dicendo rem meā eē. iu dico omē ius meū in iudiciū deduxisse. unde cā eq ꝯ sequentis r habui. ut. ff. de exc. rei iudi. l. si mat. ꝯ eadem. insti. nec obstant iura allegata q oīa locum hnt in psonalibz. actio in realibz. secus. ut. ff. de exc. rei iudi. l. ꝯ an eadem. ꝯ actiones. Si uelles dicere q causa alia eēt inserenda. rendere posses legi bz istis. ut diceres uerum est qn causa spāl fuit infra. al. non. cum gnālitas pariat obscuritatē. ut. ff. de iure fisci. l. in ci fidei ꝯ iuxta ista decerni q sufficit libellus in rei uen. si di cat peto rē istam quā dico ad me ptinē iure dnij. ꝯ de hoc r dic notatur. s. de cā agendi. ꝯ g. de actione spāli. ¶ Item que ritur an dicat i libello sponte peto rē istam q dico ad me ptine iure dnij l. q. ꝯ supponitur in tal libellus sit incomple dus. de hoc dic. ut. notatur. s. in pce. de publiciana ꝯ quā sint ꝯ de publiciana cā rei uen. dic ut ibi. ¶ Item querit q oīa signa forte rei alicui mobil quam uolo uendicare di cenda sint. dicunt q sic. de quo dicit notatum. s. e. de act. spāli quali ꝯ libelli sint ꝯcipiendi in qualibz re uendicanda ibi inuenies. ꝑ aut de fructibz adicat in libello n uī q recte ꝑm tur. q n possint peti. certum ē q si aliquis rei uen. ꝯueniat ꝯ ha beat rei uen. ꝯ hnt titulum ꝯ fuit bone fidei q sepe ꝑsumo. ut. ff. de fidei. ꝯ lib. l. sicū fuit. ꝯ ult. sepe lucantur fruct ꝑcepto ante lite ꝯ. ut inst. de rer. di. ꝯ siquis a nō dño. ꝯ ff. finium re gundo. l. si ꝯlicet. ꝯ post lit. ꝯ rei. bn opponis. in bone fidei pos sessor hnte titulum ut fruct non petuntur ante lite ꝯ. percepti. lite post litem fruct ꝑcepti ueniant ut in pdicta l. finiū reg. ꝯ rō q post litem ꝯ. eē ꝑores partes fuit ꝯ ꝑ dono more ū sanctum. ut. ff. de pet. her. l. si sileg. ꝯ missoria. ꝯ si an litem uero si possessor hnit titulum si hnit malam fid. tunc tenet q de fructibz ꝑceptis. titulus eīn solumō ad ꝑcipiendos eū excusat. ut. C. de rei. uen. l. si fundum. ꝯ l. certum. multo ꝯ fortius tur pis qui n hē titulum de ꝑceptis ꝯ ꝑcipiendis. bonū ē g ut pe tantur fructus i libello in ꝑcessu ei iudicii apparebit an te neat l non possessor de fructibz. ¶ Si illud querit quo in ꝑ petuntur fructus l ueniant. rei. Si loquimr de extantibz ꝯ pen dentibz. illi petuntur cū re ipsa ꝯ eadem actione q fruct penden tes fundi pars eē uident. ut. ff. de rei. uen. fruct. ꝯ ē alibi si mile ut res mobil quā diu inheret solo dicat immobilis separata dī mobil. in arbore. ii. de rer. ff. ꝯ i. di. ꝯ rer. ꝯ in lapid ut. ff. ꝑ socio. l. plr. ꝯ in grano. ut. ff. de act. ept. l. granaria in certa. ut. ff. de fruct. sic certe. ꝯ ad [illegible]. ut. ff. de dol. et tep. ꝑ sep. longe. Si aut fructus sint separati ꝯ extant illi pe tuntur p rei. uen. ꝯ est alia ista rei. uen. que datur p fructi bz ab aliq illa que dat p fructibz pro re pncipali. ꝯ qualis datur rei uen. ꝑ bat ꝑ l. C. de condict. fur. cā. l. mala fide. ꝯ ar. ff. de exhi. l. de eo. ꝯ siquis exiuis. Si aut sint ꝯsumpti a ma le fidei. pos. petuntur p condict. fur. cā. a bone fidei pet n pos sunt q eos lucatur ut dictū ē ꝑcipiendi aut ꝯ nōs post litem ꝯ. fructus ꝯtingentes ueniunt offo iudic. ut. ff. de rei uen. ex diuso. ꝯ petitor. ꝯ sic ꝑ istā cauit aduocat p fructi bz petendis ꝑpōit actionem quam sibi melius uident expe dire ꝑ qualitatē negotii sic dictum ē. ¶ Si illud querit si iudex in sua sentā rei pncipal nich dicat de fruc tibz. nunquid possit postea dicē. ꝯ Item eadem die sic.

ut. ff. de rei. uen. l. paulus. ꝯ rei [illegible] nisi dicat iudices in sen sua sicut multociens faciunt. de fructibz aut cum nob n liquebit. distulimi iudicare. tc pnūciare possunt. al n. ut. C. de fructibz ꝯ litis ex. l. terminato. ¶ Quid si iu dex neutrum sentiat. nunquid de suo tenetur restituere. sic uelles sequi exemplum expensarum dicas q sic. ut. C. de iudic. ꝑpriū ꝯ ꝯdēpnatum cum nullā habet actionem. ut. C. de fructibz ꝯ litis ex. l. terminato. ¶ Si querit. quidam iudidit rē tuam alicui bone fidei. emptori. nos dixim bone fidei emptorem n tenē de fructibz. nunquid uenditor tenebit rei. n ꝯdo. ¶ Ultimo querit in quo loco queratur rei. uen. sit agitāda utrum ubi res ē. siue loquamur de re mobili siue de i mobili. an ubi possessor hē domiciliū. ꝯ si res sit alibi ꝯ ꝯs ꝯuenit ubi hē domiciliū dicet n teneor hic sub ire iudi. Si ibi ubi res ē. ut eius[illegible] ꝯ uri q ibi ubi res ē. ut. C. ubi in rē actio debeat exerceri. in pncipio. ꝯ in legibz illius. c. Item q res sub iacet inspectioni ꝯ iussui iudicantis. ut. ff. finium reg. l. si irr uptiōe. quō g possit subiacere iussu maxie inre mobili. n ubi uit idem nam res depōita ibi dz reddi ubi ē. ut. ff. depōiti l. si in asia. Item in arbitraria. ut. ff. de eo q certo loco. q l. si ephesi. ꝯ in fidum. ꝯ de iure legati. ut. ff. i. de leg. l. si fuius legat. ꝯ i. ꝯ hec idem in editione rōnum. ut in sitor. ut. ff. de edendo. l. ꝑtor. in fin. ꝯ l. siquis exargentarius. ꝯ i. ꝯ idem in actione ad exhibendum. ut. ff. ad exhiben. l. si hōdi tas. ꝯ quo aut loco ꝑtendo. q si possessor uult subire iudici um ubi res sita ē. ꝑ i. siū sit mobil siū immobil. non tn ꝯ pellitur. ꝯpellitur aut ubi hē domicilium. ut. ff. de iudic. l. ꝯ in rei uen. n ꝯsidero ubi res sit siū quis hē domicilium pro eb. enim potius ultra mare pot hic rei. uen. intentari. ut. C. de rei. uen. intentari. ut. C. de episc. ꝯ c. ult. ꝯ ā. l. ult. ꝯ ꝑ ca de in. C. ubi in rē actio debeat exerceri. ꝯ dē ubi oportent sic dicit in aliis supioribz iuris ꝯ ii de certum. agi op. ꝯ de possessio agi op. q dicet ubi in rem actio debeat exerceri. l. possit. ¶ Si ergo aliquis cum re mobili trāsiat ꝑ iurm tuam sic udicare. uelles eā ibo uendicare rem. ꝑ l. ff. de iudic. l. siquis legatiōis. ꝯ rei. lex illa n obstat q illud ꝯtigit rōe ꝯ tractus. dico g. ꝯ [illegible] hnt uis reuocandi forum ꝯ lex r um de iure romano siū quis ꝯueniatur pre mobili uel in mobili ꝯ noīe ꝑprio q ipse detinet ꝯ noīe ꝑpo. ¶ Quid aut si alieno noīe [illegible] tunc idem. uel si ptinc [illegible] sibi i dunt ꝯ [illegible] quas dūm in dicto ꝑ simbro. ut. C. ubi in rē act. debeat. ꝯ [illegible] legem intelligeri [illegible] in re sua non qui possidebat. ut. ff. de rei. uen. offm. ꝯ ad idem ff. de iudic. l. unde tn sitare tn longobardo alit in re mobili q ille qui ē ꝯuentus de bz re cum actore ptit ad guaren tē ulsi ad certum guarentem simile ꝯ certum ꝯmittum ꝯ n ultra. ut in lōbarda de rebz ineciatis. l. ult. in re immo bili guarētes lauda ꝑ de bz emptorem defendē in foro empto ris ut in lonbar. de euict. l. ult. ¶ Uimo tn caueas q faciunt aliqn [illegible] iudices q si in libello non ꝯtinet peto rem q tenes. q absoluunt a bactē. ꝑpōita licet di cas peto rem talem cui fines sunt tales q dico ad me ꝑti nere iure dnij. s; male dicunt. aut reus possid; aut n si possid; ecce bn n restituē. ꝑpea libellus. si n possid; ꝯ os fert se liti. p in dāpnatur ac si possideret. ut. C. de rei. uen. is qui se liti. ꝯ ff. de pet. her. ꝯ is qui se liti. ¶ Item multi si plices simplr dnt. q si in libello ꝑponitur peto rem istam m restitui. q uideat forum iteratum cū ubum resti tuere ad ꝑsonam ptineat. ut. ff. de iud. ꝯ in. ar. l. i. in pn. q n est uerum. immo ubum restituere largissimum est ꝯ ad petitorum ꝯ ad ꝑsonam ptin. ut. ff. de rei. uen. qui restituere ꝯ ff. de usur. uideam. ꝯ ij. ¶ Sola ergo p cedentia in libello ꝑpōita hanc significationem innuitur ut separatur res restitui. in possessorum ꝑpositum cū aliud

sit preium rei. aliud pois. ut ff. iur pos. l. si duo. § ult. et talia sint predicta qualia subiecta permittunt. Vo Sed illud quer(i)tur: an rei uin. possit intendi. contra comodatarium. depositarium colonum uel inquilinum si dominus uult ab eis rem uendicare. uidetur quod non. nam rei comodate preteritam contra ponem retinent. ut ff. comod. l. rei. hec enim de posito. ut ff. depositi. l. licet. § rei. hec in re conducta ut ff. locati. non solet. et ff. de usufr. non solum. § quod uulgo. Si ergo ego possideo. ergo uendicare non possum. preterea quia cum aduersarius non possideat. ergo non potest subici actioni inrem. ut C. de al. iu. mu. cau. fa. l. unica. Item si possideo non habeo rei uin. quia possidenti non datur actio inrem. ut inst. de act. § ij. Contra admitto quod do minus possit a predictis rem uendicare dum modo retineant. cum sola detentatio sufficiat quantum ad hoc ut rei uin. presit in tentari. ut ff. de rei uin. l. officium. quia enim contra comodatarium datur rei uin. dicit lex. ff. como. l. ii. Vo Sed queritur si intentat rei uin. contra predictos an ipsa dominus faciat eos possessores. uidetur quod sic. nam si intentio nouum opus nunciatione. facio aduersarium possessorem. ut ff. de oper. noui nunci. de pupillo. § meminis se. contra non est uerum. nam non uidetur intelligi illi possidere renuntia re qui cepit rem uendicare. ut ff. de acquir. pos. nam. § ult. contrariis pro solis predicta regula intelligitur.

Nec ob. lex. inst. de act. quia non datur actio inrem possiden ti. loquitur de negatoria. uel si uelles intellige de rei. uin. ex ipsa uerba que ponuntur in eodem. § sane uno casu etc. dicas quod possidenti non datur actio inrem contenti. at licet possideam. non tamen tenentis nichilominus datur michi rei. uin. ut in exemplis superioribus.

De confessoria actione inrem. Rubrica.

Si alicui seruitus debeatur et postea impediatur uti seruitute il le. habet actionem inrem confessoriam per quam potest seruitutem uendicare siue sit seruitus rustica siue urbana. ut ff. si serui. uen. l. i. et ii. § i. quod autem confessoria sit inrem. dicit l. in inst. de act. in i. colu. et ff. si seruitus uin. l. ii. § hec autem. Item si seruitus est personalis. ut usus et usufr. ut ff. de seruit. l. i. locum habet hec actio confessoria. ut ff. si ususfr. pe. uel ad alium pertinere l. fruc tuario. § sic fructuarius. ut plenius differentia de confesso ria de qua hic tractatur et de negatoria de qua dicemus in sequenti. rubrica. oportet quod sciamus inprimis que uel quales sint seruitutes per quibus confessoria competit. et certe ut breuiter respon deas per seruitutibus personalibus et realibus competit. etiam pro rusticis quam pro urbanis ut dictum est. que autem sint personales et reales rustice uel urbane. legitur inst. de seruit. et ff. de seruit. et ff. l. i. et ff. de seruit. ur. pre. l. i. et ii. et ff. de seruit. ru. pre. l. i. et ff. comm. de seruit. l. i. Sed scito est sciendum quomodo uel qualiter dicatur seruitus constituta ad hoc ut confessoria competat. non enim seruitus sit debita confessoria non habet locum. Con stituitur autem seruitus multis modis. inter uiuos. et in testamento. Item inter uiuos pactionibus et stipulationibus. i. pactionalibus stipula tionibus. ut sit ibi endiadis. ut inst. de seruit. § pen. et ult. Item constituitur inter uiuos per quam iudicialem queritur. i. per pacienciam quia alio modo traditio fieri non potest cum sit res incorporalis. ut inst. de rebus incor. et ff. de acquir. re. do. seruus. § incorporales et ff. de usufr. sequitur. § si una. seruitutis enim uacua tra ditio esse non potest. ut ff. de seruit. quotiens. et ff. de seruit. ru. pre. l. i. § traditio. Si autem in testamento legetur seruitus in contineri abadditam hereditate queritur adeo quod legatarius ignorans et amittit. ut ff. quemadmodum seruitutes amittuntur l. si partem. § si per fundum.

Item est et aliud necessarium quod qui constituit seruitutem faci at si nolens. alioquin constitutio ualeret nulla ut ff. de seruit. ur. pre. inuitum. in casu tamen forte quis inuitus com pellitur. ut si uia publica impetu fluminis uel alia causa sit amissa. uicinus proximus tenetur uiam dare forte uen dendo uel donando. ut ff. quemadmodum seruitutes amittuntur l. si locus. § uia. et ff. de reli. et sump. fu. l. si quis sepulchrum. § ult. Item cum habeo aream inter cuius commodum quod habet extra uia si habet haec

in commodum sustineat. ut arg. ff. de usufr. l. eum qui. Sicut dicitur quod precio dato queruntur aqueductus. publica ut C. per quibus cau. in fi. pre. li. ac. l. plt. quid inuia priuata simili uel flumine priuatis tenetur uicinus dare si dato fore precio. ut ff. de relig. si quis sepulcrum. et arg. ut de iure priuato quod in publico. C. de pet. her. l. i. et ff. de iur. fisci. et sic. ignotum. regula tamen in l. illa te relig. operatur fauore religionis. Constituitur etiam seru itus per consuetudinem temporis. et inde distinguas. aut agitur de ea seruitute quam habet continuam causam. pertinentem luminis. foraminis. tigni inmittendi. aquae ductus si continuo ducatur. stillicidij. altius non tollen di. et in talibus seruitute currit decennium uel uicennium ab eo tempore quo ille uoluit edificare et postea fuit prohibitus. alioquin si edificabit. tunc omnes hec seruitutes longo tempore queruntur. x. an. inter presentes. xx. inter absentes. si is qui utitur non ui non clam non precario sit usus et sic desideratur bona fides. titulus non. et sic inseru tute acquirit nobis uel sine titulo. at in rebus corporalibus non est ut spacio longi temporis sine titulo acquiritur dominium. ut C. de seruit. ur. pre. l. forum. C. de seruit. l. ii. ff. quemadmodum seruitutes amittuntur l. si quis diutino. et ff. de seruit. ur. pre. l. qui luminibus. et C. de seruit. l. i altius. Si autem seruitutes non habeant continuam causam. sic uie et actus uel itineris nullus enim tam continue ire potest ut nullo mo mento interpellari possessio ei uideatur. tunc oportet quod prescribantur a tanto tempore cuius non extat memoria. ut ff. de seruit. l. seruitutes predio. ff. de aqua plu. arc. l. i. in fi. et l. in summa in prin. et § cassius et § item labeo. et l. ult. et ff. de itinere actuque priuato l. apparet. § si quis seruitutem. et quod ibi dicit longo. expone. longissimo. s. cuius non extet memoria. uel longo dicas tempore dum modo intelligas de seruitute que habet causam continuam. et ff. de aqua coti. et esti. l. hoc iure. § ductus. Vo Si autem queritur qualiter debeat probari illud tempus cuius non extat memoria. lex dicit quod non sit requirendus dies uel consul facti operis. i. quo die factum fuit. Vo Item non requiritur an aliquis uiderit opus illud fieri uel audiuerit quando fuit factum. Sed requiritur ut dicant testes. domine nos uidimus semper istud opus ita factum esse nec uidimus illos qui fecerunt nec audiuimus aliquos qui di xerunt quod tales fecerunt et sic usque ad superiores. i. ad antecessores no stros et ad descendentes nostros. ut ff. de aqua. plu. arc. l. in summa. § idem labeo ait. et ff. de probat. l. si arbiter. admittit tamen dominus in sequenti notauit in summa de seruit. quod in seruitutibus que non habent continuam causam si aliquis ex titulo precedenti dicat sibi seruitutem constitutam nec id possit probare praeter uel instrumentum et in adminiculum sue intentionis adducit quod sit usus seruitute illa domino sciente et non contradicente per an nos. x. uel xx. presumitur seruitus debita ex ea causa quam allegatur. ut ff. de aqua plu. arc. l. i. § ult. et arg. ff. de usufr. cum de ind. uso. Vo. op.

Grauius autem insurgit obiectio. tu dicas quod seruitus que non habet causam continuam non potest queri longissimo tempore. s. xxx. annorum nec longo. s. x. uel xx. sed illo cuius non extat memoria ergo per hoc nulla res posset usucapi uel triennio. uel x. an. uel xx. uel xxx. non ne in omnibus istis prescrip. desideratur continua possessio. sic. ut et C. de usuc. transfor. l. unica ad hoc ut quod si naturaliter sit interruptio. prescriptio interrumpitur et omnibus preest. ut ff. de u suc. natur. et ff. de itinere actuque priuato l. i. § si per. Item et inciuili in terruptione que habet fieri per litis contestationem. licet illa per sit tamen contestati .v. C. de prescrip. x. uel xx. an. l. i. et C. de rei. uin. morelius. Quis igitur possi it a tanto tempore continue stare et possidere ut alio non diuertere. Item teste qui uoluit probare continuam possessionem Ego ostendo quod omnes mentiuntur si dicant nos uidimus istum processisse per xxx. an. semper quo modo possi bile esset semper uiderunt uel non dormiuerunt saltem non iuerunt ad alias par tes certe sic uidetur quod precisa conditio predictam et p. l. ff. de seruit. l. seru tutes predio. quod nullus continue possit possidere et nulla continua possessio probari possit uel supra res reddere rationem predictorum. reddere rationem quod re aliud in seruitutibus. Respondeo bene possum continue possidere non obstan tibus predictis obiectionibus. dummodo quod si per me queritur corpore et animo inter ueniente. ut ff. de acquir. pos. l. quemadmodum. illa naturaliter quesita animo retinetur. que retenta dicitur ciuiliter. ut C. de acquir. pos. licet. uni de plano procedit ideo quod posset continue possidere. si enim uacua uel cum

C. de usu[illegible] [illegible] C. de [illegible] l. cu [illegible] si [illegible] non [illegible]

Si aut debeat fuit aque duct dicas i libello.
libellus. ago ee tale q me phibz duce aq p fundu
suu positu i tali loco cui fines sut tales p q fundu
m i e aq duce. vn ne m phibeat ago q illu ppo
no ofessoria. Eode m ocapies p alias suitutib quoz o
ma exepla n ploqr. s sufficit me ita posuisse cu exe
pli. Si aut uis opone libellu. de suitute psli puta u
su v usu fruct. dicas. libellus. ago ee tale q me ph
bz uti frui fundo tali. i quo fundo i e m utendi fruendi.
vn. ce. Ite vnde quot modis ocapit negatiue eysde
mod ocapit affirmatiue i ofessoria ac hui mois ocapi
as libellu. i suitutib q sut ostitute. testo. v de uiuos pa
ciscib v stipulatoib. v q hnt cam otinua. Si aut suit sit
q no ht cam otinua puta uie v itineris de mia adia
de i libello. ago ee tale p cui fundu cu ueaut antecessores
mi ego p tps e n extat memoria osuet m sit ostin
vn ne me phibeat uolute ire age. ago q ipm ppono
ofessoria s n ido ee locu hus antiquis s ido bn ocapi
ee libellu. ut p mo dixi h est ratio m n ppo libellu.
q nichil q tpe cu tpi no sit modus obligatois i ducend.
ut h notatu plene i. d act ex stipulatu psupta expsi. otra
ocapias libellos p quos suit fuie e ostita. i petit sibi p misso
suitute i fundo mo. v legatu testo mis age q me q an s
abi sit acquisita male ppones q me ofessoria s debes ppo
ne acto pste ex testo v ex stipulatu adeo q s an ista n ht
ite dm fructuari. ut ff. d u. q u. ac. l. idep. f ult. m. s
q eni psi traditio. v q i fuerit ote hes ofessoria otin.
. h e q dit lex traditio q l. patietia i duc p tuum offic p
tonis q debz fuite i acte ofessoria. ut ff. d suit. r. p. l. i.
f ult d quo offo. loquit lex. ff. si fuit uin. l. hac q l. eg.
q ff. d acute exp. testo. f fin. v alt i duc offici pionis pa
tena. i. officiu iudicis. l. det ofessoria post traditioem q p.
. i. patietia. nec obloquut. ff. d m. q u ar. l. iii. f in u.
ubi dia ut ast q traditione q patietia dari vn dicit. Stoubi
fuit legat usuf. vn aliadita hr duare tistuit usuf. i q loga
tary sit q qlibz aliu ut. ff. d sua antio. q ff. q adm. p.
z. l. si parte. f si p fundu v alt q dit ibi iudicare. ipi
acto posse. f. v ex testo. v ex stipulatu. q h p. loc v alt. i. sic i rei
un offi iudicis e ut plana sua i tractoem iubeat re restitui.
ut ff. d rei uin offi ita cu suitutib u plana suitute
m pstin. ut. ff. si suit. uin. l. hac q l. egi. post q eni
q traditio dene it locu ht ofessoria an no. ut. ff. si fun. uin
si aut q ar. ff. d suit. l. quot q. ff. d usuf. l. u. f aut.
Qo. Sz hui libello sic opont q n ut vn ocepta dtu e q
ofessoria e i re. ut ff. si suit. uin. l. u. i pn. q. ff. si usuf.
pe. l. fructuario si e in re q debz dari q psidete n otra
phibete q phibete cu die i tra q phibitoe otinet p.
q eni sciat aduersariu actoi i re. ut. C. d alie m. l. u
nica acto eni i re expose est. ut. ff. d iudicio. l. si al. Jo
si e i re q i hac sicut rei restitutio v q cui rei q ores q resti
tuer. cir nulli rei restitutio potest. ut. ff. d peti. he. l.
Je. ptin th. f ult respondo uez e q ofessoria e. i re si cu
iteris q dat q psidente no est uez. na h opet pui
tib. i. p suitutibus que a cu sint res i corporales no pos
sut psidez. ut. ff. d aquir. r. do. l. suiz. f incorpale.
q. ff. d usuc. sequ. f. si aua. Illud eni q appontis lo
cu ht p reb corporalib q possidetu psut q p sciat adu
saru actoi i re. sic otra. vn dch e. q ypothecaria q
i re e. ut. C. d pig. l. pig. eni nudo possessione aduenit.
i re psista nudi. aio debitoris remaneat. ut. ff. de uicari
bus. l. si cu uindicari. f. i. q. C. d pig. act. l. u. pig. cu q
ab aliquo tibi ueam no posse possideri. s ille dicere q
possidere qui me i quietat i suitute illa uolute illa sui
tute uti. nec alio m posse quenir n me phibet uti. io

re cum ssituois. ut dch e sic i reb corpalib acto i re i tendit
q psidete. sic ista i re tendit q phibete i corpali. ut res re
stituat. i hac i corpali. ut n i qetet ut n i pediat ut colligi
pot. p. l. ff. si suit. vn. l. hac. q l. egi. esse sol
uto. quo. Quod p hac act i re restituet nich eni m re
stituis corpalis s re cessare ut me n turbes no i qetes
no phibeas uolute uti. i suitute m opetes remanebit
i deqm estima ut psto ani libe uti. esse cu tedo ofesso
ria hoc tedo ut psum libe uti illa suitute sine odic
tione tua. sic oregatoria q sibe e i re nich oslequa
n ut pdiu meu remaneat liberu otra ani illa ma
ut itinere ut suitute no uteris ut notabo. i. m
negatoria. vn nisi metu istis questionis libellu
sit ocapido i ofessoria. libellus. ago ee tale ut pia
at me ire age. v duce aqua p fundu tale cui fines
sut tales. p que fundu i e m agendi. ut aqua ducedi
ppono ofessoria h id dicit q patietia i duc officium
p tonis. ut. s. dicti. ois eni q a suitute eto nich aliu i
dr n pter patietia si e tener reu aliqd face n mini
ca suitute ago ut deberet eleuare parietem tale v resitare
ut psit honera mea sustine. sic h ptr. ff. d suitute. quot.
f ult. q ff. si suit. vn. l. l. . forte. f q q d sui
tutib. s vn ocapit iste libellus q illa q debz suitute. s
nulqd q alia pte vn ocapies. libellus ago q tale ut pa
cat me ire age q due ag v duce. ut uti frui ppono co
fessoria q ita recte ocapiat libellus dic. l. ff. d suitutib.
quot. fuit. Qo. Je qr q h acto uocat ofessoria h e
dicat m ius ee eundi agendi. v uti frui ppi dom meu no
debz m q dari ofessoria v pp ea q ostitor m ee ius nuqua
e ex ofessione mea expre actoris mag. v expre rei aliqua acto
ofessoria dic. h out acto spenal. ut istis. ut execogita ut
notabo. i. d actone istis ut uniz q otio exofessione q h plant
p. l. ff. ad l. aql. t. nezaci. f ult. f si pcurator u i ue
nit ofessoria act. quo sumit illa ulta pe h alio m q
expoint sic dicent. i. d act istis. q otinue exofessione quod h act
appellat ofessoria | Pro. legis latores studuerit pposse i uenire no
noia s. qualitate reu y pla sunt negotia qua uocabula ut. ff.
d pscrip. v. l. i. f. i. q l. na cu. vn i suitutib id i uenere ista
duo noia ut denoet pa nom actois. e. ofessoria psuitute ue
dicanda. q negatoria psuitute d pellenda eundi agendi i publico.
q uendo suitute m ostituta ut debita. Je qua nego e ee i eudi
v agndi no eu nego. s dplico pdiu ee libm q libzus sibi stitu
aspi act. ut dicent. i. inegatoria. io no alia noia mag opr
tena inuenire phis suitutib q ofessoria negatoria. q cu p
uatib ista ofessoria sit spale nom actois i alius oib exofessione
aliqua acto spal no opet q uocat ofessoria ut dicent. i. d act
istis q otio ex ofessione. Jo p nulla alia re corpali i ueies q det
negatoria u p uatib. Jo p nulla alia re corpali dat acto psidenti.
hic aut dat ut. Inst. d acto f u. ofit tales sut casualia upis i uniz
ut notaui. s. i hac eade acto (Si cu q ris vn oic ofessoria q
negatoria. i. i tentatu d negatoria dicent (Je quo e q tollit
uti dicent. Qo. Je qr quo q quat q h acto dicat i re. Pro. id
q p uat opet. s. p suitutib q i est i corpale. ut. Inst. d reb
i cor sic aute uocat acto q opet p stilo i uindicando. ut. ff.
d rei uin. l. i. sic ista i spali acte dicent (Je no ut q aliqm
opetat ofessoria. Si forte aliqs n pare. ut phibet te uo
lente uti suitute illa. s ut habebit locu i tedicto q ui aut.
c. p locu ht. e. p uatib ut. ff. si suit. uin. l. q si forte. f
sacy q. ff. q ui. aut. C. l. duiq. v ht locu i tedicto d uinie
acuz p. expso capite. ut. ff. d uinec acuz p. l. un. f hoc
aut. aliquioe. Pro. q si illa i tedictu locu hat / nichominu locu
ht ofessoria. Jure e eni nra pla h auxilia / q ples actoes.
ut. ff. d libdene. legi. l. iij. h eni illa auxilia sut nob tinba.
ut. ff. d suid. l. ei. fundo | si cu istes q qus qd pdest nob.

hic confessoria · et illa, scilicet, quod sic est illa differentia · Item · interdictum quod vi aut clam · c · locum habet quod vos inquietantes infertur et quod eo celante aliquis facit quem suspicatur prohibere ei mora ut notatur · g · de interdictis quod vi aut clam · c · possideo est locum habet edificando neque opus novum ut puta · si aliquis volebat edificare in loco vestro inde non deberet et ego denuntiavi novum opus · placuit tamen ille nichilominus edificavit · ut ff · si s · · l · qui fecit · § · ii · neque potest auxilium habere locum et tamen habet locum confessoria · si forte edificavit sic ergo ubi non debebat · talis vero non potest · vel aliter interdictum · quod vi aut clam · locum habet ad opera que fiunt in solo · vel circa solum ut notatur · g · interdicto quod vi aut clam · · etiam offert tibi molestiam qui non permittit te ire vel aquam ducere vel uti fructu non faciendo aliquod opus non habet locum interdictum sed tamen habere locum confessoria · Si vero ne locum habet quod vi aut clam · ut ff · de servitutibus · l · quod · et · ff · si servitus vindicetur · § · Aristo · Item · forte sic, si quis pro servitute turbatur locum habet quod vi aut clam · quo ad hoc · et confessoria quo ad servitutem vindicandam · Et sic turbans et quis expellens ab illa quis potest servitutem locum habet confessoria. Oppositio. Sed tu opponis servitutem nemo mero iure · defendere · ut ff · de usufructu · sequitur · § si ususfructus · quod dicis quod aliquis posset aliter expelli · posset forte dici quod qui expellitur · nam iura non potest possideri · et quod ut · ff · de acquirenda possessione · l · fundus · § incorporales · Et si tu dicis quod ubi habet locum interdictum · quod ubi ut · Item · per interdictum unde vi utile si directum locum habet · de hoc notatur · g · de interdicto unde vi et confessoria · Sed tu queras quod deferat · confessoria admittendo quod vi aut clam · c · · quod una dicitur et alia interdictum · ut ff · de interdictis · l · i · § interdicta · Item annale et interdictum utile

[illegible]

nale expressa quo vero diam[us] omnis fuit que habet cum gnuua quem c[...] logo. It[em] c[...] vero d[icitu]r o[mni]s servitus tue v[er]o p[er]petua c[on]d[icio]nale c[...] n[on] gnuua cum logo q[...] q[ui]d de[...] e[st] nec[...] aditelleris actionis c[on]fessione illa si[...] succes[...] nec q[ui]a tacitus in c[on]fessione et negatione [...] utilissimi e[st] [...] c[on]fessione quasdam q[uest]iones satis utilissimas [...] simas [...] I[n] p[ri]mis [...] ff. l. illa [...] [...] aqua l. [...]

[illegible]

tamen est quia iam eius genere mutata conditio ut omnia iura et
actiones et obligationes que extinguntur confusione reducuntur ipso heredis
ut ff. de acq. her. l. cum heres . quibus modis obligatio extinguitur . ergo iam
redderetur talium qui uiui non patiuntur in bonis fiscum uehebantur
alioquin si hoc admitteretur quod ad diem esset quasi heres usque ad pascha
iam dies sua restitueret aliqua factaque actiones quia iustitie
quod esset ex uiua cum falcidia restitutio oporteret quod fiat re uel uerbo
ut ff. ad treb. l. restituta . Item si heres diceret ego uolo
hereditatem usque ad pascha . uel uolo esse heres et adire hereditatem
usque ad pascha si nauis uenerit ex asia hoc esse non potest quia ad
tio hereditatis in totum cum uoluntate constat . ut C. de iure delib.
qui scierit . et ff. de her. inst. l. iam quoniam potest esse cum sit iam
heres quod die adueniente desineret uel conditione deficiente non esset
unum tempora de hereditatis nec ex die nec ad diem dari potest sed
remoto medio tempore manet institutio ut ff. de her. inst. l. . . .
hereditas enim quod lex diem hereditate posse adiri sub conditione
uel ad diem . uel ex die non autem dicit heredem non posse institui sub
conditione enim potest quasi heres institui ut ff. de her. inst. l. si
ius . et l. sub conditione et l. iam dubitari . ut ff. de bon. pos.
secundum tab. l. i. milites autem priuilegium habent et ad tempus heredem instituere.
ut ff. de mil. test. l. instituere . § ult. Ratio de petitione seruitutis
intro est quia quotiens obiciens fructuum reliquit potest legatarius op
tare . et infra certum tempus dicitur audiatur ut possit heres sciens
de alius fructus residuus quod uult . ut ff. de opt. l. in mancipiorum.
et l. sed id ergo non recipit nec diem nec conditionem quia heres
remanet expeditus in alius qui esset premium . Ratio de ratione
curationis dictum est quia cum dato est esse cognitionem et sic quoddam de
ctum seu etiam reuertatur ideo nec ad diem nec sub conditione fit.
Ratio de auctoritate tutoris est quia auctoritas statim perfecto
negotio . uel in ipso negotio debet interuenire . ut inst. de auc.
tu . et ff. de acq. hereditate . l. si quis tuta . § iussum . Et
de matrimonio et adoptione sicut reddi in moribus. Ratio de filia ideo
quia debet esse certa compone sibi quomodo debet esse inpendere . ut ff.
de acc. § fiunt . et ff. de re iud. l. i. et ff. de . . . iudic. l.
non quod admonet. Nota Item quero quod dicitur ff. de seru. l. adeo
parte fundi fructus non remanent quam constitui potest . Item de in . e . r. l.
ut pomum . § ult. quod fructus ab initio per partes acquiri non potest.
sed acquisita pro partes retinetur . Item . . . de . in . l. pro parte dominii
acquiri seruitus non potest . primo si quis heres fundum meum stipulatur
et postea partem fundi alienet corrumpit stipulationem reducitur
to stipulationem adeam causam a quo incipere non potest pro parte quoque
neque legari neque adimi potest et si ita est neque legatum in
adoptio tenetur et sic ista iura inuicem uidentur contraria. Solutio.
nulla contrarietas nam adeam partem fundi pro diuiso fructus
constituitur . ut ff. de seruitute . r . p. l. certo generis cum hoc ca
su loquitur l. illa adeatur . apparet autem fundi pro indiuiso non ea
adiecta fructus non potest acquiri . quia nescitur cui parti acquiretur et sic uel
si et in hoc casu loquitur l. ut pomum . § ult. Ratio eodem modo
intelligitur pro parte dominii . sed pro indiuiso fructus non potest acquiri et
est alia ratio . quia sic unus socius pro parte non potest fructus tan
tum ponere nec acquirere . ut ff. de seruit. r . p. l. si unus . et ff. comm.
de seruit. r . p. l. si unus . et ff. comm. de seruit. l. pen. Ratio de
leg. in l. illa pro parte quod aliquis alienando partem fundi corru
pit stipulationem uel illud ideo quia non dum erat fructus constituta
sed promissa . alioquin si constituta esset ideo sua alienatione par
tis dominii fructus extoto . ut ipsa l. et ut pomum . § ult.
et ubicumque inuenies fructum pro parte acquiri . uel retineri
intelligas secundum relatione adpositum non autem ad fructum . quia omnis
fructus est indiuidua pro eo quod fructus fructus usus . ut ff.
ad l. fal. l. i. § si dubitet . Si uero quis querere fructus usus
est diuidua et alie indiuidue . Solutio . si habeas respectum ad. quod
fructus est indiuidua . Si autem habeas respectum aduersus fructus
omnes sunt indiuidue excepta fructus usus . nam quod possides
pro parte uti uia uel alius usus . autem pro parte uti potest et hec

colligo ex ipsa l. ad l. fal. et ff. de uerb. obl. l. cum filius hominis
et ff. de seruit. l. ut ineteris partis in obligationem deducatur quia uero
corporis indiuiduus est. et ideo si quis heres uni concedat relictis pluribus
heredibus quibus eorum habebitur in solutum ad partem hereditariam sui
ut in ipsa l. ut . et ff. fam. her. heredes . § an ea quia
ar. pro patronatu certorum quia quibus heredum in solidum sit patro
nus . ut ff. de . . . l. . . . si in equalibus partibus sit institutum.
ut ff. de opis lib. l. ut iurisiurandi. Nota sed illud quod si
adeat partem ex pro diuiso fructus sit constituta nunquam quod potest adpar
tes alias posse ire . ut uidetur quia sic . si nullum computum
de frumenta fundo ut . ar. ff. de q. eo . et ita l. i . §
illud domino tamen . . . uisum est quia non liceat domino cum medie
generum aliarum partium si tamen eius partis generum cum debet seruitus
ut ff. de seruit. ut . p . l. seruitutes . § si stillicidium
et ff. de seruit. r . p . l. egrico . et l. quidue. Nota
Item quod legatur una per silua quod tamen legatarii est electio pro
qua parte fundi ire si ceat ar. in titulo de seruit. ru . p . l.
cito . § si totus de arbitrium debet determinare locum per quem uia
debeatur que uiam ierse uideri contraria . solutio dicebat Martinus quia
ab initio est heredis electio . sed quia aliquid sibi legatur . sed si autem he
redis in eo transferet electio in legatarium . ar. ff. eodem quod de . ff. de
sol. l. i . n . et . m . ar. ff. de dimo et de olo leg. l. . . . ar. ff. de
qui accubinam . § i . et ar. C. de donat. sed am. § ne autem et est opi
nio . ar. pro pl. ff. de l. i . cum res . § sed si stichus . nam uero coacto
res dicatur totum contrarium qui dicit . electio esse legatarium . ab initio
ideo . sed si sint in meza est heredis electio . unde si legatarius non eli
gat . sed hodie uadat primum locum eius potest heres eius locum eius de
eius determinare et sic pro notis ff. de l. prima legato l. quod et ff. fam.
her. heredes . § si testo hodie . et Ius. de l. § generaliter non obstat . ar.
totum pro pl. ff. de l. i . cum res . § sed si stichus quia loquitur quando
erat in alternatiue legatum quo casu est heres electio ut ff. dum
tot plerumque in l. Ja . v . neque si heres quando est sua electio uelit
prestare uiam legatario quia uia uel legatum sit magis commo
do non potest . uel si legatarius uellet eligere uiam cum heredis in
commodo to arbitrio eligit . Item ff. quod de seruit. legate ff. de seruitute.
l. prop. quod si testator legauit suum fundum quia fructus et heres
adeat hereditatem quia per adinuicem sit constituta fructus . tum legatario
agenti rei uindicationem de actione confessoria obstat doli exceptio.
si patiatur fructum ipsum . et sic uidetur quod dominum rei legate non tamen
feat in legatarium ab aditione tamen dominium remaneat penes heredem
et sic demum transeat in legatarium et sic acquiritur quando legatarii
nullo sibi acquiri . et stat . sed et legatur ff. de peculio sed si debi
tum . § sed et creditor quia nullo momento legati dominium remanet
penes heredes. Item leges alibi dicunt quod legatum acquiritur lega
tario ignoranti . ut ar. ff. de adim. fun. aut. l. si pretium.
§ si per fundum . et C. quando di. l. et l. ult. et ff. de acq. et o. si a su
rioso . ff. n. de l. cum pater . § sur . et ff. de fill. f . Re.
sponsio . unde dico dominus et est uero acquiri dominium legatario igno
ranti . nec aliquo momento facit moram ipse de here . dis nec
obstat l. predicta prop. quia duobus modis intelligitur primo quando fundus
eius testatoris fuit legatus sub conditione quo medio tempore fuit con
stituta fructus cum proprio heredis cui fructus debebatur quia item
res sub conditione legata in dominio heredis est ut ff. de rei uin. l. si
et ff. sodic. l. si fructus . unde interim non potuit
dominum transire in legatarium uel alter si fundus heredi debeat fru
ctum fundo testatoris et fundus heredis fuit legatus mortuo genti
bus fructus quia dominum predii legati tunc non sunt testatoris . non po
tuit legatarium transire. Nota Item quod legitur ff. de seruit. l. quotiens
quia fructuum non est uacua traditio quod ita uelim uti
possessoria predicta sunt quod quam sit illa . Solutio . traditio quam ut per
ut ff. si fructus uin. l. sicuti antiquo . prescriptio dominii . ar. pro ut
l. i . prescriptio de aqua estiua . ut ff. de aqua cotidiana et
estiua l. i . § quia autem et preter quia iuris non est uacua et
dimo ideo si uideretur actio hic emptor utilem actionem ut ff. de her.

uł ad un̄ .l. ult. et uł corpalr in qua pot uł uelcie tradendo eptori. Cū rei traditur; nulla ibi actio; nec in re nec directa. ⁋ Jd qr legit. ff. de seruit. ur. p̄. l. i. qd alti edificare seruit' ē s; altius aliquis edificare libertas ē ut. ff. de seruitut. ur. p̄. altius ẏa. altius edificare seruit' ē, tenia. puta cū debebas sustinere honera trabes domꝰ meæ paries tuus erat ꝯpositus ita qd nō erat equaliꝰ illi loco meo erāt trabes mee ago ꝯ te ut aliquꝰ tollas ꝯtinereas trabes. Jn hac ē seruitute. ſ honeris ferendi tener' facē q̄ seruitute de bz. ut. ff. seruit' ut un̄ .l. cū forte. ſ et alias q̄lib; pot altiꝰ edificare q̄ ē libertas ⁋ Sz uideꝰ ꝯtra pone q̄ ẏnuisti aream iuxta paleciū meū et forte te pa nos .xxx. uis uis edificare ego ꝓhibo te q̄d altiꝰ nō edifices uel quid plꝰ ꝯtr' q̄ hic seruit' est ut in ꝯtra .s. altiꝰ nō tollendi. ut. ff. de seruit. ur. p̄. l. i. Jd seruit ur quesita ē longo tpe q̄ in cum ꝯtinuā. ut .s. dixi. Jd tū ꝯ q̄ ille q̄ uult edificare seruet formā ac statū antiquorꝰ edificiorꝰ. ut. ff. de seruit. ur. p̄. l. q̄ luminib; ꝓo. dic dñs meus et expone formā ac statū q̄ seruit' ē aliō qui si ꝑmille annos h̄res aream sic ꝯpositā posses altiꝰ po strea edificare. si tu dicis seruit' ista tpr q̄r cū h̄at cum ꝯtinuā. ꝓo. et dico q̄ uerū ē s; habeo tpa incipit currere ꝑ ꝓd ex quo uolebat ille altiꝰ edificare et tu ꝓhibuisti erit in dies inquo incipere seruitute altiꝰ nō tollendi acquirē et illa quā ui q̄ nullus pot acquirē seruitute n̄ illa uera ē et credat se uiꝰ seruitutis uti. ff. que admod seruit. amictur .l. seruitute. Jd qr altius nō tollē dr seruitus urbana altiꝰ tollē dr seruit' rustica ut. ff. de seruit ur. p̄. l. i. ff. de seruit. rer̄ .l. ii. l; ē seruit' nō tollendi dicatur seruit' urbana ut dixi. ⁋ Qr ꝯ quo seruit' di catur rustica altiꝰ tollē cū in urbanis dicat pocꝰ libertas ut dixi. ꝓo. in ꝓdiis rusticis altiꝰ tollē dr seruit' q̄ ꝓpt utilitate frugū nō pot aliqs edificare ut uinetū au ferat ut. C. de seruit. l. ult. ita altiꝰ edificare seruit' ē q̄ tū adre q̄ habebas areā iuxta. ⁋ Jd qr an si nō debe seruitute possis ita edificare alte ut possis obscurare lumina mea. ꝓo. et dico q̄ sic pt ꝯ qd habeo lum̄ apud lioc ut. ff. neqd i loco publico .s. l. ii. ſ dapnū aliqn ē. ut. ff. de dapno infecto l. fluminū. ſ ult. et l. se quenti et l. paulus et pt q̄ in domo. in qua habeo usufr. uic tū alte edificab' ꝯtrā uoluntas dñi nisi in tota lumina nō obscuret. s; tū luminis in reliquas q̄ sufficiat habita ti ut. ff. de seruit ur. p̄. l. binas et l. sicq̄ i binas. Jd qr lex dic ꝑdiales seruitutes nemiē posse ꝯstituē t̄ habē n̄ ab hīus ꝑdiū ~~uiua ꝑdiū~~ ut. ff. coīa seruitute. l. leg. ff. tam h̄ h̄res et anea qd uiā ꝑmicte pot ꝯ n̄ q̄ fundū nō h̄t et sic uiꝰ q̄ possit ꝯstituā seruitus abeo q̄ nō h̄t ꝑdiū. ꝓo q̄ ille q̄ nō h̄t fundū pot ꝑmictere uiā. ſ. adhoc ut teneat' expmissiō nō aute ꝯtrā ad hoc ut dicat' seruit' si nō h̄t ꝑdiū ut. dcm̄ ē. ⁋ Jd qr seruit' ꝓgrediē dr seruit' urbana ut. ff. de seruit. ur. p̄. l. ii. quō eade seruit'. dicitur urbana. et rustica. ꝓo. s; uic dr rustica t̄ urbana h̄ito respectu ad locū cui debet' seruit' si rustico ꝑdio debet' dr rustica urbano urbana. ⁋ Sz qr abeo domū exptre istā i medio ē uia pū. unde queē ut possꝰ face ponte. t̄ ex utraq; pte habeo domū i medio est uia pū. possū face pōte. ꝓo i ꝑmo casu nō. ut. ff. de s. l. ult. iusta ꝯ q̄e dico q̄ nō plū sin li cētia ꝑncipis q̄ illd solū publicū liber debz ēē uſq; adcelū et ē lex adhoc. ff. neqd i loco pū. l. ii. ſ siqs a ꝑncipe. ſ tractatū ē. et ff. fluī. l. ult. ⁋ Jd qr que sit rō qr oīs seruit' tollit' ꝯtino .x. annorꝰ īter p̄se tes. et .xx. īter absētes si aliqs illa seruitute nō utatꝰ

tūi ꝯ tmus illa sit q̄ h̄at cam ꝯtinuā sicū nō. et tō est eadē rō i acqsitione. ꝯtra. ꝯ. notatū ut. ff. que admodū. ꝯ. a. l. ii. et l. si partē. et ff. de usu ē. se quit. ſ si uiā. et ubi. et. C. de ꝑscript. lōgi tpis. l. ult. īst. ꝓo. ē q̄ cum aliqd admictitꝰ q̄ sūm habu erit cum ꝯtinuā seruit' sicū nō. ꝯ. ex quo seruitus est acqsita ē ius qd nō possis tolli l; i acqrēdo nō posse ita dici et sic oīs seruit' ꝯtinō uicendo acquirit'. ꝯ si sit seruit' ꝑ puta usufr. amit. l. placz. et l. si usufr. ꝯ. de seruit. l. ꝑt. n̄ unica sola puta ī sepulcro debitū. ut. ff. que admod. ꝯ. admit. l. iī. et ē rō q̄ nō monet tota die aliqs. ut illū ꝑ̄im inferre. ꝯ; l; utraq; admictat tā rustica ꝯ urbana ut dcm̄ est. alr tn̄ ꝯtr q̄ urbana seruitus nō admictit' n̄ et ille qui uult uindicare libertatē aliqd faciat ut dic̄ l. ff. de seruit. ur. p̄. l. h̄ aut iura et dic dñs meus qd nulla libertate uindicata necūm sit bona fides. ar. C. de ꝑscript. lō. t. l. ult. īst. ꝯ ff. coīa. ꝯ. l. ꝑt. ſ cetem. l; ī seruit rustica admictēda. uiꝰ debeat face ille qui libertatem adquirit. s; l; sup uiā q̄ seruit' ē ꝯtinua. ut alius ānis quis utat' rō duplicato tpr admictit' ut. ff. q̄ admit. ꝯ. admit. si sic. ⁋ Sz qd si altius septima uis. uł dieb' uł uiłlb' dic īde dñs meus q̄ hodie rō restringēda. ſ. ꝑscriptiā. ut. ff. de ubis et ꝑ̄tu cū qd dic̄ ꝯ si seruit' sit ꝯtinua ut uno tm̄ die ī qnquennio quis utat' ut. C. de seruit. l. ult. in usufr. aut longo sigtis ānis uł alienis ꝑmis ānis tm̄ usufr. ꝯtē tot sint necē ꝑscriptioēs quot ānis. ut. ff. q̄b' mo. usufr. amit. l. i. ſ uł. ⁋ Sz q̄ ē rō. ꝓo. q̄ cū seruit' usufr. sit diuidua ꝯtra adusū ut. s. dixi. ille solus admictitur q̄ eo tpr ꝯpetebat ut ar i aliis seruitutib' ꝯ que diuidue sint. ⁋ Quod tn̄ si quadā foramia obturata qda nō ī pariete illo ī quo habēda seruitute tigni īmictendi ad mictit' seruit' i totū uł ꝓpte uł i totū retinet'. ꝓo. dñs meus ꝯposita dica q̄ fauore libertatis ītotū seruit' amictit' ut. ar. ff. diuidi rō pres. et ff. q̄ adm. ꝯ. admit. l. filliadū et h̄ ignorāte. puniēre posse distīgui ut. ff. q̄b' mōis usufr. admictitur .l. his q̄ usufr. uł fuisti ꝓpte ī his q̄ obtusa sint ut eadē sit rō tot . acqrē. ut ff. de usuc. ꝓ herede .l. an pars. uł meliꝰ ī nichilū amictit'. ut. ff. de seruit. rr. ꝯ. p̄. l. unica ē uia. et C. de agri. ꝯtem. l. cū seruis sult. ⁋ Sz qr de lege ꝯtra mutabili ff. si seruitus. un̄ sicut est. ubi dr q̄ si ē ꝯstituta tigꝰ īmit tendi et simillia ꝯpeta uelł noua īmictē q̄ n̄ ea an tecedus et sic nō uiꝰ q̄ pꝰ. tigna uetera exhere et noua īmictere. ꝓo. ille ē intellect' ut si tigna īmisit necē ꝯpeta uolo noua foramina face nō ꝑ̄ti aliqn possū uetera extrahē et noua īmictē. ⁋ Jd quer si ago ꝯfessoria ꝯ aliquē q̄ ꝓhibuit me familia sua uti seruitute debita et ille sit ꝯtumax qualit' iudicis sit ꝓ cedendū. et qualit' eꝰ ꝯtumacia puniat'. ꝓo. lex sepra ē et ē mirabilꝰ qd iudex mictit me ipse ī loco et ille re uit uł nō aū distretur ꝯpōe q̄ ī ꝯstituat ius aque du cendū et totū dapnū resarciat n̄ q̄ ꝑ ꝓhibitione sua ꝯtinꝰ. ut. ff. si seruit' uin̄ h̄is cū. s; cū uideo ꝯtinꝰ ago ego ꝯfessoria q̄ ē ire ut. ff. si seruit' uin̄ .l. ꝯ. missio cū cognita ſbois que cae ꝯpio sit. ꝓo. ꝯtinacia sic q̄ quis mictit' ipse cū ꝯtinuā fieri missio ut. C. de bonis auc. iudi. ꝑsidē queras sic et alibi. sic ꝯtinacia. ff. ad exib' .l. iiij. ſ sicendū. ⁋ Jd qr q̄ tota ꝑ̄i debuit oñi oīa. hodie auē eodē cū sic ire loca illa possū tribus ꝑque seruit' uie ia debetur. alia bona ꝓ dapno dato ꝑ̄i si debuit ꝑmissum debitū declarata ut. ī ꝑdca. aut ei qui uitat. ⁋ Sz numqd habb' ꝑtes sic alr. qū mictit' ī realis.

Reo. sic. ut notavi. S. de so. dcto. Vd Sed mirum est quod di[cis] quod tu rectius debes in constituendo ius servitutis. Sed nunquid quod in anno. vel postquam rectius. Reo. l. illa te distinxerit dic sed si volunt exemplum realium seq[uitur] dicam in anno. ut. C. de prescr. xxx. an. l. sicut in rem speciali. § ult. et puto. Item illud videtur mirabilissimum quod non discedam an de iure quod consti tuas in re servitutis cum alibi legatur quod nullo in rebus non debet aliud restitui nisi comprehense. ut. C. de bonis auc. in p. ei qui utitur et C. quod et quam index aliud qui sentit. Reo. non constituet servitutem sed ita constituet stando per cautionem. i. quia cavebit in nullo tempore quod cum non impediet illa servitute uti si deinde suo placuerit. i. quod servitus sic ubi constitu ta et continebit plus in illa cautione quod privatum aquam cur rere sic curebat. ut. ar. ff. de usuf. l. cuicumque. § si fundum et ff. si serv. vin. l. et si forte. § que de servitute et hoc probat dominus meus ago et quod hoc in iuris servitutibus. idem est in rebus incorporales sic et alias. ff. de novo operis. nun. l. si prius et ex legitur ibidem familia intelligas quam domino iubente familia prohibuit alioquin dominus non teneretur de facto familie nisi in quantum cum ad eum pervenit ut ff. de iu. et iu. ar. l. i. has questiones ut utilissimas super confessoria tractare proposui. ut hic ad de quo invenies. in. d. act. ex stipulatu et de vindicatione de novi operis. de ope destructo. Sed quod supra l. illa ff. si servitus vin. l. sicut dictum nam lex ista videtur insupplicae velle quod in servitu tibus que habent causam continuam quod longi temporis prescriptione titulus non re quiritur. sed videtur quod stare non possit. nam ad hoc ut serv. sic co porum quod constituantur vel pactionibus vel stipulationibus inter minos in testo. ut. ex. de serv. Ideo non sufficit si aliquis probet se uti nisi probet servitutem sibi constitutam. ut. ff. de rei. ac. p. l. unde. § hoc autem aliquid. Reo. ideo est quod titulus non desideratur. nam in servitutibus non plene sequitur ubi causa. ideo nichil habent tre glacia quorum unum est hoc et quedam alia sic notamus in hoc tracta tu de confessoria. propterea sunt de quibus servitutes non sunt in bonis nisi etiam bona. ut. ff. de usuf. l. l. i. Item est et alia ratio quia cum in maiorem ut probare continuam ratio relevet. ut non probet titulum que est ar. pro hoc ff. de iure ure. l. eum qui si non eide in prescriptione i. corporal. immobil. quia debet probare quod continue per se dicit. ut. C. de usuc. transfor. l. unica. Reo. ibidem alia continua et alio modo probas que hic ibidem continua concurrit adde uterque quod probat per ius per prescriptionem sic notatur in hoc tractatu confessorie supra et continua tunc ipsius rei que habet continuam causam vel alter ideo titulus non exigitur quia nunquam tra ditio intercedere non potest. unde sola patientia inducit officium prioris. ut. ff. de serv. r. p. l. i. Vel si te patiente utor vi deris in tradidisse. ut. C. de serv. l. ii. et qui dicis quod debet probare continuam vel ut moi et est tempore ut hic et l. illa. vin. de vindic. ac. p. non obstat quod loquitur in servitute iti neris et actus. Vel dic regula quod servitutes non habent cau sam continuam ut de servitute. ideo non sufficit usus nisi probet con stitutio vel alter et dicam requiri titulum in servitutibus et hoc quod legitur non est necesse et est stando longi temporis. sic longi stando habens. ff. quorum bon. l. i. § ult. Vel dic hoc tempore. non adsigu las stando tempore nam per negligentiam est competit. ut. ff. de servitu te. l. hoc amplius. Vel alter idem in servitutibus quod in rebus corpali bus et hoc modo. nam servitus usufructus. non ut nisi quod quis suo iure credat uti. ut. ff. quod admi. § a. l. ult. et ita intelligas de credu litate que est idonea vivi et commoda puta quia iusto erro re ducatur etiam. ut. ff. de usuc. l. iusto vel dicas non requi ri titulum sic in prescriptionibus. alias et quod. Reo. quia dominum non tollit nec directum nec utile sed in quodam constituit ac. in prescriptione rei mobilis acquirit directum vel utile. p. quosdam. ideo si con sideratur titulus non est mirum. ut. ar. ff. de acq. p. l. si quis vi. § differentia vel alter titulus debet allegari et post probare tempus totum per quod presumitur titulum precessisse. ut. ar. ff. de iu stis. l. cum de inde. Vo Sed quod diximus ... in ne gatoria quam confessoria quando datur possessori et ad quem. nam in causa novo cum servitute que tradita per patientiam. ut. ff. de serv. l. quotiens. ut. ff. de serv. ru. p. l. i. ind habet locum con fessoria. sed vel ex stipulatu vel ex testo. ut Instit. de act. et ff. si ut. ar. l. idemque. § iiii. in fi. et quod ibi dicitur vendicare i. que tus actor vel vendicare per confessoriam quia habet quod poterit conti nue. Item per tempus post traditionem vel quia etiam habet locum confessoria sed aut plures exturbans et nunc habet locum interdictum uti possidetis. sicut vin. l. sicut. § aristo. et ff. de servitute. l. quotiens. aut non turbans et sic nullum habes auxilium quia non est necesse. Item tempus tantum si habuisti possessionem vel quam et post illa. vel quam pervenit ad alium et tunc habes confessoriam sic inter vivos dicam. que in non competit quia ad exercitium quam diu scribere sed cum possessio pervenit ad alium ut ff. de iudic. l. ubi ac. et C. de ac. iudi. mu. ca. f. l. unica. Reo. unicum exemplum in confessoria contra possessorem et habeo confessoriam. ut. C. si servitus. vin. l. et sicut. § sacerdum et quod dicit edificare. i. edificare volentem. alio quin si e dificavimus non possessor. Sed habent confessoriam quia possessori datur in negatoria forte queritur quando datur possessori iuris et petitori. cum illa detur soli domino et dominus non possidet ius in servitute sed petente. ut ff. si usuf. pe. l. uti frui. § ii. et ff. si serv. l. ii. Quid sit et illud. quod dicitur. in. e. t. l. sicut. § sciendum. et Instit. de act. § i. et ff. si usuf. f. pe. l. fructuario. quia possessori competit. Reo. possessori fundi. non iuris alter autem in negatoria ce teres et sic nota quod possessori possidenti datur actio. ut. ff. si ser vitus vin. l. et si forte. et l. sicut. § sciendum. et Instit. de act. § sane uno casu. et ff. si usuf. pe. l. fructuario. § ult. alias pro re corporali possidenti non datur actio realis. ut Instit. de act. In prima columpna. et ff. uti p. l. i. § interdictum.

uel ad sanctum iacobum possessionem animo meo retineo. licet ergo ita sit in possidente et presidente quod possit omnia presidere. Item de in testibus. testes dicant quod uiderunt istum continue possidere per .xxx. an. aut testificantur de naturali possessione aut de ciuili que animo retinetur. Set ostendo quod de nulla possunt testificari. de corporali continuali non quia illa continua esse non potest ut dictum est. si ergo dicerent dicerent impossibile. Set de ciuili .i. directa per animum nichil dicunt. cum enim quod debent dicere se uidisse. ut C. de testibus. testium. et in auth. ut licet mat. et a. et qui aut. coll. viij. et in auth. de his consule. et hic nobis. coll. i. quod testes possunt deponere se uidisse illum animo possedisse cum talis possessio inuisibilis sit. Respondeo. refero me in ad principium. testes uiderunt istum hodie possidere corporaliter et sic habere naturalem. uiderunt etiam cum multis uicibus istum possidentem similiter et sic ipsi ponere sunt .xxx. an. quia dicunt a tali die usque ad an. .xxx. uidimus eum possidere. Ergo presumimus quod possessionem acquisitam corporaliter animo retineat. nec est presumendum quod possessionem illa carere uelit. ut ff. de prob. cum de indebito. unde cum a principio probetur quod possederit multis uicibus postea. et modo presumimus quod omnibus medius temporibus possedit animo. et sic continua possessio probatur. plures uero ut dictum est et presertim pro presumptione probatur. per l. et alio modo non credo probari posse continuam possessionem. Quia autem aliter fieret. Respondeo quod potest. Sol. Sed queritur quare non idem in seruitutibus que non continuam causam ut eas modo probari possent. et sic sufficeret tempus .xxx. an. et non desideraretur illud tempus cuius non extat memoria. Respondeo ideo in seruitutis naturam multa habere diuisa et specialia que non desiderantur in natura rei corporalis mobilis uel immobilis. Inprimis quia possideri non potest. sed ille dicitur seruitutem habere qui eadem possidet. ut ff. de seruit. ut. p. l. si cedes mee. et ult. Secundo quia huiusmodi iuris non est uacua traditio. ut ff. de seruit. l. ult. Tercio in eo quod consistit ut patiatur qui seruitutem debet non ut aliquid faciat ut et per eam patientia inducit traditionem. ut ff. de seruit. quemadmodum nec. et ult. et ff. de seruit. r. p. l. i. et ult. propterea quia possideri non possunt presumitur ex quo seruitute utor et de illius uti in continentem illa qui pro interrumpitur. ut ff. de seruit. l. seruitutes prediorum. et sic quartum adtendendum. Item quod ius semper non desiderant titulus sicut supra dictum est. propterea dicitur quod seruitutes non est iustis nec ex bona ut ff. de usufr. leg. l. i. cum ergo possessionem non potuit acquirere corporalem et sic naturalem possessionem ut dictum est. ergo non potuit animo retinere quod acquisitum non est. idem retineri quod acquiritur ut et ff. de acquir. pos. l. licet. Si ergo interrumpitur illa qui possessio seruitutis non est mirum ut dicit lex illa seruitutes. et sic contingit in seruitutibus que non habent continuam causam. at in hiis que habent continuam secus nam ibi habeo possessionem corporalem non ipsius seruitutis sed illius per quod in seruitute queritur. hec uidere potest in aqueductu quando aqua continuo fluit. hec in stillicidio quod tota die super imponit et hec in lumine. hec in seruitute tigni immittendi. ut ff. de seruit. ur. p. foramen. et l. haurire. et ff. si seruitus uindicetur. l. sicuti. et distinctio. unde cum quis in possessionem uitio potest cum animo retinere et sic continua procedit usucapio. hec est uera responsio omnibus aliis refutatis. Videamus ergo ut confessoria competat tot sunt necessaria. Primus quod seruitus sit constituta aliquo predictorum modorum ut dictum est. Secundo ut constituatur ab habente predium. aliter enim non potest constitui ut inst. de seruit. et ff. comm. de seruit. l. i. Tercium ut seruitus constituatur in solidum. pro parte enim acquiri non potest nec imponi ut ff. de seruit. l. pro parte. Quartum ut predia sint uicinia ita quod coniuncta. alioquin in prediis rusticis impedit seruitutem medium predium quod non seruit. ut ff. de seruit. r. p. qui sella et ult. nisi medium predium sit tale quo uti possum libere et si non debeat seruitutem. puta quod erat uia publica uel locus publicus nec per usum meum nocetur transeuntibus. sic enim nocet non possit constitui in aqueductu uel erit prius mei fundi uel sile. sic notat dominus meus in summa de seruitutibus p. l. ff. de seruit. seruitutes et ult. et ult. et ff. de seruit. ru. predi. sim. et ult. et l. tria. et ff. comm. predior. l. in tandem. et ff. impositis. Quintum quod ille cui constituitur seruitus de realis intelligas. uel qui petit illam seruitutem oportet quod sit dominus fundi cui seruitutem dicit deberi. ut ff. si seruitus uin. l. ij. et hec autem actio. intelligas hic dominum large ut contineat et bone fidei emptorem uel emphiteotam uel superficiarium ut ff. de pigno. si ager. et ff. de superficiebus. l. i. et ult. uel saltem a proximo domini ut in creditore qui cum uindicatione seruitute impositam cepto predio deberi alii predio quod tu retines. ut ff. de seruit. ur. p. quod duas. ff. comm. predi. l. iii. et l. si quis duas. fo. pro. et ff. de seruit. l. et fundo. Sextum quod si multi sint qui uolunt eorum fundo seruitutem imponere. oportet quod omnes consentiant. alioquin uno solo non consentiente et si omnes consentiant non ualet constitutio seruitutis. ut ff. de s. r. p. l. per fundum. et ff. comm. de seruit. l. ult. Positiones.

Vnde in hac actione actor faciat tales confessiones. Ego dico quod talis in constituit seruitutem uel in testamento uel in testamento sine quo contingit. Item dico quod seruitus ista habet continuam causam. Item decennio inter presentes. uel .xx. inter absentes continuo usus sum. Item tale predium meum est ad quod aquam duco. Item in solidum fuit modo constituta. Item omnes domini illius fundi in constituerunt. Item predium est immediate uicinum predio tuo. et Item ego habeo ius in illo predio ad quod aquam duco. Positiones Rei.

Econuerso reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu quem dicis tibi concessisse seruitutem illam concessit sempronio. si hoc confitebitur actor succumbet quia duobus in solidum eadem seruitus concedi non potest sicut nec duo in solidum possidere uel habere dominium. ut ff. quia uni in commodum patitur per usum alterius. alioquin si separatim et non in commodatur in pallium pluribus seruitus concedi potest. ut ff. de seruit. r. p. l. ij. et l. per quem. et ff. comm. de seruit. qui pecuniam et ff. de aqua. co. et esti. l. lucio. et ait. ff. de acquir. pos. possideri. et explimus. et ff. commoda. sicut certo. et si duobus. Item ego in .x. an. mouit questionem contra te de hac seruitute uel naturaliter interrupi quia aquam alio deriuaui. si confitebitur actor succumbet quia siue sit ciuilis siue naturalis interruptio non potest allegare usucaptor prescriptionem. ut C. de p. longo. temp. x. uel .xx. an. l. i. ff. de usuc. l. naturaliter. Item illa seruitute fuisti usus ui clam seu precario. si confitebitur actor succumbet. ut ff. quemadmodum. fund. a. l. si quis diuturno. Item predium illud ad quod aqua ducitur est tuum in solidum. Item omnino cares in illo predio. Item plures sunt domini illius predii a quo dicitis tibi seruitutem deberi. Item dico quod tibi non constitit. si confitebitur actor succumbet. ut ff. de aqua. plu. ar. in concedendo. Item inter illud predium tuum est medium predium tuum quod est liberum. Libelli. In hac actione concipiet actor ita libellum. Vobis domine. h. s. ego. r. d. contra. qui me prohibet me agere per talem fundum positum in tali in loco cui fines sunt tales per quem fundum dico mihi ius esse eundi et agendi. Vnde ne me prohibeat ago contra eum. ad hec propono confessoriam. Ita concipies libellum quando debetur seruitus uie seu itineris. Si autem

De negatoria actione. Rca.

Quia aliquis uult uti seruitute in fundo alterius puta uie. itineris. actus. aque ductus. uel in domo immittere tigna uel aliud stillicidium ut cadat in domo uel area eius uel in aliis seruitutibus que multe sunt. ut inst. de seruit. ff. de seruit. ur. p. l. i. et ff. de s. ru. predi. l. i. et est. ut seruitus talis depellatur. proditum est de iure ciuili actio quedam in rem que uocatur negatoria que datur domino predii seu domini contra illum qui seruitute uti uellet ad hoc ut seruitus illa non imponatur et sic est prima pro seruitute querenda que uocatur confessoria. et ista datur pro seruitute depellenda et uocatur negatoria. et de hiis duabus seruitutibus tractatur in. ff. si seruitus uin. uel ad alium per. ue. in rem. rca. et probatum uelim in eo enim quod dicit. rca. si seruit. uin. est de confessoria per quam uindicatur seruitus. in eo quod dicit uel ad alium pertinere negetur. i. de negatoria per quam negatur seruitutem deberi. adeo enim sonant illa uerba. si seruitus et c. quemadmodum si diceret in de confessoria et negatoria. quod hec sint uera dicit lex. ff. si seruit. uin. l. ij. in pr. et inst. de act. et ij. et est notandum quod utraque

competit tam pro servitute personali. ut usufructus. quam pro servitute reali de quibus dixi in principio. sic habes insti. de acti. quod servitutes que dicuntur personales. quemadmodum reales. habes. ff. de servi. l. vii ad hec ut actio ista competat tria sunt necessaria. Primum quod adversarius tuus utatur iure servitutis. ut insti. de acti. § i. in illo ubi ait lo. contra quem. Secundo quod sit dominus soli vel edificii qui negatoriam intentat. ut ff. si servi. vin. l. loci. corpus. § competit. et ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. et l. fructuario. § ult. Sic enim confessoria datur domino predii cui predio servitus acquiri debet. quia neque servitutem urbani vel rustici predii acquirere potest nisi habet predium. ut insti. de ser. § in rusticorum. ita et negatoria datur domino predii qui vult servitutem a predio depellere ut dictum est. nec admitto sententiam p. qui voluit dicere quod tunc demum locum habet negatoria quando servitus fuit constituta ab initio sed fuit amissa. quia iam secundum eum tantum videretur in negatoria ad hoc ut competeret quod servitus esset constituta et amissa. sed non est verum quod tunc demum detur licet in casu illo detur et datur etiam quando numquam fuit servitus constituta. nam si numquam fuit constituta servitus nec potuit esse. ut quia locus erat publicus datur negatoria. ut ff. si ser. vin. l. loci. § competit. et l. fistulas. et in Authentico eummi... pii. nec itineris nec viae vel actus servitus imponi potest. ut C. ff. de ser. l. ult. Item nec admitto errorem quorundam qui dicere voluerunt quod negatoria tunc demum detur cum aliquis sibi servitutem defendit et aliquid agit contra servitutem. et sic dicunt quod confessoria datur ad vindicandam servitutem. negatoria datur ne quid contra eam fiat. Si autem servitus non est imposita. tunc datur utilis negatoria. ut ff. de ser. ur. pre. l. quidam ulterius. et ff. si ser. vin. l. fistulas et l. sicut. § i. et ult. Si autem servitus est imposita. tunc datur directa negatoria ne aliquid contra servitutem fiat. ut ff. si ser. vin. l. si quis. § cum in domo. Nos autem dicimus negatoriam non competere ei qui servitutem sibi defendit sed ei dumtaxat qui sibi asserit libertatem. ut ff. si ser. vin. l. ii. in princ. et l. loci corpus. § competit et insti. de acti. § ii. et hoc etiam collige ex fructibus qui in utraque actione veniunt. ut ff. si ser. vin. l. loci. § in confessoria. nec obstat l. i. c. et si quis. § cum in domo. quia ibi proponitur confessoria sub verbis negantis. non autem proponitur negatoria ibi sicut ...in hac eadem actione plene notabo. et sic per istos quartum esse necessarium quod tunc daret quando aliquid fieret contra servitutem.

Tertium quod si non est necessarium quod predium illud sit liberum per cuius libertatem contendo aliquando si servitus sit imposita pactionibus vel stipulationibus vel debita quia longum tempus... ut insti. de servi. ... quem ad... l. si partem. § si pro fundo vel aquam fecit tempus. nec est illa que habet continuam causam. ut servitus luminis stillicidii et similia que longo tempore acquiritur. ut ff. de ser. ur. pre. § forum. vel acquisita tanto tempore cuius non extat memoria. ut in servitutibus que non habent continuam causam. ut servitus itineris. ut ff. de servi. l. servitutes. et ff. de aqua. plu. arc. l. i. § ult. et l. in summa. § i. et § cassius. et § idem labeo. et alii. § item labeo. tunc negatoria locum habere non possit. sicut locum habet confessoria. negatoria tollitur et e converso cum sint immediate contrarie. et talium est natura talis quod posita se ponunt et perempta se perimunt. nam si locum habet unum. in continenti cessat reliquum. nam si pronuntiatur rem meam esse per consequentiam pronuntiatur tuam non esse. ut ff. de pecu. l. sup. § ii. et ar. ff. de his qui sui vel alie. iu. sunt. l. i. et ar. insti. de obli. que ex contra. na. § similiter. et insti. quibus mo. ius pa. po. sol. circa princi.

Quartum illud quod queritur. indubio quid presumes. quod predium sit liberum vel servum. Respondeo presume liberum salvo capitulo circa. potius presumo aliquem liberum quam servum potius presumo bonum quam malum. ut in ar. ff. de fide. in. l. ... § placere. Op.

Sed tu opponas. est ille in possessione servitutis qui asserit sibi servitutem debere. ergo sufficeret pro eo sola possessio. sicut alias in reali. ut. C. de rei. vin. rei. alienas sicut etiam in servitute alicuius hominis. non sicut in possessione servitutis quia proclamat in libertatem. ille debet probare se liberum et sufficeret ei sola possessio. ut C. de prob. si de possessione. et ar. ad id. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. quod enim in servitutibus qui est in possessione fungitur munere possidentis. dicit. l. ff. si servi. vin. l. sicuti. § ... ... licet in servitutibus aliquis sit in possessione vel quasi. si tamen ego probo me dominum predii. non proderit tibi possessio nisi docueris de iure tuo. scilicet servitutem tibi deberi. hoc dicit l. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. et hoc est quod dicit ad legis latorem sane uti cum qui possidet actoris partes sustinet. ut insti. de act. § ii. nec obstat lex illa sicuti. quia fungitur munere possidentis quo ad quedam. scilicet ut habeat maiores indutias et non plus iuret de calumpnia et quedam alia. non autem intelligas quantum ad servitutem. scilicet ut si non probet libertatem quod restet probata servitus. immo contra. cum enim sit predium aliquod liberum. non presumitur nisi contrarium probetur. ut ar. C. de prob. suum possidens. et C. de acti. pi. nec creditores. nec est aliud in libertate hominis immo idem. nam si sum in possessione servitutis multum proderit ista possessio. quia oportet quod probes te dominum fundi ad hoc ut negatoriam possis intentare ut dictum est. ita et e contrario prodest in possessione. quia oportet quod ille probet se liberum. non ex alia parte probari vero servum. utique ei probatur. ut ff. de prob. circa ... in servitute probasti te dominum fundi et sic per consequentiam liberum. oportet quod probem servitutem ad hoc ut in confessoria competat quod non proderit in sola possessione in servitutibus. po. ao.

In hac autem actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tu uteris servitute tali. scilicet itineris vel actus in predio meo. Item dico quod istud predium quo tu uteris servitute est meum proprium. Item ego dico quod meo solummodo in ... tali. et hoc pono ut excludam tempus longissimum. po. rei. Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod predium istud quo volo uti servitute est tuum. si hoc confitebitur reus sucumbet. quia si est tuum ergo negatoria non dabitur sibi cum non sit dominus predii. Item dico quod servitutem mihi constituisti pactionibus et stipulationibus. Item dico quod decennio continue habui stillicidium meum vel lumen vel forum. Item usus sum ego cum antecessoribus meis ista via tanto tempore cuius non extat memoria. si ista confitebitur actor sucumbet. quia ex quo servitus est constituta negatoria non habet locum. Libell. In hac autem actione concipiet actor ita libellum. Vob. domine. i. o. e. R. d. b. cum eum non sit ius eundi per fundum meum. peto ipsum prohiberi ne amodo via utatur. ad hoc propono negatoriam quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. si servi. vin. l. ii. et l. loci. § competit. vel aliter ago contra talem quod iniuste vult uti servitute itineris per fundum meum. unde ne amodo utatur. ago contra eum et ad hoc propono negatoriam. vel aliter ago contra talem qui vult uti servitute ... per fundum meum. me invito quam servitutem non habet. unde ipsum uti prohiberi et prohibendum peto et ad hoc propono negatoriam. Item et alio modo ago contra talem dicens ipsum non habere ius utendi. fruendi. vel eundi per fundum meum vel habitandi in domo mea. unde ipsum prohiberi ne utatur. fruatur fundo. vel eat per fundum meum vel inhabitet domum meam. et prohiberi peto et ad hoc propono negatoriam. et quod sic recte concipiatur. probat lex. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § pe. et ... vel alio modo ago contra talem negans usumfructum fundi mei vicini ad eum pertinere. vel viam per fundum vicinum. unde peto ne utatur fruatur vel vadat per dictum fundum. et ad hoc propono negatoriam. quod sic recte concipiatur libellus dicit l. ff. si usufr. pe. vel ad. p. ... Item alio modo ago contra talem tuum negans ipsum habere servitutem vie in tali fundo meo ... negans me talem servitutem debere. unde ago contra eum per negatoriam. vel sic. ago contra titium dicens non esse sibi ius immittendi tignum vel immissa habere in pariete meum vel immittendi fumum in domo mea. vel non esse sibi ius stillicidia de domo sua in aream meam cadere. unde peto ne predicta faciat et ad hoc propono negatoriam. quod sic concipiatur probatur l. ff. si ser. vin. l. sicut. § aristo. et l. egi. et fistulas. et ar. ff. ad l. aquil. quemadmodum. § si protectum. Op.

Contra omnibus tamen istis libellis sic opponitur. non enim videntur libelli bene concepti. In primis si ... adversarius tuus utitur aliqua servitute contra et sic est in possessione vel quasi. tu dicis non esse tibi ius ... videris proponere duo contraria. nam in possessione non inquirimus iuste vel iniuste pos

sideat. sed an possideat. item non inquirimus habeat ius uel non. quare possideat. sed an possideat. si enim possessor nullum ius habeat uincet tamen eo iure quo possessores sunt potiores. ut ff. si usufr. pe. uel ad. p. ne. l. uti frui. unde mala est ista opinio ut clausula. cum dico non est tibi ius etc. opponatur ex persona. quia tu utens. tu uadis per fundum. respondeo. in modo hanc conceptionem. exstat enim pos. uel qui ius incipit quando ne di seruitute illa sua habet causam continuam suam non ut supra dictum est. unde si in iure succurritur contra actionem intentem non est mirum in spurius enim possessoriis non inspicitur causa quare quis possideat ut in iure dicto unde in contrario alius sed in realibus secus sicut in hac actione. quod in rem est. ut inst. de act. § ii. et ff. si ser. uin. l. ii. in prima. quod autem exquiritur hic causa. G. pro te notum. uel aliter. si tu intrares contra me per fundum meum non iure seruitutis. numquam contra te agerem negatoria. quia licet ab initio possim te prohibere ne intres et si intra ueris post prohibitionem possim agere iniuriarum. tamen si non prohibitus intrasti. postea contra dicere non possum. immo quicumque cepis in fundo meo tuum erit. ut ff. de acquir. rer. do. adeo. et ff. de seruit. r. p. l. diuus. pl. et ff. de iniur. l. iniur. § ult. et inst. de rer. di. § fere igitur. at si fundo meo intraris uel intres iure seruitutis et ita non simpliciter sed ut uiste habere contendas uel uelis acquirere. tunc modo negatoria datur ut dictum est. Vgo Sed quid si erit. inueni aliquem per fundum meum euntem ille dicebat se ire causa uenandi et forte ibat ut seruitutem sibi quereret. quod est. agam contra illum negatoria. respondeo. ex qua intentione non quia ibat causa uenandi. si autem postea uult mutare causam non potest ut pleraque iura uidetur. ut. C. de ac. p. cum ne. Vgo Item alia ratione ista tur. cum est quod ista actio contra superior sunt in rem. ut ff. si ser. uen. l. ii. in prin. et inst. de act. § ii. uidentur tamen expos. contra. nam in con fessoria propono. est mihi ius utendi fruendi. uel eundi. i. quia uador uel utor est mihi ius. etc. Item in negatoria non est enim ius utendi uel eundi. i. quia uadis uel uteris non est tibi ius. respondeo non est in rem. et illis op positio occurrit interim. unde nunquam dicatur quod possessio subiciat aduersarium actioni in rem. ut. C. de ali. iu. mu. cum fac. l. unica. quod contra tur expos. non est in rem dico ergo quod confessoria oritur ex iure mihi acquisito descendente ex obligatione quod est constituta pactionibus uel stipu lationibus uel ex testamento. ex pacto enim et ex stipulatione et ex testamento oritur obligatio. et ex illa obligatione oritur ius quod ius cum patientia subsequenti inducit confessoriam. sic inter. uen. ex contractu oritur ob ligatio ex obligatione ius. ius iam operis in traditione secuta parit rei uen. et ita intelligo. l. ff. de pacti. sicut de ser. § de pig. re. sola enim patientia cum aliquo titulo precedente in ter uiuos ex pactionali stipulatione uel ex testamento inducit confessoriam contra fam precis. ut ff. de ser. r. p. l. i. § ult. et de seruit. quoties. §. si. Si tu queris unde oriatur confessoria quod pro seruitutibus habitibus causam perpetuam competit. dico quod oritur ex iure quod est mihi acquisitum in re bone fidei mee et continui temporis et ideo mihi utiliter competit. immo precedente titulo pro suo. licet quidam male dicant quod non debet titulus in seruitute quod habet causam perpetuam querendi. sed uerum est sed aliter autem precedente debet. et ita intelligitur. l. ff. si ser. uin. si quis diuturno et ff. que. ad. ser. a. l. ult. Vgo Si tu queris negatoria unde oritur. respondeo quod ex iure competit michi uniuerso domino nam dixi. S. quod negatoria datur domino predii nolentis uiste seruitutem. ex quo enim sum dominus predii ex iure domini respondeo ut te prohibeam uti seruitu te. obtinui. ar. C. ad te. C. de rebus ali. non ali. l. ult. ex quo enim res aliqua mea est. mea debet esse consilio. ar. ff. de seruit. l. ult. et ff. de aqua plu. ar. l. S. inter. Sed ergo tu inferes quod oritur ex pos. respondeo non est in rem sed tua pos. quod uel quia est causa uel tuus usus. quare contra intentatur actio negatoria sic inter ini. habeo rei uin. plu bio meo et salubrum habeam. et sic habeo per aptitudinem quoz ad actum uel ad effectum te habeo quando tu possides ut dictum est. ex pre dictum est in realibus. possidenti et detinenti subaudi non est actio prodita. ut inst. de act. § ii. Op. Item opponitur non uidetur quod negatoria possit habere locum. cum est quod l. dicit quod negatoria datur domino proprietatis sed non possidet. item et possessori datur

hec uidetur mirabile quod contra actio detur possessori et non possessori. ut ff. si usufr. pe. l. fructuario. § ult. et ff. si seruit. uen. et si forte con. et l. si eo loco. respondeo et illa illa ita intellige. datur negatoria si non possideret. subaudi usufr. possideat tamen fundum. et hic est quod se quitur nam contra possessori competit. Vgo Si tu obicias quomodo di tur actio ista cum sit in rem possidenti cum actioni in rem subiciat aduersarium pos. uel detentio quam habet. ut. C. de ali. iu. mu. cum fac. l. unica. et ff. de rei. uin. officium. respondeo uerum est in realibus que per rebus corporalibus competit. at per incorporalibus secus. ut inst. de act. § ii. quare autem non sufficit sola possessio uel qui no luit uindicare seruitutem. dic ut notatum hic. G. Vgo Item queritur. non uidetur quod negatoria sit actio nec sit necessaria uel utilis si enim aliquis uult uti seruitute per fundum meum. sufficit mihi de fen. nego me tibi seruitutem debere. quare ergo negatoria fuit inducta sicut tu agis contra me confessoria. et ego dico non est tibi ius uti hac seruitute. hec uerba simpliciter inducunt negationem et nullum ius significant agendi. sed solam infitiationem rei con tra. sic hec uerba simpliciter negationem inducunt quare significant actionem. cum contra te principaliter intendo. s. non esse tibi ius. cum nec uerba mutent nec significatio. respondeo. cum a te conuictus respondeo non est tibi ius eundi. nichil peto sed tantum me defendo et at cum aduersus te propono licet eadem uerba dicam et illa so la nec significationem mutent. tamen libertatem uindico. et conse quor ut prohibeas alienando et satis des ne oas. et consequar in te esse quantum iure est mea non iussisse. ut ff. si ser. uin. l. hanc ql. egi. et ff. si usufr. pe. l. usufructuario. § ult. et ff. de aqua coti. et esti. l. plo. preiudiciales contra actiones in modum exceptionis proponuntur et principaliter intentantur. ut inst. de act. § preiudiciales. et ff. de agnoscen. liberis. l. sine. § i. sed contra uin. contingit quod contra in modum exceptionis opponitur. ut ff. de inoffi. te. prin. § si filius exheredatus. et ita respondeo hinc quod dominus et preceptor meus Baudin tamen a domino meo ac. quod contra si in modum exceptionis proponitur et non principaliter quod me enim negatoria intentatur. ar. ff. si ser. uen. l. sicuti § i. in fin. unde hec plus consequar quam in modum actionis quam relam propono consequor quod in caueas ut dictum est et quod non consequar quam in modum exceptionis oppono. te enim tamen et auia petitione absoluar. Vgo Item queritur quanto tempore quia tempore tollatur negatoria si tollitur annis. xxx. uel xl. ut C. de p. xxx. uel xl. annorum. l. sicut et l. os. et l. cum noti ssimi. et prin. respondeo minime quia leges ille de iure affirma tiuo non de iure negatiuo loquuntur. iam enim diceres quod ius eundi ad sanctum iacobum tollitur. domino et preceptori meo. R. hec sententia displicebat. immo dicebat eam tolli. sed hec non sua gu tur de ea seruitute que tempore queritur. ut aq. duct. stillicidii contra illa que habet continuam causam. Si uero agatur de uia uel itinere uel de aliis que non habent causam continuam. ut ff. de seruit. seruitutes dicebat eam non tolli nisi tanto tempore cuius non extet me moria. non enim amissi libertatem. cum seruitus non sit quesi ta. ut. ar. ff. ex quibus causis ma. l. nec non cum itaque ne gatoria domino competit negantis seruitutem deberi. mirabile quamdiu seruitus non sit quesita. at dicet aliquis licet seruitus non sit quesita. tamen negatoria nec recte intenditur. ut ff. de seruit. r. p. per fundum. respondeo. ideo ibi contingit quia pendet prima cessio donec sequatur ultima quod confirmat primam. unde spes est ser uitutis querende. at ibi non est modus seruitutis querende sicut nec obligationis inducende. ut ff. de act. et o. l. obliga tionum. § placet. aliter enim dicere ridiculum esset. uerbi gratia uel uisus per fundum meum semel uel bis cepit mihi competere negato ria si post. xxx. annos ut tenes quod non competeret michi nega toria quia sit prescripta et sic in hac sententia fuit dominus et preceptor meus. R. et sic ergo cum tribus temporibus tollitur negatoria. si cut tribus temporibus confessoria queritur si tu bonam fidem habes contrarium. licet quidam dicant contrarium ut. G. pro te nota

Pro... non amisit libertatem et actum cum est seruitus non quesita.

m. c. furtus ē tal' que h't cōm continuā tollitur. x. a. inē p̄ sentes. xx. int' absentes qz tanto tp̄e furtus c̄ris. 7 inducta ē confessoria. Si uo cessit bona fides. tūc querit' furt'. xxx. a. l. ult. 7 negatoria illo tp̄e tollitur. ut. C. d p̄s. x. l. xx. an. l. ult. in fi. 7 C. d furt. l. ii. 7 ff. si s. uin. si quis diutino. § Si uo furtus n̄ h'at continuā cām. c̄ritur furt' 7 inducit' confessoria illo tp̄e cui' non ē memoria. ut. ff. d aqua. plu. ar. l. i. § ult. 7 l. in summa. § i. 7 i d e labeo. 7 sic illo tp̄e tollit' negatoria 7 ut breuit' notes q̄n queris quo tp̄e tollatur. uid'as ā confessoria sit nata t' eius cōtrario tollit'. al' n̄ dūo tīn meo. az. 1 ui' q negatoria tollat' spatio. xxx. a. licet aliā furt' non sit q̄sita 7 h p negligentiā tuā. ul' alit' dic' q̄ q' post. a. xxx. durat negatoria non ex p̄ma ratione que fuit est iam sub an. xxx. s; p p̄sentē ratione ul' sequenti. nec enī p̄a ratio ē una cum hac ratione c̄tinua. ut. ff. d v. o. si sic. nec ē unius rationis continuatio ad aliā. ut. ff. d furt. furtutes q' sic ēē n̄ potest assignare in possessione rei mee quam p. xxx. an. possedisti p continuationē p'sonarum. q̄ sep habui. huic nichil ad u'satur nisi q' tot sunt actiones quot sunt rationes. ul' dic q' licet plures sint rationes. cā tn̄ maniuendarum litium una ē actio. sic infam. h'e. 7 p socio ū 7 pluribz h'reditatibz 7 societatibz unica sufficit actio. ut. ff. fam. h'e. h'edes § de plūbz. 7 ff. p socio. cū duobz. § simplex. 7 hec si actionē interim p ratione unam absoluaris. iterum te ex alia ratione conueniam. n̄ obstabit exceptio rei iudicate. sicut in rei. uin. nō obstabit si absoluaris qz n̄ possides 7 iterum repetiris in possessione. ut. C. ad exhib. l. e. neq; sicut hec copiose notat dūs m's in summa. C. d usufr. **Q°** Jt' querit' q̄re dicat' negatoria. R. dixit ideo dr̄ negatoria qz p̄ponitur ūbis negatiuis. confessoria ideo qz p̄ponitur ūbis affirmatiuis. s; n̄ ē uerum. imo dicitur negatoria qz p eā uindico libertatem 7 nego furtutem. d confessoria ideo qz p eam uindico libertatē. confessoria enī aliqn̄ p̄ponitur ūbis negatiuis 7 negatoria ūbis affirmatiuis. ut i furtute altius tollendi ul' n̄ tollendi. ut. ff. si s. uin. si quis. § cū inde mo. 7 § i. **Q°** Jtē querit' si aliquis n̄ sit dūs p̄dii qz forte emit a non dūo an detur sibi negatoria. cum. s. dictum sit q' hec actio datur dūo. R. datur util'. ut. ff. d publicis. l. si ego. § si de usufr. **Q°** De creditore q̄rit' an detur sibi negatoria. credo q' detur cum ad eū contulisti am tam fa quā iuris possideat. ut. ff. d usufr. fru no minat. **Q°** De superficiario 7 ēphiteota 7 d uassallo 7 d oībz h'ntibz ius inre dico q' datur eis util' negatoria sicut 7 eis dat' util' rei. uin. ut. ff. d rei. uin. superficiario. ut ff. si ager. uec. bel. u. 7 ui. 7 ff. d sup fi. l. i. **Q°** Ul timo q̄rit' qualit' iudex formare d'beat ūba sniē in confessoria 7 qualit' in negatoria. nūquid condēpnabit ul' absolu'. sic in alus actoibz realibz ul' p̄sonalibz. R. in confessoria ita formabit. condēpno titiū ut p mittat seiū uti frui ul' ire agere p fundum suū. l' q' reficiat parietem q' possit honera ferre 7 q' caueat q' i futurum eū n̄ impediat neo pmisse. nec p h'redes suos quo min' sei' possit uti 7 frui l' ire. 7 q' parietem reficiat t'pe titius institutum. 7 q' p̄stet sibi. x. p suo int'ēē qz tātu int' est sei. illa furtute n̄ fuisse p̄hibitum.

¶ Jn negatoria hec mō. condēpno titium ut n̄ utatur. fruat' fundo sei ul' ne uadat p fundum ei'. ul' ne honus i pariete tp̄l' i inponat. 7 q' caueat q' in futurum eum n̄ impediat utendo fruendo ul' eundo. l' hon' imparietē ei' inponendo. 7 q' p̄stet sibi. x. noīe int' ēē. 7 qz tātū int' fuit tei se ū non fuisse usum 7 fructū ul' n̄ fuisse p fundū suum. q' in hiis t'bz condēpnand' sit quis tā in negatoria q̄ in confessoria dicit lex. ff. si s. uin. l. h'az. 7 l. egi. 7 l. loci corp. § in confessoria. 7 ff. si usufr. pe. l. fructuario. § ult. ¶ Jtē ē q si iudex n̄ dicat condēpno. si dicat p̄cipio. licet enī lex dicat q' snīa nulla ē que n̄ contin; condēpnationem. ut. C. d snīis & interlocu. o. iu. l. p̄ses. subaudi ul' ūba silia. ut. ff. d re. iu. l. i summa. 7 ar. ff. d arbitr. quid tn̄. § si arbitr. Jd est ē 7 si dicat ne inquietet eū q̄ admodū 7 si dicat ne impediat ut i p̄dicta. l. fructuario infi. Jta formabit ūba snīe iudex qn̄ condēpnare uult. Ceter; si absolutoriam uult p ferre. dicet sic i alus. talem a petitiōe tal' absoluo. qd dictum ē d cautoē intelligo d nuda p missiōe. ar. ut. C. d v. s. l. sciendum (an sim) mul deb; p̄stare oēs istas cautiōes. R. dūs m' c q' sic. ut. ar. ff. usufr. q̄ admodū. ca. l. i. 7 ff. d iudic. l. in oībz **Q°** Quid si condēpnat' n̄ uult aliquid facē. ul' uult facē p̄mū. non aūt uult facē s'm. R. si nich' uult facē condēpnat' 7 n̄ appellat. condēpnabit eum iudex quāti actor iurauerit. ut. ff. si s. uin. l. h'az infi. Jn s'o compellet' captis pignoribz ad cautionē officio iudicis interponendam. ut insti. d satisd. tu. l. sciendū. **Q°** Si tu dicas quomō tinctus fuerit t'p'is potrit ad iudicem ut p̄cipiat cautionē interponi in futurum. ut. ff. d usufr. l. i. ρ. Jllud contingit. i usuris. 7 ē ratio qz p futuris usuris nullū ius michi competit s; hic competit m' ius. l' alit' licet n̄ caueat p usuris p' cautionem. post q̄ drimestre. t'ps currit usura centesima. ut. C. d usuris rei. iu. l. ij. ul' alit'. refert utrum agatur p corporalibz 7 tūc n̄ cauit p futuro t'p'e qz corpalia uerum traditionē conplenam recipiūt. Jncorporalia aūt qz traditionē n̄ recipiūt. s; sola patiēntia i ducit traditionē. ut. ff. d furt. quot. 7 d furt. ru. p. l. i. 7 ideo si cautio interponat' nō ē mir'. Jn b'n'e fidei enī contractibz 7 stricti iuris 7 al' interponit' cautio p futuro t'p'e. ut. ff. d aqua plu. arc. l. si tēcus. 7 ff. d iudi. l. in oībz. 7 ff. ut leg. l' fidei c. noie. ca. l. ?. 7 ff. d edilicio edicto. q' si nollet. § qz assidua.

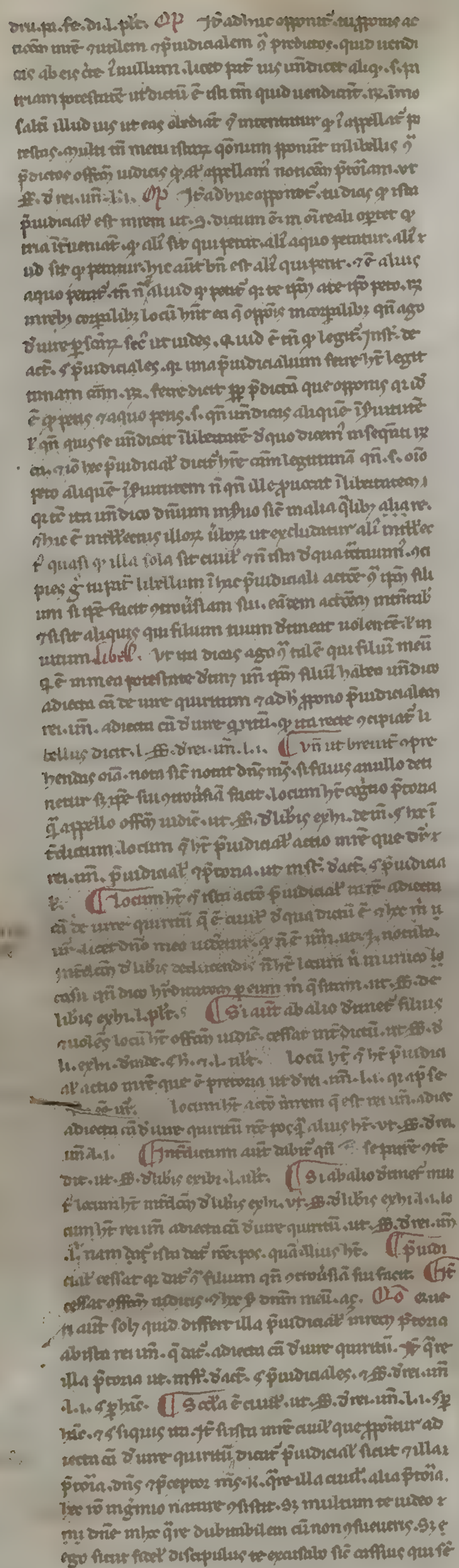
De p̄iudiciali in re actione p quā q̄r' an fili' sit in potestate ul' n̄o. Et p quā q̄r' an filius redemi possit a patre. ul' monachus ab abbate. ul' uassallus a dūo.

Cia quattuor sunt actiones p̄iudiciales 7 inter quas due st' p̄torie. s. illa p quā queritur an aliquis sit libert' l' ingenuus. Secunda d partu agnoscendo. i. p quā querit' aliquis sit fili' an n̄. 7 d hiis diuibi dicunt'. S. in titulū p̄toriar. Sz 7 due alie ciuiles. s. p̄iudicial' in re p quā q̄rit' an aliquis sit fili' sit in potestate mea l' n̄. ut. ff. d rei. uin. l. i. est 7 q' alia p̄iudicial' in rem p quā queritur ā aliquis sit liber l' s'uus. ut. insti. d act. § p̄iudiciales. Jd d p̄ma uideam'. s. de p̄iudiciali i re. qn̄ queritur an aliquis h'at filiū in potestate ul' n̄ (sun adhe) ut actio ista locū h'at tot sunt necessaria (Jn p̄is oportet q' uxorē habueris (Et s'm q' ex illa uxore nat' fuit iste fili'. ut. insti. d patria. po. 7 ff. d hiis qui sui l' ali. iu. sunt. l. Jtē. 7 l. filiū. **Q°** S; qualit' p̄babitur. m'im. contractum. R. p testes qui interfuerit ul' p instrū dotalia. Jn dubio quod p̄sumetur. certe si illa dūa liba 7 teste lib. p̄sumit' m'im. ut. ff. d ritu nupt. l. i libere. unū qui nat' ē ex illa p̄sumit' tuus filius. ut. C. d ritu nupt. l. sui iuris. 7 ar. ff. d qōibz. l. i. cū p̄n. maxime si illā dūam maritali affectiōe tractabas. ut. ff. d don. donationes. Jd dico d legitimo m'o. qz si al' ex concubina. tūc n̄ eēt in potestate p̄ris s; cure lat ill'. ut i. C. d naturalibz libis. l. si quis seu ff. ad municip. l. i. sufficiat g' p̄bare. m'im. contractū. p consensū licet forte nuptiarū sollempnitate n̄ p̄bet' ul' q' fuit p sacerdotem b'n'dictam. illa s' d sollempnitate n̄ desid'a. m'ij. ut. ff. d reg. j. l. nuptias. 7 ff. d don. int' ui. 7 uxo. l. cū hic status. § i simi.

¶ Tertium q' n̄ liberatus eū a tua potestate p emācipationē 7 hec aliqn̄ uoluntarie. ut. insti. quibz mo. ius pa. po. sol. 7 i. C. d emān. l. ult. aliqn̄ ex necessitate sine necessitate i pena d' imposuisti illi. ut. ff. si quis a pa. fu. ma. l. i. C. de i epū. audi. l. si lenones. ul' si legatum recepisti ut illum emācipares. ut. ff. d condict. c. d. sicut 7 emācipasti. ¶ Quar

q sic tal' q potueris habere filium. alioquin si eius d frigidis
7 maleficiatis q uxori tue n potens lege tractatum d coactio
nibz nec repetita tractatum d tigno iuncto. ille n eet tuus fili
vt ff. d his qui sui l' ali. iu. sunt. l. filium. ¶ Quintum
tum q tanto tpe precedis illu q posset ee tuus fili[...]
ridiculum eet ut maior eet filius qua pr. ut. inst. d adop[...]
[...] ¶ Sextum q steteris cu uxore tua. ali
aqui si multo tpe fuisti abses 7 recisus inuenis annculum 1
ille n eet tuus filius nec in potestate. vt ff. d his qui sui l'
ali. iu. ff. l. filium. q enim cognoius. hoc plane n debes eum
testes inuali facto n inuenirat. ¶ Septimu q sit subiec
tus romano ipio h e q dicit. l. inst. d patria po. nulli enim
homines tales potestate hnt qualem nos habem. i. qui sut
subiecti romano ipio nolo itellige d romanis solis Qo
Quid dices d lonbardis hnt filios in potestate. rx. sic hoc q
iure lonbardo cauetur qz nepos mort insinuaui. i. in pote
state ut in lonbarda d successioibz. l. siquis habuerit filios.
Qo Quid d ultramotanis yspanis anglicis. qui modo n sunt
sub inpio. rx. hnt filios in potestate. gallia enim 7 yspania
sunt d inpio. vt C. d offi. pf. p. affrice. l. i. 7 iij. gallia enu 7
puincia 7 sicilia int ornnentes puincias numerantur. vt ff.
d v. si. noticem. 7 i. po. ac. In hac aut actione faciat act
tor tales positiones Ego dico q contraxi. mm. cum tali ul' talis
e uxor mea. ¶ It tu fuisti nat ex illa dna. ¶ It cum
ea fui cotinue l' p multos annos cu. 7. illa tpe nat' ee. ¶ It
sani sum cognosce possum mulierem. ¶ It ego pcedo te ple
na pubertate. ¶ It sep te tractaui ut filiu. ¶ It ego sum
romanus ul' d inpio. ¶ It semp fuisti i potestate mea. ¶ Ite
reus faciat tales positiones. Ego dico q talis dna e uxor mei. si
ostrebitur reus succubz qz actor dicebat q eet uxor sua. si
ee non pot qz eadem dna eod tpe duobz nupta ee n pot. ut
ff. d his qui no. infa. l. i. 7 inst. d nupt. ¶ It ex illa dna
nat fui. ¶ It tu es frigidus 7 maleficiat. ¶ It absens
fuisti d tra p x. annos 7 ego nim illa tpa nat fui. ¶ It tu
inposuisti m necessitate pecca di. l' fame me afficiebas. ul' ue
benebas. l' legatum recepisti pp p me emancipare 7 emanci
pasti. ¶ It tu sponte me emancipasti. ¶ It ego habeo
tot annos quot 7 tu habes. ¶ Item tu es habitre natoie. In
hac aut act. actor ocipiet ita libellum. ago c talem qui cu
sit fili mis 7 in potestate mea. m denegat exhibere reuerentia
filialem. vn ipm in potestate mea uindico actone inre puidi
ciali. q sic recte ocipiat libellus dicit lex. ff. d rei. uen. l. i.
q. i. libell. Vt sic formabis libellum. ago c talem qui cum
filius mis 7 in potestate mea. m obedire recusat. vn ipm pponi
te mea uindico adiecta ca d iure quirtu. q ita recte ocipi
atur libellus dicit lex. ff. d rei. uen. l. i. ¶ Siquis ita petit.
Op Sz ur primus libellus male oceptus. nam pat pponit pre
iudiciale inrem quod dicitur piudicial cum mala nulla ac
tio sit exalta pte pposita. respectu ergo cui dicit piudicial
rx. 7 dicitur p aptitudinem. ul' piudicial. i. fauorabilis. vt no
tatur 9. inctractatu ptonatz d piudiciali q datur filio 7 no
e depta agnoscendo. Op It non ur q actio ista opetat. cer
tum e q ista piudicial e inre. vt. inst. d act. s piudiciales
7 ff. d rei. uen. l. i. quo mo e inre qua ul' qualem re uendi
cat. certe nulla. quare g d inre. It sin e inre inpsona
n e. qz fili n est obligat patri nec ex octu l' qi. nec ex ma
leficio l' qi ergo nullo mo. vt. ff. d act. 7 o. l. i. rx. e inre
ideo qz rem uindicat hoc e ius patrie potestatis i filio q ius rex
appellatur. oia enim iura res uocantur 7 incorpal[...] ist.
d rebz incoz. nam 7 ofessoria 7 negatoria inre sut ideo qz ura
q sunt res uendicantur. s. seruitutes 7 libtas. vt. inst. d act. 7 sei
tem. Qo Si q ius uni defendat actio ista l' uni oritur. dico aut
re ciuili. ideo qz sum pat. ius ciuile hic actionem in spat in ou
nenti. nam ex quo sum pat filiu habeo in potestate que inpo

testate uindico eodem iure ciuili. 7 hoc e q ponitur in s'o libello
adiecta ca de iure quiritium. nec admitto illoz in tm qui
noluerit dice q nt nunqua inpsonam qz ponitur int pia
les inst. si ideo dicantur inrem. i. gnales. sic exceptio doli ex
parte rei e inre. i. gnalis. vt ff. d doli. ex. l. ii. 7 actio q met ca.
ca. l. metum. s cum aut. nam si eet inpsona ista piudicial 1
uni oriretur ee n posses dice nisi q eet dictua sic 7 multe in
ueniuntur. vt C. d inre act. l. cum moti in fine. Qo Si tu
ergo opponas q n bn respondes q oriatur a iure ciuili. nam sic
ois actio oritur a iure ciuili. vt. ff. d ori. iuris. l. ii. s d inde
ex his rendeo. ita attende. ex iure ciuili inducit q i habeas
i filio meo q i appellat patria potestas. ex isto g iure q descen
dit ex a ctu oritur rei. uin. 7 ypothecaria licet sit inre. vt ff. d
pactis si t. v. s de pacto. Op Secdo libello sic opponitur. tu di
cis q ista piudicial est inre. quare g adicis i libello adiecta
ca d iure quiritu. mala e adiectio cum i realibz n sit necce q
ca adiciatur. si sim ca admittitur quis ad agendu cum ce i r
sui uidentur actor i iudiciu deduxisse. vt. ff. d ex. rei. iu. si
mat. s eadem insi. rx. licet i reali n sit necce q ca inserat
tn si ca inserat n nocet actori qz postea potit age ex illa ca
ut inp dicta. l. si mat. ii. 7 iij. rx. 7 C. d peti. her. l. p domus. l'
illud h locu in reali actione que p rebz corpalibz intendatur
at in reali q p incorpalibz intendatur ca d bz inseri sicut 7
at in ofessoria 7 in negatoia u ca inserat cum sit in iure 7 c.
Eodem modo ocipiet libellum potestas si uult uindicare ci
uem suu. libell. Vt in dicat. ago c talem qui cu sit ci
uis d tra cui sum ego potestas l' osul. d negat m ut sue pote
stati ul' osuli obedire. vn ipm i potestate mea uendico in
li piudiciali item adiecta ca d iure i colatz l' de [...] ciui
tatis. q sic recte ocipiat libellus dicit. l. ff. ad municipa. de i
ure oium i collatz libellus. Eodem m
ocipiet abbas libellum c monachu l' por c canonichum regu
larem. vt dicat ago c talem qui cu sit monachus l' canonicus 1
illi monasterii ul' eccle cui abbas ul' por sui m ut suo plato 1
obedire recusat. vn ipm in mea potestate peto uti piudicia
li inre adiecta ca d iure canonii. q ita recte ocipiat libell
dicit. libellus. Eod modo [...] libellum [...]
lu. vbi gra. ¶ [...] qui cu sit homo m[...] feu[...]
sallus m [...] domino obedire [...]
sallus d no [...] tenet [...]
cicatu. p matrimagio. p emenda ten. p pozredo [...]
libertate p sce mee. p multa. vn ut m inp o. [...]
obediat tanqua dno. ago c illum. peto q ipm [...]
sallum meu pponens actionem utilem inre piudicialem ad
iecta ca d iure uassalloz. l' d iure feudoz. 7 sic recte oci[...]
libellus. Op Oibz in libellis istis obicit sic [...]
p dictoz admissa patris posset actionem i re piudic[...]
ne. certum e q licet monachus abbati. 7 por canonic[...]
potestati obedire teneat. 7 hoc est d iure gentium. ut. ff. d
iusti. 7 iure. l. i. insti. 7 l. ueluti. 7 etia e d iure ciuili ut in
aut. ut oes obediat iudicibz coll. vi. tn nec abbas monachu
nec por canonicu nec potestas ciue hnt in potestate nec dns
uassallum. imo sicut notat dns m q p mea [...] uaccor si
luus n liberatur a patria potestate cu cn inter m oi p quos fili
ulat. 7 i aut. ostitutio que d dignitatibz loquit. 7 libat 1
filios a patria potestate 7 C. l. x. d decurioibz. l. ulti. int q s
modos nichil de monachie ponit. immo notat dns m q
usuc. n p e q monachie ut notat insuma quibz mois
usufr. a. n enim cap dpius minuit si augetur. quo ergo
uendicabit ista insua potestate p dictos cu in eoz potesta
te n sit. rx. imo sunt in potestate si alia q sit fili in
potestate patris. vn nec nota potestates d nica. patrum. 7
p dictam. optime g pponit rei uin. piudicial inrem u
tal ut qz sua locum h e licet ula d ficiat. ut al. ff. si q

diu. pa. fe. di. l. plr. Op. Ito adhuc opponit. tu ponis ac
tionem iuris ciuilem et preiudicialem contra predictos. quid uendi
cas ab eis dic. et nullum. licet pater uis uindicet aliquem s. pa
triam potestatem ut dictum est ista tamen quid uendicare. Imo
salua illud uis ut eas obediant et intendantur quod appellas po
testas. multi tamen metu istorum quoniam ponunt in libellis contra
predictos officium iudicis quod appellant noticiam preiudicialem. ut
ff. de rei. uin. l. i. Op. Ite adhuc opponet. tu dicis quod ista
preiudicialis est in rem ut. s. dictum est in reali oportet quod
tria conueniant. quod alius sit qui petat. alius a quo petatur. aliud
sit quod petatur. hic autem bene est alius qui petit. et est alius
a quo petatur. tamen non aliud quod petatur quia te ipsum a te ipso peto. In
rebus corporalibus locum habet ea que opponis in corporalibus quando ago
de iure personarum. secus ut uides. quod uero est tamen quod legitur. Inst. de
act. § preiudiciales. quia una preiudicialium fere habet legiti
mam causam. etc. fere dicit propter predictam que opponis quia ibi
est quod petas et a quo petas. s. quando uindicas aliquem in seruitutem
uel quando quis se uindicat in libertatem de quo dicemus in sequenti. et
ea ratione hec preiudicialis dicitur habere causam legitimam quando s. ego
peto aliquem in seruitutem non quando ille proclamat in libertatem et
quia tunc uindico dominium in suo sicut in aliis quibus alia re.
et hic est differentia illorum. illorum ut excludatur alius intellec
tus quasi quod illa sola sit ciuilis et non ista de qua tractamus. sa
pies quod tu facere libellum in hac preiudiciali actione contra ipsum filium
ut si ipse faciat controuersiam sui. eandem actionem intentabis
contra si sit aliquis qui filium tuum detineat uolentem uel in
uitum. Libell. Ut ita dicas ago contra talem qui filium meum
qui est in mea potestate detinet. uel ipsum filium habeo uindico
adiecta causa de iure quiritum et ad hoc propono preiudicialem
rei. uin. adiecta causa de iure quiritum quod ita recte concipiatur li
bellus dicit. l. ff. de rei. uin. l. i. Unde ut breuiter compre
hendas omnia. nota sicut notat dominus meus. si filius a nullo deti
netur sed ipse sui controuersiam facit. locum habet cognitio pretoria
que appello officium iudicis. ut ff. de libris exhi. de tu. § hec i
tedictum. locum quod habet preiudicialis actio iuris que datur et
rei. uin. preiudicialis et pretoria. ut Inst. de act. § preiudicia
les. Locum habet et ista actio preiudicialis iuris adiecta
causa de iure quiritum que est ciuilis de qua dictum est et hec in u
na dicet domino meo uidetur. quod non est uin. nota bene.
interdictum de libris exhibendis non habet locum non in unico le
casu quando dico hereditatem peteum in quarum. ut ff. de
libris exhi. l. plr. Si autem ab alio detinetur filius
et uolens locum habet officium iudicis. cessat ut dictum. ut ff. de
li. exhi. de ude. ch. et l. ult. locum habet et habet preiudicia
lis actio iuris que est pretoria ut de rei. uin. l. i. quia ap se
... ut. locum habet actio in rem que est rei uin. adiec
ta adiecta causa de iure quiritum. rite potest alius habere. ut ff. de rei.
uin. l. i. Interdictum autem dabitur quando se patre contra
de. ut ff. de libris exhi. l. ult. Si ab alio detinetur inui
tus locum habet interdictum de libris exhi. ut ff. de libris exhi. l. i. lo
cum habet rei uin. adiecta causa de iure quiritum. ut ff. de rei. uin.
l. nam datur ista datur non potest quam alius habet. Preiudi
cialis cessat quia datur contra filium quando controuersiam sui facit. Et
cessat officium iudicis et hec pro domino meo. ac. Qo. Que
ro autem solus quid differt illa preiudicialis in rem pretoria
ab ista rei uin. que datur adiecta causa de iure quiritum. sed que re
illa pretoria ut Inst. de act. § preiudiciales. et ff. de rei. uin.
l. i. § per hec. Secunda est ciuilis. ut ff. de rei. uin. l. i. § per
hec. et § si quis ita. Item si ista iure ciuili que proponitur ad
iecta causa de iure quiritum dicatur preiudicialis sicut et illa
pretoria. dominus et preceptor meus R. que re illa ciuilis. alia pretoria.
hec in ingenio nature consistit. sed multum te uideo et
mi domine in hac questione dubitabilem cum non consueueris. Sed et
ego sicut fidelis discipulus te excusabo sicut cassius qui se

ntentiam sui doctoris excusat. ut ff. de arbitris. dicam igitur ad
et aliam questionem qua queritur. quare pretoria filio inducta cum
sufficere uidebatur sola ciuilis. etc. ciuilis. in rem a pretoria hec dif
fert secundum dominum meum. quia preiudicialis pretoria datur tamen contra filium et
quando a nullo detinetur. si ipse sui controuersiam facit. rei. uin. adiec
ta causa de iure quiritum. datur contra pos. quando alius habet seu detentatem
quia libera persona possideri non potest. ut ff. de ac. pos. cum heredes. § ult.
Ego autem dico utramque competere contra alio possidente seu tenente filium
et utramque competere contra filium quando facit controuersiam sui. nam cum
utraque sit in rem quare magis daretur contra possidentem ciuilis
quam pretoria. et quare magis daretur contra filium pretoria quam
daretur ciuilis cum per utramque uindicetur quod est pretoria que datur
ciuilis patria potestas. ubi ipse filius uindicatur iure patrio
potius. Qo. Item queritur quare magis pretoria dicitur preiudicialis
quam ista. utramque ergo dico preiudicialem ut. s. dictum est et
utramque dico competere tam contra filium quam contra alium tenentem filium.
Qo. Si tu queres que sit differentia inter illas dico quod nulla. sed tu di
cas quare igitur pretoria fuit inuenta. etc. sicut in bonorum. pos. § ta.
que datur in subsidio. et sic pretor in duxit auxilium tamen egentibus
que non egentibus. ut Inst. de bonorum pos. possunt tamen assignari differentiam quia
in pretoria non est necesse quod causa adiciatur. in ciuili sicut dictum
est. Si seruus tuus se gerat pro libero et tibi obedire re
cuset habes contra eum actionem iuris preiudicialem per quam reuo
cas ipsum in seruitutem. Rta. De actione in rem preiudiciali
in seruus tuus se gerit pro libero et tibi
domino obedire recusat habes contra eum actionem iuris preiudicialem
per quam ipsum in tuam potestatem et dominium uindicabis. ut ff. de rei.
uin. l. i. et Inst. de act. § preiudiciales. et nota in primis quod licet
alie dicantur preiudiciales. hec tamen dicitur preiudicialis et fere
dicitur habere legitimam causam ut in predicto. § dicitur. quod quare dicatur no
dictum habere legitimam causam ut actio ista competit tot sunt et
tan. in act. superiori. Unde adhuc ut actio ista competat tot sunt
necessaria. In primis quod tu sis dominus et ille seruus quod multis modis con
git uel iure gentium uel iure ciuili. ut Inst. de iure personarum. et ff. de
statu ho. l. libertas. et l. et seruorum. Secundo quod sit in pos. li
bertatis et respondeat utrum sit bona fide in pos. libertatis
siue male fide. ut ff. de lib. § cum l. quod autem. et l. licet. et l. si
Si enim est in pos. seruitutis proclamans in libertatem. sicut esset et
dominus qui contra eum ageret aliqua actione reali cum sufficiat sibi so
la possessio et ille seruus habet necesse probare se liberum. ut C. de pro
ba. l. si repossessor. et l. ius est. Qo. Sed queritur quare hoc sit
quod sufficiat sola possessio in causa liberali et necesse habet probare se li
berum ille qui in libertatem proclamat. in mutuitate autem et
rei non sufficiat sola possessio nisi probet se seruitutem habere causa idem de
bet esse in seruitute hominis cum hoc sit dignissima causarum. et gra
uia sunt contra. ut Inst. de rei diui. § in pecudum. et ff. de usufru. l.
in pecudum. § ... ut notum. Sed in negatoria ... quod diei
quod detur hec actio. et si sit in pos. dolo malo utitur quibus quod
non sit necessaria quia per eum habetur et ac. si esset in pos. ipse ut in
predictis. l. ff. de li. ca. et C. de proba. l. uis et. ego autem puto indi
stincte illam act. in casu illo competere. Po. Ac. In hac autem
actione faciat tales positiones. Ego dico quod ego sum dominus tuus
et tu es seruus meus. si hoc negauerit. descendat singulariter
ad omnes causas illas que faciunt aliquem seruum de iure gentium uel ciuili et
utatur positionibus illis. Item tu geris te pro libero. Item in ut
domino tuo obedire recusas. Po. Rei. Et reus ille faciat tales
positiones. Ego dico quod ego sum natus de tali muliere. Item
mulier illa libera est. si hoc constiterit actor succumbet. quia qui na
scitur sufficit si aliquo tempore matrem liberam habuerit. ut Inst.
de ingenuis. et prosequatur singulariter omnes modos quibus aliquis
censetur liber. Item si forte est seruus dicat. ego sum seruus talis
si constiterit actor succumbet quia qui suam causam alienam dicit
se ipsum excludit. ut ff. quando appella. sit. l. si procuratorio. Libellus.
In hac actione concipiet actor ita libellum. Ago contra talem seruum
meum qui cum sit seruus meus tamquam liber se gerit et mihi ut domino et

suo deleret obedire recusat. unde peto ipsum in servitutem meam subici et michi domino suo obediat. adhuc propono actionem in rem prejudicialem. quia ita recte concipiatur libellus. dic. l. Inst. de act. § prejudiciales. Op. Sed contra videtur quod actio ista locum habet in casu

tali. cum est quod ordinatum contra libellum ille habetur loco liberi. ut. ff. de lib. cau. l. ordinatam. et C. de lib. cau. l. licet acto cum sit ipse. libertatis et dominus petit eum in servitutem per consequentiam recte tabitur. ut. C. de ass. toll. l. i. et est ibi casus de spartano legum qui cum ipse libertatis gerens se pro libero partim suscepit libellum iudicii. ad non non possidebit immo habetur loco liberi. ut. ff. de ac. pos. possiden. § si servus. Si ergo loco liberi habetur quomodo liber homo liber vindicatur cum nec in stipulatione deducta potest. ut. ff. de v. ob. in stipulationem. § sacram. et l. lib. ho. nec possideri potest. ut. ff. de ac. p. cum heredes. Responsio. licet habeatur loco liberi non tamen est liber. habetur autem loco liberi quo ad hoc tantum ut possit dare per consequentiam ut dictum est. et ut possit stare in iudicio cum alias si esset servus non posset. ut. C. de iudic. servus. et ff. de iudic. l. uiv. sicut et alias valere. qui habet tigna in massa fungitur commodo possessionis quo ad hoc tantum. ut. ff. si s. vin. l. sicut et notatum. g. in negatoria. Oppo. Item videtur libellus male conceptus. cum est quod si ipsum servum volo vindicare habeo directam rei vindicationem. ut. C. de rei vin. per tot. et l. cum sup ... quare ergo actionem prejudicialem. Responsio. si alius possideret servum tuum. tunc haberet locum rei vindicatio directa quia omnia concurrerent. quia alius esset qui peteret. et alius qui possideret et aliud quod peteret. at cum servus ille se gerit pro libero. a nullo possidetur nec a domino ut legitur de spartano. ergo directa non potest intentari cum deficiat possessio. licet ab illa que subicit adversarium actioni in rem. ut. C. de ali. iu. mu. cum fa. l. unica. nec dicitur impossibile esse sui ipsius. quia sic nullus dicitur dominus membrorum suorum. ut. ff. ad l. aquil. liber homo suo nomine. § i. ita nec sui potest. sic et alias servus non dicitur esse in peculio sui ipsius. ut. ff. de peculio. legitur l. stichus habet in peculio. propterea dicitur quod una illarum prejudicialium fere habet legitimam causam. Inst. de act. § prejudiciales. propterea dicit fere quia illud deficit quod dictum est. s. possessio habita ab alio. alie tamen cause conveniunt que desiderantur in rei vin. i. quia et dominium vindicatur. et alius est qui petit. et alius a quo petit. tamen ipse idem est quem peto et a quo peto ut in superiori actione notavi. Ad. Tertio queritur. quid vindicas per hanc actionem in rem. utrum ipsum servum an ius dominice potestatis. Responsio. ipsum servum vindico ratione iuris dominice potestatis ut in libello continetur. Queritur etiam an ista actio in rem dicatur pretoria vel civilis. et dixit dominus Jo. cum credidit civilem cum causa in rem civiles posuit. sed hec non est bona ratio nam de sepulcro violato tractatur inter privata delicta cum sit publicum. et celeriter sunt ibi inter duos neque enim ipse sit sed ... de iure si queris dubitari posset et s... Responsio. quod civilis est ut in predicto. § prejudiciales. quia cum tractet ibi de tribus prejudicialibus. s. per quam queritur an aliquis sit liber. subaudi. vel servus. per quam queritur an aliquis sit libertus subaudi vel ingenuus. per quam queritur an aliquis sit filius an non et sic dicit de partu agnoscendo. et postea dicit quod una illarum per quam queritur aliquis sit liber vel servus habet legitimam causam. i. de iure civili inducitur. alie subiam capiunt a pretore.

Suadeo tamen possit quod esset pretoria. et hoc dicit quod fere habet legitimam. intelligo quo ad dominium quia per hanc vindicatur rei ... dominium. malus non. et quod dicit cetere capiunt substantiam a pretore. subaudi. in totum.

De qualiter in rem prejudiciali que competit proclamanti in libertatem.

Jacobus dominus Jo. non tractavit de superiori actione in tractatore actionum. nec de ista de qua tractavi ad presens tamen quia utiles sunt. ideo de eis tractavi. Contingit sepe quod servus proclamat in libertatem de possessione servitutis. ut ascripticius vel censitus. vel vassallus tuus dicat se ex toto liberum nec debere tibi in aliquo respondere. ideo videamus que actio sibi competat et

que detur eis contraria prejudicialis in rem. quia ita probo causam est quod dominus contra illos habet actionem in rem prejudicialem de qua dixi in superiori facta ... sic domino datur directa in rem ita istis de quibus contraria in rem cum eadem sit causa ligandi et solvendi directa in contrarium. ut. ff. de v. o. inter stipulantem. § sacram. alii dicunt quod de quibus datur utilis in rem prejudicialis quia sua locum habet licet ubi deficiat. quia qua ratione datur domino contra eos directa ut dictum est ad vendicandum ius meum. ita et istis de quibus datur utilis et vindicare se in libertatem. numquam enim dicetur in rem contrariam inveni. invenitur etiam contraria per se alias ut de neg. ge. vel contra de pignoratitia act. vel contra mandati vel contra deposita vel contra commodati vel contra. alii dant predictis personis negatoriam per quam intendunt non esse dominus ius eos ad servitia prestanda cogere. et adducunt l. ff. si s. vin. sic. ipso. ... Sed dominus meus dicit negatoriam non posse competere. et hec ratio dicta est quod illa datur domino contra servitutibus depellendis prediabilibus. at persona non dominus sui ipsius nec membrorum suorum. ut. ff. ad l. aquil. liber homo. alii dant predictis personis officium iudicis loco principalis actionis non quod alicui actioni deserviat ut. i. C. vel. xii. ubi de co. colloni. centi. l. ii. Sed primam ut veriorem dominus meus admittit. utilis enim in rem non posset locum habere quia si daretur. daretur ad vindicandum. et vindicare hic datur ad vindicandum quia vendicat se in libertatem. non est ... quia libertas non potest vindicari cum non sit in bonis cum extimationem non recipiat. ut. ff. si qua. pau. fe. di. l. pe. et ff. de his qui de ie. vel effu. l. ult. quia autem dicitur due superiores prejudiciales non est mirum quia vindicantur talia que possunt esse in bonis.

Si vero hoc opponi potest sive dominum meum iudicis quod datur contraria in rem prejudicialem quod datur ista in rem. licet contraria quid vindicare posset. videri sicut in negatoria quod dicitur contraria actio confessorie. ut. ff. si s. vin. sicut ... et quia per eam vindicatur libertas sic possessoria vindicatur servitus. Sed hec non est ratio sufficiens quia libertas pro dicto extimari potest. ut ... ff. de ... epr. si tibi liberum. et ff. de edilicio edic. l. que et ff. de evict. l. ... libertas autem extimari non potest ut dictum est. Responsio. pro domino meo quod datur contraria in rem quod ideo dicitur contraria quia est contraria illi actioni in rem que proponitur pro parte domini quia sic per illam vult me vindicare vel questum ... sic per istam volo me vindicare in libertatem ut eximere me ab illis vinculis. et sic hoc respectu ... opinionis iste due quod opinionis negatoria et confessoria. ideo dicitur in rem quia per hanc libertatem vindico que est res et incorporalis. ut. ff. de donat. que statum sint. et illam vindico licet sit inextimabilis. nam ... vindicatio prebet factis licet res facere extimatam non recipiant. ut. C. de sacro. s. ec. sanc. et ff. com. def. l. cauen. et ff. de v. o. inter stipulantem. § sacram. nec iudicis officium habet locum loco principalis actionis secundum dominum meum. si tamen quam in habet locum loco principalis actionis sic in actione quod met. causa. mercenarii qui deserviat actioni. sic in actione quod met. cau. non vice actionis sit rei restitutio sed dicitur officio iudicis fieri tamquam per executorem. ut. ff. quod met. cau. l. metum. § volentem. ... unde adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod iste qui proclamat in libertatem sit liber. adhuc enim ut proclamatio fiat cum effectu oportet quod ille sit liber qualiter autem probat quis se liberum si probat se natum ex libera matre. ideo probat se liberum quia est in possessione servitutis. alias adversarii probaret eum servum ut in superiori actione dixi. in persona ascripticii. similiter quod sit liber. idem in censito.

In persona omnium vassallorum meorum quod nullo modo teneantur et sint liberi ex toto. pro. ac. Unde in hac actione faciat tales positiones. Ego dico quod natus fui ex libera matre. si confitebitur reus succumbet quia per actorem fert sententiam. si confitebitur ob quod sit liber. Item dico me liberum. si reus confitebitur obtinebit actor quia non erit ascripticius. licet enim ascripticius non quam cum vera liberi quia testari potest. ut. C. de epis. et cle. si quis.

p... pot. fieri clericus. ut. C. quicumque. contra. ibi poni
tur. ascripticios. tamen a servis nichil pene differunt. ut. C. de
agri. et cen. l. cum satis. et non habent omnimodam ingenuitatem sicut
vere liberi. ¶ Item dico me certo libero et absolute omni servitio. si
hoc confitebitur dominus obtinebit actor etiam vassallus in aliquo do
mino non respondebit. po. l. ei. ¶ Si reus faciat tales petitiones
ego dico quod tales servus meus. si confitebitur actor succumbit. ¶ Item
tu te obligasti mihi pro duas septimanas quod esses mecum ascripticius. si confite
bitur actor succumbit. ut. C. de agri. et cen. l. xi. l. ¶ Item tu debes
mihi tales redditus omni anno prestare. si confitebitur actor succumbit. libell.
In illo autem actionis concipiet actor talem libellum sub domino meum
in ista contra actione. in rem prejudicialem. Ago contra talem qui cum sim in
possessione libertatis uel cum sim liber tamen me impetit et statum me
um diffamat dicendo me suum servum esse. unde me tamen in li
bertatem vindico. et ne admodo me in libertate mea im
pediat nec statum meum diffamet ago contra ipsum et propono contra
actionem in rem prejudicialem. quod ita recte concipiatur libellus. patet
per ea que in principio istius actionis notaui. Op. At sic opponitur non uidetur quod
actio talis competat. certum est quod omnis contra dicitur respectu directe. cum
directa nulla ex adverso inveniatur. contra non habet locum. scilicet si
inveniretur excepto dominii directa. contra possit inveniri. re. non
est ita quod certum competit contra actio illa potest invenitur sine omni
directa. ut ff. de neg. ge. l. anulum. Op Item contra alia ratione non
uidetur quod competat. nullus se ipsum vindicare potest. cum ego ipse si
qui vindicem et qui me vindicem. re. non est ita. confiteor plane
quod ego sum qui vindico. ab alio tamen vendico. scilicet a te qui dif
famas statum meum dicendo tuum servum esse. in hoc contra te uen
dico libertatem tamen vendico contra alium. Mo. op. Sed sic oppo
nitur aut iste qui vindicat libertatem habet aut non. si habet ergo
eam non uendicat quia quod habeo vendicare non possum. ut. ar. inst.
de act. § i. et quod meum est amplius meum fieri non potest. ut. inst.
de leg. § sed si rem. Si non habet libertatem ergo nunquam potest eam
vindicare. quomodo enim quis vindicat quod non habet. certe nullo modo
ut. ar. ff. de rei. uin. l. in rem. § i. et l. certum. re. oppositio est sophi
stica. dico enim quod habet libertatem et eam vindicat. quare quia
aliquid deest ad plenam libertatem. scilicet diffamatio stat illi
sicut alius licet rem habeam. rem tamen peto. ut. ff. de solut. et hec
... ... non rem habeo. i. dominium. cum quia alius
rem illam detinet propter hoc quod mihi abest. scilicet detentatio sola. uen
dico rem ab illo ratione dominii. ita hic uendico me ipsum in liber
tatem ratione illius libertatis quam habeo et sic vindico me in
plenissimam libertatem. libell. In ascripticio et censito et
... ... talem libellum. ago contra talem qui me dicit as
cripticium seu censitum suum esse cum sim liber et ingenu
us. unde me ipsum in ingenuitatem vindico et adhuc propono contra
actionem prejudicialem. libell. pro vassallis contra dominos sic. ago contra ta
lem qui me dicit vassallum suum esse. uel. mihi imponit ta
lia servitia que sibi facere non debeo cum sim liber et ingenuus
unde me in libertatem vindico propono contra actionem prejudicialem
in rem. libellus. pro aliis ita concipies. ago contra talem cui tamen non sit ius
dicendi me servum suum uel ascripticium uel censitum uel exigere a me
adiutoria. redditus seu servitia et specificet ea. cum sim li
ber et ingenuus. unde quod cesset amodo mihi talia servitia adiutoria
seu redditus non imponat. uel ne me in libertate mea impe
diat uel statum meum infamet. ago contra eum propono utilem
negatoriam uel officium iudicis. quod ita recte concipiatur libellus
patet per ea que dicta sunt supra. libellus sic concipe libellum
pro servis. adiutoriis redditibus que imponuntur depellendis
qui libellus toto die occurrit de facto uel pro manibus sic con
cipies. ago contra talem cui tamen non sit ius imponendi. petendi
seu exigendi talia servitia. talia adiutoria. tales
redditus cum sim liber et ingenuus quod cesset ab impositio
ne seu exactione seu petitione talium adiutoriorum talium
servitiorum. talium redditum. uel dicas predictorum adiutoriorum

servitiorum seu redditum. adhuc propono utilem negatoriam uel of
ficium iudicis. hec quando aliquid ablatum non est pretextu illorum servitiorum. libell.
ut dictorum. ¶ Si autem aliquid est ablatum dicas et adicias in libel
lo. Ago contra talem cui cum non sit ius exigere. petere. seu imponere ta
lia servitia. et ipse mihi imposuit et exegit a me et tamen quod extinxit x.
unde quod ea mihi restituat et cesset amodo in futurum exigere petere
seu imponere. Ago contra ipsum et propono utilem negatoriam uel officium iudi
cis. quod sic recte concipiatur libellus probatur. ff. si servitus vin. l. sic
et. et C. li. xi. in quibus. ca. colo. cen. l. i. ¶ Sed illud queritur. si ascripti
tius meus uassallus uel uillanus intentet hanc actionem uel officium iu
dicis. an si dominus erit ipse uel qui servitiorum et redditum uel homagii
debeat medio tempore prohiberi ne iure suo utatur maxime donec du
ret iudicium. inter ipsum dominum et uillanum. multi simplices iudi
ces faciunt hec et prohibent ut dominus medio tempore nichil exigat a uil
lano. mouentur hinc quia nam ordinata liberali causa de hiis hominis lo
co liberorum. C. de li. ca. l. liberi. et ff. de liberali. ca. l. ordinata. si
mali ... autem. nam quis sine causa non est suo iure privandus. ut.
ar. ff. de reg. iur. quod nimis. et enim lex dicat. servum haberi loco liberi.
intelligas quo ad quedam. scilicet quod possit stare in iudicio cum alias in
re esse non possit. ut. C. de iudic. servus non tamen quo ad omnia. nam ita
acquiret domino sicut consueuit acquirere. ut. ff. de lib. ca. l. sicut est
et si tibi.

De petitione hereditatis. Rubrica.

Requirentem contingit quod aliquo decedente aliquis sibi succedit. in
testamento uel ab intestato quasi proximior. et isti succedenti de iure ciuili
competit directa hereditatis petitio que contra civiliter est. ut. ff. de pet. her.
l. hereditatem. et pro die et ff. de rei. uin. l. i. nam succedenti de iure
pretorio alie petitiones hereditatis competunt. scilicet possessoria et fidei commis
saria de quibus dixi m... ... preterea in specialibus. preterea nunc
uideamus de directa pet. hereditatis. que actio ad hec non competat tot
sunt necessaria. In primis quod ille sit mortuus de cuius hereditate tractatur. non
enim debemus esse solliciti de hereditate uiuentis. ut. ff. de uul. g. et pu.
sub. l. ii. ¶ Secundum quod ego debeo scire illum esse mortuum. ut.
C. de aqu. et post. re. l. nec nos. et C. qui ad. bo. pos. l. quamdiu. ¶ Item
certum quod debeo scire utrum sit mortuus ex testamento uel ab intestato et
adeo quod inter ipsam iuris auspitia teneor ego eligere utrum ex testamento uel
ab intestato agam. adeo quod una electa ad aliam redire non possum
nisi sim ex parentibus. uel liberis. agnatis. uel cognatis usque ad quar
tum gradum cum non nocet electio quominus ad aliud redire possi
t. ut. C. de codicill. l. ult. et ff. de pet. her. l. i. ii. et iii. ¶ Quar
tum quod si ex testamento uolo succedere quod sim institutus. ¶ Quintum
quod testamentum sit legitimum. uel quod per ea non rumpatur querela uel agnatione
postumi quibus modis testamentum rumpitur. ut inst. de testis. or. inst.
de lib. pos. C. de testis. sicut exemplo. et l. hac consultissima. et C. de
sacro. s. ec. l. generaliter. ¶ Sextum quod si ex testamento uolo succedere. quod
ille fuerit talis qui potuisset facere testamentum. ut. C. qui te. fa. pos. l. si
fi patruelis. et l. si minor. C. qui puocat. ne. non est l. ii. ff. qui te.
fa. p. et si in nobis. ¶ Septimum quod ego institutus sum capax. alioquin
non possem heres institui. ut. ff. de her. insti. l. i. —— et ff. qui
te. fa. pos. l. iscui. ¶ Si ab intestato. ¶ Octauum exigitur
quod ego sim proximior in linea transuersali in qua locum habet regula
qui potior in gradu. potior in successione licet in linea descendenti
fallat. ibi enim equaliter succedit. ut inst. de hereditatibus que ab inte.
de. et inst. de leg. ag. suc. fallit in fratre filio qui equaliter succedit
cum patruo ad bona alterius patrui premortui licet non sit in eodem gra
du. ut. C. de leg. her. authentica. post fratres fratrumque filios. ¶ Nonum
quod si ab intestato. debeo. scire me proximiorem. alioquin non admittitur.
ut. ff. de iure et fac. ig. l. i. ¶ Decimum quod si alii fuit delata
hereditas quod eam repudiauit. ut. ar. C. qui ad. bo. pos. possunt.
l. ult. et ff. de edic. suc. l. i. et ff. de suis et legi. l. i. ¶ Unde
cimum quod hereditatem suam adiuerit que aditio in sola animi uoluntate
consistit. ut. C. ff. de ac. her. aditio. ¶ Duodecimum quod ille.

hic sequitur

qui hereditatem possidet quia non habet titulum. aliquam non dubitatur. cum petitio hereditatis in mensibus puta quando venditor non comparet vel quando fuit modicus distinctus vel quando quis emit a fisco. hii mos cavis notatum. ff. de peti. her. l. quod si quis. et § si quis. et § ad ea. et § si quis a fisco. licet quando quis emit a fisco in continenti sit securus et ille habet actionem in fiscum. ut ff. de quo a p. l. i. et ii. et l. bene agenone. Solutio. Sed aut queritur quare petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem ut dictum est. [illegible] C. de peti. her. cogi. vel. aut vendicatio datur contra pro titulo possidentem. ut ff. de publiciana. l. exceptio. et ar. pre. C. de rei. vin. l. res alienas. et ff. de peti. her. quod si lege commissoria. et de senatus. et ff. fam. her. hered. et quod a prepositore. Et. quidam quia cum dixerit usque ad annos. xxx. ut C. de peti. her. l. hereditatis. tam impeditur usucapio que est dono publico introducta. ut ff. de usuc. l. i. Sed dominus dicit ideo non datur petitio hereditatis contra titulo possidentem quia qui proponit pet. hereditatis dicit se heredem ex testamento vel ab intestato et dicit rem hereditariam esse non tamen dicit se dominum illius rei. ut ff. de peti. her. l. et non tamen. at qui rei. ven. proponit allegat [illegible] quod dicit se dominum. merito ergo datur contra titulo possidentem [illegible] probo me dominum quid operatur titulus tuus. certe nichil. Contra. Sed non ne contra res ipse testatoris venit. ut ff. e. non mu. re. sic. si non ne. Et dico titulum domini. ergo debet dari contra titulo possidentem. Solutio. Sed dominum meum non est verum. nam licet veniat res ipse testatoris non tamen allego titulum vel causam domini sed tamen me dico heredem. et ideo licet testator fuit dominus illarum cum non fuit dominus non persequor nec in iudicium deduco. sed illam solam quia dico me heredem. et

Tercium decimum quod adversarius possideat totam hereditatem vel partem vel rem minimam. ut ff. e. l. regulariter. et l. licet. et ff. si pars. her. pe. l. i. et i. vel contra ius ut supra dicta l. regulariter. quod etiam intelligas. i. actionem hereditariam. puta quia vendidit rem hereditariam bona vel mala ne fide. ut. ff. e. nec ullam. et ult. et l. ult. vel quod i. quia debitor est hereditarius et credidit se heredem aliter non tenentur. ut ff. e. si debitor. noli ergo intelligere ius i. futurus. talis enim non tenetur petitione hereditatis. ut ff. e. et non tamen. et ult. et quod dictum est possidet subaudi. quod in ipse enim dixit. ut ff. e. § ut videndum. et si quis cum. et l. quod si in diem. et plus non enim incorporalia possidentur. sed quasi. ut ff. de ac. i. do. fruc. et incorporales. et ff. de ac. pos. possiden. Solutio. Quod autem dictum est illum qui rem minimam possidet teneri pet. hereditatis queritur an debeat in tota hereditate condempnari vel tamen in re illa quam possidet. et re. quidam. illum de iure stricto in tota hereditate restituenda teneri et ideo totum in debere condempnari. sed de equitate condempnatur in re illa tamen. ut ff. si pars her. pe. l. i. in prin. adducitur ar. pro se. ff. de pecu. quod sed dominus me contra. dicit enim quod iure stricto possessionis tamen ideo tam hereditatem quam nec habuit nec dolo desiit habere. unde tale obligo. unde illud in strictum. unde dicit ipse illum inire tamen alia illa condempnandum. et quod dicit l. ff. si pars. her. pe. l. i. quod totam hereditatem vendicabit ab eo licet unam rem possideat. intelligo i. rem illam in solidum vendicabit qui in solidum se dicit heredem et ideo petenit plene dominus meus in supra dicta l. si pars her. pe. Opposicio. Item opponitur. nam non videtur quod quis rem aliquam possidet possit conveniri pet. her. certum est quod hereditas est res incorporea cum consistat in iure. ut ff. de pet. her. l. hereditas. et inst. de rebus incor. at res corporea non pro ratio rei incorporee. ut ff. si obitus. cum. re. l. quamvis. male ergo conciperes libellum si diceres cum sim heres. ita rem istam peto. unde respondeo. cum sim heres ago contra te petitione hereditatis qui bona defuncti contra te rem illam non peto licet veniat in restitutionem nam si rem illam tamen peterem postea si inciperes alia possidere in illa non veniret quod falsum est. ut ff. e. l. iiii. po. de. Et in hac actione actor faciat tales positiones Ego dico quod titius mortuus est. Item. titius ille testamentum fecit. Item in illo testamento me heredem instituit. vel si fuit mortuus ab intestato dicas: ego dico quod titius ab intestato decessit. Item ego sibi in gradu proximior. si hoc negaverit. reus faciat actor gradatim positiones de parentela quod ille fuit natus et talibus. Item quod ex testamento. ego dico quod illud testamentum fuit legitimum. Item ego institutus sum talis quod possum institui. Item titius ille fuit talis qui potuit condere testamentum. Item hereditatem illam ego adivi. vel concessio sane plus ex sola petitione hereditatis cum inveniret. Item tu possides hereditatem illius titii vel totam vel partem vel aliquam rem vel ius que heredem credis. Po. Rei. Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod titius ille vivit. Item si mortuus est dicat. ego dico quod titius ille non fecit testamentum et instituit heredem sempronium si hoc constabit actor se ipsum excludit. Item titius ille minor erat. xiiii. an. tempore mortis. Item si minor maior fuit dicas. in illo testamento interfuerunt tamen. v. testes. si hoc constabit actor succumbet. quia in codicillis hereditas neque dari neque adimi potest. ut C. de codicill. l. hereditas. et inst. de codicill. § ult. Item ille titius fuit intestabilis. Item tu institutus non es capax ex persona illicita. si hoc constabit actor succumbet. ut ff. qui te. fa. pos. l. i. s. cum. et l. cum. l. Item quando ab intestato dicas. Ego dico quod gaius fuit proximior tio quam tu. Item ille gaius adivit hereditatem tuam. Item ego nichil de bonis illius titii possideo. Item illud quod possideo emi. libellus

In hac. act. concipiet actor talem libellum. Ago contra titium qui possidet seu tenet hereditatem lucii titii. cum titius [illegible] ab intestato tamquam proximior successi. unde quod ipsum hereditatem seu [illegible] michi restituat ago contra ipsum. ad hoc propono petitionem hereditatis. quod tam recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. ii. et iii. nec credit aliquis quod in eo libello proponi utrumque ex testamento [illegible] ab intestato quia hoc non esse possit. ut C. de codicill. l. ult. Sed aliter [illegible] cum brevitatis in libello utrumque comprehendi. dominus tamen meus dicat quod in nulla reali debet apponi in libello quod restituat. si tamen [illegible] cere peto rem ipsam vel ipsam hereditatem peto. sed [illegible] peto quod restituas. iam agis contra eum ad factum. cum nulla rei [illegible] contineat. immo contra eum ago qui nullo iure michi obligatur [illegible] ff. de ac. et ob. tunc enim ad factum agimus quod quis restituat vel aliquid faciat quod [illegible] obligatur [illegible] ff. de [illegible] ab alio. restitucio enim fiet in realibus non iure actionis sed officio iudicis. ut ff. de rei. vin. officium. et l. [illegible] officio fuit actio. ut C. de pos. l. si deponitur. [illegible] exigit quod sic concipiatur libellus. ut [illegible] apparuit [illegible] [illegible] ut C. de [illegible] n. fa. [illegible] et hec actio ex pos. est. ut ff. de iudic. l. [illegible] actio [illegible] dominus meus [illegible] actio. [illegible] in hac universali [illegible] quod familie [illegible] non est necesse quod fiat mentio fructuum et expensarum quia omnia veniunt iure actionis ideo quia [illegible] in finium regundorum [illegible] licet [illegible] sic oportet [illegible] quod fiat mentio fructuum et expensarum quia sunt [illegible] [illegible] Opposicio. [illegible] libellus sit male conceptus. imprimis quia in libello res non specificatur et sic contra [illegible] admittendus non est cum generalitas obs[illegible] ratem parit. [illegible] dicit. l. ita fidei hered. maxime cum res sint specificande. ut ff. de rei. vin. l. [illegible] de furt. l. actione [illegible] et ff. de censibus forma. et C. l. de ap. et de pu blicas. l. [illegible] sed locum habet in singularibus actionibus et non in universalibus. aut sicut est petitio her. et generalis sicut tutele. non est necesse quod res specificentur verum aut sunt specificande in processu iudicii. vel quid operatur [illegible] in re incerto nomen plene. Sed in hoc eodem libello nulla [illegible] qualiter libellus sit concipiendus in universalibus. Solutio. Secundo queritur. nam non videtur quod petitio hereditatis possit proponi. certum est quod petitio hereditatis est mixta in rem et in personam. ut C. e. l. hereditatis. et inst. de act. § quedam actiones. sed ego in rem quid vendicatio [illegible] peto hereditatem quam tu possides. non videtur libellus bene conceptus cum hereditas sit ius commune iuris continent. quomodo ergo [illegible] reali petes illud quod est incorporale. unde videtur quod res specificaretur. [illegible] Sed non est absonum quod actione reali que [illegible] petatur incorporalia que in iuribus consistunt. alias [illegible]

sona pater. Q. Certo querit quia uideretur q male sit conceptus li-
bello. qui possidet uel tenet hereditatem. nam aut dices q il
lud uerbum hereditatem supponit pro eo q hereditas consistit
in iure. et ex hoc non bene dicitur iste possidet hereditatem cum iu
ra possideri non possint. ut. C. de serui. Si autem supponit pro re-
bus corporalibus que sunt in hereditate. necesse habebis dicere que res se-
bet specificari. ne aliquin res corpora ut potius rei incorp
poree. ut. ff. si obnox. cum testi. quamuis. et ut. pro utraque potest sup
ponere. ut. inst. de rebus incor. Consistit supponit pro incorporalibus et
corporalibus non est mirum cum sit uniuersale. sed qui pro incorporalibus
dicas illud uerbum possidet [illegible] quia incor
poralia non possidentur sed quasi ut dictum est. sed supponit pro corpora-
libus bene sedet quia illa possideri possunt. Q. Querunt quidam
[illegible] petitio hereditatis quando aliquis possidet rem [illegible]
minimam dicas in libello ago. contra t. qui possidet seu tenet her-
editatem titii. esse male dictum quia [illegible] in contestatione obi-
ne negaret se hereditatem titii possidere [illegible] sed dicitur
supponis in libello peto que fuerunt quondam [illegible] unde mihi
in meam istius quomodo dicamus libellum sic [illegible]
[illegible] seu tenet rem talem que est de heredi-
tate titii cui ab intestato tamquam proximior successi uel
ex testamento. unde peto mihi restituatur. ago contra eum et propono pet. her.
Sed si hec esset quomodo respondes. ff. e. t. l. iiii. ubi dicitur q si he-
reditatem petam ab eo qui unam rem possidebat de qua solum agro
ius sua erat contra id q cepit possessionem restituere. Item dicit ipsi hec
peragitur per naturam uniuersalis iudicii quia restituetur ea
que contra petita non sunt quia intentamus ius non adeo q quis possi-
deat sed adeo q petitio her. ut. ff. si pars her. pe. l. i. nec obstat.
l. ff. de iudic. non potest quia illa loquitur in singularibus iudici-
is. Oppo. Sed istis opponitur quomodo condempnabitur iudex
in rebus illis que petite non sunt. tu petiuisti unam rem licet
egeris uniuersali iudicio. set pet. her. super alia non fuit facta
contestatio litis nec iuratum de calumpnia. nec testes inducti
qualiter ergo uidetur uel quomodo pronuntiabitur. Respondeo ut intelligam
illum possessorem condempnandum si actor probauerit rem illam
quam [illegible] possidere [illegible] sufficit
dicere primum libellum et prima contestatione et illud sacramentum
[illegible] quia per naturam ipsius iudicii cum uniuersale
sit. nam contra aliud in mobilibus congregatur q uniuersaliter ago in
libelli [illegible] nec exprimentur
[illegible] ut notum. Sed qualiter libellus concipiatur in
uniuersali. michi tamen uel libellum ita concipien-
dum. ago contra t. qui possidet bona que fuerunt quon-
dam titii. cui titio ab intestato uel ex testamento
successi. unde peto mihi restituatur ago contra eum et propono
pet. her. [illegible] in hoc libello non inuenitur aliqua dubitatio.
nam generaliter peto rem meam generaliter rem tuam. unde uisto procedi-
dit q in rebus postea ante possessionis debeas condempnari. ut. ff.
de pet. her. l. si hereditatem petam. et l. si quo tempore. et ff. si pars
her. pet. l. i. Op. Si tu opponas q ille contestando litem
negabit se bona titii possidere. et hec contra eum in sacramento calumpnie
dico q negare potest uniuersalem et generalem seu indiffi-
nitam quia non possidet bona. sed ego descendam ad specialem postea.
quia possideat aliquid de bonis. ut. ff. de rebus dubiis. l. si ita sce-
. [illegible] nec admitto q q
[illegible] admitteret q [illegible] teneatur de iure stricto
sed de equitate liberatur prestando rem illam quam possidet. ut. ff.
de pet. her. l. licet. et ff. si pars her. pe. l. i. et ar. ff. de peculio
[illegible] ut. C. in hac. eadem que est notum.
[illegible] leges. ff. [illegible] quod [illegible] si quis
[illegible]. Q. Sed queritur. in hoc uniuersali iudicio
uenerunt res hereditarie. i. que fuerunt illius mortui. hoc
planum est uenerunt contra non hereditarie. s. pignori date de-
functo commodate [illegible] ff. e. l. q si possessor. s. ult.

et l. et non tamen. quomodo uenerunt res iste pro eo q nullo
modo uenire possunt. certum est q petitio hereditatis est multa
[illegible] ut. inst. [illegible] et C. de pet. her. l.
hereditatis petitionem. nullo ergo iure per illam actionem res uidentur
[illegible] nam rei deposite generalem actionem tenet ille qui
deposuit. ut. ff. deposi. l. licet. et rei. hec iure commodati. ut. ff.
comm. l. rei. hec iure pignori data quo ad dominium. ut. C. de act.
pi. l. pignori [illegible] quo ad pos. quia creditor possidet. ut. ff.
de [illegible] l. qui pignori. et l. rei pignoris. et de usufruc. l. [illegible]
[illegible] non habuit nec pos. nec [illegible] quomodo ergo her.
ad illa bona petenda intentabit intentionem hereditatis mee q in
re. [illegible] q [illegible] non potest quia nulla utilitas in ob
[illegible] et fructibus preter [illegible]
[illegible] et fructus [illegible]
[illegible] et usuras. ut. C. de act. pi. creditor
et ff. de [illegible] pi. cum [illegible] et C. de [illegible]. Ad q res pote-
rit uenire hac de causa qui ponitur petitionem hereditatis licet sit in
rem quia mixta. et res aliene non [illegible] q [illegible] aliq in rebus
[illegible] ille [illegible] q dominium respiciat. sed [illegible] q res ille
fuerunt in bonis testatoris et fuerit [illegible]
[illegible] licet creditor solus habeat actionem ut dicit lex. et non tamen. item
[illegible] causamur cui rei nomine habeo actionem uel excep-
tionem. ut. ff. de ac. r. ac. l. rem in bonis. Item si a nobis bona fide pos-
sidemus et si superficiaria sunt. quicquid contra est in actionis. petiti-
onibus persecutionibus. hec enim omnia in bonis esse uidentur. ut. ff.
de u. si. l. bonorum. et in bonis. cum ergo predicte possessiones habent saltem
exceptionem in rebus illis et qui [illegible] pet. her. dicitur res fuisse in
bonis uenit illa uenit in pet. her. Q. Item queritur numquid fe-
uda ueniunt in pet. her. Respondeo si talia sunt que ad heredes trans-
mittantur. contra ea si sunt que non transmittuntur. Q. Item queri-
tur quare contra alios qui possessores iuris tenentur petitio hereditatis. ut. ff. e.
l. q si possessor. et ult. et l. si debitor. et l. regulariter. non autem datur
contra quasi possessorem seruitutis. ut. ff. e. l. et non tamen. et ult. Respondeo
[illegible] non inueniatur pet. her. quia non possunt uenire in restitutionem
cum sint incorporales et quia nichil eorum nomine potest restitui sicut
in aliis corporalibus ut in pre. l. et non tamen. et ult. hec non redda-
tur quia seruitutes non sunt in bonis nec esse tamen subaudi corpora-
lia uel q ipse censeatur. ut. ff. de usuf. lega. l. i. Sed ille dicitur
seruitutem possidere qui eadem possidet. ut. ff. de seruit. ur. p. l. si
edes mee. et ult. Sed [illegible] idem possit dici contra in aliis iuribus. Respondeo in
aliis iuribus hic attende q illa ueniunt quia ipsa censeri possunt
circa dominium ueniunt quando aliquis est qui possidet nomine quando se gere-
dit heredem. ut. ff. e. t. si debitor. al. r. Q. Uno queritur
nam non uidetur q petitio her. possit intentari. certum est quando adi-
tam hereditatem petitio hereditatis non competit. Item post aditam
non uidetur q competat. adita enim hereditate [illegible] fit dominus heres
omnium illorum quorum testator dominium habuit. ut. ff. de ac. pos. [illegible]
cum heres. si ergo factus est dominus. contra pet. hereditatis nomine illarum
rerum quarum habet dominium non intentabitur. ut. ff. de pet. her. l. et non tamen
et q si per errorem. Respondeo licet heres fiat dominus per aditionem ut dictum
est nichilominus rem illam petet per petitionem hereditatis. nec
obstat. C. ille q si per errorem. quia ibi loquitur quando quis de nouo
constituit dominium q numquam testator [illegible] rem illam amodo
uendicabit ex quo ergo factus est dominus et iure suo. quare pu-
la uult intentare petitionem hereditatis. et de hoc dic ut. nota
in. C. de rei. uin. Q. Sed ad reprouendum quorundam errorem
nota q libellus iste male concipitur. et tota die cum iudices
[illegible] uidicantes [illegible] peto bona talia q dico ad me pertine-
re iure proximo. dicitur enim pet. her. intentatum. ar. huius. C. de
rei. uin. l. dominium. Sed dico q libellus incertus est et generalissi-
mus uerbum enim pertinere generalissimum est. ut. ff. de u. s. l.
uerbum pertinere. Item iure proximo generalissima sunt. nam iure
proximo possit esse q res pertineret ad pater meum iure rei uin.
quia fuit dominus directo uel utili. uel quia fuit emphiteota uel superficia-

nus vassallus vel vassallus. et sic inter heredes illa eadem
iura possent competere. nam et succedendo heredi competit. ff. de
publiciana. l. et ita. Contrarium tamen ad eum pertinet peto tibi talia
que dico ad me pertinere quia successi patri meo et ad me pertinet
iure patrimonii. numquam postea dico quod petitio hereditatis. intenditur nisi
specificetur. ut infra libello notatur.

Finium regundorum

Quia sepe vicinos predia confinia quorum
inter se mouent controversiam. sive unus occupat de finibus alterius
sive quia non patitur vicinus fines apponere. sive quia extirpavit fi
nes vel removit in totum vel in parte. ideo subvenitur ei per hanc ac
tionem finium regundorum. i. regendorum. ut ff. e. l. i. et l. sed et loci
et si quis. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria
In primis quod ille qui hanc proponit sit dominus. i. quod directum habet domi
nium vel utile sicut in predio vectigali. vel ius habet iure sicut
fructuarius et creditor. ut ff. e. l. i. et l. sed et loci. et finium re
gundorum. Si autem quis emit a non domino predium habet utilem hanc
actionem sicut et utilem rei vindicationem. s. publicianam. ut in simili. arg. rubrica de p
ubliciana. Secundum quod predia sint rustica. preterea urbanis enim
non competit. ut ff. e. l. hec actio. in principio. et l. sed et loci. et ult. predia.
enim urbana non dicuntur confinia. sed vicina. et parietibus communibus
determinantur. ut in predicto. et que predia rustica non loco sed qua
litate se censentur. ut C. de predi. mino. l. si predium rusticum.
et ff. de v. si. urbana. Tertium quod sint confinia. i. quod aliquid
non sit medium. puta via publica vel flumen publicum. certum
si sit rivus privatus non nocet tunc enim magis est in confinio. via
vel flumen quam vicinum predium. ut ff. e. sed et loci. et ult. infra. et l.
quia magis. et l. si et si rivus. Quid autem si aliquid edificium
sit medium inter utrumque predium rusticum. dicitur hec actio. preterea sic
ut ff. e. l. hec actio. in principio. nec obstat quod dicitur. ff. e. sed et loci
et penult. ubi dicitur quod si edificia interveniat non habet locum hec actio
subaudi directa ut in lege illa. vel aut habet locum ut in d. l.
ii. ff. e. t. vel aliter et melius. aut utrumque est rusticum et tunc
locum habet etiam si interveniat edificium. aut unum rusticum et a
liud urbanum. et tunc si intervenit edificium non habet locum. et hoc
notat dominus meus in summa. C. e. t. Queritur quid si unum habet p
dium rusticum. alius urbanum. numquid habet locum actio
ista finium regundorum. resp. potest dici quod non habet locum directum nec
utile. ut ff. e. l. ii. § po. resp. et l. iiii. et hoc iudicium. vel
dic quod utrumque cessat. et directum et utile. quod autem loquitur in l.
ii. locum habet cum utrumque predium erat rusticum sed edificium
erat medium ut notavit dominus meus in summa. t. istius. Queritur
queritur si intervenit via vel flumen non agitur finium regundorum
ut dictum est. si volo distinguere fines predii mei contra quem
agam. resp. prior seu preses provincie est adeundus ut faciat illos
fines distingui. sic et alias mea domini in facti non habet nullum
datur in actio sed priorem adeo vel presidem ut sup. hoc debeat
providere. ut. ff. de aqu. infer. si fistula. et si publicus locus
et l. fluminum. et l. Quartum quod ille qui vult agere hac
actione sua auctoritate non occupavit fines. alioquin puniretur quia agere
non posset. ut C. e. si contenderit. Quintum quod fines tui sint
occupati ab alio vel prohibitus fueris apponere vel appositi sint remo
ti. ut. ff. e. l. i. et l. sed et loci. et sed et si quis. po. lc. in
hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tale predi
um rusticum meum est. vel ius habeo in illo quia usufructuarius
vel sum vel creditor vel habeo in emphiteosim. Item predium
illud est confine predio tuo. Item immediate predium illud
adheret predio tuo. Item fines illius predii protenduntur
usque ad talem locum. Item tu occupasti fines illos. Item
ego volebam ponere fines mei predii per quod protendebantur tu
me prohibuisti. Item terminos tales puta arborem vel la
pidem removisti. po. Rei. Et reus faciat tales positiones

Ego dico quod predium illud cuius nomine me impetis actione finium
regundorum est urbanum. Item illud predium est pleno iure tuum et
si hoc confitebitur actor absoluetur reus quia non posset dari actio
illi actori si pleno iure esset tuum dominus. Item inter predium
illud et meum est via publica vel flumen. Item fines p
dii mei protenduntur usque ad locum talem ita quod includit lo
cum de quo vult ille agere. et sic si confitebitur. illum excludit.
Item tu auctoritate propria fines quos tuos dicis esse occupasti. libell.
In hac actione concipiet actor talem libellum. Ago contra T. qui me
volentem ponere fines inter predium meum et suum quod sibi est confi
nia me prohibuit unde quod eisdem modis finibus distinguantur et ne
prohibeat volentem fines distinguere. ago contra eum et propono
actionem finium regundorum. quod sic recte concipiatur libellus probatur
ff. e. l. i. et in si. de offi. iudic. et si finium regundorum. Queritur
numquid fiet mentio fructuum vel expensarum. dic. ut. in rubrica
de act. com. di. vel aliter. ago contra T. qui fines predii mei occupavit
quod est predio suo confine. unde quod ipsos fines restituat. m. ago contra eum
propono actionem finium regundorum. ut ff. e. l. i. vel sic ago contra
T. qui fines appositos inter predium meum et suum confinale pu
ta arborem vel lapides removit seu succidit. unde quod predictos
fines in loco suo debeat ponere. a. Ago contra eum propono actionem
fi. reg. ut ff. e. l. sed et loci et sed et si quis. Si autem predia libellus.
non sint distincta finibus vel fuerint fines appositi sed vix discern
untur et possint melius apponi. concipies sic libellum. Ago contra T.
qui cum habet predium suum confine predio meo et illa predia non
sint certis finibus distincta. vel propter fines appositos non possunt
bene discerni. unde quod fines apponantur vel fines appositi in melius
reformentur. ago contra eum propono actionem fi. regu. quod sic concipia libellus
tur probatur. l. in si. de offi. iu. et finium regu. Si autem sit creditor
vel fructuarius vel emphiteota. eodem modo per variationes factorum con
cipiet libellos. adiciet tamen hoc. Ago contra T. qui cum habet confi
ne predium tali predio cuius habeo usumfructum. vel quod est mihi obligatum
vel quod habeo in emphiteosim. etc. Op Sed omnibus libellis sic
apponitur. nam non videtur quod actio ista competat. ista actio mixta est
in rem et in personam. ut in si. de act. et quedam. Sed non videtur quod sit in
personam nec in rem in personam non. quia non oritur nec ex contractu
vel quasi. nec ex maleficio vel quasi. quod non est in personam. omnis enim per
sonalis oportet quod oriatur ex maleficio vel quasi. vel ex contractu vel quasi.
ut. ff. de act. et o. l. i. et in si. de oblig. et in si. de act. in principio. Item
in rem non est. unde omnis oritur. ex dominio nostro. quia res non vendicatur a
nec dominium. quare ergo dicitur quod sit mixta. dominus meus in summa. t.
isti notavit in eius isti questionis quod actio ista esset dativa et non
nativa sicut et alias. C. de ann. act. cum nota. et ff. de pacti. l.
iuris gentium. ii. resp. Queritur Si opponitur domino meo. actio
fam. herc. com. di. petitio hereditatis mixte sunt. ut in si. de
act. et quedam. et tamen dicitur eo quod in personam sunt quia sunt
ex quasi contractu. ut in si. de oblig. que ex quasi contractu. et si. et si
item. Et notat dominus meus in summa de pet. her. cum ergo actio
finium regun. sit mixta sicut et ille. quare eo quod in personam non
oritur ex quasi contractu. non posses. quia licet in uno conveniunt. s.
quia sunt mixte. non tamen conveniunt in alio. s. quia predicte sunt bone fi
dei. ut in si. de act. et actionum. ista autem est stricti iuris quia inter
bone fidei iudicia non numeratur. ut et al. ff. de condi. l. eum et
qui de cautione. ita reddendo substantiam suam domini mei. Sed
licet dominus meus dixit hanc dativam non nativam. In modo dico eam
nativam. nam in eo quod in personam dico eam oriri ex quasi contractu
sicut et ille. nec est maior ratio quare petitio hereditatis magis
oriatur ex quasi contractu in eo quod in personam quam ista. Item in eo quod
in rem dico eam oriri ex dominio. sicut enim rei vindicatio oritur
ex dominio. ut ff. de rei. vin. l. in rem actio. ita et ista oritur ex do
minio. ut. ff. finium regu. l. i. coheret enim hec actio quodam
proprietatis speciem gerit. ut C. e. l. si quis. dominium ergo est cum unde
oriatur finium regundorum. Queritur Si tu queras unde oriatur dominium
dico quod oritur ex obligatione que oritur ex contractu. non tamen sequitur quod et

oriatur exceptio. et ita intelligo. l. ff. de pac. si tibi et de pignore. nec admitto quod quidam simplices admiserunt quod actio ista ideo dicitur in personam rem continens quia alius facit pro finibus. nam hac ratione rei vindicatio diceretur personalis rem continens quia alius facit de possessione quod esset absurdum. ideo ergo dicitur in personam quia venit in eam personales prestationes. Op Item adhuc obicitur. actio ista licet sit in personam pro vendicatione rei est. ut ff. e. l. i. si ergo est pro vendicatione male concepisti libellum agendo contra talem quod cum proximis meis nolentem distinguere fines cum rei vindicatione non sit talis natura quod contra prohibentem detur sed contra tenentem seu possidentem. ut C. de alie. iu. mu. cau. fa. l. unica. et ff. de rei vin. officium. Item con aut cum quis occupat fines in [illegible] dicitur. licet sit mixtum de iure intentatur contra illum qui me prohibet apponere fines. nam et hoc in realibus aliis contingit sicut in confessoria. ut ff. si ususfr. pet. de confessoria notatur. ¶ Item in eo libello quo quis amovit fines non ne possit conveniri qui contra legem agrariam que civiliter imponit penam. l. aureorum que datur in publicum si criminaliter agatur imponit penam pro qualitate personarum. nam splendidiores relegantur ad aliquod breve tempus si sint senes si iuvenes in longius alii castigantur verberibus et ad opus damnantur biennio. Si autem per ignorantiam fiat aut casu fortuito verberibus ceduntur. ut ff. de termino moto. l. ii. et l. agraria que dicit quod agrimensorum regundorum. Item ex omni fere crimine potest agi civiliter et criminaliter et utraque pena imponitur pro illum. et de termino. quod utraque pena non contingit agentem. quia si criminaliter imponitur intuitu publice discipline hec exigit. ut ff. de publicanis. l. licitatio. § quod illicite. alteram penam civilis. l. aureorum datur fisco. In hoc nulla esset utilitas actionis. ideo finium regundorum agere potero cum pro termino moto. l. agraria. nec obstat quod legitur in e. ti. de termino moto. l. i. quia termino amulso non est pena pecuniaria subaudi ante adventum cesaris postea cesar imposuit penam. scilicet mulctam pecuniariam. l. aureorum. ut ff. de termino moto. l. ult. in prin. hoc est quod alibi considerari m. ta ad. l. iul. de iur publica pro illa ratione. imponitur pena criminalis. prout dictum unde in consulitur expoliato.

De actione familie herciscunde. rubrica.

[C]ui heredes sunt instituti sive venientes ab intestato volunt hereditatem dividere vel omnes vel aliquis unius. ut ff. e. l. ii. et dubitandum quia nemo invitus detinetur in communione. ut C. com. di. l. ult. et quia absurdum esset ut quod possit peti non possit dividi. ut ff. de pet. her. l. si filius. et mittendo. et plus. ideo inventa est actio familie herciscunde. ut heredes volentes a communione recedant et discedant. ut ff. fam. her. l. i. Unde adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod aliqui sint heredes ex testamento vel ab intestato sive ex l. xii. tab. puta agnatis et suus vel ex testamento vel ab intestato. ille et successores per l. xii. tab. deferuntur. ut C. de leg. here. proximum et C. de suis et legi. proximi. et in inst. de legi. agna. suc. et ff. de pet. her. l. i. ii. et ff. de v. s. l. lege sive ex alia quam lege defertur hereditas. ut l. pap. que defert hereditatem patrono. ut inst. de suc. lib. et postea. vel ex senatusconsulto. orficiano et tertuliano. ut C. ad tertul. et C. ad orficianum. vel ex constitutione subaudi per quam vocatur nepos ad successionem avie. ut C. de legi. her. l. pe. et ult. et quod huius omnibus competit actio fam. her. dicit. l. ff. e. l. ii. et l. i. et l. cum putarem. Op Sed illud quod an bonorum possessoribus competat actio fa. her. inter se. quidam admiserunt quod competit utile non directa. cum directa competat successoribus de iure civili. et quia non nominatur inter predictos possit tamen suaderi quod detur eis directa. quia inter ceteros quoque hereditas peti potest. potest et dividi. Item qui neque est heres neque bonorum possessor non habet iudicium fam. her. directum sed utile. ut ff. e. l. ii. § pro. et § si quarta. Item lex dicit quod inter bonorum possessores competit hoc iudicium. ut ff. e. l. si

contra et contra fam. here. fide. commissarii etiam quibus restituta est hereditas inter se habent utile. ut ff. e. si ex asse. dominus meus notat contra pr. si ime. t. et ideo dominus omnibus successoribus de iure pretorio utile fam. her. iudicium. et de hoc dic plene ut ibi. et quando ex testamento vel ab intestato oportet quod conveniant omnia illa que diximus convenire ad hoc ut petitio hereditatis detur sicut diximus. s. de pet. her. ¶ Secundum est necessarium quod quando unus intentat quod alius fatetur eum coheredem. vel quod ex re possideat. aliquin si negaverit eum coheredem vel non possideat non intentabit hanc actionem. sed per pet. hereditatis. ut ff. e. l. i. hoc est idem in com. dividundo. ut ff. de excep. l. fundi. et l. fiduc. et sic in petitione hereditatis probabit se coheredem. Op Sed opponitur quia lex dicit non inter est quod genere iudicii res evincatur. ut ff. de evict. si mancipium. ut ibi ideo evenit quia ibi non fuit opposita exceptio nec imputatur ei cum hec exceptio intentionem agentis non removet nec ad tempus nec licent eidem iuris apicibus disputare. ut et al. ff. man. l. si fideiussor. § ¶ Tercium quod alia sint in hereditate preter nomina illa enim non veniunt dividenda. sed assignata cum sint ipso iure divisa. ut ff. e. l. ii. et ult. et l. plene. et C. e. l. ea que. et C. si certum pet. l. i. alias quando enim hereditas tota consistit in nominibus hoc est quod dicit l. hereditas sine ullo corpore et per se iuris intellectum habet. ut ff. de pet. her. hereditas. ¶ Quartum quod illa que sunt in hereditate non sint male quesita nec ex peculatu nec ex sacrilegio aut latrocinio aut aggressura pro talibus enim non intentabitur actio fam. her. ut ff. e. l. certe. hac quoque ratione hereditatis usufructus non possit dividi. ¶ Quintum quod res ille non possideantur titulo. quod enim per emptionem vel titulo a coherede possidet in fam. her. iudicium non venit. ut ff. e. l. heredes. et quia per emptionem et est ideo quia quando unus coheres possidet contitulo possidet rem illam in solidum. et sic dicit se in solidum dominum et negat adversarium coheredem et adversarius non possidet. unde ipso de iure rem vindicare ut supra dixi. ¶ Sextum quod non sit amplius intentatum. numquam enim potest intentari amplius quam semel. ut ff. e. si filia. et fam. her. ¶ Septimum quod [illegible] facias tamquam heres illud quod facit quis ad hoc ut veniat in hoc iudicio. ut ff. e. l. si alii. et ult. ¶ Octavum quod res hereditarie non fuerint ipso divise prestatione [illegible] ei non dividentur iterum. sicut divisionem sufficit in iudicium. ut ff. e. si filia. et si pater. ¶ Nonum quod non sit prescriptum illi actioni. Si enim steterunt aliqui in communione per an. xxx. numquam amodo dividentur. ut C. de annali except. l. i. et adhec. et hec dominus Jo. et dominus meus. licet con. usum fuit quod te incipiat currere prescriptio quando actio ista est nata. non autem ante nascitur quam voluerint coheredes dividere. ut ff. e. l. i. et hec quando utrique coheredum possident. ceterum si alter eum possideat te bona tollet spatio xxx. an. et sic intelligitur l. e. de an. excep. quod cum dicebat ipse currere prescriptionem quando aliquis possidet. possidenti non currit prescriptio. ut C. de p. xxx. an. l. male. si non possidentes et sui iuris contemptorem et de similem. ut C. de an. ex. l. ult. insi. Item pactum non potest opponi ne umquam fiat divisio. ut ff. com. di. l. in hoc iudicio. et si convenit quod nec tempus. ut ff. q. ad. fi. a. l. nam satis. Item nemo invitus in communione detinetur. ut C. com. di. l. ult. Sed dominus Jo. omnibus contrariis. ix. sed quod te competat cum voluerit dividere verum est quoad exercitium. non autem quantum ad nativitatem actionis iam enim illud sequeretur absurdum quod actio oriretur ex voluntate quod vim nolt. ff. de neg. g. pop. si negocium. Immo sentit ex quo aditur hereditate in continenti orta est actio fam. her. et incipit competere. et ideo dicitur exequi contractu. ut inst. de ob. que ex qua. contra. ¶ Sexdecima quod tunc tollatur quando alter tantum possidet non est unum quod te cum solus possideat nec fatetur eum coheredem fam. her. non competit sed her. petitio ut in hac eadem actione notatur. ¶ Tercie quod possidenti non currit prescriptio te. sic. et quod in actionibus non habet locum. sufficit ei quod actioni tue opponam obstaculum. ¶ Decimatercio quod si non exceptum [illegible] quod nec tempus non est unum quod aliquando talia opponatur tempus que pactum opponi non potest. nam si conveniat ne umquam dividamus. tale pactum non valet. ut ff. com. di. l. in hoc iudicio. et si convenit. cum si sit unum

in actione. xxx. annorum. nunquam postea diuidemus. ut. C. ex
de an. ex. l. i. § ad hec. Item pacto fieri non potest ne libera nubat
tamen. tamen possit heres ipsius tamen quod non possit nubere. ut quam. l. illa. pa
pia. prohibebat in matre sexagenaria. licet hec sit in mutatum
ut. ff. qui et a quibus ma. li. non fi. l. ple. et ff. de iure patro.
adige. et C. de nuptiis l. sancimus. quis enim stultus et maxime
iuuenis cum sexagenaria et octogenaria contrahere cum maritus
ille plurimum laboris et doloris. Secundum quod res ille sunt ta
les que possint diuidi. si enim sunt indiuidue ut iura ser
uitutum et talia ista non ueniunt in hoc iudicio cum cuilibet
heredum detur in solidum sicut et religiosa. ut. ff. e. l. fun
dus et omnis seruitus sit indiuidua preter seruitutem usufructus. ut.
ff. e. l. heredes. § an ea. et ff. ad. l. fal. l. i. § si de usufr. Vn
decimum quod in hoc iudicio condempnationes et absolutiones faciat
iudex in personis omnium. aliquin non posset sententia parere uale et p
parte non. nichil enim debet iudex in cessum derelinquere. ut.
ff. e. l. in hoc iudicio. et l. heredes. § iudex. Po. de. In
hac autem actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod talis
decessit. Item ego sibi successi siue ex testamento uel ab intesta
to uel alius modis. ut. S. dictum est. Item ego sum tuus
coheres. Item hereditate tui ego pro dimidia pro indiuiso pos
sideo. Item in hac hereditate sunt res mobiles et inmobi
les. Item res omnes hereditarias ut heredes possidemus. ut sic ex
cludas omnem alium titulum. Item modo in principio inten
to hoc iudicium. Item nunquam hiis feci talia uel fecisti uel
fecimus. Item tota hereditas remansit indiuisa. Item an
est quod testator mortuus est ut per hoc excludatur prescriptio. Item
omnes res hereditarie diuidue sunt. Po. rei. Ex. reus faci
at tales positiones. ego dico quod talis decessit me solum insti
tuit heredem. si hoc confitebitur actor succumbet quia hec actio non datur
non heredi. ut. ff. e. l. i. circa principium. Item ego possideo
omnes res hereditarias illius. Item decessit ab intestato. Item
ego sum proximior. Item in hac hereditate sola nomina.
Item sunt in hac hereditate sola iura que sunt indiuidua.
Item testator diuisit inter nos. Item ego prescripsi. Item
omnia ista bona que possideo titulo donationis possideo. Item iu
dicium istud fuit propositum et finitum. Libell. In hac act. conc.
actor ita libellum. Ago contra te heredem meum ut hereditatem
tui que inter nos est communis diuidamus cum tu ab intestato uel
ex testamento successisti. adhibeo propono act. fam. herc. uel sic ago contra te
qui cum sit coheres meus in hereditate titii cui ex testamento successimus
ad hoc propono act. fam. herc. uel sic ago contra te qui cum sis uel
ab intestato quam hereditatem meam non uult diuidere. uel mea
diuidenda secum conuenire seu concordare non possum. unde hereditatem
illam diuidi peto propono act. fam. herc. quod sic recte concipiatur
libellus dicit. l. ff. fam. herc. l. i. et inst. de offi. iudicis. § fam.
fam. herc. Op. Sed opponitur quod non uidetur quod actio fam. herc. competat
certum est quod actio ista mixta est. ut inst. de act. § quedam actiones
si quis mixta meo quod intentione male intendit. ago contra te ut diuidas
quia in omnibus realibus non debet agi [illegible]. ut faciat. ut diui
dant. quia sic agendo agitur ad factum quod petitur quod quis
obligatur et quod agitur aliquid personali. et quod agitur per omnibus faci
endis obligationibus. ut. ff. de re iudi. si quis ab alio. at in reali
bus nullus obligatur. si ideo ago contra eum qui rem tenet. ut. inst. i
de act. § i. et C. de ali. iu. mu. ca. fa. l. unica. et ff. de iudic. in a
lia. Item meo quod in personam non possumus agere. nam ideo dicuntur
iste actiones mixte et in personam quia prestationes ueniunt personales
prestationes. ut. inst. de offi. iudic. eo quod nomine. et ff. fam.
herc. l. si alter. et l. de usq. et l. depno. et l. item ex diuiso. fam.
herc. enim iudicium constat ex duobus. i. ex rebus et prestationibus quod
sunt personales actiones. ut. ff. fam. herc. l. item labeo. § fam.
herc. Op. Item meo quod in personam non uidetur quod competat. nam omnis
in personam aut ex contractu uel quasi. aut ex maleficio uel quasi. ut inst.
de act. § i. et ff. de act. et ob. l. i. namque in ipsa pa. l. de act. et ob.
dicit ex uariis figuris causarum appellantur quasi contractus et quasi malefi
cia. at actio fam. herc. non oritur ex contractu uel quasi. nec ex malo
ficio uel quasi. unde ergo dicetur in personam. re. Immo oritur ex quasi contractu
et ideo in personam. ut. inst. de ob. que ex quasi contrac. § item numquid. un
de cum oriatur ex quasi contractu merito eam intendo quod diuidas. nec
propterea dicitur in personam tamen quod ueniant in ea personales prestationes
sed ideo quia quis obligatur et tenetur diuidere. ut. ff. e. l. i. nec
credat aliquis quod teneatur quis diuidere et ego actor tenear
recipere quia hoc non est lege cautum immo te per iudicem compello
predicta actione propterea qui dabit nobis iudicem qui diuid
at inter nos uel quod inter nos diuidet. ut. ff. e. l. iudicio. et l.
ult. et inst. de offi. iudicis. § fam. herc. Ad ro. Item querit in
eo quod in rem non oritur quia si oritur ex quasi contractu ut dictum est
quod debet esse personalis ut dixi quia ex quasi contractu non oritur nisi personalis. re.
non est inconueniens immo inuenio quod ex contractibus oriuntur reales. immo plus
dico quod generaliter omnes fere reales ex contractu uel quasi oriuntur. sicut in
de in ypotheccaria que ex solo contractu oritur immo ex solo consensu. ut.
ff. de act. pi. l. i. et ff. de pig. contrac. et ff. de pact. si tibi. x.
§ de pignore. quod ita attende ne incidas in errorem. actio in rem
oritur ex contractu. i. ex obligatione. que ex contractu oritur nam omnes contractus facti
sunt. ut ff. de cura. furiosi. l. consilio. ex contractu oritur obligatio
ut. inst. de ob. ex obligatione actio. ut. inst. de act. in prin. unde
legislator dicit duo de pignore oritur ex pacto actio ypothec
aria. ut. ff. de pact. si tibi. x. § de pignore. l. ex pignoraticiis
obligationibus. Ad ro. Item rei uindicatione quid dices unde ori
tur. re. oritur ex dominio. ut. ff. de rei uin. l. in rem actio. quod
dominium oritur ex contractu precedente et quia uenditor fuit dominus et
quia traditio est secuta. ut. C. de pactis. traditionibus. et ff. de ac
quir. rer. do. l. nunquam. et sic nota respectum uel diuidum
certa distincta. nam si laqueis de realibus unde oriantur habito respe
ctu quam tamen ad personam actionis oritur ut dixi habito re
spectu quam tamen ad personam possessoris seu detentoris non oritur
ex aliquo. ut inst. de act. § i. at in personalibus secus. ideo enim
contra te agendo quia dico te mihi obligatum. unde hec est ro
quare personalis non inueniatur nisi contra eum ex quo [illegible] reales
autem inueniantur contra quoslibet possessores [illegible]
[illegible]

De actione commu. [illegible]

Item aliquam habere cum aliquis communio sui ex societate
te scilicet [illegible] puta ex societate ma
[illegible] uel quia alibi [illegible] res illa est legata uel alio modo est communis et
[illegible] ad illam pro parte diuisa possidere [illegible]
[illegible] uel [illegible] ut. ff. com. di. l. i. et ii. dicere enim
inuitus non compellitur ad communionem. ut. ff. de optio. leg. l. si non sor
tem. § in dubium. ista ita nullus inuitus in communione detine
tur. ut. C. com. di. l. ult. nisi pacto tenetur fieri ad tempus communio
ut. ff. e. l. in hoc iudicio. § si conuenerit. et ff. pro socio. l. id
est. ii. xxx. a. steterint in communione. ut. C. de an. ex. l. i. § ad hec.
Item nisi sint uera quedam que contra inuitus sociis remanent co
munia ut uera librorum et sepulcrorum. ut. ff. fam. herc. quam
dam. et C. de relig. si sepulcrum. competit contra hec actio et si quid
aliquid de personalibus prestationibus socii ultra perceperit uel dap
num dederit. ut. ff. com. di. l. in com. di. propterea enim uocatur
actio ista mixta sicut et tres priores superiores. ut inst.
de act. § quedam actiones. vii. adhuc ut actio ista competat
tot sunt necessaria. In primis quod res aliqua sit communis. si enim non
est communis non competit. ut. ff. e. l. i. et C. communia utriusque iudi. l. fa
mi. herc. subaudi. non competit directum utile sic. ut. ff. e. l.
si quis putans. in prin. et l. si et postea. et l. in fi. nec cre
dat aliquis quod eadem sit actio ista cum actione pro socio. immo
multo differunt. nam actio pro socio ad personales pre
stationes pertinet non ad rerum diuisionem. ut. ff. e. l. i. quod dicit
ibi magis ponitur electiuus et non competitiuus. ut illud magis

uolo ee diuex quam paup. Jt. p socio actio itenditur ut res n̄ cois communicetur. com diuidūdo ut res cois r diuidat. ut. ff. com. di. l. p hec iudicium. ¶ hec iudiciū. Jt actio p socio locum h̄t qñ tractatu hito cōtra ē societas aliquam si in cōione medium. non eit locus actioi p socio s; com di. ut. ff. p socio. ꝯl. nam cū tractatu. ꝯl. ut in coductioib;. ꝯl. quib; casib;. ꝯ ff. com. di. l. i. ꝯ ii. Jt actio p socio n̄ admittit adiudicatiōes. ut. ff. p socio. l. sicutum. actō com di. sic. ut. ff. com. di. l. com di. ¶ si de bitor. ꝯ insti. de off. iudi. ꝯ C. com di. l. i. ii. ꝯ iii. ¶ Sed; ē necessium q res que d;b; diuidi sint corporales. ut. ff. e. l. p hec iudicium in p̄n. ea enim q̄ sunt in noib; seu iuri b; que sūt res icorporales. ut. ff. de ac. re. do. l. Fuius. ꝯ i corporales. ꝯ insti. de reb; incor. sūt ipo iure diuisa. adeo q n̄ ueniūt diuidenda s; adiudicanda. ut. C. fam. hic. ea q̄ sūt quam iurib; libertor ꝯ sepulcror que ipo iure re manēt indiuisa. ut. ff. fam. hic. quedam. ꝯ C. de reli g. l. siquis sepulcrum. Si enī sūt iura q̄ s̄t incorporalia illa n̄ ueniūt ut diuidātur. q; nulla iuris cōio separa intelligi pot ꝯ ideo ueniūt ut ad usū aut in sumū aut tē poribus diuidātur. ut. ff. e. l. arbor. ¶ sip eadem. ꝯ ¶ a quarꝫ insti. ¶ Tertiū q res ille n̄ sint uniūsitas. i ut. ff. e. l. p hec iudiciū. ¶ Quartū q rei illi habe as dn̄ium. ut. ff. e. l. p hec iudicium. ł q habeas i re. puta q; emerit q̄ a non dn̄o. in quo casu n̄ cpetit eis publiciana. ł si sunt ceditores. ut. ff. e. t. l. com. di. ¶ qui i rem publiciā. ꝯ ¶ int eos. ꝯ ¶ si debitor. ꝯ ¶ si duo. Jt si sint duo fructuarii qui itentabit iudiciū com. diui. ut se ut utantur certis regionib;. ut. ff. e. l. com. di. ¶ cum de usuf. alii aūt qui n̄ hnt i re n̄ hnt iudiciū. com di. ut sunt coloni ꝯ qui p̄ario hnt. Jt p̄dones. ut. ff. e. l. com di. ¶ int. [illegible] Qo quid si ager uectigalis sit. numquid h̄t locum com di. lex dicit q sic ut locum h̄at p adiudicatioem. n̄ q diui dat. aliquam [illegible] uectigaliū ꝯ finderetur. ut. ff. e. l. com di. in p̄n. ꝯ sic intelligit dn̄s ioh. qñ uni fuit fact locatio ꝯ decessit ꝯ plures sibi succedūt q habent loco uni. ut. ff. de ꝯ diet. ꝯ d. cui fundus. ce tera si duob; ab initio locatus fuisset. quare illi int se n̄ diuiderent. n̄ eet ratio. Qo quid si aliqui hnt usū nūquid agēt. com di. R. sic n̄ ut diuidat s; fiet sic q unus utetur ꝯ alius p iure q h̄t uter q̄ sic ꝯ h̄ fit p necessitate īpa q; ois seruitus ē indi uidua p̄t seruitutē usuff. ut. ff. e. l. Jt quāuis ¶ si usus. ꝯ ff. ad. l. fal. l. i. ¶ si de usuf. ¶ Q. uītū q n̄ interuenit p̄scriptio ł pactum ł q res n̄ sit talis q̄ necce ē ut remaneat incoi. ut in hac eadē actiōe. C. in p̄n. notatur. ¶ Sextum q aduersarius ms fateatur rem in ꝯ sibi ee cōem. aliquī de iure p̄ plane rē illā ee meā p parte. ꝯ i alio iudicio. s. in rei. uēn. ꝯ n̄ in com di. ut. ff. de except. l. fundus. ꝯl. fundi. dum modo n̄ sim in possēe. ut. ar. ff. fam. hic. l. i. aliquī si ꝯsi teatis rem cōem datur siue possideam. siue n̄. ut. ff. e. l. com di. iudicio. ¶ Septimū q interueniat p reb; cōib;. si enī uolo p re com ꝯ n̄ com. s. ut res cois n̄ com fuiat. nec petē possum nec arbitē pot hec facē ut. ff. e. ut fundus. ¶ Octauū ē necessium si x tētare uolum de p̄stalib; p̄stationib; que ueniūt i hac act. insti. p̄p que dicitur hec actio in p̄sonam. ut. insti. de act. ¶ quedā. ꝯ ipo de impensis. s. q ille impē se fc̄e sunt. ut fruct p̄cepti iure com. si enī fiat anq̄ quā res illa sit meā cois ꝯ erexerit [illegible] ex ipo de certo p̄one q fiat q̄ possim insti. sim ius impos. ex ipo de certo n̄ erit locus directo iudicio s; utili. ut. ff. e. l. p hec iudi

cium. ¶ ult. ꝯl. si sīres. ꝯ ff. de dap. infec. si finita. ¶ cū aūt p̄lor. ¶ Nonū q de eo sciūt rem ee communem alicui pone titio. ł aliquī pone q; erratū ecludi q eet cois michi ꝯ titio. erat cois seio. aliquam si ei ignorō rē ee cōem ꝯ tñ quam iure p̄prium impendo sola deceptōe in subuenitur q; neminem in obligare uolui. ut. ff. e. l. siquis putans. ¶ i. ꝯl. inter iudicio. ¶ impendia. ꝯl. siquis cum existimaret. ¶ Decimū q impense ille n̄ potuissent fieri p parte. ł non ita ꝯmode. aliquam locum haberet neg. g. act. ut. ff. e. siquis putans. ¶ sui aūt. ꝯ ar. ff. fam. hic. l. hrdes. ¶ n̄ tm. undeci mum q adhuc ut directum ꝯpetat oportet q res remane at cōes. aliquam si desierit ee tunc dabitur p̄p p̄stales p̄stationes. ut. ff. e. l. insima. ꝯl. ꝯ si n̄ oc. ¶ uenit. ꝯ l. si ꝯ postquā. ꝯ C. cōia utriusq; iudi. l. fam. hic. ¶ Du odecimum q ut p̄stales p̄stationes p̄cepte sint. ut ꝯ dap nū datum. ut. ff. e. l. siquis putans. ¶ siue aūt. ꝯl. t si ꝯuenit. ꝯl. insima ¶ siue aūt. ꝯl. si ꝯuenit. ꝯl. t insima. ¶ Terciumdecimū q si aliquid iure faci mre com q n̄ interueniat p̄hibitio socii. q; inre com meli or ē ꝯdicio p̄hibentis. nisi qñ uidet socium facientē n̄ p̄hibuit ut dicit sabin. ff. e. l. sabin. ¶ Jt nisi habeam rem aliquā ad cōem usū ꝯ in eo usu uolo uti me n̄ p̄hibens. ꝯ hec uide in huius exēplis. Jn commune puti puteū locum inuito socio n̄ inferam mortuum. ut. ff. e. siquis putans. ¶ siquis in commune. inde aūt sepul crum infero eo inuito. ut. ff. de mor. infe. l. i. ꝯ si habe m parietem cōem qui fecit lumen alto socio inui to i inuito. Jtem i area. ut. ff. p socio. cum duob;. ¶ Jte in ea. ꝯ ¶ idemq; ꝯ si area. ꝯ ar. ff. de dap. infecto. si edib; ꝯl. in reficiendo. nec obstat lex. ff. de s. ur. p. l. parietē ibi enī uolebat deteriorare parietem communē ꝯ ideo nō auditur. Po. de. Vn in hac act. actor faciat tales positiones. Ego q res talis ē cois michi ꝯ tibi. ¶ Jt res ē illa ē mobilis seu i mobilis. ¶ Jt res talis. ꝯ sic singularis. ¶ Jt res illa p parte mea ē quo addimū ł in illa p̄te i habeo q; editor ł ꝯpetit in publiciana ł rem illam nos ꝯ ego habuim in ēphiteosim. ¶ Jt tu ꝯ confessus es rē istam in ꝯ tibi ee commune. ¶ Jt p reb; cōib; hanc actioēm intēdo. ¶ Jt res iste quas peto diuidi tales sunt ꝯ sic singulares. ¶ Jt ego tm expē didi. ¶ Jt non potui negociū gerere p̄ te. uerū q; hec ē negatiua ꝯ ñ recipetur facias eam affirmatiuā sic. ł ¶ Jt oportuit me istas expensas facē insolidum. ¶ Jt res iste cōes adhuc estant. ł si p̄ierit dicat q res ille erant cōes qñ p̄ierit. ¶ Jt rem istam habem ad talē usū cōem. ¶ Jt ego q feci feci te uidente ꝯ n̄ ꝯdicente ¶ Eū reus faciat tales positiōes. ¶ Ego dico q res iste q̄s petis diuidi insolidum mee sunt. ¶ Jt res iste sunt uīta. ¶ Jt res iste uniūsitas sunt. ¶ Jt res iste a ni sunt ꝯ ei noie teneo. ¶ Jt dico q in reb; illis nul lum i habes immo nego eas ē ee cōes. ¶ Jt negociū illud n̄ potui p parte expedire. ¶ Jt me p̄hibente fe cisti. Libellus in hac act. ꝯcipiet actor libellum sic. Ago ego R. ꝯ. G. cum quo habeo rem talem commune quā uolo secum diuidē. unde eā diuidi peto ꝯ ppono act. com di. q tū recte ꝯcipiatur libellus dicit. l. insti. de of. iudi. ¶ eo quo q; more. ꝯ ff. e. l. i. ii. ꝯ iii. Qo Si nū quid in hoc li bello habebit intio fructuū. expensarꝫ ꝯ dapni. dati. R. sic ꝯ p̄pea. actō ista dr̄ mixta ut. insti. de act. ¶ q̄dam tm actioēs. ꝯ notatur i hac act. ꝯ supioribus. s. per. hic. finium regū. fam. hic. ꝯ ista com di. Jste enī. iii. mixte s; hec ē in rem. ꝯ i p̄sonam. inre q; res petitur ꝯ diuidendum tur. Jn p̄sonam q; p̄stales p̄stationes ueniūt. Sūt ꝯ dupli

po. Rea.

ere .i. q[uia] in istis trib[us] quilib[et] actor e[st] quilib[et] e[st] reus .s.
fam. her. com. di. finium regum n[on] aut[em] in p[re]tatore hereditatis
tis q[ui] quib[us] p[re]stat sacramentum actionis, inter .s[ed] ille intelligi[tur]
p[ro] actor qui p[ro] ad iudicium p[ro]vocavit. Si aut[em] ab eo contingit
forte res dirimenda est. ut ff. com. di. l. ii. § iudicib[us]. et ff.
fam. her. l. inter coheredes. § qui fam. her. et ff. de iudic. l.
inter. et l. si cum ab eo. [Nota] Sed quomodo p[re]stetur utrumq[ue] sa
cramentum n[on] u[idetu]r. nam aut unus agit tantum et tunc ille erit actor
et ille reus. aut ab eo veniunt ad agendum. et tunc ille erit ac
tor quem sors p[re]tulerit ut dictum e[st]. et sic n[on] invenitur casus
in quo uterq[ue] sit actor uterq[ue] reus. ergo utrumq[ue] sacramentum al
t[er] eorum n[on] p[re]stabit s[ed] alter tantum. r[espondeo] uterq[ue] istorum duplex sac
ramentum p[re]stat. ideo ex natura actionis uterq[ue] actor uterq[ue] re
us et a principio et ex p[ar]te sua. licet ei qui p[ro] vocat videntur ac
tor quo ad q[ue]dam .s. ut p[ro] vivet de calu[m]p[nia]. ut p[ro] recipiatur
p[ro]bationes illius. nam et si unus agit tantum et ipse e[st] actor et reus
et conventus e[st] actor et reus. nam quilib[et] illorum dicet uni
alteri et tu da m[ihi] portionem rerum communium et tu habuisti tot
fructus seu obventiones. seu et tu dedisti dampnum. Si ali
quis vult petere ut res tantum dividantur concipiat libellum
ut. dixim[us]. Si aut[em] vult petere res dividi et fructus sic concipi
at libellum. Ago ego .m. c[ontra] .t. cum quo habeo res tales com[mun]es q[ua]s
res peto dividi. Item peto fructus ab eo p[ro] p[ar]te p[ro]ximi ch
ab eo dum p[ro] dimidia qui fructus fuerunt tot modiorum frumenti
tot ordei. Si aut[em] fecisti expensas dicas sic peto et expen
sas m[ihi] ab eo dari p[ro] dimidia quas expensas feci inter com[m]uni
cum p[ro] p[ar]te n[on] possem commode expensas facere que expense
fuerunt .c. tareni. regis. Si aut[em] dampnum datum sit in
reb[us] com[mun]ib[us] adicias sic. Item peto m[ihi] dampnum ab eo datum
in reb[us] com[mun]ib[us] resarciri m[ihi] p[ro] dimidia q[uo]d dampnum est .i. c.
tar. ad hec p[ro]pono act. com. di. q[uod] sic recte concipiatur libellus
dicit .l. ff. e. l. in com. di. et l. p[er] hac. § sicut. et l. et si no[n]
om[ne]s. § venit. Si aut[em] res desinat esse com[mun]es et dolo vel lata
culpa que dolo comparatur. ut ff. de posit. q[uod] nerva. inter
p[ro] possessore. ut ff. de rei. vin. sin aut[em]. et ff. de nova. elec
tio. concipias libellum et p[ro]ponas utilem com. di. actio
ut dicas sic. libell. Ago ego .R. c[ontra] .m. cum quo habui
res tales com[mun]es quas dolo vel lata culpa desiit possidere
vel cuius dolo vel lata culpa p[er]ierunt. unde res illas peto pro
dimidia et fructus et expensas quas feci puta tantum p[ro] di
midia et dampna et totum peto q[uod] fuit tantum p[ro]pono utilem
actionem com. di. vel si suo dolo et lata culpa sunt illius
res amisse et fructus tantum p[er]cepit vel expensas fecisti vel dap
num datum fuit petes tantum expensas fructus et dampna. q[uod]
sic recte concipiatur libellus dicit .l. ff. e. siquis pu
tans in p[ri]n. et l. ultima. [Op] huius libelli opponitur sic
(margin: ille)
tur sic. si aliquis dolo vel lata culpa desiit possidere. tu
habes directam com. di. iudicium cum possessore. ut .c. e. l. i.
ii. et iii. ad quid g[ra]tis agere utili n[on] u[idetu]r q[uia] tua te est. et
sicut n[on] inter e[st] non ages. ut ar. ff. de su[m]ut. quot. et ff.
man. si p[ro]curatore. § mandati. R[espondeo]. immo ago. nam contra
inter .um. contingit. ut ff. de nov. electio. § i. et ii. Inter e[st]
enim p[ro]p[ter] mea multum. vel q[uia] tu eras bone fidei et fidei
ille maliciosus. potentior in alia p[ro]vincia ut hec considera
tur et ar. ff. de ali. iu. mu. ca. fa. l. iii. Circa p[ri]mum
libellum quare illa q[ue] sunt circa libellum finium regundorum et
fam. her. eod[em] modo concipies libellum in act. finium reg.
de fructib[us] et expensis et dampno. Si aliquid certum ex ali
qua obligatione debeat[ur] ~~petat~~ certi condictione generali
lissima. Rubrica. De certi condictione generalissima.

Frequenter contingit q[uod] ex obligatione aliquid certum debetur ideo
p[ro]dita e[st] certi condictio que competit quotiens aliquid certum pe

titur ex om[n]i causa. ex om[n]i obligatione. ex om[n]i contractu sive certo sive in
certo. sive ex causa legati. sive ex .l. aquil. sive ex causa furti
va. sive ex senatus consul. certum quod debetur restitui. et ut
breviter dicam ex om[n]ib[us] contractib[us] competit ex quib[us] certum petitur
ut probatur hec. ff. e. si certum pe. l. certi condictio § i. et § compe
tit. et § sed ex senat. § i. et § q[uonia]m igitur. s[ed] certa d[ominu]m competit
h[ec] condictio si obligatio illa sit pura n[on] aut[em] in diem vel con
dicionalis. re enim ante diem vel condicionem n[on] competit. ut ff. si
certum pe. l. certi condictio. § i. in fi. Imp[ri]mis aut[em] nota q[uod] h[ic]
tractatur de certi condictione generalissima. que competit ut supra
diximus. et competit q[uan]do nullus contractus p[re]cessit si q[ui]s
res certa mea ad te p[er]venit. iustum et equum est illud m[ihi]
a te reddi certi condictione generalissima. ut ff. si certum pe. l. si
nunc certicam. competit et q[uan]do innovatio n[on] est obligatoria. ut
ff. e. nam et si fur. et e[st] ista magis generalis quam triticaria
q[uia] p[er] illam n[on] petit[ur] pecunia numerata. ut ff. de triticaria. l. i. p[er]
istam aut[em] sic. licet p[er] triticariam petatur res incerta. q[uonia]m q[uod]
vel intelligatur dicemus in titulo de triticaria. Sunt et a
lie due certi condictiones una q[ue] oritur ex stipulatione qui e
tum dicenit in obligatione. ut inst. de v. o. in p[ri]n. et ff. si cer
tum pe. siquis certum. e[st] et alia q[ue] oritur ex innovatione. i. ex
mutuo de qua habes ff. si certum pe. l. ii. et iii. et l. cer. condic
tio. § si numos. et l. rogasti. fere p[er] totum et c. in toto eius
et. si certum petatur tractat de certi condictione ex mutuo. p[ro]p[ter] tam
ge[ne]r[ale] de certi condictione generalissima. de trib[us] ei tractat. p[ro] de
reb[us] certis. p[ro] de certi condictione q[ue] oritur ex mutuo. ultimo
tractat de certi condict. generalissima utraq[ue] tamen istarum condicti
onum tam illa q[ue] oritur ex stipulatione. quam illa que ori
t[ur] ex mutuo sp[eci]alis e[st] de quib[us] in suis locis dicemus unde ad hec
ut certi condictio generalissima competat tot sunt necessaria. Im
p[ri]mis q[uod] certum sit illud q[uod] petitur. certum aut[em] e[st] cuius
quantitas vel species q[ue] est in obligatione n[on] satur aut suo no
mine aut certa demonstratione que p[ro]prio nomine vice fungitur
ostendatur q[ua]lis quanta ve sit. sive p[ro]prio nomine appelles.
sive digito ostendas. et sic ad oculum. sive certis ver
bis sive signis que fungi[ntur] vice p[ro]prii nominis. ut ff.
si certum pe. l. certum e[st]. [Nota] Quid aut[em] si res certa ostendi
n[on] pot[est]. dicit d[omi]n[u]s m[eu]s non aget certi condict. n[on] velit vera
re te enim ad m[ih]i tetur. ar. p[ro] eo adducto. ff. de finius.
l. actione. q[uod] n[on] credo in .l. enim illa. actione. constabat de re.
p[ro]p[ter] colorem aut[em] de quo erat dubium imponitur. sacra
mentum. [Nota] Quid aut[em] si petam in libello .x. sal. mas. vel
vini. frumenti. seu olei. numquid sufficit quantum ad hec i
ut p[ro]posita videat[ur] certi condictio. r[espondeo] n[on]. nisi adiciat[ur] cibi
in .i. licet in denariis secus. ut ff. de v. ob. l. ii. aut[em] non
appareret. § i. ii. et iiii. [Nota] Et q[uare] aliud in denariis. ideo r[espondeo]
q[uia] denariorum e[st] eadem vis et potestas. ut ff. de eo q[uod] certo loco. l.
ideo in .l. p[re]dicta .v. aut[em] non appareret. [Nota] Quid h[odie]
die dicemus cum multe et varie forme sint denarii et
maxime in teutonia. lonbardia et tuscia p[er] singulas civi
tates. et ego dicerem in libello peto .x. sol. certe libellus
iste nullus nec ... in casu isto aliud fit in dena
riis quam in aliis speb[us] hec in ut dicis. s[ed] ideo aliud q[uia] in
speb[us] aliis si dico peto .x. staria frumenti. incerta e[st] peti
tio q[uia] bono meli[us] invenit[ur]. at q[uan]do dico .x. sol. imperialium
q[ua]ntitas adiciatur tunc ista e[st] certa. q[uia] numquam imperiales
meliores inveniuntur aliis. et hoc e[st] q[uod] dicit lex p[re]dicta
certum cuius quantitas. et c. q[uia] verbum quantitas n[on] solum ad
peccuniam s[ed] ad corp[or]a refertur. ut ff. iii. de leg. quisq[ue]
Sed quis si diceretur peto .x. sol. de iure n[on] valet talis li
bellus. possit tamen sustineri q[uod] valeret. et videntur illi so
li peti qui in regione frequentantur. ut ff. i. de l. l. si s[ervus]
im. plurium. § ult. ut simplex sint in ead[em] regione. ex

gni ores uidentur petiti. ut ff. iii. de l. minimus. Op.
Si opponitur quia non uidetur quod locum habeat certi condictio cum incerta
promissa. Ubi gratia tu promittis te daturum mihi .x. solidos. In
ista stipulatione interuenit factum hominis. scilicet dare quod factum est incer
tum. ut ff. de v. ob. ubi autem non apparet. § qui id quod in facien
do. ff. de re. iu. l. siquis ab alio. Istud sophisticum est opposi
tum nam si ita intelligeres nunquam possent assignari ali
qui casus. et si assignarentur pauci essent ut certi condictio haberet
locum. intelligas quando aliquid quod uenit in obligationem
si illud certum. tunc agitur certi condictione. si certum ex stipu
latu. ut ff. si certum. pe. l. siquis certum. licet illud
certum per factum hominis perueniat. Si ergo aliquis promit
tit mihi se facturum. daturum uel traditurum aliquid certum
certi condictio competit. ut ff. de v. ob. ubi autem non apparet. § ult.
Si autem illud sit incertum. puta promittit se facturum mihi do
mum. uel centum. uel inde uel dare cum non certum de qua domo. tunc
agitur ex stipulatu. Item est quando factum hominis est in obligatione
et illud incertum. et per factum hominis promittitur quomodo
incertum ideo quia non potest assignari utrum species uel quantitas et
est. ut dicit lex illa. certum. et sic intelliguntur l. de v. o. ubi
ubi autem non apparet. § qui id quod. et de re iu. siquis ab alio.

Secundum est necessarium quod res illa sit debita tibi non autem sit tua
nam non posses condicere si uindicare potes quam a fure. necque enim
rem suam potest condicere potest quam a fure. ut ff. usufr. quem
ad. caue. l. ult. insti. rem dico directo suam. ceterum rem uti
liter meam condico. et sic utilis rei uin. concurrit. cum condictione di
recta rei. uin. non currit. ut ff. de dote. cum mor. l. qui mortis.
causa. et C. de dote. que sub modo. l. i. et C. de dote. ante nup. l. i.
et C. de dote. ante nup. l. cum ueterem. Q Sed queritur que
sit ratio quare rei. uin. directa non currit cum condictione et
econuerso. quia cum datur una non datur reliqua. rei. uin. datur
domino. ut ff. de rei. uin. l. inter actio. condictio autem omnis preter
quam condictio furtiua et illa condictio furis datur non domino
nam qui intentat condictionem intentat aduersarium dare
oportere. Sed dare est accipientis facere ergo uideo quod qui inten
tat condictionem non petit rem suam sed sibi debitam. ut ff. de
condict. fur. l. i. et inst. de act. § sic itaque discretis. et ff. de v.
ob. ubi autem non apparet. § ult. et ff. i. de l. 4. non quamque
tamen in alio casu rem tuam propriam condicas. scilicet respectu pos
sessionis. ut ff. de condict. in. l. indebitam peciam. Q quare
re autem concurrit cum condictione utilis rei uin. Responsio ratio est in illis
enim tribus casibus. scilicet in dote. causa mortis. in dote. ante nupt.
tacite insunt condictiones. scilicet si post moriatur. uel nisi eum pe
niteat. hec in dote. causa mortis. in dote. ante nup. nisi tacitum
si matrimonium sequatur. quod ergo tacite agitur inter contrahentes
pro aucto habendum est. ut ff. si certum. pe. cum quid mutu
um. In dote. que fit sub modo inest expressa condictio. scilicet
ut istud facias. unde mirum in illis tribus casibus res remansit
utiliter mea et re proprius domini. et ratione condictionum tacitarum seu
expressarum. et sic quodammodo potest dici res illa mihi debita. nam
et inutilis rei uin. que datur metum passo idem est que re
mansit in bonis passi metum propter restitutionem que fit iure
actionis quod metus causa. ut ff. quod me. cau. metum. § uoluntas. et ff.
de int. re. l. non uidetur propter ista ergo glosauit .y. certi condictio com
petit ex omni causa et cetera. ex qua certum petitur subaudi dumtaxat et non re
stituta ut excludat actiones que possent nominari in realibus.
quam sic intellectam noto cum exemplis. Q Cum in rei uin. pro
nun rem certissimam petit. ut ff. de rei. uin. l. inter. si re
petat certum. ergo competit certi condictio ut dicit lex illa. certi. condic
tio. quod falsum est ratione predicta. uel non esset opus ita glosare
ut dixit .y. nam littera illa illius l. certi condictio que dicit
quod competit ex omni causa et cetera. datur intelligi quod certi condictio competit
ex contractu uel quasi. uel ex maleficio uel quasi. et sic tolluntur

questiones in realibus. nam quando agimus reali contra aliquem agi
mus contra eum qui nullo iure mihi obligatus est. sed ideo quia rem
habet tenet seu possidet. ut insti. de act. § i. Tertium est ne
cessarium quod causa uel contractus uel quasi. uel delictum uel quasi interue
niat ad hoc ut actio ista competat et hoc quando est natiua ut dicit
lex illa certi condictio. uel quando datur scilicet omni causa contractu uel quasi
maleficio uel quasi. est illud tertium necessarium quod res illa ad te
peruenit. ut ff. si certum pe. l. si et me et titium. in quo casu qui
dam dicunt quod est datiua. nam cum ista sit personalis oportet quod oriatur
ex aliquo. at non oritur quod est datiua. et datur tunc respectu
possessionis. et hoc multi prudentes admiserunt. Quartum
est necessarium quod oportet quod obligatio sit presens seu pura. alioquin
si in diem uel conditionalis non competit ante diem uel conditionem ut
dicit lex illa. certi condictio. § i. Po. Ac. In hac questione autem act.
actor faciat tales positiones et confessiones. Ego dico quod res illa quam
a te peto talis est et certa. Item dico quod talem contractum fieri feci
tecum. puta promisisti mihi talem rem certam ex tali causa uel quia
quod fuit mihi legata uel dampnum mihi dedisti quod extimo .x. uel quasi
deliquisti. Item res illa certa quam peto ad te peruenit. Po. Rea.
Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod res illa quam petis in
certa est. Item ego promisi me facturum tibi uel centum. Item res
illa quam petis a me tua est. Item rem illam desii possidere sine
dolo et culpa. Libell. In hac autem act. concipiet actor libellum sic.
Ago ego .R. contra .T. a quo peto centum que mihi debet quia promisit mihi ex
tali causa. uel ut det mihi domum talem cuius fines sunt tales que
domum uendidit mihi. uel ut det mihi .c. que legata sunt mihi in testa
mento titii cui tertio ipse successit. uel det mihi .c. que dare debet quia dampnum
dedit mihi iniuria tali quod dampnum .c. extimo. uel quod deiecit et dampnum
mihi dedit quod extimo .x. uel predictam quantitatem seu rem peto
propono certi condictionem. et ita recte concipiatur libellus. probatur per l. ff.
si certum. pe. l. certi condictio. § i. ii. et iii. Op. Sed opponitur. non
uidetur quod actio ista possit competere. certum est quod in omni libello propone
da est actio. cum tres. ut ff. de tributoria. quod in hereditate. § elige. et
ff. de rei uin. cum in rem. et ff. ii. de l. cum filius. § uarus.
cur hec actio inducta est cum sufficiant speciales actiones. Sed li
cet dentur speciales nichilominus et hec competit et expedit hanc dari. si
forte specialis infamat ista autem non infamat. ut ff. de act. co
l. cessat. uel aliter licet speciales competant. nichilominus habet locum
generalis. quia ut ait aristotiles species posita genus non excludit im
mo genus infert. et inde est non plura una habere. ut ff. de liber.
le. l. ii. insti. et ff. de furt. l. ei fundo. Sed contra casus ubi ista
locum habet et nulla specialis. ut ff. si certum. pe. l. certi condictio. §
quando igitur. et § item eam. et l. nam et si fur. et l. si a furioso. Sed ex
empla ista non placent quia non loquitur uere de certi condictione generali sed
de speciali que oritur ex numeratione et ex conscriptione in l. illa. nam et si
fur. et l. si a furioso. melius exemplum. ff. si certum pe. l. si et
me et titium. Q Item queritur nunquid durat hec generalis tan
to tempore quanto durat et ipsa specialis ut redhibitoria et quanto minoris
que tolluntur anno et sex mensibus. ut ff. de edilitio edicto l. secun
dum. et sic ut ar. ff. siquis. te. li. esse ius. fuit. l. i. § sce
uola. et ff. siquis cautionibus siquis eum. § qui iniuriam. et ff. de
aut. l. qui id quod. et ff. de iure. iuran. l. debet. § exceptio. Q Item
queritur an eam tenentem per infirmationem sicut et ista specialis. ut l.
aquilia. ut ff. ad l. aquil. Item necnon. § hec actio. et ff.
de condict. in. l. ei. que. et non ut ar. ff. de per. her. Item uenimus. §
cum proximum. et ff. de iure. iuran. cum qui. § i. Item multum profuit
quod hec generalis fuit inducta et hoc uide in hac questione. ago contra quendam
qui mihi rem subripuit. unde ago contra illum indistincte quod faciat
mihi rectam de re tali quam mihi per furtum uel rapinam subripuit.
in quo uidetur intentatum .y. certi condictio que non infamat. ut ff.
de suspectis. tu. l. hec enim. et ff. de penis. l. si preses. et ff. de hu
no. infa. l. ii. Q Item nunquid hec causalis licet specialis sit prodita
sic. ut in ff. quod cum eo. § ult. Q Item nunquid concurrit cum

actione de dolo. r. sic. quia genus concurrit cum specie. immo species posita infert genus quia ergo actio de dolo cum nulla alia concurrit. s. specialis. cum generalis sit. et ita intelligitur. l. C. l. de dolo. et ff. de dolo. l. i. Qo Item numquid est bone fidei. r. non. quia non connumeratur inter bone fidei. Inst. de act. § actionum. et ff. de dam. cum dam. Item numquid est perpetua vel transitoria ad heredes. r. si ex ea cum deficiat que est perpetua vel transitoria. est perpetua et transitoria. aliquando non. ut ff. quando actio de peculio est an. l. cum post mortem. et ff. siquis caut. siquis cum. § qui iuriam et ff. ut leg. seu fi. c. no. ca. l. i. § bellissime. Qo Item quia in eo quod dicitur condictio competit ex omni causa et ex omni obligatione. ff. si certum pe. l. certi condictio. Item pone numquid aliud sit causa quam obligatio. r. inculcatio verborum pro eodem illa supponitur vel causa criminalis vel obligatio civilis. ut ar. C. de transact. cum. et ff. de testibus. l. i. Qo Item quero an ista certi condictio competat pro re commodata. deposita. pignori data. locata. et videtur quod sic. nam res ille nobis debentur ex contractibus precedentibus actiones predictis rebus singulis competunt. ut inst. quibus modo re con. ob. et inst. deposit. et locati. et conducti. r. non credo quod pro rebus illis competat certi condictio. et est ratio quia certi condictionem intendunt contra aliquem ut oporteat eum dare rem facere. ut inst. de act. § sic itaque discretis. at in predictis actionibus non possunt intendere. s. dare nec quo ad possessionem nec quo ad proprietatem quia res commodate proprietatem et possessionem retinemus ut ff. commo. l. rei hec et idem iure deposita. ut ff. deposit. licet. § rei. hec et iure locata. ut ff. locati. l. non solum. hec iure data pignori quo ad proprietatem. ut C. de act. pi. pign. licet non quo ad possessionem. ut ff. de acq. pos. l. qui pignoris. et l. re pignoris. predicte enim. ac. Qo Item quero de eo quod dicit. l. certi condictio. quod competit hec condictio ex contractu certo et incerto. de certo planum est. et quod competit certi condictio si certum quid debeatur ex contractu. puta certa species vel certa quantitas. Sed quo ex contractu incerto possit competere certi condictio. et certi condictio pro certo competat. et certus incertus in certum conveniat. et ita habent se ut opposita in mediatum. r. dicunt quidam incertum alterius quoniam verba illa sic exponuntur. sive ex contractu certo. i. nominato. sive incerto. i. innominato subaudi dum modo certum debeatur. vel aliter sive ex incerto contractu. i. contractu qui continet quid incertum. puta factum hominis. ut ff. de v. o. l. ubi autem non apparet. § qui id quod et ideo in certus quia continet interesse quod tempore contractus quantum erat ignorabatur nunc vero cum agitur certum extimatur. et ideo non ad factum sed ad interesse quod certum factum est agitur certi condictione. sed obstat. ff. siquis in ius vo. non ie. l. ult. ubi dicitur quod cum quis in iudicio sisti promiserit et sic factum cum eo agitur incerti. sed illud verbum sic exponitur. i. ex incerta stipulatione agitur certi condictione ad interesse. ut in predicta. l. certi condictio. Op Sed instatur quod interesse non est in obligatione. sed peti non potest. r. immo est. ut ff. de re iu. l. siquis ab alio § ult. Qo Item quero quod certi condictio potest competere ex legato cum ut dicit lex illa. certi condictio stare non potest. nam aut fuit legata res propria testatoris aut aliena. aut in specie. aut in genere. si res propria testatoris. ab adita hereditate transiit dominium in legatarium. ut ff. de furtis. actio. sed pro illa re non habet conditionem cum nemo possit condicere rem suam post quam sua est. ut ff. usufr. quemad. ca. l. ult. non dicens rem petitionem. ut ff. de condict. in. l. indebitum. Si res fuit aliena legata aut in specie et tunc non possit intentari certi condictio. cum res legata in specie talis debetur quam qualis est. ut ff. i. de le. si a substituto. § heres. et sic possit intentari condictio cum pro conditione tenetur quis dare quia oportet eum dare facere. ut inst. de act. § sic itaque discretis. et dare sit accipientis facere. ut ff. de v. ob. in i. autem non apparet. § ult. Si in genere. sive fuit propria testatoris sive aliena. certi condictio non potest competere. cum res relicta in genere incerta sit. r. dominus m. s. sic notat in. l. illa certi condictio quod competit pro re aliena legata. que sententia replicatur ut dictum est. nec admitto quod voluit notare. quod loquatur inter aliena legata in genere ideo quia tenetur heres talem rem dare debet quam faciat accipientis. ut ff. i. de le. l. si a substituto. § heres. et ff. i. de le. si dum certae. nec hec admitto propterea quia res legata in genere est incerta. unde certi condictio non habet locum. dicas ergo quod loquitur inter propria testatoris quando fuit legata res incerta de certis. ubi genus legavit unum suum de servis suis. competit certi condictio ut detur unus de illis servis nec potuit transire dominium quia servus certus non fuit legatus vel melius loquitur in quantitate legata. puta legavit. x. libras imperialium quod legatum certum est. qualiter autem quod est in quantitate sit certum notavi. s. in hac eadem actione. ideo dico in quantitate relicta in genere. quia si in specie. puta denarios quos in arca habeo. tunc tale legatum ab alio legato specie non distingueretur et esset eadem oppositio que est supra. ut ff. i. de le. si certus. et l. si servus. § qui quinque.

Ueni. de condictione certi ex stipulatione.

Est et alia certi condictio de qua dominus Jo. non tenuit in arbore actionum. s. certi condictio que oritur ex stipulatione. Si enim aliquis tibi certum quid promittat. locum habet certi condictio ex stipulatione. ut inst. de v. ob. in prin. et ff. si certum pe. l. siquis certum. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Primo quod stipulatio interveniat. Secundum quod stipulatio fiat inter presentes. ut ff. de v. o. l. i. et C. de inutilibus sti. l. item et absentes. Tertium quod stipulatio illa contineat quid certum ut dicitur in predicta. quid autem sit certum dicit. l. ff. si certum pe. l. certum. et de v. o. ubi autem non apparet. § i. Quartum quod persona sit talis que possit obligari. non ergo pupillus sine tutore. ut ff. de nov. l. i. inst. non ieiu heris est inter dictum. ut ff. de v. o. ieiu et siqui sileis sunt ut furiosus et contra te capt. ut ff. de reg. iur. furiosus. et ff. de act. et o. furiosus. Quintum quod res talis deducatur in stipulatione cuius rei possit haberi commercium. ut ff. de v. o. l. multum interest. Sextum quod verba obligatoria interveniant. si enim nuda nulla daretur actio nisi in certis. ut inst. de v. o. Septimum quod se intelligant contrahentes. aliquin habent vitium in utroque. ut ff. de v. o. l. i. inst. Octavum quod unus interroget et alius respondeat congrue et convenienti. ut ff. de v. o. l. i. § si. et in. et iii. Nonum quod causa interveniat quare fiat promissio. ut ff. de doli. ex l. ii. et ff. de dam. po. ac. In hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod fui stipulatus a te. c. libras. Item tu me intellexisti. Item tu respondisti te illas mihi daturum. Item tales persone que possunt obligari. Item quod mihi promisisti bene rei illius habere commercium. po. Rei. Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod inter nos verba nuda intervenerunt. Item absens eram quando tali die dicis stipulationem inter positam. Item quod sum que non possum obligari. puta pupillus vel talis. Item res illa promissa non est in commercio meo. Item tue interrogationi extra intervallo respondi. Item sine causa tibi promisi.

libell In hac actione concipiet actor sic libellum. Ago contra te qui mihi interroganti promisit se daturum. x. libras imperialium pro codice quem scripsi sibi vel pro patrocinio quod sibi in causa prestiti tum ut mihi des. x. libras. ago contra te propono condictionem ex stipulatione. quod sic recte concipiatur libellus dicit l. ff. si certum pe. l. siquis certum. et inst. de v. o. in prin. Op Sed huic libello sic opponitur et possit hec questio notari super predicta condictione et quod in sequenti. omnis qui intentat certi condictionem sive generalissimam sive hanc specialem sive illam que oritur ex mutuo rem certam petit. aliquin non competeret certi condictio. ut ff. si certum. pe. l. certi condictio si competit. et predicta certi condictio. ut dixi. videtur ergo ut non competat. pro condictione intendit aliquis contra adversarium dare facere. ut inst. de act. § sic itaque discretis. et dare est accipientis facere. ut ff. de v. o. l. ubi autem non apparet. § ult. Sed si res certa est dandi talis

dbr qualis ē. non eīm hē necesse facē debitorem creditoris
vt. ff. i. dl. l. si a substituto. § si eius domo. ear. ff. de act.
ept. l. excepto. in pn. quomō ergo pre ctū intenditur ex
condictio non uir. r. frustratoria est qō. qui enim pmittit
se daturum certum frumentum tenetur ad certum. et tūr dare. vn
mito intenditur ex condictio cum teneat facē accipientem
vt. ff. d. v. o. ii aut. § ult. at in legato secus in quo i
si res spāliē legetur heres n̄ tenetur eam dare si tradi
ut in l. pdicta. i. dl. si a substituto. § si certū. et sic p
hoīe cto legato n̄ competit ex condictio ut in supiori act. no
tatur. Jt̄ queritur si res ctā puta precia pmittat
in dotem uel detur. nūquid agitur ex condict. ex stipula
tū. videretur q sic rōib; pdictis et p. l. ff. d. v. o. stipu
lationum qdam. cum putat dns me et n̄ dns. p. imo
dicit q detur ex stipulatu. hec dicit lex. c. de rei. ux. n
ac. act. l. unica. Et quare ad ctum dat actio i
ex stipulatu. r. ido. qr si daretur ex condictio p dote. i
iam eēt condictio mulieris deterior qr eēt stricti iuris
licet actio ex stipulatu sit bone fidei. vt. inst. de act. § acti
onum. Jt̄ quid dicis de fideiussore nūquid tenetur i
ex condict. p. dicit q n̄. dns ms contra sentit. ut dicas
ad quid tenetur fideiussor utrū ad ctum an ad inctum ut
vt in pō casu operat ex condictio. in eo casu ex stipulatu
nec est illud q est in dote. qr tam actio ex stipulatu q
ex condictio ē stricti iuris. Jt̄ queritur q sit rō quare
stiplo teneat. si pmitto hominē in genere. et si pmitto
fundum i generē n̄. ut. ff. d. v. o. ubi. aut. et i. r. ido
stipulatio tenz in homine qr hō certas ptes hē q minui
tn̄ non possunt. et ideo si stipulatio tenz n̄ est iniuz
domus dabis in homine qualē qualē uel stipulacōn.
vt. ff. de solut. qui. x. § pst. at in fundo ido qr fun
di destinatoē patris. fa. constituuntur. vt. ff. i. dl. l. q
inter. § pst. un̄ nulla eēt stiplo qr posss dare unā
glebā quā n̄ expediret hrē. hac ergo rōe confidentia
stiplo ñ teneret q si domus pmittatur sicut in hoīe di
ximus cum domus hnt certas ptes. vt. ff. de usuc. eum
qui edes. et ff. com. pdio. siquis edes. § siquis ptem
sz tn̄ dicimus tenz pmissio l legatū in domo si te
stator l pmissor hnt domos. ut. ff. i. dl. si domus
in pos. eēt. ergo idem in pmissioē hoīs ut ita demū
valeat si pmissor hnt homines. r. n̄. si in domo
ido qr qn̄ aliquis legat domum et nullam hē. de ri
sorum ē legatum. derideretur enim ille et irrisor ē
qui domum n̄ hē. at in hoīb; hec n̄ ē. multi enim
sunt pbi qui homines n̄ hnt. et ido stiplo est indi
stincte uel in genere tenz in hoīe ut dictum ē. Jt̄
q si homo gnāliē pmittatur qua actioē petatur. r.
actioē ex stipulatu. cur. aliud si x. solidi pmittan
tur. qui petentur ex condictioē. vt. inst. d. v. o. l. stip
ulationum qdam. et l. ii aut. r. ido qr denariorz ea
dem est potestas licet in hoīb; sit secus sicut in supio
ri actioē notatur. Jt̄ queritur an i stipulatioē t
sit cā inserenda. puta pmitto t x. cā. r. multi
sapientes admittunt q n̄. qr lex dicit indistincte. si
aliquid certum pmittatur. agitur ex condictioē. si certum
ex stipulatu. vt. inst. d. v. o. stipulationum qdam.
et l. ii aut. et enim cum n̄ placuisset legislatori appo
suisset de cā. ut. ar. c. de caducis toll. l. unica. ctā. si. i
Jtem lex n̄ distinguit nec nos distinguimus. vt. ff.
de leg. p. pe. in. pos. c. in. l. i. ff. de publica. de pcio.
ff. de aleatorib; l. i. Jt̄ si relinquiretur cā in stipu
latioē. iam requireretur cā cause. et sic res abiret i
in infinitum. q euitatur i iure. vt. ff. de re. iu. adi
no pro. § si post adi... tum. et ff. de adqr. in fec. l. qui

bā fide. ctā fine. Jt̄ causa cause n̄ exigitur. sic nec ob
ligatio ex obligatioē. vt. ff. de re. iu. l. si se n̄ obtulit. § ii.
sic nec lis ex lite. vt. c. de fruc. et litis ex. l. eminato. Jtē
lex dicit. inst. d. v. o. q stipulatio sic conbitur pmittis p
mitto. facies. faciam. dabis dabo. nūquā tn̄ de causa fit
mētio. in tn̄ ur contrarium et hec ē sn̄ia dns mē q causa debe
at in stiplaē inseri. in stipulatioē. puta pmitto tibi x. tali i
cā. aliaqum stipulatio nulla quo ad effectum qr agenti ob
stat doli exceptio. Jt̄ obligatio sine cā condicitur. vt. ff.
de doli. ex. l. ii. § circa. et ff. de condict. sine cā. l. qui sine cā
et ff. de plur. eum de indebito § ult. Jt̄ nuda ratio n̄ facit
aliquem debitorem. ut. ff. de pac. nudi nec potes dicē qd
psumatur stipulatio facta ex donandi. n̄ est uerū nunq enim
psumitur donatio. n̄ in rebus ii unū dicunt. quos causis c
notat dns ms. ff. man. l. idem. Jte uide licet unq; cā
n̄ insuerit nichil ē q agit. ut innuisset. vt. ff. de condic.
sacr. l. cū hii. § in hac cā. Jt̄ si petatur infusio cā inquiri
tur. vt. c. de edicto. diui. adri. toll. l. ult. idem ē in apoca.
ut. c. l. v. de apocis publicis. l. i. nec obstat si dicis. legis
lator n̄ expssit. uerū ē in libro inst. pp rudes. sz expssit i
libris. ff. vt. dixi. si alibi actio editur. vt. c. de edendo i
edita n̄ tn̄ sufficit si n̄ edatur cum cā ut. s. notatu de cā
agendi. q enim ponitur de nebis. puta pmittis. pmit
to. ponitur ido quo ad obligationem ut ligeris p stipulatioēm
qi dicat uba illa ligant n̄ tn̄ cum effectu nisi causa p
cedente ut dictum ē

De cta condictioē ex mutuo. Rubrica.

St et certa ex condictio spāl que spāli datur pmutuo. si ei
alicui mutuasti peciam tuam uel illud q continet pon
de uel mensura. tenetur tibi restituere illud ex condict. ex
mutuo. vt. ff. si certum. pe. l. i. et ii. et inst. quib; mo. re.
con. ob. in pn. ñ ad hec ut actio ista operetur tot sunt ne
cessaria. Inprimis q interueniat contractus. s. mutui. hec est
ut res ipā interueniat contractus enim iste re contrahitur. vt. in
inst. quib; mo. re. c. ob. in pn. Scdm q res illa q
datur mutuo sit talis que consistat in pondere. nūo l mensura.
ut. in p dictis. legib;. Tercium q res illa sit mutuā
ne et sic q fiat de tuo meum aliquin mutuū non ē nisi
capio nisi reconcilietur postea stipulatioē consumpcioē. uel usu
capioē. vt. c. si certum pe. quociens. ff. de fidei. siquis pro eo § si
nūmos. consumpcioē. vt. ff. si certum pe. l. nam et si fur. usu
capioē. ut. ar. ff. de iure dot. paulus. et ff. de dat. ca. mor.
qui aliena et l. si aliena. Quartum q psona sit ta
lis que dat mutuum q possit obligari. n̄ ergo pupillus
n̄ furiosus. vt. ff. si certum pe. l. nam et si a furioso. Qui
ntum q in eadē bonitate reddatur. vt. ff. si certum. pe. l. cum
quid mutuū. et hec ē q dicit. l. ii. ff. si certum pe. qr mag
recipit functionem in genere suo p solutionem quā p spēm. q
dicat re soluta in eod genē. qr p frumento frumentum. p
uino uinū. ut spēs data mutuo soluta, q nō est uerū i
qr illa spēs soluta que fuit data mutuo, qr illa ē consumpta
sz p omnimodam similitudinem uidet eadē spēs soluta i eo
d genē frumenti qr ita bonū reddetur et reddi db;. Sextum q
ideo interueniat mutuo q ille qui recipit in continenti oblige
tur ut excludatur donatio cā mortis et donatio ob cām. vt. ff. si
certum pe. l. n̄ ois. Septimū q n̄ sit certum i contractu.
nam si credo mutuare et tu recipis ex cā donationis uel eōuso
mutuum n̄ contrahit. vt. ff. si certum pe. l. si ego. q° ctum p
dicta dimultis qrit. i p sic. act. Iste dr re contrahi. et cum
ē in contractu pmutationis et aliis innominatis. vt. c. de re. p. l. ex
placito et ff. de p. v. l. naturalis. quere g diffinā int istos contractus
r. contractus iste et siles uel depositum commodatū re ipā contra

habuit. nec tamen oritur quam res ipsa inveniat. hodie res in
fuerit. hodie oritur contractus. contrahitur autem per mutuationes et alii
innominati contractus sic. quia ipso inveniatur pactum nudum et
de permutando quod nullam tamen inducit. postea inveniatur res et
res inveniatur oportet ut ex nudo precedenti agatur. hoc dicit lex
predicta explanando. non intelligas quod rei interventus inducat et
actionem sed pactum nudum precedens et rei interventus subse
quens inducat. et propter hoc contractus innominatus dicitur interventu rei in
terventu secundum quod hoc notat dominus meus in summa. C. de re. p. etiam
pr. Q. Secundo queritur quare mutuum contrahitur in rebus illis tantum
que constant pondere numero vel mensura ut dictum est supra. quia res
iste propter omnimodam similitudinem et eandem bonitatem in su
o genere recipiunt functionem. ut ff. e. l. ii. cum quod eandem speciem
vel soluta. ut si mutuas mihi x. solidos imperialium. et tu mihi
restituis mihi x. solidos imperialium propter omnimodam similitudi
nem et bonitatem videntur quod illi primi solidi redditi.
Sed si hoc est quod in hiis que constant pondere numero vel mensura
contrahitur mutuum. ergo in omnibus rebus de mundo contrahitur mu
tuum cum omnes res de mundo continentur vel pondere numero vel men
sura. nam non est res aliqua que non possit ponderari vel nume
rari vel mensurari. ergo in omnibus in equo. impune consistit mutu
um. unde multotiens queritur circa istud. Q. Quid si oves et
iumenta pone certum et illas tibi dedi est mutuum. Item quid si unum
panem. Item quid si libros ad pondus recepturus librum in
eodem pondere et oves in eodem numero et alium panem. Dic in
omnibus talibus mutuum non contrahitur. In mutuo enim tria considera
mus. naturam. consuetudinem et aptitudinem que nature ad
aptatur. Est enim hec natura pecunie ut semper detur ad nume
rum. et sic dico in frumento et in hiis que consistunt pondere. numero
vel mensura. libri vero non sunt ad hoc inventi ut dentur ad pondus
immo per bonitatem extimationis. Idem in omnibus similibus. nam si do
tibi unum bovem vel alium mihi des. numquam dabis mihi bovem
eiusdem bonitatis. Item quantum consideratum in mutuo. scilicet ac
tum. unde si do pecuniam in saculo non erit mutuum quia sacculum eun
dem reddere debes cum pecunia in quantitate. et sic ex hiis que dicta sunt
patet quod in pane dato non est mutuum neque commodatum quia usu
consumitur. ut ff. commo. l. iii. § ult. erit ergo contractus innomina
tus do ut des. et hoc notat dominus meus in summa. sic etiam fe
tur. Item in eo quod dictum est. s. quod mutuum regaliat con
sumptionem. queritur quomodo hoc esse possit. nam videtur quod regalia
ri non possit. ab initio enim mutuum nullum fuit quia pecunia
fuit aliena et sic non potuit fieri de tuo meum. ut ff. si certum
pe. l. ii. si ergo a principio nullum fuit. ergo tractu temporis ex post
facto non convalescit. ut ff. de reg. iur. quod ab initio. Item tam in
contractibus quam in delictis respiciemus initium utrum debeat valere
vel non. ut ff. man. l. si procuratorem. § po. Tu vero determinat
dominus meus generale illud initium spectandum. Tu vero regalia
tur mutuum consumptione. ut ff. e. nam consistit nec obstat regu
la. quod ab initio etc. quoniam tunc obtinet illa regula quando solum tem
pus allegabatur ad confirmandum ea que fuerant initialia.
at hic allegatur aliud. s. utilitas que secuta est mihi. s. quia ille
debitor pecuniam illam expendit. et adeo sibi profecit sicut in rei
interventu fuisset contractionis. et sic propter istam utilitatem que secu
ta est non inspiciemus initium sed finem. contra solutio oppositio
ff. man. stipulatione. Q. Item queritur circa consumptionem et
tamen contrahitur oritur ex conditio ex numeratione non. quia fuit pecunia
aliena ex consumptione. non quia non est modus enumeratus in iure ex
quo aliqua actio oriatur. Item dominus meus H. quod oritur ex numerati
one precedente re tamen secuta. s. consumptione. nam ex conditionali
stipulatione demum post conditionem oritur actio non tamen ex conditione
sed ex stipulatione. ut ff. qui. po. in pi. ha. l. socios. contra sic. Item
alia quod quesiit notatur meo qui accepit pecuniam mu
tuo a furioso quem credebat hominem compotem et sane mentis. ut
ff. e. si a furioso. unde oritur illa certi condictio utrum ex numera

tione an ex consumptione ex numeratione non quia numerationem precedere
debet consensus. quod in furioso non est. ut ff. de optione le. si tibi
et ff. soluto. ma. l. ii. in fi. nec enim potest dici quod expressim et
vel tacite possit furiosus consentire maxime hoc non desidera
tur consensus expressus. ut et ar. ff. loca. qui contractum ex
numeratione non quia non est modus enumeratus in iure ex quo et
actio oriatur. ut s. dixi. Item lex innuere velle quod ex numeratione
ut ff. de condi. si quis pro eo. § si nummos. Si ergo non ori
tur vel quando dominus Jo. re. condictio dari utilem furioso. ut ar.
C. de act. et ob. l. i. dominus meus sic predictis rationibus non consistit immo
dicit. in hoc casu dari certi condictionem generalem vel sine causa. ut
ff. si certum pe. l. si et me et titium. Item in eo quod dictum
est. s. quod mutuum regaliatur usucapione sic intelligendum
est. quod mortis quando res aliena mortis causa donatur. ut ff. de do
na. cau. mor. qui alienam. et l. si alienam. et sicut in
dote. quando res aliena datur in dotem. ut ff. de iure do. si
cuius. Q. Queritur in primis quomodo pecunia data mutuo
possit usucapi. nam si pecunia data mutuo fit debitoris tua. ergo
possit usucapi. nam si pecunia data mutuo sit domina tua. ergo
usucapio cessat. ut ff. de publiciana. l. si. Item si potest usucapi
pi ergo non fuit mutua. male ergo dicitur mutuum regalia
ri usucapione. Re vera non est mutuum quia loquimur de pec
unia aliena data mutuo. sed est mutuum quo ad intentionem
et propositum mutuantis quod bene regaliatur sicut et
donatio propositum mutuantis quod bene regaliatur sicut et
liberos mihi filii. donari non potest nisi quod sit ei cui donatur
subaudi quantum ad propositum donantis. ut ff. de don.
inter vi. et ux. l. ult. tunc res aliena datur et usucapi
tur. Q. Secundo queritur quomodo pecunia possit usucapi. Re. et
bene. et notabiliter sic illam pecuniam quam tibi mutuavi non
expendidisti sed habuisti eam in arca usque ad triennium et sic
usucepisti eo modo non potest vindicari et sic mutuum re
galiatur. sed secundum hoc non est necessaria usucapio. nam acce
libet pecuniam meam et nunquam usucepisti numquam poteris vel
dicare ut quos testes probabo quod illi denarii fuerint mei.
dicare et quos testes probabo quod illi denarii fuerint mei.
ideo impossibile est certe tantum illo sed potest probare non
ut testes sed probando. ut ff. de test. cum duo sunt testi.
Quidam tamen dicere quod possit sic vendicari pecunia ex plu
ri domino quando illa fuit in quodam sacculo sic signa
ta quam testes viderunt poni in sacculo et hec pecunia erat il
la forte quia illam recepit a domino predicto cui dominium vel
te nec hoc exemplum est aliquid. et si quereretur utrum hoc
modo ille qui mutuavit pecuniam fuit dominus pecunie. certe
nullus hodie dicet. Item alia ratione ille qui habuit pec
uniam sic signatam quomodo possit eam dare mutuo
non eam numeraret et sic removeretur sigillum et sic mu
tuaretur sic sigillata. non esset mutuum quia esset data in
specie non in quantitate. ut ar. in l. de l. si pluris plurium
in fi. et l. si et si eos. Q. Item pone post usucaptam pe
cuniam creditor petit pecuniam a debitore. debitor restitu
it quia nec retinere potest. ut ff. de dona. cau. mor. qui alienam
et l. si aliena. et ff. soluto ma. l. si aliena. et ff. pote
rit postea dominus vendicare pecuniam ab illo creditore. Sum
ma questio notatur in C. de pigno. usucapione. Sed dicis sic
obstat quia debitor usucapiendo factus fuit dominus. igitur
desinit ipse esse dominus cum duo in solidum domini esse non possint
ut ff. commo. sicut certo. § si duobus vehiculum. Item sic
uni est acquisitum. ergo alius amisit. ut ff. ex quibus
cau. ma. de mag. Sed videtur quod non possit vendicare iam est
debitor ille locupletabitur eam iacturam alienam quod est contra iu
ris. ut ff. de condi. in. l. nam natura. Re. admitto et
dominum ad vindicandam illam pecuniam sed probare potest pecuni
am esse suam. Q. Item in eo quod dictum est quod regaliatur
stipulatione. queritur quomodo stipulatio potest esse tanti valoris
ut actio illa quo debet oriri ex numeratione oriatur modo ex sti
pulatione et actionem debito competentem possit sibi auferri.

ve. C. si certum pe. l. quamuis. rx. stipulatio contrahitur. ut mu
tuum ualeat inter istum creditorem et debitorem non quod non do
mino preiudicetur. nam dominus cuius pecunia data est mutuo po
terit pecuniam ab isto debitore condicere. consiciste dissip. tenen
illi creditori. ve. ff. de sol. fiuo. l. i. § si fiuus cois. Qo. Item quod
tur. nuuo tibi pecuniam meam. etiam stipulor a te mihi reddi
sicut tota die faciunt creditores. unde oritur actio ex nuncupati
one an ex stipulatione. rx. ex stipulatione. ut ff. de nouat.
l. si ita stipula. § ult. et l. cum enim. ff. de pecunio. et hec §
cum quis. hoc si stipulatio utilis est. Si autem stipulatio
sit inutilis. puta quia stipulor alteri. tunc ex nuncupatione oritur.
ve. ff. de v. o. § qui rome. § grisocon. candidi. flau
fuuis. Libellus In hac actione concipiet actor sic libellum
Ago ego. R. contra C. a quo peto. x. libras imperialium. l. x.
uncias auri quas sibi mutuaui. unde quod predictas uncias
michi soluat. ago contra eum proponendo condictionem de mutuo. quod
sic recte concipiatur libellus dicit lex. ff. de tritticaria. l. i.
Op. Sed huic libello sic opponitur. tu petis quod ego reddam tibi. x.
libras quas mihi mutuasti. non potes aliquo modo petere certum est
quod ille facte sunt mee. ut ff. si certum pe. l. ii. Item illas con
sumpsi uel inmiscui. et ita uidetur extincte libre ille. ut ff.
de solut. si pecuniam. Si ergo illas petis impossibile petis. rx.
uerum est quod ueritate inspecta non petam illas quas ei mutuaui
in uero. sed uideor uiuis fictione petere omnimodam similitudine
et quia eodem genere recipiunt functionem illas easdem petere. ut
ff. si certum pe. l. ii. Op. Item adhuc opponitur nam non uidetur quod est
in condictione bene sit intentata. immo debuit intentari actio que
proprio nomine uocatur si certum petatur ut dicit lex. ff. de tritticaria
l. i. nam qui certam pecuniam numeratam petit illa actione
utitur si certum petatur. debuisti ergo dicere in libello proponendo
actionem si certum petatur. rx. ibi illa actionem non denotant
dominum meum. licet domino. m. uisum fuit contrarium. immo illa uerba
sic exponimus. si certum petatur. si per quod. quia certum petatur agendum
est certa condictione que pro mutuo competit ut dictum est. sicut alibi dici
sticia rerum suarum intendit in rem est actio subaudi proponen
da. s. rei. uen. non tamen intelligas quod actio in rem sit actio. ut
inst. de act. § quamuis. Op. Item obicitur quod non competat hec certa condic
tio cum est quod si debeo. x. uncias. teneor in igne non misse. unde
et ideo quare incendium ere alieno non exuit debitorem
ut C. si certum pe. l. incendium. et quod est in igne non est dandum
ut ff. de solut. qui hominem. et l. cum qs. § plr. quo modo
ergo x. x. uncias debitas in genere que mente sunt mutuantur
certa condictio. rx. uerum est quod x. uncie dicentur in igne. tamen ideo est
te dicuntur pro omnimodam similitudinem et extimationem et
bonitatem cum eodem pretio eadem sit et ac potestas. ut ff. de
eo quod certo loco. l. ii. Qo Item queritur nunquid pro musto
possim petere uinum uetus uel e contra. uel debitor possit soluere.
rx. pro uino nouum non. non ex uolimtate cum procedit. nec est. hec
dicit l. ff. si certum pe. cum quid mutuum. papinianus tamen
tractauit quidam dixit quod pro uino uetere melius uolebat ipse
mustum sic dicens. Est melius mustum quam uinum credo ueru
sum. hec dico uere si querere sit tibi cure. Vetus papi
ni uetens libamine uini. Torpet. Sed mustum facit hec
sermone uenustum. Qo Nunquid pro imperialibus aurum uel
e contra. uel pro marcha argenti sterlingos uel uenetianos uel ia
nuenses uel e contra. uidetur quod sic. ut ff. de auro. et ar. le. l. i. in
fi. § l. uidetur contra ff. de solut. l. paulus. rx. creditorem. sed lex il
la paulus. loquitur quando dampnum passurus est creditor. sic
ergo non patitur dampnum audiri debet. pro marcha argenti si
datur uenetianos audiatur quia non est aliquis ex admixtum
in alia forte pecunia secus. et quia dampnum esset passurus cre
ditor et quia aliud pro alio solui non potest creditori inuito. ut ff.
si certum. pe. l. ii. exceptis quibusdam casibus. C. de solut. i
aut. nisi. C. de sacro. s. ec. aut hec ius. et in contra noxali. et

ff. de re iu. miles. § decem. et in re aliena legatum ut potest
heres dare pecuniam. ut ff. i. de l. si dom. § in pecunia. Item i
fiuo legato ut in eadem lege.

De condictione tritticaria. Rea.

Iam cum sit condictio est generalis. sic est et alia generalis que uocatur tri
ticaria per quam petuntur res omnis sine exceptione certa siue incerta. siue in
corporalis siue incorporalis preter pecuniam numeratam. ut ff. de tritica
ria. l. i. § i. unde si queritur quare actio ista fuit inuenta cum
fuisset illa generalis certa condictio. rx. non est uerum. nam habent se ista ut
excedentia et excessa quia uincitur et uincentur ista generalior illa.
nam per istam petuntur res certe et incerte. ut ff. e. l. i. per illam tamen certe. ut
ff. si certum. pe. certa condictio. Item per istam res corporales et incorporales
puta seruitutes que in iure sunt. ut ff. de u. o. ubi autem non apparet. § g
id quod. et l. stipulo eadem § cato. per illam autem petuntur species uel quantita
tes ut ibi diximus. Item per istam petuntur corporalia siue mobilia siue non preter
quam in casibus. incorporalia autem petuntur siue sint mea siue nobis
debita. ut inst. e. l. i. § ult. et l. ii. et l. i. § et generaliter inst. et hec de
notatur sequens. § aduersatiua autem ait enim. rem autem suam et c. et
hec notat dominus m. c. in summa tituli istius. certa autem condictio generalior
est ista quia per illam petitur et pecunia numerata. per istam autem non
ut ff. e. l. i. in principio. Concordant autem quia sicut illa predicta. ita et ista.
sicut illa ex contractu uel quasi. sic et ista. unde quecumque diximus que sunt ne
cessaria quod actio illa competat. eadem desiderantur et in hac actione sequun
que omnia in illa actione. quare et sic illa desiderauit super certa
debita intentari. Item sicut illa mittitur contra furem. ut ff. de usurp. quod adii
ca. l. ult. sic et ista contra furem emptorem et expulsorem. ut ff. e.
l. i. § ult. et l. ii. Si autem pro incerta desiderent quod res illa incerta uel i
fictitia uel est debita ut in seruitutibus ut dictum est. Eadem po
sitiones possunt hic fieri ex parte actoris et rei sicut facte sunt in
certa condictione generali quas ibi inuenies. Libell. In hac autem
act. concipiet actor sic libellum. Ago contra r. a quo peto rem talem
puta equum talem et sic pro certa uel equum et ita in genere et sic pro in
certa. quem equum mihi debet ex causa tali. puta quia promisit uel aliam
causam adiciet. unde quod michi predictum equum soluat. ago contra eum
proponendo condictionem triticariam. quod sic recte concipiatur libellus di
cit lex. ff. e. l. i. eodem modo concipies libellum pro re mobili et
inmobili et pluribus et pro aliis. sed ideo dixi in libello pro re debita pro
ponendo triticariam quia rem tuam per hanc actionem non petes nisi per eam fur
tiua uel re mobili ui abrepta. uel pro qua quis per uiolentiam
acceperit si dominus fuit. alioquin solam possessionem condicet. ut ff.
e. l. i. § ult. et l. ii. Omnia autem que dicta sunt circa libellum in certa
condictione generalissima hic est notari possunt. Illud autem in hac actione
notandum quod uideretur narrare cuius temporis fiat extimatio. utrum
ad tempus litis contestate uel alterius. uel rei iudicate uel alterius. et sic hac occasione
supra nota breuiter quicquid obtineat tam in bone fidei contractibus
quam stricti iuris. et hec dico breuiter quia copiose notat dominus m. c. ff.
de triticaria. l. in hac act. quotiens petitur res uel in re est uel extima
tio. quia cuius temporis debeat haberi consideratio refert ex quo contractu ago
tu: aut ex bone fidei. aut stricti iuris. si ex bone fidei. non habetur consi
deratio tempore more. ut in ff. de act. empt. re. § si per uenditorem
quasi ad tempus sententie. ut ff. commo. l. si cum. § in hac act. ut quo
que tempore res fuit maioris precii extimetur. Idem est in stricti iuris si
agatur contra aliquem ob dolum. ut ff. de tritica. l. in hac actione. Si uero agi
tur ex culpa in contractibus bone fidei. sicut quod dictum est in stricti iuris uidetur
habere ratio tempore more nisi ad litem con. ut quecumque tempore res fuit
maioris precii prestetur. de tempore autem post litem con. non habetur ratio in contractibus
stricti iuris quia illud uenire non potest uirtute actionis non illud enim quod
petitum est. Item omnia uera sunt quotiens petitur res in re est uel extima
tio. unde si petuntur accessiones in bone fidei. tempore more. In stricti
iuris autem per quod meum fuit contra tempore more. aut mihi debitum
contra tempore litis. ut ff. de usuris. uideamus. intelligas de accessioni
bus naturalibus puta de fructibus. ciuilis enim accessio nunquam prestatur in

contractibus stricti iuris, nisi vinculo stipulationis. ut C. de usur. quis iuris. et C. de condictionibus. in. l. i. nec obstat quod lex dicit quod usure in certum fructuum obtinent. ut ff. de usuris. l. usure. quia illud est in contractib. bone fidei. OP Sed premie distinctioni videtur obstare. l. ff. man. l. si pro iudicaturum. nam ibi in stricti iuris iudiciis non habetur ratio more contingentis circa litis contestationem, sed tamen illius temporis quo agitur. Sed quid ibi illud de iure est ut si agatur man. contra fideiussorem. et repetitur homo solutus habetur ratio extimationis eius temporis quo solutus non quo agitur. cum forte eo tempore homo erit mortuus vel multum deterioratus. non enim debeo considerare qualis sit homo solutus nunc eo tempore quo ago sed qualis fuit quando solutus per cuius solutionem te liberavi. ad hoc idem est quod si homo esset factus melior non potes a me petere nisi illud quod solvisti. In stipulatione autem si peto hominem in dari quem promiseras. talem debes dare qualis est, nisi forte fuisti in mora. tunc enim debes considerare tempus morae. et hoc dicit lex tamen sequens. in eadem l. hominem. et quod dicit ibi aliter verum est in illo casu quando illud solvitur mandato debitoris. aliter autem in utroque iudicio et bone fidei et stricti iuris habetur ratio illius more quae contingit ante litem contestatam ut dictum est.

De condictione ob causam. Rubrica.

Si des aliquid alicui propter aliquam causam et causa illa non sit secuta repetere potes quod dedisti per condictionem ob causam. ut ff. de condict. ob causam. c. l. i. et ob rem. Illud tamen imprimis nota quod causa proprie dicitur de preterito. res dicitur de futuro. ut ff. de condict. et d. l. si ita legatum sit. in fi. et ff. de condict. in dem. unde deberet dici potius condictio ob rem. sed improprie ponitur causa pro eo quod futurum est. nam ista condictio respicit futurum. condictio indebiti respicit preteritum. Unde ad hoc ut actio ista competat sunt necessaria. Imprimis quod contractus innominatus interveniat sed non omnis ut notat dominus meus in prin. summe. t. isti. sed tamen ido ut des et do ut facias. ut ff. de p. v. nat. et at cum do. et ff. de rerum per. l. i. in fi. Item cum contractu innominato in do ut non facias. ut C. de condict. ob c. da. l. ea lege. In facio enim ut facias et facio ut des ideo non habet locum quia cum hec condictio datum repetat ideo habet imprimis casibus locum quia datum potest repeti. ac factum numquam repeti potest. ut ff. de condict. in fin. fenore. et libertus. quia facta infecta fieri non possunt nulla iuris constitutione. ut ff. de cap. et post li. re. l. in libello. et facti habet et assignat aliam rationem in facio ut des. quia cum ibi oriatur de dolo. ut ff. de p. v. nat. et quod si facio. quod non admittit secundum aliam rationem actionem specialem. v. C. de dolo. l. de dolo et ff. de dolo. l. ii. licet actio de dolo cum generalior contineat. s. cum condict. certi generalissima contineat triticaria. In contractibus enim nominatis non habet locum. ut plenius ff. de re. per. l. i. in fi. licet contra dixerit h. et ff. de act. ept. l. excepto. et is qui ima. Sed ibi loquitur non in contractu unius dictionis sed in contractu certo qui est specialis contractus per se. ut C. de fide instru. l. contractus. In unico autem contractu nominato. s. contractus qui hodie nominatus est. habet locum condictio ob causam. ut C. de donat. sicut ar. et ff. de re. per. l. i. et ib. ceptio. immo contra tamen. datur. ut C. de donationibus. que sub mo. l. i. Secundo quod causa apponatur ob quam aliquid datur. Tertium quod causa illa futuri temporis respiciat aliquid si preteritum habet locum condictio in. Si enim tacite geritur in mente, non inducit condict. ut ff. de condict. ob. c. l. i. et ob rem. et C. de condict. ob c. c. l. si repetendi. Quartum quod causa illa sit honesta et non impossibilis et non contra bonos mores. et quod sit finalis non impulsiva. ut ff. de condict. ca. da. l. i. et l. ii. et C. e. dictam legem. et ff. de condict. ob c. c. l. i. et ob rem. et ff. de donat. l. ii. et ult. et ff. de condict. in fi. filius. et ff. de act. et ob. non solum. et ff. de v. o. l. impossibilium. Quintum quod ad hoc ut ista condictio locum habeat oportet quod causa illa deficiat. i. non sit secuta. et sic quicquid datur ob causam cum non secuta repetitio competit. ut ff. de condict. ob c. c. l. i. et ob rem. et hoc intelligas quando non sequatur culpa accipientis. verum si deficiat casu fortuito non est locus repetitioni. ut C. de condict. ob c. causam. l. ple. et ult. Sextum quod penitentia non interveniat et hoc est nota dignum quod penitentia contractus innominatos rescindit. sive fiat gratia mea et tua sive mea tamen et dum modo tu consueveris indempnis. ut ff. de condict. fin. ca. l. si pecuniam. fo. iii. et § sed si accepit. et l. de di. et fi. Invidium modo non in ceteris. ut ff. e. l. quibus. Contractus autem nominatos penitentia non rescindit. ut C. de act. et l. ob. l. sicut. et C. de usuc. pro emptore. l. certum. Preter quam in mandato. societate et deposito. ut ff. depositi. l. i. et ple. contra si mandare recte. et in si. pro socio. et contra. et est ratio in mandato quia non deprehenditur dominus vel procurator. ut ff. man. si procuratorem. et mandati. et l. si mandavero tibi. et ult. In societate agitur ad interesse. ut ff. pro socio. l. sed et si. cuius. et ult. In deposito non tenetur depositarius depositario ne revocet. hec exempla notat dominus meus in summa ti. eiusdem. Primum in mandato. et ultimum in deposito placet mihi. In societate vel ludo viciatur quia hoc idem est in omni contractu quia si me penitet teneor ad interesse. In illis autem duobus nullo modo teneor. Sed quod queritur que sit ratio quare penitentia rescindit contractus innominatos. dominus meus hanc rationem assignat quia cum sint debiles in contrahenda obligatione ita et in ea retinenda. Illud tamen nota quod si causa secuta sit propter quam aliquid datum est numquam datum repetatur sive causa illa concipiatur affirmative puta ut aliquid facias sive negative puta ne ad iudicem vadas vel quid. dum enim non vadit pecunia data non repetitur nec mirum ille causa vere qui pecuniam recepit nisi actum sit ut caveret. ut ff. de condict. ca. da. l. dedi. nec est locus mutuae cautioni quia illa locum habet in relictis. ut ff. de condict. c. d. l. mutuae cautionis. Casus tamen est ubi si aliquid ex causa sequitur locum habet repetitio me penitente. s. si do tibi ut pareretur condictionem quia sui institutus sub condictione. ut ff. e. l. i. et si pure dum. sed ideo ibi evenit dicit dominus meus quia tacite agebatur ab utraque ut si vellet peniteret. p. autem aliter dixit. refert quoties datur aut ut aliquid fiat. et tunc illo facto non datur repetitio. aut ut aliquid obtineatur et tunc si obtinuerit. nichilominus repetitur. ut ff. de dona. ca. mor. l. senatus. in fi. per m. w. I. Ro. A. In hac autem actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod dedi tibi x. ut capuam ires. Item causa illa fuit honesta et possibilis. Item fuit finalis quia aliter non essent data nisi ires capuam. Item penituit me et volo quod vadas. Item causa illa propter quam dedi secuta non est. Ro. Rei. Reus vero faciat tales positiones. Ego dico quod causa pro qua dedisti fuit turpis turpitudine ex parte tua interveniente. Item causa illa fuit impossibilis. Item fuit contra bonos mores. Item sicut per casum fortuitum. Item causa illa fuit impulsiva nam aliter eius mihi datum. Item ego iam inchoavi. Libell. In hac autem actione actor concipiet sic libellum. Ago contra te ex eo quod dederim x. ut capuam ires. vel ut servum suum manumitteres quod cum non feceris. decem que dedi peto mihi restitui. propono condictionem ob causam. vel sic. ago contra te ex eo cum x. dederim ut capuam ires. vel ut servum suum manumitteres et me penituerit re integra et sic causa propter quam dedi secuta non est. illa x. peto mihi restitui. propono condict. ob causam. quod sic recte concipiatur libellus dicit. l. ff. de condict. ob c. causam. l. i. et ob rem. et ff. de condict. ca. da. l. dedi. et ca. da. l. et l. si pecuniam. OP Sed opponitur non videtur quod aliquo modo habet locum hec actio. nam aut causa fuit finalis aut impulsiva propter quam datum est. si fuit impulsiva non habet locum hec actio sed in finali sola. ut ff. de dona. l. ii. Sed si fuit finalis non habet locum. ex quo enim per illum non stat qui recepit sed tamen est ac si fecerit et quantum ad illum debet haberi condictio pro impleta. ut ff. de contrahenda. empt. l. labeo si inchoatam bibliothecam. ut. ff. verum est quod opponis in contractibus nominatis. at in innominatis secus non attenditur penitentia contractus et quare hoc sit dic. ut s. in hac eadem actione notavi.

De condictione ob turpem causam. Rubrica.

Si aliquis alicui aliquid ob turpem causam turpitudine in

tiueniente ex parte accipientis solutum repetitur per condict. ob turpem causam. ut. ff. de condict. ob tur. c. l. i. et ult. Cum ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis ut propter turpem causam aliquid dederis sicut sit furtum. puta ne homicidium committas. ne furtum. ne sacrilegium. ne in iniuria facias. ab his enim teneris abstinere etiam sine aliquo dato propter precepta decalogi. non occides. non furtum facies. non mechaberis. quod dicitur causa turpis. s. furtum. que debebat esse. et turpis est causa ideo quia accipis licet accipiendo quid bonum sit secutum quia maleficium non est commissum. ut. ff. e. l. ii. Merito dixi de turpitudine ex parte accipientis tantum. quia si ex parte dantis tantum. puta quando pecuniam meretrici. illa enim turpiter facit quia meretrix. non tamen turpiter recipit cum sit meretrix non habet locum repetitio ut. ff. de condict. ob tur. cau. l. item et. Sed quia meretrici unum propter utilitatem sui libido in meretrice non punitur. ut. C. de adult. l. que adulterium. nec obstat. ff. de furt. l. unum est. quia ibi non turpitudo meretricis spectatur sed eius qui ad eam accessit. Item quod est ut cessaret repetitio si turpitudo versaretur ex parte utriusque. puta si dares pecuniam non meretrici ut eam cognosceres. vel alicui ut homicidium committeret vel iudici ut pronuntiaret sive ut pronuntiet suum ut in bonum et contra pronuntiet. sive ut prime pronuntiet omnibus enim modis iudex corrumpere iudicem quia precator litem perdere possit obmissa illorum sententia qui voluerunt dicere me non dare exempli causa sed iudici ut iustum causa pronuntiet. non est unum. ab omni enim specie mali abstinendum est. ut. ex. iii. de vita et ho. cle. c. l. et hec omnia possunt fingi ut. gl. ff. de transact. cum hi

Vbi dicit fingi enim lites poterunt pluribus enim iudici indistincte dari. ut. i. aut ut litigantes iurent. coll. viii. et C. de pena iu. qui ma. iu. l. i. et ff. de condict. ob t. cau. l. ii. et sic nullo modo dabo iudici nisi iustum sunt salla rium. duos aureos in principio. et duos in fine cause ut in auct. de iudicibus. coll. vi. ne fiat contra l. illa licita una. quia lex fieri noluit. ut. ff. de tri. et cum di. ab his l. sed. Merito ergo cessat repetitio si ex parte utriusque turpitudo versatur quia in pari causa turpitudinis. melior est conditio possidentis ut. C. de condict. ob t. c. l. ii. Sed licet in hoc casu cessat repetitio quantum ad dantem non tamen qui recepit potest retinere quia locus est fisco. ut. ff. de iure fis. in ii. et iii. l. cum hic stat et ult. In casu tamen repetit ille qui dedit ob turpem causam licet et alius accipiat et ob turpem causam. puta adult. in adulterio deprehensus si aliquid solvit repetit non per condictionem ob causam sed per actionem quod metus causa. potuit enim [illegible] non iure occidi. ut. ff. quod met. cau. l. nec timorem. unde dicit si repetat id quod dederit deprehensus adult. prior adulterium non videt immo metum. Scd'm est necessarium ad hoc ut condictio ob turpem causam locum habeat pro repetitione quod causa sit futura ut supra dictum est. si enim causa sit preterita bene considerare in conditione ista. s. ut solutum non repetatur in modo soluti repetitio denegetur. et attende dum hanc conditionem tamen turpitudine interueniente ex parte accipientis si contractus sit stricti iuris. nam si sit bone fidei contra hec datur contractio ex eo contractu. ut. ff. e. t. l. ult. Po. ac. In hac actione faciet actor tales positiones. Ego dico quod tu nolebas facere homicidium vel adulterium. Et ego dico dedi tibi x. ne illud committeres. Po. rei. Sed reus sic faciat positiones. Ego dico quod tu nolebas illud committere. Et illi dedi tibi illa x. si hec confitebitur actor excludit se ipsum quia ex quo dedit tantum. reus conuictus absoluetur. Libellum hac actione concipiet actor sic libellum. ago contra t. cui dederam decem dedi ne me occideret. vel ne tale maleficium committeret unum illa x. peto repeto. propono condictionem ob turpem. causam. quod sic recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. et

Sed opponitur. nam non videtur quod aliquo modo locum habeat ista conditio. nam aut est turpitudo ex parte utriusque aut dantis tantum. et sic cessat ut supra diximus. Item si ex parte accipientis et similiter non habet locum. nam si ego dedi tibi ne maleficium faceres. nulla turpis causa est secuta. immo est secutum summum bonum quod ego feci ne tu fieres malus quomodo locum habet conditio ista. Et forte iste illud maleficium non fecisset. et sic vane ego dedi seu extimaui vel timui. unde istius vani timoris nulla sit extimatio. ut. ff. de re iu. l. si quis ab alio. et. licet in du obio primis exemplis non habet locum hec conditio. in ultimo non habet locum. nec obstat quod turpis causa non est secuta. quia quantum ad hoc ut repetam illud considero numquid tu recipias ob turpem causam quia turpe est quantum arte quia et sine omni dato tenebaris abstinere ut in principio dixi. nec obstat quod vani timoris et cetera. quia illud in loco habet in causis aduenticius qui non extimatur. ut. ff. q. et a quibus. ma. li. non fi. l. ult. et in act. quod met. cau. ut. ff. quod met. causa. l. nec enim. Qo Quid ergo si ob turpem causam x. non soluta sed promissa. quid faciet qui promisit. videtur quod possit obligationem illam condicere per condict. ob t. cau. sic enim per hanc condictionem solutum repetitur. sic et obligatio condicitur. cum idem sit cauere quod soluere. ut. C. ad l. fal. l. ult. et ff. de cond. sine causa. l. i. Credo tamen hanc condictionem non competere. et si competeret aliqua. competeret sine causa. ut. ff. de condict. sine causa. qui sine hic tamen nulla competit quia ab initio stipulatio et obligatio fuit nulla. s. quod ex ea possit agi. ut. ff. de v. o. l. plagii. Quid si pignus datum est in isto exemplo quod non ex parte accipientis intuitur turpitudo. et. repetitur per hanc condictionem. et Quid si pignus sit datum turpitudine interueniente ex parte utriusque. numquid poterit uendicari vel peti actione pignoraticia. et. m. et aldri. quod non. ar. ff. ad macedo. si non sit pater in pri. Sed credo melius est ut dicam pignus posse uindicari quia uindicatio contra eum sic competit quemlibet alium instituit. ut. ff. ad ex. de eo. c. pl. et ult. et ff. si quadru. pau. fe. di. l. i. et ult. Secus uero iure principali soluta quia eius dominium translatum est in accipientem quod nulla conditio seu actio repetitur. Idem in pignore si agatur pignoraticia. l. ex contractu turpi est celebrato. possit tamen induci contra. ar. quod non admittitur ut qui libere propter commercium cum eo intium. ut. C. de dolo. l. i. et hec notat dominus mis. C. e. t. l. ii. Qo Item quid si datum sit quid propter indicium. repetitur condictio dati ob t. cau. et. si do tibi ut indices mihi furem honeste recipis. nec enim teneris indicare. ut. ff. e. t. l. idemque. et si tibi indicium. ff. de p. v. solutum quia nouerunt. licet potestates compellant indicare ex officio suo ut. ff. de offic. presidis. l. congruit. cetera si a fure recipias ne ipsum indices turpiter recipis et ego dominus si a servo meo fugitiuo recipis possum condicere. ut. ff. e. t. l. iii. et ult. et sic a servo. Qo Sed que est ratio quare licite recipis ut indices. illicite recipis ne indices. et. in primo casu quia nemo compellitur ad accusandum et sic nec ad indicandum. unde licite recipis. In secundo casu ideo illicite quia interest rei publice ne maleficia remaneant impunita. ut. ff. de fidei. si quis ante. et ff. de solut. stichum aut pamphilum. et ff. ad l. aquil. ita uulneratus.

De condictione sine causa. Rubrica.

Vltimo euenit quod nulla causa precedente quis promittat alicui x. uel credens se teneri ad illa x. soluit illa. vel forte causa aliqua iusta precedente tenebatur ad x. illa causa fuit iniusta. ut. hoc ex. in fullone. ut. ff. de condict. sine cau. l. ii. in his casibus succurritur obligato seu soluenti. ut obligationem vel solutum per condict. sine causa condicere. ut. ff. de condict. sine cau. l. i. et l. qui sine. cau. et l. nichil. Vnde ad hoc ut actio ista tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis se obliget puta promittendo. vel soluat pone aliquo. Secundo quod causa nulla precedat. uel si precessit fuit iniusta uel cessit ad iniustam

ut supra dictum est. Tertium quod qui soluit et sine causa non soluit sciens se non teneri. heredes se teneri aliquin non repeteret, ut quia uideretur donare uoluisse. ut. ff. de reg. iu. cui. Ista enim conditio generalis concurrit cum conditione indebiti si aliquid indebite solutum est. Item currit cum conditione ob causam quando causa fuit aliqua ab initio que nulla secuta non est. ut. ff. e. t. l. i. § si ob causam. Item in debitore qui spe future numerationis scripsit se pecuniam accepisse quam non accepit nam infra biennium conditionem cautionis. ut. C. de non nu. pe. l. si quasi. Item concurrit cum conditione ob turpem causam in tuenientem turpitudinis exceptis accipientis ut insinuatum est in adone notauit. Fuit enim causa illa ab initio iniusta et sic cum ea concurrit. ut. ff. de condic. sine causa. l. nichil. In causa etiam habet locum, ubi nulla alia locum habere potest. puta quando quis non soluit. sed tamen se obligat. nam omnis conditio soluta repetitur. hec sola concurrens cum illis dixi. obligationem facit conditionem. ut. ff. de condic. sine. l. qui sine causa. nec obstat quod ibi hec conditio uocatur incerti. ideo dicit quia datur ad interesse quod ad incertum est. ut. ff. de re. iu. si quis ab alio. ubi ut quod ait omnis est pro nomine actionis sine incertum est quod in obligationem deuenit. ut. ff. de act. empt. l. si quis et liberum

op. Sed opponitur idem est cauere quod soluere. ut. ff. de doli. l. si petitori. et C. ad l. falc. l. ult. sic datur conditio indebiti pro soluto repetendo. sic et pro cautione repetenda. Re. non est necessarium illa enim conditio tantum ad soluta indebiti pro solutis repetendum competit. non autem ad obligationem repetendam ut dixi. Licet enim similis sit solutioni cautio subaudi quantum ad repetitionem quia sic repetitur solutum. ita et obligatio. sed tamen eadem non ut iure. sed diuersis. nec est idem cauere potiam quod soluere. ut. ff. ad macedon. l. ult. op. Item opponitur tu dicis quod debitori datur conditio intra biennium quando se spe future numerationis se obligat. pro eo. sed certum est quod omnis conditio est in perpetuam. ut. in. ff. de act. § sic itaque. sed potius generaliter perpetua. ut. C. de constitu. pecunia. l. ii. que in genere tollitur biennio. Re. quia subrogatur in locum exceptionis. non. nu. pec. que biennio tollitur unde naturam illius sortitur. d. ar. ff. si quis. caut. si quis enim. § qui iniuriarum. et ff. si quis ce. tit. ex. iur. l. scevola. et ff. de donat. qui id quod. Positiones ac. In hac conditione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tibi sine causa promisi. Item causa propter quam promisi scio est iniusta quia promisi propter uestimenta illa que ego stullo animo non inueni. Item causa illa propter quam promisi fuit iniusta. Po. Rei. Contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu promisisti mihi ex causa expressa. Item illa causa fuit iusta. Item propter uestimenta illa promisisti. condenapere fuisti in illa conuenta fuerunt penes titium. Libell. In hac actione concipiet actor sic libellum. Ago ego. R. contra T. cui X. sine causa promisi uendo ipsam obligationem condico. ad hoc propono conditionem sine causa. uel sic quod debeat me ab illa obligatione liberare ago contra ipsum. quod sic recte concipiatur. probatur per legem. ff. de condic. sine ca. l. qui sine ca. op. Opponitur quia non autem libellus iste bene conceptus. nec quod in isto causa competat hec conditio. ex quo enim constiterit actor iste quod X. promisit esto quod causam non inseruit alia sufficiat tamen quia eo ipso quod dico promitto est X. in uno promitto continetur causa promissionis. sic in dona causa donationis. unde si certum est quod promittitur agitur certi conditione. si incertum agitur ex stipulatu. ut. ff. si cer. pe. l. si quis certum et si ff. de u. ob. ipsum. Iam enim si in promissione requireret causa iam requiret causa cause et sic in infinitum. quia qua ratione requireret una causa unius cause. eadem ratione quereretur et alia. que in infinitis euitatur. de capro. in stato. qui bona. § ult. nec debebunt obligationes oriri ex obligationibus. ut. ff. de re iudica. si se non obtu. nec lites ex litibus. ut. C. de fruc. et li. ex. l. terminato. Re. multos uidi sub hac spe rectum sic errare ut dicant in promissione causam

qui non re peti. causa enim inse habet promissio. ut dixi. Sed autem dico nobis nescio talia dicentes. Immo dico libellum bene conceptum ubicumque inuenio stipulationem sine causa processisse. uel obligationem ipsam conditionem. uel agenti obstat doli exceptio. ut. ff. de dolu. excep. l. ii. § circa. et ff. de condic. sine. ca. l. i. et l. qui sine ca. in quibus legibus ista ponuntur. siue quis sine causa promittat. siue ut ex iniusta. siue ex iusta et illa recidat ad iniustam. Item cautio indiscrete. i. sine causa loquens non ualet. non causa sit in expressa. ut. ff. de probat. cum de indebito. § ult. Item nuda ratio non facit aliquem debitorem. ut. ff. de donat. l. nuda. sine causa et consensu neminem audiet pretor. ut. ff. de transact. l. cum hii. § in causa et sine causa non fit missio. ut. C. de edicto diu. adri. toll. l. ult. In apocis et desideratur causa. ut. C. l. x. de apocis pu. quoque et adde. ff. de censibus. l. forma. quod enim ipsi dicunt quod promissio habet causam inse non est uerum. Contra l. dicunt. Nam uerba ideo expressa ut quis obliget uerbis. et bene dico causa obligationi subiicitur et hoc est quod dicit qui sine causa obligatur. et c. Siue enim dicat dabis mihi X. uel promittis mihi X. uel facies mihi domum. licet est uba inducant obligationem quia tamen causa non inuenitur obligatio non est efficax sic dixi per iura superius allegata. op. Sed opponitur in eo quod dicit in libello obligationem condico. quomodo obligatio potest condici. cum l. dicat obligationem condici. ut. ff. de condic. sine ca. l. i. Re. obligationem dico. i. ago. in quantum ut ab illa obligatione liberer. ut. ff. de condic. sine ca. l. qui. sine. Libell. Sic concipiet libellum quando intenditur ista conditio pro obligatione condicenda. ut si intente est pro repetendo soluto quando aliquid indebite soluitur. uel ex iniusta. uel fuit iusta et recidit ad iniustam dicens sic. Ago contra T. cui sine causa solui XX. uel ex iniusta causa. uel quia causa secuta non est. quia causa facta est iniusta. unde illa XX. repeto propono conditionem sine causa. quod sic recte concipiatur dicit l. ff. de condic. sine. l. i. et l. qui sine ca. op. Sed non uidetur quod libellus iste non sit bene conceptus. certum est quod in casibus illis locum habet conditio indebiti. uel conditio ob causam. uel conditio ex iniusta causa sed quod hec competat nulla utilitas est. Re. immo locum habet. hec enim conditio quantum ad alias genus est. nam ubicumque competit ille. et ista et sic ut generalis concurrit cum suis speciebus. sicut alias dixi in § de condic. generalissima. op. Item opponitur aut sciuisti causam illam iniustam uel te non teneri quando soluisti. aut non. si sciuisti non potes repetere quia cui per errorem dati repetitio est ei consulto dati repetere donatio est. ut. ff. de reg. iu. cui. et ff. de condic. indebiti. l. i. si ignorasti non habet locum talis ignorantia. cum non admittatur ignorantia in proprio facto. ut. ff. ad. ult. § quia. Re. In ignorantie loquitur que ignorantia licet sit facti proprii admittitur. ut. C. de condic. indebiti. l. pro dubietate et ratio quare admittatur ne aliquis moretur in dispendio. sicut alias pro dampno euitando admittitur ignorantia iuris. ut. ff. de iuris et facti igno. l. iuris.

De conditione indebiti. Rea.

Si aliquis soluat quod indebitum fuerit non solutum quia post solutum repetere per conditionem indebiti. Uerum attende primo quid sit indebitum. hoc dicitur tam ex mente siue ciuiliter et naturaliter. i. quando nullo tibi tenebar. si ue ciuiliter tamen naturaliter tamen erat indebitum. puta quando me obligo spe future numerationis et sic infra biennium pro indebito habetur. exemplum quando tenebar tibi sub conditione de qua non est certum quod sit extitura. ut. ff. de u. o. l. cedere. et ff. e. t. sub condic. uel si

usure ultra duplum promittantur. vel aliquid contra legem. ut ff. e. l. si non sortem. § si. et C. de pac. l. pactumque. vel sine sciens emero rem meam. ut ff. e. l. sui. non gratia possessionis. ut ff. de contrahenda emptione. l. sive. et l. si in emptione. § rei sue. pro secundo indebito habes exemplum positum et legem de hoc. C. de non numerata pecunia l.

probatio

Hoc est quando debitum civiliter et naturaliter creditor faciat in pactum de non petendo tollitur enim naturalis et remanet sola civilis. ut ff. de sol. stichum. § naturalis. et l. ff. de except. § prece. Idem est si creditor legat in testamento liberationem debitori. ut ff. e. l. si non sortem. § adeo. Indebitum tamen civiliter naturaliter debitum puta per pactum nudum solutum non repetitur. quia naturalis equitas inhibet repetitionem. ut ff. e. l. ult. hec est notare dominus meus in prima summe de condictione indebiti.

Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquid sit indebitum aliquo predictorum modorum vel civiliter et naturaliter. vel naturaliter tantum. Secundum quod illud indebitum sit solutum. Tertium quod sit solutum et ignorantia. plurimum est super ignorantia non probetur scilicet. ut C. de admi. tu. hoc autem. et ff. de probat. l. veri. ceterum si sciens solvit non repetit. ut ff. e. l. i. et ii. et ff. de reg. iu. cui. et hoc nota dignum quod quandoque ignorantia quis laborat sive facti sive iuris. et similiter po. ii. ff. e. si et si me putet. et l. elegantem. po. pro. et ff. de iuris et facti ign. l. plurimum. Iuris enim ignorantia nemini nocet in damno evitando. ut ff. de condic. ex lege. l. ult. et C. de non numerata pe. si quis. et l. pl. et C. de pac. debitoris. et ff. de condic. ind. qui except. § ult. et l. si quis inimicis. et l. cuiusque. § i. et l. si fideiussor. et de iuris et facti ign. l. ampliter. et l. iuris ig. et ff. de iur. iur. l. ult.

Nota.

Quartum quod naturalis causa non inveniat in debito illo soluto tunc enim non repeteretur ut dixi. ponit multa exempla dominus meus de naturali causa in summa. C. e. t. Inprimis de servo et filio qui pater et domino naturaliter obligantur. ut ff. e. naturaliter. et l. fr. actu. et ff. de peculio. et l. si id quod domino. naturalis obligatio. nortur inter heredes et legatarios in legato relicto. in minus sollempni voluntate. ut C. de testis. l. non est dubium. Item naturalis obligatio est quotiens falcidia debitur inveniente in legatis relictis in sollempni voluntate. ut ff. e. in fideicommissum. et C. ad leg. fal. errore. Item naturalis est obligatio in contractibus innominatis. cum neque stipulatione. neque rei interventu sint vestiti. ut C. de rerum permutatione. ex placito. Item naturalis obligatio est in pupillo proximo pubertati. Infans autem nec naturaliter obligatur. ut ff. e. quod pupillus. et ff. de act. et ob. pupillus. et ff. de novat. l. i. in fine. In omnibus istis debitis naturalibus si fiat solutio cessat repetitio. ut ff. e. ult. et l. nota de alia naturali.

Quintum quod ignorantia facti sit probabilis. et supina. nec sine esset probabilis non admittitur. ut C. ad leg. falc. l. errore. C. de iuris et facti ign. cum quis. ff. de iur. et facti ign. l. pl. § sed et facti. ff. e. fideicommissum.

Sed licet dixerimus de naturali intelligas de illa que oritur ex vi pacti. est tamen quedam naturalis que non oritur ex vi pacti sed naturali modo. puta propter beneficium manumissionis ut in operis obsequialibus debitis. aliud patrono que debentur sine aliqua impositione. ut ff. e. si non sortem. § libertus. Est et alia naturalis que non oritur ex vi pacti sed naturalis ratio eam inducit. ut benefactori meo beneficiarius et hoc est quod dicitur donatarium obligari ad antidora. ut ff. de pet. hereditatis. l. sed et si lege. § consuluit. ex his duabus naturalibus solutum non repetitur. ut in prescriptis. l. libertus. nam non est datio sed debiti solutio. ut ff. de donat. l. hoc iure. § si quis.

Sextum quod licet exceptionis ope sit factum indebitum quod exceptio sit favorabilis ut velleiani vel inducta de equitate pretoris ut pacti conventi. ex his enim exceptionibus tutus solvens repetit. ut ff. e. qui except. et C. de pactis. debitorii. Si autem exceptio esset inducta odio ut macedoniani. vel de rigore iuris civilis. ut

illa

rei iudicate solvens non repeteret licet indebitum solverit. ut ff. e. qui except. et l. iulianus. Si autem exceptio esset temporalis tunc ea non repeteretur. ut ff. de exceptionibus solut. quod indic. et ff. e. si diem. non esset diutinum verum esset temporalis. in perpetua. ut ff. e. sufficiat.

Septimum quod non inveniatur aliquid illorum que faciunt hanc condictionem cessare. Inprimis scientia. ut supra dixi. ut ff. e. l. i. et ii. et ff. de reg. iu. cui. Item auctoritas rei iudicate. ut ff. e. iul. et ff. e. l. i. quando fui condempnatus tibi cum numquam deberem. non falso aliquid allegatum propter quod condempnatus fui. tunc restituatur. ut ff. de iudic. si preto. vel non cum iudicatum recidat ad iniustum. ut ff. de condic. sine causa. l. si stillo. Item iusiurandum. ut in instit. de act. § et ff. de iur. iu. l. Item transactio. ut C. de transact. l. ii. non fiat postulatio in instrumento. ut ff. e. l. in summa. et non iam sit iudicatum tunc post transactionem interveniet nulla. ut ff. e. l. elegantem. et ff. de transact. et prec. Item cum perceptio. ut ff. e. r. cum his. § si mulier. nisi in casu. ut C. de nupt. l. sive sponsis. Item causaque cessat in litem pro inficiatione veri heredis ut ff. e. repeticio. po. dc.

In hac actione faciat actor tales positiones. Ego dico quia solvi tibi xx. Item illa fuerunt indebita. Item illa ignorans solvi. Item sine naturali ratione tamen cum solvi. Item sine naturali. Item tutus exceptione pacti conventi solvi. Item tutus exceptione velleiani solvi. po. Rei. Item reus tales faciat positiones. Ego dico quod tu sciens solvisti. Item xx. illa tibi mutuavi. si hoc conteretur actor succubit quia amodo non fuerunt debita. Item tu fuisti tutus exceptione rei iudicate. cum antea fueris debitor meus. Item fuisti tutus exceptione macedoniani. Item ex transactionis solvisti. Item ex iure iurando. Item ex causa prescriptis puta dotis. Item iure veri heredis. In hac autem actione concipiet actor sic libellum libell. Ago contra talem cum credens me debere xx. solvi cum non deberem. unde illa ex solutis sibi ab eo repeto. propono condictionem. et sic recte concipitur libellus. Ut ff. e. l. i. et ii. et tertio proemio. Quidam tamen addunt adponunt in libellis causam sic cum credens me debere ex causa puta mutui vel alia ratione. sed non curo sive apponatur sive non. oppo.

Sed non videtur ut libellus sit bene conceptus. nam potest locum habere hoc condictio. nam aut scit iste qui solvit et tunc non repetit ut dictum est. aut ignorat et tunc hec ignorantia non admittitur in facto proprio. ut ff. de adult. quod. So. in superiori actione hanc questionem determinavi.

Item sic concipiet libellum sicut est illud quod solutum est. Si autem sit incertum puta iter vel actus vel aliquid quod est in faciendo quia omne factum hominis incertum est. ut ff. de v. obl. ubi autem non appare. § idquod. tunc proponitur condictio incerti. ut ff. e. sit et si me. § i. et l. qui in exceptione. § ult. Q. Sed illud queritur an aliquis solvendo indebitum sit proprium nomen actionis dominus meus notat in summa de condic. indebiti. quod sit proprium nomen actionis. quia est recte dicitur certi condictio. quando quod certum in obligatione devenit. ut ff. si certum pe. l. certi condictio. eadem ratione dicitur incerti quando incertum in obligatione devenit. dominus meus hoc in summa sua dicit quod nulla condictio incerti dicatur. et ita quod sit proprium nomen actionis. nam et condictio sine causa dicitur condictio sine incerti. ut ff. de condic. sine causa. l. qui sine. et actio ex empto dicitur incerti. ut ff. de ac. ep. l. quia est librum. que ideo dicitur incerti propter interesse. ut ff. si quis in ius uo. non ierit. l. ff. Sed quod est omnino interesse dicatur incertum probant due leges. ff. de re. iu. si quis ab alio. et ff. de v. obl. ubi autem non apparet. § qui id quod. hic illud interesse incertum posset fieri certum in perpetuo. ut ff. si certum pe. l. certi condict. i perpetua actione de certo. ipsam et sic de condictione generalissima notaui. Sicut enim esset proprium nomen actionis condictio incerti iam posita esset. Item in corpore iuris. sic et de aliis condictionibus posite sunt. sed non invenitur. Item in arbore actionum quam fecit dominus Jo. non invenitur titulus. in illa actione. Ergo fatuum esset dicere quod esset proprium nomen actionis. sicut alibi inveniuntur verba similia qui certam pecuniam petit intentata illa actione utitur sicuti

si certū petat. ut. ff. de. t'tica. l. i. ñ tñ illa ūba sut
actō. et al's qui rē suā ēē dic iure ē actō. ñ tñ illa ūba sut
ꝓpū nōry actōis. ut. i. ins. d. act. § j. Sed Et qr̄ qr̄ quis
tutus duab; exceptōib; uel tacite ꝑpacti quieti solutū re
petit. tutus exceptōe macedoniani et rei iudicate solutū
ñ repetit ut in hac ead actōe notatur. Reo. prime due sū
notabiles: ūn fauores progratū. et sic soluēs repetit. aliar;
duar; prima ē odiosa. et ido restringēda. ut. ff. ad mac. l. i.
et ff. de. libis et postu. cū qdā. et ff. d. uēt. i. poss. mit.
l. i. exceptō ē rei iudicate ꝑss; dici odiosa. qdā m̄ et ido
solueus ñ repetit. quia ñ debet lites orri exstinctis. ut.
C. de. fruct. et litis. expēsis. l. terminato. et q̄ sunt odiose lites.
ar. ē. C. d. iudic. ꝓpād. et in. aut. de. litigiosis. q̄ dē; uō. ul'
in exceptōe rei iudicate. ē aliud ut. i. sequitur quide notō.
Sed Et qr̄ si nullo m̄ tibi tenebar: et ꝑ sñia iudicis sum
condēpnatus. ego sū debitor: et cū effectu teneor: et agot ꝯme
actōe in factū. et sic res iudicata fac debitū qd oī iure
fuit indebitū. quare g̃ ñ opat ꝯuū ut si ego tenebar
tibi ciuil. et nal. et absoluar ꝑ petitiōe tua. q̃re ñ facit
omīo indebitū. Rx. sic hec pbat. ar. C. d. reb; cre. l. actū.
et ff. d. bonis. libtor. si patrō. et siq̄s in ala mre. C. de re. iu. l. i.
ff. d. cōdictōe. indbi. l. iul. f. Rx. g rei iudicatam faciat debi
tum. ido pcedit. quia pūitate accipit̄. ut ff. d
reg. iur. l. res iudicata. ido dat̄ actō. ex re
iudicata. ido ño pot̄ face oīo indebitum. q
si ego teneor ciuil. et nal. et post absoluar: res
iudicata ē. debitū ciuili non potuit tollere.
ñ solam ciuilem. naturalem ñ potuit tolle.
quia rō ciuilis. ciuilia corrumpe pot̄. natu
lia non. ut ē. inst. de iur. nali. gē. et ci. §
pte. et ido soluens non repetet. q natali iure ma
sit debitor. ut in ꝑdicta. l. iul. Illud autē
ut notabile in fine isti' actōis non obmitto. q
ꝑ hanc condictionem solutū indebite solutum
repetitur ciuilis accessio. sic usra non ueniet
ut. C. e. l. i. licet fruct. dixit. ē. p. l. ff. de
usur. l. in fidi cōmissum. s; illud in nali ac
cessiōn ē intelligendum. ño obstat. e. l. ff.
de usur. usure. uicem fructuum optinent.
sub audi. ī bone fidei non in cōtractib; stric
ti iuris. Et ideo nota q aliqn̄ soluo par
tem indebite. et totum solutum repeto. ut
si debeo. c. putans me debē. cc. dedi in so
lutum tibi fundum. cc. totum repeto.
ne alioquin inuit'. et cū inuito remaneo
in cōdīcione ager. tū interim loco pignus re
tinebitur. donec. c. soluantur. Secus ī
cū posito. si aliquis solui. in pondere.
nūō. ul' mensura. tunc partem repeto.

ut. ff. e. sin sortem. § licentiam. et §. idem quia
celsus. Et ite nota q si soluo aut repeto. sic in
debitum ut dictum ē. aut non repeto. s; libe
ror. sic indebitum. ut. inst. qb; mo. ob. tol
lit. utrumq; tamē non pot̄ opari. eadem so
lutio. et liberatione. et repetitione. ut. ff. e.
sino sortem. l. elegant. ñ in eam. ut. ff. de
solut. l. in nuiatōib; . i neam tū si solui non
repetit. nec contingit liberatō. et illum cau
inuenit neratius. ut qui pmisit hominē
ingnē soluit statu liberum. ut. ff. e. t. l.
neratius. hec omia ꝑ maiori pāte. sunt ī
summa dñi mei. C. e. t. Sed Set illud
q̄r̄ an aliquis soluendo indebitum dñium
transferat. Rō. sic in oīnib; enim condictōib;
pt̄ quam in condictōe furtiua dñium trās
fertur. quia ꝑ illas non auocam' res nr̄as s;
nobis debitas. obligati sunt enim re. qb;
soluim'. ut. inst. quib;. mo. re. ꝯ. ob. et
sic obligatō non fac rem nr̄am s; nob' debi
tam. ut. ff. d. act. et ob. obligationum sub'a.
Nam nemo cōdic rem suam ꝑt̄quam a fure.
et raptore. ab inuasore. ut. ff. usufr. q
ad. ca. l. ult. infi. et ff. de triticaria. l.
i. Sed Set pbo ꝯ. et maxime in con
dictōne indebiti. Nam ille qui soluit in
uat. si errans soluit ut. s. dictum ē. s;
nemo errans transfert dñium. ut. ff. de
acquir. re. do. l. si ꝑcurator. et l. cū in corp
et ar. ff. si certum. pe. si ego. et ff. de ꝯhē.
ept. inuenditōib; maxime cum quer
tur non consentit. ut. ff. de iur. di. o.
iu. l. si ꝑ errorem. Rō. hic qui soluit.
dñs erat rei solute. et uoluit transferre
dñium. et ꝑ fuit que potuit transferre
et in quam uoluit. licet erraret in facto
seu in qualitate. ī. l. illa. si ꝑcurator.
erratum fuit in ꝑ. quia ꝑcurator rem
suam putabat non iu suam. s; ut dñi
in aliis legib; inueneri errores ī iure.
ul' in aliis. ut notat dñs nr̄s in ꝑdicta. l.
in uenditōib;.

De cōdictōe furtiua. Rca.

Se et alia condictō q̄ appllat̄ furtiua.
q̄ cōpetit. ex sui ꝑdicatōe pot̄ col
ligi. si enim aliquis rem aliquā mobilē
ul' ꝑ furtum surripiat. habes ꝯ furem mul'
tas actiones. habes penalē. s. furtiua

nifesti. quadrupli. habes rei uen. ul' publicia
nam. ad exhibendum, et 9dictione furtiuam.
et io istud. ut fur pluribus actionibus teneatur. ut
inst. de act. § sic itaque nec una istarum persecutoriarum. intentata tollit penal'. et e9. ut
ff. e. si ps fure. § furti actio. et C. e. l. i. et id
dico de re mobili. quia rei inmobilis non
fit furtum. ut inst. de usuc. § i. et ij. si uero
aliquis a possessione rei inmobil' expellatur. rem
illam 9dicet per triticiariam. sic. S. in actione
triticaria notaui. Unde ad hoc ut actio ista co
petat. tot sunt necessaria. Primus q aliquis
sit dns rei illius. ul' loco dni sic tutor. so
li enim dno 9petit. ut. ff. e. l. i. et fuis heredibus; tutori enim credo 9petere cum sit lo
co dni. ut. ff. de furt. in eum. § qui tutelam. et ff. per emptore qui fundum. § si tutor. Si autem non sit dns. s; hat ius in re.
subrepta. puta quia creditor. ul' simil' dat
ei 9dictio incerti. ut. ff. e. l. i. et io. § fult.
quam quidam dicunt. esse proprium nomen acti
onis. lic; non sit ut in superiori actione notaui
S; cum non credam esse proprium nomen actionis
dico q dat incerti. in casu isto. s. sine cau. Si
autem non sit dns nec ius hat in re. s; hat
rei possessionem. habebit triticariam. ut. ff.
de triticaria. l. ij. Si autem non sit dns nec i
hat in re. nec possone. s; detentionem
hunt. ut quia 9modatari. depositarius
colon. ul' inquilini. ul' siles ad actione
iudemur destitui .. de iure communi. et io
succurrat eis pactione in factum. ut. C. l'. xi.
de agricol. et cen. si coloni. dat 9dictio fu
tiua heredi dni. ut. ff. e. s; nec. licet. p.
de hoc dubitauit. Secundum q res illa sit
furto subtracta. alioquin furtum non
committitur. nec actio furti. nec 9dictio
furtiua locum ht. Tercium est necessarium
q sit fur. i. q rem ipsam 9tractet. sic tamen
prestitit opem. ul' 9silium. lic; teneat actione
furti. non tamen tenet 9dictione furtiua. ut
ff. e. cum ex ea. § pro. Quartum q 9di
ctio ista non sit nouata. Nam si stipulor
a fure. q in ex condictione furtiua dare
facere oportet. non animo nouandi. nouatur 9
dictio. uerum si stipulor a fure animo no
uandi rem meam. non est facta nouatio. et
est ro. quia inpossibilis casus stipulatio. q m
debet. s. in re esse. q sum heredes ex 9dictio
ne furtiua. In secundo casu stipulor rem meam
que stipulatio nulla. ut. ff. de v. ob. l.
scire. § fult. et l. nemo. et ff. de solut. l.
quod decem. § cum m. Quintum q res p
furtum sublata. non sit oblata ipsi cui sub
repta fuit. oblata dico a fure ul' ab alio
siue res sit presens. siue absens. ut. ff.
e. paulus refert. tollitur et 9dictio furti
ua. per nouationem. per oblationem. et per delega
tionem. ut. ie eadem. l. in fin. tamen hec i
telligas de oblatione. q tollat 9dictio. si
res illa pereat. et est hoc mirabile. q p
sola oblatione liberatur fur. ab interitu
rei. cum sit 9dibil'. cum al'. fures. et rapto
res semper sint in mora. nec liberatur per i
teritum rei. ut. ff. e. l. in re furtiua.

et ar. ff. de iur. et fa. ar. l. i. § sciencissime. hoc
tamen est. si obtulit. non autem ita si parat' sit ul'
fuit offerre. ul' suscipe iudicium. ut. ff. e. l.
ult. Si autem res non pereat. s; sit in rebus hu
manis non credo per oblationem tolli 9dictio
nem furtiuam. lic; per nouationem et dele
gationem tollatur. s; re .. tantum casum. qn
res interit. ut dictum est. et ar. ff. de solut.
si solutur. et l. qui decem. § i. nec obstat.
lex illa. de solut. quid decem. § cum m. in
fi. Ubi dicit non ut seruus oblatus per absen
tiam. solutio duplex. quibi dicit. intelli
gas qn stipulo interuenit. et non animo no
uandi. tunc stipulo non het per oblationem. ex
quo seruus mortuus erat et sic non uidetur
obtulisse per absentiam. certum si interueni
ret stipulo animo nouandi. siue sit presens s
uus. siue absens uidetur facta nouatio. ut i p dicta
l. paulus. Sextum est necessarium. ut dnium
non sit mutatum ex uoluntate s; ex ne
cessitate. Nam heres pendente 9dictione si
res legata surripiatur. nichilominus habet 9
dictione furtiuam. et rei uen. ut. ff. e.
l. et io. et ff. de rei uen. l. non io min'. et ff.
e. si u. et si seruus furtiuus. Idem est q ex
necessitate recedit. pone q tu p uocasti
me ad iudicium communi di. et res fuit t
adiudicata. nichilominus habeo 9dictionem
pro parte mea. lic; nunc mea non sit. s;
mea fuit. licet sibi esset adiudicata. forte tibi non daretur. ut. ff. e. l. io.
Po. de .. In hac actione actor faciat tales
positiones. Ego dico et pono q ego sum dns tertiae
Item rem istam per furtum in subtraxisti. Item
tu fuisti fur principal' rem meam 9tractando. Item multociens petij et recusasti red
dere. Item tu me prouocauit ad iudicium
communi di. Positiones Rei. ex reus utatur talibus positionibus. Ego dico q tu non es
dns rei talis si 9fitebitur actor exclu
det se ipsm. qui enim rem suam alie
nam dicit. se ipsm excludit. ut. ff. qui
appellandum sit. l. si procuratorio. Item scis
rem istam sol' 9tectauit. Item tu cum 9dictio
ne. Item tu 9dictione t 9petente nouasti.
Item rem furto subtractam obtuli. Item res
illa non est in rebus humanis. Item tu pro
uocasti me ad iudicium communi di. et fuit
res socio tuo adiudicata. Libellus. In hac
actione 9cipiat actor sic libellum. ago 9.
t. qui m surripuit codicem meum. unde
ipsm codicem abeo 9dico. propono 9dictione
furtiuam. q sic recte 9cipiatur libellus
dic. l. ff. e. l. i. et l. cum ex ea. et io dixi
meum. quia h soli dno dat. Sic 9cipies
libellum. qn al'tua non in re est. nisi q res
illa t restituatur. s; si tua in re est dices sic. Libellus.
ago 9. t. qui m surripuit seruum meum.
qui fuit heres institutus a titio. et ei hereditatem adire non potuit. propterea quia subtractus fuit ante. Unde ipsm seruum 9dico. et i
tee meum hereditatis illius. q ex titio
certum. propono 9dictione furtiuam. q
sic recte 9cipiatur libellus. dic. t. ff. l.
e. si condicat seruus. S; opponitur q oppon. oppo

condictione dicitur ad usum oportere te da-
re. quod est accipientis facere. ut ff. de v. ob. rem meam. sic tua. ubi autem non apparet. contra ult. et tu dicis in libello condico rem meam sic tua. ergo amplius tua fieri non potuit. ut Inst. de legatis. contra quale ergo dicimus condico rem meam cum semper rem indebitam condicat. Responsio. verum est quod opponis contra alios. non contra furem. ut ff. usus fructus quemadmodum ca. l. ult. in fi. odio enim furis introductum est ut pluribus actionibus teneatur. ut licet dare impossibile. intendit tamen contra eum oportere te dare. et sic intendit condictione furtiva. sic et aliter in triticaria. ut Inst. de act. § sic itaque discretis. et ff. de triticaria l. i. Item in eo quod intus esse petitur opponitur. certum est quod in actionibus et in iudiciis illud inesse consideratur quod est circa rem. et circa dampna. non autem circa lucrum. hic autem actor petit inesse quod est in lucro. et non in dampno. cum dampnum sit diminutio rei nostre. et ff. de dampno infecto l. ii. et in bone fidei actionibus non habetur ratio lucri. nedum quod habeatur in condictionibus. que sunt stricti iuris ut ff. de act. empt. l. si sterilis. § cum per venditorem. Responsio. generale verum est quod opponis. tamen in casibus habetur ratio lucri. ut in hac actione condictione delinquentis. Secundo in l. aquilia. ubi amisisse videor quod lucrari potui. ut ff. ad l. aquil. si servum meum. Tertio in actione rerum amotarum. ut ff. rerum amotarum simul. § rerum. Quarto in actione furti. ut ff. de furt. l. [illegible] cuius interest. contra ult. Quinto in actione arbitraria. quotiens quid certo loco promittitur. ut ff. de eo quod certo l. arbitraria. contra ult. in fi. Sexto in rem ratam haberi stipulatione. ut ff. rem ratam haberi l. si commissa. Septimo in actione locati. ut ff. locati l. si in lege. § colonus et l. in quo venit. et l. si fundus. que ifi. aliter non habetur ratio lucri. ut ff. ad l. rodiam de iac. l. ii. § portio. Quero. Item quia leges videntur velle quod condictio furtiva concurrat cum condictione indebiti et hoc notant ipsi per creditoris solutionem pro parte mea alicui qui dicebat se creditorem cum non esset. Nam contra procuratori datur condictio furtiva. et in domino ratum habente datur condictio indebiti. ut ff. eo. l. quin. hoc est notant in persona falsi procuratoris recipientis nomine creditoris. quod condictio indebiti datur illi cuius nomine solutio facta est. si habebit ratum condictio furtiva datur solventi. ut ff. de furt. si vendidero. contra ult. non enim videtur quod iste due concurrant in condictione furtiva. non dico translatum dominium. ut supra dixi. in condictione indebiti. dominium dico translatum. ergo eiusdem rei dico translatum dominium. et hoc et non translatum. et hoc esse non posset. quia eiusdem rei esset translatum dominium et non translatum. Responsio. hoc contingit propter diversitatem personarum. Nam quo ad solventem non transfertur dominium. et sic datur sibi condictio furtiva. quantum ad alium cuius nomine solutum est dominium translatum est. et sic datur sibi indebiti. non tamen utraque competit. sed una tantum. quia una intentata. alteri locum non habet. cum utraque det ad idem persequendum. ut ff. de condictione furtiva l. quin in fine. l. Quero. Sed illud quero. si concurrunt isti duo et solvens. et is cuius nomine soluta est. quis eum preferetur. Responsio. dominus. cuius nomine solutio facta est si

[illegible]

habebit ratum sibi acquiretur et ei competit condictio indebiti. et ipsum credo preferri. Quero. Sed illud quero ex quo oriatur ista condictio furtiva. nam non oritur ex contractu. ut quidam. hoc constat. nec ex maleficio. ut quidam. sicut supra indebiti. Responsio. dicunt quidam eam oriri ex variis figuris causarum. numquam enim vere cause conveniunt ad pariendam actionem aliquam sed tamen una causa. ut erit contractus [illegible] quidam. vel erit maleficium ut quidam. et ubi illa duo ubi decipiunt aut ex variis figuris causarum. que habes ff. de act. et ob. l. i. sic expono variis figuris causarum. id est quidam contractus ut quidam maleficia. quia dixerit quia actiones aut ex contractu aut ex maleficio. aut ex variis figuris causarum. id est quidam contractu et quidam maleficio. Similia verba sunt in libro illo. de act. § ii. aut aliis quibusdam modis. dominus tamen meus sic notat in summa. e. t. dicit enim bene oriri ex variis figuris causarum. Nam per multa specialia que in hac actione consideravit dicit enim eam ex variis figuris causarum oriri. nam non sortitur naturam eorum que sunt ex delicto. vel quidam. quia ille datur noxaliter in manumissum quod hic non est. ut ff. e. quod a balio. Item ille non datur in heredem. si nichil ad eos pervenit vel non lis sit contestata cum mortuo. ut ff. de act. et ob. l. constitutionibus. et C. in quantum heredes ex delicto defuncti l. unica. et ff. de calump. l. in heredem. Hec autem datur in herede. et si nichil ad eum pervenit. ut Inst. de obli. que ex delicto na. contra ult. nec obstat. ff. de compensat. l. si ambo. § quotiens. cum enim dixerit. Sed compensationem [illegible] locum habere in actione que oritur ex maleficio. et subicit. idem est et si condicatur ex causa furtiva. ergo condictio furtiva non est ex maleficio. Item non imitatur naturam illarum que sunt ex contractu. ut quidam quia ille non datur noxaliter. ut ff. de his qui deiece. vel effu. l. i. § cum servus sic per servo. ut ff. e. l. si servus. omnibus tamen argumentis sic inductis potest dari instantiam. Nam non sequitur. argumentum quod non sit ex maleficio ideo quia datur contra heredes etiam si nichil ad eos pervenit. Nam repetundarum datur contra herede etiam si nichil ad eos pervenit. ut ff. ad l. iul. repe. l. i. ergo non est ex maleficio non est verum. Item aliud argumentum quod inducitur. do instantiam. datur in interesse ergo non est ex maleficio. ut ff. e. si ex causa. fallit in interdictum quod vi aut clam. et actio de dolo. datur ad interesse. ergo non sunt ex maleficio. ut ff. quod vi aut clam. l. deinque. § si ex sociis. et ff. de dolo arbitrio. idem in actione in factum. que descendit ex edicto. de eo per quem factum est. quominus et est. que datur ad interesse. et est ex maleficio. ut ff. de eo per quem factum est l. ult. illi argumento datur instantia. datur noxaliter. ergo non est ex contractu. fallit. servus ex ante gesto non tenetur. sed tamen si pecuniam pro libertate promittat. tenetur. ergo non ex contractu. ut C. an servus ex suo facto post ma. l. permisse. In hac enim condictione multa sunt casualia. nam tenetur infans et

furiosus. quot furi succedunt. licet cum hi
is agi nõ possit. ut. ff. e. l. ij. Itē semp̄ de
p̄hendit morum. quanti res fuit unquam
plurimi. ut. ff. e. l. inte furtiua. non deducitur.
immo condempnabitur in fur. habito ꝫ
respectu ad hoc quanti res melior facta sit.
Itē ꝫ sumpensa fiet a fure inte furtiua. ut
ff. e. ex argento. Itē quicquid ē residuum ꝯdi
citur. Nam ꝫ boue mortuo ꝯdicitur corium
ꝫ etiam de uuis uinacia. ut. ff. si fur uis
furtiuus. ꝯ̄ple ꝫ ult. Sunt ꝫ alia casualia
ut supius dictum ē.

D̄ ꝯdictōe ex lege.

Et ꝫ alia ꝯdictō. que appellat̄ ꝯdictō. ex. l. q
competet in eo casu. quot enim p legem indu
citur obligatō. ꝫ nō ē cautum ea lege quo
gn̄e actōnis expiam ꝯdictōne ex lege agit̄.
ut ff. d̄ condictōne. ex. l. j. Sꝫ illud q̄r cū
fere ista ꝯdictō competat semꝑ ex. l. noua.
ut. j. in delis in exempl. q̄r compositores. it
lam ꝑcam in ff. ueti posuerunt. Ex hoc rōne
ne uideantur librum illum impfectum fe
cisse. licet enim nullum exemplum h̄as dedig
ito ueti. tam cum tractauerunt in illo libro
de condictōib; apposuerunt. ideo ista ꝫ breuit̄
ꝫ modice noteri. exempla. sic ꝫ notauit dn̄s
jo. in quib; locum h̄t h̄ ꝯdictō. ex. l. Con
petit h̄ ꝯdictō in uasis sacris sine cā uendi
tis. ut. C. d̄ sacro. s. ec. l. sancimus. ex arbi
trio ꝯ ꝗ̄ nō ē pena uallatum. ꝫ tamen. x. di
eb; oritur ex. l. condictō. ut. C. d̄ arbitris.
l. ne in arbitris. p salario aduocatoꝝ. q̄n nu
do pacto pmittitur. ut. C. d̄ iudic. ꝑ perpe
tuum. insti. p suffragio. qd̄ dat̄ suffragatorib;
qui ꝑ̄ aduocati nō dicunt̄. ut. C. d̄ suffra
gio. l. unica. ꝫ ff. d̄ uariis. ꝫ ex. or. cog.
l. j. ꝑ supplemto quarte. q̄n par min̄ legi
tima pactōe filio dereliquid. ut. C. d̄ inoffi
te. l. sancimus. p reuocanda inofficiosa dona
tione. ut. C. d̄ inofficiosis donat̄. l. si tota.
p h̄editariis negotiis. ut q̄d possor h̄edita
tis ꝯuentus. ab eo qui non erat h̄es ꝫ p̄uer
tiatum ē ꝑpetitore. qui nō erat h̄es repe
tit ea que soluit curatorib;. Nam si uere
eet h̄es etiam uine ueri h̄et act. neg. g.
ut. C. finium reg. de pet. h̄r. l. ult. p in
uasorib; contra omēs inuasores. ut. C. fini
um. reg. l. si constitit. C. unde ui. auc. memu
nerint. ꝫ l. siquis in tantam. ꝫ l. ū abre.
ꝫ l. cum querebat. p usuris pmissis pacto
nudo. p frumto ul' ordeo. ciuitati debito
ul' nudo pacto pmisso. ꝫ in nautica pecuni
a. ꝫ q̄n dat̄ pecunia pugnatō atlete. uel
piscatorib. in quib; cāib; ex nudo pacto
debetur usa. al' nō debetur etiam uincu
lum stipulōnis. p̄t quam contractu bōe
fidei. ut. C. d̄ usuris frumti. ꝫ ff. d̄ usu
ris. l. ꝫ. ꝫ ff. d̄ nautico fenō. p̄ calli. C.
d̄ pact. int̄ empt. ꝫ uen. l. ij. in fine. p dup
plandis arris. si peniteat uenditorē. ut
C. de fide. instru. Nerius. p duplicandi fer
ris sponsaliciis. si peniteat sponsum. ut
C. d̄ spon. ꝫ arris sponsa. l. pati. p anna po
citi facie. my. adebitorib; creditorib;. ut.

C. d̄ fide instru. l. cum ples. p reuocando fi
lio a patre uendito. ut. C. d̄ patrib;. qui filios di
strax. l. pl. p contractu emphiteotico. ut. C.
d̄ iur. emphi. l. j. p reb; locatis. si n̄ uult resti
tuere ꝯductor. ut. C. locati. ꝫ ꝯ. l. pl. ꝫ C.
uū. ui. l. nō abre. p dotis repetenda a sponsa.
q̄n matrimonium nō ꝯplet̄. ut. C. de dote an nupt
cum ueram. p lucro quarte. q̄n celebratur diuortiu
ut. C. d̄ repudiis. l. ult. contra subreptore fugi
tiui. ad penam petendam. ut. C. d̄ fugitiuis
l. quicumq;. Contra debitores creditorib; h̄edi
tariis. ut. C. d̄ iur. d̄ liber. l. scim. ꝯ Si uo. fe
te. ad petendam missione in bonis. q̄n testato
ris. ut. C. de edicto. diui adri. toll. l. ult. Co
tra illum q ꝑ pcam manumisit ꝯ ꝑpetuam
manumissis. ut. C. d̄ h̄is. qui an dnō ma. l.
ult. p possorib; alie uiuentis iuuentib; occi
patis. ut. C. unde ui. cum querebat. Contra do
natorem. ut ꝯpleat donatione. ut. C. d̄ dōat.
siquis argentum. ꝫ inst. d̄ act. ꝯ alie. p dona
tione reuocanda. ut. C. d̄ reuocandis donat.
l. ult. Contra illum q retinet libum hominē
p debito. ut. Jaut. ut nulli iudi. ꝯ quia nō ꝑ
ꝯpendiis litigiosi contrac. ut. C. d̄ litig. l.
ult. Cont illum qui pignorat aliud palio. ut in
aut. ut pignorat. nō fiant p suis. ꝫ totis. ut
ff. ad leg. jul. d̄ adult. ꝯ qd̄ ex his ꝫ sic nul
lum casum h̄es indigesto. in quo ꝯpetat ꝯdic
tio ex lege. n illum p suis. ꝫ breuit̄ ubicumq;
sm̄ iura nr̄a oritur actō ex pacto nudo. p̄t ꝗ
in ꝯstituta. ubi orit̄ spal' actō d̄ constituta. ut
inst. d̄ act. ꝯ de constituta. ibi locum h̄t ꝯdi
ctio. ex. l. Unde in hac ꝯdictōne. ex. l. nō potui.
sequi tractatus aliaꝝ actionum faciendo pōitō
nes. pactore ꝫ reo. ꝫ dicendo adhoc ut locum
h̄at tot sunt necca. cum in multis cāib; ꝯpe
tat. Unde quib; studiosis p se uidendo reliqui
aliaꝝ actōnum potu pōitōe s formare libellu
tam nō obmitto. ꝫ unicum noto pentib; q̄m ē ue
pli. ut fecit ulpianus. qui cum in uariis habu
isset exemplis. unum pone ꝯtempt fuit. ut
ff. ad. l. aquil. ita uulnat̄. ꝫ ff. ad. l. cor. de
fal. siquis. ꝯ prehe. ꝫ ff. d̄ ui. ꝫ ui. arl. j. libell
Ago ego. R. ꝯ. t. qui cum ini uendidissē equū
talem. p. x. ꝫ ego dedissem sibi arris. ꝫ ... ꝫ
uenditioe peniteat. arras ipas in duplum pe
to. ꝑmo ꝯdictione. ex. l. C. de fide instru. Ner.
ꝯ ago. ꝯ. t. qui in rem talem donauit ...
eam in tradat. ago ꝯ eum ꝑpositō ꝯdictōnem
ex. l. C. de dōat. siquis argentum. ꝫ inst. d̄
act. ꝯ alie. Uo. Set illud q̄r. numqd ista ꝯ
dictō. ex. l. sit rei psecutōia. ul' p sonal' ul' mi
sta. Itē utrum sit penal. ul' rem psequatur
ul' mixta. Itē utrum sit posso͞rm iudicium t
petitōium. Itē utrum det̄ h̄edib; ul' in h̄ede
l' nō. Re. d̄ sui natā. omīs ꝯdictō p sonal' ꝫ
ciuil. ut in ist. d̄ act. in pn. ꝫ sic nāq. ...
tib; inuenitur rei psecutoria. seu nomi ren...
psecutoriaꝫ inuenit̄. In contractib; emp
tōe ꝫ uendit. In dōat psiciendis. In dōat resci
dendis. In dotis aspoū repetendis. ꝫ i similib;
ut supius dixim. Itē inuenitur penal'. Ut ec
ꝯdictā ex. l. in lucto fite. q̄n instituentur duo
rium ꝑ perpetua manumissis. Ubi oportet qd̄ sol
uantur duo. ul' tria mancipia. filiis h̄o re

tu[illegible] precario. iniusta invenit possessoria ter[illegible] pene. in ali
omnibus. In actis duplicandis. In rebus locatis. vel p
cario concessis retentis. In flagitiosorum suspecto
rum persis. In expendiis heresiorum contractus. In pigneratoi
bus pro fructibus. In rebus alijs petitis. in suis tortis. p
i possessoria. in inuasionibus fructus. In rebus locatis seu p
cario concessis retentis. In possessione hereditatis qui pe
titur missio. In possessione vacanti occupata. Interdictum autem
non datur illa qui revocatur dotatio. Interdictos non dantur
penales.

De actione ad exhibendum.

Si aliquis rem aliquam mobilem. vel si tua non est vel tu ha
bes vigam. vel alia tua nunc. et sic vis eam vendicare
et alio modo pro re illa agere. potes primo agere ad exhibendum
actione per quam actionem exhibebit tibi reus rem illam. ut ha
beas copiam rei videndo. palpando tangendo et di
scendo. quod exhibitio fieri coram iudice. ut ff.
e. l. i et ii. Unde hec actio necessaria est. propter ista. ut [illegible] dic
ff. e. l. i. Sed non videtur necessaria. nam ad rem meam mobi
lem vendico. et sic ago ad exhibendum. Dicitur enim nec
essaria propter utilitatem et necessitatem. in casibus. ut si in
el usa fuit aliquis vel in missa. per quibus ago ut exhibe
antur. primo exhibita exhimantur. nunquam ei posse
alias vendicare. ut ff. e. i. gemma. fallit ista in
tigno immisso in edificio pro quo non agitur ad exhi
bendum. sed de tigno iniuncto [illegible] ut in predicta. l.
gemma. ne vinis urbis deformentur. ut ff. ne q.
in loco publico. fi. l. ult. et ff. de tigno iniuncto. l. i. et
ff. de rei vendicatione. l. i. Item actio in simplum fit tignum in
iunxerit. Ceterum si mala fide vir lex velle quod tene
atur ad exhibendum. ut in predicta. l. i. in re. et de tigno
iniuncto. l. i. in fine. qui dolo desiit possidere. si
nec tenetur ut eximat. sed ut pretium restituat. p
ut esse suo. ut ff. de solut. qui reos § ult. inh.
pabilis autem rebus adiunctis et immissis. per appruba
tam. fuit hec actio necessaria. ut separentur prius seu
si perfectum in actionem. ut ff. e. l. tig. et inst. de
rerum divi. § [illegible] et ff. de rei vend. l. in re. Item in
alio casu est necessaria quando vir defunctus tuus dedit
in dampnum. igitur nomen ei. totam familiam exhib
ebit ut illum agnoscam. ut ff. e. l. iii. § si quis
noxali. propter utilitatem ut rem illam ostendam testibus
quos inducere debeo pro re illa quam prea petitur
sum. ut rem illam recognoscant. at actio ista non est
necessaria. Unde adhoc ut actio ista competat duo sunt
necessaria. In primis quod sit agentis ac actoris. ut
ff. e. l. iii. § i. ii. et ideo. ubi multa notantur exem
pla. et § sciendum. et § pop. Secundum quod in sit
agentis expectantur. ut ff. e. si uber. Ter
tium ut iustus agentis ex iusta causa. ut ff.
e. l. pri. Quartum quod sit agentis utraque tempore
litis contestatione. et tempore sententie. ut ff. e. l. tign. § item
scribit. quod intelligo. si alterius contestationis tempore incip
as quod utrumque tempus consideratur. Ceterum sufficit si tu
amittis tempore sententie [illegible] possessio. amittitur non invenitur
corporaliter. ut ff. de acq. pos. quemadmodum. hoc verum
est si a corpore incipiat. verum si ab animo sufficit
solo animo ad amittendam pos. ut ff. de acquir. vel
possidendi. § in amittenda. In alijs autem tribunali
bus sufficit sufficiat actionis. salvo tempore litis
contestatione vel sententie. ut ff. de suo cor. l. doli. § ult. et
ff. de fideic. l. in omnes ter. et ff. si quis caution. qui ar.
salvo. et ff. de edendo. l. ii. § ff. autem. Quum
tum res illa sit mobilis pro qua agitur ad exhiben
dum. nec possunt ab aliquo pro re eius imo
bili non potest agi ad exhibendum. nec possunt

ab aliquo exhiberi. ipsa enim se exhibet. ut C.
t. x. quando et a quibus quarta pars debetur decur.
debeat. l. i. § fi. ii. Sextum quod [illegible] actor habet no
ta signa rei per que reus possit esse instructus. ut ff. e. l.
in hac actione in prin. Quero Quid autem si actor signa rei
innovavit. admittitur dum tamen quod iuramenti sui credatur.
ut ar. ff. de furt. in hac actione et ff. de pign. l. i. § hic
ista. et ff. de rei vend. l. si in re notatur. et in alio loco. te
netur ille exhibere ut ff. e. l. iii. si quis noxali. Septimum
est necessarium ex parte rei. quod reus ille possideat sui
[illegible] civiliter et naturaliter. sive civiliter tantum. sive naturaliter tantum.
ut ff. e. l. iii. § ult. et l. nam cum eo. et l. si quis mer
ces. Octavum quod ita possideat. quod habeat facul
tatem rei restituende. alioquin licet possideat. si tamen
non potest restituere. non tenetur. ut exhibeat. sed ut ca
veat. se exhibiturum si in potestate eius pervenerit.
ut de suo in fuga constituto. ut ff. e. l. si quis mer
ces. § ult. Nonum quod possideat tempore litis contes
tatione. hoc est verum. si ante litis contestationem incipiat. Ceterum sive
tempore sententie sufficit. ut ff. e. l. tign. § plr. et ulti.
immo datur ad exhibendum contra illum qui tamen tenet. sic contra illum
qui mittitur in pos. causa rei servande. ut ff. e. quis me
ces. ii. Ro. Item in mediatis et depositar [illegible] coloni. seu
mobilis licet ipse dicatur. sed possent dici conductore.
quo possidere. ut ff. commo. l. rei. et ff. de pign.
l. licet. § rei. et ff. loca. et co. non solum. et ff. de usuf.
non solum. § quamvis. [illegible] possidet. Item si
tutori qui non possidet. sub. di civiliter. naturaliter tamen sic. ut
ff. de acq. pos. natu. et ff. de iu. et iu. ar. [illegible]
[illegible] Item missus in pos. causa rei servande qui non possidet.
hic tamen tenet. ut ff. de acquir. pos. possidere. § ult.
Item iste tenetur ad exhibendum [illegible] sive sit figula
tus pro sive universitatis ut ff. e. si quis mercees. § i. ii.
et iii. et l. iii. § ult. aliter tamen et aliter tenetur isti pote
ri actione ad exhibendum. creditores ei tenetur ut posse
sorem distribuere. alij sic tenetur exhibere. ut ipsi
remaneat in possessione causa rei servande. et fructuum
utatur et fruatur. ut ff. e. l. si quis mer [illegible]
q° Sed quero quando contra possessores agitur ad exhibendum per
quod contra creditorem. Certum est quod licet aliquis mittatur in pos.
causa rei servande tamen dominus non desinit possidere dicendus in
me possidere. ut ff. de dampno infecto. sed [illegible] §
sig autem. Si igitur dominus possidet quo igitur ad exhibe
dum sibi scio. tamen potest [illegible] possit notari in rei vendi
catione. cum possidentis actio non sit porrecta. ut inst. de
act. in prin. Sed actio ad exhibendum. habet locum pro
re mobili. ut licet dominus habeat civiliter. tamen qui
rem illam tenet. ideo domino datur actio. quod de possidente
ei non datur actio. sub auctoritate tenentem. ut non
datur negatoria. nisi ut in eam ubi dicitur. Decimum
quod dolo desinat possidere. rem ei tenebitur utiliter ad
exhibendum. ac si possideret. sic et ei tenetur utiliter rei
vend. ut ff. e. l. mil. scribit. si heredes in prin. et ff.
de neg. electio. § i. Undecimum quod rem illam exhibe
at in eadem forma in qua fuit. licet res illa sit de
terior. nam rem agitur actione in factum potentio ra
tione. ut C. e. t. l. exhibitionis. si est in alia
forma. rem non videtur exhibita quia forma rei est
esse rei. ut ff. e. t. iul. scribit. § fi. et si quis.
Duodecimum quod exhibeat rem in eo statu a causa
in quo fuit cum iudicium acciperet in nullo casu.
lesa. si igitur exhibeat usu capta non videtur exhibere.
ut ff. e. t. l. iul. scribit. § quantum. Ter
tiumdecimum. quod in exhibeantur in fuit res. cui
lis contestaretur. periculo et impendio actoris prefe
renda. nisi forte dolo possidius res transla[illegible]

sit alio. ut tc̄ sunt supradicta ad ducet. ut distin
guitur. ff. e. l. § si hereditas. § quo aut̄ loco.
Quartū decimū q̄ possessor nullā iustā cām obi
ciat. q̄re pellat auctorē. ut ff. e. l. iii. § ibi
tē puta pacti. rei iudicate. ⁊ ī ꝯtinēti deb; pba
re at ñ audiret. Quintū decimū expte ac
toris. s. q̄ pbz se dnm̄ simulc agē adexhibēdū.
pīstrumento dico q̄ ñ sit dñū. ut ff. e. l. iii.
§ inī dū. pcesso ē solus hīt ag̅ adexhibēdū.
⁊ nullꝰ alī. alij ut legatarius hīt ī t dicta. s.
ꝯ negātē dētabulꝰ exhibēdis. ꝯ ꝯtectē. que
admodū testā api ꝯstituāt. ut ff. e. l. iii.
§ itēq; exhibē. ⁊ ff. que ad. t. api. l. i. § sult. ⁊
ē hoc casuale ī carta. q̄ dbeo pbare me dnm̄.
s; q̄hr̄ pbabo. sic. q̄ emi cartā. ⁊ ꝯdi tabelīoi.
⁊ ipē mea scripsit ī stūmtū. nā littē carte
cedēt. ut ꝯpono ꝯ ꝯdū. ⁊ ff. dere ꝯ. di. l. lit
tere. Et ī hac actōe q̄ tua interest. sumari.
dēbz iudex ꝯgiōe. ut ff. e. l. iii. § sciendū.
S; quali hic accipim summari. dic dns mīs.
psacēmtū. ut ff. e. l. thes aur. In hac
actōe actor faciat tales positōes. E.
Po. Ac. Ego dico q̄ res illa p qua ago adex
hibēdū mobilis ē. Et itē mea. l' q dns. ut
q creditor. l' alr̄ ius habeo q̄ iure. Et it
ēē illud peculiariū ē. Et itē ipe sūe. Et
res illa talia sig̃ habz. Et tē tu possides
aut tenes. Et rei illi habes facultatē re
stituendō. Et rē illā dē tu dolo tuo desisti
possidē. Et rē illā ī a liā forma exhibui
sti. Et rē illā exhibuisti usu captā ī. Et
ego sū dns illi ī sti. Et ego dēdi cāta
tabilioni ī q̄ scripsit illud ī stm̄. Po. Rei.
E ꝯtra reus faciat tales positōes. Ego dico
q̄ res illa quā petis īmobilis ē. Et tua dūt
ī tēe. Et res illa hīt sig̃. talia. ⁊ p̄sul
duita. assignas tuas. Et rē illā possidoz se
u tenes tūi. Et dē in facultas rei resti
tuē ꝯ. Et ē ī eadē forma rē illā
exhibui. Et meā ē cā. Et tu fecisti in
pactū dē ñ petē d. libellus. In hac actōe
actōe ꝯ cipit actor sic libellū. ago ꝯ. t. q̄
rē talē tenet seu possidz. quā dico meā
ēē. ut in. p. xx. obligatā. ⁊ talī. l' q usus
fructū habeo. ⁊ ñ rē illā m̄ exhiberi peto. p
pono actōez adexhibēdū. q̄ sic nocte ꝯcipi
atur libellꝰ. dic. l. ff. e. ī hac actōe § iii.
tñ dico rē talē. ut dēsignet sig̃. Jt ido
pono meas cās. q pōt tua mtiplicitē ī
ē ēē. unā tm̄ eam psequis. op. S; ñ ut
q̄ actō ista possit ī tētari. ⁊ ī p̄mis actōi
sta plus ē. ut ff. e. l. iii. § est. aut.
quo ꝯ dat ꝯ rei possessorē. cū natura p
lu ñ sit tal. hr. Sūt q̄dā plēs. q̄hr̄
naturā realiū sic ista. sic ꝯstro sūma.
sic caluisiana. pauliana. ī fctm. famiana
sic ī t dcā q̄dā. q̄ ī ipā plua sūt. sic actō
q̄ met cā. q̄ plus ē. ⁊ tū ꝯs ille rē psecuīt.
ut ff. dē condict fur. l. iii. ⁊ ff. dē inis
q̄ ista. cōi. ar pror. ⁊ ff. de iter di ctis.
l. i. ⁊ ff. q̄ met cā. p. l. metū. § uoleti. ⁊ ꝯ
cū hec actō. In mete ar plib; bū oppōis.
ff. siplīcē. uñ ortē. ex ꝯtctu l' qi. l' exmale
ficio. l' qi. sy. dns mīs ī fine sūme. t. isti.
q̄ sit ex qī ꝯtctu. ūez q̄dā dicāt illā ano
m'lam. seu pantonumā. l. ī regularez.

⁊ q̄dā dicāt q̄ sit ī re. dē tñ ī psm. ꝯ plēs p̄ra
tōes q̄uenit ī ea. sic ī sūma dnī mī. dēinus uota
tur. illud ī q̄t si aliq̄s rē uult uendicare. ⁊ uult agē
adexhibendū. utrū pō dbeat agē adexhibēdū.
⁊ p̄ea rei uēdicatōe. an ī eodē libello. possit di
cere rē talē quā dico mā ēē peto m exhiberi.
⁊ exhibitā uēdicaī sic ago ꝯtre. ut rē talē m
exhibeat. Cui noie rei uendicatōe ꝯpono ꝯ ut
exhibeat m rē talē. quā rē uēdico. q dico illā
ad me ptinē iure dnij. ⁊ sic actione adexhibē
dū. ⁊ rei uēdicatōe ꝯpono. Jdo q̄dā dicēt q̄ tales
libellꝰ ñ admittāt. ut simul proponāt. s;
hē ordo. ut pō ꝯponāt adexhibendū. ⁊ illo
iudicio finito ad ītētet rei uēdicato. ei dat
adexhibēdū. q̄re actur ē. ñ rei q̄ agit. ut ff.
e. l. iii. § ē aut̄ alij dicēt talē libellū. admit
tēdū. ar. ff. ꝯmo. l. ii. ff. dē pecūo. l. dēpositū.
§ i. ⁊ ff. e. l. uit. § plr. Jta q̄ pō ꝯtecadit ī
actōe adexhibēdū. ⁊ p̄ea reiuendicatōe subea
dezū instātia. ut ff. e. l. iii. sic hēdēt. q̄ ice
actōi ē. ꝯpōit hāc tiōez. ī ille q̄ite agit. ⁊ hoc
gtā minuendaz litiū. S; apte ostēdo. q̄ isti
actōis nulla ēēt utilitas illo aduersario nolēte
exhibē. ꝯpone q̄ exhibere ñ uult. q̄ faciat actor. p̄se
ñ iurarei ī lite ꝯ eū. ut ff. e. l. iii. § ptēa.
⁊ ff. dē ī lite iurādo. l. ī actōibz. Vo. S; quo iura
b ī lite noie illi rei. q̄ ñ ꝯparet. nec sciuit iudi
ci. q̄ l' qual fuēt res illa ut possit illi quāti
tatē taxare. Jt istud sacēmtū ī lite tē dē fet.
qñ aliq̄s habē dolo talē ñ uult. ut ff. dē ī lite
iurādo. l. ii. ⁊ i. si iudex. aptet me ꝯ pbare
pō q̄ rē talē possidz. cui talia sig̃ fē. ⁊ eā m
exhibē ñ uult. ⁊ dolo l' q̄ dolo desiit possidē. q
q̄ dolū dic. dolū pbare debz. ut ff. dē pbat.
quōr. § q̄ dolū. S; ꝯ possū scire qual sit res
illa. ut dēm ē. ⁊ opztet q̄ sciā. q̄ ꝯpabit ista
actō adexhibēdū. Vo. Jt quō iurabitur ī lite
q̄ posset ēē tuū si gtare ī t ēē ut q̄ meo sacīm
to pstat. ut ff. dē ī lite iurādo. l. i. nec credat
aliq̄s q ī ꝯtinēti pstet iusiurādū ī lite. stati
ex quo reus ñ exhibz. nā ⁊ ī rei uēdicatōe ñ
stati dē fert aliud iusiurādū nisi p q̄ua d in
tētiōe actoris ꝯstiterit. īmo ⁊ post sñiam.
dē re restituēda. fc̄ q̄ lex distiguit. ut ff. dē
rei uen. q̄ restituere. fc̄do. ī stituas ita iu
dictū ⁊ cessabit obiecto. ⁊ uolo agere adex
hibēdū uenit aduersar q̄ret abeo. utrū rem
talē cui talia sīt sig̃. possideat. fuiter debz.
si opzēt ñ possideo. oportet me pbare illū pos
sidē. sic ī rei uēdicatōe. ut ff. de rei uēn. l.
ī rē actiōez. oēs ī terogatōes q̄ fiūt. an lite ꝯ.
ī rei uen. oēs ille fiet ī hac actōe adexhiben
dū. utrū possidat. ⁊ p q̄ota parte possidat.
ut dnotat dns mīs ī sūma titulo isto. Si aut̄
respōderit se possidē agā ꝯ eū adexhibēdū. ut
exhibeat. si ñ uult exhibere. ⁊ alis ñ ē ꝯtesta
ta mittar ī possēe bonoz euis. p̄misita de
bita. i. ī tēe mei dēlarati psamtū. sic
ī qualibz alia ph cū ista actō plēs sit. ut
ff. e. l. iii. § ē aut̄ ph̄s. ut. C. dē bōis auct.
iu. pos. l. aut̄ ei q̄uatur. Si aut̄ lis ē ꝯtesta
ta. tūc pbabo summari mea ī tēe. ut dic dns
mīs. s. psacēmtū. ut ff. e. thesaur. ⁊ C. dē fide
istiūm. l. ult. ⁊ hec gnālit dic. ubicūq; lex dic.
summari fieri pnūciōez. ut ī rei iudicate execūtōe.
ut ff. de re iu di. aduo pio. § iii. in cantoni

ano

niano. ut ff. ad carbonianu. l. carbonian um. et sic facta tali probatione placentium meu de meo iure ee. quia iter e mia iudex compnabit eu ad exhibendu. et si ille adhuc n exhibet de ferret in insinuatione an lite. et sic iudice taxan te i loco iurabo. ut ff. ad exhibendu. l. iii. § ij. et ff. de in lite iura. l. in actoib. et sic i hac actione dat due sunt. sic i oib realib. et i arbi triis. et bone fidei. i qb iurat i lite. ut i prodeu. l. i actoib. et ff. de pig. si fundus. § in ue dicatione. et ff. q metus ca. sicut exceptione. et § de dolo arbitrio. et ff. de rei uendicatione. q restitu ere lex i fine dic. h sua gnal e ad oia i dca. et ad actiones i re. et ad actiones i psm. et qb aliq de bz restitui arbitrio iudicis. nisi ostet iudici q aliqs dolo desiit possidere. te iurata sua tinna bit. s. p dlatione iuris iurandi. i lite. Et sic no ta. q oes actiones reales dicunt arbitrarie hoc respectu. s. qz depedz arbitrio iudicis hoc fac mtu ofere. ut ff. de i lite iura. iudeam. § iurare. et l. index. licz alio m dicat arbitrarie. ut dicem. I de actione ex stipulatu. cu aliq certo loco pmittit. s; iste sunt q sic ferunt. e utq diffinitiua. alia i locutoria. Sarij naria notauet. qda dicunt q sa e diffinitiua. et qz sine conuersione i poni. ut ff. de re iu. l. i. et qz oes solet ordo iudicioz suat e. Secdam sua dicunt executione potius. Alij dicunt pma in t locutoria. secda diffinitiua. Alij pma dicunt ee qdam amonitione. secdam dicunt diffinitiua. ar. C. de fidei. cons. aut . apli hoc. Alij dicunt utq diffinitiua. si tu opponas i secda. n i uetat so lit ordo iudicioz. dicunt q pm solepnis ordo. opsu. tria et p plib; hiedentib; sufficit unu fami. hte. iudicium. ut ff. fam. hte. hi etos. § de plu b; et p plib; societatib; sufficit una actio p socio ut ff. p socio cu duab; § si plures. Ultima sua iur sine iuri nori calupnia. et n abitrio q pot appellari. et si appellatu sit apa ad sa iudex n pcedz. Sciendu aut nota q multis actoib; peti tur exhibitio. p actione ex stipulatu. si pmisit aliqs exhibere. et id ex stipulatu q ptinz fcm hoi. q e i certu. ut ff. d. u. ob. ubi aut. § q to q e. et ist. d. u. ob. i pn. Et actione ex testo. ct heredem. ut exhibeat i strum rei legate et etia cpa istra si legata sit. ut C. de fidei. cl. instru. et C. ad l. fal. si pdioz. Et actione ex empto o uendi torem. ut exhibeat istra possessione petatis. ut p qde simul. ut ff. d act. ept. l. titi hes. Et de moi cotictu ex eo ppoat. si istra illa obet ex hibei. Et condicione ex l. si manumissus petat istru manumissionis a dno. ut C. de libali ca. l. sic data. Et condictione siue ca. si de debito solu ta pecunia petat istrum a creditore. h qn istr mtu erat credito is. qz solueat pecunia. tabi noi. ut d condict. ex l. i. dissolute. si aut in strum eet d bitois. aget ad exhibendu. ut C. ad ex hibendu. l ult. Et actione fam. herc. cohes. con cohedes. ut ff. fa. e. l. coratione. § ult. et l. pop. Et actione p socio socius. c socu. Et actione ma dati. c pcura torem. Et actione tutele. c tutore. Et actione neg. g. c. gestore. si cpla habet. § de edeto. l. qda. i pn. Et p actione i factu c argetariu et numu lariu. et c tabilione. q eis simul. ut. ff. de eden do. l. qda § plr. Et p ius deu delibandi hdie exhi bedo. ut ff. d libre. ho. ex. l. i. ii. iij. Et per i dictu. d liberis exhi. ut ff. d lib. exhi. l. i. ij.

Et p iudicem d tabul exhibeu. c illu q negat se tabulas habe. ut ff. de tabul exhi. l. i. in . fi p edem. q ad te. api. c illu qui ostendit se hre tabulas. Ceterum dic se exhibe n posse. ut ff. quem ad. te. api. l. i. et ij. Et p actione d contractu mus. h oia natat dns m i sum. t. isti. si oio iudicis. quot instra petunt exhibeu. arto. ut ff. de edendo. l. ult.

De actione ex empto

Ire aliquis emisti ab aliquo d frequit. ct odie co tingit. i emtoi copet actio. c uenditore. ut uerbi gra dat. l b i t ee pster. s q. j. dicem. et uocat actio ista ex empto. ut ff. de actoib; ept. et uen. l. i. et l. ex empto. i pn. Sed uoi aut dat ex uendito. de qua dicem i sequiti. Prea. nota q qda st coia ut iusqz actois ad h ut utiq; locu hat. licz qlibz p se hat qda spalia. Sunt ad h ut iste actoes locu hant. ista debeat i uenire. In pmis q ptet emtois i ueniat. s. ut uendat et alt emat. Secdm q expte uenditois sit res ul merces expte emptois pciu. ut ff. de rez ptm. l. ij. et ff. de ptrhen. ept. l. i. § pt sin ptio ei nulla e eptio. ut ff. de ptrhen. ept. l. ij. § fin. et C. de ptrhen. ept. l. epti. Sed sta e totius eptois e pciu. ut ff. de ptrhen. ept. l. pac ta ouenta. Tertiu q pciu illud osistat i quantitate seu i pecunia. n aut i spe in puta. do t istos de narios q st i h sacculo. l i ista arca. te in spe ii qntitas. ut e cu ptet inoiat. ut ff. de codic toe ca da. l. ult. ar. ff. i. de l. s; ficertos. n ob stat. l. ff. de ptrhen. ept. h uendtio. ubi dr q est uendtio si dicat ptrato ptio qru i archa habeo. s; itellige qn i ueniebat i qtitate. al n eet u endtio. et sic notat ibi dns m. Quartu q res illa t merces. sit certa siu pseus siu pseus siu futura. ut part ancille. et fruct futuri anni. ut forte sola spes emat. ut in iactu retis. l alea. l iact missilui. te ei te ut eptio. si nichil capit. licz ei res n i ueniat. e tn eptio spei. et rem. ut ff. e. l. n eptio et l. si d bito. § ult. et ff d actione uen. ept. si sterilis i pnci. et ff d hrdi. l act. uen. l. cu hereditate. et l. similla. et l. q si uendite. ff. d do ob. et ff. d pdict. et d mo. l. i. i fin. et ff. d v. ob. et stipulatione. § facta. Intelligas te i uenire. sui d monstret. ad oculu. siu ad itellectu. ut uendo t pdrurso. ctra pte isti pdij. l equu i gne. l certu numeru regulaz. siu res sit corporal. ut ff. e. cuenit. et l. si d bitor. Et itellige dre si estat alio qn si d fecit ee. nulla e eptio. ut ff. de ptrhen. ep. l. et si consensu. et l. domi. Quintu q illa res n sit spa emptoris. te ei e uenditio nulla. n respectu possibis. ut ff. de ptrhen. ept. l. sue rei. et l. sui eptone § rei sue. Sextu q res illa q uendit. q possit ill rei hre comerciu. aliqn uenditio nulla i st sciret. ut ff. de pt hen. ept. s; et celsus. § i et l. sui eptoe. § oiu rez. et § homem liberz. et l. i modicis. et ar. ff. d u o. i stipulatione. § sacra. Sint igia rei forte teneret. ut ff. de libali ca. libe ris. § si duob; et ar. ff. de ptrhen. ept. dom n. et l. q officij amittet i dns i remobi pcetat n posse i sciret. Ite eptioez. licz ua possessa sit sce. qz i ipo casu com mit furtu roe ptet i fon. ut ff. d pt hen. ept. sui eptoe. § si sie ptoz. ut no tat dns m i summa d ptrhen. ept. Sz ite

reb; auctis domini n ualet uenditio. q
n potest hre comerciu imo pena i poit ut
ff. de his. ex sen. senat. et ff. i. de. certeam lep
tumi q p q hic fit tales q possit conte.
alioquin uenditio nulla. ut ff. de contr. empt. l.
ii. i pn. et l. n licet et l. qui officii. Octa
uu q consentiat contrahentes ut inst. de ob.
que ex consensu q. si ei sentiat dissensus l error
nulla e uenditio. q tamen ei contrarium e uenditio
consensu quia error quippe contegit ut ff.
de iur. o. iii. si per errorem. ser ei dissensus. seu
errores impediunt contractum emptionis. sicut certam
in contractu. ut ff. si certum pe. si ego si ipsius. ut
ff. locati. et c. l. sed et si corpore. ut ff. de contr.
empt. in uenditionibus. si in materia uel in substa. ut si
argentum pro plumbo. l es. l acetum pro uino. ut ff.
de con. empt. si in uenditionibus. et ide quae. Si in
sexu. ut ff. de con. empt. uen. l. aliquis. Si
in essentia. ut ff. de con. empt. l. domum emi. No
num q uenditio n sit facta in scriptis. n sub condic
tione s; pure. tc e aut q ista n eet contracto con
pletum. l an condictiones n posset agi. ut C. de
fi. istru. contr. ff. de pcdo. et c. rei. uen. l qd
si pretere. Decimum in his que degustationes exigit.
q si facta degustatio et approbatio. ut ff. de
con. empt. l. siu emptor. et alia. Ista sex. r. sit contra.
tam actionis ex empto. quia in actionis actionis
ex uendito actio tn ex empto consideratur. alia primi
q res illa uendita n sit tradita si ei eet tradita.
nunquam actio ex empto competeret. ut ff. de act. empt. l.
i. et l. ex empto. i pn. C. de act. empt. sit dicto. q
Secundum q tra sit tradita. ut fiat potior emptor.
in iudicio possidio. l. q uacua possessio tradat. q
nulli sit ibi l legatorum s. fructuum. ca. l ut
creditor missus. ut ff. de act. empt. l. h. et l. ex
pto. et i. licet oes illi n possideant. ff. de acqr.
possessioni. s ult. n ei sit necesse uenditore fac
re rem emptoris. licet emptor habeat necesse fa
re rem emptoris pretium uenditoris. ut ff. de act. empto. l. ex empto.
et i. ff. de reg. iuri. l. ii. Ro Si igitur qstio.
ro. q uenditor tenetur emptori in spe. uo tale;
debeat dare. qre o. emptor aut tenetur uenditori in genere.
unde rem tale debeat dare q ei facit et acceperit.
ut ff. i. de. si a fructuario. s hic. Tertium est
ut emptor pretium uenditori in solidum alioquin ex
empto n pot intentari. licet nata sit a principio. ut
ff. de act. empto. l. ult. s offerri. tar. i eode. t. l.
q pedere. Qui aut si uenditor. pauper. timeo
soluere pretium. q fiet. loc e cautioni. i. satisdationi.
ut si solutus pretium q debeat rem dare. ut ff. de
edil. edic. l. iudam et q ibi dr. loc e cautioni.
i. satisdationi. ut et alia. tc fructuarii. q. eo.
i. satisdationi. ut p. de ponat
caueat. i. que. ad. satis. x. n atr. p. deponat
penes aliquem qui fructum fidei. ad uice sibi. hinc.
ut ff. de solut. l. solutionis. alioquin prius deb
solui pretium. ut ff. eo. et ar. ff. comia de fu
t. l. uenditor fundi. Unde in hac actione actor fa
ciat tales positiones. po. dc. Ego dico
q tu uendisti in re tale. Et tu rego ita
n uendidi et lesum. Et pro eo pretio puta. x.
Et alio pretium. ut pretium seu quantitas inuenir.
Et res illa q in uendidisti fuit certa. Et
res e tal: cui rei pot haberi comerciu Et res
illa fuit tua Et tuus erat q potes hn contr.
Et uendidisti in pure. Et si n scriptis. Et
sin conditione. Et sepi te requisiui. dicte uendi
tum in traderes. et tradere recusasti. Et impossi
bilitas rei illius q m in uendidisti. misse fuit tua ca
latorum Et pretium t solui. l paratus fui t soluere. po. n ei.
Et reus faciat tales positiones Ego dico q res
illa uendidi. scriptio. et tradidi. Et tu rego i hac
uenditione discessimus Ego scieba decipere tu
de cogesto. Et sp. dotalis in dare pte illa et
sic n erat empto. ut ff. de pcti. l. i. s si qs fun
in pacto. Et rei ill denegat e comerciu
sic q cui sibi uidebis uideletur emere mancipium et pianu.
Et ego sum pupillus. Et sub conditione uendidi. si na
uis ueniret ex asia. et conditio n uenit. Et conuenit
fuit coleb ut i scriptis et scriptura n e facta. Et qui ergo si
in pretium et soluere denegasti. libellus. In hac ac
tione recipiat actor sic libellum. fm. M. q fuit in
ea sua q teneat per se adire et dedam. ago ego
R. h. t. a quo peto. ut tradat in re tale. l eo
dicere q eius alio qp. r. faciatq me possidere po
tiore imposse. ppono actione ex empto. q sic rec
te recipiat libellus. dic. l. ff. de act. empt. l. ex empto
te i pn. et l. tacio. et i. et l. tenet. op S; opponitur
n ur q rei traditio sit i obligatione. sz tm i re ee
n ur q rei traditio sit i obligatione. s; tm i re ee.
tu dicis q uenditor tenet tradere. et sic ergo re
net ad factum cum traditio facti sit. ut ff. de uiu
sitio. l. ofitio. si tenet ad fem. g admitee in
ff. de re iu. l. si qs a balio. sig i re e i obliga
tione. illud deb; peti. cum illud sit petendum q nob
debet. ut ff. inst. de act. i pn. et ff. de . ob. et s;
un. sapit. ho. primat. q rei traditio sit i obligatione.
ut dictum e. et pbatur p l. inst. de dote. s e aliud.
tar. ff. de rei uen. l. q restituere. C. de fidei. co. la.
l. ult. na ubi manu militari res aufertur;
per se compellit donato re tradere. sic et uenditor.
n ip doo. t. dote. et C. de dote. si qs argentum.
s pli nec obstat q i re e sit i obligatione.
s pli nec obstat q i re e sit i obligatione. puta g
ueru e ubi aut; fecim sit i obligatione. puta g
misisti te facturum domum. l pinbitarum. ut ff.
de . ob. u aut. s qdo q i faciendo. et sic dic. l.
illa. ff. de re. iu. si qs ab alio. q contingit i ebz
facienti obligationibz. ar tde n e fcim. licet
p fcim boni precedat. oppo Se obiicit q n pot op
torquere te quando ea. s; tm i re e. Na res
uendita n tradat. ad id q i re agit. ut
ff. de act. empt. l. i. et si fctum peac. uenditor
uel n fiat. ad ie agit. ut C. de act. empt. si
traditio. et sic i re e ut q debeat peti. et sit i ob
ligatione. hic p martino. q uez e q i re e est
i obligatione. s; secundo loco. na po rei traditio e
i obligatione. et si uult ea prestare liberabit ab
i re e. alioquin i re e prestabit. na si i re ee in
obligatione. quo liberaret uenditor re prestando ex
obligatione. quo liberaret uenditor re prestando ex
tori inuito cum aliud pro alio inuito creditori solui
n pot. ut ff. si certum pe. l. ii. oppo Se adhuc oppo
nit. si utrumque eet i obligatione. et rei traditio etiam
nat. si utrumque ee i obligatione sub alternatione.
ee. g utrumque pot peti. cum n debeat sub al. c natur.
te ei alterum n peteret. et eet electio difusum.
debitoris. ut inst. de act. s. [illegible] ff. de iur. dot.
pleruq. s ult. Redeo. multa metu istis q ois.
dict uolentes adherere m. ut rei traditio sit i obliga
tione. i re e preciso i ex solutione. sic i act uor. ubi
dapna extimatio e i obligatione. noxe deditio in
ex solutione. ut ff. de re iu. miles. s excede. et inst. de
offo iudi. s i. S; male dict. imo secure po.
Rndeo q utrumq i obligatione, successiue u di
. n tn utrumq e peti. pot peti. s; alterum. s.
re tdi po. uult. statim peto i re e. sic i talibus

subiecta ff.

s; per omnia. Nam si pacto sit subiecta pe-
nalis stipulatio utrumque est in obligatione et q
in pacto et q in penali stipulatione deducitur. non tamen u-
trumque petetur. sed alterum tantum. ut ff. de pactis. rescri-
ptum. et si pacto subiecta. et ff. de verborum oblig. l. plures. et de
doli except. apud celsum. § labeo. et C. de verborum act.
cum proponas. Et tunc dicam mutabile, quamvis obli-
gatio non sit alternativa. ff. eo. est electio debito-
ris vel rei promittentis exemplum sit electio actoris.

libellus.

ut petat velut ut ipse dicit. l. si fundum domum me-
am. concipietur sic libellus. Ago contra te a quo emi do-
mum. vel rem talem. pro x. quia cum nolit in tradere
rem meam ab eo peto. quam extimo x. et propono ac-
tionem ex empto. quod sic recte concipiatur libellus dicit l.
ff. de act. empt. l. i. et C. de act. empt. l. si traditio.
Contra. Si opponatur dicto meo. de l. ff. de rei vend.
quia restituere. Solutio. quia lex illa loquitur quando peto il-
lud quod alii quoad fuit meum. Ceterum si non debi-
tum fore cum obligatio non in hac consistat quod aliquid fa-
ciat meum. sed nobis debitum. ut ff. de act. et o. l. ob-
ligationum in principio. et hoc dicit b. licet dominus inc.
aut intelligatur l. illa. dicit est quod iudex non debet

solum

precipere sed si precepit debet manu militari auferri
et contingit etiam in obligationibus et personalibus. et non in realibus
ut l. illa loquitur quod iudex precepit restituere et qui
tenetur ad actionem. ut ff. de . o. vel aut non apparet
§ ult. et ea ratione ut inst. de act. § est
aliud. et sic secundum dominum meum non tenetur venditor
rem tradere precise sed causative. precise enim tene-
tur ad interesse. ff. eo. precise tenetur ad rem tradendam.
causative ad interesse. et sic de consilio sapientium pro-
cedit. ut emptor venditorem requirat similiter sibi
tradere. similiter et econverso. similiter agit primo modo
ad interesse ut dictum est. Alii libellum sic concipiunt.

libellus.

Ago contra talem qui vendidit mihi rem talem pro x. et non
quia rem illam mihi tradat. in potiorem me in possessione
faciat ut interesse meum quod est xx. prestet. Ago
contra ipsum et propono actionem ex empto. quod sic recte concipiatur
libellus. placet. per l. ff. de act. empt. l. i. et C. de
act. empt. l. si traditio. Contra. Item oppositum. nunquam sic
agitur subalternative. non quando est alternativa pro-
missio. puta promittis sticum vel aut pamphilum.
hic autem cum res tantum sit empta. quomodo libellus concipie-
tur subalternative. maxime vero cum uda et aliarum
actionum noxalium. ubi noxe deditio est in solutione.
quia tamen ad caput extra naturam agitur. ut ff. de re.
iu. miles. § dece. Solutio. ipsi hoc contingeret
per naturam actionis, et tacite in se continet. s. quod
venditor vel rem tradat vel interesse ut dictum est supra et dicitur.
interesse intelligatur singulare. et non esse. et ita quod
illud singulare interesse non excedat duplum interesse omni.

debet

vel gratia. Singulare interesse meum est certum.
dicit interesse cum libris in xx. consequi contingit a
ff. de act. empt. l. i. § ult. nec obstat. ff. e. t. l.
tam. § ult. et l. sequenti. quoniam loges ita debent intelligi ut
usque ad duplum dati precii. sed ille leges corrigun-
tur per legem sequentem. ut dictum ult. Sed qualiter probabi-
tur hoc singulare interesse. quod tamen dicetur sacramento.
ut ar. ff. de dolo. arbitrio. ff. quod vi aut clam. l.
sed. et in hoc titulo dicto. et ar. C. ut in u. sicque hoc
contingit ubicumque contra aliquem iuratur in litem. ut ff.
de in litem iu. l. i. et l. in act. et ff. de rei vend. quod resti-
tuetur. sed hic admitto vel cumque interesse, petit rem duc-
ta. et si petatur ex contractu. et preterea. ut ff. de
preto. et stipulationibus. l. ult. inst. de ob. §
ult. Item in causis contractibus iuratur in litem. contra

git rem cum causam malefici. puta quando quis do-
lum commisit. ut ff. de iuo iura. l. ii. et l. sim-
per. In hac autem actione tenetur venditori in sicut q a-
levi rem non tradat. ut ff. iste. de pot. empt. § quod si fuit
te qui venit. et tamen venit singulare interesse in actionis.
licet in aliis veniat precium inmodum. in litem roffredo in
dicas. ut non dico dominus in hac actione non iura-
tur. Sed quomodo potest iure venditur singulare interesse.
Respondeo. potest. pone quod emi domum. quod est contincta domui
mee. magis est mea quam alicui de mun-
do. Item commoditas in codicis codice. ha-
bui in scolis. posui glosulas. illud in venditione ca-
rior est mihi quam alicui. et hic venit singulare in-
teresse. Contra. Sed quomodo ponetur testes. quibus di-
cet sic. si domum illam esse in contincta. vel si librum
mihi in scola. ego darem tamen. et sic quibus te-
stificando dominus duo probabo. Interesse meum
singulare. de hoc sic quod potest. quod dixi quod li-
bri ego tam dare dicere tale. aliter ei interesse
precium probari non potest. Sed singularis non
in se venit in actione. inhabet locum in actione ex ca re.
et aliquem in ex contractu. ita quod habeat locum dicere. ut
ff. de act. empt. l. ult. et l. si fuerit. § cum per venditio-
rem.

De actione ex vendito. Rubrica.

Item emptori competente actione ex empto ita succurrit.
sic et venditori succurrunt per actionem ex vendito. ad
precium petendum ab emptore. ut ff. de act. empt. l. ult.
§ ex vendito. quod actio ad hoc ut competat sunt omnia
illa necessaria. que dixi in C. de act. ex empto. Sed
ista actio ex vendito multa continet. Imprimis
de sui natura competet ad precium petendum. non for-
te sit informata. per pactum nudum appositum
in contractu, ut cum daretur illud quod in pacto re-
venit. et sic capit novam formam quod dicitur ad ...
tur. quam de sui natura debet ut informetur. quia cum sit
de sua natura bone fidei. et facti iuris. ut inst.
de act. § actionum. et ff. de donatione. que cum qui do-
nationis. quod sic informetur. dicit l. ff. de pact. l.
iuris gentium. § quinimo. C. de pact. inter
emptorem venditorem l. ii. non tamen ut competat. oportet quod pre-
cium non sit solutum. si est esset solutum non peteretur. Se-
cundo. Inveniet usuras precii ex eo tempore ex quo re-
fuit tradita emptori. nam ex quo emptor tollit.
equum illum usuras dependere. ut ff. de act. em.
vel. l. iuli. § ex vendito. Contra. Sed opponitur sic dominus
mis. quare veniat per usuras tradito emptori. imo debe-
ret venire ante contractum. nunc fructus pertinent ad
emptorem. venditione contracta. ut C. de actione empt. l.
curab. vel l. fructus. et ab eo tempore debet prestare u-
suras. cum est hic in ipsum solum debeat spectari. an habeat
facultatem percipiendi. ut et ff. de actione empt. l.
iuli. § possidem. emptor vero potest facere ut pos-
sit. iam intelligitur possidere. ut ff. de reg. iur. qui
potest. Sed contra. ut Ot. papiensis dixit. interest an
emptor percipiat fructus precise. ut tunc teneatur
ad usuras et ante contractum. an parum. ut tunc tene-
atur ante traditionem. tamen ar. ff. de act. pig. si
pignora. § si pro. in fi. Sed melius est in arbitrio em-
ptoris. accipiat fructus ante venditionem. ut tunc
ante contractum prestet usuras. quia ex quo fructus se-
cum eum ante tempore venditionis. per eum habet.
ac si tradita fuisset. an reliquat eos. et tunc pre-
stabit eos ante venditionis. non potest venditor
obicere culpam emptori quod fructus non percepit. Cum sic

ea culpa lucrū sentiat. ut ff. d̄ iur. dot.
cum in fundo. §. q̄ similiter. & h̄ in leg. p̄dca.
uls. notat dn̄s m̄s. Circa h̄ q̄r. leg. p̄
dc̄o. §. possidem q̄ posso. habet. p̄t tradita. ī
sipcaño tdita fit a uenditore eptori. cū ei uēdi
tor d̄bt ulū facē potiorē. i iudicio possidio. ut
ff. d̄ act. ept. ex ēpto. l. ii. q̄r loq̄t d̄ specia po
ssidē. sr dn̄s m̄s. ubi notat q̄ntū ad hoc. ut
teneatur ad [illegible] ñ tn̄ liberat uēditor ab actōe
ex ēpto. Sz quō eptō fruct̄ p̄cāt possid
fac̄ suos. cū q̄pcaliam possidem sūi. cū n̄ optis n̄
acquirit. ut ff. d̄ p̄culo. & cōmo. rei. uen. l. sui.
& ff. d̄ aq̄r. r. do. l. q̄stitu. liq̄ n̄ aq̄ritur ꝓp̄a.
q̄ n̄ d̄bz facere fruct̄ suos. si h̄ duo sint. ut
ī p̄dc̄a. l. q̄stitu. Sol. & illa duo simul recidūt.
q̄n eptr possidz ciuilr. & n̄alr. at q̄n n̄alr
tm̄. ut q̄n p̄caño. & locū h̄t. lex illa sui. q̄r
n̄ aq̄rit fruct̄ [illegible] q̄pcaño habet aliq̄d ex t̄n se
cus. Certū d̄ n̄ali acq̄sitōe sec̄. cū fructus
sit accessio n̄alis. ut ff. d̄ usur. l. fructus.
Tertiū admittit supt̄ sc̄os in re uēdita
ab eptōe. ut ff. d̄ act. ept. l. ult. §. p̄terea.
Oppo. Sz oppōit q̄ n̄ sit locus repetiōi sūptuū.
aut ē ipendit in re sua q̄ adhuc ē uēditoris. an
q̄ntū tdat. ut. C. d̄ h̄r. ul' act. uen. l. q̄r. &
quā tdat. ut. C. d̄ h̄r. ul' act. uen. l. q̄r. &
tē n̄ pōt petē. ut. ar. ff. d̄ usuf. si absētē.
q̄z nemini sibi uoluit obligare. nec potu
it. ut ff. cōi di. l. i iudicio. § ipendia. & ff.
d̄ cdict. in. l. si in aliena area. Et si res uē
dita pōe q̄ sit aliena. supt̄ n̄ repet uendi
tor. q̄z q̄ in re aliena ipendit. ut ille dōat.
ut ff. d̄ acq̄r. r. do. l. adeo. & ist. d̄ re. di. §.
cum q̄s. Sol. imo repet. & h̄ id. tenet ei uē
ditor eptori. re uēdita adhibē custodiam
iux adiectiōem. ut ist. d̄ ob. ex ept. §. si fu
git. & h̄ ē d̄ custodia. & ī tenet in re uendi
ta. facē expēsas neccias ul' utiles. ut resti
ciendo pariete. curando sūu egrū quas ex
pēsas uetr illē ē eptorē facturo. ut ff. d̄.
act. ept. l. ult. §. p̄terea. maxīe cū quilibz.
i maleficiō. in re tam fc̄am si ipēdat. expen
sas d̄buē. ar. C. d̄ rei uen. domū. Sz expē
sas fc̄as ī suo n̄ ut q̄ possit repetē. q̄z uti
tur iterū ministeriō sui. ut ral. dr. i manto
tur iterū ministeriō sui. ut ral. dr. i manto
ripore. ut ff. d̄ doat. i. uiri uxore. l. sicd
q̄. §. sicd ipueris. maxīe cū sūte nob̄ itelli
gantē h̄i quos cuiam egros. ut ff. d̄ statu lib.
cū h̄r. §. plr. Sol. & forte h̄ret locū obiectio.
q̄n sūus sunt salī. in furtu ei nulle ope ee
possint. ut ff. d̄ opis libertoz. l. nec audie
dus. & l. mediē. ul. ī fīn. & ff. d̄ opis suoz.
l. ult. nec obstat. l. illa. cū h̄ns. q̄z illud est
canale. pp̄ fauorē libtatis. q̄z libtas erat re
canale. pp̄ fauorē libtatis. q̄z libtas erat re
licta illi sūo. si. x. annis sūiret. expeū nō
star sūire ut. & q̄ntū adeū habet d̄ dicio p̄ in
pleta. ut. ar. ff. d̄ cdicōe. instit. q̄ sub cdicōe.
& ar. ff. d̄ co. hen. ept. l. labeo. sim bibliote
cā. si ī p̄cās q̄ suus eet sal repetet supt̄. q̄z
opas sui [illegible] ī i fructu. tenet eptori uē
ditor p̄stare ut. S. dcm ē. Eadē q̄ cōtingit
ī domo refecta. pp̄ supt̄ ī expēsiōe. q̄z ea in
habitat uenditor. Quantū ammittit q̄
est mirabile. q̄z si uēdidi t̄ fūdū q̄ habeā
cū alio coem̄ ragente socio. sit in adiudi
cat. totū habes ꝓpter emē. & p̄ toto petā p
tm̄. actōe ex uēdito. ut ff. d̄ act. ept.
ult. §. fundi. ar. ff. cōi di. l. cōdiuidū

do. C. fidebitor. ꝓs. de positōes ī hac actōe
faciēs sic ī sup̄ iōn actōe. libell. In hac actōe
ꝯcipiet uēditor sic libellū. Ago ego ꝯ. talē.
cui uendidi equū. ul' librū ul' domū. p. x. ut
ut soluat m̄ illa. x. ago ꝯ eū. ꝓpono actōe ex
uēdito. & sic recte ꝯcipiat libell'. dic. l. ff. de
act. ept. l. ult. §. ex uēdito. Sic ꝯcipiat q̄n
eptor tenetr ad aliud ī t̄m. ad p̄ciū dez. sic
nebit ad usuras. q̄ est tm̄pore. ul' ad supt̄. ad icael
in libello sic. ut soluat m̄ illas. x. libras.
& usuras. ul' ut z. illas libras. q̄ cucurrit ex mo
ra post uēditoris die. & expēsas z libras. q̄s ex
pendi i refectōe domi. ul' infirmitate sui. libellus.
Ago ꝯ eū ꝓpono actōe ex uēdito. q̄ sic rec ꝯci
piat libell' iste. dic. l. ff. d̄ actōe. ept. l. ult. §.
ex uēdito. & §. possidem. & §. p̄terea. & ff. d̄ usur. l.
libtatis. Op. Sz uō q̄ libell' cca suras state
n̄ possit. usure ē hodie peti n̄ possint. ī iuē
canōico mutuū dantes nichil ī sperātes. & in
re ueteri ī nouo testō. ut illud. qui pecuniam
suā n̄ dedit ad usurā. & sic iure canōico p̄hibent
ut ex. i. d̄ usur. & c. ii. & iii. & c. q̄ p̄hibent
iure ciuili. q̄z ī ꝯdignt leges iure sacros ca
nones imitari. ut ī aut. d̄ ecclesias ti. Sol.
q̄ oppōis. locū habet ī usuris q̄ ueniūt ex sti
pulatōis uinclō. ut. C. d̄ usur. q̄uis. n̄ aute
ī his. q̄ ueniūt ex mora. & ōe iur ee. ut ī bōe fi
dei iudiciis. Op. Sed oppōas. tn̄ ualet ille usu
re. ꝯtractū. ut ff. d̄ negg. ge. q̄z tm̄ dē. Sol.
uerū ē quo ad ꝗp. ut exigant. n̄ tn̄ eo dē m̄. q̄z p
misse exiguntur iure actōis. off̄o iudicis. pe
n̄ petunt: licet actō p̄ncipal' ꝓ forte sit p̄scripta.
ut. C. d̄ iudicis. l. i. Sed n̄ peti. si p̄ncipalis
actō n̄ subsistit. ut. C. depositi. l. iiii. Et
iste usure in bōe fidei iudiciis. q̄ ueniūt ex mora
n̄ ueniūt ut usure. sz ut ī rēe. ut ff. p̄ socio. l.
socium. q̄. set q̄ q̄ dicam. usura ē. quoēumq̄ in
re ueniat. q̄z q̄cq̄ accedit sorti. usura ē. ut ex.
re ueniat. q̄z q̄cq̄ accedit sorti. usura ē. ut ex.
i. & sic n̄ uideretur. q̄ poss; hodie usurā peti. nl'
ti tn̄ pp̄ hoc. caute faciūt q̄ in libello n̄ ponūt
usuras. set petūt ī rēe. Et nō aut casū. q̄n uē
ditori suit fundus adiudicat. ꝯcipiet sic li libellus.
bellus. Ago ꝯ te. ē uendidi. p. x. libris. p̄tē
fūdi. q̄ cū titio habebā p̄ indiuiso. coem
& titi ille. ꝓuocauit me ad iudiciū cōi di. pars ille
ul' suit michi adiudicata. p. x. libris. ut
ego ago ꝯ eū. ut soluat. m̄. x. x. libras ꝓ parte
mea. q̄ uēdidi. x. libras. alias ꝓ parte tibi
m̄ adiudicata ꝓpono actōe ex uēdito. q̄ sic
recte ꝯcipiat. dic. l. ff. d̄ act. ept. l. ult. §.
fundi. Op. Sz oppōit n̄ ut q̄ ꝓ parte adiu
dicata. possit uēditor agē ꝯ eptorē in iudi
cū iuitū emē ma n̄ cōpellit. ut. C. d̄ ob hen.
ept. l. i iuit. & ar. C. d̄ iur. d̄ lib. l. nec āpno eme.
ept. l. i iuit. & ar. C. d̄ iur. d̄ lib. l. nec āpno eme.
sa. Sol. imo inuit ꝯpellit eptor emere. & ē rō.
q̄z uēditor gessit eptoris negociū. ipē ei eptor in
buss; necēe hoc facē si possedisz. ad cōi diui
dūdo iudiciū ꝓuocat. In aliis ī casib; & q̄s ꝯ
dūdo iudiciū ꝓuocat. In aliis ī casib; & q̄s ꝯ
pellit uendere. & q̄s ꝯpellit emē. ut ff. cōi diui.
l. cōi diuidūdo. §. fidebitor. C. d̄ cōi. suo. ma.
l. i. & ff. d̄ re [illegible] iu. sūr. l. ii. & ff. quēad. sui. a
mit. l. si locus. Op. Et oppōit q̄ fruct̄ n̄ possit p̄
pactōe. ex ēpto. q̄z dicis q̄ q̄cq̄ sorti accedit
usura ē. n̄ ē uerū. q̄ q̄d accedit ciuilr. n̄alr
ei accessio. accedit & p̄tat. ut S. dcm ē.

De actione ex conducto.

Colonus aut inquilinus conducit dom
um vel fundum a locatore. nunc vult re locata tra
dere. vel esto quod tradat. non vult cetera prestare
ad que tenetur. ideo porrecta est actio ex conducto que datur con
ductori contra locatorem. ut inst. loca. et con. et ff. e. ti.
l. ex conducto. Que actio ad hoc ut operetur
tot sunt necessaria. In primis quod consensus inter
ueniat locatoris et conductoris. et hoc in actione ex
locato exigitur. multa enim habent communia inter se iste
actiones. ex locato et ex conducto. licet quedam habeant
propria et specialia. que prosequemur. multa enim habent communia
cum actionibus empti et uenditi. sicut apparebit. ut ff.
lo. et co. l. i. et ii. Secundum quod interueniat preti
um. sicut in uenditione. Si autem interueniat merx.
uel aliqua species non erit locatio. sed aliquis contractus inno
minatus. ut ff. loca. et co. l. ii. et ff. de prescriptis verbis. l. i. §.
si quis sine. et ff. com. di. si quis uit. Sic ergo colo
nus qui nummis colit. dabitur actio ex locato propter pecu
niam quam contraxerit. contra partiarium dabitur prescriptis verbis.
uel pro socio. ut ff. locati et co. l. si merces. §. apparet.
Quod dico de consensu. intelligas expresso uel tacito. de
tacito habes exemplum. ut si ad certum tempus est locatum.
interea patior te in sequenti anno. ibi enim uidetur reco
ductio facta. saltem nudo consensu. seu tacito. non conduc
tor incipiat furere. et ei non uidetur reconducere. ut ff.
loca. et co. l. qui ad certum. facta tamen distinctione rustici pre
dii et urbani. nam in rustico predio. si prima locatio
fuit facta per lustrum et finito lustro. conductor in
conductione remaneat. non uidetur reconductio facta. nisi ul
que ad annum. In predio urbano. puta domo
uidetur reconductio facta. quatenus quisque inhabitauerit.
non fuerit conductio facta in scriptis. et non uidetur conductio
facta. tacito consensu. exactionem potest. filius debet in
uenire. ut ar. C. quando liceat ab emptore discede
re. l. pr. per factam. et ar. ff. de reg. iu. in. metu
ta. ff. de soluto. l. pur. et ff. de u. ob. in stipu
latione. in fine. l. continue. Hoc idem legitur ff. loca.
et conduc. l. item queritur. §. qui impleto. quorum ubi quantum
inhabitauerit. exponitur duobus modis. primo ut in urba
nis non uideatur reconductio facta. et sic inhabitauerit
circa ubi futuri temporis. uel uideatur reduxisse. circa
inhabitauerit. secundo. ut si uno die inhabitauerit uel
mense uideatur reconductio facta. et sic inhabitauerit
circa ubi preteriti temporis. uel uideatur reduxisse quo
tenus inhabitauerit. §. po. et erit similiter ubi pre
teriti. ut si ipsa conductione fuit temporis quinquennium in
facta taci conductione eodem temporis. uideatur tacite re
petitum. sed licet sic uario modo in predio urba
no dicatur. tamen in rustico uel urbano facta reconduc
tio tamen minori tempore et que est eo. scilicet. Ideo quia
tantum annum est fructus. ut ff. soluto matrimonio.
diuortio. §. pr. Tertium quod qui locat et q
conducit sit persona que possit obligari uel potuit. non
ergo furiosus qui consentire non potest nec expressim nec
tacite. ut ff. loca. et conduc. l. quod aduentum. et ar.
ff. de opt. legata. l. sit. Quartum quod debet ta
lem locator consentire pretio. Ceterum si errore non est loca
tio. ut ff. loca. et co. l. si decem. Quintum quod pretium
consistat in aliqua quantitate. alioquin si nummo
uno. quis conducat nulla erit conductio. ut
ff. loca. et co. l. si quis conduxerit. et ff. de acq. pos.
l. si quis autem conduxerit. §. ult. Sed ut quod lo
catio. seu uenditio. teneatur in nummo uno. id est
ff. de iure. dot. l. si usuf. sed ibi fit necessitate
cum alio modo usufructus restitui non possit. uel
ut alii dicunt nulla est conductio. uno nummo
quando res erat digna maiori pretio. aliquando secus.
nam bene possum conducere secam uel ferram. uel aliud
ferramentum a fabro pro uno denario. uel possum
bene emere unam denariatam olei. licet alii dicant
quod sit contrarius conceptus inconditus. de ut dos. ut
ff. de sum. prescript. in nat. cum esse pretium debeat con
stare ex numero. unum autem non est numerus
sed initium numeri ut dixi. Sed in certi conductione de minutio.
de numero. Sextum quod res illa quam conduco non sit
mea. aliquando conductio nulla. ut ff. de reg. iur.
neque pig. C. locati. et conduc. l. ad probationem.
non forte dicere respectu possessionis. ut al. in emptione.
ut ff. de contrah. empt. si in emptione. §. rei sue. nam nec
precarium nec depositum. nec emptio nec pig. nec loca
tio rei sue est. ut dicit l. ff. de reg. iur. neque pig.
Septimum quod res sit talis que possit locari illius
rei. possit quis habere commercium. aliter contractus nullus. ut
ff. de u. ob. l. multum. et ff. loca. et co. l. locare ser
uitutem nemo potest. Sed quod de seruitute intel
ligam. quedam intelliguntur de seruitute reali. Ceterum
in seruitute personali. ut usufruc. aliud est. fructus enim il
la locari potest. ut ff. de usufr. arboribus. §. usu
fructuarius. et §. non solum. Item de reali intelligas.
quando fuit est urbana. Ceterum si rustica sec. illa
enim locari potest ei qui habet uicinum predium. ut ff. de pig.
l. si usquam bona. §. ult. et l. sed an uie. Sed quare eo.
quare in seruitute personali. scilicet usufructus fructus prese
ruitur. debet. ut ff. de seruit. l. i. et ff. de usufr. l.
si quis unas uel unas. et non potest locari. sed tantum fructuario cum
debetur personaliter usufructus. At in seruitute rustica. uideo quod etiam
constitui non potest nisi habenti predium. huic predio. ut inst.
de seruit. et ff. com. predior. l. i. sicut ergo non potest consti
tui sic nec locari. quia nulla esset utilitas conduc
toris. Item quare quia fructus urbana non potest
locari. in uicinum predium. uel domum. Respondit dominus
meus. si locaretur fructus urbana. forte uiginti inmit
tendi. et post finita locatione debet conductor ti
gnum eximere. iam ruinis urbs deformaretur. quod
nunc noluit. ut ff. ne quid in loco. pu. fiat. l.
ult. Item si lex admitteret locationem. et post quis non
possit eximere. iam contrauenire ille auctoritate
legis. quod esset contra legem. ut C. de his qui ueniam eta
impe. l. ult. Item si possit eximere. iam fieret ali
a uia contra legem. quia lex fieri noluit. quod esse non potest.
ut ff. de tri. et ueri. datis. ab his. l. si retinere.
et ff. de uulgari et pu. sub. l. ubi cautibus. Sed hec
rationes admittunt in huiusmodi fructibus. et quod dissolu
tione illa contingeret. quod dicta sunt. Ceterum si esset
fructus talis. urbana puta. que possit dici ur
bana. si in predio urbano deberet. et hoc uide in
exemplis positis ff. de seruit. et u. p. l. i. et ff. de
seruit. ur. p. l. i. nam fere eadem exempla in eisdem
legibus ponuntur. quedam tamen sunt propria actionis ex conduc
tam. uel si prestet. non patitur eum uti re tota.
uel aliqua parte. uel non prestet. aliquid quod prestare conuenit.
ut ff. e. ex conducto. §. i. Item si fructus pro
hibetur ab ipso domino uel ab alio. quem dominus potu
it prohibere. et tenetur ad totum interesse. Si
autem prohibetur ab alio quem locator prohibere non
potest. et tenetur ad exonerationem mercedis.
ut ff. e. l. si fundus. et l. pr. et l. et hec di
stinctio. Item si non prestet locator. omnia illa
continentur ff. e. sed addo. Secundum si uult
petere remissionem mercedis. quia interueniat sterili
tas. non anno sequenti fit secuta ubertas.
et hoc intellige in conductore predii rustici.
et in colono qui nummis colit. Ceterum in par

tiatio sec. quia ille esset sectus dampni aliene. Item in predio urbano non possit contingere sterilitas. non docetur s(ed) ruina ut ff. e. ex conducto. §. si uis. C. e. t. l. licet. ex. xi. ex empto. et ff. e. fumo. Que sive autem quod dicatur sterilitas. Respondeo quedam. quando coloni nichil ex fructibus percipiunt. sicut mulier dicitur sterilis quando nullum filium habet. Et etiam si unicum habet filium. non dicitur sterilis. unde cum quedam. unde cum quedam contexerit de exiguitate fructuum non fuerit auditus. ut ff. e. fumo. §. cum quidam. vel dicitur sterilitas. quando nascuntur fructus sed semen non percipitur. ut ff. e. ex conducto. §. si uis. et l. fumo. § ubicumque dominus autem. et jo. Intellegitur sterilitate secundum vulgi oppinionem. ut quando dicitur rustici malum tempus est hoc anno. ut ar. ff. de fru. pu. l. i. flum. et ar. ff. de fundo instructo. et in fine. lega. l. cum de laniomis. §. asinam molendinariam. Eodem modo intellige de ubertate. licet quidam dicat. quod tunc dicatur quando bis tantum percipi tur. intellige de illa sterelitate. quando consueve runt semper accedere. aliquando intervenit locator. ut ff. e. ex conducto. §. si vis labes. §. ult. Certi nunquam locator non patiatur exire colonum. nec res suas portare finito tempore conductionis. ut ff. e. si addes. § sui quidam. Unde in hac actione quem ad summam huius. t. queriatur. dic copiose. et in summa huius. t. notat dominus meus. po. de. In hac actione u tatur actor. sic positionibus fuit. Ego dico quod tu locasti domum talem. vel fundum talem. Item tu consensisti in tali locatione. Item illam rem locasti mihi. p. x. Item tueris quod competens de iure obligari. Item res illa quam mihi locasti tua fuit. Item res fuit talis quod potest locari. Item rem illam non tradidisti mihi. Item re illa non permittis me uti. quia prohibes. Item sui prohibitus per talem. re illa frui. Item hoc ille est talis. quem tu prohibere potes. Item tu ordiceris in uno anno fuit sterilitas. Item tu ordiceris in uno anno fuit sterilitas. po. dei. Econtra. reus utatur talibus positionibus. Ego dico quod domum illam vel fundum de quo dicis ego locaui titio. et ille mihi inhabitat. Item pro dom. pensione dissensisti. Item tu voluisti mihi dare pensionem speciem. vel libram cere. vel aliquid tale annuum. Item ego sum talis cui hoc anno fuit in bonis. et deinde. Sed licet verum sit honestum allegare turpitudinem suam. ut C. de liberali causa. l. sibim. et C. de his qui in fra. ce. filios. C. de transact. cum doctoris. et C. de suo pegrinatur. sic doctores tamen multi allegant. ut velint allegare evitare pecuniariam condempna tionem proponeres pecuniarium commodum sine estimationem. Item rem quam tibi locaui. prohibui inhabitare in per totum tempus conductionis tue. Item qui te prohibui inhabitare. est maior in gratius. quam prohibere non possum. Item hoc se quod anno fuit ubertas. Item tu colonum es meus partionari. Item finito tempore tue conductionis. permisi tibi omnes res tuas. extra here. libellus. In hac actione concipiet actor sic libellum. Ago ego contra te. a quo conduxi domum talem. usque ad unum annum. pro xx. sol. quia domum mihi ad habitandum. assignare mihi contradicis. Unde ipsam domum mihi ad inhabitandum. usque ad annum assignet. Ago contra eum. propono actionem ex conducto. quod recte concipiatur libellus. probatur per l. ff. e. t. ex conducto. Oppo. Sed opponitur. actio ex conduc

to filius est actori ex empto. ut ff. e. l. i. ar. per actionem ex empto. quod non potest per se petere quod res mihi assignetur. Respondeo. forte libellus iste bene concipitur. et potest quis agere hac actione. quod res sibi assignetur ad inhabitandum. nec est appositio loci. est filius ex empto. hec actio. quod fiunt omnia que fiuant in ea. Respondeo. non est verum est similis quo ad quedam. quia utraque bone fi dei. utraque plus in utraque pretium. in utraque consensus. et alia ut dixi. S. non tamen est similis quo ad omnia. Nam per illam transfertur venditori dominium. si dominus fu it. ut ff. de act. empt. ex empto. § i. per istam non. quia non possit locatio dominium mutuare. Item illa non ha bet redhibitionem. ut ff. de act. empti. sed ibi. C. cum per venditorem. in ista autem tales. ut ff. loca. si fim dus. multe et alie notantur differentie. quas non dixi propter. unde cum transferatur dominium per illam actionem si forte ad rem tradendam. per se non retentam. non est mirum. In istaque prejudicium fit locatori. si conduc tor affligitur. cum recuperare et possessionem retineat. ut ff. e. non solet. et ar. ff. com. di. l. com. dividundo. §. neque colonus. et ff. de usufructu. non solum. §. quamvis go. sic in commodato et deposito. in quibus recuperare et possessionem retinemus. ut ff. commo. l. rei. et ff. de posit. l. licet. §. rei. et optimum sile in dico. divisio autem et similitudine tamen. ut C. commu. ut. iii. l. i. quo ad quedam. non tamen quo ad omnia. quo ad hoc similes sunt. scilicet ut dominum tunc feratur. si fuit dominus. sicut ut de ei victione tenemur. ut C. comm. ut. iii. l. si fratres. et C. fam. hercis. et ff. de act. empt. ex empto. non tamen sunt similes. quia ex pacto divisionis. non datur actio. ut C. de rer. permu. ex placito. et ff. de pact. l. divisionis. ex contractu. emptionis datur actio empti. seu venditi. alii alio modo concipiunt li bellum sic. libell. Ago contra talem. a quo conduxi domum vel fundum. p. x. Unde quia domum illam. vel fundum. prestare mihi seu assignare contradicit. ad inhabi tandum seu colendum. ideo interesse meum quod extimo xx. ab eo peto. propono actionem ex conducto. quod sic recte concipiatur. liber. dic. l. ff. e. t. l. si fundus. opp. Sed opponitur. quia interesse non potest peti. cum non sit in obligatione. licet veniat in condempnatione. ut ff. de re iu. si quis ab alio. §. ult. Respondeo. immo est in obligatione. sic est in actione ex empto. ut ff. de actione empti. l. i. et hec actio similis est emptioni. ut ff. loca. et co. l. i. conuenit tamen metu quo iii. ita quia dicitur libellum sic debere concipi. libell. Ago contra t. ut domum talem quam ab eo conduxi. p. x. tradat mihi seu assignet. ad inhabitandum. et si tradere non vult. peto interesse meum. quod extimo. xx. ad quod propono actionem ex conducto. quod sic recte concipiatur. probatur. ar. ff. de act. empt. l. i. quare autem veniat in actionem ex conducto. non curo ad lingue prosequi. quia plene notat dominus meus in summa. C. locati conducti. §. ex conducto. Que. Sed illud queritur. aliquis violentiam infert colono vel inquilino. simplici. vel quia stat in possessione vel quia ex e possessione. quo iure sumet illi. certum est quod non habet interdictum nec constitutionem. si quis in tantum. illa enim possidenti competunt. ut ff. de vi. et vi. ar. l. i. et C. unde vi. si quis in tantum. et ff. uti pos. l. i. ar. in quibus non possidet. ut ff. de usufructu. non solum. §. quamvis go. Respondeo. agit contra dominum actione ex conduc to. ut dominus agat contra violentum. ut cesset a violentia. vel ut restituat possessionem ab latam. ut ff. loca. et co. du. l. cum plures. § in se. et ff. ad legem. ro. de iactu. l. secunda.

De actione ex locato.

Sicut ex conducto dat̄ conductori. ita q̄ ex locato dat̄ locatori. q̄ act. ad hī ut operat. oīa forte sunt necīa do q̄b; dixim̄ i act. superiori. uez̄ q̄dā alia sp̄alia. assumimr act. ista ad hī ut ope tur. saluis hiis q̄ supi diximꝰ. Et ē necīu ut pengit. ut ff. e. si lege. § si dom. u. dn̄s. §. ult. ad hō aūt ē hī uez. ut si locator pactū fa ciat conductori. a pena primitat. dillo n̄ expellē do. poterit tn̄ eū i pūne expellere. n̄ solue rit pensioē. p. biennū. ut ff. e. l. q̄ro. l. eā dn̄s. Q̄o Siquis quo t̄pe. sit pensio so luenda. R̄o q̄dā leges uidet̄ uelle q̄ i p̄nci pio. nā sī n̄ soluit pot̄ expelli. ut C. e. l. ii. q̄dā q̄ i medio sic in salario. q̄ fit seu dat aduocato. ut C. d aduo. diu. iudic. l. hac. p hac. §. certū aūt aūi. q̄dā q̄ in finem sic i cum aliq̄d debet̄ indie. ut ff. de ū. ob. l. q hoc anno. ff. d inglido. l. i. §. si dn̄s in eius. §. si pensi. dn̄s mi͡s putat id seruandum q̄ actū est. si id n̄ apparet. seruabo more regiōis sꝫ si id n̄ appareat. q̄ uari ē ad id q̄ minimum est eīt eā reducenda. i. ut exigat i fine ān̄ ni. ff. d reg. iur. sep in stipulatoib; licet ei dn̄s n̄ possit exig ān. i q̄lin tn̄ si n̄ offerat i satisfaciat dn̄s poterit illū expellere. ut dem ē. ut ti. uetat dn̄s mi͡s ōca p̄ncipiū sūme. t. isti.

Et s q res locata sit necīa usib; dn̄i ul illā uelit reficē. l' si male utet̄ i re locata i q̄lin. ut C. e. t. l. ede. Q̄o Si q̄ sit t̄pe condu ctois erat ita necīa usib; dn̄i sic m̄. pone q̄ lo cator aliā domū tn̄ habebat. Q̄o It q̄ si t̄pe locatois. ita i digerat refectoē sic m̄. R̄o. n̄ credo dn̄m audiendū. ex quo eī res erat i tali statu. uit̄ legis b̄n̄ficio renunciasse. ut ar. ff. d uacat. mu. l. p̄t eos. §. si post eam acta. It h possē sibi euenire p̄spiceē d buit. ut ff. e. t. l. siq̄s domū. Et it ītelli ge d refectoē q̄ n̄ possit differri. usq; donec fi niat̄ t̄ps locatois. Q̄o It q̄d par ē sin solui. solue. R̄n. satis ē. q̄ q̄cū ad eū habet̄ condic to p̄fecta. ut ar. ff. d cōtrhen. ept. l. labeo. si m̄ bibliotecā. licet sit. ar. ō. q̄ satisfecisse p̄ōe uelle satisfac̄e n̄ p̄ōe. ut ff. q̄b; mo. py l' ypo. sol. l. ne libero § q̄ parat. licet in eode. §. ipn. sit ar. p. q̄ par ē solue merito p̄ig̃ liberasse uit̄. ut in eod. §. Q̄o It q̄ dn̄m ē si male utat̄ ē. intelli gas nimiū male. si eī modice male utaret̄ n̄ posset expelli. sic nec conductor agēt pmodico dampno. ut ff. e. l. habitato. Q̄o Sꝫ nunq̄ in ca sib; istis q̄n q̄s expellit̄ an t̄ps. remitt tiā pēsio p rata t̄pis. R̄n. dicit̄ q̄dā q̄ in duob; casib; fiet remissio. s. q̄n ob; refici. i q̄n ē necīa usib; dn̄i. In aliis duob; casib; q̄n male utet̄. i q̄n pensioē n̄ soluit. n̄ sit remi sio. cum ex delicto suo expellat̄. ar. C. de sac. s. ec. aūt. qui res. dn̄s tn̄. Jo in oīb; dic̄ remissioē p rata t̄pis faciendam. i satis ē q̄ punior. q̄ an t̄ps expellor. Q̄o It nū q̄ idē i superficiario. q̄d possit expelli. p illas. iiii. cās. ul aliquā illar. R̄n. in sup ficiario. cū hēt i iure. p triennū si n̄ soluit. si aliq̄d ob; solue pot̄ expelli. ut C. de iure ēphite. l. ij. In alio i cau audire dn̄m. si eēt necīa usib; dn̄i ipi. in aliis aūt duob; n̄ credo ipm expellendū. cū ad eū refectio p tineat. i cū n̄ poss; dici male uersari i re lo cata. cū totū q̄ ad superficiem illi sit dampnū.

ul' cōmodū. q̄ contingit. ut ff. de superficieb;. l. i. Q̄o It nūq̄ idē i p̄dio rustico. q̄ in urbano. R̄n. n̄ uit̄ idē i oīb;. Nā uit̄ q̄d n̄ sit idē. si necīa sit usib; dn̄i. i alud in domo. q̄ ipe est in domo aliena conducenda. p'p̄a parē di uitias. i uel familiaris d tegē paupertatē. ut C. q̄n i q̄b; q̄rta pars debitis dedit. debet. l. ij. l'. f. cum i sit alia differentia int p̄dia rusti ca i urbana. ut C. e. t. ... di. sin i ducta.

Ego tn̄ credere idē quo ad hoc. ut si sit necīu usib; dn̄i. i si pēsioē n̄ soluit. i si for te male utat̄. maxīe rustica. q̄ eā t̄pe suo n̄ colit. Certū q̄ dolū. latā. l'. leue culpam cōmittat colon̄. l' inq̄lin. i re conduc ta. de leuissima i re conducta. n̄ tenet̄. nisi no iam p̄mittat. ul' mercedē recipiat p custodia. nec ē tenet̄ de cāu fortuito. n̄ sp̄alit p̄mittat̄. ul' n̄ p̄cedat culpa. ul' mo ra. ut C. e. l. i iudicio. i ff. e. si merces. §. conductor. §. culpe. ar. ff. d cōtrhen. ept. §. si fugerit. i ff. e. si merces. §. uis maior. i l. iudam. §. si h. i §. ult. u. siq̄s fullo. §. j. R̄. u. mortuus. u. ult. i ff. e. l. It q̄r. §. It ult. i §. si fullo. i §. It si pillui. ut pleni notes q̄ i summa. C. e. t. i. §. ex lo catoe. ibi uideb q̄uciāt i actōe locati. i q̄ cōti neat̄ noiē culpe ul' negligētie. Quar tū q̄ conductor. noli i rē restituere. quia sibi locauit rē si culpa n̄ restituit tenebit̄. ad i rēē locatois. ut ff. e. uidemi. §. q̄ si in tuū. Si aūt p contumaciā. iurabit q̄ eū i litē. ut ff. e. sicut. §. i. i ff. de i lite iu rando i actōib; agiendis pot̄ conductoē ex le ge. conductores. p q̄a cōsequor. i rē locatam. ael estimatoē; litt. C. e. t. l. siq̄s conductois. al. conductores. i C. uy ui. l. n̄ abre. Venit i restitutio rei locate n̄ actū sit. ut certū dē agit̄. ut ff. e. t. l. i reddat̄. Duo ē ge nera locatois. rē ad certitudē agit̄. ut ff. e. t. l. i naue saufelli. Q̄o Sꝫ illud q̄r an possit locator conductorē finito t̄pe lo catois ut i cāib; p̄dcis. i l. illa. eodē sua. auctoritate. expulsē. dn̄s mi͡s ammittit q̄ sic. dicēs q̄ simplex colon̄ ul' i q̄lin n̄ pos sidet. unde pot̄ expelli. ut ff. e. cū i plures s successē. i ff. de acq̄r. pos. quinimirlas. §. q̄d p colonū. i ff. de usuc. n̄ solū. § q̄ uulgo. i C. e. t. exteris. n̄ colon̄. ul' inq̄ lin̄. i teruenīt possidē. rē n̄ pot̄ expelli. ut ff. de ui. i ui. ar. l. cū fundus. u. colo nus. tn̄ colon̄ l' i q̄lin. hēt ius i iure. q̄ cō dux̄ ad m̄d modicū t̄ps. ut ff. si ager. uectigal. l. i. i ij. i ff. de superficieb;. l. i. i C. l. xi. de fundis. patrimo. l. iubem i sic notat i summa. t. isti. Credo tn̄ cauti eē. a consuli. si fecerit hoc p̄tors uic̄. ut ar. C. depi. l. creditores. Ipo. dc. In hac actoē. actor faciat faciat tales positoēs. Ego dico q̄d domū talē ul' fundum. ego locaui tibi. usq; ad annum l' duos annos. p. x. Et illa x. m̄ n̄ soluisti. Et q̄ ni illi finiti sūt. Et res illa q̄ tibi lo caui ē m̄ necīa. Et res illa i digerit refectoē. Et i re illa male utaris. q̄ eam destruis. Et iā eē bienniū cōple tum. i tu recusasti m̄ solue pensioēs.

Et rē t̄ locatā. recusas m̄ reddere.

cont̄ ff. inq̄l. ca. puta. q̄. l. colone. i C. inq̄l. ca. p̄s.

No q̄ culpa p̄cedit casum

pro reo. Etc. rei9 faciat tales positões. Ego dico q̄ re illã locasti soli titio. si h̄ ɔfitebitur actõ succubz. q̄ iã istũ ɔuenire n̄ poss. cũ alij locassz. Jt si m̄ locasti p. x. illa. t̄ solui. l' alij p te. l' tuo creditori. l' tuo mandato. ut ff. de pi. actõ. l. solutũ. §. solutã. Jt adhuc durat tp̄s ɔductõis. Jt qm̄ m̄ domũ locasti. ita erat tibi necc̄ia sic m̄. Jt honeste ɔmode habito i domo q̄m̄ locasti. Jt re istã ɔduxi. ad. x. annos. Jn hac actõ ɔcipiat actor sic libellũ. libell. Ago ɔ t. cui locaui domũ meã. p. x. ut illa. x. m̄ soluat. ppono actõez ex locato. q' sic recte ɔcipiat libell'. ppẽsiões petẽda qm̄ n̄ ẽ soluta. dic. l. ff. e. si n̄ lege. §. si domi. ⁊ l. dn̄s §. ult. Si uero aũt finitũ ẽ tp̄s ɔductõis

libellus. ⁊ m̄ uult rē restituere. dices sic. Ago ɔ. t. talẽ ẽ cũ locauerũ domũ do meã. p. x. usqz ad annũ. ⁊ finitũ sit tp̄s ɔductõis. q' illã domũ m̄ restituat. ppono act. ex locato. q' sic recte ɔcipiat libell'. dic. l. ff. e. inde aĩ. §. qumũ. ⁊ C. e. t. si q̄s ɔductoẽs. Vel

libellus. si uult i casu isto. ppoĩt ɔdictõez ex. leg. ɔductores. ⁊ dicet sic. Ago ɔ talẽ. ⁊c. cũ q' rē illã n̄ uult m̄ restitue. ago ɔ eũ. ut restituat. ⁊ p̄ster m̄ extimatiõez pene. x. ppono ɔdictõez ex. l. ɔductores. uł ɔdict. ex. l. C. un̄. ui. si abire. q' sic recte ɔcipiatur libell'. ptar. C. loca. ⁊ ɔ. l. ɔductores. ⁊ C. un̄. ui. n̄o abire. Si aũt sit necc̄ia

libellus. usib; dn̄i. l' q' male usat in re locata. q' indiget refectõe. l' q' pẽsiões n̄ solũt. dices sic. Ago ɔ talẽ. cui cũ locasse dom ũ talẽ. usqz ad triẽniũ. ⁊ domi illa sit m̄ necc̄ia. q' aliam domũ n̄ habeo. quã i habitẽ. l' cũ sit m̄ necc̄ia. domi illa refectõe.

· indigeat l' q' male ũsat ea i domo illa. l' q' iã est triẽniũ. q' pẽsiões illã soluisti. ⁊ m̄ domũ illã m̄ ante restitui peto. ppono actõez ex locato. q' sic recte ɔcipiat libell'. dic. l. C. e. t. ede ⁊ ff. locati. ⁊ ɔ. q̄ro. Oppo Sz oĩb; istis libellis sic oppoĩt. tenetur q' rei locate ppetã rẽ ⁊ possẽdez retinen. ut ff. loc. ⁊ ɔ. l. n̄ solz. ⁊ ff. de usuc. l. n̄ soli. ⁊ q' uulgo. Et in n̄ ob; dari act. possidẽti eĩ nulla actõ pdita ẽ. ut ff. de actõe. §. eode generis. Sol. i mo dat actõ possidẽti. ut in ɔmodato ⁊ deposito. nã illa ppetare ⁊ possõnez retinent. ut ff. ɔmodati. l. rei. ⁊ §. depositi. l. rei. ⁊ tñ ille actões intetãt ɔ depositarios. ⁊ ɔ comodatarios. nichilominus abhuis poss; rei uẽdicari. q' ego dic. §. ill. e. q' possidenti n̄ dat actõ. subaudio ureñe. ut ff. de rei uen. offic. uł alit possidenti n̄ dat actõ negatoiã. ⁊ hoc indicat litterã sequẽs. i eodẽ. §. pt quia in finuitib;. ubi possidẽti dat negatoiã. act. ut ibi. ⁊ ff. si usufr. pe. l. fructuario. §. ult. Jt qm̄ agitur ɔdict. ex. l. illa ɔductores. l' ex leg.

Qo illa n̄ abire. Queritur q̄ differãt. cum ut; i tenet. ł alterũ. ⁊ alia sup habũ dz. Sol. una tñ locũ ht. quã actor uult. loq̄r tñ i duob; casib;. qñ q̄s peatio ex cã ɔductõis d̄tinet. lex illa. n̄ abire. ẽ gnãl' i oĩb; aliis. rẽ alienã alieno nõie detinetib;. in aliis casib;. ut. libell' male ɔcept in quib; deberet ppoĩ ɔdictõ. ex leg. illa eodẽ. ⁊ ex lege illa q̄ro. ut ff. de ɔdic. ⁊ ɔ. ex lege. l. unica. Sz ẽ in casib; illis ppoĩt. ex locato. uideret ɔtẽtus ille ɔprobandus. s; in casib; illis reptat sic. al' dar. ar. l. C. de furt. l. i. Sol. in mo casib; ill' bñ ppoĩt actõ ex locato. ɔpet ⁊ ista ad dissoluẽdũ ɔtractũ. sic ⁊ al'. ɔpet actõ ɔcepto. ad distrahenda. eptõez. ut ff. de act. epti. l. ɔcepto. §. hys qui una. Qo Jt q̄r. si ɔductor illo ɔtinenti ptare rẽ illã sibi locatã suã ẽẽ. agẽte locatore. ɔ illũ. an sit audiendus. uideret q' sic. Nam exceptõ iusti dñij cuilib; actõi. pfert. ut ff. de public. l. excep tõ. Et ut. q' sit audiendus. ut. C. loc. ⁊ ɔ. si q̄s ɔductõis. Sol. dic q̄m ut. p. aut ille ẽ parat i ɔtinẽti ptare. ⁊ tc̄ audiendus ẽ. al' n̄ audiret. ut ar. ff. ut i pos. leg. l. sui aq̄ i p̄n. ⁊ ar. C. de ɔpẽsat. l. ult. ⁊ ff. de iure si sci. l. auferr. ff. ɔpẽsatiõez. ⁊ ar. ff. ad trebell. l. ille l. iij. §. ibid. ⁊ ar. ff. ad carb. l. carbonia aquo. §. si de testo. ⁊ ff. ad carb. l. carbonia mi. §. due ⁊ ar. C. de bõis q̄ lib. l. ult. ⁊ fine. ⁊ ar. ff. de eo q' certo loco. q' si ephesi. §. in fi dñ. ⁊ ff. de coll' bon. l. i. §. ult. ⁊ al. ar. p hac sñã. fac regula q̄ dic q' dolo fac. qui pet. q' restiturũs ẽ. ut ff. de doli exceptõe. l. dolo fac. Jt ⁊ si dat sibi actõ ad uendicãdum. possidẽte locatore. multo forti sibi tenenti debz dari exceptõ. ut ff. de supficieb;. l. i. ⁊ ff. de reg. iur. in iur. §. i. ⁊ al. i ɔdep natõe. §. ult. Alij ut dn̄s m̄s dicit ɔ sonant. p. n̄ lex dicat possẽz ẽẽ prius restituenda. rẽ debz p̄o restitui. Tertij distingunt ut. habeas ame cam. ⁊ rẽ n̄ refert. sẽcõne dñij marine si ago ex ɔtẽtu. li cet si agã rei uendicatõe poss; m̄ referri. q' rẽ n̄ ago ɔ te. tã q̄ ɔ ɔtinẽte s; tã q̄ rei possidẽtẽ. ut ar. ff. soluto m̄ro. l. si ab eo; ⁊ ff. de act. pi. l. si pignore. §. si p̄dio ⁊ ar. C. de nõ nũa. pe. l. i. Si aũt n̄ haberes ame cam. potes m̄ referre q̄one dñij. ut dc̄m ẽ. poss; ⁊ distingui n̄ tñ obstaret. q' possõrio n̄ agit. licet hoc quidam dicere uoluert. i lege illa. si q̄s ɔductores. pp ea. q' dicit pssiõez debz p̄o restituere. s; petitorio. si petitoriũ dici pot. agẽdo q̄s ẽẽ ul actõe. ex locato. uł ɔdict. ex. l. illa. si q̄s ɔduc. s; in pe. cũ pe. dicat petitoriũ qñ agit in re. ut. ff. de rei uen. qui petitorio. q' possõriũ i tenet uerũ ad recuperand. an ad adipiscendũ. si recuperandũ nulla exceptio. oppoĩt. nã nec criminis. ut. C. de donatõ int uir ⁊ uxo. si marit. ⁊ l. ille oẽs q̄ dicunt. si i ɔtinenti ptat qui tenet. audire. ⁊ intelligunt i possẽz adipiscenda. i possõne eĩ adipiscenda. n̄ tn̄ siuient alie. ut. ar. C. de aeq̄r. pos. l. ult. Qo Quid si aliq̄s locauit opas suas duob; satisfiet p̄o. Sol. ẽ p̄o locauit ut ff. e. t. l. i opis. Qo Jt si aliq̄s locauit opas suas in ppetuũ. ualet talis locatõ. uidetur q̄ n̄o q' eẽt in p̄iudiciũ libertatis. cum non haberet liberam facultatẽ faciendi. q' ue lit. ut ff. de iur' patr. Jt q' si multũ distaret. a suo. ex quo non daretur sibi libera faciendas recedendi quo uellet. l. ij. ⁊ ff. de ɔdit. ob cã ⁊ de mo. titio. ⁊ ff. quaz rerũ actõ n̄ dat. l. i. ⁊ ar. q̄d al' habes. de usuf. qui i ppetuũ n̄ poss;

contractu. necessitas esset inutilis. ut ff. de usufr. l. iii.
§. ne inutilis. et si fiat pactum ne usque diuidam.
tale pactum nullum. Si autem ne in perpetuum diuidam.
tale pactum ualet. ut ff. com. diui. l. in hoc
iudicio. §. si conueniat. et arg. C. locati. e. l. si minus
quos. dixi nisi dicere quod ualeat locatio in perpetuum et de
operis liberi hominis. quia potest se liberare prestare intercedere.
ut ff. de re iudic. si quis a balio. §. ult. uel potest sui
ue prosubstitutum. ut C. de operis acties. l. si quis scit.
ii. ad similitudinem. et facit auctoritas de sanctissimis episc. coll.
viiii. §. hominis e liberi. opere legati. in stipulatione
deduci possunt. ut ff. de usufr. leg. l. iii. prb.
ar. C. de ualibus indicatoris. l. ri. l. in mea. Ro
Item quod si aliquis scriptor uel alius locauit operas et per
scriptorem non stat quo minus scribat. et scolaris non
uult dare ad scribendum quod erit. Ro. poterit scrip
tor petere totum pretium. ex quo per eum non stat. ut
ff. loca. e. l. qui operas. et ff. de annuis leg. l. me
ma. dum tamen operas suas aliis non locauerit. tunc
scriptores. re enim non peterent. ut ff. e. t. l. sed ad
des. §. ult. et ff. de offic. assessor. l. diem functo.
Quid si steterit forte per ipsum. quod scriptor non scrib
sit. et per eum non stetit. et operas suas aliis non loca
uit. nisi quod petet in toto suum. nec illud nisi sic. Ro.
sic. tamen sic concipiet libellum. libellus Algo. G. t.
cui cum locassem operas meas. sibi per x. ad scribendum
dum codicem. et per me non stetit quo minus scriberem.
decem abeo in peto solui. et quia tempore est infra quod ad scri
bendum uacaui cum per eum starem. quo minus scribe
rem. et mea super hoc interest. x. illa. x. peto. p
pono actionem ex locato. Quod sic recte concipiatur
libellus. dicitur iura allegata. ff. e. qui operas.
al. sed addes. §. ult. et ff. de offi. assessor. l. di
em. (Est idem in aduocatis. Ro. sic. ut C. de co
dict. ob causam da. l. aduocati. et ff. loc. e. qui
operas. §. ult. hoc excepto quia non potest dici per lo
catione in aduocato. ut C. depositi. quam quis.
et ff. de uariis et ext. cog. l. i. §. est quidem
res sanctissima. et aliud exemplo. quia licet operas
suas si opere dici. possunt licet aliis. nichilo
minus petet salarium. Secus autem in scriptore et
alio in fabro. ratio in promptu. quod scriptor uel faber
locet alii. opera. alii operari non potest. quia nemo potest
duobus dominis seruire. licet contra. ar. ff. de operis li
bert. l. duorum libertorum. at aduocatus potest multis et
officio suo seruire. maxime mercede certa. Ro
Sed quod si locaui operas meas. ego magister uel fa
ber. uel operarius. uel in fabrica. uel in uinea. uel in
agro. ad seminandum. et post eodem die fuit
pluuia. uel alius fortuitus casus contingit. petam
totam mercedem conuentam. uel salarium pro rata pro
diei. quam laboraui. uel. Quod totam petat mercedem.
ex quo per eum non stat. sed per casum fortuitum. ut ar.
ff. de condict. institut. quod sub conditione. §. quot.
et ff. i. de leg. l. tpi. §. titie. et ff. loca. e.
qui operas. et ff. de annuis lege menia. ar.
optimum. ff. de statu liber. l. cum hres. § stich
us. (Et est ut quam pro rata debeat pretium. cum
tam labor quam pecunia diuisionem recipi
at. ut ff. de annuis legatis. l. seio ami
co meo. fidelissimo. uerum in casu tali. dns.
yr. fecit optimam distinctionem. quam sic incipit.
locat quis quod est. quod quia utilis est ideo hic opinari
sui. (Locat quis. quandoque uenturas. quandoque operas.
quandoque rem et operam. cum rem suam et opera locat suis ste
terit per eum. suum per casum fortuitum. ex ipsi parte con
tingentem quo minus conductor re conducta utatur.
teneatur. actione locati. sed in ipso casu. scilicet quando stat per
eum ipse tenetur ad interesse. in quo lucrum conti
netur. uel ad penam quam promisit. si conductor pe
sionibus parcit. et ut oportet. colit et non male in
do. et ff. e. ex conducto. il. quo. et l. si uno. §. subien
al. si fundus. et l. si lege. §. colon. In alio casu.
scilicet quando stetit per casum fortuitum. agitur ut pro rata
pensio remittatur aut reddatur. ueluti
si edes locata uel ager terre motu corruerit.
ut ff. e. si quis domum. et l. ex conducto. et l. sed ad
des. §. qui dam. et l. si uno. §. item cum qui
dam. et l. qui insulam. §. edilis. Idem est si loca
tor rem locatam propter necessitatem fuerit demoli
tus. uel operis usibus peruenerit necessaria. uel conductor
iusto timore migrauerit. uel frui ab eo prohi
beatur. quod locator propter uim maiorem. aut po
tentiam ei prohibere non potest. ut ff. e. insulam. et l. si
fundus. et l. per iii. et l. hec distinctio. et l. habita
tores. et C. e. eod. Si uero steterit per conductorem.
uel casum fortuitum contingentem ex parte ipsius quo
minus re locata utatur. soluta pensione prestare co
gitur. ut ff. e. l. colon. (Cum autem quis operas suas
locat. uel rem et operam. nec per eum stat quo minus eas
soluat. sed per conductorem. licet casu fortuito impe
ditum. mercedem totius operis consequitur. ut de eo qui
mancipia uehenda conduxit. et de his et de aduocatis
a quo non repetitur salarium. quia per eum non stetit quo
minus causam augeret. ut ff. de uariis et ext. or. cog.
l. i. et ff. e. sed addes. § cum quidam. et l. qui operas.
et l. si fundus. et ff. ad l. ro. de iac. l. si uehen
da. Si uero steterit per locatorem quo minus operas
prestet. uel casum fortuitum in sua persona contingentem. in
primo casu tenetur ad interesse. ut pensionem remittat uel reddat
pro rata temporis quo eas prestet uel prestitit. ut C. e.
si hii. et ff. e. Item si uno. §. item cum. de condict.
ob causam da. l. aduocationis. yr. isti notule.
addit hec dns nr. Si opponitur quod casus for
tuitus non debet in bone fidei iudiciis uenire.
ut teneatur locator operarum ad interesse non solum
dampnum pensionem petere potest. quia casus fortuitus non
debet conductori nocere. et potest locatori dicere
quis non ne uenditor. et si res uendita casu
fuit amissa pretium lucretur. et iste mercedem licet
casu fuit impeditus prestare operas. Ro. ali
ud est in uenditione qui certat de dampno euit
tando. nam si non haberet pretium dampnum rei sue
pateretur. conductor autem certat de lucro cum
nichil de suo amisit. ar. de condic. et de. tamo.
§. i. Item ut. contra quod est ff. de uariis et ext. or. cog.
l. i. §. pen. et ff. de statu lib. cum hres. §. pen.
Ro. speciale est in aduocatis et libertatibus. nec
obstat quod dicitur. C. de condic. ca. da. l. pen. quia ut
s. dominus loquitur cum contigit in conductore ex suis. sec
si in locatore. ut ff. de condict. C. da. simili
ter. Item ut contra. ff. de condict. ca. da. si peciam.
Ro. ubi cum per te non stetit et cetera. Ro. dominus ulp. disputa
do dicit et est alia ratio repetendi. ut in eodem t. l.
ult. et l. si peciam. §. ult. Item contra. ff. de condict.
ca. da. l. iii. §. quod si ita. sed ibi contingit casus non
in manumittente. sed in manumittendo.
unde distinguitur fuit in mora uel non. Item per hoc. ff.
ad l. ro. de iac. l. qui leuande. §. si uehen
da. non eadem. l. C. ar. contra et fiat.

De actione bonis adulter[...]

Contingit sepe quod conductor recipit in se

exceptare d[...] et

in ipso

aut reddat

[...] neet d[...] d[...] ennguinnt nat uehendi fuit

op

uero est

potest dicendo uenire

[...]ues

periculum rei conducte. speciali pacto minuen
tur. al' autem periculum si res locata contingat.
respicit locatorem. cum conductor non teneatur nisi de
dolo lata et leui culpa. ut ff. e. ex conducto. et
ff. commo. l. sicut certo. §. 1. et glossa. e. l. uidi
eo. locati. Per q. in uecta fuit actio specialis. q
de honeris aduersi. ideo quia hon. aduersitatis a.
casus fortuiti. seu periculi inso recipit. ut
ff. loc. e. l. op. q. in adificie. et l. in naue sa
ufelli. quam actionem dominus meus dicit hodie locum
non habere. et ita sentiunt licet. R. dixit. eam locum
habere. uerum quia dominus. Jo. eam posuit in arbore. in
ordine actionum. ideo aliquid de ea dicam. et hoc
reuertitur. ad hoc ut competat. oportet quod illa pro
maiori parte inueniantur concurrunt. S. in actione ex
conducto. que in speciali sunt necessaria. Inprimis
q conductor in se recipiat periculum. ut ff. e. op.
Secundum q casus et pericula specificentur. l. do
minum meum. al' quis de casu. fortuito non te
netur. ut ff. siquis caut. l. 1. siquis. §. q
finem. et C. de neg. g. l. negotium gerentes. et est
ratio quare debeant specificari. quia illos non potest pru
dentia nullius humane sortis preuidere. ut
ff. de adminis. rerum ad ciuitatem pertinen
tium. l. ij. §. si ex eo tempore. et ipsa fuerunt a
in iudiciis bone fidei. ut C. de act. pig. q
fortuitis. et q debeant specificari. ar. sunt.
C. ad uell' iuberi. C. qui mulieres. tu. of.
fugi. p. l. ult. et ff. siquis in ius uo. non ierit.
l. 1. et ff. de pen. l. pop. ip. et l. qui duos.
et ff. de tri. illud. §. talis. In autem de nu
ptiis. coll. iiij. §. soluto. et ff. ij. de his ipso
re. § felicissima. Inomnibus est istis legibus spe
cialia dixerunt. sed sum. ex. non esset istius
necessitatis. sufficeret enim pactum generale. quod omne pericu
lum quis prestaret. et sic diceret. quod ueniret omnes casus
fortuiti. ar. induceret. pro se. ff. de pact. l.
iuris gentium. §. sed et siquis. ff. commo. l. sicut certo.
§. ii. et ff. man. tanstoni. et ff. de ... fistulas.
§. talis. et ff. loc. siquis fundum. et l. Jtem quero. et l. op.
in autem. coll. vi. ut sine prohibitione. que uo.
in autem coll. v. ut omnes obediant iudici. §. amplius.
C. qui mulier. tu. offi. fun. pos. l. ult. et fidei.
l. inducens. secundo modo. quod casuale circa iudicia.
eu. et multa sunt casualia ut j. e. r. ff. siquis
cum quibus autem potest. primo modo. quia leges quod in
[illegible] pactum ualet. in quo quis promittit de omni pericu
lo. sub au. quod circa diligentia potuit prui
deri. et sic expono omne periculum. i. omnem culpam et dili
genti. et sic expono ... casuale est et speciale est
ut autem. ut sine prohibitione casuale est et speciale est
in priuilegiis. quod facilius tollitur ut ualeat pac
tum. siquis renuntiet. omni priuilegio. et sic tal' ro
tium. siquis renuntiet. omni priuilegio. et sic tal' roe
debeat. omne priuilegium cessat. ut j autem. ut omnes
obediunt. In circa finem. q° S; quo casus fortui
ti. eum prudenti impossibile ut dictum est. quo pos
sunt specificari. Pro. impossibile prudenti. nega
gantur. possunt tamen prudenti. ut si contingat. quod
non teneatur. et sic nota. ar. pro quibus conductor
qui conducit equos. et promittit omne periculum. sed
sua dominum mihi placet. et ei consentit dominus. et procep
tor mihi. R. Tertium est necessarium
quod aduersitas. contingat. ut in predictis.
Un in hac. actione. sa
l. et in naue. et in leg. op. Po. dc. Ego
ciat actor tales positiones. Po. dc. Ego
dico quod tu conduxisti opus tale a me tuo periculo.
Jtem tu specificasti omnes casus fortuitos.
Jtem illa pericula contige
runt et omnia pericula.

runt. et sic quod opus illud peremptum est.
Po. rea. Econtra reus utatur talibus positionibus.
Ego dico quod opus tale locasti michi. sine adiec
tione. Jtem tu remisisti michi periculum. Jtem
casus fortuitos et pericula generaliter recepit
in me sine specificatione. Jtem aduersitas non
contingit. quia illud opus est saluum et restitui. In hac
act. concipiet actor sic libellum. Libellus. Ego
ago contra te. qui cum a me tale opus. puta domum uel tri.
edificandum a me conduxisti tuo periculo. et specia
liter casus omnes et pericula. fuerint specificata. puta
ruine. casmatis. incendii. et c. et nunc illud
opus casmate uel ruina periit. Ego contra eum et
peto interesse meum. quod extimo. x. l. quantum mea inter
esset mea. illud opus non esse peremptum. Propono act.
honeris aduersi. uel ago contra eum et peto ut dom
um mihi. uel tignum. suo periculo faciat. ut con
ueniat. Propono actionem honeris aduersi. quod
sic recte concipiatur libellus. dicunt libell. l.
§. ff. loc. e. l. in recte concipiatur libellus. in na
ue et l. op. op. S: libellus et act. reprobatur. sum
dominum meum sic. Nam actio ista locum non habet. ut in
posita l. in naue. sequitur. quod libellus sit male con
ceptus. nam si act. inutilis proponatur. nec tenet a
gens in iudicio. ut ff. si agmensor falsum modum
dixerit. l. 1. et ff. ... et post eo quare actio peta non
potest locum habere. Certum est quod licet pactum. oppona
tur de casu fortuito. igitur accipiatur lege ex
conuentione. ut ff. de posi. l. 1. §. si conuenerit.
tamen per conuentionem non mutatur actio. ex illo contractu
descendentes. immo competit. quia si hoc esset. iam si aliquid
pactum apponeret. uel accidentale. uel nat. uel subtile.
non informaret actionem ex eo contractu. uel nouam in
duceret. per se patet. ut ff. de pactis. l. iuris ge
tium. et C. de pactis. inter emptorem et uen. l. ij.
licet et pactum aduersionis petatur non agitur actione.
honeris aduersi. sed agitur ex locato. ut in posita l.
in naue. Si est hoc esset quod per pactum honeris.
aduersi. iam et si pactum. faceres de suspendendo eo
dicere de bono in eam sitio. dominus tamen per. suspensus.
et dixit hanc esse specialem actionem. quod autem mot
sunt tu diligens. et studio sis aduertere.

De actione pro socio. Rubrica.

Qvia societas inter aliquos sepe contrahitur. ideo de
actione pro socio. uideamus que actio ad hoc ut competat.
actio pro socio. uideamus que act. ad hoc ut competat.
tor sunt necessaria. Inprimis. quod consensus interue
niat. ut. ff. de oblig. ex consensu. et ff. de
mat. ut. ff. de oblig. ex consensu. Secundum quod sunt tales qui
act. et consensu.
potuissent obligari. ut dixi supra. in act. ex emp
to. Tertium quod societas ista contrahatur ad commodi
tatem utriusque. et uniuersitatem questus. ad hoc ut locum habeat.
directa actio pro socio. et hoc in uerbis in ma
tullio. licet uerba ista expresse in legibus non
ponantur. equipollentia tamen ponuntur. nam
dicitur in societate unius socii industria mu
tuum conferre. et sic per unum sic commodior.
usio alteri. tamen ... uberior. et multotiens
habeat ... ut ff. e. ... non su
it. §. ... ult. ... l. et l. ... utilis
est. aliqua actio pro socio. locum habet inter scolares.
et aliquos inhabitantes simul in eodem ce
nacilo. qui non contrahunt societatem. ad commodi
tatem. usum uniuersitatem questum. societas tamen nega
tiua. ubi ff. de hab.
... non potest. ... locum habet utilis. ut ff. de hab.
qui degeret uel est. l. preceptione. et sic per

nas. l. determinauit dn̄s m̄s q̄ q̄ aliq̄ndo.
sepe int' scolares inter. q̄n unꝰ forte non uult
colere q̄ debet. uel facere modestia. immo plꝰ
dicit. q̄ si scolares unꝰ in eode hospitio l' in eadem
camera. turbat aliū. q̄ ille lege n̄ pot. l' qꝛ repe
tet aliq̄ l' sibi. ita alta uoce q̄ ali' studere n̄
pot. dicit ipse agendū ꝯ illū utili act. p socio.
repetita ꝯpella pro illū ut desistat. cum e̅ēt.
sit bone fidei. uenit in ea, de q̄b; nec actū
neq; cogitatū ē. uel in casu isto sic alias sapi
entib; audiui. hr̄ locū. act. ex conducto ꝯ dominū
ut ipse ex locato agat. ꝯ illū scolarē impedientē.
q ab illo impedimento cesset. ut ar. ff. loc. 7
cum in plures. §. messe. 7 ff. ad. l. ro. de iac.
l. ii. Hec dicta sūt intelligant in societate.
ꝯtentia. Aliquā ūn̄ē societas in cidens. puta in
re coi. ut ff. e. cum fr̄ēs. ff. fam. hrc.
l. heredes. 7 ut scolares ut dēm ē. 7 ut uiri
7 uxoris. ut. C. decim. expi. hr. adultꝰ. 7 hoc
ꝑ debitum carnis. it dn̄i 7 colonū. ut ff.
loc. fullones. §. uls. ut hoc notat dn̄s m̄s i
pn. sūme p socio. Quartū. q̄ res illa sup q̄
ꝯtrahit societas. sit honesta. l' q̄ n̄ bōs mores.
ut ff. e. nec p̄mittēdū. Quintum
q̄ societas n̄ trahat ad donādi. q̄n ex eo in
ciuil si habitus tē ei n̄ ualet tal' societas.
ut ff. e. l. societatē. §. ult. Nam si fiat
pactū ut unꝰ hr̄at totū dāpnū. 7 ali' totū
lucrū. talis societas nulla. qꝛ eēt leonina. ū
in fabola esopi. dicit. qui leo societatē ꝯtraxit.
cum uulpe 7 lupo. capta p̄da sibi intrat
tota. una tertia. qꝛ socius. aliam tertiam qꝛ ma
ior 7 fortior. aliam tertiam qꝛ dn̄s. ut ff. e.
sin̄ expedierit. §. ult. Quid aūt si fiat
pactum. ut unꝰ hr̄at duas partes lucri. 7
alius tertiam 7 de eadem de dāpno. nū q̄
ualet talis societas. uidetur primis q̄ sic. qꝛ
ꝯtrahentes expresserunt legem acceperunt. ut ff. de
posita. l. i. §. si conueniat. cum contractor dicat
pacta seruari. ut ff. de pact. iur. gen. §. aut
prior. Dn̄s tū m̄s. ut cō in. sūme p soc. notau
it dicit n̄ ualere. propterea qꝛ societas uis fraternitati
obtinet. ut ff. p socio. uerū. ū forte. unꝰ adhi
bet maiore opam. l' diligentiā. tc̄ ē admitte hm̄
modi pactū ualere. uno ei ꝯferendo pecuniam.
alio opam. societas recte ꝯtrahitur. ut. C. e. t. l. i.
cum opē prium artis sit uelamentū. ut ff. e.
t. cū duob;. §. si nec hereditas 7 illud actionis.
materiā supat op. Sed q̄rit an ille
qui ꝯtulit opam. sumat expensas de coi. Sy. sicut
uelit exemplū liberti sic dicet. ut q̄ operibus opam
suo uictu 7 uestitu illā p̄stare debebit. ut
ff. de opis libertorū suo uictu. puto tū ueri.
q̄ de coi sumpt faciat. cū ope intelligantur q̄ su
pest uitiis deductis expensis. l' sumptibus. ut
ff. de opis suorum. l. desiderans. nā cū eēt lucrū
eēt coe. 7 sumpt debet eē coe. ut ff. e. l. sin.
7 §. cum duob;. §. si quis. 7 q̄d dē de opis liberti.
loquitur de opis incertis. aliq̄n sicetur sit in
casu isto. p̄stat sumptu prium. ut ff. de opis
lib. l. opis. 7 pl'sunt ista notare. p uasallo.
q debet seruitiū p̄stare in exercitu. ei expen
sis suis. Sed q̄s expensas faciat iste q̄
debet ꝯferre opam. debet expensas deducere
de coi. nū q̄ ibi eas. 7 in mod' expones tuscia
nos. ytalia. l' ubi pedes. ꝯmed 7 patie 7 sepe.
p̄scos. 7 raro ueniunt ad p̄ndia raro. suba

di. aliena miseri. 7 auari. Sy. istud attēde:
s̄ qualitatē ꝑsone. ut sic uel uadat eques. l' pedes. l'
[illegible] ꝯmedat. l' carnes. impense. ei debet fie
ri bona fide. 7 q̄ i uestitu 7 putant. ut ff. m
andati. l. si ꝓ alieni. §. impendia. 7 l. idēq; §.
idēq; labeo. 7 ff. de administrat. t. l. 7 auctoribus.
§ ult. licet licetē illa possis tū in argumentū q̄
expense n̄ sint deducende. Sed q̄r. nunq̄d ille q̄
pecuniam ꝯtulit debeat h̄re capita saluum.
i. sortem. 7 lucrū extra p uenies communicare.
Dn̄s. Jo. dicit ꝯsiderandum q̄ actū sit. ut si
actū sit q̄ eēt coe. sin n̄ coicabit. cū ꝯtract' ex ꝯ
uentione legē accipiat. ut ff. depositi. l. i. §.
si conuenit. In dubio q̄ presumi. nunq̄ n̄ p̄sumitur
m̄ illā coicatā. uel fraudetur in primis. q̄ rō.
qꝛ meli' ē meū quā uestrū. ut dic pu'biū. 7 ē
ar. ff. de ptur. cū de indebito. Sed cer
te coicata uidetur. ut ff. e. l. i. § ult. 7 l. ii. n̄ ob
stat ꝯ l. q legos ille loquitur i societate. oīm bonorum.
nā ibi uniuersa ē in toto q̄ in toto ū ē in pte. q ad
tīs ad ptē. ut ff. p herede angl'. ff. de tei
ney. q̄ detota. 7 ff. de administrat. t. si duo.
7 hoc s'leges. 7 cū de fideiussionē. scilicet isti q̄ ꝯ
ferunt pecuniā. capito saluum exigūt. 7 hr̄e sic so
lent aliq̄. Sed nunq̄ amissa pecunia tenetur
ille q̄ ꝯtulit opam refundere pecuniā. puta. cer
te sic coicata restitueret. sin nichil refun
det. ut sibi emolumentū. ibi actori. ut ff. de
leg. pst. tu. 7 C. de fure. l. ult. Sed nunq̄
amissa pecunia societas dirimitur. Re. si. rā nō
tenetur exhibere opam. cum opa pecuniā exigebat.
ut ff. e. §. si fuaher. 7 ff. e. t. l. uerū. §.
ult. Dn̄s tū. al. admisit pactū ualere ut unꝰ
h̄at pactū ualere tā pte lucri quā dāpni. 7 si n̄
ualet uō societas. ut ff. e. sin expedierit. §.
primo. 7 ff. e. cū ualet uire puti. 7 sic p al.
pot moueri. una q̄ uel eō tal' ut alteri sit soli.
7 alteri sup fies. si ualet. de iure ciuili. ut ff.
de act. 7 ob. l. obligationū ferre. §. placet. Iu
re tū p̄toris. ualet tal' ꝯuētio. ut ff. de sup
fi. l. i. Illud aūt nota. q̄ si de iure fiat ali
q̄ pactū. de aliq̄ pte p̄standa. ibi pactū uel'
fem. 7 dāpno. ut ff. e. t. 7 c̄. cum ꝯtractū e
ade sit ro. ut ff. [illegible] in del' l. ult. 7 ff.
de ū. ob. [illegible] in fine. i. columpne. Ser
tium q̄ ꝯ societas ꝯtracta sit dissoluta. q̄ lz dis
soluitur multis modis. diuiditur ē societate.
nā q̄ p socio. ut C. p socio. l. adiu. 7 ff.
p socio. l. act. sic in pignerantia. ut ff. de
act. pig. l. fures aliena. §. cessit. q. multi
sin p locis admittitur 7 ideo s' eos. istud seruū
requiritur. exspientes unum cām s. uectigali
um. i quo dicit, q̄ pot agi p socio durante societa
te. ut ff. p socio. l. act. §. n̄ nunq̄. sic ē.
7 aliud casuale in uectigalibus; qꝛ i sequenti
anno tenetur quis reducere. si p'o anno
h̄uit q̄s maiores fruct. ut ff. de publicanis 7
uectigal'. 7 ꝯ l. cote. §. ult. licet istud ho
die remittatur. ut ff. de iur. fisci. ū itē
ligit. § pre. Ego aūt dico n̄ eē casuale
i uectigalibus. immo cū exemplū posuit. ut ff.
e. cū duab;. §. si uenam. Si aūt q̄
ris utrū act. p socio. ꝯpetat durante so
cietate. Sy. q̄ sic. ut i p̄dcā. l. actor. §
nō nunq̄. 7 uide hoc ubicūq; soci i socie
tate n̄ ꝯtulit q̄ debuit ꝯferre. debebit
m̄ ꝯferre. Contra. ego ꝯtuli m̄a. p̄. l..

Casus 2 sepe veniunt ad p̄dia ppe 2 -
presb' 2 raro veniunt ad p̄dia raro

tu n̄ uis conferre tuā. Et ego soci feci duo
denā meā. tu n̄ uis facere tuā. compellaꝫ
ut tu facias. hoc inter socios fit utilis actio
pro socio. Et cum ego pecuniā. tu n̄ uis confer
re opā quā debebas conferre. agā certe act.
pro socio. q̄ ē competat societate durāte. dicit. l.
ff. e. l. cū duob; §. papinian. §. it ex fō.
§. ide pap. § ide. Rñ. § fidi societate. §
ite mela. §. it si idem §. fidi ex vice.
OP Sitū oppoīs. actōe pro socio distrahī so
cietas. ut ff. e. l. actōe. impu. Rñ. actio pro soc.
aliquā intentat. aliqn ut cōpleas q̄d debe
bas cōplō in societate. a tē competit durāte soci
etate. ut dēm ē. aliqn ut societatē dissolu
imus. et cōsult coīa diuidam. pen. quā cōm
tē n̄ compet. n̄ dissoluta societate. et sic nota q̄
una eadē actio opat duos cōtrios effect. n̄ tñ
ēa tē. nā loc. tal' in actōe ex ēpto. q̄dat ad cō
firmandū cōtcū uenditoīs q̄n ego emptor
peto p̄ciū. aliqn dat ad extrahendam empto
cōnem q̄n actū fuit ut dissoluat. ut ff.
de act. ept. l. ex ēpto. §. et qui una et sic dicere
senari. p q̄ne diu iunctis amare: una matrio
bis ... opeq; feret. al' tulit. ¶ Dissol
uit̄ āt multis modis ex psoīs sunt ... ui de
sociis modo fortū si oēs. ex reb; . et fiet publica
re fut. l' res ... quas societas cōtracta fui
t. ex uolūtate expsta. q̄n oēs dissētiūt n̄ aūt
si un' dissentierit. ex uolūtate tacita. puta
si actio pro socio intentet. § ... S: dni. ut ff. e.
l. uerū. §. solutū. et. itaq; et. actōe. §. i. §
dicimi. § morte. § it si ... § it publica
tōe. ¶ Sitū q̄ris q̄re societas morte unī sol
uit. a unī dissensu n̄. ut dictū ē. Rñ. io un
uis dissensu n̄ pot dissolui. q̄z ex cō quo cōi
consensu ē cōtracta societas. cōi debet dissolui dis
sensu. q̄z nichil tā adō nale q̄ q̄ genē quo q̄z dis
solui ex quo colligatū ē. ut ff. de reg. iur.
nichil. et pur q̄d ligat. ita solui debet. ut
ff. de solut. l. pur. et eadē ē cā ligandi. et
soluendi. dicta ... ut ff. de ...
ob. ... cōmpne. Uno q̄
dissentiente n̄ soluit. q̄z qui dissentit. alio
quidē alios quidē a se libat. q̄ aūt n̄ libe
ratur. abest. ut ff. e. act. § it qui socie
tatē. morte aūt unī to n̄ soluit. q̄z abi
tio. q̄ mō ... forte et sic nos oēs. mo
do n̄ sic sum oēs. q̄z uerū ē unū decessisse.
maxīe cū societas cōtemplatōe certaꝝ pso
naꝝ cōtrahat. ut ff. e. adeo. OP S; q̄ in
ti sūt socij in hospitio. recedēt unū de socii di
cessocietatē dissolui. sic uno moriente.
Rñ. n̄. imo dico societatē durare. sicut
q̄n un' dissentit. nūq̄ ... tenebit socius.
dico q̄ sic ... n̄ mouet
q̄ talis. et oēs socij recedentes ...
multū honorāt equitādo cum eo. et q̄a
multū ... cū socio habēdo equū qui fāi
mee. ... q̄z aliū hīe
nā portabat ad molē dīm. q̄z aliū hīe
n̄ potui. OP sed si plures sūt socij. un'
inuitis aliis. inulē in hospitio introducet
re sociū inuitis aliis. l' oēs. l' oēs no
luēt introducere aliū uno socio inui
to maxīe si forte camera ... q̄ fuit
forte illi recedētis. Rñ. et dico. q̄ tu
q̄n soci. inuitis ... ul' inuito ...
no potest introduci. qui eū introducē l'

introducit eis soci soci ēe. l' ei qui intro
duc̄ tm̄ ēe socii dicentib; . ut ff. e. q̄ admit
titur. et l. nā. et l. q̄cq̄. et l. cum ... et l. de il
lo. et ar. ff. cōm. l. sabin. ¶ Septimū
q̄ res illa competit n̄ sit cōis. s; cōicāda. sine
agat durāte societate. siū iam dissoluta.
puta q̄z siū res. siū pecunia puenit ad re
puta q̄z ... socij. cōi bōꝝ siū ali
ex illa societate. siū tm̄ socij cōiū bōꝝ siū ali
cui negotiatōis. et ex illa negotiacōe puē
nit. ut ff. fidi societate cōtrahit. et ar. ff.
e. si actū. s; in socio cōiū bōꝝ intellige leges
istas. l' in aliq̄ spe. dū m̄ ad spē illā res illa
ptineat. aliogn n̄ teneret cōicare. ut C. cōia
utriusq; iudicij. si pactum. Et in socio cōiū
bōꝝ attende statī oīa cōicari corporalia.
incorporalia n̄. q̄z separi n̄ possūt. et n̄ in cōi
b; fiet inuicē socij procuratores. et sua
habeāt utiles. ut ff. e. l. i. ii. et iii. et ar. ff.
de cessio. Quis ... casus. et ff. fam. hrc. l. ii. in
fin. et l. plane. ¶ Cōicare n̄ debet oīa acq̄re
da siū hereditates siū legata. l' q̄cq̄ aliud so
cii si soci bōꝝ. q̄z tē infirmita n̄ equipollet uni
u'sali. q̄z tē cōicari debet ea q̄ prouenīūt ex lucro.
et q̄stu. q̄ puenīūt opa et sollicitudine ...
n̄ hereditates n̄ legata. ut ff. e. cōiū. et l. q̄
stus. et l. nec adiect. et l. itq; . ita. l. sint dos.
et l. s; et si adiciat. Et istud septimū q̄ dico
requirēdo. attende i spēb; . hoc ē in alib; reb; .
q̄ ad societatē ptinent. n̄ aūt intelligas in
pōib; nec in psonalib; et pstatoib; . puta si se
ci sucept. siue cepisti fructus l' pecuniā ex socie
tatē recte petā. pactōe; pro socio ...
in pstari. et sic illuis n̄ actū ut ista cōicetur:
et postea diuidant. et hoc ē q̄d dr. si actū sit p
socio. magis electiue. admittat plēs pstari
res. et hoc ē q̄d dr. q̄z n̄ admittit adiudicatione.
ut ff. e. pro socio. § ult. et. si actū. ff. cōi di.
l. i. OP S; illud q̄r. q̄re actio pro socio admit
tit noīa. ut ff. e. si actū. cōm. si fam. hrc.
n̄ ut. C. fam. hrc. l. ea q̄. Rñ. noīa pot ēe
n̄ ... ita q̄ tibi tm̄ sit q̄situ. q̄z tu soci noīe
ppri. ita q̄ tibi tm̄ sit q̄situ. q̄z tu soci noie
tuo stipulat. Un bñ possū agē q̄ cōicet. sta
n̄ facta cōicatōe i cōtinēti. p lege diuidit.
ut C. si cer. pe. l. i. et io cū sit diuisū p lege.
n̄ pot iteꝝ diuidi pactōes. n̄ aūt intelliga
n̄ pot noīa p ipm diuidi. mēo q̄ noīa. q̄z cū sit
noīa p ipm diuidi. ut ff. ij. del. l. cū fili.
§ i. et ff. ad l. fal. l. i. § ... ¶ Illud
tñ diuidit̄ q̄ exactōe debet. ¶ Octauū q̄ so
cietas sit cōtracta ita oportet q̄ res illa q̄ ul' ē
cōis. l' debet cōicari. sit cōis ex societa
te l' ... aliogn si alio m̄ sit res cōis
puta i cēdēt. q̄z nob duob; sint res lega
ta. tē sibi loci pro socio. s; cōi diuidūdo.
ut ff. e. l. ut si pro socio. hoc uerū ē. n̄ si pla
cuit nob hīe societatē in reb; ill'. tē ē socij.
cōm. et competet actio pro socio. Ut ff. e. itam
cōm ... ut in ... et ff. cōi
... et l. ut ... Quid aūt differat actio
di. l. ii. OP Quid aūt differat actio
ista ab cōi di. habes. S. i cōtōe cōi diui.
Pa. de In hac actōe actor faciat talē
positiōes. Ego dico q̄ ego et tu ... societa
tem. Et tu consensisti. Et tu es ... consenti
re potuisti. Et gr̄a ...
uberioris q̄stus ... Et re honesta
cōsūmi societatē. Et societas illa que fu
it inter nos dissoluta est. uel q̄z renuntia

quia illud tm̄ locū hēt in rebus ... que sūt
cōicande que nō sūt ... ul' hīte ...
... pro socio oportet nō ut ... diuidā
... ut si aliquid p
cepit q̄ ... tibi pte tua ... pro
socio ... cōi. diui. ... ali ē q̄ dicitur ul'
alias actio.

tum l' alijs modis. de quib' dixi. S. in actõe quib'
modis soluit' societas. Et tu debes cõsiste ɔfere
in societate. xx. pro .Rei. Et tunc tenetur talib;
pactiõib; Ego dico q' tu ɔtraxisti societate cũ tuo
a me p socio reprobati. si hoc ɔfitebit' actor succũ
bz. q nedũ intuerit ɔsensus imo expssus dissẽsus
intuierit. Et tu reqsti me de hac societate.
ego negaui seu ɔdixi. Et tu debebas m̃ tantũ
lucrũ. si hoc ɔfitebit' actor succũb; q e legonia.
ut S. dixi. Et tu p'te ipi. societate ɔtrni. Et
societas adiuc durat Et oĩa mihi qdebui ɔferre.
In hac aũt actõe actor faciat sic libellũ. libell'.
libellus Ago. ego. t. ɔ. sep̃uũ. qm; sociũ me
um. cũ quo societate ɔtxi. oĩũ boy. de qua soci
etate. qm; puenerẽ ad eũ res tales. Vñ ut illas
m̃ pariẽte debeat cõicare. Ago ɔ illũ. ppono
actõe; p socio q sic recte ɔcipiat libellus. qm
aliq e cõicadũ; q n̄ e cõe. s; tñ socio fuit q' si
tũ. licet ad societatẽ debeat ptinẽ. dic. l. ff.
cõi di. l. 1. ff. p socio. sicq' societatẽ ɔt'. ɔ sic in
de. q actõ p socio ɔpet. ut res ñ cõis cõicet. q
cõicãda est. licet cõidi. ɔpetat. ut pea cõica
ta diuidat'. aut libell' ɔcipitur. qm societa'
oĩũ boy ẽ ɔcta. aut qm rerũ sigl'arũ. In
pmo cãu stare ñ pot. q eũ oĩa sunt cõia. ut
p socio. ff. l. 1. ñ pot petere ɔcretũ cõicetur.
S; in s'o cãu stare ñ pot. q ñ potes agere ut
cõicẽtur. ut E. cõia utriusq; iudiciy. si p actũ
ɔtr actõ p socio ɔpetet societate dissoluta. ut.
E. p socio. l. tãdiu. et hoc ĩ implicas in libello.
si ɔdicis societate dissolutã. quo petis ut
re cõice. cũ peciõne uideat' societas. pori'
tralu. quã dissolui. Sc'do. in societate oĩũ
boy dico libellũ sic ɔcipiendum. et recte.
Ago ut res ñ cõis. que tibi soli q'sita fuit
cõicet'. ñ obest. l. 1. ff. e. q res illa loq' i reb'
q' aũ erat illoy. t iõ ille cõicat'. Ceterũ si
pea res aliq ɔtrat'. illa e cõicãda. ut in. l.
porra. sicq' societatẽ. ɔ ff. e. l. iij. § ult.
Si aũt ɔtracta sit societas rei singulaɼ.
l' ɔ oĩũ boy. t aliq ɔcepit soci' l' aliq expe
dit. te ñ tetab. actõe; p socio ut res cõis
cõicet'. s; ut debeat p'stare pte ɔceptoy.
l' refundere pte expẽsay. quas solus feci
sti. ɔcipies sic libellũ. libell'. Ago ɔ. t.
q'dã sociũ meũ. cũ quo illũ l' ɔtri societatẽ oĩũ bo
noy. l' rei talis. cuj societate tot fruct'
pcepit. l' tãtã pecuniã. l' tot expensas feci.
vñ l' pte illay l' ipi pecuĩe m̃ p'stet. Ago
ɔ illũ. ppono actõe; p socio. q sic recte ɔcipiat
libellus. dic. l. ff. cõidi. l. 1. ɔ ff. p socio. §
ult. ɔ l. si actũ. ɔ l. cũ duob; § siquis ex so
cijs. Si aũt libellũ clariore uis face
dicas peto dimidiã. si fuissẽs duo socij.
licet sim̃ ɔpetat' bñster libell'. q nom̃ pri
in distincte ɔ starũ. p dimidia supponit. ut
ff. de u. si nom. § ponons. ɔ ff. de usuf. l. ɔ
ɔ sic p'sita q'dã nota actõ p socio. de sui na
tura g'nali. p plib; p'statoib; ɔpetit. ut p'se
ɔsequiã p'hũ prestacoĩũ. ɔ ppea. uideat' m̃e
p sonal. ɔpet ẽ in societate oĩũ boy. ut
rem ñ cõmunẽ. cõicet. ɔ certe hoc sp'al e. e.
Et durante societate. si agatur ut ɔte
nas. q ñ ɔtulisti. ut S. dixi. eodẽ modo ɔci
pies libellũ. si p sociũ dapnũ ɔtingit in
societate. libellus Ago ɔte. q'dã sociũ meũ

cum quo societatẽ ɔtxi. in qua ppt eum tale fuit
dãpnũ illatum. ul' etiã michi. tñ ut dãpnũ
datũ emdt. Ago ɔ eũ. ppono actõe; pro socio.
q sic recte ɔcipiat' libellus. dic. l. ff. p socio.
l. cũ duob; § dãpna. ɔ § ult. ɔ ff. cõidi. l. si
cum quo. in mo t si dãpnũ fit datũ m̃. al' dñi
ue q pro cõib; negocijs societatis. ut ipi dea.
l. cum duob; negocijs societatis. § dãpna.
ɔ E. siquis ex socijs. licet aliud sit ĩ pcurato re.
cui' offõ debet ee g'tuitũ. ut ff. man. l. inter cãs.
§ ñ oĩa q societas uis fortuitis obtinet. ut
ff. p socio. uerũ. uis oĩb; sic ɔfidentis restat.
uerũ q lex dicat sit actõ p socio uocem nomi
nũ. t ñ admittat adiudicatõẽs. ut ff. e. hac
nũ. ɔ q'ro. Rñdo. q adiudicatões hñt fieri
in diuisioib;. ut ff. cõidi. l. sicq' putauit.
§ offõ. ɔ ff. de offõ. iudic. pactoe; p socio.
ñ fit diuisio. ut ff. cõidi. l. 1. ɔ ubi illud in
ag' põit electiue. ɔ iõ adiudicatões non
admittũr.

De actõe mãdati.

Uia multotiens mandatũ interuenit. ɔ actõ mã
dati frequẽs e. iõ dea uideam. Vñ adhoc ut ac
tõ ɔpetat' tot sunt neccĩa. In pmis q mãda
tum pcedat. q p oẽ tonitũ ɔ ibu ɔtrituũ. siũ
rogo. siũ uolo. siũ mando. ut ff. e. l. 1. q aut
dixi. q p ubũ rogo inducit' mandati. intelli
gas hoc ee uerũ. qm q's rogat ea m̃te ut ue
lit obligari. sic de p'senteta. nã t si lauder no
m̃. l' suscipit l' mandat. laudare poti quã
mandare uidet' tñ, tenetur mandari ñ dolo
ɔ ɔ lidditate. ẽ dicore dcũ uenit. te eĩ tenet
de dolo. ut ff. de p'senteta. l. 13. ille ẽ qui ro
gat ut amoneat' ñ tñ. ut ff. e. l. idem. §
sicq's ea. Sc'de e actionidat. ut ff. e. sino ñ re.
§ cũ q'dam. t E. q cũ eo. l. ult. ide si oriretur.
ut ff. de hũs. q no. m̃ fa. l. ob hoc. ide est
ɔ si tñ p'suadeat. ff. deposita. l. 1. § ide pop.
ide est aliq's rogat aio amonendi. ut ff. de neg.
g. l. si sui m̃i rogati. In dubio q'd p'sumo.
R'do. Si inuenio q talis rogaũt tale. p'sumo
mandatũ. cum ab significatõe ũboy ñ recedam.
ut ff. de leg. ñ ali m̃ dubiis. melius e ub eoĩs
sume. ut ff. de exercitoria. l. 1. § pl. sic de hoc
notat dñs m̃s in summa. t. isti. nec dimitto q
undam errore q'dicit. ut si dñs imperator.
l' dñs papa. l' aliq's superiori mittat inferiori.
ut dicat pcipio iubeo. ut iusus ɔceptũ. t ne
cessitatem imponat. s'iñ dicat. mando l' uo
lo. ñ t arguitnat. sic. ñ e iusus e necessitas.
m̃ expirет morte delegati. ut ff. q' iusu. l. 1.
ut in lh. m̃. hoc. loci. s'na. l. 1. a. §. eos aio
coll' viii. Si aũt dicat mando expirat te
morte mandatis q'r ponit necessitate. ut
ff de in. o. in sup. R. ñ e uerũ imo dico.
q oĩa necessitate ĩponũ. Ita e rogare dicẽ.
sp'es iuolenta iubendi. ɔ q'i iuicato sipplicat
ee potens. ñ obstat et eos. q ibi fuit no
m̃ sp'ale in litteris negatiõis. s; g'nalit' scibi
tur uidi p'uñciã. Vñ successor cog'scit. l' res
ñ erat in tegrũ. al' expiraret. siũ dicat iubeo
peto. uolo l' mando. q'cũq; moriet' delega
tus l' delegans. ut ex'. 1. de offõ. ɔ pote. iude
le. qm abbas. l' ueiff. ɔ tẽ g'tũ. ɔ te. relatũ. ɔ q
ille an mandans q suscipiat mandandatũ.

consentiat. lib. ab initio ei liberum ee man
datum in suscipiendo. p quam susceptum est ne
cessitate continet in firmando. ut ff. commo. l.
in commodato. § plr. obligatur eque hac actione. non
qz gessit. sz qz negat negotium quod suscepit. ut
ff. e. si remunerandi. § i. Quid Quando dns si
dns mandat vassallo. nunquid ab initio compellitur
ad suscipiendum mandatum. ut q. hic. dum tn non
sit atrox. ut ff. ad l. aquil. liber. ho. et ar.
ff. de iniur. cum. ita. Ij g. a ff. de actio. et ob. l.
fur. sz forte non pellit n in his in quibus non te
ner obedire vassall. loqr & hic de illa actione ma
dati quare quod iur aliquos liberos homines. ex eo
ro liberos qd interueniunt uni atti. ut in vassall'
ro dns mandatum interuenit. Tertium q
sit tales qp sit consentire. et possit obligari. cum
contr. iste consensu contrahitur. ut infr. mandati. et infr.
de oblig. q ex consensu contrahitur. q aut sit iste §.
dixi. S. mart. exceptio. et dns ms notat in sum
a. de pact. Quartum q illud mandatum
sit gratuitum. alioqin si pecunia interueniat eet
locatio. l' si aliud eet contr. innominat. p scipt. ut
ibi daret actio. ut ff. e. l. i. et ff. de posita. l. i. §
si quis servi. hoc intelligas ab initio. Ceterum.
si ex post facto alio remunerandi. si interueniat aliquid
non uideretur mandatum. ut ff. e. si remunerandi.
Quintum q fiat de re honesta. alioqin re
i turpis nullum e mandatum. ut ff. e. si remun.
§ rei turpis. et l. si mandauero. § atque. et ff. e.
§ illud q. Sextum q. sit uel mea tm. l'
aliena tm. l' mea et aliena. l' tua et aliena. l' mea
et tua. ut infr. e. et ff. e. l. ij. Quid Quod si aliquis
mandat. ut pro pueris meis fide iubeas. nunq
solus habes contra mandati. l' nunq tenetur ma
datum. ut q. n. ut ff. e. l. si mō. § si adolescenti
sz lex illa loqr in adolescenti q minor erat
Quid Quod in maiore. xxv. an. talia man
s ... q dñi direx iux q minore. ut ff. de
... pecunia. sicut cum. sz lex illa loqr in illo
maiore qui ante capt. erat. l' cum boris etat in idem.
q n potuit uedere. ut ff. de u. ob. l. si cum. l'
uidetur. qs mala fide emisse. contra id ipedire
dñi iustic. al'. mandati tenet. cui dare me tn.
in sit ipse. licet ipsa meretrix ipsum faciat id qz
meretrix. ut ff. de condict. ob. c. l. iii. nm et si
soluat. locum ht mandati. ar. ff. de ire.
u. l. q. si fuml. § nec n. et illud. et ar. ff.
de annuis leg. l. cum qui. et in nomine tn ot.
ut ff de mi. l. q. sinor. § plt. et in hac opi
nione e dns ms sic notat in summa. t. ist
ius. Septimum q interueniat dol'. lata cu
lpa q l'leuis. l'leuissima. alias n ht locum.
n ht actionem mandati. ut C. e. t. l. a procur
atore. et ff. e. si procuratore. § ult. q ita in
telligas. ut n oriat actio mandati. inter
ueniente dolo l' culpa. sz ab initio orit sta
tim. ex quo aliquis suscepit mandatum. n eo pp
ea q gessit. ut ff. e. sino. § ii. dolus pea
l' culpa interueniens facit. q ille teneat. // alias
Octauum q ire sit agentis. l' n ht locum. ut
§ ff. e. l. si procuratore. § mandati actio.
et ar. ff. de fi. quod. Verum qdam dicit
q in mandato. n interueniat leuissima cul
pa. et q dic. l. a procuratore. C. e. q exigmi
doli et oem culpam. i. oem gen culparum.
s. latam et leuem. unde distinctione l. ff. comno. si
ut certo. § i. et sic comprehendit genera singlorum.
non singla generum. sicut et illud oes tuto
pot accusari de suspecto. ut inf. de suspect.
t. in prin. i. de genere tutorum. non quilibet tuto.
eod aut a procuratore leuissima culpa exigit
dam. ut ipo ea. l. a procuratore. et e exemplo di
stractoris ille. ff. commo. fuit eto. qz dnm est
contumelium calcitrare. cum uerea dicat oem cul
pam exigendam. Nonum q sit finitum mandatum.
finit aut multis modis. morte interueniente.
re integra. contrario mandato. ut ff. de interueniente.
re integra. ut. c. iii. et qz. et C. mandati. l. ma
datum. cessat actio mandati. ut ff. e. l. i
ter eius. quibus aut modis finiat mandatum.
notat dns ms in summa. po. de. In hac actione
faciat actor. tales positiones. Ego mandaui
t. ut tu faceres tale q. Item tu suscepisti man
datum. Item es p. quo potes obligari. Item res illa e
i tm deteriorata. Item tm it est mea. po. Rei. Ite.
reus sic ponat. Ego dico q tu mandasti. re illa
gerendam titio. Item tu mandasti m. et ego renu
ntiaui. Item tu p q non possum obligari. qz pupill'.
qz boris m fuit in dem. Item re mandata dili
genter fuit exercit. Item q m mandasti fuit ipe.
libellus. In hac actione concipiat actor sic libe
llum. Ago contr. eu mandaui ut negotium mea
gereret. l' equum. l' librum m emeret. et ipse manda
tum suscipiens negotia mea n gessit. l' gessit
et male. l' equum. l' librum n emit. et malum. uo
qz mea e int e pec. i. y. id illud peto inter.
ppo actionem mandati. q sic recte concipiat lib
ellus. dic. l. ff. mandati. si procuratore. l'
mandati actio. si remunerandi. § i. Sz ut.
li. in hoc male ponit. qz si mea n sint. possu
m agere actionem mandati. ut ff. ma. si reuera.
§ si tibi commodaueris. Resp. ibi e duplex lit
tera. una sm n. et re n e loc apponendi. sic ibi
n. it procedit oppositio. Sz Resp. mea n interest
re. qn mandaui. sz exegit pena ma interest. mea
interest. puta qz res fuit illi. pro quo ego man
daui. l' interest ma ratione conuj. l' principalis. in
ter erat tu mea. alias qz quidam mandaue
rat m negotia suam gerere. et ego t mandaui.
ut illa gereres ut ff. de neg. g. si quis manda
mado. ul' n re sui gessisses. sz tn qz gessisti. ago.
has tres expositiones. notat dns ms i. l. illa. si re
munerandi. pe dne procedunt. sim calumpnia pati
tur. qno ei possit. cui si mea n interest. ad ne
ga gesta sit. si mea n interest q gereret. sz quod
dnm meum. ut fidei discipul'. uidet exemplo casu
qui fuat fui fabrum diliger excusat. ut ff.
l. dice. dico ei q meo q mandaui t ut negotia
tu gereres. fui negotiorum gestor titij salti q. id
positum. vm sm gessisti. n ago. qz hec obliga
tio. si neg. g. ex re ipsa uenit. dum n in pupillo
et furiosus obligant. ut ff. de neg. g. l. ii. et ff
de actio. et ob. l. furiosus. si g. gessisti. ego
teneor titio. et tu m teneris. sic e ar. ex l. illa.
ff. de neg. g. si quis mandato. Item oppon. q actio
mandati. locum hre n pot. certum e q si tu ma
dasti m ut ego tua negotia gererem. et ego gessi.
et male. quo potes agere contra me cum lex dicat. q qs
sibi debeat imputare. q tali sua negotia admi
nistranda mandauit. l' commisit. ut ff. de mino
rib. l. cum mandato. et alibi dicit uis genie. qd
mala electio e in culpa. ut ff. furtor. fal.
mo. di. l. i. et ff. de actio. et ob. l. ii. et qui ne
gligenti amico rem custodiendam mandauit.

re integra alii tu mandasti.

si vassallus dominum ... culpa

op.

op.

[illegible]

vel ... mandauit

uel mandauit sue facilitati imputare debet. ut inst.
quib; modis re. ob. § preterea. et qui parum diligen
tem sibi adsumit. debet sibi imputare. ut ff. pro socio. l. socie
tas. et inst. pro socio. § ult. Respondeo locum habet actio man
dati. Nam pone quod ego ignoraui te esse nimis
negligentem. et tu non exposuisti. non contradicit. quia loquitur
tur in societate. uel etiam potest dici esse locum actioni in
mandati. in huiusmodi quod dolo. uel forte lata culpa omi
sit. Nam licet ergo fuerim in culpa. committendo
negotium alicui minus diligenti. ille dolo uel lata culpa.
aliquid faciendo nihilominus tenebitur. quia dolus culpe respon
dere. ut ff. ad l. aquil. l. 1. § si ob stercus in fi. Alioquin
culpa cum culpa compensaretur. ut ff. ad l. aquil. § item
mela. Respondeo. Respondeo. et ff. de compensat. si ambo. et forte actio
mandati. locum non haberet. si aliquid penes procuratorem ex
illo mandato esset. tunc enim distinctio locum esset actioni
mandati. cum ex mandato nihil penes procuratorem rema
neret oportet. ut ff. mandati. l. ex mandato. et ff.
de peculio. l. quod pa. § ut iectus

De actione mandati contraria.

Sicut directa actio datur domino mandati. ita contraria
datur procuratori contra dominum. ut ff. mandati. l. si uero.
non remunerandi. § contrario. Que actio adhoc ut com
petat tot sunt necessaria. fere quot diximus in directa supe
rius. Licet dominus Jo. in arbore actionum non tetigerit.
nec de ista nec de aliqua contraria. unde merito est eum
sit utiles ualde. Ego tamen de hiis tractabo. istam post
tractatum directe. supponendo de tertium contrarie. similiter
tamen breuiter tradendo. Sciendum est quod actiones contrarie
sunt. prima contraria mandati. et sic intitulatur mandati
uel contra. ut ff. mandati. l. si uero non remunerandi. § contrario.
Secunda contraria depositi. et sic intitulatur depositi. uel
contra. ut ff. depositi. l. ei apud quem. Tertia contraria
tutele. ut in specialibus titulis. tamen in C. quia in ff. de contrario
tutele iudicio. Quarta contraria commodati. et sic
intitulatur commodati uel contra. ut ff. commo. l. in commodato. contra
contraria. Quinta contraria pigneraticia. et sic intitulatur de pigne
ratitia actione uel contra. ut ff. de pigne. act. l. tutor. § contraria. hec
contrarie. ideo intitulantur insimul. cum directis. quia fere eiusdem
nature sunt. fere ideo dixi. quia tres ille directe in
famant. ut inst. de pena te. li. § ex quibus dam. et ff.
de his qui no. infa. l. 1. et est dignum nota. quod nul
la actio ex contractu uel quasi descendens que sit ciuilis infama
t. nisi ille tres. et actio pro socio. que exceptis predi
rectis nulla autem contrariarum infamat. preter contraria man
dati. ut ff. de his qui no. infa. l. furti actione. §
mandati. in uno tamen casu fideiussori. ut supra. l.
furti. § mandati. Sed quero quare nulla contraria
infamat. nisi mandati in casu illo. Respondeo. in nul
la contraria agitur de perfidia. sed ibi. sed in aliis contrariis agi
tur de perfidia. calculo. sicut hec ratio redditur in l. illa
furti. in § alt. quod illud sonat in contrario mandati.
quia fideiussori. agitur de perfidia. id est de fide rupta.
Nam ergo mandas michi ut pro te fide iubeam. et ego
fide iubeo. quia hoc tu michi mandasti. ut soluerem
ut ff. de condict. in. l. indebitam recte infamaris.
quia uenis contra fidem tuam. in aliis autem contrariis agitur
de calculo. id est de aliquibus expensis. ualde aliud in
tendere. quod deducitur probem faciendam. qui calcu
lum. sicut alias de errore calculi. id est computa
toris facere per calculum. sed eodem modo tamen in contraria
mandati. quod agitur ibi de calculo. tamen inter. quare
non infamat. quod est in contraria mandati agatur.

de interesse. dicit lex. ff. pro. mandati. si uero non re. §
contrario. et ibi ueniat interesse. agitur tamen de perfidia. Nam
in nulla contrariarum. de perfidia potest agi. sed tamen de expen
sis. et sic de interesse. In hec autem agitur de usuris. nam si de
posito intendere mandare in custodiam. ut ff. depo
siti. l. 1. § 1. non autem intendere mandare ut aliquid faci
as. uel expendas. licet si expenderis aliquid repeteres.
potuisti tamen actionem depositi. hec idem in omnibus aliis contrari
is. in sola contraria mandati et in casu illo tamen uenit perfidia.
quia fideiussori mandas michi ut fide iubeam. et ut sol
uam. ut supra dictum est. et cum graue sit plus iusto
fidem frangere. ut ff. de const. pec. l. 1. ideo merito
dampnatur de perfidia infamatur. Sed quero. quare ille quatu
or actiones tamen infamant. scilicet mandati depositi tu
tele. et pro socio. cum in sit alie actiones bone fidei quemlibet
similiter infamare. ut inst. de actio. § actionum. Respondeo.
licet in aliis desideratur bona fides. in illis quatuor
desideratur tamen bona fides. et est ratio. quia in mandato in
deposito in tutele in societate. inuestis quatuor in omni
bus hominibus te specialiorem eligo. et magis ideo uel dete
confido. quam alicuius alio. et ideo iuste procedit. quod sequi
tur infamia. sed cum sit in. contra infamat. quare tamen
debemus actionibus. Respondeo idem de istis tribus. quia ille tres
habent contrarias pro socio licet infamet. ut C. ex quibus causis
infa. irro. l. fide rupta. tamen non habet contraria immo est ex
utraque parte directa. ut inst. de pe. te. h. § ex quibus dam.
Item nota quod contrarie sunt ciuiles. nam cum sint actiones et
ciuiles. ut ff. de ord. Jud. l. in fi. 1. compriue so
lam contrariam tutele inueniunt proditam. ideo de ea in
articulo speciali. sepotiuas de ea tractaui. uidendum quod
de contraria actione mandati. quod adhoc ut competat sunt in ne
cessaria alia. Primus quod mandatum sit. si enim ego man
daui tibi ut fundum emeres. et precium non soluens
contra me ut prius soluam. quia tu teneris. quia ego non te u
tu concedas in actione ex empto. et sic in hoc casu completum
est mandatum. quia empto. similiter depto fuit inuentum com
pletum est. Si autem mandaui ut iudicium propte
susciperes. non ages contra me. nisi finito iudicio. Si
autem mandaui ut obligationem meam et nominaui
acceptes. an quia potes uel capiat sit prime fuit
fide iussor. et creditor seu mandator. nunquam ei age
antequam soluas. uel sis condempnatus uel diu steteris in ob
ligatione. quod intelligo per arbitrium iudicis. et secundo
rem equitatem petas. ut ff. de iur. deli. l. 1. nec ad
mitto delinquendo. ut ff. quesumma. adh. l. sic si
dei. § aristo. nec debiendo. ut ff. locati. et con
cum domum. uel non bona mea delapide. uel non alterius. sunt ac
tum teneos. ut ff. e. l. uti. 10. e. si pro ea. et ff. de fide
promiss. et l. fide iussor qui inmoi. et est ratio. quia
fide iussori. intendere utrumque mandare. scilicet quod obliget
et quod soluat. unde non uidetur impletum mandatum. nisi
utrumque fiat. ut ff. de condict. in. l. indebitum.
cum iuuari non decipi. beneficiis nos oportet. ut ff.
commo. l. in commodato. § sic. Secundum ut fines man
dati diligenter custodiat. et si quis uult agere contra
actione mandati. uel contraria actione mandati non pe
tet. ut ff. e. l. preterea. et l. sed prudens. et l. diligenter.
Tertium quod propter plene pro fide iubeam in
suum mandato. alioquin locum habet. neg. ge. ut ff.
e. ex mandato. § 1. et l. qui fide. Quartum
ut uero mandatum inueniat. alioquin sine
uetare. uel inter tua. uel animo donandi. non habet locum
contraria mandati. ut ff. e. si remunerandi. §
si passus. et § ult. Quintum ut nihil in

inculpa. cu mandatu. puta qr si nasti. oia qsutae potuisti. aliqn sic omisti exceptoes peptoria. r spes opetete m r ersa mea. mandati ctraria. n ages. sic de hac copiose notat dns ms in suma. r. isti. annotat hoc ff. e. si fideiussor. § ult. *Positiones actoris.* In hac aut act. actor faciat tales positiones. Ego dico q tu mandasti m ut emere domu. l' ut pro te fide iuberem. It ego emi. l' fide iussi. It meniedo l' fide iubendo fines mandati custodiui diligent. po. Rei. Sic resultatur talib; positoib;. Ego dico q ego mandaui titio. q domu m emeret. It ille emit. tr pl bru. ne emes l' ne pme fide iuberes. It obmisisti fines madati. qr mandaui. de emda domo titiana. tu emisti seiana. It i culpa fuisti. obmittendo exceptioe peptoria. puta pacti l' uienti. opetente t ersa mea. In hac aut actoe variato modo ocipit libell. na si peuratoz seu fide iussor ago ctria madati. pro q solui. ocip iet sic libellu. Ago. ego. q r. qui cu m mandasset domu p sibi. p. xx. emere. emi. r solui illa. xx. l' qu madassi m ut pro fide iuberem. pro penes tale creditore fide iussi i. xx. r solui. vn ut xx. seu. x. qsolui m pster. i. xx. ago q. r. ad hoc ppono actoe mandati. q sic recte ocipiat libell. dic lex. ff. e. l. sio n remune. § otrio. Sz nunq qr acto tal' in hoc casu posit opete. Na certu e q fines madati. diligent sunt ostruendi. ut ff. e. l. diliget. ar ego madaui. ut emes l' ut fide iubes. n aut mandaui ut solues. vn si soluisti t imputa. cu specia soluenda non ueniss mandatu. sat ei si emisti. si fide iussisti. ar. ff. de mi. ui. l. itradu. ad pecunias. § peuratoz. r ff. de iudicatu solui. l. tam. § in hac. vn poti uidet. q locu ht acto neg. g. Ro immo locu ht ctra mandati. mandati ei intueir de soluendo. Nam si mando ut fide iubeas. uideor mandare ut solues. ut ff. de dief. m. l. in debita. Solo ei pcedet ex osequntia posi madati. ar. ff. de inno. deunq r. u. Ro. r C. ad uell. l. antiqu. Si aut fide iussor n soluit. s; e obligat creditori. ex fide iussioe. r ago ctr dnm. i. iiii. casib; ut supius dixi. ocipiet sic libellu. Ego. R. ago c. t. qui cu madasset m ut pro fide iuberem. penes talem creditore m x. fide iussi. vn cum ipsi creditori. si condepnat ill. x. l' cu diu steterim in obligatoe. tu l' cu ipse icipiat dilapidare bona sua qr hoc actio e in nos. ago c ipz ut me ab ipa obligatoe liberet. ppono ctriam actoe madati. q sic recte ocipiatur libell. dic l. ff. e. l. si mandato mo. § quotiens. Quod aut in istis. iiii. casib; possit aliqs agere ctria. an quia soluat. notam. S. i hac eade actoe. *Oppo.* Sz uit q libell' sit inepte ocept. na lex dic. abesse n ut pecunia in qua obligat. sui. ut ff. de neg. g. si quis mandato i sui. r ar. ff. ad l. fal. qui debois. § ex do. itoe. ista e duo parificantur. sui aliqs soluerit sui debeat. ut ff. de neg. l. ar si quis. § qui mandato. r ar. ff. de h. l' acto. uen. l. ii. § ult. r ar. ff. de uir. dotiu pfecti. ua. § s; r stipat. r ar. ff. de pecu. l. si nos fal. impn. vn cu ista sit paria debuit libell' sic ocipi. Ago ctria mandati. ut soluat. i si pecunia n sit ante soluta. Ro. licet ista duo l' aliter arcitur ut paria. n tn quo ad oia. Nam licet pecunia in qua obligatus sui sum uideatur abesse. n tn abe in ueritate. ut ff. soluto m. l. sa cere posse. vr q m abee ad hoc ut agam mandati. s; n ut soluat. s; ut obligatoe liberet. ut dixi. r sile habes. Ide e caue. qd soluere. ut ff. de do. ita stipatoius. r C. ad l. fal. l. ult. n tn quo ad oia. ut in macedoniano. Na iurus. fa. si soluat. fac pacta. n repetit si cauet. ht exceptoe. ut ff. ad ma. s; iul'. § ult. r l. si stipat. r l. ult. It n uit. qd possim agere in duob; casib; an quia soluat. s. qn sui condepnat. r quasi diu fieri in obligatoe. qr ista imputai debeo. quare pro alio fide iussi. In aliis aut duob; casib; de iure ago. r qr pactu q dat forma otetu. ut ff. depositi. l. i. § si conueit. r qr incipit fieri n soluendo. i quo e casu. uxori osulit. ut C. de iur. donat. l. ii. ad hinc. r ar. ff. ut i pos. leg. plane. Ro. in mo aliull' duob; casib; in sirueni. Nam debeo ee ptc perpetuo obligat. ut ff. de dap. in fre. qui bona. § ult. sufficit q si diu steti. It sufficere debet si sui codepnat. r tot. labores in ea sustinu. cu n sui mag in mo do anuis negotiis aduocatu. ut ff. qdomo. r. api. si quis ex sug. r maxie. cu sufficeat. si cu nl' impauciis amicis labori b; osulat. ut C. de neg. g. tutoi l' curatoi. Quod aut qn aliquis dicat delapidare bona sua. quida dicut. qn incipit dare danda r n danda. sic depdigo. ut ff. de cura. furio si. l. pdigi. l. i. sic fec iuuenis ille. qui de sbstaria patris sua tam uiuendo luxuriose. qui ergo toto die p meretrices. quit abrnas ludendo ad aleas. dando ioculatorib; r uidet ist dice delapidare. l' qn hoies dicut iste male fac fcm sum. r sumit dilapidar sua. ut ff. de fluminib; pst. l. i. § flum. r ff. de fundo instructo r instru. leg. l. cum de lanioiis. r Asma.

De actione depositi.

Rem aliqua penes aliqm deposuisti. r ad ea repetendam opet m acto depositi. ut ff. depositi. l. i. § ob. Cu ne acto ad hoc ut opetat. tor sunt necia. Primo ut res interueniat q depoat r q deponat. p pterea dr ctractus iste trahi. ut in postis legib;. Secdm ut custodia rei. ad illu ptineat apud que depoit. ut ff. e. l. i. § i. n amitto quorda errore qui uolunt dice. q ppterea qr depositari tenet pstare custodiam q teneat mandati. r depositi. r iiur. ar. § e. l. i. § si qu rogauero. s; ibi io eueit qr ibi madatu po pcesserat. r io mandati agitur. habes i custodia legem ppterea. qr in ctractib; sperati mutuu. ut ff. ma. si peuratore. § i. Alia e custodia desiderat in deposito qr tenet de dolo r lata culpa. ut ff. e. q nerua. n in ceib; n tenet leui. qn oueit. ut ff. e. l. i. § si conuenit. It tenet de casu fortuito si noiatim oueit. r specificauit casus. r si obtulit se deposito. ut ff. e. l. i. § sepe eueit. si fuit in mora reddendi depositu. ut ff. e. si i asia. § quie ad modu culpa pcedens casu fac i depositariu teneri. de casu. ut ar. § ff. omodati. l. sunt

certo. § quod uero. & ff. e. quod uero. dolus a commissis in rem deposita. obligat depositarium. casu fortuito. ut ff. e. l. i. § sicut deposita. Si fu i gratia. tradi. ut ff. si certum peta. siquis in ti. Item si pretium pro depositione accipit. tenet de culpa. ut ff. ui. bo. rapt. l. ii. § qui tutius. Item mandato at tenetur leuissima. ut C. man. l. a procuratore. & ff. man. si procuratorem. § ult. & ff. comm. sicut certo § i. Tertium quod pro re deponenda nichil detur. nam si detur non erit contractus depositi. sed alius uel locati uel conducti. ut ff. e. l. i. § siquis seruum suum & cuius precia intueris. mutat natura depositi. ut ff. de depo si. l. tui. tui. Quartum ut rei deposite proprietatem & pos. retineam. ut ff. e. l. licet. § rei. Si autem dominium rei transferat in depositarium. non erit depositum. sed alius contractus puta mutuum. ut ff. e. l. tui. tui. Sed contra opponitur. ff. e. l. die sponsaliorum. § ult. ibi enim fe tur dominium. tamen depositi agitur. Responsio. referas te ad principium. ut si in principio fuit deposita. et dein de conuertit ut uteretur. propter principium depositi agitur. ut in l. illa die. Si autem ex interuallo. agitur de mutuo. uel alias melius. in lege illa tui. primus contractus fuit mutui. quia fuit enim in numerata. uel ut dicit dominus casualis est. ut licet dominium transfe ratur. quod agatur depositi. ut in l. possidere tamen in casu non retinetur. quem deposito apud sequestrum. ut ff. e. licet. § ult. Quintum quod res deposita non reddatur. uel reddatur deterior. ut ff. e. l. i. § si res deposita & § si re. Sextum quod res sit mobilis. uel se mouens. quod deposito pro re immobili non datur. ut notat in principio. i. fine. t. isti. & hoc ex illo colligitur. omnia exempla quae ponuntur in titulo. de rebus mobilibus & semouentibus ter tantum. & proterea. l. i. in principio. ff. e. dic. depositum dicitur quod ponitur. ut res mobilis dicitur depositum. Sed quod res immobilis. sic commodatur non sic deposita. ut ff. commo. l. i. licet dominus iuris dare mobilia. tamen intellexit. Septimum quod res non sit propria illius apud quem deposita. nam si est non tenet depositum. ut ff. e. l. qui rem. & ff. de reg. iur. neque pignus. & ff. de pet. certe. § ult. & ff. de in litem. ex. sine rei. & l. sim. ex. § rei sine. & C. loc. & l. quin. Octauum quod cum petit res de posita. quod sit dicenda sua rei. ut ff. e. l. i. § si quis armum. & ff. sequenti. Nonum quod res deposita sit in rerum natura. alioquin si naturaliter interitu perit. liberatur depositarius. nisi forte in casibus illis ubi te netur quis de casu fortuito. ut ff. l. si pi(?) les. § pen. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. po. dc.
Ego dico quod rem talem deposui penes te. Item te illa tu recepisti. Item recepisti rem illam in tua cu stodia. Item rei illius proprietatem & possessionem re tineo. Item rem illam nunquam mihi reddere. Item reddidi sti sed deteriorem. Item rem illam quam deposui. fuit in obitus. Item res illa mea est. Item rei illi signa talia fuit. po. rei. Econtrario reus utatur talibus positio nibus. Ego dico quod rem illam deposuisti penes tuum. Item rem illam recusaui recipere. Item rei illi in me transtulisti dominium. Item pro re illa deposita. soluisti mihi pe cuniam. Item res illa mea est. Item rei illi sunt talia si gna. & consimilia exprimas. libellus. In hac autem actione actor concipiet sic libellum. Ago ego R. contra G. penes quem deposui rem talem. cuius signa sunt tali a. ut rem illam mihi restituat. Ago contra ipsum propono actionem depositi. Quod sic recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. § i. & § sicut res. & ff. si cerium.

Vnde. Sed uidetur quod actio ista non possit intendi. certum est quod rei deposite proprietatem & pos. retineamus. ut ff. e. licet. § rei. & hoc iure commodata. ut ff. commo. l. rei. & hoc in actione ex locato. In re locata. ut ff. loca. l. non solet. & ff. de usufructu. Nunquam. § quod uulgo. sed ergo res est mea. ut dictum est. sed res non est mihi in debita. Unde in obligationibus res est in debita. & in mea. ut ff. de act. & o. obligationum in principio. & ea de quo potest notari in actione commodati & locati. Responsio. immo locum habet. nam est intento. actione depositi. ut rem illam debeas. uel des. id est quod facias accipientibus. eam. nam dare. hoc sonet. ut ff. de u. o. l. non autem non apparet. § ult. & inst. de actione. § sic itaque discre tis. quod res deposita est mea. non intendo eam ut rei illius possessionem mihi transferat. quia rei illius ipse pos. habeo. ut dictum est. Sed ideo eam propono. ut illi detentatori contra depositarii. ut in rem illam prestet. & si non uult rem illam reddere. non damnabitur in tantum solo illi detem tationis. sed quanti res illa tota extimabitur. adeo quod iurabitur in litem. ut ff. e. l. i. § in deposito. & hoc simile in conditionibus. Ideo potest condicere rem suam pro quam a fine. ut ff. de usuf. quemadmodum ca. l. ult. in fine. Verum est quod petatis rem tamen possessionis condicere. ut ff. de condict. in. l. indebitam. Sed non ista datur proprium. ut ff. e. l. i. § si ipse. immo in fine. ut ibi. sed datur quando intentabitur ut dicat se proprietatem & pos. retinere. cum non sit dominus. Responsio. licet non sit. nunquam quod habet uerus in deposito proprietatem. id est ipsam rem non dominium & possessionem retinet. nec audet referre quoniam dominium. eius abest. tamen eam mariti cui agat actione ex contractu. ut ff. solu. to matrimonio. si res aliena. & C. loca. & l. siquis conducto. rem. ad hoc mirabile quod depositario nolente restituere iurabitur in litem & fiet extimatio totius rei. & quod ei non sit dominus. & lex assignat rationem. Ideo quia a ipsi re tinetur rem illam restituere. ut ff. e. l. i. § si ipse. actio enim ista. habet quoddam communia in se. id est quod compensationem non recipit. ut ff. de compensatio. l. ult. atque nullus praetextu dominii potest condicere restitutionem depositi. ut C. depositi. In autem. sed iam cautum est. & est in autem. de posito. & mutatione. Quod Sed illud quaero. an actio sit pers. & Responsio quod sic. ut ff. e. si quis. inficia tus. § ult. sed nam ibi dicitur. quod tenetur de contractu. id est actio personalis. cum omnis contractus sit inprimis actio. ut inst. de actio. § sic itaque discrete. sed pro quo est in rem. certum est quod contractus re contrahitur. ut inst. quibus mo. re. con. ob. preterea. l. dicit. quod dolus descendit in hac actione ex plecatione contractus. alterius. ut ff. e. si hominem § datum. ergo uidetur quod sit in re pacto. maxime cum re perficitur. Responsio. non est in rem. sed inprimis ut dictum est. licet contrahatur. id est propter rem contineri. ea tamen quem suscepit obligatur. ad rem restituendam. sic & alias creditor obligatur re. id est propter rem. ut inst. quibus mo. re con. ob. § creditor. obligatur dico pignoratitia. ad rem illam restituendam. quae actio personalis est. ut C. de dis tractio. pi. l. secundum. preterea lex dicit. quod in actione de positi propter dolum defuncti commissum. tenetur quilibet pro hereditaria portione. ut ff. e. si hominem. § datum. & ff. de actio. & ob. ex deposito. licet si agerit pro re illa recuperanda. ageretur contra illum tamen qui rem illam tenet. sicut in act. commodati. ut ff. commo. l. iii. § heredes. Est & alia actio depositi propria. quae competit. quotiens aliquid tradetur in cendio. rui ne. uel tu multus deposito. ut ff. e. l. i. § si ipse. al. quod tu multus. dolo dirutum in. § inuitatu.

ponarii. inspali. Rca. Si quis in re apud se deposita expensas faciat locus habet actio deposita contraria. R. Contraria actio depositi.
5 Jenit actio depositi contraria deponenti. sic contraria actio depositi competit actio depositario. propter expensas. vel editur. que expendit in re deposita. ut ff. e. t. l. i. ap quie. al. Actione depositi. Ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. quot fere dixim in directa. propter quod in directa utitur ibi iter. ut ff. e. l. i. § in deposito. In hac imitatur. sic in l. illa. et ap quie. sic iqlibet alia contraria imitatur. prout quia contraria mandati. ut ff. de mi. qui no. ista. l. furti. § contrario. et de hoc dixi. § in contraria actione mandati. Est et aliud necessarium. quod ille fecerit expensas utiles alias non habebit locum. ut in l. illa et ar. ff. de neg. l. f. in ult. et ff. comm. l. in rebus. § possunt. Unde in hac actione sunt positiones necessarie. libellus autem sic formatur vel concipitur. libell. Ago ego. R. contra O. qui cum deposuissem penes te me talem rem. puta equum vel simile. illo equo vel suo impendi. x. unde illa mihi restituunt vel prestet. Ago contra propono actionem depositi contrariam. quod recte concipitur libellus. dic. l. ff. e. l. et cap. et l. actione. op. Sed opponitur quod non possit actio ista expensis proponi. certum est quod depositarius tenetur dolo et lata culpa. ut ff. depositi. l. quod nerva. et non tenetur facere expensas. sic nec creditor. quod commisit impos. qui tenetur tantum de dolo et lata culpa. si tenetur si expensas non fecit. et res illa perit in eius possessione. misisset. ut ff. de mi. c. in. pos. l. p. tor. § e contra sum tenetur. et sic in re aliena et sciens ut voluisse donare. sic et ille qui sciens in alieno impendit. ut ff. de acq. re. dolo. l. adeo. § ex diverso. et ff de re. di. § cum quis in suo. et ar. ff. de reg. iur. l. cui permittitur. R. certum est depositarium non teneri de dolo et lata culpa. in casibus ut dixi est. in pensas non fecit merito non repetet. contrariam actionem depositi nec obstat obiectio quod tibi imputatur. in quam nulla potest ei. vel tutil. vel quam in re dum noluit. vel quam de novo sciens in alieno impendo. Se cundum in casibus predictis repetere expensas. sic in casibus predictis in contrariis omnibus. et quam in re iam feci impendo sciens ut. C. de rei vend. domum. sic et ille recepit qui accepit a se deposito. ut ff. de neg. g. l. si pupilli § in. sic in fructuario. ut ff. de usuf. l. si ab fonte. Si aliquis tutor fuit et tutela finita est convenit actio tutele. R. Actio tutele.
— Via sequitur tutores tutelam administrant. ideo contra eos proditur est actio tutele. de qua actione dicitur. Rce. sunt. C. arbitrium tute. actio tutele. intitulatur ibi. Rca. pro accusatorium. ideo videamus que sit arbitrium et quibus sit actio tutele. hoc autem. Rce. intitulatur per C. ut quorum bonorum. alie pro heresi. ut faim ac. ime. recondi. alie pro abbatum. cum propositione prece dente. de ut de actionibus. alie pro publica defectiva. ut in iii. et sic dixi nos notat. in pri. summe. ar. ibi. Est et alia ratio que de actione tractat. ff. de tutelis. et. rat. dis. Que actio. scilicet tutele. ad hoc ut competat tot sunt necessaria. Imprimis quod aliquis sit tutor. sive testamentarius. sive legitimus. sive datus. ut ff. de tutelis. et rat. dis. l. si tutor rei pupilli. § si duobus. et § sic testo. al. postumo. et C. ar. tu. l. i. Secundum quod in ubi quod prestat quod facere non debuit. commisit dolum. latam vel levem culpam. sive non fecerit quod facere debuit. ut C. e. quando. et ff. e.

l. i. in prin. de huius quod ommittat. et quibus dolum. vel latam. vel levem culpam. per leges positas sub Rca. patet. ¶ Tertium quod tutela sit finita. que finitur multis modis. ut ff. e. l. si tutor. rei pupil. § ii. iiii. et ult. durante enim tutela. secundum dominum meum actio ista non nascitur. sed demum tutela finita ut ff. e. l. mil. et l. si tutor rei. § ult. et l. hec non dat. et l. cum tutor. § ult. licet alii dicant eam nasci durante tutela. sed non competere nisi finita. quorum sententiam reprobat dominus noster. salva auctoritate domini mei. aliorum in opinione. certum est quod tutor obligatur ex quasi contractu. ut inst. de ob. que quasi ex contractu. tu. male administrat dolo lata vel levi culpa. quis non dicit actionem tutele natum esse. dico quod illam nasci durante tutela. sed eam non competere nisi finita. et hoc est quod dicit. leges allegate de competentia actionis. sic in actione pro socio. et pignoraticia. et aliis. nam lex dicit. actione pro socio. post dissolutionem. ut C. pro socio. p. l. tandem intelligo quantum ad competentiam et exercitium actionis. Nam in durante societate. scilicet ex quo iterum voluit societatem societate. sicut. s. recal. ff. de re pignoratitia. l. ult. ibi etiam pignoraticia. non a soluta pecunia nascitur pignoraticia. secundum quo ad exercitium. ut ff. de acto. pi. l. si rem alienam. § omnis. autem nascitur ut inst. quibus mo. re contra ob. § cre ditor. sive res. Et actio dicitur exigui. quo ad exercitium. non autem quo ad ipsam actionem. ut C. de iure deli. sum. § sin autem. et ff. de fi. l. si tamen. Sic est sententia domini mei obtineret. quod actio ista tutele oritur. et cum tutela est finita et finis administrationis patet actionem eum esse natam a dominio. cum hec actio introducatur. et oriatur ex quasi contractu. la oritur secundum dominum meum. ex directu sic indicat indebiti. ut inst. quibus mo. re. contra ob. § item quod. scilicet illa conditio indebiti. oritur enim ex distractu. scilicet quasi contractu. quia ut quasi obligatio exoritur quod agit tacite inducit. ut ipso eo titulo. et ff. comm. l. sed si quis. po. de. Unde ita in hac actione. actor faciat tales positiones. Ego dico quod tu fuisti tutor meus testamentarius legitimus seu datiuus. Item in administratione vel in non administratione commisisti dolum. vel latam culpam. vel levem. Item tutela finita est. po. Rei. Et reus utatur talibus positionibus. Ego dico quod solus tamen fuit et reliquus tutor. Item ego optima fide administrauit. sine omni culpa. Item adhuc durat tutela. In hac autem actione concipit actor sic libellum. libell. Ago ego. R. contra O. olim tutorem meum. testamentarium legitimum seu datiuum. ut reddat rationem tutele. administrate. per eum vel abeo. propono actionem tutele. quod sic recte concipitur libellus. dic. l. ff. de t. ar. dis. l. i. § i. Op. Sed opponitur quod non ut libellus bene concipitur. si est tutelam administrauit non propterea obligatur pupillo. sed obligatur si male administrauit vel si aliqua ex administratione sunt apud eum. Item si non administrauit non io ag. quod non administrauit. sed io debet agere quod propter administrationem non factam. de pupillo fecerit. rel pupilli. ar. ar. C. arbitrium tutele. l. si de fuit. et sic alibi. habes simile. ii quis habet tantum negotium male gestum. quod in pena ag. neg. g. non propter ubium quod gessit. sed propter admibum. quod male gessit. ut ff. de neg. g. l. pop. si neg. non quod debet concipi libellus. ut reddat rationem. sed deberet dicere tu male administrasti.

ppt quod fuit dampnificatus in .e. vel quia non administra-
vit. negant mea fieri deteriora. i. c. eo. c. illa pcto.
propono actionem tutele. Similiter meum simpliciter constituit
dicitur libellum hoc ultimo. In precipiendo. sed male
conceptum est. quia de male gestis tenetur. et de male neglec-
tis. hoc enim verum est infra. sed quo adperitiores recte
formo sic libellum. quo ei possum scire que vel male
gesta sunt. si acceperit rationes. eius non reddat. ut et alibi ha-
bes. que acceperit est eo edita. ut ff. de edendo. l. argen-
tarius § edi. et rationes in rationibus edere. ut ff. de edendo. l.
i. § edere. et l. ubi. § a. in fin. Item opponitur. quod
conceptum libelli non est. ut constet convenia administrasse. sed non
est ita. sed enim brevitatis. libellum sic concipi. ut qui ad-
ministravit reddat rationem de non administratis. Et hoc quando
unus est tutor. qui administravit. Si autem plures fu-
erint tutores sibi. contra eos concipiam libellum. sed quos
conveniam utrum omnes simul. an aliquem illorum. prout mihi
placuerit. quia recte distinguitur. aut omnes administraverunt
communiter aut separatim. Item autem quam gesserunt inquam non. Si omnes
administraverunt communiter. et omnes sunt solvendo. omnes poterit con-
venire pupillus vel unum eligere. Ita quod actiones tutele
contra ceteros in electum et alios. ipso petitis illorum. ut C. de
divi. l. ii. Set hoc ita convenitur pati. aliquin. exceptio
pro fide iussoribus potest implorare remedium epistole divi
adriani. ut ff. de fi. l. i. § ceterum. et ff. de fideiussoribus.
et fide iussores immo et si actio tutele non cedatur elec-
to et solvat possibus. habet contra eos utilem actionem neque. sed et
subsidiariam. ut in ipso. § nec ceterum. Item est aliud in fide
iussore. qui solvat solidum. contra fide iussorem. nullam habet
actionem. ut C. de fide. l. cum alius. Secundo. fideiussor si
non habeat contra fideiussorem. quia habet mandati contra. contra debitorem.
pro quo fide iussit et solvit. tutor autem non habet actionem
contra pupillum. quia non solvit pro eo sed pro tutore. et ideo habet subsi-
diariam actionem. quia non solvit pro eo. neque. s. contra tutorem
et hoc quod dico de actione cedenda. et quod agere contra tutores pos-
sit. quando ex communi lata culpa vel levi convenitur. Ceterum
si est dolo. communi conveniatur. nec potest petere quod actiones sibi
cedantur. nec habet actionem contra tutorem. ut ff. de administratione
t. si plures. et ff. de tutores. et r. dis. l. i. § nec ceterum.
Si autem omnes administraverunt et separatim. aut diviserunt ipsi
per se. et tenentur pro hoc ac si communiter gessissent. aut fuit facta
divisio. presidatore vel pretore in quibus casibus de
iure pro altero convenitur. sed tamen quilibet convenitur pro sua admi-
nistratione si in eius bonis ubi tres notantur. C. de di. tu. l. ii.
s. quando contutorem suspectum non removit. vel removit et tar-
de. vel removendo potuit. vita pupilli. Quartus
casus invenitur quando non satisfecit a contutore suo. ut ff. de adm.
t. quot. § constat. Secundus casus invenitur. quando tutor in hac
administratione pertinentes. et contutore non certioravit. ut
ff. de adm. t. tutum. § tutores. et similis recte consideratur
in omnibus istis casibus. v. non tenetur pro quibus alienum nego-
tium. sed ideo sue negligentie. et quod dico istud teneri.
quando adire diversa. intelligas. sicut diversa. in eadem pro-
vincia. vel in eodem loco. hec dicitur. l. ii. C. l. ii. de divi.
ut patet quia in omnibus in utroque. Certum si in alia provincia
sit facta divisio. per testatorem. vel iudicem. tunc illi in his
casibus in pro alio tenentur. ut C. de periculo. t. l. ii. Si
autem gesserunt istorum. qui gesserunt quidam sunt solvendo quidam
non. solum illi qui solvendo sunt conveniuntur non omnes
fuerint solvendo. tempore depositi officii. tunc eis imputetur
sibi minor. ut C. de di. tu. l. i. § ult. et C. de pro-
bat. l. ex pt. Si autem quidam administraverunt. et qui-
dam non. tunc primo conveniuntur administrantes. secundo magistratus.
qui nominaverit vel satis exegerit. hoc dico in legitimis

vel dativis. et non in testamentariis. Tertio
loco qui non administraverunt. ut ff. de r. r. dis. §
nec ceterum. non ipsorum v. casibus in ipso conveniuntur non admi-
nistrantes. quam magistratus ut ff. de ad. t. l. i. et l. et
ubi in fine. et l. tres. § ult. Si autem unus gessit
convenitur utrumque possibus ante quam magistratus. ut ff. de ma-
gi. conveni. l. duo. et ff. de ad. tu. l. hinc. § pretor. dicitur
quod subsidiaria actio ista plerumque paupertate.

De actione tutele contraria. Rubrica.

Sicut contra tutores datur actio tutele. ita et ipsi tutori contraria
competit pro expensas. quas fecit in administratione illa.
ut ff. de contrario tutele iudicio. l. i. in qua actione il-
la omnia desiderantur. que in actione contraria desiderantur superiori.
hoc plus quod expensas faciat. verum de hac ad plenius
non certo quia certum. S. de actione tutele. et pro tutele
contraria. Institutum proximum. cum illa sola contraria sit
proxima. licet ante contrarie sit civiles. et quare. Respondeo.
semper actiones iudicio meo civile. in nulla invenias con-
tra proxima. omnes enim actiones sunt ante civilis inventae. ut
ff. de ori. iur. l. ii. in fin. i. contra. in qua actione
tutele inest quod enim pro iudicis. ut ff. de contrario. tute-
le iudicio. l. i. in prin. De actione commodati.

Res quoque contingit. quod rem tuam vel etiam alienam quam possi-
debas. alii commodas. ille non vult tibi restituere.
locum habet actio commodati. ut ff. commo. et l. commodare.
et l. ita. et ff. quibus mo. re. con. ob. § In summo; cum res.
Que actio ad hoc ut competat. tot sunt necessaria. In
primis quod res concedatur alicui in causam commodati. Secundo
ut concedatur gratia alicui usus. sive res sit mobilis. sive
immobilis. et non incorporalis. adeo quod ante completum tempus
usus illi rem illam auocare non potuit. licet in precario
sit secus. quia precarium conceditur sine privatione alicuius usus.
ut ff. e. l. i. et l. in commodato. ad C. e. l. cum que. et ff.
de preca. l. cum precario. et quare aliud in precario eo assignetur. quia
cum in precario sit unum. pro eo cum res precario conceditur. ut
licet gratia sui fiat. non tamen tenetur. nisi de solo dolo. et la-
ta culpa. ut ff. de preca. l. quamvis. sive sit quod sit non est.
mirum. quod ante tempus revocatur. cum sit indignum vel iniquo i
iure in precario. ut ff. de preca. l. ii. et § ii. Alibi est p
uno commodo sustineat quod aliud in commodum. ut ar.
ff. de usur. iur. l. cum quis. In commodato autem dum
non agitur. vel illum qui tenetur de dolo. lata levi et le-
vissima. ut ff. commo. l. si ut certo. l. i. Ideo
sibi gratia fiat ei si iustum est. quod ante tempus non revo-
catur. licet quidam male dicunt hac distinctione. et inter com-
modatum et precarium. quod commodatum dicitur. quando quis dicit commo-
da. precarium quando quis dicit concede precario. verum non approbo.
quia iam non imponeretur lege nobis. tamen res quo nomine vo-
luit. ut C. com. de l. l. ex libris. Tertium quod conceda-
tur res signis. alioquin si precaria invenitur erit locatio
vel aliud. Et inest notandum si expensas aliquas debeat dare hic in
mandato. ut ff. man. l. i. et ff. ma. § pretor. et ff.
commo. l. sive certo. § nec in dictum. Quartum
quod rei commodate perpetrates et postea remaneat penes
commodantem. ut ff. commo. l. rei. Quintum ut gra-
tia tamen conveniat. ad hoc ut teneatur de dolo. la-
ta levi et levissima. et de fortuito enim casu non tenetur sed
non culpa precessit casum tamen specialiter fuerit pacto expres-
sum. alioquin si gratia mutui tamen commodo. tunc non tenetur nisi
de solo dolo. et lata culpa. ut ff. commo. l. ut cer-
to. § commodatum. et § quod vero. et custodia. et § sed;
mecum dum. et § mecum duplane. Sextum quod
res non reddatur. vel retardatur et deterior. ut ff.

e. l. iii. § ii. Septimum. quod uero non reddatur. uel de-
teriori reddita. interueniat dolus. lata aut uel leuis-
sima culpa commodatarii. ut dictum est. Unde in hac ac-
tione faciat actor tales positiones. Po. Ego dico quod
ego tibi rem talem commodaui pro tali usu. Item usus
ille finitus est. Item gratia tui tantum commodaui tibi. Item il-
lius rei aperte [illegible] a possessione recepisti. Item gratis
rem illam commodaui tibi. Item rem illam mihi non reddidisti.
uel leuissima — uel reddidisti deteriorem. Item in hoc tua culpa interuenit.
Po. r[e]g. Ego reus facio tales positiones. Ego dico quod
rem talem commodasti titio et mihi insolidum. et sic restat quod
tibi non commodaueris. licet possit fieri quod in solidum
commodato. ut ff. e. si ut certo. § duobus. Item tu com-
modasti mihi ad certum usum. et usus ille adhuc dur-
at. puta quod prouidemus. Item ego dedi tibi x. ut rem
illam mihi commodares. Item illius rei interitum sustulisti do-
minum. a possessione. Item tu gratia tui commodasti. Item
res illa perit naturali interitu sine dolo malo et lata
culpa et leui. leuissima libellus. Item in hac actione
concipiet actor sic libellum. Ego [illegible]. conuenio. ago contra m.
cui commodaui equum meum. ut iret usque ad capuam.
unde cum iuit et rediit. Unde ut equum meum restitu-
at. Ago contra ipsum interpono actionem commodati. uel simpliciter pro-
pono. Ago contra ipsum cui rem talem commodaui. unde ut in
restituat. rem. quod sic recte concipiatur libellus. dicitur.
l. ff. e. l. i. et l. iii. et inst. quibus modis re contrahitur obligatio. § item
op. — cui. Sed obicitur. quod non uidetur. quod actio ista competat hoc in
casu est quod actio commodati personalis est. ut C. quibus non obiicitur. lo. c.
p. leg. neque minimum. et debet contra ipsum intendi. si quod contra
commodatarium. debet peti in rem. ut ff. de re. ui. si quis ab
alio. non autem debet peti rei restitutio. in personali actione. ut contra
lem. ut de rei uen. officium. et l. qui restituere. Responsio.
tibi non opponis. quod in omnibus personalibus debeat in rem. ne uer-
um. immo de eo debet peti. quod est in obligatione ali-
quam ipsum factum. sed scilicet in obligatione. aliquam rem ipsa-
m solutam possit. puta quod mortua est. in rem tune
non solueret. si forte res ipsa prestari non pot-
uit. in comparatione. si forte res ipsa prestari non pot-
uit postea. l. si quis ab alio. ut ff. de u. ob. l. si fun-
dum ult. et traditio. ff. de dolo l. arbitrio. hoc in rem
liberi. et quod ueit res ipsa de sui natura in restitutione
uel si ius non potest restitui. uenire uel singulare in
rem. per uis inradum. in rem ut esse in rem. ut ipsa
l. qui restituere. sed uidetur. huic responsioni obsta-
re l. stipulatio. § sin autem. Nam sit ibi quod sit ei
actio actoris quod petatur in personali. uel ut res defenda-
tur. uel ut res in rem consequatur. Respondeo. multi fugientes.
dicunt causam specialem. sic et multa alia sunt specialia in
titulo illo. Nos autem subtilissime cunctati in man-
locum illum sic intelligimus nec nos decipit. et de-
cepit. dicimus quod id euenit ibi. quia interposita fuerat
stipulatio ab edificante illi qui nuntiauerat
opus nouum. ut si appareat eum iuste edifica-
se. quod destruat de hac stipulatione loquitur. l. illa
in principio et sequitur hanc materiam usque in fine. si quis dicit
§ ille. sin autem ex quo tu satis dedisti. in opere
destruendo non appareat te iuste edificasse et
tu edificasti non uis defendere. quia uolo docere
qualiter iniuste edificasti. teneris destruere.
uel pronuntiatum est te iniuste edificasse teneris
destruere. et sic manu militari. fiet destruc-
tio operis. uerum si in actione i. stipulatori p-
lacuerit. quod debeat dare in rem. audio forte
re et situ uis forte nec timuis ubi deforma-
retur edificium. uel id quod uidetur factum. contra prudentiam pro

tectoris. et procurator uidetur decepisse. qui fecit tibi per
stipulationem cauere. ideo licet mihi decipiatis. ut
ar. C. de his. qui ueniam etatis impetrauerunt. l. eos. qui ideo
faciunt tibi hanc gratiam. et ceci fuerunt. et minus intel-
legentes. qui illum. § induciunt quod in rem sit
in obligatione. immo falsum. quia est in absolutione.
ut ibi aperte dicitur. Item queritur. quomodo cum res commodata tua
sit. quando petis eam iure obligationis. Unde uidetur.
quod sit debita et non tua. et uidetur debita. hanc questionem
soluitur in actione depositi. sic concipitur libellus. quando
res illa non redditur. uerum si reddatur. sed deterior.
libellus. Qualiter concipies libellum. tamen quod pe-
tes rem ipsam. uel dampni estimationem. et sic in rem.
autem si rem ipsam debeas petere. ut ff. de solut. et.
si non uidetur res reddita. quod deterior redditur. sed non
uidetur reddita. et res ipsa petitur. ut ff. depositi. l.
ii. § si res. Item si aliquid desit puta cautio. uel de
euictione fundus. ipse petitur. ut ff. de u. ob. l. iul.
insi et sufficit. desit legato fundo fundus pete-
tur. ut infra. d. l. § sicut. nam equale unum dicit-
rem ab eo et rem peto. Fere uidetur. quod tamen in rem petatur.
ut ff. de commo. l. iii. § i. Item solum in rem petitur. ex
quo res principalis soluta est. ut ff. de eo quod certo lo-
co. l. arbitraria. § Item uel contrario. Item si res contradicitur.
et male solum in rem petitur. ut ff. de dolo eleganter. Si non
solum. Circa ista distinguitur. dominus meus in solutione generaliter.
et in solutione uel generaliter rem habeo et peto. cum uidetur peto in de-
bita quod soluit. et res mihi aufertur. pro illo quod fecit debito.
ut quia alii obligauerat uel in emphyteosim dederat. uel filia
fecerat. rem illam peto. actione primitiua. quia non uidetur soluta.
quia soluta est. ut retineri non possit. ut ff. i. de sol. l.
non conuenitur. ff. de sol. l. si quis aliam rem. et l. quod sic. et l. qui
res. po. sto. et l. si hominem. et ff. de act. empt. et uendit.
§ idem uenire. et ff. iii. de l. concubina ii. Responsio. idem est
autem quod ipsa re principali sine de eo. quod ad eam pertinet.
ut ff. de sol. in titulo incorporibus. exceptis. si uero res tota
soluatur uel in casu sit. sed soluitur. et deterior sicque hoc
actio prima intrabit. sed potius in rem nam ipsa illa. ita sint in rem
ueniunt uel actionis. sic in bone fidei. ut in actione commo-
dati. et depositi. ut ff. commo. l. iii. § i. et ff. deposi-
ti. l. i. § si res. Idem in his commutat natura bone fi-
dei. ut C. in quibus causis in integrum fieri non est ne. l. mini-
norum. et C. de usuris. et sic legatis. ar. probat pro
hoc. ff. de sol. quod dicitur. § qui hominem. Idem in
actione stricti iuris. que est arbitraria. ratione loci.
ut ff. de eo quod certo loco. l. arbitraria. § item uel.
licet dominus meus aliter intelligat locum illum. ut
ibi notatur. Nam ibi dicitur in posse peti in rem. cum
non uideatur uirtute actionis. sed officio iudicis. ut ff.
de eo quod certo loco dare. l. arbitraria. § nec de officio.
et l. certum capue. et l. ult. et C. depositi. l. iiii.
Si autem ex utraque stricti iuris. tenet in rem actio pa-
tronum non integrabitur [illegible] si agetur de dolo. ut
ff. de dolo. l. eleganter. § non solum. sed contra dicitur. l. ff.
de solut. quod sibi. § qui sic ubi dicitur quod qui hominem
uulneratum tradit quem dare debebat. non liberatur
ab actione pa. Responsio. dicit dominus meus. licet euidens.
lesio est in uulnerato. ideo agere potest. in uulnerato
non ita. et ideo agitur de dolo. uel aliter. quod dicitur ibi. non
liberatur subaudi ab actione de dolo. uel alium hominem
uulneratum tradendo. uel dare uolendo. non tamen
dedit. Item contradicit l. C. ad exhibendum. l. exhibi-
tionis. non agitur in factum. intelligas contra parentes
tes et patronos alioquin ageretur de dolo. uel

ul' in ipsa ...
ul' sicut in actione ...
illud ...

ibi tibi abactione pa q. iam res erat exhibita.
ut ff. ad exhibendum. l. ii. et hic s ista. aliaquin po
tes uti actione. aliaquin rem ipsam. Sed illud quero. an ista
actio sit propria. vel utilis. dominus Jo. et dominus meus eam dicit
esse utilem. ut ff. commo. l. in commodato. § ii. et ea ratione utilis
ponitur. non obstat quod procurator contractum fecit meo. Sed
quidam voluerunt dicere quod fuit propria. sed non est verum
quia procurator fecit mea contractum per approbationem, sicut in adipi
tione hereditatis. nam quia procurator fecit contractum per
approbationem tamen est utilis non propria. ut ff. si pars
her. pe. l. i. et ff. de pet. her. l. Item venit. § pro.

De actione commodati contraria.

Contraria commodatario datur contraria mandati. Ideo de ea poni
mus. Quia actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria.
Imprimis que sunt necessaria in actione directa dixi. §.
Est et aliud necessarium quod commodatarius faciat alias ex
pensas in re commodata preter cibaria expensas autem ciba
riorum non restituit. Sicut in re commodavit que in commo
do fuit commodatarii. ut ff. commo. si ut certo. §
super. et l. in commodato. § contra. et l. in rebus. § possunt.
Commodatarius non recuperat cibaria. quia fecit in suum com
modum. quia habet eum in ministerio suo. ut ff. de act.
emp. vendi. l. sed quia. § si quis. Item venit contra
commodati si commodator vasa vitiosa. nobis illa
commodavit. et propterea dampnum in vino sumpsi. inde ex
ficio nos oportet. ut ff. commo. l. in commodato. et l. in con
rebus. § ult. Item venit contraria ne intempestive revo
ces. ut ff. e. in commodato. § i. Item si rem meam commodatam
surripuit ego ignorans illum surripuisse prestiti
estimationem rei propterea habeo actionem commodati contrariam
ad rem. ut ff. e. l. rem commodatam. actionem autem furti
non habeo. non interest mea quia praestavi et quia pote
ram retinere rem illam. ut ff. de furt. l. furis. cum com
modator. Sed alii. de me pro ea pretium dedi. et res illa
pervenit in potestatem commodatoris. tenetur contraria com
modati commodator. ut autem rem in precium aut pretium
quod sibi dedi. ut ff. eod. in commodato. § ult. Sed cuius est
electio. ut eum quod commodator possit ad rem tradendam
teneatur. sic in electione rem quam accepit vel estima
tionem appositive. ut ff. e. sunt eto. § i. et ff. de rei
ven. l. si culpa. Nam et si ex eo non possideret. red
deret in commodatore actionem suas. ut ff. de re in.
l. ut depo. vel si malitia tenebitur ad pecuniam. ut ff.
de dolo. et ca. l. ii. venit contraria rei mei
si sciens commodasti. in suum finem. ut ff. e. l. penult.
Quecumque autem dixi. venire contraria veniunt indirec
ta. in commodum compensationis. sed si non fuerit compensata
veniunt per eam contraria. vel compensata verum inter non am
misit suum reparavit. ut ff. e. l. in rebus. § contrarium. et
l. in commodato. § i. et ff. de neg. g. l. si autem. § si
non compensationis. et ff. de compensatio. l. quotiens. § si vero
compensationis sic hoc notat dominus meus. in fine su
me tituli istius. po. do. Unde in hac actione
actor faciat tales positiones. Ego dico dico quod
tu commodasti mihi talem rem. Item michi illa feci expen
sas preter cibaria. Item res illa quam mihi commodasti
fuit mihi vitiosa. Item tu scivisti sed hoc non est nec
essarium quia tenetur igitur de vase vitioso locato.
ut ff. loca. et con. l. si. et ad del imo est necessarium quia
in locato ideo tenetur ignorans. quia celebratur gr
atia utriusque in commodato ideo non tenetur sciens.
quia intercedit gratia sua tantum. Item rem commodatam mihi su
rripuisti. Item pro ea tibi dedi. Item talis mihi sub

rem commodatam. Item pro ea tibi pretium dedi. Item rem
postea habuisti. Item ad certum usum mihi commodasti.
Item expense quas fecisti in suum fuerunt mihi cibaria.
Item commodatum intercessit gratia tui commodantis tantum.
Item suum fidelem commodavi tibi. libell. In hac
actione actor faciat sic libellum. Ago ego. R. contra
a quo peto mihi solui. x. nomine expensarum. quas feci
in servum quem mihi commodavit. propono actionem commodati con
trariam. Sed. quod sic recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e.
l. in rebus. § possunt. et l. in commodato. § contraria. Item pro ali
is causis precedentibus sequitur conventio. pones in libello.
Ago contra talem quod sciens commodavit vasa vitiosa. vel suum
furem. unde vinum fuit effusum quod valuit. x. illa. x.
peto. vel subtraxit mihi res. Unde predictis actionem commoda
ti contrariam quod recte concipiatur libell. l. pro dote. op S;
ut quod libell non sit bene formatus. si ei fecit impensas
in re aliena sciens non voluisse dare. ut ff. de
acq. re. do. l. si. et ff. de re. di. unde non re
petit. ut ff. de reg. iur. l. cuius errore. hinc quod
credo. quod licet in re aliena impendi nichilominus
repeto. Nam eum teneor de levissima culpa est quod a sa
pienti preter prudenti. in re preciosa. ut ff. e. l. sin
certo et ff. ad l. aquil. si putator more re
petet quod sunt facere expensas teneret. Si aliquis debi
tor obligavit rem pignori et pecunia sit soluta
vel aliter satisfacta datur debitori pignoraticia actio. Vt. de actione pign.
Contraria sequitur contingit quod debitor quod debitor soluta
pecunia creditori. vel aliomodo sibi satisfacto.
unde pignus est liberatum. propterea datur debitori pig
noraticia. propterea quia tenetur creditor sibi restituere pi
gnus. ut ff. de pi. act. l. si rem alienam. § pe. § decl.
et ff. quibus mo. re. con. ob. § ult. Que ad hoc ut
competat tot sunt necessaria. Imprimis quod res interve
niat. i. quod res possessio pignoris transferatur in
creditorem. unde proprie pignus dicitur a pugno. i. a traditione.
maxime in rebus mobilibus. ypotheca autem dicitur
quando solo consensu contrahitur. maxime in rebus immobi
libus. ut ff. e. t. l. si res. § pe. et tunc censetur. § ult.
et ff. quibus mo. re contrahitur ob. § ult. et ff. de actio.
§ in pignus autem. et ff. de pig. contrahitur. § i. conficitur in
immobilibus consistere pignus et ypotheca. Sed obicitur
inter pignus et ypothecam nulla est differentia.
ut ff. de pig. contrahitur. § inter. et ff. de act. § item.
credo verum est quantum ad ypothecariam actionem.
quantum autem ad pigneraticiam est differentia. quia sicut
dicto non intervenit non habetur locum pigneraticia. propterea
creditor dicitur re obligari. ut inst. quibus mo.
re. con. ob. § ult. Est et talis differentia. quia pigneraticia
tia de contractum datur debitori et est plus. ut C.
de distract. pig. l. si placiti. ypotecaria autem
que ex solo consensu datur debitori et re inite. ut
C. de pig. l. in pignus. licet in creditori competat
ypothecaria pignoris possessione contraria ut ff. de actio
pig. l. i. et hoc est quod dicitur ibi. pignus. i. obligatio pig
noris contrahitur non solam traditionem. sed in nuda conventione
adeo autem est necesse. quod res interveniat in pigneraticia.
quidam dubitavit sic. pone quod rem meam obliga
vi creditori solo consensu ante traditionem. res illa
pervenit ad creditorem sed non de non facto suo. ut in eodem
me dicam dum manet. ut ff. quamvis quod met ca.
l. est. soluta pecunia. quod actione rem illam re
cuperabo. certum est quod pigneraticia locum non habet.
cum que res non intervenit ut dictum est. audivi quo
dam respondentes quod habet locum utilis actio.

pignoratitia. ut ff. ut in pos. leg. l. et si cum.
§ qui poterit. dominus meus dicit in casu isto competere
actionem in factum. ut ff. de p. c. quot.
Secundum. ut pecunia soluta sit. vel alio modo satis
factum. ad voluntatem creditoris. ad hoc ut nascatur
pigneratitia. ut ff. e. l. si rem alienam § omnis. et ff.
sicut petatur. l. si quis. § rem pigneri. l. ggc. § ult.
et ff. quibus modis pignus vel ypotheca solvitur. l. liberatur. ut
et hoc putant. dominus bu. et dominus Jo. quod ante solu
tam pecuniam. pigneratitia non nascitur. op. Sed tu
opponas. ergo ex solutione oritur. Responsio non oritur
ex solutione. sed ex contractu precedenti multe enim actiones
sunt que non nascuntur a principio. sed post contractum cum ori
untur. ut in pecunia aliena mutuo data. et pecunia
data mutuo a furioso. seu pupillo. si postea con
sumatur oritur condictio. non ex condictione sumptione.
sed ex contractu precedenti. ut ff. si certum petatur. l. nam
et si fur. et l. si ad furioso. hoc idem reperimus.
ut e... de iure promittatur explacito. optimum
non sile. C. de solut. l. sub conditione. § liberato
prodit. beneficio actionis pro imponere. Verum condi
tio existens facit quod liberatio moveatur. ut ff. de iure
quorum. Dominus autem. O... et dominus meus usum e.
contrarium. ut pigneratitia statim nascatur. cum pignus datur
creditori. et hoc dicit in titulo. quibus modis re contrahitur
ob. quod creditor obligatur re. si obligatur ergo ex illa ob
ligatione aliqua actio orta est. sed nulla alia potest ori
ri. nisi pigneratitia quod et dicit l. illa si rem alienam. quod
soluta pecunia nascitur. sed quo ad exercitium. sic
notatur. § in actione tutele. et sic sunt domini me
um pigneratitia tollitur spatio xxx annorum computan
do tempus. a die dati pignoris. ar. regula iuris. §
ff. de reg. iur. qui potest facere. sed dominus bulgarus
tollit illus observatum. ut C. de pignore xxx. an.
eum novissimum. § ij. et sic utriusque intellegitur l.
C. de ann. except. l. i. § ad h... et C. quibus non ob. lo.
t. p. l. nam mutuum. Tertium. quod cum aliquis pre
cedat vel obligatio per quam pignus inveniatur. cum enim sit
accessio. sine principali esse non potest. ut C. de ac
tione pi. l. si rem alienam. § ij. et l. si creditum. et si qui
pignus ei ideo datur creditori. que pignus magis sit in
tuto. ut ff. quibus modis re cont. ob. l. ult. cum enim
non sit pignori incumbere quam in personam agere. ut ff.
de supplici. l. ii. § ij. et ff. de ob. quod est de hic. re
scissa. § furti. in specie. tenet remissio. et
constante matrimonio. ut C. ad vell. constante. propter
eam remittendo debitor pignus. non videtur alienare
in fraudem creditorum. ut ff. de his quae in fra.
credi. si pig. sic et talis habes. in actione de con
stituta. oportet enim quod pro precedat aliqua oblig
atio cui actio de constituta accedat. ut ff. de
constituta. pe. l. i. De in obligatione fide iu
soris. satis naturalis debet precedere. ut ff. de fi
dei. l. i. Intelligo causam precedere. sive quod fuit
de sui esse. puta condebitum. sive debeat con
tra pecunia numerata non fuit. ut C. de non
numerata pe. l. i. et C. si pig. que. ma. secu
ta. secuta non fuit. l. i. Sed numquam sicut precedens
est civilis. tenebit contractus pignoris. non ut
cum idem iuris quod est in principali idem iuris sit
in accessorio. ut ff. de reg. iur. cum
principalis tar. C. ad vell. l. si sum. sed contra
C. de prediis. pro minorum. l. et sui. Sed cum pri
ncipalis nulla. tamen pignora data tenet. sed

ibi loquitur datum actione. Q. natum
est necessarium. fuit quodam quod res sunt pa
creditoris. ut C. que res pigneri. ob pos. qui li
beros. sed hoc verum est quantum ad hypothecariam.
actionem quantum autem ad pigneratitiam. quod pre aliena et
tenetur. ut ff. e. l. si rem alienam. § pltr. et l. si pi
gnore. § si pro. Q. numquid quod pecunia que solvitur
sit proba. alioquin. reproba pecunia non liberat solven
tem. non habet locum pigneratitia. ut ff. e. l. ele
ganter. § ij. Sed hic querit dominus di meus.
quod si pecunia fuerit a creditore approbata.
an in primis quod debitor sit liberatur. et locum habet pi
gneratitia. ar. ff. de condict. ind. et de quibus. quod sibi
debet imputare. quod malum capsorem elegit qui
illam pecuniam approbaret. ut ff si falsum mo.
di. l. i. et ff. de act. emp. l. ij. ff. pro socio. so
cius socio. et ff. loc. et cond. ea lege. § ult. ff.
man. vi. ca. § abone. et ff. de fidei. l. iij. in fi.
et l. quod debitorem. et ff. ut in pig. l. sive a quo.
op. Sed contra videtur. ut deficiat electio vel solutio.
sic intellectio cum erratum sit in substantiali quali
tate. ut ff de cont. emp. l. in venditionibus. ut ff. de
opt. leg. l. ii. § ult. dominus tamen meus putat illum
qui certat. de dampno evitando potiorem esse.
ut ar. ff. de mi. l. verum. § ult. et summe
xx. v. an. filio. Item querit quod si creditor. expendit
eam pecuniam. proba. videtur. quod repellatur saltem quod non
reddit reprobam. ut ff. e. elegant. § ij. et ff. de
soluto. l. sic sunt. et l. quis. § cum qui. op. Sed
videtur quod rem ipsam potest reddere. estimationem. et quod ha
beo non quaeritur. ut C. de inoffi. t. sent. et quod habet
ex sua negatione. ut ff. ad l. fal. l. alij. et
quod hius quibus solvit aut tenetur. sic hic notat
dominus meus. in lege illa eganter. ad hoc autem est hoc verum
ut solvatur pecunia. et si ab initio sit actum
pigneratitia et pecunia non sit soluta. quod non videtur rec
te actum pigneratitia. et quoniam non sit soluta
quod non videtur recte actum. non habet necesse. offer
re. ut videatur recte egisse. ut ff. e. l. si
rem alienam. § ult. nec ab initio quod quidam stulti
notant. quod oblatio debeat fieri in iudicio.
non est verum. quod et dicit ibi in iudicio idem dicit
quod sic de facto contigerat. vel ideo quod actum erit
in iudicio sed fuit oblatio. Item notandum
mirabile quod iudicium nullum a principio. quod
ratificatur. sic et talis ff. rem ratam haberi. l. iij. §
ult. et l. paul. et ff de iudic. licet. et C. l.
x. de filio fa. ad publicum. non in. l. i. In
hac actione actor faciat tales po
sitiones. Ego dico quod tu mutuasti michi x.
Item pro illis x. satisfeci. Item illa x. solui.
Item pro illis x. satisfeci. Item illa x. fuerunt proba.
pro a. reo. Econtra reus faciat tales
positiones. Ego dico quod petisti a me x. mu
tuo. et ego dare recusavi. Item illa x. que
tibi dare promisisti. dedi titio. Item illa x.
que numeravi. michi denegas solvere. Item illa que
solvisti fuerunt reproba. In hac actor concipi
at sic libellum. Ago ego. R. contra O.
cui obligavi codicem meum pro x. unciis.
quas mihi mutuavit. quas uncias cum
sibi solverim. peto ut codicem michi restituat
et propono actionem pigneratitiam. quod sic recte concipi
atur li. dic. l. ff. e. si rem alienam § omne

libellus in actione pigneratitia

§ oiis. et isti. qb; mo. re. con. ob. § creditor aut
opponit q2 n ual. q. actio ista competat p creditore codi
ce recuperando. certum e q pigneraticia e inpsonam. ut C.
de distrac. pi. l. si apla. si e inpsona g res pro ea non
conuocat. ut insti. de act. § ij. preterea e et aliud.
re. ut insti. qb; mo. re. con. ob. § ult. ypothecaria
q i aliquando oritur ex consensu. ut ff. e. l. i. et ff. de pu.
conit e inter. immo potius deberet dici. plus. item i
re est. ut. C. de pig. l. pignus. Re. oms actio
posse dici real'. hac ratione quilibet considerata. qr
no uel uolo ut res aliq in det. in oib; et plib;.
et ui ueniat intentio. in res e. g oms actio pot.
dici real'. It oms e act. immo pot dici inpsonam.
q cotra psona intendo. qr peto a talli re tale.
ad sua attende consideracia. quantum l' qi. procedere.
ut supra dixit. oriat act plus. ppe si maleficium
l' qi peccat. Vn si ago con. re. ut in pigni re
stituas. dico te in obligatum ad hoc. ut sic ire
obligatonis det act psonal. non rone rei que ueit
restituenda. It act real'. io dr qr n e oblig
ata aq. peto. si io tenet qr possidet. Vn re
illa peto. licet possessori competat rei ipi de fe
sio. ut ff. de uoic. n alu. et C. de ali. iu.
mu. ca. fac. l. unica. et insti. de act. § ij. h
oct e sit plus. hr ry rei psecutorem. ut ff. de
act. pi. l. si re alienatr. § ult. sic in multis.
e. ut act. ad exhibendum. que plus. et ry hr rei
persecutoem. ut ff. ad exhibendum. l. iij. § e aut.
i. de eo. § ult. hoc iactone. q met ca. ut ff.
q met ca. l. metu. § eu aut hoc act.

De actione pign. contraria. Rubrica.

Via creditori competit contraria pigneraticia. ideo
ea ponimus. q act debitor ut competat. tot sunt ne
cessaria. quot sunt dictum indirecta. Sunt
et alia necessaria. uidelicet q creditor fecerit
expensas impignorare. dum modo n sit magno
nec honorosae. nec de heat debitor. nec ho
norose creditor. audiendus e. ut ff. acte
l. si fuos. et C. de pig. l. i summa possi i compete
compete contraria pigneraticia. si decepit debitor cre
ditore. dando ei pure pigni. ut ff. e. l. i. §.
ult. l' ponendo aliq q pig recipet. qi pecunia
solutu. ut ff. e. l. si qi. l' fure aliena. de
dit pigni. ut ff. e. tutor. § contra. l' si obli
gauit. re alij obligatam. q res n sit suffec
tura duob;. ut ff. e. l. si qs inpignore. Obi
S; nunq in oib; istis tenebit crimine
stellionat. Ro si sciunt aliena tenet. al'.
n. ut inpocas. l. tutor. et si qs inpignore.
Obi S; nunq in ca isto stellionat. crim.
infamat. l. nr. l' qd sic. ff. de his. qui no.
infa. l. qd g. § ult. at. l. alia dic. q qd n fa
mat. ff. de crim. stel. l. ij. Ro. si ex ca
famosa descendat. ut qn ex dolo famosum
est. ut ff. de dolo. l. si quis familia. Cetm
si n ex ca famosa. ut qn ex pigre. n n infa
mat. ut ff. de pig. ag. actio tutor. Obi It qr
qr qui obligat re duob; tenet crimine stelli
onat. ut dic. l. illa. sufs. ipigre. et C. decri
mi. stel. l. i. qui aut uedit duob; et tene
tur crimine falsi. ut ff. ad. l. cor. de fal.
qui duob;. quia uolunt nutum facere. qui
falsum committit. qd obligat duob; uel utriq.

... ueri. uen. quod. quare ... p ... ... qui uendit duob; uo.

querit q inaui e. uii tenet crimine stelli. ut dcm
est. S; uir. q re uedit duob; de iure uidet.
ut C. de rei uen. qr si legitime fcm e. pena
n debet mereri. ut C. ad. l. iul. de adulit. grac
e. ut ff. de conf mis. l. i. Ro. legitime uedit
duob;. ut se obliget ad itee. utq; actone ex
epto. ud aut legitime uedit. q excuset ac
mine falsi. sic alias mulier q j. teps iubet
tenet. in iu. iii. in hoc cau. si nuntiatum fo
fsimo. ut j aut. de restit. et ea aliq. pstitut
quer. de iner. uedita pig. q emtore promisit.
l' q de consuetudine etiat. l' debitum. ut ff. e. t.
l. si pigre. § ult. It ut possoe; pignus. q p
cauo rogauit. debitor sibi restituat. ut ff.
e. t. l. si pigre. § si possor. It si fuu suu fc
obligasset pign. et ipnu dedit creditori.
ut ff. e. si fuuf pigri. *po. actionis.*
Inhac aut actione tales faciat positiones actor.
Ego dico q inbus q obligasti. in feci tales.
expensas. Et tu obligasti in re aliena. Et
de pcio q recepi. ex uedito pignus. tu m
nul et hoc qn inhit potestate uendendi. et pac
to l' ex l. Et peando recepi pig. Et scienti
suu tui fure obligasti m. et suus ille ab
stulit m tm. *po. Rei* Reus uero faciat tales po
sitoes. Ego dico q res qua tibi obligaui.
fuit re pa mea. g putaui obligaui. ut C.
qrel pigno. l. q liberio l' in fi. Et inpese qs
fecisti fuer uoluptuar. Et pig fuit obli
gatum. p. x. et tu uedisti. p. v. Et obligaui
tibi pignus sui potestate uendendi concessa.
Et sponte retulisti in pig. Et suu frugi
et fidele obligaui tibi *libell.* Inhac actone
concipiet actor sic libellum. Ago Ego. R. c
qui cu obligassz in codice. p. x. qui e alie
nus. l' alii obligat et ut suffic. utriq p debi
to. ut det m ex pignus ydoneu. ppono
contra pigneraticia. q sic recte concipiat libell'
dic. l. par. ff. de constitu. pecu. q aut §
plr. l' q dim meu. petet in libello interee
hoc m. Ago c. m. qui obligauit m codice
alienu. p. x. l' alii obligatu qui n suffic
q utriq debito. Vn qr mea e int forte. i. x. x.
Ago c eu ppono. actone; pigneraticia. contra. In
ter e eni mea age hac actone. et si debitore;
habeam. locu plete. ut ff. e. l. cu debitore.
Int e ei. mea quia piculu e ne facere
posse desinat. ut ff. de neg. g. diuortio. et q2
forte peccia cyrografaria posse retinere. ut
C. e ad cirographoria. In aliis aut cau; conci
piet sic libellum. Ago c tale. qui cu obliga
sset m codice. p. x. feci meo inpensas. pone.
v. ut uedidi. codice illum. p. v. et valia cum de
fut. m illa peto. ppono actone; contra pigneraticia
tia. q sic recte concipiatur libell'. dic. l. ff.
e. si pigre. § plr. al. si fuos. Oppo. S;
opponit q principium libelli n fuit bn concepi.
certum e q pig dat creditori. ut mag sibi
sit tutum. ut insti qb; mo. re. con ob. § ult.
qn g ager pign re aliena dedi. l' alii ob
ligatam. in n suffic duob; petam g interee m
eum qi ut mag m sit cautu satis ui.
mirabile hoc interee. Re. pot poni exemplum
q pot quo pot mea interee. Sic. S. appe

libellus

dpn. in hac eade actoe, l'alias pot ee. q debi
tor ille ille homo malitios ert. meli fuisset
m. retet hre pig. q agere ctpm qr meli est
pigri incubere q in psona agere. ut ff. de su
psti. l. i. Jt qr quo pot rcipi libell' 9me u
de m qr e eq ydoneu pig. cu hoc mitnos n
9menit. imo ma ex quo 9uem. ut dare in
pig. tale re debes dare q possit pigri obli
gari. ut C. qe res pign obligari. p. l. qui
liberos. vn quoda m ut pig. euictu actie di
tore vn si aget n e miru. qr n ut aliqd da
ri q ita datur ut retineri n possit. ut ff.
i. des. l. n quocu; oppo. Jn alio libello oppo
nitur. q sit los impetitioni inponsa. qr sciens
in alieno impedit vn ut donasse. huic qoi. Ro
sic 7 in supioib; 9tiar is notau.

De actoe in fcm plept. ubis. Rca.

Dixi de actoib; in fcm directis C. de inidcis.
et de edcis. qr loco cui'libet inidci acto in
fcm. ppoit. ut jsf. de inidcis. § ult. et qno
libet. inidco ul edco. orit acto infcm. sic
ct B. de edcis notaui. nc de aliis act. infcm
dicemus et pio de act. infcm plept. ub. Jo. de
act. infcm gnalissima 7 subsidiaria et tio de
spali. set de actoe infcm de scente ex re in
dicata. S; po uideam de noie qd sonet h alius
uba. act. infcm. 7 qd solnet h uba inseptis
uerb 7 nuq ista uerba sit pum nomi actois ppeal;
sciendu e. q cu plura sit negotia. q uoca
bula. 7 deficientib; uulgarib; actoib; cu no
m pu inenire n possim hre pu nom. in subsi
qr duum. recurram ad actoe infcm. ut ff.
de p. u. l. i. ij. iij. iiij. vn uocat act. Ago
in fcm i. act extali facto. vez qr n possu
inhre pu nom. 7 subsidiu ppona hac actoe
infcm. 7 sic e pu nom actois ab ipo fco no
m sumes l' alit. act infcm. i. in defectu. i.
locu deficientis actois ppono actoe i. fcm
loco actois. 7 sic s' hoc. n eet pu nom actois
si pu uerb. Nota 7 aliud. q plept. u e in
fcm n tn ois infcm e pleptis ub. a hoc inde
a impa expositoe ubor. te eu locu ht act.
infcm plept. ub qn ex 9tctu pcedere orit
7 hoc sonat talia uba pcesset ino me 7 te
q erul' ub. bn ortot acto. si nom spale
possem hre. vn quia n habeo ppo actoe
actoe infcm. pleptis ub. Et n ad hoc ut ac
to ista 9petat tot sunt neccia. Jnprimis q
9tce aliquis pcedat noiat l' in noiat. diu
so tn modo. qr in 9tctib; innoiatis pt q
in uno. s. in facio ut des. orit infcm. s.
plepti ub. s. in do ut des. in facio ut fa
tias. ut ff. de plept. ubi. l. nals. Et q
ex illo 9tco facio ut des ut des orit de dolo.
dic dns m's id. qr in do ut des 7 in do ut
facias pot datu repeti. 7 io n des infcm
plept. u. n e miru. at in facio ut des.
io qr factu n pot repeti. ut ff. de cap.
7 post. li. re. l. i bello. § fin. 7 io qr inuenit
decept qui fec. loco ei datur de dolo. op S;
in suu 9pposito. in facio ut facias. n s
ratoe pdcm deberet dari de dolo. dns m
ratoe pdcm deberet dari de dolo. dns m's
ratoe. Fitt. id hoc ibi 9tigere pp cognitare obliga
tois. ibi nullus alio mag. posset decepi.

poss; aut aut alia io. reddi meliot. q est i
duab; 9tib; innoiatis. s. do ut des 7 do ut faci
as. io orit plept. u. qr datu poss repeti. l'
pot. Jn aliis aut duob; s. in facio ut des.
et i facio ut facias dico ide. s. q des plep
tor. u. si tale e fcm. q m absit 7 tibi.
absit. ut ff de plept. u. l. solet. in mo si e
ade. tn n habe dari p. u. ut in l. illa solet
Si aut tale sit fcm q m absit 7 tibi n ab
sit des de dolo. op S; oppoit pleg. illa
q nalis in fine. ubi ex facio ut facias. ti
bi n adeat. 7 dat plept. u. Ro. imo ad est
saltj roe affectois. Si aut n adeet. aliq
te daret de dolo. ut C. de dolo. cu ppoias
Si aut noiat pcedat. e 7 sui necciu. q Scaue
aliq pactu apponat. in 9tctu illo i 9tineti
l' paru an 9tctu l' in ipo 9tctu l' pa post. siu
sit 9tet boe fidei. siu stric iuris. V bi gra
uedis m codice tuu facio tibi pactu ut de
bea t' 9modare p exeplo. ecce istud pactu
parit noua actoe in fcm. p. v. ex in form
at ueterre. ut ff. de pactis. l. iuris getiu
7 ff si cet. pe. lecta e. 7 C. de pact int ep
tor. et uc. l. ij. Tertiu q in 9tctib; in no
minatis pactu iudiu intuieit 7 in stipulato.
sic alia de 9stituta. ut C. de re p. prim. l.
ex placito. 7 jsf. de actoe. § de pecunia. 7
ff. de 9stituta. pec. l. i. te ei ageret. ex
stipulatu. Quartu q 9ttet sit uesat. ex
parte actoris in tuitu rei. al' n ht locu ac
to plept. ubis 7 fcm. ut C. de re p. prim
ex placito. 7 l. reb; po. dc. Jn hac aut
acto actor faciat tales positoes. Ego dico q
ego uedidi tibi codice meu. Jt inenisti
m in 9tineti pacto mdo q illu m 9modares
p exeplo. Jt illu codice tibi tdidi. Jnste
tib; aut tibi iuris eide uter poitoib; qs.
po. rei. Rea. reus faciat sic suas positoes.
Ego dico q tu uedidisti m codice tuu pu
re sine fitu aliquo pacto apposito. Jt pac
tum qd fuit appositu ex 9tctallo. fuit appositum
Jt tu uo dedisti m talj die. Jt post tres dies fe
cim pactu. Jt uendidisti m codice s; ad
huc codes e penes te. Jn hac aut acto 9
cipiat actor sic libellu. libell. Ago ego R.
q. G. tui cu uendisse codice meu. p. x. i
ipo 9tctu. 7 in 9tineti 9ueit in. q illu 9mo
dares p exeplo. que codice eu tibi tdidi.
peto ut illu codice m ad exeplu 9cedere
debeat. ppono act. in fcm plept. v. q sic
recte 9cipiat libellus. dicitr ut a. ff de
p. u. l. nalis. 7 C. de reru p mu. l. explaci
to. op S; oppoit n ut q acto ista 9petat. 9tra go
e qd qn pactu appositu res erat mea g pactu nu
llu e. s. ut rem mea tu m comodes. quia neq
pcariu neq pig neq 9modatu rei pe tenet.
ut ff. de reg. iur. neq pig. op Jt tpe illo quo
dedi tibi codice pactu n apositu. ex quib; g plep
tis uerb oriet ista acto in fcm sic al' qn uolo
9stituere suitute in re mea q tibi uolo tdere
oportet q 9stituat in 9tralhndo 7 tradndo. alio
qui nlla e suit. ut ff. d. suit. ur. p. l. sabinus.
pz. pactu appoitu bene ualet ut iducat act
plept ub. quia ea que dicunt in pstatioib; uident

in stipulationib; repertī. ut. ff. d. u. ob. l. ticia.
q' cū usq; tpe desiderit īpositioē fructus ī re nu
ne? ē si ab obligatioē incipiā. cetīz si a traditioē
sufficiēt tps traditiōis. ut. yal. ff. d. acq. p. l. q.
ad. y cr. ff. de. public. l. cū qui public. In quoē
cū p̄senti fore ioē si a traditioē incipiā. ul' ioō aliud
in futurū. ppt' quādā impossibilitatē. quia tpe ōms
res erit mea que in futurū n̄ pt. v. ff. d. furt. n.
p. l. in re mā. cōi. Si tu oppōis stiplōz. rē m cō
modari. vn̄ n̄ tenz stiplo. R. n̄ ē ue?. q? n̄ sti
plōz in eo cāu in quo ē mea. s; inq̄ d̄sinit ēē mā
rīō stiplō tenz. ut. ff. de. u. o. l. neō. [q̄o] It q̄re
acō ista uocat īncti. ut. ff. d. rez. pmut. l. reb;
si ē incti quō ago ego ut comodes. cū ēnī si illō
qō peto. R. acō ista uocat incti ppea q? ad rez
qō peto. R. acō ista uocat īncti ppea q? ad reȝ
intendit qō rez incti ē. ut. ff. de. u. o. l. u aut n̄
cqui io qō. ri ctū dr̄ ppt īncēē. ut. ff. de. re. iu.
l. siqs abalio. simile alibi qx ppt hoc actōēs uocā
tur ĩcte. ut. ff. dpoit. l. pl'r. ff. d. qdit. sin̄. cā.
l. qui sin̄ cā. y actō excto. ut. ff. d. acē. emti. ue.
l. si tibi. librm. [q̄o] [q̄o]
It q̄r qn̄ ista in factū p̄scpt. ul' orit' ex pacto adiu
ncto in ḡtractu. nūq̄d sit bōefidei. ul' stricti iuris. rz. ru...
iō quia in tbōefidei n̄ nueniur. ut. in ff. d. act. 9ac
tionū. In duob; ē cāib; ē bōefidei qn̄ ex pmutatio
y extimato ppoit. ut ibi. yē ar. ad io. ff. d. doat.
l. cū ex dōnatione. It in tertio cāu ē bōefidei
qn̄ ppoit extimatō de p̄cario. ut. ff. de. p̄cario.
l. ii. n̄ ē locus oppōitiōi. orit' ex ḡtractu bōefidei
q̄ ē bōefidi. fullo. quod peto p̄tiū quig rē uēdi
di. ḡpetit actō ex uendito y ēti ḡdito. q' ēti ḡdiō
est bōefidi. ētr n̄. n̄ ē orit' ex ḡtractu bōefidi. s;
ex pacto appōito in ḡtractu. sat q̄ ḡpat' ḡtt' q̄ illā
uestiut ut sic possit intentari. It. ar. si stipulat'
sū uacuā possōeȝ dari ul' tradi in ḡtractu uēditiōis
nūq̄ explācu erit bōefidi. quia ī eo n̄ uenitur si
ncerus. ut. ff. d. ac. ept. yuē. l. io. 9n. dic tn̄ p
stēr in dicī q' ēēt bōefi. quia actō subrogata in
locū alterius sortit' nāz illi in cuiꝰ locū subroga
tur. ut. ff. siqs. t. lib. ēē iussus. fuit. l. i. 9
seruola. ut. ff. ut. leg. no. ca. l. i. 9 bellissime
y ff. siqs. caut. siqs eū. 9 qui iniuriā. y ff.
de. doat. l. qui io q'. n̄ ē loc' oppōi. q ex ipso ḡtra
tu oriat' actō. una q̄ stricti iuris. y alia q̄ est
bōefidi. nā n̄ orit' p̄scptis uerbis ex ḡtractu y ex
pacto. licet per ḡtractū uestiatur; Si uero alt'
qua uēdenda dat alicui, p. x. uz res. uz
x. reddantur dat danti actio p̄scpt. u. exti
matoria. p qua aut res. aut x. reddunt'. [d actio
prescripti]
ī res aliqua dat' alicui uēndā. p. x. uz rez. uz. x.
reddāt' ḡpetit dāti actō p̄scpti uerbis extiātoia p q̄
aut rē. aut x. reddant'. ut. ff. d. extiātōia. act. l. i. [uerbis extimatoria]
Que actō adh ut ḡpetat tot sūt necīa. Inp'
mis q' rē aliq̄ det uēndā. Scdo. q' extietur.
Tertio. ū ēto p̄tio extimet'. Quarto q' uz rē neq;
p̄tiū sit restitutū sic hoīa colligunt'. ff. e. l.
unica. vn̄ actor sic ponz. positōēs actoris.
Ego dico q' rē talē dedi t'. It p. x. illā rē ex
timauī ut rē. ul' extiātioēz ipīz m dare. It
recusās m reddr' rē. ul' ipa. x. Et reū dicat
sic. po. rei. Ego dico q' rē illā dedisti uēn
dā mihi. It rē illā hēo. It p̄tiū t' dedi. In
hac actōē erit talis. libell'. libellus
Ago ē. R. q. q. cui dedi codicē meū uēndū n̄
p. x. vn̄ ut illa. x. m p̄st'. ul' ipm codicē icon
tinēti. ago q illū ppono ad hic act' in fcoȝ p̄scpt'

uerbis extimatoriaz q̄ sic ī re ḡcipiat'. h. dr̄. l. ff. de
extimat. l. i. op.
eō oppoit' q̄ libell' sic male ḡcept'. y q̄ actō ista nullo
modo. locum habeat. q̄o
n̄ p̄mis tn̄ q̄ro q̄ sit in obligatioē. utrū p̄tiū. ul' res.
ipa. ul' utrūqz si dicas alt'rū. tn̄. male q' dicis in libello.
ut uel p̄tet. x. ul' rē ipam. Si utrūq; ē in obligatioē.
sic instat'. aut extimatō q̄ facta ē fuit uera. y q̄ tē accip
sic dn̄s. vt. e. d'iur. dot'. l. quod. y ff. pepto. l. titi. aut
extimatō fuit imposita ut sciret' s; tn̄ post. hīi. sic
y al' sit extimatō ut sciat' q̄ta res d'nor fiat. que extima
tio ī utroq; cāu n̄ fac' uendictionē. n̄ trāsfert dn̄m. vt. e.
d iur. dot'. l. si inter uez. y e. d'usuf. l. int' ē. y ff.
d iur. dot'. l. plerīq;. 9 plt. y ff. cōmo. l. sic cto. 9 ō
modatū. y sic. ī p̄mo cāu q̄n fuit uēa extimatio n̄ pōt
pet' peti nisi p̄tiū. vt. ff. l. illa quod. In scdo q̄n
n̄ fuit uera n̄ pt. peti nisi res ipa. vt dn̄r uera. p
dicī male q' utrūqz pet' in libello. R. y dico n̄ ēē utrūq;
in obligatiōe. s; alt'rū. tn̄. sed successiue. p. q̄o
Itē queris quid' p. si res n̄ ē uendita res ipa. si ē uendi
ta tūc ē p̄tiū. Quare q' utrūqz peto in libello ōsid
rata natura tibi. actiōis. y tūc ḡcipiā sic libellū q̄n
incertū ē. vtrū res illa sit uēdita. ul' n̄. y quō. potest
ēē incertū. R. bn̄ quia ē q̄rebā ante. si uēdidistis re
illā. y tu m respondere nolebas. ppt tuā stultitiā.
ḡcipiā libellū sup' utroq; alt'rū tn̄ ḡsequend'. y sic.
y al' in optimo sili q̄n quis ḡueit' sucdo iudic. Respo
dēre. vtrū p' h'rēde an p' possessore possideat. Re
te ḡ illū instituo a pet. habere. y uīt' dicti quoz
legatoz p relāō tn̄ iste me ḡseq' ex altō q' me
ḡtig. vt. ff. quoz leg. l. i. 9 quarit. vn̄ in hac
act. sic dico. faciat iudex ḡuētū coraī se uenire. y q̄
rat ab eo utrū rem illam uendiderit. ul' n̄. Na iste
que ḡtat mouet iudicē p'tes interrogare d;. vt. ff. d
interog. act. l. uoz. y si. Respōdet q' nō uendidit. actō
ilibello petet rē tn̄ in ḡtrarium sibi. restitui. Si
aut' dixit se uēdidisse. y p. x. petit actō tn̄ p̄tiū. y
sic hoc modo dico utrūqz successiue. ēē in obliga
tioē non p' se. sic in alternatiua p missioē qn̄ p mitto
stichū aut pamphilū. ut. ff. de. u. ob. l. uic. op. It
n̄ uīt' q' actō ista ḡpetat. nā aut tu q' suscepisti rē istā
uēndā fecisti hoc gratis. y sic ḡpetit actō mādati.
v. ff. mā. l. i. aut recepisti p̄tiū y ētū. y tē ex
ex ḡducto q̄ q' ē ḡduxim opas tuas. v. ff. loc.
y q. l. i. y ii. Aut p̄tiū fuit incertū qō debebā t' da
re. y tē h'r locū actō p̄scpti uerbis. y si n̄ dicat' extiātoia
ut. ff. de. pōti. l. i. 9 siqs. sūi. R. o. q̄ ḡ examiātur
ff. e. l. unica. ipō textu. y p't q' cā dubitatiōis tolle
de dat' ista ī fcoȝ p̄scpt' uerbis extimatoriā. y inq̄ cāu ī illo
in q̄ h'; qn̄ iste qui recep' rē uēndā debuit h're p
tiū s; incertū plus labore. sic tota die ḡueniut' isti m̄ caīā
h. io subsidiū dat' ista ī fcoȝ p̄scpt' uerbis que dr̄ exti
matoria ex accidenti qn̄ res extimat'. cetīn si n̄ fuisset
data extimata tē daret' in fcoȝ p̄scpti uerbis. It y si ētū
tn̄ p̄tiū daret' istic tē locū haber' y actō ex ḡducto n̄
deō ē. q̄o S; q̄r qn̄ res extimata uēndā dat' ē sir
p̄iculū utrū illi qui dat uēdendā. an illi qui recep
R. ff. e. t. in. l. unica. ut dr̄ indistīte dici n̄ p̄i
culū sit illi qui recep. io. S; de p̄iclo ītellig. p't dūc
q̄dā de oī. y de cāu fortuito. v. ff. comod. l. sicut.
9 dapna. Alii de eo p̄iclo qō cum ḡdiligētia potuit
euitari. n̄ tn̄ de cāu fortuito. v. ff. p socio.
l. cū duob;. 9 dapna. y ff. loc. op. y ff. de. doat.
int'. uirū y uxor'. l. q' aut'. q' sm hoc ppt ex
timatoē. tenet' quis de leuissima culpa cū al'
n̄ deberz tn̄ n̄ de leui cū sit celebrat' iste act'

ut utrisque. ut. ff. como. sicut certo. §. si. et hec opinio extanto. Sed p. dixit quod plus operatur quam ulterius leuissima dicitur est aliquid esse medium inter fortuitum casum et leuissimam culpam. arg. contra se. ff. na. ca. sta. l. iii. in pr. in fine. in fin. Sed quod sit illud medium ego non uideo. non possit esse medium aliquid sed non inter duo opposita immediata. nam culpa est quod potuit prouideri. V. ff. ad leg. aq. l. si putator. casus fortuitus qui prouideri non potest. ut. ff. de. ad. mi. rerum. ad. cum. §. l. ii. et C. de. act. pig. qui fortuitus. inter sic contrarium nil est in medium. l. aut illa. ff. na. ca. sic intelligitur si sine culpa. subaudi lata uel leui leuissima tamen interuenit. sic ego intelligo quod habetur in libro rudium de. commodato. ext. § si fugit. io. Verum in quo et ista est sit precium. licet hec l. non distinguat. ff. e. l. unica. leges tamen alie distinguunt et diuiso modo talia iura statuunt. le ff. si. e. pe. l. rogasti uel tu rem illam. tibi uenalem et tum est precium meum. aut non et tum tuum est. Item alia. l. ff. de prescript. u. l. sigtunum. § si margaritam. distingu. aut est rogaui te et tunc est meum precium aut tu rogasti me et tunc tuum erit precium. Item alia oditio qua lex illa rogasti ff. si. pe. dicit quod si uendidisti et habebis precium erit pecunia mutua. l. aut. ff. de prescript. ut rogasti. dicit uendere cum dari prescript. uel. p. ista. ulcima odictio sic soluitur in. c. sic. pe. recte prout pecuniam pro qua rem uendidit. In titulo de prescript. u. pecunia non recipiat. et io dat. prescript. u. Item sim. certe. al' intelligas quod leges de pretio. ff. de rebus. p. fur. ut ait dominus. Tu ergo distingue. utrum conueniat de pecunia extimatione rei. aut rei. an etiam de pecunia. § aut refertur in primo loco hec. hac. distinctio. l. sigtunum. In quo teneatur ero ad extimationem sine culpa sine casu pereat. si salua alie. tamen uiri sint qualiter sit distinctio. quid est differt quod ad precium dicere pretibus in extimationem rei aut re. aut. et Sed dico quod in hiis omnibus. In primis aduerte distinctionem. l. ff. sic. pe. l. rogasti. si aut res. fuit uenalis tunc secundum distinctionem. l. ipsi. sigtunum. accedit quod legis distincte. ff. e. l. unica. Si questio fuit de permutando. C. meo cum ff. tuo. et dedisti ff. ...d. de. C. dat tibi actio prescriptis u. de expermutatione.

Et conuentio sit facta de permutando. C. tuo. cum. ff. meo. et uendidi tibi codicem et tu non uis mihi dare. ff. competit mihi actio prescriptis uerbis expermutato seu expermutatione. V. ff. e. l. ii. et C. e. t. l. ex placito. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod fiat conuentio de permutando et pacto nudo. alioquin si stipulatio ageretur ex stipulatu. V. C. e. t. l. ex placito. sicut in actione de constituta non agitur de constituta. si nudum pactum interueniat non aut agitur de constituta si stipulatio interueniat. V. ff. de. const. pec. l. i. et in. ff. de act. de pecunia aut. Secundum quod res certa petatur. uel incerta petatur licet hoc expressum firmum non habeamus. tamen hoc tradunt doctores nostri et quia utrisque fit innitio de permutatione semper de re certa lex loquitur. Vt. ff. e. l. cum alteri et hec est differentia inter contractum permutationis et contractum illum innominatum. do. ut des. quia est permutatio e. do. ut des. Vero

Ve. ergo ut esset permutationis sit inuenit contractus utrisque esset sit innominatum et ex utrisque oritur prescript. u. et conditio ob causam. Vt. ff. e. l. ii. et C. e. l. ii. et iii. et iiii. Ro. pro illud quod dum cum res certa. et c. Vel alterum quia cum ex permutatione ut inter certa ut dicitur. est et bone fidei. Vt Inst. de act. § actionum. In alio aut casu cum res incerta. permutata. est. sicut uiris. sed quod dico. de re intelligas consistere in specie. et sic alicubi inueniis permutationem. cum et res utrique parte sit precium. Vt ff. e. l. ii. et l. et intelligas precium certum. s. in specie non. aut in quantitate quia tunc esset uenditio. Vel locatio. preterea esse quod est precium et hec prescript. Vt cum quis legat uel permutat nummos quos habeo in archa predictos uel specie alia legata uel promissa accipienda sit. et sicut legato comparant. Vt ff.

q. dolo. l. plane. § ii. et l. si. et sic. et ff. de. le. o. siquis. Vero

Et mirum uero quod legis. ff. e. l. ii. quod in permutatione si utrinque precium est precium utrisque rei fieri oportet. si merces est subaudi utrinque parte ne utilis subaudire et oportet. Sed contra. Ro. ibidem

cet. sinitrique est precium quod res utrisque fieri debet. similiter ueniret subaudi quod illud dicit disputando. alioquin non possit reddi ratio quare aliud in pretio. et aliud in merce ex quo decreto precio loquimur in quo casu locum habet actio expermutato. s. prescript. uerb. Vel io illa ubi ponitur de precio et merce diuersa dictionis latore dum adhuc ut notet differentiam inter contractum illum. et contractum uenditionis quod in hoc contractu potest ex utraque parte interuenire precium. cum in contractu et ius dum modo certa. at in uenditione secus. s. quia ex una parte debet esse precium ex alia merx. Et tum noluerunt, alio modo notatur ut dicunt sic ex utraque parte est precium ideo quilibet tenetur facere. i. precium alterius. qui aliter sit certum precium puta istos terminos tamen quodam modo assimulatur ei qui tenetur in genere. Vnde debet facere rem accipientis et in merce tenetur utrique in specie speciali sima. Vnde talem debet dare qualis est. ut et al. Venditor non tenetur facere rem emptoris. sed sufficit si se de euictione obliget et quare quia tenetur in specie. Emptor aut tenetur facere pretium uenditoris quia tenetur in genere. ut ff. de act. empt. ex empto similiter. ff. i. de. leg. l. si substituto ffres. et l. non quocumque. et l. si domus § de euictione. Illi aute quod dicunt quod ubi illa ponuntur disputando. sumunt arg. ex litera inferiori. l. illius. de rebus. p. qui dicit quod et re aliena potest permutatio contrahi. licet pedius. al' senserit et male. Item quia contractus permutationis est contractus innominatus. ut ff. e. l. in circa finem. Sed quare quamuis certa bene sonet permutatio sit contractus. Ro. do. ideo quia nomen permutationis nomen est generalissimum. omnes enim contractus comprehendit. cum ergo sit generalis non potest dici species. quia sit nomen generale. dicit l. ff. de contrahen. empt. l. i. uel alter contractus illi dicuntur innominati qui statim ut nascuntur seu fiunt de act. ut ff. de reb. p. l. ii. In hoc aut contractu non statim oritur act. sed tunc demum cum res postea interuenit. quia cum conuentionem de permutando oritur sola naturalis obligatio de contractus sine uiri rei interuentu. ut C. de reb. p. l. ex placito. Sed tu opponas de contractu depositi et comodati qui re contrahuntur nec ante dicuntur ante quam re contrahuntur. Vt Instit. quibus mo. re. con. ob. et tamen dicuntur contractus nominati. ut ff. de pact. l. iuris gentium. Ro. solo. i. Ro. do. Ibi statim ex quo fiunt oritur actio. Vnde simul fiunt et simul oritur actio et ideo dicuntur re uestiri. sic cum contractus uestitur consensu. statim ex quo oritur datur act. sicut hoc plene notat dominus. ff. e. l. ii. et in summa de reb. p. Et tum est uerum secundum quosdam ut res que datur in permutatione sit patrandentis. alioquin dicunt permutationem non contrahi et in hac est opinione fuit pedius ut ff. e. l. ii. sed non est uerum ut glosauit sibi. Ir. hoc unum prosecutus est pedius. Vnde et in re aliena contrahitur permutatio. sicut et uenditio. ut. C. e. l. i. et ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. sed quod dixit pedius. ff. e. l. ii. re enicta non contrahi permutationem. Verum est in eo quod uidetur datum quod ita datur ut retineri non possit ut ff. i. de leg. ii. l. non quocumque. Quartum quod unus dederit. ut. C. e. l. ex placito. In hac act faciat actor tales positiones. Ego dico quod nos conuenimus inter nos de permutando. s. quod dares michi codicem tuum. et ego darem tibi digestum meum. Item codex ille certus erat et digestum tuum certum. Item codex ille meus fuit et illud digestum tuum fuit. Item ego dedi tibi digestum et tu non uis dare michi codicem. Sed reus in hiis positionibus utatur. ego dico quod a conuentione facta de permutando dissessimus. Item multotiens petii a te codicem et dare michi recusasti. Item codex ille alienus erat.

Si inceptum fuit de quo codice esset actum inter nos · certum.
In hac actione concipiet actor sic libellum. Libellus. Ago ego
P. contra O. qui cum convenisset mecum de permutando codice
suo tali videlicet cum tali digesto meo. et ego dederim
sibi digestum codicem promissum dare recusat. Unde ut illum
codicem det michi. ago contra illum pro rerum actione prescriptis verbis. ex permu
tatione. Ita concipias quando nisi habere digestum repetitum simul etiam a
gente ad interesse posset dicere. unde quia codicem michi da
re recusat. ago ad interesse meum contra eum. idest pro actione
in factum prescriptis verbis ex permutatione. Vel simul repetere
digestum potest scilicet condictione ob causam. Quod sic recte concipia
tur libellus. quod ista auxilia competant dicit unde. C. e.
t. l. cum proponas. et l. quam. et l. rebus. et l. plerumque et ultima. et ff. e.
l. i. et l. in. Sed oppono nam non videtur quod aliquo modo competat
actio prescriptis verbis. non enim videtur quod possit oriri. Certum est quod in per
mutatione precedit pactum nudum ex quo pacto non agitur ni
si in contractibus. ut ff. de pact. l. iuris gentium. et C. de pact.
legem. Sed ex rei interventu non potest actio oriri. Unde ergo
oritur ista prescriptis verbis. Respondent quidam et dicunt si pactum fuerit
nudum et res incontinenti interveniat oritur ista actio prescrip
tis verbis ... ex contractu isto idest ex pacto convento vel interven
tu. quod si non incontinenti. sed ex intervallo sequatur inter
ventus rei non potest dicere quod insit. ut ff. de contrahenda
empt. l. pacta. et ff. de pact. l. iuris gentium. Dominus meus ita
respondit quod rei interventus postea secutus facit quod oria
tur actio non ex ipso rei interventu. sed ex pacto dudum habito
et adduc similia. ff. de peculio quesitum est si quis. et l. quotiens
§ similiter et hoc innuitur. ff. de fideiuss. l. si quis pro eo § ii
numos. et ar. ff. si certum pe. l. si a furioso. et l. nam et si fu.
Item in actione tutele et pro socio que licet dicantur nasci si
nita tutela et dissoluta societate. ut ff. de tutel. et ratio. distr.
l. tutor similiter l. sed et si tamen et l. nisi. et ff. pro socio. l. ...
dum non tamen ex dissolutione oriuntur. sed a principio. Item nam
datur utilis communi. ut ff. de offi. proconsul. l. ob fundum § ult.
Item in actione ex stipulatu pro dote que dicitur nasci soluto matrimonio
ut C. de rei uxorie act. l. unica. arg. pro hoc. et contra hoc. C. de
repudiis. l. i. et ff. de bonis damp. l. sed et ff. soluto matrimonio
l. hec actio. Sed oppone de actione que ab initio non potest ori
ri. postea non oritur. ut ff. de furt. l. fur. et alibi. Respondeo non
potest oriri nisi aliquid interveniat. quod prestet adminicu
lum priori quod faciat illam oriri sicut notat hic dominus meus
c. e. t. l. ex placito. Sed salva pace domini mei omnia exempla
posita sunt parum ... Verius tamen puto quod nec
ex solo pacto procedente nec ex rei interventu actio ista
oriatur quia utrumque imperfectum. ideo actionem pariendam
sed ista duo imperfecta constituunt unum perfectum. scilicet ori
ginem actionis. sicut et alias faciunt duo quod nequid unum
et que non possunt singula multa iuvant. ut ar. C. de
transact. si quis maior. et c. de testis. sanc.
Item et subsidiaria est nam
quedam actio que vocatur Rubrica. De actione in factum subsidiaria.
in factum. que actio tunc competit quando iura subsidiaria
iura suadent actionem dari. sed non datur aliqua specialem
tunc in factum agitur. Idem est in exceptione nam quotiens de
ficit actio vel exceptio utilis actio vel exceptio danda est. ut ff.
de prescript. verb. l. quotiens. que actio differt ab actione in factum
prescriptis verbis. sicut supra diximus et quid sonent verba in
factum ibidem notavi. Ideo autem subauditur et iura su
adent actionem dari. alias enim si iura non suaderent actio michi
non daretur. nam pro captiva pro domo pruneta actio in defi
cit/ non tamen dabitur in factum. ideo quia iura hoc non
suadent. notemus ergo contra tamen in primis tamen scias quod
hec illa in factum cum ratio in multis et variis articulis est
admissus. ut C. de facto. s. ex. l. sciamus. et cave. quia
ibi de tribus actionibus loquitur. de re. Unde sub audi quando

nasci exeunt ex contractu. ex. l. illa. sub audi quando res desiunt
esse de actione in factum. scilicet quando forma rei est mutata. quia forma
rei est esse rei. ut ff. ad exhiben. l. ult. vel ibi ultimum corri
ge. quasi quod in factum datur. et nulla alia ex. sic et aliud vel cor
rige de ultimo dando tutore vel curatore. Istud corrige. quod
curator datur et tutor. sicut in l. illa. secundum est ex. l.
illius quot. quibi datur in factum. secundum exemplum. ff. de
rei. vin. l. in rem. § si quis. et in quibus. l. e. pro religiosis et
sumptibus funerum agitur in factum. cum nulla alia competat. Quar
tum ex. quando datur certis personis tempore utili. ut ff. de dolo
non debet. Quintum quando aliquid ad te de rebus meis pervenit.
ut ff. de cond. ex certum. per l. si et me et titium. Sextum quando ma
ter revocat donationem a filio ingrato. ut C. de revocand.
donat. l. his solum. Septimum quando creditor possidet pignus
non traditum sibi a debitore. sed possidet sine vitio suo
soluta pecunia debitor non habet pigneraticiam que oritur
pecunia soluta ut ultra quibus. re. q. ob. § creditor et ideo
competit in factum sicut notatur C. de pign. l. usucapio. Oc
tavum in creditore absente qui habet actionem in factum contra credi
tores presentes qui se tamen creditores extimaverunt
et pretium perceperunt ex bonis debitoris curatorum bonis consti
tuto. ut ff. man. si mandavero § si curator. in fine. No
num notant quidam sic possedi rem aliquam bona
fide spatio decennii sine titulo res ista pervenit ad te si
ne vitio tuo. quia nullam habet actionem michi de sicut quia nec
publiciana datur in de quirenti in factum. Decimum
quando quis vult agere pro instrumento non scripto in carta su
a. ut ff. ad exhibend. l. in. § in medium. Undecimum quando
quis intulit mortuum in locum alienum. ut ff. de relig.
l. si quis. sed hoc ex. non approbo quia est illa in factum extendis.
Duodecimum. ff. de prescript. verb. l. qui fundum. § ult.
alia enim studioso invenienda relinquo. Terciumdecimum
tamen quando datur exceptio in factum primum ex. habes. ff. ad
municip. l. ult. sed si quis ... fructuario
ratione pervenit ... in factum utitur. Secundum ubi ... ubi fructuarius petat ... ex ...
pulatu potest in factum excipere ... ff. de exceptione rei
vendite et tradite. l. i. § si fuit ... pecu
lius emit. et dominus postea ... rem ...
liberum esse iussit. et sibi peculium ... in
pena hebit excepit in factum. ... ubi ...
to alicui non potest aliter ... exceptio ...
tum vel doli. ut ff. de pactis. l. ... vii. ...
tum ex. ubi est doli exceptio non potest dari ... quod
alteri potest in patronum in factum exceptio ut ff. de doli.
ex. l. apud celsum § ... dubius. alia est curiosus et diligens
inveniat.

In hac autem actione ... notare
sicut in aliis que sunt necessaria ad hoc ut ... longum
esset et plurimum comprehendere cum non extima cum sed ex multis de
scendat ut dictum est. et ideo contra ... libellum
... exempli unicum notabo. Libellus. Ego. P. ago
contra O. qui cementa mea posuit in sepulchro suo. quod sepulcrum
dissolutum est. Unde illa cementa peto in ... pro actione in
factum. quod sic recte concipiatur libellus e her. ff. de rei.
vin. i. que religiosis. quam. leg. in princ. intelligo domino
hedificante vel alio de sua voluptate vel mandato et ita
imposita facta sunt religiosa. alioquin dissoluta possi
dus meus vendicavit merito ergo agit actio in factum ... ta
te autem sepulchro agereretur de re quo invito sed sine volun
tate domini similiter imposita. quia sicut domus vivorum non
debet destrui. Ita nec domus mortuorum. Ultima
autem pars illius. l. intelligo quando aliquis invito sine
domini voluptate. Interim ... autem pl... sunt
competit et actio in factum. idem pretium. ut in ... l. ff. de rei.

libell.

uen. l. iurem. Item concipies libellum. Ago contra .m. qui biu
chum meum argenteum perterminatore aduiex
stature sue argentee l frumentum meum seminauit
vidilic. unam corbem l plantam meam plantauit
que extimo .x. vide ut predictam .x. m soluat. Ago
contra ipsum propono actionem in factum. quod sic tecte concipiatur
q° libellus. dicit. l. predicta. ff. de rei. uin. l. iurem. Sed nunquid
quod in predictis casibus locum habet actio in factum. nam religiosa
non sunt in dominio nostro. ut ff. de rei. l. iurem floca. nec ob
ligari nec uendi possunt. ut. C. de relig. et sup. fu. l.
ij. nec furtum recipiunt. ut ff. com. de furt. l. omni.
et ff. de aq. plu. ar. l. si prius fullo. Quomodo ergo
cum ergo cum non uideantur esse in bonis meis nisi quo ad
hoc ut possimus inferre. dabitur actio in factum cum actio
sit ius persequendi in iudicio quod nobis debetur. Ut in ff.
q° de act. empt. Item seminata et plantata. statim sunt
domini soli ut ff. de act. q. r. do. l. adeo et instit. de re
dum. Quomodo ergo michi duo. primo dabitur actio in
factum. Secundo dabitur michi perterminatis et satis
ad plantatis ad pretium. Omnia enim que opponuntur locum
habent in rebus principalibus. propterea enim habeo actionem in fac
q° tum. ut ff. de litig. l. si quis. Item quero an actio ista sit da
tiua annatiua. Secundo datiua ut ff. de prescrip. uib. quotiens
sicut et alias actio est datiua. C. de transac. cum mota.
et ff. de pactis. l. iuris gentium fu. uidentur subsidi
aria et tunc competere quotiens alia non competunt. certe enim actio
ista in factum tunc datur. quotiens alia locum non habet. ut
ff. de prescrip. u. l. quotiens. Item actio de dolo tunc datur. quotiens
alia non competit. ut. c. de dolo. l. de dolo. et ff. de dolo. l.
ij. Item condict. ex. l. tunc datur quotiens alij auxilio principalis
l. noue. ut ff. de condict. ex. l. l. unica. Item restitutio tunc
locum habet quotiens ordinarium auxilium deficit. ut ff. de min.
l. in cause. Item officium iudicis tunc locum habet. quotiens nulla actio
competit. ut ff. de min. l. in cause. Item officium iudicis tunc locum
habet. quotiens nulla actio competit. ut ff. de min. l. qui sum
noz. fulc. Item querela inofficiosi testamenti tunc demum datur
si nullo alio modo ad bona defuncti quis uenire potest
vt instit. de inoffi. tes. sciendum autem. Secundo. omnia predicta a
uxilia subsidiaria sunt et in diuisis casibus competunt non
aliquo modo se contingunt nec inter se concurrunt si
enim concurrerent tunc ob una extinctio quomodo ista
auxilia dicantur subsidiaria. Et videamus de si
gulis et primo de act. in factum ista enim quando competit di
ximus. Sed in hac eadem actione et tunc quando hec subsidiaria
competit nullum predictorum auxiliorum nec aliquid
aliud possit competere actio de dolo tunc competit et in
subsidium quando maleficium mittitur in contractum. s.
dolus sine fuit incidens siue dans causam contractui si
ue sit contractus bone fidei siue stricti iuris secundo
distinctus quam notaui. Sed in act. de dolo tunc quando ma
leficium est commissum quando dolus necesse est ut puniat
et non sit alicui lucrosus ut ff. de dolo. l. nemo. Si
ciuiliter agitur in subsidium inuenta fuit actio de
dolo. Si criminaliter locum habet crimen stellionatus
ut ff. crim. stel. l. iiij. Item condictio ex. l. tunc datur
quando nullius alij auxilij locus est. quia lex noua il
lam obligationem inducat que quando competat et in
quibus casibus. Sed de condict. ex. l. notaui. Item restitutio
que petitur officio iudicis similiter subsidiaria quia tamen
nullo modo subueniretur michi. quia quando habeo
act. habeo ius meum et oportet quod iudex hinc ueni
meo .i. actioni tamquam duo ut inconueniens sequeretur
enim certum quando peto restitui. uel imploro officium iu
dicis ut in multis casibus et circa alimenta. ut. C. de
alendis liberis. l. j. et circa indebita similia que

imponit dominus censito. ut. C. l. xi. in quibus causis coloni censi.
et l. i. et in aliis casibus qui notantur in generalibus
dominus iud. Judicis officium et de subillo generali de iu
dicibus in presidibus tunc peto iudicis iniuriam et illud te
leo actionis imploro. licet non sit actio ut in predicta
l. qui sunt noz. fulc. Item querela inofficiosi cum sit odiosa
ideo ultimo paratur et sic cum aliud non competit illa datur ad
tende per ea que dicta sunt quod quelibet de subsidiaria
in domicilio suo et sic ad inuicem non concurrunt nec
possunt ut dictum est.
inuenta est

de actione in factum que
et alia actio in factum oritur ex re iudicata.

que ex re iudicata oritur. de qua habes. in. c. de reb;
creditis et iur. l. actori. Vera alibi uocatur actio iudi
cati. ut ff. de re iudi. l. si se. non obtulit in principio. et l.
miles §. x. et fulc. et C. de re iudica. l. j. Que uerba
sic intelligimus actio iudicati .i. actio in factum
que oritur ex re iudicata que actio ad hoc ut compe
tat tot sunt necessaria. Imprimis quod fuit actor et reus et
quod sit lis contestata. Iuramentum de calumpnia et alia omnia in
uenit que in processu iudicum desiderantur. s. quod constat
de intentione actoris. per testes l instrumenta quod allegationibus
sit conclusum et probationibus renuntiatum ut dictum est ante
posita. Ju. c. de iudiciis ante. Iubemus. Tertium
quod sit lata sententia condempnatoria et sic per actore uel talis in
qua condempnationem continet. ut ff. de re iu. in summa et C. de sent.
et iud. l. presens. Quartum de sententia illa est lata sit
non contra leges non prettio. ut ff. de re iudi. l. si se non
obtulit condempnatum. et ar. et ff. ad treb. l. i. siliz. et C.
quando prouo. non est necesse. l. uenales et ff. de appll. si expressim et
ff. que sunt sine appll. rescin. l. j. Quintum quod sit lata
sententia ab eo qui fuit iudex et quod illa et cui iurisdicendi ius
fuit. ut ff. ad treb. l. i. fulc. et C. si a non compe. iudi.
sucz iudi. l. ulti. et ff. de iniusto rup. te. l. si quis exheredata
to. circa finem. Sextum quod ab eius sententia non sit appella
tum. alioquin pendente appellatione nichil innouabitur
immo appellatione interposita extinguitur principium. ut
ff. nichil inno. appe. pen. et C. de appell. l. iii. et ff. ad tur
pill. l. j. fulc. et ff. ad treb. l. j. fulc. in fin. Sep
timum quod res sic sit iudicata. sine contrauersie imponat ut
ff. de re iu. l. i. Octauum quod cum illa sollempnitate sit
plata que aut desideratur. ut C. de sent. ex pericl. reci. l. i. ij.
et ulti. et ar. ff. de arbitr. si feriatis. Nonum quod actio
in factum ex re iudicata non sit nouata. ut C. de ex
cept. rei. iudi. l. si cum. Decimum quod non sit lata sententia p*20
contra solitum ordinem ordine iudiciorum. ut. C. de sent. et interlo.
l. prolata. Sed opponitur nam sententia lata contra solitum ordinem iu ap
diciorum tenere. ut C. de appll. l. i. Secundo quod ibi iudex peccat
ut inter eum et eum quod primo pronuntiauit de una cum debu
it de alia pronuntiare et sic intermissus fuit ordo inter eum
et eum. Ceterum sed in eadem causa intermittitur ordo pone
quod primo fuit iuratum de calumpnia et postea fuit lis contes
tata sententia est ipso iure nulla. Item opponitur quia uidetur op.
quod sententia lata contra leges ut teneat. ut ff. de re iudi. l. pre
sens. et j. cum plaus. Secundo in l. presens dicit dominus meus. quod non
iudicauit expressim contra leges. Secundo tacite. nam non dixit con
tra uetitum in usuris usurarum. ar. ff. que sunt si
ne appellatione rescin. l. j. et sic. Secundo legi. alie. in.
e. t. cum plaus. Sed hoc opponitur in l. illa de re quod lu
cius non appellauit secundum legem. immo appello tenuit
ut ff. que sunt sine appell. rescin. l. j. Secundo quod appel
lauit secundum legem .i. .i. biduum l triduum l alias est
melius ut tollantur omnia contraria dicas quod sententia fuit
ipso iure nulla lata in usuris usurarum et lucius ap
pellauit de sententia. licet non appellasset secundum iura quod appellatio

n̄ erit necia. ut ff. de appll. si expressim. et ff. que sne
sine appll. rescin. l. i. et sic usque ad lectam. nullum est con
trarium et quod dicit in fine agi pot iudicati. Subau
di non pu̅suris si p sorte. et hoc est quod dic ibi modestinus.
si sentencia certam quantitatem continebat puta sortis quam iu
dex condempnauit in sorte et in usuris usurarum agi n
iudicati quantum ad sortem et sic innuitur sententia pro in
utile .i. condempnationem usurarum. uel alr in fine sup
habundat. Una negatio uice quod dicit. nichil non.
q.d. Iudicati agi non pot. similiter si sup habundaret ali
bi. ff. de dip. in fec. l. flumini in princ. et ff. de appll.
l. Item in princ. si legi autem illi cumplatis. ita respondeo. quod
ibi iudex non iudicauit contra legem. sed contra ius litigatoris
hoc modo plane erant constitutiones. Imperiales que
sunt leges. Iulius et similibus. cuius iudex pronuntiat contra
illas. ideo quia non putabat eum de quantitate per eam una
in hoc modo. quia non credit probatum quod constitutiones locum
haberent et sic pronuntiauit contra constitutiones tacite seu indirec
te. tamen de ius litigatoris. Unde sententia tenet nisi appelle
tur. Nam facti quaestitas est in arbitrio iudicantis. .i. ui
dere an sit probatum uel non. ut ff. que sne sine appel
latione rescin. l. i. et ff. ad munic. ordine. et ff. ad tr
pill'. l. i. pro. de. Unde in hac act actor faciat tales
positiones. Ego dico quod ego conueni te coram Iudice
titio de x. que tibi mutuaui. Item sup hac petitione fuit
lis contestata. et iuratum de calumpnia. Item de intentione mea
probaui per testes l' instrumenta. Item allegationibus et probationibus
conclusum et te uiceri quamuis. Item iudex titius condempnauit
te in istis x. Item titius ille fuit iudex ut. Item in illa
sententia fuit seruatus solitus ordo iudiciorum et omnes sollempni
tates. Item ab illa sententia non fuit appellatum. pro. Reus uero respo
ndeat talibus positionibus. Ego dico quod illa x. tu peti
uisti a titio. Item et liane petiuisti et tu uenisti aff et sic
non fuit lis. co. Item omissum fuit iuramentum calumpnie.
Item in probatione defecisti. Item iudex erat captiuus et nos
sumus beneuentani. Item ab illa sententia appellaui. Item post illam
sententiam nouatio interuenit. Item in illa sententia fuit intermissus so
litus ordo iudiciorum. Item quod non sententia lata fuit et specifi
catur. Item obmissa fuit iuris sollempnitas. quia sine
scriptis uel die feriato l' procuratore pronuntiauit quam
non esset iudex illustris. Item per pecuniam corruptus iu
dex sententiam tulit libellus. In hac actione concipiet
actor ita libellum. ago. c. R. contra talem. a quo x. mi
solui et dari. de quibus fuit in per sententiam titii iudicis condemp
natus propono actionem in factum. que oritur ex re
iudicata. Et sic recte concipiatur libellus. dicit.
.i. c. de reb; creditis et iure iurando actori. et ff.
de re iudi. si se non obtulit in princ. et i. miles si.
et ult. ideo dico in libello dari. quia ita illa x.
deberent solui quod fiant accipientes. al' non libe
rantur. ut ar. ff. de l. non quocumque. et ff. de re. iudi
si se non obtulit et ple. Sed opponitur quia non uide
tur quod actio ista possit intentari. certum est quod sententia la
ta quod fuit dubium declarauit. ut ff. de tra in. ex
diuiso. et ff. si certus in sicariis dissicut. Quomodo ergo
actio proposita quod fuit certum fiet dubium contestatione
interueniente et contestatione litis dubiam. ut c.
quibus ad lib. procla. non licet. l. ult. et ff. sic. plus
quam p. l. fal. in fine. .i. Resp. Uerum est quod sententia fe
cit quod fuit dubium et quod illud fiat iterum dubium si
non perdit executio sententie. sed propter malitiam condempnati pro
quam iudicati reditur in iniuriam. ut ff. de ubo ob.
l. uniuersi stipulantem in fine. .i. Resp. Fecit enim sententia ius
inter partes et uitem pro iudicati. ut ff. de reg. iuris
l. res iudicata et ideo actio parit. s. in factum. Item

adhuc opponitur non uidetur quod actio ista sit alicuius uti
litatis et stultum reputarem actorem qui hanc actionem
proponeret. Actor enim qui obtinuit potest post sententiam
executioni mandari. ut ff. de re. iu. l. a diuo. et c. de
executione rei iudi. l. si certum iudicati. et preterea quod ergo
tamquam stultus proponet actionem istam in factum in quo
iudicio multe expense et multe possunt esse contentio
nes. Respondeo non obstat obiectio licet enim actor petere pos
sit sententiam executioni mandari nichilominus habet aliud
auxilium. s. hanc actionem in factum. Iure enim meo licet
plura auxilia et si nobis inutilia sint. ut ff. de furtis. l. et sim
do. et ff. de liba. leg. l. ii. in fine. sic al. Uideo filius impotia
te constitutus preterius dicere potest testamentum ipso iure nullum de
iure ciuili et similiter liberatur de iure pretorio. habet contra. ta.
ut. c. de lib. preteris. l. ult. Item pono ex. ubi daretur in fac
tum. ex re iudicata et non posset petere quod mandaretur
sententia executioni pone quod non apparent mobilia nec immo
bilia nec nomina condempnati. ut dicit. l. a diuo quid faciet qui
obtinuit in hoc casu agit in factum ex re iudicata nichil
ominus et posset agere prima actio si uellet quia per hanc
actionem prima non nouatur. et c. de re. c. de usur. l. ult. quod prima
actio nouatur prime actioni noua adicitur in factum. nam
non solet de terciorum illorum condictio fieri qui lite contestatur
ut ff. de reg. iuris. l. non solet et ff. de nouatione. l. aliam con
silio tamen quod potius agat hac actione in factum quam prima
quia ista magis expedita in qua non sine rubore de
calumpnia iurabit. Sed adhuc ostendo quod hac actione non
pot agi. certum est quod sententia lata de sententiam ipso iure nulla. ut c. quando
pro. non est nec. l. ii. Respondeo uerum est si sententia secunda fieret contra
primam actionem ipso iure nulla. sed si feratur circa idem tunc et sententia
tenet. Item ostendo quod nullus erit litium finis et sic contra l. o.
de transact. fin. Item res obiectis munituum cum in
finitus sit euitanda. ut ff. de dapno infec. qui bona
fulc. nam pone quod fuit primo condempnatus non uult sa
tisfacere iterum agitur iterum condempnatur et sic iterum et iterum
Respondeo ergo erit stultum reputare actorem qui toties age
ret et plura expenderet inutiles sumptibus quam posset de
lite consequi. Sed similiter agere pot perdat res inutili
ter tum quare pot. Respondeo non et prime posset alio modo
Responderi quamuis est actio ista in factum quia propter quadrimestre tempus
uenit usura centesima. ut c. de usur. rei. iu. l. ii. et
uenit illa usura iure actionis. Item fuit quesitum que po
tius actio agitur utrum prima an secunda dico quod secunda quia in
prima fieret stricti iuris ueniunt expense et fructus
officio iudicis. In hac ueniunt iure actionis licet enim
ista noua adiciatur prime non tamen in eius locum subro
gatur et licet primo ueniunt expense officio iudicis. ut
ff. de rei uen. quinetiam uero. hic tamen uenit iure actio
nis nec enim possunt peti officio iudicis. Cum officium iudi
cis lata sententia sit finitum. ut ff. de re iu. Iudex ex illa enim
re iudicata que pronuntiare accipitur oritur ius. .i. actio
in factum. que actio in factum comprehendit tam sortem quam
fructus et expensas ut supra quesitum. Unde oritur actio ista
in factum. Respondeo et dico quod oritur ex rigore Iuris ciuilis
Sed opponis lata sententia durauit officium iudicis. ut ff. de rei.
uen. quinetiam uero. Respondeo. sed non circa primam. sed cir
ca aliud et non eiusdem iudicis nisi habeat merum imperium
quod enim executioni mandare. hoc ex dignitate meri
imperii procedit. ut ff. de re. iudi. .i. a diuo. quidam ta
men dicunt eam oriri ex quasi contractu. ut ff. de
peculio. licet.

De actione in factum que oritur ex confessione.

Et alia actio in fac
tum de qua dicit. Io. nouiter
tamen in arbore actionum. Uerum quod ob
mittitur. p. et quod propter non obmittitur religione

[illegible] cum testib; [illegible] 7 q̃ omni de ẽ p. [illegible] ut ff. d̃ [illegible] 7 ideo de ea [illegible] usq̃ eni [illegible] que [illegible] confessione. Sicut aliquis confitetur [illegible] tibi .x. ex causa [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] directa [illegible] [illegible] directa [illegible] [illegible] tractu ut ff. de iur. act. [illegible] [illegible] l. aquil. [illegible] [illegible] confessio [illegible] [illegible] Si quando de p̃ [illegible] cum 7 obligo̅ [illegible] sine [illegible] ut ff. de [illegible] l. sine [illegible] sine cã ob [illegible] doli [illegible] ut ff. de doli except. l. ii. Item transactio sine cã [illegible] ut ff. [illegible] 7 sine cã [illegible] depon. [illegible]

Et 7 scriptus [illegible] de edicto diui adri. toll. l. ult. [illegible] o patur hoc auctoritas religionis. [illegible] dicunt q̃ [illegible] in confessione [illegible] testate ipius confessionis quia sua se dapnauit. ut ff. de confess. [illegible] l. i. que confessio [illegible] inducit. quia facit aliquid [illegible] ut. c. de confessionis. l. unica. Item confessio [illegible] [illegible] hodie [illegible] ut ff. de re. iudi. l. [illegible] tib; [illegible] l. certum [illegible] iudicata [illegible] confessione [illegible] [illegible] quia [illegible] confessi p̃ iudica- tis [illegible] ff. de re. iudi. l. post rem. ergo [illegible] [illegible] confessio ut in [illegible] [illegible] ergo ex confessione [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt [illegible] prudentes 7 [illegible] dñs meus Jo.

Alij dicunt ut notat dñs meus [illegible] circa [illegible] confessio [illegible] p̃ iudicat ut detur [illegible] confessione que dicitur [illegible] ut dictum [illegible] [illegible] [illegible] ff. de [illegible] [illegible] intelligunt qui in confes- sione fuit cã [illegible] inducit [illegible] qui confitetur obligatur [illegible] ut ff. de [illegible] act. de [illegible] [illegible]

[illegible]

Primum q̃ aliquis confitetur [illegible] Quartum [illegible] .xxv. [illegible] Quintum in cã ciuili 7 pecuniaria. Sextum circa q̃ [illegible] Septimum q̃ ius 7 natura non [illegible] Octauum [illegible] cum alio [illegible] [illegible] [illegible]

breuissima comprehendit confessos [illegible] [illegible] in cã ciuili 7 pecuniaria circa quam [illegible] spem̃ l' factum q̃ ius 7 natura non resp̃ [illegible] de quo cum alio act' est pot̃ l'rem eã est nullo fĩi errore [illegible] presente aduersario p̃iudicantes [illegible] placet. ẏt. Que ubi breuiter [illegible] licet dñs meus in [illegible] de confess. copiose [illegible] prosecutus. Ideo primum 7 secundum ergo q̃ aliquis confitetur se debere 7 [illegible] [illegible] non p̃iudicat. nisi [illegible] quidam dicunt confessionem factam extra [illegible] [illegible] ut. c. de confess. l. una. 7 ff. de confess. l. i. 7 [illegible] nisi confessio facta extra [illegible] obtineat. puta confiteor me debere tibi .x. 7 promitto me tibi illa reddere usq̃ ad pascha [illegible] coram duob; p̃iudicat. ut. c. de non. nu. pe. l. generaliter. Tertium ideo dr̃ quia se quia [illegible] ut ff. de iur. act. de [illegible] 7 l. [illegible] 7 l. [illegible] 7 l. ex. Quartum de maiore ideo dr̃ quia [illegible] nor possunt petere restitutionem. ut ff. de confess. certum. si minores. Quinta in cã ciuili 7 pec. ideo dr̃ quia in criminali confessus solum [illegible] non ẽ ipso iure [illegible] dapnatus. ut ff. de custo. [illegible] si confessus. [illegible] confessio sit secura formidine tormentorum. nam [illegible] [illegible] nisi post tormenta [illegible] confessione perduret. ut ff. de questionib; l. i. [illegible] 7 l. [illegible] ultimo. Item sicut quidam dicunt ideo fuit dictum in cã ciuili quia in cã liberali sibi non p̃iudicaret quis ut ff. de libera li. [illegible] l. [illegible] [illegible] quam iudicio p̃iudicaret [illegible] liberali. ut. c. de libe. li. [illegible] l. [illegible] Sextum circa qualitatem [illegible] [illegible] ideo dr̃ quia [illegible] non p̃iudicat [illegible] [illegible] ad hoc ut teneatur confiteri certum. ut ff. de confess. l. certum. Septimum q̃ ius 7 natura non respuit ideo dr̃ quia si confessio sit iuri l' nature contraria non p̃ iudicat [illegible] ut si confitear me [illegible] [illegible] nam ut si confitear filium tuum qui est maioris etatis. false enim confessiones debent cum naturalib; conuenire. ut ff. de inter. act. l. confessionib; 7 l. [illegible] 7 l. [illegible] Octauum de quo cum alio est pot̃ l'rem eam est ideo dr̃ quia si confiteor occidisse me illum [illegible] dum sum impubes me commisisse adulterium uel [illegible] [illegible] non p̃iudicat. ut ff. de iur. ac. l. [illegible] 7 ff. ad. l. aquil. l. [illegible] 7 ff. de confess. [illegible] Nonum nullo sub errore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut ff. de confess. l. [illegible] [illegible] Decimum presente aduersario ideo dr̃ quia [illegible] de confessione [illegible] iudicio quam [illegible] ad hoc ut p̃iudicet oportet q̃ aduersarius sit presens. ut ff. de [illegible] act. l. ult. non enim solet quis obligari absenti. ut ff. de confess. l. certum [illegible] hora [illegible] ordine suo p̃secutus [illegible] de [illegible] que ibi copiosius inuenies. po. ac.

[illegible] actor tales positiones. Ego [illegible] confessus [illegible] [illegible] maior .xxv. an. [illegible] [illegible] [illegible] quantitas illa. [illegible] [illegible] confessus [illegible] [illegible] confessus [illegible] [illegible] sine errore. [illegible] me presente [illegible] [illegible] Ego dico [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

libell.

In hac actione concipiet actor sic libellum, et primo in actione in factum. Ago contra R. de O. a quo peto .x. vel rem talem mihi dari et solui, que .x. fuit confessus in iure vel extra [illegible] in factum vel coram .v. rogatis testibus me presente se michi dare debere, propono contra eum actionem in factum ex confessione ex confessione. In hac autem utili concipiet sic: ago ego contra R. de O. a quo peto .x. michi, que .x. fuit confessus in iure vel extra in ius coram .v. testibus rogatis me presente se michi debere ex contractu venditionis vel mutui, propono contra ipsum utilem certi condictionem ex mutuo vel utilem actionem ex vendito. Et sic recte concipiatur libellus probatur per ea tamen que in principio huius actionis notavi.

op. Sed non videtur quod aliqua istarum competat, et primo de actione in factum. Certum est quod hec actio aut est dativa aut est nativa [illegible] quero unde oriatur. Quare detur, cum enim confiteor me tibi debere, etiam non adiecta quemodo [illegible] oritur actio, cum omnis actio oriatur ex obligatione ut patet ex diffinitione obligationis. Institutiones de obligationibus. Item si non est nativa quare datur, cum nulla causa subsit. Item de utili [illegible] cum adiciam quod ex confessione [illegible]. Re. quidam dicunt de actione in factum quod sit dativa, et iusta est ratio quare detur propter tuam confessionem quia tua sua te condempnasti, ut [illegible] et sic est nativa [illegible] confessione sic actio oritur [illegible] Institutiones [illegible] ex confessione [illegible] ex quo confitentur [illegible] Licet enim ubi [illegible] sic ut ff. [illegible] l. [illegible]

q. Illud etiam queritur an confessus sit danda sententia vel habeatur ipso iure pro dampnato, et sic [illegible] sententia [illegible] dampnatur ut ff. de confessis l. i. Item nulle sunt partes iudicis in confitentem ut ff. ad [illegible] Item confessus habetur pro iudicato ut ff. de confessis l. i. [illegible] Item confesso [illegible] et dampnato datur [illegible] ad [illegible] ff. de re iudicata l. [illegible] ff. de confessis l. certum [illegible] Item [illegible] confessus [illegible] Et videtur ut confessus sit dampnandus ut ff. de confessis l. ult. Item [illegible] confessus fuerit [illegible] dampnandus est ut ff. de custodia [illegible] siquis confessus et dicitur nulle sunt partes iudicis [illegible] condempnatione. Condempnatio autem necessaria est. Item iura allegata dicunt quod confessus habetur pro dampnato, ergo non est dampnandus. Nam nichil est ei cui est simile. Nam tamen habitio habetur pro mandato ut C. ad mac. l. ult. [illegible] dominus meus dicit confessum debere dampnari et quod dicitur l. illa debitoribus et alia iura similia locum habent quando debitor fuit a creditore interpellatus et dilatione petiit, tale tempus debet ei dari quale datur condempnato. Dominus meus distinguit utrum iudex cepit audire causam per libellum et ordinem iudiciarium tunc confessus est dampnandus. Si autem sine libello et iure extraordinario, puta habeo debitorem meum, duco eum coram potestate et dico domine quere a debitore meo si debet michi .xx. et ille confitetur, tunc non est dampnandus sed statim potestas dat tempus ad soluendum sicut condempnato.

q. Item queritur utrum confessus errorem suum possit mutare et corrigere ante litem et post. R. ante litem contestatam penitere potest et revocare quod confessus fuit si ignorantia [illegible] confitetur falsum est, alioquin si sciat non revocat. Post litem autem contestatam non revocat nisi probet quod iusta fuit ignorantia ut ff. de in[illegible] act. l. certum [illegible] In casu autem non revocat puta quod actor actionem [illegible] volebat petere et reus vult penitere cum exceptione actionis puta usucapione completa a possidente ut ff. de rei vindicatione l. is qui et l. si autem.

q. Ultimo queritur quid operetur plus confessio facta iudicio quam extra. Aut enim confitetur causa adiecta et est simul in iudicio sive extra coram .v. rogatis testibus confessio preiudicat, et hoc secundum [illegible] qui dicunt confessionem sine causa non preiudicare. R. forte nichil vel aliquid [illegible] quod plus operetur in iudicio quam extra [illegible] quam in iudicio [illegible] confitetur quod teneor [illegible] ut [illegible] ff. de confessis l. certum.

De actione ex stipulatu

que datur marito pro dote repetenda. Et de actione rei uxorie.

ex stipulatu. [illegible] uxori. [illegible] pro dote repetenda.

[illegible] duplex actio ex stipulatu pro dote prima que datur marito ad petendam dotem secunda que datur uxori vel heredi ipsius ad repetendam dotem matrimonio soluto morte viri seu divortio. [illegible] simul [illegible] et primo de ea que datur marito pro dote repetenda.

Que actio ad hoc ut competat tria sunt necessaria. Imprimis quod matrimonium contractum sit. Nam sine matrimonio dos esse non potest licet matrimonium possit esse sine dote ut ff. de iure dotium l. iii. Secundo ut matrimonium sit iure alioquin ubi matrimonium esse non potest nec dos erit ut in l. [illegible] ut ff. de iure dotium l. [illegible]

[illegible]

Iuste [illegible] Suius [illegible]

q.

po. ac.

po. Re.

[illegible]

Si autem cum non sit adiecta [illegible] in iudicio [illegible] non [illegible]

Qualiter autem matrimonium soluatur diuortio et de hoc dixi supra c. de repudiis. Item alio etiam casu soluitur dos in uno. ut in exemplo. puta si maritus fuit confessus se recepisse dotem et tempus sit elapsum aliquando annum aliquando biennium secundum quod [illegible] c. de dote cauta non numerata l. in ult. et in aut. de tempore non solute pecunie coll. viii. et est posita in c. in predicto [illegible] quod reo tempore probari debeat solutio dotis dic. l. [illegible] de dot. [illegible] l. 3. et aut. et qui [illegible] si uero non pactum fuit de dote lucranda muliere premoriente cedere in totum uel in partem. ut c. de pactis conuentis. [illegible] dote. l. plur. [illegible] et in aut. de equalitate dotis. coll. viii. [illegible] mulier [illegible] recuperationem dotis [illegible] deberi. puta propter adulterium tunc enim maritus lucratur dotem. ut c. de repudiis l. consensu. et l. plur. et in aut. ut liceat matri et auie. [illegible] et in aut. ut nulli iud. [illegible] adulterium. Item mulier amittit dotem si diuortium fecerit sine causis contentis in predicta aut. ut liceat matri et auie. et in hoc casu [illegible] filii uel si non sint lucretur maritus. In hac autem actione faciat positiones [illegible] ut supra dixi. et dicatur sic. Ego dico [illegible] Item dico quod matrimonium solutum est diuortio. Item [illegible] bona fide. Item [illegible] soluit [illegible] marito pro dote. Item tu fuisti [illegible] confessus recepisse dotem et tempus legitimum transiuit [illegible] his positionibus. Ego dico quod matrimonium adhuc durat. [illegible] Item [illegible] diuortium culpa tua. Item [illegible] adulterium. Item matrimonium fuit contractum [illegible] dos soluta constante matrimonio. ut ff. de iure dotium [illegible] dos non possit solui [illegible] constante matrimonio dos soluta fuerit. In hac actione [illegible] sic libellum. Ago contra [illegible] quod promisit se daturum [illegible] uxore mea [illegible] dotem [illegible] dare recusat [illegible] ago contra ipsum pro actione ex stipulatu. Et sic recte concipitur libellus dic. l. c. de rei uxorie actione l. unica. [illegible] opponitur quod actio ista sit male proposita [illegible] quotiens certum in stipulatione deducitur [illegible] certi condictione [illegible] ex stipulatu [illegible] ff. si certum pe. l. si quis certum [illegible] nomine dotis [illegible] bo. ob. l. [illegible] ago [illegible] condictione ex stipulatu [illegible] actio ista ex stipulatu [illegible] bone fidei licet [illegible] casuale [illegible] soluitur [illegible] actio ista fuit iuncta cum sufficiat actio ex stipulatu uel condictio ex stipulatione. Mulier autem uel pater uel heres ei concipiet sic libellum. Ago contra [illegible] maritum meum cum dedi dotem [illegible] cum matrimonium [illegible] diuortio solutum sit. illam dotem non restituit. peto propono actionem ex stipulatu. Et sic recte concipitur libellus quod matrimonium diuortio bona gratia separatur. dic. l. c. de rei uxo. act. l. unica. [illegible] separatur bona gratia [illegible] dotis [illegible] quod sit monachus [illegible] dos [illegible] ut c. de epis. et cle. l. ult. [illegible] non uolente uxore et uolente [illegible] monasterium [illegible] una pars [illegible] remanere. ut [illegible] c. [illegible] autem soluatur matrimonium morte mariti [illegible] dicat sic. Ago. ego [illegible] tales [illegible] maritum meum ut reddat seu soluat seu restituat [illegible] domos tales et uineas quas inestimatas [illegible] cum fructibus [illegible] propono actionem ex stipulatu. [illegible] recte concipiatur libellus. dic. eod. l. c. de rei uxo. act.

[illegible] fructibus saluo eo quod [illegible] soluto matrimonio diuortio. [illegible] in libello [illegible] inestimatas [illegible] c. de rei uxo. [illegible] aut sic [illegible] res inestimate [illegible] sola [illegible] de iure dotium [illegible] ut ff. de iure dotium [illegible] fundus [illegible] Illud noto autem [illegible] res immobiles [illegible] restituit res mobiles [illegible] c. de rei uxo. act. l. una. [illegible] Sed quid si res mobiles [illegible] dabitur dilatio anni [illegible] non puto [illegible] c. de [illegible] l. ult. [illegible] res ille mobiles [illegible] se mouentes [illegible] nunquid habebit dilationem anni [illegible] non puto [illegible] Iudicis [illegible] dilationem anni ipse maritus [illegible] mulier [illegible] quis dabit sibi alimenta maxime si tota dos [illegible] debeat maritus uel [illegible] dare alimenta cum enim [illegible] dilatione [illegible] tempus [illegible] ut ff. de usur. l. [illegible] tempus illud [illegible] ad commodum debitoris [illegible] l. cum tempus [illegible] commodum si uelit dare alimenta uxori [illegible] illa [illegible] ad [illegible] debeat habere alimenta. nam dos remanet penes maritum cum suo honere. [illegible] emolumentum [illegible] non soluatur [illegible] iuxta regulam [illegible] ibi [illegible] emolumentum [illegible] mulier [illegible] dotis ut ff. solut. matri. l. [illegible] dotem mulier ad suos [illegible] ut c. [illegible] l. assiduis. [illegible] mulier [illegible] in obsequio mariti [illegible] l. ult. [illegible] libro [illegible] dotis [illegible] uxorem [illegible] matrimonium [illegible] matrimonium honeste [illegible] nichil habet ne [illegible] a malo [illegible] occasio delinquendi [illegible] ff. de [illegible] alimenta [illegible] ff. [illegible] libero [illegible] filii [illegible] actio ex stipulatu recte [illegible] actio ex stipulatu [illegible] actio [illegible] bone fidei [illegible] pactum appositum [illegible] ff. de pact. l. [illegible] c. de pact. [illegible] Item quero an maritus teneatur restituere dotem si uxor decedat et filii ex eodem matrimonio [illegible] dote loquitur [illegible] aduenticia [illegible] profecticia [illegible] aduenticia [illegible] differentia [illegible] doctores [illegible] extraneus [illegible] dat dotem [illegible] pacisatur [illegible] ille solus [illegible] restituetur. alioquin sola mulier uel heredes sui [illegible] filium [illegible] habebit [illegible] intellige dotem aduenticiam quam dat aliquis extraneus. [illegible] dotem loquitur l. ff. de [illegible] soluto matrimonio sicut dotem [illegible] illa [illegible] pactum appositum [illegible] casus [illegible] sicut dotem [illegible] casus [illegible] l. [illegible] libertis [illegible] dos [illegible] doctores [illegible]

Sic no. dominus meus in titulo de rei ux. [illegible] uenone.

c. i. l. si pluvia aqua. ff. § i. cum . . . aliq' quo fo . . . ut in fundi damni . . . ff. de . . . aquam pluviam dicimus que de celo cadit . . . excrescit . . .

Illud q(uo)q(ue) siuit p(re)tendatur ut pro dote premia ut habeat quod tunc si pater q(uo)d dat . simplex ignoravit illam sibi soli reddi seu reddere . et filiis et eius ut ff. soluto matrimonio . l. ii. § ex dote . qui . . . l. mar. v. aut . . . quod solo pacto querit actionem . supra . ff. par . aut non simpliciter ut i. l. pacto autem . ff. soluto matrimonio . quod dotis . pro . quam s(ecundu)m sententiam . Iura quedam pacta quibus mulierem dotare non cogitur quam sententiam pater . filiam dotare cogitur . i. c. de dotis pro l. ult. est alia ratio pater operit ipso iure actionem ut dictum est quam actionem non potuit inveniam propter . . . In hoc autem qui non simpliciter tamen soli reddi . in quo est maior diversitas . si profectitia loquitur ad patrem reddere debet sive filia sive filiusfamilias in matrimonio moritur . et si sententia . et de . . . et dicitur . . . pet . c. soluto matrimonio l. de

. . . § l. i. distincte . dicimus . dotem debere reddere ad patrem . . . aliud . ar. ff. de iure dotium l. . . . iure . . . c. de bonis que lib. l. ii. . . . de . . . pater est . . . dos restituatur . . . pactum l. . . . quam . . . operit . in . . . legis . . . tamen pla . . . ut dos profectitia redeat ad patrem si liberi non extant . et qui mulier in matrimonio decedit alias liberi extiterint illi succedunt . et dos remanet . penes patrem ipsorum . . . penes legitimum ad . . . ut c. de bonis mat. l. i. quod filii succedant . . . ratio . . . est quod dos est . . . matrimonium mulieris . ut ff. de . . . l. . . . quod filii succedunt . . . patrimonio matris . cum successione ab intestato . prima . . . successionis liberorum . . . ab intestato . de . . . alii . ar. ff. soluto matrimonio . l. post dotem . . . filii et non pater . . . dote succedunt . . . ille . . . ar. c. de . . . actionem . . . qui matrimonium solutum . . . tamen . . . mulier habebat dotem . . . pactum . . . ut dos apud maritum remaneret filius superstitibus . ut ff. de dot. . . . l. . . . Tu elige . . . duabus . . . quod tibi placuerit. Illud autem . . . qui nascitur hec actio . . . que datur . . . pro dote recipienda . . . matrimonio pro dote petenda . dicitur . . . nascitur . . . dotis data . sed non . . . nisi soluto matrimonio . et . . . quod aliquid debetur sub conditione quod omnino est . . . obligatio . et actio . . . soluto . . . non . . . soluto ut ff. de condi. ind. . . . et l. . . . sub condicione . . . sub condicione . quod omnino est . . . ad heredes . ut ff. . . . dies . l. . . . sicut heredes . . . dos debet reddi sub condicione quod omnino est illam . soluto matrimonio . . . nascitur obligatio . et actio . . . tamen . . . est nata . cum soluto matrimonio . . . similia notavi supra . in actione tutele . et actio pignoraticia.

Rubrica. De aqua pluvia arcenda.

Contingit sepe quod propter opus manufactum in agro alicuius alteri predio aqua pluvia . et aqua pluvialis nocere potest . Unde consulitur domino illius predii cui aqua illa nocere potest per actionem specialem . scilicet per actionem aque pluvie arcende . per quam actionem opus factum cogitur destruere . suis expensis . et dampnum post litem contestatam contigerit emendare . si autem possidet opus ab alio factum . tenetur prestare patientiam ut destruatur . ut ff. de aqua pluvia arcenda l. iii. § . . . in summa . et l. . . . § . . . et ult. Illud tamen imprimis notandum secundum quod dicit dominus . . . Rubrica . ista . sic intitulatur de aqua et aque pluvie arcende . et de actione pluvie arcende . et ita in multis libris habetur sic intitulabat dominus . . . pro hoc . Rubrica tractat de aqua que non sit pluvia . vel pluvialis de aqua pluvia . de prima aqua dicitur l. ff. e. t. l. si plus . . . de illa aqua tenetur totus titulus tractat . et titulus de actione aque pluvie arcende . alii libri habent . Rubrica sic de aqua plu

via arcenda . si . . . est . . . ut actio illa competat tria sunt necessaria . Primum quod aliquis opus manu faciat . ut ff. e. l. i. § si cui actio . Secundum quod in suo loco illud opus faciat . ceterum si in . . . loco . sit . hec actio locum non habet . Item et si in publico non habet locum . . . hec actio . ut ff. e. l. i. § hec actio in . . . et l. apud . . . § aqua pluvie . Tertium quod propter opus illud aque nocere possit . non tamen quod nocuerit non possit . . . ut ff. e. l. i. § i. et l. . . . § . . . ff. de . . . l. labeo . Quartum quod aqua illa sit pluvialis vel pluviali admixta . ad hoc ut locum habeat actio directa . si autem alia aqua dampnum dabit . locum habet utilis quosdam . per alios locum habet negatoria . ut ff. e. l. i. § i. aqua autem colorem mutat . vel . . . aqua illa cum aqua pluviali . . . sic . . . ut ff. e. l. i. § aqua pluvia et § in summa . Quintum quod aqua illa possit nocere agro non autem edificiis vel oppido vel domui . tunc est locum habet negatoria . ut ff. e. l. i. § . . . locum est . hec actio . . . predio rustico . aqua nocere possit . propter illud opus sive oriatur aqua in loco privato . sive in publico . . . loco . ut ff. e. l. i. § . Item . . . et § cassius . et § apud labeonem. Sed illud . . . predio rustico locum habeat hec actio . . . predio rustico . tamen hec actio competit et ratio cum est aliquis quod fit in suo . . . nulla hec actio . Unde . . . dampno . . . hec actio . . . locum habet negatoria . quod locum habet . . . in alieno . . . ut ff. si . . . l. . . . notat . . . possit . . . locum negatoria. Sextum quod causa nocendi . . . sed sit opus illud . Ceterum si causa colendi agrum . . . et fructus percipiendi . . . non habet locum actio ista . ut ff. e. l. i. § de eo opere . . . non habet locum . . . Iussu vel auctoritate . . . opus . . . possit nocere . vel quod vetustas excedit memoriam . . . locum . . . pactum . ut ff. e. l. i. § hec autem actio . et § . . . illud . . . et l. . . . in summa . § . . . et § cassius . et § . . . labeo . § ult. et l. ult. Item cessat hec actio si iussu principis . . . senatus . . . illorum . qui primo agros . . . memoria . ut ff. e. l. . . . Septimum quod opus illud sit . . . ignorante illo cui predio aqua nocere possit . si consciente . . . hec actio . ut ff. e. l. labeo . et l. . . . et l. . . . do . Octavum quod dampnum futurum timeatur . . . non fuerit . . . possit . Nam si opus factum in . . . et . . . rei . . . non tenetur hac actione . ut ff. e. l. i. § hec autem actio . et § de eo opere . et § . . . similes alias ff. de dampno infecto l. . . . cum dampnum . . . ut ff. de dampno infecto l. ii. Ideo autem . . . quod . . . faciat in suo ad hoc ut locum habeat directa actio . . . cum quod opus fecit . Quid autem si fructuarius fecit opus illud in fundo . . . usumfructum . numquid tenebitur hac actione . vel numquid si alius fecit opus in suo . unde fundo fructuario possit nocere . numquid fructuarius agere . . . directa non agere . nec . . . utilis actio aque pluvie arcende . et agere . . . tenebitur . ut ff. e. l. apud trebatium § ult. et l. si usus. Quid si colonus vel precario fecerit opus in fundo . . . quod nocet . . . fecerit sciente domino . tenetur hac actione quod destruat . . . tamen . . . sapientiam . ut opus illud destruat . ut ff. e. l. . . . § . . . et § . . . et l. . . . colonus . . . autem colonus seu precario tenebitur . . . ut . . . l. quid si . . . non fecit . . . prestare patientiam . . . ille . . . ut ff. e. l. . . . § ult. Quid si . . . Quid si . . . nisi . . . patientiam . . . ut ff. e. l. . . . et . . . Quid si . . . mediante alio . . . opus faciat . . . agere possum hac actione ut ff. e. l. . . . in principio. Quid autem si . . . non . . . patiatur ut . . . fundum suum . . . Non . . . possit agi . . . ut ff.

e. l. iii. 3. §. Hanc autem act. Pro cetero tamen agi pot. ut ff. e. l. sup. tit. alienum. 2. §. ult. Hec est quia patrono aliud dicitur ni suo nomine parentia. seu nolucrint act. mandare. Ideo ni tenetur hanc act. Item non negatoria. quia non dicitur sup. fructue. quod possit. in diligen. ut ff. neg. ad ti to. pri. Item. l. 3. §. Siquis cloacam. Et ibi notatur dicitur ius. i leg. illa fini. Illud autem nota. quod quot. opus manu factum. aliquid. fluat aliter quam natura solita sit. et hoc locum habet h. actio. sive immutat agrum. vel faciat maiorem. vel amoveat. contrario haec act. reducitur. ut ff. e. l. 3. §. Hanc autem act. non si aliquis plantet salicta et propter hoc aqua restagnet. et vicino noceat possit agi. l. act. aque plu. arc. ut e. l. §. de eo opere. Item sunt quaeritur dicitur ius. quia ibi cum opere possit. act. aque plu. arc. imo poterit obere opere. act. aq. plu. non arc. non agi possit. contra illum. ut non arceat. Pro act. in potest. pa qua non arceat. Nec obstat quod nocuit. act. plu. aqua. arc. na. et acto a deo habeo. et req. Vnde dolo fo. et a cos qui male fide tigna. in iure. proponit non ut res exhibeant. vel uti diceret. si ut iure. contra eo illi est. licet tamen aliter inuiat. ut ff. de req. uir. l. quae restitutio. et ff. de tigno iniuncto. l. 3. §. ult. Item act. com. dividundo. pluribus. et fructibus. perpetuis. non prohibitio. facienda. plurimique proponit. ut ff. com. divid. l. iii. § simil. Item act. ex empto. competit. ad aplicandam act. et ad dissoluendam. ut ff. de act. empt. l. ex empto. §. l. 3. §. nunquam. Vnde dissimilem nomine penarum. relinquent. ut ff. de ser. per. l. 13. Cum haec autem act. actio intenditur. In his potioribus. Ego dico quod tu fecisti opus manu in predio tuo. Item propter opus illud aque pluuia nocet pot. predio meo. Item predium illud cui nocet pot. est rusticum. Item illud opus fecisti eo nomine. Item illud opus me ignorante fecisti. Item propter opus illud aqua pluuia mihi nocet pot. Ego vero si mihi talibus potioribus. Ego dico quod illud opus nihil ita se habet. Item tu fecisti in pactum illud edificium. cuius non exstat memoria. Item illud edificium ludu ... est antiquum. Item tenuit tua tua est omnia. illi predio iam edificium loco illud fuit et. Item illud opus fecit restituere. Cum haec. autem act. incipiet actio. sic libellum forge e. R. contra O. qui tale opus fecit in predio suo. propter quod aq. pluuia. ag. meo dapnum dare pot. vel predio meo nocet pot. vel peto. illud opus ad modum et dapnum quod post litem contestatam ... ...ngere. restitui peto. propono act. aq. plu. arc. pro dapno. post eo contingente propono officium Iudicis. Sic rate incipiat libellus. dicitur. l. ff. e. t. l. 3. §. 3. et n. 3. §. de eo ope. 3. §. in summa. l. simil. §. officium. ... non indicitur quod libellus. bene incipiat. Propter duo. ... primus. pot. quia non pot. indicitur in iudicium venisse. vel uenire. quia post litem contestatam contingit. Tunc alia est pellatione ope est. ut ff. de in. dicitur. l. non pot. Item quia dicitur res quae venire sunt iudicium in statum non pot. ut ff. de iudic. l. non quidem admodum. Item l. potest. non pot. non obstat. quia loquitur in re. pretium. alia. certum veniret fore. ut ff. de aqua. plu. arc. l. ... §. ult. ff. de edil. edicto. l. ediles. 3. §. ... Item l. illa non quidem admodum non obstat. quia res illa sunt non in iudicio quod nullo modo ad venientium si incipiat. obiit veniret in iudicio. et id quod futurum est. ut ff. de pactio. l. ... §. 3. et ff. de postul. l. 3. §. non tamen. Cum haec autem plen. dicitur venire. id quod futurum est. id propter nam ip sis. actiones quae tamen futura dapna respiciunt. licet ... c. respiciant potiora. et ut ff. e. l. act. §. Inde in iudicium. et ibi id. quia opus iam fecit erat. Ideo si futurum dapnum venit. quod post litem contestatam. contingit non est nimium. Immo et proinde haec act. ideo ad venire actio. quia solum futurum dapnum timetur ut dicitur est. Item alio et in opponit. ex so. q.

dapnum post litem contestatam contingit venire officio. iudicis. ut dicitur est. quae habet expressum primo. de officio iudicis. in libello non indicitur propter duo. primus quia si non poterit in libello michil hominus tamen si dapnum post litem contestatam contingerit officio iudicis veniret. sic generalis est in omnibus. et maxime in his de officium iudicis. ... ... Item dicitur. quod cum aut litem contestatam contingunt. novam sunt ... Quae autem postea contingunt ... puniet. ad officium iudicis. sic ibi est. ... tibus et expensis. et aliud q. d. ... quia si non poterit in libello dicitur in fiat primo. in iudicio. michil hominus venire. ut ff. de edilit. edicto. ediles. 3. §. Item sacedum. Item ... alio in opponit. itaque act. opponit cum officium iudic. ... sufficit si sola act. proponatur. ut incipit quod me. ca. actione. de ff. quod me. ca. metum. §. exhibedicto. ut. §. de postul. l. ... Cum ... propter metum ... libellum supplicatur. sic incipiendum. ago. act. aq. plu. arc. ut opus fecit ... propter quod aqua. plu. predio meo nocet pot. ... act. aqua. plu. arc. non faciunt mentionem in libello. de officio iudic. dicitur tamen si dapnum contingerit post litem posterius diceritur iudicis. dicitur iudex dapnum tale contingit post litem contestatam. reducentur hic ad memoriam. ... ut non officio debentur cum et in extimatione quod illi dapnum adveniunt. vobis. autem iudex libellum bene ... dicitur. ... et ... aliquid venit officio iudicis ... in libello proponitur. officium iudicis. Si vero ... exemplum ... Judicis. et in ... ... Iudici. et sic ... petitio ... ... si illa est ... officio iudicis venire fructus et ... ad male fidei ... ... ut ff. de req. ... si restituere. ... Vnde dicitur sic est tale. peto per rei. ... cum fructibus. ... per rei. ... propono ... officium ... Si aliquis inmittat oves vel alia animalia in tuum predium. et depascit ordeum vel frumentum tuum. glandem vel alios tuos fructus compet. actio de pastu pecoris. 12. ...
... aliquas inmittit oves. vel alia animalia in predio tuo et depascunt frumentum tuum. vel ordeum. vel alios fructus. vel glandem competit tibi act. quae nocet ... nomine de pastu pecoris. ut ff. de prescriptis verbis. l. si ... ff. ... et ... ...
... ...
... ...
Ego dico quod pecora ... predio tuo ... Ego dico quod pecora ... pastu fuerunt glandes tuas.

a glandes meas vel frumentum ... [illegible]
uel ordeum meum

fuerit [illegible]. Item pecora mea ipse ibi neuerint. Item glandes tue silue ... Competit autem actio sic libellum ... ago ... qui in misit pecora sua in pratum meum, depastus ... Vnde dampnum illud ... petit ... actio de pastu pecorum ... libellus ... qui fundum ... Set uidetur quod actio ista non possit competere nec possit esse de pastu pecorum ... quod dampnum datum est ... pecora que corpore sunt ... dampnum ... legis aquilie ... nam dampnum dare ... ubi hic locum ... inhac eadem actione notatur. Item adhuc opponitur nam uidetur utilis aquilia ... ad exemplum est legis aquilie ... de pastu pecoris ... ad similitudinem legis aquilie ... [illegible]

[illegible]

plus quam similiter testo confirmat ... nunquam agere non ... ut ff. ad trebell. l. si quis ... Quid autem si aliquis faciat codicillos in quibus non potest heredem quis instituere ut ... codicill. C. de codicill. l. hereditate. in codicill. relinquatur legata. Que actio legata relicta petitur. Respondet dominus ... utili ex testo ... C. de codicill. l. ult. pro prima actione facit ratio. Certum est quod legatum relictum in testo petitur directa actione. testamentum enim in quo est institutus heres, est uoluntatis mentis sententia. ut ff. de testis. l. i. testamentum enim dicitur uerus codex. Codicillus autem dicitur paruus codex in qua licet sit ... tamen testo ... ad institutionem heredis ... loco ... actio ... ff. de codit. ex l. unica ... questio procedit ... qui in codicill. aliquis ... [illegible]

[illegible]

.. Sicut pupillo ... [illegible]

[illegible]

It non pot compelli qr quatu aliquē honorat' tm cū possim honorare. ut ff. y. de l. [illegible]

C. de epis. et cle. l. ult. et l. siquis ad declinanda. et in aut. de ecclesiasticis titul. §. Siquis aut. coll. ix. et c. de dona. noib. l. siquis p[illegible]. Optimū e. ar. i. ff. de alim. leg. l. pen. in fi. et l. alio. Compelli e. pot ut distributō. ut i. aut. de cōnsilio. ti. §. siquis aut. et ar. i. ad id. ff. y. de lg. l. si fimus. §. qui in o. gnato. Ēt inde ii n sit loco hrdis n possit copelli quod pbat. p. l. ff. ad trebell. l. luci. §. mevia. Et Sialano placuiss eū fo re hrde sicuti. ut c. d. caduc. coll. l. unica. ē[illegible] sine et allegat. p pate alia icūb. spal. legat. [illegible] fauore. [illegible] ut [illegible] qd po tuit [illegible] testat. [illegible] ii licuit q uolunt [illegible] nat distributore ut sit loco hrdis n potuit. [illegible] modo qd [illegible] m[illegible] nocnt. [illegible]

sit. hrs. q. quātū possit retine. q li testato [illegible] uoluisse. minus e. quia hrs quati adii ut falcidia non possit retine. It quatū adii ut n possit uindr. l distinere. ut dic. l. ff. d. alim. lg. [illegible] quāti ad[illegible] mido ministerio [illegible]. ut ff. d lg. l. sig tmo x plu e. quia hrs q pot copelli ut addat et bona distribu at ut i aut de ecclesiasticis titul. §. Siquis aut. licat al hrs n possit copelli q addat. ut. c. d iure d lib. l. n enī. cū ad uo hrditatis i sola ai uoluntate osi stat. ut ff. d acq. hr. l. adiro. It dico i istū distri butore cōpellendū ex quo dbt ali restituere. sic ia uo hrd. q. cōpellit. p trebell. ad re. l restituere. ut ff. ad trebell. l cogi. It mo e qr al hrs n possit cōpelli q cū possit hr emolumtū. s. quo ad fa lcidiā pot illi renūtiare. sz si e loco hrdis. quas ac tioes intētat et quib tenet. Pro credo ipm hr uti les et ūni utilib. sic i fidei cōmissario. cui e restitu ta hrditas. ut Iustit. d fidei comisso. hrdi. et ff. ad trebell. l. i legatario. e hs q hr utile actioe. quia testatr hunc dittū. ut. c. d legatis. l. ex legato et ff. d peni. l. pat. exq e testato illū reliquit di stributore. uide tibi q agat et cōueniat q tal e l. obligatois. ar. ff. d solut. l. ult. quātū eni ad effectū hrs e p quia nulli dquib; dittū. ut ar. ff. q cū eo. l. sifiliū. alioquin. si distributor n ageret n cōueniret et hrditas ect i oib; q e q liquū. ut ff. d petit. hr hrditas. ia nullus ect qui cōuenir d[illegible] hrditarios qd ect iniq uum. credo g sufficit distributore hnt hrdis lo co p[illegible] p[illegible] et quia uideo quod curato dat bonis habet loco hrdis. q hr utiles. actioes. ut ff. d fidei. lib. l. iz viii. It qr an hres ul distributor teneat dare illu legatario q ptinet ra legata. et uidet q n. ut. c. d fidei. l. Iulian. s. l. illa i tellige q n pal p[illegible] legata ecat. ubi cū maio pars remaneat penes hrde. Ideo dat e exēpla. alias si tmen p[illegible] sit legatū. credo h crede dare d bere istū legatario cū hrs dein cēn teneat. ut diceml. i. ut ar. ff. familie erc. i sin. et l. sig s. et ff. d fid. libtt. l. si d tab ul. n ob e. l. ff. d act. emp. l. et [illegible] hrs. et l. credi tō qui tenet. uenditō exhibe. et n dare. q uindi to d emet. tenet. dico g hrde. dare istū. lega torio. ar. c. d lib. al. cū sic. et c. ad l. aql. l. si p[illegible]. b q uno m. l. illa itellig. Nec obstat l. ad trebell. luci. §. mevia. q nepotes q[illegible] de bebāt bona restitui. n cōueniat. ad xx. v. a. et io d fidei. n agit illi distributores. alias agere act. ex testo sic parte p uita suprora. Cū [illegible] e aute act. cōpetit acto. [illegible] libellū ago. e [illegible] hrde [illegible] qui tm re tale i testō.

... nec obstat. l. ad trebell. luci. §. mevia ne potes quib debebāt bona restitui n pueneruit, ad xx. v. anū [illegible] cō. d. R. q: ro agut illi distributores ul ageret ex testo. act. sic [illegible] p uita supiora

suo legauit quā m dari peto pro q cū act. ex test. q sic recte cōcipiat libellus dic sz. c. coia. de lg. l. 1. et ff. ii. de leg. cū filii. § uarr. Sic cōcipies libellū qn hrs n fuit i mora. ut sic n debeat habere ro fructuū certū si ipe fuit in mora retenta pma forma libelli addes peto re illā m dari cū fructib; in cōcepis et si fuit quātitas legata dicas peto illā quātitate cuz usuris. [illegible] que ueniunt que frequentae i cōsuetudie re gionis. ar. ff. d. usur. l. usure. Sz hunc libello sic obicit. aut e legata res certa puta domū mea. ul tale p[illegible] aut incerta puta lego stichū. ul lego fundū. aut quā titas puta x. It aut res legata fuit pa testatoris aū aliena. aū legauit cā sciens aut ygnorās. Si res certa fuit legata et pa fuit testatoris in cōuenti legatarii ab adita hrditate hr rei legate dnīū. ut ff. de furt. l. aucto. et ff. ii. de leg. legatū. sic hr dnīm g hr rem. uendicat. ut. c. coia. d lg. l. 1. si e res e sua. qm re sua per actōe pōali ex testo. cū res nrās reali actōe petam ut i insti. de ac. §. 1. It si fuit aliena hr legatarii pu blicianā. ut ff. de publi. l. 1. i fin. et illa e in rem et simul e obiectō et hoc qn legauit sciens pot n cōuenire certū si cōuenire suū ygnorauit ualet. ut c. d. leg. cū eū aliena et hoc iure que e alciue n hrdis re suū sci uerit si ygnorauit fore hrdis tenz legatū. ut ff. ii. dlgū. unū ex simul. § si re. It si fuit res icerta legata puta lego fundū. ul domū n uir q ualeat legatū. ut ff. d. uur. p. cū p dnortuū. § gene alcōs. et ff. [illegible] It si fuit relicta quātitas pone x. aut fuit illa x. relicta in spe aut i gne puta x. si ispe que sūt in archa tū ualet illud legatū qadmodū si re certa te statoris fuisz legata. ut ff. 1. d lg. sz cūs. cad in su rus oppo sic in re alia legata. Si aut incerta x. puta i gne fuer legata n uir q ualeat legatū rei icte gne fuer legata n uir q ualeat legatū rei icte sic dcm e. et ita cōcludo q in aliquo casu possit acō ex testo cōpetere. Pro licz subtiles sint oppoitoes tū in oib; casib; locū hr acō ex testo. Vbiq; e legatū ten; acō ex testo intendi. et sic udam de singulis. Si eni re testatoris ipa leget et dnīm trāseat ab adita hrdita te in legatariū. ut dcm e. tn acō ex testo. cōpetit. c te hrde ut legatario p. assignet. hec; e dnīū legatario sit acqsitū tn possō n qr. n spūr p. sibi tradat sic al in hrde adeunte. ut ff. d. acq. p. l. cū hrdes. ff. si qs. t. lib. ee. iussus fu. l. 1. § Scevola. eād p. ō. i re aliena relicta. It si fuit res icerta locū hr acō ex testo. Nec obstat q oppoit res icta n pot legari. Pro. l. imo pot. ut ff. de lg. 1. cū incerte et l. legato. § 1. et q lg ff. de uur. dot. cū pat intelligo duob; mois. ul qn te stator uolebat relinque certū et sic legauit icertū. ut et al ff. de u. obl. l. ita stiplat. Vl e n ualz. ut ff. 1. dlg. l. si dom. § 1. e et alia rō qr legatū ictū nullū in domo. si nullā hr que det. quia q domū n hr lz dic. l. illa ul dom. In fundo io q a cū destinatoe pais fa. cōstituit pdia. ii. ff. 1. dlg. q inter pls digitū nec dare. I. mo dicū q n cōpediret legatario. In reb; aut alienis re dictis i gne ten; legatū et intentat acō ex testo. et sic re lictis i gne ten; legatū et intentat acō ex testo. et sic ce llat oppo in quātitate relicta. It meo qd oppoit i libello de fructib; et usuris. si oppoit quia n uir q aliquo m possz peti. certū e q acō ex testo stricti iuris e. q n cōueniat int bonefidei iudicia. ut. i. ult. d. ac. § actiū. et ff. de doat. l. cū qui doatioe. uni n aduocat neq; fruct. n. i. p[illegible]. l. cū q doatioe n usuras q stricti iu ris iudicijs n petūt cū uinculū stiplatois. ut. c. de. usur. l. quauis. in solis e cōtrib; bonefidei ueniūt usure ex sola mora offō iudicis. ar. ff. de neg. ge. l. si pupilli. § ult. et l. quia. que usure petūt quasi

mit ee. ut ff. p locato. socio d. Ito act illa hec sit fienat uteus. Immutat tm. na hec sicut quatu ad hec ut ueniat mea fruct. r usure. u. C. i qb; ca mi. re. n i ne. l. Inminor p loca r ppea itutela ff. Itez. C. d usuris r fructib; l g. r licet omissis r h; co oug ihac act p summi finale q debet restitutoi ut. C. d sacro scis eccis. l. z. cu publica uiduui hi expo stat nolimic cessatoy oplet ut iaut. d he r finale. It qr qn ueniat h fruct r usura ante mort. Imo uidet q ante litis c. ut. C. d fructib. r usur. l g. seu si de. 9. l. z. r l. r ult. pcian si peto te. au te peto q sunt uia. r te ueniat fruct ante mort. sicut peto te in obitu. te ueniat fruct s usura p litis. cai diligitur t ff. d usu. l. mdani ac res legata e uob obita ma xime si quatitas sit legata. r maxie qn petit actio certio pd tamu r hic e obligat ex q gitu. ut diu e r obligationu; sibi ist osilibr n ut res fiat ii si no s obita. ut ff. d act. r ob. l. obligationu sub a. Ito i hac act ueniut fruct r usure ante mote r ita nota dus nus ilima. C. d usur. r fruc. l g. hoc. x. l. ff. z. r d l g. l. cum. l. ipnc. r ff. ij d l g. si quis. sno. r ff. d u sur. l. equis. xl. brium. Ey q sunt usu quib; da r male q p lite ueniat putat codiciis d usur. r fruc. ii e uerq. i om itelligimt illa. Iuo q ueniat. post lit. c. sub aucq an lit n sunt i mora. hic ff. poit. q hui illic i mora. e. d usur. r fruc. l g. l. ij. r ff. si e plus. p. l. fale. l. cu fila dei. Immo plu q cuit hic plane fruct. p distinctio sina r. ac iquadaiuis qn n sunt appellati i tpe apellata ois. Imo i quigntumisse tpe tenet d fructib; papiend Sia aut lit. c. hes fuit i mora. licet dissiale sit. ut mora n peribit. Indiac adimdice ut ff. d usur. l. j. fidei gmi ssimo p siamoc (...)o. qr qn legatario d e temp p re legata petita res. vn r ipothecaria sie res e mea illi cui dicat. ut ff. d rei. vir. l. i re. r l. colu. q sic. r ff. d auro. r ar. l g. l. quir. g agnito. Si res e mea in pi gnori ex n pot. ut ff. q res. nul. l. neq pigius. r ff. de ceptr regi indicas. l. exitaut. g l caui. pagus. Ito duob; modis. primo. q i diuisis cui; copetat p re legata ypothe caria i aliis reb; testatoris p qsi copllatz habet. ut colua t in legatu. l hao ypothecaria qn quintis legat. ut al. ipende re hao re iudicatu. r ypothecaria. Itez e in p q icau illo licet. na r alibi e q i res mea et e pignor r p eade re. dat in re. vn r pothe. C. d usu. aoe. l. rctp re. ad equia subtract. r retinuq. r ff. d. act. ep. l. Iu l. g. ostet. q aut libello dici te legata peto da du o nota pmu q h act isplu opetit h ica qn legatu sunt relicta. In uenerabili loco q negatir dat act i duplu. Ver Insiit d ob. q ex qr. q. ori. r C. d fidi om mone. r Insiit. d fid. om. hr. r Insiit d act. g i e m Scdm q h d re tale dare qua faciat accipi entis cu ibui dare sit accipientis facere. ut Insiit d act. g. Sic r dicerent r ff d ibo. ob. l. v. cu n opp. r. g. uilt. tenet ego dare r n etie Nuq g si res legata cu cit. tut hi d euincit illi legatario. Ito aut res lega te igite. cu ipe si igite re d euincit tut qr n uidet re data. q ita dat q ad uocat. ut ff. d euic. l. hec si uis. Si aut reliquat ipe re d euinca n tut tale re d hr. q lel e. ut ff. y d l g si alis mito. g. hic. r l. si uus neg. i pnc. In cui tm illa fallit. y C. di. off. te stam. g. y. v. alio itencio filio. (fra.) ipe res data sicut ag d euinca. Ie i alio cui. qn res p legit igite uni filij. fide i deniis. ut ff. ij. d l g. l. cu pat. g. euicta. v si res p legita r euicta. r ido d euincta v tote res ipe fu te p legat aliena. r io d euincit n ag qr h p legnu i

ut dad ob ul si duit. R. io d euinc. no agatur.

ut ff. l. d l. l. no quocuq. g. r. al. si domus. g. d euinc.

uidia pepit et l. more tr ferres. Si aliquis p mittat alicui aliquid incertu opet ei acto ex stipulatu. 17. d.

Omig frequet. q aliquis pmittat alicui acti ex stipulatu aliquid ... pium facere domu scribere codice opetit q illu acto ex stipulatu. ut Insiit. d ibo. ob. i pnc. r ff. d ibo. ob. l. vl aut q i. Gn adhi ut act ioperiat tot i netcia. quot diuini. S. d ca odie. q orte ex stipulacoe. Est r alii uetus. q illud sit i cau. ad i stipulacoe diuen. ut dain e Vn r poinoe ita nota i hac act sie r talia. Inhac aut act ocupit acto sic libellu. ago ex sl. g. c. qui pmisit se scpny in codice. v facturu m domu. cu ci n fec. ago q ei p xo. act ex stipulatu. (...) sic recte ocupiat libe llus plat iuta psa. Itez tm ignorantes ppoiunt iuta act ex stipulatu. s male imo d bz ppoi acto ex stipulatu. ut Insiit d ibo. ob. Iupnc. ex stipulatu e. r. hi ppi noi actois. Ex stipulatu ui e nom ppu. na pmittis pmisso h i stipulato. ex i ac q ik plorace oriz act ex stipulatu si icau i stipulace diuen. Si qr i p mis au q oriz ex stipulace ueniat auile r na lis. dicenis. q sic na ois stipulato r ois hr natiu obligatoe. i l. ut ff. de pactis. l. z. r ff. d adiminu. hic. g. buo. q ois stipulato hr nale. ut al aut dicutur illu obligatu. sola auile p. l. Insiit d act. q. d pecunia aut oshtuta. r ff. soluto mio. q doiulo g. z. Ie si stipulato hr osiliu nale r nale obligationem. qr ego di du re. auile. Ito qr sollemniat ibor q sunt i icu auire a uili. Na cu aliquid audierint v d ferrit v auile. esticiunt ut ff. d. ishtr. r iur. l. ius auile. hinc libello sic oponit n e uide. q acto ex stipulatu copetit s codice icu q sic pmo ex stipulacoe. oritur oue stipulacoes. s. dat r ois odict. Si q d uen istiplace obvert orti. odict icu. eadem ratione. ut ff. sic tu. pe. siquis ctu. Ma i u eade re r id. Ius ut ff. d i iusto in. re sto. l. iij. r C. d colliz per. l. ult. Ito d plano ocede n i icu eo ado uiq meret au libr uocata adisor. n e e ppu nom ac tois na i uetio admiae idbita. uocatu. odict. icu. ut ff. d odit. ibi l. sy. r sime ptite. g ult. Ie iucio odit sui cu uoca ... ut ff. d odit. boi. cu. l. Q sui r act quindito icau uocata. ut ff. d usur. r eu re. q usu. c. l. ch. r i l. ac opiniones d diu ms. ay dice. odit. icu. ee ppu nom actois. quot uitu e i obligatione ut i pdca. l. pt q u icau diuen i stipulacoe te e dic dat ex stipulatu sic notat i pdca. l. d odit. ide. s. tatt me ptite. q pm oes u i cau diuen i obligatione agere ex stipulatu. Q aut i pdca. l. notat dus uus n uidet. uep q i alii s aub; icu odit eet pu nom actois pt qua i stipulacoe q. n eet to. quare istiplacoe n overz orti. i cau odicio p illa tm n i sat sal. questioi. v qreta. Ilendi tm posse sit c poter te dare. facere. ut Insiit. d act. g. sic ip diceret. S. g pre ctu. i tenet cu codit planu q res e q p dat r ei i pote rausferri diuin. ut ff. d ibo. l. u. aut i pnc. si aut reg. i cau d ueni. istiplace. quo re illa odice cu sic i ca quo po ex dice da in re r i ffecti i me diui. cu res illa n operant r n sit cu. ere nullo m. r ido d lima necessitate. sui i uta act ex stipulatu. quot i cau i obligatoe diuen. Ilio quin oriret cu odict. qn cau i obligatione diuen. Cuidaru uoluent notare q uncei sit gne acto ex stipulatu. ex stipula toe d cetis s dicat duo. p ctu ga plac qr na pluties sti plationes dicunt p plurib; relib; bone r asino r alus si plu res eet res i stiplatoe n obstat d ibo. ob. q dr q i dr tot stiplacoes. quot res. tot. pariones. simile ine. r. l. plib; Ie qr na n uidetur. q act ex stipulatu possit aliquo m i centi diui. qr re hr loc ut dem e quot i cau i obligatoe diuen n. ac. si i cau ueniat i obligatoe n uidet q stiplatio ualeat sie n legitu. ut ff. d iure dot. l. cu post diuidiu. g. ge ne. a socero si stiplez ua usuras i cas puta si q opetit r nulli momta e illa stipulo. ut ff. d usur. l. q stipulbe. Ito imo ualet. si icau aliquod diueniat i obligatoe. ut ff. d ibo. ob. l. i stiplatib; r l. ii. aut. g. z. Nec obstat. l. d usu

i ca q co sit cau deuou ... exactia.

medium; no apparet

p i libelli

vobligatoe i quatuor quotiens

eodictio. ut ff. d act. ept. l. si cu liber acto ex stipulatu uenit acto i cau. ut ff. d usur. l. stiplac. q act ex certo cat. puta

q h sic ... dicto d q codit ... lingua de ... r. ubi ff. ... certa

Nota d actoe ex stipulatu

al. aao fra. q. usaf ff. ut. l. seu fica. q. no. a. l. u. g. si ber fucimo.

qn res oppa co uto p le gato p lo das tuo petat. rei. c. qn res hec tunc tu ypo. ut e dab. rei ten.

+ uo agi

ꝛ ce ff. de re iu. l. siquis ab alio. § ult. e
ff. de pign. n̄ cogēd. § subm̄. al. ß hec
p̄sone. § p̄t.

ut ex illud oritur ꝓpt nodum uinculum q̄ n̄ possit peti nisi ex
[illegible]

[illegible]

bunt solū d̄ sc̄o ꝓponē ut ind̄r̄ ex ꝓmissor. nellet
ad iplere. q̄d conuen̄ ſinaie n̄ i p̄ſto ꝓpoui ac̄o ut
ff. de re. iu. l. exdiuiso. § n̄ autē aloquun. nulla
[illegible]
la petitio. ut ff. [illegible]
q̄ pena illa committitur [illegible]

ꝛ ff. de uer. oblig. l. stipulatio. ista. § alter.

sit quod i pma gutur duen et sic mora purgabit et
pena cuitabit. Ro i hac purgatur more posse sum
lr tres sit sine pma : gol... q dicunt mora po
sse purgari et sic penal stiplo n posse comitti n i du
ob. casib, puta si mulier agens et si lis sit contestata ut
ff. de ubo. ob. l. i tom. §. sticht pmissor et l. si i. §. sciendum
... si quis caueri et si ptium dicit sic. B. ... nunq pe
nal stiplo possit purgari. contrario contrarium e. ut ff.
de act. et ob. tralsientie. et C. de contr. ... magna ...
... ut stiplatio possit pu
gari qn contum pena ... ut ff. de ubo. ob. si isu
la. et l. si ita §. sciendum ... si pena sit apposita i contracti
n e locum purgari pena. ut i l. illa. ... et de con
tract. et ... magna. In iudiciis aut ... liberum e purgare. pena ... l. de arbit. ...
[illegible]

illud unica e stipulatio. un idem n ualet qz adquirere n ad ...
stipulatio pertinet. de qua stiplor illu et illu ... stiplandi
... ut. ff. de u. oblig. ... si respondet uni
stiplatio tent; ... ff. de u. o. inter stiplantem et stiplatio
ista ... q nemo ... alienu pmittendo obligat. de
... quis aliu sisti i iudicio pmittit tent; stiplatio
qz pmittit se actum ut stet. spale ... iudicia ...
... stiplatio. ppt iudicia ... pmittat ...
... habitur. ... stiplanti ... pmi
ttat. dolu malu ab ee ... spondet quod
sonet illa uba. Ro duob, modis. pmo ...
dolu malu ...
... pena ... ppare ...
pena i solidu comittitur an p parte ...
[illegible]

... q in dbat promissio ff uba ... que
comprehendit omne tps presens preteritu et futuru
et sic n pmittit gnale abdicatiuu ... tam
... al' dup. meus. R. sic ... notat
ubi alit n pmittit simplex ...
i. ... de suo dolo imo de dolo ...
... ut dolus malus absit ab ...

propter personas heredum. et ideo possunt iure civili non mutatur
contractus obligationis non operis obligatione. quod dicitur conditio ob
ligationis non mutatur. conditio dico sicut individua. Sed opp
ponitur ff. e. stipulationum. §. ult. nam ibi certum est dividuum.
et tamen si unus solvat pena committitur in solidum. Ratio est quia non mu
tatur conditio in personis heredum nam in hoc illud quod debebatur erit divi
duum. nam non tamen erit dividuum praestatur. Nam non debitor audi
tur si velit particularem solutionem facere ut ff. de usuris. tutor
§. lucius. dominus Jo. aliter distinguit. aut primo quod sit dandum vel fa
ciendum. puta promisit et vel legavit siquid dare vel facere a
[illegible]. si ab uno agere non potest ad aliquid tunc totum committitur
est facere [illegible] non potest ut non teneatur non probare in ff
[illegible] si fundum. §. si stipulatus ff. de condictione et de qui dua
bus l. quod heredi. si autem apud eos distinguitur sit pecunia certa species
vel si pecuniam dare debet quilibet ad partem tenetur pro parte
sua soluta agit ut ff. de condictione et de l. cum. Si non species ipsa
[illegible] quid tunc si non liberat non agit pro parte soluta ut ff. de u
bo. ob. l. ij. §. quedam pa. et l. in executione. §. pro parte. Si
vero sit faciendum aliquid apud eos necesse est vel ab uno vel
ab omnibus adimpleri. ut ff. de testa. ma. si ita fuerit fuit
Quid autem si plura copulative veniunt in contractu in alterutro et
pena sit promissa et quis faciat contra unum capitulum an penam
committat in solidum [illegible]. Ratio pro parte credo penam com
mittatur in solidum [illegible] illius pene stipu
[illegible] ut ff. de verbo
rum obligationibus. [illegible] stipulationes ut ff. de verbo
ob. quod dicitur. sic ergo quis si [illegible] pena committitur in
[illegible] Ita teneatur pro parte quo ad partem ut ff. de ad
sit in toto quo ad totum [illegible] in parte quo ad partem ut ff. de ad
minis. tu. l. si duo. propter istud ergo dat ad agendum [illegible] ut
si unus ergo primo capitulo pena committitur in stipulatione in soli
dum [illegible] promittis istud et illud sub tali pena et [illegible]
[illegible] non erit dabis penam ut ff. de v. o. [illegible]. In ultimis [illegible]
nota quod sunt [illegible] de actione
exemplatu oportet [illegible] ad hoc ut acquirit
exemplatu [illegible] vel actio exemplacu. puta promittis [illegible]
[illegible] stipulatio. puta [illegible]
debeat solvi erit [illegible] pena
adiecta [illegible] ad penam. ut ff. de v. o. l. stipulatio
ista et hec [illegible] intellectu. multi [illegible] dicunt quod ubi
[illegible] vel ubi pena adicitur quod stipulatio sit [illegible] teneat
promittis [illegible] ut in tutore et curato
re minoris vel furiosi et actore municipum. In fine [illegible]
[illegible] principali oportet quod promittat. ut. ff. de [illegible]
[illegible] ff. de v. o. stipulatio ista. [illegible]
tori [illegible] utiliorem in actione ex stipulatu
[illegible] alias alius [illegible]
linquo. [illegible]
ex stipulatu arbitraria [illegible]
[illegible] alia actio [illegible] ex stipulatu de qua
[illegible] dominus Jo. [illegible] actionum. [illegible] aliquis
aliquid se daturum vel facturum certo loco promittit [illegible] actio ex sti
platu seu certi [illegible] arbitraria [illegible]
in. ff. de act. [illegible] ff. de eo quod certo loco. [illegible]
[illegible] Unde ad hoc ut actio ista competat [illegible]
[illegible] quot in actione ex stipulatu [illegible] certi ex sti
platu [illegible] et aliud [illegible] ulterius certo
loco [illegible] allegata. [illegible] promittit certo loco
[illegible] ex stipulatu [illegible] Si certum promittit certo loco
[illegible] actio [illegible] arbitraria. Illud tamen nota [illegible]
actio stricti iuris [illegible] loci fit arbitraria. [illegible] bone fidei
[illegible] loci. ut ff. de eo quod certo loco. l. [illegible]
[illegible] Ratio actio bone fidei [illegible]
[illegible] non mutatur. [illegible]
[illegible] quam [illegible] sicut in bone fidei [illegible]
[illegible] iure [illegible] ff. de act. [illegible] actionum [illegible]

in bone fidei iudex augere et minuere potest et veniunt que sunt
maioris consuetudinis. ut ff. de edili. edicto. quod si noluit. §. quod
[illegible] in stricti iuris non est. Item in actionibus bone
fidei venit id quod est iure actionis et sic iure ordinario. ut ff. de
act. emp. l. j. et ff. pro socio. Sed cum in arbitraria venit officio iudicis
et sic iure extraordinario. Unde [illegible] quod bone fidei non fiat arbitraria
ratione loci. quia iam id quod est veniunt iure ordinario. veniret iure
extraordinario. quod iura noluerunt. ut ff. de [illegible]
[illegible] arbitraria
[illegible] actio [illegible] bone fidei sit ar
[illegible] bone fidei [illegible] actio [illegible] actio bone fidei sit ar
bitraria ratione loci. [illegible] in prima parte illius l. [illegible]
Ratio quia ibi [illegible] pacti nudi [illegible]
[illegible] stipulatio necessaria est ut [illegible]. l. [illegible]
le. c. de usuris [illegible]. Sed quod pacti
[illegible] stricti iuris de loco facit actionem stricti iuris ar
[illegible] stricti iuris de loco [illegible]
bitraria bone fidei non. Ratio quia illa est frigida [illegible]
[illegible] calorem [illegible] sit calida. [illegible] arbitraria quod in bone
fidei non est quia [illegible] calida [illegible] calori [illegible]
est [illegible] calida [illegible] arbitraria [illegible] argenteo et ligneo in quibus
[illegible] aqua calida [illegible] In [illegible]
[illegible] frigidior [illegible] calidior [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] actio venit
[illegible] ut ff. de neg. [illegible]
[illegible] stricti iuris [illegible] officio iudicis. ut ff. de eo quod
certo loco. l. [illegible] actio stricti iuris [illegible]
loci dicitur arbitraria. Ratio [illegible] stricti iuris
[illegible] officio iudicis [illegible] officio iudicis [illegible]
[illegible] In omnibus [illegible] actionibus stricti iuris habet
[illegible] officio iudicis [illegible] actionis. In hac habet
[illegible] actionis [illegible] ut ff. de eo quod certo lo.
l. ij. In hac habet [illegible] ut ff. [illegible]
[illegible] officio [illegible] in aliis actionibus stricti iuris habet [illegible]
[illegible] In hac autem habet [illegible]
de eo quod certo lo. l. [illegible] In hac actione [illegible]
[illegible] In hac actione locati
ut ff. [illegible] In hac actione locati
[illegible] ut ff. loc. [illegible] colonus [illegible]
[illegible] In hac [illegible] ut ff. [illegible]
[illegible] ut ff. ad l. aquil. [illegible] Si actio
[illegible] bone fidei [illegible] quod [illegible]
[illegible] actionum [illegible] ut ff. de act. emp. l. [illegible]
stricti iuris [illegible] loci sit arbitraria [illegible] ut sic in act.
bone fidei. venit id quod est iure [illegible] in hac arbitraria
[illegible] actio bone fidei [illegible] loci. non fit arbitraria quia
non possit id quod est plus [illegible] actionis [illegible]
intelligitur l. ff. de eo quod certo lo. l. [illegible] officio [illegible]
officio iudicis [illegible] actioni sit arbitrarie sic [illegible] actioni bo
ne fidei. ut ff. de neg. [illegible]
[illegible] officio iudicis. [illegible] hac act. sunt duobus modis
[illegible] officio iudicis venit id quod est [illegible]
[illegible] ut [illegible] id quod est [illegible] officio
iudicis. [illegible] In hac act. possit [illegible] id quod est
[illegible] actionis [illegible] in uno eodemque iudi
cio et in uno eodemque [illegible] glo
[illegible] quod [illegible]
[illegible] possit [illegible] dominus Jo. [illegible] in uno
eodem [illegible] possit [illegible] actionis
[illegible] puta quod sub pena in loco destinato promittat ut ff.
[illegible] minoris [illegible] ibi ubi
[illegible] ut [illegible]
promisit quod non [illegible] plus actionis quia [illegible]
[illegible] actionis [illegible]
[illegible] actionis [illegible]
In hac actione [illegible] si
culpa vel mora possit reo imputari. Alioquin cum
promitteret [illegible] rei habenda est ratio semper quod

[illegible] tabelliones [illegible] scribunt [illegible] si
[illegible] promittas [illegible] pretio [illegible] asin
[illegible] precio vel aliquo precio [illegible]
[illegible] pene

= id est cum alternativa est promissio locorum certorum puta promitto Ephesi. x. aut Lanzani capue ut ff. e. l. aut utique. § .i. et .ij. usque ad § si quis ita stipuletur.

aufertur ei locus quem habuit ex pacto. ut ff. e. l. qui Ephesi. § .ij. ad notitiam tamen huius actionis. quia aliquando est alternativa promissio rerum puta promitto stichum aut pamphilum. et tunc reo competit. interdum non. Et promissionis est electio ante petitionem. et post. ut ff. e. l. sed utique § .ij. et ff. de iure dot. plerumque in fine. aliquando promissio alternativa locorum puta promitto Ephesi capue vel neapoli. et ante petitionem rei est electio ubi soluat. postea non licet. non sit sua electio ubi soluat. habet tamen reo id est rei quod sua interest non soluisse. si autem stipulo non coniunctam locum puta promitto stichum et non erit arbitraria. sed continebatur interesse. tamen loco sit adiectus et erit arbitraria ut dictum est. Sed quid si locus non adiectus eo loco potest petere. si non aut domicilium. vel non contrahere contraxisse aut ubi quis se soluturum ostendit. ut ff. de iudic. l. heres. in ff. de act. ob. contraxisse. Videlicet tamen quod occurrit tanquam utilis lex. ff. e. l. ij. § si aut actio. vero est alternativa rerum et locorum. quod non potest experiri alio loco determinato. ne auferat locus utilitatem. et illa utilis est. l. sed postea. ij. e. t. l. aut utique illo in § Sed in proposito. et est quod potest petere alio loco et sine loci adiectione et habet actio electionis petitionis ubi petat reus non soluat. Unde in alternativa locorum et rerum. actionis est electio et in re pro loco. i. quod habet electionem loci non petentur electionem rei quia petere aliquin tolleretur quod actor. i. tolleret si reo uult seruare opinionem. Gloss. aut utique se iuss est. Pro uerba dicit quod Scaeuola contrarie. nullus si non est uerum. In mo. vero per dictum in diuersis casibus locorum quod est dictum ulpianus non posse conueniri sine loci adiectione intelligo. ut non habeat reo utilitatis loci illius. pro reo. quod dicit scaeuola ut conueniatur sine loci adiectione. Item intelligo ut reus non habeat electionem quo loco conueniatur. Item quod quid est quod dicit scaeuola. ff. e. l. aut utique in pn. est. Quod eaque tacite insunt stipulationibus non semper sunt in rei potestate. cum legatur alibi. quod ea que sunt tacite in contractibus. et quod ig tacite petitio videndi est ut ff. si cert. pe. l. cum quid mutuum. non videtur quod sit in potestate actoris. Pro. l. scaeuola sic intelligitur. ea que sunt tacite in stipulationibus. Ubi gratia si promitto Ephesi vel capue tacite. in mente stipulationis ut reus si conueniatur soluat. et in quo loco uelit. vel Ephesi vel capue non semper. vel omni tempore. est in rei potestate. sed quod non est in rei potestate. scilicet ante petitionem actoris postea non. et hoc est quod prosequitur scaeuola. est in potestate rei quod debeat subaudi. ante petitionem et in loco dicit non esse in arbitrio rei ut eligat quo loco conueniatur quia iam esset potestate sua. an debeat quod nunquam nolumus. et dicit scaeuola in eadem l. in § illo quod enim in quo. et est non obstante lex. cum quod dicit de aliis quod tacite in sunt. scilicet ut in eius voluntate mutuum reddatur. Item quod lex ff. e. l. ij. quod reus qui certo loco promisit quod potest in alio loco conueniri. quod nunquam quod in quo uelit. ut ubi te inuenero ibi te iudicabo. videtur quod sit. ut ff. de iudic. l. ar. quod et ff. de pe ... in l. i. qui cautio. dominus meus. Pro quod non in quolibet loco non ubi habet domicilium et ff. de iurisd. omnium iudicum. ubi l. ut quidam. § et si lege. Item quod lex ff. e. l. ij. et prouin. t. quod quis certo loco promittit. nullo alio loco potest soluere inuito stipulatore quia in eo loco quo promisit. quod multo magis reus potest compelli ut soluat in alio loco in quo promisit maxime cum res sit immobilis. sic auctore. Pro quod reus alio loco conueniatur quia non promisit nisi ibi et ideo. quasi quod est. i. l. ij. quod nunquam ad locum illum accedit. quod contingeret quod forte distringeret vel dam ... nunquam iret. si quod inuenit apud alium iuxta petitur. sic talis iudicium reddit in in ... tamen pessima ratione quod redditur. ff. de ubi. ob. in stipulatione in fine. et columne. Judicans est magis eorum.

-- ff. de constit. pec. l. qui aute in fine.

= quod legatur impedit dicas legibus quolibet loco posse conueniri sub. idoneo. i. non habet domicilium. ut C. de ... in hac actione non.

actioni ut ff. de iudicijs si quis in tantum. Quod autem in uno stipulatore in alio loco reus non possit soluere. hoc ideo procedit quod expressim actum est. ut in eo loco soluatur. Item tamen audiretur reus siue ... in alio loco soluere non offerret in deprimationem? aliquos dant ut ar. ff. de uerbo. ob. contrahentes et ff. de solut. l. pa. ulius. Item quod lex ff. e. aut utique § .ij. ubi quod si promisisti mihi aut tibi soluere Ephesi et tibi alibi soluat et dicit tibi liberationem non contigisse et ideo dicit solum interesse petendum. Queritur dominus meus quia actorem peteret cum nisi sit in obligatione. nam actio primitiua sublata erat per solutionem. ut Instit. quibus mo. ob. to. et sic interesse amodo peti non potest. quod uenit officio iudicis. cum non inuenit actio confirmat. ut e. t. l. i. centum capue. et l. ult. et C. de pecun. l. iiij. Pro potest dici quod illud quod est solutum non aliquo se ... interesse solutum uidetur. ut e. t. l. ult. non obstat ... opposito in fine. eod. l. reditur ... non loquitur in eo cum interpellabat cum non ... et non adiecto soluta est et recepta soluta fuisse pena laborat sciat quod sic opinantur ... eam. Item interesse scilicet soluendi ratione uidetur esse solutum. pro ... toto uolunt solutum soluenda pro interesse non placet opinio domini mei sed ille qui soluit eo animo soluit pro sorte tamen nulla actio possit intentari pro illo ... interesse. si licet dominus meus sic. pro ... ratio non facit. pro quod actio primitiua interesse ... et pecunia totum quod stipulatoris ... non ... actio non id interesse. ut ff. de uerbo. ob. l. in conuentionem. et quod dicit. l. aut utique soluere interesse petendum. sub iudicis contemplatione inspecta non totum petitur et in solo interesse fiet adeptum. ut ff. de petit. he. licet propter quod adiecto solutum est. remanet actio primitiua in ... quia solutione condicione non fuerint ... dicitur contingit quod primitiua remanet actio primitiua. quod solutione erat sublata. ut ff. ad Trebell. l. de ... al' tullium agellum in ... cum actio primitiua solutione est sublata. et officium iudicis non posset facere actionem. quod non sic est. ut C. de pecun. l. iiij. et l. ult. et ff. com. obstat. quod sicut fuit solutio in eo loco debuit. ubi autem alibi. et sic notat dominus meus. R. Compositionem autem per actione quia per reo colligitur ex illis positionibus quas nominum ... contione. quod ordinarie contemplatione libellum autem sic concipies quando est alternativa promissio rerum. ago contra R. quod mihi quod promisit mihi stichum aut pamphilum. unde ut soluat mihi stichum autem pamphilum ago quod cum propono actionem ex stipulatu. Et sic recte concipietur libellus. dicit l. ff. de uerbo. ob. l. non aut quod illud. Sed non uidetur quod talis petitio admittatur. pro duo. In primis quod actio esse certam debet petitio ut ff. de rei. Unde si in re ... certa sententia non possit proferri quia certam non debet proferre debet. ut Instit. de act. § curare. Pro aliud quod licet duo deducatur in obligatione utrumque tamen ... non debent agi cum condicione contemplatione. ut ff. si certum pe. l. si quis certum. Pro contingit pro alternatiua obligatione quod certa res non potest peti et certa non potest fieri sententia. Sed oportet quod petitio et sententia fiat sub condicione ut natura obligationis. ut ar. Instit. de act. § hinc autem. Et autem obiicias quod certum debetur in stipulatione ueniret. licet erat licet electio stipulatoris uel sic electio promissoris et certa est quod licet utrumque sit in obligatione alterum tamen in solutione ut ff. de uerbo. ob. l. non aut. et quod illud. et ff. de act. et ob. l. obligationum. ff. § continet. Item in promissione alternatiua locorum concipies sic libellum. ago contra R. quod mihi quod promisit pro se capue vel neapoli. Unde quod soluat in capue vel neapoli. et cum propono contra ... actionem ex stipulatu arbitraria. quod interest ... res fuit promissa dicendo proponi contra ... contemplatione arbitraria. Et sic recte concipietur libellus. dicit l. ff. e. l. ij. et l. aut utique. Sed hoc uidetur mihi quod actor opponit in libello ut soluat in ea

Margin (left): ... ff. de ... / ... / ... ff. ... / ... eo loco / ... ff. de act. / ... l. iij. / promisso / qo / qo / qo / justit

Margin (right): qo / q̃ est ... quia illud ... / partibus ... / Po. libell. / .No. / op. ... illud / .mo. / ap. / aut illud in fine. ff. de solut. l. qui ... § qui ... / ap

puta vel neapoli aut cum peto quod possum ut dicam
est et sufficit ita dicere peto in psalmis dari vel solum aut
petere capue aut neapoli et est similiter sufficit nam pe
sui petit suum loci adiectione ut dicit secundum. l. illa. et
imaginari Ideo in mo illud debeo adicere in libello quando a
debitis ut quod in oblationem debet habui non est et rei ut pe
te in solum possum capue vel neapoli ut habet rationem
in ea re. et potest vivat si fuisset soluisse ibi. Si autem
stipulatio sit alternativa locorum et utrum occipiens sic
libellum ago contra R. quod G. qui promisit mihi ephesi x.
aut rome capue. ago quod eum ppo actionem competenti
et. Et sic recte concipiatur libellus. dicitur. l. ff. e. aut
tamen se proinde Et in hoc libello sunt ambigue obiectio
tamen si non adiciat quod libe
et vos non respondeas vel alia esto quod non adiciat in libe
llo tamen intelligitur est adiectum simulque ut ff. de verbo. ob.
l. ult. si omnibus ut eius in quibus. ag. arg. sic opportet
In hac actione habere non est ex parte actionis ut dicam
est quo per totum non in summa dicitur est ex quo petitum non est
sine venit illud est et inter actionis suum officio iudicis. Ideo
vel concipit in libello si fortem actionis non est etiam. ex. ce. si
est etiam circa et. si aut est etiam quod forte penam autem
promisit ut illud tanto daret. quod in usura promisit certo
loco. et hoc in eo in codem vel forte est etiam sua tamen tuum
et in libello potest adiecit sic. Ago. quod G. quod promisit
mihi soluere x. ephesi. aut hodie capue quod homi
ne promisit anno et similiter pena. xx. vel si homine illum mihi sol
uisset vendidisse. e. vel illud est et mihi ppo actionem competenti
vel in arbitraria. non per est et ppo officium iudicis. ut ff.
e. ut. in. Et de officio iudicis. Et sic recte concipiatur
libellus. dicitur. l. ff. e. l. iiii sic peto hoie in solu. et
illa pena. vel illud est eo plana. ut ff. e. quod cumque
Et adhuc obiectio. actio ista dicitur arbitraria. ut.
ff. e. l. arbitraria. et l. ult. et aut. quod petitur quod alii
quo in actio ista dicitur arbitraria cum aliis actionibus ar
bitrarie dicitur ut ipso dico. quod pretia qualitas. Ideo ii notate
tunc. t. notandum. scire debes. quod tamen omnes actiones
iuris possit si arbitrarie ratione loci. tamen in textu. e. ff.
quod non tenetur non debet prius si promisit alique certo
certum vel certum ut ff. e. l. et est si restaret aliquid dari
iussit certo loco ut ff. e. si heres. Item si pecunia mutua
data reddenda certo loco. ut ff. e. ult. et sic actio illa dicitur
arbitraria ratione loci. quando aliquis petit non in eo loco
in quo est promissum sed alibi. et in quantum ratione loci
illius in quo est promissum et extendit ubi officium suum. ut ff. e.
aut unum quod nec de officio non petatur in eo loco ubi pro
missum est arbitrium iudicis cessat. non petere. non sunt pro
missa et si aliquid est et ratione temporis. ut ff. e. quod est
phesi. Alie autem actiones dicuntur arbitrarie alio respectu
ut notatur in summa de actione et quilibet studiosus certa in
potest colligere per in fine istarum actionis et ratione. J. certum
capue. l. ultima. unde dicitur per v. d. s. quod dici quod
stipulationes notatur. Item illa certum prima est. Stipulatur
istam. e. capue. et debet fideiussorem quaeritur est an
ita possit agi arbitraria quod fideiussore si sunt in mora
sit quod rei principale. et si ag. an habeat non intelligitur
ipse fideiussor rei tacuerit. et Ideo agi posse arbitraria
et habent rationem naturalis omnium potest in se quod in
si reus sit in mora fideiussore non augent obligatio non
de iussor ut ppus posset agi quod cum arbitraria. et Ideo
quod non adiuvat illius non oportebit esse notum. Ideo
sibi licet quod non notet et in summa obiectio quod respon
sione iudicis obligationem fideiussoris non augent
sed iudicis quod nam sit debitor aliquis quod debeat de
bitum sub usuris promissis cum stipulatione. sed tamen non
fit ut debitum inuitatur obligatio usurarum. [illegible]

stare et in augetur obligatio fideiussoris. Item in eo
rei rei. Nam mora rei fideiussori nocet. ut ff. de iure
ob. mora. Item in eo aliud est dicendum est supra
totum una sorte et aliud usuram. [illegible]
ordine proprietatem centum certo loco reddenda et quod sit a
tamen addito competitum est. Si aliquis partem pecunie vel sortis
principalis pro ea parte tollitur obligatio. quo ad usuras
est. etiam si tollat soluatur pars sortis non tollit obligatione
quo ad usuras. In l. ult. ff. e. si post moram ducere quod
est notum si prima non soluit quod tamen debeat et in l. illa. et
cum. quod si aliquis debet fideiussorem in quod fuisset in mora
ex expositione mora non augetur obligatio fideiussoris
potest cum reus iam fuerit in mora et dum creditor nollet
illum arbitraria conuenire debet fideiussorem. quod an fideiussor
sic tenetur pro isto est et quod iam in eo. debet et per actionem offi
iudicis. ad hoc est quod non Ideo in l. sed ut dicitur Jo. au
tem fideiussor supplicat in eo cessit et non tenet. ut ff. de
fideiussore. l. fiquis pro eo. si summas sunt pro sorte tamen a
est usure non tenetur non quantum est cessit. ut ff. ad munic.
l. libet. et ff. de fideiussore. l. fideiussoris. et. pauutho.
in ff. et. in. l. iiii. l. si non ad missum distractionem. R. qui
omnis debent in iure actionis et offi iudicis. ut notatur dis
tinctio ff. loc. et dicitur l. quero potest et alia. Jo. mo sti
luta sorte possit est et petit postea et in usure quod ab illo
iudicio ad et et licet aliquis posset dicere et illud
quod in solutum nec et solum pro sorte et puto non ad
misso tali dico. Ideo est quod soluta sorte est ut non petat. in
i. quod. C. e. l. iij. f. Jo. Jul. quod si solum principalia us.
quod tamen impunitur. quod recep. quod iudicis remanere est
etiam. Ibi autem sunt ad texto. Si aliquis soluat aliquid loco
tempore plurimo quod stipulato petitur. vel C. de act. ex stipulatur. pluryma
ex eo et alia actionem competentem plurima ex tempore et in
totum. Jo. non tenetur in arbore. tamen debet eum
ut prius. Si aliquis de soluat aliquo tempore et iterum
est prius et est absentes plurimo quod stipulo petere
stent et ag. competentem de. aut habet ff. de iust.
l. in de iure usu. Et est de certo tempore intelligatur
et ar. e. de plebis. i. l. et. a. l. ult. et ff. de
primum. in fine si finita aliquis cum Hac act. adhuc
ut competentem sit principaliori parte necessaria. quod
dictum. Et de eo contra. competentem. Secundum est so
lummo factum ut sit ut dictum. longo tempore et in quo non est
tunc rustice. In rustico enim dicitur tum soluto
per ipsos longissimum. ut C. de agricol. et cens. l. i. in
h. et uic. l. illa. cum de iure ii solo quod inusitatis
Item in aliis prestationibus et in aliis acquirendis
competentes aut in hac actione pro actore finalem
sit. In hac aut competentem actio sic libellum. Ago
e. R. quod G. ut soluat in usuris. uidelicet solidum
per qualibet libra singulis mensibus quas usuras
mihi promisit se soluturum pro c. lib. quas sibi m
tuam et quas in promissat. ppo mihi in soluisse
per ex. a. ppo eam condictionem competentem. Quarto di
co. de stipulatione. quod promisit tantum pecunie annua
uel alias stipulationis petitur non possit. ut. C. de usur.
l. quia ius per annuus prestationibus dicitur sic. ago.
quod et ut petit in libra certo vel per ipsius vel caponis
mihi. per anno preterito. et quod conuenit se soluere in futu
rum singulis annis quia caponi vel libram piperis an
cessores suos mihi et ipso promissores et antecessoribus meis
soluere pro tali predio quod aut tenebat vel pro alia causa
promisit ppo autem cessores suos et in primo antecessori
bus meis non soluisse per ex. a. ppo actionem competentem
ipsium exceptione. Et sic recte concipiatur libellus
dicitur. l. p dicta cum de in reddito. quod cum sit infundata.

ff. de fine. tr. p. l. qui [illegible] de pr. [illegible] q[illegible]

qua pars [illegible] q. de [illegible] q. oi complatioe. Et
ad [illegible] ag[illegible] p[illegible] tpibus pbar [illegible] ff. de iu
[illegible] in q[illegible] [illegible] tunc in [illegible] illa. s. ii
[illegible] ut ff. si fruct. [illegible] l. [illegible] de pig[illegible] gre
ge. s. si sub [illegible] ff. p socio. l. p socio. ar. ff. de eo qd
to qd si ephebe. Sz oppoit non videt qd finito tpe possit
agi cu rec finit tpus non ptineat ad iudice. ut ff. de usu
l. z. et ar. e. ff. iudic. l. non qui [illegible] Ro qr ibi de usuri
quod e ex lege non ex rogatione. et pbat a[illegible] Quod
cu municeps dolo fecerit et dicam q facit. ut ff. de dolo
si vi municipes. et ff. qr me ca metu. Et vt alr ut
notavit. dns jo. i. l. z. de usuris non ptinet odio usurarii
et al. ptineat. l. melius [illegible] cum ptinet ut i pdci. l. de iuli
ris et de iudic non ratione pcadus l. plcui [illegible] qd ff.
[illegible] respic. [illegible] usuf. i plcu hc qr ifinire respic
vn i tec fini tpis ptinet. ad iudice [illegible] plcus [illegible] ut
ff. si usuf. pe. l. [illegible] s. pnitit. et s. ult. Ite [illegible]
lus p [illegible] ff. de aqua. plu. ar. l. [illegible] et l. [illegible]
ca. [illegible] p [illegible] pensionu. l. [illegible] pr. [illegible]
nu. [illegible] ifuturu odepnat [illegible] plcus [illegible]
l obligatois q ifuturu respicit sic non plus acto petit
i rebus ca [illegible] odepnari i plcui pcione et ifuturu
tu suo tpe solutu. Et si ratio dicet futuru uelle al
qua odepnari. qr [illegible] ifuturo. pmissum e [illegible]
iudice non spectaret qr tunc nullu ius l ac[illegible] plcus adhuc
iudice i[illegible] [illegible] l. z. de usuris non e [illegible] ius usura
p plcus. s. [illegible] sola mora uenit ut possit ille usu
ra peti. Vn nec iudex sup illis ptes suas debz iponere
Sz ad hoc oppoit ff. de ad. tu. l. tutor qui repto. s. si
[illegible] na i e iudex pfinito tpe et p [illegible] non coperit
a iplem it post ptes suas et [illegible] et p comuntioe iu
dicis legitur. postea pstitur usura. Ro illud de arbitri iudi
c. l. p [illegible] sic et illud. ff. de [illegible] l. [illegible] s. z. [illegible]
e iudice que iube quod facit quod [illegible] faciat o[illegible]
l [illegible] ut ff. [illegible] ut [illegible] ob. [illegible] l. z.
Sz hunc libello sic oppoit. Tps non e modus i[illegible] obli
gatois sic non tollendi ut ff. de act. et ob. l. obligationu
fere. s. placet aut. Ad id e induc. ex de pact. l. sicut aut.
Sz e tps obligatione non inducit. iusta e ratio. Ois e obli
gatio oritur aut ex re [illegible] ut ff. de act.
et ob. l. z. s. [illegible] [illegible] tps. Quo m possu dicere
ut solvat l caveat se soluturu ifuturu. qui solu x. a.
non vidit. Ro fateor. tu de plano ex vero qr solu tps non
mod inducit obligatione non si aduicat sic pponit
Ergo qd tale ut solvat in ifuturu l caveat se soluturu
ifuturu. qr solvit in. c. anis. l mille male ageret cu
solu tps allegaret ut [illegible] sic ego i libello no
allego solu tps. s. et allego cu pstita [illegible] s. [illegible]
nis. quia id psupsit i pato. in. l. illa. cu [illegible] i te iste
qr [illegible] aliquis solvit loge tpe. [illegible] q soluit
debiti quis cu tanto tpe solv[illegible] non solveret illud et
qr solutioni tenet. cu nemo sit [illegible] ad iactanda peccu
nia sua. ut ff. de pbat. l. cu de indebito. Et ex [illegible]
m. i psona [illegible] solvit [illegible] [illegible] l. illa
cu de indebito psumitur solutu i debitu. Multa e[illegible]
psumtur. [illegible] cu uolumus pati [illegible]
[illegible] adua [illegible] comodu acquisitu s. c. [illegible] loge
tpe [illegible] ut. c. de [illegible] l. si filius. psumit e
qr post emancipatu filiu cu lego tpe passus sit res
filii sui ut pati. c. [illegible] ad [illegible]
c. de pati. po. l. z. Psumitur i donato p loga
tps si pater passus e filiu re donata possidere. ut c.
de bonis q lib. l. cu oportet i fine. z. [illegible] psumitur
e ex logo tpe fidei [illegible] ut ff. [illegible]
dict. qr i. l. illa. cu de i[illegible] [illegible] bn [illegible]

si male iudicatu et iniqua p odiu usurarii. si tamen
male iudicatu sentencia e iniqua paciens moribus
firmatibus [illegible] ut ff. de iniur. l. [illegible] Sz oibus hiis op
poit. cotra dic dicam tps non e modus obligatois et
ad dicta. l. illa. [illegible] obl [illegible] s. placet. qr l.
illa non dic. sz dic qr obligatio non p ad tps oliuu
sed non tegmn [illegible] [illegible] ille i intellect
[illegible] ut tpe obligatio non finiat non tps obligatio
ne tollat. Ro ex illa licet tu tamen si tps non tol
lit act. non i duc. et e loc [illegible] de obz tol
lere. qua i duce. cu rei sit [illegible] z. s. ib
solutio ut ff. de act. et ob. [illegible] [illegible] tunc
p [illegible] illo notabili tps non i duc [illegible]
l. [illegible] c. [illegible] de fidei patinio [illegible] Sz oppo
nit huic illo notabili. na uidet qr tps obliga
tione i ducit ut. c. de fidei c. l. z. Ro illud op
tet genit [illegible] [illegible] noluimus [illegible]
[illegible] alnita. i mundo sollemn [illegible]
Vn cu sciens soluit tenet opls. ut c. de [illegible] non e d
nbiu. Et [illegible] tps e obligatione induc
[illegible] [illegible] [illegible] cu logo
tpe [illegible] ut ff. [illegible] ut p. [illegible] l.
ii. Ro non e loc oppositioni. hic e [illegible] qr [illegible]
[illegible] di non tn sequit qr obligatio sit acq
sita. [illegible] e [illegible] ut ff. si [illegible]
l. [illegible] ut. et qr ibi du magis iure [illegible] po
nit. et i e. [illegible] l. [illegible] s. [illegible] obligatio nul
la oritur. qr act [illegible] agunt cu ea q nullo iure po
t obligari ut [illegible] de act. [illegible] melius e[illegible] re
[illegible] [illegible] illa q hz ca [illegible]
[illegible] illam [illegible] cu suis pactoibus et stipulatoibus
[illegible] ut. [illegible] qr p tua patientia [illegible]
ita uoluntate [illegible] ar. c. de aqu. po. [illegible]
non solu tps i duc obligatione sz tua uoluntas et patie
tia psuma ex tpe et sic pbat solutione solue potes ut
ta obiecto. Ite [illegible] qr dicas qr tps non e modus obli
gatois tollendi e loc obiectioi de oibus illis q legitur de u
sucapiois et pscriptioibus. na usucapio e acquisitio dnii
ut ff. de usuc. l. iii. Ite p pscriptione [illegible]
[illegible] oil act tollit ut. c. de pscript. [illegible] sic i rez
[illegible] notissima. Ite e loc obiectioi qr [illegible] de act q
a dolo [illegible] tollit ut. c. de dolo. l. ult. [illegible]
re [illegible] quanto minois [illegible] q tollit [illegible]
[illegible] ut ff. de [illegible] [illegible] et sic [illegible]
da possz oppo. de oibus actoibus q [illegible] tpe i mita
e. Pq [illegible] ut tps sit mod actiois tollende
Ro tps non e modus tollende act. ipo iure [illegible]
[illegible] qr ipo iure nulle reliqs remaneat tollit
aut tps p exceptione et e [illegible] tps [illegible] tolle act et ob p
[illegible] Ite qr i pma obligatioe [illegible] q non p
tollit p tps qr e i ducta aiunt [illegible]
[illegible] i pma [illegible] modo pscript.
[illegible] l. [illegible] qr [illegible] simul e soluturu. ut ff. de
ad. tu. si pupillus simul e ib. qr non p [illegible]
simul e [illegible] qr q solu liberat ipo iure q [illegible] li
bant p exceptione. Ite dissimil qr q solu si [illegible] so
lu repetit [illegible] soluti ut i debitu ut ff. [illegible]
de [illegible] q [illegible] non repetit qr [illegible]
[illegible] repetitione ut ff. de [illegible] [illegible] ff. de fid
iussoribus. l. [illegible] post q [illegible] non [illegible] pscrip
tione fideiussor [illegible] non tenet. sz post
pscript. nulla [illegible] remanet. [illegible] ibi acce
dit fideiusso. [illegible] obligationi fideiussor accedat
ut ff. de fideiussore. l. z. Ro. ibi [illegible] fideiusso [illegible]
non tenet. qr fuit de [illegible] [illegible] [illegible]

libidinē exercendi cū meretrice ancilla aliena. ll. ȝ
lex ē ist meretrice furtū n̄ cōmittit. ut ff. e. l. fullo.
z furtum ad. ꝯ sūqs ācilla. ff. eod. nō tenet̄ furti.
q̄ q̄s accepit aīo lucrandi. ut ff. ꝯmmodati. nec actio
furti. ut ff. e. uulgaris. l. xxij. ... ꝯsic ē a. ū
q̄s teneat̄ furti nō usus ē rei uel usus uel psois
[illegible] re ipi ꝯtra rē tenens. estimata re tota
in usu rei uolū [illegible] n̄ rē re tenes
n̄ rē usus. n̄ psōe tenent̄ furti nō possessionis
z hoc dicitur quali [illegible] legi [illegible]
alij adiciūt estimari [illegible] n̄ potest
[illegible]

[illegible]

maiestate [illegible]
[illegible]
[illegible]
ff. ꝯ iniurijs. l. lex. cornel. z sic uel quilet pui
[illegible] In hac aūt actē [illegible]
z actō. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] libell. [illegible] ff. e. si pig. ꝯ. cū furi z
l. i fur. acc. [illegible] forma libelli [illegible]
[illegible] formatur libell. [illegible] agitur [illegible]
[illegible] Sz huic libello sic oppo
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Rubrica. De actione de tigno iuncto.

Sed actio furti est in duplum, et tamen pena persequitur, sic et actio de tigno iuncto est in duplum, licet tamen simplum sit pena sive. Unde tignum iunctum ... in edificium suum ... ad duplum, ut ff. de tig. iuncto. l. i. ... [illegible]

[illegible]

... meliorem alia uera uidentur uelle ... pro ... ut ff. e. fullo. ... licet male distinguere uolu... erit colonus ... non agit furti. ut ... l. ... furti. ut ff. e. ... ult ... in ... ... i ...

aut mala si bona fide dico quod actio ista est quasi delicto et propter punitur quantum ad hanc actionem. Licet si mala fide res sit possessa ut dixi in hac actione non tamen est in duplum et unum simplum sit rei persecutionem aliud pena. Sed in eo mala fide intervenit hec actio est ex maleficio et simplum et duplum immo alie competunt scilicet ad exhibendum et rei vindicatio. Unde que persecuntur. Sed qui dolo desierit possidere competit et actio furti et condictio furtiva et sic adequabuntur. quia rem persequitur una tantum et secundum exactione alie tolluntur. et credo tolli actionem de tigno iuncto in eo quod continet simplum. In alio autem simplo quod est pena non tollitur nec tollitur actio furti. ut ff. e. l. ult. § fi. quia quo sin lucratur aliquis sed iniuria possessorem tenetur ad penam sicut supra dixi. Pro eo quod cum non placet restitui sine suo consilio incomodo in duplum prestare non est iniquum. ff. de ... l. si ... accepturus. nunquam liberaret a pena si velles eximere tignum. Pro quia non quia non sui comodo est inducta sed propter publicam utilitatem. scilicet ne ruina urbem deformet. ... Item non impedit si ... renuntiare. vel in mutuum. ... ff. ad ... qui ... condemnatur ... fructuarius ... quod ... inquiritur ... audiat simulat eximere.

Si autem sit bona fide et audiendum cum in hoc melioris conditionis dicitur esse bona fide quam malefide. ut ff. de nox. l. non solum. § si quis autem domum sit inulla. Pro non ut ... l. de leg. 1. ... dominus tamen non admittitur quod idem sit in villa propter generalia verba que sunt ut tignum edibus alienis iunctum non eximant. ... loco ... ff. ... l. ultima. ... quod si aliquis bona fide ... annos steterit edificium et postea fuit dissolutum nunquid potest dominus tignum vindicare. Pro quo dico quod sic. ut ff. de acq. rer. do. l. ad eo. § cum in suo. etiam est enim quod dissoluto edificio tignum vindicari ... ff. de ac. rer. do. l. ad ... nec obstat prescriptio ... xxx. ... quod ... non ... prescriptio annorum. Pro ... quia ... prescripto ... ut C. de prescr. xxx. l. cum notissimi. Illud autem ... non ... vindicare prescripto non erit. Dicitur in maleficio ... Pro ... xxx. non potest dominus vindicare. erit ergo deterioris conditionis bone fidei quam maleficii. Pro non. immo est deterioris maleficii. quia diu ipse ... ille convenit rei vindicatione ... intentio dormit ... non tamen tollitur. sicut et alia actio cessat. ut ff. de solut. qui res. § aream. et al. ff. de fur. ... l. ... et ... licentia.

Rubrica de actione arborum furtim cesarum. Rubrica.

Contingit frequenter quod aliquis furtive ledit arborem alterius et sic domino arboris dat maximum dampnum. et in parte comodum acquirit. Ideo iure civili proditum est quod vocatur actio furti cesarum ab ipso facti nomine sumens. et est in duplum quia duplatur interesse exceptis lignis. Verbi gratia arbor antequam esset incisa x. valebat. nunc ligna valent duo. deductis istis duobus extimabuntur illa octo. Verumtamen licet sit dupli. unum simplum est pena quia et actum est ... l. aqua ... si una egerit. post legis Aquilie consecuntur ... reliquum ... aliud simplum non ... quasi si egerit primo hac actione ... cessat et unum simplum est pena. ... agere autem arboris ... agere furti ... ff. arbo. furt. cesar. l. ... furti ... ult. licet quod ... in hac actione ... ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis incidat. Secundo quod incidat arborem quod autem dicatur arbor ... ff. e. l. ... arboris ... ff. de arbor ... et ... vites ... et arundines ... arbor ... arbor quod arbor illa radicitus ... si ... radices ... erecta ... si ... ut ... poni posset ... et arbor dici potest quod ... ut loco habere ... quidam advocati male ... actionem arborum furtim cesarum ... radicitus ... locum ... ff. e. l. ... et ... quod aliquis incidat furtim ... furti ... actio ... et ... ff. e. ... l. ... ut ... ubi notat dominus ... furti ... que actio ... ut possessor ... arboris

si persequitur ... ff. ... in ... furti ... loco ... lucrandi ... Item ... furto ... hec actio. pone quod incidas arborem ... illam sic ... ff. e. l. furtum. ... aliquis incidat quod ... arborem ... sive ... sive ... sive ... quia ... tollat. sive ... arborem ... quia eligitur. Illud ... possunt ... verbum ... secundum opiniones ... plures ... si potuit ... ff. e. furtim ... cede. Item ... qui agit ... actione ... directo ... vel utilitate ut emptor fructuarius ... hac actione ... agit directa ... utili ... ff. e. l. cede ... intelligunt quod ... fructuarius hac ... non agit directa ... ubi ... dominus ... fructuario aqua ... ff. ad l. aquil. ... mela ... ista autem actio fructuario ... ff. ... l. ... utilis ... ff. de aq. plu. arc. ... differt ... usufructuario ab emphiteota ... emphiteota ... directa ... utile ... fructuarius autem ... et ... utilis ... directa ... Item quod ... plures ... arborem ... simplum ... ff. e. l. si plures.

... pena ... sed in alio simplo ... in illo ... ff. ... ad l. aq. ... mela. Pro ... illa si plures ... plures incidant cum singulis ... arbor sit plurium ... una ... pena ... arboris ... plures ... Pro ... locis ... arbor ... singulis ... ff. e. l. ... arbor ... ledit radices arboris ... ff. de arbor. ce. l. vicinum ... arbor ... radicibus ... arbor ... origo ... arboris ... ff. de ... fundo ... arboris ... arbor extra vicini ... habeat ... radices ... origine ... origo ... fundo ... dimidia ... fundo ... origine ... ff. ... latitudinem ... ff. de acq. rer. do. l. ad. ... § fi. ... Illud autem nota quod hec actio locum habet ... arboris ... et ... ff. e. l. furti.

In hac actione actio fiat ... quod dico quod ... arborem ... loco ... arborem ... radicibus ... Item arborem ... ff. ... l. ... ff. de ... ad ... ff. illius loci et arboris ego sum dominus ... ego illo die quo ... Item arbor illa radicitus ... Item ... arborem ... Item ... illius loci et arboris dominum ... ut ff. ... l. ... dicta ... In hac actione ... tor sic libellum. Ego ego R. ... qui furti ... incidit arborem ... ego extimo x. solidis ... meo exceptis ipsis lignis ... in duplum ... peto ... actio arborum furtim cesarum ... in duplum ... ff. ... libello ... pena ... ff. e. l. furtim ... Item competit ... ego ... que ... furti ... incidit arborem ... in duplum ... peto ... actione arborum ... dominus ...

[illegible] statum quod res amovit mariti vel ... pro statu quod dolo malo amovit.

huic libello sic opponitur nam non unum quod in eodem libello ponitur quasi duas actiones proponere ... ff. de ... cum filius familias ... ff. de tributoria ... quod in ... ligere. Pro ... si actionis ille ad idem competit ... si ad diversa ... ur hic secus ... in actione furti non manifesti notavi ... qui ... in petitione ... cum proponit actionem arborum furtim caesarum ... in ipsis actionibus ... arborem ... ff. de re. ... l. si quis ab alio ... non est verum ... hic actione ... ff. de ... ligno ... [illegible]

[illegible]

De actione rerum amotarum.

[illegible]

[illegible]

ar. l. si fundus furtivus ... ff. hi(s) leges.

It illud tm̄ fuit legiim. It tu amouisti res tales domo mea. It dolo fecisti amouisti. It res ille fuerint mobiles puta pannos aurum argentum vel res mouentes ut equi seu alia aīalia. ut ff. de verbo sig. mouentium. It constante matrimonio illas res amouisti. It tu amouisti eā diuortii vel cā mortis et extunc me in mora cum esset infirmus. It dicitur nō facit tu ē (ex) vi tunc ratione yuius potioribus (ego dico q̄ fui tua concubina. It iuuim q̄ fuit ī ē nos dōs fuit datum. et ego etiā ē cuncta ī quanto gestū. It res illas quas dicas me amouisse tu vendidisti. It res illas huius vobis fūs fuit ipsis ptē d'vōis mariti. It sep. inuz affectione retinendi mihi. It scp furti fuit. It tīuū adhuc durat (In hac quit act̄ concipiet anno sic libellū ago. contra d. m. uxorē meā quā q̄ dolo malo amouit res meas tales domo mea vel tali loco cā diuortii vel spāre mortis et ut res illas mi restituat ago d̄ rpm. act̄ rerū ā etiā propriam mortē dicas

[illegible]

Rem. de tutel. et ratiōibus distrahēdis

[illegible]

- nō potes mi referre q̄ ego tantū te ū fecisse furtū q̄d negabas te fecisse

* ut ff. c. ti. l. [illegible] q̄. tutate a q̄. ult. al. nō [illegible]

plus q e rei p[re]uentio ut ff. e. l. ij. § ult. Sz aut p[ri]mo sit actio ac
tioe d[e] r[ati]oib[us] distrahendis. tollit actio furti i uno simplo. in alio durat
tollit q[uia] i[n] [con]dictio furtiua [et] ita intell[ig]it lex ff. e. l. i. § in tutela l. ij.
Q[uaer]o. Sz nu[m]q[ui]d [con]trarie actioe tutele [con]de[m]p[na]tus sit [et] iam a inte[n]tata tollit alia
ab[io] si itentat p[ri]mo h[aec] actio d[e] r[ati]oib[us] distrahendis. tollit tutele si a[ctu]m tol
lit h[aec] actio i[n] uno simplo i[n] alio durat [et] ita intell[ig]it l. ff. e. l. i.
§ in tutela. Si da[m]pnu[m] dedo reb[us] tuis corpore meo [com]petit t[ibi]
[contra] me actio l[egis] aq[uilie] directa. Item d[e] act[ione] l[egis] aq[ui]l[ie] directa.

Si da[m]pnu[m] dat[um] e[st] meo rei tue a corpore meo loc[um] h[abe]t h[aec] actio directa legis
aq[ui]l[ie]. p[ro]pter [con]sequens totu[m] tan[tu]m int[eres]t e[ss]e n[on] q[uod] ueniat singlare. § cor[am] [et] [con]se
q[ue]ns n[on] q[uod] h[abe]re potuisti si da[m]pnu[m] illud n[on] e[ss]et datu[m]. ut si occi
disti s[er]uu[m] tuu[m] q[ue]m h[er]es instituit [et] sic h[er]editate amisisti q[uam] s[er]uus
occisus adire n[on] potuit. na[m] amisisse uideris q[uod] lucrari potuisti. ut
ff. ad l. aq[ui]l[ie] l. si s[er]uu[m] meum § i. [et] § i[n] lege aq[ui]l[ie]. [et] ff. ad l. falc. p[ro]pter
q[uod] lex aq[ui]l[ie] licet sit plebiscitu[m] q[uo]d aq[ui]lius tribun[us] plebis cu[m] p[ro]didit. q[ua]n[do] dis
cordia fuit orta int[er] nobiles [et] popl[u]m. [et] popl[u]s [con]tulit se in mo[n]te a dun
tinu[m] ut ff. e. l. i. [et] ff. e. l. i. d[e] orig. iur[is]. l. ij. § d[e]inde [con]tra tn aut e[st].
q[uia] actio adh[uc] n[on] [com]petat tot sit necc[ess]a q[uo]t dixi. s. d[e] utili act[ione] l. aq[ui]l[ie]. [et] d[e] act[ione]
i[n] fa[ctu]m subsidiaria l. aq[ui]l[ie]. [et] d[e] act[ione] in fa[ctu]m i[n] s[u]p[er]iori [con]tra et easd[e]m
[com]p[ar]ac[i]o[n]es. assume ta[m] pactore q[uod] p[re]t[i]o. q[uo]d da[m]pnu[m] [con]sequitur i[n] hac act[ione]. directa
q[uo]d i[n] tit. i[n] fu[n]ctu[m] [con]sequeatur. Q[uaer]o q[uo]d i[n] p[ri]mis pecuniarie e[st] res aq[ui]l[ie] sit ple
biscitu[m] ut dixi quo[modo] p[otes]t d[ic]i ciuil[is]. R[esp]o[nsi]o. d[icitu]r ciuil. i[d est] iur[is] ciuil[is] induc
ta n[a]m plebiscitu[m] e[st] o[mn]i[n]o ius ciuil[e]. na[m] o[mn]ia illa q[ue] [con]tinua[n]t[ur] i[n]stit. d[e] iur[e]
naturali. g[e]n[tiu]m. [et] ci[uili]. § [con]stat a[ute]m. i[ur]e ciuili. I[m]mo ut ueri loq[ua]r. I[m]mo
[con]tra fa[ciu]nt i[us] ciuile [et] ita recte sumo i[us] ciuile. § lat[ius] large e[st] i[n] p[ro]p[ri]u[m]
d[icitu]r ciuile. [et] una uox e[st] ut ff. d[e] iustic. [et] iur. l. na[m] [et] ip[su]m. Q[uaer]o q[uo]d q[uo]d
n[on] e[st] actio b[ene] [et] cor[pore] rei alicui. R[esp]o[nsi]o dico in cor[pore] hois da[m]pnu[m] dat[ur] directa
d[e] q[ua] tractam[us] i[n] aliis aut[em] casib[us] dat[ur] utilis lex aquil[ie] s[cilicet] q[ua]n[do] a[lit]e[r] corpe
i[n] cor[pore] dat[ur] [et] in fa[ctu]m dat[ur] subsidiaria legis aquilie. q[ua]n[do] n[on] a cor[pore]. dat[ur]. i[n]
n[on] cor[pore]. sic d[e] his casib[us] notaui exempla. s. d[e] actioe i[n] fa[ctu]m legis subsidi
aria aq[ui]lia. R[esp]o[nsi]o. [et] sic d[icitu]r directa q[uia] ubi [et] sim[i]lia eade[m] locu[m] h[abe]t. ples e[st] [et]
aquili[us] tribun[us] plebis statutu[m] fecerit q[uo]d e[st] da[m]pnu[m] datu[m] a corpe hois a
corp[ore] rei alicui. post p[ro]tores i[n]ueneri[n]t illa[m] i[n] fa[ctu]m subsidiaria[m] q[uia] illa utit[ur]
e[o] d[e]o q[uod] sit ciuil[is] sic [et] utit[ur] rei u[in]dicatio q[uam] dat[ur] [con]tra illu[m] q[ui] dolo desiit possi
dere. ut ff. d[e] noxi. elect[io] § i[tem] [et] q[uod] d[icitu]r ubi p[re]toria subaudi ext[ra]o[rdinaria] n[on]
aut i[n] i[ur]e iuris cotidie sic [et] [con]tra i[us] ciuile papinianu[m] d[icitu]r n[on] q[uod] p[ro]p[ri]um aliq[ui]d d[e] suo ad
iacet. Sz q[uia] leges d[e] [com]pilas i[n] unu[m] [com]posuit. sic [et] appellat[ur] i[us] ciuile fla
uianu[m] n[on] q[uia] flauius aliq[ui]d d[e] suo adiecit. § q[uia] libru[m] a[ctio]n[um] [com]positu[m] ab ap
pio claudio p[er] furtu[m] subreptu[m] popl[o] tradidit. ut ff. d[e] orig. iur.
l. ij. § ult. [et] § [con]sequ[en]ter appi[us] na[m] [et] accepto d[icitu]r nu[n]c [con]tractu[m] p[ro]p[ter] p[re]torie ut ff.
d[e] acceptilat. l. a[n] i[n]utili[s]. § ult. ue[l] sic d[icitu]r iur[is] ciuil[is] p[re]tu[m]i[n]cies. ut i[n]st.
q[ui]b[us] mo[dis] t[utela] tollit[ur] na[m] [et] l. fal. p[re]cum e[st] aut[em] ciuili d[icitu]r tn[men] p[re]ci[u]m aduo
p[ro] p[ro]pter q[uod] tn[men] e[st] a[d] uolu[n]tate ab i[n]testato. ut ff. ad l. fal. l. i.
[et] l. filii § i. q[uo]d aut[em] sic d[e]ff[ere]nt int[er] directa[m] leg[is] aquil[ie] [et] utile[m] [et] i[n] fa[ctu]m
ex his collige. [et] ex i[d] q[uo]d notaui s[upra] d[e] in fa[ctu]m subsidiaria leg[is] aquil[ie].
Op[positio]. Sz n[on] ui[detur] q[uod] l. aquil[ie] sit s[er]uanda c[um] tu[m] e[st] ex uane uoces popli n[on] s[un]t au
diende. ut C. d[e] penis decurionu[m] n[on] ille d[icitu]r manumissim[us] d[icitu]r q[ui] ad
uoce[m] popli manumittat[ur] ut ff. q[uod] [et] a q[ui]b[us] ma[numissi]. l. n[on] n[isi] s[er]ui. l. ille s[er]uat[ur] c[?]
[con]tra l. aquilia sic statu[m] popli n[on] s[er]uat[ur]. R[esp]o[nsi]o. I[m]mo s[er]uat[ur] uane e[ni]m uo
ces popli n[on] s[er]uant[ur] ut ff. d[ict]u[m] e[st]. Sz iuste exaudiu[n]t[ur] ut C. d[e] of. reg
p[re]t[orio]. l. iustissi[m]e. iustu[m] e[ni]m fuit statutu[m] popli ut da[m]pna n[on] i[n]fera[n]t
[et] si fuerit illata q[uod] puniat[ur]. [et] i[d] l. aquil[ie]. iusta. ut ff. e. l. ita uulnera
t[us]. Ca[ue]ndendu[m] t[ame]n h[uius] actio[n]is duo ee capita hodie p[ri]mu[m] [et] t[er]tiu[m]. q[uia] hodie
s[ecundu]m e[st]. i[d est] duo ee capitula. seu tractat[us] p[ri]mu[m] locu[m] h[abe]t si s[er]uus alicui[us] t[amen]
alicui a[n]i[m]al q[uod] [con]tra p[ro]p[ri]u[m] pascat[ur] occidat[ur]. siu[e] pascat[ur] siu[e] n[on] d[um] in pos
sit [con]tra p[ro]p[ri]u[m] pascua [et] ex p[ri]mo capite h[abe]t i[d] q[uo]d [con]tra melior fuit s[er]uus rei
[con]tra annu[m] [con]tinuu[m] q[ui] stat ex ccc. lxv. dieb[us] q[uan]n[do] ann[us] [et] al[i]q[ua]n[do] ccc. lxvi.
dieb[us] q[ua]n[do] ann[us] e[st] bisextus. ut ff. e. l. ij. [et] l. ita uulnerat[us]. § idemq[ue]
t[er]tiu[m] cap[ut] loc[um] h[abe]t i[n] aliis da[m]pnis illatis i[n] reb[us] q[ui]b[us] [con]tra s[er]uu[s] n[on] si s[er]uus uul
neret[ur]. t[amen] a[n]i[m]al locu[m] h[abe]t. t[er]tiu[m] cap[ut] [et] n[on] p[ri]mu[m] [et] sit ibi extimatio q[uan]ti s[er]
uus ille t[amen] res lesa melior fuit rei [con]tra xxx. dies ut ff. e. l. si s[er]uus
s[er]uu[m]. § h[uius] legis. § si q[ui]s alt[er]i a[n]i[m]al p[er] uidicauit ha[n]c actione[m] fatua [et]
h[abe]t oclos rei fatui e[st] rei s[er]u[u]s respiciu[n]t. sapies aut[em] [et] recordat[us]
d[e] p[re]t[eri]tis [et] ordinat p[re]se[n]tia [et] p[ro]uid[et] futura q[uia] culpa e[st] q[ui]a sapie[n]ter pot[es]t
p[ro]uideri [et] n[on] a p[ro]uisu[m]. ut ff. e. si p[ro]ximo [et] d[omi]n[u]s [con]tra assimilat. i[d est] aquilia

iano q[uia] depi[n]git q[uod] h[abe]t oclos an[te] [et] retro u[el] notat i[n] s[um]ma i[n] istis
[con]tra i[n] casib[us] h[abe]t oclos a[n]te q[uia] p[ro]hibe uulnerato t[amen] occiso extimat[ur]
d[e] p[re]t[eri]to i[n] futuru[m]. ut § i. nota b[ene]. Ad h[oc] aut[em] ut ista directa [com]
petat [con]tra e[st] illa utit[ur] lex aquil[ie] [et] illa i[n] fa[ctu]m subsidiaria op[or]
tet q[uod] da[m]pnu[m] sit datu[m] q[uia] actio ista [et] q[uod] mete[?] c[um] da[m]pna exigit
s[cilicet] [con]missa puniu[n]t. ut ff. q[uod] met[us] c. l. si cu[m] partus ff. e. t.
p[er] totu[m]. cete[r]u[m] si da[m]pnu[m] sit datu[m] q[uia] res n[on] e[st] f[ac]ta deterior t[amen] res
u[e]l f[ac]ta melior. h[aec] actio locu[m] h[abe]t. ut ecce oliua[s] m[e]a[s] matura[s]
decepisti t[amen] segete[m] matura[m] seruisti. t[amen] uineas maturas uinde
miasti [et] fecisti i[n] mustu[m] n[on] p[ro]hicendo uuas i[n] t[er]ra t[amen] salu
ta[m] matura[m] uindimiasti t[amen] s[er]uu[m] mi[n]or[em] q[ui] erat puer castrasti [et]
p[re]ciosiore[m] i[p]su[m] fecisti i[n] his casib[us] nullu[m] da[m]pnu[m] e[st] illatu[m]
e[st] i[n] ex[pe]nsa[s] e[st] donauit. i[d est] donasse fingat[ur] a lege q[uo]d i[n] col
lectione fructuu[m] t[amen] in sil[u]is[?] impedit[ur] alio ta[m] uir poss[?] [con]tra
n[on] q[ua] si fec[it]. sic collecta i[n]tercipat teneri furti. [et] p[ro] s[er]uo castra
to tenet[ur] i[n]iuria[rum] a[u]t ex edicto edilitu[m] aut ex l. xij. ta[bularum]. i[n] q[uo]d d[icitu]r
plu[s]. § l[ice]t o[mn]ia p[re]dicta i[n] mature e[ss]ent collecta locu[m] h[abe]t aq[ui]l[ie]
ut ff. e. si s[er]uus s[er]uu[m]. § rupisse. § iulian[us] [et] § si salluiu[m][?] [et]
ff. d[e] edil. e[dicto]. l. edilis aut[em]. § sz e[st] [et] s[i] notat d[omi]n[u]s m[eu]s i[n] s[um]ma
e[t] ista[m] i[n]p[ri]m[is]. Q[uaer]o. Sz q[uia] q[ua]n[do] s[er]uus castratus d[icitu]r p[re]ciosior. c[um]
ille q[ui] castrat tenet[ur] pena legis cor[neliae] d[e] sicariis medic[us] pena capit[is]
puniet[ur]. [et] eadem pena q[ui] patit[ur] se castrari ut ff. ad cor. d[e] sic.
l. eid[em]. § q[ui] hoiem. [et] l. lege. § ult. maxime cu[m] p[ro] bono ope[re] n[on] sit
lapidand[us]. R[esp]o[nsi]o. i[m]mo [et] p[ro] bono ope[re] q[ui]s punit[ur] aliq[ua]n[do]. ut ff.
d[e] re mili. l. iij. § i[n] bello q[uo]d e[ni]m d[icitu]r q[uod] s[er]uus sit p[re]ciosior
u[er]um e[st] s[ecundu]m d[e]uersitate[m] locor[um] sic i[n] sicilia i[n] ytalia minoris
e[st] p[re]tij [et] n[on] sic i[n] ea moru[n]t[ur] sicili [et] fuit m[eu]s uer[e] [con]sule d[e] s[er]uo
castrato. p[re]ci[osior] e[st] i[nter] e[st] h[ab]ere i[n] domo s[er]uu[m] castratu[m] q[ua]m n[on] castratu[m]
p[ro]p[ter] d[omi]nam q[ua]n[do] aliq[ua]n[do] s[er]uo se supponit. q[uod] legere p[otes]t. e[st] aliq[uis] pulc[her]
d[omi]na h[abe]t pulcherrimu[m] ma[ri]tu[m] nasc[untu]r filii t[ame]n ip[s]o uirg[ine] o[mn]i[n]o n[on]
q[uia] s[er]uus n[on] castrat[us] dedit c[au]s[a]m edic[tum]. q[uod] s[er]uis d[ic]it. l. castrante. in l.
cor. d[e] sic. s[ecundu]m i[d] d[e] finali p[ro]p[ter] tale[m] medicina[m] moriu[n]t[ur]. [et] ualet s[ecundu]m glo
sauit d[omi]n[u]s m[eu]s q[uod] dix[it] in l. illa. si s[er]uus s[er]uu[m] q[uia] i[n] apulia castr[antu]r
n[on] n[on] e[st] ueru[m]. § i[n] sicilia apulie e[st] potenter s[ecundu]m op[inionem] [et] s[er]mone[m] [?]
Sed[?] e[st] necc[essari]u[m]. q[uod] da[m]pnu[m] d[e]t f[a]c[t]o hois i[n]tueniete. cet[er]u[m] si
p[er] negligentia[m] da[m]pnu[m] [con]tingit cessat directa aq[ui]l[ie]. ut si fruc
tuari[us] riuos patiat[ur] corrumpi t[amen] uites n[on] p[ro]stendat. ut ff. d[e] u
suf. l. sicut. § deniq[ue] n[on] p[ro]bat. ff. ad l. aq[ui]l[ie]. l. q[uia] occidit. §
in hac. Op[positio]. Sz [contra] d[e] eo q[uod] leg[itu]r. e. si s[er]uus s[er]uu[m]. § si fornicarii
[et] l. q[uia] occidit. § in hac. n[on] [et] da[m]pnu[m] datu[m] ex negligentia p[re]stat[ur]
l. aquil[ie]. [et] si n[on] directa salt[em] utili u[e]l d[icitu]r. R[esp]o[nsi]o. q[uod] dixi f[a]c[tu]m debe
r[e] i[n]tuenire subaudi ad h[oc] ut d[e]t directa uer[um] si p[er] negligentia[m]
hois f[a]c[t]o hois p[re]cedente locu[m] h[abe]t util aq[ui]l[ie] ut in p[re]dict[i]s l. de
q[ui]b[us] opp[on]is. [et] sic da[m]pnu[m] fuit datu[m] i[n] p[re]t[er]mittendo [et] n[on] i[n] fa
ciendo. Sz opponit[ur] si aliq[ui]s sit i[n] culpa t[amen] d[e] da[m]pnu[m] p[re]t[er]mitte[n]
do q[uia] locu[m] h[abe]t d[e] dolo. ut ff. d[e] dolo. l. e[st] quis p[er]suaserit. [et] l.
eleganter. [et] [con]trarie si locum h[abe]t d[e] dolo. § n[on] h[abe]t loc[um] aquil[ie]. q[uia] si
illa h[abe]ret loc[um] d[e] dolo cessaret. ut C. d[e] dolo. l. d[e] dolo. [et] ff. d[e] dolo
l. ij. R[esp]o[nsi]o. q[uod] leg[itu]r i[n] q[uo]d d[icitu]r d[e] dolo. l. util aquil[ie] noie dol[i] [et] al[ite]r si
da[m]pnu[m] d[e]t culpa hois p[re]cedente p[ro]p[ter] c[aus]am extrinsecu[m] n[on] ex intrinseco
ex re i[p]si h[abe]t loc[um] util aquil[ie] p[ro]p[ter] da[m]pnu[m] i[n] p[re]t[er]mittendo [con]missu[m]
§ l[ice]t aut[em] [con]tigat da[m]pnu[m] p[re]t[er]mittendo p[ro]p[ter] uitiu[m] rei i[p]si[us] ag[itu]r d[e] dolo
n[on] e[st] [con]tra ff. loc[ati] [et] [con]tra l. q[ui] domu[m] q[ui]a q[uod] ibide[m] negat[ur] directa actio le
gis aquil[ie] p[ro]p[ter] hac solo fac[it] ff. d[e] usuf. l. sicut. § d[e] p[re]stans[?]. Sz e[st]
huic solo[?] m[e]d[ic]u[m] [con]tra dic[it] § ille si q[ui]d d[icitu]r u[e]l p[ro]pter n[on] soluas ut p[ri]mo t[ame]n
q[uia] culpa i[n]ueniat[ur]. [et] sic da[m]pnu[m] d[e]t iniuriose e[st] dat[ur] da[m]pnu[m] q[ui]
sine culpa [et] sic n[on] ag[itu]r aq[ui]l[ie]. puta si me defendendo feci. [et] i[d]
q[uo]d t[ame]n tenea[tur] e[st] moderamine inculpate tutele t[amen] p[ro] defensione re[rum] max[ime]
ut ff. e. l. scientia[m]. § q[uo]d ait [et] ff. e. l. iiij. [et] l. v. [et] l. si exempla[r]
[pro]s[?]. § tribunu[s]. [et] ff. ad l. cor. d[e] sic fure. [et] ff. d[e] iust. [et] iur.
l. ut uim[?] sed e[st] [et] si magister dedit da[m]pnu[m] [con]tra uir[um] magistra
tus q[ui] sibi resistebat. n[on] tenet[ur] aq[ui]l[ie] ut ff. e. q[uod] ad[e]m. § magistra
t[us]. na[m] e[st] uir magistratu[s] fuit ad act[ione] iniuria[rum] n[on] p[re]t[er]i[?] ut
ff. d[e] iniur. l. iniuria[rum]. § q[uod] uir magistr[atus]. aliq[uin] si n[on] uir e[st]
magistrat[us] t[ame]n ut ff. d[e] iniur. l. n[on] uer[um]. Sz e[st] [et] si da[m]pnu[m] do. c[?]

uius tam conseruandi cessat aquil. ut ff. e. q. ad m. § si p̄ximum. Idem est q. cessat aquil. si impulsu alterius ut uis maior detur dampnum. ut ff. e. q. ad m. § si maius et l. si ex plagis. In culpa autem statim culpa leuissima. ut ff. e. l. i. l. et l. si putator et l. si quis eos § i. et l. si una § plt. Item si dedit dampnum culpa et cum dedit dampnum fuisti in culpa non agens aquil. quia est culpa compensat et in parti culpa deterior est agentis contracto certum situ in culpa ego in dolo. dolus culpe preponderat. unde teneor hic omnia probantur. ff. e. Item si obstetrix. § ult. et l. item mela et l. si ex plagis. et l. si putator et l. q. foueas ut ff. de V. o. si ser. § seq. et ar. de compensat. si ab eo et ar. ff. soluto ma. uiro § et hic culpa quam precedit tenui quam sequitur precedit t. ieo q. fecit foueas et alius incidit. Item in mulione q. non potuit retinere mulum ligando lo rus ad polices. Item in lapidario q. male aptauit lapi des in plaustro. Item eo q. obdormiuit ad fornacem. et in eo q. misit ignem cum comburend. stipulas ut ff. e. q. ce adit. § in hac et l. q. fineas. et l. idem iuris § mu lone et l. si ser. suum § si ex plaustro quam sequitur ut est medice bene secuit et postea dereliquit quam culpa in tempore suo ut si medice imperite secuit et in magistro q. ex eo dit ocium discipulo forma calcei ut ff. e. q. actione § ult. et l. idem iuris et l. et si q. § ult. ff. loc. et c. l. Item quod si tutor sit licet dicam de culpa intel ligas et de dolo. ut ff. e. l. et si quis § in summa et ar. ff. de min. si ex ca. § tamen licet. sic hoc iam prosequitur dominus meus circa principium summe tituli istius de hac actione sic opio se ius notare in summa quod res quantum q. res illa sit corru pta seu lesa aliquin si eo in re illa utar. t. illo usu non teneor directa. sed utili puta bibi uinum tuum come di panem tuum t. cineres tuas. ut ff. e. l. q. occidit. § si quis alienum uinum et ar. t. l. si ser. suum § ult. scribit. In hac autem actione concipiet actor sic libellum.

Libell. Ago ego R. contra G. in m. q. seruum meum sticum occi dit. t. uulnerauit t. suo corpore in re mea tali dampnum dedit. quod dampnum extimo. xx. unde illa xx. in solum pe to. propono actionem directam legis aquil. Si autem ser uus ille fuit melior retro annum quam primum coepit t.

Libell. res illa fuit melior infra. xxx. dies retro quam tunc coepit adicias sic libello. Ago ego R. contra G. quod seruum meum sticum occidit q. retro annum ualuit l. unde l. illa peto. propono act. directam l. aquil. pre illa sic ago contra G. q. corpore suo in re mea tali puta domo t. uineat bone dedit dampnum tale q. res retro. xxx. dies ualuit. xl. unde illa. xl. peto propono hanc act. dire ctam l. aquil. et in utroque libello adicias sic. Item si negauit peto illum in induplum condempnari. quod sic recte concipiatur iste libellus probatur ff. e. l. ii. et l. si ser. suum § ff. q. l. inficiatio. § hac actio et inst. e. t. § ult.

Opp. Opponitur contra, quod hec actio s. legis persecutionem dampni competit, quod dampnum restitutum t. emendatio est in obligati one non autem extimatio. ut ff. de V. o. l. si ser. § uiso. nam si hominem mihi promisisti et illum occidisti non peta extimationem sed hominem ut ibi. Item si peto dampnum in emen datum ut quod peta in pe et ita impossibilium nulla obliga tio nulla petitio nullum preiudicium ut ff. de reg. iur. impos sibilium et ff. q. sine sin. ap. re. l. ult. § quod autem sic impie ostendo certe tu occidisti seruum meum. in cadisti uineas meas. si peto tamen in dari dampnum uideor petere ut homo mortuus rursus uiuat. et quod ligna incisa re ducat ad statum primum quod non miraculose fieri non posset. Solutio in utroque concede et dico quod in re esse sic petendo et illud ince tur delicti esse in obligatione et illud de bo ponere aliquin impossibilit. ut ista petitio sic dictum est optime fiat

probat sol. e. l. ff. de ue. l. si ita contrahens in a. sunt qui sunt contractus petit p̄ primum uiuus. C. quero quis si aliquis det dampnum. iussu alterius an teneat ille qui iussit t. ille q. dedit dampnum a. utrique sol. l. ut distingue ut sit ille qui iussit. Si autem non habuit fi impendi tenetur ille qui fecit. ut ff. e. lib. ho. § i. et ff. de reg. iur. l. ad eum et ff. de iure. iur. l. non solum § paulus et ff. de aq. §. plur. ar. t. si colon. in fi. et inst. de nox. § ois. C. Si autem tene at ille q. iussit. sed non habuit ui impendi. utrique tenentur. Sed queritur si unquam quod uno satisfaciente alius liberatur. sed contra quod in pluribus contribus dampnum et ut quod alii non liberent. nam in l. aquil. si unus soluat alii non liberantur. cum sit pena ut ff. e. l. Item mela. si simplum fuit n. quod alii liberent ut ff. de eo. p. q. f. e. l. i. § si plures et ff. de his q. deie. t. eff. l. i. § ult. et l. sequentibus ad solutionem ig. i sta contraria et similia distingue. aliquando petit res seu in re esse. t. pena. [illegible] pena et res si petit res t. in re esse uno soluente liberatur ut. alii ut C. de condict. furt. l. i. et in si pecunia l. de eo p. q. f. et de his q. deie. Si autem petat pena aut petit pena tantum et quod sit pe na ex parte soluentis quod soluit quod nichil ad eum peruenit et sit pena ex parte recipientis quod recipit illud quod numquam amisit. sic in dictis actionibus furti in duplum t. quadruplum. totum est pena et uno satisfacien te alii non liberat. immo a quolibet exigam ut ff. in solidum ut ff. de furt. l. uulgaris. infi. et C. de condict. furt. l. i. in prin. sed contra dicit lex ff. de adm. tutor. tres tutores in uno soluente pec uniam quam ex furti causa liberant. Solutio ideo in primo l. reddit quod non in pecuniam in uito domino contrectare t. p. fide agere t. ibi non competit act. furti sed act. tutele. C. Si autem petit pena q. sit pena respectu soluentis sit autem in re esse respectu petentis. sic in titulo illo p. q. e. f. et de his q. deie. t. eff. tunc uno soluente ceteri liberant. sed con tra dicit l. illa. Item mela ut alii non liberant uno soluente. Solutio ibi non liberat et sit pena t. quam penat. t. quam petitionem anni t. xxx. dierum alias uno satisfaciente ceteri liberant ut ff. de dolo si plures. [illegible] de ui et ui ar. l. i. et ff. ne uis fi. ei q. in p. mis. fuit. et ff. quod met. c. l. sic ex. § ult. C. Sed nunquid unus qui soluit alii liberant ut dixi potest agere ille qui soluit contra illos q. sit li berati p. solidum illi salti negotiorum gestorum act. Solutio non quod soluit licet sit in re esse quantum ad actorem non ipse ut pena soluit subiit. ar. ff. de adtuto. l. si plures et ff. de tutel. et ra. di. l. si ex duobus. Si uero rem restituit ut de suo soluit. de quo § ueller agere certe de nichilo. Si uero petunt res et pena uni exac tio alterum non impedit. ut ff. de condict. furti. l. si pro fure.

Op. Sed opponitur sic dominus meus in l. illa lib. ho. sed quero hic q. i sit habuit t. impendi aut habuit ui impendi in q. iussit et tunc non agere aqt. quod non est dolum nimia. sed ut autem habuit t. inpun di. at n [illegible] q. iussit. sed quod q. paruit tenetur cum [illegible] acienda parere non debuit fi [illegible] ut ff. de act. et o. l. seruus § mito mi [illegible] sidi ut ff. de ar. l. sic dies. § ex [illegible] suum impendi non habuit tenetur ut ff. quod metus [illegible] siquid quod seruus maxime cum at. facerit n [illegible] mutuis l. non solum § paulus. Item si autem facerit [illegible] non opponit mandando age ma licia ut ff. de suo [illegible] persuadere et sic distinctio l. illa lib. ho. nulla ut [illegible] illa. patet ut magistratus in impendi at. habent [illegible] iussit fieri petent autem subuenit ideo quod non est [illegible] delictum nec enim occide libum t. seruum iussit. t. furti [illegible] iniuria. est enim q. in dampni sine delictum iniuria [illegible] datum in uineas exeat qs criminaliter acuset. C. [illegible] in quadruplum ex furto in duplum t. quadruplum. sed ex [illegible] in simp lum est actio. Item ex furto t. iniuria [illegible] intueatur in lege aqt. sec. ut ff. e. illud h. a [illegible] dolus non affuit. non culpa ut ff. de reg. [illegible] § quis ff. et l. is dampnum et ff. q. ui aut. cl. [illegible] si quod et l. compatrum § fiitutores. Item ex [illegible] lictum ut ff. de in ordio l. pech. § i. C. Sciendum [illegible]

hunc ergo impendii potuit pat. al. dominus tenet tamen ille qui iussit

Ratio hic ut C. de acti. l. non ideo minus sed qui non habuit impendia.

nisi pro culpa

q̄ q̄dā s̄t in q̄b; debet parere filius t s̄uus ut ea in quib; ē
nullū delictū ūsat. alia s̄t in q̄b; n̄ teneat̄ filius t s̄uus pa
rere. t cū magistratui sitam̄ pareāt excusant̄. ut s̄ inac
tiōe. l. aquil. et ī inīt̄ richeo q̄ ināut. c. alia s̄t ī q̄b;
oīo parere d̄bēt n̄ ut maritationib; q̄ aūt diximus supi n̄ h̄e
si n̄ h̄ūit ī impāndi timeū qui fecit subaudi. et in ch̄ilo
min̄ tn̄ q̄ iussit ut dam̄ ē. et h̄ s̄ in d̄nū mīnm. op. s; op
ponit̄ si uoce habuerit h̄obechire in. l. aquil. et ī inītēlō q̄
inaut. c. g̊ legitime sc̄m ē. g̊ p̄t ut d̄ns tenū n̄ deberet
vt. c. ad. l. iul. d̄ adult̄ g̊nte. et. ff. d̄ concubinis. l. ī.
s; so. d̄ legitime sc̄m q̄tū ad hobechiētes ut excusent̄ n̄ t̄n
n̄ p̄t ut d̄ns excusent̄ n̄z tum n̄ p̄t q̄ d̄ns. q°. It qr d̄ns m̄s
ā p̄libo hoīe occiso possit agi. t aquil. ipe admittit q̄ sic licz
. b. dixit d̄n̄ū. et p. l. ff. e. huic sēptute. § ult. s; d̄ns m̄s
s; q̄ l. illa loq̄t̄ inhēde q̄ n̄ possit ꝯsequi extimatiōē ē
sui testatoris ut. ff. e. si d̄ns s̄uū. et ē notabilē q̄ h̄is n̄
ag̊. licz d̄ns et testator ageret fiat. et p̄ b. ff. d̄ echilic. e.
l. h̄is ē. § d̄ind. s; s; uider q̄ ibi dapnū erat datū a fera
bestia. h; s̄iīa. b. in mag̊ legib; ꝯuenite. h; esto q̄ s̄iīa ē
d̄nī m̄i obtineat q̄ debeat agi ꝯ illū. l. aquil. q̄ eīm ma
lo p̄buit. vt. c. ad. l. iul. d̄ ui pu. l. q̄ū et inducat. et lex
p̄ re. ff. e. l. q̄ actiōe. § siquis colluctatiōe. ut quis n̄ teneat̄ aq̄l
si occidat libm hoīem ut uulnet̄ ī pu̇. certamīe sicut bonomie
et pistorij n̄ fit lud̄ g̊tiaor. et beneuentiē neapoli n̄ fit ludus
forēsiū cū lapidib; et clauis. g̊ s̄i impuato occidat̄ ag̊. l. aquil.
n̄ dico d̄ libo q̄ s̄uū n̄ sol̄ q̄ certe. op. opponit̄ sic adq̄d ag̊ ꝑ
libo occiso ēte in nullo ut q̄ possit agi. cū e q̄ libm col n̄ reci
pit extimatiōez ut. ff. si q̄ d̄ru. pau. fe dicat̄. l. plt. et. ff. d̄ his
q̄ d̄ie. t effu. l. ult. s; r̄ndeo et defendo oppinionē d̄nī m̄e
sic cassius s̄niam sabini d̄nī s̄ui. ut. ff. d̄ arbitr̄. l. q̄ pot agi
ꝑ libo hoīe occiso. l. aquil. sic et ē. uulnerat̄. s. ueniāt p̄rite
mcedes q̄ dant̄ medicis et oīa impencha q̄ inei curatiōe s̄ū s̄t
cuenit et extimatio opar quib; caruit p̄r et cariturē ē. libtatis
aūt ipi ut m̄ bror. t cicatriciū n̄ fit extimatio ut. ff. si q̄ d̄ru.
pau. fe. dicat̄. l. exhac. l. h; si q̄ ē; infr. l. et. l. actiōe. et. l. lib. ho.
et. ff. d̄ his q̄ d̄ie. t ef. l. ult. iur̄ tam̄ longobardo in s̄ imo fit
extimatō libi hoīs si occidat̄ q̄ aliq̄n extimat ut si aliq̄d no
bilm occidat̄. ccc. sol. alij mechocres. cc. alij populares. c.
l. ut ī lōbarda d̄ homicidio libi hoīs. l. recollim extimat̄. q̄
m̄bra singla ut ī lōbarda d̄ plagis et feritis p̄ totū. t. q°. s;
pōe lib̄ hō fuit ingtnēci occisus. et sic inulle inpēse s̄t s̄ce ē
medicis t̄c q̄d extimab; s; so. ope quib; caruit ē p̄r. t si fuit
p̄r. h; occisus extimabit h̄ēs opis illas q̄ āmisit et potuit h̄r
tpr uite sue puta cedo erat ut pelliparius. t mercator ut pel
liparius aduocat. q°. uid si nullā īte h̄ebat. sic m̄lti inutiles
inueniunt̄ et sic n̄lle ope possent extimari. so et t̄c n̄lle extima
būt. ut. ar. ff. d̄ libali. eā. l. ult. t ar. ff. d̄ usuf. l. si omib;
§ d̄ illo. q°. s; usq; ad tps extimabim̄ ope q̄b; ꝯs caritur ē
so usq; ad tpē q̄ uisile ē. illū occisum potuisse uiuere. s; exti
matiōez legis. ut. ff. ad. l. fal. h̄editateū ꝯputatiōe et ē. ar. ad
id. ff. d̄ transact. l. ē hij. q°. s; q̄ intelligas publicū certum.
so. q̄ ī parte ꝯcessit. t ꝯsuetudo loci. ilia cimia intelligo p̄uata.
ff. d̄ flumīb;. l. ī. § p̄imet ff. d̄ flūido instrue. l. ē d̄ lambis
t alimā. ar. ff. q̄ ui. aut. et p̄hibe. § s; et si p̄missit. q° it.
q̄r. ā. actō illa ut directa ut utlis. d̄ ꝯmoditario d̄ns m̄s ad
mittit. q̄ n̄. ut. ff. e. l. iē. m̄ela. § cū aulicz actō d̄ paupie
d̄t. ut. ff. si q̄ d̄ru. pau. fe. d̄. l. ii. q°. s; q̄r q̄r legis aquil
actō denegat̄ d̄ paupie aūt ꝯcedit. s; ut q̄dā sic q̄ directa
aquil denegat̄ ꝯmodotario utilis ꝯcedit sic n̄ p̄t notari. q̄r
alij d̄nt q̄ si ius ē ꝯmodotarij agi. l. aquil. p̄ suo m̄t cē sic
ī actiōe furti. s̄ in int̄ ē n̄ ag̊. et sic idē in utraq; d̄nt. ta ī actiōe
leg̊ aquil. q̄ ī actiōe d̄ paupie. ar. ff. d̄ furt. l. cū q. § s̄d
scbit. et. l. editor. alij d̄nt ut d̄ns m̄s q̄ s̄ n̄ dat̄ aquil n̄ utilis
nec directa. iō q̄ alia natura ē ista. q̄ d̄ pena de paupie ad in

rec. h; ꝯsentio d̄no m̄o q̄ denegat act. leg̊. aquil. ꝯmo
datario tō t̄n sua mala sic et at. ff. d̄ exrtato. l. q̄ testamēto
n̄ā s̄i iō denegat̄ h̄ actō q̄ p̄sonat̄ multo fortius debet
denegari actō furti. si illa ꝯcedit̄ g̊ et ista. ut. c. d̄ furt.
. l. ult. hāc aūt q̄oēm d̄ns. Io. reputat friuolā. q̄r ē
illa dat̄. et ista n̄ sic. si aliq̄s q̄r q̄r ꝯdictio furtiua soli
d̄no dat̄. ut. ff. d̄ ꝯdict. furt. l. ī. actō aūt furti dat̄
cuicūq̄ i. e. ut. ff. d̄ furt. l. ī. cui. vn̄ remotis oīb; p̄
d̄cis hāc roēm assigno. et dico q̄ iō d̄negat̄ aquil. ꝯmo
dotario. q̄ directa dat̄ d̄no utilis dat̄ h̄nti iure ut usu
ario. et fructuario. ꝯditori ē distinctiōe. sic d̄cā ut. ff.
e. l. si ē mela. § legis aquil. et § ult. s; ꝯmodotari aūt
n̄ d̄ns ē. nec ī h̄t iure. et iō n̄ aget n̄ utili nec dire
ta. si aūt d̄ paupie t alie actiōes q̄ p̄mē cē ꝯpetiūt da
do ꝯmodatario plan̄ ē. q°. c. uid d̄ creditore dab; sibi
utilis actō. so. aut loq̄ris d̄ creditore ē. res ē obligata
aut d̄ alio cui forte res fuit p̄missa si fuit obligata
agit aquilia utili. in duob; cāib; si debitor ē n̄ sol
uendo. et si act̄ p̄sonalē t̄pr amisit at n̄. ut. ff. e. q̄ oc
cidit. § pignori. licz ē p̄sonat̄ actō sit sublata. durat
t̄n ī pignatis ut. c. d̄ luitiōē pignor. l. intellige. et iō
h̄t ī iure. alius aūt creditor t aquil. n̄ h̄t ī iure.
h; debitor agit. l. aquil. et illā tenū cede creditori. ut. ff.
e. l. huic sēptute. q°. s; q̄d si s̄uus p̄missus occidat̄
aget creditor t debitor ē liberatus. so refert an occidat̄
si a debitore p̄petuat̄ actō ꝯ illū et fideiussore et ꝯ p̄tem
qui tenebat̄ ex filij s̄. ut. ff. d̄ v. o. si ex legati et
. l. si s̄uū et d̄ illo. § inno et § ā fili. s; si aūt occidat̄ an
deuissore. si q̄d p̄ morā rei et s̄iīa t p̄ morā rei t̄n tūc
actiōe p̄ma et directa. si uō p̄ morā s̄uā t̄m n̄ tūc p̄ma
actiōe h; utili. s; uō an̄ oēm morā s̄uā et p̄ncipal tūc
d̄ dolo. ut d̄ dolo. l. fideiussor. et. ff. d̄ usu. l. mora. § ult.
ꝯsiderat̄ ē mora in p̄ cuiq; rei et fideiussore. ut. ff. d̄ fide
i. l. si tecū. § si q̄ s̄ t̄n. s̄uō occidat̄ a creditore. an q̄ua
debito sit in mora. libat̄ q̄d debitor et ag̊ ꝯ illū. l. aq̄l
. s; si aūt post morā debitoris libat̄ q̄d debitor. h; n̄ ag̊.
. l. aquil. ut. ff. e. l. lex aquilia. s; si āt occidat̄ ab
extraneo libat̄ q̄d debitor h; creditor agit d̄ dolo ꝯ occi
sore. ut. ff. d̄ dolo. arbitris. § ult. h; ita se h̄t n̄ occidat̄
s̄uus. ī casu licito aq̄z occidat̄ t̄c ē libat̄. debitor. ut
ff. d̄ v. o. q̄ s̄uū. ff. d̄t. l. q̄d g̊. § si h̄ic et sic intell̄r cū
p̄dicta distinctiōe. ff. d̄ v. o. mora. op. s; opponit̄.
tu dicis debitore libari extraneū t̄n d̄ dolo q̄n ille con
dit sic d̄ns m̄s notat ī sūma. t. ista. h; lex aquil. dic li
batū debitore puta h̄edē et legis aquil actō remanet
in h̄editate. et dab; h̄edi ut. ff. e. l. huic sēptute. § ī.
et sic. durū ut. q̄ occisor extraneus tenent̄ creditori actiōē
d̄ dolo et h̄edi debitori tenent̄. l. aquil. et sic eet q̄. ff.
naui. cau. sta. licz et. ff. d̄ penis sact. so. m̄ti distingt
utr̄ modū creditoris occidat̄ s̄uus et t̄c h̄t loc̄ lex d̄ do
lo arbitriū aut modū debitoris. et t̄c h̄t locū. l. illa
huic sēptute. et ē ibi tō q̄ legatarius n̄ possit agē q̄
n̄ d̄ns erat an̄ aditā h̄editatē. n̄ ī habebat in illo. et
sic ī casu isto moritur s̄uus ē luc̄ h̄edis. ut et at. ff. de
leg̊. fili. § ult. et h̄ d̄ns m̄s. r. tam̄ dr̄ q̄ s̄iū modū
creditoris ut debitoris. t h̄edis t legatarij. sēp aquil. de
bitori actō et t̄m cog̊ cede legatario seu creditori et illa a
ꝯt actiōe ē ꝯcessa. q̄ ē leg̊. ff. ff. d̄ dolo. arbitro. § ult.
q̄ ag̊ d̄ dolo creditor exponit. r. ī. p̄ dolum d̄linquē
tis act. l. aquil. sibiq; cessa. q°. s; uīd q̄r q̄ūo potuit
h̄edi q̄ uir q̄ n̄. n̄a. l. aquilia dapnū ꝯseq̄r n̄ at h̄.
n̄ uir. dapnū pati h; pot a debito libat̄ in titu rei. cū
s̄uus s̄im fuiss̄ occisus adita h̄editate legatarij fu
ret ut. ff. d̄ furt̄. actio s; h̄edem. iō dico ag̊ q̄ agi

n̄ certo libari tē ē libat̄ rei mater · cū rey n̄ali mater de
cedit · ac si ictu altius n̄ libat̄ cū ipso q̄ eū h̄at actōe · ar
g̃ · e · p̄ind · inp · c · g̃ · siq̄s caut̄ · l · ij · § · ult̄ n̄ si libat̄
eēt · h̄res · leg̃ aquil · n̄ aget ut g̃ · d̄ dolo arbitro ult̄ · n̄
ē possib̄ una occisio c̄ sub actione parere · sic̄ nec una solo
ut g̃ · d̄ cōdict · ind · § · fideiussor in fin̄ · Qo · sc̄ qr̄ ī l ·
illa hinc sepcie · qr̄ servo occiso c̄ an̄ adita hereditate
n̄ ag̃ legatari · l · aquil · servo aūt uulnerato an̄ addita he
reditate · tūc eā cōde legatario · solo illo uulnerato · c̄ id q̄
servus sit ē q̄ trāsit in legatarium licz uulnerat · Sc̄ n̄ q̄d cō
dat h̄ actō bone fi · p̄ · ter · l · dic̄ · ut d̄ē ī infra ut g̃ ·
e · l · sc̄ mela · § · lz c̄ si servus · lz forte · l · illa loq̄r · q̄n titu
lū h̄t q̄ d̄ē ē · item ut in · l · p̄cedēti ut g̃ · e · s · si dn̄s ·
lz q̄dā dicūt d̄ utili aquilia · lz q̄d titulū n̄ h̄t ut q̄
n̄ agat ut g̃ · d̄ reg̃ · l · ij · § · i · lz tu p̄ dic ... deq̄b
bz possōe si titulū h̄at siūt n̄ · n̄a lex gnat̄ loq̄r · g̃ ·
d̄ ediliō · e · l · ustissīe · § · ult · Qo · sz qr̄ ag̃ bone fi · p̄
c̄ cōmōtari ut diri · ter · q̄ bōe · fi · p̄ h̄et loco dn̄i · ut g̃ ·
d̄ aquil · ī · do · l · bōe fi · Qo · sz ad q̄d agit infin̄ ter
p̄ operas ī quibz h̄et loco dn̄i ut in p̄dcā · l · bōe fi · c̄ sic so
luit alia q̄o · qr̄ bo · p̄ · ag̃ cū ipse teneat · l · aquil · n̄ ag̃ ·
ut · e · d̄ furt̄ · cū apd̄ antiq̄s · ter · p̄ · diuisa eni tūc · bōe
fi · p̄ · ag̃ · p̄ operas n̄ extimatōe ip̄i servi ipse aūt tūc no
xali · c̄ ita intelligitur leges g̃ · e · sc̄ mela · c̄ l · si dn̄s · c̄ ·
· l · si eo tp̄e c̄ q̄ dic̄ ī leg̃ aquil · in fin̄ subsidiaria c̄ sic
gnali illa ī fin̄ · t̄ in fin̄ subsidiaria leg̃ aq̄l ut ī p̄dcis
· l · sc̄ mela · c̄ · l · si dn̄s · ī nobz ē dāpnū q̄ leg̃ aquil
ut ī p̄ n̄ tūc infin̄ · actō d̄ē · ut g̃ · e · si servū in fin̄ · § · ult
Qo · sc̄ qr̄ g̃ · e · hinc sepcie · § · si servus ī fi · q̄ si servus ī
statut̄ a dn̄o · c̄ sibi sit cāsus · q̄ h̄res illi libri · n̄ aget a
sigt̄ id duplex p̄ma q̄ rex p̄uen̄ ad eū cāuz aq̄ ī cape
n̄ p̄ · ut · ī · l · seq̄nti · q̄ licz · id illa uidat̄ insufficiēs p̄
· l · g̃ · d̄ act · c̄ · o · q̄oz · lz n̄ quia actō illa n̄q̄ cōpetit c̄
illi tō libo · g̃ n̄ cōpetit h̄redi · sc̄ n̄ cōpetit dn̄o reddit̄
c̄ alia id q̄ n̄ h̄ res cōseq̄ extimatōem sui testatoris · g̃
loq̄r d̄ substituto ip̄i servi ut g̃ · e · l · n̄a sic̄ § si dn̄s · sc̄
n̄ ager · leg̃ · aq̄l substituit̄ servo · t̄ c̄ legitimi h̄res testa
toris · ut g̃ · e · l · ind̄ neratī · § · si servus · noli intellige de
legitimo ip̄i libri · q̄ n̄ possz h̄re legitimū h̄reditate n̄e
potuit t̄n sumsisse · v · C · d̄ iur · deliberandi · q̄n licz aūt
sit glosatū cōh̄res tamē ei aget aquil ut g̃ · e · l · n̄a sic̄
§ ult · q̄ ē id · solo · substitutus servo c̄ legitimi testatoris
id n̄ agt̄ q̄ ip̄i nullū dāpnū h̄nt · p̄ q̄ actō ista cōpe
tit · ut g̃ · e · q̄ occidit · § · ult · § immo p̄ morte illi cōmod
eis accēnit · q̄ h̄nt h̄reditatē cōh̄res aūt ag̃ habito res
pectu ad tp̄e uulneris n̄ ad tp̄e mortis · c̄ sic̄ cōpetit te
statori cōpetit c̄ coh̄redi ut g̃ · e · huic sepcie § ult
c̄ leg̃ actō · l · agt · ar · c̄ n̄ uidet̄ q̄ possz coh̄res age
Qo · sc̄ qr̄ q̄d ē q̄ dic̄ g̃ · e · l · sc̄ d̄ nerat · § · ult · cōtremit
tit̄ actori cōfessoria actō · t̄ cōfessiorius act̄ nec̄e h̄at do
cēe eū occidisse certū aq̄ cz occisū hoīem eē oporz · solo ·
uba d̄ illa duobz mōis intelligo si ille q̄ cōfessus fuit se
occidisse · si pat̄ fit ostīide illū uiuē · t̄ mortuū n̄ alio mō
te remittit̄ ē illa cōfessio · i · q̄ · p̄ ea n̄ dāpnat̄ ē ad hoc ·
ut dāpnet̄ oportet̄ q̄ eēt ab aliq̄ occisū · sc̄ n̄ h ē illa
cōfessio p̄dē actori ut n̄ h̄at nec̄e doc̄e · q̄ iste occidit
eū q̄ cōfess̄ ē · ut · l · seq̄nti h apti · c̄ g̃ · d̄ int̄ · ac · l · cōfe
ssoibz · t̄ aūt remittat̄ actori cōfessio illa · i · reo · q̄ ē actor
p̄ p̄bat̄ q̄ p̄bat illū uiuē ut g̃ · d̄ p̄bat̄ in exceptioibz
g̃ · d̄ except̄ · l · i · n̄ aūt remittit̄ ē illa cōfessio simult
p̄bare ab alio occisū · c̄ sic p̄seq̄ntia tīe aīe · q̄ ista p̄ ilo
ip̄m n̄ reuelat q̄ suffic̄ aq̄ occisū · Qo · Vlt̄o qr̄ sic
· l · illa g̃ · e · ī · l · aq̄l · si delictū c̄ mitis mōis · sc̄ in p̄mis n̄

ut q̄ locū h̄at aquilia n̄a illd̄ erat cyrographū q̄ ē p̄uata
scriptura · ut · C · q̄ p̄ inpig̃ · l · scriptura sierat p̄uata g̃ ad p̄
bādū n̄ sufficiet · vt · C · d̄ p̄bat̄ · l · instrm̄ · c̄ l · rex c̄ · l · exē
plo · si ad p̄bādū n̄ p̄dē sic̄ delictū g̃ nullū ē dāpnū maxe c̄
rei ueritas al̄r p̄bari possit · ut g̃ · d̄ fid̄ instrm̄ · l · plc · ar ·
· C · d̄ fid̄ instrm̄ · l · ē donatiois · solo · scriptura illa licz eēt p̄ua
ta tn̄ in p̄derit q̄ debitorē q̄ eā fec̄ · q̄ licz ē n̄ p̄bat̄ q̄ re tam
p̄iudicat ut g̃ · d̄ ic̄ act · ī p̄n · t̄ aūt illa p̄uata scripta h̄ebat
sub scriptiōe triū testiū · vn̄ fere h̄et p̄ publica ut g̃ · q̄ p̄ inpig
scriptis · t̄ forte aliis auunculis adiuuabat ut dix · v · si ad
uiuet · si inp̄e ponit̄ noīe cyrographi p̄ publico instrm̄ · sc̄
n̄ ut cōaliq̄ aūt possit agi · l · aquil · q̄ debitorē · c̄ si ag̃ in
nullo casu potuisset agi · l · aquil · q̄ debito exactō q̄ ita p̄
bo aut ē deficiat cōdictō · aut extabit si deficiat · n̄ iste tn̄
q̄ deleuit n̄ p̄ncipat · debitor q̄ sic̄ in · l · illa · ī · l · aquil si
d̄ triū caueē exactō differē in tp̄e cōditiois si exstitit cōdictō
c̄ debitor p̄ncipat ē solūdo n̄ p̄t agi q̄ debitorē · si ē ag̃
q̄n debitor ē n̄ solūdo ut notū dn̄s m̄s ut g̃ · d̄ edendo ·
argentari · § · cū aūt c̄ g̃ · e · q̄ occidit · § · i · c̄ g̃ · d̄ eo p̄ g̃ ...
· l · ult · c̄ g̃ · d̄ furt̄ · qui tabulas · § · cui debitor sit n̄ solūdo licz
dn̄s m̄s dicat ī eo casu agi q̄n debitor p̄ncipat ē solūdo n̄
ut uerū · n̄a pone q̄ cyrographū n̄ eē deletū q̄ p̄ncipalē
n̄ possū age ut g̃ · d̄ furt̄ · item c̄ g̃ · d̄ dolo · n̄a tn̄s c̄ cauit sibi
uacuus · corā latione uiator · solo c̄ dico q̄ ag̃ q̄ debitorē si ex
istat cōdictō · c̄ debitor p̄ncipat ē solūdo q̄ inficiat̄ testes ·
eo tp̄e mortui s̄t p̄ q̄s n̄ p̄sum p̄bare q̄ debitorē p̄ncipalē si
q̄ms sint p̄ q̄s p̄bare p̄ attestatōes illas q̄ debitorē p̄ncipalē
solo · n̄ · ut · C · rex ī ō alios acta · c̄ · C · d̄ fid̄ instrm̄ · si ueris c̄
g̃ · d̄ adulē · l · diuinasse · § · quē c̄ sic apte q̄ dico dn̄o m̄o · sc̄
alia rōe n̄ ut q̄ n̄ h̄t locū aquil · ex q̄ ē h̄t actor testes p̄t il
los an̄ lit̄ · cō · ī duc̄e · h̄ h̄ videtur · C · d̄ usur pupilla · l · ult
c̄ · sc̄ aūt d̄ testibz cōll · vij · § · plc · n̄ aūt potuit hoc facere tp̄e
hax legū · ut g̃ · d̄ test̄ cauē · c̄ g̃ · d̄ furt̄ · l · q̄dā tabular
t̄ aūt illd̄ ī eo h̄ ī actor · t̄ aūt illd̄ ex ordinariū auxiliū
d̄ testibz p̄ducendis an̄ lit̄ · cō · ī in adulari n̄ potuit ī putatē
si illd̄ omitto ut g̃ · d̄ bonis · auc · iu · pos · l · p̄torait · § · plc
c̄ · ar · g̃ · e · l · sichil · Qo · sc̄ obiet̄ q̄ debuit cōdēpnari q̄ta
noīe illd̄ cōdictōnale potuit uindi ut g̃ · ad · l · fal · h̄ reditatū
cōputatōi in p̄n · c̄ · l · p̄mi filiū c̄ g̃ · d̄ furt̄ · l · siq̄s uxo
ri · § · ult · si forte ī electōe ē q̄d uelit p̄stare · s · q̄ta unde · p̄t
an sustinē cōdēpnatōez ī totū ita ut deficiēte cōdictōe cō
dēpnatō alia c̄cat t̄ lex ista in leg̃ mediū statuit · Op · sc̄
opponit̄ ex eo q̄ leg̃ g̃ · d̄ tabul · exi · locū · § · cōdēpnato n̄ sille
gatū sit sub cōdictōe relictū soluit illd̄ ille qui tabulas
n̄ exhibet ac si pure eēt relictū · n̄ expecto euentū cōditiois
solo · aliud ī inficiatō q̄ tabulas exhibet n̄ p̄stāt sue cōn
matio solū · q̄ locū h̄t c̄ si nullū dāpnū intuerat · lex aūt
aq̄l n̄ dāpnū ī tuerat · cessat · ut g̃ · e · si servū · § · rupisse
Qo · sc̄ qr̄ si fiat cōdēpnatio fiet cōdēpnatio in q̄tō ī ter ·
t̄ ī ea q̄ cōtinebat̄ ī cap̄ie · solo · de eo q̄ cōtinebat̄ ī cap̄ie
solo ut g̃ · d̄ furt̄ · q̄ tabulas · c̄ · ar · C · q̄ rex · pi · ob p̄ ·
· l · ē ēptiōe · c̄ · C · d̄ donat̄ · l · i · c̄ g̃ · iij · d̄ē q̄ cyrograp
hū · Op · sc̄ opponit̄ ex eo q̄ leg̃ g̃ · d̄ euict̄ · l · n̄ q̄ ad iuris ·
· iij · l · ita · c̄ p̄ s̄uis erat obligō c̄ p̄ s̄uis actō · c̄ p̄ s̄uis eā · lz
n̄ p̄ s̄uis ex toto actō t̄ exactō q̄ ē inutilē c̄ notabilē · c̄
sp̄ale sic̄ ē mlta alia sp̄alia q̄ d̄ pena inficiatōis c̄ ī debi
to repetēdo c̄ de culpa leuissima illd̄ n̄ placz q̄ h̄ indu
cat testes eū publicatiois q̄ s̄ · h̄ repellit̄ c̄ se ip̄m actō
a lege aquil p̄ petuas ē p̄ando p̄ bōes · c̄ sic̄ ter · d̄ m̄s
Qo · sc̄ qr̄ q̄d d̄ bant dic̄e testes · ter · duo c̄ nos scīm q̄
tit p̄misit titio p̄ aliq̄ eū · x · sub cōdictōe si nauis ue
niet ex asia · c̄ ex hac p̄missiōe debitor fec̄ illd̄ cyrog
raphū q̄ n̄ p̄t n̄ m̄t cōtinebat istud cyrographū · iste de

actiones
an hiis
q°
q°
vel sibi
si servus alii tenet dampnum sic tamen teneat l. aquil.
vulneris
dicas
proficit
fieri
sed ut
et hic jo. dixit et ex hac lectione
et probat presentia

buit. vel alia causa. quia non habent testes qui interfuerunt. promissi
oni habeo tamen qui induxit cyrographum istius debiti et
dicemus nos vidimus istud cyrographum in propria figura. in quo
continebatur quod tantum ex causa donationis promisit titio .x. sic
navis venit ex asia. quod cyrographum scripsit tantum. notandum
quod istud cyrographum non deleuit et hoc est quod dicit lex. summam
probari debito quod non ex toto probo continentiam instrumenti. per aliud ut
ff. si filius quis e. iii. c. de edendo siquis in aliquo. Questio. quidam quis
pronuntiabit iudex. Solutio. puto executio differtur in tempus hoc quod
alium contingit. ut de v. o. l. insulam quod tamen in primo dicit sententiam
ferendam sub conditione. sed male est ne sufficit aliquod dubium de
executione si sententia conditionat sufficit ex hac l. quod in mi
prie supposito. argumentum ut testes ante litem contestatam possit producere si iam
est quod dicit. sed non per l. istam hic est agebatur contra dampnum dantem
contra quem sic dixi omnia sunt presentia omnia sunt presentia sic ageret contra de
bitorem ante conditionem ageret ut cautio interponeret ut
ff. de iur. do. licet ut ff. de iudic. l. in omnibus. Questio. quid
si testes erant iuvenes et robusti nunquid ista inducent ante con
ditionis euentum. dominus meus Ro. et dicit. quod intellige l. de testi
bus aliquos inutiles est. non existere tempore conditionis puta senes
erunt et infirmi et sic admittit in omnibus casibus ante litem con
testatam ut de talibus testibus intelligam. et dicit contra glo
que sunt ante futurum ut ff. de furt. quidam tabularius et ff.
de usur. pupill. l. ult. et ff. de testibus ciuitatio. et contra aut
de testibus. plus. si salua pace cum michi non credo uni. in l. et
ista licet una sit. at namque in l. in. debitum erit conditionale
et illa conditio existat ante cuius euentum quod robustissimi uiuere
possunt mori et hoc est quod dicit. l. ista. quod dicit quod testes presentes non
esse. nam omnia sunt homini tenui prudentia filo. et ideo generaliter
de omnibus testibus intelligo. argumentum ff. de fun. l. eum qui. ult.
hanc questionem non utilissimam sit. l. aquili. tacente proculo

De actione in factum de pauperie

Si quadrupes alicuius det dampnum alicui ille habet actionem contra
dominum quadrupedis in factum de pauperie per quam compellitur tamen dare
dampnum vel dare animal noxe. ut ff. si quadru pau. fe. di.
l. i. et inst. e. t. Questio. actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria
in primis quod animal dat dampnum. Secundo quod animal istud sit
quadrupes ut locum habeat ad hoc directa aliquin si bibes
puta gallina locum habet utilis quia sententia eadem locum habet ubi ba de
ficiat. ut ff. e. l. ii. ... v. et ii. et l. plus. Tertium quod damp
num sit datum contra naturam. ut ff. e. l. i. ... et generaliter ... itaque
ut fuit. Questio. quam intelligitur contra naturam lex prima ponit exemplum puta
quando quadrupes commota feritate nocuit puta quod equus
calcitrosus calce percussit aut mulam propter nimiam ferociam
calce percussit aut regnum bos cornu petere solitus cornu
petiit aut si canis aliquem momordit. sed si ita est quero contra
naturam dat dampnum animal quod erat solutum sic nocere. immo non
dat dampnum contra naturam suam sed secundum naturam et ideo hic actio non debet habere
locum. Solutio. dominus meus et in glosa contra naturam scilicet sui generis non est
naturam. aliquin si sua natura det dampnum locum habet utilis actio in
factum de pauperie et sua natura sui vel sui generis ut ff. e. l. i. c.
... i. et in inst. e. t. i. et argumentum ff. ad l. aquil. l. c.
quintus. et argumentum ff. de prescriptis v. l. qui servandarum. plus
et hic dominus meus. unde subaudiendum est in littera magis vel inco
nu pote solitus et est subaudiendum magis quam multo magis si non
erat solitus cornu petere sic hoc glosauit. p. et dominus meus
Oppositio. Sed opponitur legibus ff. e. l. i. s. inbestus. et inst. e.
t. s. haec autem actio quod si fuit rursus et dedit dampnum non
potest quidam dominus convenire quia desiit dominus esse non fera euasit
et si interfecit conventum erit ut inst. e. t. s. ceterum et ff. de
edit. e. l. iiii. et ... de ind. et l. generaliter. et l. quod vulgo
... si canis usus leo et aliud animal quod nocere potest alias intus sit
propria parte quod vulgo sit si liberum hominem occidit soluet
ducentos solidos si nocuerit libero homini forte in persona vel in membris
at punitur dominus animalis quando equum visum fuit iudicanti.
ex ordinaria pena imponere. Sed vel malus rebus det damp
num tenebitur in duplum si tamen animal illud fit solutum si non ligatum
sed post illam penam habet actio in factum de pauperie non in una actio altera
tolleretur. Solutio. quod legibus ff. e. l. i. s. inbestus. loquitur quando dampnum est
datum fuit abiecto. quia eo tempore quando aufugit. vel in medio illud e
dampnum non requirit lex autem. inst. e. t. in. s. ceterum. et ff. de
edict. l. i. loquitur quando dampnum dedit et non aufugit immo
erat cum erat in custodia domini. Questio. si aliquis quod ille generis
sunt sic punitur. et quando ex eodem delicto sic quis punitur quod
sic contra una quod non de delicto eius de homine sepius quam ut ff. nau. cau.
sta. l. licet non de videat aliquis vel in duplum. et sanctio legum non
extimauit idem delictum variis extimationibus coherced. ut
ff. de penis sanctio et eadem re non debet quis pati duas calum
nias ut in lombarda de deposito. l. inimica. Solutio. licet unum sit
factum plura tamen sunt delicta primo ideo quia habuit illa animalia in eo loco
unde non iter fit aliud quod nocuit libero homini vel in rebus suis vel in melius non
unum delictum. Sed dico unum quod si nocuit libero homini punitur dominus
propter illud imprehensa pena. cc. solidorum. quia liberum corpus non recipit
extimationem ut ff. e. l. plus. aliud quod alias dampnum dedit
et non contra naturam immo secundum naturam sui generis potest quis invenire quod est alie
bestie que ubi innumeris fere est de sua natura. unde non habet locum di
recta actio in factum de legibus istis. inst. e. s. ceterum. et ff. de edi
lit. e. dampnum autem quod est illatum petitur utili actione in factum de
pauperie. Oppositio. Sed petitur utili actione in factum adhuc opponitur
tu dicas quod liberum corpus non recipit extimationem. ut predictum est quam
quod pro libero homine occiso dantur ducenti solidi quod tamen in lon
gobardo quam romano corpus extimatur ut in lombarda de libero ho
mine. l. recolimus quod et videtur aliquando c. l. aliquando cc. aliquando ccc.
solidi soluuntur pro extimatione hominis. Solutio. non est verum quod liberum corpus
extimetur vel romano ut dictum est et ff. de his qui deie. vel eff. l.
l. ult. et illi. cc. solidi non prestantur pro extimatione liberi hominis
Sed loco cuiusdam pene sic et soluitur pena l. aureorum quando ex deie
ctis et effusis libero homini percussus est. ut ff. de his qui deie. vel eff. l.
... l. et l. sui. s. haec actio. Questio. si quod si canis tuus tuus
comedat carnes meas vel equus tuus comedit herbam meam
vel porcus tuus comedit farinam meam. numquid habet locum hec actio
directa vel utilis. si non habet locum hec actio quare. quia actio Solutio. non habet locum di
recta quod dampnum non est datum contra naturam rei consumpte contra consumentis
cuius est ideo est comedat herba et similiter farina et canis libenter come
dit carnes. equus herbam porcus farinam. Questio. sed non videtur quod locum
habeat directa actio quia tunc habet quando quadrupes feritate nocuit in
ta at comedere carnes herbam et farinam non est hoc deferente quadru
pedis et ideo non habet locum directa et sic uno modo exponitur illud ver
bum contra naturam. licet alio modo exponatur illa uerba. et ... ut supra
dixi credo autem quod locum habet utilis. ut argumentum ff. ad l. aquil. l. quod
occidit. s. siquis alienum uinum et l. si servus servum. s. ult. et
ff. de p. l. conservandarum. s. ult. et C. ad l. aquil. l. ult. Questio.
Sed quare predicta pena cc. solidorum cui erit solvenda. quia de pena
l. aureorum et lex dicit quod non sit heredis immo est popularis quod
datur ei cui interest magis vel affinitate vel consanguinitate defunc
tum contingens. ut ff. de his qui deie. vel eff. l. Sive. s. haec autem actio
si dabitur heredi vel heredi tamen. Sed datur heredi quamvis de populo
ut inst. s. Solutio. quod datur agenti ut in l. predicta. dominus meus notauit
quod dimidietur quod medietatem habeat fiscus et dimidiam aliam actor
ut argumentum ff. ad uit. l. s. ult. et C. de assessoribus l. ult. iii.
Quartum est necessarium quod quadrupes det dampnum per se non instiga
tu alterius vel preter hominis aliquin non agetur contra dominum animalis. Sed
agetur contra hominem cuius culpa quadrupes dedit dampnum. ut ff.
e. l. i. s. ii. idem est si propter loci iniquitatem hoc est cum ita et
Sed si instigatum et generaliter. nam et qui irritavit tenetur utili
aquil. sic hoc probant ff. ad l. aquiliam. l. item mela. s. item est
eo. et l. quod actione. s. Sed et siquis plus iusto et l. qui occidit. s.

nisi forte post litis contestatione sit occisa ab alio
vel eius dominus

et in hac. Quintum quod illud animal quod dedit dampnum non fecit se de
fendendo. nam tunc dominus non tenetur animal ut ff. e. l. i. § cum arietes et
§. ait. quod est verum romano homicidium ame commissum cum me de
fendendo quod non punitur. et hoc est verum longobardo ut in lombar
da de homicidio l. siquis liber homo se defendendo. Q. o. quid si
dubium sit an quadrupes alia sit aggressa et utraque sit mortua
neuter dominus aliam tenebitur ut ff. ad l. aquil. item mela § cum
in arto. Sextum quod quadrupes illa vivat eo tempore quo agitur alio
quin si mortua sit hac actione non tenetur dominus quadrupedis ce
de actione. ut ff. e. l. i. § et in quadrupedibus. et §. post
et ff. de nox. l. si plures. § et si post. Illud autem no. quod si quadrupes
dedit dampnum libero homini minimus sius forte quod exitum
eius non habebit rem deformitatis. sed operarum amissarum et impen
sarum. ut ff. e. l. ex hac. l. et ff. de his qui deie. vel ef. l. ult.
In hac actione faciet actor talem po. Po. dicens ego dico quod talis quadru
pes tua est. Item illa quadrupes dedit in dampnum tale. Item illud
dampnum dedit sua feritate. § Item illud dampnum dedit in quadru
pede magis sed illam ambulando. § Item illa quadrupes tua vivit.
Cum te sius. po. sic intende. ego dico quod illa quadrupes tua
est. § Item illa quadrupes dedit dampnum propter angustiam loci. Item
dedit dampnum instigatu sepius. § Item quadrupes illa mor
tua est. In hac autem actione concipies ac sic libellum. libellus. Ego ego
. R. q. c. d. c. ut emendet in tale dampnum quod sua quadru
pes forte asinus vel equus intulit in rebus meis mota natura
li feritate quod dampnum extimo. xx. propono actionem in factum de pau
perie. Sic ago contra talem ut prestet mihi et solvat extimationem
dampni quod facio vel extimo. xx. quod dampnum intulit equus
suus in rebus meis puta fregit vasa mea. vel vegetem meam
calce fregit et vinum est effusum naturali feritate propono
contra. Item equus tuus fregit crus calce vel effodit oculum vel fecit
aliquam plagam et dices sic ago contra talem cuius equus calce me
percussit. et fregit mihi crus seu brachium. vel effodit oculum vel me
vulneravit. pro qua plaga oportuit me dare medicis. x. et
alia. x. impendi in curatione. et peto. xx. pro operis tot quibus
caruit et cariturus sum propono actionem in factum de pauperie. Sic concipi
es libellum indirecte. et recte probatur ff. e. l. v. §. i. et ii.
ex hac. l. et Inst. e. t. § i. Inutili autem actione in factum de
pauperie concipies libellum sic libellus. Ago contra talem cuius canis co
medit carnes meas vel cuius equus comedit herbam meam. vel cuius por
cus comedit farinam meam. vel cuius murilegus comedit lardum
meum. quod extimo. xx. ut illa. xx. mihi solvat propono contra eum
actionem utilem in factum de pauperie. quod sic recte concipiatur libellus. dic.
l. ff. ad l. aquil. quiocdit. § si quis alienum vinum et
alienam vitam sic. e. dixi. Sed omnibus libellis sic opponitur
nam non videtur quod possit peti extimatio dampni sed ut animal detur no
xe. i. de actione pro noxa. i. pro delicto. et sic noxe deditio est in
obligatione sed et impetratione lex est. xii. tabularum voluit aut
dari animal noxe quod nocuit aut offerre dominus extimationem noxe
ut ff. e. l. i. in principio. Sed videtur ut dampni extimatio sit in
oblatione vel ex solutione. non autem in obligatione. Item videtur hec sensum
exprimere ordo littere. quod primo dicit l. xii. ta. quod dominus det noxe
et postea quod offerat dampni extimationem. Sed dico. et dico quod dampni ex
timatione in obligatione noxe. deditio in ex solutione. Sed probatur ex eo
quod habes. Inst. e. t. circa princ. et ff. de dampno infec. l. pretor
ait. § hec edicto et ff. de re. iudi. miles. § decem. et ff. de pec.
hic invenitur. § cum possint et ff. de noxa. l. i. multi tamen
simpliciter dicunt libellum concipiendum hic et in actione noxali
prius subalternative ut dicas ago contra talem. ut vel emendet
dampnum vel servum det noxe. et eodem modo dicunt ferendam esse sententiam
pro eo quod habes. Item de offi. iudi. in principio. sed ex littera illa colligimus
contrarium. nam ita dicit ubi traditur noxalium tantum in. x. contra
de pno. ergo sententia aut noxe dedat illud est contra solutum legis. sed

hanc potius dandi noxe dominus amittit si negavit in iudi
cio quadrupedem esse suam. ut ff. e. l. i. § In totum et sequens
at. p. iiii. miles. post rem iudicatam ut ff. de pec. hic l. in
venitur. § cum possint. Sed non quod hec actio datur commodata
rio vel fulloni. vel editori vel talibus puta conductori. Sed et di
co quod sic datur. forte eis ut ff. e. l. hec actio et que est
aliud talem aquil. quando non datur commodatario in suo nomine actionem
nomine. Q. Item assidue queritur et maxime a simplicibus si invenio
animal alienum in prato meo vel simul segetem meam. et comedat et dedit
dampnum quod in faciendum sit. Sed vere romano jure impune
est auxilium ut ff. ad l. aquil. l. quintus mucius quod non debeo
illud animal ferire si includere. Immo si fecero tenebor. de
bo enim illud animal ducere tamquam meum. et dominum admonere ut suum
animal recipiat et dampnum mihi emendet ut impedicta l. quintus
Pone quod si inclusi puto romano. Sed sic perdere
diu mala ut ff. quod met. c. l. extat non forte inclusero
cum custodie reddituram domino scivisse ut et ar. ff. de furt.
l. falsus. § Cum ego iacens et sic solvit alia quo. Q.
Quid si ignoro dominum quadrupedis quem includam sed non mea
tantum meum scivi vel dixi quod si occidat animal sic mea simp
liciter faciunt tamen quod occidit. l. aquil. ut ff. ad l. aquil.
quintus mucius et hoc verum romano. verum tamen longobardo
aliud est. quia si invenerit pecudem facientem dampnum et non cog
noscit dominum cuius sit potest illud includere donec veniat et
dominus. sed in continenti vadat ad iudicem ut per preconem faciat
dici quod invenit equum. et si venerit dominus assignet sed dato fide
iussore. vel pignore tum siliquam l. solidorum ad domino eq.
et si ille qui invenit equum non vult restituere punitur ut dicit
l. de ii. in lombarda de eo qui pecudem in dampno invenerit
sicut non cognoscit dominum cuius sit hic locum l. i. tituli il
li. Si autem aliquis invenerit porcos in esca sua. si invenerit
. x. vel ult. x. occidat unum de mediocribus. si illos minus
x. non occidat aliquem. Immo pro quolibet porco habebit. iii.
d. e. t. l. de porcis. si in prato locum habet l. eiusdem tituli.
siquis in prato. si in silva. locum habet l. p. tit. ii. v. leges at
in lombarda de dampno commisso l. siquis caballum. et siquis
porcos imponit penam quod presumptione excepto dampno quod
debet emendari. Si aliquis iubet vel pulsetur. vel domus sit ei introita.
vel est alio in maius sibi infamatur iniuria habet actionem iniur. civiles.
Sed diuina tamen moris committitur. Rubrica de actione iniuriarum ex lege cornelia.
facto dicto et scripto. et his moris puniatur iniuria que fit facto pu
nitur per l. xii. tabularum. et est civilis que fit dicto punitur de iure p
torio et est pena que fit scripto ut per famosum libellum punitur
per constitutiones imperiales pena capitis ut C. de famosis libel
l. unica. de pena que videmus quod de sa. dixi. Sed tamen tu proto
rum que est iniuriarum actio sit civilis quando facto infertur iniuria. et
tamen dum taxat casibus. s. quando se pulsatum verberatum domum suam
. iii. introitam dicit. l. ff. e. l. lex. cor. et omnis iniuria que manu
fit. l. cor. continetur in l. predicta. Q. Sed nonne idem est verberare
quod pulsare. Sed non. verberare est cum dolore cedit pulsare sine
dolore ut impedicta l. § i. Item de qua domo intelligimus. Sed
generaliter de omni domo sive propria sive aliena sive tamen habitet domi
cilium suum sed in ipsa domo sive in conducta vel gratis vel in hospitio.
quis inhabitet in villa. sive in orto suo quando rome cum studiorum
impedicta l. § i. et ii. Q. Sed illud queritur que facto commissa iniu
ria putatur. et in his casibus et per l. cor. et in aliis non. Sed ideo lex.
cor. punivit iniuriam que facto committitur. quia maior de iniuria illa
ta ubi non cavebit. et ideo quod si aliquis dicit te cornutum invenio ex
non tenetur ille quem dixerit quod dixit verum et potuit nocentem nota esse expe
dit. et oportet ut ff. e. l. qui nocentem. Sed ideo est contrarium quod
ante. In autem ptorum quod fuit factum indiciarum in supplementum
iuris. civilis ut ff. de iustitia et iure. l. autem civile. § ult. vo

luit iniuriam illo illatam puniri. Vnde iniuriarum actio est pretoria de qua diximus. ff. in titulo de iniuriarum pretoriam. et fuit ideo quia aliquando pubes
nemo adiuvetur. et multum fit hodie ideo pro malo verba iniuriosa
adeo quod multi stulti dicunt quod mallent velle esse percussi de uno cultel
lo quam tale verbum iniuriosum eis dixisset. et ita talis velle et tali
meliorationem libanter diceret. et ante talis verbum ideo voluit
lex xii tabularum puniri quia domus tutissimum receptaculum est ut.
ff. de in ius voc. l. plerique. et ff. de iniur. l. quod domum. et quia per quod ec
oftenderit et ignorare omnibus rebus ut ff. de iust. l. impecuniam et iustit.
de rerum divi. s. impecuniam et ar. C. de sacr. s. eo. l. sancimus et ff. de
statu ho. l. ii. Unde adhoc ut actio ista competat tot est necessaria
fere que diximus s. de act. iniuriarum pretoria est quod aliud necesse
quod tunc ibi sit. In una talia enim p dicitur. Item aliud quod sit domus
quam ei sit introita sicut sit stabulum vel iumentorum non habet locum
hec actio et si ipsum sit introitum ut ff. e. l. lex cornelia s. i. et
ii. in fine. op. s; opponitur nunc si aliquis in orto habitat. et
domus ei sit introita locum habet hec actio ut s. dixi quoniam non habet
locum hec actio. si in mentorum eius in sit introitum pro dimitto
non intelligas. i. de orto locum non erit domus. Item si domum inhabitat
sola pauper nec non autem si habitavit per momentum. et tunc est
pro ut sit domus illa introita non habet locum actio iniuriarum ut ff.
e. t. l. lex cor. s. i. in fine. Sed licet per constitutiones puniatur
iniuria scripto et pena capitis ut dicitur est tamen quod puniatur iniuria
scripto et pena capitis. et per l. xii tabularum et per senat. con. de
nomine non habentis ut ff. e. l. lex cornelia s. si quis librum. et l.
quod senat. ex quibus legibus colligitur actio iniuriarum esse publica o
quod senat. et capitale. pena continetur quod perceptum et immota op
cum aliquis puta cantilenam sicut faciunt ioculatores et sunt
scripta ignominiam alicuius seu carmen quod alium tradit quod ad infamiam
alicui pertineat sui pro factis suum absentis. nam absentia sit
iniuria puta si aliquis dicat ut alium infamet vel veste lugubri
utatur aut quidam aut si barbam dimittat vel capillos submittit
tat. aut proponat aut carmen aliquod quod putorie alicuius ledat.
puta dicens sic vadit talis. In aliis autem omnibus est privati utilis
et ille enim agit quod iniuriam passus est. Pro aliis autem omnibus civilibus
de populo competit actio ut ff. e. l. Item apud labonem s. ait pretor
et l. lex cornelia s. plenius. et ult. et l. quod senat. Sed de veste lu
gubri et seu sordida et de barba et de capillis attende. hec est unum scilicet
extimo ille qui fecit certum sit ut convictus per iniuria intestabilis
dicitur testimonium non cogatur. et si fecit tamen iniuriarum non tenebitur
ut ff. e. l. veste et generaliter. non dicitur iniuria quod fit manu. l.
cornelia puniri et esse actio iniuriarum civilem ut ff. e. l. lex
cornelia s. i. et quod dixi de aliquo verbato intelligas si sit ver
bat in vero. Quod circa id est sive verbat ante sit. Sed quod iam manu
levavit ut percuteret non tamen percussit eum non tenebitur lege cornelia
iniuriarum act. pretoria ut in ff. e. l. ib. ap. labonem s. ii.
Quod est quod quedam actio iniuriarum est publica ut dixi si agatur pu
blico iudicio potest agi. Per privato ad pecuniariam condempnationem. pro.
bene potest agi utroque iudicio. uno si legitur uno iudicio non potest.
agere reliquo. ut ff. e. l. quod senat. circa tamen intelligere
tamen dicere ex quolibet publico crimine posse agi civiliter et
criminaliter. et hoc firmatur ex l. ff. e. l. pretor s. i. Sed apte est
intelligendum est publica crimina ex quibus non potest agi nisi criminaliter ex
homicidio. ex adulterio. ex l. iulia maiestatis et ex iulia
non potest agi nisi criminaliter. Item ex l. fauia de plagiariis que
modo publicum est. Sed pena pecuniaria in usu esse desiit ut
ff. ad l. fab. de plagiariis. l. ult. Quedam tamen sunt publica
ex quibus potest agi civiliter et criminaliter sicut modo iniuria de qua
publica. vel pro ex quibus criminaliter dampnatur deportatur ex l.
iul. de vi. pu. de vi privata dampnatur in tertia parte bonorum
et instituto de publicis iudi. si agatur civiliter agitur ad recuperanda
possessione ut ff. de vi. et vi ar. l. i. sed hoc non bonum exemplum
quia non agitur civiliter ex eadem l. Sed alio iure bonum est exemplum in crimine
falsi quia civiliter et criminaliter agitur ut C. ad l. cor. de fals. l. dam
criminaliter pena est deportatio civiliter ad duplum intelligitur esse ut ff. ad
l. cor. de fal. l. x. s. ult. et l. plures. Item. Item in actione sepulcri violati
que publica est et pena criminaliter si ossa extraxit ultimo suppli
tio afficitur alias relegatur aut datur in metallum civiliter agetur ad
interesse ut ff. de sepulcro vio. l. pretor inquit s. ult. et l.
de sepulcro violato et l. ult. et alia et inveniuntur que non adeo
prosequi non obstante l. illa ff. e. pretor quia lex illa sic intelligitur
ex quibus causis publica sunt iudicia ex his causis non esse nos prohi
bendos quin privato iudicio agamus. q. d. legis lator illam
pro eius uult assumere ut ex publicis iudiciis ex quibus potest agi
civiliter et criminaliter si agitur criminaliter quod possit agi civiliter sal
tem iure actio iniuriarum ex qua agitur tunc ut ff. de coll. bonorum l. cetera
capitur non autem assumit illam pro illa quod ex omnibus criminibus pu
blicis possit agi civiliter et criminaliter quia hoc stare non possit ut dixi.
In hac autem actione actor sic illam ponit primam partem quas diximus
s. de act. iniuriarum pretoria et fiat aliasque pone de. Ego. di.
quod tu me verbasti. Item domum meam per vim introisti. Item
tu me pulsasti. Item de me carmen famosum scripsisti. Item
malam cantionem cantasti. Item veste lugubri admittitur tunc
portasti. Item capillos submisisti. Cum re utatur ille po. de
quibus dixi s. in titulo de pretoriarum utatur et istis. Ego.
di. quod tu manum levavi. Item domum illam tu convivas ut sta
res ibi per momentum. Item ego sum civis et civiat. Item domum
illam intrui de voluntate tua. Item illud quod cantavi verum est. Item
illam barbam illos capillos et vestem sic portabas et hoc modo non poteras
non adipere eum quia fuit iuste me refero ut ff. e. l. in
iuriarum. Item in hac act. con. actor sic libellum libellum ego ego
R. h. m. qui iniuriose et violenter intravit domum meam vel me e
pulsavit vel verbavit que iniuriam nollem sustinuisse pro x lb.
aut unde in petitionem quantitate illum condempnari in peto. propono
act. iniuriarum civilem ex l. cor. quod sic recte concipiatur libellus dicitur
l. ff. e. l. lex cornelia et l. pretor et l. item apud labonem s. ait
pretor secundum me opponitur huic libello sicut opposui in alio libello. op.
s. in act. iniuriarum pretoria. op. Item adhuc opponitur quod non in
libellis bene concipi si iniusta in actione iniuriarum pretoria. nam in
iuria debet extimari a iudice ut ff. e. constitutionibus. et actor
extimat in libello quia male Unde multi simplices metu isti quod
dicitis dicunt libellum concipi sic. libell. Ago quod talis quod me verba
vit vel percussit de ipsa iniuria civiliter puniri in condempnari scilicet
extimationem a vobis domine iudex facienda. propono act. iniuriarum
civilem ex l. cor. Alii tamen dixerunt quod in act. iniuriarum civili
ut in iusta iniuria debent extimari a iudice et ita dicunt ut
pro ut dixi concipiendum forte libellum. In pretoria autem dicunt
extimat pretor iniurie fieri apte ita concipiendum libellum
sicut ibi notavi et hoc dicunt per illud l. ff. e. constitutionibus prima
palibus et palam. l. inst. e. t. s. pena quam intelligitur in pretoria
ra dicunt tamen tunc et quod recte sapit dicere libellum debere concipi
cum concept est primo et tunc in tit. quod in pretoria extimari enim
debet iniuria apte pro iudice. tamen taxante et ita dicit ille.
s. pena. et inst. e. e. t. et hoc idem est in omnibus et ille iniuriam in
fert quod prius extimat et iudex postea taxat ut ff. de dolo a bito
et ita intelligimus. l. ff. de rei uxorie actione. vel hodie in iure
iurando in litem sic iuratum quod po taxat iudex et pena iniurie
vel in autem de iudicibus coll. vi. s. oportet non autem est iniuratum in
a principio sit extimatio. sicut si maxime est extimata iniuria
ab actore melius procedat est etiam quantitas sit apud pecunia a iudicio
iudicis pena modificanda. et sic quod talis adiecta non est difficilis in ac
tionibus iniuriarum civilem et pretoriam. In aliis est est differentia. nam actio
iniuriarum pretoria tollitur anno continuo ut C. e. t. l. si non convic
tam iniuria sit sua per metum sit est tollitur anno utili. vel ff.

alicui fit iniuria et
taliter condempnatus
sit intestabilis
puta in notam alic
alicuius facio iniuriam

ad iudicium

po. Rei.
op.
quia loco
tollitur
alias
conceptio loco
dicit consuetudo

q met ca. sic exceptione. § ij. ĩuiuria facta p'metu ↄsonat
q. ↄ. et sui seqces. dns u. Jo. et dns et p'ceptor me(us). R. sicut
sit actio iniuriar ciuil(is) descendens ex l. cornelia. illa e p'petua.
ut inst. de p'petuis et tpalib; ac. h. ↄ. et sui seqces s; dns. Jo. et
dns mg. et dns et p'ceptor me(us). vo. ↄsonat in actione iniuriar
facta p'metu q anno utili tollat. et e annuale ut ibi notat
al' oi's actio iniuriar siue sit ciuil(is) siue p'toria tollit anno
ↄtinuo h e mi(hi) q h actio ciuil(is) tollat anno et io p'cedit
q ↄpetit ad iunchea ut ff. de coll(atione) bonor l. cu emancipa
tu. § ite s; quedam e alia dissina int' ciuile et p'toria. na cu
e q facta iniuria uxori ag(it) ipa ag(it) maritus. agit p' dne si
sit in potate ipi. et facta iniuria filio f. et ipe et p' actio i
iuriar ↄpetit siue sciebat mulierē eē maritatā siue ignora
bat ut ff. e. l. i. § pl(er)i. et ult. et inst. e. t. un dnt q iact
iniuriar ciuili e si p' sit p'sens t ei p'curator soli filio dat
actio. licet ipi deneget p'toria ut ff. e. l. lex cornelia. ubi qr
ex § in lege. in hac act iniuriar pactu filij p'iudicat
p' ut ff. de pact l. j. iu h actionis ciuil(is) fili ht exactu ut
ff. de ac. et ob. l. filiꝰ fa. § filia fa. ſi dat p'curatorē g h
act suo noie. dico e q ht act suo noie p'curatorē dare
pt. ut ff. e. l. s; um. § de m p' n posset agere noie p'cu
ratorē dare posse filij in hac ciuili. uel sat ht filiu in te
habitur. ut ff. te. tu. ha. l. si sine. § qui p'ris de actione
e ↄpetētē filio loqr. i. de ciuili q dicē q actio illa redit ad
filiu certu si loqret de actione p'toria pat ↄpetere. s; aut
actio iniuriar sit p'toria te ita fili ag(it) si p'curator p'ris n
sit p'sens t ipe p' n qui p' e uit fili honeste uite te fili
ag(it) al' n. et sic intelligit ff. de p'cur. filiꝰ fa. si. et ff. de
iudiciis si longius. § pl(er)i. ff. e. s; sumi. § filios. alij indis
ferenter intelligt et dm in ciuili et p'toria ut fili agat abse
te p're. t ei p'curatore n p' p'sens sit male uite. u dem e et
ita intelligunt ff. e. s; sumi. § si fili s; si legit subauch et
egit pr actio n ↄpetit ita intellig(un)t l. ff. de pact inpari. q p'iu
dicat pri subaudi si uult agere noie filij. n aut p'iudicat
si uult agere noie suo Qo ↄ ubi qr quo filio f. passo
iniuria ipi; p're q fuit ubat ite. n diceret redire s; tñ sit e
de q fili ht act iniuriar ex l. cor. q p' nullo m ipe alit p'
ht act p'toria. ut ff. e. l. lex cor. qo illud qr quo cē pt. na
q m ex iniuria illata fco ht locu p'toria e illa locu ht quote in
iuria fit dō ut ff. diri qo s; si ht locu p'toria qr illa fuit
inducta e sufficeret actio iniuriar ciuil(is). Qo s; q re illa a
uit denegat p' ↄ h io euen q ui ciuile uolunt iniu
riar tñ posse agere acte. uñ dat actio legis cor. filio n
e mi(hi). p're aut ht p'toria. Jd ā q e p' pat et filij eadmi
pumt. ut. C. de impub. et al. sub. l. iust. iniuriato filio
iniuriat. et p' ut de m e. et sic p' ag(it). Qo s; tu dias qr p'
toria fuit inducta cu suffic. ↄo q ea q notabiliter fuit n
s; pali in di nocte q negleta ut ff. e. l. J te ap(ud) labone
§ ait p. et qr p'tor n fuit quar ca agentib; q n egentib; sub
uenite. ut al' in bon p. s. et ut inst. de bo. p. et sic male
q'ite dns me ff. e. l. lex. cor. Qo q re actio iniuriar ciuil(is) ↄ
fuit in iura e suffecissi p'toria. Immo debuit q'rere ut
dixi q re p'toria fuit iuncta cu sufficeret ciuil(is) cu p'mo fuit
ciuil(is) q p'toria ut ff. de ui et ui. l. i. p'toriu. et l. na. et
ff. de ong. iur. l. ij. i fi. i. colup et st nda s; sic f. dixi.
et sic. no. q iniuria q fit ↄmittiti punit e ui p'toria
ↄ iniuria e q fit dō et scripto punit e x l. cor. sic. s. di
xi. Qo s; q d leg ff. e. l. i. § si aut siue scias filiu
mi(hi) t uxorē mea. siue ignores qr heo act. Ego p' t
marit al' in e. t. l. eu q. § ult. q si ego credidi mulierē ui
dua t filiu f. p'z fa. q n tenor iniuriar ei marito ne;
p'ri. ↄo. l. i. ff. e. loqr siue ignorauit eē fili t uxo
sciui tam eē illu filiu f. et illā maritata. et h in l. illac

eu q in fi. h io colli. sicut credidi uiduā t p're; f. n teneor ut
in p'dicta l. eu q. Qo s; d qr l. ff. e. l. eu q. § si iniuria q sibi
fiat iuria q sim gaius ciu. colbas me lucii si obstante tua cdu
litate. ago iniuriar act. ut in e. t. legit in l. s; ap(ud) § inst.
du q sibi iniuri illu q gerebat se p' libo c eet f'uus t e eet f'uu
tuus credi illu eē f'uu tiu; tu dns n agere iniuriar ↄo d. l.
illa eu q. § io euen q etus su ego q lesus su et io si iniuriar
ago de iur e i. l. illa s; io n agere q f'uus ex sua f'u ag(it). d n s n
q n e iniuriat. Qo s; qr si iniuria fiat mercenario tuo t colo
no tuo t. a tu dns possis agere iniuriar ↄo. n ui; na p' iniuria
facta libo n ag(it) dns ut ff. e. l. i. § labo u forte facta eet i sigul
latione; dnu. io e forte agere sic qu fit iniuria suo i sigillatione;
dnu te dns agere ut ff. e. l. s; te ap(ud). § sigs sic fecer et ita intelligit l.
ff. e. l. s; si f'uui. Qo s; qr si stat iniuria f'uo l. dic. dnm p'le
agere ut ff. e. l. ite § p'tor ubi; inst. l. at. i. e. t. lic. i. l. f'uo aut.
manumisso. q de iniuria q passus e i f'uitute n agi. ↄ s; n in
q p'sit agere dns q f'uus n ht actione ciuil(is) t p'toria media. ut.
ff. q. t. fa. p. l. q testo. § f'uus g ueut act iniuriar agi p'
ↄo bu oppois. sed dom iniuria intelliget; ↄ io iniuris q iniuriar
agit noie sui itelligat data iniuria et f. q litate ↄ ditione; p'
f'ui ut distinguit. l. ff. e. l. ite § p'tor ait sigd aliu sic a te
libo et pat(r)o. na libt n ag(it) de om iniuria. ↄ datur sic ↄ pa
tronu ut ff. de iniu uoca. l. s; si hac. l. § pl(er)i. et at. ad id; inst.
de iniuriis. § f'uus. q s; dns ag(it) iniuriar ag(it) hito respectu ad
ipm dnm n ad ipm f'uu u in p'dco § f'uus. Illud aut. no.
q ta fuerit iniuriar act tum sicut ubes t uulnere loc siti
at iniuria t foro p' si fuit magistr t p' t patu q passi se i
iuria ut ff. e. l. p'tor. et inst. e. t. § atrox. Qo s; qr a uit
lobardo punitr oi's iniuria siue dō siue fco siue scripto ↄmittitur
et uides q sit distinguendu u i masclo punit iniuria uiua
q fit dō puta si uocasti alig arga. i. cucurbita seu ↄtumeli.
agas e e q da f. ondiu q uebat in ista ↄtuma an ite. J ita cu
bita in ista ↄtuma q uxor sua n impon nocte et die h p'bat
i lobar. de ↄuiciis. l. uni. i muliere aut punit iniuria si fco ↄ
mittit ubes et a si sibi dicat iniuria. puta q appellet striga
i. tanatā q uadit de nocte sic ↄ te u in fabulis inuenit q
e mirabile ugs tenat de illa iniuria uir longo q co u p'
e h p'bat i lo. de iniuriis mulieri l. i. et. ij. et. iij. et p'cota
et lo. q fit. iniu. a. inu. l. et. iij. cdo tam ut uite logo punit
oi's iniuria sic iuit romano p' q quille iniuris de q b; tenent
i lobardi punit i eta ↄpinae n p' t iniuria e inuaue ui
dias sic fit uir romano. alie aut iniurie puniant sic q uit
romano. et h collige ex lobarda qr de uisar legu h. uite de
bano. l. i. et. ij. q de q b; cais scripto uir longo. alig d n ca
uet cosuit. i. romano uiuam. De actione infam q dat ↄ
mitat q n dedit tu. l' cu. pupill' t minorib; uel dedit
mini ydoneos. uel cautione n exegit re. pu. l' minoris
saluā. uel exegit mini ydoneā.

Regularit' ↄting q pupilli tutores n hant testamento
q p' ab intestato decedit. t n hnt legitimos. io tu
tores eis dandi s a magistratib; ut inst. de atiliano
tuto. et ff. de tutorib; et cu. da. ab his q da tu. l. hnt. l.
i. et l. i dandi. u in magistrat amonti ut dent tutores pu
pill' t curatores minorib; uolutib; negligit. et sic medio
ope pupilli minores dapno afficiant. vñ illi magistrat te
nent de toto illo dapno actione in factu. ut ff. de magistratib; ↄ.
l. i. § sicut autē eod; n tenent et si data opa distulerit dare
tutores seu curatores donec indignitate alii eis succedet
ut ff. e. l. i. § sciēd et eod; et. in tenent si pupilli q ha
bebat tutores legitimos. et abiit n sat exegit re pupilli
t minoris saluā fore t exegit mini ydoneā. ff. de; e et si tu
ei dati. ui. tutores dati siue inquisitione si abeis magistr
e n exegit sat dat exegit mi(nus) legitime ut ff. e. l. ij. § sup

% s. si cautio. ut. q ad h; de. et institu.
to sub. tu. s. plo. et s. e. ti. l. si tu eodē
ā modo teriat si exerat cautio; mini
ydoneā. ut ff. e. l. i.

Margin notes, left: actionib' — cu sit — filia fa. / hac act. da / a paratu / ex ff. d pa / fi. fa.

Margin notes, right: dnp — Hu / cesse — re pupilli ul minoris

sec. et inst. de sat. tu. et pe. ff. e. t. l. si tu eos qui in tenet si dedit tutorem minus ydoneum ut ff. e. l. i. § si p se. et inst. de sat. tu. et ff. de pu. et eth. si ecc... Sed si recepit fideiussorem ydoneum et tutorem ydoneum dedit et subito lapsus sit facultatibus non imputat magistratui ut ff. e. l. § si magistratus. Sed opponit legem ff. ut in p. c. l. si is a quo § ult. et l. plane q fideiussores ab initio fuerint minus ydonei dati non tenet non magistratus nec ille qui dedit ... tamen tamen sat dare certum fideiussores lapsi sunt facultatibus tamen ille qui sat dare ... ibi non aliud quam maior fuit quam petebat ... sat dari nomine legatorum. Unde quia sue facultati debat imputare qui tales fideiussores recepit sicut in l. illa ro reddit et sunt ro te... ff. de fid. l. iii. et ff. man. l. inter cetera. in prin. quos leges intelligimus quando ille qui recipiebat fideiussores illos minus ydoneos esse ... alioquin subvenitur ut ff. de iur. do. pro marito. § si ad dotem ... et in l. ff. solu. ma. l. pe. § sed si vir. Quo sed quid est quod dixi quod magistratus tenetur hac actione ut hic ... nam l. dicit neque prefectus urbis non pretor neque presides provincie sed alii cui dandi tutores ... hac actione tenetur ut inst. de sat. tu. § ult. et ff. de magistra. conve. l. i. § ... ergo magistratus qui hac act. tenetur si non tenetur illi quod dat tutores ut dixi. At os pr... presidem possit dare tutores non sibi sunt merum et mixtum imperium habent et iurisdictionem et e loc... maiori quam ... possit leges ff. de off. procons. l. i. et ii. et l. ult. et ff. de off. p... fec. urb. l. i. § ... et ff. de off. pre. l. presides habent cognitionem non illorum que sunt de voluntaria et contentiosa iurisdictione. Solu. l. illa intellige secundum diversitatem magistratuum maximum est magistratus sicut sunt presidis urb. pretor presides provincie qui possunt dare tutores ... propter excellentiam dignitatis ... committitur ... magistratibus municipalibus. Unde non hodie defensor civitatis si ... pupilli sit usque ad quingentos aureos quos septuaginta duo accepta ferunt libram auri. ut C. ... de susceptoribus et ar... l. que possit magistratus municipal. vel defensor una cum episcopo loci alio iudice sine iussione presidum dare tutorem. ut inst. de atil. tu. § pe. si autem facultates pupilli sint maiores ... presides dabunt sua voluntate ... iussu presidum ... ut ... de atil. tuto. et ff. de admi. tu. ... et ita intelligimus l. ff. de tuto. et cura. da. l. ... dandi tutoris datum est suis presidibus si quantitas sit maior quingentis aureis vel si minor datum est ... l. magistratibus municipalibus illis magistratus hac act. tenetur quoniam et sat dare exigit ut est magistratus municipales ut inst. de sat. tu. § ult. ... et ar. ff. de admi. tu. ... ff. e. l. i. § neque hac actione tenentur is cui dandi tutores ... subaudi ... tamen non exigendi sat dat. sicut dixi. Sed obicitur tu. dic ... tutele dato demandari ... ff. de tuto. et cu. da. ab his nec mandare presides ... tutorem dare potest ... non sit subsidiarie iurisdictionis presidis ut ar. ff. de iur. om. iudi. l. ult. et ff. de bonis auct. iu. ... in loc. ... aliquis non habent ff. de tu. et cu. da. ab his l. i. et l. ... dandi iurisdict. mandare ... ut inst. de atil. tu. vel ... mandare ... delegare ... ubi ... necessitate imponit ... inst. de atil. tu. ... est mandare et iubere. ut C. qui ... ut nulli ... nono iubentur coll. viiii. Op. Item adhuc opponit tu... tele dato ... imperii est non iurisdictionis ... competit ... dicit lex § xii. ta. ... in prefecto urbis et pretore et proconsule preside provincie sicut dixi § ut senatus consultum puta in l. illa sine ... ff. de tuto. et c. da ab his vel principes ut C. de epi. au... d. l. de curatoribus et inst. de atil. tu. ut ff. de tutel. ... magistratus municipal. hic habet ut ff. de tuto. da. ab his. l. i. et l. ... dandi ... imperii subaudi mixti ... iurisdictionis subaudi ... sic ... de iurisdictionis ... in civili et pecunia ... cognitione ... illa est indifferenter ... et curatores ... tutele autem dato ... iurisdictionis tamen hic est mixti imperii ... dicitur demandat ... favore pupillorum sicut et in restitutione que

lz sit mixti imperii favore tamen minorum delegatur. ut C. de ... et ... l. ult. et de h... notavi. § quod cum posset delegari ... non sit notent ... iurisdictionis subaudi ... imperii tamen quod est ... mixti imperii de imperio mero. hoc quod nulli alii demandat ... magistratuum sicut papa qui excommunicat ... clerico et laico et mandat deiudicet. hoc quod ... magistratu competit ut inst. de atil. tu. § nos. Unde hic ut actio ... competit ... necessaria. Pupillus quia aliquis sit pupillus vel minor. Sed ... quod tutorem testamentarium si habeat ille est ... tutor sat dare. ut inst. de sat. dat. tu. et C. de ... vel ... l. de curatoribus vel si habet datum non sit dat. ex inquisitione ... tenetur ut inst. de sat. tu. Tamen quilibet sit ... magistratibus ... hac actione conveniri possit ut ... dixi. Collatum quia non dederunt tutorem vel curatorem vel dederunt et minus ydoneum vel sat non exegerunt vel exegerunt sat dat. et minus ydonea sicut dixi ... in hac actione ... In hac act. ... actor sic libellum ... [libell]. Ego ... quod ... magistratus civitatis mee ... sepius requisitus ... amico meo ut daret ... vel curatorem dare neglexit vel distulit vel dedit tutorem vel curatorem minus ydoneum vel ab eo non exegit sat dat. vel exegit et minus ydonea unum ... dampnificat ... ab eo ... et solvi peto ... propono act. ... competentem ... magistratum ... sic recte concipiat libellum probat ff. de magist. conve. l. i. § si cum tutoris ... Quo sed ut ... non ... nam de hac non invenimus ... de hoc nomine ... leges quedam dicunt magistratus conveniri actione subsidiaria ut ff. e. l. § i. § non tamen et inst. de sat. tu. § pe. alie leges dicunt conveniri actione utili. ut C. de magistratibus conve. l. i. et l. ... alie leges dicunt eadem actione conveniet magistratus qua conveniunt tutores ut ff. de magistra. conve. l. ult. quod conveniens actione tutele. alie l. dicunt conveniri actione et non denotant nomen actionis ut ff. e. l. i. § ... et § divus adrianus et § exige et l. proponebat et l. q... adiudic. et C. de magistratibus conve. l. ... licet expressim non ponat de actione ... tamen de illa intelligimus illa est legem subsidiaria cuius tenor ... et in variis articulis est admissus ut C. de ... sat. ... l. ... ff. de p. ... dicunt dari subsidiariam vel utilem vel efficacem. ... subsidiarias de actione ... ff. e. l. ult. ... conveniunt quia et tutores ... eadem ... actionem ... tutores conveniunt actione tutele magistratus autem actione ... et est simplex relato ... et ibi ... dampnavit eadem salvavit. et ... ar. ff. de ... sive ff. de duobus reis. l. iii. ... duorum reorum ... una obligatio ... quedam ... ff. de duobus reis. l. ii. ... obligationes diverse sunt ut ff. de duobus reis. l. iii. § i. Op. Item opponit quia dantur tuto. ... primo debet ipsi conveniri ut ff. de tutel. et ra. di. l. i. § nunc tractemus ... magistratus in subsidium ut inst. de sat. tu. § pe. ... si ... fiat ... de ... tutele. Illud autem no. quod extimator ... adulti ... Si fuit libertus ingratus patrono. vel filius patri ... revocatur liber institutus ... filius in patris potestate per act. vel accusat. ingrati. Vel de act. vel accusat. ingrati.

via ... libertus sit ingratus cum patronos ... ingrati ... instituti. ... fit per act. vel per accusat. ingrati eodem ... emancipati sunt ingrati cum patres qui emancipat eos et revocantur in patriam potestatem ... ut C. de libertis et eorum liberis. l. i. et C. de ingratis lib. l. unica ... ultima ... actionum ... actio ... necessaria. ... aliquis fuit ... quia fuit manumissus ... quia ... potuit manumitti ... quia manumisit ex voluntate non ex necessitate puta ex causa fidei commissi. ut C. de libertis et eorum liberis l. i. et ar. C. de ... lib. l. ii. et ar. ff. de ... primo ...

de opis libertorum continetur. Contumeliosum quod fuit ingratus ut C. de libertis et eorum libe. l. ii. Sed de quo ingratitudine nec intelligimus. Bo. dominus meus distinguit in summa C. de libertis et eorum lib. quando libertus est ingratus aut est ingratus quia forte aliquod obsequium non facit patrono et non revocatur in servitutem ut C. de liberti. cum l. solo non obsequium sit valde necessarium puta quia alimenta non dedit patrono cum patronus egeret ut C. de alendis libris l. alimenta et l. si quis a liberis. Solo quod alimenta liberto patroni pauperi prestanda sunt et si libertus filios habeat ut ff. de alendis libris l. ult. licet patronis existentibus filius nullum in habet in bonis liberti ubi eodem modo erit ingratus ut revocetur in servitutem si res patroni vel tutelam filiorum non administrat ut ff. de iure pat. l. ingratus. ingratus libertus est qui obsequium patrono non prestat velim subaudi necessarium. Sed propter alia obsequia denegata a liberto potest sibi pretor providere in communi ut ff. de iure pat. l. i. § i. et ff. de off. pr. ur. l. i. § cum patroni et ff. de off. proconsul. l. nec quicquam § de plano licet intelligit l. proxima igitur l. de iure patronatus quod non revocetur in servitutem. Sed omnino et pretor. Inter tamen indicitur obsequia quod licet liberto recusanti in puniendo esset ut puta si prohibeat patronus libertum in eadem colonia in qua ipse negotiatur genus negotiationis non exercet ut ff. de iure pat. l. quero. Item si prohibeat liberto ut arte sua ut ff. de iure pat. l. ult. Item si dicat patronus liberto volo et nolo quod habites in tali loco vel volo quod habites mecum ut ff. de opis liberto. l. qui manumittuntur. Licet glossa dicat iura quod libertus debet patrono omne obsequium non debet refragari voluntati patroni vel patrone ut C. de obsequiis pat. prestandis l. ii. et ult. intelligens de obsequio iusto et probabili sicut dixi. Sicut fit ingratus in contumelia facta patrono et propter levem iniuriam revocatur ut C. de libertis et eorum li. l. in manumissorum intellige levem quod ad alios contumelia tamen reputatur respectu persone patroni ut ff. de iniuriis l. pretor in fi. at et levis offensa quod ad alios contumelia reputatur sed quodam et contumelie punitur ut C. t. vii. de precario l. i. et C. de libertis l. ii. non tamen propter in patronatum revocabit exemplis omnis ex quibus revocantur donationes ut C. Inauth. coll. vi. ut liberti de cetero. Illud autem ex necessitate manumittitur eadem sit dictio. Sed non eadem pena imposita quia non tamen officiosus non prestat obsequium in primum ominatur ei pretor. Sed eodem extraordinarie coherceri propter hoc sit si sit iofficiosus quia fecit iniuriam si quod quia adiuba non dapnatur in exilium. ut ff. de iure pat. l. i. et ff. de off. pr. ur. l. i. § cum patroni et ff. de off. proconsul. l. nec quicquam § de plano aliquando etiam pro bonorum parte liberto et datur patrono aut filiis eorum et sic absolvitur. ut ff. de iure pat. l. divus vespasianus § mandatis et § item. Sed extra quod patroni illam offensam non remisit vel expressim vel tacite puta revocando ipsum ingratum ut arg. ff. ad sillanianum l. si quis ingratu. et ff. de adimendis leg. l. quia summa iniuria et C. de revoc. do. l. ult. primo. Bo. et l. is sol. eodem modo revocatur in servitutem et punitur si fuit in gravi vel iofficiosus contra filios patronorum vel cum uxore et in sufficientis legibus. et ff. de offi. pref. urb. l. i. § cum patroni. Quod si patronus non sit aliquid quia manumittitur pecunia data ab extraneo pro libertate ut ingratum accidere et cum in servitutem revocante. Bo. non nam hic quia extra fidem commissi manumittitur revocat. ut C. de libertis et eorum lib. l. i. et arg. ff. de opis lib. si quis hac l. et ff. de bonis eorum quod et arg. C. de opis liberto c. ma. sed hoc arg. ff. de obsequiis a lib. pat. prestandis l. tum sed ibi fecit pactum cum suo domino de manumittendo licet ex tuis pecuniis ac ceptis licet est dominus faciat pactum cum suo de manumittendo tamen non debet manumittere ex necessitate sed ex voluntate. Unde omne obsequium prestat patrono. ut C. de obsequiis pat. p. l. et C. de transactionibus l. in temporis. et C. de libali cum l. cum affirmes licet p. contrarium dixit et l. illa cum affirmes dixit hereditatibus et curatoribus. Sed exponitur non est ut quod libertus hodie pro ingratitudine possit in servitutem revocari quia nec pro aliquo supplicium fit servus ut Inauth. de nuptiis coll. iiii. § quia autem. Bo. autem loquitur de hiis quod bene abinitio nascuntur ut in pred. § illud vero autem secundum quod pro ingratitudine revocatur in servitutem tamen verum secundum patronus cum servus amore non distet ut in predicta autem de nuptiis § sin vero quod continue ponitur per illum. Sed quia autem contra dixi quod libertus revocatur propter ingratitudinem in servitutem. Quid autem dicemus de filiis eius numquid ipsi revocantur propter ingratitudinem propriam vel saltem propter ingratitudinem patris et videtur quod propter nullam causam ingratitudinis possit revocari propter suam nam quia filii liberti suum natalium statum ex quo fuit manumissus suus pater omnia iura habet ingenui et omnia iura integra extitit hominis ut ff. de obsequiis a liberis et a lib. l. hiis imelli hiis. i. filii nam quia filii liberti simile agere iniuriam patronum licet prima. i. liberto non debet quia filii liberti suo nomine exprie ut ff. de iniur. l. non solum § pro. et sic est sic extra quod ad patronum sed non debet igitur si obstat lex C. de libertis et eorum libris l. ii. et libertine § quod filii liberti revocatur filii dico cum patre manumissi illi tamen revocantur alii autem non qui fuerunt nati post cum ingratitudinis. ut C. de libertis et eorum lib. l. ii. et B. et sensit magne auctoritatis homo dominus p. propter ingratitudinem patris non iste quod possit revocari quia nullum delictum patris innocenti filio poni esse debet ut ff. de decurionibus l. ii. § nullum et ff. de penis l. cum et post hoc allegant quia ad de postumo leg. licet non sit proxima sibi nam postumum non est excluendum vitio suo nam vitio patris quia non debet de alieno vitio alii pregravari. ut C. de inoffi. te. l. si quis suo et ff. de iure pat. l. de iure tres. Sed dominus meus sic notat in summa titulum C. de lib. et eorum lib. dicens quod filii liberti licet sit ingenuus non parent cum patre manumissi revocantur in servitutem propter suam non propter ingratitudinem patris sed fuerunt filii et patris ingratitudo nocet fuit si in corpore sunt ingratitudinis commissa ut C. de libertis et eorum lib. l. ii. § filius quod pro resolutum in feminiminum i. quando antea causa extitit ingratitudine et ponitur equus pecorum ut ff. de usur. l. eos alioquin filii sequerentur conditionem matris non obstante ingratitudine patris in muni legatur vel si liberi quam filium sequitur adiecerit patris ut C. t. vi. de muni legatur l. ult. et C. de reivendicatione patrum non obstat lex ff. de obsequiis l. hiis quia lex illa loquitur in extraneis heredibus liberti vel loquitur post mortem liberti vivente liberto ita revocat filium sic impleat sic distinctum est. non invenio quod ipsi dicunt quod Ra. loquitur et legem et de filiis cum patribus manumissis sed non est in ista frustra adiecerit in Ra. de libertis et eorum libris cum filii libertorum manumissi cum patribus ita erunt liberti sicut et patres eorum et ita appellabantur. Sic et si de posse tertium et codicilli cum diversa vocabula hiis mandaretur ut C. de codicillis l. si idem. patronorum dicit eos lex in C. de libertis et eorum lib. l. libertinae ex quo est adiecit in Ra. eorum libris debet saltem adiectio aliquid operari ut arg. ff. de ver. sig. Questio. Sed numquid filii patrono vivente vel mortuo patrono potest revocare patronum libertum vel ingenuum sed circa ipsum filium commisit causam ingratitudinis. Bo. sic ut C. de libertis et eorum li. l. ult. et arg. ff. de offi. pr. ur. l. i. § cum patroni. Preterea si filii sit in potestate sive sit emancipatus mortuo autem patre aut revocat ipse filius ita et donatio sit inofficiosa quam ipse pater nato filio revocetur in eodem ut C. de inoffi. donat. l. si totas. Questio. Sed numquid intelligimus in utrumque fuit quod illi possunt revocare libertum vel ingenuum videtur quod sic per l. ff. de excusat. tu. libertini. et ff. de iniur. l. sed si unius. § libertos. Bo. in eum non accepimus libertos non libertos principaliter ut ff. de B. sicut sacerdos. et Inauth. ut liberti de cetero. § illud in iiii. est contrarium non continue hec non tamen per in hec iiii. causis notatur in predicta l. sacerdotes quantum quod fuit rationi insufficiens et quod hic diximus tunc ut C. de usur. Ambiguitate quoque quid dicemus me extraneo herede patroni numquid revocat libertum ut ingratum. Bo. non ut arg. C. de opis libertorum nam sic extraneus heres liberti habet omnia iura extranei hominis quo ad patronum et ideo ut ff. de obsequiis l. hiis vel tamen dicunt contra per l. C. de libertis et eorum li. libertam. Sed illud verum restringimus ad filios tamen. Questio. Sed illud quid de filiis patroni si patronus amisit omnia bona sua forte quia fuit crimine perduellionis dampnatus vel forte amisit civitatem nunquid filii habent iura libertorum. Salva quod videtur quod non ut ff. de iure .l. iii. Sed verum est de iure stricto hodie tamen ex equitate et ex benignitate

i patronus · ff · de iur · pat · l · una · et · C · de obsequiis libertorum liberorum · l · i · libis · et · ff · de bonis dap · l · cum · Sed simplex habet aute et si non omni equitate · propter quam in terre maiestatis non fuerunt · l · illam uera · fumilibertorum non alia bona auferentur libis dapna torum ut fuerunt · ut nulli uidetur · coll · viiii · ult · et que posita in · C · de bonis dap · q° · Set quid si patrono manumittat in patronatum in liberto nunquid filii puniuntur · puta quia adegit libertum vel libertam ad iurandum ne nubat · et lex uit nolle quod filii non puniuntur qui nocens ii · ff · de iur · uo · l · adoptiuum · ult · et uidetur magis quod pedis innocentiam et meritum filii quam delictum patris · ut · ff · de bonorum · p · ff · con · tra · l · iii · emancipat · nam nepos non excludit a successione auita propter delictum patris · nam peccatum patris innocentia filio pene non est · ut · ff · de decurionibus · l · ii · et nullum et · ff · de penis · l · cum · et filii al bum habuerunt bona patris dapnati heres fuit impedimento de lictum patris · ut · ff · de bonis dap · l · ult · Sed et simplex nam et reatus patris non obest filio · quin adhonores promoueri possit · ut · ff · de mun · et · ho · l · et quod obnegim · et · C · de inofficioso · t · l · si quis suo · C · de penis · sancimus · et ar · ff · de senat · l · filiam · Contra uidetur ut filii non admittuntur obstante delicto patris · ut · ff · de iur · pat · l · quod contra legem elicienda adigit libertam ad iurandum ne nubat nichil iuris habet non ipsi non liberi eius · Ad hoc est et · C · de quo nubis · l · diuortio · et · ff · de institoria et · ele · l · iii · Solutio · possumus dicere · i · stingui de filio tractem · de quo cum sit filius et in potestate eius uel si per alium durante patria potestate cum iure patris · si autem esset emancipatus vel pater esset mortuus non repelletur filius ut lex distinguit · ff · de bonis lib · l · qui · et · ff · de bo · p · ff · con · tab · l · iii · et si emancipat · et precedentibus distinctio · l · ff · de bonis lib · si filius · ult · nam et alio uidetur quos uenit admittitur · vel aliter possumus distinguere quando pater de liquid adigendo ad iurandum non nubat si filius iam erant nati ammittunt in patronatu · si autem postea nati fuerunt tunc ammittunt

q° Set quid si pater amisit in patronatum in liberto quod libertum expisit accu uit an ex libere pactum non priuuntur · licet de hoc contrarium exceptionibus du bitatum ut · ff · de iur · pat · l · diui fratres · et ex ista · ar · nota propter uassalli non licet uassallus ammittat feudum quod filii eius non priuat · In hac aut actio · actor utetur iure · po · Po · Ac · Ego dico quod fuisti seruus meus · et te manumisi · Et tu dominus tuus sic potui te manumittere · Et tu denegasti in alimentis · Et ego sum pauper · et tu libasti me · Certe te faciat · ta · po · Po · Re · Ego dico quod tu fuit in solidum dominus meus · et ego in solidum fui seruus suus · Et ille tamen me manumisit vel esto quod confirmat quod fuit liberus meus dicat sic · Ego · di · quod illam iniuriam tu remisisti · Et tales patroni mei qui ex necessitate me manumisisti · In hac autem actione · vel accusatione concipiatur actor sic libellum · Ago ego · contra · Ti · libertum meum quia in tale iniuria intulit · forte ubi sunt epistola alba in dies puta latrone vel calumpniam vnde illum in futuru ut reuocari peto · propono actionem ingrati quod sic recte concipiatur libellus · dicit · l · ff · de pen · l · si hec persone · et patroni · et · ff · de obsequi is · l · prouincie · OPPO · Sed obicitur ex legibus iam · coll · quod de hac actione propono · si libertum ingratum et non actionem et tamen in libello diciam · Ago et diciam propono actionem ingrati · quod male sit · Immo bene · non est sic pactum reuocandum · si pactum ingratum ut · C · de libertis et eorum liberis · l · ult · Si unam litteram quibus ingratus actio competit · Sed propter aliam quod dicens quod tamen est quibus ingratis libertis existentibus competit actio · Sed quia · l · illa non dicit · Solutio · quod semper reuocato in seruitute habet et pactum · non per actionem · sicut enim et actio necessaria esset in scripto ut · ff · de pactis dotalibus · l · ult · quod fiat pactum · et · sed utrumque litteram · dicit · l · ult · C · de libertis et eorum libertis non obstante quod · l · ff · de pen · dicit quod actionem · l · ag · si · C · de edendo · quamvis re non erat querela in officiosi testamenti · dicit actionem quod actio est · ut · ff · de inoffi · t · et postumi · Sic quoque et · C · de inoffi · t · si in paterna

q° Sicut tu quas secundum ultimam litteram · quod actio competat dico quod ingrati vel aliter dico quod ingrati vel aliter dico quod de ingratitudine lib

a et filii et donatarii auctoritate · ag · et non criminale · sicut hic quod uero fit reuocatio · p · dis · et septimi reliquo pactum utile iure · admittimus donationes reuocandas · ab ingrato donatario ut · C · de reuocandis · donationibus · l · his solum · et · l · ult · et sic datur uti iure ad reuocandam donationem quam facta est sub modo et modus non seruatur · ut · C · de donationibus quae sub modo · l · i · et sic datur uti iure ad reuocandam donationem causa mortis · ut · ff · de donationibus · causa · mor · l · qui mortis et sic datur uti iure in reuocanda donatione sponsalitia ut · C · de donationibus ante nuptias · l · cum uir · sed forte secundum dominum mar · k · non propterea de hoc · possumus uidicare · nam sit filia et alia pacta et dominica potestate possumus uidicare liberare · ut · C · de episcopali audientia · sile nonem · et · ff · de adiecti · et · d · l · sicut filii quos contra pietatem tractant cogit patrem possumus uidicare emancipare · ut · ff · si quis a parente · fu · ma · l · ult · sic et liberos officio uidicis in seruitute reuocare ut contrarium eadem · sit · so · non sic possumus uidicare liberare a patria potestate · et sic et reuocare et per hoc facit quod legitur · C · de libertis et eorum libertis · l · i · quod fit reuocatio extra ordinem · vel possumus uidi cis officium et uidicis uenit extra ordinarium auxilium ut · ff · de min · in inte · q° · Sicut ergo est actio quam fuit dubitatum · quod possit contra prouratore liber agere ut impedicans · l · ff · de procur · si hec · et · ff · de obsequiis · l · prouincie · Solutio · hoc est malius dubitantur in quibus pro curator non admittitur ut · ff · de procur · non autem · Et in ipse tunc uenie etatis ut · C · de his que uenia · ta · ipe · l · et et ita uidebatur et · h · hic est q° · Quare potest vel possit dici actio ista que tractabat de libertate ad iudicanda quam libertas status sunt et quod hominis censetur · ut · ff · de penis capitalium · et · ff · de reg · iur · l · s · in tutis q° · Sicut ergo est hoc quo iuenit prouratore · Solutio · licet possit dicere quedam respectu actionis eius pecuniariam condempnationem · respe sic actio suspecta ut · ff · de procur · l · non solum · ult · q° · Set quid condempnabitur vel ideo quod feret sententia utrum ingratus prouratori libera vel dominum · vel ipsi libera vel dominum · Solutio · ingratus domino et libera · non ingratus prou ratori · q ar · in · C · de iniuriis · l · ult · dominus tamen meus · a · ut notatur in summa · C · de libertis mei · Contra ista reuocatio fiat actione in potestate in plorato officio uidicis quod non placet · preuocando filio emancipato in potestate quod hoc est necessaria · Primus quod filii fuit in potestate · Secundo quod pater emancipauit eum tamen quod emancipatio facta sit coram legitima ut · C · de emanc · l · i · et · l · pen · Quantum quod filius commisit causa ingratitudinis contra patrem vel per accusatio nem et ut hoc quod atrocem iniuriam ut · ff · de ign · lib · l · unica · q° · Set quis intelligimus atroces iniurias vel ut uerbum contumeliosum · Solutio · illas propter quas donatio reuocatur · ut · C · de reuocandis · do · l · ult · et hoc secundum dominum · az · vel sic tales iniuria propter quam filii pater exheredat ut · fu · autem ut est de ap · co · et sic filii non reuocantur in potestate non propter atroces iniurias · et ante · quantum liberi autem propter leuem offensam ut dictum est q° · Quid autem si pater emancipat recepto aliquo legato · ut · ff · de adiecti · et de sicut dicit dominus meus istum patrem non posse re uocare filium ut ingratum · q° · Quid si emancipauit eum propterea quia imposuit necessitatem pecunie filio vel quod durius est · et suus · filium ut · C · de episcopali audientia · silenonem · et · ff · si quis a pa · fu · ma · l · ult · Solutio · indignus est reuocare fi lium in potestate q° · Set nunquid si filius sit ingratus circa matrem reuocatur in potestate patris ut quod sit · nam lex dicit si filii sit in gratus circa parentes ubi plurale ponitur · et intelligitur de patre et matre de auo et pauo et sic intelligimus et de nepotibus et pronepotibus ut · C · de ingratis · lib · l · unica · Et lex dicit quod omnibus paren tibus una est seruanda reuerentia tam patri quam matri · ut · ff · de in ius uo · l · parentes pietas enim debetur equaliter parentibus · licet non sit eorum equalis potestas ut · ff · de curatore · furiosi · l · furiose filii · Et males indigni militia uidicandi est qui patrem et matrem quibus se educatum dicit maledictis appellauit ut · ff · de obse quiis alibi et libertis · l · i · et · ult · dicitur est sapientia honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longeuus super terram · et alibi qui male dixerit patri et matri morte morietur · et ideo non uidetur quod reuocetur in

potiare io. qz nulla femina filios in potestate hz. ut ff. de his q. sunt. le. nulla ergo de rito nup. ff. q. ta. illud adiciam si ga n hz in potestate filios s revocabit eos in potestate. Glo. uerum ut [illegible] sit filius sit igitur dca matre qi in potestate n possit revocari. h edo at ea gravissime puniendo ex ordine pmotu iudicis ut C. de patria pta. l. filius. q loquitur in ipso. et l. congruenti. q loquitur in matre et dit q sniaz obtinebit q uoluit. pter hoc qz multissime agit pr et mater cu filiu q e pris cosiliu eius pluribus. ut ff. ad l. iul. de adult. l. n ita lege. Petitio in hac acte finallime est ut dicat pr. Ego bn fuiu te emancipaui. Et tu fuisti m ingratus et eis dicat etc filius. Ego bn fuiui t sep. Et illa offensa remisisti m. libello aute concipiat sic. Libell. Ago ego. t. cu. c. filiu meu q emancipaui et ipse extitit m ingratus. qz acte quiciu dix m. t me ubauit t dix m atrocem iniuria. vn illu filiu meu in ma potestate revocari peto. ppono act ignu t officiu iudicis q melius e. ut supra distinctu p. l. C. de ingratis libis. l. unica. Jt in revocanda donatione a donatorio ingrato pponet ut rei uindicato t codicto ex l. et concipies libellu sic. Libell. Ago ego. B. cu. m. cui res tales donaui. et ipse in memorie ingratus p bnficij me ubauit. vn res m reddi peto. t res illas ab ipso revoco ut ab ingrato ppono utile rei uin t codict. ex l. ult. C. de revoc. donat. q sic recte concipiat libellus dic. l. C. de revocand. donat. l. his. l. ult. et h uerum e iure romano s iure u lobardo donato rei singlaris n revocat p ingratitudine. qz e p ster res simul ab eo q recepit donat. q uocat lamuechil. q tu dz revocare p ingratitudine e hant tn dnu ut intitlo de doat q ai engiaconu. t lamuechil fuit l. plt. et ult. Si aliquis emit equum vel quod aliud in quo erat morbus vel uitium pp quod res ualat minori pretio. agit quanto minoris emptum esset. R. de acti. quanto minoris.
5 Et licet dns. jo. iarbote actionu n mcinit de act. quanto minoris ciuili licet tenuit de actione quanto minoris. pretia et nos dixi de ea. s. tamtu pretoria. m tn de hac ciuili q to minoris uideam de hac quanto minoris tacitat ut. ff. de act. empt. l. ex ult. s. j. et l. quo. Qo. Jnprimis qr quo differat ista actio q to minoris. q e ciuil. ab illa q e pretoria. Glo. in multis illa pretoria ista ciuil. Jt illa competit q to minoris res e. ista q ti minoris empta esset ut ff. de edil. e. l. q simol. s q in pariatore. ff. de act. empt. ut ff. de ex. rei. iudi l. siis. s e i ipso testat. Jt q to minoris ciuil durat. pp. sic et alie ciuiles ut inst. de ppetuis. et t. act. Jt: istud m pt ee totu aliqn si forte pp illud uitiu t morbu nullo m fuisse emptur. et ita e mirabile q p hac q to minoris fit redhibitio. ut ff. de edilito e. l. boue. s aliqn q i admitto i illa q to minoris res e. s i pp illud uitiu res illa n ualat d nariu. ut ins. l. ff. de ex. rei m. l. siis q. s e i potrte. n mireris. Qo. uerum. pp h ubu m continet hic totu na et alibi. h e ff. de tribu. l. uild. s m. ut tribuere q nichil tribuit et m solue. dz q et q nichil soluit. sic et eo. apli. dz ad aliq ptine cui nichil debet. vt ff. de v. si. l. m. et l. ubu apls et residui commemoratio totu ubi repetit admittit. ut. q. de hr. Jnst. l. ij. na et si tidius sor sit accept. q to m ex pignore osequi possit tanto m soluat. totu tn soluere si nichil pt hri de pignore. ut ff. de fid. i. l. Amisi tuma pignoris. et noie reliqui os continet ut ff. de opt. leg. cu opto. et si legatum sat dz redde q apli noie legatu accepat aliqn totu recipit. ut ff. sic. plis. p. l. fal. l. i. s h hba. Qo. Jt n ut aliqd differat i t has duas actioes. q to minoris e res e. et q to minoris emptur esset. na idm sonare uit na res q ti e ta ti ualet. et q ti e et q ti ualet. et tanti emo maxie e res tanti ualat. q ti uendi pt ut ff. ad l. fal. de c. l. ij. o s porro. ff. de doat. cu mor. l. mortis cau capim s ult.

ff. ad l. fal. pretia rpt n seqr q oppones na aliqn res ualet. x. et ego emo ea p xviij. et aliqn eos licz aliqn qs emat tanti q ti ualet. et licz res tanti ualeat q ti uendi pt subaudi s. coe pretiu. et ite e q pt ee q res ualet ap eum o hoiem. x. et ego tn emo pretio minori sic dico i re morbo sa t uitiosa uendita q pp uitiu res illa ualet duo min ecce q ti minoris e. Jt ego pp illud uitiu dedisse. iiij. tamen si illud sciuisse. ecce q to minoris emptur esset. Jt pp pria noia actionu dns ius amittit q n fuit ppa noia h a diectiue. ut dixi de actione de peculio. et dicitur ideo q sit adiectiuis pbat. na et ciuil actio ex empto dz redhibitoria ut ff. de act. empt. ex empto s redhibitione. et h e at in similibus. na actio depositi dz sequestraria ut ff. depositi. l. si in aliam s e lequestro sio. s actio ex empto t instrum dz redhibitoria qz pea fit redhibitio. et eadz actio dz q to minoris res e. pp uitiu ut ff. de edilito. e. q simolit. s simpler i ti. s et e. de edilic. actoibus l. plt. et h eadz actio ex empto dz q to minoris emptur esset pp uitiu ut ff. de act. empt. l. ult. et h eadm ex empto aliqn uocat e pretoria sic. et h in hereditas petitio. qn; dr ciuil qn dat herede et h eadz dz pretoria qn dz fidi commissario t bonoru possessoria et fidi comissaria ut ff. de pretoria hr. pe. et ff. de fidi. c. hr. pe. l. i. et ij. et h s. dum meu az. Qo. Jt qr na n in. q hodie aliq actionu predictaru locu hat. Jmmo ut q sit supflue na redhibito continet ept. ciuili iudicio ut ff. de act. ept. l. ex empto s redhibitionem. Jt q to minoris continet sub actione ex empto. ut ff. de act. ept. l. ult. s. i. Glo. n obstat s ille redhibitione qz q ibi dicit redhibito ut i eadz. l. ex empto. s sigs ugi ne. na ibi dicit q ex hac cu n e redhibitio licz fiat redditio; mulieris. t alr esto q redhibito continet epta ciuili iudicio tn actioes edilicie n st supflue nisi a e uenit i edo edilium q n uenit i ciuili iudicio. ecce e ex duobus uitiis redhibeo seruus si sit erro t fugitiuus. et si dcm sit aliqd abee et ade ut ff. e. obq. s animi. Jt q accrescit sin contingit s. etc tu fit redhibito ut ff. e. s mediato. Jt sin dicit de uaciore mancipioru ut ff. e. q simolit. s q mancipia. Jt si appositu pactu si displicuit. et pea displicuit fit redhibito. ut ff. e. q simolit. s siquis iuuenit. Jt sin dat ornamenta sic ostensa. s. ut ff. e. ediles. in pn. Jt redhibitoria dupplicat hic comparatioe. ut ff. e. redhibi. sic dicens has actioes supfluas. pp actioe ex empto gnale. ia dices os spales actiones supfluas q cui continet pp tn condicet gnale. Qo. Jt qr a qn fit redhibito epta ciuili iudicio et qn agt q to minoris emptur eez ut ff. e ciuil ut ff. e. l. ex empto s redhibitione. ff. s sigs ugine. et. l. ult. ff. p. a ista uim ppetuo compe tat. t a sit tpralia q tollant. a. n. t. sex m sibz utilibz qn sic ag s. edcm pretoris. ut ff. e. s aedilu. s ult. gtu. qda ad mittit alias ee tpales. s. Jt e dnt actioes ciuiles ee ppe tuas si ea ex q competit ppetua sit. at si tpral sit. et pp q compe tat tpal. erit ar. ff. sigs cuit. siquis e. s q iniuriaru. ff. ut leg. sen fidi. c. no. cu. l. i. s. sigs et ff. de nouat si usus ff. de doat. quid q ff. sigs to lib ee ius fu. l. i. s plt. puto tn q pact ex empto ppetuo fiat redhibito edi licz edilicie sit tpales. Vya a et bon. po. q e reuu pretorio e tpat aliqn. c. dier. aliqn anni. ut e. q ad bo. po. l. ij. et. iii. petitio aut hereditatis q e ciuil ppetua e. ut. C. i quibz. ca. ce. lo. ce. te. p. l. hereditate. ff. C. qbz. n lo. f. p. l. i. ng Jt intelliget. vn in q e pretoriu e anale constituto. sigs i tm q e ciuil. ppetua. vn ad h ut actio ista competit tot lz ncia. q e dixi. s. in libll. Jntenciaru pretoriaru de actione redhibitoria et q to minoris et eadz poitioes rei notab. o hic unu tn desidat. i hac. q n e in illa. s. i. pretiu q m n esse datur. h. e. dixi. In hac aut act concipie sic libel lu. Ego B. ago. cu. c. q uendidit m equu q dam tal coloris

pe. patr
po filii.
Libellus.

pretoria durat anno utili. uo ff. de edil. e. l. saedu s. ult. quanto minoris

sz ite qr. an recedebunt vl. etc. et quanto minoris de ee quanto minoris emptus eez.

facti

datu dicitur possessoria

i. redito

q equum inueniat rei gal. ꝑ q intuu si ego fuisse ego d dic
se duo mm. in q illa duo ipsa ꝑbet. c ago q ipm ꝑpono.
act. q minore ep̄tur cem q sic recte ꝯcipiat ubi lis dic
lex ff. d doāt. ep̄t. l. ult. c uidetur q h actio possit inte
tari sic ꝓbat ꝑ q oēs ꝑ hectas. c alia rō ꝯtractue q lic
tu e ꝯ trahētib; se decipe i ꝑtio naturalr. i. sine igenio ut
fraude. ut ff. d min. l. i. c. ff. loc. c. q. — se si ꝑtio
sic q e dolo t fraude uenditoris n sit ep̄tor iste decept
quare ag ꝑ illa duo rei leges alegat loc hr qn res
i ꝑa uendita rōe sui min ualet q tollit ibi deceptio i ꝑtio
[illegible]

d dolo. incontinenti aut stricti iuris sibi dat d dolo ut C. d
inutilib; stiplo. dolo. Si aut dolus sit in actibus b. fi.
pur usq ad ultimum diuarum pacti exactio ꝯtinet ut ff. d act.
ep. l. ult. § ꝑ quum. Si aut mandat i ꝯtractu stricti iuris
ag. iuris d dolo act. si sit ult duos aureos. si minor ag.
tur i factum ut ff. d dolo. si oīm min. q. l. uel e. q. l. i. tam q
aut sine dolo aliqs decipit nunqd ag. Sol. n nisi sit deceptus
uenditor ult dimidiā. q. Sz te qlr dr ult dimidiā. Sol.
quo res ualebat. x. ualebat. iiii. c sic uenditor n hr dimidi
u ꝑciu rei sue. ut C. d resci. uen. l. ii. [illegible]
[illegible]

Hoc debet emptor uel ꝯtra approbare
uel reprobare.

Eum indicas dubius e.

emptorius ꝯtra ul illa
ꝑto minoris

exuendito inlecti

ex uendito. i locatione ex locato. et erit beneficium istud superfluum. competentium e sit personale. ut. C. de contrac. per. l. iij. et C. qn. obi. lo. f. p. f. l. fi. ita actio concernenti competit. ut ff. de comm. empt. l. sic et celsus. si fundum. et ff. de act. ep. l. excepto his quibus non obstat quod legis. l. illa rem maioris in l. illa inscr. ubi. q officio iudicis subuenitur. ponitur enim in loco principalis actionis tamquam fuerit actio. sic in extraordinarius. sic et alibi ubi fuit actio. ut ff. de neg. sim autem et sic in actione q. o. c. t. sit restitutio uice actionis. et tamen lex dicit quod fit restitutio officio iudicis quod actioni defuit. ut ff. quod m. c. l. metum. et nolenti exhib. et sic aliter dicunt contradictione ex l. ag. ex l. rem maioris. et te sit esse competitura quod omnis contractui personat. ut inst. de act. sic itaque distinctio. concepes sic libellus libellus Ago ego R. q. m. cum uendidi digitum meum restituat uel iustum pretium. hec xij. in supleat. propono et c. ubi sic illorum quod dicunt per supplementum esse in obligatione dicere sic. Ago q. o. cum uendidi digitum meum p. iiij. quod ualet x. uel uiij. quod illa uenditione sua decept ultra dimidiam pro contractum rescindi et dicam illud irrestitui. propono hanc act. ex uendito. uel si alias propono officium iudicis. uel si alias contradict. ex illa l. §. rem maioris. quod sic recte concipiatur libellus. dicunt l. s. proposite (uel si alias dicere sic. q. m. cum uendidi digitum et p. iiij. quod ualet x. uel uiij. ago contra ipsum ut iustum pretium quod est vj. mihi supple at propono act. v. s. Quaero. Et quid an locum habeat beneficium l. illius rem maioris siue uenditor scivit siue ignorauit rem illam ualere maiori pretio. Solutio. loc. habet ignorante. alias si sciret rem plus esse uel maiori pretio non subuenitur. ut C. de re. sa. uen. l. uenditor. quod uidetur uoluisse donare et cetera. et rem suam extimasse. ut ar. ff. de fidei. c. lib. l. generaliter. §. siquis alienum. et quod per l. illam rem maioris. pugnat dolus quem re ipsa committit. non sciens non succurrunt quod scienti et uolenti non infertur dolus. ut. C. de transact. l. e. donationis. et ar. ff. de aq. plu. ar. l. i. §. de. et quod sciens uidetur uoluisse donasse. ut ar. ff. de con. dict. l. i. et ff. de reg. iur. l. i. secundum. Quaero. Sed oppositus ita non uidetur quod locum habeat l. illa rem maioris. in scientem non habet locum ut dictum est. ut hic loc. habet ignorante pretium rei sue. cum nullus in tali ignorantia sit audiendus. ut ff. de reg. iur. l. quisquis. §. l. illa quisque loquitur quod nullus debet ignorare in res emolumenta rei sue uel molumenta quibus illud sonat. i. quod debeo scire utrum possessio mea sit bona uel mala. uel producat herbam pestibulam uel bonam. uel utrum sit terra pro frumento uel ordeo uel leguminibus. Item sciunt merita possessionis, i. redditus uel quantum uinum uel quantum frumentum exuierit. uel ex sola prouenit. ut ar. ff. de edict. actionibus. l. si pedium. per. cum ad rei mee non teneor scire. quod aliquando plus habeo quam rerum. ut ff. de fidei. c. lib. generaliter. §. siquis alienum. et l. alienum. peta. de hominibus aliquando plus quam habent sufficit hic in suis faciendis. ut inst. q. ma. posse. uel non. Quaero. Et quod uenditor debeat restituere fundum cum fructibus perceptis. quod excedant pretium. ut. C. de rei uen. si fundum. Solutio. si non uult supplere iustum pretium emptor restituet fundum cum fructibus perceptis. et recipiet pretium quod dedit cum usuris quas frequentat in consuetudine regionis que ueniunt in bone fidei iudiciis ut ar. ff. de usuris. iudicium. et ff. de v. si. l. plus. quod ubi restitutio plena habet significationem et fructuum et cetera. et ar. C. de act. empt. l. curab. et ff. de act. empt. l. iuli. ex uendito et ff. de rei uen. emptor. Quaero. Et quid si emptor rem illam quam emit p. iiij. que ualebat x. uendidit alij et pro xv. nunquid uenditor primo deceptus poterit agere contra illum tamquam non possidet. uel contra illum cui primo uendidit. et si aget aliquid agat et uidetur. in primis quod contra illum agat. ita contra eum nullam competat actionem. sine competat officium iudicis siue actio ex uendito. suum ex l. conditio ut dixi. s. omnia ista de beneficia personalia nec daretur contra rei possessorem. sed tamen contra illum ut res restituatur ut dixi. s. at. iste rem non habet. non dolo desiit possidere. quod uendendo suo usus est. et sic non uidetur quod possit conueniri quod conuentus

debet absolui. sicut alias in talibus que sunt conueniri. ut ff. de rei uen. sin autem uni ex hiis postea ex malefactione multa iudicis interesse. ¶ Contra emptorem. sin imperet contra primum. Sed contra tantum. Solutio. et dico quod primum emptorem teneri et tamquam tenebitur. Solutio. ideo pretio quod uendidit ultra quam emit. ut ar. ff. ex q. c. ma. l. c. miles. Et obiiciis quod tamen est tamen ad totum pretium iustum quod debet supplere. et si rem minori pretio uendidit cum teneatur ad duo. s. uel rem restituere uel pretium supplere. non potest. facto. primum facere uel tamen. s. suppleat pretium. ar. ff. de con. ind. ep. si in emptione. si emptio. sed hoc respondeo quod non tenetur ad duo sed ad alterum tamen. sicut supra dixi. aliquando tamen uiri reputauerit dicere quod tamen remaneat et dicitur in tempore uel officium iudicis. uel de ex illa rem maioris. et licet sit personalia tamen habet naturam rei persecutionis. tenetur nebeat et ad exhibendum et commodati sed male dicunt quod impediunt contra quibus rem dant contra rei possessorem quod hoc non est sic ex l. illa rem maioris colligi potest. Quaero. Et quid quod consideremus ut res dicatur uendita minus dimidia. utrum tempore quo agitur. an tempore facte uenditionis. Quod potest esse quod tempore uenditionis res erat uilior. hic facta est carior uel econtra. Solutio. inspiciatur tempore facte uenditionis. quod potest esse quod tempore uenditionis res erat uilior. hic facta est carior uel econtra. Solutio. inspiciatur tempore facte uenditionis rei. ut ar. ff. de con. emp. contrahentibus. ut ff. de neg. g. pop. q. inneg. et hoc quando agitur ex beneficio l. istius. Contra agitur propter res est euicta si agit ex empto. inspiciatur tempore euictionis ut ff. de euict. l. euicta. Si agit ex stipulatu inspiciatur tempore celebrate. ut ff. de euict. bonorum. et l. ex mulla. Quaero. Et quid qualiter res sit uendita minus dimidia tempore uenditionis. Sic probat sic dicunt testes. Ego scio quod res ista illo tempore quo uendita fuit puta tali anno tali mense ualebat x. quia tunc iudex aderat. quo scis. sic. iam quasi dicit domine sim uendidisset ego tamen debuisse et scio alias quod pallia uinea que non sunt meliora pretio pro fuerunt ibi uendita. Sed si ego habuisse denarios pro tanto pretio emisse et omni tempore ualet in illo loco illud pretium tamen pretium et sic probabit per plures non est ei quibus singularis iudicio suo. quod esse in honor. dicit tantu ualere et sic probat hic. et probat quando alias et contra singulare sit esse ut dicemus in fine actionum. an quod ueniam ad contestatione litis. Quaero. Et si forte uenditor renuntiauit beneficio l. illius rem maioris. et consulo quod specifice dicit uenditor. ego renuntio quod nullo tempore ueniam contra hanc illa appareret uendita minus dimidia. numquid poterit conueniri maxime. maxime si iurauerit. Solutio. et dico quod renuntiatum sit ueritate cuilibet iuris quod pro se est introducto. ut C. de pact. siquis in conscribendo. et ff. de minoribus si iudex que non sit licitum alicui adiicere redire cum renuntiatio proponitur. ut C. de rebus c. siquis uel iurando non concedit alicui infirmare quod uocem propria prestat est testimonio contra resistere. ut C. de non nu. pec. l. generaliter. et est si uige debeant esse auctores proprium ut C. de iudic. iudic. l. ij. Quaero. Et quid an aliquis iurauit quod non ueniat contra et non renuntiauit ad possit petere suppleri pretium uel restitui quod admisit. quod sic. nec tamen uenit contra sacramentum. non est pars se pe. ut. sed subalternatione. unum uel aliud et imposita emptoris est quod det. ar. fo. q. ar. ff. de con. dict. inst. quasi sub condicione siquis et quod quod iurauit ut non ueniat contra id uidetur uoluisse ut non utatur beneficio l. istius. debet esse adiectio salui aliquod opera. ut ff. i. de siquis. et ff. de admin. l. i. et c. de iof. c. siquis. Quaero. Et quid si minor iurauit ut non ueniat contra. nunquid utatur beneficio l. istius. Solutio. et dico quod sic quando est minor iurauit. iurauit ut non ueniret contra numquam minor. sine restitutionis. et abusus. excludit beneficio ut inst. de in fredia sacramenta puberum. C. si aduersus uenditorem. §. beneficio l. istius. ar. ff. de edicto. suc. l. i. largi. nam quod amittit unum beneficium non uidetur aliud amisisse. ut ff. de acquir. her. et q. ff. de mil. t. l. iij. Quaero. Et quod tamen in maiore si aliquis promittat penam que ueniat contra uenditionem sine et non renuntiauit beneficio l. istius at. si ipse utatur beneficio istius. l. possit absque pena peti maxime si actum est ut pe

na pstet ocia firmo manēte. Ro sic q nullo alio m̄ que
rire posset. et sic possent peti q ꝯ uen. ¶ Itē qr si uenditor fuit
ignarus rē uenditā hēre tale uitiū uel morbū. et emptor sil' ignarus
m̄s ab uenditor tenat̄ ut. Sic ē tenet ignorans q̄nto
minoris eēt empturus emptor. i. v. casib; puta i capitali crimine pdi
tus ut. C. de act. emp. l. si minor. Scd̄o i uase n̄ integ' uen
dito ut. ff. de act. emp. l. cum. Tertio si uase integ' locato
seu uendito ag' ad totū int̄ eē ut infra eo. l. cum. pro uitioso
ag' q̄nto minoris. et h meli est q̄nto uestimentis in possessio. ut. ff.
de ed. ep. l. labeo. ¶ Quarto in seruo fugitiuo. ut. ff. de act.
emp. l. ult. ¶ Sexto in pecore morboso uendito et in
gno uitioso ut in pdic. l. ult. et sic multiplicat dicit
in his casibus spale eē ut teneat uenditor ignorans. at dicit
eum n̄ tm̄ sz dns m̄s q. illa semp uenditor ignoranti tam̄ pt
q i duob; casib; ut in suo fure et pdio tributorio ut. ff. de
act. emp. l. ult. et q. l. si sterilis. supdictū ē ipsi dicat eē. vi
casualia uitiosa mag. nos duo dicimus et h ideo q emptor scire debuit
eum furem eē eo ipso q suus erat. maxime sicut capsarius
q libros portat. ut. ff. de manu uindic. si collatanei quil
gam noie q ad nāb; bononiensib; appellat. z. r. dns ē suus
mita furtū. et si aliū n̄ posset salui auere subripuit et fur
ē n̄ solū q extraneo. sz hi q dne furtū fac. ut. ff. de ed.
edic. q si nolit. l. ¶ sed supdictū erat pumcialo scire debuit
contrariū ideoq; ē q imputet emptori ut n̄ agit ꝯ ignorante uen
ditore. q emptor hēt pscieto. l. q. l. illa ult. dic n̄ tang
te subaudi adeo q tū tm̄ sciens si obstat q de uitiis ꝯtra
tib; se dixerit imputati q̄nto ut. ff. de min. l. i cōe. et ff. loc.
¶ sed supra q h intellt inspio n̄ in uitiis rei. et b sentit dns
m̄s. Contra opponit sic dno mo si suus uendit psumit
fur eo ipso q suus ē. sic ipse dic si uenditio fuit sciens sui
ignarus n̄ debuit tm̄. ¶ Immo emptor ō imputet q suū emit q
sciuit uel scire debuit fure. q ē g distin. l. ille ult. uo uendito
suu sciens illū fure teneat ad totū int̄ eē ignorans. teneat q̄nto
minoris emptor eēt empturus. Ro omnis suus ē fur rē psump
tois n̄ iuueto. q̄re g tm̄ ille q uendidit suū fure q̄n ē sa
eius ē ille q emit scire debuit illū fure. Ro q uenditor in
maiori culpa ē q emptor. nā uenditor uerū hē sciam. q ā uo
scit illū eē fure. emptor hē sciam psupt. nō maiori culpa uē
ditoris spondat culpe emptoris sic. at. ff. ad. l. aquil' ita
si cobstere ult. Sig uenditor ignorans et emptor ignorans et
ait q̄nto minoris emptur eēt ꝓ uitia rei. sic q uenditor
debuit hēre nota uitia sui utrū eēt fur. uel n̄. et licz i emptore
psumat tm̄ h mag' a sciā uenditori q emptori. Si aliqs
emit rē ultra dimidiā q2 res ualebat. v. emit
p. xxi. subuenit sibi p act. ex empto q̄nto plus. ut. de
Continū se aliqs emit rē plus q act. quanto plus.
ualat ut q sucrat emptori pactiōem q̄nto plus ut. ff. de act.
ep. l. ult. si uenditor et pignum de q actōe licz n̄ tenetur
dns. ¶ sed ego tū n̄ omitto. sz in primis qr ā sit ꝓpū nomen ac
tionis erut q sic. nā sic dr q̄nto minoris eod tit. et ꝯsequenter dr
q̄nto plus. sz n̄ cēdo q sit ꝓpū nomen actionis. sic nec q̄nto mino
ris. q̄nto emptor plus emit. uel ex uendito q̄nto plus. q̄nto uenditor
fuit decept ut. ff. de act. ep. ult. si uenditor. et pignū ptea ista
uba q̄nto plus n̄ sit ꝓpa nota actionis. sic et sile fuit tm̄ hac
act. separat eā dare facere oportere. n̄ tm̄ illa uba sed acto.
ut inst. de act. sic itaq. ¶ Itē q certā pecuniā numeratā petit
ag illa actōe sic tū pe n̄ tm̄ illa ūba sē acto fore q̄ dixi i
act. Ptoria q̄nto minoris res ē. et q dixi i actōe ex empto et
aliū necessum q emptor dolo uenditoris uel eo dolo ēt incidenti
uo coll. ex. l. illa ult. in illo si uenditor et pignū id; dico q si
dolo de dedisti ca ꝯtineri ut n̄ sit stati infinib; ꝯtineri ut
notaui i sequenti rub. Qd Sz qr qd sit ipso uenditore hēri

se dolū puta q emit ille dimidiā res ualebat. x. et emit p
xxi. sic insuperiori rub. dixi. uel potiores sentiūt ss. In
hac aut act. ꝯcipi actor sic libellū. Libell' Ago ego. g. ꝯ. o. libellus
q domū talē uendidit m̄ p. xxi. ē domus illa ualebat. x.
et id ptiū m̄ reddi. ē rē illā parat sīmo restitue ꝓpono
act. ex empto q̄nto plus q sic recte ꝯcipiat libell' pbat. p. l.
ff. si qd i fraude. pa. l. i. si qd in fraude. et io sic ꝯcipio li
bellū ut pcise peto ptiū reddi q illd solum ē i obligatōe
et illa sola petit ut insuperiori actōe notaui alij q dicūt n̄o
tm̄ ptiū eē i obligatōe sz utrūq ꝯcipiūt lib sic. Ago ut p
tiū superfluū h ē. xi. q ō dedi reddat uel rē recipiat et tota
pecunia. h ē. xxi. m̄ restituat ꝓpono act. ex empto q̄nto plus
h oia hec q latius examinaui s. i act. q̄nto mino. g aūt.
dolo uenditoris in est dicā sic. Libell' Ago ego. R. ꝯ. o. q do
lo me induxit ad emendū rē uel pdē p. x. q res ualet. viij. uel o
viij. q de artificio fuit minus uel mīta subtiliter q q fide
adhibita uel n̄ eo uba subtracta emi rē illā plus. x. uel in illa
duo superflua peto ꝓpono act. ex empto q sic recte ꝯcipiat
libell' dic. l. ult. si uenditor et pignum. De. vii. cautio
ne rei de act. ex stipulatu rem pupilli saluam fo
re.
Rub. xiiij. cauit alie q ex stipulatu ꝓuenit. et eis ꝯuēt ex
stipulatu de qb; dns. ¶ Io. in arbore actionū n̄ tractauit. sz tm̄
dnus dicemus. prima stipulo rē pupilli saluā fore. Scda stipulo
rē rata hiri. tertia stipulo iudicatū solui. quarta stipulo noie dap
ni fecti. quinta de opa destruendo si apparet illd ē uitiatio
noui opis sū ē iniuste edificasse. Sexta q interponi a fruc
tuario de utēdo fruendo arbitro boni uiri. Septima q int
poni reb; q usu ꝯsumūt ut ille fructuari tot res restitu
at usus finito. Octaua q interponi ab hrd p legato pendo
nona q i tponi abeo q arrogat q restituat. bo. si arrogatus
ad eos illa ptinet. et ptea q̄rta pate. Decima q ptiet abeo q
rogat ē. alio. si sui libis decede restituere q de hrditate sup
ē. eos cauē ut ꝯser. uet q̄rta. Vndecima. q̄n qs ꝓmittit uel de se
uel de alio iudicio sisti. Duodecima q̄n uenditor ꝓmittit empto
ri de uitio et euictōe. tertiadecima q i tponi a legatario sic ē solu
tū ō ult' q petat rē. l. fal. iudam de omnib; Sz de pce vii
adhuc n̄ ꝯpetat tot ē necia. i primis q aliqs sit tutor. Scdo
sat det. sic hēm. ff. rē. pu. sal. fo. l. i. ij. et. iij. et ptoni
Qo Sz qr de q tutore dns q debat sat dare. Ro de tute
legitimo et datiuo dato sine inquisitione ista ē duo sat dat. te
stamentarii n̄ sat dat q fide ei ē approbata ab ipso testatore.
et suffic ꝓ eo patruū testimonium ut inst. de sat. tu. et. C. de
ꝯfirm. tu. l. decuriatorib; tutor dat ō inquisitōe n̄ sat dat
q ex q sua ē inquisitio fide ei sat approbat ut inst. de sat.
tu. Qo Itē qr cui sat dabit. Ro si pupillus sit pleis et fa
n pt. i. q aliq hat intellectū ipsi ꝓmittat tutor. aliqn si
ē ab sens et fari n̄ pt. rē suo ipsi sat dabit et fit ꝓmissio et
si n̄ hē suū eme de ē. g rat n̄ sit uenerat. aū si acto n̄ sit
expedita suo pli. cora ptore sat dabit aut aliq dab ptor
ꝯueniet. ut. ff. rē. pu. sal. fo. l. ij. et. iij. et. l. suum. ¶ sed
dixi de pupillo hēte intellectū. i. maior. vij. ā. ut. ar. C.
de iur delibandi. l. si infanti et ff. de adm. tu. l. i. aliqn
si stipulatoes i tponeret ē n̄ intelligeret q d ageret n̄ ualet. ē sti
pulo n̄ teneat. n̄ i ē ꝯsentiret ut. ff. de v. o. l. i. ult. et sic in
telligim' l. illa. suum. ff. ē. tiu ut res pupilli salua n̄ sit
ut. ff. e. l. n̄. q si qs curator sui res illa sit corpalis et i pat
monio sui in omnib; ut. ff. ē pupill. ¶ Quatum ut tute
la sit finita aūe n̄ ag actōe tutele. ut. ff. e. l. i. Sz qr
de sidas sollēpnitas ꝯemat suus illi pupillo. ut. ff. e.
. l. n̄ q sic. no. q diffinitū ē mō utile et directum et no. q
sat dato ptat alii tutori et curatori. et ꝓ appatiōe sui
sit curator minoris. sui pdigi uel furiosi. uel mete capti ut. ff.

ut ff. e. l. y. Ro. ad hoc ut acquirāt directa
pupillo. aliqn acquirāt utiles.

e. n̄ qui uult. Immo et si ad spem aliq̄ curator dat̄ sit locū h̄t. ut
ff. e. si ad plures. Ponitur inst̄a et aliis omitto q̄ pena q̄ in aliis
dixi quilibet satis p̄t. et in hac act. concipietur actio in tali libello.
Ago ego. R. q̄. c. tutorē meū q̄ m̄ promisit t̄ suo n̄o rē m̄
saluā fore. vñ q̄ n̄ fec̄ saluā i h̄. q̄ talia mea bona consūpsit
t̄ meū me dāpnificauit forte v. c. vñ illa. c. peto propono
act. directā ex stipulatu qui sat̄ datū ē suo p̄. proponēs in libel
lo propono utilē act. q̄ fideiussore datū actiōe concipies sic libello.
Ago q̄. ea fideiussorē q̄ promisit rē mea saluā fore. vñ q̄
ipē tutor dāpnificauit me i. c. io illa. c. ab ipso fideiussore
peto propono act. ex stipulatu directā t̄ utilē. s. q. s. dixi. q̄ sic
recte con. li. probat ff. e. l. n̄ q̄ pl̄e. Q.O. Sz opponit̄ n̄ ut
h̄ actio sit aliq̄ m̄ utilis t̄ necc̄ia nā oīa q̄ uenit in act. tute

[illegible]

interesse non habens mandatum non quod admittendam cautionem satisdabit, non sit contra ff. ne. ar. h. et quod sicut non sit talis habens mandatum quod admittitur cum satisdatione ut ff. de procur. exigendi. ut ff. iudicatum sol. l. iii. et ff. de procur. pomp. § ult. et ff. de sponsalibus. sic filio. sicut dubitet procuratorem habere mandatum tunc sed cum admittitur extraneus est sine satisdatione ut C. de procur. l. i. [§ Quia] potest dubitari ratione iudicis et sic numquam satisdabit. nam aut procurator probat mandatum et sic non satisdat ut dixi. aut non probat et tunc extraneus non admittitur. et tamen contra quando admittitur ut dixi quando potest dubitari secundum quosdam credunt tamen ex quo convenitur dicit nego te habere mandatum vel dubito quod per negationem res sit dubia ut C. quibus ad lib. procla. non licet. l. ult. et arg. ff. de pet. her. si debitor. Secundum Io. inter eos quando certum est aliquem non habere mandatum et quando dubitatur. nam si ego procuratorem habere mandatum vel non [?]. certum est aliquem non habere mandatum et certum est quando venit quis et dicit se habere mandatum et ego dico illum non habere mandatum et ipse non probat tunc certum est illum non habere mandatum. Sic ergo [?]. certum est aliquem habere mandatum quando constitutus est apud acta ut ff. de sat. dat. l. unica. vel quando probat per litteras missas ad [?] vel iudicia in quibus continetur quod et ad litem quod et in quo causa procuratorem constituat habens ratum quod ipse fecit ut ff. de procur. l. si procuratorem. et ff. re. rat. si sat. dat. Dubium est aliquem habere mandatum quando convenit negat procuratorem habere mandatum et procurator probat per unum testem vel per litteras quarum sigillum non potest bene legi vel sigillum non erat domini [?] non autentice persone puta prelati vel potentis vel alicuius persone famose. puta episcopi vel domini pape et arg. xi. q. iii. cum. xvi. di. nobilissimus. vel sigillum capituli cuiusque ecclesie et cuiuslibet prelati abbis archidiaconi prepositi vel principis secularis vel iudicum delegatorum te ut litteris fides detur et scriptum illa habet per publica. ut ex. de fide instr. c. ii. et de testibus c. a. de plano. xiv. q. iii. statuimus. ex. de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. c. sic. e. de episc. et c. si quando pos. ff. de custo. et exhi. re. divinae. et ff. quando ap. sit. l. ii. extra de probat. c. [Illud autem no. quod hec stipulatio interponitur quando procuratore actoris et hac sola parte, in reis non prestat ista et iudicatum solvi procuratorem ut dicemus in sequenti [?] et § nunquid ff. xxx. an possit esse procurator. [?] ex parte actoris est mandato. si cum mandato non tenetur ex parte rei ut ff. de minor. cum mandato ut ff. de procur. l. minor. [Secundum quod est ro. [?] commodato. quia est quod dominus debeat interponere quantum [?] committit. certum et si mandato vel quando procuratore oportere illum satisdare in quo [?] obligaretur. et ideo succurritur ei et fideiussoribus suis. in speciale l. si admitto l. illa cum mandato loquitur in contractibus licet et in contractibus idem sit. et l. illa minor loquitur in iudicialis. [Item hec stipulatio ff. rem ra. ha. l. ii. sive illud interesse sit cum dampno suo cum lucro ut ff. e. si commissa. [Item no. quod hec stipulatio statim committitur ex quo dominus non habet mandatum quia [?] modico tempore colligitur quod potest intelligi quod elocutione exprimi potest. ut ff. e. quando est. in ver. licet aliud sit in stipulatione a pluribus non petendi quam non statim committitur quando fiet contra de [?] [?] in iudicio a plus petierit. ut ff. e. l. a pluribus ro. quod an committatur si stipulatio [?] ha. quando solo verbo commissio committitur. vide supra dicta l. quando est. et l. paulus. ff. [Item no. quod actor a tutore datur. cavet ff. re. ra. do. ha. actor civitatis magistratus universitatis curator bonis datur non cavet ut ff. e. actor. [Secundum quod est ro. [?]. dominus [?] actor a tutore constitutus tenetur satisdare et si habeat mandatum a tutore et quando dubium est a sollempniter solum ordinatur per ordinatum debet ordinari ut inst. de tutoribus et [?] ult. at sicut est sollempniter ordinatus et constaret de decreto et de mandato non satisdaret. alias autem ideo non satisdat. sicut est de mandato quia est decreto non ordinatur et sic glosat dominus meus in l. illa. actor. [Secundum institutum in actione civitatis que magistratus universitatis. nam isti sollempniter eliguntur et est decreto totius ordinis aut duarum partium aut a pluribus ut ff. quod cuiusque univ. l. [Item eorum actor. [unde illa verba ideo reddit actor civitatis vel magistratus universitatis eo ipso probatur decretum mandato denuntiatur in tutoris actione, non ita licet est actor probet mandatum tutoris hec non sufficit quia solum est tutor actione non potest constituere non decretum intueniat ut

dixi in ipso est tutore. hiis quod constituit cum tutore non satisdat. non dubium est ut ff. de admi. tu. vulgo. et C. de admi. tu. l. tutores de [?]. l. ult. de defensiones. sed in actione universitatis si dubitatur de mandato et etiam de decreto tunc satisdat ut in predicta l. [Item eorum actor. et si forte aliquis conveniatur an lite. sed per litem non quod possit ei ordinarie procur. ut C. de procur. [non admitto quod quidam contrarium dicunt quod actor a tutore in iudicio constitutus sine decreto ut in predicta l. in negotiis quod decreto et ita intellige. ult. inst. de tuto. et cur. male dicunt. [immo videtur prius de fide decretum quod in negotiis. [Sic. at minor in negotiis suis habens curatorem obligatur. sed restituitur. ut C. de in int. re. si curatorem habens in iudiciis nullo modo. ut C. qui leg. pe. l. i. et ii. [Item etiam negatur procur. procuratorem ordinari ut ff. mandati. l. si procuratorem. in iudiciis non non per litem con. ut C. de procur. l. per litteras procuratoribus [dominus tamen ff. alias pro dicto quod sic. hec dicitur est quod actor tutoris satdat ut procurator cum pena summe restitutionis voluit. ut ff. rem ra. ha. l. iii. § [?]. cum ita ideo esset in actione universitatis est in universitate vice minoris fungatur et vice restitutionem petere possit. ut C. de offi. ei qui vice alicuius iudi. l. i. et C. e. t. xi. de iur. rei p. l. re. pu. [ideo propterea si dominus est preceptor meus. sed alio modo [?]. concedit tamen in primis quod quare quo intuendum vel est vel autem constat eodem modo satisdare. sic et quando quo in vice procuratore. et l. sic actor illa intelligitur actor a tutore datur ideo satisdat licet de decreto constet quod a non domino datur. et ob id procuratorem non dat quod dominus non est. ut C. de procur. l. et si ante litem. post litem autem et actore et procuratore dat actor at universitatis et magistratus civitatum a dominis constitutus. unde non est mirum si satisdat relevantur ex quo a dominis constituuntur. non de decreto dubitatur. curator est a creditoribus datur bonis quia tunc illius qui habet constituerit ut ff. cur. bo. dandis. l. i. et ii. ut. quasi a dominis constituitur et ideo non satisdat. [Item no. quod hec stipulatio rem ra. ha. ex necessitate interponitur in iudiciis si absentis petatur. ut s. dixi. et inst. de sat. [Secundum [?] contractibus autem ex convenientie interponitur. l. ex voluntate quod intelligo si constet de mandato aliquo ex necessitate interponeretur sicut in iudiciis [Sed in nullo casu prestatur ex necessitate quod si constet de mandato quando mandatum procuratorem quod petit in iudicio [?] et debitor meus vult solvere tibi. ut ff. e. l. [?] et l. t. et l. quando est. l. si commissa. [Sed in et ff. de pact. l. sed et si in et ff. de sol. l. sive. [?] et quod leg. ff. rem ra. ha. l. iii. quod si aliquis agat procuratore. si minoris. rem ra. ha. si minor petit restit. quod stipulatio [?] non committitur. in contrario no. habemus quod minore. quod forte minor petiit illa consumpsit et male expendit fuit restitutus. at in eadem l. leg. quod procurator minoris autem habet mandatum. et ideo debet satisdare ut si minor fuerit restitutus. [In eadem l. leg. quod procurator minoris quantum pecuniam debet. [?] non habet mandatum. de hoc satisdare. rem ra. ha. ra. ha. et si solverit satisdare et quod si minor fuerit restitutus quod tamen pecuniam dabit. alioquin si hec verba satisdatio non prodest et minor petat restitutionem quod procurator ille tamen ex stipulatione [?] interposita. s. rem ra. ha. quod verba est effectu intelligimus ut ff. q. sat. co. l. quod est. et ff. quod quisque iuris. l. i. hec autem verba et non ut minor eum effectum habuisse intuitu ex quo restitutionem petit. ff. re. ra. rem procurator esse sine permittat ut dixi. non obstat principium l. quod dicit quod stipulatio de rato non committitur. subaudi ex ea parte quod in te habet committitur autem ex eo quod minor petiit restit. et hec omnia sunt vera si quis agit [?] est vel autentice quod eodem in satisdatione licet isti hodie utuntur. quod quia suevere in sponsione. sed si reponat quod et ita restituit sic et minore. ut s. proxime dixi. ex de in in. re. quod t. mi. c. i. [illud autem non [?] plo. rem ra. ha. committitur in solidum. sed in solidum totum non habet cum ex ea parte propter quam non habet totum committitur. ut ff. si procurator hec ita [?]. quando negotium erit tale quod potest pro parte totum habere. alioquin si esset individuum et licet pro parte non habeat in solidum committitur. ut ff. de v. o. l. eadem. inter licet non possit unum pro parte habere ad fundo ab hiis. sic quando se plures heredes. ut ff. [?]. l. leg. et sic eo te intellige quod leg. ff. fam. her. l. heres illa quantum [Item no.

[Item eorum quod si decuriones [?] in aut. de def. civi. coll. iii. [?] id in istis quod in actione a tutore ordinato si dubitetur de decreto. ut ff. quod cuiusque univ. no. l.

ordinatio non probat mandatum / decretum et illud non habet mandatum.

licet non esset sigillum auctentice persone

calumpnia

minor

tutore

melior

q si ille procurator exegit pecuniam indebitam et sine iudice et sat dare. ut. do. ha. si dominus non habet ratum fideiussores tenentur. et condictio q procurator tenetur sibi fuit tamen in stipulatione promisit. ut. ff. e. si sine (§).
Quod autem de qua condictione loquitur. Sed dominus meus dicit indebiti si so lutionem solutione se liberatum putavit. ut. C. de condictione indebiti. si d. t. ut si ille procurator faciet illum liberari dabitur obligatio. ut. ff. de condict. ca. da. si procurator. et si noluit procuratorem tenetur dominum sed ut mutuum cum eleg convenit rei uni et condict. si ut et actione furti si tenuit et habuit animum furandi ut. C. de furtis. falsus et ff. de furt. si ut indebitum ult. et ff. de cond. ult. furt. l. quin. ex quo est quod dic in prius dic. l. si sine q dno in tum ratum condictio promiss. Ro. 1. locum non habet sic. et ff. ad l. a quil. si servus servum. Sic alius dictum non dz q res tollit ex locato ac tione 1. locum non habet sic et ff. de condict. furt. l. quin. rem. sed altera condictione. alia tollit. 1. locum non habet. nam cum hoc stipulo. re. ra. ha. in quo non est ut ff. de novat. l. si ita fuero cum procurator nam condictio ex debito ex numeratione valet. ut inst. quibus mo. re. con. obl. his q et h sent dominus meus. domino autem ratum non habente habet locum actio ex stipulatu ad id est et ad impensas litis ut in predic. l. si sine. i. fiat habet ratum dominus actio ex stipulatu re. ra. hab. non habet locum. sed dominus tenetur condictione. ut in predicta. l. si sine q sine tum ff. de condict. furt. quam ut dominus ego habet ratum condicto furti. cessat et locum habet indebiti et omnia predicta locum habent in pecunia indebite soluta. Quid indebita sit. idem sed h plus quam exegit dominus habet ratum nulla pecunie repetitio competit. ut ff. e. si sine. q si procurator Quid si pro iudicatum procurator ille sic exegit pecuniam indebitam si ille exegit dominus habet ratum in nullo committitur con illa stipulo. sed si non habet ratum committitur et fideiussores tenentur. ut ff. e. si sine q si procurator inde q stipulo actum petitur condi. Quod si pro iudicatum exegit et debita et presente satisdationes si dominus habet ratum erit bene. si autem non habet ratum fideiussores tenentur in solidum q stipulo ita committitur ut in predicta. l. si sine q si debita. Quid autem si procurator recte petit q habuit mandatum et sic non fuit sic et indicioni satisdedit re. ra. dominum habiturum et sic de bitor solvit. sed domino procurator propter petit. quaeritur contra procuratorem procurator et fideiussores in nullo tenebuntur illi domino non tenetur ad impen dia litis q in iurata sic pro iudicatum debitori qui solvit. s. q tamen sol vere non debet hoc imputatur procuratori ut ff. e. sine cum autem pro curator Quod Sed quid si procurator non tenetur in eo quod est condempnandus de bitor domino propter agenti. quare tenetur solum ad impendia litis. que pro iure doctores non q impendia litis non sunt ex sua. Quod quid si procurator recte agit et ei solutum est debitor fuerit ipso iure liberatur. non est opus rati habitione. ut ff. de condictione indebiti si procurator et fideiussores tenentur. potuit autem debitor convento opponere exceptionem rei iudicate si opposuit et fuit condempnatus fuit illi facta iniuria unde iniuria facta illi non contingit procuratorem ut ff. de evict. si pro predictum et ff. de fid. 1. except. si non apposuit committitur propter quod non ut in mehil non debet agere sed sibi dz imputare ut ff. ma. 1. fideiussor. et h debitor convento exceptio opposuit. unde quod sequitur pater de sententia condempnet. et absolvet numquam procurator tenetur non ad im pendia quod non sub stinuisset debitor si dominus habuisset ratum et quod in pendia non est de sententia sic dictum est. Sed pone q procurator exegit dominus non habet ratum succumbit agendo contra illum debitorem qui liberat eum et per so lutionem factam illi procuratori quod facit dominus contra debitorem illum non agere tum quod est absolutum contra procuratorem non ut q possit agere contra illam solutionem de facta tamen non habuit. ut sequitur q illam pecuniam licet faciat procuratorem et dominus est imputet q noluit habere ratam illam solutionem unde dampnum q quis sua culpa sentit sibi dz imputare. ut ff. de reg. iur. q qs. Sed dominus meus ll. q subveniret huic domino contra procuratorem propter actionem mandati vel potius illam pecuniam procuratori solutam vindicante. q illa pecunia facta fuit domini. ut ff. de acquir. r. do. si procurator et l. tradito. Sulv. et ff. de donat. quod ii. et ar. ff. de neg. g. l. si ego. et ar. ff. de reg. iur. non debet actori ult. Item pone q debitor ille convento ad id succubuit et per iniuriam iudicis fuit domino condempnatus. quo ei sub

venit. numquid dominus in debitor duo duplum consequitur q esset contra iura q nam non pateret q bis id ab eo de exigant. ut ff. de. v. o. l. quibus diebus. et ff. de leg. 1. l. plane. Sed dominus meus R. si debitor iam solvit tenebitur creditor etiam si forte solliciat per sua calumpnia ar. ff. man. l. si fideiussor. in omnibus et forte tenebitur creditor ille condictione sine causa ut ff. de condict. sin. ca. si fullo. Si autem nondum solvit exequi tione debitori sub veniet per calumpnie creditoris ut ff. de iudic. l. si prior. nam et dat replicatio rei contra rem iudicatam. ut ff. de dolo. l. item. Illud autem no. q quod est hic stipulo interponitur re. ra. distincta ha. et apli ab illo domino non petatur. et ult. et de ult. personis ampliu non petetur et ratum habiturum adq ea res petitur continetur. et unde ut ff. de edit. e. l. secundo de iud. et ff. e. sin. sine stipulatione. et l. pecu niam. et ff. de procur. sed unus ait p. [T]unc queritur in eo q dicit ff. e. si sine q patris nomine agebat iniuriarum q filii sit pul satus ut ult. dz promitto re. ra. patrem habiturum et filii vel etiam illata iniuria. Sed dz et ex si iniuria sit facta nepoti et a ligo ag nomine avi debet promittere re. ra. avum patrem et nepo tem eum iuria et aliquid id q si pater deceder ante quam faceret pecunia te exigit sic iniuriarum actio rediet ad filium et idem in nepote ut ibi unum non q nomine filii vel nepotis debet dicto eum ut ff. de procur. l. non solum. si pater nam autem intentat actionem iniuriarum aut illam competentem filio et ita non debet dicto cum ea satisdare patrem ratum habiturum aut in eum actionem iniuriarum propria compe tente ipsi patri et tunc non dz satisdare re. ra. filium habiturum nec nepotem quin actio iniuriarum competat patri et quin filio dixi. C. de act. iniuriarum ex. l. cor in interventum civilium. Sed dominus meus q in l. et illa si sine agebat de actione iniuriarum ex l. cor q filio compete bat. ut ff. de usuf. l. qui. sic propria ageret quam competit patri ut re propria non est necessaria satisdatio ex persona filii vel nepotis quam illa ho mo. et si volentem filio fiat iniuria. ut ff. de inst. l. 1. iij. i. q cum loquitur. l. ff. de procur. et q de actione filio competente loquitur. l. illa si sine. leg in predicto, qui patre quam actio reddit ad filium quam actio non dicit redire sed transire. sed illa loquitur quam patri competit. contra. Sed dominus meus R. si opponitur et q in illo q patris loquitur de actione iniuriarum filio competente quam satisdat filium re. ra. ha. eum patrem gravia administrat gerentem quam actionem filio competentibus filio ut. C. de bonis mat. l. v. etiam solet sic sic actio deferat et donare pr ut ff. de inst. sic filio et ff. de iudic. si longius. ff. de procur. fil. fa. et ff. de pact. l. in pactis. h una est si sequitur ra ti habitio patris non tenebuntur propter fideiussores licet filius iniurias nolit. non in supputatur litis. ut ff. e. si sine. si patre antequam decedente quam sciret. non est ratum habitum actio redit ad filium. idem filii pro hac de quo habenda est in stipulatione et sic ex tunc iudicium non fit. q est sed q esse potest et sic ad iniuriam causis extimatur. et sic contra. ff. q. c. et agitur ma. ubi non fi. l. ult. et ff. de furt. cum quis interpone re. ra. ha. te nent fideiussores. ut ff. e. si sine. si in stipulatione quam distinctio locum hic certis actionibus filio competentibus et h dominus meus. Item illud inst. no. q si stipulo sic interpositum re. ra. dominum ha. q dominus debet habere ratum in suo tempore legitimum. J. q possit ratum habere aliquin tum habitus nichil operatur. ut ff. e. l. bonorum et l. pen. ult.

Si aliquis est procurator rei et satisdedit iudicatum solui et postea non defendat vel defendendo committat dolum vel solvat quod iudicatum est veniunt actiones ex stipulatu pro illo solvendo. Rubrica. Ex actione ex stipulatu iudicatum solvi.

Sed et alia stipulo iudicatum solvi quam interponitur hodie a procurato re rei et si constet eum habere mandatum. ut inst. de sat. § hodie habere mandatum et C. de satisdando. l. unicuique satisdat. pro statu quod si ditissimus sit et singulariter aliquin non admittitur eum ad de fendendum. ut ff. de procur. l. minor ult. et l. q pro quamlibet. Sed in primis queritur quid si constat de mandato si debet constare de mandato de satisdare iudicatum solvi ut dixi procurator autem acto ris non satisdet de rato si constat de mandato ut in superiori actione notavi. Sed non est in promptu procurator rei tenetur ad id. s. q de

fendat. et q in defendendo dolu[m] committat. et solue iudicatu[m] q[uod] l[itte]ra
sonat. has e[st] tres clausulas conti[n]et iudicatu[m] solui. ut ff. iudi
catu[m] sol. l. iudicatu[m] solui. uu[de] id sat dat q[ui] defendat. et q[ui] in
defendendo n[on] com[m]ittat dolu[m] mandatu[m] e[st] h[oc] opat q[uod] n[on] tene[tur] sat
dare q[uod] l[itte]ra sonat. i. solue iudicatu[m] adeo q[uod] defendat et sine
dolo. actio iudicatu[m] n[on] dat[ur] c[ontra] p[ro]curatore[m]. s[ed] c[ontra] d[omi]n[u]m q[ui] p[re]cepit. q[uod] d[e]fe[n]
dit e[st] mandato. aliq[uin] teneret[ur]. ut ff. d[e] p[ro]cur. l. placuit. ar[g].
c. ff. d[e] re. iu. si se n[on] obtulit. Q[uaer]o Et illud q[ue]r. q[uare] sub hac
c[on]dictio[n]e iudicatu[m] solui c[on]tinet[ur] ille alie due. s[cilicet] d[e] re d[e]fendenda.
s[cilicet] d[e] dolo malo. s[ed] n[on] c[on]u[er]tendo R. R. et ideo has duas interpositio[n]es
assumit h[oc] stipul[ati]o neq[ue] infinide h[oc] stipulatio[n]is fiat c[on] debito
re p[ro]curatore n[on] defenden[te] re. t[ame]n ne debitor c[on]dep[re]net[ur] iniuste.
p[ro]curatore dolose q[uo]d faciet e[st]. et h. R. s[ed] e[st] alia r[ati]o q[ui]a p[ro]mittit iu
dicatu[m] solui d[e] necessitate p[ro]mittit et alia duo q[ui]a si n[on] ist[a] u[n]q[uam] ad
sinaz p[ro]p[ter] p[er]ueniri. et sic n[on] ut aliq[ui]d p[ro]mitte[re]. na[m] q[uo]tq[ue] q[ui]s ali
q[ui]d p[ro]mittat et ea uid[e]t[ur] p[ro]mitte[re] sine quib[us] p[ro]missu[m] expediri
n[on] p[otest]. ut ar. ff. d[e] iurediic. om[n]i iu. l. iii. et ff. d[e] p[ro]cur. l. ad re[m]
mobile[m]. et l. ad legatu[m]. Hec adhuc insint sup[er]flue uide[n]t[ur]
ille due clausule. s[cilicet] d[e]fendendo et d[e] dolo si sit sup[er]flue e[st] g[ratia] n[on]
i[n]ponend[a]. ut ff. d[e] p[ro]cur. n[on] cog[n]i[tu]r ff. ut in p[ossessionem] leg. si[n]g[u]l[is] a[liquam]
ff. ut leg. no. ca. l. h[oc] stipul[ati]o q[uod] sit supuacue p[ro]p[ter] ho. si e[nim]
p[ro]curator n[on] defendet mitteret[ur] actor in p[ossessionem]. ut ff. d[e] bo[n]is auc[toritate]
iudi. p[ossidendis]. et C. d[e] bo[n]is. auct. iu[dicis] p[ossidendis]. ff. ex quib[us]. ca. i[n] p[ossessionem].
e. l. i. et l. h[oc] aut[em]. im[m]o lex dic[it] q[uod] ut p[ro]curator d[e]fende
d[omi]n[u]m. et si patiat[ur] i[n] p[ossessi]o[n]em ueni[r]e t[ame]n ex ca[usa] dap[ni] infec[ti]. t[ame]n ex opi[s]
no. nu[n]. t[ame]n leg[a]tor[um]. t[ame]n ex ca[usa] noxali patiat[ur] s[er]uu[m] duci. ita q[uod] sa
t[is]dec[ti]o re[m]. iu. d[omi]n[u]m ha[bere]. ut ff. d[e] p[ro]cur. l. si hec p[er]sone. ult. et
l. ut i[n] opis. R[esponsio]. p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] c[on]ponis inchoi[n]i d[e] defendendo. d[e]
stipul[ati]o i[n]ponit[ur] p[ro]p[ter] i[d] e[st] actoris re[m] defendendi. ad h[oc] ut c[on]
dep[re]net[ur] d[e] re et si[n]ia si n[on] fuit appellatu[m]. mandab[it]ur executio[n]i
p[ost]. iiii. me[n]ses. ut C. d[e] usur. rei iu. l. ii. et C. d[e] b[o]n[i]s q[uo]
ad dec[re]tu[m] q. l. ult. ff. d[e] re iu. l. diuo. sic mittet[ur] actor i[n] p[ossessionem]
p[ro]p[ter]ea q[uod] re[us] n[on] defendit. i[ps]i q[ui]q[ue] ueniret re[us] audiet[ur] usq[ue] ad
annos. xxx. ut C. d[e] bonis auc. iu. p[ossidendis]. aut eiguiret ci
uili a[n]n[u]m usq[ue] ad annu[m]. p[ost]. n[on] e[st]. p[ost] h[oc] n[on] audit[ur]. ut C.
d[e] p[re]scrip. xxx. an[n]or[um]. l. sicut i[n] rem s[p]eciales. ult. C. ii. mihi. actio. l. ii. et
C. d[e] iudic. spolia. Q[uaer]o Cur ne stipul[ati]o d[e] dolo ut sup[er]flua n[on]
q[uia] p[ro]curator stipul[ati]o[n]e tenet[ur] d[e] dolo si dolu[m] c[om]mittat. ut ff. d[e] dolo. et q[uia]
s[cilicet] s[upra] p[ro]curatore. R[esponsio]. p[ro]p[ter] h[oc] n[on] e[st] sup[er]flua q[uia] p[lu]s obligat[ur] et strict[ius]
p[ro]p[ter] e[am] q[uam] p[ro]p[ter] illa[m] na[m] sta[tuta] e[st] s[ed] ista d[e] bona fide [con]sidat p[er]sonas p[ro]p[ter]e
i[n]ueniet ut ff. p[ro] socio. stip. l. p[ro]p[ter]ea q[uod] i[n] actio[n]e d[e] dolo
n[on] e[st]. Hec t[er]tia clausula. s[cilicet] solue iudicatu[m]. s[ed] q[ua]n[do] mandatu[m]
n[on] i[n]ueniet n[on] e[st] sup[er]flua. i[m]mo necc[ess]aria sic illa n[on] intueniret
iudicatu[m] e[ss]e d[e]lusoriu[m]. q[uod] iura nolunt. ut ff. d[e] iudic. si p[re]tore.
c[on]cat. ff. neq[ue] i[n] loco p[ro]. l. ult. i[n] f[ine]. e[ss]et e[nim] ita d[e]lusoriu[m] q[uia] iudi
catu[m] rem[an]et n[on] p[er] iudicat absen[tem]. g[ratia] et i[m] tenent. ideo illa[m] stipul[ati]o
ne[m]. s[cilicet] solue iudicatu[m] i[n]ponit[ur]. Item im[m]ediate p[er]
dixi. p[ro]. l. illa[m] et ff. d[e] p[ro]cur. si hec p[er]sone. ult. R[esponsio]. ill[u]d i[n]
telliget q[ua]n[do] expediebat pot[ius] d[omi]n[u]o q[uod] adu[er]sari[us] mitteret[ur] in
p[ossessionem]. q[uam] q[uod] i[n] ca p[ro]cedet. Q[uaer]o Et oppon[itur] q[uod] ibi d[icitu]r q[uod] d[e]bet iste p[ro]
curator q[ui] patit[ur] mittat adu[er]sariu[m] i[n] p[ossessionem]. satisdatio. re[m]. ra. habi
tur d[omi]n[u]m. ut i[n] sp[ec]ie l. ff. d[e] p[ro]cur. l. t[ame]n i[n] opis. e[st] apte di
cit. h[oc]. ff. d[e] opis. no. nu[n]. l. d[e] pupillo. ult. et l. ideo. s[ed]
soluit d[omi]n[u]s m[eu]s q[uod] ibi d[icitu]r n[on] p[re]stare cauti[onem]. re[m]. ra. ha[bere]. d[omi]n[u]m
n[on] p[re]stare loq[ui]t[ur] s[ecundu]m. o[mn]es regulas q[uod] e[st] ut p[ro]curator re[m] n[on] sat
dat. s[ed] aut[em] dic[it] ea[m] p[re]stari h[ab]ito respectu ad q[uas]da[m] excepti
ones sic q[uod] n[on] p[ro]curator rei satdat. rei. in re. ra. ha. ut
ff. d[e] p[ro]cur. pop. l. q[ua]n[do] satdatio io p[re]stat ne q[ui]s t[er]tiu[m] e[st] d[omi]n[u]s
possit i[n]fringe[re]. s[cilicet] d[e] missio[n]e i[n] p[ossessi]o[n]em. t[ame]n d[e] s[er]uo ducto ex ca[usa]
noxali. t[ame]n meli[us] n[on] p[ro]curator patit[ur] me ire i[n] p[ossessionem]. ubi satdat
re. ra. d[omi]n[u]m ha[bere]. ut C. i. C. d[e] p[ro]cur. n[on] aut[em] d[e]fendebat o
d[omi]n[u]m c[on]tinuu[m]. t[ame]n se ip[su]m q[uo]d impediebat re n[on] sat dat ut [in]
ff. d[e] opis. no. nu[n]. t[ame]n q[uod] e[st] ueni[r]e i[n] C. d[e] p[ro]cur. loq[ui]t[ur] q[ua]n[do] nu[n]

tiatio erat f[ac]ta d[omi]n[u]o qui erat d[e] ope d[e]molie[n]do si app[ar]eret
i[n]iuria edificatu[m] q[ua]n[do] cauto c[om]mittit[ur] si[cu]t si iudicatu[m] si[cu]t re[us] n[on]
defendat[ur]. ut ff. d[e] opis nou[i] nu[n]. l. stipul[ati]o d[e] opis. Hoc aut[em].
s[ed] p[ro]curator erunt d[e] defendendo d[omi]n[u]o q[uo]d sic erunt patiet[ur]
adu[er]sariu[m] ire i[n] p[ossessionem]. cau[sa]e d[e]bet d[omi]n[u]o et sic ut d[omi]n[u]m d[e]fende[re] et
h[oc] d[omi]n[u]s m[eu]s. Q[uaer]o It[em] adhuc q[uod] ex[ti]t opis. no. nu[n]. et cau[sa] sit
f[ac]ta t[ame]n q[uod] loq[ui]t[ur]. l. ff. d[e] p[ro]cur. l. t[ame]n opis. q[uod] p[ro]curator satd[are] re[m]. ra.
d[omi]n[u]m ha[bere]. R[esponsio]. d[omi]n[u]s m[eu]s d[e]nu[n]tiatio[n]e noui opis f[ac]ta i[ps]i p[ro]curatori
u[e]l neq[ue] noui opis faceret. inchoaret agit c[on] eu[m] ut tollat op[us]
aut si n[on] ut se n[on] d[e]fendat mittit adu[er]sari[us] in p[ossessionem] opis. ut ff.
d[e] dap[n]o i[n]fec. l. aq[uae]. Si aut[em] p[ro]curator d[omi]n[u]i n[on] fec[it] op[us] c[on]t[ra] nu[n]tia
ti[onem] cau[sa]e n[on] p[otest] se facturu[m] q[uod] si p[ro]bet se iuste fac[ere]. ut ff. d[e] opis.
no. nu[n]. si p[ri]us t[ame]n pone[re] ideo casu cau obligatu[m] e[st] op[us] q[uo]d d[e]bet p[ro]curatore
pate[r]na nu[n]tiati. et ob id mittit[ur] i[n] p[ossessionem] p[ro]curatore ei[us] patiente c[on]
cau[sa] alienu[m] e[st]. ut ff. d[e] opis no. nu[n]. l. p[re]t[or]. q[uo]d ult. et h[oc] d[omi]n[u]s m[eu]s
adh[uc] ut locu[m] h[ab]eat extipulatu[m] actio iudicatu[m] sol. tot e[st] necc[ess]a
q[uo]d d[omi]n[u]s. e[st]. i[n] actio[n]e extipulatu[m] e[st]. et alui necc[ess]ariu[m] q[uod] ille q[ui] h[ab]et
stipul[ati]o[n]e i[n]ponit ult[ra] d[e]fende[re]. aliquin ini[ur]i[a]t[ur] n[on] c[om]pell[itu]r. ut C.
d[e] p[ro]cur. l. i[n]uit. et h[oc] i[n] p[ro]curatore rei p[ro]curator aut[em] actoris d[e]
simplici loq[ui]t[ur] s[ed] q[ui]d a[nte]m c[om]pell[itu]r ad defendendu[m] s[ed] h[oc] admitto
cau[sa]tiue n[on] p[ro]p[ter]e q[uod] si n[on] d[e]fendat d[e]negat[ur] ei actio. s[ed] c[ontra] d[omi]n[u]m
q[uia] n[on] h[ab]et c[on] eu[m] ca[usa] mandati p[er] expo[n]sis et h[oc] e[st] pena p[ro]curatoris q[uo]d
d[e]neget[ur] ei actio q[uam] no[m]i[n]e d[omi]n[u]i intentat n[on] e[st] pena lic[et] forte uid[e]t[ur]
pena ex q[uo] aliq[ui]s n[on] p[otes]t facere q[uo]d uult. et sic intelligi[tu]r ff. d[e] p[ro]
cur. l. mut[us] pena. et C. d[e] p[ro]cur. l. actionis. Q[uaer]o Quid
aut[em] d[e] p[ro]curatore i[n] re sua nu[n]q[ui]d tenet[ur] defende[re] illu[m] cui[us] no[m]i[n]e
actio[n]e[m] i[n]tentat. Glo[sa] sic ex ca[usa] lucratiua sit f[ac]tus p[ro]curator tene[tur] ali
qui n[on] ex ca[usa] necc[ess]aria ecc[ent] f[ac]t[us] i[n]finiti e[st] c[on]trou[er]sie e[st] tene[tur] d[e]fende[re].
ut ff. d[e] p[ro]cur. f[ra]t[er]. et l. s[er]uus. ult. et l. si q[ui]s i[n] re sua et h[oc] pla
ne notat d[omi]n[u]s m[eu]s i[n] su[m]ma d[e] p[ro]cur. Et ideo subb[re]uiuimte p[ro]cedo.
Q[uaer]o S[ed] q[uaer]it d[omi]n[u]s m[eu]s nu[n]q[ui]d tene[tur] defende[re] no[m]i[n]e o[mn]iu[m] actionu[m]
q[ue] ut uelle q[uod] sic. ut ff. d[e] p[ro]cur. l. o[mn]iu[m]. s[ed] t[ame]n ipse R. o[mn]iu[m]
s[cilicet] p[re]teritu[m] c[on]p[re]tentu[m] t[em]p[o]r[e] suscepte p[ro]curatio[n]is. q[uia] t[em]p[o]r[e] interpositio[n]is
stipulatio[n]is. s[ed] ut ff. d[e] neg[otiis] g[estis]. l. na[m] et s[er]uius. si ut[r]o. et ff. de
dap[no] i[n]fec. l. dap[n]i. s[ed] si q[ui]s. Q[uaer]o It[em] nu[n]q[ui]d in p[er]petuu[m] teneb[itur]
d[e]fende[re]. Glo[sa]. n[on] n[isi] adducat[ur] m[in]i[m]e. ut C. d[e] fid[eiussoribus] l. p[ro]p[ter]ea. na[m] ibi
aliu[m] statutu[m]. s[ed] aut[em] aliu[m] d[e]fensuru[m] t[ame]n ip[s]e modo ab iudice
ut ff. d[e] dap[no] i[n]fec. q[uo]d loca. ult. et l. si finita. s[ed] ecc[lesi]a q[uo]d h[oc] sti
p[u]l[ati]o sit p[re]stita. Aliq[ui]n si aliq[ui]s admissus sit ad defen
dendu[m] et n[on] petit ille q[uo]d sic e[st] imputet c[on]tra le[m] d[e]fensio[n]e[m] ad
misit. ut ff. iudicatu[m] sol. l. i[ud]ic[atu]m. ne iudicatu[m] q[uod] i[ps]a sti
pul[ati]o p[er]mit i[n] p[ro]p[ter] soluitis i[n] t[ame]n h[ab]e[n]t lib[er]o. c[on]tra q[ui] p[re]stat n[on] petet.
sic h[oc] rati habitio. ut C. d[e] satdando. l. unica. in fi. et ff. d[e]
p[ro]cur. l. pop. ult. Q[uaer]o S[ed] p[on]e q[uod] fuit p[re]stita h[oc] satdatio ne
p[ro]curator n[on] uult d[e]fende[re]. s[ed] ut pati stipul[ati]o[n]e[m] illa[m] c[om]mitti
neq[ue] potit c[om]pelli ad d[e]fendendu[m]. R. p[ro] l. int[er] se uariatur ut de
b. na. l. ff. d[e] p[ro]cur. fili. ult. dic[it] q[uod] c[om]pell[itu]r n[on] h[ab]et iustas excu
satio[n]es. Item dic[it]. l. ff. d[e] p[ro]cur. si d[e]functus. et l. si hec p[er]sone. q[ui]
p[ro]cur sat dat. et l. mut[us] q[ua]n[do] n[on] cog[nitum]. Q[uaer]o S[ed] in t. d[e] p[ro]cur. i.
i. n[on] agend[um]. d[ict]o sat b[ene] nullas e[ss]e p[ar]tes iudicis ad c[om]pellend[um] d[e]
fende[re]. s[ed] sat e[st] n[on] patiat[ur] stipul[ati]o[n]e[m] c[om]mitti. S[ed] glo[sa]. c[ontra]. l. p[ro]dit
loc[um] i[n] p[ro]curatore actoris q[ui] actor agebat et c[on]ueniebat et ideo sa
t[is]dat iudicatu[m] solui. et id c[om]pellit[ur] ut defendat. si[cu]t d[omi]n[u]i sat
d[e]dit p[ro] eo. ut i[n]. l. illa filiu[m] suu[m] ip[s]e p[er]se. ut in l. ult. s[ed] hec et
l. mut[us]. p[ro]curator aut[em] rei si ip[s]e sat dedit n[on] c[om]pellit[ur] d[e]fende[re].
ut in l. n[on] cog[n]itu[m]. Si aut[em] d[omi]n[u]s sat dedit p[ro] eo t[unc] c[om]pellitur
ut in l. illa si defunctus. Q[uaer]o S[ed] illud q[ue]r[itur] q[ua]n[do] p[ro]curator ac
toris ex q[uo] sat dedit iudicatu[m] solui p[ro]p[ter]e c[om]pell[itu]r defende[re] a[nte]
d[omi]n[u]s ei[us] c[on]ueniebat[ur] p[ro]curatore ei[us] n[on] d[omi]n[u]s m[eu]s. R. et id q[ui]a p[ro]cura
tor actoris ex q[uo] uult age[re] h[oc] e[st] alt[er] admittit n[on] satd[are] ut de
fendat i[n] illo satdante. h[ab]et uotu[m] suu[m] q[uod] possit agere. q[uia]
i[n] q[ua]d[a]m in p[er]petualitate agentis illa satdatio interponit[ur] q[uod] i[n] p[ro]cu
ratore rei c[on]tinu[u]m e[st]. ut notat d[omi]n[u]s m[eu]s in l. illa filiu[m]. S[ed] m[odo]

rule q̃ dr̃ q̃ p̃curator actoris p̃stit satisdat iudicatum solui ẽ
ñ teneat p̃curatorem ñ re . m . dum ha . ut in superiori actione nota
ui . Ideo ut cesset dubitatio . attende g̃nalr̃ p̃curator actoris
ñ satisdat . ñ re . m . ha . iudicatum aũt solui satisdat quãdo obi
cit ut defendat ut dicitur ẽ in omnibus duplicibus iudiciis . s . com.
di . finium . reg . fam . hẽc . quia ibi sunt uice actoris et rei q
ñ satisdat re . m . dum . ha . iudicatum solui ut ff . de p̃cur . side
fuerit ut ẽ ff . de iudicis . [illegible] fam . her . in eo casu . q̃ similr̃ .
[illegible] p̃curator aũt rei satisdat g̃nalr̃ iudicatum solui re . m . ha . ẽ
satisdat i . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quando in [illegible] ẽ
[illegible] in restitutione [illegible] suspecti . ñ satisdat iudi
catum sol . ñ poss[illegible] [illegible] exultima clausula . Q̃o [illegible]
quãdo [illegible] aliqd̃ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

stipulo

sine mandato qui eis satisdedit iudicatum solui in persona non committitur. Sed quo magis dubitaretur licet esset [illegible] non committitur permutatio ut ff. e. l. tam. [illegible] quod autem ibi dicitur quod stipulo non committitur, intellige non committitur id est ex qua non habet initium committendi propter illud iudicium quod fecit sub procuratorio nomine. quare debet illa stipulo committi. Item et quod dicitur legum licet si administrat etiam si non administrat non potest stipulari ut ff. e. tam. [illegible] immo est quod si tutor qui administrat non potest stipulari cum ad tutorem et sic non administrat. potest tamen pupillus eius auctoritate stipulari hereditate adita. ut ff. de acquirenda hereditate pupillus. [illegible] id est tutor non administrat ut dicitur omnia de negotia quae ad ministrationem continent. sed necessaria administratione accedant, et omnia quae administrationi pertinent. Et ideo non stipulari potest exigere tutor qui non administrat. et exigere stipulationem sic in administratione quod in hereditatis additione non est quia hereditas acquirenda praestet tutor auctoritatem. Si id quod administrat. Sed ideo quod tutor. Quod Item quod legitur ff. e. l. tam. Et in hac quod si fideiussores fideiuberent. ut satisdatione iudicatum solui si fideiussione committitur quod non tenetur mandati actione domino huius est iniquitate intervenerit et hic si fuit illud mandatum non ideo fefellit. Sed quo potest hic esse est ille qui promittit iudicatum solui pro quo hic fideiussit et compulsam cum clausula scilicet solvere iudicatum alioquin teneret defendere et domino obligarentur actione mandati et hic dicit ut Item quis inquietare etc. Item illud. Nota quod si aliquis vult defendere alium debet in solidum defendere alioquin non admittitur. ut ff. e. l. excausula cum defendere sit idem facere quod dominus esset facturus. ut ff. de procuratoribus. Si hereditatis defendere unum plures heredes esse debet unum defensorem sustinere actorem ut volentem ne defensio per plures scissa quomodo actorem faciat. licet in individuis actionibus non imponatur necessitas agenti compulsum. ut ff. e. tam. plures hereditatis quando unica actio proponitur ab actore. Sed si plures per singulas actiones singuli erunt defensores. ut ff. de procuratoribus. l. omnium. et ff. de exercitoria l. i. ff. et l. sequenti. Et sic opponitur quod favorabilior sit actor quam reus quod tamen nolunt. ut ff. de regulis iuris. favorabiliores. et ff. de actionibus et obligationibus. Videtur quodam quod aliquando contingit in predicto exemplo. et ut ff. de iudiciis. si quis in initio abiguatur. melius non faciat si favor personae et sic favor actoris. cum est sic actio individua ideo non posset plures defensores existere. Si plures actores sic quod ipso iure debet quis alienum ut C. si certum petatur. l. i. et sic cuilibet sua quantitas debetur. ut ff. e. tam. hereditas. l. ii. et l. plane. Item nota quod ubi heredes de iure defensio non agitur ut ff. e. t. tam. ut et ff. de iudiciis. sol. quod non fuit ab actore praestitum in primo vel si aliquis ex nomine alterius et sine mandato si fuit ab eo petita satisdatio. ut. ff. de rei. iu. iudicium habemus. et fuit procurator contra eum condemnatur vel procurator actionis successit. quae mandabatur sententiae executioni ut quod scilicet ille quod obtinuit. [illegible] ut sententia quae sit delusoria quae esse non debet ut ff. de iudiciis si procuratorem et ff. neque in loco pu. fi. l. iusta. infra. quod sit delusoria pro domino absenti non procurator iudicat non habet initium ut C. de procuratoribus l. licet et ff. de iudiciis. licet et ff. re. iu. ha. l. paulus. Item contra procuratorem non ago quod non satisdedit sed iudicatum solui. sed ff. re. iu. dum ha. fi. [illegible] cum sententia mandabatur executioni contra illum procuratorem qui se ei obtulit et satisdet cautum non esse i. quod non esse mandatum sed non omisisse. ut ff. de procuratoribus. l. plautius. et ff. de re iudicata. si se obtulit. et sic inveniri quis qui se liti offert et in propter hoc condempnatur. ac si possideret. ut ff. de pet. her. is qui se liti et ff. de rei vindicatione is qui se liti et hic sustinet pro impetitore rei seu defensore condempnato. Sed succumbente procuratore actoris quod reus fuit absolutus quod facit reus. Pro et dico quod habebit actionem item admittere esse sicut quando sua intersit quod dominus habeat invicem ut ff. de p. v. quod. nam et procurator actoris et rei licet satisdederit et postea succedat domino licet exponitur stipulare non procurator sed quem in contingentibus, peracti heredes. ut ff. de iudicatum sol. l. si an. De quatuor act. ex stipulat. nomine dampni infecti ab eo interposita qui habuit dampnum dom. ruinosam.

Sequitur stipulatione et actione ex stipulatu nomine dampni infecti non curo multum prosequi quod plene dixi scilicet in titulo — de dampno infecto circa finem. Sed tamen addo quod ad hoc ut ista competat oportet quod omnia predicta fere inveniantur quae dixi ibi oportet enim aliud intuitu scilicet quod dampnum sit datum scilicet quod domus ruinosa cecidit. Si quis vitio operis dampnum contingit non sic exercitur ut ff. de dampno infecto. l. dampni. Sed in fluminum. hic stipulo. et § Idem si vis quae fuerat interceptus. Si dampnum diminutione rei inventum ut ff. e. l. ii. non autem lucri. ut ff. e. l. fluminum. ff. et l. proculus. Item hic stipulo continet id esse agere et quod attenditur cum parietem quae cecidit propter domum ruinosam et tam subitum edificii et pensiones inquilinorum quod migraverunt metu ruinae iusto. Idem et si metu ruinae iusto non potuit dominus locare hospitium et si quod dampnum contingeret aque ducende cum in fundo. ut ff. e. l. Item. et l. Si conducens. et l. dampni. Et tamen si non parietem ego refecero quia actorum cecidit propter ruinam extimabitur in pensa refectionis moderata quod illud consideratur quod habet in meliorem parietem non tamen habebit id incrustationum quae fuerint in antiquo pariete. Item quod vide ut l. ex dampni. In hac actione concipitur actor sic libellum. Libellus. Ago ego contra quod quae domus sua ruinosa minaretur ruinam domui meae promisit in nomine dampni infecti. Item quod domus illa cecidit et domum meam vel parietem illius destruxit quod dampnum extimo xx. ideo illa xx. peto propono cum condicione ex stipulatione vel sine iuris extimatione dampnum dicitis. Vel illud dampnum in resarcitum peto propono actionem ex stipulatu. Vel sine hedificium parietem quae cecidit post illam ruinam in meam refectione expendi xx. unde illa xx. peto et propono cum condicionem ex stipulatione quae sic recte concipiatur libelli probat unum predictum. Oppo. Sed opponitur quod non possit agi ut quia ad quod predictum. nam metu ruinae dominus hedificii ruinosi promisit in nomine dampni infecti. unde nichil cum impunitionis convenit sic non videtur quod cum condicione possit intentari. Item est dampnum in emendatum non sit promissum. Item nomine dampni infecti nichil videtur promissum nam promisisti in nomine dampni non dum contingentis et sic promisisti nomine dampni futuri. Pro. Immo recte ago. Item esto quod paries ruinosus fuit et iam tunc dampnum tempore videor habuisse. ut ff. e. l. dampni infecti. sabinus. et l. procurator. hic edicto. De actione ex stipulatu ab edificante cui nunciatum est novum opus si appareat.

Sequitur ex stipulatu actione non curo multum prosequi quod plene tractavi in titulo edicto de operis novi nunciatione tamen addo aliquid. Unde ad hoc ut competat cum iniuste sed fere illa necessaria quae dixi ibi. Et est quod necesse hedificare sanum quod ille qui hedificat satis dederit si in loco privato si in publico quod caveat ut si appareat eum iniuste edificasse quod debeat restituere ut ff. de operis novi nunciatione l. procurator hic in titulo et l. sed in stipulo. Item est necessarium quod sit iudicatum illum iniuste hedificasse vel si non defendat se qui satis dedit vel cavit. Si quod iuste hedificavit. ut ff. e. l. stipulo. § Sed an. Quod Sed ut maius ille qui satis dedit sicut non defendat quod stipulo committatur ut in predicto l. stipulo. § sed an. scilicet ut boni viri iudicis arbitrium res restituatur et sic destruetur opus. Si hic procuratori placuit alioquin condempnabitur ad interesse. ut in predicto. Sed hic quis intelligat quae res esse lacione commodi [illegible] auditum. Si consurgit huic ora legum ff. e. t. l. si prius. quando autem non defenditur ille cui nunciatum est opus novum et est videre pronunciet quod [illegible] [illegible] caveat ille non per se edificaturum quae ex leco exigisset i. item. tres [illegible] ut C. de hedificiis privatis l. de operis. sicut est hedificante. Sed ubi non defendatur ille qui nunciat officium iudicis erit et caveat ille qui nunciavit opus novum non nunciaturum non opus obscuratum vel nunciaturum. Sed de iure de iure suo probare quando competebat vel in intimandi vel extra publica vel extra naturalia vel ex compositiva. ut ff. e. de pupillo § [illegible] et sic punitur is qui non defendit quod sicut de possidere petitor ut in predicto l. si prius et sic secundum hanc l. non deinceps opus propterea quod non defendit adversarius. Item et ubi habet et legum ff. de dampno infecto l. aquae fundi petitor quod situm hedificatum hic amorem peto fundum i. fructuum fundi tantum petitio instituit. Sed quia ago in non esse est ita hedificatum hic et sic invado confessoria iure et negatoria quod prius ut ff. si fuit. vel l. si quis in domo. sicut non defendens. Immo transferenda est. po. non ut hedificium destru

ac. h e ee iniquu demolitione ꝓani. h. si. ꝗ. cum ope h. ꝗ.
bz fines ut dixi. s. nu docuens te iuste hedificasse ꝑea distrahit
et sic leg. uera iste. l. aq̄ q. uba cne ꝑ. resoluant inpma ꝑim
uo indiuiduis. hec discipulus ille q. diligebat ihc. et c. Item
intellige ut ex posui nā uita stulta sicut hec hedificatum anteq
sic n̄ ꝯtinentia d struet op ꝑea q. aliqs n̄ defendit. Go
alibi leg q. si familia tua ꝓhibat aliq̄ ui ꝑ uiuite sin defe
dam. t n̄ defendat familia tua actor mittat in poss bonorum
aduersarii. n̄ an discedet actor d illa posse. q. ꝯstituat s ꝑ uit
et totum deprunis restituat. ut ff. si ꝑ uit. uin. l. si is cui sq̄
he. l. ista intelligat. q. te. s. d ꝯfessoria infi Quod solemus
istam actionem distinguere. et intellige q. libere lege i domalio ꝯ
suo. ꝓ indiuisis e cum bz loquime lex e stiplo sui aut loqr qn
ego nuntiaui nouum op. illi q. edificat et ille sat. ddit d ope
distruendo si n̄ d fendat merito op d struit. q. ut deluisse
nuntiationes et ꝑtous ꝯsalum ꝑ qz subueniet edificanti. ut l
e de. et edifice. ut ff. e. l. ꝑetr. d ind. h. g. s. materia sua ꝑsis
q. ee n̄ d bz ut ff. d rei uin. in fundo. ꝓ destruit eyq n̄ de
fendit lege aut sup q. intellige qn edificatum n̄ erat. et h di
at ꝑincipium. l. sup q. hedificatum ee. et sic nulla satdatio
ꝑstita fuit ab illo cui nuntiatum fuit nouum op l. illa d dap
infec. aq intellige qn ille edificauit nulla d nuntiatione i fuerie
te. t ꝑcedente. h. agebat ꝑ ꝑ ille hedificauit ꝯ illum ꝯfessoria
uo negatiuis. s. ut edificium ille tollat. sic ꝯtinam q edificatum
q. se n̄ d fendit mittat inpoe ill edifices. et n̄ decrat. ꝓ. et
iniles ut dixi. t i ce cum ꝑo audite statuend subaudi q. n̄
initio opis haberet sin sic ddi a breuia iudicis ꝯmittat ut ff.
d ui t d libandi. l. i. infi. initio me ꝓbante dut. m et illos
absente ꝑ ꝯtumaciam op illud d struet et sic ꝑced addiffinita
in fina i ꝯfessoria et lite n̄ ꝯ. sic et in actu supiori. l. stiplo.
sui atz lic q dā uoluer. l. illa intellige ꝑ lic. ꝑea q. ꝑoni
e illa duo ut patria. s illa aut uidet. s. illum iniuste edificas
se sz n̄ d fendat. h. ꝑmu e do uiuis. cum mta alia sit causa
lia i ꝯfessoria a q e ag. d itis uisbz ut notaui. s. d ꝯfessoria
l. illa ff. si ꝑ uit. uin. his cui attud qn aduersarius l. fa
milia d uoluntate dni ꝓhibebat me ag. duce ꝓhibebat
dno d fco si n̄ d fendat mitter inpoe bonorum illi exq dns
mandauit familie. aliogn dns n̄ tenet d fco familie. nq
tem ad eum ꝑuen ut notaui. s. d ꝯfessoria. un n̄ mittor ip
bonorum olim omnium hodie ꝑ minimum dclarati debiti. ut. C. d
bonis auct. iu. ꝑ aut eiq iniuit. s. Qo Sz e agebat
ꝯfessoria q in fiat mitto e ꝯfessoria sit inio. Ro inp rei
ille. un aq currit q. nullo in inpediat ut dixi. s. d ꝯfessoria
sic initiar inp rei illi. ꝑ cautionem ꝑstanda in a b aduersario
ut n̄ inpediat aq. ducere doni ꝑbz ille dut. suo ut inp
dat. l. siplz. Qo Sz qd si aduersari n̄ caueat in ꝯtinent
uide ex offo suo me mittet ip. faciendo in anu qn ꝑeci
et forte ꝯ ꝑlendo captis pignoribz. ut ꝓ inst. d sat. tu. sihe
bona ꝑ q captis pignoribz possit urgueri. op Sio ibz
his oppoit. l. d pig. d pour. h. hec ꝑ ult. et l. sequitur ut
i opis n̄ aliqs ut defecti et si aduersarius inp mittit. ho
q. l. ille intelligit q. s. d act. ex stipulatu uidicatum
solui. ꝓ in hac aut act. ꝯpiq actor ita li. libell ago
ego. b. ꝯ. c. cui e nuntiasse nouum op q. faciebat i loco tui
ꝑ in sat ddisti op illud tolle si apparuerit eum iniuste edifi
casse. un q. apparuit ꝑea ꝑm uidiq sepru illum iniuste
edificasse. t q. dum uelle ꝯ cum ꝯtende q. iniuste edificaue
rit se n̄ defender. ꝓ ꝑpono act ex stipulatu. ut ꝑdictum
locum tollat si ꝯ sim inter eos plac dicam. un ut ꝑster in meu
inbee. Ago ꝯ illum ꝑpono act ex stipulatu. Sz sic tec
te ꝯpiat sic uero libellus. ꝓbat ꝑ l. ff. d opis no. ꝯ
nu. l. stiplo sue aut Qo Sz q. q. aliqs dicat n̄ d fecti
sio q. e citat n̄ ꝯparet. ꝓ te q. e citat amici agnati ꝯ
gnati et affines. null ꝑea d fendit. ut ff. ex qbz ca. i p. l. h.
aut. et ff. ex qbz ca. ma. l. ite ait ꝑtor ꝑle. et ult. et. l. g
Qo ꝓ ite qr qs d bat doce utrum ille q sat dat. s. q. iuste
edifice. Ro uterq admittit ap ꝓband maxie e uterq affir
matiua ꝓponat. sic et in actibz liberali. ut ff. d ꝓbat. cum. et sic et i
cum criminali. ut. C. ad. l. corn d fal. u. Qo Sz nego ꝑ edi
ficanti sufficit sola ꝑo. ut sic dicam nuntiatam d be ꝓbare sz ng
distinguem d in nuntiatois fiat ꝑo ei cui nuntiatum e. t n̄ ut
dixi. s. d medio. d opis. no. nu. Ro. lic d h. s. i tractatu
d opis. no. nu. notaui tamen sic dico et distinguo si nuntio
nouum op. et n̄ recipio sat dat a te simulo iactu lapilli. ꝑ
mee ꝑtez retinio si autem ꝑsidba. un ille q edificat d bz ꝑ
bare se iuste edificare d be. s. iao nudo ꝑmeo facio adu
sarium ꝑote te d to ꝓbare q i iuste edificat et sic oi ista e do
oparis ꝯmod ꝑonis ut distinguit. l. ff. d opis. no. nu. l.
d pupillo. meminisse. et h an sat dat. q ibz edo lic qda dicat.
q. ille q sat dat e ꝑinchoauit. q sat ddit se d struturum op
si apparuerit eum i iuste edificasse. g ut hon ꝑtois inse cuis
ꝯ re sat dat. ut ꝓbat q. iuste edificauit. h. dixi ut. h q.
n̄ solet ꝯditio illorum d uior hri q sat dat q qn sat dat. ꝓ inno
melior sic et illorum q lite ꝯtestant. ut ff. d reg. iur. l. n̄ solz
maxie e stiplo seu sat dato soluendi debita qre i tuip ꝯte
stato sat act. ꝑetuate. ut. C. d ꝑ scrpt. xxx. a. l. e notissimi
et. l. ult. aliq dnt eq. Sz ꝑmum puto uius remotis dictabz his
simie Qo ꝓ ite ultio qr qd sit i obliq. t ꝑ esse d tat ꝑea
uit restituto opis t met te. Ro. d h. dio ut notaui. s. i act.
ꝯmodati i tractatu causarum. De vi. actione ex stiplat
que cõpet d dat. ꝑetatio ꝯ usuf. l' usuarium si
male utatur. ul q. restituat q. super est.

Sexta actio ex stiplatu q ꝯpetit ꝑetatio. ꝯ fructuarium ꝑ
duas cas. s. si fructuari n̄ utit sz abitrio boni uiri. l. q. male
utit. ꝓ ite sa cum qn usuf. e finit q. restituat q. exite illa exta
bit. un ꝑima sepi ꝯmittit et toties q e male utit fructuari ꝯ
sa n̄ ꝯmittit n̄ semel ut ꝓbant h. ff. usuf. q ad. ea. l. i. cauet.
Vii adh ut actio ista ꝯpetat tot e necia. Impmis q. usuf.
t usus sit ꝯstitut i te uiuos. t relict i testi. u ff. usuf. q
ad. ea. l. usu ꝯ. Scdo q. fructuari t usuari sat det. seu usu
fruutur abitio boni uiri. et e usuf. t usus ad eum ꝑtine d sie
rit. restituat q. i n̄ ex tabit. ut ff. usuf. q ad. ea. l. i. i ꝑn.
et lic Ro q leges in ite dicant q d bz cauere tu intelligas. i. sat
dare. cum e date fideiussore. ut. C. d usuf. l. usuf. ꝯstitutio
et ff. d usuf. l. sicum. i. et ff. d usuf. ea. rei q usu ꝯ. l. h.
et si. C. d ꝑeur. l. i. ibi di cautio. i. sat datio ut ff. d ꝑeur.
fuus. aut ꝑtor hac aut sat dat. dat ꝑstat usufructuari t
usuari q testator ꝓhibat. ut. C. d usuf. l. si usuf. et. C.
ut i p. leg. l. sene. abitrio aut remitti ꝑ. ut ff. ad. l. fal.
l. ꝑot. et. l. q. d bois ult. et ff. siqs cau. h. et siqs ult. Et
ꝑstat h sat dato siue rei mobil siue soli relinqt usuf. ut
ff. usuf. q ad. ea. l. i. h stiplo si intelligas d re mobili q u
suf. n̄ ꝯsumat aliogn alia sat dato ꝑstabit d q dicam in
sequenti. Ro. siue res illa sit mobil q. ꝑ se mouat. ut ff. d v. s.
l. mouentium ꝯsilium aut dat legis lator siue ꝑte mobili q.
ꝑetuari ex timet te illa ut sciat an res illa d tior fiat. ut ff.
usuf. q ad. ea. l. i. ꝯ sciue sitis extimatio sit rei data i dote
ut. C. d donat. i te uiro et ux. aliqn e lex dat ꝯsilium ut ff.
d reg. iu. et sup. su. ar. l. siqs. Sz in ultum et ff. d rei uin. is q.
et ff. d iof. t. l. i. adeo aut e necia ista stiplo q. inponat
q. inutu d bitum sit adhuc et dubitat. utr fructuari t usua
ri hat i uenci fructum. t si fructuari ꝑ papiendo fructus a sti
cat suos. an q. ꝑster ꝑdem sat dat. et sic e q. a ipa sat
dato sit d sta usuf. t d affinitate. Ro. dns meus aimitt
q. fructuari hat i uendi. et q. sit usuf. et q. bona fid recipie
do fruct faciat suos. q. illa satdatio n̄ sit d sta usuf. n̄ d di

ffinitioe. oppo. Sz opponit illa uba usuf. e i utendi fruendi
reb; alienis salua rex s. ut ff. d usuf. l. i. q. d. q rata utat
q rex sba salua sit. ut ff. d usuf. l. ii. et iii. et sic uba il
la fz quida restitutione includ. et dns ius suu simaz ar.
defendit. sic et ibi notat dic e si eet d s. l d diffinitioe. oppz
tet q gtinet e suo diffinito. n ai eet usuf. qm quia cautio p
stitit satisdatio e usuf. ut ff. d usuf. e. R. q usu gsu. l. h
sonat si pecie. et ar. ff. q. ad. f. a. l. si pat sit p fundu
et ff. qm di. leg. e. l. e ita e suo. Et pita in iiii. cribz e
usuf. lic; nulla satisdatio pstet. Cm ciuis e g usuf. q ad
ea l. usuf. illud sciendu. Secd. e. d bois q ubis. l. e oppz
tz. isti. pme colup. et l. e n solu. h pculdubio. Tu e tenet
e fisco q n tenet satisdare ut ff. ut. leg. no. ca. l. i. sia di
sai et ff. sicut pty. p. l. fal. l. iii. Jte sciend et qre n satisdat.
[illegible]

nũ datũ sit in p̃timatiũ piim qr ñ sumit si p̃liciq fructua
ri queriat ꝓprietario rei. uñ ñ solũ ſiat fructuari ñ p̃liciq
qr amisit usuf. et pact. in stin. l offo iudicis ꝓprietario sue
erit. ut ff. d. p. d. q. et io ñ recurrit ꝓprietari ad ista e. p̃
cita suffragia necia ē actio ex stipulatu. q̃ si q̃ ē actio
ex stipulatu sit cauit ut. i. inst. d. v. o. ī prin. q̃ dr p̃toria
ff. d usuf. l. ii usuff. legat. d inq. Rñ. dr p̃toria p applic.
t exte licet qr p̃tor illã act. ex stipulatu extendit ad fructuari
ū ut ait ff. sups. uer. pei. l. si sic. dixim ĩ nact. cõmodati
nes. ĝ. q̃ si q̃ si fructuari ñ uult sat. dare q̃d fiet
ꝓprietari q̃ act. q̃ plict illũ ad sat. dandũ. Rñ. aut possidet ꝓ
prietari rē illã cuiᵉ relict usuf. et tunc hĩt except. ut ñ q̃pllat
dare t q̃stituēe usuf. ñ añ ipi fructuario dat actio añq̃ sat
det. ut ff. d usuf. l. si usuf. leg. in pri. sẽ si at fructuari pos
sidet rē ꝓprietari potit rē uẽdicare p ind. a. e. si usuf. relict.
ñ eet. et si fructuari except. d re usuf. noie oĩta ille ꝓ
prietari replicabit qr sat datũ ñ ē. ut ff. usuf. q̃ ad. e. l. si
usuf. t si ñ uult rē uindicare potit stipl. ex q̃dict. sic q̃stitu
pi dictũ ē. In q̃ actioe q̃cipie actor sic libllm. Libellus
Ago ego R. q̃ in. o. cui q̃stituit seu relict eet usuf. i uinea
t domo tali. et ego uinea illã q̃ tradidi ñ p̃stita in abeo sat
datioe. d utendo fruendo. arbitrio boni uiri. uñ ut in sat dat.
p̃dco in. ago q̃ ip̃m ꝓpono q̃dict. incert. t q̃dict. ex l. ut ff.
d usuf. ear. rer. q̃ usu q̃ l. h senat. si speciue. et l. ff.
usuf. q̃ adm. ea. l. si usuff. q̃ ulds plus. ait. et sic ī pmobilis
q̃dicio ꝓpono q̃dict. icti. t q̃dict. ex l. s; uaietatis oppinion.
qr q̃da dnt q̃dict. icti. ꝓprium nomi actionis. s; d h dic ut
notaui. s. d act. ex stipulatu. q̃ q̃d si ꝓprii hac sat dat.
remisit fructuario. et R. ñ ualz remissione ad instar si
oña calũpnie. ut. e. d iur. iur. ꝓ calup. l. ii. s; qr uetem
ego at q̃ uic do p. l. e. ut legs. seu fidi. q̃ no. ea. l. si ue.

De septima act. ex stipulat que dat. c. fructuariũ

Eseptima actioe q̃ ualdi sumit ē, p reb; q̃ usu q̃sumitur
ē supiori et fere in omib; q̃cordat. uñ de ea paucia dicam. dat
ē ꝓprietario q̃ fructuariũ. qui usuf. rei alicui. relict ē q̃ usu
q̃sumit sic in uino. oleo frumento et pecunia q̃ actio q̃petit ut sic
uito usuf. tantu restituat. et i eadz q̃litate aut. aut extima
tiõ reb; ee peie noie cauẽdu ē q̃ uult ē ut ff. d usuf.
ear. R. q̃ usu q̃ l. h senat. et l. si uini supiora at dicit qr
usuf. relinqt rei mobili t immobili. q̃ usu ñ q̃suũt. uñ
ad h iacio ista q̃petit tot ē necia q̃ in iacioe supiori dixim.
Uen. h attẽd q̃ in his reb; q̃ usu q̃sumit. ĩ loci ut uinũ
oleũ frumtũ. t minuit ꝓ usũ ut ut uestis si relinqt u
suf. ñ dr ue usuf. s; qr in uo ē usuf. ē salua rey sba. s;
aut ē ñ p̃llit ee salua. id senat fec. p ut potuit. ut p ea
uatois remediũ introduceret qi usuf. ñ ē potuit nal' ratio
auctis senat imitari. ut ff. d usuf. ear. r. q̃ usu. q. l. i. q.
ii. q̃ o. uid di. d p̃dca pt. qi usuf. relinq. Rñ. sic s;
ostẽdo q̃ uẽctũ ē q pecunia ñ pt usu q̃sumi sic rei p̃dce.
lic; ē expe aditur tam durat el'. uñ ut q uer usuf
p̃llit ĩ pecũia q̃stitui. s; tam ñ e ita ē q̃stituit qi usuf ĩ pec
cũa sic q ĩ alus reb; q̃ usu q̃sumit. ut ff. e. l. h senat. si
pecũie ꝓ difficile ē separe. dr pecũia q̃sumi. ut ff. d solut.
stauent. Et. no. q senat fec q potuit. s. p remediũ cau
tionis ĩ duc. qi usuf. sic et alibi fec p hrede bon. qr fecit
bonor. p. ē ñ potuit. facere uiu hrede. ut inst. d bo. p. ĩ pri.
q̃ s; ostẽdo q senat fec imple. et qi usuf. nichil ē. et iã
q̃ an q̃ corpa ipi tradunt nullũ i hec, legatarii in corporibz
ut. p̃l ñ c̃hta sit legatarii. legatari sc; ē dñs ut ff. e. si
uini. s; si ē dñs. s. incorporib; ut ñ pt hie ñ usuf. ñ qr
usuf. q sunt ecũ res ꝓpia nemini suiat ut ff. si usuf.
pe. l. uti frui. et ff. d suit. ur. p. l. inter cos. Ite p toz ñ

fec imple. ñ ē qi usuf. suit ē. hic q induxit. senat fec
ad ymod legatarii. qr legatari aliq in comod rei illar
hre ñ p̃llit. nã si relinqt usuf. uel legatari ñ hẽ suit.
suit ē suitutis ee ñ pt. s; hebit q̃mod eund agendi.
ut ff. d usuf. leg. l. i. q̃ o. uar. s. agi legatari hrede
si sit qi usuf. p̃dcay rey ē intesto relict. t sim p̃mi
sisa q̃ agũ q̃ ea. Rñ. sic in uio usuf. act. ex testo. t ex
stiplatu sic in uio usuf. s; inh dissile. q uo usuf. q̃sti
tuto abeo q̃fessoria. ut ff. si usuf. pe. l. i. hic at habo di
recta rei uiñ. ē sim dñs corpũ illoz. ut ff. e. si uini. s; il
lo ē cũe q̃ noĩũ p̃llit usuf. relinq. ut ff. e. l. pp. q̃ s;
qr a legatari hat utiles actioes q̃ debitores. q̃ debitores h
ditarios. uidet q sic ad instar creditoris cui obligata sit
noia. ut. C. q̃. res. pi. ob. p. noĩ. et sic legatari ... ut
ff. d p̃scri. p; et. C. d legat. l. ex le. Et sic ē p̃to nois ut.
C. d h. t act. uen. l. pp. et l. ult. maxie ē usuf. in l
tis creib;. ꝓ dñi sit. ut ff. d usuf. l. in. s; plac; decreti
b; uiis ut legatari hat act. ex testo. q hrede ut hrs exi
gat pecũiaz et exactã illi fructuario. inq ꝓprietas traſi
bit p̃stita cautioe. ut ff. e. si uini multoties. ē aliq̃ ñ q
hnt ipi actioes q debitores tuos s; hnt q te ut tu agas
q illos d bitores eis soluas. ut ff. loc. et. q. l. maior. melle
et ff. ad. l. ro. d iac. l. ii. et ff. i. d. l. si ꝑuis q magni
ē. q̃ o. si q̃ a i usuf. hat aliq i. añ q̃ cenleat. q̃ sic
qr a ĩ his reb; cautio sit d sba. oz. q añ nullũ i hẽ. q sic
dix d sba ee. et dix pl' q absrd ñ p̃llit cautio ista tenẽ
ti q̃ uũ putãt doctores nri. et id; s q dixim ĩ q̃oe sili iac
tioe supiori. Illd aut. no. q in his reb; q̃ usu q̃sumu
ē. id; ē relinq usũ sic et usuf. id; in pecũia id; in
silua. id; in reb; ut ff. h senat. ult. et l. q̃m. et ff. d
usu. et ha. plenũ. s; si pecoris. et l. fundi. et l. diuig.
Eadẽ; potioes ꝓpact ee et eo facẽs h sic in supiori. s; pt q
ut q dixisti. q ualeuint ĩ his ē reb; ꝓ abusũ ñ posse
stiplo q̃mitti. Indubie ē tñ creib; amitat usuf. morte
tñ et capitis diminutioe. ut ff. e. ĩ stipulatioe. ut ff. usuf
q adm. ea. l. si usuf. noie. ult. et q dr ibi d pecunia ni
ei legaus d alus reb; q̃ usu q̃sumit. usu ē uer multis alus
mois amitit. ut ff. q̃b; mois. usuf. a. p̃to. ut. C.
d usuf. q̃mutatioe. s; h intligas qñ usuf. rey illay re
lict ē alicui p uato. certũ sic tum te usq; ad. c. añoz.
et sic medie mors accedẽ auctori t stauimis patiat qi
capit. di. patiat. qr forte d struca ē sic cartago. ut ff.
d usuf. a usuf. et ff. d usuf. l. si usuf. Cubicat act.
q̃cepiq actor sic libllm. Libell. Ago ego. R. q. o. eiu cui
relict t q̃stituit qi usuf. xx. uinaz. aut. t. xx. cophynaz
frumti. t. xx. sal. may uini. t tot uasoz olii. et sat dedi
s; in d tot ñ e restituẽdis. t uino t olo t frumto. et sic
usuf. sit finit. qr passus ē capitis di. peto tot uinũ t
uinũ t oliũ. t frumtũ in solu ꝓpono act. ex stipulatu
t cũ meli eã q̃dictioez ex stiplatioe ē eũ sit q̃ ĩ stipla
tioe d ueñ. q; sic recte q̃cipiat libllm. dic lex. ff. e. si
uini. et ff. sicũ. pe. l. sigs cũ. Sẽ iat. p uestib; t bob. ut
talib;. dicã sic. uñ ē finit sit qi usuf. et p illũ usũ res
ille tanta d teiores fac sic. io illã extimat. peto p ĩ pu. y.
ꝓpono eã q̃dictioez ex stiplatioe. sic recte petit. dic. l. q
ff. e. si uini. Sz ñ uiᵗ q actio ista sit bn ꝓpria. cũ ē q
ꝓprietas rey istay traſit i legatariũ. ut ff. e. si uini
q̃ in s. tenz stiplo q̃ rẽ illã ꝓprium legatari ñ restituat
et sic q̃dic. l. in. ff. d. v. o. nec. Rñ. sic ē uery q male
opponis. lic; ē res stat legatariis cũ teneq stiplo ut tantuãe
ñ restituat. t illd q ind extabit ut notaui. s. i act.
supiori.

De actione ex stipulatu que interponitur ab herede legatario, et legato prestando.

Est octava actio ex stipulatu que interponitur ab herede legatario pro legato prestando, et quod heres satisdet dando fideiussores circa condiciones sic et quam vere fuit stipulatum. ut ff. ut leg. seu fidei commissorum causa caveatur. l. i. in diem. Que actio ad hoc ut valeat tot sunt necessaria. In primis quod legatum sit relictum in testamento vel in codicillo. in quibus legata relinqui possunt. ut Inst. de codicillis. § ult. quod probatur ff. ut leg. no. ca. l. i. in prin. Secundo quod ille fuit talis qui potuisset facere testamentum vel codicillum. ut. arg. ff. de dat. in ut leg. ... l. e hic tantum firmantur. Tertium quod ille talis cui sit cautum potuisset legatum capere relinqui. i. quod capax sit ex testamento ut. arg. ff. ... de l. quintatio. ... q. ff. de his que pro non scriptis ha. l. iii. et l. penult. et omnia illa requiruntur que dixi. s. de actione ex testamento. Quartum quod hereditas sit adita vel bonorum possessio agnita. sic est cum hereditate repudiata vel obmissa vel heredes absentes non satisdare. licet dubium sit an sit heredi tas adita vel non satis dat. ut ff. ut in possessionem leg. l. i. § ult. et l. ii. Quintum quod offert se fideiussores idoneos. et presente stipulatione satis legato heredi offert. hodie agimus ut C. ut in possessionem leg. no. ca. l. penult. § si. Sextum quod legatum inveniat secundum supremum cum non presenti sibi petat ab herede. ut ff. ut in possessionem leg. l. si is a quo. Septimum quod heres satisdet. i. de fideiussoribus legatario. pignora ab dare non cogitur nisi tantum ... ut ff. de preto. stip. l. pretorie stipulationes. et ff. de ... coll.
l. i. § si simul dare pignora licet non cogatur heres. stulte facit legatarius si non receperit. et melius est pignori incumbere quam in personam agere. ut ff. de suspecti. l. i. et quod audias ille qui debet satisdare simul dare pignora. dic. l. ff. de coll. bon. l. i. § ubi. aut satisdat ... se prestaturum legatum legatario suum diem vel condicionem advenientem legatum est condicionale vel in diem. vel usque ad certum diem quo legatum est purum. possibilibus est legatus locum hic satisdatio. et pro condicionalibus et pro relictis in diem. et pro pure relic tis quando non nullas moras habet excepto uno casu. ut ff. e. ut leg. no. ca. l. hac stipulatio. i. § ... et l. et i. § ... Octavum quod condicio extiterit vel dies advenerit. et legatum non sit prestitum quod legatarius vivat in condicio nalibus legatis. nam legata condicionalia non transmittuntur ad heredes. ut ff. de reg. iur. quod legata pure relicta vel in die certum transmittuntur. ut ff. quando dies leg. ce. l. ... die. et C. de caduc. toll. ... § ... Ita demum autem ista satisdatio ab herede prestatur si legatum aliquod relinquitur quod presta ri potest. alias non puta si debitori liberatio sit legata non est satis dandum quia iam habet penes se legatum. si ei quereretur exceptione doli uti potest ut ff. ut in possessionem leg. l. i. § si debitori. Nonum quod heres in satisdatione promittat legatario dolum malum suum abfuturum. s. quod nichil faciat dolo in condicione vel ut quando dat servum venatum vel fundo legato impo nat servitutem. vel si illa faciet vel dolo faciet. ne existeret condicio ut ff. ut leg. no. ca. l. i. § ... et l. iii. in fine. et ff. de dolo eleganter. § i. In omnibus tamen quibus non satisdatur licet expressius voluntati defuncti statuitur puta si uxor pure instituat heres vel filius eius. ut ff. ut leg. no. ca. l. si quis. et l. i. § si ad fiscum. Ego si instituat heres patrem vel dominum et filio vel servo sub condicione legatum relinquitur et an condicione manu mittatur servus vel emancipetur filius si petet legatum licet ei pater vel dominus sub ypotheca rerum suarum. ut ff. ut leg. no. ca. l. filio. Unde in hac actione actor hic utatur positionibus. Po. dico. Ego dico quod titius mille ... x. et tale domum in testamento suo tali condicione. Et nomine mei legati condicionalis tu heres satis dedisti mihi. Et condicio legati illius extitit et dies advenit eo tempore his positionibus utitur. Po. Rei. Ego dico quod titius ab intestato decessit sine testamento decessit sine testamento et codicillo. Et esto quod fecerit testamentum vel codicillos dicat ego dico quod fecit testamentum sed non legitime ut ex ipso testamento apparet. Et esto quod legatum fuit tibi relictum ego tamen tibi satisdare recusavi. Et esto quod satisdedisset non dies non condicio legati extitit. et pro maiori parte facies istas positiones per actorem et reum quas notavi s. de actione ex testa mento. In hac autem actione concipiatur actor sic libellum. Libellus. Ago ego B. contra C. heredem titii quod mihi stipulanti promisit solvere x. et domum talem legatam in testamento vel in codicillo. pro fideiussoribus condicione. ab ipso titio

unde solvat ut in magis iste eum promiserat eam condictionem ex stipulatu et hoc quod legatum fuit pure. Si autem condicionale vel in die additas sub re tale legatum mihi sub condictione. si navis ex asia venerit vel in die puta kalendis. ... et hoc quod dies cessit. Si autem incertus puta cum filia nupserit. et tale condicionem adiciat. unde est dies advenerit. si ... dicat. vel quod filia nupserit et ille fuit consul peto predictum mihi le gatum solvi ab eo promisso eam condictionem. et c. Et sic recte concipiatur libellus. Dic. ff. ut leg. no. ca. l. et legatorum. et l. non tamen. et l. si ... ait. et l. hac stipulatio. et l. ... et ff. quando dies leg. vel fideicommissorum. ce. l. si predictum. et l. sic dies. § i. et ff. ut leg. no. ca. l. i. § quod in mora. et l. stabimus. Preterea potest adicere in libello. et petere fructus seu pen siones quando res immobilis fuit legata vel usuras quando pecunia legata fuit quas frequentant in consuetudine regionis si heres fuit in mora. sic est venerunt in actione ex stipulatu. ut C. de usuris. et fruc. leg. et fidei. co. l. i. ii. et iii. et ff. ut leg. vel fidei. co. no. ca. l. i. § bellis sime. Que est quod nam non videtur quod hic ex stipulatu sit utilis. cum et idem operetur actio ex testamento. et quo ad legatum et quo ad fructus fructuarum ut in illa actione notavi. quare ergo ista fuit inventa. Solo non est superfluum cum sit in utili quia in hac actione veniunt fideiussores. qui actione ex testa mento non tenentur. ut ff. ut leg. no. ca. l. i. § tale aut mihi est natura plerasque actiones habere. ut ff. de liberis leg. l. ii. Et si legato pure relicto non videtur quod hec actio sit multum utilis consultum reputo legatario. quia hac actione inventa et possit ex testamento actionem intendere. et legatum consequitur quare ... intendat ut si heres cavit. et de duobus iudiciis quare non sit unum est in nostro nam licet stipulationibus non novatur. ut ff. de minoribus. l. minoribus. xxv. a. Solo immo multum operatur hec actio quod legatarius magis est se curus sic sit cautum ab herede. et est habet fideiussores sic. s. dixi in proxima questione. Que est quare autem actio fuit inventa. Solo quod ... non reddit. ff. ut leg. no. ca. l. i. § i. quod utile est ut sic iure ... possessionem bonorum sic. legatarii non careant bonis defuncti. unde pretores hanc stipulationem invenerunt. De actione ex stipulatu que interponitur ab arrogatore suo patri. de restituendis bonis filii arrogati.

Est nona stipulatio actio ex stipulatu que interponitur ab arrogatore suo patri quod restitueret ea que ex bonis filii arrogatis consecuta fuerit. uel ad quos bona illa perventura essent si arrogatus permansisset in suo statu. et quod doti est quod ... de bonis suis. sicut emancipatum filium suum cum dote exheredavit. ut ff. e. l. hec. et l. sequentibus. et l. si arrogator. § i. Inst. e. Sed si decedens et ff. de inoffi. t. l. pap. § si quis impubis et ff. de coll. bon. l. i. § si impubes. et in de iustitia ... Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod alius sit sui iuris. ut ff. de adop. l. i. in fine. Secundo quod interroget ille qui adoptatur an velit ei illum suum filium fieri. et interroget ille quod debet arrogari an hoc velit sic sit in initio dicendo. Tertium quod fiat ista arrogatio coram presentia principis. et hoc est quod dicitur l. quod fiat auctoritate principis. i. presentia aliquando adoptio que sit per magistratum fieret auctoritate principis ut ar. C. de ... l. ii. ubi in ... omnia ... et c. hoc omnia leguntur ff. de adopt. l. ii. et si de auctoritate quod de presentia intelligas lex ff. de auct. tu. l. iii. vel ex rescripto. ut C. de adopt. l. arrogationes. Quartum quod sit minor xxv. a. et quod interveniat auctoritas curatoris ut ff. de adop. quod ne arrogatoris. Quintum ut si pupillus quod pater arrogat caveat de danda certa parte bonorum suorum. et de restituendis bonis que ad eum pervenerint de bonis filii arrogati ... quibus sit restituenda ut ff. de adopt. nec ei in fi. et l. non alias et l. sequen tibus. et l. si arrogator. § licet arrogari ... possit et debeat per principem tamen tamen iudices beneventani ... usurpantes eam que principis sunt ... et dat pignora creditori videtur domini imitetur est imperator ... quod non possit ut ff. ad municipalem. l. ea. et l. magistratibus. et C. de iur. do. ... l. ult. et ff. de acc. pig. eleganter. ... coram se faci unt fieri arrogationes. Que est sed illud quare ... arrogatur coram principe aliquis qui est sui iuris qui sit maior annis debet caveri de ista quan titate danda ab arrogatore. Solo non est de omnia est in ... locum de ...

Ho. ... in ... anuali ...
Ho. q. debet dare ...
Ho. non nullas moras ... excepto ... uno ...
Ho. ... legato ...
Ho. ... in ...

tate. ut Inst. de adopt. § cum impubes ff. de inof. te. l. pap. § si quis impubes et ff. de adopt. l. si arrogator arrogat est quia pa arroga tori q adulsit ut Inst. de acquisitione per arrogationem. Q. Item qr de impube arrogato imponit in stipulatio de bonis illis restituendis si ante mortuo filio arrogato minori succedent. Resp. Item quid est q dicat q per hanc stipulationem providetur servo substituto et libertatibus et legatariis. ut ff. e. his uls. pro non sine cau. in cavet. sic stipulatio non est in tempora forte filio arrogato decedente in pupillari etate et diminute arrogatione ut Inst. de acquisitione per arrogationem. Item si stipulo illa non imponeret illa legatarii succederent. pro arrogatoris et servus substituit cui relicta est fideicommissaria libertas non destituet auxilio quod testamentum illud quod fuit impubis arrogatori substituto quod substituto de testamento pupillari. ut Inst. de pupillari subst. § sum est propter diminutionem minima filii arrogati quod transit in potestate pa tris arrogatoris ut Inst. quibus modis te. infir. Alio quod non tamen et ff. de adopt. l. u. quando et sic quando cum ex testamento rupto nichil possit peti simonie arrogat diminute arrogatione quod simoniat sui iuris non necesse quod medio tempore ruptum fuit testamentum quod omnia consolidantur ut ff. Inst. quibus mo. e. Item. non tamen ideo fuit inventum ut stipulatio imponatur ut beneficio ad stipulationis providens omnibus sic provisum. Q. Sed adhuc ut quod stipulatio non sit necessaria. nam et si non imponitur melius omni agitur utili ex stipulatu. ut ff. e. his uls. pro ideo imponitur ut actio q [illegible] et licet quia est utilis servum publicum. i. per tabellionem quod dicitur servus quod omnibus sit ut non quod sit servus quod non [illegible] tabellio. ut C. l. x. de tabulariis l. generali tamen si non imponitur utilis datur a lege. et erit in cautione istos dativa et non nativa ut C. de transact. et motu. i. si et ff. de pact. l. iure gentium. [illegible] nullus est casibus non contingit ut si stipulatio fuit omissa quod agat utili ex stipulatu ut C. de rei uxo. act. l. unica cum pri. ff. de dampno infec. ut apli. i. et l. si finita de legatis ff. sic pretor p. l. fal. l. si. quod uxor et manumissor ut nulli iudicio coll. viii. supplevit autem iubemus ff. ad municipalem quod est C. de o. [illegible] et o. stip. optimum ff. fidei. tu. l. cum constitutum fidei iussores in fi. et si recte consideras quod est in ponit stipulatio ipse servus et officiat illa [illegible] et non directa ut ff. de pu. sal. fo. l. ii. et l. non quod C. de edificiis priva. l. de opere institu mandaverit. l. de executoribus et quo ne et res. coll. viii. et est posita . s. de litis. o. aut libellum et in aut de litig. ad exhibendum coll. o. viii. et est posita in C. de epis. et C. aut generalis sic et h uero si non imponatur stipulatio dabitur utilis quod erit dativa et non nativa ut dixi similiter alius legatariis. ut si stipulatio utilis quantum tamen ad servum substitutum et ad decetos libertate donatos. ut minus quantum tamen ad servum est servus non potest agere non incertis casibus ut ff. de iudic. l. iuy. Sic ergo est minus quantum ad servum substitutum non est imponenda ut ff. de peculio. l. non ergo. ult. et ff. leg. no. cu. l. ii stipulationis servus qui domus ot. [illegible] quantum tamen ad servum substitutum non omittitur ut agat ex stipulatu quod non potuit quod. qui. et exin stipulatu vos iudicatis implorabit officium quod sunt [illegible] utrumque condictio libertatis et petitio bonorum servatur ordo ut postea iudicatis petat libertatem quam non potest competere est primum testamentum sit ruptum per capitis diminutionem arrogati deinde ex stipulatu agens res ex petitione ut [illegible] ut leg. no. cu. l. i. si quid ita ot. et sic s. ot. stipulatio non omittitur quantum ad h ut ex stipulatione agat. Item ex in stipulationis preter [illegible] suo arrogatore [illegible] sit ut substitutum servum manumittat et hereditatem restituat et ceteras libertates prestet Item domus [illegible] C. dic. [illegible] eundem et dies libertatis stipulationis [illegible] i. si impubes in pubertate decedat et cedit dies pubertatis et sic stipulationis dies venit cede videtur ut ff. . ii. de sing. servo suo substituit et neque manumissus [illegible] officio suo ex stipulatu agere pro hereditate. ideo dico quod si ceteris sunt legatum sit quod secunda libertas his relicta est. [illegible] ins. [illegible] Casus aut sit necessaria in arrogatione notat dominus meus. Et in summa de aet. et in hac actione actor his utetur positionibus. Pone. Ego. dixi quod fui [illegible]. Item tu interrogasti me an ego essem filius tuus et ego consensi. Item arrogasti me coram principe et ei scripto. Item curatoris tui auctoritate i tuens. Item minor fui xiiii. an. Lex te has po

faciat. Pone. Ego dixi quod tu fuisti impositus et esse dum velles te arrogare et tu dixisti. Item arrogatus fuisti coram magistratu. Item curatoris tui fuit absens. Et in hac actione concipitur actor sic libellum. *libell.* Ago ego. R. contra G. quod arrogavit me et satisdasti in destituendis omnibus bonis meis et ne arrogatio sit dissoluta quod me emancipasti ideo illa bona peto mihi reddi. propono actionem ex stipulatu bona autem illa talia sunt etc. et sic concipiat libellum quando aliquis maior xiiii. an. arrogatur. Si autem pupillus arrogatur concipitur sic libellum. *libell.* Ago ego. R. contra G. quod arrogavit me promisit tali servo publico omnia mea bona restitueret ad quos perventura sunt si arrogatio facta non esset. unde quod dissoluta est arrogatio quod me emancipavit ad omnia illa bona mea peto mihi reddi. propono utilem actionem ex stipulatu et quod me emancipavit et sine causa peto quartam partem omnium bonorum suorum mihi prestari a te de bonis ad ex constitutione divi pii quia ad quartam petendam propono condictionem ex l. t. constitutione divi pii. quod sic recte concipiat libellum probatur unum supra ff. si quid in fraudem pat. l. o. constitutione divi pii. et ff. de coll. bon. l. i. si impubes arrogato et ff. de inoff. t. l. pap. si quis impubes. Si autem mortuus sit pater arrogator et filium arrogatum exheredavit sine causa vel preteriit. eodem modo concipitur libellum petet omnia bona sua et quartam omnium bonorum patris arrogatoris. ut Inst. e. § sed ceteris et dicit sic *libell.* Ago ego. R. contra G. heredem patris mei arrogatoris ut restituat mihi omnia bona mea que ad ipsum de arrogatore pervenerunt videlicet talia et arrogatio morte ipsius arrogatoris sit dissoluta. propono utilem actionem ex stipulatu et preterea peto quartam omnium bonorum ipsi mihi debitam ex constitutione divi pii et me preteriit et sine causa exheredavit. propono condictionem ex constitutione divi pii sic supra probatum est. Si autem heredes arrogati mortuo arrogato impubere voluerint agere concipiatur sic libellum vel quod arrogatorem sumunt vel quod heredes illi. *libell.* Ago ego. R. quod heres tui cui ab intestato successi contra G. ut restituat mihi vel reddat omnia bona que fuerunt quondam tui. quod tamen ipse. arrogavit cavendo servo publico ut bona restituat his ad quos perventura essent bona si arrogatio facta non fuisset. unde quod illa bona sunt quod proximior in parentis ideo illa bona peto. bona sunt talia. propono utilem actionem ex stipulatu et preterea peto quartam partem omnium bonorum ipsi et. mihi. prestari. debitam ipsi tuo arrogato. et in suo heredi ex constitutione divi pii. ad quartam propono condictionem ex constitutione divi pii. quod sic recte concipiatur libellum dicitur unum probatum et ff. e. t. de adopt. si arrogatio. ideo autem dixi in libello quod me exheredavit. et sine causa emancipavit sine causa quod si cum cognita fuisset fuit emancipato vel exheredato est cum legitima licet bona arrogati teneatur. arrogator cui restituere arrogat quartam prestabit. ut Inst. e. § sed ceteris ff. si quid in fraudem pat. l. ult. Si autem legatarii velint agere cum relictum fuit legatum in testamento pupillari. i. in substitutione pupillari. que est substitutio de testamento pupilli ut Inst. de pupill. subst. pri. et ff. de inof. t. l. o. ulti. Si non impubes concipietur libellum ut statim dicam eodem modo de substituto ipsi pupillo et de libertatibus relictis in testamento pupilli. sic libertas seu legatum fuisset relictum in testamento patris arrogati ita omnia deberent non perierunt capitis diminutione arrogati. et ideo peterent diminute arrogatione a patre arrogatore nomine pupilli ut Inst. de acquisitione per arro. propter quod servo substituto pupillaris et legata a substituto relicta et libertate prestat. et pro remedium autem satisdationis fuit inventum ut ff. e. e. l. his ulb. unde sic concipietur libellum. *libell.* Ago ego. R. contra G. quod arrogasti tuum pupillum cui fui pupillariter substitutus et promisisti servo publico et mevio quod restitueret omnia bona illa ad quos perventura essent si arrogatio facta non fuisset quantum ille mortuus fuit intra pubertatem et sic bona ad me substitutum devenerunt peto illa bona mihi restitui propono utilem actionem ex stipulatu. similiter specificentur bona specifice. alioquin non cogitur cum quod hec actio ex stipulatu universalis. sic petitio hereditatis quod non est ab solvi. Q. An pater sit petere quartam heredis arrogati in vice arrogatoris [illegible] tabulis qr. et licet pres. s. notavimus quod sic [illegible] quod videbatur aliquis

tam uidetur in recedendum a bo opinione uetrum sic fecit arbo quam
a uetrum oppinione recessit ut ff. ad l. fal. l. si de usufructu et hac
ratione ista quarta debetur filio arrogato. post diui pii. inductis
cum puta si arrogator emancipat arrogatum. secundum eos ut Inst.
e. t. §. si decedens ff. si quid in fraud. patro. l. ult. cum ergo post de
cedat arrogator q arrogator au dicitur quarta arrogato non quia non ut
heredi. non quia non fuit promissa. non tamen quia bona restituantur q fuer illi
arrogati. preterea arrogator illud quod non competit non potuit ad heredem tras
mittere. ut C. de iure delib. an. l. qui sororem. licet sit ar. contra
ff. de adq. l. pater. aut et per hac sententia facit l. ff. e. si arrogator
§. i. in q. l. cum et. quia quarta datur heredi arrogati qui arrogator per
decedit et e q dicitur sile in donatione cum moriatur non si post decedit ille
cui donatur donatio reuocatur. ut Inst. de donat. et ff. de donat.
cau. mor. l. si mortis causa. Quid si quid per tempus inspiciatur. utrum
tempore facte arrogationis. an tempore mortis arrogatoris ut sic quam quartam illorum
debeo uero illorum bonorum que fuerint tempore facte arrogationis. an tempore mor
tis ut sic habeat ea bonorum que sit tempore. preterea quia si sit diminuta
tempore facte arrogationis. ut ff. si quid in fraud. pa. l. ult. adeo ut
si aliquid alienauit. arrogator in fraudem filij arrogati qui per
si aliquid alienauit arrogator in fraudem filij arrogati q i
calu. faciana. t fauiana act. reuocandum est. ut in predicta l. in
fi. et sic competit arrogato caluisiana utilis (ut ad. no. quarto
si. et sic competit arrogato caluisiana utilis ut ab. no. q arro
gator potest isti pupillo arrogato substituere usque ad pubertatem et
sic pupillaris qui ubi. non quia non iudicio defuncti. licet principis
prudentia adeptus puer et qui ex alienum ducat ut ff. e.
si arrogator ult. et ff. de inoffi. t. l. quoniam in ecclesia. si quis impubes
si arrogator ult. per ff. de inoffi. t. l. g ueolm sigs ipubes
po eius substitutione pupillaris cum in his que ad arrogatum pu
pillarem occasione prius arrogatoris obuenerunt. ut ff. de uul
gari subst. l. et si pupilles in arrogatione. Item si aliquid institu
tus ab arrogatore habebit duas quartas. si fuerit rogatus sit re
stitutione t hereditas sit diminuta per legata. et fidei commissa ut q
duas quartas quia sic. ut ar. ff. ad l. fal. l. pr. filia ult. ita una quartam
habet iure trebellianico seu beneficio falcidie. aliam habet qui ex
alienum ex constitutione diui pii. ut ff. de ino. testa. c. pap. si quis
impuberibus licet alii dicunt institutio legitimo e nichil quia illi sufficiat
habere una quarta ut C. de inoffi. t. l. qui nob. tu. ut. conuenit
ac rogatus habeat unicam quartam s. t. iure falcidie t trebell. quia
sunt institutio quarta est de bene constitutione diui pii. bec. expe.
et illa habet i duobus casibus ut deinde qui emancipat. sim ca
ut Inst. e. t. §. si quis ad decedens ac ut ita cum qua institui
non late uenditione e loca. si q habet aliquid deperditis cum bis sit
bene acceptus quartus. Oppo. Item no. ut quod in omnibus predictis
casibus sic bene accepti libelli. na ista q agit ex stipulatione accepta
in officiali et sicut uidetur q potest agere et alia parte t
stipulatione nec p. non sua i sit. ut ff. de v. o. stipulo istalata
ex Inst. de inutilibus stip. alia. Ho. hic item generalis tu uocibus est
per publicum officium et in de se per publica propria stipulatione habeo
ex stipulo tenetur ut tead actione notum. oppo It adhuc
opponitur. nam ut quod stipulo interposita ab officiali s. proprio pu.
quod istis acquiratur. nam excepta causa potis in ehil p libas pz q.
non nisi non fit subiecta mobil per agi ut C. per quas pers. no.
ac. q. l. quia. illud quod opponis regulariter uniuersis cum fal
lit. hec publica officij et non de tributis possit possunt.
sunt aliis actiones utiles acquirant. sic erat ff. de opi. pec. l.
cum g opheti ut. de x. actio ex stipulat quod datur fidecomis quod illustres
per que restituere quod per in iurorem de hereditate extra
et damna actione ex stipulatu uidetur q competit quis rogatus bec
restituere ut sin libus desessit restituere quod de hereditate supe
quod cum erit ille cui restitutio debet fieri ut ei quarta parte
ut Inst. de test. coll. viij. si quis e. et e posita in c. ad e
tutt. q diminuible q hic bonum est. potest tres partes
consumere dum in non in fraud illi consumat cui restitutio facien
da est quarta parte compellitur reseruare. item sin consumpto totum q
supe tantum rest restituere sola quarta institutionis reseruata
institutio. sic h ord legitime. ipso dicta autem nob. et sic. no.

de ipsa restitutione. de una dotem et alia ubi generaliter si aliquis insti
tuat q roget. restitutione locum habet trebell. de illa restitutione e
loqui. ff. ad trebell. l. i. p totum. ff. q e eo. si filius de tua loqui.
Inst. de test. et in q ponis an. xi. inst. coll. iiij. In ipsa q
sa colispua qui aliquis rogat restituere post mortem suam. et me
dio tempore accepit uxorem dotatam. constituit per nupt. cui mag
consulatur. uero uxori an illi cui restitutio facienda est. et certe uxori
et e posita ista autem. in e. coll. de l. ult. uero q subiacet re
stitutioni. Den. adhuc ut actio ista locum habet tot e necessaria. Contrarius
casus illa forte q dixisti. s. i. act. expressa. Et q secundum nostrum quod ille
a rogatus est restituere debet ante se restituturum. Contra q ex
stat causa q moriatur ille q tenet restituere secundum quod patet ex predic
tis. Et quod ad si premoriatur ille primo moriatur ille cui resti
tutio debet fieri in eodem heres ille habebit aliquod auxilium contra illum q debe
bat restituere. Ho. uidetur quod non ita istud habet loco hereditatis
adite ut ff. ad trebell. l. q q dragintaria ac hereditate non adita
si transmittitur ad heredem. ut. C. de iure delib. l. qui soro
rem si non ita ita iure delib. q ad heredem transmittitur. ut
C. de iure de libandi. l. cum antiquioribus et hoc notat dominus meus i illa
ma ad trebell. q est habet loco adite hereditatis probat q ille cui
hereditas restituta est q tum ad offm heres est licet de iure subtilitatis
te remaneat. heres q restituit ut ff. de iure. aut. p. restitu
tus. Azo. sed ut q in hac restitutione maxime stipulationem inter
posita q det actio hereditatis. licet primo moriatur ille cui restitutio
debebat fieri. nam si fidei commissaria compellat heredem ut addat et
licet primo decedit fidei commissarius q heres inchoatum hereditatis fidei commis
sarij successores possint uidicare ut compellat heres de hereditate restituere
ut ff. ad trebell. l. apud iulianum. uer. et l. postulante §. i. in hac
de restitutione dicitur tacitum adire heres hereditatem. et stipulationem in
terposuit fidei commissarius et de i uigilauit. unde multa prudentes dat
auxilium heredis fidei commissarij. et dicit quod competit actio ex stipulatu
ut in si quis uellet defendere primam oppinionem hinc. ar. ff. si quis omis
si quis eum q inuitam ita ibi actio ex stipulatu datur heredi est non datur
h actio inutiam i cuius locum fuit actio subrogata in qua hac quod di
liges et studiosus elige audiens tu in sola places sed ut quod
ama oppinio et cetera. In hac actione actor sic hoc. po. pe. de.
Ego dico quod tu es testam. Item illo et rogauit prementium ut que
quod superesset de hereditate sua restitueret mihi post mortem ipsi pres tuus
Item pater tuus ipse promisit se restituturum. Item pater tuus mortuus est
et tu uacas heres predictis. pe. Rea. Ego dico quod tu ab intestato
decessit. Item bona illi huius uenientes ab intestato. t. si sic
Item esto q sic dimisisti ut inuentio tu pa mis fuxo prinp. ut
exist bonis diminuit eo. uelcomh. Item illam quartam diminuit
prodere. predicto. per nuptias sibi constitutis actore succumbere quod licitum est
et diminuere. per has causis ut Inst. de test. coll. viij. §. si quis
quartam. In hac ac. conp. geate sic libellum libell. Ago ego. R. q.
heredem sempronium ut dec in quartam partem omnium bonorum que fuerunt quondam
titij. q titius sempronium heredem instituit et rogauit illum ut mihi restitueret
quicquid de bonis suis post mortem sempronij extaret. q et sempronius de quarta
in restituenda promisit. propono actionem ex stipulatu. sic compones libellum
qui sempronius bona diminuit usque ad quartam. Si autem bona non diminuisset
compar : libellum per eos paribus et quarta post restituere. ut in predicto
autem et dicas sic. a. e. r. q. q. heredem sempronij ut det mihi assigne
p tres omnium bonorum que fuerunt quondam titij. q titius sempronium heredem institu
it. et rogauit illum ut mihi restitueret quicquid de bonis suis post mortem
sempronij superesset. q sempronius de bonis mihi restituendis et admittit quartam
mihi promisit. propono actionem ex stipulatu. quod sic bene compias li. bonis non
diminutis probat predicta autem. oppo. sed opponitur nam non ut quod sic
locus cautioni reponende. et si interponitur ut inutilis. q quod utrum unum
eum agi non potest. cum est quod uoluntas testatoris quae legibus non repugnat
pro lege seruatur. ut Inst. de her. et fal. §. i. et Inst. ad l. fal. e.
In prin. adeo quod lex est et sic quod testator statuit ita sit. inter quod i speciale
rescriptum contra uoluntatem testatoris nullum sit. ut in aut. de nupt. coll.
iiij. dispensatio eius testator dicat restituatur quod tu ex hereditate

. . . . s. dicit non obstante
uoluntate testatoris . . . . . hec
p. facto . . . . . . clausula

sup e. quare sentium d quarta sola e aib testatoris n sit licitu
tetrahe. ut ff. iij. d. l. n ab. c. l. illi. aut illi. pro istud q statuit
q uolunte testatoris legis latore n statuit. uoluit e testator
fidi comissariu aliqd hre un qr posset ee incertum qd sup eet. c qr
totu posset osumere his q rogat e restituere. io in h dubio pcepit.
l. lator eni i respondi d qrta sic. c at in dubio qrta petit actor
ut ff. si ps. hr. l. antiq. c at c. ille contiget in l. falcidia q indu
cte d uoluntate testatoris. s fm uolumus psumpta latore. ut ff.
ad. l. fal. l. in prin. c inst. in prin. C Ijem qr iste q rogatus
e restitue pmittit. na c sin pmittat uidet q ista cui res debe
bat restitui ultra sucesit. na si alienat pt q exemdotis ut
donatois pp nuptias t alimetor t redeptioe captiuor qn ubi
un alias iste q d hr restitue potest fidi comissari alienatam uē
dicare c pete p ypothecam ut. in auct. d test. coll. viij. plt. c
i aut. d test. coll. in c eaq pater in. xj. misc. licet illa uti c
auxilia opetat fidi comissario met e sua intpone stipulatioem
uo hic ples tex ut ff. d lib. leg. l. iv. C no q tn ue
d tale rogat restituē q d hitate sup fuit tota potest alie
nare. du m n alienaret i fraude fidi comissarij ut ff. d pet. hr
s si lege comissoria q at qs ff. ad treb. l. nti. lic hodie alie
natio phibeat in ter. si si alienat obligat q alienat. licet nullu
pindicau faciat illi cui restitutio d bebat si ut in pdcis auct. c
C. coia d l. l. ulte. i fi. c at ff. d pigno. l. gge. statu lib. c ff. ad
trebell. l. maj coll. pop. c l. si hrs institut. c ff. d fidei. c lib
ta. l. gnalr. qt c. ff. d rei un. l. si io min. c ff. d odict. fiuct.
l. si fuius c ff. q ad m s. a l. is cui ult. J nem tn si alie
nat hrs q e rogat restitue n reuocat fidi comissarie ipam
[illegible] puta si fuius q d bet restitui sit manumissus abhr
de ut ff. ad trebell. l. qda si qs filiu. J immo dat electo tpi libto
q uelit hre. ut ff. d fidei c lib. l. gnalr. q d ē qr qd e q
d in pdcis aut q p rebz alienatis dat fidi comissario rei un.
c ypothecam. quo pt h ee q iste due actios pedz re opetat.
eidz e rei. un d dno ut ff. d rei un. d dno iure re ipse n
osistat pign ut ff. d reg. iur. neq pign c ypothecam dat
creditori q n e dns ut ff. d act. pig. l. e contr. pig. c C. d dist.
pig. l. pign. J immo a equisito dno acelide ypothecam tol
lit ut ff. d except. rei iud. l. ex seytante. latin. larg. tpi noli
mitto. na c h oting i naliis cnibz. na c legatari hnt rei u di
catoez. c ypothecam p legata. ut C. co. ad t. l. i. ff. ij. d t.
e fili uariis ux ore c pre data in dote hnt rei u c ypothecam
ut C. d uir. doc. l. i meli. h c in unidcione rei ipe re n diuen
dita. ut ff. d act. ept. l. iul. offerri t datas q os p dca hnt
istas actioes n p eisdm. s p diuisis na legatariis p re legata
hz rei un p alijs rebz restituedis hz ypothecam q tacite obliga
e p legato. Jdz in ux ore q p re dotali. so. vno t q constante
matrio i ergete ad inopia hz rei un p alijs rebz mariti hoy
pothecam q tacite obligatis p dote. ut C. d rei ux. act. l. o
unica. c C. i qbz. c. p x. tn. q d sat. un ditor ippe d. hre
re pignori fidi comissari forte p re alienata hz rei un p
alijs. l. alienatis dat ypothecam t alr q oppoms locu
hz i directa rei un q n opetit e ypothecam uicit at rei un c
tine. sic a opetit uicit rei un c oditioe. ut ff. d don. ca. mor.
q mortis. licet cu directa n ogenit ut ff. d usuf. q adm cu l. ulc.
insi. C Jllud at qr. utru rei un. c d fidi comissario p re
alienata. c h qo notat cu in gnali fidi comissario q c i isto q de
bz restitue q eqd d hitate sup e c subtil. ut h qo q rei un hnt
ista fidi comissarij. an restituta hitate q hat si re. ut ff.
ad trebell. restitutu e rei un n solat opete n dno. ut dixi c
dm n transeat actioe i trimete pt q incidz ut. C. d pact.
l. ex ditioibz. J pro ipo iur transfert dniu sin actioe. c sin
restitutioe tn re t ubi sic c i aliis cnibz ipo iur sic restitu
to actioes transferut. C Ptm qn ille q omat e restitutioe
cu hit c t post dolo q. contumacit se absentat. ne hitate

restituat. C Secus qn ille qd restituē dcessit sin ullo sucore.
C tu qn pin fidi comissari conueniat e ut so restituat. hij e
b ratis conuet ut. C. ad trebell. l. qui. C Quid e in rebz alie
natis ut dictu e. na c i nalienatis n e necia restitutio. cu
e hrs restitutioe g uap alienatis dniu transtulit. nich
penes ipm remansit. c sic ut he qd restituat. c h ut. dic
l. coia. d t. l. ult. c at. q rogat. C O. unt cuius e i rogat
hrs restitue duobz uni pure alti sub odictoe c h rs remit
tit tota hitate illi cui pure debebat restitue pendete
odictoe altius. ut ff. e. t. l. r. Dz c qtm io dixi. i so cau
qn dcessit sin sucore. c si hret sucore hrs restituet
sucore ut ff. ad trebell. si ei pupilli. si qs rogat. c h n no
tat dns ms i ti. sume ad trebell. C Sexta cauz aditio in q ipo
iur transeunt actioes c sine restitutioe. puta si pr filiu ipo
site instituat c rogat eu restitue. c si se n inmisceat ni
chilomi ipo iur subaudi transferunt actioes i fidi comissa
riu ut ff. ad trebell. l. i in prin. pr filiu C Jllud at qr
a iste q rogat e restitue dcessit sin libis singlat c
mca strin neqd tenat restitue. p n filio e nato assilat
meastin ut. J. aut d his. c s h plena coll. viiij. C Jdo
qr si rogat restitue nolit adire adh ut restituat. qre
cosilles fidi comissario c restitutio facieda e. p sic ples. c
pellet adire offo iudicis. c restitue ut ff. ad trebell. l. ille
aq. te pestiuu n admitto ut opleat pace extento sic q da
dixer. e n sit hrs. licet i pdixit c aliqn intentat c c illu
q n e hrs ut c illu q e confessus se ee hrde. ut ff. d int. act.
l. decime. c h notat dns ms i fine summe. C. ad trebell. c

d. xj. actio ex stipulatu que opet c illu qu

O undecima actio ex stipulatu, pmisit aliq iudicio sisti
iudiom q opetit c illu q pmittit aliq iudicio sisti. d q actoe
locut due b rc. q sat. co. c ff. si qs cauit q stiplo e freqnt
i ponat cotidie loc hr. vn adh ut actio ista opetat tot d t
nocia. J n rpmis q tu uocans me ad iudiciu aliud. C Sed
q iudiciu tenat c ro agetis c ro iudicis. ut ff. neqs eu
q i uis uo. fu in. ex. l. i. i fi. l. ij. c. l. iij. si qs ad pedameu
c ff. q sat dare cog. l. ij. S i qs ex his psonis. c at ff. de
ex. au. tu. l. spez. plt. c ult. C qr iudiciu n tenat notat
dns ms i suma d iudic. C Jtm q si stiplo i tuenit iudicio
sisti i lo. t d alio ut ff. si qs cauit. l. ij. si qs in iudicio ad
eo q ut sin sit p ssor rey immobilia cu satdare. l. die
fid i lore q fiet iudicio ut ff. q sat. co. l. sciend. c sic
pm illa. l. intellr at nouissima offerunt q n e nonu q po
steriores. l. tn hant ad pores ut intelligant pm diffini
toez an qs legu ut ff. d leg. c astit. n e nouu licet q di
dicat. q hodie iur autenticor gliber coniunt sat dat iu
dicio sisti ut i pdcam aut. q n e do c sic intelligo q leg. Jnst.
d sat dat. Sz hodie attende tn diligent q q pmittit de
se t d alio d bet pmittere iudicio sisti. c n d bet pmitte
facte si re tez sic multi stulti pmittit. c qr ro e. q pma
stiplo finita sma finit. ut. ar. ff. iudi. solui. l. ij. ff.
si qs cauit. l. ij. stiplo n finit. s ponit q satisfaciet sinie.
ut ff. d. v. s. l. ubu fideiube. C fideiussor at dat q d bet oo
ydone cauta q sit locuples. s s q tu te rei petite. i q
tu hr i bois q tu petit ut ff. d v. si qs nos hostes. locu
ples c ff. q sat. co. l. ij. ff. q sit habit aduenied ut
ff. q sat cog. l. ij. sed sm q sit habit ad fideiussor. l. c
l. fideiussor. C Jtm q sit fid dign. ut ff. d. v. o. l. si qs st
plat sit stichu aut pamphylu. iul. C Quatu q n sterit
i iudicio ut sic tut ee conmitat agentis. ut ff. q sat. co. l.
ij. ult. C Quintu q sit mutua odicio illi q d buit indi
cio sisti cu habit re conueniedi ut q n otraxit ex altem
ut ff. si qs cauit. l. si c si qs. l. c. l. si qs quida. c. l. qo
aut. C Sextu q intsit agentis t q iacenis stine. exmo

radsius ut ff. si qs caue. et si post. si m[illegible] una uariare uide
t. ut ff. siqs caut. l. generi. nouo priuilgio utit non ur ierad
in sisti ut ff. de iudic. siqs precepte dz q siqs ut uenit eft
miles t alius fori ee cepis [illegible] renuenciat. forum n[on] hebit.
qi puer. adid sic ff. de iur dict omi iudic quedam puella .
It alie. l. uident cum idz alio in loqui ut ff. iudi. sol. sitre
sup iudicatum solui abeo dati satdant i magistratu sit ne
mutie in uocari. pbat tamen n[on] ite uim boni arbitratu d fen
dat fidi isores tenent et sic prima ps. l. illi uidet q respicit
at. l. illam ff. siqs caut. q aut secunda ps respicit. l. illa
ff. de iudic. siqs pea. Quid i eodem t. iudicatum sol. si. i. l.
ui bon n[on] arbitrat in defensam ee ro. d q ptor iudicium acci
pe n[on] coget q. l. gdic. fini. l. illi t. sire. Sz ut omia ista
una que uident gra gcordat et soluit sic dns ms. qt puile
giu fori gcedit alicui ut ad sui postulat. et te n[on] pde. q in
n[on] gueniat. et ipu[n]tz e q tale puilgiu impetratu. et inbicam
leg. l. ff. de iudic. et ff. de iurisdic. omi iudi. secun sisine g
sui postulatioe puilgiu fori alicui gcedat. et hic locu. l.
siqs caut. q aut. et e ro plac responsioe. qr mpbz q extorquer .
sepe negatur e. et tamen e mlatio petitum. q gcedida et n[on] gce
dnda gceduntur ut. C. de pet. bonor sub. [illegible] ... C.
d fruc. et litis. ex. l. ult. Item alr soluit. siqx publica cm i chil
tuie puilgiu pde. ad (si) idz q immunite si fere e exnecitate
q psit puilgiu e at n[on] t alr. q nono puilegio n[on] uide in
eadz cm sisti subaudi i tm qr forte ad qr pde e illo puilgio
n[on] sic ilegato. cu ca diu pde. quia diu e in legatioe. pea n[on]o .
ut ff. de arbitr. n[on] distinguem. Itz siqs rome t alr. qi impetr
puilgiu ut n[on] ... ceptis. si futis cais n[on] ... te pderit ut
i. l. illa. qat. siat impetrat puilgiu ut infutis n[on] ... dat.
te d pdaps rende tenet. ut in. l. illa. de iudic. indubio psu
mo. q tm ad sum puilgiu psit. ut C. de t. q. q. legis t lege
aut iudicatum sol. simir intelligo plibz modis primo sire q
eunt i magistratu gstitut. p sat. data iudicatum solui sit, ma
gistratu. qr remansit i eo et tali magistratu. subaudi maiori in
q fuit i iudiciu uocari n[on] potuit. ut ff. de iudic. ps litiu? g
tam sires n[on] defendat subaudi. pea. s. p fintum magistratu
fidiussores tenet. subaudi pea tale pea inuenit. ff. de duo
bz reis. l. ult. infi. na ibi legit q sireo aq q igni intdem e.
fidissor habo. s. reo dati subaudi an quia intdiceret reo
aq igni tenet. pea intelligo. l. illa sire re impetrauit
puilgiu. ut i foro d bat gueniri fidiussores n[on] utunt illo
puilegio. qr p alia uitia fidiussoribz n[on] psit. licz reo gpetat
ut ff. de except. l. exceptioes t alr. l. illa q aut intelligit
. s. de puilegio q n[on] e fu. si uitis q sic intelligo qr dignita
te acqsierit. exq dignitate puta magr militu. tam hic si
aut ut n[on] gueniat qr sui magistrat. ui sic fuo impetret e
puilgiu ut n[on] gueniat. te loc. hnt. l. de iudic. l. at illa aut
boni loqr. qu capitur inimicitia icoellit ie d fensore et illu
q defedebat. t alia iusta ca intuenit. pp q n[on] gplit d fe
de ut ff. d pcur. tuc. ult. et. l. n[on] cogendu t alr sitis fini
ta sic sna. t in satiatioe uir iniundo ptor n[on] gplit suscipe
iudiciu. et sic reo n[on] uide n[on] defensa. Vnm hac act. ac
tor iuis uitr poitioibz. Po act. Ego di. q te eum feci cora
tali iudice. It g repeticioe institui. Quid tu pmisisti iu
dicio sisti. It tu gtepsisti stare in iudicio. It hodie
gdicto tua mutata e altus for. eg te dicat sic. Po reg. Ego
et sipmisi iudicio sisti. iudiciu illu finitu fuit. t tenui
esu t in satiat. l. sua t uita. t qr alr iudex dat fuit. t. qr
mortuus. gcedz subrogat. ut ff. iudicatum sol. l. ii. et
.l. cu ap se pmiu. gstat e p pdcis. l. reu n[on] tm. It sitm
re n[on] potuit qr fuit iusto impedimito impedit. d q si gstat
hoc except. ne pena gmittat e effectu. sic in sta patet o
exepla ff. siqs caut. l. ij. Qo. It i ea gdicioe sui q

fui. qn pmisi iudicio sisti. Qo. Sz illud qr. l. dic. ff. siqs
caut. si et siqs illud qr sialiqs. io n[on] stetit q actor fuit eine
capitali. q n[on] hic except. g uim leg ff. d iniusto. et ir. sto
t. l. ij. ult. n[on] cauet. q sialiqs sit actor pea n[on] recipit re. i.
pea actore n[on] pt. q ca locu hic in priuatis causis. et omibz sub
sid i tone fuis. n[on] actio tpat inpricim cadat. Ibi. illa. l. n[on] gdic.
nam mila facta fatue. l. illam intelligit. et ita simplicit sic sonat
si n[on] e ita intelligenda. sialiqs e extendend. pp actoem motu eu
inctam subaudi. d n[on] d bz. pepetit acto illa. s. illo. die q opptet
actorez stare iudicio n[on] d bz d alio cuinne ead[em] dic actorem et b
e iauuli cu fuat. pea n[on] actor et gueniat e inciuili ut ff. d
in ius uoc. gqz. l. et ita ibi scpsit dns ms. et sic lex siqs caut.
loqr qn dic pretori n[on] stetit. q potuit gparere at diuz reg.
si in icimiali ca qr inciuili ut simil gunt don ca illa n[on] fini
e q abalio n[on] psit actori t gueniri ab uo e uim illa q loq
uident d hac mata locunt. utr actor se actioa t guntis
actioe reguenire possit. d alio at qr n[on] possit legibz cau
tu n[on] e. uin ur gcessum exq n[on] e phibitu. ut ff. ex quibz ca.
ma. l. n[on] u ij. et ff. d pbat. alta parte et at ff. ad munic.
l. magistratibz i bis cauibz locunt. C. g actore n[on] p. l. negada
in ciuili loqr at. et gsequnt. C. d sinis in te loci omi iudic
stricte gsidi tot titul. ff. siqis caut. Itz. qui sat dare
co. loqr. inreo absente et satis dante iudicio sisti. si d actore
n[on] loqr. a actor teniat sat dare iudicio sisti. licz incrimibz i uer
aut q actor teniat cauere iudicio sisti. l. se pseueraturu usq
ad sninaz ut ff. d accus. sicut i hodie tam. uir autentica e
tur e actor cauere iudicio sisti. si an q dz libllm reo. ut dicat
at gnalr. C. d epis. et C. q e in corpe at d litig coll. viij. Qo
Sz qr quare uir ued. et uir dign. actor n[on] cauebat iudicio si
sti. pro illa cauit io qr actor absente n[on] gcedebat h emodi
n[on]. pt q i ca libali. ut C. d libali ca. l. sitis q instituite ea
d libali ca. l. diui fuis. et pt q incaus q ad delatoribz defere
bant ut ff. d uir fisci. l. ex quibz ca. Sz genat. et l. senat. Sz
diuus. hodie at gtre in iudiciu sui actor absit sui re ut
C. de iudic. pprand. et io sicaue iudicio sisti n[on] e mirz. Inba
actoe gcipiat actor sic libllm. libellus. A. go ego ... q. q. q
e pmisisti in iudicio sisti tali die. Vnd qr n[on] ipo die n[on] stetit
et i te e in a. i. x. io illa x. peto prono ca gdict. extiplatoe.
q sic recte gcipiat libllus. dic. l. ff. siqs caut. l. qat. s ult.
Qo. Sz n[on] ur libllus bn gcept. qr re factu pmisit s iudic si
sti. vnd adstin mag debuit et n[on] admit ee cu sitm sit i oblige.
et io d bz pea q inobligre e. ut ff. d v. o. s uin. ult. et int
dact si. indiffinitoe actois. Id ut et d v. o. n[on]. ac. ult. s
licz sitm sit inoblige tam int ee p pea ut ff. d re. iudi. si
qs abalio. Imo uir q sit inefficae actois. utr petit pa
se sitm a int ee. ut ff. d opis. no nu. l. stiplo. d opis. sui
aut et d si gre ut nominu. g. d act. gmodati. si pbz ... l. et
q n[on] hnt locu lex e illa dre iudi. siqs abalio. n[on] loqr in pea
tioe. si i sna multoties e aliud petum et aliud gsequitur. ut
ff. d v. o. l. i execution. et ff. d dolo. arbitrio. It forte. l. e
illa d opis. no. nu. spat e. Sz pro imo bn possu petere
i te ee qr tu factu e oblige. id e ut inoblige uenire. s. i te
ee ut ff. d iudic. l. sitm qs. licz aliud sit qn dare e i obli
gtoe ut i actioe gmodati notuim ita gcipies libllm. qn qs p
misit pld pncipale q sisbit iudicio. Sciat pmisit alium
iudicio sisti gcipies sic. libellus. A go g tale q pmisit insti
pulatu tinu stare iudicio tali. Vnd qr die tali n[on] stetit ago
g ipm et peto abeo ut pstet in. x. qr tantu inea int e. ppo
no ca gdict. q oriz extiplatoe ut ff. siqs caut. l. siquis
q da et p toru ... q sat dare cog. et sic petet i te ee sinis. Sciat
uir pete q sistat iudicio et n[on] tensit tm tpe q n[on] psit insti
tia iudici puta tennu. p l. prandium t anu gdumdi p
at q semil actioez pponit. pt pete q iudicio sistat ut di...

Ago contra eum qui promisit se vel certum iudicio sisti. unde quod sistat ago contra ipsum. propono actionem ex stipulatu quod si recte concipiatur libellus dicetur l. ff. si quis caut. l. ii. si quis iudicio ff. de v. o. v. ac. non apparet quid id quod in faciendo opponitur omnibus libellis sic opponi mayore quam quis promisit alium iudicio sisti. nam non interest quod stipulator teneatur et sic extra agi non potest. nam nemo factum alienum promittendo obli gatur ut ff. de v. o. stipulatio ista. vere licet ff. i. (contra) in iudiciis stipulatio teneri. si quis promittit factum alienum ut hic et in stipulatore. sed non ha. ut in inspali. sed notanda contra non licet curiam exhibere. ut c. de tituc. et. li. ex l. ii. et etiam iudicia sunt odiosa. ut c. de iudic. propandum impensi. et in aliis de litig. dicitur ut ff. id non inicum tota. quod hac ratione teneatur stipulator in quibus nec stipulatores obligantur exhibentibus ut ff. de re. iudi. l. si se non opulit. ff. v. (s) illa. id est quod stipulator teneatur quod quis promittit alium iudicio si sti uidetur promittere se curaturum quod ille stet et ita ut promittat factum suum ut ff. de v. o. l. quis alium et sic quod dicitur speciale in iudiciis. ar. in quibus set ut insti. de inutilibus stipu. si quis ali um est uita casualia sunt etiam iudicia quilibet studiosus l. t. si quis caut. collige. p. Quo g quod si dies non fuit appositum et quod debet quis in iudicio sisti. quantum tempus debent spectari ad hoc ut actor possit agere et petere suum interesse. Resp. secundum loci distantiam faciant computationem. considerandum est quantum distat domus istius a loco iudicii et sic per tribus diebus xx miliaria ut ff. de v. o. si. l. item et ff. si quis caut. l. i. et ff. quis ex. in bona p. l. ii. si post iis et insti. de excusat. tu. plene ff. de excusat. hoc in quibus aliter datur induci et aliter tempora computantur. s. pro tempus quo homines tunc sex et etates et conditiones ut plene. ut ff. de v. o. continuus si licet in iudiciis tempora sic numerentur duo tamen dies subducuntur primus in quo accusatus et alius dies in quo quis debet sisti et sic quibus miliarium debet habere mille passus quod mille plene non intra ciuitatis sic ac continentibus hedificiis ut ff. si quis caut. l. v. et ff. de v. s. l. mille continentia edificia accipe suburbia ut ff. de v. si. l. ut alfenus et l. q in continentibus. unde in quibus milliarios portabant antiquitus lapidem sicut uidi uerone et plura uita dicit centesimum lapidem. i. centesimum miliarium. ut ff. de exc. tu. l. pp. et insti. de excu. con tu. plene. ff. de offi. p. ur. l. i. (c) ex parte hoc notandum platea nisi consilio quod cauetur ut ultra duas dietas littere non impetrentur. non speciale clausula illa non infra nonobstante illa constitutione ut de assensu partium ut in consilio de litteris non impetrandis ultra du as dietas. q. c. unica et ita quod unum decipiat. s. xx milliaria quando quis promisit iudicio sisti de pro sua certam sciens promisit non se sed alium iudicio sisti ut pro sua quod lex. c. de fide. l. sciam. Quo g e alium iudicio quod sciens fideiubet pro aliquo in causa criminali. numquid si de illo conuenietur. Resp. sic non ut puniatur criminaliter sed pecunia ut et habebit induciis illi. l. scimus. ut. c. de fide. siue satisda. et ff. de custo. et exi. reo. si quis reum male quo faciunt officiales qui dicunt esse fideiubere personam pro persona quia cum fideiussio nulla sit ipsi cauent uel acciant sit committendi fideiussori et pena formatur. quam promittant fideiussor suum representant ut ff. de custo. et exi. reo. l. i. et l. diuus. et l. si quis reum. De actione ex postulatu que imponitur de uitio morbo et euictione quando res aliqua uenditur.

Duodecima actio ex stipulatu

uidamus que imponitur frequentius a uenditoribus librorum et animalium et aliarum rerum et prediorum. uidamus promittunt de sepi dicto et eui ctione. de qua actione locutus est mita uinu. ff. de euict. si fund. l. emptam duple. et l. si ep(t)a et l. si ita. et l. que dos et l. emptori et mite leges in e. t. de euict. ff. de edilit. e. l. sciendum. de m... expromisso. (quod) autem possit esse uitium in suo. et in animali. et morbus et in libris. et in predio notatum s. in titulo predictorum de redhibitoria (uitia) esse pro aliis set et eiusdem in suis et animalibus. puta si seruus sit fugitiuus. uel erro. unde de his duobus uitiis oportet quod uenditor nominatim caueat. ad hoc ut agatur redhibitoria et ex stipulatu autem agetur ex empto sic agitur pro morbo corporis atque corporis et animi sicut hic ves

ff. de edilit. e. l. ob que uitia. an. et in summa. Quo g aliud autem si seruus sit fur. numquid est uitium an certo sic. quod ergo de furto non cauetur. in l. illa. ob que. scilicet tamen de errone et fugitiuo. Resp. quod magis est uitium esse fugitiuum quam furem et fugitiuum nobis hic non expediat. furem autem sic ut ff. de act. e. i. uiam. ff. i. Quo g quod si emptor dixit uenditori tu promittis mihi furem non esse. tu qui dixi promittas mihi de ui... s. furtiuum quod non sit fur. numquid stipulator teneatur. Resp. sic. et uidetur intus esse uenire ut ff. de euict. l. si ita quis stipulanti. et ar. ff. de pact. l. in simplice et de fugitiuo quod ideo ponit et de errone quia emptor ignorantis dominum fugitiuum aut esset fuit et cautum per stipulationes quod fugitiuus non sit. ut ff. de doli ex. l. apud celsum. § item Labeo de seruo fure non agit et fugitiuus quod debuit scire illum furem ex quo erat seruus ut notatur s. de actione empto minoris aut illi (unde) ad hoc ut actio ista competat tot sunt nec essaria. (primum) quod contra intueniatur. (secundum) quod stipulator sequitur (terti)um quod uitium inueniatur in morbus uel etiam quod sequitur euictio (q)uod autem res euincatur non curo plenius homines plene in summa dominum mi. c. de euict. quod ista sit necessaria probatur ff. de edit. e. l. i. (et) quod et probatur et una predicta et illa quod notatum s. de edilicius actionibus. et de redi bitoria et empto minoris (q)uod autem dicantur uitia et quod dicantur mo bi legitimi ff. de edit. l. e. l. i. (et) plene et ult. et l. sequentibus. unde in hac actione illas easdem positiones faciunt actores. et in eo quod facit in actione redhibitoria ut ibi dixi. In hac autem actione concipiatur sic libellum libellus. Ago ego. B. contra. m. quod est uendidit mihi talem equum et promisit mihi de uitio morbo et euictione. et equus iste habet talem uitium et morbum hic. quod calculosus uel gibbosus et quod est mihi euictus. unde ago contra ipsum ad meum interesse quod extimo. xx. propono eam condictionem ex stipulatu ut ff. de edit. e. edilitium autem et l. boue. Si autem seruus fuit uenditus uel ubi et fund(us) dicam sic. libellus. Ago ego. B. contra. ey. quod uendidit mihi stichum uel codi cem. uel talem fundum et promisit mihi de uitio morbo et euictione. quod seruus fugitiuus est uel erro uel codex est in duas promissionum parte. uel fundus ille ducit herbas pestibulas. uel illas euicta propter quod est tantum in tale. in. xx. id illa. xx. peto propono eam condictionem ex stipulatione. Quo g e illud quod ex naturali non uidetur quod actio ista sit utilis uel necessaria. et sic supra cio fuit inducta. nam et propter morbos et uitia et sine promittat (vitas) et sic euitat agitur ex empto de euictione ut ff. de edilit. e. l. ob quod. plene et ult. et. c. de euict. l. non dubitatur. et ergo locum habet re dibitoria. et quanto minoris res est predia. et quanto minoris emp tur esse quod est autem. dixi in specialibus actionibus. quod ergo fuit ista in utilia. et quod oportet promitti cum contineri non possit. et id in imponenda non est ut ff. de pactum l. non cogni de et ff. ut leg. nomine ca. l. hec sti pulatio (Resp.) multum fuit utilis et necessaria actio ex stipulatu in multis est casibus fuit necessaria propter multa (pri)ma ecce sciens sciens emit fugiti uum uel morbosum uel rem alienam et si appareat uitium uel morbus uel rem alienam et si appareat uitium uel morbus uel res euincatur emptor omni destituitur auxilio. uerum si fuit ei cautum per stipulationem agitur ut ff. de dolis ex. apud celsum. (§) item Labeo et c. de euict. si fund. sciens (sec)undo necessaria propter quedam uitia. s. fugitiui et erronis. propter que non agitur redhibitoria. licet agatur ex empto non stipulo intuenissent ut ff. de edit. e. l. ob que uitia. an. et in summa. et l. sciendum. dein (terti)um est utilis actio ex stipulatu propter illud quod si agatur ex empto uenit tantum id quod interest et in simplum si agatur ex stipulatu forte ueniet duplum uel triplum uel quadruplum quod fuit promissum. (quar)tum in stipulatione potuit esse fide iussor. et pignus quod in actione ex empto non uenit. Quo g e numquid uenditor inuitus compellitur cauere de dupla. et dare fideiussorem ne res euincatur. Resp. non compellitur de dupla prestanda nisi pro rebus preciosis. puta si margarita uel uestis serica. uel ornamenta preciosa ut ff. de euict. emptori et (sic) talia mobilia accipio preciosa (quod) aut de immobilibus forte quibus immobile accipio preciosum preter rei mobile. uel autem neglecta est custodia ut ff. de acquir. p. l. (ita) re mobile. In alio quod tamen tenetur cauere de dupla si consuetu do loci hoc dicit. ut ff. de act. pig. l. si pignus si creditor fideiu

sorē aut dat̄ ñ ag̃ ñ euict̄ imminente ĩlumine ḡce ut ff. d
pielo. c. q. rei. uı̃. l. plr. Ergo ñ oplr̄ p̃mitte duplũ ñ uo
dem̄ e. qd ept̄ t̃ triplo. ē et simplũ ueiat ĩact. exepto. 9
imo plꝰ qt ibi uen̄ singlar̄ ıno ee ut ff. d act. ept̄. l.
ıı. q. ĩ actiõe extriplatu ñ ẽ. ē sic ſt. et ĩ nulla p̃sonat
ſtatu unũ p̃t q̃ ſilic arbitratu ñ uimt̄ illic. ut ff. d
ĩur. uit. iudam̃ ĩ actiõibz. ff. d pig. si fund' ñ undıe
tro. b oppat. q qñ inueñ triplo re. euicta si agat q̃ uen
dıtæ ĩ spiat tp̄o uendıtıõis. ut ff. d euict. l. bonıtatis
et. l. ē fund. et. l. ex mille. Si aut ag̃ exepto ĩ spia
t tp̄o euictıõis q̃ tp̃e 9sidabr res sit melior t deſor ut ff.
d euict. l. euicta. Q.o. Sz qr̄ silex. ff. d euict. bonıtatis
loqr̄ d act ex triplatu qr̄ hẽt. ibi ro alluuıõis. ut ĩ. l.
sequen. sz et si qd ē ĩ actiõe extriplatu ñ habat ro reme
lıoratıõis. pen 9tingentis ut dem ē. nz d lıoratıõis ut dez
ē. l. ex et dñs mis q̃ spal̃r fuit p̃missũ t al̃r. l. illa. Sz et
si qd loqr̄ ĩ act exepto ĩ q̃ hẽt ro meliorationis. et h ĩndic
at p̃nctpũ. l. ult. Sz si qd ñ ponĩt ad ĩ ſtatua 9uncto
et q̃ ad ĩ ſtat. na. l. supior bonitatis loqr̄ d actiõe extripu
latu ĩ q̃ ñ hẽt ro meliorationis. l. illa. sz si qd loqr̄ ĩ actiõe
exepto ĩ q̃ hẽt ro meliorationis ut dem̄ ẽ. ĩ hac sñia fuit
. o. Sz f. dm̃ meũ licz ista 9iuncto. sz ad ĩ ſet ĩ ta mel̃r.
lic ĩ actiõe trıcti uinis s extipulatu ml̃r spicat tp̄o
uendıtıõis. tam sz fuit spal̃r p̃missũ ut melioratio pen
superuenies p̃stet p̃ stabz. atttd tñ aliũ q̃nag̃ extripla
tu q̃ lata sñia qz 9 eptore ñ ag̃ 9 uenditore ñ re ablata
eptori. ut ff. d euict. l. hre licz. act. aut exepto ag̃ q̃
an q̃ res abducant lata sñia ut ar. ff. d act. ep. l. Iuus. ult.
Oppo Sz opponĩt na ut q tñ lata sñia posset agi d euictiõe
ĩ actiõe extriplatu ut ff. d euict. euict. duple. et ar. ff. 9
mia. hac sñie dñs mis refert ut uenditor p̃mittat dupla
re euicta. et sz lata sñia 9mitit acto et agi p. ut ibi ã p̃mi
tit hre licz. et ñ ñ ab eptore abducat ut ĩ. l. illa. hre licz.
t al̃r. lex illa euicta ml̃r fm. l. istã hre licz. qr io ñ 9mi
tit q̃ ille q uendicabat sine succone decessit aliquin
si successore hũisz 9mitteret. ut ibi io eptor ñ ag̃ ĩ. l. illa
hre licz. q res fuit donata t legata abeuincente. sz ĩ hoc
casu licz ñ agat. d dupla agit tñ exepto. ut ff. d euict. l.
si ei cui ĩ p̃n. et. l. eptori post. Oppo et ad hoc opponit
triplo hre licz ĩ p̃oita 9mitit mota 9trouısia ut ff. d.
d. o. triplo ista hre licz. ł. Ro refert ut mouat 9tro
ũsia his q uendidit. et tc mota 9trouısia 9mitit. ut ibi ã
al̃r et tc ñ 9mitit. ñ re adducta ut ĩ. l. illa hre licz. Q.o.
Jt qr̃ leg. ff. d euict. l. si dem ĩ p̃n. ut simplũ aut q̃ dup
lũ p̃mittat. p. agi p̃rettio exepto cũ illa bona p̃recio ĩ
formata p̃ pactũ nudũ. t q̃ ageret extipulatu si triploĩ
ĩueniss. si opponĩt triplo d euict. p̃toriae ut ff. d p̃to. trip.
l. ı. triplo. sic p̃toria. g ñ p̃ inmutari ut aliqd addat ut
detrahat. ut ff. d. d. o. l. ĩ 9ditionalibz. Jn hac eni
sic limitato q̃ siues ē p̃tiosa d bz duplũ p̃mitti ñ p̃tiosa
simplũ ut ff. d euict. eptori. et. l. si uenditiõe. Jtē dñs
mis q̃ casuale sit ĩ hac triplo. lex illa. ĩ 9ditionalibz ge
neral̃r ē intelligñda. t al̃r. l. illa ĩ 9ditionalibz ĩ telligo
q̃ ñ p̃sit mutari triplo p̃toria. puta addendo t detrahendo
ita ut triplois mutet. uez recitata for triplationis p̃sõ
tulibz adde et mutare. si le cca sñiam inq̃ ñ p uid ad
de t mutare. ut. C. d sũis ex picib reu. l. ıı. s. adh ut for
mule mutet ueꝫ p̃sit acta mutari tenore sine p̃sequente.
ut ff. d re. iudi. l. actor. Jtē attende q ad h actio d euic
tiõe 9mittat et agi p̃sit extipulatu ĩ trıbz caĩbz. ut ff. de
euictiõibz. euict. duple. oportz q̃ ĩ re euicta. vıı. intueri
aut. Primũ ut qo sit mota et cora iudice. ut. C. e. eptori.
l. si 9trouisia. Scdo ut actori ĩ d̃nitiõe q̃ lubz tp̃r dũ ĩ

ñ p̃pe sñiaz. ut. C. d euict. auctore laudato. et ff. d euict. l. si
dem̄ si p̃miso. et sime. et. l. sine. qbz ñ demitiato sit re
missa p pactũ ut ff. d euict. l. breuit. Jur tamñ longobar
do ti 9ũnt tñ p̃re mobili q̃ immobili laudab auctoriẽ tune
añ lite. 9. pen aut ñ audiutis et p̃re mobili ibẽ ĩ auctore q
ẽ re mobili usq ad tcum auctorẽ. seu guarancie ad tcium com
tatũ p̃re immobili tenr̃ uenditor tũis defendẽ re ĩ suo foro
et h ubiqz uit d defensiõe rei mobil q ad foꝝ ut ĩ lõbar. de
rebz ĩ tũatis. l. ult. et ĩ lõbar. d euict. l. ı. et. ıı. na lex p̃ma
ılli ti. loqr̄ d re mobili. s̃a loqr̄ d immobili et dic q d bz ep
tore defende g̃ ĩ foro eptoris ut et ut romano ff. d iudi
c. l. uenditor. et ff. iudicantũ sol. l. tam. ult. et ff. d iudic
hre. Q.o. Sz qr̄ aliud ut lombardo circa laudatiõem ac
toris. q laudat añ lit. 9. ut romano 9cept̃ tr ut dem ẽ
ro q̃ d ut longobardis q ut longobardo 9suetudie
ĩ p̃ laudati auctoris. Jndictũ sz ut romano tuo aucto
ri d nũtiat ut ẽ allı for q ro̅es 9petẽtes alleget. ut. C. d
euict. l. si 9trouisia. Tciũ ut eptor ñ p̃scripsit. aliqn de
euict. ñ ag̃. ut ff. d euict. q alienã. et. t. e. si obligata.
Qrtũ q p̃mitatũ sit 9 eptore p̃stite aliqui sig ab
sẽte sic p̃mitatũ ñ agi ut ff. d euict. l. si ido. Quintũ
ut res sit euicta p iudice et ñ p arbitrũ ut ff. d euict.
l. si dictũ. t si 9p miso. et sm̃ sñia. ñ qñ manifestissimũ
erit re euictẽs. tc licz restituat sine iudice iudicio ag̃.
ut ff. d act. ep. exepto eptore. ē ĩ nullo casu patonet epto
ri g suo dixit pudori p̃rend. q ut hẽt ĩ ffo t sore ff. me
qñe mutu. uec 9 dic. l. ff. d neg. g. at q ẽ me absente q
tibi et si erit manifestũ p̃ti ñ erit manifestũ iudici. ut
ĩ. l. illa eptore. Sextũ ut eptor ñ amisit tamñ culpa
sua ut ff. d euict. sine q̃tu duple. et. l. hr. me. ult. et.
l. si s̃uũ. et ff. d fidei. l. exceptiõe. Septimũ ut res ñ
sit euicta p̃ iniuriã iudicis. ut ff. d euictiõibz. s̃p ut p̃
d nũ ut ff. d fidei exceptiõe. q ã dem ẽ ut d nũtiet
uenditori intelligas ñ steat p̃ uenditore. q mit ei ut de
uiciet. t igret ñ sit ut ff. d euict. l. si ido. p̃stati
dem. si p̃sente et ff. q m. aut clã. l. v. Sz at̃to. et q. ıı.
sic. Q.o. Sz ñ qd p̃stũ uenditori iudicio sic d nũtiand
si sciuit q̃cz moueri ud̃r q ñ ut ff. d act. ept. l. ı. 9̃ia
tñ lr. ar. ff. d euict. si ido. p̃stã et ff. d adult. d nũtiasz
sic cõ. uenditori d nũtiad licz ē uenditor sciat tñ d̃n
nũtiare tenẽs. sic et alias optimũ lite inducto. p̃mi ius
sus redde rõnes. licz reliq redat tñ ñ obligat. lıbat ñ
rões reddat hrdi ut ff. d libat. ñ solũ ntiy q is q redde
rões. sz licz agat d euict. t exepto t extriplatu. attrıd
tñ ad qd agat. 9sida tñ p̃o. qr̄ res euincat aut io q̃ ē
diam ē q euincat tc agit exepto. ut obligo dissoluat ut
ff. e. euict. Si aũt euincat ad ñno tc ag̃ ad q̃ it ut ee ad
duplũ et ad q̃ duplũ s̃p missum fuit ut dem ẽ. si omi
oũ p̃tũ recipet eptor a uenditore. ñ abeuincẽte ut.
C. d euict. sup ẽpta. et. C. d reiuin. mat. 9. e. d uxo 9
mulctũ. l. ult. ĩ fi. sz ibi q p̃tũ 9sumit erit ĩ utiliate
uendıcıõis. Do act extriplatu q̃ ĩ p̃ponĩt a legatario
& cira dcima hrdi si plꝰ recipiat q sit ro l. og falc.
actiõe extriplatu iudam. p qui 9sulit hrdi q̃ legatum
petro ab hrd legatũ. et dubiũ ẽ ut falcidia loc hat. dbz
p̃mittere et sat dare legatari hrdi ut q amplũ acceperit
t legati noie q̃ patit ro legis falcidie q hrdi restituat
ut ff. sicut pl p. l. fal. le. ee dicat. l. ı. et [illegible] pen
ulto. Sz h triplo et sat dato locũ hnt ĩ donatiõibz cã mor
ut ff. e. l. ı. h triplo et ñ solum p̃stat hrdi. Jmmo q̃
p̃stat fidei 9missario seu legatario. si ab eo relinq̃ legã
tũ ut ff. e. l. ı. ĩ qbz dã ñ ualt legatum circa sub la
to hrdi cũi ut ff. e. iudam. ĩ p̃ cauto et sat dato

n̄ solū si dubitat̄ d lege fal· hrch̄ d bīta· s̄ si dubitet̄ ā
loc̄ hr̄ prō patrio d bīta q̄ ē hodie tm̄ a p̄ l· ut· ī īst· d fuc̄.
libor· sic p̄bat̄ ff· e· l· 1· ī ridu. Ūn̄ ad h̄ ut actō ista ꝯ
petat tōt ē necīa fore q̄ ē necīa in actiōe ex testō sicut
ibi dixi· Ē contrariū necm̄ q dubiū sit ā lex falcidiā locū
hr̄ locū n̄ hr̄e· q̄ p̄ t̄ legata tm̄ eīt in bonis q sufficiebāt
hrch̄ ad falcidiā· huic stipulatōi ꝯ satdatōi loc̄ n̄ ē ut
ff· e· l· 1 § 1· ꝯ sicut sit· l· fal· locū hr̄e ut ff· e· l· iij· §
si plures. Ē ꝯ s̄m necm̄ q h̄re ostat̄ legatū integrū· si sat
dat̄ iuste ē p̄stari a legatario at· legatari n̄ p̄stabit hāc
satdat̄· īmmo eligent̄ arbit̄ ad inueniendā q̄titatē boꝝ
ut legatari ꝯseq̄t̄ legatū· q̄ ten̄ patit̄ rō legis fal· ꝯ sic uo
lūb ōs legatarij ꝯ fidei ꝯmissarij· sic tm̄ ut si n̄ uocarēt ab
scribz n̄ p̄iudicarēt ut ff· e· l· 1· in acceṫt deniqꝫ ꝯ cōtro
ribz ut d uit suo p̄bet cora illi arbitris ut ibi dz. Ē tm̄ q
testm̄ sit tal̄ īq falcidia loc̄ hr̄· alīa sicut sit p̄ ī eiū to
ms cessat falcidia· puta t q̄ miles· t q̄ testator p̄hibuit
q̄rtā d̄duci cessat· h̄ satdatio ut ff· e· l· 1· īq b̄ dā ꝯ· ē ad
l· fal· l· ī testō ꝯ āt· q̄ ō testator q̄ ē ī corpe āt d hrch̄ibz
ꝯ fal· co̊· 1· q̄ licz miles hāc h̄ p̄uilegiū n̄ tm̄ hr̄ h̄ ūcē
n̄ licz d cedat q̄· annū missiōis· ut ff· ad· l· fal· l· ad ue
tam ꝯ· l· si p̄ missiōez ꝯ· l· si impubes. Q̄ o Sz ut ut
trebll̄ hat locū· ut ff· ad treblł· l· 1· § ult· Sz forte aliū
īq rta trebellianica t melī alia remedia treblliani locū
hr̄it· s· ut cogat̄ adire ꝯ restituere ꝯ q actiōes transfeat.
n̄ āt h̄ at locū q̄ ad q̄rtā· q̄ n̄ eēt rō q̄re n̄ h̄ret locū lex
fal· trebll̄ habebit locū. Q̄ o Sz ut hodie uit̄ noui
tas q h̄at locū falcidia in testō militis ut ī īst· d h̄r ꝯ
fal· co̊· 1· q ult· Rō· q ibi dic̄ d milite intelligas q̄n fuit
miles ī statuit ī testō alicu⁹ p̄uati· n̄ q̄n miles fec̄ testm̄.
Sz licz cess̄ h̄ satdatō p̄ falcidiā tm̄ n̄ cessat forte si du
biū sit d h̄ere alieno q̄ p̄mo d beꝫ d duci ꝯ p̄ p̄ta libra
tū q̄ ē p̄mo d ducenda st· ut ff· e· l· 1· in quibz aū ꝯ· C·
ad· l· fal· ī imponenda ꝯ ē· d uit· d lib· s̄ciam. licēt Q̄ ian ū
ad h̄ ut ꝯmittat̄ ē effectꝰ q res legata sit intereā n̄a· alio
quin n̄ ꝯmittat̄ stipulō n̄ dolo legatarij· res illa peat· ut ff
e· l· 1· ult· ꝯ· l· ā· ꝯ· l· n̄ Q̄ uintū q ad h̄ ut ista satda
tō p̄ stet̄ a legatario q̄ maḡ res t q̄titas sit q̄ relicta·
aliq̄n ē mi· nima ut ad· x· aureos n̄ p̄stat h̄ satdatō.
rō d ixit t̄ t̄ p̄ ꝯ p̄ sumptiē suffugie relegp̄ht. ut ff· e· t·
l· iij· § uit· licz alibi appellet̄ minima sūma ut ad·
duos aureos ut ꝯ ff· d dolo· s̄ icut m· ꝯ· l· id ē Sex
tū q n̄ sit fuet legatarij· ille ē n̄ satdez n̄ cauet· s̄z p̄ud
quemē ac si cauisset̄ Sz āt alij legatarij q ꝯ sit q cauīz
dignitas satdat ut ff· e· l· iij· § ī sciend. Q̄ o Sz
si q̄ris q̄ sit rō q̄re n̄ cauet· ꝯ h̄ cautio ꝯ satdatio iō inp̄o
nit̄ q̄ p̄t st̄ n̄ solūdo· h̄ie cui legatū soluit· ut ff·
e· l· 1· § h̄ stiplo āt sicut semp̄ ē ydone ꝯ solūdo ut ff·
d fundo· do· l· ij· vn̄ ē cess̄ h̄ cā iō cessat cautio. Ē no
q licz cautio ꝯ satdatio p̄stet̄ p̄ restituendo illo q ult̄
falcidiā· ꝯ legatari· tm̄ si totū legatū appareat reuocand.
t p̄ aliena t p̄ alia tm̄ totum reuocabit̄· ex hac stiplē
ut ff· e· l· 1· § h̄ illa stiplōis. Ē no· q licz uidat̄ ē loc̄ huic
cautiōi ꝯ satdatōi an̄ q̄ h̄r̄s soluat legatū· tm̄ ꝯ p̄ soluta le
gat· loc̄ erit satdatiōi ꝯ cautiōi. Q̄ o Sz q̄d si legatarius p̄
q̄ recepit legatū n̄ uult satdare· q̄r cogetr̄ ꝯ q̄r ꝯsulet̄ ꝯ
hrch̄ q̄ an̄ q̄ soluat h̄r̄s legatū h̄t retīnēz· n̄ legatari sat
dez· Rō· ꝯpellet legatariū h̄r̄s ꝯ satdare p̄ ꝯdict· ex· l· ff·
e· l· iij· § ī sciend· t ꝯdict̄ indebiti q̄ pl̄ debito uidat̄ ē
solutū ex q̄ cautō fuit omissa· ut ff· e· l· iij· § ult· Septim
q legatari legatū ꝯ retinat q̄ ad ꝯmod· aliquin si distri
butor sit tm̄ ille n̄ cauet n̄ testator mandet· ut ff· e· dum·
exq̄· l· collig̊ q distributori nullū t̄ hr̄· q̄ p̄ter cessantiū
ē n̄ acturus sit· s̄ hrch̄ ut in p̄ dcā· l· d iuus· ꝯ ff· d t̄· sign
tāto· x· q ad mittō sibi ꝯ instituat aliq̄n distributor
ter loco h̄rchis· ut notaui· s̄· d actiōe ex testō· d hac mātiā·
Vicesimū q legatari sit diues aq̄ petit̄ satdatō· aliq̄n
si pauꝑ remitti̅t ei satdatō ꝯ hēbit legatū ut ff· e· cū
n̄ facile. Q̄ onū q legi falci loc̄ aliq̄n ī inchūtū ꝯmito
scō· In hac actiōe actor utet̄ hīs pōitōibz P̄ōat ego
di· q tal̄ reliq̄ d ē tale legatū· Ī ē dubiū erit ā legi fal
adie loc̄ eēt· Ī ē ī testō ille tal̄ me h̄rdē īstituit· Ī ē tu
petebas a me legatū· Ī ē sat̄ d dicti m̄ d legato restituē
do p̄ uita si legi falcidie loc̄ eīt· Ī ē m̄ cū ē q legi fal
cidie loc̄ ē· Ī ē legatū relictū fuit res magne q̄titatis
Ī ō q fec̄ testm̄ fuit paganꝰ· ex re hīs utat̄ pōitōibz
Po rej· Ego· di· q tal̄ m̄ reliq̄ d legatū· Ī ē· di· q sat de
disti· Ī ē legi falci loc̄ n̄ ē· q̄ p̄t legata ꝯ es alienū re
manet d̄ bonis ult̄ falcidiā· Ī ē q fec̄ testm̄ fuit miles.
In hac actiōe ꝯcipiet actor sic libllm· Libellꝰ Ago ego·
R· ꝯ· o· cū ē relicta eēnt· x x· ancio q me h̄rdē institu
it ꝯ ē dubiū eēt d lege falcidia q̄ m̄ hrch̄ debet· d ū le
gatū a me petet̄ m̄ stipulanti· a me ꝯmisit· ꝯ sat d dit
ut si legi falci loc̄ eēt p̄ uita m̄ legatū redderet· ūn q̄ legi
falci loc̄ ē· t q̄ es alienū appāruit peto illa· x x· m̄ reddi
ꝯ solui· ꝯ h̄ q̄n totū legatū d beꝫ repeti aliquin si p̄ p̄te
d beꝫ reuocari adiciās p̄ p̄te· p̄pono eā ꝯdictiōez ex stiplōe
q si recte ꝯcipiat̄ libllꝰ· dic̄· l· ff· e· l· 1· in p̄n· ꝯ h̄ illa
Q̄ o Sz opponit̄· n̄ ut q h̄ cautō ꝯ satdatō sit inp̄onenda
n̄a si h̄r̄s soluit legatū legatario aut satis locū eē legi fal
cidie soluit ꝯ n̄ retinuit· n̄ repetit tāq̄ indebite solutū·
q̄ ut uoluisse donare ut ff· d ꝯdict· in· l· 1· ꝯ ff· d reg·
iur· cū p̄ bonis· ꝯ· C· ad· l· fal· erit q̄ si igrauit loc̄ ē re
petitiōi q̄ legato ī d bite soluto· ut in p̄ dcā· l· error· cū
ē p̄ sic ā alia uia ꝯsuli q̄re huic cautiōi loc̄ ē· ꝯ satdati
oni· Rō· ꝯ dico ē ulpiano q hāc q̄oēz mouet licz solut·
iō h̄ satdatō inp̄onit̄ q̄ licz posset ab h̄rde errante ī stō
t dubitante an· l· fal· loc̄ eēt tm̄ q̄ posset legatari fieri n̄
solūdo· ꝯ sic p̄iret q̄ eēt solutū iō huic satdatiōi loc̄
fuit ut ff· e· l· 1· § h̄ stiplo. Sat̄ patz p̄ ea q̄ dcā ē q̄re
satdet̄ a legatario· p̄ p̄· l· fal· q̄ sp̄at ab h̄rde deduci. Sicut
n̄ sit timor· l· falcidie· s̄ forte ali⁹ q̄ q̄dā t moritur t sp̄e
molie ꝯ troursiā tōtꝰ h̄rch̄itatis ū legatari p̄ mitte ꝯ sat
dat legatū redde· s̄ h̄rch̄itas fuit ab h̄rde instituto euic
ta d q̄ satdatiōe loq̄t· l· ff· e· t· l· n̄· § si legatari usq̄ in
fin· l· ē· l· s· hāc satdatō ut insti· ꝯ· e· d pec· h̄r· l· ult·
igitz legibz plene ī ipa letra d hac mātiā potis tu studio
sus ꝯ lector diligēt̄ edocert· Lz d hīs t̄ dēcā stiplōibz exē
pli ꝯ doctrine cā dixisse sufficiat licz multas alias stiplō
nes studiosus p̄sit p̄ se īuenire. Ē āt stilū meū ꝯ tcā
tū ad offīn iudicis q loco actiōis p̄ponit̄ ꝯuertam· ꝯ d eo to
tam ad plenū· licz dñs· Jo· omisit tamē ī tractatu actionū

De officio iudicis qui loco actionis proponitur

Explicatum p̄ dl̄ g̃m p̄ ordine a tractatu actionū h̄· q· dñs Jo
tractauit p̄ ordine ponendo naturas oīuz actionū p̄ōitiōes
actionis ꝯ etiā libellos ꝯ ē q̄oēs notando q̄bz libll̄i rep̄bent̄.
ꝯ q̄bz ē· d hanc approbari tm̄ uitin ē ꝯ d multis actiōibz de
q̄bz dñs Jo· ī tractatu actionū mētiōne n̄ fecit· uīn q̄ nul
ta ē uita q̄ licz n̄ sit actios sic ē offīn iudicis bonoꝝ pos
sessionis ꝯ senat̄ ꝯsulti iō d ī tal̄ tractauīn q̄ fere opant̄ id
q opant̄ alie actios p̄ ē cōmuna iudicij usq̄ ad fine singlā
rio p̄sequit· s̄ licz iudicis offīn latissimū sit ꝯ ad multa p̄ se
extendit tm̄ h̄ d offīo iudicis dñs q loco actiōis p̄ponit̄· Q̄ o
ecce ī p̄mis q̄r ē offīn iudicis sit latissimū ut ff· d iur· o·
ꝯ· iudi· l· 1· ꝯ ad multa extendat̄· an sit actō. dñs· m· ꝯ sui seq̄
ces admittit q sic ꝯ hīs rōibz s̄ p̄bāt in p̄mis q̄ idem opat̄

offm iudicis q actio ita e capia libellu ponendo offm iudicis. q id sequit condepnatio immitus cuib; ut i tit. e. rica dicem. sic est pu nom actionu. It actois u bo offm iudicis ptinet. qr ptinet stipulatoes dapni infecti e legiutor q solo iudicis offo interponunt e petunt interpoi ut notaui .s. i spali. rica. d dap infec. e d ptoris h bec. ff. d act. e o. l. actois. It leg ff. d reiu. l. i. g. i. q pter iui. dirta filij n petunt. s; aliis actoib; puta actoe ptoria. v offo iudicis. It lex dic q sialia actio supe actio d dolon dat. ut. C. d dolo. l. n d dolo e ff. d dolo. l. i. It e pp g offm iudicis e actio d no tam. b. e d no. io. e d no mo uisu illu e q offm iudicis n sit actio. e i pmis pbat exclusiui tate actois na actio e ei psequndi iuditio q ui debet. ut inst d act. i. q i offo iudicis n e. It inducit ff. d mi n q sumor. ulc. ex h edicto nulla ppe pficiat actio s; to tu h pendz ex ptoris cognit. e tu e q minorib; dat restitutio offo iudicis n obstant. ar. a. in. iducta opat offm iudicis q tu e actio g e actio n seqr. na e tuta habitio opat q tu e mandatu ut. C. ma. l. ult. n tu e mandatu q extra habitate actio actio neg. g. ut. C. d neg. g. pop. si neg ex mandato actio mandati ut ff. ma. si pcuratore mandati act. It n obstat q actois u bo ptinet offm iudicis uetu e si actio large accipiat. si at stricte n e e sile actio tio d. actio gnali stricte tu n e actio q agim e eo actio in re q nullo iur e obligat nob. ut inst d act. i. e ff. d act. e o. l. actioi. s; tu ppe petitio d. ut ff. d act. e ob. act. n obstat e q oppoit d dolo. l. ij. e ff. d min. l. i cie. ij. d. e sialia actio q e. q ibi sit simplex relato ut e ibi certiy e th e alij duo neg e eo. ipe tu n fuit neg e alibi eade min. mlt. q dapnauit saluauit. e ead; h bac i toto mo q e i tuo. e h e pmta leg q semel act pponit e aliud ei am spatiu indulget. n tam pcip annus. It sile ff. d petit. n solu s. que. u d. e a cetes cogtes in. pz filio agere It sile. ar d mandatis pn. oportet coll. iij. ibi in illo u bo opportz ig collatores e e e at. ut defuncti seu funeri pn u d milites e alios plimos suos. e tu miles n e suus q ff. adult. l. hec actio. e ff. d excusat. tu. s; e repbari sit ar. e ff. d donat int uiru e ux. l. iij. suus. Qo Si tu qitis qr offm iudicis n sit actio. pro. e io qn illd i plo to p singlis ais pquib; h loci ut. i. dicem. rectio ad dm refugiu adiutoriu auxiliu adem dicatu suffragiu e e i potiate iudicis denegare in. t occde. at qn act p pono auxiliu in opetes. d p ma n aliud iun sine uelit sui n. oportz q iudx tamq incemant dne sue actioi mee d suiat. ut. C. d poin. l. iiij. ff. d rei uin. l. offm e. l. q restituie. e ff. q met. c. metum ex h edco. It iud absurdu q seqret si offm iudicis eet actio. q ia d suu tec e offm iudicis tenat actioi suire. ut dem e qdam g singlos casus e colloce eos sub singlis rubricell u locu hat. e ponat uri actois ut euidentior pateat isle e e i pmis iudam q e. inteat palmitas. e oia alimentu sit fauorabili. ut. C. d sid. q. l. i. e ff. d trasact. e uij. Qo It q ci offm iudicis e sit subsidiariu auxiliu de siuer actioi ut ff. d ixi. e pbat ff. ma. l. i. de tuq. ij. e ff. fam h. e puto. offo. e ff. eo. q e to lo. l. at uiq. ne d offo. e. s. dixi d actioib; e sic d offo iudicis dixim. qr g intitlat. rica. spat d offo iudicis. q l. offm iudicis latissimu e io sapientissimu e n dix longissimu. q uxlo gu i uenies sapiete. uix salomone. na ux hunt paruu ux log e ice. e io in longo n e sapia q stultitia sic e lo gitudo i finitu extendit. atq latissim e oia cui cica ospiciat. ut ff. d uit. dic om iudi. l. i. e lict admita ex tendant h tu n tuiant n d offo iudicis q loco actois ppot.

e inst e d offo iudicis n tractat d h. si tractat quo offm iudicis d suiat actioi sic pat; in oib; exeplis poitis i rica. Qo Et illd qr qn offm iudicis d suiat actioi. d suire q n offm iudicis d suiret. n actio poss; intentari nec ita pcedi s; i ea pntiari n mandari executioi. na par eet iniurimu to ee stitutu n e ont stitutu quia defendenti. ut ff. de origine iuris. l. ij. p origine. e sic i omib; cuib; ubi offm iudicis ppont loco actois. necesse e libellus q at eq diurc offm iudicis qui loco actois ppont s; sic ut notaui. s. i. fine edoy i rica d ptoris stipulatoib;. insi It qn offm iudicis e sit subsidiariu auxiliu e e alia multa auxilia inueniant e qui opetut in subsidiu ut notaui. s. i tractatu cauiliu i rica d act. in fra subsidiaria. insi.

De officio iudicis quo alimenta petuntur.

Nr alimenta petunt offo iudicis. videam in pmis q e psone q p sit e d bant pete alimenta. e a quib; psonis alimenta petant. e ecce fili petit alimenta a pre siu sit i potate siu emancipat. nepos abauo pnepos apauo e sic d certis pruie seyu ascendentib; e d scendentib;. It fili a mat mayre si sit uulgo qsit. It e bris petit alimen pr a filio auus a nepote. mat a filio. sic h pbant ff. d agno libis. l. sigs altibis. i. e. ij. e. C. d aledie apate. l. i. e. ij. It neptis abauo materno. It filia a pre ut ff. d agno libis. l. sigs. alibis. It reseptu cuiob; g moie nati filij petut alimenta si sit nati ex legitimo mat. t ex ocubina unica e i domo; cetm si ex dapnato coitu q applant illici ti. puta nasci ex amasia e hat qs uxore. puta nascit. q e xita nun. e aliq cosanguinea puta e filia sacdotis. i ste filij alech n e. ut i aut q b; mo. naturales ef. sui. sigs coll. vij. isti tales filij illiciti abol brifito se cludunt. e si aligs an h ui filios legitimos illi soli succedut e pru uiuenti e suis iuris efficiut. alle. tam d bz prem na lic; putaui. e i digni supra tu e. in aut d incestis e inutilib; nupt. coll. iiij. e nat g fili e licit puta nat ex ocubina q h uic unica e i domo. e ex indubitato affectu petz alimenta a pre. e pz abeo pater e alimenta a fre suo legitio e naturali si sup e Si at qs e ples hunt ocubinas. natis exitt pt pmu alimenta n petet. q s sic ducta. alia n pt qs sup incluce. ita pq qs h ocubina alia n hat. un pea nati se illiciti ut. i aut q b; mo. nat e sui. d luitis. e sigs aut uulgo aut qit fili a matre petz alimenta n s it illustris. ut ar. C. ad se. o. cesi. siq illustris. e h io imro q e ta e e siuulgo pariat. ut ar. ff. d iui. uo. q. Qo Et qr quo fili patz alimenta a pre e mat sic supi deme. It qui petz alimenta. fili a pre auo e pauo. ab oib; g simul alimenta petere. pro ita intelligas. q fili petat alimenta p mo a pre cetm supz n sup e. t sup e e paup sit te petz a mat. sid; i auo e p auo ut ar. i naut. ut li. ma. e. a. illd q coll. viij. d libis agno. l. pit. t ar utriq existite e eod in qz petz fili alimenta ab utriq. Et diusis tpib; a mat petz usq ad tenniu to n lacte uiuit. usq ad tenniu sup petz a pre. ut. C. d patra po. l. n filiu. s; pliqs prudentes notauer. q e infra tenniu to nec e pones matre q alat expesis pris. s. q pz dabit alimenta mat. sic dayet nutri. modica tu inpendia sic lactis e cetermentu e alia rez pru n inputant. ita q intellig dnis illis e adunt. l. ff. d libis ag. l. sigs alibis. si mat e h intelligente inimio cetm secuto diuortio atr alimenta p stant. na si pz e a diuortij p stitit e mat ad sus n uenit nuptias ap ma tre. alet pris tu expesis. Sed; e eo n forte pz t mat si paup to e adiuuto petz alimenta e apud eu morabit. ut i naut ut li. mat e aui e illd q coll. viij. e ff. d agno. libis. l. pit. Qo Et qr ieo q d; q auus matni cog ale nepote ex filia e ut ff. d agno libis. l. sigs alibis. e i e diuus pi. at in. e. t. i. l. pit. d; q hon libor q nasce ex femina ad hon aui matni n ptinet. na e imunitas datat e postoris ad natos ex femina

Expositio

C. an. p. si si supe offo iudicis p q. dat restitutio nc d atu d dolo. ut ff d dolo l. i.

in aut.

q°

a no.

et l. idem.

ux pau. hunt. ux log. e ratione.

Salomon.

n ptinet ut ff. de iure immunit. l. i. patini etiam respiciat o
bon alimentor q filiis exhibenda s. cauit patinu ut C. ff
fam hec. l. filia si filie et l. si maritus. solo. l. pte. de q oppois
ff. de ag. libis. tollit qui, na ita dic n q admod masculinor
bon ad nos ptin; ita et in feminini. na q filia patri n
aut l; pri suo i marito suo ee honoru pt aut n sit supste
aut egeni sit. et sic b. q lex illa distinguit intelligas q lr.
t. e. t. sigs alibis de auo materno. Ite petit alimenta patrialu
bro ut ff. de agno libis. solet. Ite pet; et alimenta ut ipodem
l. sigs alibi. Ite libi patronor petut alimenta alibro ut
ipodem l. si liberi. Ite pr et mat patroni si patri et filij ei
n sup se petet alimenta alibro si diues sit. et ipi paupes. ut i
pdem l. ult. Sic fili patini et nepos supste et diuites s. p
mu abitt s alimenta petenda. lic; patron petat alibro alim
ta alibro tam libti n pet; ut ff. de agno. libis. l. sigs alibis
et sigs alibi libto et e ar. q a uasallo uassalli mei fidelitate
mag n pera. Ite libt a patrono pet; alimenta ut ff. de agno libis.
l. alimenta et sic his argumentis dico dnm pete alimenta a uas
sallo, uassall a dno. Jn bonis e uassalli et libti supstitis
ullm odo i q ad alimenta ht patron. t ei filii n in summa de dua
e egestate. ut ff. e. l. ult. Ite petit alimenta pupillus a tu
tore ut ff. u pupillus debat educ. l. i. et p totu. et C. de
alim pupillo pstan. l. i. et ff. de adqu. l. e plures. e tuto.
Ite pet; alimenta uxor a marito. lz lex modificat b. quantitate
dotis ut ff. so. ma. si cu doto. si aut et octordat. ff. de iure
dot. l. p bonibus. et ff. de doli. ex. l. ult. et ff. fam her. si filia
si fili. et l. si maritus. **Qo** Et qd si marite nllam dote rece
pit negd alet uxore et te uir fori. Et dns mi; q n l; uir po
li sic adeo q p excommunicari ci e sit duo in carne. una n deb
pac una saturari et alia exurire. et alia ex. ua. ¶ Ite pet;
alimenta patri etc. ar. p lato etc. ut ex. ij. de uite et patto. e.
ult. Ite pet alimenta ille q donauit res suas t ut annua
alimenta s pstarets lz h ag condictione ex l. ut C. de donat. q subm.
l. i. q; at pdcu petut alimenta s pstam offo iudicis. Nunc ad
h ut locu hat petito alimentor inp filij t patroni t aliora
oportet q ista inuenerat. Inprimus q n negat illu filiu t
libtu. si negat n dabit alimenta an q oster illu ee filiu t
libtu et h summaria fiet cognitio. s anfit fili ut ff. de agno. li
bis. l. sigs alibis. si t parens. et s solet. Et negd pr se
p potest negare illu e filiu. cte sib e nuq pr dabit filio
alimenta q sep hac except. opponet nes filius. Pro n sep pt
negare. na si marito comune steit e uxore et fuit impoe fili
atois. lic; pr neget illu filiu nichilomin tam dabit illi ali
menta ut ff. de agno lib. l. sigs alibis. si ostitit. et l. sigs negat.
et ar. ff. de donat. l. donatioes. et ff. de qoibz. l. i. nec fiali et
C. de nup. l. sufficit. et p oste. factu adiuo adriano. ut ff.
de libis ag. l. fine. q stat diuortiu i tuen. et fili ia nat e. ide;
stat diuortiu i tuent et mulr e pgnas. lo ht. se. o. plau
tianu. q pp duas spes sum fuit. pma ut parentes agnoscat
filios. i. q agnosce debet. Secda pp illos q partu falsu subi
cunt. i. ut occurat fraudi illor qui partus falsos uella subicere.
octuri e pp denuntiatoes fras amulierte uiro. q dic se e uo ee
pgnatam pp denuntiatoes factam a marito uxori. s. q n sit ex eo
pgnas pp custodia apponeda circa uentre et custodiend par
tu pp q fra s duo alia. se. o. pmu denuntiatoibz et ueniata
onibz pdcis q fem fuit a plautiano senatore et sic uocatu
fuit plautianu q ptin; ad pdictas duas spes t ad filios q
nascunt p diuortiu de h se. o. et de ist denuntiatoibz loquit l.
i. ff. de agno. li. l. siu. q plautianu et si plautianu n
loqt de partu supposito q de partu supposito loqt lex ff. ad.
l. cor. de fal. lege. l. cor. et e i casu illo eui illd puatu. et C.
ad l. cor. de fal. l. i. et l. e suppoit. Scdz senat. o. factu
fuit tpibz duor frm de q loqt ff. de inspiciendo uent. l. i. e
et tuu senat. o. q factu fuit tpibz diui adriani q loqt d
partu edco ostante mo ut ag scit a pie saluiu q tua dalu
menta ut ff. de ag. l. siu. q plautianu et si uiq ille petit o
alimenta n sit s sufficies. sic tenet uni se exhibent te ale
dens s ut ff. de agno. lib. l. sigs alibis si libti. Tantu q illas
q petit alimenta lic; paup sit infirma sit. sic sit in bona o
ualli tudie q psit opari et ex opis s sufficiente alimenta pstu
dare s ar. ad h. C. t. xij. de ualidis mendicantibz. l. unica.
et ff. de libis agno. l. sigs alibis. ide; resciptu q l. intelligo
de illas q nu sit inquenies opari etiam sisit p cu sit ueteri
du opari q nobit. no e do h locu hre. quartu q p illa q pe
tit alimenta n detulisset illa pz aq petit alimenta ut ff. de agno.
gs lib. sigs alibis. et ide; inde q de latioem intelligim lz gua
dispedia p delata sustinuit. ut i. de. ut cu de appll. cog.
coll. viij. si delator. o. uitu q p petit alimenta n fuit ig
ta. ut. C. de ledis libis. l. ult. qui aut p dicat ingta. leg
i podem aut. et C. de reuocandis donat. l. ult. et i maite de nup
coll. iiij. si gratitudie notatu. ff. de act. ingratitudie notatu
ff. de act. igtu. Sextu q ut p sonis a quibz alimenta petut su
psit et ille p q petit eis dest. sic in petenti dsit et e aq pero
mel sup e mel dab. ut ff. de agno libis. l. sigs alibis s. ple.
t iquu e e pstem egere e fili sit in facultatibz. ut ff. de ag. lib.
sigs alib. si impubes. lz q lia alimenta pstabunt. Pro p in mod
facultatu ut ff. de ag. lib. l. sigs alibis si libti et p mq li
tate s. ut ff. de adqu. l. e ples. e tuto. **Qo** ite qero q do
noie alimentor otinat. Pro otinet uict. calciamtu uestim
tu uict habitatio aq et sisum inputat; ut n aq uendidi; so
let. ut ff. de alimentis et ciba legatis. l. i. et l. legatis. et l. ult.
et ff. de. v. si. l. uito uict. h si tractem de alimentis ostituedis. q a
fauore otinet uer. si de alimentis minuedis n otinet oia
ista otinet noie alimentor. ut ff. de transact. l. e hij. q cu
sigit. Ite septimu q si patri petit alimenta n sit patri ma
numittes exca fidi. o. n q libt sit sui nummis redept. h
q exegit alibro mcede p opis. s. futis q pstitis pt. et p
futis i cau necessitatis puta patron e paup exigi p alimd
ut. C. de opis lib. l. i. et l. sigs pecunia. et l. h patronus.
lz si exigat opas patron libe osequi libam facuoe; testi
si e tenet aligd relinquere patrono. ut ff. de iure. pat. sic et ff.
de opis lib. l. libe. q opar. et C. de opis lib. l. libe. q opar
et C. de opis lib. l. sigs pecunia. Ite si patron sit q n acce
uerit libtu e mie capitali ut ff. de agnoscendis lib. l. sigs
alibis si sigs alibti libto. **Qo** illd aut q si patri recep
pecuniam p opis futis ex toto admitt; t p alimenta. ut ff. de li
bis agno. l. sigs alibis si alibti libto. n i duobz caibz qn
ca necessitatis ut dixi et qn libe sponte offert. ut ff. q. et a
gbz ma libi. n si. l. ult. Et q recipiat pecuniam pstitis
opis. et n admittit i p alimenta n et q ad alimenta si q ad alia
pt q n q n succedit siu p futis siu pstitis. ut dixi. ut.
C. de opis lib. l. i. et l. siqui pecunia. l. n patronus. et C.
de bonor. p. o. ta. l. patroni. Et io e inprimis q qn pp
ato opr pecuniaz recepio nich de io admittere q p titus opas
n p sem pete. et sic p cau ut qi gti et sponte solutu at
qn p futis opis recepio p ill opis qs pete p lum uni habe
do p cau habo opas. ut ar. ff. de pet. her. sic et e ptum et
sic exacto opar fac me patroniu i p alimenta admitte. **Qo**
Ite q n ne sit alimenta legata t ostituta te uiuos pet.
Ite n ne sit. t re aligm ut in annua alimenta pstar. tunc pe
ta alimenta ut ff. de alimentis. et ciba. l. p totu. ta. et ff. de transac
t. l. e hij. et C. de fide. o. l. i. et C. de donat. q subm. l. i.
Ite si dono t oia bona mea n ne ate peto alimenta. ut q
ut i lobarda de doat. q otigtioe. t leonachil. fuit. l. ij.
lic; alio m. l. illa intelligat. q re g dictis. s. n habuim
mutoe; Pro oms pdci petit alimenta offo iudicis. ista aut

et si petit alimenta petit alio iure. legatarii actione ex testamento. ¶ Sed numquid petunt ex stipulatu et io de istis. sup exempla ne notavi. ysillia. po. suaat actio ple. po. act Ego. di q ego sum filius tuus. t pater t nepos t pnepos t auus t pauus. t mater t filia. ¶ Item ego sum patron t liber. ¶ Item ego sum pupillus cum tua tutela. ¶ Ego egens sum. ¶ Item tu diues es. ¶ Item in de e q e sup habundat. ¶ Item infirmus sum. ¶ Item arte careo. ¶ Item bn e sui ui. ¶ Item semp iuuisti me consilio tuo. eq io uide his. po. po tej. Ego di q tu es filius tuus et sic de ceteris. ¶ Item tu es diues. ¶ Tamen habeo quantum sufficiat. ¶ Item tu es bn sanus. ¶ Item bn potes operari. ¶ Item tu me accusasti crimine capitali. ¶ Item tu me detulisti. ¶ Item pp tuam dilatioem passus sum magna dispendia. Concipiet actor sic libellum. libellus. ppont. R. h. q. ptem suum q cum ipse R. sit egens et infirmus q opis n possit sufficere et ptalius sit diues q ei debat alimenta pstare ppont offm uestrum dne iudex eodem in concipiet libellum libellus filia nepos et pnepos h auum et pauum sic dante et p dco plone simult concipiet eod. si ipse indignanti q filium nepote et pnepote. patro aut concipiet sic libellum libellus ppont. R. patroni. h. in libertum suum q cum ipse R. sit egens et liber sit diues q ei alimenta pstet adh ppont offm uestrum dne iudex. q sic concipiant libellum pbat. l. pdca sigs alibis n e apponent in libello q patr sit infirmus et q opis n possit sufficere. qa h tm instituo dic. l. illa sigs alibis. et quo qa patr plus uris ht in altrus petedis pp bnfitum libtatis q bnfito pstitit. In libro dat tu duti lic istud oppo Et oppont na n ut q offm uidicis plit intentari na cum e q alimenta pdcis plonis ap dicis naturali iure debent. ut ff. de iust. et iur. l. ple. t et ifl. de iur nali. iur debent. ut ff. de iust. et iur. l. i. q ifl. de iur nali. gen. et ea sig iur nali debent soluta n repetunt. ut ff. de odict. in. ut. Et ex nali obligone n ag. ut ff. de pact. l. iur gntium. et ff. de fid. fidiuss. obligationi fidei ussor q. ar. ff. ad treb. l. sui. si subgdicione. et l. gnus. q̄m q infecti offm uidicis sit. Sz licz ex nali obligone n plit agere. gnalr. ag cu i casibz licz ag ex pacto nudo et hic. q. uio iur actionis si offo uidicis. et qre n ag ex om nali. io qa nalibz obligonibz omibz i causa n assistit. si istis gbzal sistit. ag aliqn ocdiente ex l. aliqn offo uidicis. ut h. et sic notat dns m. ff. de pet. her. si a lege gcussoria. gsu liut pupill at ppont sic ppont. R. pupillus h. q. tutore suum ut ei alimenta pstet adh ppont offm uidicis ut ff. de alimentis. pupillo. p. l. i. et sic pstm gcapies libellum. p ptis aliorum. Si licz alimenta teneant pstare. n tm tenent sed use ex aliena gcu abistis pdcis qbz alimenta pstant. ut e ff. de ag. lib. sigs albis. parentis. De offo uidic q dat celsi uo lequint in dann de offo uidicis. q loco pnepat a cio re stitucio dat minori. ut ff. de min. q si minor. ult. na de offo uidicis q restitucio dat minori uidm et dixi. s. i tractatu p emias. de restitoria. Vnum adh ut gpetat cau tali tot o ne ccia. primus q ag sit minor. xxv. a. ita q ipa gputes de momento ad momentum. ut ff. de min. l. i. et l. de min. Sedz q sit lesus uidl t deceptus ab alio dolo dante cam gcu t iadu tat lesus sui facilitate. forte q amisit q huit. aut cui sit emolumentum q h re potuit. aut obligauit se hom q n licuit. ut ff. de min. l. n om. oppo Et oppont si dolus dat cam gcui t i adat. n e iuuat quilibz minor ut dixi. s. de act. de dolo. q re s de restitucione. Ad re s de restitucione itemm danda minori offo uidicis. ¶ Item si dol dat cam gctui. gct ipso iure null. ut ff. de dolo elegant. ipu s n de be minor restitui. ut ff. de min. l. i cte. Glo. licz iuuet maior pp dolum dante cam gcui t pp dolum incidente ut dixi. q. de actione. de ale minori tm succurit. sic q maiori ppt minore cui qa p se minor cui qa qn dol dat cam gcui et pcessum e ad dicioes maior ht act de dolo ut in pdca. l. i. elegant minori re statuit ex q e restitucio gpetio actio de dolo cessat. ut ff. de min re. l. diuus. et ff. de dolo. i talis causibz iuuat ut maior. na si dat dol om gctu. et stet infinibz gct. q n pcedat ad tradicionez. a e titulus q. bo. fi. gct ipo iur nullus sunt nec minor nec maior ht necce aliqd hre auxilium. Glo. Aiad e gct statu uris qd dicis dixi. idz qa licz teneat gct. obstat tm exceptio. ut c. de inutil. stip. l. dolo. et si locum ht exceptio cessat de dolo seu restitucio. ut ff. de dolo. l. ij. et ff. de min. i cie. ¶ Item qa q sm sui facilitate decipiat minor. Glo. hec m est exempla. ut i. c. q i. ff. de minno. et spualr qn emit uicto ptio et undi dit minori n ult dimidia t inm. qa tc iuuat quilibz maior. p. l. re maioris. ¶ Item n intelligas de modico ptio. qa tc n da ret restitucio. si forte res ualebat. xx. uendidit. ut ff. xviij. ut ff. de min. re. sio. ff. de min. at pt. qn q l. ple. qn aut ledat minor i eo q huit et amisit hes i. C. si ut se absti. abstin. Et qn ledat in emolumento hes. C. si ut e omis ht. t bonorum p. et ff. de min. at. p. q si tu. qn e caplon hes ff. de min. hodie. l. ait pretor. io e ita duo exigant et q sit minor et lesus. qa si alr tm intuenat n dab restitucio ut ff. de iur. uim. l. na pea. si minor h idm dicam i ecia q uiat iur minoris. ut ex. i. de min. re. ecc t minoris hatundas ee ueni i gctibz in dlictis aut n subuenit minori. si agat emalr. sui gmissis a minore. sui gmissis q mi nore. ij. qten inspatio etatis adduxit uidice ad minore pena. ut ff. de minoribz. auxilium. et ff. de timo moto. l. ij. et C. si adulsus de licitu. l. i. et ij. Siat de cinie agat ciuilr. si qd gueniat ex culpa sui ciuilr sui criminalr. restituit. ut ff. de min. l. pap. gmissum et qlr. ff. e. l. si ex ca. simlr e culpa et o i. dolo. siat de illgd dolo equeniret ciuilr tc ea ten subuenit qten potuit gfitert et negauit ut hat p gfesso. ut. i. l. aquilia. i q inficiatio punit in duplu. ut ff. ad. l. aquil. in dnemt. Si acto t eaten subuenit qten potuit hu pt potuit p tumsacto. si ota fuit qrtas pq potuit tumsige. p tanta pecunia tu factu p sumere. ut ff. de min. si ex ca. nec uidnd et l. pap. sui gmissum et e. si adulsus. de lic. l. i. Alii distingunt ueix uerum minor delinqt gmittendo a nomittendo. si i gmittendo n subueniat i omittendo sic. Si h distincio repbat p. l. i. C. si adulsus. de lic. l. i. et ff. de min. si ex ca. nec uidnd. et ff. simulr. et l. pp. si ingpmissum. et hoc notat dns ms ff. de min. si ex ca. sed sm dnm Jo. ut minor n hat alia act. si e minori ipso iur succurit ut qa ht alia act. cessat restitucio ut ff. de min. i cie. Glo. cura ista. ¶ Im mis qa qn minori subuenit mero iure et cui auxilio. Glo. ¶ Item qn minori subuenit. q ht alia act. Glo. mero iure. i. puta subuenit minori qn gct e ipo iur nullis. puta qn dol dat cam gcui et statutum e in finibz gct q tc subuenit minori mero iur. et p. l. ide cui auxilio. s. maior. qa tm maiori q minori subuenit i causa illo. et sic illa ubra cui auxilio. et mero iur poita i. l. illa. i cie. q id sonat. et ultima o exemplificatiua por et oia fere exempla poita i. l. illa h indicat. t alit cui auxilio et mero iur tut. e minor qn pupillus ghit. sin tutoris auctoritate q exemplum statu seqr i. l. illa i cie. id cui obligat tm nalr. ut ff. de nouat. l. i. infi. t qn minor hns curatore sin ipi auctoritate ghit. i q cui nullo m obligat qm e absimil tutoso. ut. C. de min. re. licu tatore hnis. h iuuat minor cui auxilio et mero iur. Glo. a uo m cui auxilio. Sz i cui auxilio minoris. h. q sile diam alienatio rei ecclasticae. i. sin sollepni tate iuris reuocat cui iur. eccia. ¶ Item mult interdus u i casibz spalibz cui iur iuuat. si cui iur tenm maior

l. p uell. iom̄ g isto nulla ē. it doctores dissentio. s. ꝙ supra
uir ?ec. n̄ tenet. ꝙ n̄ dat restitutio ē io. q̄ e restitutio resti
dat q̄ ī. p rescinde. q ipso iur n̄ tenet ꝯ minusto. irrita. e.
l. n̄a et sub cōdicione. cū si minori cōpetat aliq actio int ꝯ r
sibi restitutio. h doctores dissentiūt. sic. ī. dicē
m. qo. et qm minori cōpetit alia actio si q uis hoc exemplū.
ff. de dolo. l. i. et l. elegant. l. i. et ff. de mino. l. in cause. ē cōdi
q. apte collig. s. pop. q dat minori cōdictio sine ca. ad cō
dicendā cautioē. q n̄ debuit minor interpone cū eā lega
tā cōdictionale n̄ tur sit ad here de pendente cōdictione. metiꝯ
cōdict. cautioē. p cōdictē sine ca. qo. et illud qr qm ulpian
ho auctoritatis sume ita indissolubilit discedit et pcedit
in. l. illa in cau. nā pmo dicit si aliā actio cōpetit q cessat
restitutio. et pea p totā l. n̄ ponit exempla q alia actio cōpe
tat. qo. et pōt quo ?et ē ipso iur nulle. sed similitudinarie
pcedit q ponēdo ista ut patiā. ut sic minor hūs actionē n̄
restituat quā ipso iur iuuat. et pea ponit exempla quā iuua
t ipso iur et alt q dicit impnc. alia actio et aliud auxiliū. qd
aliud auxiliū cōpetit ponit pea in superioribz exemplis.
qo. et nūc uidamꝯ si minor hēt aliā actionē. ā possit petere
rest. et b actiō cū eūd pm certū cōdicūs hēt electionē
minor ?e intentare act. s. tutele ꝯ tutorē cū auctoritate
?eit. et fuit decept. ā uelit ꝯ ce restitui cū q ?it. ut. C.
si tutor. t. cu. t. l. q. et l. ultima. s ꝙ h doctores dissētiūt
Themm. āgā qbz utrꝯ iuuat sn̄ia. qo. uidamꝯ q sn̄ia cō
mag ē uir. cōcordat. dn̄s b. dn̄s jo. et p. dn̄s m̄s ē ī hac
sn̄ia ut si alia actio cōpetat q restitutio cessat. et adducūt ꝓ se
l. ista in cau. Jt minor una allegant si minor hēt act ē cōpe
tēte. q pt intende cū actiōi uelit nolit oportz iudicē des
uire tāq inconiunt cū ?et uult. iudi hāc fuit cōmz ut ?
offi aliud sit auxiliū pncipale. ppōnat i aledat minoris
cōdictio q iā odo i potāte iudicis t denegante rest. cū cognitio
pncipalr cōmunit. a minor sit eius t n̄ ut ff. de mi. l.
i. et l. at. pcor. et l. i cause. Jt offi iudicis in subsidiū
et ꝯsecū actiōis fuit inuentū cū loco pncipal actiōis incid
i. s. de offi iudic. ē q hāt minor i cōpetens extraordinariū q sub
sidiariū et ordinariū ñ requirit. vt qd ē pdicto h. et sic
ꝯ. istos. ī l. illa ī cau pnp. adic cōngendo aciatione dn̄s
ud. et. et sui sequaces et dn̄s et preceptor m̄s h dnt q licz mior
hāt act. iudicium tn̄ restituat et adducit. Jnprimis l. illa ī
cau q dnt aciatone n̄ corrigi p pop. Jn iiio ? adic n̄ cor
rigendo dem̄ aciatonis. et q dic. l. illa in cau. inpn. et si alia
actio et ē ex ponit. et si aliud auxiliū i. si cōi auxilio cōi
iur. mero. q. d. si iuuat minor ipo iur. tc cessat restitutio
a. si ?et ipse null' ē. et h indicat exempla sequētia si tn̄ fuit
s. ī illa sn̄ia q si actio illa cōpeteret q minori n̄ daret restitu
tio posuiss exemplū q ē minor iuuat ipo iur. ꝓ posse induce
argn̄. pla. C. si adulsus. fiscu. l. i. ff. de mi. emi li. et. C.
de fide inuo. l. si ea. et ff. de mi. l. pl. ? ple. cū g similis ad.
l. pma. C. si adulsus. fi. l. i. sic ?uidemꝯ p. b. et p dn̄o jo.
q. l. illa loqt qn̄ minor cōtr et decept fuit te ipa min dum
dicā ista pria tāq maior n̄ iuuaret minor tū d iure spali re
stituit ut lo. cꝯ h uidet. C. de dolo li. ipsitu. vn̄ alio in po
nes. ?e. q. l. illa loqt qn̄ dol' dedit cā cōtractui et secuta fuit
cauditio minori succurret pact. de dolo fuccint minori. pre
stitutionē. ut s. ī hac eadm actioe notaui ad l. emili. ff.
m. q ibi fuit datū cpt minori adeunsdet. vn̄ q act ?it
ē misso restitutio dat ad. l. C. de fid. inn. si ?uidem q ibi
minori n̄ dat restitutio ē hāt aliud auxiliū. s. cōdict. inde
biti. et h ē q dic. l. illa i fi. cōstat eē cōsultū inq uicht. s. q
hēt cōdict indebiti l. illa pria n̄ cōdict l. illa eū q summa inte
lle ꝯ duisac pō et intelle cū instantiā iudicis q ibi notaui
ē. s. reclam̄ ꝯ ꝯm dn̄m meū ut si minor hāt alia act q pū

de s restitutio q ñ ē op laius medico. si male h̄uabz. et sic
intelligas cū restit. n̄ cū alia n̄a. at. et si alia act. cōpetit
iudicium offi iudicis locū hē ut ff. dict. iūi. l. i. et notaui
in. C. de puidicialibz male q dnt aduocati cōgiualr q dnt
n̄ hē locū alia actio q offi iudicis cessat. qo. et qr. scdm
dn̄m meū i restitutioe minor si hē locū alia actio q cessat
offi iudicis. Jn aliis aut cāibz ꝯ. sed ro ē inpmpti q
qā tenent de offo iu. qm subuenit i minoribz hec restitut
ē. uīa ro ē ut si hē aliud auxiliū minor q n̄ dt restitutio.
Jn aliis aut cāibz ro ista cessat. et istas. po. fa. a cor. p
se. po ac Ego. dic q ego sū minor xxv ā. Jt cōe ?xi. Jt
in illo ?tu sū lesus. et pea specific cāin lesiois. et ro sic se
defendat po acz Ego. dic te maiore. xxv. ā. ē ?xi tēpr t
esto q eēt minor dicat sic. tu iurasti cōpalr te maiore
sub cōfitebr actor denegat ē restitutio et si eēt minor et les
ut. C. si minor se ma. di. l. iij. et ibi. Jt esto q n̄ iurasti se
maiorē se iurasti. q ꝯ n̄ ueniret denegat restituit hodie
p cōstitut dn̄i fre. sacramēta puberz cōpiet āt actor sic libl'
lū. libll' ppōnit. R. ?. et. qre ipse. R. sic minor. t eēt mi
nor. xxv ā. ?xissi ē. et equū qui ualebat. xx uendidit
ē. xv. in q sua facilitate fui decept ī ptio petit ad pu
n̄ restitui offi iudic dnē iudic q sn̄iam cōpiat libll' dic.
l. ff. de mi. l. tutor. et l. pl. et. C. si adulsus uendic. l. i. et.
iij. eodz in cōpies libllin. vz minor ingeni. t. q lēdit
spetificando tm̄ nom ?et iq lesus ē t pignus t alius ?e
d. t q cōtro pum adiuois hēditatis t n̄ iudicij puta hē
modicij ut ff. de mi. at. pcor. et. Tiudicē n̄ solū. et.
l. si sui restituit. et Jt sic p uenit. ? Jt in h modi
cāis adeundo ē hēditate ut q cōtexte q iudiciū suscepit.
ut ff. de peculio. licz. qro. et opponit minor ē decept inp
tio. et petit restitui. ut q male petit. restitutio ē ē po
nis stat reddi integritatio ut ff. de mi. q si minor resti
tuit. sic pōt restitui minor dbz pete in libll'o ro illā
ē restitui et ipe minor ptiū restituat. ut. C. de repudiat.
ī iudic. mi. re. faciēdis. l. unica. Ro. Jnno libll'
bn̄ cōcept ē minori ē subuenit iq īq lesus ē sig mi
nor n̄ ē lesus q rē uendidit. et est lesus q minor ꝓ
uendidit cū expediebat ꝯ rē uende t restituat minor
uinte ?cij et bn̄ pt dici restitui. exq pta [illegible]
n̄ mī habuit ē piū sic ? ?et [illegible]. ut ff. d [illegible]
l. pact. h impedit cū minor decept inptio. s. ? decepi
āt q rē uendidit q n̄ expediebat uende rē cōpiet libll'
sic ppōnit. R. minor. xxv. ā. ?. et. ?uendidit q n̄ ex
pediebat uende rē cōpiet libllm sic ppōnit. R. mior
xxv. ā. ?. et. cū uendidit codicē suū. p. x. petendo q
tū illū restituat et codicē illū ꝯ restitui offo iudic dnē iu
dex q sic recte cōpiat libll's. dic. l. ff. de mi. l. i cau. cū
l. sequentibz ad l. illā i cau et. no. sm distinct. dari re
stituit et h ttiū et qrtū. et ult adre ipam sic in l. ult. nota
ē ī ipā litā q ē minori subuenitat aliqn̄ cōtinpt. aliqn̄
ī re ipa sm q lēdit. dic. l. ff. de iur. dot. si rē ex tunc
ta ple et h attūd de re mobili q sūt [illegible]
C. de admi. tu. l. lex q tutores. et ff. ?. ex qlibz
l. i. si sui i ueniūt de cā suo iur uendiderit. minor nec
hēt necee pete restitui si iurasti pōstit. sacramēta pubm
siat i ueniuss d cā et n̄ iuuat minor si necea ē restitu
ut ff. de mi. tutor. et C. de pdiis mino. l. i. et si ? l. si
his. et l. si pdiuer ptotū. t. et. C. si adul. un̄. l. i. et.
iij. et h ē q dic. b. pstito sacramēto i ueniete d cā. cōi
cito suo iur. pter ē n̄ ē tum. s. ē sū denega
auxiliū. qo. et qr quo minori dat restitutio ad rē
ipam. ꝯ ttiū ē q n̄ cōpit. ut in l. illa i cau ō restitutio sic
bn̄ sm̄ ꝓsonale. sed h ꝯpat. s. tm̄ q at hodie tacet,

Solet

ut ff. ex qbz. cau. in ?. tac. s. aut. qulb. in ? dict. ? ? ?

Si aute fuit res imobil ut mobil q a tu decto debeat alienari

hodie maior q̄ minor ut notum · C · in ac̄ · q̄ minor cū ꝗ
ꝗ q̄ minor · cū sicut except · ꝗ si dolum inuenerat
ꝗ tutoris · t cu · ꝗ · pro · ꝗ
dat̄ ē maior sua ē in q̄ sūt d̄ his d̄ quibus mandat · uo · C ·
si ꝗ publicas p̄ · l · ult · ꝗ · d̄ reb; eoꝝ qui sub tu ·
· l · 1 · ꝗ · l · mag · ꝗ · C · d̄ p̄ diis mino · ꝗ ā dat
restitutio minori · ꝗ · dat · p̄ ē eo q̄ omnia inuenerit
ꝗ minor lesus ē q̄ fuit circumuent̄ p̄ ꝗ ut in p̄ dā
· l · mag · ꝗ · C · d̄ p̄ diis · mi · si p̄ diū attend̄ tam in omnib;
his libellis · q̄ qui petit restit̄ · minor sic̄ minor eo ꝗ
qui petit · dic̄ ego tat minor · ꝗ · ē · ē alic̄ · tat ꝗ
ꝗ ē · ꝗ n̄ ꝗ ex pedite minori · ꝗ · agit̄ ē alius cura
toribus ꝗ expedit pon alt̄ in libello n̄ ꝗ ꝗ
ꝗ · ꝗ · C · ꝗ · n̄ eo min ꝗ fit maior ꝗ

[illegible]

un̄ illesus · q̄ ꝗ hibant alienatio ꝗ ꝗ usucap ·
ut ꝗ · d̄ · ꝗ · l · alienationis uēro a ꝗ · C · gb; n̄ · ꝗ ·
ꝗ · ꝗ · l · n̄ ē ꝗ ꝗ ꝗ · xxx · ā ꝗ ꝗ sola
pupillaris ꝗ ꝗ remanet ē i suo statu ut · C · ꝗ
ꝗ · min · rest · n̄ ē ne · l · ult · ꝗ · ꝗ · ꝗ uo remanet i suo
statu qr̄ · ꝗ · ꝗ · dn̄t · sic quia in his n̄ restituunt · minores
ꝗ ē ꝗ eos ꝗ assignt ꝗ q̄ semp h̄nt ꝗ ap ꝗ
ꝗ maioribus n̄ dat restitutio ē eod; ꝗ ꝗ ꝗ
sic ꝗ ꝗ gb; successerit · ut ꝗ · si adulus · ꝗ · l · ꝗ ·
ꝗ · d̄ min̄ ꝗ · ꝗ · d̄ fundo · ꝗ · si fundo ꝗ nos ꝗ ·
ꝗ sic i suo statu · ꝗ ꝗ restituunt minores ·
ut ꝗ · d̄ min̄ · ait p̄ tor ꝗ ꝗ apat minoris ꝗ · d̄
min̄ · l · ꝗ · ꝗ · C · d̄ n̄ · nu · ꝗ · l · si ꝗ minoribus ꝗ ꝗ p̄
ꝗ restituunt · pupill̄ autē n̄ ꝗ ut · ꝗ · d̄ p̄ scrpt · xxx ·

[illegible]

Ho.

Nota quia qui fuit dn̄s olī hodie dn̄s ꝗ

Committitur arbitrio judicantis

Nos gerendus ē

Tutela ꝗ ꝗ ꝗ ꝗ
ut ipse ꝗ fuerit illesus
ꝗ innouat

nis et vassallus q dños ut b'nulla facere dum impostez phibiant q' restituat dm q' ppetuo eriger ut. C. t. vj. in q bz ems co loni cesiti copie. dños actor. pst. l. i. et in aut. de q stor coll. vi. et C. h. ad h ut offin iudic. in eo isto opeat tet s nec da. Imprimis q' aliqs sit colon t castald seu vassall. Secdo q' exigat aliq nlt qn sit gsuetu. ut. C. igbz cas. do. co. l. i. um ut aliq notitia psit bu d huiusmoi colonis et censitis et vassallis. attend b'ut. q notab. lic. dne ms copiose notat. Summa i Ren spati dagnerot. et cesitie gda d ert sunna et ib ope. Scd d e q' agrolon qda se ascripticij seu asceptitie gdic nois. q uida censiti seu natalib; asceptitij alij pecati alij colo ni. codicionales alij e iquilini alij originarij alij simplr coloni appllant. q t se parciarij t nuius coltie et sic noim agricole gen e qi colleg agru ora alia nota spe s et sic intui lat i Ren pmo gen et pen spes ut cat. C. d hrrias et ma meis. C. d suit et aqua. C. dt. et gsl asceptitij e qui pscepti ui solo asceptus e. i. gstit. qi ascriptus qi ad solu pscriptum.

agēt cōdīoe ⁊ eoe acāunt d publicis cūmūbz si sua eozqui
īiuriā psequnē. ut. C. ī qbz cās colonū. l. i. ⁊ ult. q ī ssūis
n ē n īcaūbz. ut. ff. d iudic. ēns ⁊ i sūo n cadit. inuniāut
pūt d iumis. ⁊ ff. d iniuriis. l. n qū p uectūe ad statuā.
ut īst. d iur. pat. ⁊ ff. d hiis q sui ī alīj iuris s. l. ij.
Ite qr uet ex p̄ma scptā ostitūat q̄s asciptici in p̄fam. ff.
dūs ius. uomo ī sūmg. C. d agrīcol ⁊ cēn q exitus duabz scp
tuis pbat asciptici. ss tūn ex p̄ma q̄ induat sūe. C. d adult.
simuliē. nā tn ex p̄ma intcessiō mulr obligat. ss n cū est
secūdā cauuāt sequite ite ē effcū mulr ī ap teūi. ss ⁊.
C. d pls pet. l. umca. ss puto ueū. p. i. C. d ag. ⁊ cū scem
q p uīnq scptām ⁊ ān n gs fiat ascptū possessionē ēē
sola scptā n suffic ut dic. l. p dcā. ī ipu quō sola p mal
pūa faat illū asciptcū ēē nullo m ⁊ sic uidim q sit ascp
ticij cōdictiōis q ādiē. De censitis
Ve uidam de censitis censiti dnr qi censibz ascpti ostituū
t ē eisdm mōis quibz ⁊ asciptici. s. gemīa scptā intuem
ēē. licz alij dicāt q unica scptā sufficiat ī q septūm opor
t q obliget adcetū censū pstand. ⁊ h ē sola diffā īt ascp
ticiū ⁊ cēn. q cēsit obligat adcetum cēsu pstand. ⁊ ascptic
ad īcetū. puta tcā t q̄ttā partē fructuū ex fundo puenie
tiū q ex fūdo censit dicat asciptus censibz ⁊ sit scptā sic
nōia ⁊ dceo cēsu pbat. p. i. C. ī qbz cās colo. cū. l. ij. C.
d appauitoribz ... glā multū. l. iij. t. xij. C. d ag. ⁊ cū.
l. xj. ō. oiō. ⁊. C. t. xij. d re militari quicq. Qd si qs
an testam ple . . dns ms q sic īt suos q ē d familia sua
īt esnet n . . C. d he. ⁊ manucheis cognouim. ⁊ d incestis
⁊ d incestis ⁊ d inutilibz nupē. l. si qs. alij āt dnt q nullo
m testās. ar. C. ī qbz cās colo. cū. l. ult. ⁊. C. d ag. ⁊ cū
q ad in ⁊. l. nemini ⁊ sic idz ē censit q censibz ascpti. Et
ut q fruib qlibz colon q recip tcā ad cetū qd pstand. q p
dia cēsit. i. cēsibz ascpt. ss si h ēēt ia quibz sita agriuit
cuiēt d q tcā alicui n laboume si debet ēē censit. Sed
dnis colonis ia statim dnis. n dbz aliqs p h timere q
fiat cēsit q tcā laborat ad cetū cēsu pstand. cp h solū fac
illū cēsitū n ⁊ scptā illa gemina pcedat. q d iuxi pcede in
asciptiao sic. s. diyi. De ppetuis c.
Ve d ppetuis uidam ⁊ dic dns ms q ppetuis ē qs pdom
studiosus ⁊ diligens p fulauit colonatu . . etit antiq
statutū p infis ⁊ debilibz psonis ēē teddit ex publico
designati tpe fainis te q ualidi erāt ⁊ bn sani ⁊ forte ī
mbs simulabāt corpoz infiā ⁊ inbetiā ⁊ debilitatē. p ā
tē redditui pcipiebāt. ⁊ ita ūis infis pbendā suā dimi
nuebāt qs uulgo spauldos appllam hos pdem studio
sus ⁊ diligens inquisitoz. fiūat simulatiōez ⁊ in publicū
d duxit sicut ubi q talia fingebāt ī suo ppetuo hāt co
lonatu. sicut sui p in dns eis creebat ⁊ pdom affig
bantur. ut. C. si dus gstatu n dēit s uo q hāt debilitatē si
mulatet. ut. C. t. xj. d ualidis mēdicantibz. l. unica. Et
ut p cōgi pat. d q̄store. coll. vj. s in occasiōe q ibi cau
q sui sit dnis reddēdi. ⁊ ubi iop publicū dandi. t dicas
q āt n cōgit. ⁊ q dicō āt loqr d his q nullā infiā simu
labāt ad dispēsatore. tā ad mittebant. nā sepe ualidi ⁊ iua
lidi admittūt ad elmosinā. āt lex illa d ualidis in dicā
loqr d his q debilitatē simulabāt ut dix q p suū d licaū
p colonatu tradi dbnt. t āt āt loqr d his q inuenīūt ī
ciuitate gstanopolitana. ⁊ sic lex d ualidis in dē loqr cu
sic suāt. De conditionalibus colonis.
Ve uidam d cōditionalibz colonis qr ostitū uiant. sicqdā.
dns q coloni condicionales ostituunt h solo q. p. xxx.
ā solo sin ostitutū fuerit. ut. C. d ag. ⁊ cē. l. ē sat. ē āt.
⁊ h ostuetudo ē hoie ⁊ i plibz pātibz. ⁊ h ad exeplū aliazq
tez qs q pscribnt. p. xxx. ān secur eēt. ut. C. d p. xxx. ā.
secur eēt. ut. C. d p. xxx. āt cum notissimi ⁊. l. sicut. Ho
dus ms uide h stm p gnalē rōem poitā. j. e. t. d ag. cū
scm n dz q n ex uno solo ss ex plibz capitlis ubi hoīs ad
dictiōe cōdictiōnē ubi hoīs se trahūt. Preterea adh ut cōdic
onales coloni fiāt opozz q pcedat p missio ī scptis t sine
scptis q ppetuo ut coloni se ēē in fundo pmittunt. ⁊ p ea
p. xxx. ā. ī fundo pmanant. hos qdā putāt ēē asciptici
cōdictiōis. q. nullā diffām īt asciptici ⁊ istos colonos sta
tuos. ss apte dnt ōium. l. ē facit diffām īt hoīes ascpti
cios ⁊ hoīes colonarie cōdictiōis ut. C. d epali. at. nemini q.
C. d ifantibz expoitis. l. ult. Est aliud stm dnt q colo
nus cōdicionat. ⁊ ei fili tanu q ēsu tpis. n bat. ut. C. d tū
dis. t. xj. l. cū q n aliqs d sua comunice remāsit ī fundo
q agrcultūm ad ipleat. tc ē n pdēt s pscept. ē pars ī fun
do remanāt ut. C. d agricol ⁊ tū. l. ē scm ult ⁊ sic intelli
gun. l. d p. xxx. ā. l. cōs asciptīcius āt t ei fili sic ⁊ illius
ad caualē cōdictiōez uocamē n q alq longissima pscept pscr
ibam. ut. C. d agricol. ⁊ cū. l. ē sat. i. ⁊. C. d p. xxx. ā. l. p
scpt. Idem ē ⁊ ī publica funcōe q p scbi n pt. ut. C. d pscr
pt. xxx. ā. ompt. Et colon cōdicionat cōdicionē suā mu
tat p. ⁊ si solo sit ascpt. ut. C. d ag. ⁊ cū. l. n dum. Hoc
qd dicat dus ms ut nulla t modica diffām affigit int
asciptcios ⁊ istos cōdicionales cōdictiōes colonos. Qd ⁊
sicu q ms q sit diffām alia. Io ī asciptiao d idit gemina
scptā. hic nulla. Ite ascripticius n pt se alm sepate. ut.
s. dix. hic āt sic dū m tcā n dimittat expoto. Qd. Si
tu q ms q dicat cōdicionat colon. Ro q a aliq cōdictiōem
talē ī fruit colonus ⁊ sic uulgari m loqr ūbū q uocat
cōdictiōēs pscp. C. d p. xxx. ā. l. cōs. sic idz ē colonu cōdictiōa
les ⁊ coloni colonarie cōdictiōis. De inquilinis cōditionalibus.
Ve d inquilinis cōdictiōalibz. n d simpliciis q d simplici
colono ⁊ ī quo diceim. j. ī a pxe. ⁊ q d p qdā nulla ē di
ffām īt ī qulmū cōdictiōalē ⁊ colonū cōdictionalē. ⁊ lex
ut pcis facit. C. d agricol. ⁊ cū diffinim. Ego duo mō ut
q ūs. nā colon cōdicionat ē p p q ē sua familia ī fundo ī
bitūe sic sz ius dicim h a fundo recede pt. inquilin co
dicionat ē ille q colēs fund alibi ī habitat ī suburbio
forte ⁊ sim dūm mū, mūi ē āte inquilin cōdicionat ē
talis q p suburbij domū cōducendo īnhiante possit q
colono ūlicz qdā tn uoluet aliā uoc diffām ī ist ⁊ ista
. l. ista diffīnim dic ī uoie diffinit q tū adiungitur
uidicaūdā eadm pene ut ē cōdictiō. pene dz p h q in
quilin cōdicionat se pscpt. xxx. ā. d fendit. q ē ali
bi habitas n pt dia q ei agnatio t cognatio ī fūdo re
manāt. ut. C. d pscpt. xxx. ā. cōs. ⁊. C. d fundis rei
priuate. l. cū q. t. xj. q in colono q q a exq ei cognatio
agnatio remanet ī fundo n pt se p scpt d fende. ut. C. d
pscpt. agricol ⁊ tū ē scm ult. alij āt p h dz pene ⁊ c.
q inquilin cōdicionat appllat q cōduē domū faciendā ī
agro q ab fact cōduc ille. ille dz colon. ss illd friuolū ē.
Tū āt ut q h sit uitiū ut sic colon cōdicionat dz ille
d q dixi. s. q h pacto fundum cōducit ut sit ibi ppetuo
⁊ p ea moraē. ⁊. p. ā. xxx. ita ⁊ inquilin cōdicionat dica
ē ille q h pacto domū aliq ame cōduc ut ibi ppetuo mo
ret ⁊ p ea moriat ibi p annos. xxx. cōductor ē ag colo
n dz cōductor domi dz inqlin ut. ff. d acquir. p. l. re. pi
gnus. De originarius colonus
Ve d originariis colonis uidam dic dns ms q originari
ē q ex colono cōdicionali nascit ⁊ s m qsdā ī ipo solo alit
ē n ēēt originari ut. C. d agro. ⁊ cū. l. cū scim. eo fine.
ubi q ime nati ⁊ ē. ⁊. ī. l. cū sat. cū aut. u dz ⁊ ipas
sunt ī fundo nata ē. q si ēēt ūm q ipi dnt colonus
sep posse dnm sua ple defraudare. s. uxore. tpz pan

eum ad alia loca ducendo. ut glo. fraude colonorum excludam
dominis qui suo in solo fuerint nati vel ex. ad solum tanquam originarii
ipsa vel publica auctoritate sunt reducendi. nam sufficiat quod pro
aliquo eum suscepit colendum. ut C. de agr. et cen. l. si quis ascripti
cie. et l. cum satis. Sed obstat quod dicitur in l. illa cum satis. et l. cum
scimus. Sed in fundo fuerint nati subaudi maxime. Item et si alibi
nati sint. ut in l. illa est satis. i. sed notat dominus meus. Ergo appello
originarium colonum omnem illum qui nascitur ex predictis sive ex ascripticio
sive ex censito sive perpetuo sive ex conditionali colono sive ex in
quilino conditionali. et ideo dicitur originarius non quia ideo origo incipiat
sed quia trahit suam originem i. suorum predecessorum a quibus habet originem talem
ius ideo vetustas. Quo. Et quo nomine appellabitur si quis est ut dicatur origi
narius ascripticius vel originarius censitus vel originarius inquilinus. sed quod
fuit prius dominus originariis habes leges in quibus hoc nomine origina
rii exprimitur. C. de agricol. et cen. l. mulier. et l. quam ad mo. et l. origi
narios. et C. li. xi. de muniis legum l. editum. et C. li. xi. de colonis
...ibus l. unica. et C. de colonis illiricianis l. unica. li. xi.
ad hoc satis accedit legem. C. de agricol. l. cum satis. et l. est satis. et sic
sic predicta vera probatur. Item nunquid dominus originarii nam oportet cuncta
suo respectu mancipia requirit. Quo. Sed quid quod filii istorum
dominorum originarii non possunt esse ingenui et liberi sicut de patribus eorum. Sed ex
predictis notavi et li. C. de colonis et censibus l. unica. Sed cum voluit
habere bona patris et nolit succedere quod compellitur invitum cum hereditate quod
pro colendo suscepit. cum cuilibet licitum sit hereditatem delatam sibi re
pudiare. ut C. de iure deliberandi l. si non dampnosa est adito hereditatis
in sola animi voluntate consistit. ut C. de iure delib. l. si via. Item
quod filii liberti et omnia unita habent ingenui quod ad patronum est si
non quod isto filii patri succedet et velle retinere illam terram quod possit ut
ff. de obsequiis liberorum l. hec. Item hic filii ad ea prestanda non
tenetur que pater prestare tenebatur. ut ff. de his qui agnoscendis l. si quis aliis.
Item rescriptum est. sed iure quod non debemus omnibus legibus que pre
ter ponit. in quibus cavetur quod non habet necessaria de relicto rure. et nunquam pro
in terram ad aliud locum pro suis eorum migrare. sed semper terre inherere
quam semel colendam suscepit ut in l. illa est satis. cum ait. sed vide et ideo
C. de colonis thracensibus l. unica. Item omnia que opponis locum habent de iure
communi quod ullus in ea compellitur in hereditate patris adire. sed intelligas de
eo qui liber est. hic autem originarius et pro licet conditione primitiva in
dat ingenuitate prius tamen glebe cedit. et propterea non datur ei recedendi
facultas quando velit. ut C. de colonis thracensibus l. unica. et
sic non mirum distinctio a suo. ut ff. de libero homine exhibendo l. iij. et C. de agr.
et cen. l. est satis. Quo. Item quid si nascatur quis ex ascripticia et libero
vel ex aliqua parte libero vel ascripticio. Quo. Item quid si homo meus
accipiat feminam tuam que est de feudo tuo et ea nascuntur ei filii
cuius sunt illi utrum tui an mei. Quo. Prima facie de iure communi pater
qui ad libertatem et ad servitutem semper sequitur conditionem matris ut si mater
liberam patrem. liber si mater ancilla patris. servus ut Inst. de ingenuis.
et C. de crimine qui ad honorem et honestatem sequitur conditionem patris.
ut ff. de senatoribus l. senatoris filium. et l. senatoris filium.
et l. senatoris filius. et l. emancipatum. et ff. ad municipalem l. i. et
l. assumpto. filius et ultima. et C. li. x. de municipibus et origina
riis. l. filii. Item filius autem ascripticiorum sic statutum est in ... ut
si quis nascatur ex ascripticia et servo vel ascripticio et ancilla semper pa
trem sequitur conditionem matris et C. de agricol. et cen. l. nemini. Sed utrique
sic tamen pro que matrem sive censitus vel novit sive censitus reperiatur.
Si ascripticius fuit utique tunc sequitur conditionem patris ut C. de agricol. et cen. l.
diffinimus. et sic vide l. illa ultima. licet quidam male dicant quod lex
illa diffinimus corrigatur per l. nemini. Item si autem nascatur ex ascri
pticio et libera sive sciente domino ascripticii sive ignorante ascripticia
est quoniam illam de uxore liberam erit. Item si autem ex ascripticia et libero na
scitur ascripticius erit ut C. de agricol. et cen. l. si qua ascripticie. Item hodie
dicitur autem si ascripticius habet et illa sive domini sciat sive ignoret et
immo omnino dissolvitur. ut in auth. de nuptiis coll. iiij. ascripticiorum
autem videtur hodie contigi per constitutionem que ex ascripticio et libera

natos liberos esse voluit. non his qui ante constitutionem nati sunt. sed quod post
constitutionem procreati sunt. coll. v. in institutione principi. ut dicitur quod sit ex ascri
pticia fortuna et si ex liberis nascantur matribus. sed non est intellectus
quod constitutio illa nichil aliud innovat. sed quod patet ex sua
ex ipso textu non quod constitutio illa pertineat ad illos qui nascuntur
post constitutionem. et quod dicit intra ultimam partem hoc esse sola ascripti
cia fortuna incipere sic si ex liberis nascantur matribus omnes autem
utique statum sortite legis servabitur. sed licet non habeat ex hoc autem prout
habent tamen ex libro novellarum ex illo. t. de his qui ex libera
matre et ascripticio patre nati sunt quod ubi sic filii taliter sed sal
va patre illorum propterea unum verum non invenimus ut sicut nascatur
ex ascripticia et libero quod filius non sit ascripticius immo ascripticius est
sicut dixi. Item sed natum ex originaria et libero filius originarius est. ut
C. de agri. cen. et cen. l. mulierem. licet quidam l. illam in ascripticia
originaria sed divise est consimilium calatarum. Item nat si ex ingenuo
et ex ancilla vel colona fiscali conditionem matris sequitur ut C. li.
xi. de agricol. et mancipiis. Item municipio habes hoc casuale quod si liber
mulier adheserit municipio et ipsa sit eius conditionis et filii ut
C. li. xi. de muniis legum l. ingenue. et l. editum. et l. huiusmodi
et l. ultima. Item si ascripticius liberam mulierem acceperit domino ascri
pticii hec potestate sive per se sive per presidem competenti moderata
castigatione corrigere et abstinere a tali muliere. quod si neglexerit
erit suo dampno cedere huiusmodi delicta ut C. de senat. con. clau.
l. unica in fine. et C. de agricol. et cen. l. si quis ascripticie in fine. Quo. Sed
quod dampnum habebit qui ascripticius sic liber admittatur serviret ita autem
de nuptiis coll. iiij. sive in abrutio. licet in eodem ascripticios nichil
de negligentia domini dicant. Item iure tamen longobardo autem servat quod
si liberam recipiat servum proprium. et dominus servi punire potest servum
et parentes puelle puniet puellam ex ordinatione. ut in lombarda
si servus liberam mulierem in coniugium acceperit l. i. et si quando eam non agnoverit
suam causam fuisse et dominus solvet pretium l. sed ut in lombarda de
fornicatoribus l. ultima. Item si autem parentes fuerint negligentes et dominus
servi quod per annum distulerit sed et sic de iure longobardo postquam
tempore id videatur quod negligens licet iure romano non ponatur et
ipse servus et illa libera sive non servi regio. ut in e. t. l. patrui
et l. ultima. faciat gratiam quod restituet dominus. Sed licet multa dixi
de hac materia. Quo. quid enim est sicut si homo meus accipiat feminam
tuam et nascantur filii cuius eorum sunt. nec solum. Re. et de iure et de
consuetudine regni quod si homo tuus accipiat feminam feudi
mei me volente quod illa erit femina tua et natus ex eo erit tu
us. quod hic tamen domino consuetudo cum ea ut ho feudi tui ... omni
bus remanet et filii nati ex ea ut et probatur una supra
Sed illud quod autem licitum sit domino auctoritate propria ut ait C. li. xj.
compellendi ascripticium vel filium eius si in aliquo loco in illum inventus fuerit
extra fundum et maxime si sit fugitivus. Re. dominus meus notat quod
auctoritate propria ut ait C. de li. xij. de metatis l. duodecimo. et
per l. C. de agr. et cen. si quis ascripticie per presidem ut ibi et C. de
agr. et cen. l. quoniam. et l. si colonus. et l. ultima. quod ibi dicitur restituere
compellatur. sed ideo C. de colonis thracensibus l. unica. et C. de colonis illi
ricianis l. unica. Sed ego distingo utrum ascripticius detinetur ab a
liquo et tunc per iudicem aut detinetur et tunc auctoritate propria potest eum
capere ad instar fugitivi. ut ait C. de agr. et cen. l. ultima in fine. et
ait ff. de acquirenda possessione l. i. per eum. et ait C. de fugitivis l. i. et
sic intelligunt l. C. li. xi. de colonis palestinis l. unica in fine.
licet quidam intelligant indistincte sive per iudicem sive sine quod petit dominus
auctoritate propria capere quod dicit l. vel per presidem consultum est. quod de
per se et sine per se. et per presidem sicut C. de pignoribus l. creditores. et sic
induunt l. predictam de colonis palestinis. et C. li. xij. de me
tatis l. duodecimo. et C. qui bonis cedere possunt l. i. et constat
ut unde sine quod lex. Sed quid autem si C. de mancipiis et colonis
patrimonialium fundorum l. ultima. li. xi. et C. de agr. et cen. servus
et ff. de iure fisci l. prox. et C. li. xi. de colonis fugitivis ...
Item quid autem. no. quod qui recepit ascripticium alienum restituet eum cum suo

wle. et sibi facere supersedent cum restitutione cum fructibus medij temporis quam primum motum est. ut. C. de agr. et cen. l. ult. et idem in libro ut C. de opis libro. l. ult. et hec sit pena illorum qui receperunt fugitiuos suos et colonos et ascripticios et alios qui in summa dicuntur. C. de fugitiuis et ibi inuenies. De colonis singli

vero de simplicibus colonis et inquilinis nis simplicibus.

uideamus et quidem in simpliciter coloni et inquilini sunt qui subannua cum mercede in pecunia numerata pensa collenda accipiunt aut sine pecunia non esset locatio ut ff. de post. l. i. sed hoc puto in hoc quod colonus partiarius qui ad numum conductus est partiarius cum fructibus a solo separatis in posteris nullum ius habet. et si nec eis furtum fecerit non agit furti. sed opponitur dominum pacto ex conductione ad agendum furti de fructibus. ut ff. loc. a. c. l. cum plures. mel le. Sed hoc numis conductus statim ut a solo separantur. ut usufructuarii intelligit fructus dominus. ut ff. de usufr. l. si fur decerpsit. et ff. de furt. si apes et h. domine mi [illegible] oppone contra leges ff. de furt. fullo frugibus exstimo supratens colonus qui dominus furti est datur cui interest. ut ff. de furt. l. is cui et sic nulla ut distinctio domini mei inter partiarium colonum et illum qui numis colit cum uideo quod utrumque plene et debeat agere furti contra immo magis ut quod agat partiarius furti quam ille qui numis colit. et sicut dicendum dominum meum assignantem qui magis agit furti quam numis colit quam partiarius. Ego et dico salua pace domini mei quod uterque agit furti ut in predicta l. fullo. et quod leges in predicta l. est in plures intelligo partiarium si plene agere furti subaudi est in solidum. est partiarius sit pro parte tamen agit qui colit numis in solidum agit est totum commodum suum sit. et si in hac parte accipias infra sic inuligante dicam. hoc est bona messes quando fructus erunt separati a solo. et si autem fructus erunt stantes tunc ipse accipit messes. i. segetes. tunc magis agit furtum quam non fuit colonus non pro actione sed separati in domine est. aliquin non esset ratio non redeunt possit quod magis agit furti quam numis colit quam partiarius fructibus a solo separatis. Item et colonus et inquilinus nulla conditione tenentur. sed licet plene et exsul in ma domini mei et extremis quam supra addidit plene tractauimus de ascripticiis et alius tamen non est quod hodie inuenitur iste sit uel quod hodie de consuetudine tales ascripticii non consistunt non tamen nego quin et hodie possit si cum sollempnitate perhibeatur. De redentibus.

Et quod dicam hodie de uillanis uestris. de rentibus et uillanis quorum quidam dicuntur reddentes quidam angarii quidam parangarii. quidam simpliciter uocantur homines mei. quidam recommendati. Ego sicut secundum diuersitates et uarias locorum consuetudines oportet nos istos accipere. De redentibus. Reddentes quidam sunt qui nichil aliud domino faciunt nisi quod reddunt gallinas et spallas porcorum uel porcum et agnum et libram piperis et cere et aliquid tale in pascha domini et in natiuitate. hos reddit quidam prestat pro diis quod habent a domino. et est ille census innotiat de. ut dicimus quidam prestant pro persona et similia predia habent a domino sic uideo in pluribus partibus hij aliud nullum aliud seruitium domino faciunt. De manentibus.

Manentes sunt qui in solo alieno manent. imunis quibus liberis suis in uito domino licet recedere sic mihi [illegible] bonome et mulier nea pot. isti manentes prestant aliquando census reddunt et faciunt certa seruitia. Item et manentes apellam q. xxx. a. qui in solo alieno supersederint. et dominus soli eos pro manentibus habent et manentia et seruitia filia et palus sic dicam de uallasi abiit p. c. xxx. a. recepit sacerdotibus et parentibus tamen si alibi habitant uoluntate domini manentia. tamen seruitia dominus semper retinuit. pa. xxx. De angariis

Angarij sunt qui seruitium faciunt propriis expensis. puta tot operas in septimana et sic uulgariter dicitur in multis partibus angaria et tales uillani quidem faciunt operas cum persona consuetas ex pensis faciant. est ar. ff. de opis l. libro l. suo uictu. unde non dicitur in pasticce domini et angariauerunt quendam Simonem cyreneum. De perangariis.

Perangarij sunt qui operas faciunt suis expensis. et soluunt quod reddunt patrimonij de istis hec. C. de epis. et C. l. ij. ad perangariam et C. de sacrosanctis ec. l. neminem. de angariis. hec. C. t. x. q. admodum aduilia munera inducant. l. v. et ff. de mun. et ho. l. munerum. patrimoniorum. quod ibi dicit de angaria intelligas de perangaria. ne contradicant illi uito quod ponitur eum principium eius. l. quod angaria sit personale munus uel. quod reperitur in illo patrimoniorum. et dicitur de angaria exponitur. i. perangaria. et sic in multis partibus inueni tales angarios qui dant operas domino sumptu suo. et inueni quod tales perangarios. alij dicunt quod angaria est exhibitio et prestatio operarum sumptu mercedis. q. d. quod eum angarium dare est operam ex pensis tuis. nam si dono est bracchia non dono et uentre. dicit quod ubi et hoc. l. pre. ff. de opis lib. l. ope. et ff. de mun. et ho. l. munerum eum principium. nam ubi dicitur quod angariarum exhibitio et ita debet esse intelligi. alia litera est prohibitio et hec l. C. t. x. quemadmodum aduilia munera inducuntur. l. i. sic pleno munere. dicunt ergo ipsi prestabunt operam sumptu suo sumptu nam personale est munus quod animi prouisione et corporali laboris intentione sine aliquo gerentis detrimento perficitur. ut in principio l. predicte munerum.

Patrimoniorum. patrimoniorum quod sumptibus patrimonij et dampnis administris expediuntur ut ff. de mun. et ho. l. i. illud. et ff. de uaca. om. mu. l. i. et munera de angariis intelligas et intelligas de perangariis. et sic dicunt perangaria est exhibitio operarum prestatione mercedis. et sic in illo uideo in multis partibus milites qui prestant tales operas expensis patroni sed ego credo quod angaria sit honoris et munus uel adherens. i. ff. ut dicit l. i. ff. de uacat. mun. et prima expositione credo ueriorem. et credo quod illa. C. ubi munerum et debat esse prohibito adeo est ut uerum quod nec ubi. nec eis non merita militie nec ullum aliud priuilegium excusationem ab angariis tribuit. ut in predicta l. sed munia. Immo et si habeant immunitatis concedatur personalium munerum ab angariis non excusatur. ut ff. de mun. et ho. l. munerum. plu. et C. de muneribus patrimo. l. quamuis munitate. t. x. nam ubi non excusatur ab hospite suscipiendo quam pauca sunt. sed recipere hospitem et prestare angarias. ut in l. et illa sunt munia maiores et uetere angariante non excusantur eorum priuilegio ut ff. de ueteranis. l. me. et sic per istum uerum probatur quod remissiones quas faciunt domini angariis suis quod nulla sit nisi eis concessa quod nulla sit. Oppo. Sed opponitur leges ff. de uacat. mun. l. his honoribus angariarum prestatio et recipiendi hospites quod militi et professoribus liberalium artium remissa sit id admittit ff. de mun. et o. l. munerum ult. et l. cum. ff. reuera et l. milites pro confessores liberalium artium remissa sit id admittit ff. de mun. et ho. l. munerum ult. et l. cum. ff. reuera milites professores liberalium artium habent priuilegium sic dicunt illa uerum non contradicit l. illa. sed munia que dicit et numerata militie quod loquitur de ueteranis ut ff. de ueteranis. l. uie. et fine. l. illi sunt munia collit omnium. et dicit preter eas quibus principali beneficio concessum est. et reliqua predicta sunt alia huiusmodi sed huic solutioni contradicit ff. de mun. et ho. l. munerum. plebi. ubi dicitur ab angariis non excusatur cui immunitas est concessa exceptis militibus et ueteranis. sed ego sic dixi. est est angaria et est perangaria. angaria consistit cum in operis prestatione ab his angariis. excusantur milites et ueterani ut in predicta l. munerum plebi. et ff. de uacatione mun. l. honoribus angariarum perangaria consistit in operis prestatione patrimonij de quibus hec mira exempla ff. de mun. l. i. et l. munerum patrimoniorum et mixta. et in principio ubi. l. sed ibi perangariis nec milites nec ueterani excusantur ideo quod perangaria tangit honorem patrimonij. et ibi dicit. l. illa de uacatione mun. est munia que uel ipse coheret. non predicta collatio. et uie sterned et angariarum exhibitio. i. perangariarum et hospitis suscipiendo que munia sic considerans rationem predictorum et ponunt inducitur. quod

ue [illegible]

rr. et asceptitios.

hec furti actione

mess

mens

uillan

uillanis

uel perangarii. uel operas uel [illegible]

expensis et.

uocantur uulgariter angarii. et.

Ho. [illegible]

Ho. [illegible] angariis [illegible]

de priuilegia [illegible]

h. e. dic. l. ducentis. l. i. c. et he uero solutio. scio quod quidam dicunt ergo l. illa numerus plura loquitur exceptis militibus et uero nos glosa subaudi si immunitas concedatur quod exeusant q. d. duos quod exeusat illos s. priuilegium et immunitas concessa quantum placet. De hominibus aliorum.

Dicuntur aliorum uulgariter dicti homines feudi qui non reddentes aliquid nec sunt manentes nec angarii nec perangarii sed sunt fideles uassalli isti nichil prestant nisi quantum est reuera uassallus aut statim de uassalli dicemus. De Recommendatis.

Commendat qui uenit de alienis partibus et habitare uult in ciuitate tua. eligit patronum tuum et dicit domine uolo esse tuus recommendatus ut per eam tuam defensionem et quod singulis annis seruiam in pascha uel in natali s. dando duas gallinas uel libram piperis. uel quod aliud. de istis multos inuenies apud neapolim in ciuitate et bononie. isti de iure nichil aliud debent offerre. Sed neapoli tales abutitur multa exigit et fere omnia que exigit dominus a uassallis. De uassallis.

Videndum de uassallis uidamus et quidem uassalli sunt qui rem aliquam in feudum receperunt. sic dominus imperator a papa habet regnum sicilie et multa de imperio ad eum deuenit. reges ab imperatore et principes Comites angerii. barones a comitibus. milites a baronibus. et quod appellant interdum sicilie barones in tuscia et lombardia appellantur cathanei qui capitanei. quidam uocantur ualuassores qui habent feuda a cathaneis et a baronibus et quidam milites habent sublse. Item aliqui burgenses uel uillani receperunt rem in feudum a militibus secundum quod de hac materia copiose tractatur in constitutionibus feudorum. Isti omnes qui appellantur uassalli pro feudum iurant fidelitatem dominis suis. Unde et episcopi et prelati et archiepiscopi et clerici iurant domino pape et suis prelatis secundum suum gradum fidelitatem. Unde possunt dici uassalli unde est quod quidam infeudant suos episcopatus et archiepiscopatus et abbatias domino pape et suis prelatis secundum gradum.

Sacramentum fidelitatis quod prestat dominus imperator domino pape.

Videndum qualiter iurent fidelitatem et primo de sacramento fidelitatis quod prestat dominus imperator domino pape quod est tale et est domino Jo pape. Ego rex otto promitto et iuro facias pro patrem et filium et spiritum sanctum et per hoc lignum uiuifice crucis et per has reliquias sanctorum quod promittite domino romanorum uenerato sanctam romanam ecclesiam et te rectorem ipsi exaltabo secundum meum posse et numquam uitam aut membrum nec ipsum honorem quem habes mea uoluntate aut meo consilio aut meo consensu aut meo exortatione perdes. et in roma nullum placitum aut ordinationem faciam de omnibus que ad te aut ad romanos pertinent sine tuo consilio et quod de terra sancti petri ad meam potestatem peruenit et reddam cuique regnum ytalicum commissum fuerit faciam illud ut adiutor esse sit ad defendendam terram sancti petri secundum suum posse. et hec forma sacramenti habes in decretis di. lxiii. c. domino. sacramentum prestitit legatis domini pape eo tempore quo in regem iurat imperator omnia predicta manu propria. sic ego federicus in dei anno millesimo. cc. xx. mense nouembris indictione prima post coronationem sancti martini dominum federicum dei gratia romanorum imperatorem semper augustum et iherusalem et sicilie regem uiuente iecit. sancti petri iurante domino papa honorio De sacramento episcopi.

Forma sacramenti quod prestat episcopus talis est ego episcopus. etc. ab hac hora in antea fidelis ero sancto petro sancteque romane ecclesie. dominoque meo pape. N. eiusque successoribus canonice intrantibus. non ero in consilio nec in facto ut uitam perdat aut membrum uel capiatur mala captione. consilium quod mihi credituri sunt per se aut per nuntios aut per litteras manifestabo ad eorum dampnum nulli pandam. papatum romane ecclesie et regalia sancti petri adiutor ero ad defendendum et retinendum saluo meo ordine contra omnes homines. uocatus ad synodum ueniam nisi prepeditus fuero canonica prepeditione. legatum apostolice sedis quem certum esse cognouero in eundo et redeundo honorifice tractabo et in suis necessitatibus adiuuabo. apostolorum limina singulis annis aut per me aut per certum nuntium uisitabo nisi eorum absoluar licentia. sic me deus adiuuet et hec sancta dei euangelia. hec forma sacramenti habes. ex. i. de electione et electi po. ego episcopus. et. ex. que est iurat. s. successoribus non tenetur per sua successoribus iurare. ut ex. ii. de iure iurando. c. ueritatis. et ex. ii. de excessibus prelatorum. c. retulit nobis. Ideo dicit canonice et e. quod si non canonice non tenetur per se obedire hic de consecratione di. i. in. g. Quod autem dicit ut uitam perdat. et est hoc non sufficiat. Immo uero sensit dominum periclitantem ad insidias perhibendas debet occurrere. ut. c. de hiis quibus ut indignis l. prestat. cum ex. adiuti. l. i. et. ii. et in decretis. xxii. q. v. in fine de quibus capitula maiora continent et supplent de sacramento fidelitatis sicut statim dicemus. Item quod dicit mala captione et est quod bona captione capi potest. puta si feroneus sit uel furiosus ut in decretis xx. iii. q. iii. c. ipsa pietas circa principium. Item quod dicit consilium etc. i. secretum mecum est. ut tali loquitur. Quod dicit consilium nulli pandam et est. intelligas de honesto consilio. quod consilium mali tamen reuelare tali persone que possit prodesse et non obesse. ut in decretis. xxii. q. ult. c. ii. ut. Quod dicit saluo ordine et e. i. secundum quod attinet ad mei honorem non amplius. ut in decretis xxiiii. q. uiii. quis ex clericis. Quod legatum cognouero et est. dicit glosa. suum preter suum plenius. uel alio modo quod est nota pro. ut. l. xxxx. vii. di. nobilissimus. et. v. liiii. di. quiescamus. Sed contra non nisi quod plenius. ut. C. de mandatis principum. l. unica. et. vii. d. nobilissimus. et in ex. in dolo. q. pro uidi. de se. c. e. iuuat. et ex. i. de fide instrumentorum. c. si autentica quod uero apostolorum limina uisitabo et est ad mandatum quod tempus sanum est et de ista intellige quod sunt intra ytaliam. quod uero sunt de longinquo intelligas eas debere uisitare secundum quod habent in instrumento et cyrographo. quidam semel in duobus secundum quod habent in instrumento et cyrographo quidam semel in duobus annis et quidam semel in tribus secundum quod distat. ut in decretis. di. lxxxx. iii. c. iusta. Quibus est quod ad sacros ordines promouit debet iurare ad obedientiam suo prelato. ut di. xxiii. c. quando et ex. i. de iure iurando. c. i. Sacramentum cuilibet. De que contineat sacramentum fidelitatis.

Videndum qualiter de sacramento cuiuslibet uassalli uidamus et quid contineat sacramentum fidelitatis et est sicut ait canon antiquus. quod omnia continet que canone habes. xxii. q. v. c. de forma. qui domino suo fidelitatem iurat. ista. vi. semper in memoria habere debet. incolume. tutum. honestum. utile. facile. possibile. incolume uidelicet ne sit in dampno domino suo de corpore suo. tutum ne sit in dampno de secreto suo. uel de secreto suo. uel de munitionibus per quas tutus esse potest. honestum ne sit ei in dampno de sua iustitia et de aliis causis que ad honestatem pertinere uidentur. puta si corrumpat uxorem filiam uel sororem domini sui cum debet excellentiam fidei. ut de penitentia di. v. c. considerare. utile ne sit ei dampnum de suis possessionibus. facile uel possibile ne id bonum quod dominus suus facere potest leuiter faciat ei difficile. neue id quod possibile erat domino reddat ei impossibile. quod sunt ista sex debet prestare auxilium et consilium domino suo si beneficio suo dignus uideri uult et saluus esse fidelitate quam iurauit. Et dominus fideli suo in hiis omnibus uicem reddere debet quod sinon fecerit merito censebitur malefidus sicut ille qui in eorum preuaricatione uel faciendo uel consentiendo deprehensus fuerit perfidus et periurus. hoc omnia in predicto capitulo continentur de uerbo ad uerbum. hodie autem qualiter iurant principes domino imperatori et episcopi lombardie et tuscie et alios prelatos milites comites et barones qui uenerunt domino meo imperatori frederico ad coronandum et iurauerunt sic continetur in sacramentum. Ego talis iuro fidelitatem domino imperatori. et uassallagium et suis successoribus non ero in facto dicto seu consilio quod perdat aut uitam aut membrum aut honorem suum amittat aut mala captione detineatur. et si ad notitiam meam peruenerit quod aliquid predictorum contra eum uelle committere pro posse meo disturbabo. Alioquin quam potero per me uel per nuntium meum uel per litteras meas ei nuntiabo imperium quod habet et etiam iuuabo pro posse meo manutenere et defendere et aliam etiam acquisitam et consilio

·· Ex. de off. iudicis [.] q. subuenit aliis qui imponit collecta ultra uires patrimonii. et p. q. subuenit ill. q. cum sit ... et. t uocanti n. debeant uocari ad officia.

[illegible] si dicis q. sunt in ignorantia

lium ante petierit fide e. ß inuitat, p undecima d. alio. Secta in abeo commissa in sui nulli sui sui licentia manifestabo. sic me deus adiuuet et sic sancta dei euangelia. Sic iurant barones comitibus et milites baronibus et h. excepto q. isti iurant homagium salua fidelitate domini imperatoris. Prelati iurant domino imperatori ligium homagium. et li. e. dic. ligium homagium q. uita b. imperatori nulli alii fidelitate salua: q. at alius iurant salua fidelitate regis seu imperatoris. io n. e. ligium s. simila simpliciter dicit q. h. e. ligium homagium q. uasallus mittit manus suas in manus domini q. nichil e. Contingit uasalli tenent per feuda q. receperunt a domino obedire et seruire in lex. Primo q. exercitu imperiali tunc e. conferre uasallus. Secundo quantitate et quantitate sui feudi q. uocatur adiutamentum q. aliquem militia adiu uat se et confert. Tertio in procedendo imperiali ut qui dominus imperator transit per locum dat e. expense in his duobus. fuerit contra a consuetudinis. iiij. sunt uasallus pro utilitate domini. Primo pro filia maritanda. Secundo pro se et filio milite faciendo. pro filio at uxorando uasallus n. confert. et e. io q. dominus recepit et fit ditior qui at dat filiam suam ad matrimonium tunc dat de suo et sic fit pauperior. io si uasallus confert domini e. Quinto si dominus sit captiuus tenetur uasallus pro redimendo conferre. Sex tum pro emenda aliq. terra una admittit q. mihi s. quatuor q. principaliter tangit domini et non domini regem t domini imperatorem q. dominus possit liberare uasallum. In primis duobus n. q. illa duo e. statuta pro utilitate domini imperatoris. Sic ergo dominus uult grauare uasallum in aliis t eis in tali sex predicitis uel qualitate et quantitate feu di sui sic censit directo intentat officium iudicis ut uelens ab illo honore uasallus utiliter intentabit officium iudicis. quare dico utiliter. q. uasallus n. e. censit. et sic e. uba deficiunt q. sua loco h. io dat officium iudicis utiliter uiam. ff. si quis pro paupere. ff. de. l. pl. et ff. d. iur. dict. om. de si gs. io q. Positiones aut sic faciet actor. p[ro] a[ctore]. Ergo de q. ego sum censit seu uasallus tuus. Item h. d. bo pertinet ut ... nomine census seu seruitia. Item tu exigis a me ultra e. q. [illegible]. ro[manus]. p[ro] re[o]. Ergo di. q. h. q. peto tu quem tu i[n] ... tale censum q. plac. e. deci. Item ego tua sponte rece pi. Item tu in sponte soluisti et obtulisti. Item tu ex certa scientia h. plus in soluisti scilicet confitebit actor liberat te. q. cum per errorem datum repetitio e. ei consilio datum donato e. ut ff. de reg. iur. l. cul. Libellum at actor conpiat sic libell. Ago ego R. con tra h. dominum meum q. a me exegit x. plus q. consueuit exi gere et debuisset q. pro d. bam(?) e. nomine census. x. ipse a me exegit. xx. et exegit et propter ... uni peto [illegible] q. illa x. exacta michi resti tuat officio uestro domine iudex. et q. prohibeat exigere in futurum. ad hoc propono officium iudicis. Vasallus at sic concipiat libell. Ago ego R. uasallus h. q. qui a me talia seruitia exegit ut cohopiam domus t porte ... t talia q. e. facere n. consueui scilicet d. ... peto q. prohibeat officio uestro domine iudex talia a me exigere in futurum. et q. x. q. a me exegit nomine illius q. illa michi re stituat. ad h. propono officium iudicis. Vel sic libell. Ago ego R. h. dominum meum q. cum uasallus sum q. confidam(?) quantita te et qualitate feudi q. ab eo teneo p. seruitio seu concedo imperiali t filia maritanda t p. aliis exegit a me x. plus quam debuit et plus consueuerit prestare. e. sex p. statim, precedendo t exercitu. x. et ipse m. exegit. xx. unde q. prohibeat in futurum a me exi gere officio uestro domine iudex. Ago h. ipsum ad hoc propono officium iu dicis. Q. sic recte conpiat. li. dic. l. C. t. xj. in quibus causis colo. censit. l. j. et C. de agro. et cen. l. ult. Vlt. et in aut. de q. stione et coll. vj. Eodem modo ascriptitii et ceteri predicti concipiant li bellos.

Op. ut q. libellum p. militia debeat reprobari. In primis [illegible] uana n. iu. q. h. q. soluit possit repetere. na aut sciuit se n. debere et soluit aut ignorauit. si sciuit n. repetere q. sciens sol uit indebitum ut ff. de condict. in. l. i. et ij. et ff. de reg. iur. l. cui p[er] errorem, intro p[ro] si admitto. ut ff. ad uell. l. q. q. et ff. p. suo. l. ult. n. e. admittit ignorantia contra quantitatem suam ut C. de iuris. l. quisquis. Pro repetente dico q. so luit et sciens h. n. sponte. Immo inuite. unde cessat tua obiectio. q. q. opponis locum h. in sponte soluente. ab isto aut fuit exactum et exactio e. q. fit ab inuito. ut ff. de v. si. l. de bitor. et ff. iij. de. fidei commissa. libe. et at. ff. de neg. g. sinat.

Op. adhuc ut libellus male conceptus q. dicis q. prohibea t in futurum. et sic dicis q. l. q. tot futuri temporis n. p[er]tinet ad iudi cem. ut ff. de usur. l. i. n. pot. ee. iudicium de his q. rebus q. po stea in obligatione uenturae e. ut ff. de iudic. l. n. q. admod. Pro. Immo q. cet. futuri temporis pertinet ad iudicem iniustis cum b. h. e. in ex ult. et d. ll. hic ut plene notauimus. e. de act. ex stipula tu q. stipul. ex tem. Item adhuc opponit non autem q. isti n. possit agere c. dominos suos maxime censiti q. q. da in ... sed ut e. nota in maxime e. dominii eorum iudices. ut in aut. de q. stione coll. vj. Sed forsitan pro d. censitis et ascriptitiis c. dominos suos n. agere p. aliq. causa ciuili n. p. exactionibus talibus. Item n. p. aliq. causa cri cri minali n. q. in sua pecauit ut C. t. xj. in quibus causis coloni censit. l. ult. n. obstat q. leg. In aut. de q. stione q. domini e. illorum iudices. u. in ... agere c. censitos t ascriptitios. certum sit ipsi censiti t ascriptitii t uasa lli agere c. dominos suos domini n. possit ee. iudices. q. ia esset iudi ces in causa sua q. iura noluit. ut C. ut nemo in causa propria iudicet. l. unica et ff. de arbitr. l. pl. uasallus at eodem modo in causa ciuili pl. agere c. dominos et p. aliis causis e. libellus in causis criminalibus. [illegible] dico de uasallis q. dixi de censitis. Et ... offi iud. p. q. subueni ill. q. imponunt collecta ultra uires patrimonii. Et p. q. subueni ill. q. cum sit inhabiles uel uocat[i] [n]o debent uoc[ari] ad officia. Et[c].

Contingit interdum q. collectores p. collecta aliquam ab hominibus exigit e. ultra uires patrimonii. Item q. aliquem uocant ad officia c. sit inhabiles. io subuenit iudicis officio p. sonis talibus ut a tali b. liberent. ut ff. de uacat. mu. l. sextiidemum sunt. t. q. C. q. ad m. ad ciuilia munera in ... l. i. ij. iij. et iiij. Vnde subtilitate transeo et omitto positiones et libellum sic con cipio libell. Ago ego R. c. m. collectorem ciuitatis uestre t castri t uille q. super uires patrimonii mei in duas uncias i... cum habita ratione et collatione domini mei d. collecta impo sita contingeret me unciam unam et per se imposuit m. tres. unde q. tale mendum tollat. et a me nichil exigat. peto a uob. domine iudex. et officium uestrum propono q. sic recte conpiat libellus. et q. locum hat in incumentib. q. iniunxit causis dic. l. predicta d. uacat. mu. Fiat collecta exigat aliquis in libello et ex un cias exactas mi restituat. propono et e. at. C. t. xj. in quibus colo. censit. l. j. Si q. at uocantes ad officium e. sit inhabilis t cum uo cat n. debeas sic fiet ... et aliquem fit malitiose concipi et sic libellum libell. propono ego R. coram uob. domine iudex q. e. ego sim inhabilis ad officium consulat t aliud t sum de alta prouincia t uocat ad munus tale. et ab illo appellaui um pendente appellatione ad aliud munus me talis nominauit. nominatio ult. unde a tali nominatione p. uos releuari peto. ad hoc officium ur. propono domine iudex. q. sic recte conpiat libellus. dic. p dea. l. C. q. ad m. ad ciuilia munera.

Op. q. q. quo in opere iudicis causis et uill. sic ciuitatibus e. ... et castra ciuitatibus subiacent. ut ff. ad munic. que e. uico. et C. de episc. et c. l. nulli licet. c... et in aut. q. b. modis na. effi. leg. s. siqs at coll. vij. pro li... subiacent tamen iu... e. q. iur. ciuitatis unius et sunt subiacent nichilominus h... illa iura q. h... ciuitates. na legata ...posse relinqui ... q. ad m. et ciuitatib. ut ff. i. de. l. si hs ... quelibet ciuitas hat ... ub. q. ad ... et legata q. p. instituti ... eis legata relinq. ut C. de h... dis. l. hereditas. n. e. ... uille utunt eodem iur. q. et ciuitates ad ... et ciuitatibus ... tradi ... presb... testa

tinuit. ut ff. ad treb. l. omnibus. et arg. C. l. xj. de fundis li
mitaneis. l. quisquis castellorum. nam et quando alicui civitati. vel
collegio vel burgo vel certis corporibus. xxx. annis preiudicium ideo lato
remanebit non poterit inquietari tamquam colonus vel inquilinus
ut C. l. xj. de fundis rei privatae. l. eum qui certe. Qui. Item quero quando
iudex in collectis imponendis officium suum ut videtur iste casus non gerit
sed sua extimatione ... collecte imposite. et sua extimatione
quod tamen habet iste in bonis. queritur quod utilium sit ... impositum iudex
sua re ad suam equitatem redigere ut dictum est. De officio iudicis quid
sustinentur domini ad exigendos redditus a colonis et ascripticiis
quando coloni dubitant a quo sit dominus predictorum qui redditus exigunt.

Quandoque sepe quod dominus a colonis seu ascripticiis dominii petit re
ditum suum et sunt impecunia sua malius speciebus et coloni et ascripti
cii recusant solvere dubitantes a quo ipsi sint domini illorum prediorum
pro quibus petunt redditus. Ideo succurrit dominus per officium iudi
cis ut coloni et ascripticii dent fideiussorem ydoneum sub hac forma
ut si dominus probaverint quod predia sit sua et quod sit suus colonus vel as
cripticius et a quibus illa predia habent que reddidit per extimationem presta
bit. quod si de fideiussore renovabitur de triennio in triennium. et sic colo
ni non inquietabuntur. Si autem fideiussorem prestare noluit. tunc
per officium iudicis redditus exigent et deponent in ede sacra do
nec dominus de iure suo probetur et hoc fiat singulis annis donec ei du
bitatur exigantur per illa tempora que coloni soliti erant solvere. et sic cum
diffinitum sit domini de iure suo probabit dabuntur ei. Si autem resti
tuatur coloniis et hoc quando redditus sunt impecunia. Si autem in speciebus ut
sunt species per officium iudicis. et precium deponet sub forma predicta.
si hoc probavit. C. l. xj. de agricolis et censitis. l. litibus. Si autem non
sit quod de redditibus sed de publicis functionibus solvendis que
coloni predicti non contendunt a quo exiget functiones pro illis prediis utrum
a domino vel a colonis distinguit legislator restituat quia aut
soliti solvere functiones si coloni erant soliti solvere ipsi subi
ciet nullo preiudicio domino generando. Si autem dominus consueverunt
solvere quia pro se solvebat presentes functiones partem sibi retinebat tunc
si colonus vult dare fideiussorem ut scilicet partem illam retinebit
quia dominus consueverat pro se recipere aliam partem solvere quam debet dari
pro functione. Si autem coloni fideiussorem non dederint tunc redditus cum
officio iudicis exigunt et dabuntur domino pro ea illorum redditum
soluta que pro functionibus solvi debebat. alia parte que domino erat
solvenda sequestrata usque ad unum litis. sic hic legitur. Ym
predicta l. amechis usque in finem. Et hoc intelligas de illis colonis qui non ex
longissimo tempore redditus solverunt. illi enim non habent contradicendi licen
tiam ut in principio predicte l. litibus. et hoc est quod dicit ibi quod non ex lo
go prolixoque tempore vel longinquo et per l. inventum. Sub hoc
autem omnibus positionibus que possunt colligi ex predictis forma
concipiendi actionem sic libellum libell. Propono ego A. coram vobis
domine iudex quod cum ab C. colono meo vel ascripticio redditum
x. librarum vel librarum cere vel aliquid aliud quod reddituum solvere
debet pro talibus terris quas sibi locavi pro predicto redditu ipse in solvere
recusavit. dubitando autem si dominus ipsarum rerum. unde peto quod debeat
in fideiussorem de predicto redditu solvendo in finem percutit
namque super habere me dominum illarum terrarum vel predictum redditum
non solvat officio vestro. ad hoc propono officium vestrum domine iudex qui si
recte concipiat petitio dicit l. predicta litibus. Oppo. Sed opponit
multis modis. In primis non videtur quod libellus sit bene conceptus quia di
cit propono et cetera. Immo debet dicere ago contra talem et cetera sic in superioribus
libellis. Sic et proponis iudicia quod hic est facere iudex non quod instru
at officium suum. Solutio. quamquam non concipiat libellus iudicio meo bene
concepit sive dicas ago contra talem sive dicas propono vobis et cetera ex
quo est sententia teneo et officium iudicis propono quod competit sufficit sed
tamen volumus sublatum dicit quod ubi officium iudicis proponitur
loco principalis actionis non debes dicere ago contra talem sed propono vobis
domine iudex et cetera. et assignat rationem quia est officium iudicis non sit
actio ut ff. de mini. quod si minor vult genere contra partem non debes pro

ponere. sed tamen ipsi iudicia que in certas actiones tunc debes dicere ago
contra talem. quia tunc agis utrum tuo sic in principio impetra de officio
iudicis notavi. sed non enim de talibus quod nomine actionis generalis
simo et officium iudicis continetur. ut ff. de act. et o. l. actionis
verbo. unde bene sedet si dicto contra talem. Oppo. Item obiciet quod
l. illa litibus ut facta et fatue loquitur. fatuus esset clien
tulus et advocati qui sequeretur l. illi consilium et qui sic libellum
proponeret ut propositum est et fatuus esset iudex qui compellet partem
alteram vel addandus fideiussorem vel ad redditum solvendum. quia si
probo non aut locavit dominus terras istis colonis vel ascripticiis
petita pensione solvenda. In pecunia aut fuit actum in nominat
aut si alia species debebat solvi ut ff. depositi l. i. Si quis
servum et tunc simul petere reddidit. vel proponatur actio ex locato ut
prescriptis verbis ut in predicta l. depositi. vel simul terras auctor
auctores ponem per conditionem ex l. C. locati et con. l. si quis tibi
conditionis titulo. quare est iste stultus dominus vel apparente liti
gare et probare se dominum ut dicit l. predicta litibus. et postea recu
perata litibus per colonum simul de apparente litigaret ut dicitur
l. illa si quis conductionis et sic melius erit ei quod fit de petitore
possessorum secundum consilium alicuius l. ff. de rei vin. is qui destinavit.
et sic habebit maximum commodum. Item sine locavit quod forte
sed ut. quod de causa dicit iudicia vel colono quod velle fideiussorem
vel quod solvat redditum quod in iudex honerabit colonum super
naturalem cautionem. Immo satis cautione quod iuratoria noluit. ff.
ut lege seu fidei. con. no. cau. h. stipulo et ff. de pec. l. non
cognitum vel quod in compellet iudex colonum solvere eum non constat de
debito. Solutio. remotis minus solutionibus quam pro multos prudentes
notare ... dico. prudentissimum fuisse consilium l. illi liti
bus et in subsidium iustinianus ibi subvenit domino nam non
erat cum quod dominus locasset terras illas. Sic et enim esset locum hic
contrapositio sed colonus vel ascripticius aliquibus annis solveret redi
tum illum non dico duo. xxx. annis et lapsus ille temporis in dubio
nullo remedium ut ut dicit fideiussorem colonus vel solvat sic
supra dixi. Oppo. Sed opponis solo aliquorum annorum non
facit preiudicium solventi. ut C. de pactis. sicut enim annis et
maxime est quod solum non sit modo inductio obligationis. ut
ff. de act. et o. l. obligationum placet non forte generis continuum fa
vor inducit. ut C. de fide. con. l. i. Solutio. concedo quod solo illorum
annorum non preiudicat ut faciat redditus illos debitos. scilicet quoque
nam quo prevenia solvere in futurum sed iudex providet ut vel des in
fideiussorem vel solvas sicut erat intentio de itinere actuque
privato ex post capite. si non hoc anno. xxx. diebus hic accepto
quod tamen pro hiis vinculis non sine quod duxi dominum meo probare. ut
ff. de itinere actuque p. l. iij. Item sic in titulo de aqua cottidiana
et sic quod in acquirit summa die per annum duxi acquiritur
quod tamen adhuc ut iurium non prohiberi. ut ff. de aqua cotidiana
et estiva. l. i. § quod autem. sic et in facto electionis vel simul in uni
uno prelato eligendo licet non acquirat in tamen in iudicio fiat
pro. quod electio valeat ut extra. iij. de causa possessionis et proprietatis cetera.

De officio iudicis quod petitur salarium gramatici rethores geo
metre medici advocati et obstetrices.

Videtur de officio iudicis iudiciarii pro quo loco principalis actionis sub
venitur ad petendas mercedes et salaria pollicita preceptoribus
liberalium artium. scilicet gramaticis rethoribus geometris. Item
medicis et obstetricibus et advocatis ut large intelligas
advocatos et sustinguatores pro quibus in vel studio tantus oppi
est. Item nutricibus que dicunt nutrices quia donec pueri lacte
vivunt. ut ff. de variis et ex. cogni. l. i. § proinde.
l. § philosophum autem et iurium doctores non posse salaria
petere. primi quia hii exosso eorum hoc profitentur unum est verum est
philosophantes pecuniam contempnunt. Secundi quia sciant le
gales quod doceant quod cum sit sanctissima non maiori precio non debet
distrahi. ut ff. de variis et ex. cogni. l. i. § ij. et cetera.

d uacat. mun. l. inhonorib; et phylosophy. et. C. x. y. d
mun patrino. l. pfessio (Ex ut gcia legu doctorib; sa
laria pmissa q pst peti. ut. C. x. y. d professorib; et me
dicis. l. medicos. s; q dicit ibi finis. l. illi. d sallaria refe
tur ad alios puta medicos et gramaticos. d quib; eadm. l.
mncom fac t loqr n d salariis ex parte. s; d salariis osti
tutis a publico. ut. C. d postul. l. pls hodie tm ista usu
patu e. ut salaria pmissa a scolarib; doctores exigunt. et
libros scolaru p collectis capiunt ut tutu sit eis. pign
incunte q insm age. ut. Inst. qb; mo. re. o. ob. ult.
et. ff. d supficieb;. l. i. sicut et usurpatu e q magistri lu
di. li tam dicat in eis p salariis pmissis. ut. ff. d uari
is et ex. co. co. l. i. ludi. ff Sed i aduocatis oppon. ita
ut q salariu eis pmissu. d ur n pst pete cu n d bant
ee uiles atq dngeneres. s. in pecunia capi. s; illd tm de
bet recipe q e obtulit litigator. ut. C. d pustul. qsqs sa
lariu aut n d bet peti. s; offerri intuitu sacramenti. et h e q
dicit qda uba dubia posita. ff. d uariis et ex. or. cog. l. i.
¶ an phylosophy du iniudicio honor petit q ingssu sac
ra. debuit offerri. q. honor. i. honorariu petere et salari
u i iudicio aduocato a clientulo suo sca cunt. d honesta
e. q honor. i. q. honorariu. i. salariu debuit offerri a
clientulo illi aduocato ingssu sacramenti. s. aduocati. ura
bat e aduocati. i q liber ca. p forma statuta. C. d iudic. l.
n re n noua patroni lic; hodie n iuret. qr ait. b. q iu
ret lege cauet. s; i gsuetudie n het n at. d buit t de
bet peti in iudicio. et h e q dic. illa seqns. in e. l. cnsilia
e honeste accipiunt. q inhoneste querunt. ergo n e ura q
oppois ita salariu pmissu aduocato petit. ut. C. d suffra
gio. l. unica et. ff. d uariis. ex. cor. l. i. ¶ In honorariis et
aduocatis et ult. leges at pdce n solu remouq. ut ad
uocati n oit i pruu inpetendio salariis. s; exiguu mu
n cu dat e paup ame accipiat placide et gnter refer
re memto. et remouet aliud durante lite n faciat pac
tu cu clientulo. s; an ut hon ad h ut salarium istud p
sit peti ista e necia. ff In pmis q aliqs sit gramatic
t medic t aduocat t rethoric t geomet t obstetr t
mitr. (Secdm q docent t pstet medicina t patrociniu
t nutric t fuiat i partu parientib;. ut. ff. d uariis et ex.
or. co. l. i. et. C. d usur. l. unica. Itiu q salariu sit t
gstitu alias n cdo q possit pete. sic statim notabo. Qua
tu q salariu gstitu maxie i aduocato n excedat qtita
te. c. aureor. siqstio eet d toto regno. palios at qoib;
minorib; salariu dr competes p aduocati facundia p
cause qlitate. et sm gsuetudies fori. ut. ff. d uariis et
ex. or. co. l. i. ¶ In honorariis et aduocatos. q cdo ura
qm enim aduocati qui hebat salaria a publico. michil
p cipiat cdo iustu salariu e ult. c. aureos. illd sen pac
tdo. q sm facundia aduocati qlitate cae et gsuetudine
fori p stet. salarium e. c. aureor n e magnu salariu
na by aurei accepto ferunt i libra auri. ut. C. x. y.
d susceptorib; et archi. q e et ego ipse habui maiora sala
ria. et aliqu. l. x. ime. aliqn. l. (Quintu ut fiat gstu
to lite pdente. s; an. ut. C. d pustul. quisqs. Sextu ut
fiat i qntitate maxie maxie i aduocato et n d aliis pa
rib; lite. et alioqun i firmaret. ut. C. d pustul. l. qsqs.
(Septu q sit ciui. ut. ff. ma. salariu. Actor his uiat
positionib; po acto. Ego. di. q su gmatic rethor. geu
met fisic. t medic aduocat. Ite tu guenisti m date
x. t. p doctrina. t pena tua. t p salario me. Ite pata
mu e illd pstiti t cum e exhibui t docui. Ite cu illa
fuit ad maxima. vn gtingebat m salariu. x. t. Ite
gsuetudo e i partib; istis q talia salaria dant. Ex re

Set mirz est et hic dico q salaru debe
re certu. na sicerq eet r ut gd pet-
taret qtitatq. ut ff. d uar. cgr l. i. no.

uiat his. po Posito rei. Ego di. q tu dicebas te ee grama
ticu medicu seu aduocatu. et eum gmatic medic aduoca
to l sie gfiteris actor n fruebis uisa cur q tpe e patroc
a tuiciunti i mq usat igniue. ut. ff. d eng. uir. l. ii. circa
finem et q repbati pt a medic sequi eet gramatic et doctor.
ut. ff. d mun. et o. l. v. gdati. pbari et. ff. d excusat. tu. l.
s; et repbari. et. C. d professorib; et me. x. y. l. gramaticos.
Ite gnus in exhibuisti patrocinu siu doctria t cura. Ite
p te stetit q nun pstares. s; h e salariu n petit p ut. ff. o
ma. l. i. et. C. d gduct. ca. da. l. aduocati. Ite nla faciut hac
positioe. tu aduocat t medic t gramatic pstitisti. alius
patrociniu t docuisti. t curasti alios. vn n ur q possit sala
riu pete p leges. ff. locati. s; addes q ult. ff. d assessorib;.
l. die fucto. s; n cdo. s; aliud in gmittib; legati q uocant so
lcaderii et inseptionib; et atalib; q silcauit medio tpe cga
sua q salaria sua n petet abiit q pmo eis illo tpe date p
misit. q exa locauit michil eis d peut. Ind aduocato sec q
lic; pstit patrociniu; alius n ppea p hibet pete salariu q ut
eis d pute eodm eum tpe n tamen eod momento p plib; pstare
patrociniu et cura sin inpedimto ee et p sone sue. q i solidu nem
cheris et sceptorib; n z. libllm at sic gcipiat actor libell.
Ago ego. B. o. o. q e pollicet m eet. x. t. p patrocinio q ei
pstiti i ca tali. t e pme n stetet q min pste. t p cura in
firmitatis sue q ei pstiti t p doctria mia. illas. x. t. m sol
uere recusat. vn ut soluat ago q ipm p pono offm uri
dne iudx. t ipsi. t alr. vn nos dne iudx ex offo gpllatis o
ipm m solue. x. t. ad h p pono offm uri. q sic recte gcipi
at dic lex. ff. d uariis et ex. or. cogni. l. i. ¶ In honorariis
q aduocatis. et cauet. q te p pont offm iudicis. qn clientul
p pollicitatioe q e soli offerentis pmissio. ut. ff. d pollici
t. l. i. guen dare e salariu. certu sippactu iudu locu ht
gdicto. ex. l. C. d suffragio. l. unica. Sz iat stiplo inuenit
locu ht ca gdicto ex stiploe ut notum. s. d aduocatis di.
pnc. simla tm doctores uoluer notare q salariu possit pe
ti a pdcis offo iudicis. et simulla pollicitatio inueni. gum
co. et sic glosauer. C. x. y. d professo et medi. l. medicos
et. ff. d uariis. et ex. or. cog. l. i. et id dnt q his psonis
dr i ex ordinariu. et q simulla sit sta pollicitatio q salariu
pste peti. s; salua eor reuerentia sic doctorib; dobiti gstu
cdo et sat eet mirabile q illd salariu peteret d pstatido
nsq pateo adinuice cogitauimt. et mirabil eet ille exor
dinarius ordo et mirabile eet offm iudicis ut ad illd daret
adq aliq acto d sui na dari n pst. Ita eet potiu offm iudi
cis q acto ipa q eet sat absurdu. q g dr inpdca. l. cu fuis.
psonis pdcis ex ordi subuenint intelligo sic ex ordin q n
iur actiois ut notum. s. d offo iudicis q dat restitutio mio
rib; t at dr eis in septa ordinariu. q d ordie reglari iur
ex pollicitatioe n ag. n inenib; uocatis inuito. d pollicita
oib;. l. toties. et. l. obeuntz g cu inexu isto agat ex pollici
tatioe ex ordine et i cee agit Qo Sz qr a salariu incidi
t p stiploez t p pactu nudu. t p pollicitatioez pstit peti.
t p act. ex stiplatu. t p gdict. ex. l. t offo iudicis. Sz.
l. iudnt uelle. q n ut. C. ma. l. salariu et. ff. mandati
l. q mutua salariu. et l. salariu. Qo sz oppon i. l. ult. d
salariu i cete pollicitatiois peti n pste. s; qd si n fuit polli
citatio s; pmissio uidet q pstit peti sala ex stipulatu. ut Inst.
d v. o. i pn. s; dico q idm e. et simi itiemat stiplo. n e e
illa id q re salariu peti n pste q pollicitatio intueniti. s; o
illa q icta lic; e pollicitatio intueniti nichilomi salarium
petit. sic supi dixi. q re g in. l. ult. d pollicitatiois. Sunt
doctores mi. q freqnt salariu pollicet dns aduocato. t
pcuratori q ipi stipulet Qo Ite qr qm salariu di ice
tu s; ut doctores mi qn re aghe e incitu puta q dico t

ego bistā ē eē

t ego bñ faciã t. certe si dico ego dabo t robbã unã t faciã te militē. t dabo t unū equū. licz equū certū ñ pmisim. t certā robā licz si miles sit icertū. q ce faciē hoīs icertū ut ff. de v. o. l. uat ñ apparet. q id q i facie est. tam q ē ingnit adminiculum qr̃ i hīs certib; salariū ñ dicat̃ incertū. Immo certū et peti pñt. Q. Sz quo petet. qr̃ accipiam libellum dicā sic. t solue m unā robbā t unū equū. q robbā q equū ē sempe tot oīa peti debat quot inditio singulari suū imē suū i pm agat. ut ff. de rei uin. l. cū im̄ē et ff. de furt. l. actiōē. Q. So. Dic sic peto dab m unā robbā uilissimā. et de uilissimo panno et forte de ueti t uilissimū equū i q ā minūs ordeū q ē dederis de ptēda. Nā q pmittit certū iā q dando uilissimū liberet. ut ff. man. l. fideiussor. et ar. ff. de l. nūmis et ff. de 9 dict. ī m. l. ē bis q pamphilū. ult. et ff. de uino et tritico oleo legato. l. ē certum pondo. Sz 9 ut. nā q uendidit suū et dixit ee totū de bos pstare illud mediocre. totū ut ff. de edilitio edicto. l. si quo uenditor in ult. licz et finis. l. illi faciat. p...a pte. Sz et q mula ponare usuf. certū ex pōib; suis. uidelicz. x. salinas boni uini ñ dabit deterioribus pōib; sz de mediocrib; et sicdono certū nūm suoz medicos dab; re de bo ñ illos q ex pedite poci ñ bre q bre. ut. C. de don. l. sigs argentū. i. ij. et ar. ff. de l. 1. l. legato gnali. et c. com. de l. sicuiob;. Sz tu dicas q salariū ē certū gnē. et q pñt peti nūq certū pñt ītem ñ est 9dicendo. Qo. Ponam q stiplo īnuenisti. puta pmitto t unā robbā ut q sic si tu dicas q sit certū ut ff. si certum pe. t. sigs certū. sz hm ē certū ut dixi q ē illa roba certa. Immo potius uideret q ageret ex stipulatu. ut Inst. de v. o. Sed q istud salariū dr certū q adqo. s. ut peti possit. q l. pce loquit̃ de salario ī certo. sz 9stitor q si stiplō inuenit ex stipulatu agat q tu ē ad nām actiōis incertum. Sz dic q salariū petet̃ p m ut 9stituat̃ certū et soluat̃ u bigna. libellus. — Ago 9 talē q m pparietnis q s pñtis quen t pmisit t fuit pollicit se daturū unā robā t unū equū. uñ ut illā robbā saltē mediocrē 9stituat et 9stitutū m soluat. libellus. Ago 9 eū pmo t ex stipulatu. t 9dict. ex l. t. officiū hoim dix dns. h. in distinctioib; suis. C. ma. q. qn incertū salariū pmittit tc ag ut 9stituat. et electorē sz salua sua auctate sicut doctoris et dñi. qr̃e faciunt istos artifices. s. u 9stituat et 9stitutū salarium soluat. Agamus sic libell9. Ago 9 talē et c. vñ ut illā robbā t equū saltim mediocrē m soluat. Ago 9 eū et ē uidy ē extimabat an robā illa sit mediocris. ñ admitto q in spēb; debitor dando pessima liberet. q i. l. illa mandati forte. electo ex pa uolūtate rex ñ ē loc oppoī de leg. ff. iij. de. iij. l. ñmis. q licz ex genere soluant puta uenen t uetones saltem ad aliq usū psit instrumto pessimo. et in aliis spēb; pessimis soluits nulla utilitas ee pñt. Qo. Sz qre salarium debeo dari aduocato noīe salarij pmisit. xx. erit licita ista pmissio et dns Jo. admisit q sic. licz ē. xx. faciat parte illoz. l. q ñ fuerit pmissa sub noīe partis teneat stiplo. unde si sub noīe partis fiat pmissio sic mlta uilissimi faciunt et sic pmissio epis et sic 9 uera ñ teneat et ī aduocato et in ptumte. ut ff. ma. l. 1. isti. et l. si remunerandi. ult. et C. de pactis. t. l. si sub spē. et l. sigs. et l. quisgs. In medie sile. si rogat bndtate ñ restitue parte retinat pro illa creditorib;. Rndbit sine reque uisi et hdtatē restitue. licz illa retenta parte faciat. necq pro ea creditorib; Rndbit. ut Inst. de fi dei 9. hr. sigs una re deducta et at. ar. q expssa nocet ut ff. de 9dict. et dm. l. ñ nūq. Ego at credo aduocato ñ pñt pmitte. de l. q noīe salarij hāt. xx. q debeo dare salarium fm q̄titatē rei petite. ut ff. de uariis et ex. co. cog. l. ij. ē de re uisū salarium. si forte. v. t. vj. pmittent pqntitate petedas sz illud qr̃ si petebas hdtatē t feudū t bnficiū

et pmittas m noīe salarij re aliq. de ipis ā ualeat tal pmissio admitte doctores nū q sic q ñ ur. pro t aliqd de lite pmissū et assignat hāc rōēm q res corpa ñ ē porto rei icor. ut ff. si omissa. ca. t. l. q uis. sed tam simplicit̃ pt q ñ uale q i bonos mores et 9 uita q ñ solū a malo sz a spē mali abstinendū ē. ut ex. iij. diuin et ho cleric. c. 1. et ñ debz si pariā ueā q si noluit ut ff. de uito. et cu. da. ab. l. satis. et ff. de uulg. et pu. sub. l. ub ciuilib;. Q. Sho. Sz qr̃ sic faciūt mlti aduocati sicut tal pmissio in 9stitutiōe salarij. si obtinuit dab m. x. si succubuerit dab m. v. Sed sic q licitū ē m stipulari aliqd ult noīe palmarij ut ff. de uariis et ext. co. co. l. ij. circa finē. Multotiēs tū aduocatis iudices q extra stipulatiōem interponūt q si succumbt noluit hre mag i salarium si obtineat minus et recopensat honore uictorie ē minuta uictoria salarij et uitup uiū amissiōis et ē augmto salarij sz ñ at pstando sic illud salariū ē augmto dixi. s. de aduocatis. Sz 9salui ē q ipis ut. C. de usuf. l. unica. et C. de uiche. ppanchi. circa finē. l. ille alio m exponat. Sz ad 9salui q in 9tinēti faciat ē solu. t admini hant pigta. q meli ē pigri incumbe q ipm age. ut ff. de sup fidelib;. l. 1. et ff. de reg. iur. i iuri et q sic expectabit usq ad sniam forte numq 9sequet q maxie sic succumb. et h in medio. q dic amphoriū dū dolq accipe. De osto ubi et quo petuntur fruct et tpore.

9 offē uidi

as petunt fruct sa inpet. hr q unei int et saliis 9 actiōib; ideo uidam inprimis tn ut noui ans inc infima. C. de rei uin. uidam distincē fructuū et possoz fructuū ē qda 9rnales qda industriales. 9rnales ē q sola na pueniūt ut poma pira cerasa. industriales q industriā hoīs prouenunt. s. cultum et cum cultum ut segetes. uita ut lac caseus pilus et lana. hoz fructuū qda dnt percepti. 1. pfecte lecti. h ē collecti t statim ex q a solo sepatis ut ff. de rei uin. l. sic et fundo percepta et ff. de usuf. et si fur decerpsit et ff. qb; mo. usuf. l. ā. si fructuari sz nomunū q in. l. ult. et spalr in. l. illa si fructuari q fruct iā fuit fructuari si sit percepta ab eo t ab alio noīe eo. t ab alio percepto ipē occupat ut in fure. pone si. pone fiunt aquos sit a solo sepata ut in. l. pdas. et ff. de usufr. l. quis fit. Innali enoz aliij dnt percipiendi et h duob; moīs siū q potuerit ab aliq percipi sis possiē licitū. t q ñ dum potuerit pcipi pp inmaturitate fructuū percipi tn poter. ipi pcedente aliij dnt 9sūpti. 1. q desier ee. aliij dnt extantes ut spice qda dnt pendentes ut poma quida fruntes dnt q ñ 9tinet arista ut spice sz 9tinet siliq. 1. pelle t coria quoda ut faba et lupinū. ut ff. de rei uin. l. fruct pendentes et ff. de rei u. si. l. fruge. Itē ī dnt fruct extantes gnalr. s. fruct q s percepti et ñ sit 9sūpti. Itē possz fie distincio q aliij. bo. fi. aliij ma. cū titulo aliij sit t sz. oppōnit q nulla ut distinctio natium fructuū et industrialiū sic secundum 9sidantur oēs fruct inueniūt industriales poma ē et cerasa pueniūt i industriā hoīs et cultum et cum sic arbores ñ pastinasti ñq poma puenirent et sini colent pea sicut uinū q ñq puenirent ñ uites pastinet et colent. et sic salius eadz rōe 9tingit ē instrumento q ñq puenirent ñ seminaret et colleret. qr̃ g segetes dicit dnt fructus industriales. poma at dnt fruct naturales nullo ē fruct ur hodie nat t sic uilissim erit. Sed. reuera rōe sic larga 9sidata oēs fruct industriales puenietes ex cura hoīs ut cultura sz q inqb; da mag 9sidāt cultura ut in segetib; io dnt industriales. inpōnis ē ñ tanta 9sidāt industria sicut ponis a bore et si aliā culturā ñ adhibeas poma nascēt. i segetib; ē ñ sic. nā licz semīes si aliā culturā ñ ad

† Sz qualitate rei. sz q s. dixisti. pone q petebas. l. aduocato noīe salariū

hibas poma nascēt insegetib; ē n̄ sic· nā licz semies sialā cultum n̄ ad hibas fruct̄ n̄ puenient. sic uide· ī his silib; ois ho in dax· ꝫ illo dicam in dare q ī ho uito laborat ⁊ ois ho comedit ⁊ bibit· ⁊ ois ho melancolie· ꝫ illū mag̃ intelligi q hndat inlia ⁊ ī oib; ꝯcub; ꝯsiderat bōa fide ut· C· d' act· ⁊ o· l· bonā fidē· ꝫ illos ꝯcc appllam bone fidei inq b; maior fides exig̃. ī fructib; ē papiēdis mag̃ ī corpis exq papiunt· ⁊ aq h sub uig̃ semīs exq oriunt· ut ff· d' usu fr· l· q sat· in fundo fruct̄ n̄ales nullꝰ possor fac̄ suos· siū sit bōe fidei siū sit malefi· siū hat titulū siū n̄ ut ff· d' usur· l· fruct· oppo· ꝯ; oppon̄ ff· d' acq̄r· r· do· l· bōe fi· p· n̄o tantū illos fruc tus fac̄ suos q diligētia ⁊ opa ei puenīt· ꝫ ī oīs ꝯ n̄ale· ꝫ solo q dic̄ ibi oēs intelligo aliū facto pceptos ut ff· d' usur· q sat· ꝑ tēn ⁊ h dic̄ dūs mo· licz antiq dixer̄ ⁊ forte n̄ male q bōe fi· p ē titulo faciat ē naturales suos ⁊ h faciat titulus ⁊ ī h casu loq̄r· l· ff· d' acquir· r· do· si aū n̄ hr̄ titulū te n̄ales n̄ fac̄ suos ⁊ in h casu loq̄r ff· d' usur· fruct· hos ꝯ fruct̄ si extant uindicabit eos petitor ⁊ erit h alia rei uindi catō p fructib; q̄ illa q̄ ꝯpetit pro pncipali· s in ꝯsūpsit si tenebit rei uīn cūctis n̄ p fidat n̄ dolo fec̄ q̄ mīn p̄ssidet ꝫ ꝯdicet· siū aū teuit ō ꝯ sūpsit iea aīm iq tm̄ erat ꝯsūptur diuo ut ff· si c tū pe· l· si q me ⁊ tictū industriales at oēs fruct̄ oīs bōe fi· possor papiendo fac̄ suos siū hat titulū siū n̄· ꝫ qdā dūt n̄ inuenim· l· expssā· q bo· p· siū titlo fac̄ fruct̄ suos· nā oēs· l· loquitur ubi titulū hr̄ sic inst· d' rez· di· sigs aū dnō ⁊ ff· d' acquir· r· do· l· bone fi· ⁊ ff· d' usur· l· q sat· ī alieno· ꝫ tm̄ pea gn̄alr loq ut ī omi bōe fi· p ⁊ sic intellexer̄ oēs uīs pn· ⁊ sat ē expssum ff· q b; ·mo· usus· at· l· si usufructuari ⁊ ff· fimu reg· l· iiij· in lit· ꝫ licz papiēdo faciat suos tm̄· si extet iudicis offō te net̄ restituē ⁊ h ꝓonit loco pncipal actiois· n̄ at tm̄ rei uīn q papiēdis s· ut· C· d' rei uīn· ctū· l· ctū; bona fidi ī suo at pssō sic restitutō acquisitoꝝ ex opa n̄ exte ⁊ te offō iu dicis ⁊ sic loq̄r· l· ff· d' rei uīn· l· ptea· licz postm̄ ꝯdixit fruct̄ stātes ⁊ pendētes petuīt cū ipa re· ⁊ eadm rei uīnq q so pās rei tm̄ a bōe fidi p· sic a malefici ut ff d' rei uīn· l· fruct̄ pendētes ꝯ d' ꝯsūptis at nullō tenet̄· ut inst d' offō iudici si bōe fidei ⁊ forte ꝫ ad ptum q lex dic̄ cū uicē ⁊ sue fac̄ p cultum ⁊ cultū· ut ff· fimu reg· ·l· iiij· p lit· bōa fides tm̄ inuicto exig̃· ut ff· d' usur· l· q sat· ī bōe fidei n̄ ī duob; cāib; qn̄ repetit sūpt̄ fcos ī re· ⁊ qn̄ petit usuras medij tpis· ī his duob; cāib; sic ꝯpn̄ sat tp fructuū ō sūptib; ⁊ usis ut ff· d' rei uīn· l· sūpt̄· ⁊· l· eptor n̄ obstat ff· d' acquir· r· do· l· bōe fidei ī ꝯū q ibi loq̄r opponēdo· ꝯ immo· di· q ā p lite ꝯ· papiēdo fac̄ suos· licz ante litis mote sic inpet· hr· tenat̄ restituē ut· C· d' rei uīn· l· ctū p lit· ⁊ ff· d' pet· hr· ꝫ si lege ꝯ missoria sian lit· ꝯ iuo fuit male fi· p si qd sine titlo d' ꝯsūptis tm̄ ꝯdicet· siū aū d' extantib; rei uīn ⁊ erit alia ista p fructib; q̄ illa q̄ ꝯpetit pro uindicanda· licz inpetitcē hr sit sec· q sicut eadm petitcē hr ueiet hrditas n̄ fruct ut ·ꝫ· dicem q ueniat ī rei uīn extantes· dic̄· l· C· d' ꝯdi ct· ex q· l· malefid d' papiendis at tm̄ offō iudicis l· q ꝯ uer possor pape potuisſ· ut ff· d' rei uīn· l· sinanus. sult· ⁊ inst· d' offō iudic̄· ꝯ; si īnē potuiss dico pape honeste ut ff· d' rei uīn· l· si fruct· n̄ mo· ⁊ ff· d' usur· ⁊ gn̄alr· ꝫ licz n̄ tenat̄ d' fructib; inhoneste papiēdis q ꝯ forte uer possor hns ⁊ locass domū meretri tm̄ ꝫ ī honeste papiat tm̄ restituē ut ff· d' pet· hr· si ancillaꝝ sult ⁊· l· si possor ex hrditate ⁊ h ī rei uīn q inpet· hr· ꝯ · in malefi· pssor sit ē titlo d' ꝯsūptis tm̄ ꝯdicet· siū aū· d' extantib; rei uīn ⁊ erit alia p fructib; q̄ pro pncipali· a papiēdis at excusat· p titulū ut· C· d' pet· hr· si fiūd

n̄ ī caib; emit habe que scit uide ī pndictū ēditoꝝ ut ff· d' his q ī fim cāi· l· ait· p· ꝑ hac· ꝯ ē enim ī ferēn do metū uindictā ut ff· q̄ met̄ cā· ꝫ ⁊ pat· ꝯ ē enim ꝯ ī fictā legū· q te maḡ malefi· p· tm̄ ut· C· l· xj· d' ag col ⁊ cē· l· q admod· ꝯ naut d' n̄ at· at· ꝑ inn· reb; · h· s i q s eme· coll· ii· ꝯ ē si fruct̄ maturos patiat cōsūpi ut ff· d' rei uīn· l· sinanus· ult· ⁊ sic uolunt intellige· l· illa· ·ꝑ· alioquin n̄ tenet n̄ d' fructib; qs potuit pape pssor pssor n̄ uer· at· ad h ff· iij· d' t· patron· ⁊ ff· d' t· 1· ap· l· ult· ⁊ intelligebat in illa iij· cāib; pdcās· h omnia sic p or dine notatū inuenies ī suma dūi mi· C· d' rei uīn· licz tag uale ī h ope insuīn ⁊ alia addo q̄ distinctō dūi m̄ ⁊ aliq doctor· locū hr in fructib; an lit ꝯ· cētu d' fructib; p lit ⁊ distantē dicam q ueniat offō iudicis ⁊ ce· oēs pssores ꝯ pares fuit ⁊ p domo more usant· ut ff· d' usur· ni; ⁊ ff· d' pet hr· ꝫ si lege ꝯmissoria sian lit· ⁊ ff· finiū reg· l· ꝫ ⁊ si· lit· ⁊ C· d' fruc· ⁊ li· ex· l· ij· oppo ꝯ; oppon̄ tu dicis q p lit· ꝯ· ille q fuit bone fi· fit male fi· ⁊ tenet̄ d' omib; fruc tib; ꝫ iudic̄· l· ille uelle ꝯuim nā lite ꝯ· q fuit bone fi fit male fi· ⁊ tm̄ d' omib; fructib; ꝫ iudic̄ l· ille uelle ꝯ a iudiciom remanet bo· fi· ut ff· d' usur· l· q sat· bōe fiat alibi leg̃· q p lit· ꝯ· n̄ remanet possor· ut· C· d' acquir· p· ·l· neo ābig̃· ⁊ alibi leg̃ q fit malefi ut dūt inn pdca· ⁊ ff· d' acquir· r· do· l· bone fi· ꝯ nquum so omia uita allega ta loquunt iudiciis cāib; uīn ē q lite ꝯ· remanet bōe fi· q tū ad pceptiōem fructuū ut papiendo faciat suos· ⁊ ut in h casu loq̄r· l· d' usur· ꝯ ē nullo m remanet possor qntū ad p ceptiōes ꝯplendā q mota litis cām poris n̄ instruit q ī pa tū extimat· ut· C· d' rei uīn· l· more· ⁊ C· d' p scpt· lō· tpis ·l· 1· ⁊ ī h casu loq̄r· l· C· d' acquir· p· leges alie q dūt illū fi· malefi subaudi q ad restituē fructuū· ꝫ h oīa loc hut ꝑ inaiori pate ī rei uīn· ⁊ ꝯ in actiōib; spalib; ꝯ inpet· hr· bōe fi· possor sine titlo ⁊ aū lit ꝯ· fruct̄ tam pendentes q stātes q ā pceptos ⁊ extantes in ꝯsūptos ī actiois· h ē pet hr restituē cog ⁊ erit unica actō tā pro re q p fructib; licz ī rei uīn sic· s· dixi· alia sit rei uīn pro re ⁊ alia p fructib; pcepa ⁊ extantib; ⁊ n̄ ꝯsūptis q impendentib; ⁊ stantib; ꝯ dn̄i ī in pet hr q ī rei uīn q licz sit ꝑ fundi ē ī parte· ⁊ eadm ac tiōe petiū ut· C· dixi· ⁊ h ē q alibi leg̃ fruct̄ auget hr ditatē ⁊ petit̄ hr· q uīn actiois petunt ut ff· d' pet· hr· ·l· ꝯ ē uenitt ꝯ fruct̄ ꝯ d' ꝯsūptis at tenet̄ eaten q ten locu pletior fcs ē ut ff· d' pet· hr· l· ꝯ; si lege ꝯmissoria ꝯsulu it ꝯ papiendis at ēdo illū nullom tm̄ q exq d' ꝯsūptis n̄ tm̄ n̄ eaten q ten locupletior ut dixi quo dicens illū d' ꝑ cipiēdis cūj ullom· ote q exq d' ꝯsūptis n̄ tm̄ oppo ꝯ; q quo uit ueniat ⁊ petant fruct̄ pcepti q ten fcs ē locupletior so· licz qdā dicat q ueniat ⁊ petant pet hr· ⁊ adducit· hr· ff· d' pet hr· l· it· uenitt· fruct̄ oēs auget hrditatē dicat toi ꝫ ego so fruct̄ oēs· s· n̄ales d' iā ē loq̄r ⁊ h inducāt exepla seqntia· ⁊ oēs auget hrditatē alr alr· q pcepti ⁊ extantes auget hrditatē· l· q augmtū p stat hrditati ⁊ petunt eadē actiōe ⁊ q uiuilat ⁊ q bone fi· fruct̄ pcepti ⁊ ꝯsūpta au gēt hrditatē q ten bōe fi· possor fcs ē locupletior q ī spia in tpr rei iudicate· ut ff· d' pet hr· l· si ap̄e q at opr· ego at ēdo fruct̄ ꝯsūptos eaten q ten locupletior ē bone fi· ue nire ⁊ peti offō iudicis ut ff· d' pet hr· l· illd· pdo· ⁊ a d' ꝯ fin· ꝯ; quo intsit locupletior pi n̄ expendit fruct̄ illos ī ea aū l q tm̄ erat expēsur d' suo· ut ff· d' pet hr· l· ꝯ; si lege ꝯmissoria q at gs h sic· no· q uītei uīn· bo· fi· p· uic fac̄ fruct̄ ꝯsūptos ⁊ si tās sit locupletior ī pet hr· n̄ extoto q tm̄ eaten q ten fcs ē locupletior ut dixi nec admitto et rose q d ā q uolūer dic̄ bōe fi· pssor n̄ fac̄ fruct̄ suos ī pet hr· ⁊ errore suū iuuāt his l· ff· d' pet hr· l· fructib.

fruct. et l. si ex lege commissoria ult. et C. de pet. her. l. ij. infi. et ff. de pet. her. illud. preterea si male dat e cu dno mo. bo. fi. fructus suos fac. nam e acquirit fruus hereditate ex re sua. ut ff. de pet. her. l. i. q. fructus suos fac. q h duo simul die; extre mia in q. fruct. percipiendo facio meos. ut ff. de acquir. re. do. l. q situ. q. dñt uitia illa q fruct. auget hereditate. i. pet. hereditatis. q fruct. possit peti p pet. hered. et aliquo alio iure. ut dixi. n tam uitia illa dat q bo. fi. p. n faciat suos. Sui bo. fi. p. hat titulu et iure pet. her. n tam. si tenet rei o. iure ut C. de pet. her. l. ij. et ff. l. cogi. n lacubus. iiij. puta qui uenditor n oportet. t qui modico distraxit. Item qui qs scies emit hereditate q sat adattu pertinet. Item et eo qui emit a fi. sco hereditat. licet h ul tenu actus hodie corrigat. p l. C. de qdri. p. l. i. et ij. et l. bn a zenone. q os actus pertinent. ff. de pet. her. l. et q sigs id; eius et q siquis scies et. Item sigs a fisco. vn. dic de fructibus sic inuet. vn dixim impdas at aliis. licet te nat pet hereditatis exercuit cum percipiendis p titulu. Sicut sit malefi. de oib; dico eu tn pet. her. de percipiendis et e h di. co et ideo cum qui qs scies emit et ideo cum qui emit contrauista p mora scies illa contrauista mora ee. ¶ Sed licet diximus possessore tn de fructibus si in rei u q impet her. h tn ille q conuenit deduc os ipsas qs fec i fructibus seminandis querendis cogendis conseruandis q null actus intuenite pt [illegible] gen deductois ipediat. ut ff. de pet. her. l. sz a pr. t dno fruct. et ff. soluto mio. l. fructus. ¶ Sat sit expense p querendis colligendis fructibus leg. ff. de fundo instruc. et i. fetu. t. l. instru. t. i. instrum. Sic g pat; exoribus; q dcm e triplices genis fruct. pe tunt offo iudicis. p mo abee fi. p. sui hat titulu siu n sitru et exit. Scdo s. percipiendi qui male fidei possor n ht titu lu. cui impet her. c consuptis abone fi. p. q tem locupletior e. ¶ Quarto et m petunt fruct offo iudicis os. s. p lit. co. sic et notatu. s. de rei uen. vn pmissis n iniustu. si concipies libellum sic. Libellus. Ago q tale aq peto re tale q dico ad me p tine iure dnij. t q q re peto e p fructibus extantibus. s. t eo collectis fruentis t uin p re ipa rei uin. propono p fructibus ac propono offm iudicis sic concipies q bo. fi. p. p fructibus percep tis q extantibus et n consuptis q sic recte concipiat libellus dic. l. C. de rei uen. l. cert. bo. fi. q male fi. p n hnte titulu percipiendis a ueri possessore. ut. s. dixi concipies sic libellum.

Libellus. Ago q tale aq peto et e q rem peto e fructibus percipi endis sim possidere ua. s. t eo cebib; fruentis p re ipa uendicat propono p fructibus propono offm iudicis. q sic rec te concipiat libellus dic. l. ff. de rei uen. l. si nauis. ult. q pos. bo. fi. sic pet her. p fructibus consuptis. de quibus fact e locuple tior dices sic libellus. Ago q tale q possidet hereditate q fuit quond cai. eui tatio ab intestato successi. vn ut ipsam heredi tate m restituat e fructibus perceptis et consuptis ex quibus fact e locupletior uidelicet iuxta ceribus fruentis. p hereditate pet. her. propono p fructibus p dcis propono offm iudicis. q sic rec te concipiat libellus dic. l. ff. de pet. her. si l. illud. preterea et a dcis fitau q cem pote p fructibus oib; p lit. co. concipies sic li bellum. Libellus. Ago q tale aq et e fructibus perceptis p lit. co. q uel ad tpo restitue. rei p quibus propono offm iudicis q sic re cte concipiat libellus. dic. l. ff. de pet. her. si ex lege commissoria. s sicam. ut. et C. de rei uen. l. cau. Oppo. Sz oibus libellis sic opponit. nam n iur q offm iudicis possit intentari p fruc tibus. nam suffic rei uin p re ipa re cuiter u indicatoi iudex tamen incenari de fruct fruct certa q maxie de tit q percipiu e p lite co. et eruge seu contingit ualde parua ad offm iudicis. ut ff. de rei uin q restitue. et ff. de edit. e. l. ediles. et ff. Item facienda. nam si erore iudicauit i rei uin. et eodem erore tunc iudicavit de fructibus. ut ff. de rei uin. l. exclusio. u at alie nu. Ro ofitetur q u fruct ueniat in actois q iudex tamen incenari in te ponere offm suu et parcb sue [illegible] ac tois sic oppois ac i p dcis casibus fruct ueniat actois n p sit pe ti et iusta e ro. sic ex supioribus colligere potes necessariu g o fuit ut iudicis offo loco p ncipat actois fruct petunt. Oppo. Item lr ultio libello sic opponit. cu tum e q iudicia n instituunt n de p uto t p sunt de futo at iudiciu n ponit. q de futo ee iudiciu n p. ut ff. de iudic. l. n q ad mia de his rebus q po stea i obligatem aduenture s iudiciu ee n p. ut ibi. Item q m p lit peti fruct. g n s percepti tpe motelitas. Ro dnt q dm q fruct p lit. co. ueniunt iudicis offo n tam q petant iudicis offo loco p ncipat actois. in q p iudiciu acceptu ois d cas fruct ptine a d offm iudicis. ut ff. licet fruct ann lit p cepti seu percipiendi seu extantes n ueniat i iudiciu n pe tunt. ut ff. de edilic. e. ediles et ff. Item scies et ff. de usur. l. paru. l. nec. Q. Item sittu qims a iudice lata sna sup re p ncipali p sit ce p p nuntiare de fructibus. licet de h notatu. s. de rei uin. clea sitie tum distingui possit. de qb; fructibus lo quis. nam de perceptis p lit. co. e illi n ueniat n iur actois n iudicis offo q m ueni loco p ncipat actois. si ueniuit iu dicis offo tamen mercenarij. t executoris tc eodem die suppleo p. ut ff. de re iud. l. paul. R. n insima dicat de fructibus distuli iudicare q adplenu n liq bat m. tc pea iudicabit. ut C. de fruc et li. ex. l. ij. ceteru sile fruct q petunt iur ac tois t offo iudicis q loco p ncipat actois intendi; tc et de m p sniam pote iudicare. et siar. C. de iudic. l. i. In p mo at cuu. io de fructibus n p nuntiat q sublata p ncipali acte n i uen actoem. an offm iudicis d suiat. ut C. de p oi a. l. iij. ¶ Similes defende libellum ultimu dice potes q q de futo pt ee iudiciu uny n e de illo q icay xime futuru e stati p lit. co. et b dic ut notatu. s. de actoe ex stipulatu pstrepta expt. De offo iudicis q retinet impese fce de nouo

ve de offo iudicis. Cca re tia sez sui in rei uin sui i pet her. i dicem. q fuit impese. si e offo iu n possit peti impense loco p nci pat actois. si tn b nfito exceptiois. ut. Q. et q g [illegible] tat de offo iudicis e n sit intutio tenente de offo alio iudicis. Ro. io ceto. p tolleda dubitatione instituit. q e d bat et cre dunt io se gosiani q iur actois. i. offo iudicis. q loco ac tois propone p sit peti impese. Item et p aliu remouend q sic fruct possit peti offo iudicis. ut. s. dixi ita iudex e de impesis. si conuin e. sic. i. q iudex uinq uult e matia de impe sie io dcm iudicis scies e q impensas sit aut distinctio q da sun t ca fruct. q da cca re. q cca fruct ille deducunt aq libe pote. siu bo. fi. siu ma. fi. siu e actio. siu sima. et q tei act co ueniat. siu pet her. siu rei uin et deducunt q si expese sic siu sti q rendoru fructuu siat siu cogendoru siu t percipiendoru t oseruandoru ut in supioi R. ca notatu. Qo Sz oppone de leg. ult. ff. de impensis dotalibus. nam ibi marite expensas o fectis cca fruct n deduct. Ro. io q e fruct lucr faciat necessit tatem ut dic. l. ff. de iur. dot. l. dotis fruct et C. de iur do tu. p o mib; et ff. soluto mio diuortio. Ideo si expesas n re cupat n e mirat os. l. q locunt de repetendis ipesis cca fruct. ut. s. notatu loquunt qn fruct d bet restitutie si recupat i pese planu e. Impese q fiunt cca re disti guunt. q q da st necessarie. q dam utiles. q dam uoluntarie. o seu uoluntarie. necessarie s quibus n fcis res eet perita t deterior futura. utiles q re meliore faciunt. uoluntarie q tm uolup tatis ca fiunt ut incrustatios et picture. ut ff. de u bou. si. e. l. i pese. et ff. di pesis. dotis. l. sz ptorat t. et ff. de pet. her. l. plane. et l. utiles. Item alie s impese q s q fiunt de nouo aliu e e face. s de nouo facere. aliud e refice. si i re ipam fcam impende. ut ff. de rie. aequi p ua. l. un o s pub. Un q i impese ajo in. abe fi. i do deis iudeam. et po. de rei uin q frequenti occurit. Sciend e q possor bo. fi.

si de nouo edificat. si possidat except. hēt doli n̄ restituat expēsas. sed si n̄ psideat nullā hēt act. ut inst. de re. di. cte q̄ illud 9stat etat. ff. de except. l. pault. sz licz hāt except. qn̄ psidet sic tm̄ puidere q̄ dn̄ 9sidatio ōn illas expēsas re cupandas. et sm̄ 9diet pu. et sm̄ q̄litatē et q̄ntitatē expē sar. ut ff. de rei uin. l. in fundo et ccue. e. in l. illa in fundo ex licz de utroq3 gn̄e impensar loqr̄ et de impensis fcīs i semin. et de impēsis fcīs i edificiis ad expēsas fcās in semie n̄ ext. ut ff. eod. tam hre fund q doctis noie. sz ext tm̄ ad impēsas fcās i edificio. vn̄ glosauit ibi. v. de utroq3 gn̄e impēsar. l. ista loqr̄ de ipēsis fcīs i semin. et de impensis fcīs i edificio. sz q̄ lit i ee pēsis fcās i semie pcedat n̄s iudo p. q glosauit 9stitit e pduia celsus āpbulat. Jt q dixi bōe fi. p. q a bonis fuit bōe fi. q pea fuit bōe fi. qn̄ edificauit. etm̄ si fuit a principio bō. fi. q qn̄ edificauit fuit ma. fi. ee elig media uia ut si ne dāpno dn̄i rei tollat edificiū q imposuit. ut ff. de rei uin. l. si i aliena area. q intelligo n̄ dn̄s uult tm̄ dare q̄ntū eet hiturꝰ ex illo edificio sublato. ut. i. e. t. i. l. illa in fundo. sz licz dicimꝰ nos p̄ori bōe fi. n̄ dari act. q. tm̄ dabat g act. ea ten quen loc ille melior ea ten fit. oēgit stulti ex edificioe fcō e ad instar illi q aliena negotia aīo depdandi gerit ac cedit. ff. de neg. g. si pupilli. ij. sz nos d. ex h nemine e uoluit obligare. ibi sic ut ff. com. di. l. i hoc iudicio. ff. de 9dic e. in. l. si i alien area. sed ille q de nouo edificat sit solū ad aliū ptine. et ma e possor. ma. fi. oīm caret remedio ex. q sīr de nouo i alieo i pedit ut uoluisse donare ut inst. de re. di. cte illud cat. ff. de reg. iur. l. cui pcurite. sz ex leg. c. de rei uin. l. ij. i fi. n dr sin donandi e. e. ex. malefi ut uelle do nare et sic matia n̄ reddet ad dn̄m. e. q huic malefi ex sua equitate dabat utile act. neg. g. q tm fund ille melior fcē e. sz repbant hīt. ut. e. sed si imte ia fcām impēdit bōe fi. possor. et ille impēse e necce t utiles et 9suat eas doli excep t. oppoīta si p sidet. ut inst. de re. di. ex diuiso et cte. ff. de acquir. rer. do. l. ad eos uoluptuarias toll sine lesioe pois ſuat rei. n dn̄s tm̄ uult dare q̄ntū eet hiturꝰ his ablatis ut ff. de rei uin. l. i fundo. sz ia n̄ pcepit ex fructib3 q sufficiat ad pēsas tc fiat 9pensatio. ut ff. de rei uin. supt. sed si sit ma le fi. ex ite ia fcām i pedit necctas impensas 9suat. si psidet solo offo. dices si ae doli except. oppoita utiles tollit sine le sioe pois stat. rei. ut. C. de rei uin. l. domū n dn̄s tm uellet dare q̄ntū eet hiturꝰ his ablatis sīc inuoluptatis diximꝰ i bo. fi. pore. ut ff. de rei uin. l. i fundo. q̄ō sz audi dicere de uoluptuariis. glo. qiam dixeir q eas tollit sine lesioe pois stat rei n dn̄s tm uult dare. et e. et sic fmoq n e differē i b fi. et ma. fi. q̄ntū ad uoluptuarias. et ubi sic act. ex mer ea ut eqt tenet tm ille q i tulit meū q q n i tulit. dn̄ n re possidat. ut ff. q met. c. sic ex. i hac act. b actō q aliq. tn i act. degno iq eod m tunc inclupli tm ille glo na fid i uenerit. sic q mala. ut ff. de rei uin. l. i mte. aliq oñe fui sua ut ueneri ut malefi uoluptuarias amittat ex n de b ee eid 9dicenois bōe fi. sic malefi. ut ff. de nox. l. n solū et fulti sic q pta ut ff. q. ui a ut. c. fiuis q ite i aem q mer ea i aem degno iulico sic eid 9dicenois to redd. e. l. ex. ex ea d mu tm bōe fi. q. ma. fi. q uant i restitue i pesar. si possideq. aliequin oī carut remedio. sic supi dixi. et pbat uin. inst. de re. di. cte illud et ff. de acquir. r. do. ad eos. ff. de dict. in si in aliena area hoc q dn̄s sese hnt i rei uin sic fere peand uba. notat dn̄s ms i suma. C. de rei uin. impēs. āut hr. bn fit ea dm dicit to possoz et i pesar. sz n̄ s eid uin na possor bōe fi. si de no uo edificat. Jd 9 uniter uin ex hē restitutem et p except doli restitut i pensar subuenit. si uite ia fcām impensis et fecit. sigd utiles et necctas 9suat pt. doli exceptoe. licz ue n exiter iq impēse utiles fce 9 uoluptuarias tollit sine le sioe pois stat rei ut ff. de pet. hr. l. plane. et l. utiles. n dn̄s eet pat tm dare q̄ntū eet hiturꝰ his uoluptatis et sublatis sic i rei uin. diximꝰ ut ff. de rei uin. in fundo. sed si fuit male fi. possor necctas et utiles debuit offo iudicis. sires in q impēse e meliore fca sic et exter bone fi. ar possoz. licz res n ex ta in dominꝰ debuat q malitis reb3 hitumis. ut ff. de pet. hr. l. pla ne. et l. illud. ad offin uoluptarias cto male fi. amitte. n posse deduce. ut ff. de pet. hr. l. utiles q in. l. sic uere intellige. ut bōe fi. possor n bat doli except in uoluptuarius. sz posse eas tolle et sic finis. l. respiat bōe fi. pore. clam dū fuit q ille an bone fi. possor inuoluptatis posit uti doli except. et ce te n. sz tm tollit. p doni reputat q re i alieno supuacuas fec i pēsas. et sic his notatis tm q utilib3 ut et dn̄s ms notat i suma de rei uin. et positioes et lib. libllm omitto ex. libllm n p 9cepi e n sucedit eis n mt actois n offo iudicis q loco pncipat actois i tentat. sz subuenit eis bnfio exceptiois. et te e tm si psidet. aliequin oīm caret remedio sic diximꝰ. s. de rei

De offo iudicis q petunt usure qi mtee q currt ex mora. Ibo. fi. iudiciis. et his q nas bōe fi. iudicioz imitat.

Via offo iudicis loco pncipat actois petit usura i bonefi iudiciis. et i his q imitant nam bōe fi. iudiciis. et i his q imitant nam bōe fi. sic i legatis. ut. C. de min. re. l. i minor. p. et. C. de usis et fruc. leg. et fidei. 9. l. i. et. ij. et. iij. et ff. de usis. l. usu. Jd de illo iudam. sed e q in bōe fi. e iudiciis. et i his q imitat nas. ipi ut dixi ex sola mora pstat e usu. ut pat. p ina allegata. ff. de neg. g. l. si pupilli. et ult. et. l. ex q usu n uenit ut usu sz t mg ut ee. ut ff. p socio sed q̄ō si ei q ms q usu uenit. sz ille q freqn uenit i 9suetude regiois. ut ff. de usur. l. i. sz si i regiōe de diuse minimā sequim. ut ar. ff. de reg. iur. l. sin i ob scuris. et. l. sep in stipulatoib3. et ff. de adm. tu. l. tutor q sz si ad bitrio. sz ea atend da lege. tuq ms usur. fuit p ut. C. de usis. q ut indignis. l. i. oppis. et oppon ma n ut q ex sola mora possit usu peti. cu e q usu fenebri pecuie ea iudicis stiplatois peti. p p. ut. C. de usur. q uis. quo g ex sola mora petit. sz ad oppons locū hre i 9cutib3 stricti iuris ex loqr in 9ctu mutui. loqr e de pecu ma fenon dari. i 9cutib3 ar bōe fi. ex sola mora uenit et of fco iudicis et tm uale loco fi. iudicis offm iudicis q uis a dustas. q̄ntū interni ums iudicis eid rei habita stiplo. ut ff. de neg. g. ex muttunda et ex. i bone fi. iudicis ueni ut. ea dbz n ecu m egitur d t uenit ea q fuit maio ris 9suetudinis. ut ff. de edit. e. l. q i mlt q uas assidua q̄ō yt n ut q hodie p sit b usu peti nec uit ancioso. n cuuli ut ancioso. n ex dit canon mutui dantes nichil o m spantes ut d e. di. xiiij. c. iij. c. i. ij. et iij. et alibi q pecuniam n det ad usu. et alibi maledict e uluem sup em mancoe sz bibiti e ut ancioso q et ut cuuli ex inse leges. n d'dignit utaturan sacz canoes. ut i ar. dāna. t in pu. et i aut de monachis coll. i ul. et i aut ut di. appatz. e. 9. coll. vi. ult. et i maut. qui. o. et e ps. coll. i i ut ancioso p bibnt usu. ut ex. ... de usis p totū et no solū ut. b um i n usis ex mora dbitis. sz n debitis p stipla tioez. et sic hodie actulus de usis n ut q hodie locū hat. sz si uine defende usuras dicoz q hodie usu posse pe ti ut cuuli licz q̄ō sic ut ancioso n obstat q oppons ex sac leges n distinguant uutam sacris canoes. um q ti fuer i. iiij. 9alis. i 9stantinopolitano ephesino. calado uela nuceno ut i naut. de ecliastich et sz de cuse dnt. q i uuuo 9alium illoz fuer usu p hibite. et sic hodie ab hē locū q de usur. C. l. i. q usu. ut optimo debent. Jmmo ut i q. 9sidatis his q dixi. sz ut cuuli 9sidato debet ut optimo. i. ut actois. l. ea 9dicoe ex stiplatioe et Jure bono qn pacto nudo ū licz n posse peti solute tam

uir ciuili non petitur ut C. de usur. quis. l. et uir melior debet uir ciuili considerato quod ex sola mora officio iudicis bone fidei iudicis de gubernatione in hac re ut C. de usuris l. in bone fidei contractibus. quod dicam hodie prohibite sunt usure quantum uir ciuili. quia leges consonant quod in opere e. coll. l. quia sacre leges. proinde imitantur sacros canones. sed ipsi recte contra adecclesiasticas pro. sed non est uerum sic dico. et est aliud fortissimum argumentum. usuras prohibuit ipse deus qui conditor est et conditor omnium tam in ueteri testamento quam in nouo quoniam ergo ipsa causa minore possit tollere iura minoris atque parte in parte non habet imperium ut ff. de arbitris. nam et magistratus minor forti minor in maiorem. Et ad hoc quidam defendentes usurarios dicunt usuras esse prohibitas que ueniunt in pactione et conuentione. non autem illas que cunt ex mora quia ille non petuntur ut usura sed petuntur ut interesse. ut ff. de soluto. l. sonum. quod sed male quia dicit canon quicquid sorti accedit usura est. ut xiiii. q. iii. c. ult. et quicquid ei nomen imponas ut ibi sed maliciose usurarios defendit dicunt ita intelligendum quod mutuum dantes nichil in sperantes ut ex. de usur. c. ult. nichil inde sperantes ulterius leges et quod dicitur quicquid sorti accedit. sed ultra quam leges uolunt. qui quod sol prohibant. sed durum est contra stimulum calcitrare. sed quia secundum iura ciuilia de usuris his ex mora currentibus quod non ut usura. sed qui interesse peti sunt iura loquuntur. C. de act. l. curab. C. de iure dotium l. minor. C. de usur. in bone fidei. ff. de neg. gest. si pupilli. ult. et l. quia et ff. de rei uin. ex pro. et ff. de pec. lib. et. —— et ff. pro socio socium quod et ff. de usur. l. i. et ff. de act. emp. l. ult. et ff. de admi. tu. l. tutor. qui reperi. l. quod et infinita sunt iura que de his locuntur. Ideo propter ista iura noto libellum positiones omnino Libellus. Ago ego R. contra G. quod est negotia mea gessisti sine mandato uel cum mandato uel cum fuisses siue mei uel tutor et totam pecuniam conuertisti in usus suos uel quam penes se retinuit. et inmora fuit quia noluit mihi soluere. Ideo pro mora predicte pecunie non solute tantam pecuniam nomine usurarum ex mora currentium peto. in ab eo peto officio uestro domine iudex. ad hoc appono officium uestrum domine iudex quod sic recte concipiat libellus probant iura predicta. et specialiter lex ff. de neg. gest. l. quia et ff. pro socio socium quod. sed est petitio usurarum sit hodie prohibita ut supra dictum est. Quod nominatas tu libellum ad petendas usuras. Respondeo ego formo secundum iura ciuilia secundum que possunt usure peti uel canonico uel diuino uel secundum iura ciuilia illo modo. quia non dedignantur imitari sacros canones. tamen petitio hodie non admittetur. non uitio libelli sed uitio rei que petitur. Quod est quod secundum iura ciuilia usura ex mora currentes petuntur officio iudicis sic dicendum est. pone quod lata est sententia super sorte potes petere istas usuras si forte petitur non sunt uel sic petitur et iudex de his non condempnauit et ut quod non est C. de sententia. l. si de posita. ego tamen distinguo de his usuris aut loquimur de usuris que currerent ex mora ante litem contestatam aut post. si de illis que ante litem. dico quod si petite sunt uel non sunt quod possunt peti. et iudex super his ferre sententiam quia officio iudicis petuntur et se peti tacite quod loco principalis actionis intentatur. Ceterum si loquimur de his que post litem contestatam. iudex non pronuntiabit eam quia ubi officium iudicis intuenit tamquam mercenarii uel executor. sic et ad notandum ff. de officio iudicis quod intentatur pro fructibus et medio tempore similiter. quia usure uice fructuum optinentur ut ff. de usur. usure. quod locum habet in bone fidei iudiciis. et in his que inuitant naturam ipsarum ut ibidem dicitur. non in strictis iuris iudiciis. Item non autem quod usura accessio est ciuilis. fructus accessio naturalis. ut ff. de rei uin. sinautis. et ff. de rei uin. uel si l. usure. De officio iudicis per quod reuocatur res data medico pro mala medicamina ab eo qui patiebatur in oculis.

Item in tali casu intrabit in quo officium iudicis loco principalis actionis locum habet. puta [illegible] lippus qui patiebatur in oculis pro mala et aduersa collirio quod medicus sibi apposuit incurrit rem suam uendidit medico dicte forte sanus post officium iudicis rem meam uenditam ab illo medico uendicabit. ut ff. de uariis et ex. cog. l. medicus. Vnde ad hoc ut in isto officium iudicis locum habet tot sunt necessaria. Jn primo quod ille fuit infirmus. Item quod medicus apposuit mala medicamenta. Item quod propter hoc rem uendidit. uel rem aliquam dedit sicut hoc omnia ex l. illa colliguntur. unde satis de facili actor et reus colligent positiones suas. concipiet autem actor sic libellum. Libellus. Ago ego R. contra G. quod est patiente infirmitatem in oculis propter aduersa medicamenta que apposuit in oculis meis compulit me quod sibi uenderem mansum per xx. uenderem et uendidi. unde ut recipiam predictam uenditionem uenditam illam mihi restituat officio iudicis. ago contra ipsum et ad hoc appono officium uestrum domine iudex quod sic recte concipiat libellus dicit l. ff. de uariis et ex. cog. l. medicus. Sed aut non uendidit sed rem aliquam dedit dicat sic. Libellus. Ago ego R. contra G. quod est patiente in oculis propter aduersa medicamenta que apposuit in oculis meis compulit me ut talem librum uel equum darem. unde ut rem illam officio iudicis mihi restituat. ago contra ipsum ad hoc appono officium uestrum domine iudex quod sic recte concipiat libellus. probat l. predicta. Quod est opponitur ita non uidetur quod locum habeat officium iudicis loco principalis actionis ita est sit in extraordinarium non habet locum si ordinarium non competit ut ff. de minori. in integrum. sed uidetur quod locum habeat quod metus causa. quia propter corporis cruciatum fecit quod fecit. unde illa competit. C. de transactione. interpositas. et ff. quod metus causa l. ii. et l. sequentibus. Responsio non est uerum quod licet in tuenti corporis cruciatus quod locum habeat actio quod metus causa. quamquam est moris subuenire metum passo sicut notatur s. in tractatu precedenti in speciali de uariis rei uin. quod dat metum passo. hoc est licet intrat cruciatus corporis intuenti ille cruciatus quod eorum inferentes inferunt secundum quod dicitur et tenens suffocabat eum uel uerberabat eum teutonico. hic autem apponendo collirium cruciat non intuenit. Immo uidebatur apponi pro bonum prestita fecit ardore sic faciunt multi medici. et ideo si officium habet iudicis locum habet de iure procedit. fuerunt tamen qui dicebant quod intra causam locum habet quod metus causa et quod dicitur l. illa medicus de officio iudicis dicitur tamquam de executore et mercenario non quod apponat loco principalis actionis similiter ff. quod metus causa. metum ex hoc edoceo officium iudicis sed et restitutio tamquam executionis et mercenarii non loco principalis actionis et sic C. de rescindenda uen. l. Item maiores. ut ponitur de officio iudicis loco executoris non loco principalis actionis quotiens actionis subuenitur ibi decepto ut notatur ff. in tractatu de criminalibus in speciali de act. quod do minoris prima tamen sententiam puto ueriorem. De officio iudicis quod datur in v casibus; pro usu aque pluuie arcende. constitutis etiam equalibus aliis ab emere possessis.

Jn criminalibus et in aliis casibus competit officium iudicis loco principalis actionis. Pone habebam usum aperiendi et annuendi uel deducendi aquam non dico iure seruitutis quia tunc competeret confessoria ut ff. de seruit. rus. pre. l. tu illum usum impedis quod non promittis me uti licet et in hoc casu competeret forte interdictum qui uti possidetis. ut ff. de seruit. quotiens prescriptionibus subiacet interdicta ueluti possessoria predicta sunt ut ibi et ff. si seruitus uindicetur. Item si forte in mouisti illum usum aque uel illam aquam ita quod non plus uti intra causam mutabili et ualde notabili competit michi officium iudicis per quod usum ego aque retineo in eo statu in quo fuit et iudex de hoc cohercere secundum aduersarium et competentem formam rei dare. Item et in alio casu locum habet officium iudicis loco principalis actionis puta riuum aque incluserit. iure non de iure ciuili. non constituta est seruitute que est approbata a iure ciuili. in illa ita [illegible] per predictum meum; et illa constructio acquisitiua in malum sic ad. te tundi. i. quod te constilem. C. de testibus. l. i. sic. i. quod te dabit ea quod te officium iudicis. per quod remouebit riuum et te cohercebit et sic rei illi competente formam dabit. licet etiam iusto causam competeret michi negatoria. directa quam directo etiam dominus predii uel utilis quam utili etiam dominus predii. ut ff. si seruitus uin. l. ii. et ff. si respublica uel si ego uel si non etiam dominus predii utilis uel directo te ualde esset mihi necessarium officium iudicis. Item et locum habet predictum auxilium. siue ille dicat illum non uti iure seruitutis se ducere siue non ut ff. si seruitus uin. l. ii. et l. fistulas. et l. sic per et l. si quando competit negatoria est aliquos significat in modo non uti seruitutis. ut in l. iii. Item in tertio casu competit officium iudicis loco principalis actionis quando tu sciens per fidem bas equam meam quam concepi et peperit penes te uitam reddas mihi tamen equum quem ferum tu ipse. sed competet michi forte uel directa rei uin. uel publiciana.

ut C. de rei vin. partium et ff. de publiciana l. si ego et quod dico de eis. Iudico propter tertiam et sextam expositionem notatur ff. de usufr. et ff. de usuc. stalienas sceuola. fiber. i. uacca. Item in quarto casu locum habet officium iudicis loco principalis actionis. Si iumenta est malitia in predium meum et dampnum mihi dedit in segete mayse domini et uba vel iumenta. licet in aliis locum habeant alie actiones. s. lex aquilie uel de institutoria ut notatur s. in specialibus rubricellis. Item in quinto casu locum habet officium iudicis loco principalis actionis. puta mitto homines qui debent distribui per predia plurium ut forte mutant de loco ad locum ut fit in regno Sicilie de Sarracenis quorum iste ultra et in modo mutati in apulia et de aliis. Illi uenissent homines et collocati et collocationes in predio meo et tuo. Item, ut tenemur iudex ut competentem modum rei det. i. ut fiat eorum distributio bis v. et cuius iudicium fit de annuis et ex. co. l. de usu et sic in primo et ultimo casu officium iudicis est necessarium. In aliis tribus uolumus tantum quod alie actiones competunt sic dicendum est. Oppo. tu opponis quod ubi alie actiones locum habent ordinarium non habet locum extraordinarium ut ff. de minori. l. in causa. Resp. non est uerum quod illud dicitur in causa minorum. In aliis ab eius est si alie actiones locum habent uindicat sibi locum officium iudicis. sic s. de officio iudicis quod datur minoribus tractatum. omissis positionibus libellum sic quis concipies. libellus. Ago ego B. contra C. qui usum aque meum auertit et impedit uti in plurium aque itale cuius usus sibi habebant quam uetebat auertit ita quod illa aqua uti non possum. unde neuem impediat et ne aquam illam sic auertat officio uestro prohiberi peto ad hec propono officium uestrum domine iudex. quod sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de uariis et ex. co. l. de usu. aquam in ipso casu pertinet dicas sic. libellus. Ago ego B. contra C. quod riuum aque per predium meum inficiunt. unde quod remoueat et non amotum in futurum ipsum riuum prohiberi peto officio uestro domine iudex. et ad hoc propono officium uestrum domine iudex. In tertio casu concipies sic. libellus. Ago ego B. contra C. qui scies equam meam possidet et in ut illam mihi restituat fetum ipsius. Ago contra ipsum et propono officium uestrum domine iudex. In quarto casu sic. libellus. Ago ego B. contra C. quod iumenta sua uel talia que non erant sua immisit in predium meum et dampnum mihi dedit in messe mea uel uinea quod extimo. xx. unde illud dampnum mihi emendari officio uestro. Ago contra illum ad hoc propono officium uestrum domine iudex. In quinto sic. libellus. peto a uobis domine iudex equam fieri distributionem hominum talium qui debent per illa predia distribui et collocari in predio meo fuerunt collocati et distributi ad hoc propono officium uestrum domine iudex. Quod sic recte concipiatur omnes isti libelli probatur per l. ff. de uariis et ex. co. l. de usu. oppositio. Contra predictos libellos sic opponitur non ut ipsa auertit. per riuum inficiatur sua auctoritate remouere ut ff. de aq. l. aquilie l. que admittit si precario B. esto quod intentat actor quia forte meus erat et ad usum suum timebat quod posito non potest esse non potest at ut ff. de alienat. iudic. mutandi causa facta l. iii. uel magis uult agere in iudicio non et ille qui potest per lapilli iactum nuntiare nouum opus sua auctoritate tamen quod magis placet sibi nuntiare per pretorem ut ff. de operis noui nun. l. de pupillo si meminisset sic creditor qui ex pacto sua auctoritate potest intrare possessionem pignoris tutius tamen facit si auctoritate pretoris hoc faciat ut C. de pignoribus l. creditores.

De officio iudicis quod competit ne aliquid fiat in uia publica urbana propter quod que non ut possit et si factum est ut tollatur et ut uie reparentur et ne aliquid in mundum uie et perhibeatur.

Et predictum officium iudicis tale casu puta uia publica que erat in uicis ciuitatum preedificium alicuius facta est angusta uel est clausa sic in multis locis in ciuitate hoc contingisse uidi et ita publice continetur ex experientia uel uia est coangustata uel aliqua uia est effluuioni que nocet domino domus quod debeat illa uia a dextris sic immutans quod nocet domino domus ex permittente de uiolentia uel de aliqua. Item si locus est necessarius quod reparetur de uiolentia uel de alia. Item si per uiam illam transire non potest. non faciat aliquem pontem competentem

ut possit faciat aliquem, uel forte sicut aliquando contingit non euacuat aliquis cloacam domibus suis et sic aqua non potest labi uel uix aliquis transire potest uel domini domorum sic faciat quod aqua possit labi et sic possit quilibet transire per uiam uel forte contingit sicut sepe fit quod aliquis effodit uiam uel surripuit uel construit aliquid propter quod quis transire non potest uel cum uehiculum transire non potest uel forte prohiciunt in uiis metaria et sterquilinia et aliam immunditiam domini sic multi ubi sunt consuetudine quod tamen lutum sit in uia publica et tantum forte ibi quod aliquis uix transit et uix sustinere potest. in omnibus istis casibus predictis est officium magistratus quod appello officium iudicis ut ista talia non fiant et si facta sunt quod remoueantur ut ff. ne quid in loco publico fiat l. ii. § hi iudices tamen ad uias publicas. Vnde non ponitur ... est necessarium. sed tamen noto libellum sic. libellus. Ago contra talem qui in uia publica ciuitatis et loco tali edificium propter quod uia aliquis ire non potest uel cum uehiculum uel quod clausit uiam propter quod publice continetur et experientia uel prohicit metarium uel immunda propter quod aliquis uix transire potest uel surripuit uel effodit uiam publicam propter quod quis uix ire potest unde quod predictum edificium remoueat uel quod predicta omnia emundet et amplius non perhibeat. Ago contra eum ad hoc propono officium uestrum domine iudex. quod sic concipiatur libellus probatur uide predictum et ff. de uia et itinere et locis publicis l. i. ii. et iii. Item si concipitur libellus ut aliquis faciat dicas sic. Ago contra talem quod cum coram domo sua sit uia ita plana quod aqua non potest discedere quod sic faciat quod aqua discurrat uel quod cum coram domo sua sit multa immunda propter quod non aqua fluere non aliquis uix transire potest. uel est ita peliuus quod aqua defluens nocet uicinis ut predicta immunda remoueat quod aqua possit fluere uel locum sic complanet et ut aqua non possit sic fluere. Ago contra ipsum ad hoc propono officium iudicis quod et sic recte concipiatur probatur uide predictum. Oppo. opponitur nam non uidetur quod in hoc casu locum habeat officium iudicis quod sic probo officium iudicis est uel extraordinarium sic dixi s. de officio iudicis quod non habet locum si auxilium ordinarium locum non habet ut ff. de minori l. in causa. at uide est quod locum habeat ordinarium s. interdictum ne quid in loco publico fiat ut ff. ne quid in loco publico fiat l. ii. § i. et ult. et ff. de itineribus publicis l. i. et ii. et ult. Resp. non est uerum nam illa interdicta non habent locum ad uias publicas sed tamen ad rusticas ut ff. ne quid in loco pu. fi. l. ii. § hi iudices tamen ad uias. Quod si tu queris quis Resp. sanctitatibus est de magistratus et officiales et ediles et curules qui possunt de facili uidere quod sit in uiis urbicis emendandum et ideo eorum officium sit speciale circa talia de puniendis non conuenientis et ideo edictum. sed tamen in prouinciis rusticas publicas quod multo prius uiderio gaudent et est quoddam notabile in hoc officio iudicis quod inquilini tenentur aptare uiam coram domo locata et totum quod expendit imputabit domino domus in pensionem ut ff. de uia publica l. unica in fine.

De officio iudicis quod competit quod aliquis missus sit mitti in suum in possessionem

Item officium iudicis quod consulit alicui misso in possessionem per uim misso non quia admisse uel uere misso et expulso. si accidit officio iudicis ut cum precepit aliquem in possessionem mittere de executione sua de liceri et aliquando forte per manum militante. i. rei ipsa non tamen uerba ut ff. ne uis fit ei qui in possessionem missus est l. i. si quis missus. sed de hoc non multum prosequor quia copiose inuenies notatum s. de mediis in Rubrica speciali ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. tamen illud nota quod quidam dixerunt quod locum habet in maximis iudicibus qui habent merum imperium seu mixtum de quibus loquitur lex ff. de iurisdictione omnium iudicum non quia dicunt quia ipsi executione decretum suum quod minores non possunt sic sunt magistratus municipales ut ff. ad municipalem l. ea quae. i. magistratus. sed licet hoc sit uerum in magistratibus municipalibus quod non possunt ipsi exequi decretum suum tamen uerbo possunt exequi et ita bene possent per se quod executionem mandare et suum officium et hoc uerum posse si primum puta uerum. Quid est predictum tamen priuatum quod ponere sine imponere inducatur et nichil possit at quis concipere libellum sed qualiter concipiatur et qualiter sit dicenda et hoc notatum inuenies s. in illo titulo ne uis fiat ei qui in possessionem missus est.

De officio iudicis quod petit filius emancipari a patre si pater legatum agnovit ut emanciparet et si eum male tractavit contra pietatem paternam.

Contingit sepe quod aliquod relinquitur legatum alicui ut emanciparet
filium suum qui legatum recepit et non vult emancipare: certe compellet extra
ordinarie id est officio iudicis filium emancipare, ut ff. de condict.
causa data. sicut legatum causa data. Unde adhuc ut ianuam isto competat totum [illegible]
necessarium quod aliquis relinquat legatum et quod agnovit et quod filium suum
habeat in potestate et quod filius velit emancipari. sicut ex l. illa omnia
ista plene compreh[endit] quia sicut pater invitus non compellitur emancipare
ita nec filius invitus compellitur emancipari. ut ff. de adopt. l. nam [illegible]
et ff. de emancipat. l. invitus. et ff. de his qui sui vel alieni iur[is sunt] l.
l. ult. Eodem modo compellitur filius patrem quod ipsum emanciparet si
contra pietatem male tractavit ipsum ut ff. si quis a parente fuerit ma[numissus]
l. ult. In his autem omnibus concipiet filius sic libellum. **Libellus.** Ago
ego R. contra Titium patrem meum cui cum fuisset legatum relic-
tum in testamento Sempronii ut me emanciparet et legatum agnovit
me emancipare recusat. unde quod me emanciparet peto eum
ipsum compelli per vos domine iudex. et adhuc propono officium iudicis
quod sic recte concipiatur libellus dic l. predicta de condict. causa data. Item in
alio concipies sic **libellus.** Ago ego R. contra Titium patrem meum
non quod me contra pietatem paternam male tractat quod tota die verberat
me. et sine offensa me fame necat. Unde compellatis ipsum ut
me emanciparet domine iudex imploro officium vestrum et adhuc officium
iudicis propono quod sic recte concipiatur libellus dic l. predicta et
ff. si quis a parente fuerit manumissus. Sed his libellis opponitur: certum est quod
lis nulla potest esse nobis cum his quos in potestate habemus ut ff.
de iudic. lis nulla. quomodo ergo hic filius agit contra patrem. Solutio illud est
regulariter verum. fallit tamen in casibus quorum unus est hic et alius circa
alimenta. ut C. de officio iudicis qui petunt alimenta ut ff. de
agno. libe. l. si quis a liberis. intentat etiam interdictum de liberis
exhibendis ut ff. de liberis exhib. l. i. et aliis. ut ff. ad
trebell. l. quoniam cogi. supra causa ar. ff. de inoffic. testa. filius sicut
plene notatur in predicta l. de iudic. et quod dicitur in l. predicta co-
gi. supra quod filius compellat patrem intellige de filio emancipato
qui autem in potestate constituit non compellat patrem nisi quando adeunte in
...ponenda. Item nec compellitur quia videtur dilata restitutio in
id tempus quod fiat sui iuris. ut ff. ad trebell. in prin. et l. ult. e-
pute. ut ff. iii. de leg. fidei. contra filium. **De bonis auctoritate
iudicis possidendis et venundandis et de separationibus.**

Multotiens et sepe contingit quod bona debitoris non solventis petit
creditor possidere. et quia ista procedunt iure dicam videamus. Iure est intitulatur
de bonis auctoritate iudicis possidendis ff. in C. quod in ff. istud tamen in
primis. no. quod in ff. intitulatur primo. Secundo ex quibus causis in possessionem
et prima intitulatur secundo de bonis auctoritate iudicis possidendis et venundandis.
et de separationibus. et hoc ideo quia de hac causa procedit solum quod fiat missio in
bonis debitoris non sequitur missio sine satisfactione fieret vindicto et ideo dicitur
in rubrica de venundandis et de separationibus. ideo quia aliquando succedit ali-
quis debitori meo quando non est solvendo quod peto ego creditor bona debitoris
mei [illegible] separari a bonis defunctorum [illegible] ista hunc sit
dicis primum quod bona possidentur. Secundo quod vendantur tertio quod separa-
tionem. unde adhuc ut istud officium in omnibus predictis locum habeat tot sunt nec-
essaria. In primis quod ego sim creditor et possessionem quod ille sit debi-
tor. **Contra.** Sed quid si aliquis quis esset debitor. Solutio is a quo invito
pecunia exigi. ut ff. de v. s. l. debitor. et ff. iii. de leg. fidei. sive
Contra. Item quis dicatur creditor. Solutio omnis ille cui ex quibus causis de-
betur. sive ex contractu vel quasi sive ex maleficio vel quasi dum in non exactione
populari quia tali actione non est creditor non probatur. sicut dampni illi
ff. de v. o. l. creditor. et l. sicut. Immo quod creditores dicuntur quibus de-
betur aliquid ex quacumque actione vel petitione vel iure civili vel honorario
vel iure extraordinario puta officio iudicis sine ulla exceptione sive
pure sive in diem sive sub conditione. Item sive civiliter sive naturaliter
debitum. Aliquando sit tamen naturale vel tamen civile non prebentium ut lex
cepit non numerate pecunie sunt creditores ut ff. de v. s. l. cre-
ditores. **Contra.** Sed numquid quibus est debitum sub conditione quod dicitur creditor.
et solutum a beo repetatur. ut ff. de condict. in. l. si sub conditione
ff. de v. o. dicitur. Videtur quod dicit non quod sit conditio illa sic
certa puta si morietur tunc creditor est ut ff. de condict. in. l. quasi
et ff. de novat. si pupillus. quando sub conditione certa si sit incerta
puta si navis ex Asia venerit tunc creditor non est. Alii non distinguunt
utrum sit certa vel incerta. indistincte est dicunt creditorem esse illum cui sub
conditione debetur quia ipsum spem continuit habitus. et quia conditio-
nalis spes venit in collatione licet in legato conditionali sit se-
cus ut Inst. de v. o. § si sub conditione et ff. de acc. et ob. l. is
cui et ff. de collat. bonor. l. iii. de usuf. et ff. de reg. iur. l. qui le-
gatum. et in hac ultima opinione fuit dominus meus Azo. **Contra.** Sed numquid
quod creditor conditionalis imponi mitti potest. Solutio et dico sic
ut ff. ex quibus causis in possess. ea. l. in possess. mitti. Solutio et dico quod sic
ut ff. ex quibus causis licet mittatur non tamen possit bona vendere ut ff.
ex quibus causis in possess. eant l. fulcinius § si in diem et ideo quod debitum contingit et
reddit in ipso et de hac materia copiose notat dominus meus in summa
C. de bonis auct. iud. possid. Secundo necessarium ut debitor ille vo-
cetur quod vocatus non veniat. et tunc fiat missio in bonis. Sine tamen di-
stinctione utrum agatur reali et tunc in rem petitur an personali quia
tunc prima sumitur de vita declarata ut Inst. ad exhibendum et in
eo verbo ... v. et C. de iudic. pandum sicut de hoc notavi. Tertio
est necesse creditor de secundo decreto. et Inst. cum non esse quod debeat dari
libellus. Immo sine libello procedat iudex. Quartum ut debitum
illud quod petitur non possit per exceptionem elidi. ut ff. de v. s. creditor
res et quod dixi de creditore conditionali. quod non possit agere ad pe-
tendum debitum ante conditionem. sed tamen agit ut cautio sibi prestetur
scilicet quod adveniente conditione sibi solvatur. authent. est. ut ff. qui
de iudic. l. in omnibus. Quintum est necessarium quod vocetur et agnati
cognati amici affines quorum verisimile est defensionem illi non missu-
rus. sive sit maior sive minor sive pupillus. et quod istud non
est iuris forsan possit aliquis excitari ut partem ad suam defensionem.
ut ff. ex quibus causis maiores. Item quia ait pretor. et l. § et ff. ex
quibus causis in possess. eant. l. § at. Item et in eo qui rei publice causa
abest quia sicut non defendit quod bona ipsius possidebuntur.
ut C. de test. milit. l. ignorare. **Contra.** Sed opponitur quod
rei publice causa absens non compellitur improvincia se defendere ut ff. qui
appel. sit. l. ult. Item si fiat missio in bonis illi non tenetur
pignoris ut ff. de pign. act. l. eumque. quod ergo operatur quod absens rei
publice causa citatur. Item quid prodest sive veniat si fiat missio in bonis
ei si pignus non obligatur. Solutio absens causa rei publice cogi se defen-
dere causa aliquando possit sed non defendit sit missio in bonis quod il-
lis non cogi se defendere sive vult per missionem. **Contra.** Sed op-
ponitur quod hic idem in quolibet alio absente quod ergo est privilegium ab-
sentis causa rei publice. Solutio hic quod si allegatur ei absentia non debet in
de ... admissione in bonis. sed si superveniat datur restitu-
tio absenti adversus. **Contra.** quod ergo dicit non contradicit. Solutio unde quod
continet tale quod in bonis aliquorum absentium ista res aliorum ab-
sentium vendent [illegible] istarum non ut C. de test. milit. l. ig-
norare. Unde quia ista ex possidebant absente alia parte et per
contumaciam quae nota est iudici. ideo potius non notato quam notatum
posset. Immo quod plus est ut nullatenus dicitur quod non sit necessarius
libellus. licet est expectant illa officio iudicis quod fiat missio
et tamen dabis libellus. Sed sufficit libellus aliter dari imprincipaliter.
Si autem velis sequi aliorum sententiam quod dicunt dandum libellum con-
cipies sic **libellus.** Apud vos domine iudex peto ego Titius mitti me
in possessionem bonorum debitoris mei Titii pro x. quos mihi debet. quia cum p-
uocatus fuit contumax est inventus. et adhuc propono officium vestrum quod
sic recte concipiatur libellus dicit ut in ff. ex quibus causis maiores. Item
sic pretor et l. § et ff. ex quibus causis in possess. eant. l. § ait. et
l. in ipso et C. de bonis auct. iud. possid. l. si bona. et l. eos prorogat.
et l. ult. et C. de pr. xxx. si quis emptionis ult. licet lex illa

Certa inuestitura que fit ut plenior reddatur uocatos
quia non dat uel induit homines
in possessione rei sup una re et
dicit se dedisse tenutam
multarum rerum. cum in uer
itate non nisi per errore dicat
ur. et non dat possessionem non de re
illa de qua dicitur tenedicta
quis .. possidebit ut patet.

loq̄ē inreali. Imp̄mis q̄ri ḡd opet' h' missio· t q' bona sic p̄
. ..n̄te. aūē iudices · ꝑ· q̄ multū h̄t ꝑtorū pign̄· ut· C·
q p̄t· inpig̃· l· ij· q· C· ut inp· leg̃ si p̄ea· et· l· q legatiy·
·C· ꝺ ꝑto· pign̄· l· ult· q' ista ꝯstituit ſiuentū ſit ī p̄ut
ꝑ· ꝺact· pig̃· l· n̄ ē mīꝝ· h' iō dico ꝓ ſtultos nuntios eo
munitanei q̄ portestatū ſeu iudicū· qui quot aliquē mi
ttūt ī tenutā ip̄m uni rei t' dicūtes nos mittim̄ te ꝑ iſta
q pomibȝ aliis intenutā· t' dant iſta et omīa alia cū rei
ſuande· et aliqn̄ oſtūdē oīa et aliqn̄ n̄· ſȝ qn̄ oſtn̄dt p̄
ſi eorȝ iō ſubleuant· ꝑ· l· ꝑ· ꝺ acquir̄· p̄· l· q' meo· ſiue
dirore· ſi deceptū ē· q· l· illa loq̄r impoſſidn̄te· vn̄ poctoꝝ
inſpectioẽ· p̄o tranſferrē· at mittit q̄ tenutā dat nullā
h̄e p̄oēm· q· nā ḡ poſſoēm tranſferet q' n̄ h̄t· ēte nul
la ē et alia utilitas q̄ ſi debitore ꝓli loquor et n̄ ſatisfa
at cditori miſſioēm potit̄ p̄ea cditor potit a iudice· et
ꝑſm̄ libello q' poſſit bona uendē in quorȝ p̄ miſſus ē ita
demū ſi latitat· l· turpit̄ ſe occultauit nec defendit̄· ut·
·C· ꝺ boīs· auc· iudi· p̄· l· ꝑ debitore· et· l· cū ꝓponas· et ꝑ·
exquibȝ· c· ī p̄· ea ſulem in ille ſol' p̄t̄ uenditioēm impe
trare· ad uſus q̄ latitat· alij n̄· ut in p̄dcā· l· ſulem inſi·
p̄me colūp̄· et· at· ꝑ· ſo· ma· l· cū· licȝ et at· ꝑ· ut inp·
leg̃· l· iij· ſ· ubi· ◖◗ ē· q' tpē iudex iubet bona uen
di· ꝑ· lex illa· C· ꝺ bonis· iudi· p̄· cum ꝓponas· n̄ diffinit.
et bn̄ potuit· ꝺ tpe· ſȝ licȝ multa poſſit notari ꝺ diuſis tpibȝ
puta· x· dierȝ· ſic in ꝯſtituta ut ꝑ· ꝺ ꝯſtituta· pec· l· ꝑ mis·
ſo· t' duorȝ mſiū ut ꝺ re iudi· l· ꝺ bitoribȝ· tamen h' is omi
ſis t' dico ē in arbitrio iudicis ut uideat q̄litates et ꝯdicio
nes p̄ſ· et q̄titatē debiti et ſic ꝯhaerteo t' ꝑ tegri tpe· ut
ꝑ· ꝺ uir· delibam· l· i· ult· et ꝑ· ꝺ re iudi· l· ij· et at· ꝑ·
ꝺ iudic̄· l· n̄ nuq̄· t' ſuem illd tpe· inſ pigr̄e ꝑtorio ē
uendndo· q' ſuam in ꝯuentionali ſ· pignore· ſ distinc
tioēm· l· ult· C· ꝺ uir· do· impetum· et h' attnd quot pi
gn̄ p̄torū uedit ex hac intlocutoria· etn̄ ſi ex diffini
tiua· tē ſuam hodie· iiij· mſes· q dant ꝯdēpnatis ut· C·
ꝺ uſur· rei iudi· l· ij· et ꝺ h' dic ut notat· ſ· ꝺ ſo decō ◖◗
Jt̄ q̄rit ut̄ ūs moīs ē oſſō iudicis ſiat miſſio tm̄ inreali q̄
ipſi ꝓ ꝯtumaciā p̄tis aduſe· ut ꝑ· ꝺ acquir̄· p̄· poſſid
n̄ ult· et ꝑ· quorȝ leg̃· l· i· q' ait p̄torȝ ut ꝑ ut inp̄· leg̃·
·l· au· et ut· l· p̄oās· c· ꝺ boīs auc ī p̄· et ꝑ· ꝺ bonis auc
ut· p̄· et ext̄ uaganti bȝ iij· ut lite n̄ ꝯte· c· qm̄ freqn̄t̄ et
ꝯſtat latam ē ē ꝯtingit in mūū· Jn p̄mis ſi o miſſ⁹
ī reali poſſidat et h' q̄to an̄ lit̄· ꝯ· q' p̄ lit̄· ꝯ· t' q̄ſit eo
uū poſſom q īreuocabilit̄· ut· C· ꝺ iudic̄ ꝑ pandum·
et· C· ū ī re ac̄· l· ij· et q̄re q̄ro ꝺ reali q' in pſonali n̄
ē dubiū· q' n̄ poſſidet ut in · l· p̄oās· et ꝑ· ut i p̄· ſi duo
editores· ſ̄o rep̄batis opinioībȝ aliorȝ· et dm̄· b· et
maxīe q' ut̄ canoīco etīat ḡdn̄t et gloſat q' miſſus
ī p̄ tm̄ ī reali q' in pſonali q' n̄ poſſidat· ſȝ tm̄ cuſtodit
ut ex· ut· ut lit· nū· c· qm̄ freqn̄t· licȝ in reali p̄ an̄u
p̄ſidat· ut· C· ꝺ p̄ ſcept· xxx· a· ſi qs ēptioīs· ult· hic ē·
·e· q' miſſus in reali ī p̄· an̄ lit· ꝯ· q' poſſidat· et h' ſic
ꝓ bo ēuīē q' ſi in reali mittor ī p̄· et an̄ lit̄· ꝯ· tu uelēs
ī· an̄u rē retinēs· ut in p̄dcā· l· ſi qs ēmptioīs ult·
ſine recapis ḡ annſac· alioquin n̄ diceret rē recepiſſe·
ſȝ diat q' miſſus ꝺ poſſoē diſcedet· Jt̄ miſſus in reali
n̄ poſſidet· illd ſequet q' lapſus anni ſaciet ē poſſorē q'
ē ipſe· nā ē poſt ſit ut ꝑ· ꝺ exquibȝ· c· ma· ꝺ niq̄ꝫ·
niq̄ lapſus anni illd q' ſaceret ī aliū tranſferret· n̄ et
ſic uolunt adh' poſſȝ ꝑ dē· ſ· ꝺȝ· miſſibȝ· nā hereditā
licȝ ī bonis q̄ ē ſtrea uitis ſuſtinet uicē ꝺ ſuncti· ī bonis
tm̄ q̄ ſtā ē n̄ ſuſtinē· ut ꝑ· ꝺ acquir̄· r· do· l· hedi
tas· et ꝑ· ꝺ ſtip̄· ſuorȝ· l· uſuſ· et ꝑ· q' iu· aut· c· ꝺ
niqȝ· ut ꝑ· ꝺ acquir̄· do· l· uto· illd ē q' ſtū ē ī hedi

.sic
tate ē n̄ ꝑ· n̄ ꝑo· et ſic ut ꝑ· ſi qs· c· lib̄ ē īſus· l· i· c·
ſceuola· Jt̄ inde et aliū ſile· nā ſicto uitis p̄ lumīn̄ ·
ad oīa illa q̄ iur̄ ē ꝓcedt ad illa q̄ ſtū n̄· q' ea ſtā n̄ ꝯtine
t p̄ lumino ut ꝑ· ex quibȝ· ca· ma· l· ꝺ niqȝ· Jt̄ ē aliū
ſeq̄retur abſurdū q' ex q̄ anni lapſus ēēt· n̄ p̄ſȝ ī aliū ꝑo
nē tranſferre· ad h' ut breē ponē ī aliū neccū ēēt ſm̄
dctū ī act̄ reali q' nuq̄ fuit auditū· ſȝ ipi miſſi etiā me
dit q̄ uētū capat̄ ſm̄ dctū in ſiluȝ tm̄ opat̄ lapſus ani
ī reali q' n̄ legibȝ n̄ roē ꝓbāt· Jmmo aptē ē ꝯ uitm̄ nā
ſi h' redtatē adeo oīa uitia· Jmmo tranſeūt illd ꝺ
q' ſtā ē· ſ· ꝑo· n̄ tranſit n̄ ſpalit̄ ap̄hūdat· ut ꝑ· ꝺ
acquir̄· p̄· l· cū h'editas· nec obſtat lex ꝑ· exquibȝ· c· ma
·l· cū miles· ī· ū· dȝ q' poſſo ꝯtīnuā ꝺſcendit ad h'rede· ita ī
ult· r· uſucapio· q̄ mediante poſſoē ꝯplet̄· ut ꝑ· ꝺ uſuc.
ſm̄ p̄· illa ꝯtīnuā ꝺſcendit ad h'redē et ita ſi ab h'redē ſuit ꝑo ē
app̄hēſa ut ꝑ· ꝺ uſuc̄· l· ꝑo· ſ· nec tē hēs ꝯdē q' miſſus in
reali p̄ſidat· lapſus ḡ anni ſaciet illum poſſorē· ī reuoca
bilit̄· h' dicas et teneas ſi ueritatē amas· ſic at ſuē ꝑ· legi
latorȝ ꝑ· ꝺ ꝯdict̄· et ꝺt· cū ita ◖◗ Jt̄ q̄rit q̄ ſic iō diuiſionē
q̄re miſſ⁹ in reali poſſidat· ī p̄li n̄· ꝑ̄o h' ē iō q' qn̄ ago ac
tioē p̄li· ago ꝯ illū q̄ ē m̄ obligatus ex ꝯtractu t' q̄ſi t' ex ma
leficio· t' q̄ ūn̄ ſimitor in poſſidem ꝓ miſſuta ꝺbita ꝺclara
ta ut Jaut ꝺ ex hibn̄· et inte re coll· v· circa aliud m̄ ꝯ
ſuitē q̄ debat· et quodā iur̄ extraordinario m̄ ſuccurīt ut
ꝑ q' ut in loq̄r impone p̄ eēm mitend q̄ ē obligata n̄ impo
ſtē ī q obligata n̄ ē· ſic iudicans ꝓ ē puniendā· n̄ rec q̄
ūdūq̄ꝫ· vt Jaut· ꝺ mandatis p̄in coll· iiij· ꝯpotȝ· ꝑ·
q' ꝓ iſta poſſidn̄ n̄ p̄t̄· ut ꝑ· ꝺ acquir̄· p̄· l· ē ind· ult·
iō ſuent m̄ ī rebȝ ut n̄ poſſidbā ſȝ ſim cā cuſtodie· et ut
tedio affect̄· t' uelās iudicū ſuſceptur· t' ſat dant· et
ūeȝ uīna dnt· ſic ī· l· p̄oās· q' mittit in p̄ cā rei ſuande· et
q' cuſtodit· et q' tedio affect' ꝺ m̄ eſſigenis in p̄ li n̄ in reali
Jn reali at̄ miſſus p̄ſidet q' qn̄ ago inte dico rē mā eē
ſic ī rei iūr· t' m̄ inte illā ꝯpetere ſic in ypothecaria et ꝯ
ſeſſoria et ī aliis realibȝ· et ic ſi ago h' pſonā· ago ꝯ illū q̄
nullo iur̄ m̄ obligat ē· ſȝ iō ago q' tenȝ rē· ut inſt̄· ꝺ act· ſ·
·v· uū ſi p̄ cantā n̄ ꝯpatur ſimitor impone rei petice· et
poſſido iſta ē rē ē h' ſic ordinariū ut ex q̄ n̄ q' ius ꝺ ſendat
q' rē illā poſſidbā q' dico maȝ t' me ī bre ī ea ſic ī noyali
aliq̄ n̄ ꝺ ſendere· ſ uū noyū dat̄ m̄ abdicendi ſacultas.
ut ꝑ· ſi ex noyali cā· agn· l· ij· inſti· at· ꝑ· ꝺ noy· l· ele
cto ꝑ· ult· inſti· ſinale ḡ iudicant iudices q̄ ꝓ nūcāt ꝓ
ꝯtumaciā ī actioē reali· et an̄ lit̄· ꝯ· et q' ꝺ uit ego mitto te ī p̄
cā rei ſuande· ſȝ dicat̄ ſimplicit̄ mitto te in poēm ◖◗
ſȝ q̄ ſi ſic ꝓnūciāt· nuq̄d miſſus poſſidebit· uidetur q'
n̄· nā uidē q' potuit noluit· c· dato poēm· q' diy cā rei ſua
ꝺ· q' noluit n̄ potuit· ſ· q' miſſus ī reali tm̄ cuſtodiret ē
miſſus in reali poſſidat· et ſic loq̄r ſtā q' noluit n̄ potuit
et· ē· ut· C· ſi qs alīi· t' ꝺ multū ex· iij· q' p̄ea do ſſo iudi· cū
ſup abbatia· ꝑ̄o· licȝ iudex ꝓ nūciat cā rei ſuand tm̄ nich
omin⁹ miſſus in reali in poē poſſidet· nā cū dn̄ mitto te ī
poēm· h't poſ· ex q̄ uīntuē· Jpoē et n̄ ān̄· ut ꝑ· ꝺ pig̃· act·
n̄ ē mīꝝ· licȝ adiciat cā rei ſuand· illd q' ſup h'ūdat n̄
uiciat p̄ ſcept· ꝺ ūς· ut in regla illa uitis ꝑ· ꝺ reg̃ iur̄· n̄
ſola· nā ſi dico ꝓ mittis m̄· x· et ea die ꝓ mitto armautri
q' cano· q' extrinſec adiciat n̄ uiciat ſtipl' eȝ· Jmmo ſtiplō
ꝺ uir ꝯtrahit· ut ꝑ· ꝺ v· o· q̄ extrinſec n̄ ē potuit iudex
dicendo cā rei ſuand mutare ſorma antique ꝯſtitutiō
ut at· ꝑ· ꝺ ad mi· tu q̄dā decebūs et impita iudicatio n̄
potuit mutare ſormā uenditionis ut ꝑ· ſam· h'rc· ſtūs
ſi ſic ōmo aliqs iudex rei reſupin q' ſic ꝓ nūciet ī rea
li mitto te in p̄ cā rei ſuand· ſic ꝺ alio reſupino iudice iu
dex h'ec· C· ꝺ ſidi· ꝯ· lib· l· ult· et h' n̄ ē ſimaliāt ē iudicibȝ

ut lex. n̄ q.

recupat

eius

Ho. res n̄ debz quiri

uita

potest. ita

rpis q iudicia eorum non debent esse delusoria. ut ff. de iudic. si pto.
et ff. neg. gest. l. pu. l. ult. q ut res dubia potius ualeat quam pe-
193. at. ut ff. de reb. du. quot. Quod. Item qr iacere plu qd potuit
ista uba mitto cum rei suand. cum custodie. l. ut tedio afficiat
et c. Resp. puerile est qd. sed puerilis est ignorantie. h sonat cum
suand. q. d. ut fines tuos tecum mittens i possessionem. r. ut non detia
at ille q primo possidebat. ut ff. de dap. infec. si finita. uit.
sed si tu rem illam custodias et facias tedium illi uulgariter. cum tua
est pdum maximum est tedium hre quem tu inluctum in pdio suo t i
domo. et si pt aliqd facere qui uidas. ut notatur. s. de so. decto.
et si sic cum rem tuam in custodis ut dixi talis cum rei suand. q
custodie ppter rem tuam. s. q consuetas ei i tuum. q ptale missiones
hres pronum pigni. et hres ypothecam. et si diceres hres mitd
ne i stat ei. ut notatur. s. de so. decto. et sic cum rem tuam quoda
10. m custodis ut dixi cum cato Quod. Item qr. non ut q in plubus causis mit
tat qs cum rei suand. l. custodie. l. ut tedio et c. sed mittat p
missum debiti declarati uo. ut naut. de exer. et iure reis coll. v.
Resp. mittit est inoppositione tua ista non est contra sed diuisa. q ad
usia i psonali olim mittebat i p. qs omnium bonorum hodie pa
ticularitate pmissum debiti declarati. sed licet sic mittat non pos
sidebit. sed quilibet cum rei suand. et cum custodie et ut tedio et
c. Quod. Item qr qd sonet illa uba debiti declarati quo nunqd
p testes l. p instrumentum. Resp. notat dns ms. summari p ius iurim
du. actionis et addit. l. ff. de exhibi. thesaurum. sed salua pace dni
mei non credo q ia inuenimus aliqs in ca sua. et actor et testis. q iu
ra noluit. ut. c. de testib. omnibus et l. illa thesaurus. multum fac
ad memoriam. non loqr tn i dur. uiuendo q intuen. loco pbois.
sed calupnie Quod. cum ualet qd illud debiti declarati. Resp. p testes
l. instrum. sed tu i stabis ca non est summaria. sed erit plenissima q p
testes. l. instrumenta. Item et est aliud uitium q testes inducunt
an lite con. Item et aliud q an lit. con. hebit necesse actor dur
suo docere. Resp. dico q summaria sit i hoc. sed concedo est dno meo
et licet testes et instrum inducant inchoatum est summaria. qm
tn adhuc q recipiunt absente alia parte q pars forte mul
ta opponet contra testes in psonis et dictis pro quibus repellerent. q
oia hic non fiunt. et sic contra instrum. nec est mirum si testes inducant hic
an lit. con. q et hoc in aliis casibus contingit q timetur de morte. ut
q infirmi et senes q ualitudinarii. l. q longinqua affectu
Flo ut ex. iii. ut lit. non con. qm frequent. et naut. de testib. col.
l. viii. ult. et c. de usur. pupill. l. ult. et ff. de testib. l. cum
rec. erat. sm qsdam ff. ad l. aquil. si deletum cyrographum.
Item non est mirum si an lit. con. pbat actor. de iure suo. quam hodie
generale hic uiet. actor uult q pcedat contra absentem sum addandam
possem. sum ad pcedendum ad diffinitiuam. ut i aut. qui semel aer
appon. et c. i corpe aut de litig. coll. viii. l. admini sum su
mariam. sic p unum testem. l. et p priuata rescripta forte q
uidia aut non faceret si dum tam h. q non debet dari diffinitiua
sum forte admitterent Quod. Item illud qr a qm qs mittat intre
ali i possessionem an hat necesse summari docere dur. suo. quo res illa
ad illum ptinat. l. uir dominii. l. qui q hat i iure. q eum
Resp. et dico q sic. ut c. ubi in rem actio. l. ii. cauens qui tu
iudex ut non pcedas ad dandam possessionem in actione psi. non i iure
alii an q actor summari ut dixi declaret debitum i reali
l. summa doceat dur. suo i reali. Quod. Item qr quo i reali
iudex q nullam hre possem nec ullo in possidet. l. pse l. pprium
tore. Immo transferre p contumaciam aduersarii mei cum ipa
plus uitis ad alium transfferre possit. q ipse hat ut ff. de reg. iur.
l. nemo. Resp. nemo ignorans amittit possessionem rei sue. qm suo aio
possidebat. ut ff. de acquir. pos. l. clam. ult. et l. peregre. q. l.
suo q. Item q aio tm est sine facto non ad alium transire non p. ut ff.
de reg. iur. q nemo. et hic iudex det illi possessionem noie meo ute
non hre meum q negem non fuit gestum neque ratum admo-
ut ff. de neg. ge. l. pos. Resp. in multiplicibus exceptionibus ut p

tributa iudicibus et executoribus h hem q p impetum insilum
et p offensa officiales. et ut contumacia q e ductum ut re ma-
nat impunita h e uiuentium. ut p transferre et dominium
et i psonalibus ex so decto. ut ff. de damp. infec. si finita. §
uit et ff. si ex nouali cum aga. l. ii. infi. et de nox. electo §
ult. et de he lex optima. ff. de acquir. re. do. qd quod non aut
e. q summa i retransferendo dominio uice custodis fun
gitur ut ff. de publicanis. et hec l. contulla — Item
fem tm. l. contumacia e cum qr h fit. Quod. Item qr uos di
cim q missus i p. in act. reali q possidet. nunqd qui papia
fructus et dns ille q possidebat dicat. de pte. Resp. et dico q sic.
licet e papiat. non tn lucratur. non impetratione hereditatis q ne
filius l. filia neptis. l. pneptis. l. uxor et non he unde se suste
tareret. aut ut ff. ex quibus causis fulam. pte. et ff. ut i p
l. leg. q legatorum. nam si uenies. i. annum te recipis cum his
fruct. ut. c. de p scrip. xxx. a. si qs emptionis pit. non uidet
e petita si codicillo extiterit. ut aut ff. de tribu. l. illud. et
ff. de peculio. sed et si dampnum. ult. et l. ex facto. ult. et ff. sicut
plus p. l. fal. l. i. § si legata si licet creditores conditionales
impetrent separat. tn creditores hereditatis uindicat res a creditoribus
defuncti separans p inhibita cautione se te fusores e aux-
ria et aut creditor conditionat fructus pcep. licet computatur i sorte
et usuris. ut et dact. pig. l. i. et c. de pact. pignorum. et cod.
ca. l. i. ii. Immo plus dico q in plubus actionibus missus
cum custodie pcep fructus. sed dns non pcep. ut ff. de bonis auc
iu. p. l. pon. si. et e. pium. aut aliud. Resp. q i reali. possessor
de pde dicat i psonali. aut p sm dictum ut ut in p dam. l. si fini
ta. e. ro. q duo in solidum possidere non possit. ut ff. de acquir.
p. possidere ex plurimis. et ff. commodati. siue ero si duobus
uehiculum. et de hac materia copiose dicas ut notatur. s. de
so deo. notat dns ms in summa de bonis auc. iu. p. Quia
licet aut officium iudicis i tueiat bona uendita in plubus q qr
creditor mittit non in isto. q expedit illo sine libello. i illo
tamen attendit q tot modis suauis sic forte i mundatione rei
pti tribunicii. pco ibit ptractando clamando sic tot de
bitor debet. p. tantum creditori suo uin bona ipi priuata illorum. p
debet uendi q uult emere ueniat et emat et forte subau
ctabit. ut aut. c. de iur. et fid. haste fiscal. p totum in
x. l. et c. de resc. si qs. et c. si pp. pu. petit. Quod. Cur
aut bona separet q ita expediret officio iudicis et plubus
id de h tractando ium adh ut competat in h cum tot s nemo
in primis q debitor sit q sq q alius sit creditor q uult in
petrare separat. non ex die l. conditionat. ut ff. e. l. credito
ribus sum conditio sit extitura. l. ut aut ff. ex quibus c. i p
e. l. i pon. qs aut sit creditor. qs aut dicat debitor. s. i
hac eadem ratione notatur. Sed e necessarium q debitor decesserit.
tamen q aliqd sit hres et q hreditatem adiuit. aliqui sue
erunt creditoribus officio iudicis ut curator constituat bonis o
sic insequitur. Rca dicemus sic h pbant ff. de separ. bonorum.
l. i. § i. Quantum q creditores q uolunt impetrare separat.
sint creditores defuncti et non hreditis. ut ff. de separ. bonorum. l.
a. § i. et e qo. ratio reddi i ipso qre creditores hreditis non pos
se separat. impetrare i cum e unico posse separatione impe-
trare. quia hres in fraudem suorum creditorum adiuit hreditatem
q solutio non erit. re ex ordinem subuenit ut. i. p bonum
separationis q impoit officio iudicis non iur actionis ex illo
edito. de his q in fraude cdi. sed h non facile e admissum sic
non facile non pbet dolus ut i p dam infi. Et mire e qr non siu
erunt creditoribus pactiones reuocatorias ex illo edito de
his q i fraude cdi ex q. hres infraudem creditorum admittit
ut ff. de his q in fraude cdi. l. ult. Resp. adh ut illo acto
res hnt bpones ut dolus ex utraque parte interueniat ut
ff. de his q in fraude cdi gat. h eclam. et siti l. q ihil

at subuenit dolo interueniente ex parte heredis. ad eundem in fraudem creditorum. Quintum quando bona ita non possit creditoribus sine causa. Sic habent contra alios actiones separationem forte non impetrabunt ut ff. e. l. i. § filij familias. Sextum quod creditores non sint secuti fidem heredis. nam si sint secuti non possunt impetrare separationem ut ff. e. l. i. § illud sciendum. si quis pignus uel nouationem intelligas uoluntariam intercedere. quod ut ff. e. l. ult. et est ut in eadem l. dixi fiunt heredis creditori ex necessitate et est ar. ff. de nouat. alia. Septimum quod una non sint coniuncta et intelligas de his bonis que commisceri possunt sicut est ligna et frumentum et pecunia predia et domus que distinguuntur pariete medio. ut ff. com. diuidundo. si quis duas. Si que parte ista talia non commiscentur et ubi est quod possit contingere ut ff. e. l. i. § preterea sciendum et ar. ff. de rei uin. l. marcell. et l. quod quid et l. id quod. ff. de sol. l. si alienum. Octauum quod adita hereditate quinquennium non sit elapsum ut ff. e. l. i. § quod dicimus. Nonum quod petatur separatio coram preside uel preside ... est alii et uocio et sic non coram magistratus municipales. presides concedere separationem. et sic eadem separatione admixtum imperium pertinere. ut ff. e. l. i. i. et de his autem omnibus et ff. ad municipales. l. ea que et l. magistratus. quod bona sint penes heredem. certum si sint uendita et sine fraude non impeditur separatio nam quod medio tempore per heredem gesta sunt rata constituuntur. solus ut ff. e. l. ab herede. Et illud autem quia queritur per beneficium separationis sit inductum et cuius est utilitas. Respondeo. ideo ut creditoribus hereditariis consulatur et utilitas potest esse creditorum et potest esse dampnum utilitas. si bona testatoris sint soluendo et heredis bona non sint soluendo dampnum quando eius. ut ff. e. l. i. § quod si et l. sic dicitur. et utilitas quia quicquid heres de hereditate habebit totum dabit creditoribus illis. si autem de acquirit non est in predam. l. si creditores et quod reddit inutile. Est et alia utilitas quia impetrante separationem potior est creditor quam impetrauit separationem. et si chirographarius sit ille quam ille cui ipse heres rem illam pignori obligauit. ut ff. e. l. i. Illud autem nota quod concessa separatione non admittuntur prima creditorum sine uelle quod peniteret eum dicere se non debere impetrasse separationem. nisi iustissima ignorantia eum allegata et tunc ea tenus meretur ueniam rei. nam pecunia petitio separationis. Item si aliquid superest creditoribus heredis ad illud admittuntur non ut illud quod forte est creditoris non menti. quam fidem uissent debitoris succeslit. et creditoris petit separationem. ut ff. e. l. i. § ult. et l. debitori. In hac autem separatione petenda utatur actor talis. po. po. de. Ego sum creditor titij. Item titius est debitor meus in x. Item titius ille decessit. Item ei successit seius ex testamento uel ab intestato non curo. Item bona titij sunt soluendo. Et sic facit. po. po. de. Ego dico quod titio illa x. quod debuit soluit. Item aduit et bona sita ubi coniuncta quod separari non possunt. Item quinquennium transactum est quod heres hereditatem adiuit. Item heres uendidit illa bona. Item tunc secuti fidem heredis contra piam autem actor sic libellum. libell. a uobis domine ... uel domine preses uel magister iustitiarie uel camerarie. ego R. peto separari ex officio uestro bona sempronij heredis titij a bonis ipsius titij qui fuit debitor meus in x. adhuc propono officium uestrum quod sic recte concipiatur libellus dicitur. l. ff. e. l. i. Et instant nam ut quod libellus iste aliquid operetur autem bona sunt talia que coniuncta separari non possunt seu coniuncta ut sunt ligna et frumentum et talia. ex tunc officium iudicis nichil operabitur. nam est impossibile quod separentur. ut ff. e. l. i. § plane. et si preceperit iudex tale preceptum nullius quia impossibile ut ff. quod sine sen. ap. re. l. ult. Item si bona sunt talia que commisceri non possunt. ut sunt predia domus et talia illa separata remanerent. quomodo petam officium iudicis separari cum separata separari non possunt. Respondeo. tu oppo(nens) ponendo secundum de notas. et ego ad id refero me. quando est dico petitio bona separari. hic est intellectus quod cum ego sim creditor testatoris nolo concurrere cum creditoribus heredis qui heres forte soluendo non est. sed uolo tamen esse contentus bonis testatoris. uel non mihi mecum iste quod sic libellum sic concipiunt. libell. coram uobis domine ... uel preses uel magister iustitiarie propono ego B. quod Seius fuit debitor meus in x. qui cum decessisset et successit ei seius qui soluendo non est. ne concurreat bonis cum creditoribus ipsius concurrendo bona Gaij debitoris mei possint uestro separari peto. Et quamquam ita concipiatur libellus quo non procedit. Et adhuc opponitur quod testatoris et heredis eadem reputatur ut in auth. de her. (et) fal. coll. v. Item adita hereditate domini rerum hereditariarum confunduntur ut ff. de acquir. uel omit. her. quomodo ergo possit ex officio iudicis bona separari quia sunt institutus heredis quem eadem persona cum testatore. Respondeo. de fictione iuris hoc quod eadem persona reputetur et licet hic sit et sic acquisitum dominium per additionem beneficium tamen iuris quod tamen ad effectum iuris ut dixi creditoribus non est adeptum.

De officio iudicis quo bonis alicui curator datur. Et de cessione bonorum.

Est autem ultimo tractandum de officio iudicis quo curator constituitur bonis. uel quo decedit sine herede uel cum herede qui noluit hereditatem adire. in quibus casibus solet curator bonis constitui administratione creditorum ut precium bona uendantur et creditoribus satisfiat. ut ff. de curato. bo. dan. l. i. et l. ult. Cum ad hoc ut officio iudicis curator bonis constituatur tria sunt necessaria. In primis sit institutio. Secundo notum quod aliquis sit creditor et quod alius sit debitor. Secundo quod debitor ille cessit bonis. ut ff. e. l. ult. Quia autem quis cedat bonis et quid operetur cessio pauca dicamus. Sicut dominus meus notat in summa C. qui bonis ce. pos. In primis attende quod cedere bonis nichil aliud est quam dimittere bona creditoribus ad instantiam et petitionem creditorum non dimittit quod ipsi creditores habeant illa bona iure dominij. uel quod sua auctoritate diuidant inter se. sed ut bona uendantur et ex pretio creditoribus satisfiat. ut C. qui bonis ce. pos. l. legis iulie. et nolo adherere illo quod dicit bonis quam qui ille solus cedere possit qui est soluendo. fallens est enim qui possit soluere quod bonis cedere. cum bona intelligantur esse ... uel deducto aere alieno sicut bonis datis. ut ff. de u. s. l. bonorum. et subba simpliciter ponuntur. nam cedit bonis et qui nichil habet. ut C. qui bo. ce. pos. l. i. et filij familias actio de peculio tenetur et si nichil sit in peculio. ut ff. de peculio. questionem petrus et dicitur reliquisse omnia quamuis non reliquit non nauiculam et rete. Sed quid operatur cessio imposterum mihi huius operatur quam ad omnia beneficia que habent beneficium cessionis. Sciendum quod fit beneficium triplex. Olim duo hodie unum. olim enim non debitor cederet bonis detrudebatur in carcerem sicut et hodie fit in lombardia quam dicitur esse multum punitia libera ... nam tenendi uteris ubi a cedit bonis. in dicto cum de ut. C. qui bonis. ce. pos. l. i. Immo ut dicitur in uirgilio dabat creditoribus lacerandus. licet hoc autem in legibus non inueni hodie tamen istud beneficium non est necessarium nam et sine cessione non quod debitor non est soluendo propter pauperitatem detruderetur in carcerem non. Immo creditor qui retinuit debitorem cadet a debito. ut in auth. ut nulli iudicum. § quia uero coll. viij. et est posita in C. de act. et ob. autem. Immo non in usu ut C. de exec. rei iu. l. ult. nec dicat aliquis quod iure antiquo erat illud. ut in l. C. de act. et ob. ob aes alienum. nam uerum quod in uerum non fiebat liber homo pro debito. sed nichilo minus detrudebatur in carcerem. Est et aliud beneficium et olim et hodie quod cedit bonis precium non potest conueniri in quantum facere potest. i. bitam rem sui ne egeat quod priuilegium pauca habent. ut ff. qui bonis ce. pos. l. is qui bonis cessit. et ff. de re iudi. de plures et ff. de reg. iur. l. in condempnatione. Sed quid est istud priuilegium cum nichil habet. ut ff. de furt. itaque et continebit quod uacuus coram latrone uiator. ut ff. de dolo nam ... Respondeo. hoc beneficium. si postea aliquid acquisiuit quod licet cedat de

Hec bona facuit ... boni ...

H. cantabit uacuus coram latrone uiator.

bitor non est prohibeat. ut C. qui bonis ce. p. l. i. nec
est h. ff. e. l. is qui insit. quod ibi dicitur cede non posse in libera
re inquietari ab his quibus p debet subaudi nisi postea de no
uo peruenit ad meliorem fortunam quia aliquid acquisiuit ita quod
acquisitum non sit modicum quod extimabitur iudicis officio secundum quan
titatem. ut ff. qui bonis ce. p. l. is qui bonis. et l. q bonis.
et l. si debitoris. ¶ Est et in necessarium adhuc ut admittatur cessio
s. ut debitor agnoscat debitum vel sit condempnatus vel confiteatur
in iure. alias non est quia aliquid debitorum infitiemur si uult cedere debito
non audietur. ut ff. qui bonis. ce. p. l. ult. et secundum hoc debet
legi litera illa cessio qui bonis cedit. id est qui bonis cedere
uult antequam debitum agnoscat soluendo forte usuras expo
nendo cautionem de soluendo debito ut ar. ff. de constitutis
l. iii. et C. de iur. do. impe. l. ii. et C. de plus pet. xxx. a.
est notissimum vel petendo dilationem ut ar. C. de re iudi. l. a d
solut. vel soluendo partem ut ar. C. de non nu. pec. cum fid cau
tionis. condempnetur ut per sententiam creditore agente vel in iure confiteatur
audiri non debet. et sic l. illa legenda et est necessarium hoc quia sit ff. [illegible]
optima sic assignatur. l. duas modo quia interest rei publice ne quis
re sua male utatur. ut Inst. de his qui sui vel alieni iuris sunt. quod
in ... de facili faciunt cessionem. ideo illud statuit lex quod licet illa
sum non erit tale intellectus aliquis est debitum quia alius est creditor
petit creditor debitum debitor dicit cedo bonis. quare non audiatur
antequam agnoscat debitum vel sit condempnatus vel confiteatur debitum. et
ff. ibi ulp. quod audietur. et sic legitur consimili. et quare audietur quia tacite
re uidetur confiteri contentionem aduersarii quia est stultus cedere bonis
si debitor non esset. et non presumatur quis pecuniam suam iactare ut
ff. de proba. et de indebito. et est illa dubitatio. l. illi. quia quod
re dominum admittatur cessio. quod constabit aliquem debitorem vel agno
scendo vel per condempnationem vel per confessionem tacitam quantum expe
plum. vel per cessionem. non est locus oppositioni ff. de exceptione. non uidetur de
intentione aduersarii confiteri. qui exceptione utitur. quia hic non utitur
exceptione. Immo debitum confiteri uidetur. et sic est ar. contra. l.
C. de except. l. si quid. et sic intelligo. l. illam remouens omnibus
aliis glosulis que sopita uidentur inducere. ¶ Iudex est in cessione
admittenda debet esse cautus ut temerariam cessionem non admi
ttat. ut C. q bonis. ce. p. l. si quantitate. ¶ Item licet aliquis di
cat statim ipsum penitere antequam bona eius uendantur. et uult
se defendere audiri debet. ut ff. de cessi. bo. qui bonis. et
l. quem penitet. sic est aliquis uocatur aliquem ad aliquem iudicem dicit
ego peto uolo dimittere omnia bona mea. vel cede bonis non
admittatur hec cessio. ut C. e. l. pe. sic est uult cedere post ad
ministrationem officium se admitteret ut C. e. si per. ¶ Est non desidera
tur sollempnitas in cessione facienda sicut faciunt amalfi
tani qui habent linteamine et pectine et pectinat caput suum
[...]do intimam et dicunt cedo bonis. Immo sufficit sola uo
luntas ... professio sua ex ui. suum per literas suum per nuntium.
ut ff. e. l. ... et C. e. l. bonorum cessione. ¶ Est in cessione
talis uoluntas creditorum admittatur qui uolunt admittere ces
sionem. ut C. e. l. ult. ¶ hac cessione facta petunt creditores
dari curatorem bonis. ut ff. de cura. bo. dan. l. ult. ¶ Item pe
titur curator dari bonis et si debitor non cedat si moritur sine
herede. vel est heres. heres tamen repudiat et dicit se nolle adire
creditores. poterunt adire pretorem ut curatorem bonis consti
tuat per quem bona uendantur. ut ff. de cura. bo. da. l. i.
et ii. ¶ Idem est et si quis instituatur heres sub conditione po
testatiua. vel que pendeat ex facto alterius. et cum tempore sta
tutum a iudice conditio illa non extiterit creditores possunt pe
tere ut curator bonis constituatur. ut ff. de her. insti. l. si quis
instituatur heres in diem certam. Ista tria exempla tribus modis
quare et primo sic. quando quis potest et sine herede decedere admittitur si
scilicet heres qui successor creditorum et bonorum ita
tum est. ut C. de bonis uacan. l. i. vel x. et ff. de pet. her.

l. Item uenimus. cum autem pater. ergo possunt esse quod filii nollet
succedere quod forte illi non erat soluendo. ut ff. de iur. fi. l. i. §.
an bona. Quaero Secundo quare quando quis non repudiat sedicat heres se non
auditurum et si sub conditione sit institutus. nam cum non possit re
pudiare non hereditate quam potest acquirere. ut ff. de acquir. her
is q. et ff. iii. de. si intingit si repudiatio in non noceat non noceat
in sedicto. non adito. at lex dicit quod noceat. ut ff. de cura. bo.
da. l. i. Ideo aliud est repudiare quod fit sola uoluntate
repudiantis. et ideo quod uim operatiuo renuntiante non potest. at est
dicere quod non adibo creditoribus instantibus illa uerba habent uim pac
ti per quod pactum potest quod uim operatiuo renuntiante. ut C. de pact.
l. i. et C. de temporibus appell. l. fi. §. fi. et ff. a quibus appell. non li.
¶ Dato autem licet repudietur non curator detur bonis non tamen repudiat
uel hereditatem uidetur repudiasse. et hoc notauit dominus meus. K.
¶ Sed hoc ultimum approbo quod constituto curatore bonis. et pendente
dictis quod facere. postea heres esse nichil est ea que sunt permanere da
tum bonis intacta. ut ff. de cura. bo. dandis. l. ii. §. i. ¶ Est ad
hue quare omni quilibet heres potest deliberare ut C. de iur. delibe. l.
omnia antiquioribus. et l. scimus. et habet certum tempus. ut in l. iii. et C.
de offi. r. l. ult. quod est quod lex ff. de cura. bo. dan. l. i. quod heres
agendo est a pretore ut accedat quando potest est institutus vel si sub condi
tione oportet ut pareat conditioni si potest vel si non potest. oportet quod di
cat se non auditurum. Ideo quod in illa l. de intelligit. vel qui heres deli
berare noluit. vel quam tempora deliberandi transierint constituetur et cura
tor bonis. si aliquis sit absens vel non sit. qui defendat et bona
sua distantur. vel quod forte captiuus est. ut C. de capt. et p.
li. re. l. iii. et ff. ex quibus causis ma. [...] re. l. ab hostibus.
¶ i. Quaero Item quare meo quod dicitur ff. de cura. bo. da. l. i. quod heres co
gendus conditioni parere si potest quo cogetur. Ideo cum tunc non possit
se sum uult ab hereditate repelli. ¶ Sic et cum cogitur petere tutorem
filio impuberi ut C. de ad tutell. l. iii. et ff. q petit. tu. l.
ii. et sic patebit conditioni. sum datur curator bonis. ¶ Attende
tamen multa que sunt nota digna in hiis curatore constituto. ¶ Primum
quod ad instantiam creditorum omnium vel maioris partis constituitur. et
per pretorem rome vel per presidem in prouincia. et sic credo per magistratum
municipalem quod nomine presidis nomen generale est. ut ff. de offi. p
si. l. i. licet glossa dicat quod stricte accipiatur nomen presidis. unde ma
gistratus municipalis non dabit curatorem bonis qui quod hoc sit mixti
imperii. ut ar. ff. ad municip. l. ea que. et l. magistratus. ¶ Secundum
quod non datur curator inuitus. sed uolens non magis necessitate impositam
te. et se ex mandato in patronis. ¶ Tertium quod non agendo non defen
do tenetur de dolo nec iudicatum solui. ut ff. re. ra. ha. l. ac
tor. ¶ Quartum quod omnes actiones que competebant debitori. vel contra eum directe
curatori competunt utiles. et contra eum. ¶ Quintum quod omnia que acta
sunt gesta per illum curatorem de gesto. ¶ Sextum quod si plures sunt
constituti curatores quod quilibet agere et conueniri insolidum non sint re
giones diuise. quod in uno in ytalia alter in prouincia. tunc quilibet per
regione sua agit et conuenietur. ¶ Septimum quod quamuis plures constituuntur
licet unus attingat in ... tamen conueniri potest. hoc quando uo
lens et sponte constituitur. non quando inuitus. tunc est ille qui iudicio non
agit non conuenietur. ¶ Octauum quod nulla actio datur debitori quam lex
uocat fraudatorem contra illum curatorem de negotio gesto. sic hec omnia
leguntur ff. de curatore bo. dan. l. de curatore. q. l. si plures.
et l. imperatores. Quaero Sed quare quando isti curatori dantur utiles
actiones. et contra eum cum non fuerint obligati. sed ex facto vel quasi. Ideo hoc
fit beneficio senatusconsulti cum senatus nomine non ... ut ff.
de cura. bo. da. l. imperatores. ¶ Sic trebellianum senatusconsultum cum beneficio
fisco illi cui sit restitutio. et contra eum competunt utiles actiones ut
ff. ad treb. l. fa. v. et l. ita tamen. qui ex trebelliano.
Quaero Sed numquid iste curator utitur de calumpnia. Ideo sic
quod sic principales per unum hodie vel ille actiones negotii immedi
ate ... sic persona heredis. et sic tutores et curatores ut
aut. principales. que est posita. C. de iur. cal. ... ¶ Est quare Quaero

sic plures sunt curatores dati bonis et unus non attingat quod non conveniet pro illi contingeret sicut in tutoribus ut C. de diui[dend]a tutel[a] l. ij. et ff. de adm[inistratione] tu[torum] l. tutores. q[ui] p[ost] sententiam curatores et ar[gumentum] ff. man[dati] l. creditor. duobus creditoribus; aut datis bonis et sunt non attingat iudicium cum conveniet in solidum ut dictum est. Et haec dominus meus P. qui aliter est in tutoribus et cu[ratoribus] sicut ibi glosatum. Sed dominus meus R. qui subtilius cuncta rimatur dicit sic, quod lex ff. de cura[tore] bo[nis] dan[do] l. ij. intelligo si curator conveniat ab eo cui ipse debitum vel debitore se accionem habere dicebat. Certum si ad rationem redden[dam] conveniat quod in tutoribus et curatoribus dixi primo conveniat qui gessit. Ideo in hoc curatore observando dico et hoc secundum (de) curatore: dat inter curatorem et debitorem contra eum non datur actio ut ff. e. l. imperatores. Sed verum est quod non datur actio ut ff. e. l. imperatores. Sed verum est quod non datur actio si aliquid commisit forte male levi, levissima culpa. Certum si dolo vel lata culpa quid commisit tenetur ut ff. de dolis aut uidi p[ro] i. ? est ? se sibi ar[gumentum] ff. de pact[is] l. fides. ff. de neg[otiis] ges[tis] l. pomp[onius]. sine negotium ff. man[dati] l. creditor. ff. de adm[inistratione] tu[torum] quod dicendum. et ff. de liber[atione] l. i. l. aurelius et l. au[ctori]tatio. et l. non solum. in quibus omnibus l. cavetur quod ista videtur remissa quam culpa levi commissa sed non quam lata vel dolo. Concipiatur autem curator sic libellum. Libell. Coram uobis domine o[ptime] iudex cum tacite veniente proponimus nos creditores quod tali debitori nostro sinistre decedens non est qui nobis debita nostra persoluat. Unde petimus peti[mus] in curatorem bonis quondam Titii constitui ad hoc proponimus officium uestrum. Et sic sit aliquis qui nolit adire vel non adivit. Dicas sic quod tali debitori nostro decessit et sciens sit heres qui non dum adivit quod compellatis ut vel adeat quam est pure institutus vel dicat se non adituru[m] vel conditioni pareat quam est institutus sub condicione. Quod si noluit petimus curatorem bonis constitui et ad hoc proponimus officium uestrum. Et sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de cura[tore] bo[nis] da[ndo] l. i. Op[ponitur]. Sed opponitur nam non videtur quod aliquo modo necessarius sit libellus. Nam cu[rator] non datur vel ut dictum est et sic si petitus curatore dan[dus] nis petitio ista nulla quod non tunc non illum vel illum et si aliquis nominas ille non compelleretur. Item si nolens aliquis et vult ? ad quod necessarius est libellus ut quod admittendum. Solutio multi hodie minime practicant, cum grandi necessarium esse libellum quod si nullum fuerint plurimum conveniunt maxima erit necessitate et etiam quod compellatur si est rescripto principis primo ? vel si nolens iudicium libellus dabis ut auctoritatis iudicialis legitime in ? ut ff. de cura[tore] bo[nis] da[ndo] l. ij. Haec exempla ? utilia tractatu principi in officium iudicis intentione loco principatur actionis. Alia exempla si quis invenire posset studiosius tractanda et invenienda relinquo. De bonorum possessionibus.

Expleto per Dei gratiam tractatu omnium actionum secundum Marcheon[se]m d[omi]num Io. et multas actiones adiecimus quam non erant Marcheon[is]. Additum est et de officio iudicis quod non est actio sed tamen quantum et actio in certis casibus operatur ut C. de ? Restat uti de bonorum possessionibus quamlibet non sint actiones operantur tamen quantum et actiones. Sed magis diligenter et per ordinem colligentes et breviter videamus. Sed si libet de bonorum possessionibus debuerimus tractare post tractatum secundorum et inter ? quod ? ut inst. de bo[norum] p[ossessionibus] ideo tamen ultimo tractare ? quod non sunt actiones ideo inter actiones illas inserere nolui. Op[ponitur]. Sed quaeritur quare bonorum possessiones non sint actiones nam ex diffinitione ut quod sit diffinitione actionis nam bo[norum] po[ssessio] est ius persequendi retinendique patrimonii sive rei quae fuit cum moreretur ut ff. de bo[norum] p[ossessionibus] l. iij. et actio est ius persequendi in iudicio quod nobis debetur ut inst. de act[ionibus] in prin[cipio]. Ergo bonorum possessiones sunt actiones. Solutio non est ita nam est quod persequimur sicut in patrie potestatis in filio quod persequimur sicut actio est ius per quod persequimur sicut bonorum p[ossessio] et sic licet bonorum p[ossessio] sit ius non tamen est actio. nam non est in quo persequimur. nam quamvis uerum quod imperitabant cum maxima sollempnitate licet hodie non sit necesse et hodie quod sufficiat sola petitio coram pretore. Sed est cum cognitio ut ff. de bo[norum] p[ossessionibus] l. iij. cum

aut cognitionem ut ff. de bo[norum] p[ossessionibus] l. iij. cum aut cognita causa ulterius et C. qui admit[ti] ad bonorum p[ossessionem] l. ult. et C. de carnito (Carboniano) edicto l. ult. in fi[ne]. Sic si concedant bonorum possessionem non propterea tamen a possessoribus vendicabit. Sed illud habet quod acquirit ? quodam ius per quod potest postea agere. si possessoria hereditatis petitione quae est actio per quam vendicabit bona a possidentibus ut ff. de possessoria her[editatis] pet[itione] l. i. et ij. Et sic dicta dirimus ? ? pretorum in speciali rubricella et bonum ar[gumentum] ad hoc ff. de inof[ficioso] te[stamento] l. pap[inianus] i. Op[ponitur]. Item quaeritur quare hodie petentes bo[norum] po[ssessionem] nunquam a magistratu municipali. Solutio verum de quibus loquitur aut loquitur de ? ordinariis quae tribuuntur ? aut de aliis quae non tribuuntur et extraordinariae ? petuntur et conceduntur ab illis qui habent merum vel mixtum imperium et per tribunali ut ff. de bo[norum] p[ossessionibus] l. iij. cum et ult. Aliae conceduntur a magistratibus municipalibus ut ff. de offi[cio] ei cui man[data] est iur[isdictio] l. ult. et haec hic ubi quae sunt ibi ut pro bonorum de legatis quae sit una pars et volue litem et dicas ut bo[norum] po[ssessio] de[functo] s[cilicet] ex ordinaria quae ius non tribuit statim dicemus ut Carboniana et quae datur mulieri nomine uentris et quae datur gratia liberis agnoscendis. P. deinde demandari potest. Sicut ius dicere quod sit due partes dicas ut bo[norum] po[ssessio] de[functo] i. danda sit ut in sequentibus exemplis nomine damni infecti et C. istud demandat quod potest hic delegati et cognoscere magistratus municipalis an danda sit. Sed dare re ipsa vel in possessionem mittere hic non demandat non cognoscet de hoc magistratus municipalis an danda sit non dare re ipsa i. in possessionem mittere hic non demandat non cognoscet de hoc magistratus municipalis ut ff. ad municipalem l. ea quae et ff. de iurisdictione omnium iudicum l. ult. Sciendum est quod sicut tradit dominus meus insinuata C. qui ad bo[norum] p[ossessionem] po[ssunt] ut sit una pars dividit quod alia est ordinaria. Ordinaria vij. s[unt] due ex testamento s[cilicet] secundum tabulas et contra tabulas. Sed hic duplex una quae datur filiis contra testamentum patris alia quae datur patronis contra tabulas liberti. iiij. ab intestato s[cilicet] unde legitimi unde cognati unde vir et uxor ut Inst. de bo[norum] p[ossessionibus] i. et g. et § cum. Septima testamentis et septima extraordinaria quae nec ex testamento nec ab intestato competit. P. quod de quibus in sua ? dicemus ut In st. de bo[norum] p[ossessionibus] § et septima et ff. si tabulae te[stamenti] nullae ex[tabunt] l. i. dicuntur extraordinariae s[cilicet] Carboniana et illa quae datur mulieri nomine uentris et illa quae datur gratia liberis agnoscendis. P. de quibus in sua ? dicemus ut ff. ad Carbo[nianum] l. i. et ff. si mulier uentris no[mine] l. i. et ff. de inof[ficioso] te[stamento] l. pap[inianus]. Op[ponitur]. Sed illud quaeritur quare bo[norum] po[ssessiones] dicuntur quaedam ordinariae. Immo omnes deberent dici extraordinariae cum hodie sine sollempnitate petantur et extra illum sollempne ordinem ut C. dixi per l. C. de cura[tore] fu[riosi] l. ult. § i. et C. qui admit[ti] ad bo[norum] po[ssessionem] l. ult. Solutio dominus meus quod duabus de causis dicuntur extraordinariae. Illa vij. dicuntur extraordinaria quod non est stabilita certa parte edicti s[cilicet] vel ex testamento tantum vel ab intestato. Sed quaeritur largius non ex testamento nec ab intestato competit. Aliae alia de causa dicuntur extraordinariae s[cilicet] quia non tribuunt non unum pluribus dicta quod ut ita loquar s[cilicet] ille due s[cilicet] car[boniana] et quae datur mulieri no[mine] uen[tris]. Item et quae nemo concedentis non desidat maxime cum cognitio. Immo fere sine causa cognitione conceduntur quod in aliis ordinariis ? et ideo quaestio ? ideo extraordinariae ut ff. quis ordo in bo[norum] p[ossessionibus] ser[vetur] l. ij. § in bonorum p[ossessionibus] et ff. de ? l. iij. et ff. de uentre in p[ossessionem] mit[tendo] l. ? et ff. de inof[ficioso] te[stamento] l. pap[inianus]. Fateor tamen quod uno considerato s[cilicet] ordine sollempnitatis antiquae omnes bo[norum] po[ssessiones] dicuntur extraordinariae sicut et actiones et iudicia ut in ? de successionibus sublatis et de ? clau[sula] § ult. et ff. de neg[otiis] ge[stis] l. actio negotiorum gestorum. Op[ponitur]. Item quaeritur quomodo bo[norum] p[ossessio] contra dicitur ex testamento secundum tabulas. Immo contra dicitur testamentum cum potius testamentum impugnet quam iuvet. Solutio ideo dicitur ex testamento quod non possit locum habere nisi testamentum factum fuisset et sic dicitur ex testamento non quod testamentum confirmet sed quod contra testamentum datur. Nam si testamentum non esset factum non competeret. Ideo dicitur ex testamento non quia quod contra tabulas patris intestati

Marginal notes, left margin:

Dicit[ur] Curator hereditati iacenti

libelli. libell

Explicit tractatus omnium actionum ...

Marginal notes, right margin:

alia extraordinaria

carbo.

tum. bo. p. s. ta. intentam n. pt. ut ff. d. bo. p. s. ta. illud. sult et ff. d. bo. p. s. ta. l. equissimum impera. Ite queritur quare l. ff. intitulatur po. d. bo. p. s. ta. et pen intitulatur d. bo. p. s. ta. in C. autem intitulatur eod. Ro. in ff. considerauit legis lator ordinem predictum quod qui chiu loc habet s. ta. s. et ta. non habet loc in C. considerauit imperator tenctiore po. d. s. ta. quod po. dignior cum tueatur uoluntatem defuncti quam s. ta. que impugnat. Ite queritur quare bo. possessores se intromittunt nam sufficit hodie petitio hereditatis. Sicut loquimur de directa petitione hereditatis sicut de possessoria et erit superuacue bo. posses. et petitiones hereditatis, et assignat differentiam sed ista nam si competit in petitio hereditatis et asignat differentiam inter ista si competit in petitio hereditatis que in sola animi uoluntate consistit ut C. de iure deli. l. ult. et C. d. iur. delibe. l. si aliena. et ff. d. acquir. her. l. aditio. quare uellem pete. bo. p. quam in acquirit non conceditur a pretore. quare uolo laborare et ire ad curiam cum non nullas moras habet exceptio iudicialis ut ff. ut leg. an. l. i. Ite queritur uelle petere bo. p. que tollitur aliquando anno uel filii uenientibus ex linea transuersali. C. dieb. utilibus. ut C. q. ad ad bo. p. pos. l. ii. et l. emancipata. et ff. qs or. in bo. p. s. l. ult. cum possit her. pet. her. quando uenit usque ad annos xxx. consistit presc. et inplicata ut C. de consti. pec. l. ii. et C. d. pet. her. l. hereditatis et C. in quibus causis ces. lo. t. p. l. hereditate et C. in quibus non obi. lo. t. p. l. neque et C. d. edicto. di. ad. t. l. ult. So. multis modis et primo quod inter est ut habere pla auxilia ut ff. d. libe. leg. l. ii. quod et nob inuentia s. ut ff. d. fun. l. et quod fundo et alia bonorum posses. s. intromitte prius quam alii succedere non poterant non habere pet. her. et ita s. necesse quod non est opus sanis medico. sed male habentibus sic s. emancipata quos ius ciuile non agnoscebat. ut Inst. d. her. liberorum emancipatos et ita ut qui in personis istorum bo. posses. sit necesse. ut Inst. d. bonorum p. sed non hec. ulterius qui in potestate habere prius sinoluit et ita in personis illorum iudicent uoluntatem. sic in quibus supra plene dicemus. quod emancipati non poterant pet. her. que est iuris ciuilis ut ff. d. pet. her. l. i. uenimus. Item dic est etiam ut dixi iuris ciuilis cognatis in cognatis et uiro et uxore. Sed non uidetur hodie bona uiro hodie iure nouo nam sublata est differentia patrie potestatis et emancipationis et differentia est sublata agnationis et cognationis. ut Inaut. de her. diceretib; quod ab intestato de se. coll. viii. et Inaut. ut fratrum filii coll. viii. quod sic ponitur in C. ad tertull. ante defuncto et C. de leg. her. at cessante et aut. p. fres. Ro. multa hic d. plano conceditur. sed dominus meus quod subtiliter circa rimatur dicit qui auctoritate loquuntur quam non uoluit ab intestato succedere et tunc hic soli tollitur iure nouo quod in potestate constitutus non preferuntur emancipato. sed emancipatis succedunt iure suo et ita quod bonorum hodie posses. quod ab intestato locum habent in successionibus, excepto una noua non locuntur. unde quod non mutatur quare finite prohibet. ut C. de testamentis. scimus. et sic quod ex testo locum habet bonorum p. et sic prestita quod data s. patet quod non s. superuacue. bo. pos. et differentia est inter illas et pet. hereditatis. sicut quas que sit differentia inter bonorum posses. et pet. hereditatis. So. dicit dominus meus in summa. C. q. ad bo. p. quod haec differentia quod bo. pos. s. de iure pretorio petitio hereditatis de iure ciuili ut Inst. d. bonorum p. et ff. d. pet. her. l. i. uenimus. Item quod ille interpretales illa pretoria. Item illa dant pro hereditate et bonorum possessio. illa uero dat hereditatem ut Inst. d. bonorum pos. i. et ff. d. pet. her. l. i. ii. et iii. Item ille s. in re quod possequimur illa est in qua possequimur ut ff. dixi. Item bonorum possessio in mutuo non acquirit ut ff. d. bo. p. l. iii. in mutuo hereditas autem sic licet possit abstinere ut Inst. d. her. qualitate et diff. Item septus hereditas addire licet s. ta. d. tenere intentam quod infra in ta. bo. p. non est impet. her. adhuc ut competit non desideratur sed tamen que in animo tamen consistit ut ff. dixi. Item tamen quidam similitudines quod sic hereditas habet comoda et incomoda sic et bo. po. nam et sicut non solum dotatur hereditas et bonorum p. ut ff. ad l. fal. l. iii. et ff. d. her.

t act. uni. l. et heredes. et l. sequentibus. et ff. ad. s. et l. hereditatis appellatione. et l. heredis appellatione. et l. bonorum appellatione hereditatis. et ff. d. bonorum p. l. iii. heredes. Sed quero dominus meus si alicui fuit data bo. p. s. ta. s. tabulas et alia certa cognita quod probauit se filium nunquam alii uiuere et probari se filium et illi cuidam est patebit aditus ad petendam bo. po. ut quod notat. ff. de leg. ab sigs. s. ut ff. d. acquir. p. l. ult. Sed que est quod sub hac condit. ut pretor concessisse. s. si filius est. ar. C. de clausis. re. uniuersa. et de inst. sub condit. sicut generaliter quod res in alios acta et est. et quod h. sua non facit in generale et est. l. septa. ff. d. inoffi. t. l. filio. ult. Item ibi ubi effectus ut quod adiudicat tendit licet alio modo. Ite queritur an bonorum posses. repudiari possit. et uidetur ut imprimis quod non. nam omnis bonorum posses. consideratis eius temporibus. et est edictum. quod abe dico pretoris intuitu. et sic omnis bo. po. edictum. quod omnis s. autem pretorio. ut Inst. d. bo. po. et est decretum. puta quam uado ad pretorem ut uenia mihi concedat. et quod est ex cognitione concedit in iudicium. don. d. libera illa bo. p. posse decreta et est decreta. quod pretor decreuit illam bo. po. in dari. nulla ratione repudiari potest edictum et decretum. non quod non s. dilate. decreta non est acquisita. et quod est acquisitum repudiari non potest sic sub ues. ff. d. edicto. suc. l. i. decret. Item ergo ut quod repudiari possit. ut C. d. rep. bonorum po. in pter. l. v. et ii. Item repudiat et tacite ut si tempus sinit. C. dies et anni. ut C. q. ad ad. bo. p. l. ii. et l. si emancipata. So. dicit quidam quod bonorum p. repudiari non potest. et quod dicit C. d. repud. bonorum p. intelligitur de repudianda petitione bonorum possessionis et asignat rationem. illud demum potest quis repudiare quod potest acquirere. ut ff. d. ult. ii. l. si ita. sub condit. et ff. d. acquir. her. l. is potest repudiare cum quod possim pete hanc petitionem repudio. sed bo. p. quam non dum est in acquisita non concessa quam possim repudiari et adducitur similitudo pigneraticia que non competit ante solutam pecuniam ut ff. d. act. pig. l. sine aliena. Sed omnis non potest tolli prescriptione sed tollitur in offerre dicit pecuniam debitam. sic et tollitur in primis si eiectione ut C. d. prescr. xxx. an. est notissimum. Alio modo dixit. dixit est bo. posses. non decreta nec agnita repudiari non posse. modo et sic dicebat edictalem repudiari non posse. Item decreta et agnita similiter quod pretor eam est concessit sine tua petitione. et in hoc ultimo casu loquitur C. d. ult. C. decrali. at et decreta non. et hoc semper deducta in iudicium. et sic de decretali. decreta per auctoritatem iudicante et sic loquitur ff. d. successione. e. l. i. decret. numquam est ille ca cat mentionem de edictali et loquitur non in C. d. repud. bo. p. l. quod dicit quam lites agnoscendi. de quo uero in ff. d. inoffi. t. prop. quod friuolum reputo. et hodie non seruatur tanta sollempnitas impetranda bo. p. sic iure antiquo. ut C. d. curat. fu. l. ult. in prima columpna. et C. q. ad. bo. p. l. ult. et ff. si tab. t. nulle ex. l. i. et ff. d. bo. p. l. iii. a municipibus dicentur. hodie bo. posses. edictales decretales. et decreta. dicit dominus meus quod non. et sic notauit in summa. C. q. ad ad. bo. p. pos. nam dicit hodie uocari edictalem et iudicialem a pretore uiuo exeo quod accipit efficaciam ex sententia iudicis. nec est differentia inter decretalem. sed salua pace sua. licet non tanta desideret sollempnitas inuocationis et hodie possit dici decretalis et decreta. Ideo est in ista ea quod decrete. ex decreta nullo cognoscat. aliter danda dicit decret. sed de uenenda has quod generales ad eas bo. p. pertinentes tunc ea uenit ad particellas singulas descendamus. et quare in eis libellus capiatur. In po. d. bo. p. tabul. quod dignior est. hic enim nota. In omnibus quod quam intribuitur. quod est decreto et non d. plano. sed pro tribunali dantur ut ff. d. bo. p. l. iii. sicut. Sed quero si dominus meus nego presente altera parte. Ro. ideo ita tanta sollempnitas desiderat. ut ff. d. mini. uero. quod ca. et ar. ff. d. adopt. nam ita et C. si ut se absint a habitu ibi signata non est quod filius admittitur ut ff. d. bo. p. filius sed inordinatus non consueuit admitti ut C. d. iudic. filius. Ro. imo in

repu. bo. p. Alii dixerunt eandem posse repudiari in quo sunt loqui [illegible]

cuib; ut ff. d iudic. ut per et C. sepu. t alio in l. i. et C. de leg. p. l. momentarie et ibi cau. Set non obstat q. quicumq aliqn non pficiat in ut. ff. de leg. ptarr filiu s. sepi. nam et ibi id iquerela in offi. t. ut ff. de inoffo. t. l. postum. s. siqs et de hi pleni dicemus j. de bo. po. contra ta bne. de bon. po. sz tabulas

Si aliquis fecit testamentum et heredem instituat et ius sic cede de iure pretorio hes. bo. p. s. ta. q hodie possit applicari bo. p. s. cita. ta. t. secundum nuncupationem ut C. de bo. p. s. ta. quia antiqui quicquid scribebant totum scribebat in tabulis et dicam fuit lex. xii. ta. si testamentum sit secundum inscriptis. alioquin coram testibus de iure nuncupationem ut C. de bo. p. s. ta. l. i. q. bo. p. ad hoc ut competat tot sunt necessaria. Primo quod dixim s. de pet. her. et de act. ex testo. Item est et aliud necessarium quod ille qui fecit testamentum non preterierit filium suum cui dat c. ta. nam tunc quia diu c. ta. locum habet bo. p. secundum ta. non competit ut ff. de bo. p. c. ta. l. illud ult. et ff. de bo. p. s. ta. l. equissimum in prin. Ea luo eoque notavi j. de contra infi. Sed quero quid sit si testamentum imperfectum. si tabule sunt tales quod debeant rumpi per c. ta. quod bo. p. s. ta. peteret. Sed quod tabulas esse secundum nullas nam in dominum da. s. ta. si tabule ille non sint incise et rumpantur ut ff. si ta. ble. ex. l. i. § ult. et plene et s. Item est et aliud necessarium quod tabule ille uliate sunt ut ff. de bonorum p. s. t. l. i. § ii. et iii. et quod sit utiliter institutum ut ff. e. l. viii. de initio. Item aliud quod utroque tempore habeat in faciendi testamentum ille qui testamentum fecit et tempore illo quo fac testamentum et in illo tempore quo moritur ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. § exig. pretor et l. si ita. § ult. Item quintum quod nomen illius teneat s. ta. non sit ex consulto deletum. nam tunc non competit ut ff. de bo. s. ta. l. equissimum. Et si consulto sicca sit t nomen sit delet. t ipsum testamentum fractum t corruptum tamen bonis non nocet ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. § filium et C. de testamentis. l. si unus. Sextum ut scat heres extare et de illa tam bo. p. ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. § i. et ii. Septimum ut tabule ille que extant sint p. non exemplum et exemplo est bo. p. s. ta. non petit. non testator a brimitio in duobus exemplaribus t duobus codicibus scribi fecit testamentum tunc est utrumque illorum habet pro uno et bo. p. peti. pt. ut ff. e. l. v. § siquis in duobus. Qo. Sed opponitur ex eodem § i. fine quod dicit generaliter omnibus qui mutant testamenti factionem quod testamentum ante factum valet et sic fuimus illi. § ut. quod dicit in principio Iuo. sic quod dominus meus ibi glosa sua multa notavit. Sz ut omnes sic dico quod licet de utroque tempore faciat mentionem pretor et quod testamentum fac et quod moritur. primum tempore considero ut dicit § ipse imperator testamenti penam amittat factionem testamenti et amittit pro infirmitate t quod bonus fuit de inchoatum testamentum primum valet quod quia legittime factum est non debet ex eventu penitus resuscitari ut ff. de iniu. ac pu. l. ii. et C. de ad. tu. l. sed. non tamen qui amittit capitis diminutione et si tempore mortis inveniat sui iuris et civis romanus licet primo civitate et libertate amiserit et testamentum inveniat in suo statu v. signatum septem sigillis qui fuit sollempne bo. p. s. ta. petit. al. n. ut Ist. quibus modis te. infirmitatem § alio quoque modo. Inde est et sui iuris dicat primum ut ff. e. l. g ex libris § ult. Sed ille casu bonis est inchoatum quod testamentum valet iudicet quod licet ante fecit quod debet rumpi. Sed illud inchoatum non operatur illud quod operatur ca. pitis diminutio. quod stat illi non mutatio et non ut intelliguntur de ami. nistrato. quod possit testari ut ar. C. de his uimpe. l. sigs p. otis et sic remaneret. licet dicam per omnis quod utroque tempore debet habere factionem testamenti non amittat t sponte ut in capitis diminutione minima t delicto ut media sic amittat non nocet ut dicam est. Octavum quod super bo. p. ex pupillaribus tabulis quod testamentum patris signatum ut ff. e. l. ut bonorum sub hac

actione faciat tales positiones quales pro maiori parte fecit. s. de pet. her. et s. de act. ex testamento faciat cum has po. de. Ego dico quod ille qui me instituit decessit sine liberis. Item ille tabule ultime sunt. Item ille qui fecit testamentum habuit factionem testamenti et tempore illo quo fecit et tempore et tempore mortis. Item tabule iste autentice sunt et originales. Item tabule patris pupilli cui fuit substitutus signate sunt. Ego vero ut unus positionibus quibus utere s. de pet. her. et de act. ex testamento dico et sic po. Item Ego dico quod ille de quo dicis quod fecit testamentum quod habuit tempore mortis filium. Item illum in suo testamento preteriit. Item illud testamentum fuit primum. Item ille qui fecit testamentum est non dubitato. Item ille tabule exemplares sunt. Item tabule patris pupilli sine signis inveniuntur. Sub hac at. bo. p. actor concipiat sic libellum. libell. A vobis domine b. po. bononie t romanorum senatore peto ego. B. mihi dari et concedi bo. p. s. ta. patrimonii seu omnium que fuerit Titii tempore mortis qui tunc me sibi heredem in ultima sua voluntate t in suo testamento instituit. quod sic recte concipiat. j. dicit l. iii. ff. de bonorum pos. Qo. Sed urgeo ut stulte sit actor qui de talibus se intromittit. nam est sit institutus et post hereditatem adire solo animo ut C. de iure deliberandi. si cavia que additione facta omnia iura ingerenti est nsccit inullum ut ff. de acquir. p. et heres. quare vult iste ad pretorem et petere est hac bo. p. concedi quod petitio si pro de est indenario. ff. s. ita si vult hanc bonorum po petere pt. et sic si vult facere factum suum male et de suis expendere bu p. quod p pretor non fuit cura re egentibus quam non egentibus si venire ut Inst. de bonorum p. Nonne audivisti et de illo qui obtinuit in sua et potat petere sententiam executioni manda ri et tamen adact. primitivam voluit act novare ut C. de except. rei iudic. Et et de alio stulto non audivisti qui fuit immerario filo securte et tamen petiit tempus ad deliberandum ut C. de iure deliberandi. l. sancimus et sic confiteor quod multi se intromittunt de lana caprina et de manibus superfluis quod melius esset eis si se manibus non nexaret. ut ff. de inoffo. t. l. v. q. cum si sit nam litis superfluis non vexari. ut C. de dimin. l. minoribus. Qo. Sed quero an hodie ista bonorum p. sit voluntaria et sic modice utilitatis esse t nulli. an sit hodie necessaria et sic esset magne utilitatis. nam ut quod sit necessaria ista et est. ta ut Inst. de bonorum p. § ob. voluntaria. hodie voluntaria est secundum quod dicit dominus meus py. non fuit pretori mora tamen egentibus quam non indigentibus subvenire et sepius sit omne super vacuum pleno de pectore manet. secundum vi. tamen casibus et olim et hodie necessaria est. Exempli gratia primus casus est fecit testamentum in quo preteritum et alium instituit natus fuit postumus testamentum rupit de subtilitate iuris civilis. si decedat postumus ante quam testamentum rumpat re ipsa heres concipiat quod erit signatum heres institutus t necessarie habet petere s. ta. et succedere de iure pretorio. cum de iure civili non possit succedere. quod testamentum est ruptum. ut ff. de iniu. sto et ir. t. l. postumus preterit. Sed et institio nato preteriti se abonis patrius abstinet ut ff. de inusto. in hi casu. con pieque actor sic libellum. libell. A vobis domine ambalde senator romanorum. peto ego. B. dari mihi et concedi bonorum s. ta. patrimonii et bonorum omnium que fuerit Titii tempore mortis sue qui me heredem instituit non obstante quod natus fuit postumus quod fuit in testamento preteritus. quod mortuus fuit postumus ante quam testamentum re ipsa rumperet. quod sic recte concipiat lib. probat l. pdca ff. de lib. et postu. l. postumus. Op. Sed op pone dicunt est ut dicit l. pdca et Inst. quibus modis t. in fir. quod postumus preteritus natus rumpit testamentum quo modo est quod ruptum est per pre consolidari seu reddi integrum. Ego vero dico de iure civili. sed de iure pretorio quod fuit inductum gratia supplendi t corrigendi t adiuvandi iuris civilis. ut ff.

tabulas

autenticos

Hoc potest notari duo testamenta facere unum

casu

casu

dinis. ciuit. l. uidet ciuile. Tercius casus est quando aliquis fecit testamentum et dedit se in adoptionem t arrogationem et adoptatur. intelligo auo paterno in quo transierit ciuilia et naturalia iura quia non tamen sit impotente. at. non natura jure. de adopt. et e. de adopto. l. plerumque. de iure ciuili ruptum est testamentum per capitis diminutionem minimam quam incurrit in potestate. Si si finita sit adoptio et testamentum signatum inuenietur bonorum possessio. secundum tabulas erit necessaria ut inst. quibus modis testamenta infirmantur. § alio quoque modo. Quartus casus est quando aliquis est media capitis diminutione quia ipse fecit testamentum ruptum est de iure ciuili. Si si testamentum inueniatur signatum et tempore mortis inueniatur signatum ille ciuis romanus bonorum possessionem secundum tabulas ut. necessaria ut inst. quibus modis testamenta infirmantur. § alio quoque modo. Quintus casus est quando aliquis testamentum fecit et dedit se in arrogationem. ecce ruptum est testamentum. et olim et hodie quia tamen fit impotente. ut. inst. de acquisitione per arrogationem. si postea fiat sui iuris et dicat litteris seu codicillis seu morti illo testamento ut ff. de bonorum possessione secundum tabulas quod exulibus. § ult. Quibus tabulis cum ibi compleas sic libellum. libell. Quod dominus senator peto ego. B. et ceteri teneas omnia iure adorno obstante quod fuit ille tunc adoptatus in arrogationem et quod amisit ciuitatem et libertatem quia postea factus sui iuris testamento signato et uolente mori illo testamento decessit et dominium peto. Solo. Sed quaeritur quomodo testamentum sit ruptum sola tamen uoluntate testatoris. cum omnia ex integro facienda sunt. ut ff. q. t. fa. p. hic. Item sola uoluntate primum testamentum non tollitur. si testator dicat nolle ualere. ut inst. quibus modis. t. infirmantur. § posteriore. Sed eadem re testamentum non debet redintegrari sicut testator quando uult uel ualere. Solo. uerum est de iure ciuili sed de iure pretorio secus ut dixi non obstat. ff. de testamentis. hic. quod omnia sunt facienda ex integro. subaudi quando uolo primum testamentum mutare. sed non quando uolo confirmare ut ff. ad treb. siquis post. Item non obstat ulterius ar. quod tractatur de testamento tollendo secus de eo confirmando ut hic. Sextus casus est quando quis filium suum emancipatum sub conditione instituit si imperato iter uenit ytaliam t sub alia casuali conditione dico de emancipato quia in potestate constitutus sub conditione non potest heres institui ut ff. de here. institut. l. si uni. ad sub potestatiua ut ibi. et ff. de condit. et de. l. iurauit. tunc non in modo factum casuale exheredat ut ff. de here. inst. l. non dubitatur. si emancipatus instituitur sub illa conditione medio tempore accepit bonorum possessionem secundum tabulas quod potest ut ff. e. t. l. i. § si sub conditione. pendente conditione de iure ciuili non possit adire hereditatem ut ar. ff. de condit. et de. l. ——— et l. quibus. et l. qui heredi de iure pretorio necessaria est bonorum possessio secundum tabulas quod continetur in eo. tamen et sic albu continuatur in integrum. ut ff. l. equissimum. et § si sub conditione. et ff. de bo. p. c. ta. p. l. non tantum. § siquis exulibus. Septimus casus est quando furiosa fuit rogata restituere hereditatem. certum est quod de iure ciuili hereditatem non potest adire furiosa nec ei curator ut C. de curato. fu. l. ult. Sed de iure pretorio curator petet bonorum possessionem secundum tabulas et hereditatem restituet ut ff. ad treb. l. cum heres institutus. Sed opponitur in eo quod dictum est. Quinto casu quod si deficiat conditio quod heres petat contra tabulas. quia illa fuit contra tabulas ut dictum est. Solo. Quaeritur est quo potest ista conditio fieri quod bonorum possessio secundum tabulas continetur in contra tabulas. Sed quaeritur illa bonorum possessio quam accepit medio tempore pendente conditione. uires fuit tamen in uiris. Solo. quidam dicunt quod tunc est sine causa. ar. C. de in offi. t. l. filius. Sed ius meus sic notat in summa. C. de bo. p. c. s. ta. dicens quod illa uiris est quia si existit conditio habebit efficaciam suam si autem deficit et conditio continetur in contra tabulas ut dictum est. et illa conditio fit de mirabili equitate pretoris. nam exquo non deficiat conditio inuenitur filius iste emancipatus preteritus. Si quaeris hic contra tabulas quod dat pretor planum est sic insequitur dicentem tamen autem quam accepit secundum tabulas quam sperabat de aduentu conditionis et sic secundum uarietates temporum uires uariantur. ar. ut inst. de consanguineis et uterinis fratribus coll. v. Op. Sed adhuc opponitur ff. de bo. p. s. ta. l. equissimum. § siquis ita instituit. ibi. uel dicitur quod antequam existat conditio bonorum possessio secundum tabulas peti non potest. Sed solo. peti non potest pro dodrante. sed pro quadrante sic. secundum quod ibi ponitur exemplum quia pro parte certum est illum omnino heredem. ut ar. ff. de heredibus. ita

sub ho. si ita scriptum tamen alii immo et pro dodrante ut impedimentum. l. si sub conditione. et quod sic dicit peti non potest illa quantum uires illa quam sua est petat conditione pendente ut ibi ut melius non potest peti pendente conditione ut illa habeat effectum uires quod non possit auferri deficiente conditione. Sic in nomine dominus meus quod fuit quidam hic notandum pro domino. B. quid est uerum quod si si inueniretur due tabule quarum que fuit posterior nescitur quia forte apparet scripta eadem die diuersis heredibus institutis admittere eorum ullus t nullus. Solo. siquidem simul signante huiusmodi tabule reperiantur. dicemus duo testamenta dici debere. Sed quia incertum est quam prior. propter incertum dico utrumque admittitur. ut ff. de bonorum pos. secundum tabulas l. quod exulibus. J. B. et ff. de rebus du. l. quod duos. i. et ff. de uulgari et pupillari substitutione l. ex duobus. i. ut sic non consideremus nam penes quos omnia dicta sunt ut ff. de iudic. l. Sed quibus ult. Argumenta tamen contra multa inueniuntur. quod nullus admittatur quia non est certum quod testamentum fuit posterius ut ar. ff. ad treb. si eum quem nouissimum. Sed in matre opponebat substitutus et sic contingit propter matris reuerentiam ut non admittatur substitutus impuberis sed mater. Sic et at. simul fratres collegit. propter patronalem reuerentiam ut ff. de rebus du. l. quod duos. sicut in filio suo. Item contra ar. ff. de rei uin. l. item possessor. ult. nam si non est certum de quo exceptio sit actum nullus fit contemptio. non obstante. l. ff. de iudic. siquis intentione ex lege illa intelligitur quando tamen adhuc ut recipiat libellum non tamen quod in processu iudicii non habeat necesse probare de quo egit. sicut at iuncte patris uendentis dat quod tamen adhuc ut recipiat libellum. certum tamen debet probare in processu iudicii. ut ff. de rei uin. l. quod de dote iuncte. Sed in l. illa. Item possessor. ideo contingit propter fauorem rei. et est quod imputetur actori quare non probauit unde non probante actore conuenitur obtinet. ut C. de edendo qui accusare. Item contra ar. ff. de lib. et post. l. ii. nam si dicit testator filium exheredo cum plures essent si non apparet quis sit exheredatus nullus exheredatur. Sed illud propter odium exheredationis quod restringitur. ut in e. t. de lib. et po. et ff. de iniuriis. inter me. l. i. Item contra ar. ff. ad l. aquil. Item si est insterminata. Sed ideo quod dampnum est dampno compensatur exquo non apparet quis fuit aggressor et est teneretur aggressor ut ff. siquadrupes pauperiem fecisse dicatur. l. i. § ult. Item contra ar. quod nullus admittatur non tamen uires de facientis sed ratione probationis ut ff. de testa. tu. l. duos. Sed in eo quod decreuit est pupillo per plures tutelam spargi ut ff. de admi. tu. l. ii. Item est testator noluit unum dare tutorem et non duos. nullus meliorum erit. quod potuit pupillo alio iure succurri. quia dari debet datiuus tutor. Item contra ar. ff. de her. institutione. l. i. quotiens. nam l. contestatione hic in eius amicos eiusdem nominis et dixit seu heredem instituo nullus erit heres. Solo. In certum est testatorem unum uoluisse esse heredem. et ideo si omnes non admittuntur non est mirum hic autem plurimo quod in exquo utrumque testamentum apparet. Item contra ar. ff. de her. inst. qui solidum. et l. tamen. Solo. Sed in l. illa ideo reddit quatenus contingat propter legem Falcidiam. quod noluit tamen unum initio alteri quod non est solidum. Vnde concurrendo se impediunt. sic et alia in legatariis. C. de caducis tollendis l. unica. cum modus et sic usufructuarii cum concursu se impediunt ut ff. de usufruc. l. quotiens. et ff. de. 1. l. huiusmodi. Item contra ar. ff. de rebus du. l. si fuerit. m. l. multa ponuntur exempla et tamen propter incertitudinem omnia uitiantur. Sed Solo. quia in uoluntate quia si omnia fierent esset contra uolente testatoris quod hic non est. Item ar. p. et c. ff. de legatis. l. l. cum. rex tores. i. Si in lege ipsa reddit ideo. propterea si utrumque admittam iam faciam contra uoluntatem testatoris qui uoluit unum heredem esse. absolutum est plus ideo apparet quod testator uoluit ut ff. ad treb. fa. si sub conditione. et l. sicut prius. Sicut autem de bonorum possessione secundum tabulas quod datur filio et nepoti preterito contra testamentum patris sui aui. Venit de bonorum possessione contra tabulas uidamus et quibus competat imprimis. et quando faciendum est quod competit secundum uiam antiquam tam filius legitimis et naturalibus quam adoptiuus ut ff. de bonorum possessione contra tabulas l. i. § i. et in initio legis tituli illa exulibus et oportet eos esse ut hanc

bonor possessione ut ff. eod. l. non putauit. uel et aut. hec omnia
que descendentibus ex uirili sexu, et in gradu antecedenti non perdat.
ut ff. de contrar. patronis. sed hodie per instrumentum filio adopti
uo non datur. quod tamen nullum auxilium habeat in bonis patris ado
ptiui. nec etiam ab intestato, si non ab extraneo sit adoptatus
ut C. de adoptione. l. ultima. et In aut. et iam de ab intesta
to dicitur. Commendat tamen scilicet ab auo paterno uel materno in quem tamen
sciunt aurea et naturalia iura forte habet. et non competere tamen tamquam
adoptiuo sed tamquam filio quia non uidetur translatus sed reddit. ut potius
iure nature scilicet filiationis quam imagine adoptionis considerentur. ut
ff. de lib. et postumis. filio, competit hic bo. p. suum filii sic nati sunt
non ut postumus ut ff. e. l. i. § ii. Et non ad hoc ut competat tot de
necessaria. In primis quia aliquis sit filius sit legitimus et naturalis so
lus et adoptiuus uel solum naturalis dicitur ut dem est. Contra. Sed opponitur
ff. e. l. i. suum naturales subaudi et legitimos naturalis est solus
qui non sit legitimus nullum ius habet in bonis patris cedentis ab intestato.
et non quod succedit tamen in duabus unciis ut in aut. quibus mo. na
effi. sui. § discessis. coll. vi. et est positum in C. de natur. lib. l. licet autem
et dicit hic ut notatur plene. § de offic. iudicis. c. uos aliunde pe
tit. c. uobis naturalibus hodie subueniatur. et quicumque fuerint quia
naturali dicitur. Quod tamen intelligas de legitimo et naturali. secundum quod ille qui fecit
testamentum sit pater uel auus paternus sic simatur uel auus maternus quod te
stamentum illorum hic bo. p. non competit ut ff. e. l. illud. et ad testamenta feminarum.
Contra quare quod sic ibi. respondeo non dicitur iniuste quia nulla femina potest habere
filium in potestate. ut in l. predicta. et ff. de suis et leg. l. ult. ta.
et C. de adoptiuis. si mulieres. et sic illi persone datur hic testamentum
illi qui potest habere filium in potestate. sic est et in pupillari substitu
tione. quia non potest aliquis facere nisi personam illam habeat in potestate, ut ff. de
uulg. et pu. sub. l. ii. nec obstat i. e. t. simatur que uidetur
innuere quod simatur pupillarem substituat. respondeo non est uerum
quia quod dicitur ibi quod ualet substitutio intelligas non pupillaris. sed
ualet constituto fratri ab illa matre. i. quod illi filio suo substituit.
In alt. et melius cum preterito matris et omnium ascendentium per matrem
habet. per exheredationem. ut Inst. de exheredatione libe. matri. et hic
bonorum. p. non datur exheredato. ut ff. e. non putauit. in ea. quod.
testamenta feminarum non datur. ut e. l. illud. ad testamenta. et sic notatur
dicitur ius i. e. in summa. in C. de bonor. p. con. tab. Sed quare preteritos
matris liberos per exheredationem non reddit. Inst. de exheredatione libe.
§ maternis. uel quia iste filius uel nepos emancipatus. ut ff. e. non tam.
§ si emancipatus. quia dicitur. sed non admitto sic indistincte. nam si eman
cipatus est habet hanc bonor. p. ut necessarium. certum si suus est et habet.
hac bo. po. licet uoluntariam, ut C. de lib. preter. l. maximum.
et hoc est quod dicitur ff. e. l. ii. sic emancipatus. unde uel ob defensionem
non est per rescissionem scilicet patrie potestatis quam rescindit per emanci
pationem. Is quod est iustus filius fit non iustus filius etiam rescissio.
i. emancipato. uel liberatio patrie potestatis fuit subaudi quam magis
admittatur ad con. ta. Contra. Sed quare in eo quod dixi quod filio in potestate
constituto. datur con. ta. unde nec filius in potestate constituitur preteritus dicitur te
stamentum ipso iure nullum. ut Inst. de her. libe. et ff. de lib. et
po. l. gall. et sic est nullum ipso certe. et C. de lib. preteritis. l. ult.
Si testamentum est nullum quomodo ergo filio in potestate constituto et preterito datur
con. ta. ei bonor. possessio testamentum rescindat quia testamentum rescindet
quod ipso iure nullum est. et quod non est rescindi non potest. ut ff. de iniusto
rupt. t. l. nam et si subiecit. respondeo uerum est ipso iure nullum immo
nullius momenti inquantum filius in potestate est preteritus ut ff. de iniusto rupto
testamento. l. i. cum hic de iure ciuili. sed considerato iure pretorio
testamentum tenet. sed oportet quod rescindatur et sic habebit electionem
hic uel utrum uelit succedere de iure ciuili et dicere nullum ad
iure pretorio et rumpere per con. ta. Sed diceres quis esset stultus qui posset
dicere nullum si uelle iam sed subtilibus seueritate et rumpere per con.
ta. ut ar. ff. de inoffi. t. l. iii. respondeo et stultus est non potest hic fieri.
multotiens est hic inuenimus nunc stultus fuit ille qui potuit po
tere mandans sententiam executioni. et ipse actionem illam infectam ex

re iudicata uel cum iudicati nouauit. ut C. de executione rei iu.
l. ii. immo licitum est nobis et quodammodo hic quin talia. ut ff. de fund.
l. et fundo. Item quod dixi quod filius in potestate preteritus dicitur testamentum ipso
iure nullum si natus est tempore supposito quod de iure ciuili testamentum
nascendo rumpit. ut ff. de lib. et post. l. quod dicitur. et l. gall.
et C. de postumis. her. insti. l. i. Item de utroque uel testamentum sit con
nullius momenti si filius natus preteritus sed proponatur. uerum si bonis patris
nis abstinuit licet iuris subtilitas refragatur attamen uolun
tas testatoris ex bono et equo tuenda est a pretore ut ff. de iniusto.
ru. t. l. filio preterito. Item in postumo simatur uel ipse uel alius pro eo pe
tat hic b. p. testamentum esse ruptum certum sicut credat licet iuris scru
pulositate numquam subtilitate testamentum sit ruptum de iure tamen
pretorio consolidatur ut ff. de iniusto. ru. t. l. postumus preteritus in
his duobus casibus. bo. p. con. ta. necessaria est. ut in superiori scilicet in
no Item quod filius sit preteritus. i. quod nulla mentio de eo instituendo
uel exheredando facta sit. nam si sit institutus suum per se sine subo
est habet con. ta. quod con. ta. non datur. ut ff. e. l. tamen si quis alibi. Item
si exheredatus filius con. ta. non habet locum ut ff. e. l. non putauit.
et C. e. l. ii. Contra. Sed quare quod sic ibi quare institutus filius non habet
con. ta. respondeo in predicta l. redditur causa quia si institutus quod bonum esset
dari con. ta. esse nulla utilitas, nam cederet con. ta. testamentum quo
possit testamentum competere inquantum inuenitur et ratione naturali ferre preteritus omit
tat eodem te institutus tabulis con. ta. et sine beneficio alterius uel i p
dicta. l. si ex liberis qui ex his sic intelligi ut si sint duo filii unum insti
tuat alius sit preteritus. preteritus committit edictum. i. habet con. ta. ex edicto
pretoris. et sic per hic ualde mirabile institutus habet hic beneficium. i.
quia potest dicere contra proponere et dicere con. ta. Item aliud mirabile quia suum preter
proponat con. ta. suum non. nisi institutus habet con. ta. simul. ut ff. e.
t. l. si per me. ult. et l. labeo. ult. et sic illa fuit ta. committet in
c. ta. et hic conclusio est non perdunt. et quia prestabit omnia legata illo preterito
non proponente con. ta. non adeunte ut ff. de le. pres. peti. bo. p. c. ta.
l. nam. ff. e. si per ult. preterito est adeunte per obtinuit con. ta.
si postea institutus adeat. et non prestabit legata non liberis et parentibus ut
ff. de le. pres. l. sui. quod si sit sceptus. Contra. Sed opponitur ff. e.
i. ex duabus. sed illud non uidetur quod omnibus legata prestat per illam partem
propter quam institutus est. Sed respondeo quia ibi noluit probare con. ta. sed noluit
ex testamento iure et ideo preiudicauit. hodie ius a fratribus non est locus quia
ex causa preteritionis si sit iniustum testamentum omnibus legata prestantur. ut ar. in
posita. C. de lib. preteritis at ex causa. unde hodie non uideo expedite
quod institutus propter alium preteritum committente edictum quia proponat con. ta. ideo
quod admittatur quia si institutus est ex minore parte per con. ta. reducet.
illa portio aduentitie ut ff. e. non putauit. ult. sic hic notatur con
dicitur ius in summa. C. de bo. p. con. ta. Contra. Sed an impetratione cum
sit inserenda sicut in exheredatione dicemus in secundo de querela in
offi. test. quod dixi de preterito quod con. ta. intelligas de preterito a patre uel
ab ascendentibus per patrem sicut a matre uel ab descendentibus per matrem
est non habet con. ta. quia illa preteritio habet per exheredationem. ut § in hac
bo. p. no. Item quod dixi de exheredatione a iure nostro si exheredatio
iure facta est. ut ff. e. non putauit. in eo quod iuris. Contra. Sed quomodo iure
facto dicitur quod omisit causam quare debet exheredari quia non credo quia
te nullo uiuat remedio et ita dixisse recte dicas sed inter
a parte certum si hoc condicione sit filius exheredat de quacumque condicione
intelligas te habere locum con. ta. institutus. sed condicione non habet et quod
re ut recte impetra. l. ff. e. l. si sub condicione. et de emancipato et
in potestate constituto id. ut ff. de lib. et p. l. et si non peperit. filius
sed hic plus in filio in potestate constituto quia si sub condicione institutus
sed condicione casualis non in defectum ipsius exheredatum ualet institutio. sed quando in
situit ipsum sub condicione potestatiua non habet necesse ipsum exheredare
in defectum ipsius. ut ff. de her. insti. l. suus et l. iam dubitari. et
C. de institu. sub condicione. fac. l. supra. Contra. Sed quare quod exheredatur
filius habet con. ta. respondeo l. illa non putauit inquam ut reddi
sic non iure nullo testamentum parentum turbatur. et si uellet posse quod
uelam in offi. institutione. sed illa nulla quia de iure ciuili non habet con. ta.

tu. ff. de. bo. p. sit d iur pr'rio. ut inst. de bo. p. §. pro sic ille sic e poia. si q ad q da sic alibi p fecit esto te sic et p rit colestos p fect e. n e i. ponia sicut et si. ff. de act. pig. sic uide tec. ult. § he e to. c e exheredati a d iur ciuili nullo alio m e tu testm prio n p q rela. et sic pt emancipato exheredato p q rela succedi uolunt h' p tor e e largus ut daret. s. g. ta. q da e cu p rio iq. bo. p. tu testm te darguo ex q n inueio me istitutu n exheredatu. s3 in q rela q n inueio me exheredatu te et p rez meu actio q fecit g offm pietatis q ipm testm q rescindat. qo. s3 illo qr. quo emancipato q e uiri ciuilii cogt. ut inst. de exhe. libor. emancipatis quo dat q rela i offi. te. q e d iure ciuili. pro hac q oem d eunnabimi tuu i tractatu d q rela i offi. t. tit. q dixi d filio rite exheredato. io dico q si n rite t q subo dice ut dixi t q abinra tm p exheredat hec p p tio. et io hec g. ta. ut ff. d bo. p. g. ta. l. n pu tauit. si abuno et ff. d libis. et p. l. et si n pepit. filii eod me ritosa exheredato. qn p addita hereditate. s. q squis m hrs eet fili mis exhe esto na h e impsibile ut p addita hereditate sit exheredat. na e an addita inueiat p tit. g hr g. ta. p tit. ut ff. d libis. et p. l. et si n pepit. fili infine. qo. s3 quo si exheredat abuna p. pro. qn dico sic ticiu herede m instituo filiu meu exheredo tm attio meu m instituo. ut ff. d libis. et. po. l. iij. fili. i e intellr rite exheredatu qn p aliu sentia exheredato certi sunanu sua q s se herede sco p m ico e. ut ff. e. n putau. si q s sua manu. s3 qr qr uitosa nne p abuna p. pro to e i p p meu q qn exheredat a g du toto g totu illu g du hr q rela. f3 qn abuna p exheredat e i q ueniens et h e m au q ia io g nichi inuenttr diuisi uius. s. q g una p m q e i eod g du hn q rela g du e aq e exheredat g alia h'tet g. ta. aq e p tit. ut plen intelligas d exheredatione et p tit one f tm seu succeda et d g du ba ita distinguo q sit exheredato aug d sit i e g a. et sit t int g du. g o appllo instituere sit exheredato au o g o sic testatr qn incip testm dic sic. et sic i cap testm filiu meu exheredo ticiu q meuiu h'res m i stituo ecce p m g d. si ti a et meuiu m h'rs n er. sepni et gai hrs supto ecce s g d sbstitutiois. sit exheredato i e g o sic ticiu q meuiu m h'rs i stituo filiu meu exheredo sicia et meuiu hrs n er. te gai et sepni hrs supto. sit exheredato p os g d sic ticiu et meuiu m h'rs i stituo et si libis n er. g ai et sepni h'rs supto filiu meu exheredo. et sic fili exheredat cu i stitutis et sbstitutis. ut exheredat a m os g d i e i stitutis. et sbstitutis. exheredat int g d. exheredat p i stitutis et sbstitutis. exheredat p g d. sic h' hec. c. de libis p tius. l. i. ff. d libis et. po. l. iij. ff. d. bo. p. g. ta. l. n putau. s. una p oen i e se ua tiate uid. na. l. illa d libis. et. po. i. ff. dic q si exheredato sitat sui m g d. sui p g du sui int g d q ab oib3 g dib3 ut exheredat. l. au. c. d libis p tius q qn p ois g d sit exheredato m e exheredat ab oib3 successit h ex p s sit. l. at. ff. d. bo. p. g. t. n putauit. aliq. et si abuno a p mo. a dic q si fili sit abuno g d p tit. a so exheredat. et g e i p mo g du n s t i reb3 humanis a so g du i a p m si hat q rela fili. q g. ta. n hr q rela. fili q g. e. n hr locu. h dic ille a p o. et h qn mortuus sit illi q est i g du p o. a q fili sit p tit. certu siuu l e e t a d ite noluit. t q n p t q ea i exclusi q te hr g. ta. u i ff. d bo. p. g. ta. n puta u. aliq. fi n g d g fr g d3 heb q rela. pro n. et e io q sbstituti n p st int fr. ta. qn diu g. ta p. intentm. ut ff. d bo. p. g ta. l. equissimu i p. et ff. d. bo. p. g. t. l. illd. ult. et sic n sit adita q rela i offiacosi n opeit. ut ff. d inof. t. l. g. si cechac et. c. d inof. t. l. plt. si q actio herede q si sitat i sola a i uolut. q s po st g dicit sbstitui q nun a io adeat q

sic e sit adita hr. ut. c. d iur. d lib. l. si aut q r n opet q rela. g f. g d. et sic g p m g du hat. g. ta. aq e p tit. g. f. g hat q rela aq e exheredat. sit for moli i sigit obiecto. ff. d lib. et. po. l. iij. plt. q ex toto g dic e q si sit fili a p o. g du p tit a so exheredat. po g du p p to aq fuit p tit ab eo g d. exodiu capim. vn fili exhered e. pro in p mis q q d a nescietes hec obiectis admitte q g p m g du aq e p tit fili hr. g. t. g. f. aq e exheredat. hat q rela et q leg d libis. et p. l. iij. i. q ult. i tellig. f3 distiectio. q nomie. l. illa. d bo. p. g. ta. n. putau. aliq. et si abuno dicat q subtili ciceta rimam u oia ista soluat sic dicim. q si tm e exheredato sui an g d sui i e. sui p. q ab oib3 g dib3 ut exheredasse. ut dic. l. iij. d libis. et. po. sui testator exprimat. ut. c. d libis. p tu. l. i. sui n q ut expssu iur q at leg m p d a. l. n putau. et de libis. l. iij. ult. dns. e. io. q i exheredato fui fuit i e g d i te p suum p p a q exheredat ing du includit q tm ab illo g du uoluisset exheredasse alijs p tuisse. et admitto q uolut notare dns ms rep hude h q ia ut exheredare a p. q e x p h ibitu. f3 n e iim q exheredando int g du ab illo toto g du ut exheredasse. et n ap sic supi dixi t dicat ut dix dns giulielm q lex illa te loc hr qn testator dic se ille tm abuno g du exheredare te abuno e exheredat. ab alio p tit. aliequin tm ex p mat tm abuno ab oib3 g dib3 ut exheredat. illi at oppoi an p sit dare sbstitut e adito i sola a i uolutate q sistat. sic pro q n. p p obsta clm. bo. p. g. ta. i e q leg. i. ult. d libis. et p. i. l. iij. i telligo q p m g dus sit p ept i p o ut qn fili e impot. q di e. t. ipo ut. nllm certe si emancipat te intelligo. f. distinctio. l. illi. n putau. h oia na s infilis i a gnatis certu i postumis sec. na p tit postum sec nat g du illu rupit nascendo a uir ciuili aq g du p tit e. licz g d ille n rupat aq e exheredat. ut ff. d libis. et p. l. iij. ult. et d illo postumo intelligas q rumpat d iur ciui nascendo q nat eet in potestate p ris t au futur. alieq uin liceet nepos filij emancipati ille nascendo ruper d iur ciuili c ipo. et p rei sit iur ciuili i cog na si nat hret. g. ta. p q oportet illu rupe. fili at nat p tit. g du illu aq e p tit. ipo iure fac nullu ut. c. d libis. p. l. ult. licz g inuenies q fili p tit abuno g du hr g. ta. intelligas d emancipato. t suis intellige d suo di cas q hr simile succede d iur. p tio. ut et p o a. l. ult. u. c. d libis p a. t ex. vn p tum si a p mo g du sit p tit. a so. exheredat. si illo tpe nat eet postum q aliq s instituti agb3 e p tit. subaudi. totu testm ruptu e. na sblato g du p o a so postum fac e g locu. i. q succedit sbstitui exclusis. licz g sit sec. s. qn a p o. g du e exheredat. a so p tit. na te p m g uau licz fr rupat. ut ff. d libis ut e p. l. na. et si sub g dicione. ulo. a. l. iij. ult. q ntu ut tpa motis m ble extet extablis. ex qb3 p. p sit adiri hereditas sbaudi d iure ciuili. t d m u p tio. bo. p. g. ta. peti posse. na sicz i stitu ti a u testatore mortuus t h is hrs e i stitut q capax n e g. ta. n hr loc q i anis eet et sine effcu ut ff. e. q m lego. et q i d i g lege ee dari bono p. g. ta. sic expon i dns ms g lege. s. p torio. q. d. p tor tuet g3 uolutate testatoris qn inclu. bo. p. g. ta. modo fac g lege i du cedo bon. p. g. ta. tali l p toriu e u ina uex uite ci uil. ut ff. d iustitia. et iure. l. na. vn g i p a i ciuile e q bono p. g. ta. d e g testm q l ciuile ultias uolutas tuet e nic sit q mag ho ib3 d bat q a i i suppme uolutatis lib sit sal. et e. u. c. d sac. s. ec. l. i. et iac

d'hr. et fa. coll. i. t alr' q lege. i. q uoluntate defuncti q lex
e ut ·i· at dnup' disponat coll. iiij. Et mye q bo. p. q.
ta. n dr q testm q nullu e q alibi dr q testm. q nullu e.
ut. C. e. t. ij. Sz ut dns ms. qo. q uar testm sit nullu o
ut fauore alicui puta q nat e ptim et ta rupu t q
li i potate e pat. ut in pdcta. l. et. C. d libis. p. l. plt. o
ulte. et so q. ta e testm sit nullu q sollepnitatib3 cat
t ult e q psit adite n dixi i h cau bo. p. q. t. n dat
i p dcta. l. q uulgo Sextu q sic pat si legatu sit te
lectu. qd illd n agscat suu sit legatu s. sine filio t suo
ipi sie agscat repellit act. ut ff. e. l. n tm. ult. et. l.
si p morte. s. a adoptie. et. l. sb9dict. ult. et ex. l. duob3.
i. ff. fallit. tn tpa bar. legu in filio adoptiuo cui dabat
q. ta. n i pn. dixi. na si adit hrditate i q e institut
iussu pris adoptiui te emancipat hebit. bo. p. q. ta. q
poti hebit hrditate ipe q pr adoptiuus. ut ff. e.
p morte. s. a adoptie. qo. Sz qr h. Rso. q tpa bar. l.
fili tnsibat i potate pris adoptiui et io si adibat hrdi
tate i solid qrebat pri adoptiuo hodie at n sic q n
tnsit n e dat i adoptioez auo patno t matno n itt. d
adopt. et. C. d adopt. l. ult. Jte hodie n qrit aliqd pri
adoptiuo n i arrogato q qrit q durante arrogte. u jnst
d acquisitioe p arrogtez Sz mye e tpa bar. l. quo p dco
oino fili sit institut. q pea emancipat hr q. ta. q si adi
uit. Rn. h gtingeet p stultitia pris illu instituentis. q sc
sciebat illu adoptatu et ipm instituebat d debat scire
q si adiret q pri adoptiuo qret. vn dr illu institutisse
posse emancipatioez tunc apre adoptiuo t si fuit ema
cipat uie hre. q adeundo pri adoptiuo q uit n uto hr
q. ta. si hodie e n qtus n q aduisu f. n hre. p pea q. ta.
et ita notat dns ms. i pn. sume. C. e. t. Septimu q filij
tales sit q psit hrs i statu alioqn si s tales q n possit.
hre i statu eis n dat q. ta. q totu gsidrat tpa mortis te
statoris ut ff. e. t. l. n tm. libi. Si q se n p se hre i statu
p abrutia ut. C. d hr. et na. l. cognouim et q d pona. ut
C. d hr. j st. l. i. Jte dapnati i metallu ut ff. d hus q
pn. sep. hnt. l. si in metallu Octauu q tpa n sit tn
fluta puta aini utit ut. C. q admit. ad bo. p. l. eman
cipata. et q sciunt illu mortuu. alioquin qi tpa sit uti
lia n cedit ignoranti ut ff. d iur. et fa igno. l. i. et ff.
d aduis et tpa. p. l. i. et ff. q3 or. i bonor po. s. l. ii. qo
Sz mye ut q h. bo. p. q. ta. opetat q. anu utile. na l.
illa si emancipat n loqr n d bonor p. vn ubi q dat
ab i testato et n dic d anno utili. h tm d anno notat. Rso
n cures. na vn dixi d ano biu3 e bor p tpa e eqlia na
p oib3 suu p m tablas. siu q. ta. sun p aliis omib3 asce
dentib3. dat an utit i honore sanguis. alius extima tn
sulsali ueientib3 dat. C. dies utiles ut in l. p. et. C. q ad
bo. p. p. l. ij. et i st. d bo. p. ult. q anu sit utit hic ad
sumo. nay. e. dies s utiles q dant extima transfusali q
n hre ita pingue l sic ascendites et descendentes s annect
utit. ut ff. q s or. i bo. p b ne. l. ij. dies et in pn n uida
t e mutable sit tn st tm biefin tubui tpa tolle io e. o
na e q. bo. p. sit p toie n j st d bo. p. et ptois annuu in
pn e io s annales n itt. d ptus et tpa ac. l3 maxima
gstiz tae h ptor. et tae l ciuile cu inptoriu e uia uoy
ut ff. d i st. et ult. l. na et l q cu ani ptois erat
gtinu q h an eit. utit q aliqn extedi posst ut3 adq dca
ennui et ult q n numerentr dies n q b3 hui copia ptio
ris. u i p dca. l. q3 or. do, et ue magna e gsta. na et at e au

xilia uiris auit ppetua sit. qrela tn q uquennio tollit et gtinuo
ut dicemi in t. C. d qrela i offi. t. Sz q3 oppoit i st. d p
pet. et. t. ac. na i d3 q actioes q dant bonor p. et illi qd
loco hrdis ppetue s. Rso. l. illa loqr d actoib3 i re q dat
bonor p. sic e possoria hrditatis petitio et fidi. g. q dat
illi cui restituit hrditas q e loco hrdis ut ff. q e eo. si filli.
sic res i spalib3 excell. ff. d possorio. et fidi. g. hr. pet.
et tn qtas qr. Rso q ex actioes ptoie i re ppetue s u ff. de
act. et o. l. i honorariis. i st. l. una sola p sonat. s. filii
manifesti. e ppetua ut j st. d ppe et tpa. act. suter at acto
his p oitioib3. po. ergo dico q tici fuit pr ms t auus t
filiu t nepos et qr dico d filio t nepote. Rso. q sic dat fi
lio t nepoti p'ito q testm pris t aui sic. s. dixi et j ta
et eo. dat pri t auo si sit p'iti q testm filij t nepotis ema
cipator. na si s i potate testu n posset q pre gsentiete. u
j st q b3 n e p. fa. t. et i tellig n in bois castrensib3 et qi
na e testa i talib3 n subiaceat qrele n st iacebt. q. ta.
ut. C. d i of. t. l. ult. et. C. d epis. q. C. l. e lege. et i at
i signata i h psti. et at p fectos n gtie tmis illat p biro.
fectus n d3 legitima fecit pte p gdiet. ex. l. lic3 alij di
cat q hodie iure nouo. Jte ego dico q ille testator se in
testo hr i stituit et me p tuit. Jte sex m ses s q testa
tor ille mortuus e. Ergo te sic pr. po rei. Ego di q tat
fuit auus tuus matn. Jte testor ille te exhrdauit t tan
tuit. Jte reliqd e legatu et tu agnusti. Jte tnsacta v.
ani q testator mortuus fuit. Jn hac at bor p petenda
sic gapiq actor libellu libellus. Cora ub dne ambalde
ro manor senatore t cora tali p side p uincie t iusticiario
t magistr iustic. ppono ego q e pr ms tici fecit testm i
q s sep mu hrdez i stituit et me p tuit q nec mi relci
to psi bo a pea uenclio e et ad h ppono offm uim. t ex
offo uro ic n dele gcedi q sic recte gapiat. li. dic.
l. C. q admit. ad bo. p. l. ult. et ff. d bo. po. l. iij. Si
th fuit exhrdat et n rite t fuit s relictu legatu redens
oib3 dicat et me p uit q n instituit n rite exhrdauit
t p tu q n instituit n rite exhrdau lic3 m legasset q
legatu n agnuit. q sic recte gapiat dico l. ff. d bonor
p. q. ta. n puauit n q uis. et. l. iij. ult obitis obi
at et i p mis sic n a n ur q i sta bonor po sit hodie ne
ca. vn supuacuo format libells et petit supuacuo q
sic p to hodie iur nouo sublata e diffa sex emancipa
tois et pate potestatis. ut j aut. d hr q ab i d fe. coll.
viij. sic sublata sic i ferio sui i potate p'it dic o
testm ipo iur nullu u. C. d libis. p'. l. maximu sig
ipo iur nullu e. rupi n pt. ut ff. d inito et ir. t. l. na
subgdict. Rso et dic ut dixi s. d bonor p. et hat
ted q fili suu sit emancipat siu i potate et e p'it hr
q. ta. Et sic tn qtas e uoluntaria t necia. Rso inp filij
i potate gstituti e uoluntaria q hr aliud auxiliu q si co
uult succede d iur ciuili lic3 testm ipo iur nullu t
q e tun siuult succede d iur ptorio hr q. ta. u in. C.
d libis. p. t exhr. l. ult. et sic e uoluntaria inp i pota
te gstituti i filio emancipato e necia q nullo alio reme
dio iuuat p qo Sz qr qd mag expediat filio i pota
te dice nullu d iure ciuili t rupe d iur ptorio p q. ta.
e illo iur teriat. Rso si dic ipo iur nullu hodie p'sta
bit legata oib3 ut at ex ca p'itiois q e inaut. ut e
d appt. coq alui q. li p q. ta. n p stabit legata n libis
et parentib3 ut ff. d leg. p stan. peti. bo. p. q. ta. l. i. et.
ptoriu qo Jn emancipato qd dices si detines i q. ta.

nec quod p̄stabit legata omnibus. Ro. ad h ut bene notes hanc materiam
attende diuersitates uerbor doctor dic ē dns ins. & dns Jo. &
b. q em p̄t exheredat aut p̄terit filium aut instituit eum in exhere
datione & p̄teritione. aut non instituit aut iusta aut iniusta. Iusta sicut quia
sit impotens l emancipat. repellit a querela q̄ inofficiosi. & ag. ta.
sicut tamen expugnato testamento p querelam nulla legata p̄stabunt
u. ff. de inoffi. t. pap. ult. & expugnato p9. ta. p̄stant
legata liberis & parentibus non dixi & sic mag benigne ag. p̄
ter q ius ciuile. Ceterum non isteret cum hodie testamentum ē irritum
ipso iure quantum ad institutionem heredis cetera firma p̄manent. q
omnibus legata p̄stabunt. & h. ij. ultimum quando cum non instituit. dicit
exem p̄terionis l exheredationis ē irrita ipso iure. h. prima quando cum in
stituit. scz iniusta. iniuranda sicut expositum. ē. C. de his. & g.
l. i. & C. ex quibus. c. ista; ut. si p. idoneum. & i impub. dno
tu. u. & sicut sestis uisum ē q si non instat cum sui non dum ta.
isecta non sit iusta q testamentum ē irritum ipso iure exem p̄teritionis l ex
heredationis quantum adinstituitur. cetera nam firma p̄manent & uti
tamen ei sententia obtinet & potest legibus defendi ex iam sic & ipse di
cebat. t. de inoffi. t. & quicquid de bonorum possessionibus dicemus tolle
ē. quidam tamen tenentes sententiam dni in aliquantulum discordat & dicit
q ī p̄teritione non debet inseri cum ē uere de qs p̄terit eum de offo.
ipso nulla mentio habita ē & q dic at. ut ē de appell. co. aliquis
q non licet parentibus exheredare filios aut p̄terire nisi cum ingratitudinis
i seuerit. i testo dicit ipi referri ad heredationem nam ad p̄
teritionem. non ē de uerba distare sensu q uba non distant ut. C. de
liberis p̄te. l. iij. quod ē esset aliud dicere exheredo filium meum p hac
causa l forte intelligatur inp̄tione fauamag l abasceri dnatiby
p matre q uet p exheredatione nn de exhe. libero. ult. &
dicit ē q similium ēlatturam. vnde mag uti q sonq oppinio
dni mei. Qo Jt ad hic istat fortissime exemplo q non sit necessaria
liberis. l. dicit. q. bo. p. operat sui sit addita hereditas sui
nisi testamentum ē dat u. ff. de bo. p. l. illud. i. vn si hereditas non
ē addita h quam q accepit liberis. & adgd quam non adeo abintestato
abintestato abite non p̄siu ex q diu loco ē testamentarie non
ē loco abintestato u dic regula iur. ff. de acquir. her. l. quis. &
diu & sit hereditas ē adita planum ē q citra. & heres dabit u
bus. si non ē adita melior heres instituit etiamde ē ex. exq
cum cognita de tur dari u. ff. de bonorum p. l. iij. si tamen g aduersarij
citandi ē u dixi. ff. de bon. & sic citata heres non defendat
similis testamentum & sui ep̄tles sic erat cōtingit quando potest ei
rum dari bonis u. ff. de car. bonis. da. l. i. Si non ne defenderet
sui uidet adire hereditatem qui solit aut uolumtate consistit
u. C. de iur. delib. sicut nam ff. sat uidet q uult. adire
non forte p̄testes. sic & dicit suo dicendo ego de libro de ade
unda hereditate & non u p̄sta p̄sumat adire uolo defendere
testamentum & sic ista p̄testo facio u non uidet defende aio ade
undi hereditatem. u ar. ff. de relig. & sump. funer. at sigs.
Sz ī testamentum & sic leges loqui uidentur ff. de acquir. her. l. p here
& l. gerit. & C. un legi. l. non h. & C. de iur. delib. l. i. &
ij. iquib. l. milia ponunt exempla p q uidet hereditas addita
cum non adit sui sunt aiam adeuntis uelle adire q melius
sic non p. quia p p̄dictum p̄testem. Qo Sz ostendo q aduersarius
citand non ē & sic non debet dari liberis cum ē q quia diu locum habet
h. ta. s. ta. non h̄t locum ut ff. de bo. pos. h. ta. illud. ult. &
ff. de bo. p. h. ta. l. equissimum. i. & assigna rem que h̄t
sicut non h̄t locum s. ta. & sic istitut non admittat ad quod cita
te q̄lis g admitter ad defendendum testamentum ē illa s. ta. non
q nata sit & similis adire non possi. & sic nisi in ē operat
Qo Jt sic contra q̄d ē q dic. l. ff. de bonorum h. ta. l. illud. u.

q h bo. p. operat sui hereditas fuit addita sui non. & sic ut
q p sit adire hereditas uelg h. ta. debat intentat. Ro ago. &
tua i suptitie p̄cedit & ē deceptoria nam q uidicis q don
inecet h. ta. heres istituto adire non p. Ro malechias dicit
ciuili nam illo iure adit p. & h cum loquitur. l. illa illud. cum
considerato iure p̄torio q non ē contrario ex quantum fac adito de iur
ciuili tamen opat bonorum po. h. ta. hinc ecclesia de iur p̄torio
te p̄cedit opposito tua. & illo iure considerato ciuitatem herede ciuis
sua inter testamentum defende sic dixi. Qo Sz tu quis qr
iure p̄torio non h̄t loc. s. ta. don h. ta. p. intentati ro ē
p̄mium nam indanda bon possessione s. ta. de iur cognitio
ē necessaria ut ff. de bonorum p. l. iij. licet ut quod p dotem
q h de q forte p h dari sine fructu. ut ar. ff. de bonorum
p. h. ta. l. q uulgo. & ar. ff. de inoffi. t. l. i. & q h. ta. in
continenti rescindere id expectat eum all. bo. po. q de iur ci
uili non ē in hereditate adita. q ē in illa aut uoluntate consistit
nulla sollempnitas i necessaria ē. t aliter h. ta. & s. ta. istis
duo opposita & immediata & gion ē nam h & suum sic uni
q aliud ē esse non p̄sit. & p̄terea contingit q p bato uno p consequens
nam restat p batum & reliquum nam & p̄ceptum seponit. & p̄cepta
i exprimo u ff. de his q sui l alieni iuris. l. i. & insti. de obli
g. & exd. na. cum fin. & ff. de p̄cur. pop. ij. & ff. de ex
cept rei iudi. l. sicut me ē & contra to si concedet s. ta. iam
q da non approbatur testamentum & sic fit p̄iudicium bo. p. h.
ta. q iam quo p̄iudicaret q ig. ta. ig p̄iudicaret testamentum
rumpendo & sic fieret p̄iudicium sic at in petitione hereditatis ut
ff. de pet. her. l. sigs libertate. & C. de pet. her. l. ult. cum
fin. to q sententia lata q suam non tenet u. C. quando p̄uo. non
ne. l. i. & C. sentias re. non p. l. i. & sic s. ta. non h̄t locum
don h. ta. p. inuentum sed tamen q qdam nolentes omnes istas
quaestiones uetare legem. l. illam ff. de bo. p. l. iij. sicut q ē sui
de suis uult dare bo. p. ē ex cognitione te aduersarii citabit
& p̄tribunali expedit & te suus non inuenit. & sic ponit in illo ff.
sicut cognita causa similis dare sui cum cognitione te aduersarii
non citat h p̄tribunali dabit & te suus inuenit. Ex hoc
non placet nam dico q si illud non potuit conuict. fauorem i. q. ut
& at. ff. de inst. l. initio. sub conditione & ex. u de electione
q ele. to. p. significasti Qo Sz qr q sit to qr. to. po
h. ta. q dat filius p̄terito operatur sui hereditas sit addita.
sui non. u. ff. de bo. p. h. illud. i. bonorum at po. h. ta. q dat
p̄terito q testamentum liberi non dat u hereditatem aditam u ī p̄dicta l.
illud. i. ista. & ff. de bonis liber. q. ut & h idem in querela inof
ficiosi. t. u. ff. de inoffi. t. l. liber q p. q non nascitur non adi
ta hereditate. ut ff. de inoffi. t. l. h. uetum si contempnatur
& C. de inoffi. t. l. p̄t. ē ē oe dicit h testamentum & illa rescindam
ē debet esse eius contradictionis ut in p̄dicta. l. illud. & C. de libris
p̄te. l. ult. & ar. ff. de bo. po. ex. t. militis. l. uni. Ro
to ē nulla querela inofficiosi. t. p̄ de iur ciuili & additio her
editatis ē de iur ciuili. vnde id exspectant aditionem non nam na
scitur q si instituit non adit non ē necessaria s querela q ad lo in
abintestato & habet omnia sui instituit adit te p̄t conqueri ut
rumpat testamentum ē ex hereditate sit bo. at. p. h. ta. de iur p
torio. vnde de additione non curant p̄tor q ē de iur ciuili tam
p̄tor fuit largus q iure ciuile nam & at h sec diuina largi
tate subueniens in egentibus q non egentibus ut insti. de bo. p.
& at mag. subueniens p̄tor p̄terito q dat g contra ta
nam. i at ciuile non dat in exheredato ut ff. de inoffi.
t. l. quod in offo & g. adeat. l. i. & gratiam. & pop. talis
querela inofficiosi. t. ē subsidiarium auxilium p̄terea q l q da

p inserit — testi — i. ipp bu — hodie — hodie — cu — si dicat p teo hac cu — pos — q° — q°
dico — q°. — cauile — postea — m — insit — si — q° — magis

m daṗnat̃ iudiciũ p̃ris qui furiosi ut Inst. d' moffo. t.
§ v. et. ij. uñ ẽ sic. supposititia sic et d' dolo. s. alũ auxiliu
locũ hẽt t hte p. h' cessat. ut. C. d' dolo. l. ij. vñ qr scripto
h'ede ñ adeuntẽ hẽt auxiliũ ille q adit ab intestato.
io añ addita h'editate ñ nascit' q ẽ i q. ta. nã ñ ẽ ita odi
osa ista sic q illa ĩmo ẽ peccat p' p'terundo q̃m exh'edãdo.
vñ possz dici q̃dã m h' furuera bñt. q illa odiosa. vñ sic
tradat' siũ adeat h'editas. siũ ñ d' uir ẽ. q° Sz opponit d'
eo q ẽ Inst. d' moffo. t. in p'n. ñ uir q ta exh'edato q p'ta
to d' querelã. Rõ i loq' d' p'titis amat'. q abascendi
tib; p'matis q p'titio hẽt p exh'edatiõe. ut Inst. d'
exh'. libor. ult. alias alij p'tita hñt q. ta. exh'edati
q̃relã. ut ff. d' bonor. p. q. ta. ñ putauit q° Sitũ
q̃tas q̃re p'tit' hẽ q. ta. q q̃relã ñ hẽ i offic. t. aqte
exh'edat' ñ hẽt q̃relã. q ñ hẽt q. ta. Rx. aliqd q h' io in
gremio nate q̃stitit. Sz ego dico q h' ẽ io d' uir ciuili
oẽs p' hẽt necẽ filiũ suũ in potestate q̃stitutũ t exh'edare
t h'ede instituẽ. ut Inst. d' exh'. libor. alioqn si p'titio
testm̃ ipl' nullũ ñ ĩ p'do. t. q. C. d'libis p'titis. l. ma
ximũ. vñ exh'edatis in potestate q̃stitutis hẽ q̃relã p'p'
quõ p̃rẽ accusat. t d' p'tẽ q̃qrit' q fecit q. offm̃ pietatis
q eũ exh'edauit. q sic p' q̃ndã q̃sequẽtiã dic' testm̃ debe
rescindi. at qñ ẽ p'tit' ẽ testm̃ sit ipo iur' nullũ q̃uo p'
ill' hẽt q. ta. q testm̃ d' iuĩ ñã rescindit q rescindi ñ possz
cũ rescissũ sit. ut ff. d' iniusto. r. testo. l. nã q sub q̃dic
tiõe q. io. sb q̃ditiõe. q io exh'edat' ñ hẽt q. ta. Sz hẽt q̃re
la p'tit' emancipat' ñ hẽt duab; d'ciis q ẽ sit q̃rela d' iur' ci
uili q emancipat' ẽ iur' ciuili incognit'. ut Inst. d' exh'.
li. § emã. r Inst. de hẽ. que ab inte. d'. § emã. no possz
illam hr̃e. ¶ Est r alia rõ. quia qñ p'tit' p'tit' ñ p' r
ectũ infaciendo ut ita loquar. Sz omittendo. iũ
no accitur. Judiciũ illius. qi furiosi. Sz d' q. testo
q̃petẽ. ut ff. de bõ. p. q. ta. l. illud. q. d. peto te
stamẽtũ rescindi. in quo pat' m's me p'tit. q. inte
stamẽto illo minist. s. quia ñ fuit filius institu
tus. ¶ Sz qd si emancipat' sit exh'edat' qd fiet. omi
u' destitut' auxilio. nã querelã no hẽt cũ sit
iuri ciuili incognitus. ut dcm̃ ẽ. q. ta. ñ hẽt.
ut ff. de bõ. p. q. ta. l. ñ putauit. R'o. eman
cipat' exh'edatus hẽt querelã. ut ff. de in of.
t. pap. § i. r l. si sponsus. qr de filio emancipato
loquitur. ab illo uersiclo sequẽti h' tm̃ p'mo faci
et. q p'mo petet bõn. p. q quidã dicũt uocari
q̃stitutis ordinaria. ut in p'dcm̃ l. pap. alii dicũt illã
uocari. vñ l'ibi. q uenire. ab intestato. ut ff. vñ
libi. l. i. alii dicũt illã uocari septimã et ordina
riã. de qua hẽs inst. de bõ. p. § septimã. q bõn
p. ñ faciet aliud. ñ qr rediget istũ filiũ in locum
suor. r sic impõe in fronte ei' signũ tau. q signũ
i posuit angl's filiis isrl'. qñ p'cutiebat' ab anglo.
p'cutiente. quicq; signat' in fronte ab alio signo tau.
q erat tale. T. r significabat crucẽ dñi nri. ipe
erat reductus int' fideles ñ p'cutiebat' ab anglo.
sic r emancipat'. p illã bõn. datã q' loco tau. ubi
ebraicũ tm̃ scãt q̃tũ in lingua nra littã. t redi
git' int' suos. r sic postea habebit querelã. r alio
m' hr̃e ñ possz. ut ff. de bõn. p. l. cũ patt's.
§. plt. in fine. r de inof. t. pap. § i. r l. si sponsus.
r institut. de bõ. p. § septima. ¶ Sz. no sponsus

hodie sublata ẽ diffia. emancipationis r p'tate po
testatis. ut in aut. de hẽ. que ab in. R' a. s'm nos
ver' ẽ ab intestato. qr ueniẽ alii p'fertur. si q̃tra
stamẽto. ñ. qr quilib; iur' suo uenit. q° It sicut
exponit q in iur' ueri q̃iugebit filiũ emancipatus
cũ suo. ut ff. de q̃iugẽdis. lib. cũ eman. l. i. r p
totũ. r sic ñ ẽ necẽ. q h' bõn. pos. det. R'o. tal's
ille tot' intelligit' p' ista. lx. p. datã r q̃cessa.
J. postq emancipatus reductus ẽ in locũ suor. an
aut. ñ. Sz hodie titulus ille nõ hẽt locũ. qr rupto
testo. res redit ad exitũ intestati. in qua succe
dentẽ alii p'fertur. ut dicit. h' ubi de eau io q̃stipo
sui. qr multi sup ill' ib dubitarũt. Sz q dicit. Jo.
posuit sup. l. illa. pap. Sz oia p'dicta optime p'imi
te sint qr aliud in querelã. r aliud in q. ta. que
dat' filiis. q° Sz qr aliud. in q. ta. q dat' patrono
q̃ testm̃ libti. si sit p'titus. ut ñ q̃petat ñ h'editate
addita. bõn. aut. pos. q. ta. q datur filiis q̃petit
siũ sit data h'editas siũ no. ut ff. de bõn. pos. q.
ta. l. illud. r ff. de bõ. lib. l. 7. § ut. ad istud q'
ñ ẽ. tn. Sz u'cat qui potest. Sz ego R'o si quis nich uo
lo dimittẽ indiscussũ. q io aliud. nã bõn. pos.
q. ta. que datur filiis. totũ testm̃ rescindit. illa
que datur patrono. ut ff. de bõ. p. Sz cũ patrono.
§. i. r C. de bõ. p. q. ta. quem p'tit. libis pollicet.
l. i. r ii. r C. de bõn. p. q̃tra. libti. l. i. vñ cũ ñ resci
dat ñ p' tria q̃petatur addito. io qr si daretur
añ addita h'editate. eẽt iã patronus h'es t'tia.
de aliis duab; partib; qd fieret. dce eẽt q̃dã in co
ueniens. ẽ r aliud. io noluit p'tor illã dari patro
no. añ addita h'editã qr possz eẽ. q patronus to
tũ hr̃et. scripto h'ede ñ adeunte. q° It adhuc
q'r de eo q legit' ff. de bõ. p. q. ta. si duob;. §
si p'us. v mirabile ẽ q dicit i legis lator. nam
dic q si p'us testm̃ sit iur' p'fectũ. r nullo sit; ex
h'edatus fili' r in sc'o testo imp'fecto sit p'titus.
qr q. s'm testm̃. hẽt. q. ta. Quo pot' h' eẽ. cũ cũ
p'mũ testm̃ teneat in q ẽ exh'edatus. s'm sit
nullũ. r sic rũpi ñ pot' quo intetabit. q. ta.
R'o. ipẽ idẽ. § in sequenti licet. q ẽ ibi. si remo
to. r cẽ soluit oppositiõem. qr refert. qui sint insti
tuti in sc'o testo imp'fco. aut filii testatoris. s. fr̃es
ill' p'titi aut ext'nei. In p'mo cau hẽt p'titus. q. ta.
r qr' io. qr illud imp'fcm̃ testm̃ tc qñ instituunt'
filii. r p'mo testo erãt instituti ext'nei tollit p'm.
In sc'o cau fili' p'titus ñ hẽt. q. ta. qr sc'm ñ tollat
p'mũ. r scripti ñ possũt h'editatẽ obtinẽ. ut in
p'dcm̃. l. r C. famil'e. l. ult. r C. de testis. l. hac co
sultissima. § ultima. q° ultimo qr' qd q̃petat
h' bõn. p. q. ta. q b'ficiũ afferat isti p'tito. R'o. h'
q̃petatur. quia rũpit testm̃. r p'tat s' uiã. p quã
possit petẽ bõa que fuerint patris sui. r h' s'm
distinctiõem bõn. p. q ẽ iuris acquirendi. r c. ut
ff. de bõn. p. l. iii. § bõn. r sic postea potẽt pe
tẽ bõa. ñ p hãc bõ. p. Sz p possessionẽ h'editatis
petitã. ut ff. de possessoria hẽ. petit. l. i. r ii. r
sic erit maximũ b'ficiũ isti p'tito. q° Sz; op
ponitur. nã uir' q p hãc bõ. p. oia ista q̃tin
gãt filio emancipato. ut ff. de bõ. p. q. p'tate.

ta. l. cũ emancipat' § j. R'o. q ibi d'r
q ĩ iur' ... cogendus est

hereditate. et suos hereditarios et ius totum transferre in filium. qui accepit bo. p. subaudi non per bo. p. contra ta. sed per possessoriam hereditatis. petitionem. ut ff. de poss. her. pet. et hic est verus intellectus. alias in nullo differret. bo. p. aperit. her. vel directa. vel possessoria. que non est vera. licet quantum ad ius concordet. ut ff. de bo. p. l. iii. § i. et sic notatur. s. de bo. p. de bon. p. contra ta. que datur patri. avo. proavo. si sit preteritus in testamento filii. vel nepotis. vel pronepotis.

Est et alia bon. pos. contra ta. que datur patri preterito. vel matri. quia licet non sit eadem potestas eadem tamen pietas utrique debetur. ut ff. de cura. fu. l. furiose. contra testamentum filii emancipati decedentis sine liberis. ut ff. de inof. t. l. pater et ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. Idem in proavo et pronepote. que bon. p. propter duo competit personis predictis. In primis propter solatium tristitie quibus est mito consulendum. ut ff. de inof. t. l. nam et si parentibus. et C. de his. que ante apert. ta. l. unica. in fine. et ar. ff. de iur. dot. l. iure succursum. Secunda ratio assignatur. ff. siquis. a pa. fu. ma. l. ii. et ff. de inof. t. l. filio. § ult. que est propter premium emancipationis. sicut patronus propter premium manumissionis habet contra ta. contra testamentum liberti. de qua proxime diceremus. non videatur tibi mirabile si invenitur in predictis. quod filius dicatur aperte manumissus. et hic et in precedenti. quia in ipse dicitur. nam filius dicitur emancipari. servus dicitur manumitti. ut ff. quib. act. de peculio est an. l. i. sed in ipse ponitur verbum manumitti quantum ad filios. ff. de offi. p. c. l. ii. vel aliter. ideo dicitur filius manumitti. quia filius quando emancipabatur olim per iniuriosa rapismata deducebatur in quandam imaginariam servitutem. unde post mito tempore dicebatur manumissus. hodie vero non sic. unde dicitur emancipatus. id est a manu. que accipitur pro potestate. dimissus quia manu dicitur potestas hic. ff. de instit. et iur. l. manumissiones. quod sic manumissio. vel emancipatio fiebat olim. licet hodie non ut hic. C. de emancipati. l. ult. que bon. p. contra ta. ad hoc ut predictis personis competat tot sunt necessaria. ¶ In primis quod hic sit pater et ille filius. ¶ Secundum quod sit legitimus. et naturalis. alias si tamen legitimus est et non naturalis hodie non habent ista beneficia. multo minus haberet. si esset illegitimus. ut C. de adopt. l. ult. et in aut. quib. mod. na. effi. legi. coll. vi. et est signata in. C. de naturalibus. lib. licet. et in aut. de in cestis. et inutilibus. nup. coll. iiii. et est signata. in. C. de incestis. et inutilibus. nup. aut. incestas. ¶ Tertium quod filius ille sit emancipatus. ¶ Quartum quod fecisset testamentum. ¶ Quintum quod pater preterisset. quia omnia ista ideo. quia si fuisset in potestate non potuisset condere testamentum et patre consentiente. Instit. quib. non est permissum face. t. ¶ Item si non fecisset testamentum. sed decessisset ab intestato. pater hodie ei succedit. ut in aut. de her. que ab inte. defe. coll. viii. licet olim occupabat bona iure peculii. ut ff. de castrensi. peculio. l. ii. ¶ Item si fecit testamentum et patrem fuisset preteritus sed exheredatus. tunc non haberet contra ta. sed haberet querelam inofficiosi testamenti. sicut datur filio quando exheredatur aperte. quia converso mortalitatis ordine. quodcumque pie providebatur patri. sicut et filio. unde ordine mutato succedens vulgariter nato. ut ff. de in offi. t. l. i. et l. nam et si. Quod autem obicitur. nam videtur quod patri preterito detur querela inoffi. t. ut ff. de inoffi. t. l. pater contra: dico. sicut et ubi glosant doctores nostri. quod dicitur pro querela non inoffi. t. sed p. contra ta. et hic duabus rationibus: prima et optima. quia sicut filio preterito datur contra ta. ita et patri. ut ff. de inoffi. t. l. filio. § ult. et ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § i. § Si autem pater sit exheredatus. tunc habet querelam. sicut et quando filius exheredatus. ut ff. de inoffi. t. l. i. in l. autem illa patri non fuit pater exheredatus. sed preteritus. quando posset habere querelam in offi. t. certe nullo modo. et quod dicitur ibi querela. vulgari more loquitur. Iulianus. nam et qui contra ta. intendit conqueritur et querelam movet: non tamen inoffi. testi. sicut et alibi vulgari more loquitur legis lator. ff. de iudi. que pro appll. et C. de plur. possessionibus. ¶ Secunda est ratio. sed non bona. licet sit assignata per doctores. id est ideo non habet querelam inoffi. t. quia cum sit subsidiaria. ut Instit. de inoffi. t. § tum autem. ex quo habet contra ta. et sic aliud auxilium non habet querelam. sed hoc nichil est. in primis. quia non posset habere querelam. ut diximus. Ideo quia possit suadere sicut ibi glosat dominus meus. R. quod preteritio filii inducit exheredationem. sicut et preteritio matris. ut. Instit. de her. libe. § ult. et sic ex eadem causa datur contra ta. et querela. et quod ibi dicitur hunc datur querela. qui nullo alio iure. id est ex alia causa. sicut et similiter. actio quod me. causa. datur momentum consuleti. sed non dicitur alia quia ex alio edicto non descendit. sed hoc omisso. premium edicto innuitur quod pater preteritus habet contra ta. et non querelam. et ad evidentiam similiter bon. p. contra ta. datur contra testamentum emancipati nepotis. in quo invenitur se preteritum. ut et si arrogetur a patre sua sine dimitte arrogatoris sui soluta et preterat quod locum habet bo. p. ut ff. siqs. a pa. fu. ma. l. i. § i. ¶ Sextum est necessarium quod pater emancipet filium suum gratis sponte et honeste. si enim pecuniam recepit. sive sponte emancipet pecunia recepta. sive invitus quia compellatur. ut ff. de condit. et de mo. sicut in hoc casu. preteritus pater non habet contra ta. ut ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § si parens. ¶ Item si compellitur emancipare filium propter causam inhonestam. quia imponit necessitatem peccandi filio. vel filie sue. idem est quod non habet contra ta. ut C. de epi. au. si lenones. et ff. siqs a parente. fu. ma. l. ult. multum est operantur ista duo. s. receptio pecunie. vel compulsio. adde legem vel alterum illorum. nam deponens recipiendo pecuniam pro deposito. perdit privilegium. ut ff. deposi. l. si hominem. § quotiens et patronus et similiter. punitur si recipit pecuniam. quod non habet contra ta. ut ff. de bo. p. contra ta. lib. l. ult. et qui imponit necessitatem peccandi. admittit ius quod habebat. ut. C. de cap. et post. l. fedissime. et C. si man. ita ve. ne prostituatur. protinus. ¶ Septimum ut pater non recipiat a filio tantum quod sufficeret ad tertiam partem debitam. si enim recipit tantum quantum satis est et pacificatur. ne iudicia filii inquietet. postea preteritus a filio. bo. p. contra ta. non habet. ut ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § si parens. quod enim ibi dicitur. quantum satis est. intelligas hodie de tertia. quia sic augmentata est tertia ipsa filii que olim fuit quarta. ita et ipsius patris. ut in aut. de trien. et semis. se. coll. iii. in fine. prime. eiusque. licet quidam glosant ibi quod illud quod ibi dicitur hic observando mominibus personis. quod inoffi. te. restringitur tamen ad filios. nepotes. et pronepotes. non ad fratres. sed ad parentes. sicut habetur in novell. in. e. t. qui hoc intente non est. unde dubium est omni stimulum calentium. quod beneficium principis quam largissimum debemus interpretari. ut ff. de constit. prin. l. beneficia

Si nulla alia actio competit datur si nulla alia actio competit vt ff. quod met. cau. l. si per vim. § ult. Sed tamen datur motiu. [illegible] vt ff. quod met. cau.

q̄ restringamus. et si dñs fuit largus. fuius ñ deb; eē auarus restringendo. qo s; opponitur. nā non
uĩ. q̄ ꝓ hoc pat̃ repellatur. et multis rationibus.
In p̄mis. quia istud pactū ur̃ ꝯ̃ bonos mores. qr
ē de futura successiōe. et iō reprobatur. ut. C. de
pactis. l. ult. qr siū fiat pactū de succedendo rep
batur. ut ibi. siū de nō succedendo. reprobatur. ut.
C. de coll. l. pactū. q̄ de tali. siū de eo ĩ succedē
do. siū nō hr̃. ut. C. de pactis. conuētis. l. hereditas.
licet sint ꝯ̃ria. ar. ut ff. de act. empt. si fuius.
et ff. soluto mat̃. si uō. ¶ It̃ quicquid. sꝫ in. l. ill'
admittitur pactū illud de necessitate ꝓ certus p̄
cedentes. ¶ It̃ directo ꝯ̃dicit lex. ut. C. de inof.
t. l. si quā. et ff. de suis et lg. l. ult. ū si filius res certas
a patre recipiat. ne inquietet eius iudicia. nich
ominus ex hereditatis hr̃ querelā. et petitis. ꝯ̃. ca.
ñ obstante pacto. neq; p̄iudicat ē ꝓ res quas
recepit et assignatur iō. qr filii sīt ad patna
obsequia mittis ꝓuocandi. nō pactionib; astrīgē
di. ¶ S; tenent doctores nrī q̄ pactū istud iō ad
mittitur. qr licet quodam modo uideatur de fu
tura successione. tñ tollatur. qr pat̃ huic tciā
ꝯ̃ debitā. q̄ sat ē nā et in aut. de trente. et semis
se. sī. quoq; relicta titulo inputantur in tciā.
vñ merito pat̃ repellitur. nō ui pacti. sꝫ qr sat̃s
hr̃. et ē optima. l. p̄ hac sol. C. de inof. t. l. cū
qr̃ nā si aliquis hr̃ quartā. hodie tciā. repellit̃
a querela. ḡ sola recepto tcie repellit. nō pactū.
sꝫ in legib; aut̃ u aliis nō habet filius tm̃ quartū
sat ē. Iō si ꝓponit querelā. ul'. ꝯ̃. ca. ñ ē miꝝ
et noluit infirmare hāc solutiōem ꝓ. l. illā si quā.
ꝯ̃ generalit̃. s; h̄ solo nich ualet. qr hodie si hr̃et
tciam. dū tñ ñ hr̃et iur̃ institutionis. nichominus
sub uertetur testm̄. ul' hr̃ locū p̄dcā auctia si
hr̃et minus tciā. et iur̃ institutionis ageret ad
supplementū. ut In aut. ut cū de appell. co. coll.
viii. ē et alia solutio s̄m eos q̄ ꝯ̃. l. loquuntur
in filio. cui pactū ñ p̄iudicat. ꝓ ratiōe; assigna
tam in p̄dcā. l. si quā. ñ et p̄iudicat ꝯ̃ si aliquas
res recipiat. h̄ sola lex. si quis apa. loquit̃ ī pat̃.
qo Et qr̃ aliud in patre. assignat̃ ratiōem. qr
ñ ita debetur hereditas filii. pat̃ sic eō. nā uiuci
cū dat pat̃ hereditate filii. s. solatiū tristitie. ut
ꝯ̃. dixi. seu iō infeatois. due aũt cae sunt que dāt
filio hereditate patris. s. uotū patris. et natura. uo
tū quia nich aliud in uoto gerit pat̃ ñ ut filios
suos dimittat diuites. ut ff. de bonis. libro. l.
nich. vñ multi misi offendūt deū. et aiam suā
amittūt. q̄ ñ ē in filio. nā filius ardie patrios
ī quirit mānos. victa iacet pietas ē et alia ratiō
. s. caritas naturalis. ipa natura suadet. ut pat̃
p̄mo decedet. et filius ꝯ̃ succedat. h̄ ē caritas na
tural' et ordinata. ut carnē suā quis despiciat.
sic hr̃. ff. si. ca. de. nulle. certa. l. septo autū.
et ff. de lib. et po. l. inf. ¶ Tcia solutio ē. hū
uer ē. q̄ nullū pactū de futura successiōe ualet
sic dnt iura signata ꝯ̃ria. et l. ista ñ dicit.
ñ dedicat q̄ ualeat ul' ñ ualeat. sꝫ dicit pa
tre repelli. Iō qr recep̃ q̄ dnt hodie corrigi.

quia ñ hr̃ iur̃ institutionis ut dixi. ¶ Octauū
q̄ ipa ñ p̄cierint s. ān utilis ut in supiori rtca
notaui. ¶ Nonū q̄ filius ille ñ fuit miles. de
uō milite intelligas. ñ de milite ll' irñ tpis. si
cū fuit miles cessat. ꝯ̃. ca. ut ff. si quis. apa. fu.
ma. l. i. ¶ ē et aliud caus. in militia decessit
al' ñ. eō cessare. ut instit. de testō. milit. et C.
de testō. milita. l. ne quidā. et l. milites. qo s;
quer dñs mis. nūquid idē ē. si filius ille fuit
miles inermis. puta aduocat' ul' talis. dic ipe ur̃
q̄ sic. ut. C. l. xii. negociatores ne militaret. l. vni
ca. et C. de aduo. diu. iudi. l. aduocati. et l. nemi.
et l. laudabile. ¶ S; ar. ꝯ̃. q̄ tm̄ de armata. ut
C. de hr̃s. qui ne cta. ipe. l. ult. et C. de nupt. saū.
inclinat tñ q̄ idē sit. quia bñficia p̄ncipis lar
gissime sunt interptanda. ut ff. de ꝯ̃stit. p̄n. l. be
neficia. ¶ S; de h̄ dic ut dixi in c. uiso latere
et notaui in supiori rtca. ¶ Inhac aut̃ hr̃. p̄
cipiet actor sic suas posit. pōtto actor. Ego
dico q̄ titius fuit filius mis legitimus et natural'.
¶ It̃ illū emancipaui. ¶ It̃ facit testm̄. ¶ It̃ seiū
heredem instituit. et me p̄iuit. ¶ It̃ scis mses sīt
q̄ filius mis mortuus ē. ¶ It̃ filius mis p̄uatus
hō erat. ¶ Econtra reus faciat tales posit. poi
tō actor. Ego. d. q̄ titius fuit filius sepronii. si h̄ ꝯ̃fite
tur. ac sic. quia duo in solidū eiusdē filii patres
eē ñ possūt. ū unus uē. et alius p̄suptiue. demū
tñ cū contingit q̄ nutrit ut filios alienos. sꝫ suffic
hrā f. ¶ It̃ si fuit alius actoris. dicas. Ego dico.
q̄ fuit filius natural' ul' legitimus ul' illicitus.
¶ It̃ si fuit uerus. et lectus dicat. Ego. d. q̄ tu e
mancipasti. ipm̄ inuitū ꝓ rca. quia in posuisti ꝯ̃
necessitatem peccandi. ¶ It̃ tu fecisti pactū secū
ne eius iudicia inquietares. et recepisti ab eo tm̄
q̄tū sat ē. ¶ It̃ filius ille fuit miles. et in militia
decessit. ¶ It̃ iam sunt quatuor āni q̄ filius ille
tuus mortuus ē. ecl. ac sic. lib. libll. auob dñe
tone. axetmor potat. ul' auob dñe senatore ul'
magister. Iustit. peto. ego. r. concedi m̄ hr̃. p. ꝯ̃
ca. ꝯ̃ testm̄ filii mei. qui seiū instituit. et me p̄i
uit. et ad h̄ ꝓ ōffm̄ uim. q̄ sic. roc. ecl. l. dnt.
iuri. C. qui ad. hr̃. p. s. l. i. ul' ocipias libellū.
sic et in supiori rtca notaui. nec moueant. q̄ de
potestatib; ciuitatū facio mentionē. quia multe
ciuitates hnt p̄uilium et men. impu. ā sit ad ū
larius citandus. et an libellus patiatur calūpniā.
Questio qōes. que ꝯ̃ libellū positū in supiori rtca.
¶ Illud aut̃ diligent̃ nota. q̄ licet supior hr̃. p.
ꝯ̃. ca. que datur filio rumpat testm̄ in totū. ut su
pius dixi. h̄ tñ que datur pat̃ nō rescindit ū p̄ tcia
pat̃ debita. ñ in ceū. quā turpis p̄ hr̃ ē institutus.
tē cū rescindit in totū. puta si meretrix. ut ff.
si quis. apa. fuit. ma. l. nemitius. arr. et sic in hoc
ultimo cau equalit̃ p̄cedetur patri. sic fit. ut.
C. de inoffō. t. l. fris. qo Si tu queras que sit
rō. rtio. qr mag̃ debetur hereditas patris filio. q̄
ꝯ̃. sic supius dixi. ¶ Illud infin̄ nota. q̄ licet
iste hr̃. p. dent̃ quā sit p̄tre. nō tñ dant̃ uero
ratione actoes. siū filius alienos insituūd patris.

siu. sic datur patrono. 7 quare. quia ingenuis hoibus
n debz inmedieri rep suaz alienatio. ut ff. siquis. t
apa. fu. ma. l. ii. Eo saluo q si pr faciat donationem
inmodicam q subuenitur filio. ut C. de inof. dona.
l. si liqueat. qo It qr qr par pritus no dicat
testm ipo iur nullu. sicut 7 filius. qui e impotens
qui pritus. ut C. de lib. pri. l. ultima. 7 no. pdci. qr
magis debetur hereditas patris filio q eo. uii uocatur
filius ad bona patris. sic ad ppa bona. ut ff. de edic.
succ. l. i. § largius. 7 ff. de bonis lib. mch. 7 intellig
dus iuxta preis. ut ff. de lib. 7 pst. Insimul. Jo si p
titus filius dicit testm ipo iur nullu n e mirum.
Qo It qr cu par no sit inpotente filii. qr qu p
ponit querela in of. t. n petit pmo. bo. p. gnu lituis
ordinand. ul aliqua aliu. an q pponit querelam. 1tem
par e iuri ciuili cognitus. Jo recta uia uenit ad
querela. ut ff. de inof. t. l. i. q me macipato n
e. qui e iuri ciuili incognitus. ut Instit. de exhr.
libo. § emacipatos. 7 Instit. de hr. que ab in te. de
fer. § emaci. qtio Sz qr par e sic iuri ciuili cogni
tus. filius aut emacipatus incognitus. 1tem. inpatre
nulla inmutatio interuenit. par sunt 7 pr e ex
in filio capitis diminutio facta. s. emacipatio. q
iuri ciuili n cognoscatur. Contra bon. p. q. ta. q dat
patrono prito q testm liberti.
icur. q. ta. bon. p. datur par prito q testm filii.
ut. q. diximus. sic 7 datur. bon. p. q. ta. patrono
prito. q testm libti. de qua hs titulum spale
in. C. de bo. p. q. ta. libti. 7 ff. siquis. apa. fu.
ma. l. i. 7 ff. 7 Instit. de succo. libto. Que bon. p.
ad hoc ut locu hat tot sunt necia. Primus q ille
sit patronus qui eu intetat. 7 ille sit libtus. q.
cui testm inretatur. ut in pdcis. l. qo Sz illud qd
anost patronus pritus. hnt bon. p. 1tem. hoc dilige
ter attend. na multis modis quis sit patronus. si
hoc sum. ul quia emi. ul quia natus e ex ancilla
mea. 7 ipm spote manumitto sit patronus. si col
lusionem deteri si pnuciatu e. q sim patronus. si
uictum libto deferente q oem suus patronus. Si
ex ca fidi omissi manumisi. It si emi hac l. ut
manumitta. siu manumisi. siu p constitutoem fiat
lib. siu patronus. h si meis nummis emi. uerum si suis
nummis h quatu ad ueniam ocloz fu. ut ff. de
manumis. l. si quis se suis. 7 n manumisi. sz fide sue
gi. licet p costitu fiat lib. n siu ei patronus. It si
uendidi ancillam ne prostitueretur 7 si prostitueretur
fieret libta. ego ero patronus. h exepla ponunt
ff. de manuis. uoc. l. ad optuum. § patronum. 7 l. usq;
7 l. sz si hac. l. i. § i. 7 § prostituta. Omis patroni
pdci hnt ius succedendi. 7 hnt hanc bon. p. si sunt
prit. excepto illo qui e patronus p sacramentum dela
tum. ille eni n e patronus qntu ad ius succedendi.
ut ff. de suis. 7 lg. l. intestato. 7 ut ff. de uin
patro. l. si inuito. 7 ff. de bonis. lib. l. qui ex ca
fidi. q. Sz qr qr qui uinit n e patronus qua
tu ad ius succedendi. 1tem. l. pdca. si inuito assi
gnat uem. quia iusiurand n facit patronum
licet aliud sit in sna. ut in pdca. l. § Sz adhuc
instatur sacramentu facit patronu. ut ff. de uinis.
noc. ad optuum. It sacramentu hetur loco uirta
tis. 7 rei iudicate. ut ff. de iur. iur. l. sz si possess.
§ Jt si inuito. 7 § si cu dehereditate. qr p sacrament
tum debz quis uere patronus constitui. 1tem. licet
sacramentu delatu. quo ad alia faciat patronu
tn quo ad duo n facit. s. ad ius succedendi. 7 ad
h ut possit illu reuocare in futurum. 7 e ro quia
cu ista duo ccedantur patrono qui uere manumit
tit 7 spote. ut ff. siquis. apa. fu. ma. l. i. 7 ff. de
bonis lib. l. i. n tn debent ccedi alicui uirtute
patronu. qr defectio n iuris e. q hatur p ueritate.
n tn e uex. ut. ar. ff. de iur. Jur. si duo patroni.
§ i. in sna. Jo aliud quia ibi interuenit auctoritas
iudicantis. uii si aliud statuatur n e mix. Et sic
nota de patronis. q ille qui gratis 7 spote ma
numittit. ht oia iura patronatus plenissime. 7 q
no uocetur in ius sin uenia. ut ff. de inuis. uoc.
l. ii. 7 l. ad optuum. 7 q q cu no intentetur. nec
doli actio. nec exceptio. ut de doli. ex ap. celsum.
§ aduersus. 7 q possit alimta ab eo pete. si n hat
uii se sustentet. ut ff. de alen. libi. l. siquis.
alib. § pla. 7 q possit eu reuocare in futurum. ut.
C. de lib. 7 eoz lib. l. si manumissor. 7 l. ult. 7 C.
de ope lib. l. pla. Qui ex ca fidi. q. manumittit.
oia ht pra qua quia no reuocat in futurum. 7 si
imponit opas. ut. C. de op. libto. l. ii. p quo fer
tur sna q sit patronus. ipm oco omia iura
patronatus hre. tn opatur auctoritas iudica
tis. 7 ille qui pecunia accepta manumittit. no
ht. q. ta. ut ff. de bo. lib. l. 7. § Siquis nummos.
7 ff. siquis. apa. fu. ma. l. i. § ult. Secdm q lib
tus sit maior centenario. j. ht plusqua. C. aure
os in bonis. si eni ht minus ab intestato licet
succedat patronus in pure. prit patronu. nec
ht patronus. q. ta. ut Instit. de suc. libto. 7
ut scias quatu facias. C. aurei. scias quia sep
tuaginta duo 7 aurei accepto feruntur mili
bus aurei. ut. C. l. x. de susceptio. 7 arca. 7 arca.
l. quoni. Tercium q faciat testm in quo aliqm
q hdem instituat. Quartu q patronu pterat
Quintu q no hat filium. filius eni sui sit insti
tutus. siue pritus siue exheredatus. du tn no in
sti patrono pferunt. si eni iniuste n necessario sicut h
plantur. In instit. de succ. libto. Si eni libtus
ab intestato decederet sin filio. patronus in solidu
succederet. It si oes institutus cessaret. q. ta. q
datur tn prito. It heres filiu patronus ex
cluditur. ut in pdco titulo. 7 ff. de bonis. lib.
l. libto. fin. qtio Quid dices de patre libti. ul
de fre. ul filius fris an pferantur patrono. 1tem
dns ms notat in sua summe de bonis. libto. qd
par libti pferatur patrono. in ste. 7 filio fis ut
lex 7 dicet. Jde ut pferatur patrono. ut Instit.
de gradib; cogna. § Illud licet quedam hat iurecol
lam de simili cognatione. quidu tn dur. q. ut ff.
de bonis. lib. l. libto. sin libris. 7 ff. de suis. 7 lg.
l. intestato. 7 instit. de succ. libto. § Sin aut.
intestati. 7 ar. Jn instit. de lgi. patro. tute. Ego
tn fine sine assencio. ut par 7 fr pferantur.

blo. in genus hoibus n debz inmedici admittere. bon. suoz

q ut. ff. de bonis lib.

7 et q possit in pon̄e opas ut C. de op. lib. l. i. § et q sibi succedat ut dom. ht.

blo. de aurei.

blo. n inr. inuit. n ualz f̄t find.

patrono. et omnis. l. loquentes. ut patronus succedat libto decedenti sine libis. subaudi. et sine patre. vel tutore filiis. satis enim euidentur ponit. l. de grad. co. § illud. q fr excludat patronum de filio fris. ibi non notatur. vnde durum est dicere nec dominus meus notauit. licet filius fris. eadem iura habeat. sic et fr. ut in aut. ut fratrum filii q quidam de equitate admittunt. ¶ Sextum patronum non instituat nec legatum sibi relinquat non dicitur causa mortis. non donec inter uiuos libertus patrono. ut sibi oportet ut debita portionem. et adde est h uerum. q si ex modica parte sit institutus. vel si legata non sufficient non ppter. o. ta. s. agetur ad supplementum adiectionem ex. l. sic h probatur. ff. de bo. lib. l. et sunt. § aptotiens. et § patronus. et § si de bita. et § ult. et l. si ex modica. § i. et § ult. ... na. et in fine defuncti libto. Idem est et si filio patroni. vel suo aliquid sit legatum. et patronus agnouit. nam tunc repellitur s. aget ad supplementum. si non sufficiat ad triam. sic in legato emcto. ipsi patrono. q dixi de mortis causa donatione. vel inter uiuos. attende si post mortem libti agnouit. aliquin si inuita libti non nocet. et quare quia potuit sperare q libtus intestato. [illegible] cum ingratus fieret. sic h omnia leguntur. ff. de bo. lib. l. si uo. § i. et § 91 patronus. et § 51 suo. et h sunt uera non sit minor qui posset restitui ppter quia post mortem libti agnouit. ut. ff. de bo. lib. si uero. § ult. ¶ Septimum oportet q sit adita hereditas libti. saltem ab uno ex heredibus. aliquin ante aditam hereditatem non competit. ut. ff. de bo. libto. l. 2. § ut patronus. et libtus qui soluendo. et ff. de bo. po. o. ta. l. illud. et quare h sit. et quare aliud in o. ta. que datur filio dixi. s. de bo. po. o. ta. que datur filio. ¶ Octauum oportet q bona illa non sint quesita in castris nam in illis bonis habet libam factionem testi. nec tunc o. ta. ut. ff. de bonis. lib. l. 2. § patronus. et ff. de milit. testo. § 1. l. si amilitis. § ult. et l. sequenti. ¶ Nonum q libtus ille non sit natalibus restitutus. vel impetrauit a principe libam testi factionem. tunc enim cessat. o. ta. licet non cessat. qui impetrauit ius anulorum aureorum q hodie non habet necesse petere. ut. ff. de bonis. lib. l. 2. § i. et § plan. si enim libam factionem testi consequitur a patrono filio plurimas forte ipsius nec pomnius filius patroni habet o. ta. et sic libtus non sequitur libam factionem testi. ut. ff. de bo. lib. l. paul. ... ex hereditate. § patroni fili. Quo. Sed quare que sit ratio. huius aduerte licet. pos ses ita dicere q filius patroni uiuente patrono concessit libam testi factionem libto. vnde ppter libtus non consequitur libam testi factionem. ceterum si patroni ipse concedere forte secus. si mirabile esset iste intellectus. nam sic non habet aliquid necesse relinquere filio patroni. vnde loquitur de filio patroni. qui patronus erat. quod g ipsius. ratio. id illud contingit qui concedere libam factionem testi, non est solus imperato ris. vnde si alius priuatus non potest concedere. non est mirum. vel alteri concedere libam factionem testi. h est de iure publico q nec pactis transfertur. nec mutatur. nec conceditur. sic h[ic] sile. nam pater filio non potest concedere factionem testi. ut instit. qui non est pt fa. te. q2 testi.

facto est de iure publico. ut ff. qui. te. fa. pos. l. testi facto. vel alteri concedere libam testi. factionem. est h de futura hereditate concessio. que cum sit contra bonos mores reprobatur. ut. C. de pactis. l. ult. et non solet pacto transferri. nec concedi. nec mutari. ut. ar. C. de pac. conue. l. hereditas. Quo. Sed opponitur de eo q h[ic] ... ut. C. de inof. te. l. si quando. v si aliquis impetrauit libam factionem testi. a principe nichilominus debet testari. secundum ius commune. ita et si licet libtus impetret libam testi factionem a principe debet secundum ius comune. s. ut patronus, habeat triam. maxime cum beneficia non conceduntur in alterius iniuriam. ut. C. de emanc. li. l. nec. brf. anus. et C. de precibus imperatori offe. l. quotiens. l. illa. si quando loquitur quando concessa est liba facto testi. alicui intestabili. vel alii non concedatur testi factio liba. h ubi non tollit sollempnitatem testi de iure pu intro ducta ppter rationem redditam. in. C. de fidi. co. l. qm. s. tollit. ut libtus non timeat. o. ta. in quo potuit ipsa tor pruidicare patrono. et q2 h ... aut pronio q est uiua uox principis et iuris ciuilis. ut ff. de instit. et iur. na. vel quia patrono non infert dampnum. s. aufert lucrum. q conceditur. ut. ff. de dap. infec. proculus. et C. de acquir. pos. l. ult. et q tu opponis. non solent concedi priuilegia in alterius iniuriam. ratio. uero est q non solet concedi de facili. s. si concedantur ualent. ¶ Decimum q patronus non admittat ius patronatus. te enim non habet. o. ta. q contingit multis de causis. ¶ In primis si denegat patronus alimenta libto egenti. ut. ff. de iure pat. l. diuus. claudius. ¶ Item si adegit patronatus libtum vel libtam ad ius iurandum. ne nubant dum in nube possunt. aliquin si castitatum vel forte sexagenaria faciat iurare ne nubant. patronus non punitur. et est ratio quia sunt inutiles illi ubi. ad filios procreandos. quia quinquagenarie partus mirabilis est. ut. C. de leg. her. si maior. sic et alias contingit. qui uendit mulum castratum. non tenetur redibitoria. quia muli non sunt apti ad generandum. ut ff. de edilic. edic. l. ediles. § iumentorum. h leguntur. ff. de iure patro. adige. et l. qui. ... nec si habet socium patronus. socius habebit insolidum ius patro natus. ut ff. de bonis. libto. l. coi. ¶ Item si patronus fuit deportatus et non restitutus. ut ff. de bo. lib. l. 2. § si deportatus. ¶ Item si libtus fuit similiter deporta tus. ¶ Item si patronus vel libtus fuit crimine p duellionis dampnatus. Iura tamen filii dampnati, non auferuntur ex benignitate imperatoris. ut ff. de iure patro. l. iura. licet de rigore iuris, amittant. ut ff. de suis. et legi. l. 2. et ff. de iure. et releg. l. iii. et similis benignitas facta est ab imperatore. alias. ff. de bonis. dap. l. cum ro. et ff. de iure. et relegatis. l. i. ... ¶ Item amittit propter negligentiam suam. et ppter probitatem filii. si filius non uendicauit mortem patris. et filius uendicauit indignus est habere illum libtum. et ille fiet lib. ut ff. de iure patro. l. plt. § i. et C. pro quibus ca. s. priuum lib. ac. l. i. et ff. de bonis. lib. sincere. ¶ Item amittit si eo qui uiente consortium fecit cum ancilla. vel colonis impato ris. ut. C. de bonis. lib. l. si libti. ¶ Item amittit si exigit mercedem operarum. s. distingue. quia aut fecit ad preces libti. qui magis uult dare mercedem quam operas. et tunc patronus non amittit, ius patronatus aut patronus exigit mercedem ab inuito libto.

C P.

z tunc amittit si exigit pro futuris sicut pro preteritis non. quia
n accipit precium ope. s. z pro futuris non amittit. si faciet
hoc ex necessitate. puta quia non habebat unde se susten
taret. non amittet sicut probatur h. ff. de op. libro.
patronus. per totam. l. z ff. de lib. agno. l. siquis
alib. § siquis. z C. de op. lib. siquem pecuniam. z l. si
patronus. z C. de op. lib. l. i. z ff. qui. z a qui. ma. li.
non fi. l. ult. z hoc notat dominus meus in summa de bonis
lib. Quod dicit quod quis amittet ius patronatus exigendo
precium pro futuris operis. non quando ex necessitate pro preteritis non
amittit. Racio ideo est. nam cum tempore sit preteritum pro illo licet
recipiat precium. tamen michi non preiudico quia in illo tempore p
terito nichil contingit quod patronus petere possit. cum sit
tempus preteritum. at quando pro futuris cum videar habere operas ex
quo habeo precium. immo plus. quia tantum videor extimasse
se ius patronatus. ut. arg. ff. de fidei. co. lib. generaliter.
§ Siquis alienum. Ideo si aliquid contingit vel quod mo
riatur libertus. vel quod indigeam. omnia amitto. z fa
cit pro hac solutione ff. de op. lib. l. patronus. in fine.
Sed licet dominus meus sic distinguit: utrum pro futuro tempore
sive pro preterito recipiat pecuniam patronus. quod amit
tit ius patronatus quantum ad. d. ca. l. ult. di uo
patronos exigit operas amittat. d. ca. nec in ueri
mus. quod in aliquo alio puniatur: z sic plus puni
tur recipiendo pecuniam pro operis quam ipsas operas. Ideo
quia recipiendo precium videtur tantum totum ius patronatus
extimasse. ut dixi. h. probatur. ut. C. de bo. p. d. ca.
lib. l. patronus. z ff. qui. z a qui. ma. lib. non fi. l.
ult. z C. de op. lib. non fi. l. ult. z C. de op. lib. siq.
¶ Item amittit si patronus amittet ius patronatus vel
in testo. vel inter uiuos. duo tamen iura sibi remanent
honor z reuerencia z quod reuocat illum in seruitutem. ut.
C. de bo. lib. l. ult. z in aut. ut liberti. decreto. § illud.
coll. vi. ¶ Item amittet si libertum capitis accusavit. non
hoc ex necessitate faciat. s. dominus meus ut notat in summa
ti. de bo. lib. intelligit hoc ultimum de ueris in filiis
patronorum. sive accusent sive petant in servitutem. z p
seuerent usque ad sententiam z sint maiores. xxv. a. z
non faciant ex necessitate. ut ff. de bo. lib. qui cum
maior. per totam. l. z l. in fine. ¶ In patrono autem dicendum
quod non punitur. z si accusat libertum pena capitis. ut ff.
de fidei. co. lib. l. si filius. § cert. s. l. illa prior fac.
contra. immo punitur z amittit ius patronatus. ipse patro
nus. ipse libertum accusat. ut ff. de iur. patro. l. cum
patronum. z ff. de bo. li. l. quero. ¶ Item amittet fili
berum petit in servitutem. ut ff. de bo. lib. l. qui ins
titutionem. z l. in servitutem. ¶ Undecimum est necesse in
persona filii. quod non sit filius exheredatus. sic exheredato dene
gatur. d. ca. d. testam. patris. ut ff. de bo. p. d. ca.
non puta. Ita z denegatur istam contra testamentum liberti. si filius
sit exheredatus aperte. ut ff. de bonis. libro. l. si ex
patronis. § Iul. z l. quod si patri. z l. si patronus. per totam.
l. z l. si filius. in quibus. l. multa nota. de filio exhere
dato z nepote. an possint habere sim. tab. ad libertorum
auctorum. vel patronorum testamenta. sed adde ff. e. si filius.
§ qui patris. ¶ Item quod dixi de exheredatione intelligas
sic z in alia. d. ca. si exheredato sit legittime factum.
nam non quevis exheredatio removet filium. ad. ca.
ut ff. de bo. p. d. ca. l. non putavit. § non quis.

ita z sic. nam si filius sit exheredatus non mala
mente parentis. s. quia forte furiosus. vel impu
bes. z rogatus sit institutus contra restituere. exheredati
o talis non nocet. adeo. quod z si pronunciatum sit illum
exheredatum. vel per partem sit exheredatus. i. non mala
mente. non repellitur. ad. ca. ut ff. de bo. lib. l. si pa
tronus. § siquis. cum esset. z est quedam mirabile quod
licet iudicatis standum sit. ut in p. deo. § z tamen si
tamen presumimus pronunciatum exheredatum non mala
mente. z sic dubia in benigniorem partem interpreta
mur. ut ff. de leg. z constit. l. benignius. ¶ Sed licet
quod exheredatus aperte repellatur ad. ca. liberti.
preteritus tamen non repellitur. ut ff. de bonis. libro. l.
paulus. z tex. exheredatus. § ult. non preteritus sit filius
a patre milite. in quo casu silencium habetur pro exhere
datione. z hoc idem innuatur. z in ascendentibus per ma
trem. ut ff. de bo. libro. si patronus. in pn. z Iustit.
de her. libo. § ult. ¶ Duodecimum est necessarium in persona
filii. ut habere d. ca. d. testam. liberti. s. ut sit legit
timus z naturalis. aliás non licet in matre sit
secus. nam vulgo quesitus habet. d. ca. d. testam. li
berti. z est ideo quia mater certa est. pater autem hiis que nup
tie demonstrant. ut ff. de bo. lib. l. patrone. z ff.
de in ius. voc. l. quia z simile. in querela inofficiosi
testamenti. ut ff. de inof. t. l. si suspecta. § de inofficio
so. In hac autem bo. p. petenda. fiant tales posiciones
ex parte actoris. Posicio act. Ego dico quod Titius fuit
servus meus. ¶ Item ipsum manumisi. ¶ Item ipse libertus
maior est centenario. ¶ Item fecit testamentum. ¶ Item nullo
sextum heredem instituit. ¶ Item me patronum
suum preteriit. ¶ Item decessit sine liberis. ¶ Item omnia
bona. que habuit ipse libertus quesivit negociando.
Econtra reus faciat tales posiciones. Posicio rei.
Ego dico quod Titius fuit servus Gaii. ¶ Item ille ipsum
manumisit. ¶ Item esto quod sit actor patronus di
cat. libertus ille fuit minor centenario. ¶ Item
ego sum filius ipsius liberti. ¶ Item tu patronus a
misisti ius patronatus. z facias posiciones ex omnibus
illis casibus quas quis amittit ius patronatus. ut. s.
in hac eadem parte notavi. ¶ Item libertus in suo testamento
reliquid tibi terciam, que debitam. ¶ Item reliquid tibi
legatum. vel servo tuo. vel filio tuo. z tu agnovisti.
¶ Illud autem diligenter attendas. quod hec bonorum. p. d. ca. non
rescindit testamentum liberti in totum. s. usque ad terciam quam
hodie debetur patrono. ut. C. de bo. p. d. ca. l. i.
l. i. sic z ille. d. ca. que datur pat. ut ff. siquis
a pa. fu. ma. l. necessarius. licet. d. ca. que datur
filio in totum rescindit. ut in superioribus tractatus no
tavi. ¶ Item z illud nota. quod iure veteri dimidia debeba
tur patrono. hodie autem tercia. z sic illo iure quedam
fiet contra habetur inter patronum z libertum. ut ff. de
bo. lib. l. i. z Iustit. de succ. libro. ¶ Concipiet
autem patronus sic libellum. Libellus. A vobis domine magister
Iustit. vel domine potius peto te ego. R. concedi mihi bo.
p. d. ca. contra te. liberti mei Titii pro tercia mihi debita de
iure qui cum esset maior centenario in testamento suo me
preteriit z Gaium sibi heredem instituit. quod sic recte. qui
lib. dicit. l. C. qui. ad bo. p. l. ult. C. de cura.
furio. l. ult. z ff. quis. or. in bo. p. s. l. i. z ii.

Instit. de succ. lib. C. de bo. pos. contra tab. lib. l. i. si autem relictum sit aliquid dicit peto suppleri et accipiat sic. libellus. Coram vobis domine potius propono. Ego talis quod cum Titius libertus meus qui maior erat centenario fecisset testamentum et talem sibi heredem instituit et mihi xx. reliquid que ad tertiam non sufficiunt. vnde cum x. mihi ad tertiam illa deficiant. peto illa ab herede mihi suppleri et ad hoc propono condictionem ex l. et hoc puto verius ut supra notavi. et quod sic recte accipiatur probatur Instit. de succ. libertorum et ff. de bonis lib. l. ii. § si debitam. ¶ Item illud nota quod ista tertia vel illa bona spectantur que fuerint tempore mortis liberti. ut ff. de bonis libertorum l. ii. § ult. Questio sed non videtur quod libellus sit necessarius cum enim tantum a pretore impetretur quod bonorum possessio contra liberi. Respondeo immo in omnibus cum cause cognitio desideratur necessarius est libellus. ut supra de bo. pos. notavi. et sic illa debeant iudicis expediri officio. Questio sed opponitur quod cause cognitionis desiderant per libellum non explicantur. ut ff. de reg. iur. omnia et de offi. proconsul. et leg. l. nec quicquam. § i. Respondeo forte decepisti spem recti quod ibi dicitur per libellum. noli intelligere per libellum scilicet quod scriptura non sit necessaria. sed per libellum id est breviter quod possit demandari. Immo cum cognita et probata et quod non possit demandari et similiter ubique invenies. ff. de excusat. l. excusare et C. de predi. mi. l. minor. Libellus autem hic necessarius est quia oportet quod hereditas sit adita. ad hoc ut hec bonorum possessio competat. et sic veniet heres et defendet ut ff. de bonis lib. l. ii. § u. et dixi supra de bo. pos. contra tab. que datur filiis. ¶ Illud autem quare quare hic rescindit testamentum tantum pro tertia. ut dixi. illa que datur filiis rescindit in totum. Respondeo quia illa magis favorabilis. et quia magis debentur bona patris filio quam bona. quam liberti patrono. non pro tertia.

De querela inofficiosi testamenti. 17.

Et licet tractaverimus de bonorum pos. que omnes pretorie sunt. ut Instit. de bonorum p. tamen inserere voluimus de querela inofficiosi testamenti licet ipsa civilis sit. ut Instit. de inof. t. et ideo quasi fere idem operatur quod contra tab. nam testamentum rescindit. ut ff. de inof. t. l. pap. § si queratur. ¶ Item sicut illa datur preteritis tam filio quam patri. ut supra diximus in superioribus et aliter ita et ista datur exheredatis. sive enim filius exheredetur a patre vel matre. immo et si a matre preteritur. vel ab ascendentibus per matrem datur eis querela. quia habetur pro exheredatione. ut Instit. de her. libo. § ult. sive pater vel mater vel ascendentes exheredentur a filio emancipato. datur omnibus descendentibus et ascendentibus. sive sint masculi sive femine. si sint exheredati. nam licet non sit eadem potestas matris. eadem tamen reverentia et pietas est prestanda matri sicut et patri. ut ff. de curatore furioso. l. furiose. ¶ Ex linea autem transversali et si sint exheredati non habent querelam. nisi fratres qui sunt consanguinei et contra quos turpis persona est instituta. intelligas turpem non in persona sed turpem id est infamem. sive de infamia facti intelligas. sive de infamia iuris. ut ff. de inof. t. l. i. et C. de inof. t. l. fratres. et fratres et intelligas de fratre consanguineo tantum. vel consanguineo et uterino. solus enim uterinus non habet. ut in predicta l. Questio sed numquid hodie uterinus habet querelam cum sit sublata differentia servitus et emancipationis et patrie potestatis. ut in aut. de her. que defe. ab intestato. coll. viii. Respondeo non habet quia est sublata quantum ad successionem ab intestato. non quantum ad contra testamentum. sicut in superioribus pretereas notavi. Questio sed aliud quare quare uterini non habent querelam et consanguinei. Respondeo ideo est. uterinus est cognatus et cognati sunt iure civili incogniti. consanguineus est agnatus qui est iure civili cognitus. unde si habet querelam que est de iure civili non est mirum. ¶ Sed videtur quod et fratri consanguineo non detur nam exheredatio non cadit in genere. sed in patre solo. ut ff. de v. o. l. quidam. Respondeo et si proprie non cadit in genere. tamen nichilominus si frater exheredat fratrem vel preterit, quia proinde habeo preteritum a fratre sicut a matre. pro exheredato habet querelam. ut dixi. et l. illa quidam si bene intelligatur receptive inducitur unde ad hoc ut querelam inof. testamenti competit tot sunt necessaria. ¶ Primus quod aliquis sit de linea descendentibus. vel ascendentibus et vel sit frater consanguineus. ¶ Secundus quod ille qui est de descendentibus. non sit emancipatus. quia tunc oportet eum aliud petere remedium. scilicet bonorum p. que vocatur contra lectis agnoscendis. ut et diximus supra de bonorum p. contra tab. que datur filiis contra sui. ¶ Tertium est necessarium. quod ille quis decessit fecisset testamentum. in quo alium sibi heredem instituat. et istum exheredet. vel preteriat sicut mater et fratres sicut homines preteruntur. ff. de inof. t. l. i. et ii. et l. pap. et Instit. de inof. t. et Instit. de ex. her. lib. § ult. et hoc est dicto innuitur. quia silentium militis habetur pro exheredatione. ut ff. de bonorum libertorum. si patronus testator et C. de militari testamento. sic enim non datur querela. ut C. de inof. et ff. eodem si instituta. et ff. de milit. t. l. sic. ¶ Quartum quod filius. vel pater vel frater non commiserit causam ingratitudinis. nam si commisit et verum est cessat querela. Cause autem propter quas pater potest filium exheredare sunt xiiii. Cause autem propter quas filius potest exheredare patrem sunt septem. que omnes inveniuntur in aut. ut cum de appel. cognoscitur. § aliud quoque. coll. viii. ¶ Cause vero propter quas frater potest exheredare fratrem sunt tres. ut in aut. de nupt. coll. iiii. § ingratitudinis. quod iuste exheredati non habent querelam. ut ff. de inof. t. l. ii. et Instit. de inof. t. ¶ Sed quare plures cause requiruntur in persona patris ut possit filium exheredare. pauciores autem in filio. cum totum contrario debent esse sicut supra diximus. cum magis debeatur hereditas patris filio quam contra. ut ff. et C. nam. et si et ff. de bo. libertorum l. pl. § i. et ff. unde liberi. l. scripto. Respondeo hoc contingit non ratione bonorum. sed ratione persone. ideo plures cause requiruntur in persona patris hoc ideo quia persona patris sancta et reverenda debet filio videri. ut ff. de obsequiis liberto. l. honori. ¶ Item preceptum est domini. honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram. et alibi qui maledixerit patri aut matri mala morte morietur.

no tamen ita dicitur sunt de filio. quod licet filii reuerendi debeant iudicem patrem. et quod pater honoret filium. et quod si male dixerit filio quod mala morte moriatur. de hoc non tamen rationem reddere. quia sufficiunt tres causae inmenientes. In autentica de nuptiis. et hoc si aliqua illarum erit uera et turpi persona instituta cessabit querela. quia quando non turpis instituitur et si nulla illarum causarum interueniat tamen cessabit querela. ut supra dixi.

¶ Quintum quod pater dicat eos ingratos in testamento. quod si exheredat et non dixit eos ingratos. aut si aliquid relinquit et tunc non licet heredi instituto illos ingratos nominare. uel talem questionem inducere. Immo agent filii ad supplementum. sed hodie habent uim institutionis. ut In autentica ut cum de appellatione cognoscitur. collatione viii. ¶ Si autem nichil eis reliquid et dicit eos ingratos. tunc heredes instituti possunt probare causam ingratitudinis. aliter non. et sic intelligimus. quod dicitur hoc uerum unum et cetera. sic hec colliguntur. C. de inofficioso testamento l. omnimodo. licet quidam dicant. quod faciat mentionem. in l. illa. omnia de l. alia. in e. t. l. ubi. sed semper plurimo quod filii grata obsequia patri prestiterunt. non enim probetur ab herede. et sic intelligo l. illam. ubi. et ff. eodem l. nam exheredis. simile uerbum habes. ff. iii. de legatis. fidei. commissis. § si sic. et ff. de manumissis. testamento l. suos. ¶ Sextum quod hereditas sit adita. ante enim non nascitur querela. ut ff. de inofficioso testamento l. papinianus. § si condicioni. et C. de inofficioso testamento l. pluribus. ¶ Septimum quod non preterit quinquennium continuum a die adite hereditatis. ut C. de inofficioso testamento l. pluribus. § ultimo. ¶ Octauum quod non fuit sibi relictum legatum. et illud agnouit. ut ff. de inofficioso testamento l. si pars iudicatum. § ultimo. et l. nichil. et l. papinianus. § si conditioni. tunc enim repellitur a querela. nisi legatum aliud debuit restituere ut in predicta l. nichil. § si cum filius.

¶ Nonum quod non prestitit patrocinium alicui parenti legatario in testamento patris relictum uel clientulo. tunc enim cessat querelam. ut ff. de inofficioso testamento l. ultima.

¶ Decimum si tractamus quod detur heredi. quod illa querela sit preparata. aliter non competit heredi. ex neo. licet ad suum heredem transmittatur querela. et non preparata. ut C. de inofficioso testamento l. pluribus. § ultimo. et qualiter intelligatur preparata uel comminata. habes. ff. de inofficioso testamento l. postumus. § ultimo. et l. quemadmodum.

¶ Undecimum. quod non sit sibi relicta legitima uel si minus legitima hodie uim institutionis. ut In autentica ut cum de appellatione cognoscitur. § illud quoque. collatione viii. agere ad supplementum licet enim quoque relicto titulo computabimur in quarta. et excludebatur filius a querela. ut In autentica de triente. et semisse. collatione iii. et C. de inofficioso testamento l. cum quaeritur. ¶ Sed nonne iure et ueri filius agebat ad supplementum. ut ff. de inofficioso testamento l. sin mortis. quod secundum istum manus dicitur quod ipse de nouo induxit. ut C. de inofficioso testamento l. pluribus. iiii. l. predicta. sin mortis fuit additum a compositoribus nouimus. ¶ Duodecimum quod aliud auxilium non habeat locum. si enim habet aliud cessat querela. ut Institutiones de inofficioso testamento § tamen autem naturales. ¶ Tertium decimum quod ille qui fecit testamentum non fuit miles tunc enim filius suus sit preteritus siue exheredatus omni caret remedio. ut C. de l. de inofficioso testamento et § diui.

non fuit ueterani. tunc enim datur querela. contra ipsius. ut ff. e. l. quoniam. In hac autem querela faciat actor tales positiones. positio actoris: Ego dico quod uiuus fuit pater meus. ¶ Item fecit testamentum et seium heredem instituit. ¶ Item me exheredauit. ¶ Item seius hereditatem adiuit. ¶ Item duo anni sunt quod pater meus mortuus est. ¶ Item si filius exheredatum uult proponere dicat pater meus hanc querelam fuit comminatus uel preparauit. ¶ E contra reus sic ponat positio rei. Ego dico quod titius fecit testamentum. et tibi in nullo. et reliquid. legatum. ¶ Item illud legatum cognouisti. ¶ Item tu prestitisti patrocinium petenti legatum. ¶ Item tu habes legitimam tibi de iure debitam. ¶ Item quinquennium transactum est. ab hereditate adita. ¶ Item pater tuus decessit sine preparatione. uel comminatione. querele. ¶ Concipiet autem actor sic libellum. libellus. Coram uobis domine senator. Ego. r. de titio patre meo. qui in testamento suo gaium sibi heredem instituit. et me filium suum in iure exheredauit. unde cum ab ipso herede sit hereditas adita. peto ipsum testamentum rescindi per querelam inofficiosi testamenti et ad hoc propono. querelam inofficiosi testamenti (cod.) mo. concipiet pater uel mater si sint exheredati a filius. quod sic recte concipiatur libellus sic intelligo. dicitur in libello conqueritis de defuncto. quia ad maius auditorium uocatus est qui defunctus et si uellet iniuria committere non possit. ut ff. siquis cautionibus l. si cum. § qui iniuriarum proponis querelam que non est actio et sine actione nemo experitur. ut ff. quod ad turbationem quod. § Item si temporali. et ff. quod metus causa. exitat quod non sit actio sic probo. si enim esset actio cum sit ciuilis perpetuo daretur. ut C. de constitutione pecunie l. ii. sed datur infra quinquennium. sed recipit instanciam. nam in libro sunt ciuiles. et pretoriae. et anno tempore tolluntur. nam actio iniuriarum. que descendit. ex l. cor. ciuilis est et tamen secundum quosdam anno tollitur. ut notatur. C. de actione iniuriarum. ¶ Item si esset actio. que obtinet hereditatem omnimodo quod in hac non est. ut ff. e. postumus. ¶ Siquis si esset actio daretur heredi. quod in ea non est. non comminata. uel preparata. ut C. de pe. et Institutiones de perpetuis et temporalibus actionibus. § non omnis. ¶ Item accusatio non est. quia in ea non agitur de crimine. ¶ Item si esset accusatio morte accusati uel accusatoris finiretur. ut C. si reus. uel accusator mortuus fuerit l. ii. et l. ultima. quod non est quia aliquando datur heredi sine comminatione. ¶ Item actio non est. quia intentaret eam filius contra patrem. quia lis nulla. et cetera. ut ff. de iudiciis l. lis nulla. hanc tamen intentat. ut ff. e. filio. ¶ Item non est actio. quia aliquando opponitur in modum exceptionis. ut ff. e. papinianus. § si filius. ¶ Item non est actio quia certe sunt actiones que datur filio suo nomine. ut ff. de actionibus et obligationibus. filius. et l. in factum. quod inter quas non habetur comminatione. unde multi dicunt quod querelam teneat quoddam medium inter actionem et accusationem. preterea. ff. e. in multis. l. inuenies. eam uocari actionem. et in multis inuenies eam uocari actionem. ut ff. e. postumus. § siquis instituta. et l. si instituta. et l. suspecta. § quamuis. et l. ultima. In multis.

legib; uocatur actio. ut ff. e. queadmodu. 7 l.
sisuspecta. §1. 7 § ij. 7 l. adulter. 7 inmultis uoca
tur querela. ut ff. d. ueteram. 7 inmultis alus
l. eidem titulo. uii. r° o. q; h'is no obstantib; lib.
recte. ac. licet enim defuncto uideatur ꝯqueri ꝑ
sem ipsius ipm no ꝯuenio. s; testm ei rescindi pe
to. 7 licet no sit ꝓpe actio. nec accusatio ut dem
e nichominus. intenditur. na 7 offo iudicis.
q; ꝓpe no pot dici, nec actio nec accusatio 7 tm
intentatur. Quo adhuc instatur, na no ur
q; hodie querela hat locu. qz ꝯtra ꝑtitiones l'
exhedationis sunt irrita testa. ut aut. ex cu. 7
est inscrpi. aut. ut cu de ap. co. r° o. de h' dio ut
notaui. s. de lo. p. o. ta. que datur filio. ¶ It
adhuc instatur q; no sit necia querela nec ur
q; querela inof. t. aliqd sit. na qui ꝓponit que
relam. nich' aliud ꝓponit n pecia hr. ut ff. e.
quod inofficioso testo. vii. qr tot cautus. veniā
g 7 ꝓponam petitioni hereditatis qz dico me filiu
si ille excipiet de testamento. qz dicit se institu
tu. Ego possum replicare n curo qz illud te
stamentu fuit inofficiosu. r° o. n e uer. q; qui
ꝓponit querelam q; ꝓpat petition hereditatis.
imo falm e. 7 sic p ro. septus hes, qui adiuit het
e, 7 insolid licet desinat ee hes p lata querela.
ut ff. d uulg. 7 pupill. sub. l. insubstitutione.
7 ff. e. l. cu qui. g alius insolid ut expte his
ee no pot. ut ff. de reg. iur. l. q d. sunt duo.
p nob e. ff. e. pap. r° u. 7 § h; filius. 7 l. postu
mus. § si quis exhs. qui ꝓponit querela q; put;
extesto. no quia no e institutus ab intestato. n
quia adhuc testm tenet ut ff. e. l. u. nec e loc
ab intestato to nec locus e testamentarie. ut ff.
de petit. hered. l. u. 7 u. 7 uu. 7 ff. de reg. iur. quā
diu. 7 ff. de acquiren. her. quādiu. 7 sic nullo
m pot ꝓpone petit. hr. ¶ It petitio hereditatis
ꝓponitur hr. qui p herede. ul' p possore possidet. ut
ff. de petit. hr. l. p herede. 7 l. qui inti. 7 c. de petit.
hr. no tm. Si aut obiciatur uob. q; duo sunt in
dicta. § fin. h. s. querele inofficiosi 7 petitio
her. r° o. uer e. 7 licet petitio hered. sit noua ac
tio que statim ꝯpetit; exquo obtinuit inque
rela exhedatus. statim mandatur executioni qi
de ea sit cognitu. sic fit in actione infam que dir
ecte iudicata. ¶ S; obicitur q; e nob. c. e. ta. l.
na ibi querela datur ꝯ fisci. o. ne si p herede. ul'
p possore possidet. r° o. querelam inof. t. sic 7 pe
tio hr. datur ꝯ eu qui possidet p herede. ul' p pos.
alio tm respectu quia impetu hr. titulus p herede
no e uerus titulus. s; inquerela uere quidem
titulus e. qz septus e uere intim uerus hes. s; si
fingitur quantu adquerela no hs. quia n ur
institutus. ut ff. de iui m. r. nemo. 7 no ur. qs
possonem ademptus, qui ita hr ut retine no
possit. ut ff. de acquir. p. l. no ur. h notat do
minus m's. ff. de inof. t. quod inof. § sunt qui
ꝯtrantes qui dnt. q; qui ꝓpon querelam q; p
pat pot. hr. facit pers. ff. e. pap. § si filius.
infin. ibi q admod aga. si n possideret s; peter.

g ur. ut agendo querelam ꝓpat petit. hr. sec
r° o. peteret subaudi testo p'mo rescisso. p querelā
petente postea petit hereditatis. ¶ It facit p ers. ff.
e. pap. § si exect. nam ibi dr rescissum e testame
tum 7 suus hes erit. s; r° o. rescisso. testo p quere
lam. Istud sequitur. q; erit suus hes, ꝓpria pea
petit. hr. ¶ It facit p ers testm. ff. e. titia. ubi dr
si solo2 ꝯp tinuer incertum iurali iudicio 7 actu
fuit ibi querela. 7 nullum aliud legimus ꝯtum certu
iurali nec petit. hr. ut ff. de petit. hr. l. It ue.
§ p die. 7 sic ur. q; ꝓpoendo querelam ꝓpoint petit.
hr. r° o. ibi loquitur de querela quā appello centu
uirale iudiciu. ul' suus intelligere de petit. hr. in
telligas. rupto p'us testo. p querelam. ¶ It facit
p ers. ff. e. qui repudiantis. s; filis e r° o. ¶ It facit
p ers. ff. e. quod inofficioso. infin. p quam. l. uidet
q; ꝓponendo querelam. q; ꝓpat petit. hr. 7 c. si ff.
de dolo. l. u. § s; si alia. 7 ff. de offo. p. o. 7 l'g. l. le
gati. S; r° o. quod inoffo. dicit 7 obtinuit subau
di. nullam aliā intentabit. postea n petit. hr.
qz querela ꝓparatoria e petit. hereditatis. ut nllam
aliā intentab subaudi. quo ad ꝓpositum quia ꝓpea
intentat. querelam ut rescisso. t. ut uenire possit
ad petitoem hereditatis licet aliqu. locu het illud.
fallitur augurio spes bona sepe suo. 7 inde intentem
euidentem que multu facit p nob. si illo2 corona
sua. obtinent cur facti ee't diuisi iuri sic aliās
codicillo 7 testo. si ide ee't sunt diuisa nola hs.
uocabul' mandarentur. ut. C. de codicill. l. si ide.
¶ It petit. hr. e actio mixta. ut. C. de petit. hr. l. he
reditatis. q; inquerela no e. ¶ It illa res auerat: ista
testm rescindit. ¶ It illa intenditur. ꝯ. institutu
ista directo. ꝯ. testm. ut. ff. e. l. postumus. § si qs
instituta. Illud aut querit qr ꝑmittitur inhac
querela. heres uariare negare q; p'mo affirma
uit. 7 c. ut ff. e. d. § s; nec impubis. r° o. hec otm
git ꝑ uarias ꝑs agentiu 7 e illo2 de quo2 testis
agitur. sic 7 aliās. ff. ad l. acquil. l. na sic. § si ido
mmus. 7 § ult. na ibi ide diuisa2 ꝑs licitu e dire
q; ille qui e mortuus fuit suus. 7 sic possit agi.
l. aquilia. 7 q; sit lib. 7 sic agi no possit, h 7 hs
aliās. q; ide usuf. dicitur res extincta. 7 ide fun
tatis dr res durare. ut. ff. quib; mo. usuf. a. qd
tn. § no tm. 7 ff. de furt. ut p. l. sutuites. § si lib
latu. 7 sic inillo. § s; nec impubis. hr quentis ma
tellu ad oem uentu. 7 iam si uenit mat. 7 ꝓponat
sic. substitutio pupillaris e testm filii mei. n illo
testo inuenio p'rita. g de iur possum hre querelā
ut instit. de pupill. sub. 7 instit. de ex. lib. § ult.
excluditur mat quia tunc hr locu qn fili fecisset
testm. 7 matre p'ri ess. at cu h pat fecit testm
filio suo. 7 expssum substituit filio. licet inis fictione
dicatur pupillaris substituto testm filii. tm mat
excluditur quia expssa pupillaris admittitur.
ꝯ matre ut ff. de uulg. 7 pupill. l. l. lucius. 7 l.
qui se ebat. licet intacta sit aliud. pt quam in mi
lit. ut notatur. C. de in pub. 7 al. sub. l. pcib; 7 sic
excluditur mat. ¶ 2 excluditur fr patris. 7 ff. im
pubis. hec tm audiuit fr patris l. patruus. qz fr;

suus fecerat testm̄ q pupilli iudicabantur/ dicebat
fr̄ meus me preterit. expugno testm̄ repellitur hic
fr̄. quia qm̄ fr̄ instituit s̄ filium suū pupillū ⁊ s̄
pupillarē substituit. substituendo fecit honorē
filio/ nō imposuit s̄ honus. ut. in. e. l. § siquis
impubi. vn̄ fr̄ preteritus nō ht̄. ꝯ. ta. n. ⁊ querelam/
nisi qm̄ turpis p̄ ē instituta. ut. s. dixi. audiuit
fr̄ impubis q testm̄ sui frīs ueneblat adquere
la s; fuit repulsus. ⁊ pp illam rōnē q2 fr̄, n̄ dat
querela. n̄ qm̄ turpis p̄ instituitur ⁊ q2 istud testm̄
patris ē. vn̄ expugnet patrm̄. ⁊ sic expugnabis
t pupillare. al'. nō. ut inpdcō. § ē eni unū testm̄
duar hreditatū. ut Inst. de pupill. sub. Quero
qr̄ qui dicit testm̄ inofficiosum debet amittere
legatū s̄ in testō relictū. ut ff. e. ꝯ. § meminis
se. si usq; ad finam pseueruit. alioquin si an̄
destitit/ nō punitur. ut ibi. Imo si testis fuit. ⁊
si adfuit. ul' fideiussor fuit p illo qui dicebat
inofficiosū ul' fīm. ut ff. de his q̄bz indi. l. § lega
tum. § etati. / idē ē ⁊ si iudicauit ꝯ. testm̄. ut ibi/ in
aduocato. ꝯ. ut. e. l. § aduocatū. / ⁊ in tutore idem
q in aduocato. ⁊ qr̄ q2 ⁊ possō. ⁊ nōie alior ut
ine. t. l. tutorē. vn̄ quidā intelligunt idem in iudi
ce. un̄ glosant in. § illo. etiam. quidam ⁊ psidem
indignū putant ⁊c. subaudi. male putant/ q2
exarsatur pp ofm̄. sic ⁊ aduocatus ⁊ tutor. s; for
te poss; intelligi de iudicem. q amittat legatū
qm̄. ꝯ. t. pnūciauit. s; si p testō. n̄ ēo ipm puni
endū. Quero: illud qr̄ qr̄ post legatū receptum. n̄
possū dīc testm̄ inoffm̄. fīm aut ul' nō iur̄ fcm̄
possū dīc. ut ff. de his qui ut indignis. l. post le
gatū. § i. cū inutraq; causā. ego amitto legatum
ut dcm̄ ē. rō. testm̄ fīm abusiue dr̄ testm̄. ut
ff. q̄ ad. ap. ⁊ de. l. i. vn̄ pp receptū legatū nō po
tui hoc facē q ualeat illud q nich̄ ē. ul' sollepni
tas que dr̄ uideatur suppleri. at̄ ut in inoffō. qd
legitimū ē/ unū solū sup ē. s. odio. vn̄ exhrēda
ti/ que in omnem cessat ex quo legatum recepi.
ut dixi. ⁊ sic testm̄ remanet in suo statu. ⁊ id. ꝯ
uenire nō possum. Quero: circa hoc ppontur de qua
dam. l. mirabili. ff. de petit. hr̄. l. postquā. nam
ibi postquā legatū recepi possum hreditatē petē.
esse unū mirabile. aliud q restituā legatū possōi
hreditatis ille m̄ cauet. q si nō obtinuero q legatū
m̄ reddat. s; ita demū petā hreditatē. post legatum
receptū n̄ manifesta sit in ea calūpnia. / ⁊ sic tb;
modis instatur. primo sic. Quero si legatū recepi pos
sum hreditatē petē. an eni quā petam hreditatē
aut dicā testm̄ inoffm̄. ul' fīm. ul' inrutū. ul'
minus sollēpne. si uolo dīc inoffm̄. n̄ possū. ut
dcm̄ ē. ⁊ sic incaū isto. l. ista nō loquitur. si uolo
dīc fīm. legatū amitto/ ut dcm̄ ē. qr̄ g possōr cum
⁊ m̄ de legato restituendo. cīte nullo m̄. cū nō tene
atur m̄ restituē/ ⁊ sic nec cauē. ⁊ sic in cāū isto. l.
ista n̄ loquitur. { 3 uolo dīc nō iur̄ fcm̄/ q possum.
n̄ legatū amitto q recepi. ut inpdcā. l. post lega
tum. § i. ⁊ n. Et ar̄ legatū restituo. ⁊ ille m̄ cau;
de illo restituendo. qr̄ iste circuitus qui euitari d;
aiur. ut ff. de odict. m̄. l. dūs testō. ⁊ ff. sicut.

plusquā. p. l. falc. l. in deamus. ⁊ c. p quas. p
nob. acqui. l. ult. ⁊ sic uir̄ q debeam retinere
legatū. q m̄ in oēm euentum deb; restitui. nā
dolo facit qui petit q restituturus ē. ut ff. d do
li. ex. l. dolo. in quo cāū. l. ista pōt quā loquitur.
⁊ in hac qōn. uidi impeditū dnm̄ meū cū eēt
s̄ appositū in ouētū. Rō. q in ultimo cāū. l. ista
loquitur. ⁊ n̄ in alio. qr̄ hoc restituit. dico idē
quia retinendo legatū. ⁊ petendo hreditatem/
quedā m̄ uidetur s̄ ipi ɔuis. ul' forte defunct
legauit. nō rem hreditariā. s; rē ipius possōris/
nō ipi possōri. s; illi qui petebat hreditatē. vn̄
si in petition hreditatis obtinet/ res ap ipm nō
eēt remansura. si medio tpr̄ res illa residet penes
illū possōrē hreditatis a quo ē legata n̄ ē mir.
Item: illud quero qr̄ nō amittit legatū qui dic
testm̄ nō iur̄ fcm̄. ut inpdcā. l. post legatū. ego
ostendo q deb; amittē/ nā qui dicit testm̄ n̄ iur̄
fcm̄/ dicit hredem hreditatē nō posse obtinē. ⁊ sic
nec ipm adire/ ⁊ sic p ɔsequēciam dicit lega
ta nō ualere. nā ea que in testō relinquntur.
Ita demū ualent si ex testō. adeatur hreditas.
ut. C. de fidi. ꝯ. numquā. Item qui dicit testm̄ nō
iur̄ fcm̄. dicit rem redire ad exitū intestati. rō.
qm̄ dico. t. minus sollēpne/ nō peto nec suum
ɔuis. In modico testm̄ fcm̄/ ⁊ legata relicta q
possunt in minus sollēpnē uolūtate relinqui.
ut in codicill. ut licet dicā hrēd. obtinē tamen
ꝯ legata/ nich dico. q in querela falsi. ꝯtrium
ē. quia qm̄ dico fīm. nec hredem dico institutū/
nec legata relicta. Quero: uir̄ q idē sit in que
rela. inof. t. qm̄ sic dico irritum. ul' minus sol
lēpne. ut legatū m̄ relictū nō amittam. quia
nō pecco circa legata. s. tm̄ circa hrēd instatu
tū. s; id m̄ ɔtingit. quia ut dixi. s. in querela i
officiosi. testatorē accuso. qr̄ q fuit = furiosus/
faciendo ꝯ offm̄ pietatis. vn̄ si legatū amitto/
de iur̄ ē. h tanquā utiliora tractaui. de quere
la inofficiosi reliqua quere. s. de bō. p. ta. que
datur in filio prito. ꝯ. t. patris. Si aliquis uult
succedere alicui agnoto ul' cognato bñficia
pretoris potest petere lo uor: pone: s; q2 libi
digniores sunt aliis primo d hor. p. libis in
primis de bō2 pos. uidamus. ii. d bor. p. m̄ liberi.
que ex testō ɔpetunt. ⁊ de querela inof. nūc adbō.
pos. que ab intestato ɔpetunt. filium ⁊ matriam
ɔittamus. 8; quia inr̄ alias p'ma ē ⁊ dignior un̄
libi. quia patre decedente ab intestato p'a. succio
ē ⁊ libor. ut In aut. d hrēdi que ab intestato
dese. coll'. viii. ⁊ ē ratō quia illi primo succedr̄
quia eadē p consentur. ut. C. de impu. ⁊ al. sub
l. ult. instn̄. qui ⁊ intelligitur dūs iuxta patris
adō q sola administratō s̄ desit. adō q ille ge
nitor. ⁊ ille genitus nōiatur. ut ff. de lib. ⁊ p.
l. in suis. ⁊ uocantur ad illa bōa qr̄ ad ppa. ut ff.
de cōdō. suc. l. i. ⁊ qr̄ ad debita. ut. C. d codicill.
l. ult. ⁊ uocantur pp uotū parentū. ⁊ emācipato
naturalē erga filios caritatē. ut ff. e. l. nam
⁊ si parentib;. ⁊ ff. un̄ libi. l. scripto. cū omia

nō debō hrēditatē

nō succedat exhrēdati
nec re succedit

natura libes nisi pronuus. ut ff. de bonis. lib.
l. nich. cu dulciori noie no possint appellari.
qua libi cu pp eos nri memoria relinquem.
ut ff. de. v. si. l. libor. § i. et § fult. uocatur eni
qi ad debitu naturale adq q deseptionis no
timenti. ut C. l. x. de impositoe. lucrati. et sept.
l. i. ro eni naturale patris facit filios successo
res. ut ff. de lib. dap. l. cu ro. Jo de bon. p. unde
libi. uideamus. qo Et in primis qr quid sonet
ista uba. unde libi defectiua eni uideretur. tr sia
optime faciemus si huc stilu tenemus. nam
et ptor facit. ff. si tab. testi. null. ex. l. i. u ba
aut illa sic intelligas licet defectiua. e eni
qi quedam interrogatio uulgaris. dicit aliquis
alicui unde uenis ille. uenio roma. ul si aliqs
recitat aliquos rumores et aliquis dicit un
te h. et ille dicit qr ita uidi et interfui. ul si ali
quis uadit pp captus. dic aliquis un e hec
et ille dic quia diues. et ita et h uenit aliquis
filius. et uult succede pat ab intestato. dic
ptor. un h e tu filius. dic io quia lib. i.
filius. i. exequa cu petis hanc bon. p. e gcedi.
h sonat h ubum. unde et ille dicit. io quia fili
un ita bn sonat. unde filii qr g intitulatur unde
libi. rtio. quia nom libor mag e gnale qua
nom filior. quia cpendit et nepotes. ut ff.
de. v. si. libor. et ff. de testamentaria. tu. l. sigs
filialz. et l. q si nepotes. ul si uelles alludere
uocabulo bn possz in s nepotis. unde nepotes
un nepote. unde e nepotes. Qo In supioub;
quid dices. appellatoe libor n gtinetur pat
nec auus filio g ab intestato decedente te
mancipato olim. quia si ee in potestate patris
no dicebatur succede. s; occupabit oia ui
peculii. licet hodie ab intestato filio in po
testate succedat ui peculii. ut ff. de ca
strensi. pecu. l. ii. et in aut. de her. que ab in.
decte. coll. viii. Qo; qre e ciat ro. rtio. qr
olim filius fa. quicquid acquirebat. totu
acquirebat patri. io pat n poterat s succedere.
hodie aut cu in aduenticiis sit pprietas filii.
et in castrensib;. et qi totu sit filii. ut C. d bonis.
que li. cu oportet, mito pot pat succedere
filio. Qualiter g et p qua. bon. ponem. succe
det. rtio. p un parentes. ul p un agnati. ul
p un legittimi. et qr parens. quia qua rne fili
p un libi. eade roem pat p un parentes. a
uus. p un aui. pauus. p un proaui. fr fili
pat agnatus e pximus. ut ff. d suis. et leg.
l. filius. possz g pat hre un agnati. Item
lex uocat eu, possz hre un legittimi que da
tur omib; q p. l. uocatur. ut ff. si ta. te.
nulle. ex. l. ult. et ff. un. lg. l. ii. § ult. qo si
tu queras. qr no sunt tres. spal. un paren
tes. rtio: pp duo. quia dicendo un libi. un
uideretur p consequenciam dixisse un pare
tes. si e dixi. ul alr ad ea que frequentius
accidunt iura adaptantur. ut ff. de lg.
et constit. l. nam ad ea. q patri morienti suc

cedat filius quam ec. qo It queritur qr intitula
tur in plurali cu p maiori parte unicus filius
apponatur semp hic. bon. p. rtio. quedam in nu
mo in plurali numo pferuntur. sic h. na et qs
dr hre filios et unicu ht. ut sic et pugillares
et codicilli. ut ff. de. v. si. l. no e sin libis. et l. na
que. sic et al. actio. in bon. rap. negor. g. q
locu hnt. et si unicu negociu gestum sit. ut
ff. de ui. bon. rap. l. ii. et ff. de neg. g. l. atq ptor
hoc e in int. de uti possidetis. q e gpetit et dr
uti possidetis. et si unus possideat. et alibi, indi
gnati sunt discipli pp effusione unguenti.
cu solu iuda legimus indignatu. et lapidati sunt
cum solu stephanu inuenimus lapidatum.
Et eode e in et has qoes repete malue sequentib;
bon. pos. uni agnati. ul unde legittimi ul cogna
ti. unde uir et uxor. qo It queritur qr sic intitula
uit legis lator. rtio. pp penuriam uocabulorum
contingit. quia plura sunt negocia quam uoca
bula. ut ff. de p. v. l. iii. sic et iurisdictis. ubi pp
penuria uocabulor apparuit. ub supscr tu com.
un. iii. uti. pos. utrobi. Qo It qr an h uba un
libi. un agnati un legi. un cognati. un uir
et uxor. et f. ta. g. ta. sint ppa noia bon. ponit.
rtio. sic. na legis latores ex ipo facto noia actio
nu inuenerunt sic in omib; actionib; quilib; stu
diosus p se uestigare poterit. unde adhoc ut ista bon.
p. competat tot sunt necia. In primis q sit fili
siue legittimus et naturalis. siue tm legittimus.
i. adoptiuus. durante tn adoptione et olim et
hodie. ut ff. si tab. te. nul. ex. l. i. § ptor. et C. d
adoptione. l. ult. et ff. un libi. l. ii. Eode m re
quiritur q sit pat ul auus. ul pauus. ul q
uolt inuenire. un parentes. ul un legittimi
ul un agna. Secd q ille qui de cessit decessit
ab intestato. aliquin si ex testo no ht locum
h bon. p. pp rubricu. qua diu locus e testamen
te successioni. no e locus ab intestato. ut ff. si
tab. te. nul. ex. l. i. § ita aut. et ff. un libi. l. i.
et ff. de acquir her. l. qua diu. et ff. de reg. iur.
qua diu. s; ita sunt uera. n institutus repudi
asset. tuc eni qua repudiatione puenire n pot
locus e ab intestato. et hinc bon. pos. nec pudi
cabit s filius qui fuit impubes si medio tpe petiit
tunc carbonianu. ut ff. si tab. te. nulle. ex. l. i.
§ ita aut. Tercium e necium q quis intestatus
decedat. ad h. ut ista bon. p. locu hat q hic fili
pteritus apponat. g. ta. ul exheredatus e apponat
querelam. aliquin si p initat institutu adire
et tpa bon. p. g. ta. tantum h bon. p. no ht
locu. ut ff. si ta. te. nul. ex. l. emancipatus.
Quartu q ille qui decessit sit pat ul auus pat
nus. et qr h io dico qr cuicumq; ptito datur. g. ta.
eade ab intestato datur h bon. pos. ut ff. si tab.
te. nul. ex. l. i. § ptor. at. g. ta. no datur filio
a matre ptito. g testm matris. ut ff. de bon. p.
g. ta. illud. § item ad. Qo; que e ro qr ista
denegatur filio si uult mat ab intestato succe
dere. quia qr denegatur. g. ta. g testm matris

§. de bo͞r. pos. ꝯ. ta. que datur filio notaui. ꝑa
illa poss; ee͞ ro scd͞m dn͞m meu͞. qr denegat͞ filio
hanc bo͞r. pos. ꝯ. te. matris quia femina filios hr͞e
res in potestate no͞ hr͞. ut ff. de fuis. ⁊ leg. l. nulla.
adeo q no͞ pot͞ pupillarit͞ substitue͞. ut ff. de
uulg. ⁊ pu. sub. l. ii. Nota͞ et qr ꝗ ad bo͞a patris
hr͞ ad bo͞a matris no͞. cu͞ ⁊ si no͞ sit equal' potas ead
tn͞ reuerentia utriq; debetur. ut ff. de cura. furio.
l. furiose. ꝛo. qr hereditas patris mag͞ debetur fi
lio quā hereditas matris. ut C. de repudi. her. l. ult.
¶ Et sic scd͞m h qr ꝯ mat͞ ab intestato decedit. ꝑ
q̄ bo͞r. p. succedet ꝯ filius. ⁊ eo. ꝛo. ꝑ un͞. cogna
ti. ul' ꝑ un͞ legitimi. no͞ ꝑ un͞ agnati. s; ꝑ un͞ le
gitimi. qr lex uocat eos. ut ff. un͞. leg. l. ii. ꝯ ult.
⁊ l. iii. ⁊ ff. un͞. co. l. i. ⁊ sic scd͞m dn͞m meu͞. illud sic͞
ꝑ oīa sic͞ q ē. ff. si ta. te. mille. ex. l. i. ꝯ ꝑtor. ut
sic͞ datur. ꝯ. ta. datur. ⁊ h. ⁊ sicut illa denegat͞.
denegatur ⁊ h. quibz tn͞ ut ꝯium quibz n͞ eet
in ꝯuenient ꝯsentire q filius matri decedenti ab
intestato succedat ꝑ hanc bo͞r. pos. un͞ libi. nec
obstat l. i. ff. si ta. te. mille. ex. ꝯ ꝑtor. nā ibi
de similitudinis cū ut sicut datur. ꝯ. ta. ꝑtro. ita
detur h ab intestato. ⁊ ꝑpea notat similitudine͞
illam ꝑꝑ filios qui obtinent ꝑmu͞ grad' in successio
ne. qr sui ex testo͞. sui ab intestato ipi ꝑmi succe
dunt. no͞ tn͞ sequitur ut cuicumq; denegatur ꝯ.
ta. deneget͞ h. qr eet ualde duru͞. similitudo no͞ est
ꝑ oīa attendenda. sic͞ ⁊ al. ff. de act͞. pignoris. l. sic
uenderet. nā ibi dicit q dolus ⁊ culpa uenit in pi
gnore. ut in ꝯmodato. s; n͞ ē uer͞ quia in pignore͞
uenit leuis. in ꝯmodato leuissima. ut ff. ꝯmo.
ꝯ uer͞ cto. ꝯ. i. ⁊ ꝯ. ꝯstat. quibz mo. re. ꝯ. ob. ꝯ conditor.
¶ It ⁊ in illa aucte͞ estote ꝑfci sic pat͞ ut celestis ꝑ
fectus ē. ¶ Quintu͞ q status filii mutatus no͞ sit
eo tp͞e qn͞ incep͞ ꝯ ꝯpete͞ h bo͞. pos. ⁊ postea mutat
statum ꝑꝑ media͞ capitis diminutiōn͞. no͞ nocet.
ut ff. un͞. libi. l. ult. ¶ Sextu͞ q iste qui ꝑ hanc. bo.
pos. petit sit ꝑximor: ita q nullus eu͞ ꝑcedat. n͞
in quoda͞ casu mirabili. n͞ pat͞ ꝑcessit nepote͞ tp͞e mo
tis aui. ⁊ tn͞ nepos nichominus hr͞ hanc. bo. pos.
puta, qn͞ scptus hr͞s deliberauit: filius exheredatus
moritur. institut͞ omittit: nepos. admittitur: qui
uidebatur repellendus. quia tp͞e mortis aui. pat͞
eu͞ ꝑcedebat. s; ul' p. ꝑ. q licet ipm ꝑcederet tn͞
qr dubiu͞ erat ꝑꝑ institutu͞. ne adiret. pat͞ no͞ ꝯpe
tunt. bo͞. pos. ab intestato. ut ff. de suis. ⁊ leg. hr͞.
l. i. ꝯ plit. nu͞c aut͞ que institutus omittit inue
nitur solus nepos ⁊ ꝑmus qui mito admittitur.
ut ff. un͞. co. l. i. ꝯ ꝑximus. nā sic h no͞ diceremus
quo nepos ille auo succederet. qui no͞ ē agnatus. sic
audi ꝑximus. nā sine dubio agnatus. ut ff. de suis
⁊ leg. l. filius. nec obstat l. ff. un͞. libi. filius quia
ibi dicitur filius ꝑximus cognatus. loquitur de
matre an filius uolebat succede͞. sic͞ h legentur.
ff. un͞. libi. scpto. ⁊ hoc dicit l. illa usq; ad u͞bum
ceteru͞. ⁊ c. ab illo u͞bo sic ꝑcedit. quid si sit exheredat'
nepos nichominus. post; institutus adire. ⁊ h eet
nepos ex sua ꝑ querelam. ex ꝑ enī patris no͞ poss;
hr͞e. qui hereditas no͞ fuit adita. ⁊ qn͞ adita n͞ fuit.

ꝑparata. licet hodie in no͞ ꝑparata. transfunt
teretur ad suum heredem. ut ff. de inoffo͞. t.
pap. ꝯ si ꝯditioni. ⁊ l. postumus. ⁊ C. de inof. t. l.
plit. q aut͞ sequitur in eadem. l. qr ⁊ c. Illud
sonat qr ꝯcludit dicens. ex quo resceptus hr͞s
no͞ audiuit. ⁊ sic no͞ obstat ut͞ testati. i. ut͞. l.
testi. mito h nepos adhibit ab intestato. qr
uidetur obstitiss; resceptus hr͞s. quia si ad uis
s; ex testo͞. obstaret huic nepoti qui no͞ posset
ab intestato uenire ꝑꝑ regla͞m. ff. de acquir͞.
hr͞. quā diu. oporteb͞ eu͞ ꝑmo testm͞ expugna
re ꝑ querelam. ul' al͞r ut͞ obstitisse isti nepoti
ut ab intestato adire no͞ possit. s; no͞ obstat.
¶ Septimu͞ q annus n͞ sit transactus qui datur
in honore͞ sanguinis ascendentibz ⁊ descenden
tibz. s; istud no͞ multu͞ curo. quia succedet͞ ꝯ ipi
mu͞. co. ut C. qui admit. ad bo. p. l. iii. ⁊ ff.
de edcto͞. suc. l. i. In hac. bo. pos. ꝯci. ac sic. li. libell͞s.
Auob' dn͞e senator magr͞ Iustic͞. ꝑeto ego. p.
mr͞ auob' ꝯcedi. bo͞. p. un͞ libi. ꝑ quam uolo ab
intestato patri meo tito succede͞. q sic. recte. ꝯci.
lib. dic. l. ff. si ta. t. nul. ex. l. i. ⁊ ff. de bo͞. pos.
f. l. iii. ⁊ C. de cura. fu. l. ult. ⁊ C. qui ad bo. p.
pos. l. ult. de petitio͞es aut͞ actoris. ⁊ rei quis nota
re pot͞ cas. fin mod' supior. bo͞. pos. Nota͞ s; illud
qr an hodie ista. bo͞r. po. sit. necia. ul' uolunta
ria. nā no͞ ut͞ q multum expediat. ꝛo. olim ista
bo͞r. p. in filius emancipatis erat necia. in suis
erat uoluntaria. ut j. si de hr͞. libo. ꝯ emaci
patos. hodie aut͞ cu͞ sit sublata differa͞ seruis
emancipationis ⁊ patrie potestatis. ut In aut͞. de
hr͞. que ab in. defen. coll'. viiii. hodie ē uolun
taria si uolunt ꝑpone͞ ꝑpom. sui succedunt ab
intestato. ¶ Ultimo qr sup. l. illa. C. un͞. lib. l. q lib. ⁊
l. qui se patris. nā ibi nepos qui no͞ uult pat͞
succede͞ s; uult succede͞ auo. dic͞ q n͞ pot͞ nisi
ꝑ bo͞r. p. un͞ libi. vn͞ quesiuit ibi dn͞s. Ot. au
pat͞ fuit in potestate. aut fuit emacipatus. oc
currit instancia. ꝛat. qui pot͞. qr fuit motus
ita dn͞s. Ot. aut pat͞ fuit in potestate. io nā aut
pat͞ ille fuit in potestate. ⁊ tunc ipo ut͞ fuit hr͞s. ut
ff. de suis ⁊ leg. l. in suis. ⁊ sic bo͞a ꝑuenit ad
nepote͞ tanquā patna. no͞ tanquā auita. ⁊ si
bo͞r. pos. petat. It si erat emancipatus nepos.
succedet auo. siue se neget heredem patris. siu͞
no͞ quid ē ꝗ. q dicit l. illa. qui se patris negat
heredem. ꝛo. filius ille erat emancipatus. vn͞ si
nepos uult auo succede͞ pot͞. quia pat͞ qui ꝑ
eu͞ ꝑcessit. auo no͞ successit. quia successi; si no͞
erunt ꝯmixtio bo͞r. n͞ poss; iā auo succedere
si succederet patri. negabat ꝗ nepos. se patris
heredem forte ꝑꝑ debita que filius ille ꝯxerat.
⁊ uolebat auo succede͞. q dubiu͞ uidebatur
nā cu͞ hereditas aui deferatur nepoti ꝑ filium
qr ꝑ mediu͞. ut ff. de int͞. ⁊ rel. l. iii. ⁊ ff. de
bonis. libto. l. si expatronis. tn͞ nichominus
succedit ex sua ꝑ. ⁊ q dicit denegabat. ⁊ c. sub
audi maxime. quia siu͞ neget. siu͞ no͞ nich'
adre͞. ⁊ qr dicit no͞. n͞ ꝑ un͞ libi. n͞ nec posset ꝑ

gr. ido dz mis. Y legis angr. unt q angrio plcelq: ꝑ hrss pmit capitis diminutõe z hoc l antta fii maximo q fiebat emacipatio

um agnati. z si tpa illa lapsa erant infra que bonorum pos. unde libi. peti poterat. qui ipi sibi succederet: ut ff. de edcto. suc. l. i. rño. iur ueti. ¯e deim successo rium nõ habebat locum in suis. licet hodie secus sit. ut ff. de edcto. suc. l. i. § sciendum. ¯z Institut. de leg. agna. suc. § i. hic nepos sine erat emancipat. uez ẽ q iur. ista nõ poterat s succedẽ n ꝑ unde libi. quia ius uetus nõ agnouit emancipatos. ut. j. Institut. de her. liberorum. § eman. z Institut. de her. que ab in te. de. § emancipatos. si erãt fuus. z impotãt succe dere de iur ciuili. hodie aũt siu fuus. siu emancipa tus. poss; de iur ciuili succedere. quia sublata ẽ differẽ emancipationis. ut. j. aut. de her. que ab in te. de coll. uiii. z q dicitur ibi. in. l. illa qui se pa tris. n nisi. ꝑ bonorum. pos. unde libi. rño. um ẽ de iur ꝑtorio. licet ciuili secus ut dcm ẽ. Qualr aũt suc cedit utrũ incapita an in stirpes quere infra. de bo. p. un. cognati.

De bonorum possessione unde agnati

Secundo loco ꝑ liberos ueniunt ab intestato agna ti. qui sunt ꝑ uirilem sexum cõiuncti. ut Institut. de her. que ab in. de. z Institut. de leg. agna. tutela. z de leg. agna. suc. Jo de hac bo. p. uideamus. Sci endũ ẽ inꝑmis. q tam in ff. quam in C. titulas rbrica sic unde legittimi. z nũquam inuenies rbricã. un agnati. licet in l. ponis. sub rbrica inuenies hanc bonorum. p. un agnati. qo Ar. g intitulatur un legittimi. rño. io. q. l. xu. t. uocat hos ad successiones. sic ad tutelam ut in pdcis. l. z ff. de leg. tu. l. i. z nota. q h un legittimi agnati de qua tractamus. ẽ z alia un legittimi. que ẽ ge neralissima. z datur omib; illis. qui alia ab inte stato ueniũt ad successionẽ siu sit patronus q poss; hre un mat ul un parentes. s; ꝑtores talia noĩa. ut ff. un. leg. l. ii. z l. gnalr. z ꝑ hoc dr. un legittimi. h q lex apponit talẽ ꝑonem ul successionẽ. ut. al. ff. d. u. si. l. i. de h non tractab imus. quia nõ ẽ spal ꝑse. Jt. no. q licet in C. intitulatur. un legittimi. nich tñ sub rbrica ponitur. de un agnati. z multociens h cõtingit in C. ii de eo q ponitur in rbrica. nich cõtinetur in legib;. sic hs. C. de relig. z sup. fu. z de alea. usu. z de aleatorib; sub qua rbrica. nich ponitur de aleatorib;. Jt in C. de reb; credtis. z de iur iur. sub qua rbrica. nich ponitur de reb; creditis. Qo Si tu queras qr h. rño. q2 forte i translatõe legũ que fuit fca de greco in latinũ ut i C. de ueti iur. enu. l. tanta ¯z Institutõe z dig. cõ. rei. p. leges erant in greco sub ill rbricis. z in greco remanserunt. z in latino nõ hemus. z tã dnũ burgũdio pisanus. sub titulo de relig. po suit. l. grecam de aleatorib; unde ad hoc ut ista bo. pos. cõpetat tot sunt necẽa. Jnꝑmis q ille de cessit decui bonis tractamus. quia nõ deb; qs ẽẽ sollicitus de hereditate uiuentis. ut ff. d uulg. z pu. sub. l. ii. z ff. d dcõr. l. quidam. z C. d cap. z post li. reu. l. nec nos. Scdm q sit mortuus ab intestato. ut ff. un. leg. l. i. q quatuor modis cõtingit. ut. j. Institut. de her. que ab inte. de. z d suis.

si enĩ testatus moritur. h bo. p. cessat. ut ff. si ta. nul. ex. l. i. Tercium. nul. ex. l. i. n repudiassent. ut ff. e. l. ii. z l. ult. Quartum q ille agnatus sit. i. ꝑ uirilem sexum cõiunctus. ut in ꝑn. diui. Fallit tñ in quib;dã ꝑsonis. que licet sint cognate. tñ admittantur ut agnati. ut in filiis sororis germa ne. ul cõsanguinee. ul utine. qui licet sint cognati cũ agnatis admittitur. sic agnati. ut. C. de leg. her. l. xii. tu. § ult. Jt fratrem emancipatũ fr. Jt filiũ emancipati qui licet de iur ciuili desierint ẽẽ agti ꝑ emancipationẽ. tñ ut agnati succedunt. nõ obstante emancipatõe ex isto rescripto. ut. C. de leg. tu. l. fres. z in. C. de leg. her. si habo. z l. emancipatis. z l. ult. § i. Jt fr utrinus ul fr soror insimul succedet cũ cõsanguineo. sic agnatus. ut. C. de leg. her. l. ult. § plr. licet hodie cõiunctus ex utroq; parente ꝑferatur ei qui ex altero tm parente cõiunctus ẽ. ut Jn aut. ibi signata. z ẽ. j. aut. de cõsanguineis. z utrinus frib. coll. v. s; hodie cũ sit sublata differẽ emancipationis. nõ curo de ꝑsonis talib; z de gradu cognationis translato in gradum agnitionis. quia ita succedit cognatus sic agnatus. ut. j. aut. de her. que ab in te. dese. coll. uiii. Quintũ q certus sit de illo q. mortuus ẽ. utrũ decessit. z q decessit pater fa. ut ff. un leg. l. ii. § siquis decessit. Sextum q sit ꝑximior. siu sit solus. siu cũ aliis. ut ff. de suis. z leg. l. ii. § ex hereditates. z ff. un. cogna. l. ii. Septimũ q infra. bonorum. p. petend. que sunt C. dierum. z utilia. q nõ sit transacta. ut. C. qui. ad. ad. do. p. p. l. ult. z Institutiones. de bonorum. p. § ult. nec poss; sibi ipi succedere. quia forte alius agnatus ꝑcederet. Jn hac petenda bonorum. p. actor faciet positiões. z reus z sil. sic fce sunt in aliis. q talis sit mortuus. po act. Jt q ab intestato. po reg. Jt q sit s agnatus. Jt q ꝑximior z reus faciat cõrias positiones. Libellus aũt sic cõcipiet. Libellus. uob dne senator ul magr Justitie peto m cõcedi. bonorum. pos. un agti. ꝑ quam uolo succedẽ titio agnato mõ qui ab intestato decessit. cum illi titio sim agnatus ꝑxi mior. z titius ille sine libis. z aliis descendentib; z ascendentib;. q sic recte cõcipiatur. di. ii. dic. l. ff. quis ordo. in bo. p. f. ta. l. ii. z C. de cur. fu. l. ult. z ff. de bo. p. l. iii. § cũ. z ff. un. leg. l. ii. de suis. z leg. l. po. cõsanguineos. qo S; illud qr. qr. hanc bo. pos. petunt agnati. cum hodie possint ab inte stato succedere. quia sublata ẽ differẽ emancipati onis. ut Jn aut. de her. que ab inte. de coll. uiii. rño. fr hodie ista bonorum. p. uoluntaria ẽ z nõ necẽa z olim fuit. ut z diximus. s. de bonorum. p. qo S; oppo nunt q ur q sit necẽa. ut j. ff. de bo. p. nam i dicitur q bo. p. z ista necẽe sunt. rño. necẽe sunt quedã. ut s. diui. de bo. p. z in qualib; spali rbrica. notaui. ul sunt necẽe similit aliquis succedẽ de iur ꝑtorio. ut z al. C. de libis. ꝑti. l. ult. Col. Jt qr. quid sonent h ulta. uũ. rño. in supiori rbrica. no taui. Tercio loco stabilita ẽ. bo. p. un cognati. nisi quia ista datur illis. qui ꝑ femininũ sexũ cõiuncti sunt. z ita si sunt ꝑximiores. z primum

De bonorum possessione unde cognati

que bonorum. po eadẽ fere requirũt que ẽ supior. uñ angti.

intellige ? si solus sit: sic h' bs. ff. vn cognati. l. i. ff. de suis. et leg. l. post sanguineos. h' ? tn plus hr h. bo. p. quia siue cognati siue legittimi. nati de legittimo matro. siue non pre quia spurius e qui suc cede ? cui uult succede. nichominus succedit. q magnatis no e. ut ff. un cognati. spurius. et ar. l. mo destinus. ff. de inoffo. t. l. si suspecta. § de inoffo. et ff. ad municipales. l. i. q mulier sit illustris cui e uerecu de hre spuriu. qui forte tali mat no succedet. ut ff. ad senatus. c. l. orfi. l. si qua. que lex infin ur notare mirabile. q in alia muliere no e illustris. filius nal equal succedat cu legittimo. s; hodie e do correctu iur autenticor. ut. j. aut. posita in. C. de naturalib; lib. aut. licet. que e incorpore. aut. quib;. mo. na. eff. leg. coll. vi. ? de hoc dicit ut notat dns ms in suma. C. de leg. hr. illud tn e uer q matri succedit filii. ? si ex dunsis matrimoniis nati sint. ut ff. ad tertull. l. matris intestate. vn quecuq; sunt dcu in supiori. tpca. h' intelligatur repetita. posito c acto rs. et rei. facillime quis ophendet sic insupiori. vn libi. lib. aut. sic. oci. libell. auob dne senator seu ma gr iustic. peto ego. tc. m oecdi. bo. p. vn cognati. p qua uolo ut possim succede succede tmo cognato mo. qui ab intestato decessit cu illi tatio suum cogna tus primior. et ille tatius sine ascendentib; et descende tib; et agnatis decessit. q sic recte. oci. lib. dicit una posita in supiori. tpca. et ff. un co. l. i. et ff. de suis. et leg. l. p consanguineos. § item filio decedente ab intestato tco. peter hanc. bo. p. et formabit libellos. libellus. auob tc. peto mat m ocedi. bo. p. un cognati. p qua filio mo ab intestato decedenti uolo succedere. sic in hec cau e uoluntaria. de hac. odicit. ut. j. cu ordinaria notam. s; illud qr. an hodie ista. bo. pos. sit necia. ul uoluntaria. tpo. olim ista. bo. p. fuit necia. q ius ciuile n cognoscebat cognatos. cum agnatio iuris ciuil erat nom. et ff. de gradib;. cog l. iur. an. pn. ut. inst. de legib; parentib;. tu. et in ff. de lg. agna. suc. un. de necitate proc eis sub uenit. et hr mera prons indulgencia. h. hy. p. n enim aute ciuili origine hr. et illos ad successio nes in uitat. qui sunt iur ciuili in cognati. ut. ff. un. co. l. i. in pn. et j. ff. de suc. co. et io posui in libello. qui decessit sine agnatis. agnati enim ex cludebant cognatos. ut. j. ff. de leg. ag. suc. sicut et iur longobardo. s q tm agnati succedit s multos. et cognati nullo mo. imo deficientib; agnatis admittunt fiscu. s; errant et iur illo et e do ot rium. bu tu rec admitto. q ita fit de iur longobar do. sic et iur romano antiquo. ut agnati pferunt agnatis. nam quam diu aliquis ex agnatis sup e in ultimo gradu pfertur cognato qui e in pmo gradu. s; illis deficientib; admitto in illo iur cog tos. ut in longobarda de succes. l. i. na ibi d oi parentela loquitur q pares parenti. usq; ad vii. gradu succedat. ¶ Item filia mat cognata e. et tn succe. ut in longobar. de succes. l. si quis. longo. ¶ Si tu queras qr isti iurib; potius succedit agti q cognati. tpo. quia mag erant utiliores masculi qua femine ad pugnandu d die. no de necte quia in pugna, illa mulieres sunt potentiores. et io masculi pferebantur. et nati ex eis. hodie aut s iura codicis s iustinianu loquor. equal succedit masculus et femina. quia nolumus ee acusatores nature. cur no oes masculos generauit. ul pitr no iustio hoc imputare siuitu e. ul plem innocente grauare. cu enim natura utruq; corpus edidit. ut maneat suis uicib; in mortale. et utru et altem sep auxilio egunt. ut uno semoto necte e. q altm corrumpatur. ut. C. de leg. hr. l. l. yu. ta. un hec. bo. p. un cog. eff uoluntaria. et hoc ? iure nouissimo. s q sublata e dista. seruil et emancipationis. ut. j. aut. de hr. que ab in. de. coll. viii. nec dicit aliquis sicut ing. ta. diximus. que datur filio. q illa e necia e. et ista. et q e sublata distia inf suos et emancipatos. et inf agnatos et cognatos, e sublatu. quantu in mo plationis. s. q unus altri n pferatur s; quilib; iur suo succedet. sic notat dns meus in fine sume de codicill. no e unu qui ing. ta. illud optinet. ac institis. qui quo ad successio ne ab intestato in omib; pacificantur. et quo ad platione ut neutr altri pfertur. et in mo succe dendi licet ille sit agnatus. et iste cognatus. dum in gradu cognatus, pfertur agnato. qui est ulterior in gradu. qo De quadam tn. l. mirabili queritur que e. ff. un cognati. l. octaui. nam ibi dr q agnato qui e in gradu octauo. licet no extiterit. hrs. bo. p. defertur. postea dicit totu otrium. na dicit q defertur ut pximo agnato. quamuis extitit hrs. s; ad notitiam. l. illius. scire debes q agnati succedebant usq; ad decimu grad. cognati usq; ad sextu. n in sobrino et sobrina. et nati ex eis. qui succedebant usq; ad septimum gradu. ut. j. ff. de succes. cogna. § ult. et ff. de gradib;. co. l. no. licet hodie s dnz meu pacifi catis agnatis et cognatis. ut dixim ita succede bant cognati usq; ad decimu. sic et agnati. et lig. p. et alu prudentes. otiu dixerunt. ut notat in suma. C. de lg. hr. infi. un. l. illa octaui. ualde obscura sit intellige. bo. p. s. un. cognati quia de illa tractamus. et sub illa. tpca. ponitur. defer tur agnato octaui gradus. i. qui e in gradu oc tauo. licet no extitit hrs. p un agnati. qui forte repudiat. ul ipe e exclusus. et quo hr. un agti hr quia s ipe succedit. ut ff. de suc. edco. l. i. § s; uidend. s; licet defertur h bo. p. s. un agti no tn defertur ut pximo agnato s; defertur p pximo cognato quamuis extitit hrs. i. exstat p un cognati. qo. s; illud qr tpe hux legu. et ma xime s in suam. p. qui dix cognatos no succede n usq; ad septimu grad. p unu pdcu quo lex ista illa stare pot. si enim erat agnatus in octauo gra du. s et cognatus in octauo. quia omis agnatus et cognatus. et hr se ut genus et spes. ut ff. de gradib;. co. l. iur. o sultus. § ii. quo s omissa. bo. p. un agnati. potat s succede in un. cognati cu agnatus ille qui et cognatus erat fuit in octauo gradu. cu cognati no succedant ultra septimu. tpo. q oppositis locu hr, inibis que tm cognatis

ac in illis qui sunt agnati et sic cognati. licet
bo. p. iure agnati tollatur repudiatione uel con
cognati dimitt. usque ad gradum decimum. usque
ad quem durat agnatio. et sic per consequentiam cognatio.
Questio est quare in eadem l. octauum. § ult. non dicit. q.
debet considerari tempus mortis. et a die illa debet haberi
tempus ad quid. respondeo. propter stultitiam instituti qui uole
bat succedere per iure agnationis. et omittere ex testamento. sed
contingit ei sicut pubium uoluit cornua. amisit aures
eulas. qui totum uult totum perdit. ut ff. de inof.
te. si quis. sua quia illa bo. p. non potuit habere. quia his
a die mortis. expectationis a die per annum sit. qua si quod debuit
petere. ut infra. sunt de bo. p. § ult. sed ille stultus di
cebat illud tempus est utile. non currit nisi a tempore sue. ut
ff. de diui. et temporaribus prescriptione. l. i. ego incepi scire illum
consanguineum meum esse surdum. non est mihi. continuum
quod incurrit. quia a die mortis fiat computatio. non enim de
buisti ignorare infirmitatem illius tui proximi
consanguinei sic aliis. C. de inim. testa. l. de tutela.
sed stultus erat et stulta allegatio sua. quia per hanc
non reuelaret per hanc. ut C. de per hanc ad per hanc.
et sic consulo quod. ut non omittat ex testamento. et habeat illam
modicam partem in qua est institutus in pace. quia
melior est bucella panis cum gaudio. quam totus
panis cum tristitia. nam licet pluribus illum testatorem
surdum nec hominem tamen testari potuit. sed quod dili
git lex. C. qui. te. fa. p. l. discretis. Questio ultio
quare utrum in uniuersis libris. inuenimus agnatis. uel cogna
tis fiat successio in capita. uel in stirpes. ¶ Et
utrum qui prior in gradu potior sit sit in suc.
respondeo. ubi due sunt regule locum habent non in successioni
bus. Sed diuiso modo in linea descendenti et ascen
denti non habent locum. quia qui potior in gradu po
tior sit in suc. nam nepos ex uno filio auo simul
cum filio in eadem tamen gradu et linea locum habet. ut ego
filius prius succedam patri meo quam filius meus. et fi
lius meus prius quam nepos meus. ¶ Et alia regula.
locum habet quod sit successio in stirpes et non in ca
pita. Verbi gratia habui duos filios. ex uno habeo u
num nepotem. ex alio .x. me decedente succedent
in stirpes. tantum habebit ille solus nepos quantum
illi .x. et quare quia succedunt in stirpes. ille in locum
patris sui. et illi locum patris sui in iure agnationis.
et sic in linea transuersali locum habet regula. ut qui
potior in gradu potior sit in successione. preter quam
in filio fratris hodie. qui licet in posteriori gradu
succedit simul cum patruo. et fit successio in
capita et non in stirpes. ut infra. aut. de her. que
ab in. u. de et qui. aut. ut fratrum filii. coll. viii.
et infra. instit. de le. agna. suc. et C. de le. her. l. plt.
et ult. ff. de gradu cogna. l. iuris consultus.
Questio. Si tu queris quare illud in linea descende
ti. respondeo. ideo est. quia hereditas aui. defertur nepo
ti per patrem. ut ff. de bonis. libto. si ex patroni
quia in agnatis non est immo in iure meo defertur et
ideo fit successio in capita. Questio. Item quare et illud circa
istud sed iure oportet quod per generationem. adiciat grad
ut infra. ff. de gradibus cogna. sed iure canonica.
et iure longobardo. secus nam per generationem sola

non adicit gradum. Sed due per generationem gradum
adiciunt et sic ut melius sub breuitate intelli
gas. scias quod in linea ascendenti. nichil interest
iure canonico et ciuili. in linea transuersali est differentia.
nam de iure ciuili linea transuersalis incipit a secundo gra
du. ut ff. de gradibus. co. l. i. circa principium et quare circa
tertium precipue quia iure romano oportet quod per scala
generans et generata faciant gradus in primo
generante faciunt patrem ubi gratia. pater et filius sed
omnia iura sunt in primo gradu. duo fratres carna
les sed apulos. sed longobardos in secundo dicimus esse
gradu filii duorum fratrum oportet sic quod sint in quar
to. nam ego frater cum filio tuo tertio in gradu. et tu filio
meo in tertio. ipsi inter se in quarto. et sic deinceps
et sic si bene numeras iure romano non pertinebit
successio. nisi consanguineis existentibus in quinto gradu
licet iura dicant quod extenditur usque ad decimum
nam ille decimus sed iura canonica. et sed iura longobar
eum quintus. nam duo gradus legales. unum cano
nicum gradum efficiunt. et sic illa iura duo fratres car
nales sunt in primo gradu. et sic linea transuersalis
incipit a primo gradu. sicut et ascendens. filii eorum
sunt in secundo et sic deinceps. et sic illis iuribus considerantis
numquam per generationem facit gradum. non sola per generationem
adicit gradum. sed due faciunt per se gradum. nam
si sumus tu et ego fratres carnales. et ego et filius tuo car
nal ero. et tu meo. et sic non mutatur nec generis non
gradus. ipsi tamen inter se uel filius tuus uel filius
meus mutant grad. quia erunt in secundo et non generis quia
sunt agnati. Questio. Et si tu queris quare ius ciuile
sic numerat et non ascendit ultra quintum gradum
qui est decimus iure illo. et ius canonicum usque ad vii.
qui esset quartusdecimus iure ciuili. respondeo. quia ius ci
uile considerauit in gradibus illam rationem propter successi
ones et tutelas. ut ff. de gradibus. co. l. i. § Sed ad
mouendi. et l. iuris consultus. in principio. ius canonicum
considerauit in gradibus parentelam propter matrimonia
contrahenda. quod non considerauit ius ciuile nam duorum fratrum
uel sororum. ubi neque possunt. ut infra. ff. de nup. licet
olim iure ueteri. l. mosayca ita esset et hodie imnu
tatum. ut in decr. xxxv. q. i. c. ii. et iii. hec omnia copio
sa quere. In decr. xxxv. q. ii. c. ii. ad apostolica. in ipso
textu. sed licet iure canonico etiam usque ad vii. grad
comprenderentur parentela prohibitio hodie tamen per con
cilium lateranense stat prohibitio. usque ad quartum
gradum ut dicit constitutio non debet reprehensibile et sic
in affinitate usque ad quartum gradum. ut ibi i
aut longobardum secutum fuit ? canonicum in nostro
gradum in linea transuersali. et excedit ius roma
num in successionibus. quia differt successione usque
ad grad. vii. ut in longobar. de suc. l. ii. quid. aut
sit de affinitate in regula. sequenti dicemus.
Vnto loco et ultimo de bon. p. unde uir et uxor.
ueniunt ad inuicem ad successionem maritus et uxor.
quotiens aliquis ab intestato eorum decedit. ut infra. ff.
de bo. p. ideo dico ab intestato quia ex testamento non est
dubium quod possit succedere. nam iudicium postremum
inse precatum maritali sermone. non est commune fu.
ut C. si quis. aliquem. te. prohi. l. ult. iam audiui.

No Malitia h(uius) mulieris que decepit maritum

de quadam muliere astuta mouebatur marit(us) et testam(en)tum co(n)debat in quo nich(il) uxori p(re)ter dote(m) relin quebat. astuta u(er)o fingens se infirma(m) intrauit lectum. uocauit sacerdotem p(ro) penitentia q(uasi) moreretur. et notariu(m) p(ro) testo faciendo in quo maritum sibi omnib(us) h(er)ede(m) instituit. audiens martellus rumores istos penitencia ductus. uocauit not(arium) et testes. et mutare uolo testam(en)tum quo ego miser nich(il) dimittebam uxori. et ipsa moritur. et cuncta m(ihi) dimittit. Ego uolo ea(m) michi instituere. et sic mortu(us) e(st) martellus. et uadat cu(m) maledictio(n)e d(e)i. sepelliatur in inferno inferiori. qualiter uxor que nu(n)qua(m) fuit infirma. et sic huit o(mn)ia bona mariti. et io dico uob(is) a talib(us) fraudib(us) ut sciatis caue(re) uob(is). et co(n)sulo ut nich(il) dimittatis uxorib(us) u(est)ris. et si iuuenes sunt. et cu(m) illa co(n)dic(i)o(n)e sit hoc meum h(er)ede(m) p(ro)uaui(n)t. quia hanc co(n)dic(i)o(n)e(m) credo impossibile(m) et q(uan)n(do) mariti acceperunt obliuiscuntur p(ro) ta(n)to adeo q(uod) e(t) u(er)ita filior(um) p(ri)mi matrimonii adiciat(ur) s(e)c(un)do marito. ut. C. de nup. lex que tutores. ut tu(m) longobardo n(on) poss(unt) maritus uxore(m) h(er)edem instituere. si h(abe)ret filios ex p(ri)mo matrimo(nio). n(on) aliq(ui)d q(ua)d ad p(ro)petuu(m) relinque(re). n(on) quo ad usu(m) fr(uctum) p(ro) u(er)o filior(um). ut in lon. de his que aurio. in uxo(ris). dant. .l. reli. u(er)u(m) ad h(oc) ut h(ec) bo. p. co(m)petat tot sunt (con)necessaria. In p(ri)mis q(uod) illa sit uxor. et ille marit(us). Secu(n)d(u)m q(uod) m(atrimo)niu(m). illud sit iustu(m). na(m) si iniustu(m). nec ab intestato succedit n(ec) e(st) poss(unt) h(er)es instituti. Tertiu(m) q(uod) illud m(atrimonium) duret usq(ue) ad t(em)p(u)s mortis ce(r)tu(m) si diuortiu(m) interueniat. no(n) poss(unt) succede(re). Quartu(m) q(uod) diuortiu(m) illud f(a)c(tu)m sit legittime sic h(oc) o(mn)ia p(ro)bantur. ff. un(de) uir et uxo. l. unica. Quintu(m) q(uod) uxor ul' maritus de cui(us) successio(n)e tractatur decessit ab intestato. Sextum q(uod) ascendentes ul' descendentes. ul' agnatos ul' cognatos n(on) reliquerit solu(m) eu(m) fiscu(m) excludit ut. C. un(de) uir et uxor. l. unica. et C. quor(um) bo(norum). l. ult. et ff. d(e) gradi. cogna. l. no(n) facile. § affines un(de) actor faciet. po. ta. p(ro)po(nit) act(or). Ego dico q(uod) illa fuit uxor mea. It(em) legittime cu(m) ea co(n)t(raxi). It(em) co(n)t(ra)c(tu)m illud durauit usq(ue) ad t(em)p(u)s mortis. Ite(m) illa mortua e(st) ab intestato. It(em) mortua e(st) sine lib(er)is agnatis cognatis. et ascendentib(us). E contra reus sic ponat. p(ro)po(nit) act(or). Ego dico q(uod) illa fuit uxor tua. It(em) t(er)tius uiuit. cui h(ec) co(m)petebatur acto succu(m)bet. q(uia) no(n) potuit e(ss)e uxor duor(um). et sic m(atrimoniu)m iustu(m) no(n) fuit. ut ff. de h(er)e(dibus). qui. no. t(ra)n. l. i. et C. ad adult(erium). cu(m) qui. It(em) si fuit uxor dicas diuortiu(m) interuenit et legittime. It(em) fecit testam(en)tum. It(em) filii agnati ul' cognati. ul' ascendentes s(uper)sunt. Concipiat actor sic lib(ellum). libell(us). Uob(is) d(omi)ne senator seu mag(iste)r Justic(ie) peto ego. p. m(ihi) co(n)cedi. bo. p. un(de) uir et uxor p(ro) qua(m) uolo succede(re) uxori mee ab intestato decedenti descende(n)tib(us) et ascende(n)tib(us). agna. et cogna. q(uod) sic recte co(n)cipiatur libellus p(ro)batur uirtute p(re)dicta. C. de cura. fu. l. ult. et C. q(uan)d(o) ad. ad bo. p. l. ult. et ff. de bo(norum). p. l. ult. et ff. de bo. p. l. iii. et ff. quis. or. i. bo. p. §. l. ii. Q(uesti)o S(e)c(un)d(u)m illud queritur an ista bo. p.

olim ul' hodie fuit necessaria. et uo. q(uod) olim et hodie e(st) necessaria. q(uia) nullo alio m(odo) poss(unt) succede(re). Q(uesti)o s(e)c(un)d(u)m illud querit(ur) q(uare) ista successio defertur marito ul' uxori. cu(m) no(n) sit de ascendentib(us) ul' descendentib(us). ul' de agnatis ul' de cognatis ul' de affinib(us). cu(m) ta(men) p(er) uir(um) et uxore(m) affinitates incipiu(n)t et co(n)iunguntur. ut ff. de gradi. cogna. l. n(on) facile. § affines. et uo. id defertur na(m) cu(m) sint et fiant duo in carne una. et ut ex. in desponsalib(us) no(n) sunt una caro et quia societas fac(it) uir uxore(m) d(omi)nam. ut ff. re(rum). amo. l. i. et quia fuit socia diuine et humane domus. ut C. de crimine. ex pi. h(ereditatis) aduersus. et C. de furtis. quamuis. l. ult. unde et p(ro)p(ter) partus p(er)icula et obsequia nocturna et diurna que maritus p(re)stant licet aliq(ua)n(do) alius. ut C. qui pot. in pig. assiduis. de uir p(ro)uido sat beni gne fuit indultu(m). ut mulier marito decederet ea b(ene) testato succedat et in solatiu(m) sue tristicie. licet aliq(ua)n(do) multu(m) gaudeat q(uod) a(m)misit maritu(m) et si plorat ficte sunt lacrime. Jmo q(uando) ludit p(ost) maritu(m) mortuu(m) plorat in gaudio. et cu(m) h(abe)t capillos a(n)te oc(u)los later(aliter) eo respicit q(ue)m debeat elige(re) p(ro) socio. et multociens emittit uoce(m) colop(h)o uultu capill(is). et lacrimas n(on) effundit. It(em) q(uod) marit(us) uxori. filii h(er)ede(s) sunt no(m)i(n)es. et alia q(uia) cui fuit hon(or) ipsius sit et emolumentu(m). de leg. pa tentu(m). tutela. et C. de furtis. l. ult. substinuit e(nim) honera co(n)iugii. ut ff. do(tibus). de uir. l. dotis. et ff. su. h(er). si maritus. et C. de uir. dot. p(ro)m(issio)n(e). h(abe)t. Jdeo h(i)is ro(n)ib(us) co(n)siderantis. benigni. p(re)tor. in suplem(en)tu(m) iuris ciuil' hanc bo. p. ad inuenit. ut t(ame)n longobar. si maritus h(abe)t mundiu(m) uxoris. siue sup(er) sint descendentes ul' ascendentes. siue agnati ul' cognati. maritus succedet. qui p(ro) mundiu(m) sua(m) fac(it). ut in longob. de succes. si soro res insti. al' no(n) ut in longobar. de eo qui sine uo. mu. l. plt. et ult. Ego aut(em) dico q(uod) filii mariti et mu(n)d(ualdu)s ali(u)d excludit ut in longob. de suc. l. ult. It(em) uir longobar s(e)c(un)d(u)m multos deficientib(us) agnatis dicit fiscum succede(re). q(uo)d c(re)do ut notatu(m) in sup(er)iori q(ue)n(da)m. Quid dices de affinib(us) qui co(n)trahuntur p(ro)p(ter) h(uius)modi. m(atrimoniu)m. na(m) licet n(on) sint affines maritus et uxor p(ro)p(ter) eos t(ame)n co(n)trahuntur affinitates. ut ff. de gradib(us). cogna. l. n(on) facile. § affines. nu(m)quid h(abe)nt aliqua(m). bo. p. si ab intestato decessit. et uo. n(on) inuenim(us). s(ed) si hodie p(ro)cor(ator) ee(ss)et. poss(unt) q(ui)d suade(re). ut induce(re)t illa(m) et uo carent. u(nde) affines. s(ed) no(n) e(st) ... inuenire ul' co(n)cede(re). Quid s(un)t p(ro)de(ss)e scire aliq(ui)d de affinib(us). et uo. p(ro)de(ss)e p(ro)p(ter) p(ro)hibitio(n)em co(n)iugii. ut si inter se co(n)traherent filii no(n) erunt legittimi. ut dicit co(n)stitutio lateranensis. cum inhibitio copule co(n)iugal(is). et licet olim ee(ss)et in gen(er)a affinitatis. hodie no(n) remansit n(isi) unu(m) t(antu)m genus sub q(uo) remanserunt quattuor gradus. sic inuenitur pa rentela. et sic p(er) addita(m) p(er)sona(m) p(er) carnis p(ro)pagatio(n)em. mutat gradu(m). et no(n) genus cetera sup(er) carnis co pulam. mutat genus et no(n) gradu(m). ut dicit co(n)stitutio lateranensis concilii. n(on) debet rep(re)hensibile.

post omnes istos .s. agnatos. et cognatos. liberos.
et ascendentes uirum et uxorem. locus est fisco. Quod de
quo quer. quer. bo. p. unde fiscus. Ideo. quia non est ibi ne-
cessaria. quia de plenitudine potestatis inuenit
bona illa uacantia accipit illa si uult. ut ff. de iure
fisci. l. i. § an bona. et C. l. x. de bonis. l. i. et in contrariis
et C. de pet. her. l. i. et ff. de pet. l. intelleximus. § potest.
Et quod statutum est quadriennium. ut s. j. illud non pe-
tit. quia pena non admittitur. ut C. de quadri.
prescript. l. i. licet alias contra fiscum opponatur prescript.
xx. an. ut ff. de diuersis et temp. p. l. in omnibus. Sed licet
iam predi de vij. bon. p. que uocatur extraordinaria
quam tractauimus de ordinariis bon. possessionibus que
tres sunt due contra testamento .s. s. ta. et con. ta. l. Sed hec triplex
et sic incidenter diximus. et de querela inofficiosi. et
quatuor ab intestato .s. unde liberi. unde cognati unde
uir et uxor. Restat ut uideamus de quadam septi-
ma. bo. p. que caret nomine. et dicitur extraordinaria.
Sed hec quadruplex est. prima nomen habet. et uocatur car-
boniana. ¶ Secunda que datur mulieri nomine uen-
tris. ¶ Tertia que dicitur causa litis cognoscende de
quibus diximus in suis locis. ¶ Est et quarta que
sine nomine dicitur extraordinaria. que uis tribuit. sicut
in precedenti sex bon. p. et competit his qui tam ex legibus
et ex senatus consultis. et ex constitutionibus principum
et tam ex testo quam ab intestato ueniunt. ut i.
s. de bo. p. § septima. et ff. ut ex legibus senat.
ue. consultis. bo. p. datur. l. unica. et de illa enim
bo. p. tractatur ibi et de hac primo uideamus.
Sed in primis quer. quer. non habet nomen. sicut et superiores
et quer. dicitur extraordinaria cum superiores ordinarie
dicantur et uis tribuunt ut de bo. p. l. iii. sic et
istis. et aptiore. et ista et ille petantur. Ideo. Ideo non
habet nomen certum. et extraordinaria .i. extra illum ordinem
illarum rerum fuit inducta. et non intelligas quod alio
modo dicatur extraordinaria. quia quasi uaga et subsidiaria
nec contra testo nunc ab intestato. nec ex legibus nec
ex senatus consultis. nec ex constitutionibus competit.
et sic nullum nomen potest ei imponi. ¶ Item quer. an hec
bon. p. sit uoluntaria uel necessaria. in quibus dicitur necessaria
sicut in exemplis. j. potestis uidere potestis. de hac enim sep-
tima extraordinaria non possumus ita separatim
tractare. sicut tractauimus de superioribus. Sed nota
bimus singula exempla in quibus competit et singu-
los formabimus. lib. competit hec bo. p. ex testo. uel
ab intestato. his qui ex legibus senatus consultis.
constitutionibus uocantur. ¶ Ecce competit quotiens
quis uocatur ex legibus. ibi gratia filium emanci-
patum fuit captus. ab hostibus. reuersus inuenit
patrem mortuum ab intestato. iste filius nullo
alio iure succedit. nisi per hanc septimam extraordinariam
et uideas eodem uiuum tempore mortis patris non potest
succedere quia suus erat. suus est non potest succedere
nec ex prece diuina. ut ff. qui te. fa. p. in filius. fa. et ff.
ii. de l. debitor. § i. Item fictio postliminii non pos
set illi prodesse per quam fingitur quis semper in ciuitate
fuisse. ut ff. de capt. et p. li. retu. l. ret. quia cum
sit emancipatus. et sic in ciuitate incognitus. ut
i. ff. de her. liberorum. § emancipatos. Idem exemplum
et certa idem quando competit ab intestato. et quotiens quis
uocaretur. p. l. si emancipatio non obstaret. ubi gratia
pater captus ab hostibus. moritur in captiuitate
filius emancipatus succedit ei per hanc bon. p.
vii. extraordinariam. et nullo alio iure quia fictio iuris. l.
cornelie que fingit illum mortuum hora captiuita-
tis. ut i. ff. quibus non est. per su. te. § ult. et ff. qui
te. fa. p. l. cornelia. et ff. de bonis lib. l. si necesse. §
ii. non potest prodesse filio emancipato qui est uir ciui-
li incognitus. sicut dixi. sic in his duobus exemplis hec
bon. p. et hodie necessaria est. nam alio iure non possunt succedere
cum tempore mortis patris ille fuit suus. et sic non potuit
habere successores. ut C. communia de suc. § suus. nisi uelles
dicere quod est in istis hodie cum sit uoluntaria. quia
hodie sublata est differentia emancipationis. ut j. aut.
de her. que ab in. de coll. viiii. quod non credimus. quare
sublata quantum ad modum prelationis. ut suus
non preferatur emancipato non tamen in modo succede-
di. ut notauimus. S. in prima. unde agnati. unde cognati.
et sic uides exempla quotiens competit hec bon. p. et ab
intestato quotiens aliqui uocarentur legibus .i. lege
xii. ta. uel p. liminii. et l. cornelia. si emancipato
non obstaret. concipiet autem sic libellum. Libellus. duobus
domine senator uel iudex seu magister iustitie. peto ego.
R. mihi concedi. bo. p. illam. c. vii. extraordinariam.
que datur illi qui ab intestato uocatur. ex legibus
per quam uolo succedere patri meo quem ab intestato
decessisse in ueni. cum ab hostibus redii. iam cum fuerim
emancipatus. et sic iure ciuili incognitus et sic fictio
cessio iuris postliminii mihi non prodest. illam. bo. p. mihi
concedi peto. per quam habitam et concessam p. uolo bona que
fuerint patris mei uendicare. Item alius. Libellus. libellus
in lege cornelia. duobus domine magister iustitie. peto
ego. R. mihi concedi. bo. p. septimam. extraordinariam.
que datur illi qui ab intestato uocatur ex le-
gibus per quam uolo patri meo ab intestato decedenti
apud hostes succedere. non possum succedere cum fuerim
emancipatus. et sic iure ciuili incognitus. per quam
bo. p. habitam et concessam. postea uolo bona que fuerint
quondam patris mei uendicare. quod sic recte concipiatur
libelli. quod probat iura predicta. et i. ff. de bo. p. §
septima. Ideo posui in libell. de emancipatis. quia si
esset in potestate tunc succederent legibus illis. et hanc. bo.
p. haberent ut uoluntariam. non ut necessariam. ut C. ex
quibus. ca. ma. l. ult. et C. de cap. et p. l. i. et ff. de
cap. et p. li. l. diuus. Item habes illud exemplum in quo
hec bo. p. competit. illi qui uocatur ex l. xii. ta. ¶ Et
ecce patronus liberto decedente ab intestato et sine
liberis. uocatur ad bona ipsius. et succedit in solidum
ut i. s. de suc. libertorum. et diximus copiose de hoc.
S. de bo. p. contra ta. liberti. que patrono competit. si
uult patronus habere bo. p. et succedere. de iure
pretorio. potest habere hanc. vii. extraor. que alibi uo
catur unde legitimi .i. quia lex uocat patronum
ad talem successionem. non unde legitimi agnati. ut
ff. unde legitimi. l. ii. et ff. de u. s. l. Sed in hoc casu.
et olim et hodie uoluntaria est. Sed eodem modo posset competere.
in agnatis. qui uocantur. p. l. xii. ta. ut i. stit.
de leg. agna. suc. Sed non credo quia illi habent specialem.

.s. uni agnati. q: nõ ẽ in patrono. q: hãt aliquã
spalem. que ppo nõie censeantur. licet hãt uni
legitimi. cdo hanc cẽ. vii. ex or. ocupiet aũt pa
tronus. libell'. duob' dñe magr iustitie peto ego
n. m ocedi. bõ. p. ex or. septimã. p quã uolo lib
to mõ ab intestato decedenti. 7 sine libis succedẽ.
q. sic recte ocipiatur. lib. p hant unã p xima. ui
deamus exẽpla in psonis illor qui uocantur ex
senatus osultis illa exẽpla in psonis illor qui
uocantur ex senatus osultis. hẽ in matre 7 filio.
mat enĩ ex illo ptullianũ. s. c. succed. ut. C.
ad. s. c. tertul. l. i. 7 p totũ. 7 ff. ad tertull. l. i. 7
ii. 7 p totũ. filius mat succedit p orficianũ.
ut. C. ad. s. c. orfi. p totũ. 7 i. sit. ad. s. c. tertull.
7 or. licet ipi inf se hãnt sic 7 patronus. uñ le
gitimi. vi. quia p leg. ul' senatus c. uocant.
ut ff. un. leg. l. ii. 7 s. un leg. notaui. uñ poss.
formare libellũ. libell'. duob' 7c. peto ego. m. michi
ocedi. bõr. p. vii. q. ex or. p quã uolo matri mee
ab intestata decedenti succedẽ. 7 mat dicat ego.
libell'. duob'. 7c. peto ego mat m ocedi. bõr. pos.
vii. q. ex or. p quã uolo filio mõ ab intestato
decedenti succedẽ. q: sic recte formatur. p bant
unã p xima. 7 i. ff. de bõ. p. olim 7 hodie uolun
taria ẽ multi tñ mihi de iur long. nõ admit
tunt q: mat succedat filio. iõ qr ñ inuenitur in
d iur long. hoc inductũ. 7 adducũt. l. in long. de
d suc. recolimus. 7 sic s. eos ista. s. c. recedũt. 7 h
septima. bõ. p. que datur mat ottũ tñ cdo nã
ego in uenio q: filia mat. 7 soror. sorori. ut in lege
de suc. siquis long. 7 l. si sorores que filia matri
cognata ẽ. g eadẽ rõe mat filio succedit. Item
omnis parentela succedit usq; ad. vii. gradum.
ut in long. de suc. l. i. 7 mat filio. 7 que ẽ in
pmo. ut ff. de gradi. . co. l. iuris osultus. s; nõ
audo de hac. bõ. p. multũ. quantũ ad pmũ matr.
quia poss; hre uni cognati. ul' uni legitimi sic
in supiorib; rõnes notaui. 7 nũc uideamus exẽpla.
qñ opetat hĩs qui uocantur ex testo ul' ab inte
stato ex ostitutionib; . s. ex testo. 7 ex ostitu
tionib; opetit. ubi gtia mat fecit testm. filios na
tos quos habebat hredes instituit. decedit in pu
erpio. nascitur filius postumus instructus. ex
ouctã. mat ne pietatis suare in filios iã institu
tos que p mo decessit. quã potuiss; testm mutare.
ut. C. de inof. t. l. iii. 7 in hoc casu ẽ necia. odd
aũt dico istũ uocari ex ostitutionib;. attñd. nã
q: ostitutões ipm uocet ad successionẽ. s; iõ qr
ostitutões istũ casum inuenerũt. ocipiet g sic
lib. libell'. duob' 7c. peto ego tutor tal' infantis
m ocedi. bõ. p. ex or. septimã. p quã uult mat
succedẽ ex testo q testm mutare nõ potuit mõ
de punitm. cũ in puerpio. decessit. 7 aliquas filii
os hredes instituit. q: sic recte ocipiatur. dnt
unã p xime pontã. 7 i. ff. de bõ. p. septima. 7
ff. ut ex. ex senatus uc. c. 7 it alia exẽpla hĩs. quo
ãtinq ul' qui ueniunt p ostitutões ab intestato.
Item filius arrogatus pat arrogatori succedit
ab intestato. 7 p ostitutõem diui. pii. p quã ẽ

testato ocpellitur sibi dare quartã. ut ff.
de adopt. si arrogator. 7 ff. de inof. t. pap. s. pẽt.
Item hodie ẽ p ostitutõem uocatur filius adoptiuus
ab intestato ad successionẽ patris adoptiui. ut
C. de adopt. l. ult. uñ istis h bõ. p. opeteret. s; in p
sonis istor erit uoluntaria. uñ ocipiet sic. libell'.
libell'. duob' 7c. peto ego. r. m ocedi. bõ. p. septi
mã ex ordinaria p quam pat mõ titio arrogatori.
seu ab intestato adoptiuo decedenti uolo suc
cedẽ. q: sic recte ocipiatur. lib. p bant unã. p
xime pontã. 7 i. sup. de bõ. p. septima.

Intelligas ñ nupserit. ii.
dnũ tũc enĩ omnia amittit ẽ si aliqd ex largita
te uiri oseruta fuit. 7 successionẽ amittit.
ut. C. de scdis. nup. l. pimo 7 ultim. tertiũ grad
iur cognationis nõ succedit. ut ibi. alias aũt
uxor marito succedit. ñ fuit maritus de corpe
curialiũ nauiculanor. ul' militũ. ul' fabricen
siũ. ut. i. de hreditatib; decurionũ. naui. ul' mi
litũ ul' fabricensiũ. decurio. 7 mili. 7 fabri. l. i.
7 ii. iii. 7 iiii. 7 v. nã tũc illi pferuntur uxori 7
fisco ut ibi nõ aũt intelligas. hoc in ciuitatib;
ciuitates enĩ neminem ab intestato possunt suc
cedẽ. ut. C. de bonis. uacã. l. i. l. x. Iur aũt
autenticor in casu ẽ libis existentib;. succedit
maritus uxori 7 ecõ. puta qñ. mul. fuit sine
dote. ul' dot. pp nupt. 7 ouiux pmoriens fuit
locuplex 7c supstes succedit in quarta. si sup fue
rint filii. siũ ex illo õiro. siũ ex alio. siũ pauci
ores. siũ plures. 7c p uiuli. s; quo ad usũ fr. ppe
tate filiis reseruata. Si aũt filii ñ sup fint
licet sup fint agnati. ul' cognati. hebit ẽ quo
ad ppetate. 7 h in muliere in marito. õ. ut. i. aut.
ut lice. ma. 7 a. coll. viii. s. qr nõ leg. 7c pñ
ta. in. C. un. uxe. 7 uxor aũt ptea. s; hodie idẽ
in marito q: in uxore. p aũt. ut sim. filii. s. pte
in alio ẽ casũ alius pfertur uxori si ẽ socius i
p ial' libertatis. ut. i. C. l. x. si in p ial' societatis.
ro. mor. fu. l. i. h oĩa notat dñs mg in summa.
C. un. uir 7 uxor. qo. s; qd dices hodie iure
canonico. 7 iur. logo. in muliere. ouolante
ad scdm. matri. nũqd succedet. uir q: sic. nã dic
apls. mulier exequa. l. uir solutã ẽ nubat
in dño cui uult. ut in dec. vii. q. i. sic 7 in logo.
ii. q: tẽt. mulierib; uirũ. ha. l. i. ii. 7 iii. 7 ult.
rõ. uex ẽ illis uirib; osideratis. q: mulier
statĩ nubens nullã penã patietur ñ quo ad i
famiã. ñ quo ad aliã. ut. ex. iii. de dote resti
tuenda. p. diuorcium. c. ult. 7 ex. iii. qui filii
sint legitimi. c. p uenerabilẽ. 7 in dec. ii. q. i.
c. h inc collig. qo. s; nũqd h bnficiũ extendet
ad oẽs. ã ẽ ad illas tm. in qua turbatio sangui
nis nõ timetur. puta qr sunt steriles. ul' antece
statis. ul' qr frigid. rõ. ad hoies bnficiũ illd
extendit. ut ar. ex. iii. de dert. cũ dilecti. 7
in dec. di. v. ad eĩ uõ. 7 ff. de ostit. pn. l. bn
ficiũ. 7 sic glosauerũt doctores iur canonico.
Laurentius 7 uincentius. s; ẽte si audeo dire

stari debere legi romane in hac parte honestius loquenti. vel propter reverentiam legis. quia ista turbatio sanguinis timetur. ut ff. de his. qui. no. in fa. libro. vel quia presumitur quod impudice vixerit cum priore marito. que non potuit parvum continere. ut in aut. de restit. et ea que parit. in xi. mense. coll. iiii. sic alias benignius loquitur lex. quod — ho. l. quod aliquis non obstendat domum morbundi. usque ad viii. dies. ut in aut. de sanc. seu funera ecc. ac edito. non impedi. coll. v. certo tamen appellatione qua fronte. c. i. non fuat tempore illud. ¶ Item habet. ar. per se si minus. sim est legitti mum quod verum est et uir uno. quod non debet puniri. quia quod legittime factum est. nullam penam meretur. ut ff. de iniuriis. l. i. et C. ad. l. iul. de adulteriis. contra. illud quod fit legittime non punitur. s. minus. sed quod fit minus legittime punitur illud. s. stellionatus ut et al. qui vendit duobus tenetur crimine falsi. ut ff. de crimine falsi. l. qui duo bus. et tamen venditio tenet. ut C. de rescin. vin. quotiens. ¶ Item qui obligat duobus tenetur crimine stel lionatus. ut ff. de act. pigno. l. tutor. et l. siquis inpigno. et tamen tenet pignus. in solidum ut usque. ut ff. qui pot. in pig. pro toto. et tamen qui peccavit volendo secundum constitutionem decipere puni tur. ita et hic. licet ipsa hic iure canonico non admit titur. contra illud pena post dei culpa. perpetuus erit.

Explicito tractatu de carboniana. bo. p. 14.

omnium bonorum possessionum que ius non tribuunt. videamus nunc de aliis tribus. bonorum possessionum. que ius non tribu unt. sed facti sunt. et certe inprimis de carboniana tractamus. que in persone ius tribuunt. licet alie in potestate. de quibus. s. diximus. et ille dantur contra agnatis. vel cognatis. et hec tamen contra fili atum. sic. j. dicemus. ¶ Videamus ergo inprimis de nomine. quare dicitur carboniana. Respondeo. ano nime contractis. carbo enim fuit pretor sicut publi cius qui publicianam induxit. ut. j. ff. de act. Postquam quare fuit hic inventa non ne sufficiebant prime. numquid est voluntaria. vel necessaria. Respondeo necessaria est. et fuit inventa propter impuberes quibus movetur questio status. vel quia non fuit filius. vel quia fuit et movetur questio bonorum. et voluit pretor duo potissima inducere beneficia. quod hic impuberes petunt hanc. bonorum possessionem carbonianam. et erit in posse interim. et fruetur rebus forte alienis. et domi nus erit cum vescendi. et propter studia. quia interim possit esse in persone. et propter suas necessitates impensas. sic. j. dicemus. Est et aliud beneficium quare quod ista differtur usque ad tempus pubertatis. ut ff. de carbo. § ii. et § mittitur. et l. sed et suis qui. § ananut. vescendi causa. et l. de bonis. § non solum alimenta. et C. de carbo. l. ii. sed adhoc ut ista competat. tot sunt necessaria. ¶ Inprimis quod aliquis sit im pubes. vel minor. xiiii. annis. sic masculus. et mu lier minor. xii. an. tam enim masculo quam femine datur. ut ff. ad car. l. i. § non tamen. et § i. pubi enim non datur. immo et si opposuit. ut in pubes et inpetravit quia impubes cum esset pubes est non pendet. ut ff. ad car. l. carbonianum. § pubi. immo statim exquo pubes factus est. si sit [illegible] hic. bonorum possessionem. tamen statim sentitur emolumentum ipsius. ut in preced. §. Secundo; quare quare datur impuberi et non pubi. Respondeo. voluit pretor impuberi providere propter teneram etatem ipsius. sic et alias. inveni verbo in multis casibus iura impuberi succurrunt. cum talis etas quid videat ignoret. et est in casu illo in falsa moneta subve nit illi. ut C. de fal. mo. l. i. ¶ Item et certa consti tutio pii. qui providet impuberi arrogato. de danda quarta. ut ff. de adopt. l. si arrogator. et de inofficio. t. contra veteranos. § siquis impubes. ¶ Pre terea prescriptio que propter infirmitatem etatis minoribus impuberibus ipso iure non currit. sed incipit currere postquam ad annos pervenit qui ad sollicitudinem pertinent pertinent. l. postquam sunt pubes. ut C. de prescript. xxx. an. l. sic in rem. et l. cum notissimi. ¶ Item et ead ratione contingit. ut tutor detur impuberi. qui ipsum habet in potestate. [illegible] curator pubi. cui non datur nisi volenti. ut [illegible] de tuto. et cura. ¶ Item et eadem ratione contingit. ut impubes obligetur na turaliter tamen. pubes civiliter et naturaliter si non habet curatorem. ut ff. de novat. l. i. § ult. et C. de mino re. l. si curatorem. unde non est mirum si pretor in hac bo norum possessione concedenda magis subvenit impuberi. quam pubi. et adeo providetur impuberi. quia sive agat alio possidente et petit carbonianam. sive possidet et moveatur contra eum controversia. ut statim dicemus. potest petere carbonianam. ut ff. ad. car. l. car bonianum. § parvi refert. ¶ Secundum quod huic impu beri sive agenti sive possidenti moveatur questio status et bonorum. aliquin si status tantum vel bonorum tamen non habet locum beneficium carboniani. nec quo ad missionem. nec quo ad hoc ut differatur questio in tempus pubertatis. sed habent locum constitutiones. s. quantum ad hoc. ut differatur non autem ut fiat missio si possideat preterit ei. po. quia questio differtur. et hic per constitutiones imperiales quas non habemus. contra illarum tenorem. nisi forte dicas constitutiones imperiales que habentur in C. e. t. vel hoc contra interpretatione prudentium sic hic probantur. ff. ad car. l. carbonianum. § quamvis. et l. de bonis. § ita demum. et ff. de ventre insp. mitt. l. i. § sin autem. et sic dicas si verum amas. ut et al. videt legis lator. et ff. de condict. et de. l. cum ita. ¶ Quod autem diximus de questione status. quare quo intelligatur. Respondeo. largissime. sive dicatur quod non sit filius. sive quod fuit suppositus. sive quod sui dicatur. sive hic impubes. vel pater et sic successio rem habere non pot. ut C. com. de suc. § iuus. et ff. de c. si. l. pat. fa. in omnibus istis casibus dicitur quod movea tur questio status. ut ff. ad car. l. i. in prin. et § s; et sigs. non tamen contra libis. et § s inat. ¶ Item dicitur questio status et sui directa tamen quia status. et non subvenitur im puberi per simile decretum carboniani. sed utile eodem modo habebit utile beneficium carboniani si impubes dicatur datus in adoptionem et propterea dicatur patris naturalis ad eum hereditatem non pertinere. et filius ille impubes hereditate naturalis patris uti [illegible] dicere et se adoptantem neget. locus erit edicto.

[illegible]

huic. carbo. utilis. et ista dua exempla ponunt ff. ad. ad. car. l. si impubes. i. rño. r. ii. s; in h ultimo exemplo. hodie nō cēd opere carboniā nū. qꝛ p adopt. cum n transeat in potestate patris adoptantis. n detur auo pat no. l' mat no in adoptione; in quem transeunt et ciuilia et na turalia iura. nō amittit filius successionem patris natural. ut C. de adopt. l. ult. at uiꝛ isto cū p adoptionem transiat in ito / fieret qi osilia status. et sic natural' patris nō posse hereditatem hre. vn locus erat carbonianū. ¶ It dr ē qd status. et sū directa. saltem similitudina ria. putā qd ē de patria potestate quā dic ali qs exp defuncti puta decessit filius. q in pota te mea fuisse dico. qrit impubes. qui cū pa tre. fa. et se ei ee herede dicit. ¶ Idē qꝫ exemplum ponitur. et si qd sit de patria potestate quā dic aliqs se hre in psō impubes filii. ex nepotis nati recepti an emancipatione; ut ff. ad. car. l. decessit. ¶ Idē ē et si qd sit de prima potestate. di qd status et differūt. et hic locū. car. nō direc tū. s; utile / puta si nepos dicat se retentis in aui potestate. et patrē dicat emancipat et sic iungi desidat. p illud edictū de cōiungendis libris. ut ff. e. l. i. § si quis nō ab aliquo. qo ſt et si testator negauit illū ee ex libris te. nō tū sepsit eū hedem. nichominus dr qi otrou sia status. ut ff. ad car. l. i. § si quis nō ab aliquo. in fine. qo 9; in omib; istis exemplis qr quo locum hr bnficiū. carbo. nā licet moue atur qd status et boꝝ. simul. ut s. dixi. et plur. ff. ad car. l. car. § quāuis. et l. de bonis. § ita demū in pdcis aut exemplis mouetur. qd stat. et nō boꝝ. et sic deb; cessare. carbo. rño. imo. si bn osideras in omib; pdcis exemplis. utriq; qd de ducebati et boꝝ. pncipalr. et status secūdario. ul' econtrio. status pncipalr et boꝝ secūdario. cetm si eni de statu. ita q nō de bonis faciat qd. nec pncipalr. n secūdario te cessar. car. ut ff. ad. car. l. de bonis. § ita demū. uq; eni qi status ul' uē status ōuisia uertitur. et p osequenciā boꝝ. differtur. p car. si iā status p directū car. s; qi utile. car. ubi aut tm status. ul' qi et nō bō. p. te p ostitutoes ul' in expetatione; pui dentiū. ut s. dixi. qo s; qd si de bonis tm mo uetur qd. nūquid differetur ul' carbo. ul' p ost. rño. nō ū. ff. ad car. l. i. § si quis filium suū. et de hoc statim copiose dicemus. qo s; qr que sit rō. rñ. in pmū ē. nā ptores habuerūt respectū. ad statum impubis pncipalr. et secūdario quo ad bōa. vn utriq; quo mouetur uoluer qoem differri. It ostitutoes uoluerūt differri silr. ū qd status tm mouetur. at ū qd sola boꝝ mouetur nō cet rō qr [illegible] deb; defferri cū p bōa nullū pudiciū eīa statū possit impu beri afferri. ¶ It oia que dcā sū locū hnt quicq; sit ille qui otrouisiā mouet. siū sit extraneus. si ue fr. siū pat suū fiscus. ut ff. e. l. i. § si quis nō aliquo. et § 9; et si quis. inpdcis exemplis d'imo

qr. de eo q' leg. ff. ad car. l. i. § si mater. nā nullo. § In principio dr / q si mat acetur l. cor. de falsis p partū suppositū. in quo cāu l. cor. de falsis. locum ht / quia que maior fal sitas / ut nō filius supponatur p filio / in quo multociens peccāt dñe et maxime nobiles et di uites / q' qd differtur. qꝛ status pupilli reuoca tur in dubiū. et metus pot ee. ne eum ... ydonee defendat. tur. et excoodat. et p sectura ima. C. e. t. l. i. In secūdā aut pte illius. § dr q si mat rea postulatur. qd nō differtur. qꝛ ui site ē q' mat in illo recenti tpe optime eum defendet s; si apparebit p snīa ptū suppositū. denegabū tur actoes hereditarie illi impubi. licet septus fuit. ac si institutus nō fuisset. hic concordat. C. ad. l. cor. de fal. l. i. et sic uidetur maxima contractas. accitata matre crimine ptus suppositi. qoem differri. et nō differri / ul' solue cōtria. rño. refferre. quot qd mouetur. utrū pncipalr mouetur ō. impubem. et sic scdario matri p quandā osequentiā. quia ex quo dico te suppositū sat matre tuā diffamo de illo cri mine nō tn q illā accuse differtur qd. ¶ In hoc cāu loquitur pma ps illius. § si mat. et C. e. t. l. i. et q' ibi dr. si te ac. p et filio tuo. i. tibi p quandam osequēciā. noie filii tui. cui pnci palr qd mouebatur de partu supposito. quia dicebatur suus. s. q mat sua filiū f. suppo suit. et h ē q' dicit. l. pa. C. e. in fin. qoem. s. accitatos. in tpe pubertatis differri. ¶ Si aute pncipalr mat accetur rea crimine ptus suppo siti. et p osequentiā impubes. nō q impubes accaretur. tunc nō differt. qd. et in h cāu loqr finis illius. § si mat. et C. ad. l. cor. de fal. l. i. et de hac distinctione hs. ff. e. si impubes. § si mat. Scio tn q quidā uolunt distinguere. refert quo crimine mat rea accetur. utrū crimine ptus suppositi. ut te differatur qd. in hoc cāu loquitur pma pars. § illius. si mat. an accetur de adulterio et te differtur ... qꝛ poss; ee q mat cet adultā. et ptus n cet suppositus. et hnt. l. p se. ff. ad. l. iul. de ad ult. l. miles. § defuncto. et ff. e. titia. s; pma solo melior. qꝛ h ultima ē ō. l. C. de fal. l. i. et ē ō illū. § si mat. nā ibi in utraq; loquit. § ū cum partus suppositi recalatur. qo s; op ponitur de hoc q' hs. ff. de uen. in p. mitt. l. i. § s; ea q in p. et l. si uentr. ū si mouetur qd matri pncipalr q' nō sit pgnans ex illo marito imperator rescepsit ex benignitate. sic et al' ipe ide diuus arrianus ex benignitate rescepsit ō uina coia. ut ff. de bō. dap. l. cū rō. et ff. de iur patro. l. una. ¶ Alit ē alr ibi qꝛ loquit. de muliere pgnante. que maius osequitur p uilegiū p uentre et p illud qui gestatur in uentre q p impubem. sā natū sicē in eodē. § dr. qo s; qr qr. rō ē qꝛ ptus ille si n nasce tur pat. nascetur tn rei pu. ut. § ille dic. in fin. alibi tn nim minus pudebitur nascito

quam nato. nam natus impotente patrus. dicte testamento ipso iure nullum. nasciturus rumpit. ut. C. de lib. pret. l. ult. et ff. de lib. et post. l. i. et ii. et ult. ¶ It. quod diximus si petitur quod bonorum et status quod differtur. Sed quare de quibus bonis intelligimus. Respondeo. de bonis patrinis. et maternis. et fraternis. et cuiuscumque agnati. vel cognati. ut ff. ad carb. l. de bonis. § i. et ii. et ff. de ven. insp. mit. l. ubicumque. § certa demum (sed in eo quod dico de fraternis bonis. opponitur de eo quod legitur ff. ad carb. l. carb. § cuius qui status. infra. et l. si impubes. § si pupillus. nam in l. illa dicitur quod quia non de patruis bonis fit controversia. sed de fraternis vel bonis patroni sui liberti. non est differenda cognitio. et sic videtur quod eadem carbo. vel constitutiones loquantur ubi de bonis patruis controversia fiat. quod tunc sit cognitio differenda si statuts quod moveatur. alias non. Respondeo. licet ille due l. illum superficialiter videantur exprimere intellectum. scilicet ut fraternis bonis non habent locum nec constitutiones. ita tamen intelligas quod in pupillis bonis habent locum. et quod dicit l. illa. car. § cuius qui status. infra. non cum et cetera. glosat ibi dominus meus. mala ratio. et bona. quod non differtur. scilicet quia cum de bonis fieret controversia. et ideo non differtur. sive sint bona patria. sive fraterna. ut ff. e. l. i. § si quis filium legis cum latrones aliquem malas rationes assignat. ut ar. ff. qui. no. infa. liberorum. quia in dicto prohibitio convivium. ubi annum. propter turbationem sanguinis. et sic aliqua iniqua hic non timetur. quia non conceptio mechominimus prohibetur nubere. necesse est enim quod in l. illa carbo. impedito. § de fraternis bonis agebatur. et tamen propterea non differtur. quia fraterna. sed quia tamen de bonis. ut dictum est. (ad l. illam. si impubes. § si pupillus. quod probis. refert dominus meus. quod et glosat quod non est illa bona ratio. quia de patruis bonis nulla controversia fieret. et cetera. sed melius dixit. quia agit impubes. et non conveniatur licet de patruis bonis. tamen non fieret controversia. tamen quod status in tempore pubertatis differtur. non ex carbo. sed ex constitutionibus. ut supra dixi. per l. ff. e. l. car. § quamvis. et § missum. et in l. illa. l. si impubes. § si pupillus. Quod autem obicitur dominus meus de eo quod legitur. ff. e. l. car. § parum. ubi dicitur quod parum refert. et multum refert. similiter littera et expositio est. ff. de condict. furti. l. parum. utrum petitor sit impubes. an possessor. usque controversiam patiatur. nam si quod status moveatur. quod illa differtur per constitutiones ut dixi (supra. dominus meus. et glosat ibi per hoc refert utrum sit petitor. glosat ille. scilicet possessionis. scilicet carbo. an possessor. et cetera. (vel melius verbis. ad illam l. si impubes. § si pupillus. non differt subaudi per car. sed per constitutiones. ut e. t. car. § quamvis. et hoc est. quia dicit non patruis bonis. et cetera. quasi dicat quod non sit quod bonorum. sed status tamen. i. filiationis qui diceretur sic (et de bonis liberti. non faciemus tamen quaestionem. quia si probabis te filium patroni. admittetur bona liberti. et sic tamen de filiatione movebitur controversia. ideo non differtur per car. sed per constitutiones ut dictum est. (vel non differtur quia expediebat pupillo non differri. ut ff. e. l. car. § causae cognitio.

(sed his omnibus fortissime contra dicit l. de bonis. ubi dicitur quod si de bonis maternis sit controversia. decretum carbo. non interponitur sed differtur quod in tempore longissimum. scilicet usque ad tempora pubertatis. (It. in eadem l. dicitur quod si de patruis et maternis et fraternis sit quod quod differtur. usque ad tempus pubertatis. ¶ It. in eadem l. dicitur quod ita demum differtur si sit controversia status. et bonorum. nam si status tamen non differtur immo statim explicantur. et sic l. ista de bonis contradicit omnibus que supra dicta sunt. (Respondeo. multi hic. ut se expediunt. et dicunt quod si quod sit status. et bonorum. differtur per car. si vero tamen bonorum (differtur per constitutiones. si vero tamen status (differtur similiter per constitutiones. et hoc per l. ista. de bonis. per l. ff. ad car. l. car. § quamvis et ff. de ven. insp. mit. l. ubicumque. sic ergo intelligunt l. illam de bonis. si de bonis matris. scilicet tamen glosant sit controversia. decretum carboni. non interponitur. ideo quia tamen de bonis. et non de statu est controversia. sed dilatio differt negotium in tempore pubertatis. per constitutiones. et hoc dicit littera sequens. usque ad consilium plane. et cetera. et verba illa sequentia sic glosant. plane si de patruis et maternis vel fraternis. sit controversia. subaudi et de statu. hee controversie differentur in tempore pubertatis per car. et dicit littera inferior. ita demum explicat. et magis apte ponit (vel aliter aliam illa plane. et cetera. dicas si de patruis et maternis et fraternis sit quod tamen. quod differtur per constitutiones (et ideo dubitabatur quod deberet differri. per car. propter quaestionem patruorum bonorum. sed non est ita. quia ubique quod altera sola movetur. non differtur. sed quando utraque. et hoc dicit littera sequens ita demum. et cetera. et quod dicitur infra. quod si quod status sit tamen (quod iudicium non differtur. sed statim explicandum erit. dicit per carbo. sed differtur per constitutiones. vel statim explicatur. si utile erat pupillo. et dixi cum fecit esse plana sententia. ff. l. i. § si quis filium eius dicitur obstaret per quam l. dicit dominus meus. si quod sit tamen bonorum. quod non differatur in per constitutiones. ut supra dixi. et notat in summa tituli istius. sed respondeo ad § illum. si filium. quod non est differendum per car. subaudi et hoc dicit littera sequens. in e. § et carbonianum cessat. sed differtur per constitutiones. vel expediebat pupillo ut dictum est (si autem vis defendere sententiam domini mei. ut si quod sit tamen de bonis quod non differatur quod est per constitutiones (quod verbis illi l. de bonis. Respondeo. et defendo sicut fidelissimus discipulus more Celsi. qui sententiam sui Sabini defendit. ut ff. de arbitris. l. dicere et non impugnabo sicut quidam fecerunt. quorum sententia ex toto cessaret. et a baula recederet. si scripta domini mei non esset. et dico quod l. illa de bonis. ita intelligitur. sed si controversia sit de bonis maternis non tamen sed de statu non habet locum carbonianum sed differtur quod in tempore pubertatis. sed per constitutiones per interpretationem prudentium. quare non habet locum. car. Respondeo. propter glossam tradita. ff. e. l. i. § regulariter. nam cuicumque denegatur contra tabulas. denegatur et carbo. sicut infra dicemus copiosius in hoc ead. rubrica. sed contra tabulas denegatur contra testamenta feminarum. ut ff. de bo. pos. contra tab. illud. § ad testamentum. ergo denegatur et car. si de patruis et maternis fraternis sit controversia. subaudi. et de statu tunc differtur per carbo. et hoc dicit littera sequens plane. et cetera. et sic vere patruorum bonorum materna bona habent beneficium

q. qd differatur. et q. dicit lectura inferior. ita
demum et c. intellige esse locum car. qn status et
bonorum patrnorum solum in. vel patrnorum et matrnorum
qd et c. ceterum si tamen status tantum expectetur demum est.
Sed huic qui tenent pimam sentiam opponitur. quod
dicitur carbo. pro bonis patrna et opponitur per illam
rationem quam supra posuimus. per illum. § et generaliter
si ipsi tradent quia non per car. sed per ostitutiones. Sed ad
huc instatur dixi. S. q. si matri moveatur qd
partus suppositi. q. qd non differtur. ut ff. e. l. i.
§ si mater. Qo sed ostendo q. debet differri similiter.
ff. e. l. car. § ibidem vel querit. sed si duo impuberes
patiantur controversiam. et unus pubuerit. expec
tatur pubertas alterius differtur. nec aliquod preiu
dicium fiat impuberi pro pubertate pro. sic. et ff. de
appellat. l. asinia. ergo multo magis debet differri
qd si fiat matri. quia maius preiudicium affert
filio sententia lata contra matrem cui est portio viscerum.
ut ff. de ven. inspi. l. i. quam sententia lata contra fratrem
et sic debet differri ut habet hic mater pro filium. q. ex sua
persona habere non potest. sic et de fratre dixi. ut et alibi. ff. que
res. pign. ob. p. l. aristo. vel si non differtur assi
gna rationem. quare aliud in matre quam in fratre. Responsio. et dico
non differri quoad eam positam contra matrem pro filium quia
presumptio iuris est. et foret de iure. q. mater illa que
bene est instructa. et novit rei veritatem. et est ma
ior. xxv. an. et timeat periculum capitis. q. cum
illam defenderit. sic in. § illo. si mater. ff. e. l. i.
ratio illa assignatur. q. in fratre non est. quia licet
sit pubes est tamen minor. veritatem rei non novit.
et ideo si differtur non est mirum. preterea licet partus
dicatur suppositus et probetur. non tamen illi fratri
pubi imminet periculum capitis. sed tamen supponenti.
unde qd maior esset. et inimicitiam sciat si esset possi
bile. non tamen est presumptio q. ita bona fide defendat
sicut mater cui periculum capitis imminet sicut dixi.
Qo Item quero q. non differatur qd si obiciatur
matri pro impubere. nunquid sententia lata contra ma
trem preiudicat illi impuberi. videtur q. sic. nam sic post
cognitionem apparuit partum esse suppositum dene
gatur puero hereditario. actiones. ut ff. e. l. i. §
ult. ¶ Item sententia lata contra fratrem aliquod preiudicium affert
impuberi. ut ff. e. l. car. § ibidem. ergo multo for
tius matris. ¶ Item vel inimicus preiudicium contra matrem
vel delatum contra matrem. prodest et preiudicat partui. ut
ff. e. l. cum mulier. tamen videtur ut non preiudicet. nam res
inter alios acta et c. ut C. res inter alios. ac. et C.
quibus res. iudi. non no. ¶ Item vel inimicus delatum
matri. vel contra matrem. non prodest. non nocet filio. ut ff.
de iur. iur. l. iii. § penult. Responsio. dominus meus notat in
summa. t. ituris. infin. et in prodeo. § quod sententia non preiu
dicat. nec ius iur. q. dicitur in. § illo si mater intellige
quando qd fuit mota contra impuberem. et sententia contra ipsum la
ta. et q. dicit ibi post eventum cognitionis. sub au
di contra impuberem. ad. l. illam. cum mulier. dicit q.
ibi loquitur de bonorum possessione danda matri pregnanti
vel deneganda. non autem loquitur de partu. unde
sacramentum matris prodest et obest. et salva pace domini mei
durum est contra stimulum calcitrare. nam bene videtur exprimere

licet illius. § si mater. q. quando mater accusatur de partu.
supposito. q. non differatur qd pro impubere. et q. se
tentia lata contra matrem. q. partui vel filio preiudi
cet. et sic non habes contrarium. n. l. iii. ff. de iur. iur.
Responsio. q. aliud in iure q. cum remittitur et ex presumpta
cum voluntate defertur et refertur. unde marito
filio non preiudicat ut ar. quando datur sententia que dat
cum cause cognitione minor preiudicatur. ad. l. illam.
cum mulier. satis preiusum est. vel lex de iur. iur. loquitur
in petitorio hic in possessorio. ¶ Item in eo q. dixi
q. habet locum pro omnibus bonis tam paternis quam mater
nis. et fratris immo et pro legatis relictis intestato patris
tamquam filio. et moveatur qd status differtur. ut
ff. e. l. § penult. et l. car. § i. infin. ¶ Car. an sistit
qd pro nominibus bonorum et status. et qd differtur et fiat
missio ex carboniana. in bonis paternis. numquid
fiet missio in bonis maternis et fratris quia bonorum pat
norum. videretur q. sic. nam multociens ratio unius
rei. et habetur ratio et intuitio alterius. cuius per se non fuit.
sicut in rebus mobilibus in rededo. que ratione rei immo
bilis veniunt. ut ff. de in. et iu. ar. l. i. § illud
itaque. et § si fundus. et ar. notat dominus meus in. C.
in summa. famil. her. et ar. ff. e. si impubes. § si
pupillus. Responsio. non admitto q. in bonis maternis
et fratris. fiat missio. licet fiat missio in pater
nis separata sunt enim et discreta iura ipsorum bonorum
ut ff. de his quibus ut indi. tutorem. nam potest
esse q. fiat filius illius domine. et fratris illius. et tamen
non filius defuncti et c. ¶ Tertium est necessarium q.
aliquis sit natus de legittimo matrimonio. et indubitato
et sub personis legittimis. et custoditio partus. ut
sic succedat legittima. probata. de tut. car.
ut C. e. t. l. ii. Sed sitra simpliciter intelligeres. iam
nullum esset beneficium carboniani. q. ita probo.
si est de necessitate debet ista probari. quare iste qui
peteret car. non peteret directam petitionem habet. si veniret
de iure civili. vel quorum bonorum. si non iuvet de iure
pretorio. ut C. quorum bonorum. l. i. ¶ Item qd pro dicto.
car. iam non differretur qd in tempore pubertatis ex quo
habet necesse probare se filium. ¶ Item quid obesset qd
filiationis ex alia parte opposita. cum iste ple
ne probasset. Responsio. l. illam sic intellige. ne for
te erres. quia multos in errore duxit. l. illam
loquitur in duobus casibus. vel quando maritus denun
tiavit uxori. q. non erat ex eo pregnans et quia
contrarium fuit dubitatum non q. dubitaretur de iuri
bus omnium. sed quia dubitatur ex quo esset pregnans. quare
multi aliquando nutriunt pupillos alienos ita
vel. debet probare iste qui intentat car. q. preterea
fuerit custoditus. sub personis legittimis. sub audi
obstetricibus. et p. i. sic probata legittima fuerit in
tentet. car. si autem hic controversia movetur a marito
donec vivit. vel a proximioribus qui deberent
ab intestato succedere. s. q. sit pregnans ex illo
marito debet mulier pati. q. inspiciatur venter su
us et custodiatur partus secundum q. voluerit ipsa.
alioquin si non patiatur ventrem inspici non partum
custodiri. partus editus non habebit carbonianum.
ut ff. de ventre. inspi. et custo. per. l. i. § si vivet.

z l. edictum. z sic intelligi pot. l. ii. C. e. t.
z de hoc diximus alias. s. de offo. iudic. q
aliunde petuntur. pot z alio m. l. ii. C. e.
intelligi. s. q. cal' sit intellectus. s. quo illi
det. car. licet negetur filius q. probabit sub
psonis legittimis. quin in dubitatu. s. q. il
le huit matrem suam p uxore. z illa illum p ma
rito. z sic p consequenciam restat p datum prim
fuisse custoditum. z sic p consequentiam probabit
successionem legittimam. ¶ Sed no ista probare
sufficeret z indirecta hereditatis petitione q
alio m no poss. probare filius. n q fuit imp.
filiationis. ut. ar. ff. de dam. dantes. z C.
de nupt. si minus. scientibus. z ff. de quib;
l. i. § iii. z ppea dr si pbis te filium. q n sit
potitiua. ut ff. de condicti z demo. l. luti.
rio. sic probat plene. h aut semiplene. z
sufficit sind plene probare. ut ff. ad car. l.
car. Sed prima expositio mag placet. dns.
licet io. alr glosauit. ff. de um. inspi. l.
edim. ¶ Quartum e nocium. q aliqs sit
ex line uirili descendentes certum si ex femi
nea non ut q opetat. licet detur tm ma
sculo quam femine. ex uirili sexu descen
denti. ut ff. e. l. i. z pp aliam ronem. cum;
denegatur. q ta. denegatur z ista. at q
ta. denegatur. q. testam feminarum. ut ff.
de bon. p. q. ta. l. illud. § ad testam. g de
negatur z ista. ut ff. e. l. i. § z gnaliter.
¶ Et qr. q. ta. denegatur ad testam feminarum
s. de q. ta. que datur libis notaui. z sic
si qr qr. car. no datur aliter descendenti.
ex linea feminea. rndeo. illa e ro que e in
q. ta. ut s. notaui. z dicam aptius. io no
datur q h cam no datur exheredato. sz prt
sic statim dicam. g io no datur. nam aut
ibe filius e institutus a matre. z sic no
hz car. aut fuit pteritus, aut exheredat.
q ista duo in matre paria sunt. ut inst.
de exher. libo. § ult. sz licet no hat. car.
filius. z pp bona matris ul' aui materni. dif
fertur. qo p constitutes. si moueatur
ei qo filiationis. i. q no fuit filius defun
te. sui z moueatur qo bon. ut ff. e. l. bo
nis. z de h dico notaui in hac ead. tract.
s. e. sz h regla. que h traditur. s. cuicu;
datur. q. ta. z car. z cui denegatur q.
ta. z denegatur car. subaudi si moue
atur qo status bon. ut dem e. ut ff. e.
l. i. § z gnalr. z ff. de uu. insp. intr. l. i.
§ i. z § fina. tm. f ista fallit. z ex testo
z ab intestato. ex testo fallit. ut ff. e. l.
i. § pop. n postumo instituto datur. car
si negatur filius. sz illius tm ptis hebit
car. in qua e institutus. sic uide q ht
quis. car. qui no hz q. ta. sz ptito. ut
diximus. s. de. q. ta. h exemplum hs. ff. e.
l. i. § pop. ¶ Itm in alio casu fallit regla.
ex testo. puta si aliquis exheredatur cum
elegio puta, exheredo filium meum qa adulterio
conceptum h no ht. q. ta. quia exheredatus. ut
ff. de bo. p. q. ta. l. no putauit. z tm ht hat.
sic h exemplum notatur. ff. e. l. i. § pop. in
illo uersiculo idem erit. fallit z in tercio casu ex te
stamento. puta si dico quicunq; se dicit filium
meum hes esto h institutus no hebit. q. ta. sz tm
hebit car. si moueatur ei qo status z bon.
z hoc exemplum hs. ff. e. l. i. § pop. sub illo uersiclo
idem. Itm in quarto casu fallit ex testo. puta
filius e exheredatus in talib; tabulis. ex qb;
bon. p. s. ta. dari no possit. de iur ptorio cre
hebit car. licet no ht. q. ta. si negetur fili.
ut e. l. si impubis. § int. dem ab intestato de
ficit regla. puta quia negatur ee ueru qd
in testo sceptum e. s. in pubem ul' postumum
institutum z dicatur no filius. hebit locum
car. licet. q. ta. no hat locum. hoc exemplum
hetur. ff. e. l. car. in pn. Itm deficit ab inte
stato puta si ueniat p um libi. ul' um agn
quib; no datur. q. ta. tm si moueatur qo
bon z status datur. car. ut ff. e. l. de bonis.
§ huic aut cedo. Glos: qr decedit mater ab
intestato. filie uolentes succede mouetur
qo filiationis z bon. nunquid hebit car. ur
q no. quia no datur n ex uirili sexu desce
denti. ut ff. e. l. i. § yo tm. ¶ Itm p bonis
materni. dectum. car. interponitur. ut ff. ad
car. l. de bonis. in pn. qo Sed qr qr no dar
in hoc casu. car. cre no ur io qr no detur
quia qr denegatur ex testo bona e ratio
sic redditur in q. ta. sz qm ab intestato ro
illa cessat. rndeo. z ab intestato no datur.
z e ro. h bon. p. car. ad aptata e ex testo
ad q. ta. ut cui detur una z reliqua ut dcm
e. ad aptata e ab intestato ad um libi. ut
cui datur illi. z ista. z e contra. ut ff. e. l. car. in pn.
at um libi denegatur ad bona matris. g z ista.
z de h dic ut notaui. s. de bon. p. um libi.
sz p illos qui dnt dari um libi ad bona matris
ut i notaui forte p eos. daretur. z car. z q
dic. l. illa. ff. e. de bonis. in pn. sub audire
ex testo z no ab intestato. ¶ Quintum e nocium
q filius sit impubes no sit exheredatus. nam
tunc no hebit car. n qm cum elegio exheredat
e. ut dixi. quia tunc het. ut ff. e. l. i. § pop.
z ff. de inof. t. l. qui de inofficioso. ¶ Itm q
no sit institutus. ut in pdco. § pop. z l. cum
sim bnficio. g locum ht quot quis e ptitus.
ul' exheredatus cum elegio. si ueniant ab intesta
to. n obstat. l. qui de inoffo. t. u dr. qd
tociens ea indulgenda e quot filius ee hes.
ee subaudi. ab intestato de iur ciuili. aut
bon. possior. de iur ptorio. ul' p q. ta. ul'
ab intestato. qo Sed qr qr exheredatus no ht
car. Itm qr institutus no ht similr. car. sed
tm ptitus. ul' ueniens ab intestato. n ne tm
exheredato. quam z instituto pot moui qo sta
tus. seu filiationis. z bon. cre sic qr g n ht.

car. ul. exheredatus. id no hr. car. q. no de
statu filii n de iure ipius s; testi iur qr. ut
ff. e. l. si impubis. l. i. § siquis filium. item e z
alia ro q ptor hr hodie exheredatos. unu no pu
tauit ptor exheredatos notatos. ad bo. p.
q. ta. no putauit. nec e putauit illos ad
mittendos ad car. quia cuicumq; denegatur.
c. ta. z ista. ut. s. dixi. p. l. ff. e. l. § z gnalit
¶ Item q. dixi q. exheredatus no hr carbo. intellige
hoc ee uerum. qn exheredatio tenet. ceterum. si ipo
iure no tenet licet sit quis exheredatus. nichi
ominus hr car. puta qn cu elegio eu exhe
dauit sic dicendo illu exhredo quem scio ex
adulterio natu. ul ita quisquis e qui se filiu
meu dic. exhs esto. ut ff. e. l. i. § pop. qo
q; illud qr qr exheredatio facta cu elegio. i. cu
uitio no teneat. cum alibi legatur quia
exheredatio facta cu cuitio ualeat. puta no
filius meus latro gladiator. z no notandus
ex adulterio natus. ut ff. de lib. z p. l. z si
pepererit. zo. exheredatio nulla facta cum
elegio. seu cuitio z e aliqua nulla e si
pbetur ille filius testatoris ee. z id nulla
quia testator noluit exheredare filium s;
extraneum. quia dixit eu n filiu z ex adulterio
natu que uba in extraneo no cadunt. ut ff. d
u. o. quida. z te hoc pbato q sit filius ce
setur exheredatio nulla quia eo ipo q pp hanc
causam exheredat. pbatur psuptione iuris z de
iure patre causa talem causam extitisse. z p errore
assignasse. ut ff. de lib. z postumis. § ult.
z l. ide e. z e aliqua illa exheredatio. s. interim
donec se pbet filiu q pbabit psuptiue. s. q
fuit in p. filiationis. ut s. dixi. in hac ead
rca. z e. ar. ff. ad. car. l. q. labo. in fin.
quatu aute ad. car. bo. p. danda. exheredato
nulla cesset facta cuitio. — z qr id qr
pr ipe iur s moue qstem filiationis. unde
de iur e. q hat. car. si moueretur qo bo.
ut ff. e. l. ii. § siquis no ab aliquo. ¶ Item
in scdo exeplo. s. quisquis dicet se filiu meu
exhs esto. id exheredatio nulla. ut in fin illi
§ pop. quia testator qn dicit quisquis dic
se filiu meu exhs esto. de extraneis intelligit
no de filio. q. dicit quicumq; extraneus dicit se
filiu meu ille sit exhs. ceterum si filius di
cat se filiu. z e filius. illu noluit exhreda
re testator. z h dicit uba ultima illius §
pop. que talia sunt. quia no e filius exhe
datus e. multociens enim legis latores uba
testatoy sic similit interpretantur. ut. ar. ff.
de man. testo. siquis locuples. infi. z C. de
codic. infeis. l. cu patre in casu tn exhredat
t sin elegio hr. car. ut in. ff. e. l. si ipu
bes. § inedu. ¶ Si tu queras qr institut
no hat. car. licet differatur qo status in
tpe pubertatis p. constitutoes. ut ff. e. l. car.
§ quauis. rsi. ro assignatur in ipa. l. qr
sceptus hs. pot de iur ciuili petere indiui

in pos. olim p edictum diui adriani. hodie p
codice ex. l. C. de edcto. di. adri. tol. l. f. h
ro redditur. ff. e. l. i. § pop. z l. cu sine
bnficio. z l. car. § quauis. z sic cu locu hat
ordinariu auxiliu no e recurrendu ad ex
ordinariu. ut ff. de min. l. in cause. z sic no.
q car. bnficiu subsidiariu e. ut si aliud
bnficiu locu hat. q no spetit sic in qrela
inofficiosi. t. ut. j. ff. de inoffo. t. § tu. z si.
s; licet dixerim q institutus no hat. car.
intelligas. hoc uni e qn institutio tenuit.
ceterum q si ostendam q institutio no teneat.
quia tabule testi no erant sollepnes. in
cholumus talis institutus habebit carbo.
qr ipe pot uniti ipos. bnficio conditionis. ex. l.
f. C. de edcto. z id hr. car. ut ff. e. l. ii. § siqs
filium. Sextu e notum q anus no sit tantis
actus. qui anus ut edo util e sic z anus
ad petenda bo. p. un lib. z sic ff. tit.
e. dies utiles qui dantur uenientibus ex li
nea transuersali. ut Insti. de bo. p. § f. z
C. qui. ad. ad. bo. pos. p. l. iii. q anus in
ap currere adie morte cuiuslibet. licet an
ordinarie bo. p. petend incipiat currere
ex quo scit aliquis patre suu mortuum. ut
pbatur. ff. e. l. car. § f. z sic excullo. § f. col
ligitur. q bo. p. dicatur extraordinaria. s.
in pn notam. qo q; qr quid e q dr. ff. e.
l. car. § f. q ille qui interpretat car. n solu
oportet eu agnoscere car. s; oportet eu
cu accipe ordinaria bo. p. s. un lib.
z sic uidetur q septima ee notam. s;
q petet ordinariu simul cum car. z sic oc
curret illud dubiu in car. desideratur se
miplena cause cognitio ut statu dicitur. ut
~~ff. l. car. § cause cognitio.~~ in ordinaria desi
deratur plena in cause cognitio. ut ff. de
bo. p. l. yi. § ca. z sic semiplena pbat
se filiu. pp. bo. p. un lib. z in eade insta
tia. qo Item si h concedas instatur ex eo. q hr
ff. e. si impubes. § f. nam n impubes petit
sola. car. institutus petit. s. ta. que. bo.
p. ex quo hr locu no hr locu un lib. ab
intestato. ut ff. de acquir. her. l. qua diu.
z sic uides q impubes pot pete in car. z si
ordinaria no petit. zo. quod impubes pe
tit car. aut uult ee sola possessione contemptus
ut interim possideat z fruatur forte rebus
alienis z pcipiat in alimenta. z tc no hr
nece pete alia ordinaria. in quo casu loqr
l. pcta. si impubes. § si impubes. § ult. z l.
s; z sus. z C. e. l. ii. aut impubes uult actoes
moue z res pete a possessoribus in quo casu
no sufficeret si tm petiuisset car. z fuisset sibi
concessa. imo e pot pete ordinaria. z in hoc
casu loquitur. ff. e. car. § f. z h indicat.
§ supior z in eade. l. car. § missum. ¶ Septi
mu e notum q in hac. car. concedenda int
ueniat cause cognitio. al e no datur. ut

ff. e. l. i. in pri. s. h cognitio cae cae duplex. prima semiplena. s. qn petitur. cat. ad hoc. ut fiat missio. quia aliquid modicu faciat p inpu. adbetur. cat. ut ff. e. l. cat. § scde cog tio. § Secda cae cognito e plena. s. qn deb; differri usque pubtatis. tc eni bn ptor deb; ee circuspectus utru expediat pupillo differri. et tc differat. sin expedit. qr forte ht testes. paratos. qui forte senes sut. ul qui possint extre fide mutare ul pp alias iustas ccas. cae aut stulti. aut iniqui ptor si cca cam pubtatis differri cu sumo ei eu iuris osule uoluerit. ut ff. e. l. cat. § due. ¶ Octauu e necessariu qd inpubes iste satis det. s; hoc ita e necessarium sin uult ee tm inp. s; uult actoes moue. ul res hreditarias petere. tc eni pstita satis datioe et actoes intentabit. et res uendicabit. et dbita exiget. et coll. boz. et dotis. et oium illoz quo oferuntur petet. nec actoes intentabit. sed tm erit in pos. et exceptus deb; ee hac p rogatiua q ptor ipm tantu p pone. ostituit ut ff. e. l. cat. § iussu. et C. e. l. i. ¶ It et alia e necessaria satis datio. s. ut possit uti frui. qr licet diximus. s. q inhoc e. cat. ut quis in tm possidat et utatur et fruatur reb; forte usqdum alentus. ut C. l. ii. tn ita distinguas. uz q mittitur inp. p cat. ut al ht unde uiuat et un possit sustentare. aut n. in pmo casu si sat d; utetur et fruetur. al no. s; uiuat de suo. in scdo casu distinctio utitur. et si no sat det. ff. e. l. s; et si is qui otrouisia. § a aut uescend. h e distinctio utru hat de suo. ul no. fit alibi qn no mouetur otrouisia status ul filiationis. s; mittitur inp. uxor. filius. ul filia. nepos. ul neptis. pp otumacia hre dis no cauentis ut ita diminuatur fruct. cau uescendi. et si no hat aliqd desuo. al no. ut ff. ut inp. legat. l. plt. in cau tn inus sus inp. pp nimia otumacia. possedis hredi tatis. puta qr dixi uenia ad illu iudicet. sic ad offm. et hoc dic usu tia nimia. ille q agebat petitioem hreditatis luc faciat fructus. ut ff. exquib; caus. pos. catur l. sul cunus. et in alio qn mulr mittitur inp. no mine uetris. ut ff. de uetre. inp. mit. l. i. § plt. et ff. sic de hoc plenius insequeti. ti. ca. di cemus. ¶ Qo s; cu pdca multis mois qr. p de qua sat datoe loquatur legis lator. i. que erit forma sat dationis. tro. dns ms notat infima. t. istius. s. q sat dat dere stituendis bonis si apparuerit illu no ee filiu. et hetur. ar. ff. de coll. bo. l. ptor. § emancipa tus filius. dno pileo uidebatur q d; satis dare. de utendo fruendo arbitrio boni uiri ad similitudine fructuarii. ut ff. usuf. q admod. ca. l. i. et ff. d usuf. l. i. s; mihi ee si ita pp hanc sat datoe; adistar fructuarii poss; intentare actoes. et res uendicare. forte de utendo. fruendo poss; admitti. s; illud tm

pstaretur satisdatio q no admitto oppinio nem dni mei. que de illa satisdat; loquitur. oppo s; dno sic opponitur q ur ualde mirabi le q pp hanc satisdat. s. q restituat rem ut pp hoc possit res pete et actoes in teptare. quo modo actoes tam reales qua psonales inci pit isti opere. tri. poss; q facimt duo qd nequid et que n psit unam singla multa. in uant. sic et al. C. de testib. scimus. q h otin gat opatur. et ar. bo. p. et satdatio pstita. s; hoc e diuinare. s; melius. tro. et dico. q psti ta satdatoe sub qua otinentur fideiussores ul pignora. ut. C. de. u. si. scimus. et ar. ff. d coll. boz. l. i. § iubet. nec obstat. l. ff. de pto. stip. l. ptorie. quia ibi dr q no funguntur uice satdationis. spes auri ul argenti deposito. i. n cogitur fungere. q. d. q n tnr ul dare pig na. s; sat e q dat fideiussores in ueniat qua pignora in cube qua inpm age. ut ff. de supficieb; l. i. et iam securu erit ei. et cautum q mouet otrouisia inpubi. un inpubes seu tutores ipius mouebant actoes pstita satda toe no tanqua possessores no tanq satdantes. ul qi possores et satdantes. s; mouebant qi curatores bonis ostituti. et h e q dr ff. e. l. s; et si is. § i. qr aut satdat inpubes. et tuc actoes intentabit. et alia habebit ut statim diximus. aut aduisarius satdat qui mouet otrouisia et tc omia ista illa habebit si sit delibis. q al licet pp satdat. hat administrat. n tn utet et fruetur. it licet hat administratoes. et ac toes intepter. no tn habebit copia mistroz hre ditatioz ut instruatur et pudicetur pupillo. imo illa deponantur aut satdet utq; s. et qui mouet otrouisia et inpubes. et sic utq; hebit illa omoda sic distinctu e. aut neutr. et tc dabitur curator bois qui res petet et actoes intetabit. sic h leguntur inpdca l. et si is qui. et ar. indu eo q tanqua curator datus bonis intetabit actoes. ut. ff. de coll. bo. l. i. § s; sit et l. ii. § sic duob;. ¶ Qo It ad huo qr qd est q dr. qd studeant ptor istu inpubem missum inpoe; poze. ostitutu. nuqd opus erit. scdo decreto ut p hoc efficiatur uerus possor sic in dapno infecto. ut ff. d dap. infec. l. si finita. § iul. ul erit possor ita q no possideat. sic qn mlr. mittitur inp. noie uetris. ut ff. d acquir. p. l. possideri. § f. et q dr ibi infi. qr mulier ex ca dapni infecti. q usucapiet logo tpr sub audi qn mittitur ex so decto. tro. aliud hic qua inca dapni infecti. h eni possor a pncip ostituitur. et uerus no eni mittitur inp. ppt otumacia alicui sic fit in omib; illis. nisi qs inp. mittitur. s; pp otrouisia status. et boz motu mittitur inpubes. inp. ita q uerus uer sit possor. ut ff. e. l. carbo. § missum. ar. in dap no. infec. no statim auctores datur. posso. pp dniu. ul cam dni. s. usu capionis. cui aduer tus spatur. et e satdatio que si n intuetur. p

decretum interponitur: q: ꝑ decretū ul' dominium transfert. sic fuit dn̄s ille inc. bo. p. missus fuit/ ul' si nō fuit dn̄s/ parat. s. cum usucapionis. ut ff. de dāp. infec. si finita. § nō aūt. 7 de acquir. pos. possiden. § f. infi. (sic alius in muliere missa inp. nōie uentris. q: p totū. ti. 7 ē p ꝑtem. ipsam ut' q mulr̄ n̄ possideat. s; sit in pōne. ita enī intitulatur de uētre ī p. mitt. sic̄ de h' lacius dicemus. in ꝑtea. sequi tur in titulo isto p totū d'r q. ptores dātur. car. bo. p. ut ff. e. l. carbo. § cē. infi. 7 § due inp̄n. q g' legitur in. l. illa. car. § missū. q fu det ptor possorem ostitue/ nō intelligas q d' nouo q: statim exquo fuit data pō. car. in otinenti fuit fcs possor. s; studet ptor porē ostitue ostitutū tueri in adepta iā pōne nō ad ipiscenda (s; quom tuebitur qua actōe. rñ. tuebitur ipm̄ ꝑat. interdī. si de illa pōne dei aatur. ul' molestetur/ ul' inquietetur que actō inferū ex hoc edcō descendit. ut ff. ne uis fiat ei. l. siquis missū. § cū ptor uenit. 7 § ult. 7 p hāc. actē tm̄ tuebitur. in pōne rez corporalium. ut. ar. ff. quoz. boz. l. ii. q: iura n̄ possident. ut acquir̄. r. do. l. fruis. § incorpales. 7 d' usucapio. sequitur. § si iniā. in hac aut bo. pō. nō ē necē q fiat plenē accauis. ul' rei/ q: 7 semiplena sit cāe cognitō. ut. s. distinxi. 7 q: nlla pot oppom exceptio sic̄ in pubs qn nō detur ei carboniana. Concipiatur aūt libellus sic.

libell'. Auob' dn̄e senator. seu magr̄ iust̄ peto ego. t. inpubes filius quondā titii qui me ī testo suo ꝑtiit. ul' qui abintestato decessit. cui uolo succedē abintestato tāq̄ ꝑximior ul' rūpe testm̄ p q̄. ta. ul' dre ipm testm̄ ipo iure nullū cū fiim ꝑtitus obicitur mi otrou sia ipoz. bo. 7 filiationis. vn̄ cū sim inpubes/ peto ego. t. m̄ ocedi. car. bo. p. p quā 7 pōe. ostituā 7 otrouisia mota differatur usq; ad tpā pubtatis mee. Ōr q sic recte ocipiatur dic̄. l. ff. ad car. § quāuis. appo s; opponitur q n̄ sit necius libellus. nā exquo aduersarius nō aū qn detur inpubi carboniana/ qr̄ libll's datur. cū iura dicant offeratur ei qui aduidiā uocatur libellus. ut aūt. offeratur (rñ. re fert utrū inpubes possideat 7 q' possidenti mo ueatur otrouisia status 7 boz/ tc̄ n̄ credo necium fore libellū/ an alius possideat. 7 tc̄ ad libll's necium ēē. (7 si tu queras quom pupillo possidēte pot peti h' car. bo. pō. rñ. petetur. nō ut mittatur inp. q' h't. s; ut differatur qō usq; tpe pubtatis. talia enī bn̄ficia in modum exceptionis opponuntur. sic̄ 7 querela. ut ff. de inoffō. t. l. mat. (Si aūt moueatur qō status 7 pupillus nō possideat. ocipiet libll's sic. si enī possideat libll's nō ē necius. ut dixi.

libell'. Auob' dn̄e iust. ul' dn̄e senator peto ego. t. q cū patri mō abintestato decesserit. uolo succedē 7 titius mouet m̄ qōem stat. dicendo me nō ēē filiū ipius ul' me ēē fiim

quatinus talē qōem ꝑpositam. c. me. usq; ad tpe mee pubtatis faciatis differri. ul' p uos tali mō aduersario ōdicenti. usq; ad tpe pubtatis silentiū inponi/ 7 sic recte dic̄. l. ff. e. ca. § quāuis. (s; ostendo apte q inpubere agēte in nullo ō pcē hanc qōem intpe pubtatis differri licet possidenti pcēet. ul' si in aliquo pcē dicas m̄ in quo. 7 sic ostendo/ iste inpubes. ag. ul' pet. h'r. que ō opetit/ ul' extestamto ul' abintestato. ut ff. d' pet. h'r. l. ii. ii. 7 iii. c. d' codicill. l. f. l' 7 petit. bō. pō. s. ta. q' ē ḡa institutus. ul' c. ta. q: ptitus. ul' abintestato un̄ libi. ul' saltim incipiat inredem quoz. boz. in omnib; istis (aut aduersarius obic̄ ei qōem stat. 7 tunc differtur ad otitutoēs usq; ad tpā. pubtis. ut in. l. illa. car. § quāuis. aut n̄ obic̄ 7 tc̄ pcēdetur (s; obic̄ quom dicas q differat nā si nō ꝑbat se filiū exquo ab altā pāte negatur/ nec ad boz. p. nec ad pet. h'r. nec ad inredem quoz boz admittet. ut c. quoz. boz. l. i. It̄ cū boz. p. detur cāa cognita. ut ff. de boz. p. l. iii. § cā. 7 int̄ alias cāe cogitiones. h' tractabitur/ an sit filius ex legittimo ōiō. natus. ut ff. un̄. uir. 7 uxor. l. unica. ḡ unū sequetur d' duob; q dilata qōe status differetur qō pncipal. que apupillo ꝑponebatur 7 sic nullū omod' erit illi inpubis. imo incōmod. It̄ si pncipal' n̄ differtur/ quo m̄ in alia pcēderetur. n̄ iste ꝑbet se filiū. ut ff. e. car. § missū. 7 § siquis lib. ēē. nullo m̄. ul' dices q pcēdet iudex actore suā intētoēm nō ꝑbante. cū actor qui asseuerat ꝑbare deb;. ut. c. de ꝑbatī. actor. 7 ff. d' ꝑbat. ei qui dic̄ (rñ. dn̄t quidā inqua oppinione ē dn̄s ins q qō nō ista pcēdit. nā qn̄ inpubes ouenitur. tūc differtur qō p car. si utraq; mouetur. si altera pitita status ul' boz ꝑ quoddā. p ostitutā ce tm̄ si pupillus agat/ nō differtur. 7 sic glosat ipi. c. d' ordine. iudi. l. i. un̄ tū libellū quā qōem ꝑpositā dn̄t inepte ocepta. qō s; et or eos ē apte. leg. ff. e. l. car. § pui. n̄ dr̄ q pui refert. utrū aliqs sit possor ā petitor. sep enī ur q qō sit differenda. s; ipi ꝑtent illi. § pui. iii. int. s. in hac. ꝑtea. diximus. (nob aūt ur durū ō stimulū calcitrare. 7 ō illā. § pui. nā qā ꝑ eos inpubē agente iā ē p car. nō differtur qō status 7 boz 7 sic erunt ōtia omia iura que supius allegauimus. (rñ. dicemus ḡ 7 dicam q qō status differt. 7 ēēe sic differentur 7 alia iudicia. nō enī pot qō status differri 7 alia qō expedin p multa in ouenientia que seque rentur. ut dixi. 7 p argumtu legū. ut ff. d' adeu. l. cū qr̄. 7 ar. ff. d' opis lib. l. si ita stiplo. 7 ar. ff. d' petit. l. in rē. 7 c. de uir. de lib. l. quidā elegio. qō s; tu que dicas que utilitas erit pupillo. rñ. q: differentur tpā boz pōnis 7 tpā petitionis h'reditatis q: in omib; inquib; pcēlatur amonitō sine tpā li dāp no litigatoris pcēdē deb;. ut ff. d' iudic.

l. ii. § fi. 7 licet differatur petitio principalis tamen pupillo non nocet quia potest esse quod sit alias diues propter bonorum paterna uel uideret quod non expediti differri. non petit. 7 sic procedetur in utraque. hoc quod 7 responsio notatur quando non mouetur quod bonorum sic. s. distinxi. in carbo. enim non procedet hoc quod quia licet differatur quod status 7 bonorum cum magnum commodum habet pupillus quia interim utitur 7 fruitur quia mittitur in possessionem quod in alia questione non est. ut ff. de uentre in possessionem mitten. l. ubicumque 7 ff. e. l. de bonis. § ii. quia ibi dicitur explicandus erit iudicium per carbonianum sed per contra differtur uel explicandus si pupillo erit utile. sed licet differatur per contra non tamen fiat missio ut in predicta l. ubicumque.

Contra quod huius omnibus aliter de eo quod legitur. C. de ordine iudic. l. i. nam ibi in l. illa quecumque in proponatur causis suum in possessorio sum in petitorio quod status differtur 7 in questione principali procedatur sic insurgit contra ille inconueniens quod s. in questione notaui uel illi respondendo sed illi l. licet uariatio in multorum per notetur. responso. tamen sic. responso. quod suus enim illius notare in possessorio non est locus alicui appositioni. non his quod dicta sunt. l. illa in aliquo contra dicit non potest cognoscere non contingit propter in tantum predicti. sed propter pupillum qui petebat questionem status 7 bonorum per carbonianum tempore pubertatis differri. Item quod dicitur examinare 7c. subaudi semple ne. C. an sit filius. ut s. e. dixi 7 quod dicit quod de hereditate i. bone. hereditatis pronunciat 7 sic plana est. l. illa. Si autem uis quod proponatur causis in petitorio dicas duobus modis primo quia pupillo agente uel petente non differtur quod sed tamen pupillo conuento. ut s. dixi. sed hoc non placet per l. ff. e. l. carbo. § puto. unde dicas quod utraque differtur. s. quod status 7 quod principalis 7 ubi sequitur quando non de ea. s. questione status incidenti. sed de hereditate pronunciat. s. differendum illam cognitionem licet. 7 b. aliter. § notauit quia non pronunciat de incidenti. id quia ciuilis inducat ciuili quod non placet. sed prius est uerius 7 sanius intellectus.

Item adhuc de quibus dicta dubius querit. leg. ff. e. sed si qui. § fi. quod ille qui mittitur in possessionem simul cum pupillo cui faciebat controuersiam 7 erat ex liberis quod licet non satis det dabitur ei curator bonis contra que actiones querit. si tu dicis hereditarias ut quidam glosauerunt. hoc esse non posset quia ille non possunt intentari antequam satis det. ut s. dixi. per l. ff. e. l. cum. § iussum. 7 l. plerique. si de aliis loquitur. dicas michi que sunt ille actiones. responso. notat dominus meus in predicta l. quod non intemptabunt actiones hereditarias quia non possunt 7 si possunt fiat preiudicium pupillo petituro hereditatem. si intemptabit actiones ex contractu heredis cum defuncto in quo casu in hoc die potest institui iudicium non dicitur fieri preiudicium petitioni hereditatis. ut. C. de pet. her. l. fi.

Item querit leg. ff. e. l. si impubes. § introducere exheredatum habet carbonianum. sed non petit contra tabulas bonorum possessionem. sed petit ab intestato. unde liberi 7 querit quia negat tabulas testamenti patris tales esse. ut s. eas bonorum possessionem dari possit 7 dicatur esse non filius quo modo potest hic esse ut habeat contra tabulas. que nullo modo possit dari exheredato sed tamen querela inofficiosi. 7. ut ff. de bonorum possessionem contra tabulas l. non putaui in principio 7 l. si post mortem. § exheredati. Item quomodo possit petere ab intestato. unde liberi cum testamentum teneat 7 illa liberi competit ab intestato. 7 sic contra dicit regula. ff. de acquir. her. quamdiu.

Item 7 contra dicit alio modo exheredatus nullo modo habet contra tabulas. tamen carbonianum ut s. dixi. Item si non habet carbonianum. non contra tabulas. ergo non unde liberi ab intestato ut s. unde liberi notaui per l. ff. si tabule testamenti nulle ex tabulis. l. i. 7 sic in ultimo casu uidetur quod lex illa si impubes. § introducendum stare possit. responso. dominus meus duobus modis. 7 primo sic quod hic fuit filius exheredatus 7 non recte quia subaudi tote. unde per in habetur hec si exheredato sententia non esset. ut ff. de bonorum possessionem contra tabulas. l. non putauit. § non queuis. 7 ff. de liberis preteritis. uel exhered. l. an. § puto. unde exheredatus hic. 7 habet contra tabulas. 7 habet carbonianum. 7 hoc est quod dicit uerum in illo § introducendum. quia negat tales esse ex quibus bonorum possessionem contra tabulas dari possit. Item possit habere 7 ab intestato. unde liberi quia fuit in potestate preteritus. hic autem emancipatus exheredatus propter beneficium preteriti qui fuit in potestate quod dicit testamentum ipso iure nullum. ut C. de liberis preteritis. uel exhered. l. fi. uel ab intestato non habebit contra tabulas. ut ff. de liberis. 7 post. l. fi.

Item 7 alio modo responso. quia hic fuit exheredatus legitime. 7 in tempore tantum contra tabulas. uel unde liberi. 7 fuit admissus. quia neutro cum repulit. sic. ff. de inoffi. test. l. postumus. sic 7 de coll. dot. fili.

Contra quod Item querit leg. ff. e. si impubes. § fi. 7 impubes accepit carbonianum 7 institutus secundum tabulas. 7 a bonorum erat in possessionem licet preteritus non petierit contra tabulas. uel ab intestato. unde liberi quomodo possunt illa procedere. In principio ius carbonianum bonorum possessionem facta est 7 nullum ius tribuit. bonorum possessionem secundum tabulas. unius est 7 ius tribuit quia est acquirendi. 7c. ut ff. e. l. carbonianum. § iussum. 7 ff. de bonorum possessionem l. iii. illa quod est unius secundum tabulas. non est facta quo modo ergo ille qui habet carbonianum erit in possessionem cum illo qui accepit carbonianum. responso. dicitur est quod utrique sit in possessionem 7 secundum tabulas. non impedit carbonianum. non est contra. quia licet secundum tabulas. ius tribuit incolumnis 7 dilata questione per carbonianum tempore pubertatis mittitur erit in possessionem simul cum impube alioquin dura uideretur conditio in statutis propter carbonianum quod datur impubi cum destituitur auxilio.

Questio Item adhuc instatur quomodo institutus potuit petere secundum tabulas. quod contra tabulas potuit intemptari. certe non potest ut ff. de bonorum possessionem secundum tabulas l. ii. § fi. 7 ff. de bonorum possessionem contra tabulas l. illud. § fi. 7 notaui. s. de bonorum possessionem secundum tabulas 7 de bonorum possessionem contra tabulas. responso. sic quia ille preteritus non fuit filius. s. preteriti non est non supra est sequitur militia aut non acceperit forte quia tempore fuit exclusus. 7 licet competierit contra tabulas incolumnis secundum tabulas habet locum. ut ff. de bonorum possessionem secundum tabulas l. ii. § i.

Oppositio Item adhuc opponitur in eo quod dicitur in illo. § uel ab intestato potuit aliqua bonorum possessio locum habere cum in eodem § dicatur quod quidam fuerunt instituti. Item dicit quod filius fuit preteritus. s. alius 7 sic numquam uidetur quod ab intestato potuit locum habere. ut ff. de acquir. her. quamdiu. responso. potuit ab intestato habere locum forte quia filius preteritus fuit in potestate quod testamentum ipso iure dicitur nullum. ut C. de liberis preteritis. l. fi. 7 ita deinde est nullum testamentum 7 fuerit deretur ab intestato. si preteritus ille hic petat alius non 7 sic

in pdcto. ¶ scpti hredes potuerit hre. s. ta. quia
ptitus no potuit . c. ta. nec petiit ab inte
stato q potuit dre. testm ipo iur nullum
ut dixi. ¶ It no cessat qd meode. ¶ certu e.
q car. e inducta ad exemplu. bo. p. qz ciu co
petit una 2 reliqua. l. i. ¶ z gnalr. 2 l. car. ¶ si.
g. c. ta. tollit s. ta. quia quadiu illa locu hr
s. ta. cessat ut statim. s. pe dixi. ita 2 car. deb;
tolle s. ta. 2 sic institut no deb; ee imp. cu isto
qui petit car. s; in ptito. ¶ dr totu orium. ito.
qd ita n pcedit. na bn uez ut ciu datur. c.
ta. datur 2 car. n tn sequitur ut sint eidem
efficacie ul effectus ut plus prea inferre h
opatur. c. ta. g 2 hec opatur. carbo. 2 e. na
diuisi sit effectus istaz sic patet p ea que in
istis rubricis notaui. 2 sic nota. dic dns ms
tres casus in quib; q hr. car. 2 institut s. ta.
no obstante q ptitus hr. c. ta. 2 sic. ¶ ille.
ult. illius. l. si impubes pot loqui d duob; tm
pdonis poe q pr intesto quosda instituit si
liu ptiunt. q diceret filius hec ptitus si pe
tat carbo. pp qdem s motu. 2 si no petat c.
ta. ul ab intestato. vn libi simul admitter
cu institutis hic. ad car. illi ad s. ta. s; qm
datur s carbo. q nullo. ¶ dr si n ee fili. tz.
dns ms uere n erat filius. s; tn modica psup
tio n sufficeret. in c. ta. ut ff. de. bo. p. l. iii.
¶ ca. na iste tal. e uere n sit fili 2 si acci
pet c. ta. ipo iur ee nulla dato. bo. pomis
ut ff. d leg. p. l. filiu. ¶ Siquis. bo. p. ps
casus qn ille ptitus uere erat filius. s; no ac
cepit. bo. p. c. ta. puta qz tpe erat exclus
ul qualitecuq; ad q postea admitti no pot.
ut ff. de bo. p. s. ta. l. equissimu. ¶ i. tcius
casus qn filius ptitus in potate ostituto po
tuit dre testm ipo iur nullu. ut dixi tn
noluit licet iuris subtilitate testm sit nllm
tn ex bono 2 equo illa uolutate tuebitur ptor
ut ff. d ito iniusto testo. l. fili si eni alle ptit
dic testm ipo iur nullu tc s. ta. no hr locu
2 sic institut caub; licet c. ta. operet inchoni
nus hr locu. s. ta. h. d car. bo. p. no. taqua
utilima 2 difficiliima. cetn curiosis inuestiga
da. reliquo 2 hodie 2 oli h car. necias. d boz.

uideamus nuc de p. q dat muli noie uentr.

boz ponib; . a. extraordinaria sic 2 carboniana.
que sta e que datur mulieri noie uentris ut
intim sit in pone 2 pcipiat omia necia dou
certu sit a partu ul abortu faciat ul ceru
sit ea n ee pgnate. ut ff. d uentre in p. mitt.
l. i. in si. d hac boz. p. tractat. Insti de boz. p.
¶ Septima. Qo s; in pmis qr qz ista bo. p. fuit
inuecta. ito. pp suma utilitate scis eni q
qui gestat in utero hetur p ia nato. ut ff. d
statu. bo. l. q in utero. 2 ff. e. l. i. ¶ ucuq; 2 io utilu
fuit ut intim in p. mitteretur uetr 2 alatur
ut. j. dicem. Qo s; qn hebit locu h bo. p. ito.
qn mulieri n mouet ottouisa q n fuit uxor
ul n e pgnas. ul n obiect qd stat mlieri. sic

monearetur qd tuc sumaria ognitio fiet;
sic uetr imp. mittitur. 2 ex quib; cas datur
carbo. ex isd datur 2 ista 2 sic fit ibi sumaria
ognitio ita 2 h. ut ff. e. l. i. ¶ si eaq; n tn in
teiligas q sic in car. differtur qd usq; ad ete
pubtatis. ut in suprori rca. dixi q ita dif
fertur in hac qz in hac n differtur n pazz.
ut in hac rca. dixi sun adhoc ut opetat tot
sunt necia. ¶ in pmis q illa fuit uxor. ¶ Scd
q maritus ille mortuus sit. ¶ Teru q mulier
sit ue pgnas. n suffic dre se pgnante ee. si
e ue pgnas no sit n tenet dato boz. po. ut
h. pbatur. ff. de uetre i p. mit. l. i. ¶ i. imo.
si aliqua recip debonis defuncti cu fuit mis
sa 2 n fuit pgnans de suo ppo ofumitur. ut
ff. e. l. i. in si. ¶ Quartu q sit pgnas tpe
mortis testatoris 2 illo tpe quo petit ista p.
boz. ut ff. e. l. i. ¶ i. Quitu q uetr n sit
ex hredat. tuc e hac bo. p. n petet. ut ff. e.
l. i. ¶ tociens. s; certe h iure isto. hodie aut cu
postum exhredari n possit. n; suo uitio qz cu
ingratitudinis omitte no pot n; alieno no
cdo ex hredatoem note quo mini posset pete
hac. bo. p. ut C. de inoffo. te. l. sigs suo. in
si. na 2 iure antiquo fuat exhredatus 2 n
rite n repellebat ag. ta. ut ff. d boz. p. c.
ta. l. no putauit. ¶ no q uis n 2 talr ex
hredatus repellebatur ab ista. si aut sit p
teritus 2 hodie 2 olim datur ei. ut optime
distinguit. l. ff. e. l. i. ¶ Si uetr ab institu
tis. s; tpe hāz legum ita demu uetr exhr
datus excludebatur ab hac. bo. p. si certum
erat uentre exhredatum ee. s; si dubiu eet
pp exhredatoem no repellebat. ubi gra exhr
dauit quis sic si filius unus m nascetur
sit hres. no obstante hac exhredatoe nich
ominus uetr imp. mitteretur 2 qr qz pot na
sci filia. ul plres possit nasci. It 2 si eet
exhredatus. 2 sub odicoe potatiua hoc mo
qui fuit instituit sub odicoe potatiua 2
in defectus illius exhredatus qz alr no te
net. ut ff. d hr. insti. l. no dubiu. 2 ff. d
libis. 2 p. l. iii. ¶ pure. sic h legitur. ff. e. l. i.
¶ si certum sit. ¶ s; 2 si subdicoe. 2 ¶ s; 2 sigs.
¶ S; iniqui ue in pmo exeplo qz si nascetur
filia q n inueniatur exhredata n ne sub
masculino otinet 2 feminu. ut ff. ii. de l.
l. si ita. qr g filia nata no inuenit exhr
data. ito. exhredatio e odiosa. 2 io restrin
geda. ut ff. d lib. 2 post. l. cu quida. 2 io sub
masculino n otinet femininu. aliqui si
eet fauor puta institutionis puta institutio
filiu qui m nascetur nata filia succeder.
sic 2 fili. qz fauores apliari. ut. C. de
bonis. uaca. l. i. 2 ff. d ofti. pn. l. bnficia.
¶ S; q diximus de exhredato uentre repelle
do in tpe haz legu ab hac. bo. pone. intel
ligas qn e exhredatus ab institutis. 2 illi
uiuunt. cetu si mortui eent n repelleret.

z si ab intestato adest pretius. ut ff. e. l. i. § si uentri ab intestato. Qo contra illud quod dicit quod pretor datur in bonorum possessione exheredato. nam ut in precedenti l. ratio. exheredatus non precario fuit odiosus propter suspectionem heredis apparentem. quia iuste fuit lesus z odio presumpto contra filium quem causa offensionis commisit. unde de exheredato pretor non curavit sic z al. sicut in contra tabulas. ut ff. de contra tabulas l. non putavit. sic al. in casto. ut ff. de inofficioso testamento l. i. § quod in officioso. z ff. ad carbonianum l. i. § pop. pretius autem hic istam z carbonianum z contra tabulas. quia tunc fuit negligentia patris non odium filii presumptum. sicut contra de contra tabulas z c. ad carbonianum in simili quod notavi. sed quod dixi quod debet probari quod fuit uxor subaudi tempore acceptionis non autem tempore mortis quia aliquando potest esse quod tunc uxor z tempore mortis non est forte celebrato divortio z iure civili z canonico in casibus illis in quibus iure canonico locum habet z ideo pretor de tempore mortis non facit mentionem uxoris s. pregnantis. ut ff. e. l. i. § pregnatem z § rectissime. ¶ Sextum quod uenter quod debet mitti in possessionem non sit ex filio emancipato. quod ita intelligas. si habui filium z illum emancipavi z postea uxorem meam acceperit. numquam mittetur in possessionem bonorum avi. uerum si fuit accepta ante emancipationem mittetur quia natus patri coniungitur z generaliter ubi cumque natus patri iungitur z per illam partem de coniungendis liberis cum emancipatis licet quantum dicit illam partem locum non habere uenter admittitur ad ponendum. ut ff. e. l. i. § z emancipato z § supra. Immo si medio tempore pater capiatur ab hostibus z moritur apud inimicos uenter in possessionem bonorum socii. ut ff. e. l. i. § si filius ab hostibus. Immo in favorem partus nec quando unquam nocet subuenimus quando est ex benignitate in causa. ut ff. e. l. i. § sed si quis uentrem exheredaverit z hoc de uentre illi qui est filius legitimus z naturalis. sed quid de adoptivo satis ponit § si filius in adoptionem. ff. e. l. i. z facit differentiam inter partem naturalem z adoptivum. sed tamen dicit in fine. utrisque ad mittendum hodie ad mittendum partum adoptivo emancipato decedente ab intestato de cetero ex testamento z non instituerit uentrem sed preterite non admitteretur. ut ff. de adoptivis l. f. ¶ Septimum quod misso uentre in possessionem dabitur aliquando curator uentri aliquando bonis. z sic erunt plures curatores aliquando unus dabitur uentri z bonis qui curator datus dabit omnia necessaria illi domine usque ad illud medium tempus donec certum sit quod uel pariat uel abortum faciat z secundum dignitatem mulieris z qualitatem. Qo contra partem istam ista duo queruntur in primis l. quod z si mulier habet aliunde uel dotem unde se sustentare possit nichilominus habebit alimenta. ut ff. e. l. curator alia lex contradicit mentem. t. l. emancipato quod ita demum dantur alimenta si mulier non habet unde se sustineret. sed id legem ff. ut in possessionem l. i. l. preter istam l. illa curatori mentem assignat quia certa alimenta pro uidebitur partui potius quam mulieri lex illa emancipato loquitur in postumo emancipato instituto cui ita non providetur sic suo non in alimentis sed in alius l. illa ut in possessionem l. non contradicit quia ibi non providetur ipsi pro misse

in possessionem z tunc quando non habet unde aliunde se pascat z ita non contradicit. Oppositio. item alio modo opponitur legem ff. e. l. i. circa principium quod debet conscribere i. simul conscribere omnes creditores illi curatori uendenti z subscribentes. sic faciunt circa inuentarium rei custodire. alibi dicit l. quod non oportet illos conscribere. Immo ratum est quod ille distrahet. ut ff. de curatore bonorum dando l. ii. ratio. lex illa decurta. bo. loquitur de uero curatore qui est electus ad bona distrahenda ut satisfaciat creditoribus. sed autem loquitur de curatore constituto uentri in quo casu licet alius curator constituatur bonis propter timorem illius curatoris z propter timorem mulieris ne male bona consumat non distrahet non quod necesse est distrahi. Qo item tertio opponitur legem ff. e. l. i. § si uentris. quod si quod adulterium moueatur matri misse in possessionem nomine uentris quod quod illa differtur ut aliquod preiudicium fiat nato. contrarium legem ff. ad carbonianum l. i. § sed quia ibi dicit quod non differetur z sic C. ad l. iul. de fal. l. i. ¶ Item alibi legem quod mulier de adulterio accusetur non differtur quod propter filium z si condempnetur de adulterio filio non preiudicat. quia potest esse quod illa sit adultera z ille sit filius defuncti. ut ff. ad l. iul. de adulteriis l. miles. § defuncto. ratio. de hac materia plene notavi in superiori parte de carboniana. sed ista contraria sic soluuntur. l. ff. unde in possessionem mittatur si uentris loquitur in nascituro leges alie loquuntur in iam nato z sic in casu isto magis providetur nascituro quam nato alibi est magis nato quam nascituro. nam natus preteritus facit testamentum nullum ipso iure nascitur rumpit. ut C. de liberis preteritis l. f. z C. de postumis heredibus instituendis l. i. uel in lege illa si uentris. respondit diuus adrianus sed male uel forte fecit. generaliter illi mulieri. quia species forte mulieris erit decepta. ut al. ff. de origine iuris l. ii. § y. Questio. et si tu queras quare in casu isto magis providetur nascituro. ratio. in promptu. nam hic si defertur non est magnum periculum quia modicum tempus donec pariat uel faciat abortum ibi si differtur esset magnum tempus s. usque ad tempora pubertatis z quia faciles sunt potentes potionibus non insisto. libellum autem sic concipies. Libellus. Coram uobis domine magister iustitie uel domine potestas peto ego Berta nomine uentris mitti in possessionem bonorum titii quondam mariti mei ex quo sum pregnans z michi constitui alimenta secundum dignitatem meam per uos z familie mee secundum qualitatem z facultatem ipsorum bonorum uel aliter. Libellus. Coram uobis domine magister iustitie peto ego maria uxor quondam titii de quo sum pregnans concedi michi bonorum possessionem nomine uentris de omnibus que fuerint quondam titii z secundum dignitatem meam michi familie mee michi in alimentis prouideri peto. quod sic concipiatur libellus dicit lex. instit. de bonorum possessione § septima. z ff. e. l. i. § i. z ii. z § quod. z l. ii. z iii. z iiii. Oppositio. opponitur. nam non uidetur libellus bene conceptus. nam si mulier petit mitti in possessionem nomine uentris non petit bonorum possessionem sed petit missionem in bonis que missio habet fieri officio iudicis. ut notavi contra de officio iudicis quo bona possidentur male ergo intitulatur de bonorum possessione ratio. si loquens de bonorum possessione quam uis ita bunt sic supiores bene opponis. si autem loquaris de ista z de carboniana. que facta sunt z nullum ius

tribuunt recte petitur mitti in p. bon. dari s. bon.
p. noie uentris sic in libello ponitur e. de bon. p. q.
dat. ex edc. diui. ad. l. p. odict. ex. l. ult. illius titu.
Item io nob iterum occurrit p. bo. p. de quibus suffi
cientissime tractauimus qualiter alicui hedi ueni enti
ex testo. ul ab intestato siue testm sit sollepne si
ue nuncupatiuum succurrendum est habendum pone
rerum hereditariarum defuncti. nam licet aliqs nocetur
ad hereditatem de iure ciuili 7 hereditatem adeat que
in sola aio uoluntate osistit. ut. c. d iur. de libera.
si aium pone tn hes no ht n illam spualiter appre
dat. ut ff. d acquir. p. l. cu hedes. qo Si tu que
ras que sit ro. ro in euidenti e po. no e in hereditan
te 7 io p adictem no possit in nos transferri iura
aut que in hereditate inueniunt illa in otinenti
transeunt ut in pdca. l. cu hedes. 7 ff. si qs. t. lib.
ee iussus. fi. l. i. § sceuola. qo It si tu queras qr
po no sit in hereditate cu hereditas. loc dne susti
neat. ut ff. q. ui. aut. c. l. denique. § si ex socius i
fi. 7 c. depositi. l. cu hedes. qo It hereditas uicem
defuncti sustinet. ut ff. de acquir. rer. do. l. hereditas.
7 ff. d he. insti. no minus. 7 inst. d he. insti. It
cu hereditas substineat psonam hedis. ut ff. d nouat.
l. nouatio. insti. It cu hereditas fertur pond. ut
ff. de acquir. r. l. hereditas in multis. R. duplex
e ro qr possor n sit in hereditate. pma nam cu he
ditas. sit res que possidetur g pone hre n pot.
n tnse otine nam nich possessius ht qa quisque
fertur hre nulla por se no psidet g nich. ar.
ff. d. u. o. stipulo ista hre licet. § si quis. 7 § hre. 7 h
ro reddatur in. l. pdca. si qs. t. lib ee ius. l. i. §
sceuola. Scda e ro nam io po no e in hereditate
nam cu po facti sit. ut ff. ex quibus cau. ma. denique
Inbus que facti sunt hereditas no sustinet uicem
defuncti n hedis n dne. n dni. 7 io pcedit q n
in casib; rei hereditarie n sit furtum. ut ff. d furt.
l. hereditarie. q cu furtum sit otrectatio rei aliene in
uito dno uelle nolle facti sunt. ut ff. de tribu
toria. l. i. hereditas no pot hre. ea que facti sut
sc uelle ul nolle 7 io hereditarie rei n fit furtum
7 hac fere roe suus hereditarius usuf. stiplari n
pot. ut ff. d stiplat. suo. l. usuf. sine p cu g sit
necessarium hedi apphendere p. io uideamus quali
s succurratur. Sciendu e q omis hes qui succe
dit aut succedit ex testo aut ab intestato. It
aut ex testo nuncupatiuo. aut sollepni. ut ff. de
pet. he. l. i. ii. 7 iii. 7 iiii. 7 c. d testi. hac osultis
sima. 7 c. d codicill. l. f. um si aliqs succedit ab
intestato d iur pretorio datur s interdem quorum
bon. directum. si de iur ciuili. f quosdam ht illud
interdcm utile. Ide e si qs succedat ex testo nun
cupatiuo. si aut succedit quis ex testo sollep
ni tunc subuenietur s ul p odict. ex. l. ultima
in. legis. dico ultime. c. d edco. diui. adri. toll.
ul subuenietur s p edcm diui. adri. q in hodie
loc ht licet sit ei sublata iniquitas qntum adui
cesimam q opellebatur hes dare fisco qntu ad
alia inutilia. quotam tn dnt q ueni enti d iur
pretorio ab intestato succurratur p interdcm quorum

bon. Si aut quis succedat de iur ciuili ul
ab intestato ul ex testo. nuncupatiuo. tunc subue
nietur ei p utilem odict. tunc ex. l. ultima in
stiniani edco diui adri. tollendo p utile edcm diui
adri. Quid aut differat edcm diui adriani ape
tendo he 7 ab bon. pone f ta. 7 ab interdicto quorum
bon. dicemus infra. § Sz illud qr tam no ur ul
edcm diui adriani. ul odicto. ex. l. ult. illius t.
sit utile ul utilius im tractare d illis. n expe
dit ab adita he. quia in sola aio uoluntate co
sistit ut dein quis p hibet hede apphende pos
rer hereditariarum erit ur q nullus interdco cui qr
legatorum p hib; hes quo mi legatarius apphen
dat ut in spali titulo notami. s. de interdco quorum
lega. s; inh edco di. adri. ul in odict. ex. l. ult.
7 interdco quorum bon quis p hib; hedem uolente
accipe p. sua auc erit nullus qr g uadit ad
iudice qr uult ocipe libellum. qr uult uexari
in quib; sumptib; o osilium. l. de inosso. t. l. i. c.
n nullas moras hat exceptio iuditii. ut ff. ut
leg. seu fidi. o. no. ca. l. 7 cu euentus litis dubi
sit 7 incertus. ut ff. de pectio q debet 7 multi sup
tus fiat in iuditio. ut ibi 7 interest tua litis sup
tib; n uexari. ut ff. d minorib;. l. minorib;. 7 i
duob; mois. in pmis q tu opponis locum ht ne
mine psidete at si alr psidet tuo ht loc 7 edcm
diui adriani. 7 odictio. ex. l. ult. illi. t. 7 h e q
dic. l. illa. ult. qui mittere quid in p. rer que
testatoris mortis tpr fuerunt n aut legittimo
m ab alus detinentur. si aut aliqs oditor 7 c.
ul alr esto q nullus psideat cu tu feceris si aut
pretoris 7 p edcm diui adriani. 7 p odict. ex. l. illa
ult. ut dicam dne uider lic; psu bona aut mea.
apphende q fuerunt testatoris tu d auc tua p
edcm diui adri. ul p odict. ex. l. ult. illi. t. nolo
apphende 7 hes simile mediatore q licet ex co
uictore possit mittere p. pig. tutius tn faceris
si aut pretoris. ut c. d pig. l. iii. s; inh ultimo
casu no e multum utile. qo Sz illud qr d eo qd
dic q mittere in p. rer que fuerunt testatoris
tpr mortis g necce hebit pbare q petit d dno
qr h e meu tuu suu alium diuum de noto. ff.
de rei uin. l. solu. § meu. ut ff. d relig. 7 sup. fu.
l. ii. § ii. 7 ff. in. del. l. fuos. 7 ff. ad trebell.
si legatus § si qs bon. R. no e. s; q dico fuer
testatoris large 7 uulgari m locutus fuit legis
lator. sic dnt multi ista sunt mea. s. que 7 a
me tenent salt ouuentib; oculi. ut ff. d ma
nub;. l. is qui se suis intelligas g largissime
q sui fuint testatoris q ad dnm sui q ad po
ne sui q tenuit locum ht edcm diui. adri. 7 s
oia ista dnt q fuerunt testatoris. ut al imper.
he. ut ff. d pet. he. l. n tm. 7 l. It ueniunt It
qr meo q dixi. s. q po. n descendit ad hedes
n spali apphendatur a h ht locum in suo. 7 ete
pma facie n ur nam in suo hede ur q po. otinui
descendat ad hedes. ut ff. ex quib; caus. l. cu
miles. It in suis hedib; otinuato dnii pducit
n ut uideatur hereditas ad eos deuenire qz olim

Hoia. me nra manis hab; 7 oq
i pentis n negari.

No qr dicit p pme q...

dm fuerit. na viuo patre dnc estimant
adeo q post morte patris no ur hreditate pci
pe. s; mag libam bon administratoem co
secuntur ut licet n sint hredes instituti tn dni
sint. ut ff. d lib. et pt. l. insuis. It suus esti
mauit naturale pone penes filiu fuisse in
uo patre. ut ff. d usuc. p hred. l. ii. § filiu. tn.
qtu ad h id intelligo in extneo q in suo. ut
po nuq in eos transeat n apphendat n obstat
l. allegata na lex illa e miles loqut i suc.
et sic intellige. po. i. usucapio. q mediante po
ne oplet. ut ff. d usuc. sm pone illa oncti
descendit ad hredes. i. q hrs pot inple usuc.
que fuit a defuncto cepta. ul alr po. ouic
tn descendit ab hrede ita si hrs apphendit p.
et uelit usucape recte pone testatoris opu
tabit ad usucapione sua q po testatoris
hredi pde q si medio tpr n fuit ab alio ap
phensa. ut ff. d usuc. l. po. et ar. ff. d acqr p.
pop. § si. It lex insuis loqut i dfictoe iuris
q fictio n pot opari h ut illud q facti e in
ducat na fictio pt iuriu. q e maior fic
tio q sit incarpe iuris tn ad illud q facti
e puta pone no ptinet. ut ff. ex quib;
caus. ma. l. denuq. It. l. illa p hrede intelli
gitur de naturali doe cuida usus p iniscau
q ht fili in bonis patris sue et uxor nali pos
sidet dote et e dna. ut. C. d iur. dot. l. in reb
et sic d illa nali q habebat qs iur nali p
mero. na illo iur no potat dici res aliq
mea n quo ad usu et utilitate no g intelli
gas d illa nali. i. d iur gentiu. q illa erat
penes patre de qua si intelliges ia sequet
q duo in solid psidet. q e o iura. ut ff. d
acquir. p. psiden. et ff. omo. si ut. § sidu
obz. ¶ It illud attende q ita demu sit mis
sio p edictu ex. l. ult. l p edem diui adriani.
si testm no sit abolitum. n cancellatu n aliq
pte sui uiciatu. ut C. e. l. fi. ¶ Sz odic. l. ined
t. l. ii. in qua dr. q licet filius dicatur ptit
ul testm dicat inofficiosu ul fm ul alii uitios
ictu ul q testator fuit suus. n obstante talia
quo minus scptus hrs imp mittatur. rno. n e
o. na lex ult. loquitur de uitio uisibili. q mi
to n obstat. i. scda loqut d uitio inuisibili.
q uicu obstare d reb; oppo sz opponitur. C. d
petit. her. l. lib. nec ne fuit testator an omia in
quired e. It si qo no opponitur de illa pmo
reb; cognosci. ut pote maiori. et p iudiciali n
appatur cu incrand solutionis. ut. C. d ordin.
iudic. l. pla et ult. et ff. ad. l. cor. d fal. l. ii. rt
pdca locu hnt quor petitoriu intepitatur at
in possesio secus. qo Et si tu queras q sit ro
ni. tal. possesoriu iudiciu h ht inse priuliu ut
nulla qo opposita ipm impediat. ut. ar. ff.
d contr. int uig. et ux. si maritus. et ar. C. lex.
et o. l. siquis oductionis. et ar. ff. d doli. ex. l.
dolo fac qui petit et q lex i possesio locu
no hnt h ita sit ua n uellet ille q obi

inuisibilia uitia incontineti pbare et differt missio ma
xime o p hac missione tractarem de pce ad ipsa deda
n recupanda. ar. ff. ad ex. l. iii. § sub die. et ff. ad
carbo. l. carbo. § cause. et ff. ut inp. le. l. si aquo. et sic
extenis colligunt illa cottidiana. ar. q sint pprime q
tento ut instro cancellato ul intuniato ul abolito
n oedatur n intuniatum sit repertu instru. instri. sic
multoties faciunt tabelliones qui dnt. o. intuni
atu o tale ibu. l. tale ibu abrasi. qo Quid ar
si tal repetito n fiat ata belliore et instrm uisu in
ueniat ul intuniatu ul abolitu nuqua tale instrm
faciet fide. et uideret q sic. s; q distinguit leg. lator.
ff. d his q intestio dele. l. ii. et l. cancellauat. et l. p
xime. et ar. ff. de bon. p. s. ta. l. i. § si linum. et § si
uole et ar. C. d testis. l. publicati. et l. seruu. et ar. C.
de transact. l. ex falsis. na sola pars illa uiciat
dnt i rno. qua diligit refertur u sit rasura uit
iata pte u e ius negocii et eo nocet q no puta i
narratoe negocii et eo no nocet. ut ex. ii. de fide. i
strop. c. i. et ar sunt ph. ff. d man. testo. l. qui a
hibebat. et ar. ff. d statu. hoi. l. ipator. tu no et ar.
indeci d osectoe. q. iii. c. si n sarsiciat insi. alii
dnt totu uiciari si aliqd repiat fm ul inissum
ul uiciatu. ut ar. ff. d reb; du. l. si is q. § fictu. et sic
uiciat doe nature sic uiciat rescptu et illo ex force
instrm si manifeste otineat in ostructoe. peccat. ut
ex. ii. d rescptis ad audientia. It si otineat in
tru gmatice cams. ut ex. ii. de fide instru. c. ult.
¶ In dicta aut pde sit iudex cautus ut po admittat
institutu q substitutu. ut C. e. l. i. n incnu. ut
ff. d he. insti. si pat. It si duo otedat int se ille
admittat q potiora iura allegauit. ut C. e. l. f.
puta q un ostedit pm testm ali postius ille
qui postius ostendit ille optinet. ut. C. d testis.
hac osultissima. ut. C. ad trebll. si qs porca. qd
si abo eode die ostetu pferunt instrm qs hebit
potiora iura et uidet q utrq; admittatur. ut ff.
de reb; du. l. q duos si. dns ms insiuna. isti dio
euidentiore e roem q ueut admittat. ut ff. ad
trebll. si eu. ff. d rei. ui. pop. § f. et hac qtem
plene notata p et o in uenies. s. d bon. p. s. ta.
sz illud qr usq: ad q tpe possit peti. h missio ni. usq:
ad anos xxx. ut C. d ost. peti. l. ii. Ide dico et si pe
tat p ost. diui. adri. q ost ostituto ipial e ci
uile auxiliu n principiu e ppetuu. s; hoc ita nisi
petat missio possidete illo qui titlm ht inq cau
cu tollatur petitio hreditatis decenio. et tollit
h petitio. ut C. e. l. f. insi. et sic no. q qro tpe tol
litur petitio hreditatis tollitur et ista petitio.
oppo Si tu oppomis quom dat petitio hrd. ul ista
ul petitio hreditatis o titlo psidentes te o iura sit
ut ff. d pet. hr. l. reglari cu. l. sequentib; et l.
e. et c. d pet. he. l. cogi. rno. n dat d ordine et re
glari iure inciuilib; cu datur ut in. l. pdcis et e io
qr no datur o titlo psidente. ut notatu. s. de
pet. he. in diye. b. cu petitio hreditatis excedit
suos terminos. s. q dat o titlo psidente nisi ex
cedat an sius tminis. s. q tollit spacio x. l. xx.
an. in hac oditoe. pt. l. ul edco diui adri. n cum

facere potero libellum aut sic incipia. libellus coram
nob domine b. iudex propono ego. t. q talis me heredem in
stituit uel tali ab intestato successi. unde peto in posse
bonorum quorundam ipsius mitti ad hoc propono edictum ex. l. fi. C. de
edicto. diui. adri. tol. uel propono edictum diui adriani.
et q sic recte incipiat libellus. dicitur l. fi. C. de edicto diu. adr.
tol. opponitur. opportet nam non uidetur q possit missio peti
ex edicto diui. adri. nam ut dicit tertia tollitur illud ho
die edictum sic et intitulatur de mido unde q tertium tolle
do et delege sufficiat ca. tollendo. resp. immo hodie locum
habet licet enim dicatur in tertia tollendo non intelligas
q ex toto tollatur sed tollitur ei sollempnitas sicut al.
sed de caducis tollendis. ut C. de caducis tol. l. unica
fiet g hodie missio. uel per edictum diui adri. uel per offi
cium iudicis. uel per condictionem l. fi. C. de edicto. di. adri. q o set
illud quod a instituto sub condicione petet missionem
ante condicionis euentum. et uidetur q sic ut ff. de bonorum p.
se. ta. l. nam et sub condicione sed petitur q illud de uer
tricio et in bo. p. se. ta. istud. aut de uentre civili
et si tu queras quid sit id quod illud concedit istud non. resp.
bo. p. se. ta. uidetur est. unde si medio tempore pendente con
dicione sub condicione instituitur habet illa non est mirum ma
xime cum ille instituitur erat talis q remotum instituto
ne poterat ab intestato succedere nam condicione deficiente
remanet heres ab intestato et hoc idem diceretur de eo mittendo
impos. si quis erat talis p qui ab intestato succederet ad
quam petere missio in bonis cum illa facta sit tamen diuum
esset q aliquis cum hereditas non pertinet rebus debitis uti
alienis. Item quod si fidei commissaria hereditate possi
deat hereditatem legatarius petat uel sept. uel ab
intestato ueniens putat in indicium q rogatus erat her
editatem restituere. et ille excipiat dolo facto q petens
hereditatem quam in hereditate a sit audiendus a possit dici legi
timus condictio et a possit dici. q habet unam competentia
et uidetur q sic. ut ff. de dolo except. l. de dolo. et ff.
de reg. iur. indepta sed resp. q auditur si uellet in
continenti probare q tenetur de adipiscendi possessionem ut al.
ff. ut leg. uel fidei. c. no. ca. l. ipse quoque et al. non
credo ipsum repellendum quia interdicta allegata in possessorio
locum non habent non ut deum est ultimo quod differt
edictum diui adri. aperte hoc satis liquet nam petitio hereditatis
est petitorium istud possessorium. Item illud pertinet ad cor
poralia. ut ff. de pet. here. l. item ueniunt et l. non tamen
istud ad corporalia quia tractatur de possessione querenda que
facti est. ut ff. ex quibus causis ma. denique pos. in corpo
ribus tamen locum quod incorporalia non possidentur. ut ff. de
acquir. r. do. l. fuuis. et incorporales. ut ff. de usur.
l. sequitur et si uia. sed forte non arguitur possit ad cor
poralia extendi. cum nullus sit qui pos. Item petitio here. non
datur si opponatur uicium inuisibile puta q testator
fuit furiosus uel testamentum dicatur falsum. istud aut nichil
ominus datur et si opponatur dum in uitium non sit uisibi
le. ut C. de pet. here. l. lib. et C. de edicto. di. adri. tol.
l. ii. et l. ult. Item quod differt a quibus bonorum cum utrique pos
sessorium et ad apiscende possessionis. resp. illud pretorium istud
ciuile illud annale istud perpetuum. Item et quedam alia
generaliter differentia. q in illo debet probare se here
dem. ut C. quorum bonorum. l. i. et ii. et ff. quorum bo. l. i. hoc aut
non. sed hoc in cotidiano. q in isto et oportet se habere here

ut C. de edicto. di. adri. l. ult. Item illud datur
succedentibus de iure pretorio directum. istud aut direc
tum datur succedentibus de iure pretorio directum. Illud aut
directum datur succedentibus de iure ciuili. quid aut si
militer. q sic pro illud sic et pro istud corporalia ad uo
cantur et si de iuribus dicens non extendes. Item utrique rebus uni
uersale. ut ff. quorum. bo. l. i. et ii. et C. de edicto. di. adri.
l. ult. nam et de q proprie datur. Item quod quod differt
alior. p. se. ta. q illa non datur si speretur aliquis nasci.
ut ff. de bonorum. p. con. ta. l. illud. et ff. de bonorum. p. se. ta.
l. v. istud aut nichilominus datur ut C. de edicto. di.
adri. tol. l. ii. Item bo. p. se. ta. tribuitur iuris. ut ff.
de bonorum. p. l. iii. hoc aut facti est de bonorum. possessionibus copio
se tractaui supra quia tractatur pro subtilitates iuris dubi
est non breuiter expedire non pro summa sed pro glosas antiquorum
nec aut stilum meum ad senatum. c. quod quedam in uite
actionum fugiunt pro ordine tractamus ut nichil
uideamur de actionibus uel de hiis que ad actionem perti
nent omisisse ultimo de constitutionibus que uiolentia
puniunt que ad actiones pertinere tractamus. De se
natusconsulto de senatus consultis. c. uelleiano.
Quod est summa prudentia inducta fuerunt q c. fuerunt tamen
licet sit hodie redacta ad unum qui sufficit uices omni
um. ut ff. de pet. here. l. pdie. et C. de pet. here. l. ult.
ut ff. de inofficio. t. l. titia. et ar. ff. q. cuiusque uniuersit.
l. Item cor. primo de uelleiano quod est fauorabile ui
deamus et breuiter quia dum non satis plura edit in summa
et breuiter de omnibus tractaui predicti cum ipsorum tractatus non sit
hodie multum frequens non inter eos sed id de eis inserui
ut omnium notitia haberetur. Uelleianum. g senatus
c. anno sito silano uelleio. et abalius factum subue
nit mulieribus non quam principaliter contrahunt. si quam pro alius
intercedunt uel fideiubendo uel se constituendo uel ma
dando. uel quocumque alio modo in se aliena obligationem
susciperat uel pro alius se obliget siue pro suas siue
bona sua adeo subuenit ut sit iure mulieres ipse et
bona earum. ita q et si nouandi non interuenisset non obli
gant ipso iure. si aut instituitur magis contra uenire
debitorum que restituat hoc omnia planum ff. e. l. i. et ii.
et iii. et C. e. t. l. i. et ii. unde ad hoc ut locum habet hoc senatus
c. oportet q inueniatur q mulier pro alio se obliget
sicut dixi in calibus tamen cessat exceptio se. c. uell.
si contraxit sciens se tutum et decorata igitur
renuncia non preiudicat ut ff. e. l. ult. et ult. C. quam
quam mulier officio fungi potest l. ult. C. e. l. plt. et ideo ta
bellionis dicit contra hoc uelleiano beneficio q
de obligatione aliena exuitur sed hoc uel scire de
bet et re facto cum uis renunciare isti beneficio illa
dicit uolo et renuncio. et sic intelligitur l. penult. q dicit
renunciatione preiudicare. pro ar. l. ff. de tuis. l. quam
tutoribus. Item cessat si decipit. ut C. e. l. i. et ff.
e. l. nego. quia auarissimum est genus militum sic et sacer
dotum et dampnum eis est contra legem naturam. ut ff. de dam. inf.
uicii. et iure. l. si stipulata. id quod istud minime con
gruit. ideo si senatus in hoc casu non subuenit. sed ad illud
q frequenter contingit. s. quia fideiubet ut in predictis l. nego.
et ff. de leg. et ofi. l. nam ad ea. Item cessat pro dote
suo intercessit. ut C. e. l. ii. Item si proprium negotium gerit
uel principaliter adeo q si uoles gerere tutelam filii p

misit tutori. ego dabo t. q. tu debes filio meo sed
si dicit tutori administra. ego dabo t. q. filius meus t.
debet. q. tunc intercedit qr recipit alienam obligationem
in se. ut C. e. l. si mater. et ff. e. l. tutor. vii dix. b. s.
et ex dissonantia removit nubes contrarietatis. Item ces
sat si dolus mulieris interuenit. ut ff. e. l. ii. et C.
e. l. si sim. et l. feminis. Item cessat si successit ei pro q
intercessit. ut C. e. l. mulierem. in ea e obligatio per
adiectionem hereditatis sit mutil. ut ff. de solut. l.
stichum. § aditio. Item cessat si pro dote intercessit. ut
C. e. l. si dotare. et l. ult. Item cessat si pro libertate inter
cessit. ut C. e. l. ueterum. Item cessat si scienter post biennium
confirmavit se fideiussisse. ut C. e. si mulier post certe etatis.
Item cessat si muneri sua se obliget. ut C. e. t. l. ii.
Item cessat si animo decipiendi interuenit. ponitur exemplum
s. qui scivit se tutam per alio interuenit. ut ff. e. si
decipiendi. q. exemplum sane intellige qui creditor ignorabat
illam tutam q. tamen si sciebat ipse se ipsum decepit non
ab alio decipitur. ut ar. ff. de reg. iur. nemo fraudari.
et ff. de test. vii. l. nam si sciat. et ff. e. l. si fideiussor et sic
intelligamus l. pma. C. e. t. si ta contrahentes non ignorent.
Item cessat si pro intercessione aliquid accepit. ut C. e. l.
antiq. Item cessat si mulier intercedat in instrumento pub. confecto.
et a tribus testibus subsignato. ut C. e. l. antiq. § ult. Sed
in hoc ultimo exemplo dubitas notatur na quillo. q
uoluit notare. a. et sui sequaces. q. mulier hodie
non tenetur intercedat in instrumento pub. conf. et a tribus testibus
subsignato et si intercedat pro dote pro libertate. vel in omnibus
aliis casibus non cessat et ideo dicebat l. illa antiq. ibi.
corrige. cf. l. precedentem q. dicit mulieres obligari et
sic habebat l. ... tocius tituli. in libro suo et h uir codicis
fuit cum. Hodie autem uir nouissimo mulier non tenetur sed
etiam et si intercedat in instrumento pub. confecto et a tribus testibus
subsignato. non placet q. pecunia sit uersa in utilitatem mulie
ris. ut in auth. ut nulli iudi. coll. viii. § et illud et sic
omnia uirum corrigant q. dicunt mulierem tantum in aliquo casu
et sic secundum non habet locum uelleianum et hac sua uia secuti
fuerunt et papie. p. qui dum in cathedra leg. dixit de
domino henrico de baila e glose inuenitur si grate per vr. q.
nobiles enim et potentes inuenturi bon. et et tempus rege
bat ho ille in eius partibus habitabat uelleian. vnde dominus
henricus q erat in contraria opinione de nocte assalluit do
minum p. et sic timore illius recessit de bononia et iuit
apud montem pessulanum domino tamen b. domino. jo. et domino mo.
visum est glose habet hodie uelleian. et mulier tenetur in omnibus
predictis casibus in quibus uelleian cessat et si non intercedat
in instrumento pub. et a tribus testibus subsignato. In aliis autem
casibus non mulier omnino obligabatur. sed obligabatur per uelleian.
hodie ipso iure iuat illesa non intercedat in instrumento pub. et a
tribus testibus subsignato. tunc obligatur sed obstat ex
ceptio et sic intellige l. illa antiq. non dicam. ult. § i.
corrige principium. l. illius non l. illa habent ult. in libris
suis. Imo est aut plt. et due constructiones secundum unamquamque
deliberatur. legitur alia q. de dote non concedit sine in re et dic
torum in morem aut. ut nulli iudi. qr tunc locum habet quando mulier
se obligat pro marito non pro extraneo. ar. ff. de iudic. l. e
pretor. et ff. de munic. et C. de pecun. l. mariti. et est ideo
qr mutuis amplexibus se inuicem spoliarent. ut ff. de
donat. inter uir. et ux. l. iii. qr facilius se pro marito ob

ligat quam pro extraneo et ideo uoluit legis lator eam non ob
ligari. non ut dictum est et hanc rationem assignauit dominus.
ro. in casibus. Quaeritur sed quid dicis in quo iure longobardo sit
hodie locus uelleiano. respondeo distinctionem. nam illo iure
sive principaliter contrahat siue pro alio interuenerit sine auctoritate mun
dualdi. mulier non obligatur ut in lombar. qualiter mulier
alie permissum sit. l. i. si non cum auct. mundualdi. siue tamen
pro marito siue pro alio interuenerit dicunt mulierem teneri. ut
in preceden. t. l. ii. siue res dotales alienet siue alias et ra
tio iuris illo. propter fragilitatem sexus providetur mulieribus
in mundualdo cuius auctoritate contrahat et aliter non obliget non
est in iustum. sic ipsi auctoritate obligentur et sic non male contrahunt
cum illis sic alias cum tutoribus. ut ff. de emit. illud et sic
iure illo quod dictum modo non uidetur habere locum quando mulier
uendidit rem propriam cum auct. mundualdi. ut debitum
tamen pro debito mariti. qr uenditio tenet ut dictum est non
obstante l. plt. ff. ad ull. § pri. nam in iure romano
loquitur ille. § quod mulier infraud erat intercessura. al
non. ut ff. e. si fideiussor hodie forte uirum autenticorum.
§ ille corrigatur qr pro marito mulier non obligatur ut dictum
est. Item hodie uis aut in certis casibus mulier non obligatur
non se puniatur. puta in dotationibus propter nuptias in qua
ta puniatur mulier. si secundo post biennium se obliget.
et maritus sit soluendo ac si mulier obligaret se in dote
nullum fieret mulieri preiudicium. Item in dot. et rebus do
talibus nullo modo se preiudicat et si mulier et post biennium
se obliget et si maritus sit soluendo et sic dicunt auten
ca. et multo fortius hodie ualebunt. ut in auth. toll.
d. ut imobilia ante nupt. donationis. § ult. et ubi illud
quod est positum in auth. posita in C. ad ull. sine ame insi. scd
modo vel id uideo ubi est. v. non principis. Item attende de
rebus dotalibus. s. imobilibus et q dant inestimate nam
ille uere dicuntur dotales. ut l. i. C. de rei ux. ac. In rebus
autem imobilibus et in mobilibus extimatis in quibus maritus
efficitur sumus pecunie debitor. ut C. de iur. dot. quia non habet
locum non e prohibitio leg. iul. fundi dotal. qr mobilia usu
consumuntur. ut inst. quibus alie... licet vel non. ut ff. de
iur. dot. plurimi. et ff. de fundo dotali. l. ii. et per totum. t.
Quaeritur sed illud quod a senatus consulto uelleiano sit fauorabile
respondeo fauorabile adeo quod exceptio post sententiam oppo
nitur et soluta autem repetitio. ut ff. ad mac. l. tam
et si non opposita. et ff. de condict. l. in. qui except. Quaeritur quae
quod magis dicitur fauorabile quam hodiosum non licet sit in
ductum contra fauorem est inductum contra odium creditorum. Quaeritur
eodem modo quaeritur de macedoniano an sit hodio vel fauora
bile. et respondebis odiosum qr hodio creditorum fuit induc
tum adeo quod denominatur a macedon. pessimo senatore
qui dedit causam senatui concedendo uelleian denominatur
a conditore propter suum fauorem. ut ff. ad mac. l. i. et ff.
ad uelleia. et l. ii. adeo quod exceptio macedon. dicitur
hodiosa. unde licet post sententiam opponatur tamen solutum
non repetitur. ut ff. ad mac. l. tam. et ff. de condict. in.
quod except. Quaeritur sed non ne inductum est fauore filiorum f. quare
ergo magis iudicatur hodiosum quam fauorabile. respondeo. et
nota hanc rationem pro omnibus similibus ubi est statutum
in iure nostro quod continent fauorem quia ex alia parte non con
tinet hodium et ideo dic inexceptionibus. sed considera duo
inprimis quam fuit causa quam mouit legis latorem sed quae
principaliter in uelleian solus fauor mulierum indu

senatores ad off. senatus. et ideo iudicatur fauorabile
licet illud .s.c. sit hodiosum creditorib;. Item inna
cedon. eo. solum hodium creditorum fuit inea. quem illud
.s.c. fuit inductum. et ideo uidetur hodiosum licet
fauor pueniat filius f. sed e contrario in usuc. et prescript.
usuc. fauorabilis uidetur. quia solus fauor eam induxit
rerum dominia certa. in medio licet hodium sit fauorabile
ex alia parte quia ita ergo qui amittet dominium prescriptio ui
dicatur odiosa quia solum hodium non potentum illa in
troduxit sed fauor sequitur quo ad presentem quia habet ex
cept. contra dominium. ut inst. de usuc. et c. de ed. diui. ad.
toll. l. ult. et c. de anali. exc. l. ult. infi. et c. de prescript.
xxx. an. si quis emptio. Item et alia filia habes uicunque per pua
lencia res una trahit ad se aliam ut inst. de rer. di
uisione. et ff. de acquir. re. do. l. adeo. sed e incertib;
inquolib; certu desideratur bona fides. ut c. de act. et ob.
l. bona fides. sed quam certus dicitur bone fidei quia maior bona
fides desideratur in eis et magis bona fides inbis pualz
ut inst. de act. § actionum. et dicis hoc medijs. sed illum me
diate dices qui magis abstat mutuo illo. ideo in omne
fore et post tercie. ideo in mell.incolico. sanguineo
colerico et flematico. qui de fide dicitur ul' sanguineus
ul' colericus secundum quod humor magis habundat. Item illud
quem et hodie et olim non intra opetit except. uelleiani.
utrum illa sit exceptio actionis competens contra mulierem et sic
dicas mulierem obligatam an sit exceptio intentionis
et sic dicas mulierem non obligari. Responsio. et dico esse ex
ceptionem actionis et dico mulierem obligari. sed non cum
effectu. ubi non fraus senatus interuenit tunc mulier non obliga
tur et esset exceptio intentionis et non actionis et tunc actio
instituitur et non instituitur sed restituitur quando mulier interuenit
animo nouandi. ut ff. ad uell. l. quis. § si mulieris heres
et §. si cum essem. et l. debitrix. Item fauor uelleiani. qui pro
cedit subuenit fideiussori et si interuenit animo decipiendi. Item
non fideiussore filii f. contra. ut ff. ad uell. si mulier. ff. ad mac.
l. sed et si. § non solum. Si queras quod sit id. Responsio. quia in ull.
habet act. creditor contra reum principalem. non restitutoria in
stitutoria. ut in p[re]dictis. [illegible] in macedon. si fideiussor
non teneretur contra nullum habet act. creditor. et quod dico de insti
tutoria non intelligas de illa de qua tractatur in titulo
de institutoria. sed dicitur institutoria tunc eueniens quia
illa que principaliter intentabatur contra illum. ut ff. ad uell. l.
quis. § si cum essem. Eodem modo dico de restitutoria et non
intelligas quod fiat illa restitutio officio iudicis sicut tunc
tantum de restitutione dicta minori ul' maiori hoc
intelligas hanc restitutionem sine ipso iure. ut ff. ad
uell. l. debitrix. si senatus. De senatus consulto mace

doniano.

Et supra senatus consultum est fauore inductum.
sic et macedon. tunc hodium et creditorum est inductum. ut ff.
e. l. i. et i tractatur de illo macedon. et de eius odium ipsius. vii. adhuc
ut locum habeat exceptio macedoniani. tot sunt necessaria. In
primis quod aliquis sit filius f. Secundo quod recipiat mutuo
a creditore. pecuniam ul' idquod constat pondere ul' mensura
ul' res alias extimatas puta equum ul' talia. Tercio
uim quod non habeat peculium castrense ul' quasi quia tunc consetur
uice patris. in solo est certum mutuum locum habet macedon.
non in aliis contractib; non fiat institutio s.c. ut ff. e. l. i. §
ult. et l. ii. et l. si filius. et l. sed et ult. § tutori. Sed quod si creditor
esset bonus quod sine usuris mutuaret non esset macedon. in

quod habet locum exceptio macedoniani. Responsio sic esse
enim creditorem odiosum reputo et macedo non fuit
causa finalis. sed impulsiua sicut de calfurnia dicitur que fuit
sicut causa impulsiua dedit eum edicto de postulando.
ut ff. de postulan. l. i. et ff. e. sed et ult. § sui autem
et nota quod semper considero tempore numerationis pecunie utrum
sit aliquis filius f. ul' pater f. sed est quando stipulatur fuit
pecunia numeranda ul' conuenit ul' fuit filius f. tamen si
tempore numerationis inuenitur pater f. cessat. s.c. et sic ut ff.
e. l. si filius inf. cum l. sequentib; et sic non respicitur
principium sed finis. si c. q. potest impig. ha. l. diuisis
et ff. q. potest inpig. l. potior. § i. contra. ar. ff. de fid
[illegible] l. si debitori. et ff. qui potest inpignor. l. q
balneum. et l. potior. § iudeam. sed l. illa si debito
ri. loquitur de equitate ul' dicitur infi. humanitatis intui
tu. l. illa qui balneum loquitur in certu q. consensu
perficitur si est locatio. unde in initio pig. tenetur. l. illa
potior ulla. § iudeam non obstat quia in certus con
summatus erat quia pecunia mutuo data erat sed pig
sub conditione datum fuit. Quartum quod non sit agit sic
contrahit quod uideatur cuilib; pat. f. tunc enim cessaret al'
locum habet ut ff. e. l. si quis patre. fa. c. e. genodiu[s]
et si. ar. ex. l. iii. de patrib; et c. eodem. Multa
sunt enim que faciunt cessare. se. c. macedon. In
primis si fil. f. contrahit ul' fideiubendo ul' aliter possit
in mutuo ut dixi. Item si habet peculium castrense ul'
quasi ut dixi. Item si sic ag. ut pat. f. ut dixi. Item si
non tractat et dicat patrem f. et creditor potuit iuste cre
dere. ut c. e. l. i. sic tal. puniatur ipse filius si dicit se patrem
f. quia conuenitur in solid. ut ff. q. cum eo. l. sed si capte.
§ mendum. Item pro dotanda sorore ul' filia sua recipiat
mutuo. ut ff. e. l. sed et ult. § sed et si fil. et ff. de in
rem uso. l. et ideo. § sulti. Item si filius sit instructor de uo
luntate patris. ut ff. e. l. sed et ult. § inde enim. Item si
dum esset in scol. recipiat pecuniam mutuo usque ad illam
quantitatem quam pater solebat ministrare. ut ff. e. l. sed
et ult. § quod dixit. ff. de in rem uso. l. quem. § i. quod sed quod
si pater non solebat ministrare licet esset diues quis dicis
mis nunquid cessat certe sic quia negotium utiliter gestum uidetur
habere tantum. ut ff. de neg. g. pop. et ff. de in rem uso.
l. quatenus. § i. quod sed quod si filius in scol. male consuplet
sic multi faciunt. Responsio. in necessariis expensis puta in ue
stimentis et calciamentis et talib; cessabit exceptio in
aliis uoluntariis expensis locum habet. ar. l. illius de in rem
uso quatenus. quod sed quod si sit filius f. et in scol. et habet patrem
pauperem qui non consueuit ministrare non ministrat. quia non potest
nunquid si in scol. recipiat mutuum locum habet ex. usque
ad probabilem quantitatem. Responsio. non habet locum exceptio quia
sed pater non subministrat non causa quia subministraret
si haberet. unde causa fauorabilis facit cessare. Item cessat si
mutuam pecuniam soluit creditori pater quia non repellitur
except. ut ff. e. l. sed et ult. § si filius. Item cessat si
iure patris illam pecuniam intrat. ut i. c. e. l. ii. et ff. e.
si fili. f. Item cessat si aliquis mutuat pecuniam sub
usuris creditoris sponsorem. nam origo obligationis
inspicitur et non titulus actionis. c. ad mac. si filius f. Item
cessat si permittente patre mutuum contrahit. ut c. e.
l. si permittente. et ff. si autem sui. unde glosauit. v.
questio excipitur scilicet. s.c. si sine patre dedit pecuniam filio.

f. mutuo tanto mag leui e si ei uoluntat mu
tuu cotrahitur. mag gaudet ds sup uno peccato
re p. ff. cessat si iussu pris det mutuu ul
mutuet filio pecunia. ul in scol. ul in legatide i
probabiles usus qs patria pietas no recusaret. ut
ff. e. l. macedon. ff. cessat si filio f. existenti
in castris mutuo det pecunia. qr qr psumptio
uinis qz in nulla alia cam expedit. n in ea militie.
ut. C. e. l. ult. f ult. ff. cessat si pr certu mutui
huit qr tnc libertio retro trahitur r mandato eo
pcit. ut C. e. l. ult. f. ff. cessat si fil pro f. sol
uit ul si det pignora. ut ff. e. l. s. r ul. f ult.
r l. s. r si pat in pn. r h ua sit qn soluit uitoriu
ul dedit pignora sufficientia q ad debitu. qo s;
qd si soluit parte debiti. nuqd cessabit in reliq
uia pcta uariare uident. na si solutioe dic. l.
pcta. s. r ul. uti. q. s. cessat r sic ut q r in
reliq cesset. un residuu peti pot. s; in pignore
dic. l. illa. s. r pat q cessat usq; ad pignoris qntit.
g in residuo obstat senat r in hac opinio e eo
ms sic i notat r si qris e eu q sit eo ictu h q pl
si solue q caue p pignora. ut h r ff. e. l. ult.
al aut. yde e caue q solue. ut. C. ad l. fal. l.
ult. r ff. d cont. si patron. s; mag placz sna. k.
q l replat dns ms exceptio macedon. cesset
usq; ad qntitate soluti r usq; ad qntitate pigno
ris. r l. illa s. r si pat. na adiusat s. e i. s; r illo
aut no. q siu pecunia eet siu consupta sit. loc ht
exceptio. ut ff. e. l. s. r si pat. f h senat. ff. loc
ht exceptio siu puatus mutuet siu ciuitas ut
neapol. scolarib; r mutina r padua q ciuitates
loco puatoz fungunt. ut ff. e. mch. r ff. d
v. si. l. eu q uectigal. r l. uti. f ff. r nepotes lo
co filioz. f. hent. du in illi sit impotat. ut. C. e. si
fili. r ff. e. filiu. ff. q n cont patre pot intentari ac
tio d peclio. ut. C. e. l. ult. qo s; qr eiat uiraq
uariare uident na. l. dic. q pat filio succedens
ht exceptoes. sc. c. ut ff. e. l. s; r ul. f qqua.
ff. l. ff. eod. t. l. cotroe. r ff. d fideiusso. l. q cot
senat dicit q fideiussor aptite n pot recipi post
morte filii noie illi pecune q filio f. c. f. c. da
ta fuit qr nulla obligato sup e ciuil ul natis
c fideiussor accedat n cont patre ciuil ul nat pot
intentari n ulla e hereditas e noie fideiussor acci
pi psit. ut ff. d min. deniq. f pop. pse patre
qr here filii min restitui na mact. d peclio n
dat pat restitutio qr no fuit pronis pcium
subuenire. ut ff. d min. l. deniq. f s; ut. tpa
l. demu. legit. i f illo. pop. f. qn fili hebat bona
ad patre n ptinentia in quib; pat succedit r io
restituit in aliis. l. loquit qn fili hebat bona
peculiaria q ad patre ptinent in qb; pat n succed
ut hres. s; occupat illa bona ut pecul. ut ff. de
castre. pe. l. i. obsequ adhuc obiit ppecuna da
ta mutuo acto cont patre n intetat ut dem e s;
ff. e. l. cotroe. leg q pt morte filii fideiussor api
te recipe noie actois q cont patre d peclio
intetat r sic ut q p mutuo det acto d peclio cont
patre. t. o. l. illa cotraes intellige alias i aliis casib

no in macedoniano r sic cessat cont retras omib; alis
q i notauim. ff. qr an psit fili. f. huic exceptioi
renuciare r mihi admittit q sic insupion dixim.
qr licitu e cuilib; renuciare r e. ut d pact. sigs in s o
bn. d min. si uitez dns ms e opinioz sacp nota n psse
filiu renuciare eu n siu fauore. s; i odiu cedito; sit
inducta. ut. t. supion except. dixi. ff. no. q h excep
tio pde filio. f. r fideiussorib; n intueniat aio donandi.
q pp odiu e s; infauorabili. f. uelleiani sit sec r i pp
puilio qr tota obligatoem senat ipse. ut ff. ad ulli. si mulier
simule r pot oppoi h exceptio pt sna; lic; sit odiosa
r sic odiu pregat q al. cont. ff. d leb. r pt l. e qd so
luti tn n dat repetico pp odiu. ut ff. e. s. r ul. f ult.
r l. qr r licitu r si. ff. s; iure nal ouit ex mutuo dato
filio. f. etc sit. ut in p dcta. l. qr cont illa nal n transit
in patre. ut in l. pdcis. d fidei. q col. r ff. e. l. cotroe
eu r nales actoes transeat in herede. ut ff. ad trebll.
quis. r l. fa. f si subditor. r l. si ei pupilli. r ar.
ff. d fidei. l. fideiussor obligatoi. f fideiussor. r ff. d cond.
r d. l. quib. f dnt. t. o. n obstat qr uez e q filius
nalr obligat r q nales actoes transeut in herede
l; abusiue dicat actoes nales. ut in p dcta. l. fideiussor.
eu actoes os fere sit d iur ciuili. ut d iur. orig. l. ii.
inti. i. colupne. adeo transeut q hes eu effu tn.
ut ff. d sol. l. sticu. f adiecto ar i patre io nales
n transit qr n e hes s; occupat bona ut peclu ut dixi.
v sequit pt odiosu se. c. de se. c. plauciano.

r p aliud fauorable. uidam d senat c. plaucia
no q e ppte odiosu p mags fauorabile. p filius s;
mag medio illio fauorabile. in uitu fuit h se
nat ex suma necitate. na sepe cotingit q si bri gra
uidi. sepat uir fort locp. ul r uir poli. s; tnh. no
sepet tn aliqn pp discordias marit r uxor sepatum
hitat r uxor dic se pgnate ne forte duo mala co
tingit. ff. p mu ne marit negado ex se ee pgnate
n debit agsce filiu r h ee malu. ff. secdm ne forte
mlr n psl ptu suppone. s; q in lite fecunt. r h eet
pessimu. ut fls fili reputet p filio. io senat c. sic
puidit ut mlr pt diuortiu uir isto. ul pq fuit
i discordia eu marito q sepati hitet ut canoico
denuciet marito se ex eo ee pgnante r denuciet
h. i. xxx. d. sic h hes. ff. d lib. agn. l. i. in pn. qo s; illo
qr ista nuciato fiet. qo qr. i. dies. t. o. io fit nu
ciato ut mlr si appareat pgnas n psit marit dic
ul uehent psume q n sit ex eo pgnas. io d dico d di
uortio qr si marit r uxor se maritali affectoe per
teirit. n ht locu f. c. plancianu. d. xxx. dieb; io
pot qr p mlr siu intra misis a sit pgnas ul no
pp misteria. na si hodie ducet r pt duos mises uelit
nuciare q sit pgnas mlr n audet sm cae cogitoe qr
si forte mlr ul emuit qr cedit n ee sic aliqn
ouig. ut ff. e. l. i. f si mlr. r ff. d acquir. h. e qda. r h
ht h locu siu mlr qn duxit n fuit pgnas qr n emit
eita. f. q deb; denuciare se pgnate. siu fuit pgnas
d. v. l. vi. misib; qn recessit amarito sep denuciare
i. mise. r si eet pgnas. d. viii. misib; adeo ut sin
denuciat. i. illos. xxx. dies cotinuos enumerados
a die diuortii r si prius nascat i nono mise r sic. i. uiii
mise p diuortiu. f. c. plancian. cessat sic h legimt.

ff. de lib. agn. l. i. § si mulier. ¶ Set quid si mulier que semper
stetit cum marito et fuit pregnans post diem xxx
dies in quibus in pace steterunt quod uult denunciare
marito quod sit ex eo pregnans infra xxx. dies. Et nec presumitur
prius non nunciatum ab illa ut maritus habuit presit mulier
nunc a decem et octo (?) facere inter se tractando domestica thori
et secreta uxoris et aliqua cessauerunt mutua l. non et alia
que referre pudoris est an sit ex eo pregnans. ¶ Item queritur
quod presit ista denunciatio nam ostendo quod maritus nisi fuit
denunciatum et sic non nichilominus poterit pater negare
illum esse filium et partum nullum preiudicium fieri si de-
nunciatio fuit omissa. ut ff. de lib. agn. l. i. § ele-
ganter. Respondeo immo denunciatio prodest nam si denunciatio facta
est licet filius nascatur post diuortium compellitur pater ipsum agno-
scere quo ad alimenta et si non dabit alimenta alias cohercere
bitur per motum iudicis. ut ff. de lib. agn. l. i. § i. et sequenti
sic denunciato prestabit alimenta. pater siue miserit custo
des ad custodiendum uentrem uel denunciet quod non sit ex eo
pregnans et tamen nato filio non prestabit alimenta. nisi probet filium.
ut ff. e. l. i. § i. infi. et probabitur filius firmatus. ut infra
de lib. agn. l. i. § ide iul. et l. si quis a liberis. § si uel parens
si est pater mittet custodes si non neget illam uxorem suam
extitisse. si negat ex eo pregnante recte mittet et non
fiet preiudicium si dum modo protestetur ad cautelam
quod si est non prestabit non preiudicat si quod uidetur
inde habere cum mittendi custodes. ut ff. e. l. i. § ele-
ganter infi. ¶ Illud autem no. quod qui hominis diuortium in-
uenit mulier debet denunciare marito se ex eo esse pregna
tem et denunciabit ipsi marito infra illos xxx. dies si maritum
inuenerit uel si denunciabit domum accipe suam propria sua
hospitium suum in ciuitate sua in municipio. ut ff. e.
l. i. § i. et ff. de muner. l. lex cornelia. et ff. de ver. sig.
l. iii. l. et arg. ff. de excusat. tu. l. sciendum. et ff. q. vi. aut
clam. aut qui alias et sic nota quod denunciatio incipit a
muliere infra predictos dies xxx. sed ut denunciet domine sit ex
eo pregnans sed hac denunciatione iam marito incubit l.
mittere custodes. uel denunciare quod non sit ex eo pregnans
quod altum si fecerit filium natum non compellitur agnoscere alioquin
si utrumque omiserit filium natum quantum ad alimenta agnoscet.
ut ff. e. l. i. § i. et ii. ¶ Set ista omnia locum habent quantum ad hoc
ut agnoscatur filius scilicet ut alimenta si nato prestentur non autem
habent locum quantum ad causam principalem ipsius filiationis utrum sit filius
uel non quia siue fiat denunciatio a muliere siue non siue ma
ritus mittat custodes siue non nichilominus causa principalis re
tractari. scilicet utrum sit filius uel non et ideo istud uerum ut licet
pater in alimentis prestandis cognoscat illum suum filium non
tamen propterea necesse habebit illum suum heredem habere immo poterit
probare contrarium. scilicet quod ex alio natus sit. licet maximum preiudi
cium afferatur pro filio illa confessio patris que erat facta in alia
causa. ut ff. e. l. i. § iul. Questio Set quando probabit quod filius ille sit
natus ex alio certe uidetur quod non possit. nam quando adulter ille dicitur
illum natum. non accessit cum testibus ad ulterium committendum et
quando erat ibi multa quando non possit probari quod filius ex illo concepi
atur cum illud non uideatur non sciatur hora concepti propterea longe latere
putatur contrarium illam si filius probauit se filium non esse po
testatiua scilicet quia impossibile. ut ff. de condic. et de. l. iiii. Respondeo
probabit quod absens fuit x. annis continuis inueniet pregnante uxo
rem uel si erat presens non erat potens in opere et similiter non po
tuit intendere actioni de ueg in uicto. uel legem tertiam de

occisionibus. uel quia infirmus uel quia maleficiatus. ut ff. de
his qui sui uel alieni iu. sunt l. filium. et ff. e. l. i. § si quis
ex lege tamen. l. est pater conficiat quod mulier sit ex eo pregnans
non propterea constabit illum esse suum heredem. ut ff. e. l. i. §
idem iul. ¶ Causa tamen filiationis quando tractabitur plene et non
summatim adeo quod siue lata fuerit uel generale si
non preiudicabitur et pater erit conuictus. ut ff. e. l. i.
§ ult. et l. sequenti in omnibus siue fuerit uel generale in omni
officiosi testi. ut ff. de in offic. te. postumi. et l. cum ta.
§ ult. et in eadem sunt. ut ff. de statu ho. l. ingenuum.
et in eodem pro plan. ut ff. de uir. et uq. § in supplemen. tibi. et in eo
plus eiusdem. ut ff. de accu. sicut. ¶ Qualiter autem alimen
ta petuntur actio sed non petitio quia s. de offic. iudicis quod
alimenta petuntur et quia materia ista alia s. de preiudicia
li actione. merito quia ag. si filius uel non. De senat. consulto.
Item et aliud senatus consultum cuius nomen non habemus et quod quia forte
nisi fuerunt illi qui ediderunt quorum nomina non sunt scripta
uel amissa sunt proinde solemus sic in multis senatusconsultis.
uidebatur fuisse tamen sunt temporibus diui adriani et forte pro nomine tamen in
capitulo. Ipsum nomen senatus consulti fuit omissum. uocem quod istud
senatus consultum adrianum et multociens istud est nam et l. cautele sta
uam appellatur non quod ad de suo posuit. sed qui suo tempore illud
patuit pro et per furtum suum et haec et de uir. papirio. ut ff. de
orig. iur. l. ii. § postea cum appi. Istud senat. co. adrianum
primo ad liberos qui constante matrimonio nascuntur ut illos pater
necesse habet omnibus modis agnoscere. ut ff. de libris agnoscendis.
l. fin. § quia plancianum et ista fuit prouisio senatorum ut
quod in pace steterint maritus et uxor toto tempore quo fuit pre
gnans licet dicat iste mulier quod non sit suus filius ut illum
compellatur agnoscere quantum ad alimenta. Item non tamen habet locum
hic s. co. et hoc est id dico de planciano. sed illi qui nascentur
uel agnoscentur fuerit suis heredes certi si impotente non sit necessarium
sunt ad illos non pertinet. ut ff. e. l. i. § ult. Questio Et est ista
dubia satis nam quod possit esse quod filius natus non nascetur in potestate patris
proximo quod non nascetur in potestate patris quia ex damnato coitu
uel ex incesto seu nefario illi sic nati. nam sit ali dicatur
infra aut. de incestis quibus modis naturales efficiantur sui. § sulta
coll. vii. Questio Quid si nascetur ex concubina uincta et in do
mo isti tales. et si non nascentur in potestate tamen agnosci
debent. et alii. ut infra aut. quibus mo. na. sui. § si quis et hoc
coll. vii. Item istud attendens esse uerum ut agnoscat filius
quo ad alimenta suum nascetur filius uiuo patre suo post
mortem patris auo superstite in cuius potestate est recasurus
compellitur et auus nepotem agnoscere. i. dare ei alimenta adeo
quod pater agi cum auo preiudicio l. preiudiciali iudicio
uel preiudiciali actione. Questio Set quod erit illud iudicium
preiudiciale. uel quod actio preiudicialis. Respondeo ista alia sane
sic intelligo est agendum cum auo de pretio agnoscendo preiu
dicio infra petitur alimenta preiudicio filio per h. se. co. et dicam
auo agnoscere bene primum et ista questio preiudicialis i. fauo
rabilis quia si modo fuerit filio preiudicabitur pro eo
uel preiudicialis infra omnibus quodlibet mouendis preiudicans
quia licet auus dicat non fuit mater mea uxor filii mei
uel non fuit ex eo genitus semper auus dabit alimenta ne
poti quod peteret offic. iudicis de similiter hoc se. co. et hoc
sonat. in lex quod impedatur l. suum poterit quia filius ipsum re.
Questio Item illud no. quod si pater sit mortuus et auus non super
est in cuius potestate nepos recasurus sit et hoc se. co. et idem
edo de planciano quod cessat quia non superest proprio quam prestet alim

ta peti. ut ff. e. siu. § illud tenend. It qd si iuste
fili iniuste pat et iniuste auo intestauit pte hedi
tatis licitu e possessionem contra dire ul' excipe q n furo
fili illi cui hereditate petit et qr plenissime ut sit
fili illi ul' no. ut ff. ad carbo. l. carbo. § iussu. veru
consulit isti filio. ut si iniuste patre intestauit act
praeiudiciale intet p q uendicabit se in filiu. ul' patre
suu in patre dicendo illu ee suu patre dicendo agnosce
me filiu eiu si in potestate tua et ppono rem et ppono praeiudi
ciale intet. q dyumi d act praeiudiciali intet p q qr an
al sit fi. li. v d hac materia inuenies et adulsari obiici
at n es si fili pat ille mortu e et fili ille e impubes
petat eu ut ff. e. siu. § plr. et ff. ad carbo. l. i.
Redditu e. se. c. sillanianu. De. s. c. silliano.
d suma prudentia p q prudet dnis patrib; matrib; et oib;
fere ut stati sit tam a familia q ab extraneis sit sed p q
de consequentia no ut p relin euenire n plt et sic si p
uidetur dnis prudet et domib; ut secure sit. ut ff. ad
s. c. sillanian. l. i. in pn. ut seru qui sint d familia
dnis seruit ut sui. q sit d familia dnis ipe sit j. e aut
isto se. c. d nouiu addicte post a silla sit et multa alia.
sz eu ecnt seatdes. c. nuo. ut ff. d pet. her. poie. et de
i osso. t. trita. et C. d pet. her. l. ult. in pn. na i applicat
petitio her. certu iuale iudiciu. j. actio inducta a senato
rib; q enim certu cur d nouat ab uno. two. qr forte il
le digor erat ut illos ul' ab aliis erat s; omissu. q
senatu sic ordinate pnq in macedoniano n d nouat
addicte. sz aeditore in eiu heditu fuit introductu ut
ff. ad macedo. notam. h se. c. loc hyt. quot dns occi
dit et familia s ope fere potuit et n tulit q illa familia
capite puniat et sic ut isto seiat ptorimta famulie
uitatis ingret ul' fuos ul' libros intesto manumis
sos. ut ff. e. sigs ingnu. § si et supplatu ul'ti. et § sigs ht.
et l. ff. e. l. i. § i. § occisor. et § potuisse. vn adh ut isto
ut se. c. loc hit tot st neca. Inprimis al sit dns. ut
ff. e. l. i. § i. et u. et intllige dnm si n insolid sit dd. siu
pprte. ut ff. e. l. i. ctra pn. j. § dni. appllat. et ar. ff. d
rem. mp. l. illud. It intllige dnm siu sit dns pleno
iur siu hat pperate usufructuari e et boe fidi possor et
creditor dni appllat. n cotinent. ut ff. e. l. ctra pn. § It
appllat dni intllige libos et. i. no solu ipm dnm. sz
et libos ei siu sit i potestate siu sit emancipati. Jmo et pat
dns intllige qntu adh q ad fui castrensis peculiu mate
rne adducet qntu ad fuos eor lz sui uoras n sint
uiri n eo. sz qz e cunyeta familia et una dom et io dieu
tur libi dni. ut ff. e. l. i. nouota columpna. usqz ad § i
occisor. et ar. ff. rer. a. l. i. et C. d furtis. l. qns. et C. d
crimin. expil. l. her. adulsus. et ar. ff. d uir. do. qus et psi
ista. at notare p eo q sepe qr qs sit dns domus et p sin
ista argu. notare p uasall' mis. sz lz dnm filiu appl'
latio n dni cotinen. intelligas et d adoptiuo no tm eo
tinebit si alii inadoptiee det. ut ff. l. i. § meo. q e in
adoption. sz lz adoptiu intelligat noie dni no tm alu p
tius. ut in. e. § et pdc. isto notare pil. q sint affiliati
ab aliq qn dat et filia sua pupne et affiliat te. sit. d.
ff. d. v. l. o. l. qcu. sz lz q ad sui puts fili hat loco do
mini. n tm ita insuis matl. ut i pdco. qd sz tu qris
q sit io dns ms ita i glosat qz fili d patis et n matl fa
milia. ut inst. d leg. agna. succon. et qz in potate ee
oportet ut impedienti. § ultima io et supma rephat anl
tis q fili emancipati comet applicat dni sz optima aq.
d. dns ms ille intellige dni suor illi q pm illa psi
hte in familia. i. in potate q in muliere no e. ut ff. d
suis et leg. her. l. nulla et de. bo. ps. c. ta. l. illud. § adte
sta. sic al' instibstituttr ppla pupillari. ut ff. de
uulg. et pupill. sub. l. ii. § Secdm e necu q dns sit
occisus et intelligas occisu ee ul' gladio pui aut tedm
singla. ul' strangulat. ul' pcipitat. ul' saxo ul' fuste ul'
lapide pcussus ul' alio in necat cetin si ueneno ul'
alio m claddestine sit dns interfect. s. c. silliamani no ht
loc et e io qz in morte clandestina sui dnis ope ferre
ferre n plt. ut ff. e. l. i. § occisor. n ueneni pui insu
su ee. tc e loc ht seat ut. c. t. l. i. § plan. uxor. si d
se ipm occidit n metu cimis sz tedio uite ul' pp impatie
na doloris n e loc. s. c. se. c. n fecit h cura suis ut i p
dco. § . excusant eni sui impubes et ancille uo du uiri
potentes. s. ut n torqant tenem n consueuer ferula ul'
balbna. ut uiritate dicant. ut ff. e. l. i. § impubes. n dthe
tre leg. eos ti taliq excipiunt. excusant et sui clausi siu
dolo ma. et q sint infirmi. It surdi. et muti. et ceci. et furi
osi. sz surdu et mutu excuso aclamore n tm auxiliu si
uidit dnm occidi cecu excuso auxiliu. no tm ab auditu.
si audiuit dnm interfici qr no clamauit. ut ff. sigs
ingnu. in pn. et § subuenit. si ar. ff. d uacat. munerum.
l. seruu decemu. § corpis. et sic. s. c. sill'. loc ht ctra duo
simos n sit clandestina torquit sui ut dem e tam q
u dicet meos testatoris heditas adm n pot q iucla
destina totu ominu. ut. l. i. § plan. § sigs n metu. Qd
Terciu e necu qntu adh ut sui torqant q ostet dnm
scele interfectu. ut ff. e. l. i. § sigs n metu. Sz qrit ibi
dns ms ad qd qo illa. na si ostat eu occisu et sic scele
ut e ptr. ad qd fuit siu ostat n fiet ut dic pcds. § inq.
eau poci debet si qo pronita suor. tvo. bn ostat q
aligs sit scele intept. no tm ostat qs fuit interfectu
tm fiet qo et ingsito qs fuit madator. ut ff. e. l. et si
clau. et l. pul. § Quartu e necu adh. ut. s. c. loc sit
ul' sui torqant et q puniant capite si poteriit ope ferre.
Sz qualt accipit. sub eod tecto. tvo. seqt leg latrom.
et sic e iudicatu ut n sit sub eod cognatiode. sz in
illo loco ui potuisse uoce dni exaudire. ut ff. e.
l. i. § h aut. se. c. Qd si timuerunt nemo et dum 40
dnm iuuaret nuqd excusant e te n deb; eni salut. dni
ppe saluti an pone. ut ff. e. l. i. § h aut seat et § potu
isse. Id fere iuuisse q potuit pfosciu siu ptege ul'
defende q capite puniat. no tm eo q debitt. salut ppoti
siu an pone. ut ff. d re. militar. l. iii. § ult. et l. ce. §
ult. § Cautu q sui illi fuerint sani qz ope ferre potu
erit. al' excusant. ut ff. e. l. sigs ingnu. i p. § Sic excu
sant qn dns iniuriat purgauit suor offin in ultima sua
uoluntate. na te sollicitudo hedis optine deb; ut pietas
sna sui adnio ut tollat. s. q torqant ne ad pena. uoce
neat sui qs absoluit dns ipe. ut ff. ad sill'. l. i. § ult.
sz lz bonu testimoniu pstr suis. malu eni n nocet. na
si dns moriens dicat in mortis illata a suo n e edat
n pbauit. ut ff. e. l. sigs ingnu. § i. Itre excusant sui
si forte marit uxore ul' eo i lecto cubante noctu occidit.
It si occidit eu in adulterio d pbela qz i pto cau no p aligs
iputari suis eu i camera dni n iacuer et qd p lectu sui qd

faciat marit. de nocte cum domina in camera et stultus esset ille q. servum taceret tuleris de nocte in camera cum uxore sua. aliquam barba sua male pararet. Immo enim excusantur qui non debuerunt resistere marito iustum dolorem prosequenti. ut C. e. siquis ingenu. § si marit. excusantur et servi. si cum domino eorum agens flagitiose parentes cum omnibus subvenire non possent si mi subvenerunt domino quam domine. vel econtra ff. e. siquis ingenu. § si cum qui domi. ¶ Illud. quia si aliquis dolo malo celaverit vel receperit aliquem servum de illa familia qui illi factores noxi erant pro meo tenebitur actione si fuerit noxi. l. cor. de sicariis. ut ff. e. l. siquis in genu. § siquis quod eorum. ¶ Item no. quod si non servus expectatur in libertate. quia detexerit mortem domini accusando interfectorem non autem retinendo enim meum quia forte acciderat servus sic et al. ar. ff. de penis. si forte. suum et occidat servus qui fuit ostensus moetis domini. vel potuit opem ferre. quod si ille servus in exstipulatione debebat quod illa actio tamen competit sic et al. ff. de verbo. o. quod servum et ff. de l. i. l. quod de g. § si heres. unum si alio in servus promissus manumitteretur vel occideret iniuste quia sub eodem tecto non fuit et sic opem domino ferre non potuit. tunc in creditori erit utilis actio ad extimationem servi. ut C. e. siquis ingenu. § si existi pulatio quod; quod petere aliquod servi extimatio. l. videtur velle quod servus. ut ff. de v. ob. § servum. sequitur hic autem videtur quod extimatio sit petenda. unde multi adherentes huic. l. petunt extimationem in libell. quam res ipsorum mortua est. pro. in. l. illa servum loquitur legislator de actione directa que datur ad ipsum servum petendum. hic autem loquitur de utili que datur ad pretium. vel aliter. l. illa servum respicit tamen obligationis principium iudicii. l. ista respicit finem et finem iudicii. quod est. utilis actio erit creditori ad extimationem. j. quia videtur condempnabitur debitorem non adire hereditatem. servi. h. advertitur. sic et al. ff. de dolo arbitrio et tunc iudex debet condempnare ad restitutionem. quando res extat al. ad extimationem. ut ff. de rei. vin. officium. et l. q. restitue. nec est mirum quod aliquando aliud petimus et aliud consequimur. ut et al. ff. de v. o. l. in executione. Item ad hunc textum nota quod servus qui prohibitus manumitti. licet aliter manumitti non possit. ut C. si manc. ita. fu. al. ut ma. l. ea. tamen si accusat interfectorem domini et probaverit quod manumittatur in. et beneficio legis ut in prodo. §. et sic plus operatur lex quam iustitia. ei licet al. sit. contra. ff. de arbitris. celsus. et ff. de iure pat. l. si libertus. ¶ Item no. aliud quod hic. l. est favorabilis servo detegenti necem domini in quem causam legitimam habet personam standi in iudicio. ut ff. de iudic. l. iur. et C. de precibus imperatori offerendis. l. i. et sic libertatem concedit. ¶ Ita lex odiosa servo fugienti antequam apertum tabularum. ut licet ille sic relicta libertas. interfecto domino tamen quam non prodest quia pro ipsius sic et de servis supplicium sumitur et consuetum non obstante indulgentia dominorum quam quisque adeo gravioris sceleris suo sceleri eque quod pleniorem esset expertus. ut ff. e. siquis ingenu. § de heredibus. Immo plus quod ipsi extranei etiam dicit et si aperto testo liberi inveniantur et sic pronuntiatum ac si non esset eis relicta libertas et accusatori dabuntur decem aurei. idem de bonis dampnati. si autem inveniantur liberi in testo. tunc dabuntur accusatori quinque aurei pro quolibet servo qui eodem admiserunt vel effugerunt iudicio meo non pro quolibet qui fuerint sub eodem tecto. et isti v. aurei dabuntur de bonis occisi quia de bonis servorum non possunt dari quia servi non dicuntur habere bona. ut ff. de v. si. l. pater est. si autem non inveniantur in bonis occisi. tunc dabuntur de publico. ut ff. e. l. lege. cor. et sic no. quod hic excusatur. etiam dicit et id de al. in servo committere delictum. si non defendunt excusantur eam dicit. ut ff. de custo. et exhi.

reo. l. ii. al. in libro. homo accusato licet peteretur in vinculis vel quia fideiussorem dare non potest vel quia tale est crimen quod fideiussori non committitur. ut ff. de custo. et exhi. r. l. i. et al. dividens non tamen excusatur eam dicit. Immo liberis autem circumvenitur ex liberis cavendabitur et eam dicit. a. i. pro iudicio se defendit. ut ff. de quod. l. vim. § cogitur. Item no. in precedentibus dignum no. quod accusator providetur de bonis accusati. ut C. ad. l. iul. maiestatis quisquis enim. ¶ Item quod de premiis datur pretium si in aut. de man. prin. coll. iii. § et in aut. de iudicibus. coll. vi. § omnibus domus occiditur et palam auxilium debet sed ferre familia armis manibus clamoribus et obiectu corporis quod cum non fecit merito de ipsa familia supplicium sumitur. ut ff. e. l. cum dominus. et hic quantum ad familiam quantum autem ad heredes talis pena imponitur. q. si adeat hereditatem. illi quam obstat predicta occisi autem quam suatur quod de familia et ante supplicium sumptum quod ab eo auferetur hereditas tanquam ab indigno et applicatur fisco. ut ff. e. necnon. § no. al. et l. si quis. § ultimo et sic ubi palam occiso prius debet vendicare non enim est vel gladio. scilicet accusando et postea adire. quando morte clandestina prius potest adire et postea vindicare alioquin. si postea non vendicaverit auferetur ab eo hereditas tanquam ab indigno. ut ff. e. l. necnon. § ultimo et l. heres. et propter venenum et licet teneantur vendicare tenetur usque ad sententiam non autem appellare. ut ff. e. l. propter venenum. § ultimo et sic no. ar. quod cum appellationis sit alia appellatio. Item quod procurator etiam appellationis exercere non teneatur. ut C. de procur. invitus. et C. ne est liceat in una e. ca. tertio provocare. ¶ Sed licet heres non possit adire non possit ante quam vendicet. ut dixi tamen querelam inofficiosi potest intendere. et morte vendicare. ut ff. e. l. ex inofficioso. hoc attende inprimo. heredes quod si indicatur quod potest adire et tamen si sint instituti et substituti. s. c. substituti vendicet non propter applicabitur hereditas. ut ff. e. si quis. § licet nichilominus applicabitur fisco. nota quod si servus detexerit mortem domini quod libertati dandi Immo et si communis pater socio consequitur de bonis occisi. intelligo. ut ff. e. si servus. et l. dno. Ex hoc senatus consulto. aliud beneficium quod est no. dignum nam si aliquis qui dicitur occisus fecit testamentum vel codicillum non debet aperiri non in totum non in parte antequam de familia questio habeatur que aut dicatur aperte et quam tabule dicuntur clauso habent ff. e. siquis ingenu. § eodem. contra quod contra fecerit punitur in c. aureis quorum dimidia pars datur accusatori et dimidia fisco et erit contra eum actio infamie. quod publicatum est. ut ff. e. l. cor. § ex hoc edicto. quod contra quis quis prohibet aperiri testamentum vel codicillum in totum vel in parte antequam quod habeat de familia. pro. sic ipse legislator nec habet propter suum compendium non suum familie factum occisa tunc. ut ff. e. siquis ingenu. § si pupill. ¶ Excusatur ille qui aperuit si ignoraverit testatorem occisum. vel si sciuit aperuit sine dolo puta per rusticitatem vel per impericiam ignarus edicti pretoris. vel se. c. ut ff. e. l. siquis ingenu. § eodem. sic et al. excusatur quod aperta edicti propter rusticitatem qui corrumpit album pretoris. ut ff. de iuris. om. iu. l. siquis id quod hic de cetero s. c. no. reliqua copiose quere in summa de heredibus quibus ut indignis.

De s.c. pisoniano.

Et circa petitionem s. c. silanianum sunt duo alia s. c. unum vocatur pisonianum et loco habet quotiens servus obnoxius pene venditur alius ut si servus petit subeat quod emptor nec actiam actor in vinea possit petere pretium a venditore et venditor tenetur reddere. ut ff. e. t. se. c. pisoniano.

ff. z aliud. se. c. q uocat. **De. se. c. lopp̄idano.**
tam uniu z loppiadnu q facta fuit tacito z loppi
do csullib; q loc ht determinare tp̄ali ut licet
alia cima ipsi accarel usq; ad .xx. a. durare. ut
C. ad. l. cor. d sic. l. qrela. ut incaib; pōcis z d
cogitoe ap̄ta testi d q infap ion. s. c. secum ina
one durabit accusatio z actio illa infam. usq; ad
c. aureos usq; ad quīquīu z ex getuiu z h ex
ua si se hredes eruea cetim si fui q pt paterntu co
inisset p̄ c. l. pōpeia d p̄ricidiis actum illi fp
accubunt. ut ff. e. l. mogice z q fuit ille p̄s
legit l. ff. ad. l. pōpe. d parricid. l. i. z l. si sciend z sile
in. l. pōpe. d p̄ri. ciunt. ut ff. ad. l. po. d peri.
l. ult. z sic derior e odicio suor q' ceuenor ré no
ut q dici deliquit si dum e ci agic. **De. s. c.**
i pr̄oductu e z aliud. s. c. **trebelliano z appiniano.**
trebllian. q. se. c. ex plarii bonome partius
z neapoli defco l; ii q ad l optime sciut d h. s. c.
hs. in inst. d fidi. c. hē. z ff. ad trebll. C. ad trebll.
protu. h. s. c. facti fuit annos seneca z trebllio c
sulib; tp̄rib; neronis. ut ff. e. l. i. inpn. ¶ S; illd
qr qd poti fuit d nōiatu ilud. s. c. a trebllio.
poci q ab aliis. r̄o. e duo. ¶ pimo q trebllis
fuit maior inter eos. ut in eod. l. hec z l; in ff. p
poat. nom trebllii. in inst. d fidi. c. hē. ipon. ¶ Se
cido q; p inuidi eufonia. i. mala sonoritatem.
male e sonaret. s. c. maneu seu senatanu z loc hē
h. s. c. quot qs decedit. z aliq e institut z ro
gat ipm hrditate restitue potit. ¶ Quarta reti
nē hrs institut z tres ptes restituet. ut ff. e. t.
l. i. § plt. z ult. l. ii. z l. si hrs abeo. § si tota z
inst. d fidi hrditatib; z C. e. l. i. ii. iii. z iiii.
¶ S; ad h ut ht h. s. c. multa sut necia. ¶ pimu
q rogat sit qs restitue hrditate tecio sui ex
testo sui ab intestato. s; qui ex testo. qs rogat
oportet q pimo instituat q rogat aliq̄n ullinat
testm sui hrdis instituce. ut inst. d fidi. c. hē.
certa. pn. § pterea intestat z ff. e. l. i. § h aut. s. c.
z C. e. t. z sui sepiu. ¶ Scdm q ille roget q testa
ri pot. ut filius f. n d castren ul' qi rogante no pt;
ut ff. e. l. i. § infilu. qq. familias. qo S; qr qd e
q dr q ab intestato qs rogari pot in hrditate resti
tuat si ab intestato decedit. qs q otigit. iiii. mois.
ut inst. d hr. q ab inte. defe. quo rogat aliq
q n iucio hrde. r̄o. dr qs rogari ab intestato qn
s; fac codicillu i q lig hrditas relinq directo no
ps tn rogari pot uicies ab intestato. ut hrditate
restituat. ut. C. d codicill. l. hrditas. z inst. d co
dicill. z C. d fidi. c. ea. q. z ff. l' qn qs fec testm
z n d ur morit intestat z rogari pot. ut ff. ii.
dl. l. cu pat. § filii. si facio in qs roget ut sit p
uata p. l' huis dignitate z ut ciuitas collegiu sui
corp' in oib; e loc hc scat. ut ff. e. l. recusare.
§ meminisse. z § si fisco. z § ite si municipes. z l. ille
aq. § tepestiuu. z l. oib;. qo S; qn fit restitutio
ciuitatib; loc ht qr manu scat. c. ut inpdeti.
l. oib; z n fiet restitutio ciuitati qn qs rogat e
ciuitati restitue. p se. c. trebll. s; p ep̄ man
ut dyu in § ult. l. ille. sic e porto hrditati. § re.

intelligat n sub noie portois z si res erat tal' q fa
ciebat portoe hrditatis ficio ut roget ut h ¶ Ter
to ut tota hrditate ul' aliq l; pte hrditatis n
si res singlas. ut ff. e. l. mlt. § ult. z l. cogi potuit
§ ii. z q dr. l. cu tu. § q ex trebll. appinani. s. c.
¶ Effcs aut tm. s. c. trebllian. qnq; sut. ¶ pimu ut
qs cogat adire. ¶ Scds ut restituat. z si n uult
spote coget restitue. ¶ Terciu ut transeat actoes
i fidi omissariu. ¶ Quartu q plit qrta retine. ¶ Qn
tu ut si hrs institut q restituit si agat ul' ouciat
in solid q repllat z repllat agete p except. ut n
oueniat n agat n p qrta. ¶ Videam g d singlis z p
d pimo effcu. s. q qs opllat adire. hs in inst. d fidi.
c. hrditatib; fere cca med'. titli. z ff. e. t. l. quia
potuit. z l. ille aq. § tepestiuu. z l. na. ep z l. cogi.
inpn. z § sigs hrs institut z i mtes. ¶ S; circa istu
pimu qda qrut pō qr aliqs institut recusat ad
ire cu hit tn omod'. s. q pot retine qrta si spote
adit q admittit si coact adit. ut inpdeti l. z i. di
cemus z maxe si faciat inuetariu p q n oueniet
ultra uires qrte. ut C. d iur. d lib. l. scim' l; qdam
mu'. hu deit q z si n ofecisse inuetariu n oue
niet ultra qrta. ut l. ur ulle. inst. d fidi. c. hr. z ff.
e. l. cogi. s; n uer q si n fecit inuetariu ouenit
p illa qrta in solid qtu ad qrta oium hrditu te
statoris inq pot e duriu hrdis odicio. q i qrta
illa trebellianica f se te. c. in qrta honeru testa
toris sc forte mille. si aut faciat inuetariu nō
oueniet p oib; honerib; testatoris. n i ill' e. qui
i ueniut i illa qrta. z sic uno m sam intelligas. l.
i. ff. e. § si q. ecce r̄o. qr aliqs uolit adire inue
tarium sc hoc uoluntates q assignat. in ff. e. l.
q potuit. z l. si z q mag. qo Scdo qr p q cogetur.
r̄o. p supiore. par pare n coget. n sit se sue iur
dictioni subiciat. ut ff. e. l. ille. aq. § tepestiuu.
qo Tercio qr qlr coget. r̄o. capiens pignorib; ut
inst. d satisdat tuto. § ult. z ff. d inspiciedo ue
ue. l. i. § pt editu. z ff. d lib. agnoscēdis. l.
sigs alibi. § si qs exhib ul' indic; s mlta. ut ff.
sigs. ius. di. nō obtepauit. l. unica. qo Quarto
qr pot q hrs rogat restitue sit otuax n capiat
d pignorib; capiens n curat d mlta i potra. q forte
diues e. qo faciet i fidi omissari e hrditas deb;
restitui. r̄o. hodie in eam isto z in aliis. iiii. iu
stiniani. p uidit uidelic; q ipo iure transeat actoes.
sic z in aliis duob; casib;. puta si pmoriat hrs
q debat restitue nullo hrd' relicto. ul' si a pimo in
fuy restitutio debeat fieri. ut. C. ad trebll. l. sancim'.
§ ult. ¶ It z malo equ n rogat alicaut. q n hr
actoes q transferat. ut aut. o rogat. It qn rogat
e restitue uni pure z alii sub odicoe si uniusa re
stituet ali e pure adueniente odice. ipo iur transeunt actoes
ut ff. e. l. i. § S; z quot circa istu pimu effcu. no.
duo unu p hrd restitueret q illi in fecit hon' o cu
aliud q qrta trebllianica n deduc. ut ff. e. quia
potuit. adeo q si uult prius pt adiuit nuq
qrta retinebit. ut ff. e. l. na q. § q opulsus n sub
odice sit rogat restitue z pcedete odicoe opl'
lat pot illa pemitere pete z qrta d duce. ut ff.

e. si duo patrin. § q fidi omissaria. inst. s; ad h ut
ista opulsio fiat optet q ista inueniat. s. q ille
petet e restitutio facieda e ? q. pstit actoes tuli
te. n g pcinator. § qsda. n hat speciale madatu. s
? ille opller e restitutio hreditatis ul maioris ul
alic ptis facieda e. ? certu si fidi omissu aliq l
res siglaris. sit restituedi n he loc oplsio. ut ff. e.
l. na q. § no oes. ? l. cogi possut ut dyxi. tu in p
instituti aliud suat. q l; cape n pstit ul cape pstit
s; n solid incoloniu tn opllit. ut restituat cu incol
hois ap. cu remasur sit. ut ff. ad trebll. l. cogi.
potuit. § hu q solid. ¶ Quito qr q ut opller adire.
pro. qda dut act. ertcetto. qr ? oes n hredes sepe dicut.
sic ? g eu q ofessus e se hrede. ut ff. d int. act. de
etate. § i. putat tn dns ins offo iudicis. ut ff. e. ille
ocepestium. Hic d so effcu. s. qr ptq adi ut si spote
adiz restitue. ? si n uult restitue opller restituere.
sic fuit oplsus adire ut in pdca. l. qr potuit. ? i pli
bz. l. tali illi d opulsioe aq ? q l; opllat. s. ? ppe di
xime uidami q l; fiat ista restitutio ? q teneatur
restitue ? a aliq remaneat penes hrede instituete
fit restitutio duobz modis re ? ubo. sic ponut exepla
ff. e. t. l. restituta. ? attede diliget in restitutioe
q sit re duo ut restituat tote res hreditarie ul
aliq. s q hat inte ille uelz restitue ? ille suscipe.
n si era eu putauit se pside. ut in. l. pdca. restitu
ta. cauet. qo euenit tn dns ins in. l. illa restituta.
sic pot q hres pushe e re ipa illu e debz restitue hre
ditarias pside. qda tn re hreditaria pside. inigo
ad re illa siglare restituedi pot illu fidi omis
sariu ouenire. ? dz. dns. jo. ? dic sic. n rei uedica
tioe. n ubo fuisse fca restitutio. ut ar. ff. e. l. bali
sta. ? ff. d pet. he. q si indic. § in usq; in fine. ? l.
? § ps. ? ff. d fidi o. he. pet. l. n. ? ff. d he. ul act
ued. l. q filiu. § ult. ? c. d pet. he. l. si septi ingbz
l. cauet. q ? p re siglari opetit ? petitio hredita
tis ? directa ? fidiomissario ? actio exepto l; tam
dstatis emat ? ? trebllian. p re. siglari. s. pstitue
tibz. ut in pdca. l. balista s; l; dns. jo. d ie q pot
fidiomissari ouenire hrede p re siglari restitue
da. qo tn q ut ouenit illu. pro. p trebll. qo s;
oppoes n he loc p re siglari quot atestatore res
siglaris legat ? rogat qs ea alii restitue. s; o he
re ? p re siglari loc he trebll. ut si rogat hres. to
ta hreditate restitue ul qrta prte ? postea re
aliq siglare retineat. loc he trebll. ut dyxi. ? op
tima ff silia q d petitoe hreditatis directa fidi
omissaria ? actoe exepto inducta sut. qo s; ita
dcit qre pot q testator reliqd re aliq siglare
e ? rogat ut alii restituat. pot tn tu ul n uis
agsce legatu ad h ut illi restituas. ul agscis ?
n uis restitue. q actoe hebit ctra te. sit sit
institut hres sui tm coditioe fuit. pro cdo p
mu legatariu opllendu ul offo iudicis. ul actoe
infem. ul editoe ex. l. illa ipatie. n. del. si dicto mo
opllend. na si agnit legatu opeller restitue si no
agnit opller actoibz suis cede. ? q actoe; cedz. s. il
la q s opetit ul extcetto ? ypothecaria. ? rei uedi
catio d qbz he initio. c. coia de legatis. l. i. ? ff.
n. del. eu filiu. § uariis. h ut ff. n. del. l. i. ipator.
? ar. ff. n. del. l. si fui legat. § cu t. ? § q marga
rita. ? ff. ad trebll. extcto. § no tm s; odit. ff.
ad trebll. l. naq. § ult. ? l. mlt. § ult. s; pro no
opllunt aute trebllian. ut. in. l. ill. opllitur
aute alio iur ut iudicis offo sic. s. dyxi ? s h in
tellige. l. illa extcto. § n tm si moueant d alto. §
ult. l. mlt. d co q. i. de. d potitoe hreditaria. qr sup
in pn. h. se. o. dyxi d restitutoe q he fi ubo. no
mirabiles effes. pmu qr solo ubo fit restitutio
re e q da mirabile ut solo ubo trsferat actoes
? iura infidiomissariu. ut in pdca. l. restituta.
? n uidet mirable. na ? al. q imu e q pp sola
adicoe; q tn ex ai mei uoluntate pcedit. ut. c. d
iur deliuandi. l. si aiua q oia iura hreditaria i
otinent trsferut in hrede. ut ff. d acqr. p. l. cu he
des no e mirz si actoes q se hredi q si te pp aditioe;
siu spote adeat siu oplsus si actoes alie trsferat
infidi omissariu fca restitutoe ubo. na ? al actoes
sice fca actoes siu tales siu ples trsferut. ut. c. d
hreditate ul actoe. l. ult. ? l. eptor. ? h e mer
tu in nolato. ut. c. d act. ? ob. l. noibz i dote.
h ide in legato nois. ut. c. d legatis. l. ex legato.
h ide ? in hreditate uedita. ut ff. d he. l act. uu.
l. n. s; d hac restitutoe attedi q tea demu ualz
si hres sit istitut pure. certu si sub oditioe ? an
oditoe restituat ulla e restitutio. ut ff. e. s; si
alio § ult. n actoes trsferut ? qr. to reddit qr n
n ita restituit ut testator uoluit. ? qr ille q
restituit nullu i he. s; si restituit an oditioe
? oditio extitit ipo iure tatu inte re trsferut actoes
ut ff. e. s; ? si an die. ¶ Nuc d tcio effcu uide
mus d tcio effcu. q actoes trsferut infidiomissa
riu restitutoe re ul ubo ul ? qn ipo iur trsferut
ut iurbz ciuibz qs sup notaui. ? ctu e q actoes
trsferut. ut in pdca. l. restituta. ? l. postulate.
i. pro. ? l. q tota iusti. in plibz. l. eide tituli ? in
ff d fidi o. he. qo s; qr qr actoes trsferut ue
ille directe q fuer in psona hredis a utiles sunt
in inp fidi omissarii. pro. directe n trsferut. ille
e remanet in p hredis ? n psut abeius offibz
separi utiles g trsferut. ? sic fidiomissari ouenier
utilibz actoibz. ? in tetabit utiles. ille e q fuer
he. § u. ? ff. d min. att ptor. § restituit. ? ar.
ff. d peclio. qs g ciuil. ? ff. e. si hres institut
tito ? pp directas actoes q remanet in p hredis
dr q hres he exceptioe; si ouenit a creditoribz seu
legatariis ult qrta. ut s. h eod. s. o. dyxi in.
? s. dicem. sic intellige oia iura q dut actoes
trsfire infidiomissariu. s. utiles. siue trsferat
fca restitutoe siu ipo iur. s; e actoes trsferat siue
sit ciuiles siu honorarie. siu ? sic nal. obligo.
ut ff. e. quis. ? l. si ei pupilli. hres e he ex
ceptioe; si ouenia. ut ff. e. l. i. § q. si g he ex
cepte qd e q dic lex ff. e. l. fca. § i. hres sepe
ptq hreditate restituit. s; d hreditate ocusia
petit ? uict fuit aut lite cessit. diuit actoes
infidio. § uel trslate. pro. i hres fuit q
potuit editores agetes exceptioe repllere. ut

ultimo

q. tacito effectu

qo

dixi. s; tn̄ noluit sic̄ ⁊ ḋ inͣtis ofͥgit. ⁊ C. ḋ an. exc. si
q̄s ⁊ ex mitis. ⁊ ḋ inof. te. postumi. tn̄ ista sīnā n̄ inl'
tn̄ nocebit h̄edi q2 actōēs durāt in fidicōmissariū
ut in p̄cedē. ¶ It no. q2 sc̄a restitutōē momēti do
minū rer̄ h̄editariar̄ tr̄sit. ut in fidicōmissariū
⁊ si n̄ appr̄endāt possōne. h; ita si restituāt̄ h̄edi
tas uel si soluāt̄ q̄ntas ul' estimatio puta in age
ri cōtēplatu n̄ tr̄sfert̄ i me dn̄m. ut h legitur.
ff. e. fcā. si. ¶ S; l; diximus q̄ obligatōēs ⁊ actōēs
tr̄seūt̄ inf̄ta tn̄ sūt q̄ remanēt penes h̄edē q̄ nō
tr̄seūt illo iu̇re ut iura sepl'crox. ut ff. e. t. l. p̄ ind.
s; intelligo sūū sepulcrū fuit h̄editariū siū fami
liare utrq; ē tr̄sit in h̄r. ut. C. ḋ relig. l. i sepl'c.
q̄ aūt̄ dicāt̄ familiare q̄ h̄editariū leg. ff. de re
lig. l. q. Q̄o; qr̄ n̄ tr̄sit i sepl'c in fidic. [illegible]
ē. q2 cū fidicōmissari. n̄ sit h̄es n̄ q̄ ad effcm̄ ⁊ ille
p̄m̄ remanet h̄es ut dixi ⁊ sepl'crū h̄editariū seu
familiare tr̄sit in h̄edē. ſ cū illā sit utilitas h̄
dis int̄etis. s; iā mortui ⁊ illa modica n̄ ē cur ind
si in fidicōmissariū n̄ tr̄sit. ſ n̄ tr̄sit n̄ in fidicōmis
sariū scā restitutōē. opar̄ oblig. s; remanēt penes
h̄edē intelligas q̄n filii ē h̄es ⁊ extrāne h̄editate re
stitue n̄ aūt ēdo mecēnas h̄ed rogatio restituere.
ut ff. e. si patr̄ fili ⁊ q̄ dr̄ d opis intellig dal nis
ḋ fal. lib; q̄ n̄ tr̄seūt ad ḡnēnū h̄edē. ut. C. d opis lib
to. l. libi ⁊ iō n̄ tr̄seūt in fidicōmissariū q̄n ē h̄es
l; tr̄sit loco h̄edis. ut ff. e. postulare. s ult. ff. q cū
eo si fili. ¶ It n̄ tr̄seūt oīa illa q̄ h̄es suo periclo h̄uit
puta si ocecare sit usas ex pecūia h̄editaria q̄ mu
tuauit si opa sua ⁊ industria h̄uit fruct̄ exfudo
h̄editario ⁊ n̄ fuit i mora restituēdi h̄editatē. ut
ff. e. l. postulare. s ptz. ⁊ ult. ⁊ ē iō n̄ assignatū
i uerl. periclm̄ ē h̄edis. i fructibz i pecūie opa. ¶ It
n̄ tr̄seūt in fidicōmissariū s; remanet penes illa oīa
q̄ h̄ bonis testatoris illa ē sola tr̄seūt q̄ h̄ in bonis ⁊
ppea dic. l. i. ff. e. s ii. q̄ ille actōēs tr̄seūt q̄ dant̄
⁊ in h̄edēs q̄ lr̄ aūt res dicāt̄ in bonis eē leg. ff. de
acq. rer. do. l. re in bonis. ⁊ ff. ḋ. u. s. l. bonor. ſ
bonis ppea actōēs ex maleficio q̄ n̄ h̄ in bonis. s; ex bo
nis pōē q̄ p̄ morte testatoris añ restitutōē in
h̄editatis dapnū fuit datū in suo h̄editario ul' pi
gn recep h̄es p̄ pecūia h̄editaria q̄ mutuauit ipē
h̄es n̄ p pecūia q̄ mutuauit defūct̄ ⁊ re l; n̄
seāt opllr n̄ i pignā cede ⁊ p aūt trebll. ut ff. e.
l. q. tn. s si dapnū. ⁊ l. si h̄es. ⁊ sic p ista soluūt̄ inū
q̄ q̄ notatur obieunt̄ qr̄ actōēs ex maleficio ⁊ pig
ni n̄ uenit in restitutōē; trebllianica. all' tn̄ n̄ est
distitā sit i bonis res. ul' ex bonis nā dat̄ actō. ut in
in. l. dox rapt rox ⁊ in actōē furti. ut ff. ui. bo. rap. l.
p̄tor. s sn bat actōē. ff. sigs ⁊ l. lib. eē i fu. l. i. s h
actō. illd aūt notandū q̄ l; h̄es dedatur q rogat̄
ē restituē si h̄edē h̄at ul' successorē ⁊ n̄ restituit
rp̄e utte sue inter h̄es ul' successore restitue. ut ff. e.
quis. ⁊ l. pupilli. s sigs rogat̄ sūū h̄c h̄edē ipo int
tr̄seūt actōēs. ut. C. e. sciml. Q̄o; illud qr̄ qr̄ fidi
omissari ag̃ ⁊ ouerē utilib; ut dixi ex̄ptor nōil'
h̄editatis ouerē directis s; ag̃ utilib; q̄ oueniāt di
rectis. leg. C. ḋ pacti. l. p̄r uēditōē; ū dic q̄ ēdētēs
mouet actōēs suas s; illi operāt directe q̄ ipe ex̄ptor
agat utilib; h̄. C. ḋ h̄editati ul' act. ⁊ l. pxīa ⁊ l.
ex̄ptor. ⁊ l. ult. R̄o. iō ē i p̄mptu q̄ ē fidicōmissari
⁊ agat ⁊ oueniāt utilib; illa ē iō q2 directe n̄ potu
erūt separi ab h̄ed. ut. s. ppe dixi. ⁊ iō fidic. agit
⁊ oueniāt utilib; q2 h̄et loco h̄edis ⁊ ē h̄es q̄ ad ef
fcm̄. ut ff. e. facti. s ult. ff. q cū eo si fili. in ex̄ptoē
aūt iō ōtrq q̄ ē cū editor h̄; directū q2 fcō debi
toris editor petitio seu actio n̄ tolli n̄ mittat̄. ut. C.
de pacti. l. debitor. at ex̄ptor si ag̃ util' iō ē q̄ directa
remasit in p̄ueditoris. Q̄o; unū q̄o q̄o ē q̄ dic. l. ff.
e. l. si patr̄ fili. s actōēs. n̄ dr̄ q̄ actōēs tr̄ire solet
ex trebelliano ⁊ potis euictōīs tollit intellectū re
stitutōīs fidicōmissio in debito ostituto. R̄o. ponē sic
testator ul' ueūte p̄rit ul' filiū iā natū ⁊ aliū h̄edē
instituit instituit aduiv putr̄ ottoillā ab aliq agēdo
nōie ueūtis ut ab illo exh̄rēdato h̄es inch̄oatū restitu
it. n. nascet̄ postumi fili. nat agēdo optimuit actōēs ille
f q̄fuer̄ tr̄slato in fidicōmissariū. fuer̄ tp̄ire. n. ad
tp̄s penes fidicōmissariū doū fuit postumū nat̄. ⁊ dōn
fili optimuit. uñ euicta h̄editate ostat fidicōmissū
in debitū ⁊ sic euicto tollit intellectū restitutōīs. s. q̄
n̄ intellig̃ h̄editas restituta ḋ p̄mis duob; exeplis meli
ē in filio iā nato q2 p̄ mū calupnia patit. ḋ q̄to effcū
⁊ qūe ḋ q̄to effcū in dixi. s. dicetēr q̄re in dixi ⁊ sic
ḋd ē q aut h̄es sp̄ote adit ⁊ restituit. ⁊ tc̄ retin; q̄rtā
⁊ si petat tp̄s ad liband ⁊ p̄tea restituit aut opllr̄
adire ⁊ restitue ⁊ tc̄ nulla q̄rtā debetur. ut ff. e. l. i.
s ult. ⁊ l. ii. ⁊ l. restituta. l. s; si alio loco. ⁊ l. eos. ⁊ in
mitiis. l. triti illi. s; hāc q̄rtā ḋ h̄et ḋ oib; bonis un
iūsalr ⁊ intellig̃ fieri ē q̄nce p̄tes una cu h̄edibus
eiūt fidicōmissariū. l; in. l. fal. fiat p̄minutias de
ducto q̄rtē. ut inf. ad. l. fal. ⁊ ff. ad. l. fal. l. i. ⁊
⁊ plib; l. trili. illi ⁊ q ē co. R̄o. h h̄es h̄es cū uno co
h̄edē. ⁊ sic sit diuisio ut dixi ⁊ i ōtendit cū plib; um
si ḋ sigli ḋdue n̄ ē inux. Q̄o; q̄ lr̄ fiat ista diuisio
R̄o. sic ⁊ aliar rer si poter̄ ōcordare circa h̄ aliaqn
peterēt arbitriū f q̄ dicāt̄ iā iudiciū ō diuiduudo. ut ff.
cōi di. l. cōi diuidūdo. ⁊ inf. ḋ offō iudicis. ⁊ C. cōi. di.
l. an sola q̄n q̄r p̄ p̄te trebllianica h̄es p̄ndē tr̄s. ut ds.
ē. q̄ q̄rta falcidie. n̄ tr̄s; ut inf. ad. l. fal. ⁊ inf. ḋ si
dio. h̄r R̄o. dic q̄ l; iii. h̄r q̄ iō ōtrq q2 trebllianica
h̄r in emolumtū q2 h̄ q̄rta in solid iō si h̄r bon
n̄ ē inx in. l. f. h̄ bon q2 induē q̄rta p̄ minutias no p̄ tr̄elans
pirlans exacto nō minime h̄ lomeda. ut ff. fmlia.
l. plane iō si h̄ ald emolumtū nō ē inx. ut. ar. ff. ḋ
inr̄ uni cū q s; h iō nō ē bon l; illa sola inedic; q̄ in
q̄rta leg. fal. ḋ oīeda po ḋ h̄re es alienū pea fal. ḋ le
gatis ḋ h̄er̄ un sic alienū ē ḋ h̄eu iō h̄es h̄e illa li
ba ab oi bone eīs alieī. ut. C. ad. l. fal. l. ponēda q̄
i q̄rta trebllianica ōrū ē q2 p̄mū h̄es adit̄ pea roga
uit pea ḋdue q̄rtā soli retin; ⁊ iō si editorib; ptr. n̄ ē
inx alie h̄ diffic int istas q̄rtas q̄ i ueteri i sūma di
nū ⁊ ad trebll. ⁊ ad. l. fal. ⁊ q̄ illa q̄ inq̄rtis ill' optimit
h̄ic q̄rtā ḋ h̄et p̄mi h̄es si sp̄ote restituit h̄editate fidi
omissario. ¶ S; q̄o dicem ḋ fo si h̄es rogat̄ restitue tno de
h̄er. ¶ S R̄o. si p̄mi ḋ h̄et ḋ h̄et p̄ al' nō. ut ff. e. l.
i. s in ueteri. ⁊ l. ex asse. ⁊ l. fcā. si cū suspecta cessat
aūt ipsi q̄rte retētio ḋ h; ḋ aūl pa si act adit. ut ff. e.
nāq. s q̄ opllrl. ¶ Sedm̄ ptz p̄uilm̄ testatis q̄ miles ut

ut ff. e. marcell. § q suspecta. tra ut dnt gda eu pu
tpes e instituit sz. l. n dic lz dicat q pnceps remittit osu
etuer. ut ff. e. si legat ff. e. § sulta. qro hic d quo effcu in
dum q hes n ouent sz ouetn pot ult mo si ouent ult
l' ouent exceptoe replicat replicit agente ut ff. e. l. i. § q
q sz lz hat exceptoe quu ad creditores. s. q ipm p qrta
ouenret z n ult legata tm z fidiomissa a solo fidiomissa
rio peterent n hes pl hat qrta sua z ps fidiomissarii n suffi
ciat ad legata. ut C. e. l. f. § si q qdnge z sulti. Inuenit
cau qn hes d ducit legatis istis e hreditate restitue caut
re e dat electo hredi aut ulla legata d ducat z caueat
s a fidiomissario q defendat adusus legatarios aut
legata deducit d hreditate sz h ua sunt n testator honi le
gatorii noiati hredi. iniungat. ut ff. e. marcell. sz h ua fit qn
hes qrta d ducit si aut re aliq singlare z si qrta faciat
in ullo creditorib; rebit q re illa n he ut hes. sz ut lega
tari. ut inst. d fidi o. he. § sigs aliq .. s; qd si res illa n
suffic ad qrta pot pete q s suppleat. rro. pot. ut ff.
e. l. i. § si hes percepta. sz an teneat creditorib; z legatariis.
pcande. rro. q n. ut ff. e. l. i. infi. ps; distig q qsda ut hat
ex dfuncti uolutate qrta z tc teneat legatariis. a n ut te
n teneat putat tn dns ms hoc i utroq cau z mag e sub
ueniend hredi qui ex uolutate defuncti debet qrta. ut ff.
ad. l. falc. titia. na t d qrta trebllianica d lege dns
ms sic distiguit ut pcat pte q petit s suppli teneat cdi
torib; p a n q plegato ea he. ut inst. e. § sz q illd mre e
h notauit dns ms i suma tuli th reliq copiose qr i pdca
suma ego tn qda supsi ex illa n potui aliud z qda utilia
h tctaui q i illa suma n iuenies. De. se. c. pegasiano.

le fuit qda seat osultu pegasianu q fcm fuit tpib; uespa
siani augusti pegaso z pusioe osulib; z fuit fcm pt se. c. tre.
uero inuabli iustiniani ordiauit q sustulit pegasianu z
i rdui trebll. q fuit antiqu z qcqd boi fuit i pegasiao totu
tnstulit i trebll. z fec h q s placuit. na co debuit si q tu q
pegasianu posti tu q z terero qre. z trstlato actionu ex
illo se. c. pegasiano ficiut sic h oia legunt i inst. he. sile
fec iustiniani q remouit receptitia. z i dnt actoe d ostitu
ta. ut C. d ost. pe. l. ii. remouit actoe rei uxorie z i dnt actoe
ex stiplatu trsfferedo qcqd utilitatis erat i actoib; pmis
cu ita bn scilicet acto receptitia z rei uxorie sic scit acto
d ostituta z ex stiplatu. ut C. d rei. ux. act. l. unica. z ido cu
h scit hodie loc no hat io ca illd n i stito. De. s. c. tertulliano.
nuenu e seat osultu aliud q uocat tertullianu q fcm fu
it tpib; dni. adriani tertulliano osule. lz po dni claudi d h
tctauit i dnt z ido fuit i uenu. q lex. xii. ta. agnatos cog
natos pferebat. mater asuccessioe filii z filiu asuccessioe matris
extroco replebat n iuuaret d ure ptoris pca dni claudi
ddit mat successioe filii z fuit pmi tertulli pca ddit succes
sioe mat igenue libe i tri libou libtie si he i. iiii. libou ho
die p iustinianu dat successio mat z igenue z libtie siue sit
enixa fui n ut h legit i inst. ad tertull. ver. adh ut istud
se. c. loc hat multa fe nccia pm q illa sit mat q uult suc
cede sui sit igenua siue libtia siue oett. dnu sui fuit ociblia
sua z inctv dn in utrk n sit illustris q rc illa n succedet filio
n oet nat ex legitio que z e ro q mlierib; illustrib; sat
i uinolu e spurios noiari. qb; obsuatio castitatis pcipiue
bitu e. ut ff. e. l. i. i pn. z l. ii. i pn. z inst. e. t. z C. ad se. c. p
illustris filios hebit ex iustis nuptiis qsitos imo z mat sua
tpe morris filii succedet si n moza fcta fuit i petendo fidio
missaria libtate ul' si ap hostes eo dm z cu eo redut l'
reddepta mat aut q aliq tpe fuit ancilla dn in aliq
tpe fuit libia ul' qn oceps ul' qn parit succed; filio illo
tpe qn uult succede inueniat libia. ut ff. e. t. l. ii. § si
fili. xx. d hrd. i digl. l. plu. Scdm q fili ille decedat
z pubes alioqn. si i pubes mat excludenti si mat i.
anni no petunisti; s tutore. h q optime distiguit.
ff. e. l. ii. § si mat tutore usq; infi. legis z i d hac ma
ria i ipso textu plene iuenies z etia os qoes. q notari
pstent. ut ff. q petat. l. ii. z l. ult. z q dic l. C. e. t. l.
i. q mat filio i fanti succedet intellige ul' qn hebat
tutore ul' qn pat petit al' n succedet. h ad hue at
tend' ista oet ua si mat n petit tutore q repllatur
asuccessioe filii si fili mouat i pubes alioqn. si mo
riat pubes n repllit ppea mat. ut C. e. l. mater i pu
bes z q e ro. rro. tal' q qn mouit i pupillari etate psu
mit moriu pp negligentia q n huit tutore. Tertiu
e nccium q fili pubes mouat ab itestato alioqn. si
ex testo aut mat e instituta sic z d iur ciuili succed
aut e pceta aut exhedata z tc hat alia auxilia. s. la
iu s d qrela. inof. t notatu. q e h se. c. loc hat ab
itestato dic l. ff. e. l. ii. § si mat tutore. z l. sigs iure
stat. z C. e. t. l. ult. z inst. e. t. Quartu q fili q mori
t n hs filiu ul' aliqs descedetes filiu e defuncti seu de
scedetes mat pferut z oli z odie d ascedetib; aut sic
d pat z auo. qcqd fuit oli hodie simil succedit mat
z pat filio dfucto sui libis paretes. i. pat z mat si soli
se i. sni frib; succedut d ueniētib; ex linea trasūsali
uidet hodie qcqd oet oli q si frs sit ex utroq; pete ouit
ti siu sorores q succedat eq lr cu eis hreditate eqli p
tuali portoe int eos diuidenda ita q pat nllm usuf.
hat i portoib; illoz filioz. ut z i aut. d he. q ab i. te.
aut dfucto z q e infin illi autet. dfucto n nlla fau
nuptiaz sit mtio. d hu e. v. n e uu pncipl. q. d. jo.
ua legi illd aut d successioe. q mat succedat ut n
fiat mtio fau nuptiaz. i. q si ouolauit mat seu
pat ad scas nuptias tc fuat illa uim q fr i aut d nup
tiis. coll. iiii. § huic nr. si e oet uu pncipis. oia illa
uim d nup. q loqut d hac maria tollent cu illd ar
sit posteri s; qd si sit frs ex altro tm pete ouicti pn cdo
illos cu patre z mat succede q aut d frib; ex utroq;
pete ouictis fut intoes z sic loc he. l. q si i uno cau
p mittit i aliis uentit. ut ff. d iudic. l. cu ptor. z C.
d pcunit. l. mariti. qo Quid e si sup e auus z sup utroq;
pete ouict succedet eq lr. ul' qs e pferend. rro. dns a.
uoluit ut frs ouicti ex utroq; pete excludat auu z
argumtat sic frs simil succedut e pat z mat ut
dni ac pat z mat excludut auu g frs excludut auu
dno atr a itam. q. i su e e q zdiat q lr admitti nepo
te cu auo. z ac. dni mi p talē istatia tolle; filii nales
ab itestato excludut o agneos qrtu ad duas ucias. sz
uxor excludit filios nales g uxor excludit o agneos
n e uez sic h legit i aut qb; . mo. na. effi. sui. z C.
m. C. d nali. lib aut lz p ui netior snia dni a. z hu
iustoe q ca ca au q fr ex utroq; pete ouicti sit uelo
gdni. defuncto d iur e q utroq; ad successioe; admitta
tur. z ac. dni mi n pcedit na. l. maxima gauz facit
frib; q eos i simil cu pat z mat admittit q sut ipo
gdu. Jr istatia dni m. no e bna na uxor n pferet

filiis naturalibus; sed eos excludit q.d. uxor non succedit
ab intestato marito suo. ut C. unde vir et uxor. constat. sed ideo ex-
cludit quia si defuncti heredes sui non erant naturales ta-
les qui potius succedere. sed erat olim illa cognatio et sic hiis considera-
tis hodie novo iure constat quod omnia que in l. ult. C. ad ter-
tull. leguntur que hodie corriguntur. sed licet mater succedat
filio per tertull. ut dixi intelligas sic omnes vero non post defunc-
ta dimiserit filium nepotem vel aliquem descendentem tunc enim
illi preferuntur matri et olim et hodie. ut Inst. e. t. et e. et ff.
e. l. ii. et inpedit autem destructo vero quod legitur ff. e. l. ii. quod
filius adoptivus matri prefertur intelligas quando erat filius legiti-
mus et naturalis et fuerit emancipatus aput bonum scilicet quia hec
sunt alio in potestate redire non potest nisi per adoptionem. ut ff. de
adoptionibus. qui liberatur de quo filio dicit. l. quod non ut cum clarus sed
redditur et per imaginem nature veritas non obumbratur
ut de lib. et post. filio aliquin si de alio filio adopti-
vo velles intelligere non esset verum quia hodie filius adop-
tivus extranee ab intestato nullum ius habet ad bona patris. ut
C. de emancipatis. l. ult. ¶ Item attende quod tunc demum filius
filium matrem excludit si sit natus et nascatur quam diu
est superstes de filio quod succedat putta quia captus ab hosti-
bus quam diu separatur de reditu mater non succedit vel quam diu
separatur quod filius nascatur mater interim non succedet Immo
et si fuit missa mulier in possessionem nomine ventris et postea nascatur fi-
lius et decedat non tamen mater hic et in bo. possessione accepta no-
mine furiosi si ante decedat quam fiat sanus interim quia mater
admittitur aliud est si tutor petierit nomine infantis quia tunc
mater non; non autem si petierit carbonianam hic ff. e.
l. ii. § liberi defuncti et si bonorum. et § siquis exlibis. Item filius
tunc demum prefertur matri si heres existat certum si omit-
tat mater non vero non est debitus heres nudum nomen heredis sed
plenum re ipsa adeo ut matrem excludat. ut ff. e. l. ii.
§ liberi. et § siquis exlibis. ¶ Item tunc demum succedit mater
filio sed filius non fiat liber alienus nam si fiat servus quia forte
fuit captus ab hostibus vel passus se venundari ad pretium
participandum et postea fiet liber mater numquam ei succedit ut
ff. e. l. ii. § si filius vel filia. ¶ Item demum succedit mater
si non patitur maximam capitis diminutionem; nam est media
vel minima successio matri non aufertur et hoc est quod dicit l. quod vero
hereditas. l. que defertur agnatis. ex l. xii. tab. illa perit
capitis diminutione in minima preterquam iure fit. ut Inst.
de cap. di. et C. de l. tutio. l. fin. novo vero hereditas
quod ex lege prorsus vel nostra hodie vel quod per se. o. defe-
runtur capitis diminutionem minima et media non perimitur
ut ff. e. l. ii. § capitis diminutio. et Inst. ad se. o.
orficianum. Inst. autem se. o. incipiet mater sic libellum.
libellum peto ego. ii. mater certi filii defuncti a sempronio
here quod fuit ipsius mortui filii ab intestato per tertull.
s. o. successit. intendo petere hic. sed non nostrum certo de isto
libello quia sufficit si dicitur est ab intestato successit. et e.
dic. ut ff. de pet. her. De se. consulto orficiano.
Et mater succedit filio per tertull. sic et filius seu filia ma-
tri succedit per orficianum se. o. quod factum fuit temporibus divi
marci orfito et ruffo consulibus. ut Inst. e. t. sed ad hoc
ut locum habeat istud se. quod sunt necessaria. ¶ Inprimis
quod illa fuerit et iste filius suus mulier illa sit ingenua seu
libertina. ut divi maximus se. o. sive filius esset legiti-
mus et naturalis sive naturalis tantum. Immo et vulgo quesitus dum mater mulier
illa non sit illustris cui filius vulgo quesitus non succederet et hoc in

intelligas
quando solus supra est filius ille vulgo quesitus. vero si supersit filius le-
gitimus et naturalis ille prefertur. ut in ff. e. t. et C. e. siquis illustris
et ff. e. l. ii. et). autem. quibus. mo. nam efficiuntur sui quod est
in posita. C. de naturalibus liberis autem licet. ¶ Secundum est necessarium quod mater
illa moriatur ab intestato ut Inst. e. et C. e. t. l. i. ¶ Ter-
cium quod filius illo tempore quo succedit inveniatur in integro statu
certum si inveniatur servus licet postea non succedet licet in deportato sit
secus quia licet tempore illo quo debebat succedere sit deportatus postea
si restituatur succedit. ut ff. e. l. i. § filius et hoc sic verum
cum restitutionis quia quantum potuit nomen deportationis in
malo tantum potest nomen restitutionis in bono. ut C. de sententiam
passis et in integrum restitutis. l. i. et ult. sed non sit deportatus
quia insula non fuit sibi assignata. ut ff. iii. de le. l. i. sed tamen sit
capitaliter dampnatus vel locavit operas suas ut pugnaret
cum bestiis licet de iuris rigore excluderetur tamen ex humana in-
terpretatione admittitur. ut ff. e. t. l. i. § quod operas hic et filius
plus insuccessione matris quod si dicat in se nolle adire
incontinenti petere potest usque ad annum et potest adire sed
mater alium agnati non adierint et quare potest petere usque ad annum
ideo redditur quia verba sunt extensiva qui dicit se nolle et quia
bonorum possessio filium annalis est. ut ff. e. filius in hereditate paterna
repudiata filius auditur usque ad tempus dum mater alius quod
admittentur de medio tempore non admittuntur. ut C. de repud. her.
l. ult. et est ideo quare temporis plus conceditur in hereditate paterna.
quia ut dicunt doctores tamen hereditas patris magis debetur filio
quam hereditas matris adeo quod intelligitur vivo patris. ut ff.
de lib. et post. l. in suis. sed quare plus hereditas patris debetur filio
quam matris est non video non quia placuit de iure positivo legis
latoribus tempus ampliare. sed est unum mirum quod dicitur in illa l. si
li. quod verba illa nolle sunt extensiva vero nam sunt si tunc in vero
accepta. sed quantum ad plattores verborum vel ea que plattorum
quare filius post potest petere vero quod videtur extensiva. nam si
filius dicit volo hereditatem adire cum sit verbum presentis temporis
quod extensive hic verbum est instituti mortis. et licet non est mirum cum
modus instituti est tempore presentis preteritum et futurum. iiiio. et vulga-
ri si filius dicit nolo adire incontinenti hic illud verbum extre-
sive. q.d. volo adire in postea adibo. hoc et idem hic ex. in
verbo velle nam in testamentibus siquis promittat stichum aut pan-
philum quem volo et si semel vult dare panphylum potest
mutare voluntatem et dare stichum licet si omittat quem volu-
ero non potest postea variare. ut ff. de v. o. si ita stiplatus
et et in alligo ideo postea quia prima verba sunt extensiva et
tribuunt significationem apertam indicativo quod tertium hic et ideo
potest variare at cum dico si voluero illud sub uno
tempore significatum aperta subiunctivo et ideo variare non potest.
In legatis autem secus quia sive dicat testator lego stichum
aut panphylum quem heres meus volet sive dicat quem voluerit ex
quo semel elegerit variare non potest et hoc ideo quia ita consulunt domi-
no vel legatario. ut ff. iii. de le. fideicommissa. § si sic et hoc
notavit doctores tamen in predicta l. de v. o. si ita stiplatus.
Inst. autem s. o. incipiet filius sic libellum. libellum ago ego t.
quod possides hereditatem que fuit beate quondam matris mee cui
ab intestato per s. o. orficianum successi unde ab ipso
ipsam hereditatem peto sed ego sic recte proponi libellus
sic notavi. s. de pet. hered. Rubrica de se. o. rubriano.
Quere et quod dicatur senatus consultum quod sunt plures temporibus posita et ideo
illa non omittam et sunt v. rubrianum. trebellianum. da-
masianum. articulanum. et iuncianum. et primo videamus de
rubriano sed est illud s. o. temporibus divi traiani rubrio

accusatio

Gallo et pretore consulibus et sic a nullo uocatum est rubrica continet locum quotiens fidiocommissaria libertas relinquitur et ille qui debet prestare latitat et re uocatus per pretorem et si uenit prestabit libertatem seruus ac si directo esset manumissus. ff. de fidio. liber. l. c. uo. § subuentum. uniuersaliter adhuc ut testo se. c. locum habet tot sunt necessaria. ¶ Inprimis quod libertas fidi commissaria relinquitur et ab eo qui relinquere potuit puta te statore suum heredem est fidiocommissaria libertatem reliquid si ue prestandam ab herede suo a legatario. ut ff. de fidio. lib. l. cum uo. § ult. Si autem sit relicta fidiocommissaria libertas seruo alieno testator si legatarium fuit rogatus manu mittere et agitur legatarium tenetur illam libertatem prestare. si esset dominus serui. si autem non erat dominus serui tenetur. si dominus serui uult seruum uendere. alioquin non; verbis hereditatis legatarium appellatur sicut optime distinguit. marcell. ff. de fidio. lib. l. generaliter. § si quis alienum. et C. e. t. l. debi. ¶ Secundum est necessarium quod te stamentum illud non sit ruptum puta agnatione postumi. tunc enim directe nec fidio. libertates debentur. ut C. e. generaliter. § ex testo. Si autem testamentum non sit ruptum ipso iure sed rumpendum puta per querelam tunc fidiocommissarie libertates inofficiosum prestari debet et si intra quinquennium dicitur de inofficioso testamento. uel cum aucti sunt aqualibus bitrii prestandi sed indirectis libertatibus sit aliud quia ille non prestituit ut ff. de inoffic. t. et. uetum § ult. et l. si autem. ¶ Sed quod alium in fidiocommissariis quam in directis. nam quia fidiocommissarie duos habent auctores. s. te statorem et heredem directe unum tantum s. testatorem. tertium est necessarium quod ille qui debebat prestare fidiocommissaria sit absens et latitet de uiti. sed si sit absens ex iusta causa quod in dubio semper presumitur non habet locum s. c. ut ff. e. l. cum uo. § ult. et l. si cum seruum. si. et § si quis seruum. sed hic; non latitet; ne absens sit. sed presens non uult tamen uenire. idem est ut in precedenti l. si cum seruum. si. ¶ Quartum quod seruus sit heredi qui rogatus est manumittere et sit quia absens eodem si seruus non esset heredi non haberet locum h. se. c. si habet locum emulianum seu iucianum. ut ff. e. l. si cum. § si quis seruum. Quintum ut si ille qui debet aptorem deum et agtoribus edictis et litteris non intelligas quod omnia ista sunt necessaria. s. quod fiat denunciatio una uoce. sed pena pedani et pena publicas et sit quod omnia ista tamen de lite inuenire sufficit sic aliquis exp ut ita citetur et preceptione sit in aliis autem usis et sufficit edictum se denunciatorem missa ad domum ut ff. de iudic. ad edictum. et ff. quando sine sine ap. resci. l. l. et C. de a. ex. ut perfecti et si non sit talis citatio non habet locum se. c. rubricam. ut ff. de fidio. lib. l. cum uo. § prestat et ult. et l. si quis seruum. § i. ¶ Sextum quod illo citato non compa rete cum cognita pretor pronunciet libertatem deberi. ut ff. l. cum uo. § subuentum. ¶ Sed locum habet h. se. c. siue fidi commissaria libertas erat prestanda pure siue sub conditione et conditione extitit non habens pretor impedimentum quominus condicto existat tunc est seruus libertatem habebit et heres libertum amittet quasi absolute sit habitum cum sic intellige quia si non prestitus fuit impedimentum ne conditio existeret ipse habebit eum libertum quoad omnia ac si ipse manumisisset. cum non remanebit pene ut filius defuncti. sed in hoc et alio punitur quod si accipit libertum pecunia captus aut petitur illum in seruitutem amittitur bo. p. contra tabulas quod non amitteret alias sua presentia impedimentum et si accusat libertum. ut ff. e. si filius. § ex tribunatu. quod; numquid quod sit aliqua pena nam et hic est in eo quod quicumque petit libertum in seruitutem uel accusat cum pecunia captus quod amittat bo. p. contra tabulas. ut ff. de bonis libertorum. l. cum maior. et uo. aliud pu

ipso

niatur non eo quod accusat uel petit in seruitutem. sed ita si usque ad sententiam procedit. ut in precedenti l. cum maior. hoc autem punitur eo ipso quod petit uel accusat et si usque ad sententiam non processit. quia ubi tamen sunt quod et si fidiocommissaria libertatem prestare debeat tamen h. s. c. non comprehendit sic in fideles sunt omnes capti ab hostibus et multi alii de quibus habetur in tito. ff. e. l. in. Sed tunc habebit locum s. c. dasumianum. ut in precedenti l. et dicemus. j. de illo s. c. § ult. quod Queda tamen queruntur que sunt dilatione digna. de quibus quaeritur et inprimis a necessario sit libellus. excepte illius qui petit libertatem et plerisque quod sic ut sic ocupiat libellus. Coram uobis domine pretor uel iudex uel potestas domine magister iustitiarie propono ego. ti. quod cum talis in testamento suo fidiocommissariam libertatem reliquisset et uos estis heres eius tamen heredes ipsi quam in fidiocommissa riam libertatem prestare debebat et non comparuit. peto a uobis in libertatem prestari uel pronunciari in libertate deberi quod sic recte ocupiat libellus edic. l. ff. e. l. cum uo. ¶ Subuentum. sed tamen in libello quod sine iudicis sic opportet quod in petere audire libertas prestari uel deberi. ¶ Item quomodo pronuncia bit iudex libertatem deberi. nam non dicit a quo et sic ut sua uicta. nam si dico seruus et non dico a quo esset ista co stitutio nulla. ut. j. aut. cum de ap. cog. § ult. coll. viii. et C. porta in. C. de confit. pec. sed sua est cum omnes nulla est ut C. de sent. que sine certa quantitate prefertur. bene est pe tito suo dicas quod debeat si una uoce suum per libellum non facio ibi maxima uim. s. quod debet libellus nam ex quo ad iusticiam non opportet quod preceptione citatur est. ut. s. dum iudex optime pronunciat libertatem deberi non intelligas a se non ab herede non respice tempore futuri. sed presentium qui dicat ego pronuncio istum liberum et libertatem deberi subaudi. ex testo. s. a testatore et per modum habetur ac si esset directo ma numissus. ut ff. e. l. cum uo. § subuentum. et de hoc modo op tima. l. dicit testator legatario uolo ut talem seruum tuum legatum manumittas et si non manumiseris uolo quod sit liber inutiliter adiectum istud uolo. quod sit liber. quia ex primis ubi libertatem recipit ex testo. ut ff. e. l. inter. § ult. simile hic alias in aliis similis nam si iudex pronunciat te mai orem dominum agere rei uendicatione non aut tamen dominium. sed quod fuit in dubio declarauit. ut ff. de rei uen. l. ex diuerso. § si. fundum ¶ Idem in seruitute si pro me pronunciat in confessoria nam constituit seruitutem. sed illam quam fuit in dubio declarauit. ut ff. de seruit. ue. l. sicuti. § distat. Illud autem no. quod si libertas non fuit relicta et obreptum fuit pretori quod relicta esset et pretor pronunciauit libertatem deberi liber tas non competit et sic non debetur libertas ex sententia. sed ex testo ut dixi h. s. ff. e. l. cum uo. § subuentum. quod Sed op ponitur nam si libertas prestita fuit quasi quod sit debita ex codicillis. sed codicilli sunt pronunciati falsi inofficiosi prestita ualet non reuocatur. ut C. de fidio. liber. quis. h. idem hic in ist. quomodo ma. p. uel non. quod si libertas sit prestita siue uera siue falsa fuit causa non retractatur sed hic idem hic. ff. de ex cepti. rei. iudi. l. i. uel sed testamentum dicatur ruptum irritum aut iniustum inofficiosum petere libertas quod plus est hic idem. C. de inoffic. t. l. cum duobus. sed contra ista insurgit a una quod dicit quod libertas non debetur inmo ipso iure non ualet si te stamentum rescindatur per querelam. ut ff. de inoff. t. l. de uetu. § si ex causa hic idem in C. anni optineat ille qui agit peti tione hereditatis libertates euanescunt si autem pro alia te libertates et directe et fidiocommissarie competit ui testam

hac
ff.
sed
si
certitur
dubitatione
eum
qo.
certe
certum
qo.
hoc. i. C. de pet. he. l. si q.
fin. autem l. i...
...

fūn q̄p hēr ad soluēda ista ōria diligēr atteō līcz
mlta scripta sīt adeectoalb; nisi q2 forte pl; z aliqs
bn̄ prī ō facilr erunt z mag diligēr mq̄ caū qlib;
l. l. loqr līcz ō ead matīa loq̄ uidant dicam̄ g̃ q̄ si sit
obreptū ul' si testm̄ sit flm ul' rupat p q̄rela q̄ li
bertates relicte n̄ ualēt ista uīta sit uā z ī mutabilia
n̄ obstāt ōria. nā q̄ leg̃ ī inst. q ma. p. q. sīū uā sūī
flā fuit. i. ī iusta. q̄ libtas data n̄ reuocat aliq̄ṇ si
eēt flā cā reuocaret ut ī pocil. l. sic z ī tñsacto z sīua
reuocat z ī testm̄ q̄ ex flīs ī strūs ul' ex timore uires
sup̄ fuit. ut C. ō tñsactoē. si ex flīs. C. si ex flīs instru
ītīs fuit. uidi. l. flā. ff. ō hr. inst. l. pacū eī zat.
ff. ō excu. hr̄ q testō. ff. l. illa. C. ō fidio. lib̄ q̄ins.
n̄ obstat q2 l. libtas fuit data ab hoīe z forte alega
tario q fuit dn̄s illi mauīmisī legel uīē loquīt. l. il
la ō mof. t. z ō pet. hrōīt. ō libtate ī poēndap. l. q̄ ī
pedīt si appar; flm testm̄ seu ī offō sū z sic erat ī pedīt
fem leg̃ q̄ fem̄ initūi legis. ut. ar. ff. q sīn ma. ad lib.
pue. l. i. z iii. nā ī si dat ut mauīmittat z me dn̄e
peniteat. p. l. libtas n̄ ī ponit ī mo reuocat. ue; si
mauīmisisti. z pt pniā; mauīmīsio ten;. ut z al' ff.
ō fu. l. ex p. q̄sitū. ff si libt̄ aliēat ī fraudē leg̃. i. ū
se mīore eēnāo faciat ipo uir. aliēato n̄ tenet
eēm̄ si ī fraudē hōīs. s. patrni aliēato ten; s; oportet
q̄ reuocet. ut ff. ō uir pat. si libt̄. ff. z si soluēdi
pecūā dies ab arbitro n̄ appāīt pn̄ potit pūgari.
Si at dies appāīt pn̄ n̄ purgat. ut ff. ō arbit. l. ipe
at. ſ ult. z l. cels. z l. l. illa ē uō. ſ subuētū. qr libtas
n̄ ten; z si sustine obreptū ptor; uo. q2 h̄ n̄ dat lib
tas a ptore. s; aestatur. ff in l. illa q̄uis n̄ ē maxim̄
dāpnū hrēdis. q2 hēbit. xx. aureos ab illo libto q fo
te cū fuit fu n̄ fuit dig maiori pcīo. ¶ ff l. illa de
excepti. rei iudicate n̄ obstat q2 in l. illa n̄ fuit pūū
ciatū ī offōsū s; ruptū puta agnīcoe postumi uī
tū q2 n̄ fuit adita hrēditas ī iustū q2 sollēpnitati
b; caruit z iō mīno legata debent at qn̄ testm̄ ē
flm nllm ē. ut ff. q ad m. t. ap. l. i. z ff. ō ū. sig. pu
ill. ff. qn̄ rescīdit p q̄rolā. fit nllm fingit fuisse.
ut ff. ō uulgari. z pupill. sub. l. in substitutoē. z ō in
offō. t. l. cū q. ſ ult. ul' in l. illa ō exceptoē rei iud o
rig̃ q. hr̄s. ſ legatarii. uīi alius legatarius n̄ pudi
cat z h̄ dic̄ p̄ncipiū. l. illi. z dīē dn̄s ms q̄ h̄ soluto
equite gaudet cū ē legatari ex testo lib hrd depē
det. ut ff. ō pig. si supat ō collusioē hrōis hō opti
mū. ar. ff. ō leg. i. l. si fu pluū. ff. l. illa. C. ō mof.
t. ē duob; n̄ obstat q2 ī ōting̃ p duo z q2 p pte fu
it rescissū testm̄ z p q̄ pte n̄. ūn̄ p illa pte p q̄ n̄ fuit
rescissū deb; prestari libtas z q2 res ē ī diuidua opt;
q̄ ī solid prest soluta pte pcii illi fu q̄ti extia hrēs
illi cohrēdi q obtinuit ab illo q libtate prestit. ut ff.
ii. ō leg. l. cū fili. ſ u. q̄o; oppoit rupto testō ag
ñcoe postumi fidiomissarie libtates debent n̄ locū
hr. s. o. rubriū. ut ff. ō fidio. lib. l. gn̄alr. ſ ex testo.
quo g̃ tū fatue loqt. l. i. ō excepti rei iud mq̄ dr q̄
si testm̄ ruptū sit q̄ libtas peti pot z ī alia legata
uo. opt; ō neccitate q. ī telligas ul' agere legatario
z ī hrēd. ut dic̄ p̄ncipiū z fuis. l. illi ul' qn̄ eg hrēs
z collige. al' sec. ut dixi. q̄o; illd qr q dixi ī libllo
q̄ pponā coram q̄lib; iudice aliū libllū. uō. n̄ ū coram illo

q hr eē ex testo; meri ul' mixti ī pu z ppea ubi sat̄ ō pto
re locut cū in l. illa cū uō. ſ subuētū cū ē libal mag
ex poscet. iudic. ut. C. ō pedan. iudic. l. placz magr aut
municipales q ō hūi cognoscet. ut ff. ad municip. l. ea q:
l. magrat. insi. h. se. o. uo. q sep iudex deb; adicere
ī illa sua sn̄a qn̄ pnūciat libtate debi utrū ille q
fuit absēs fuit abseō iusta ō cā a ex uolūtaria ul' ex
malitia ut p h. se. o. ē sit libtus iste ē libtas ope
tet si ex iusta cā erit libr absēns si ex malitia erit libr
orcin. ac si eēt in testo directo mauīmiss. ut ff. e. si
legatario. ſ ult. De. se. o. tertulliano.

Et z aliū. se. o. q̄ uocat tertullianū q̄ fem ē tpib; diui
pii cōsule existēte tertullio aq̄ eōo uocari, z ō noīari. se.
o. tertullianū. loc hr h. se. o. quot ples hrēs sūt ī stituti
z inter illos ē un ō hrēdib; q fari n̄ pōt q n̄ fuit rogat
mauīmitte. s; alii cohrēdes rogati fuunt q2 otigebat
q̄dā difficltas p pte infantis q̄ hēbat ī fuo q uēdere
n̄ poterat z sic ī pediebat libtas statuit. s. o. tertullian
z h ē diui pii cassio suo decto rescripsit ut ptes fuo;
q b; ē data libtas iusto pcio extimet z sic fu manu
mittit ab hus q rogati sūt illū mauīmitte z ille q ma
numittit dabit pte pcii illi ī fati cox cohrēdi. z alius ī
fuis cohrēdib; z ita erūt obligati z ita agi potit cū
eis at si ageret ex cā iudicati. ū. ff. e. l. q̄s supplex. q̄o
ff loc ī hr se. o. ī in alius casib; ī q b; ī pediebat fuis li
fidiomissaria e reliquit puta qn̄ hrēs q debet manu
mitte erat furios ul' sol' ul' si alios hēbat hrēdes q ro
gati erūt mauīmitte furios n̄ erat rogat mauīmitte
n̄ pōt excusari si dn̄ res suum ī tali odtoē n̄ pstum
mauīmitte p furiosū cohrēde uīm q mut ē surdus ē
eē ī q b; istis casib; subueit. s. o. tertullianū. ut sic pce
dit sat dixim. ¶ ff subueit p deū. s. o. z ī alius casib;
puta qn̄ rogat hrēs mauīmitte z ille se ab hrēditate ab
stinuit. ¶ ff z simile. xxv. ā. fuit hrēs q hūit z pea
abstinuit q rogatus erat mauīmitte z sic ī pediebat
libtas illi q debebat mauīmitti subuētq; scat tertul
lianū. s. o. ut ille fiat lib z ptor pnūciet n̄ erit li
br illi q debuit mauīmitte. s; erit libr orcin. ut ff.
ō fidio. libta. l. cū q̄. ſ in furiosi in cau tū ex cogita
to n̄ subueīt libtati. p. s. o. tertullianū s; p rescriptū
diuox marci z scim. ubi gn̄i duo sūt ī stituti hrēs unus
morit sin hrō alt abē ex iusta cā p in subuenerit ut
ille sit lib. ac si ille solus debuiss; mauīmitte q ex iu
sta cā abē dū tū hrēs decedens n̄ sit ul' sitq̄ delibadi
tñseat q forte delibare uult. ut ff. e. l. cū q̄. ſ ult.
ff z aliū casus noiat ī q b; p. se. o. tertullianū subuētū
fidiomissarie libtati puta solus hrēs ē q fari n̄ pōt
q rogat erat mauīmitte ut pupill hūs tutore z tutor
n̄ uult mauīmitte ī hus casib; z diui frēs forte mar
z fuius. ō q b; ppe diximi subuenerūt ut p in sit lib. ac.
si pupillus mauīmisiss; tutore auctore. s; quo erit lib
h ī ī adite ptoae z ptor pnūciabit libtate debi adeo ut
si qn̄ ex rogatis sīt psētes alii latitant alii sīt absē
tes iusta ō cā tā ī tanī s ī tedat z psētes se excusat
forte p infātis p absētes z latitantes optimū reme
diū ad ī ueīt diui pii. ut lib iste efficiat z si ubr ī sūis
z absētiū. ex iusta cā z psētiū. ut ff. t. l. cū q̄. ſ i. z
ii. z no. l. illa tota logr ō tertulliano. se. o. inh scat. o.
ītellig expetitū z libllm z ī ppa; sn̄a; ptonis z fere ōs

quere quod in superiori notavimus. Item nota quod est dignum notare quod contra socios et heredes datur actio aliis coheredibus ad similitudinem actionis infamie que erit certe iudicanda et cetera ita si mulier infamem vel dativa et non nativa sic et al. C. de inst. l. cum mora. et ff. de pactis. l. iuris gentium. § si ipse quod non extimabitur sunt. vero forte. ff. l. illam. C. communia de legatis. si duobus vel fere aliam. l. C. communia de usufructu. l. i. vel forte arbitrio iudicis. De senatusconsulto damasiano.

Quartum fuit et de summa necessitate aliud senatusconsultum quod vocatur damasianum ab aniceto consule qui fuit temporibus divi adriani, puto. ut l. ff. e. t. et fideicommissis. et locum habet in his casibus. Certe rogatus erat quis manumittere suum heres suus legatarius erat absens ex iusta de causa iure communi absente iusta de causa procedi non potest et si procederet daretur restitutio. ut ff. de damno infecto. si finita. § si forte. Item in casu isto non potest dari restitutio maxime contra libertatem iam competentem quia nec minor restituitur contra libertatem iam competentem. ut C. si adversus libertatem. l. i. et ii. et ff. de minoribus. l. cum minor. In casu subvenit senatusconsultum damasianum ut ille servus proinde fiat liber. ac si ipse manumisisset eum. ut ff. de fideicommissariis libertatibus. l. generaliter. § sed et si abesse. Sed cum erit liber per absentem ex iusta causa quia non debet ei eripi libertas que fraude caret. ut ff. e. l. nam in fratres. § i. in fine. Sed quod dicitur l. ff. e. l. in fideicommissariis non dicitur quod fiet liber et libertas deficient. sed intelligo. l. illam in eo qui non est absens ex iusta causa sed ex voluntaria. Item in aliis casibus locum habet hoc senatusconsultum putasse in furore qui debuit manumittere furioso ab hostibus capto vel ille qui tamen ex religionis aut alia honesta causa venire non potest.

Item si aliqua calamitas vel infirmitas aut captivitas aut periculum fame aut similiter cum morte. Item si est pupillus qui curatorem non habet aut habet et forte aliquid de illis casibus tenet tutores vel forte per maliciam sunt absentes. In omnibus istis casibus habet locum senatusconsultum damasianum et forte illi libertatem non caperet ut ff. e. l. nam in fratres et in hoc differt istud senatusconsultum a superiori quia est de infante et furioso loquitur quia illud loquitur quando illi cum aliis sunt admixti et qui non erant rogati manumittere sic in ... et aliquo casu concedatur non est absonum. Illud autem nota quod si aliquis per contumaciam defendatur vel ex iusta causa absente ... liber et non caperet quia dicitur pronuntiabo liberum ille servus vinctum esse liberum illi qui defendit. De senatusconsulto artificiano.

Post de senatusconsulto artificiano videamus istud senatusconsultum fuit ut puto temporibus divi adriani quia expressim est tempore fuit factum non invenimus ... denominatur ab artificio et omnia ... quorum diximus in precedentibus senatusconsultis propter unum tamen fuit factum hoc senatusconsultum. Certe aliquis rogatus erat manumittere heres vel legatarius qui non sub erat illi ... puta fuit testatoris vel de qua puta est servus ille qui libertatem petit et sic non potest complere illum qui debebat manumittere quia ... non patet. ut ff. de iure ... et sic de iure communi impediebatur libertas subvenit istud senatusconsultum ut favore libertatis cogatur possidens et de libertate ... heres non sit de sua ... ut ff. de fideicommissis libertatibus. l. in artificiano. De senatusconsulto iunciano.

Post et aliud senatusconsultum quod vocatur iuncianum et factum est forte temporibus divi pii. quia quo tempore factum fuit non invenimus. tamen factum fuit emilio iunco et iulio severo consulibus et sic a iunco vocatum est iuncianum et habet locum quotiens quis reliquit fideicommissariam libertatem servo qui non erat suus vel suum heres suus legatarius qui rogatus est manumittere sed possessor noluit ma-

numittere. Tamen licet absens ex iusta causa sui latitet quia quod presens est et non vult manumittere per absente habetur sic hoc probatur. ut ff. de fideicommissis libertatibus. l. sicut servum. et l. non tamen. ... Illud autem nota quod quis dicitur ex causa iusta abesse si est apud sedem suam et domicilium et semper presumitur quod ex iusta causa abest non probetur contrarium. ut ff. de fideicommissis libertatibus. l. si cum servum. § si quis servum ... et omnia fere que dicta sunt in superioribus senatusconsultis, primus hoc intelligantur repetita. De constitutionibus que eripiunt servum in ... Item ista quoque senatusconsulta libertati subvenerunt. Libertati per constitutiones ... ita et subvenerunt vii. constitutiones imperatorum et unum aliud senatusconsultum cuius nomen non habemus per que ad libertatem pervenit sine manumissione prima est constitutio divi iustiniani. Secunda est constitutio imperatoris divi adriani. Tercia est constitutio duorum fratrum marci et comodi scripta in ... Quarta constitutio duorum fratrum marci et comodi missa ad ... fidium victorinum. Quinta constitutio duorum fratrum severi et antonini missa ad urbium maximum. Sexta est eorundem divi claudii. Septima est eorundem divi vespasiani. Octavum est senatusconsultum cuius nomen non habemus. Memento quod de his constitutionibus in summa ut supra prima. v. senatusconsulta libere libertati subveniant sunt et ista vi. de quibus et de singulis et post de constitutione iustiniani que locum habet constitutio iustiniani in multis casibus qui inveniuntur in constitutione ipsius iustiniani. C. de latina libertate tollenda. l. unica. Primus modus quando dominus servum egrotum non collocavit in venerabile sermone neque alii eum commendavit neque solita solatia ei prebuit constitutio ipsius iustiniani ... eripere eum in libertate. ut in precedenti. l. § hoc et sequenti. Secundus modus quando ancillam alienavit ne prostituatur et emptor fecit prostitutam in libertate eripitur. ut in eadem l. § filii in. Tercius modus est quando servus pileatur antecedit cadaver domini vel cum ... defuncti ventilat ipsi constitutione in libertate eripitur ut in eadem l. § sed et qui dominum sequitur. Quartus si testator manumittat servum in testamento et adiciat illum velle celatum supplicaverit illa adiectio et ipse erit liber. ut in C. e. l. § illo procul dubio et sic sola adiectio tunc ... ut sicut ... ob quod existimet et de aq. com. testa. ff. l. i. § item labeo. Quintus modus ut si dominus supposuit servum in iudicio et alium pro se suo pro eo obtulit domino et dominus te ... cepit incontinenti sit servus ... ut in C. e. l. § ... illud et sat. Sextus ut si dominus ancillam suam collocavit in matrimonio alio libero et dotalia confecta sunt ... in instrumento incontinenti ancilla libertatem consequitur. ut ff. e. l. § sed et si quis homini libero. Septimus modus ut si dominus servum filium nominavit pacta incontinenti sit liber. ut in C. e. l. § siliquis in. De constitutione ... Secunda est constitutio divi adriani quotiens ancilla divi adriani vendita vel ex alio quovis contractu traditur sub hoc pacto ne prostituatur illam statim illa prostituta incontinenti erit libera ipso iure non indiget pronuntiatione adeo quod si venditor sua vice ... manus iniectionem et prostituta ... ex homini fiat libera. ut C. si mancipium ita venerit ne prostituatur. l. i. Immo si fuerit ... manus iniectionem et prostituta ... et illa prostituta manus iniectionem venditor ancilla erit libera. ut ff. qui sine manumissione ad libertatem perveniunt. l. i. imperator. adeo hoc est libera ipso iure quod et si ubi apponitur ut si prostituta esset libera illa nichil prodest ad libertatem optinendam. ut et C. e. t. l. mulierem. que est illa ubi ponitur pro eo melioris intellectus nam si non apponitur illa ubi bene intel-

ligantur ut al. ff. de man. indic. l. manumissio per lictores. sed quod supra dicitur est libera ex quo prestituerit quod ordinat iudicium coram prefecto urbis ut in l. C. si manc. ita fuerit venit patri et quod ordinat iudicium sicut in l. ii. et ibi pro. ii. l. i. id adhibet cogitationem non ut pronunciet ancillam liberandam sed pronunciabit liberam. sed adhuc adhibetur illa cogitatio quod ex alia parte negabitur ut sciatur an dominus qui servam vel de man. in vectorem consensit prostitutioni ut si consensit non abducatur si pronunciet ancilla libera. Item adhibet et alia cogitatio propter aliud ut sciatur an illa ancilla fuerit prostituta. ff. l. ii. id adhibet cogitationem quod ex alia parte negabitur ancillam venditam sub tali pacto ne prostitueretur non adhuc ut pronunciet liberandam illud no. quod ancilla que prohibetur prostitui non potest esse in taberna quia quotiens aliquid prohibetur et id videtur esse prohibitum per quod pervenitur ad ipsum. ut C. e. l. ult. quod prohibetur esse in taberna et loco illo dum miscetur vina et venit luxuria vel ista illud non licito inebriari vino in quo est luxuria et adulteria solent ex vini sepius prestitutio pervenire. ut C. de adulte. l. quamvis adulterium et concipiet libellus secundum questionem sic.

libelli. Coram vobis domine pretor propono. Ego talis quod cum titius dominus meus vendiderit me ancillam suam scio me ne prostitueretur quod sum me prostituit peto per vos liberam pronunciari quod sic recte concipiatur libellus dicitur l. C. si manc. ita fu. al. ne prostituatur. l. i. vel quod dicitur quod fiat ista petitio de quo non tamen iustum et dic in superiori notatum de se. g. tuliano. De constitutione duorum fratrum

Tertia constitutio succedit scilicet duorum marci et commodi septe. ff. fratrum marci et commodi scripta insemistribus que semistres id dicuntur quod imperatores infra per vi. menses dabant epistolam libellorum et per vi. dabant unitibus hoc ubi habes in inst. de excusat. tuto. § Item divus marcus et loquitur hoc constitutio quotiens do. vendo vel ex alio contractu trado tibi servum ea lege ut cum habuerit xv. annos sit liber. licet fratrem manumittentis non opprehendat tamen ex quo compleverit quintum decimum annum ipso iure erit liber. ut C. si manc. ita fu. alie. ut. et al. l. ista et licet postea manumittatur per hominem nichilominus tamen ipso iure libera fuerit unde illa manumissio in nullo preiudicat sic et al. natalibus non efficit manumissio ut in preceden. l. et inst. de inge. § ult. adeo ut si post quintumdecimum annum nascatur filius ancille que debuit manumitti ingenuus nascetur. ut in preceden. l. ista uero. et sic constitutio ista facit aliquem liberum ipso iure licet nulla manumissio sequatur quod enim ad denatos et venditos fuos locum habet constitutio preceden. dicitur l. i. C. si manc. ita fu. al. ut ma. et hoc idem dico de omnibus constitutionibus. Et no. dicitur quod hec constitutio tunc locum habet ut diximus quando fratrem manumissionis non opprehendit ut posui exemplum. unde si fratrem manumissionis non opprehenditur ubi gratia do. vel trado vel vendo tibi servum ut emptor ipsum manumittat tunc locum habet sequens constitutio. ut in ea notatur et hec est sola differentia inter illas que licet concipiatur libellus dicitur ut supra. De constitutione duorum fratrum marci et commodi missa ad...

variata constitutio eorundem fratrum marci et commodi missa ad officium victorinum succedit que constitutio habet locum quotiens do vel trado vendo servum ut manumittens sui manumississet locum habet constitutio divi marci et commodi missa ut ad officium victorinum facit ipsum ipso iure liberum ut C. si manc. ita fu. alie. ut ma. l. ii. si quis quod differunt

ista constitutio a superiori. pro quod superior habet ipsum fratrem manumittentis non opprehendit ubi gratia do tibi servum ut cum habuerit an. x. volo quod sit lib. hec autem constitutio locum habet quando fratrem manumittentis debeat intueri. ubi gratia do tibi servum ut manumittas sine manumittas constitutio presens et de huius duabus constitutionibus loquitur legislator in duabus l. que videtur inter se contrarie. ff. qui sine ma. ad lib. p. l. i. nam in l. illa loquitur quod si servus sit venditus ut intra certum tempus manumittatur et si emptor et venditor sine herede decedant nichilominus tamen libertas suo competit et si venditor mutaverit voluntatem ut in e. ti. l. iii. hoc quod si vendo servum ut infra certum tempus manumittas tamen demum libertas competit ut si venditor in eadem voluntate permansit. pro. ille due l. loquitur de istis duabus constitutionibus scilicet de una scilicet missa ad officium victorinum quod fratrem manumittentis comprehendebat unde ergo tamen loquitur l. i. ibi l. i. loquitur quando libertas fuit prestita ab homine qui debuit manumittere tunc prima venditoris libertatem admanumittere prestita non impedit libertatem aut prestita in beneficio legis impedit et ideo tamen loquitur l. iii. et ille et sic probat solutionem. ff. de furtis expor. questionum. l. in l. i. prima prius libertas competit et postea mutavit voluntatem in l. iii. et ut in pa. l. loquitur quando sine herede decessit tamen venditor que emptor et sic notat in dominus meus hec pro ratione melior. ¶ Sed quod si certum tempus non comprehendatur. pro. quod debebat manumitti quando dicimus istum manumittere esse in mora. pro. optime distinguit paulus ff. sine ma. l. ult. ut in presente spatium duorum mensium in absente iiii. ¶ Item illud no. quod si aliquis debebat manumittere sub pena et incertum tempore licet non manumittat in pena non committitur et quod quia lex representat fratrem eius et sic cum liberum facit eos punitis non manumittere servum et si manumisisses dabi. e. noie pene certe licet manumittas pena tamen non committeretur et quod quia manumissio videtur eadem cum non potuit manumitti pena committitur non et C. si manc. ita fu. l. alie ut ma. vel. g. l. pen. et ult. De constitutione duorum fratrum severi et antonini missa ad urbium maximum.

Quinta constitutio succedit scilicet duorum fratrum missa ad urbium maximum que constitutio non facit aliquem liberum ipso iure sed severi et antonini liberandum per sententiam adhuc ut locum habet hec constitutio tot sunt necessaria. ¶ Inprimis quod alius sit servus. ¶ Secundo quod aliquis emat ipsum a domino ipsius servi. ¶ Tertio quod ille emptor sit imaginarius. i. quod de suo pretium non solvat. ¶ Quarto quod servus emat de suis nummis suis dico que ad divisionem tua occulos. q. d. quod vendo te re ali que licet ex occulis cogitationem que res illa sit tua sic intelligit legislator aliquem sic strictius intelligendo non possit esse quod ista ubi. i. meum tuum suum illi alterius comperate respuit et dividit actionem. ut ff. ut de leg. suos et ff. de rei ve. l. solum. § meum et ff. de relig. l. iii. § alia et ff. ad treb. l. si legata. § si quis habet que omnia in suo non cadunt quod servus nichil habet si habet prestat quod quamdiu pater sit non habet peculium ista non sunt bona. ut ff. de v. si. l. pu. et quod nil possessio habet quod quis habet breviter prestat non presidet sed nichil. ¶ Quod alienum suos nummos largissime intelligis sicut aliquis amicus servi dedit sibi alius nomine quod nummi. ff. de manumissio. l. ts qui se suis nummis et intelligas ita suos dum tamen non emptoris. ¶ Quintum ut ab initio ista id agatur ut imaginarius sit ille emptor. i. ut nomine suum tamen

De constitutione duorum fratrum marci et commodi missa ad officium victorinum. Quarta de constitutione duorum fratrum severi et antonini missa ad urbium max...

accomodet et mich de suo impendat adeo quod sua dicatur quod eam manumittat suis nummis non michi omnino competit libertas.
¶ Sextum ut servus sit talis qui possit ad libertatem pervenire alias non erit liber puta si ille servus debebat exportari vel prohibitus manumitti. ¶ Septimum quod servus ille qui vendidit sunt tot venditores aliequin si emptor sunt domini pro parte vel qui habuit usumfructum licet emerit partem alterius tamen constitutionem habet locum et habet locum constitutio si duo servi redempti erint uno servo redempto ex propriis nummis emptoris alio ex nummis servi ipsius. In primo non habet locum constitutio in secundo sic. Sed hec placuit omnia. ff. de manumissionibus. l. si quis se suis nummis et hec est causa ubi servus in iudicio per interdictum licet alias de iure communi sit contra ut C. de iudiciis. l. servus hec est causa ubi auditur contra dominum ut ff. de iudiciis. l. iii. circa vii. caveat si servus quod sibi placuit quod intendit in opus metalli damnari nisi dominus vellet ipsum sibi restitui ut ff. de manumissionibus. l. si quis dicat cum enim ex hac constitutione non fiat filius ipso iure sed sit per sententiam liberandus recte concipiet libellum contra dominum suum illum emptorem sic. Co. libelli Coram vobis domine iudex propono contra T. ego Sextus dominum meum qui cum me emisset a domino meo Sempronio pro x. quos ego subministravi et sic fuit ymaginarius emptor peto ut eum me manumittat et abhinc propono constitutionem divorum fratrum Severi et Antonini nulla adiutorium maximum quod sic recte concipiatur libellus sic dic. l. pro causa si quis suis nummis et ff. de iudiciis iii. circa ex causis mihi tamen apponitur in libello et dicitur sic propono Ego T. contra Sextum dominum meum qui cum me emeret pro x. a Sempronio domino meo quos ego ei subministravi hoc acto inter me et ipsum quod deberet me manumittere et non manumisit peto quod me manumittat ad hoc propono etc. ad plenioreum huius libelli intellectum inducam predicta. Sed hoc non dico necessario ponendum quia forte hic non fuit ex pressus in actu et quia etiam sine eo actum nichilominus potest petere quod manumittat ut l. predicta ymaginario suum aurum ex primat Sed huic libello sic opportet habere quod servus non habet conditionem civilem vel pretoriam conditionem ut ff. quibus ex causis in pos. l. qui testamento § servus.
¶ Item quod ad iudicium civile servus habetur pro mortuo ut ff. de regulis iuris l. quod attinet ad constitutionem predictorum fratrum est de iure civili quo damnatur et quod est iuris civilis intelligitur sic alias in querela inofficiosi testamenti quod cum sit de iure civili non datur emancipato quod est iuris civilis intelligitur ut notatur s. de querela inoffi. t. et de ho. et p. contra tab. pro. quod opportet locum habere de iure communi illud tamen civiliter inducitur propter favorem libertatis fratrum priorum qui libertatibus favent ut ff. de al. iudicio mutan. fa. l. quia et libertas res favorabilis est ut ff. de regulis iuris l. libertas et hoc dicitur l. illa de iudiciis iure circa ex causis et sic per ista solutur alia questio quod servus auditur contra dominum. Illud autem nota quod locum habet predicta constitutio sive servus sive civitas vel privatus cuius sive cuiuscumque etatis sit masculus sit mulier sit minor sit pupillus qui emit ut dixi locum habet predicta constitutio ut ff. de manumissionibus. l. iiii. § michi autem videtur.
¶ Item quod coram quo intentetur ista questio coram iudice qui habet cognitionem vel in urbe ipsa rome coram prefecto urbis in provinciis tamen iudicibus non ergo coram magistratibus municipalibus quia hec causa maiores iudices expostulat ut ff. de manumissionibus l. si quis dicat. et ff. ad municipalem l. eam quam et l. magistratus et C. de pedaneis iudicibus l. placet. De edicto divi claudii.
Sextum beneficium videlicet divi claudii succedit quod locum habet si patronus seu dominus servum egrum non alit seu ipsum in infirmitate predelicto habuit quod ex edicto divi claudii competit ipso iure libertas. et ff. qui sine manumissione l. servo

sed hec libertas sic coniungebat scilicet Latina quod toto tempore vite sue erat liber sed in morte ipsius succedebat patronus quod hodie emendatum est per iustinianum ut ipso iure sit liber et civis in vita et in morte qualiter fuit illud edictum divi claudii. ut C. de latina lib. toll. l. unica. § sed scimus. alias si servus non sit eger sed dominus non alat eum non fiet liber ipso iure sed dominus in quod habet amittat. et hoc quidem p. i. ff. de pedelicto sepultura in Item servo de negata alimenta dederit a Sempronio quod se diceret patronum et cum dicitur illa ancilla fuit postea manumissa alumno tuo patre suo quod dedit alimenta nutrici pretende dicitur in quod tenet manumissio si ergo fuisset libera ipso iure manumitti non potuisset sed contra quod oportet quod servus sit eger servus non habet et dominus servum non exhibet in quod habet amittit sit liber. hoc idem in filio in potestate constituto quod sit sui iuris et sic pater vel patre patris amittit et est ideo quia quod sumus dicere potest quod manumissus ipsa potestate exempsit. hoc in assertione et colonarie conditione omnis adeo quod si aliquis intus eum et protestetur se habere velle vel in illo non propterea ius aliquod vendicabit in illo. ut C. de infan. expositis. l. ii. et l. ult. Idem in patrono qui libertum non aluit et quia divus claudius induxit quod amittet in patronatum et sequitur liberi libertorum testamenti factionem. ut ff. de iure patronatus. divus etc. de infan. expo. l. iiii. quaesitum et ff. de bonis patronus libertum si libertus non aluit. et ff. de liberis ag. l. alimenta. Sed tamen est in validis intestatibus l. unica quaerit autem quid sit ideo quid servus sit liber ipso iure quod est pedelicto habet si egro alimenta non dat et ille servus qui accusatur crimine capitali si dominus eum non defendat sed absoluatur propterea non sit liber. ut ff. de statu ho. l. servus. ff. qui et a quibus ma. lib. non fiant l. ille servus. § prece si ille. ff. de publicanis l. caedi. propter alimentis denegatis facit hoc pietatis denegata quod sit dominus punitur ut in l. predicta ideo contra quem propter maleficium quod diceretur a suo communis solis domino permittitur defensio sui. ut C. de accusationibus l. si servus enim non dominus compellit enim si dimittit eum fortune propterea non sit liber ut servi caveat se ut non delinquant ponenda spe in defensione patroni vel si patronus non defendet et forte per sententiam iudicis absoluet iam occasione sui delicti consequeretur libertatem quod noluit enim quod sit in pena patroni. ut ar. ff. soluto matrimonio. sic ab hostibus. De constitutione imperatorum theodosii et valentiani.
Sed et alia constitutio imperatorum theodosii scilicet et valentiniani et valentiniani quod in mirabili causa subvenit ancillis et filiabus in patre constitutis quorum pater vel dominus in paupertate necessitate procedat lenonis quod eas supponitur tam filia quam ancilla deplorare possunt suffragium episcopi ut ab omni miseriarum necessitate absoluantur. ut C. de episcopali audientia l. si lenones quod constitutio non facit ancillam liberam ipso iure sed non filiam sui iuris ipso iure sed emancipandam. et aq. l. illa si lenones. vim tamen pudentes glosaverunt quod emancipanda est filia et manumittenda ancilla a patrono et sic notatur unum de casibus in quibus pater compellitur emancipare filiam et dominus manumittere ancillam. alias non ut iusta questio. i. pa. po. solui. § ult. et ff. de adoptionibus l. non pater. et C. de emancipationibus l. si avus. et hoc ar. pro se. ff. si quis a pa. fu. ma. l. ult. alii dicunt et et glosaverunt quod dominus eius vincatur per sententiam filium sui iuris et ad ancillam liberam et hoc dicunt quia continetur in l. quod liceat illi suffragio episcopi defensorum quod impleto suffragio a semper miseriarum necessitate absolvi. Item continetur in eadem l. quod non solum amittat potestatem quam habuit imo et si restituatur parentes seu domini in hoc defensione impleverit suffragium episcopi quod patientur penam exilii et deputabitur in metallum publicis ut C. l. xi. de spectaculis.

scenicis et lenonibus. l. i. Si g. absolutus si amittit potestate et c. g. non per emancipatorem. sed primo. pro. absoluitur emancipatore et sic potestate et prima et dominica amittit per emancipationem. asse feci et sat ut pa eque oppinio s. l. plures et dominum putant sic ut dixi quia amittunt patrie qui debent in filias et ancillas et dat in exilium et in metallum. ut dixi tamen alii lenones capite puniuntur. ut. j. aut de lenonibus. coll. iii. et sic secundum uarietates sententiarum diuiso in formabitur libellus secundum primam opinionem; dicitis sic. libellus peto. Ego. R. filia titii aut domine episcope quia ipsum compellatis titium parentem meum uel ego ancilla compellatis titium dominum meum qui me inuite imposuit necessitate peccandi quia metallis supposuit et sic fuit leno meus qui me emancipet et me manumittat ad hoc implora suffragium seu officium uestrum secundum aliorum sententias incipias sic. libellus peto. Ego. R. filia uel ancilla titii aut domine episcope liberali capita potestate seu dominica cum ipse titius pater uel dominus meus necessitate inuite me supposuit et me talis supposuit et sic fuit leno meus ad hoc imploro suffragium uestrum quia sic recte occupiat libellus dicit uiam predictam. C. de epi. audi. l. si lenones et c. l. xi. de spectacul. l. ult. De edicto diui uespasiani.

Extimum succedit edictum diui uespasiani quod locum habet quando aliquis uendit ancillam sub eo pacto ne prostituatur et sua dicat et quod esset libera sui non statim ea prostituta fit libera. ut diui g. de off. diui adriani uero emptor iste uendidit alii suo fili pacto pure ulla sua inuite domino prostituenda. ¶ Item si emptor tercio uel forte uadat ancilla usque ad millesimum emptorem nec emptore nouus prostituit constituto predicta diui adriani in casu isto non subuenit ancille prostitute ideo diui uespasiani edixit edictum suum ut propter primum pactum appositum si ancilla prostituitur nec ab isto ultimo fiet libera ipso iure et erit libera potius beneficiorum quod est mirabile quia post legem apposuit. ut ff. de iur. patr. l. diui uespasiani. C. si mancipium ita. f. al. ne prosti. l. i. ff. de iudic. iur. ciuil. C. de latina. lib. toll. l. i. et sic no. tantum propter fauorem libertatis. Jmo potius propter bonum prostituentisque pactum appositum non prostituendo ita ratio effectus quod ista non sit libera quod fiat sic et a pacta domino manumittendo quia propter bonum secundum ita ratio affectus quod manumittere non potest. ut ff. de seru. expor. l. si uenditor. De se. c. Sillaniano.

Etiam uerum istud pure et sine nomine si forte potest appellari sillanianum seu claudianum quod tractat de in dicenda dominice. non dixi. g. de s. c. sillianus hoc senatusconsultum locum habet quotiens seruus instituendo a testatore iudicauit necem domini et punit sed maleficiorum quod dominum occiderit et seruus iste uincens primum libertatis non ipso iure uel ipso facto sed per sententiam uel nece est quando adeat praetorem et recepit sententiam libertatem merentur. ut. C. pro quibus causis seru. pro pre. lib. acci. l. i. et hec in de causis; non seru. in iudicio audit. ut. C. de temporibus in possessione ciuil. l. i. et ff. de iudic. l. ciuil. et propter forte libellum si non in illum uiuo l'uiua nece est non habet aduersarium et dicet sic domine praetor aut petom libertatem praestari et ego iudicaui necem domini mei quia interfectores suos accusaui et fuerit per sententiam condempnati et sic praetor per quam ab eo tibi libertate dabitur hoc et originalis in aliis tribus causis quod seruus libertatem tradidit. s. si praesentauerit consulto. s. per constitutionem. ¶ Ipso casu possi tutiones constitutum. s. si seruus detulit in publicum illos qui adulterinam monetam exercent ut. C. pro quibus causis seru. pro pre. lib. acc. l. fin. ¶ Secundus casus est ex constitutione eiusdem constantinum si seruus raptum uirginis detulerit in publicum et si erat pactione remissum. ut. C. e. t. l. siquis seru. ¶ Tercius possi tutionem gratiani. s. seruus detulerit in publicum desertorem militie. ut. C. e. t. l. si desertorem. De se. g. uiliano.

et aliud se. g. quod fecit sub temporibus domiciani uiuiano consule qui imposuit penam colludenti et afficit primo de te genere collusionem ubi coram quodam erat seruus proclamabatur in ingenuitatem dominus suus patiebatur et sic fuit pronunciatus ingenuus per tale colludium tamen in te ueritate erat seruus. uoluit imperator domicianus et uoluit sed uenia indulgentia dominorum amplissimum ordinem ignaret. q. d. etiam amis si sic remanere ingenuus promouere ad dignitate et sic ignaret ordo amplissimus et ideo statuit predictus in illum pronunciatus est ingenuus ut sit seruus sic et fuit et primo afficiatur ille qui detexit collusionem quod ille fiat seruus illi. ut ff. de collusione detegenda l. i. et hoc ideo statuit in hominibus libertine conditionis ideo dico sed quia liber non fieret seruus sed remanebit liber non obstante sententia lata pro ingenuitate et forte illis qui collusionem detexit. ut. C. de collusio detegen. l. ult. Quid si in quo erat predictus seruus uel liber est et seruus remaneat sic et fuit et liber sic et fuit. pro in hoc quia non legitur notum suum quod sit ingenuus et reddit ad suam conditionem quam cum sit liber detegendus. collusionem. ho. ff. de i i no.. l. ad optimum s. patrimonii. et sic no. quod illa collusio debet detegi quod detecturus de suo potest sed infra quinquennium continuum nisi forte differtur ille propter etatem illius de cuius collusione tractatur usque in tempore pubertatis. ut ex quo causa quod quinquennium habet quis ad incipiendum causam non ad perficiendam. ut ff. e. t. l. i. quod sententia simul promittitur tentari et non pluries. ut ff. e. l. ult. Jllud autem no. quod antequam detegatur collusio ueritatis habetur loco ingenui quoad omnia et postquam sententia de ingenuitate lata est. ut ff. e. l. si libertini collusionem autem detecta erat libertinus sic et fuit sed alii de iure diuino et hoc et l. predicta si liber. Item no. quod licet sententia lata pro ingenuitate ingenuum faciat illum postquam lata est apud omnes. ut ff. de statu. ho. l. ¶ Jngenuum tamen si per collusionem detecta non predictus sed eodem est. Item non predictus sit litigantium et sine collusione cum non iusto contradictore. ut ff. e. l. c. non iusto pluribus tamen concurrentibus ad detegendam collusionem ille prefertur qui est maioris meriti et magis interest. ut ff. e. t. l. ult. infi. De se. g. sto temporibus

Conuenitur et quidam aliud senatusconsultum factum tempore diui marci. Diui marci est nomen non uerum quod prohibet ne quis actorem suum uel seruum alienum in spectaculo cedat et si fecerit illud habetur pro facto. ut. C. qui ma. non pos. l. duuo marco subaudi quantum ad id quantum ad istud non potest habere pro facto sed est causa inter si non plus ualeat constitutione. ut ff. de cap. et post. li. j. in ublla s. fe.; opponitur de sed ppo quod non per manumitti in spectaculo quia hoc est contra ergo uidetur quod quis manumittere potest coram pretore in transitu uel coram eo eunte ad balneum uel ad teatrum. ut Just. de libert. nam manumissionibus non attenditur quod fiat uidente sedente pro tribunali. ut in predicto. t. de libertis. pro. sed et diui et marci prohibet illam manumissionem si in spectaculo. i. quod sit ex aclamatione populi. q. d. in spectaculis consueuit conuenire populus et clamat aliquem tanquam uelam manumittatur talis esse si fiat manumissio nulla erit et quod ita sit hoc. ff. q. et a q. ma. libi non fiat l. si priuatus q. le. at fiat spectacula. ho. C. l. xi. de spectacul. l. i. et pro contrario impone exemplum de ludis qui fiunt coram magone.

¶ Setem si aliquis non ad clamorem populi sed de plano ueniret ad pretorem stante in spectaculo et uellet coram eo manumittere bene potest; sed ad clamorem populi non quia uane uoces populi non sunt audiende. ut. C. de pen. l. decurionum. uim uilite uoces eorum quando iuste sunt audiuntur. ut. C. de offic. rec. pro. l. iustissimos. ¶ Item quod est quod dicitur de suo alieno quod non potest manumitti in spectaculum. nam ille et alii non potest manumitti. ut. C. de his. q. a no. do. ma. ptoru pro. l. lator posuit illum casum pro dubitabili. q. d. quod quis suum proprium manumittere non potest sic nec alienum non intelligo

X No quod uane uoces populi non sunt audiende.

sic quidam simplices qui intelligunt de suo actore qui quod alium suum
posses manumittere. sed non est ita. ¶ Item est senatusconsultum induticum
eius ut in nouell. xx. a. non potest manumittere et sic secundum hoc intrunt
constituitur ut C. qui manu. non pot. l. si minor. licet hodie illud sit sub
latum quia hodie eciam qui testari potest quod est eciam habens viii. annum. et liberta
te relinquere potest. ut in auct. ut spo. lar. spal. sit etc. coll. viii.
Secundum et aliud senatusconsultum quod volusian. de se. con. volusiano.
et lex habet frequenter hodie propter maliciam hominum qui nullum in similibus ipsi
in lite aliena mouenda ut quasi ex condempnatione in rem ipsi re
dactum fuerit inter eos conueniret. sed talis incidit in senatusconsultum
volusianum. ut l. nulla de iur. priuata teneantur ut ff. ad l.
iul. de vi. p. l. ex senatusconsulto. Quod lex imponit penam tantum pensis bonorum.
ut ff. ad l. iul. de vi. priua. l. ult. inst. de publ. iudic. et ff.
de actionibus l. hos. § omnibus quod pena imponit post rei restitutionem
nam res sic extorta tenetur restituere. ut ff. de concussionibus l. i.
nam et isti tales etiam concussionis committunt. ut ff. de concussionibus l.
ult. quod enim penam extraordinariam imponit quia pena ordinaria non est
statuta. ut ff. de extraord. et crimi. l. i. tenetur etiam falsi. ut ff.
ad l. de fal. l. i. § i. quod criminaliter imponit penam de prevaricatoribus et
publicatoribus omnium bonorum ciuiliter penam dupli. ut ff. ad l.
cor. de fal. l. i. § ult. et l. prox. § ult. quod si ille iuste moue
bat litem et tamen aliquid sic conuenit nunquid habet locum pene predicte. R.
sic quia lex ita scripta est ut alibi ff. qui ma. et aq. lib. non fuit
l. prescrip. mihi autem accipe sic libellus. uobis domine ... pusino
pacti ex quo ego ... de talibus qui conueniunt cum tali ut in lite
inferret ita ut quicquid ille exigerit totum inter eos esse commune et cum
ille autem exegit x. uel uendicauit domum petro illam x. uel do
minii illam abstulit. uolo reddi et eos in duplum condempnari quod sic
recte accipiatur libellus si agatur ciuiliter dic l. i. de concussionibus
ad l. cor. de fal. l. p. si autem criminaliter uelles accusare referatur
legis illius. et ff. de accusatoribus libellorum. § notaui. qualiter accipiatur
libelli ponit quia de facili formare libellum et notabo autem eorum
in libello de criminalibus quod autem eorum et ciuiliter omnia opponi. de se.
quietum est et aliud senatusconsultum quod uocatur con. libonianum.
libonianum de quo habetur in titulo in ipsa rubrica ff. ad l. cor. de fal. et de
senatusconsulto liboniano quod senatusconsultum locum habet in multis casibus
ut statim dicemus ... no. in ff. ad l. cor. de fal. inuenies
multe leges que loquuntur de senatusconsulto et nomen senatusconsulti non ponitur. sed
semper intelligas de senatusconsulto liboniano. hoc senatusconsultum dicitur. de nouo ante
conditorem sui libro fuit et lex habet hodie frequenter ubi quando quis
aliquis recipit pecuniam propter aduocationem instruendam. item si so
cietatem fecit ad obligationem in incertum. ut dixi. de senatus
consulto volusiano et hoc senatusconsultum libonianum locum habet
sine pecuniam acceperit siue et pacta fuerint. ut ff. ad l. cor.
de fal. l. i. § i. et sic no. optimam l. pro eo quod cotidie quis de
facto uolo probare testes pecunia corruptos. sufficit si probo
solam promissionem, puta probatur quod dixi testibus testificate
pro me sic et ego promitto cuilibet uestrum x. sic sola promissio
inducit corruptelam et sic intellige ff. de re. iudi. l. diui adria
nus. ut ff. quod no. infa. l. furti. accipe. § pacto. ue. et l. qui
et C. de abolitio. l. ii. in auct. ut liti. iura. coll. viii. et est C.
de pena iudic. qui male iudi. quamuis nouo iure. ut ff. de testibus
l. testium in verbo illo nec lucri et cetera. non uero quod sola dacio in
ducat corruptelam. nam l. iul. repetundarum tamen quod dicit est in
magistratu pecuniam recipientibus. ut ff. ad. iul. repe. l. i. et l. le
ge ... iulia. l. et l. et lex iulia. l. quod l. ult. nam in omnibus l.
iul. ubi accepit pecuniam. item ff. ad l. iul. de adult. l. ma
riti. § plenius. ff. de iur. l. in fisci. ff. quod me cau. l. isti quod
ff. de condict. ob turp. cau. l. ii. § si dedi. et ff. de his quae no. infa.
l. furti accipe. § quamuis. ut etiam ex canone intellectum debet
affirmari ut sola promissio inducat corruptelam per auct.
ut litigan. iurent ad hoc ut hodie tenentur homines ut corrum
pant et sic aliud hoc quod idem sit eciam quam solue. ut alibi in C.
ad l. fal. l. ult. et ff. de don. si patrui. licet contra sit. arg.
hodium editorum ff. ad mac. l. ult. et ff. de condict. ob. cau.
l. si ob turpem. ¶ Quidam tamen voluerunt notare ut sola pro
missio non inducat corruptelam quia cum ex tali promissione
non possit agi nullum lucrum ut testes sentire quod si data sit
pignora uel fideiussores testibus ut testificent uel soluta
pecunia quia dato fideiussore uel pignore pro solutione habetur. ut ff.
de muni. et ho. l. rescripto. § debitores marie impignoribus quod
possident et detinent in quibus retinendis licet data sit ex eam tempore
melior est condicio possidentis. ut ff. de condict. ob. tur. cau. l. iii.
In casu tamen isto non puto dacioni fideiussori habenti pro solutione non
sit cum odiosa et ex eo licet possit agi obstaret tamen exceptio
teste tamen esse corruptum. quod sit uno teste. R. corruptum
reputo nam cum declinet in illam oppinionem ut sola promis
sio inducat corruptelam multo plus sunt hic facientia sed nunquam
est quod dicitur quod qui obtinuerit aduocationem pecuniam recipit quod
tenetur hoc se. con. non ne tota die legum doctores et iuris periti
recipiunt salaria sua et faciunt allegationes et instruunt
aduocatos multi beneficiis sunt et ego multociens feci quod
... omnes puniendo. R. non loquitur hic de instructione iuris sed de
instructione facti sic faciunt quidam pessimi qui de facto instruunt
et dicunt dicas ita quod in rei ueritate aliud et sic senatusconsultum talis est in
tales constructio ... cum nichil aliud sit ... quod in
mutatione ueritatis. ut in auct. de fid. instrum. § i. coll. et
viii. ¶ Item locum habet se. con. si aliquis in testamento militis legatum
sibi ascribit. ut ff. ad l. cor. de fal. l. i. § ad testam. dicitur
aliquis ascribere sibi legatum quando aliquis scriptor uel notarius siue
tabellio uocatur ad scribendum testamentum alicuius voluit lex cor. l.
¶ Item senatusconsultum dicit quod ille qui scribit aliorum negotia sibi le
gatum ascribit. sed licet hic sit in scriptore in dictante testamentum idem est
ut C. de testis. l. dictantibus et quod est ratio. Ratio talis dictans
testamentum potest dicere ut legatum sibi scribatur quod alter loquitur audien
te testatore et audientibus testibus et sic nulla fraus potest
inuenire cum ille qui scripsit cum illa que scribit nullus audit
possit multociens sibi legatum ascribere quod nunquam voluit testator
sibi legare. quod si quod erit in casu isto ponam quod testator di
cat tabellioni scribere testamentum meum relinquo tale domum
audientibus testibus nunc ille scriptor potest scribere quod ipsi scrip
tori fuit relictum tale legatum quod uitium quod delictum esset
quod fieret. scilicet de quo manu scribit iam uiciatur testamentum quia iam non esset
in hoc quantum ad utrum. Ratio inueni in uerbo remedium refert quis
est ille qui scribit testamentum aut est filius in potestate constitutus uel seruus
aut emancipatus uel extraneus in primo casu ut excuset apud et possit
capere legatum testator debet subscribere generaliter in fine testamenti. In secundo
casu debet subscribere specialiter ut dicat testator. Ego lucius hoc
testamentum feci per manum talis subscribo pro legato quod talis sibi ascripsit
me uolente me sibi legante. ut ff. ad l. cor. de fal. l. i. § ult.
filium. et l. diui. § item senatusconsultum. et l. filius licet in filio familias suo et seruum sub
scriptore curaret tamen penam legatum non consequetur in predicta l. filius
in alio extraneo subscribere sicut esset de nullius testatoris quia
hic testes audientes in hoc casu excusat apud legatum tamen admittunt
in predicta l. filius. § ult. sed quod dixi in dictante ut possit opponi de
eo quod licet C. de his qui in testamento ascribunt l. ii. sed quod in dicto intellige
uel quando ille qui dictauit ipse id scripsit. uel quod dicitur in dictasse
i. scripsisse et quod dixi de filio emancipato hodie iure C. loc.

Quando quis vult probare testes
corruptos pecunia

ē. ut. C. de his q̄ s̄ asscr̄i in testo. l. i. ⁊ assignat̄ ī op
tima rō q̄r n̄ puniat̄ īmo hereditate hebit cū sit fu
turꝰ successoꝛ p̄redo. bōꝝ pꝰ pūn h̄et ac si manū p̄ris
sc̄ptꝰ fuiss; h̄es fuito p̄at dulci offō. S; opponitur
cōttoꝛ scribens se asscribat s̄ debitū ul' si uxor scibēs te
stm̄ asscribat s̄ dote q̄ incidit in s̄eatū q̄ aut̄ petet
⁊ abstinet a legato aut actōe; amittet. ut ff. ad l.
cor. de fal. l. si qs legatū. § ult. q̄r s̄ pūnt cōttoꝛ ⁊
mlr̄ cū al' ⁊ recupari sua. Rō. cōttoꝛ ⁊ uxor io pūi
unt q̄ cōttoꝛ pot̄ ⁊ uxor si mlr ad diē debebat recipe
dotē ānua bima trima die. uū cū pure ⁊ an̄ diē asscri
būt mito ī cadūt ī s̄eat̄ q̄ ī filio emācipato n̄ ē cāꝫ
si debitū eēt pur̄ ⁊ ī cōtinēti restituēd̄ ⁊ id dico d̄ do
te q̄ ī cōtinēti erat restituēda ꝓp pactū q̄ n̄ cōtere
n; cōttorē n; mlierē tn̄. ¶ S; lic; incidat ī s̄eatū hū
q̄ s̄ ī testo asscribūt ⁊ ī cōntitate testatore tn̄ si p ī
gnaītiā iuris ⁊ h̄ ē cāus n̄ ignoraītia iuris excusat ad li
to ⁊ h̄ cōtig ⁊ p̄stiteat̄ ille q̄ scripsit se a legato disce
dē pēā remittit. ut C. de his q̄ s̄ ī asscribūt. l. s̄eat̄ ⁊ sic
C. uenia petita h̄ fac al' uo ut ff. ad l. cor. de fal. di
uus. § i. ad h̄ s̄eat̄ si aliqs s̄ asscribat n̄ excusat q̄ sio
q̄ mas̄ io q̄ miles ul' muliere n̄ excusat si fuit
asscripta libtas. ut ff. de his q̄ s̄ ī ure asc. l. q̄ testo.
⁊ l. q̄ ad h̄ ⁊ l. ult. Jt̄ sic incidit ⁊ q̄ asscribit huis
q̄s h̄t in potestate. ut ff. ad l. cor. de fal. l. de eo. ⁊ l.
diui. § i. excusant tn̄ milit l; s̄ asscribūt p̄oe q̄ testm̄
n̄ fuit pfectū l; n̄ uir facere testatoꝝ forte q̄ stm̄
uichom h̄t loc̄ s̄eat̄ cōsultū. ut ff. ad l. cor. de fal.
ul' si qs legatū excusat ⁊ ille q̄ legata asc̄ testo da
ta manū sua codicill. admit. Jt̄ ⁊ filii parunt p̄ris
⁊ q̄ minor ē xxv. ān. ut ff. ad l. cor. de fica. l. s̄eat̄ ex
cusat ⁊ mat̄ ē p̄ suū filiū dicte an̄ filius legatū ē
asscriptū. ¶ Jt̄ excusat filia dictante matre legatū
s̄ asscripsit. ut ff. ad l. cor. de fal. l. diui. § plr̄. excu
sat ⁊ sui subitate s̄ relictū asscribat ita si dn̄s sub
scribat p se ul' palm̄ q̄ ī libris p̄s n̄ ē mgb; allm ī
testatoꝝ huit. ut ff. e. l. diui. § Jt̄ s̄eat̄ qos; n̄ ne si
gene l' legatū asscribat ⁊ subscribat pōa testatore spāl'r
q̄ ille gene n̄ incidet ī s̄eat̄ c. ut ff. e. l. i. § ut si
lū q̄r s̄ dic̄ legislatoꝛ q̄ aliud ī gener̄ ē. Rō. io
aliud q̄ ī hus sufficit sola subscriptio gnāl' ī gener̄
d; eē spāl' ut supi dixi. ⁊ sic intellig. l. p̄dcā diuus.
§ Jt̄ excusant ⁊ milit incidit. ut ī illa. l. ī pubē ⁊ ī
l. illa si qs legatū q̄ si d̄ hac matia q̄n aliqs asscribit
in testo l' plene scire q̄re ī suma d̄ mi. ī suma. C. d̄
his q̄ testo asscribūt h̄ tn̄ exempla sunt pfecit q̄ p̄ti
nē ad s̄eat̄ c. libonianū. S; q̄cqd dicas d̄ h̄ s̄eat̄ cōsu
lto h̄ scias q̄ oēs isti q̄ incidit in h̄ s̄eat̄ cōsulto ita tenē
t̄ sic q̄ incidit in l. cor. de fal. ⁊ adeo puniunt̄ n̄ excu
sant̄ ꝓp ignorāntiā iuris. ut ff. e. l. diui. § ū d̄ eq̄tate
tn̄ uenia petita a p̄ncipe ⁊ p̄stiteribꝫ q̄ a legato disce
dat pēā remittit. ut C. d̄ his q̄ s̄ ī testo asscribūt. l.
s̄eat̄ q̄ intelligas g̃nū ad ista exempla q̄n s̄ asscribūt igiꝫ;
loc̄ h̄t s̄. c. libonianū n̄ ī aliis caibꝫ tn̄ p̄dcm̄ s̄eat̄
cōsultū loc̄ h̄t. ut s̄ dixi. Jnh̄ s̄c. c. pꝫ cōcipi libllꝰ
⁊ accusatoris. ut dicit l. illa. ff. de accusat. libllorꝝ. ut dicat
libllus ego. P. accō. T. q̄ h̄ anno mēse decebr̄ ī ciuitate
bonoēana ī domo tali existēte rectore dn̄o. Jo. d̄ iu
dice regēte dn̄o. G. ꝓp. ⁊ dn̄o frederico īperatore ierlm

⁊ sicilie rege s̄ legatū scripsit. l. tale ī testo titii q̄ testm̄
scibat ipse tn̄ peto ipm̄ puniri. l. cornelia de fal. ⁊ p s̄eat̄
cōsultū libonianū q̄ q̄ libllm̄ pstiteoꝛ. ego. R. ōdiste
⁊ subscribo q̄ si ī pbationū defecero me penā calupnie su
bituꝝ q̄ sic recte cōcipiat libllꝰ dicit l. illa. ff. de accusat.
libllorꝝ. ¶ S; illud q̄re ā ista accusatio sit pūca ul' puata
Rō dn̄s ms n̄q̄ admittit. l. cor. de fal. eē pū n̄ ī duobꝫ
caibꝫ; īmo de fal. mōeta. ut C. de fal. mo. l. i. ⁊ ī alio
qn̄ d̄ testo fal. ag. ut Jn stit. d̄ pū iudiciis uū si ista
accusatio ē puata quo loc̄ h̄t subscriptio. Rō bn̄ n̄ ī oībꝫ
puatis cāibꝫ; u ag ciuilit̄ opter q̄ qs subscribat. ut ff.
d̄ puatis delic. l. ult. n̄ ē ga qs subscribit io pū cm̄ ē.
ut ff. d̄ furt. l. ult. ¶ Si g̃ lex cor. de fal. n̄ ē pūa accusatio
q̄r pōit rubica ī tractatu publicoꝝ iudicioꝝ. Rō. l; sic
q̄r inueīm uā inuicēs eꝰ ūne accusatio d̄ sepulc̄ uiolato
ē pū. ut ff. d̄ sepl. uio. l. sepulc̄ ⁊ tn̄ pōit ī tractatu
puatoꝝ delictoꝝ q̄ sub rubica d̄ puatis delictis ⁊ n̄ ne
sub titulo d̄ iu. ⁊ iu. ac pōit l. illa n̄ fac̄ q̄ logr̄ d̄ uia
turbatiua. Jt̄ ⁊ si rubica. C. si pūi ul' alio in abp. tim
sit. pōit l. i. q̄ logr̄ d̄ uia expulsiua. Quidā forte
d̄ibūt ad pū accusatoē; qn̄ qs uideliꝫ ī testo asscribit q̄
q̄ ad eū ptinent testi. De. s̄c. o. turpilliano.

Ue d̄ s̄eat̄ cōsulto turpilliano uidam̄ q̄ hodie fregit ex
curitē aut h̄ s̄eat̄ aductore sic appllatū sic ⁊ ē
⁊ loc̄ h̄t h̄ s̄eat̄ cōsultū c̄tra mltos. ¶ S; ad h̄ ut logū
h̄t tot st̄ nc̄cia. ¶ Jnprimis q̄ aliqs intepret pū cm̄.
¶ Scdo q̄ dato libllo accusatorio fiat cōtestatio litis ut
nom̄ accati recipiat̄ int̄ reos. ¶ Tercium ut ille q̄ acca
uit nlla īpetrata abolitoē desistat q̄ talē appllam̄
tēi ūsatoꝝ q̄ intētēre tgīa h̄ ptant. C. ad turpill. l.
i. § tegiusari. ⁊ l. q̄stiū. S; cū ista q̄dā qrunt. Jn
pimis q̄r pōit d̄ pū cime q̄ si puatū cm̄ ītepteū
⁊ q̄ accat ⁊ lite. c. Rō n̄ l; offō iudicis ex ordine co
heret p arbitrio suo cōsidata cōditōe p̄s ⁊ q̄litate de
licti. ut ff. e. si qs. c̄stellioāt. ⁊ l. ī puatis. ⁊ ff. d̄ ex
tracto. l. i. ¶ Jt̄ q̄r d̄r d̄ lite c. n̄ ne si tm̄ libllꝰ det
⁊ desistat. hebit loc̄ s̄eat̄ c. dn̄s ms notat ī suma
q̄ n̄. ut ff. e. q̄stiū. ⁊ l. ult. n̄ ē petit l; pete uoluit
⁊ sic n̄ accauit l; accare uoluit. ut ff. ni. ha. l. a
plꝰ. Jt̄ ī l. iulia d̄ adultis. ut C. ad l. iul. d̄ adult.
l. sin metu. Jdē ī libro. ut curtet pena. l. aureoꝝ
ut ff. d̄ ii' uota. l. q̄uis. ⁊ l. libt. ⁊ ff. d̄ adult. l. in
lel. § si soc. dn̄o tn̄. Jo. m. sū ē cōui ut hat loc̄ s̄e. c.
tur ī sibi n̄ sit cōtestata. l; tm̄ libllꝰ porrect ⁊
pbat p talia ura. ff. e. l. ī s̄eat̄ § q. pt ī sceptoē; ⁊
§ d̄ calupnia. l. fallacit. ⁊ ā ff. iudicatū sol. ca
q̄relat l; ī argumtū pꝫ eꝰ assiū. ⁊ C. e. l. eq̄oꝛ ⁊
hu manioꝛ ut illa sūia ut d̄ in lit. c. si qs d̄sistat
q̄ puniat̄ turpilliaō. nā cū tētem̄ d̄ pēā sep illā mi
tigare debem̄. ut ff. d̄ pen. l. intepratioñ. nec obstat
l. illa ī s̄eat̄ § q. pꝰ q̄ inducit dn̄s. Jo. q̄ in collig ac a
oīno sclu leg q̄ scio n̄ assuit p. l. q̄ leges ōdicit.
Jt̄ l. illa. C. d̄ calup. fallacit n̄ ōdic̄ q̄ loc̄ h̄t ī illo
q̄ p calupniā cudēte accat ⁊ h̄ ē q̄ m. l. illa logr̄
q̄ n̄ pbt illi pū ul' puata abolitō. i. sūi sit gnāl'
cōcessa a p̄ncipe sūi spālr a bisto petit̄ ⁊ narsid. sia d libu d̄.
¶ S; dn̄s. Jo. l. ī ductis apte altā tgeat sic. l. illa
q̄stiū q̄ n̄ obiec̄ cm̄. l; dyc l; obiectuꝝ l; libllm̄ d̄
dullꝫ sic ⁊ alit. ff. d̄ accat̄ int̄ ui. ⁊ yx. si mariti ū cm̄

no obtin ehnt. s; erat ominatu al'. si obiectu eet ob
staret. in. l. illa. C. d adult. sin metu otingis qp puiliu
p q marit d au calupnia n qr. ut. j. dicam. It d mi
uocat. libr n obstat qr pitino a fuit dat libllis s; pn
cipi seu psidi qo It ino otinge qr puta incau illo
admittere. ut i pdci. l. quis. qo It qr dicis d abolitoe
tro. qr si abolito intueniat pea. s. o. turpilliai cessit
rep ista abolito duplex e gnal' seu pu d q loquiu
spal' prcea. d gnali abolitoe in. C. q e dr pu. ut. C.
de calup. l. pit. e e abolito spal' siu puata d q logr
l. pdca. C. d calup ia. et C. d abolition. pa ccedit alo
lo puncipe rb; d caus ul' ob die sig gtosam puta
natal' siu ul' ob pu gtulatoe, forte nat sit pnci
pi filii ul' ob re p spe gesta qr uictoria buit d ini
micis. ut ff. e. l. sigs repete. gult. et l. ult. puata
abolito seu spal'. abolito dr q spal'. petit ul' apnci
pe. ul' a apsid. ut ff. e. l. aut puati. et C. d abolti
onib; l. u. e ttia abolito q bt si p lege puta
accusatore ul' accuto mortuo l'alio in ipedito q ac
care n possit. ut ff. e. l. aut puati. et C. si re. ul' ac
cusatore mortu fuit et at. C. si pdnti ap. morsi
fue. pma h abolito e tal' ne q l; os accusatores sin
gult abolite. j. ac. si datte ul' facte n eent tn accu
tori si uult dat facultas repetedi reu. j. xxx. dies
rer utiles isti dies qr n oputabut n icipiet cur
re n p illas ferias repetinas q fr inoite apnci
pe pp illas tres caus et bs. ff. ex q cau ma. l. s; et si p
proze. q qo n oputabut n dies illi igb; accusator
potuit ad ire psidem. ut ff. e. l. aut puati. q xxx. et
sic gnal' abolito l; aboleat accusatores ut diu pst
tn pea repeti. In spali aut abolitoe ipetita et ocessa
nunq ctn pea potit repeti n dns ipatoz d nouo oce
dat. ut. C. d abolitoib;. l. i. qo Sed qrs q sit ro di
uersitatis. tro. facil' e qr qn spalr ipetr aut abolito
pe ocedit nunq ofem tun ueies n pncipe ocedere
at qn intueit gnal'. abolito tuc nullam fcim intue
nit i illa abolitoe ipetnda ra o si tuo uit repetes
j. xxx. dies accusatoe, sin ipetitoe faciedi pncipi h d
uit pcedit et h uni dig notu q pp gnale abolitoe,
cimales et accusatores q uidebit abolite pst repeti s;
n oi tpe s; cohartat tpe. j. xxx. dies. ut. dixi. qo s;
ulis qr a si libllis accusatori dat sit tm et nom accu
sidu e recepto, nte eos scil'. qr lis n e q. ut ff. ad
l. iul' d ad ult. si maritis septoes et pam q hodie
fuit dat iste libllis cuius intueit abolito gnal. sm
qo gnal' abolito ptineb ad ista accusatoe, i q dat
e tm libllis ut illa aboleat et uit q n. na an lex. otext
tu i ciuili q i ciuali dr intege. ut In aut d litig.
Sed uo inmu et i ciuali uit io. na abolito gnal. no
ptin; ad h gen ciuil. s. qn tm libllis dat e. ut ff.
e. l. ult. quo g abolito pot abole illa accusatoe, q n
du nata e. at eo uit q gnal. abolito ptineat accu
tores ad illas igb; tm libllu dat e. ut. C. ad l. cor. d
fal. si decur. tro ofiteor d plano q abolito ptinet
sin libllis sit dat sin n. n obstat. l. ff. e. l. ucl. qr lex
illa n e sic itlli. na lex illa n dic. ut gnal' abolito
ptineat ad illas accusatores igb; tm libllis dat ul' n s;
h dic et qrit a si dato libllo i cime sit et pea gnal'
abolito intueit q substulit illa accusatoe, si accusato

no repetiit accusat. j. xxx. dies a accusator icidat
i turpill. et pter modestin q n et h e q dicit ultia ubi
abolito reoz q pu abolet indulget ad h gen cri
minis n ptin; q. d. n puit qr destitit pp abolitoe, ge
nale. qr abolito ad h ptin; ut crimini accusatores ex
tingat n ad h ut aligs n psequis puniat qr ia ead
lex idue q cmis accusato uit extincta et sic ille q ac
cusauit n coget i accusatoe, pcede et qr n coget q
puniret q e p sit dsiste. oppoit It oppoit. In. in. C. ad
senat. o. turp. l. i. q ille demu icidit i turpill' q cu pu
cmis ordiata. s. i sceptoib; d potius et dato fideiussore
d exceda lite psete accusato et subscriptoia officii fco
n ipetra abolitoe ab exercitoe cmis dsistit et sic in
tet in oueniencia qr e ex sola datoe libelli uit qs i
turpillianu icidere et si ab accusatoe dsistat et sic fuit
mileu, psma diu. jo. q. s. notauimi. In hac ead scar
o. s; q tenet otia opiniones tem. q i. l. illa cet
ult pcessu. s. qr lis erat otest. et sic supplet et hoc
colligt ex fin. l. illi ab execucoe cmis dsistit g erat
i cime pcessu. It uit ali intellet j. illi ut dicis q pp
sola datoe, libelli sigs dsistat n icidit i turpill.
s; si sit ult pcessu puta q fideiussores sit dati ab
accusatore accusat sit detet i custodia e si lis n sit
o. sigs dsistat icidit i turpillianu et h forte ro qr
het illd, p q trao. sic al' i ciuili sile i ueit. C. ubi
i re acto. l. u. et aut i sigta q uxp ulcia qo It qr
d eo q dic i. l. i. C. e. t. l. q ipetra abolitoe potit
qs sin pea reteede s icidit i turpillianu nunq qo g
potit ipetre abolitoe, i uito accusato ul' eo uolete
qr d spali ipetrnda abolitoe logt. tro osentiete illo
accusato debe spal' abolito ipetri. si aut gnal'. abo
lito intueiret i n eet nece q aduisari osentiret j
spali aut abolitoe petenda deb; aduisari ee psens
ut. C. d abolitoib;. l. u. tm aut accusat aut tm
dat fuit custodie et te eo iuito ipetr abolito au
forte accusat substinuit carcere tormta ubi ul' ca
thnas tc n ipetbit abolito iuito accusato. Cum
qn accusat redit e custodie. j. dies. xxx. accusator potit
pete abolitoe, i uito accusato pst illos dies nunq peret
abolitoe, accusator i uito accusatore si n sit i accusatoe
pcessu. q testes sit inducti, i libis tormitisq; uexa
ti qr forte inueiebant uacillantes tc e si utriq; uo
lunt accusator et accusat abolito n ocedet. s; i cime p
cedet. ut h oia legunt. C. d abolit. l. fallacem. uex cre
det aligs q glib; pst ipetre abolitoe, q e accusator
et accusatoe dsistet. s; n e ita rl e dnm ipetr abolitoe
q p errore aut temeritate aut calloze aut accu
toe, psiluit. si at p calupnia ut corrupt pecunia e
ab aduisario dsistat tc he tal' n potit abolitoe, ipetre
ut. C. d abolit. l. u. et l. ult. et C. d calupnia. l. falla
cem et sic n pot ipetri abolito pp uitiu p sic n p ipetre
pp magnitudine cmmu puta. i. l. iulia maiestatis
It i pata oppugta pdcta. It i. l. iulia peclat et i sacrii
tis d heis qdi itelligt d sacritus in uite alii gnali
d oib; sacritus pp p uitiu et i oib; cmib; i platoes ab
utriq; pte reqrunt ut i cime fit. ut. C. d abolit. l. ult.
ful. et ff. ad l. cor. d fal. l. u s; h ua sr d abolit. dne
gada qn qs psegt accusatoe, cmis qr un d ip ro aliq
geneu ut si ille q accusauit psegr i uinia sua ul' suor.

ul' si n̄ p̄sequit̄ accusat̄ illos cognitos ī his casib; ōi mō abolitiōe petere p̄ accusator. ut. C. d' abolit. l. ii. infi. ⁊ fac̄ h̄ iudicata ꝓpt̄ dolorē ⁊ ꝯiuncto sanguinis sic al' pꝓi ūsū tēpore dolorē. ut ff. ad. l. iul. d' adult. si ad ulteriū. ¶ ipator ⁊ ꝯgfeedū ei q̄ ee̅ illesa uoluit p̄ uocatꝰ ē. ff. d' bon. lib̄to. l. q̄ ē maior. nā ⁊ ite dolore nimiū a pena homicidij liberat̄. ut C. ad. l. iul. d' adul teriis. l. gracc. ¶ Illud no. ut̄ gn̄alē abolitiōez ⁊ sp̄alē. nā p̄t gn̄alē abolitiōez l; cū intersit ēe sopitū p̄ tm̄ reperi ī. xxx. dies. ut dixi. ¶ Si aūt sp̄alit̄ ipet̄ abolitiō tūc q̄ ē sopitū repetit n̄ a p̄ncipe fuerit ipetrātū q̄ liceat eū repetere ⁊ sic ut̄ ipetrari abolitiō abolitiōis. ut C. d' abo litiō. l. i. ⁊ sic no. q̄ n̄ abolitiōez gn̄alē m; p̄ sp̄alē eā ipō iure extingu. s; q̄ta in exceptiōes. nā si ipō iure finiss; eā extinctū nūq̄ p̄t p̄ p̄ncipē resuscitari sic̄ n̄ p p̄ar tū d' petēdo. ut ff. d' pactis. l. sumi argentari ¶ pacta ⁊ ¶ illud ⁊ ī cauili oīg q̄ actiō simil' extincta nūq̄ resu scitat. ut ff. d' solut. q̄ res. ¶ arē. qō g; illud qr̄ q̄ dr̄ qs dr̄ desistē ad h̄ ut ī cadat ī turpillianū. ꝓ. ille dr̄ d'sistē q̄ extoto d'posuit aīm agēdi ⁊ n̄ ille q̄ distu lit s; q̄ renunciauit ī totū. ut ff. d' iudic. d'stitisse. et. ī̄ turpill. l. d'stitisse. ⁊ ff. ad turpill'. l. d'stitisse. ¶ Illud aūt no. q̄ ōs ī turpillianū ī cadūt excepta mlīe ⁊ mi nori n̄ petierit abolitiōez. ut ff. e. t. l. i. ¶ si accusatore ī uilet ī fin. l. mlīr. oppo. g; opportet i p̄o d' mlīere nā m̄ q̄ mlī ī cadat ī turpillianū si ab accusatiōe sīn abolitiōe d'sistat. ⁊ si suā ul' suoꝝ ī iuriā p̄sequit̄. ut C. e. t. l. si sēnā. ꝓ. l. illa loquit̄ q̄n mlīr discessit ab accusatiōe pac to ō uenetū. i. recepta pecūa tm̄ sonat illa uba silia h̄c ostiterit ut ē̄ q̄ pacisceret̄ pecūa data. ut ff. d' his q̄ no. ī fa. l. q̄n. ⁊ l. furti. ⁊ sic h̄ mlī ꝑ pecūā amittit p̄ uiliū q̄ h̄t aut̄ sic ⁊ al' amittit p̄uiliū uelleiai ī pecūa recipit ⁊ ītercedit. ut C. ad uell'. l. ātiq. alii ītelligit. l. illa si sc̄ia q̄ dic mlīr q̄ ī cadat. ī. s. o. tpill. q̄n mlīr pa ciscit̄ ō uenetū. i. q̄n trāsig ul' paciscet̄ sup̄ h̄is crimib; sup̄ qb; n̄ l; pacisci ul' trāsigi. ut C. d' trāsact. l. trāsi gere. g; si ꝯpositiō melior. oppo. ⁊ adhuc opportet q̄ mlī sit q̄ ⁊ si d'sistat sīn abolitiōe ī tpilliam n̄ ī cadet nā ōs illi d' q̄ꝝ calūpnia agi n̄ p̄mittitꝰ ī tpillianū n̄ ī cadūt ⁊ si sīn abolitiōe ab accusatiōe d'sistāt. ut ff. e. t. l. ī s̄cati. ¶ eos qr̄ s̄ dic q̄ ōs ī cadūt ī tpill. excepta mli ere ⁊ minore. ut s. dixi. ꝓ. ōs ī cadūt ī tpill. d' q̄ꝝ calūp nia agi p̄ excepta mlīe ⁊ minore at illi d' q̄ꝝ calūpnia agi n̄ p̄ ī tpill. n̄ ī cadūt. qō g; qr̄ q̄ illi. ꝓ. pat̄ sic a git d' morte filie. ut ff. d' public. iudic. l. gn̄i fili. oppo g; oppo. ff. ad. l. iul. d' adult. pat̄. s; ꝓ. ī. l. illa pat̄ n̄ agebat d' morte filie. s; d' adult. accusabat ad ulteriū. unī ī illa accusatiōe n̄ h̄t p̄uiliū l; habeat marit̄. ut ff. ad. l. iul' d' adult. l. ii. ¶ ille. q̄ iustiori ⁊ ma iori dolore affligit̄ marit̄ q̄ pat̄ ī adulterio uxoris ī morte aūt si filia maritata dicat̄ cotra maiorē dolorē h̄t pat̄ q̄ marit̄ ⁊ iō pat̄ accusat homicidiū sīn metu calūpnie q̄ ī marito n̄ ut accuset occisorē u xoris sīn metu calūpnie. ¶ Itē accusat sīn metu calūp. ne d' ipiꝰ calūpnia ag. ⁊ q̄ uulnat̄ fuit mortifere ⁊ dixit tal' me uulnauit. si h̄res p̄sequit̄ sīn calūpnia accu sabit. ut C. d' calūp. l. mat. sīn metu calūpnie accusat fili' d' morte patris. ut C. d' calūpnia. l. calūpnie. ⁊ sine metu calūpnie accusat marit̄ q̄n accusat uir mariti. ⁊ ī. xl. dies.

alioq̄n si pōea uir ꝯuenit penā calūpnie n̄ euitat. ut C. ad. l. iul' d' adulterio. l. ē uir mariti. ⁊ l. abolitiōe. ⁊ ff. ad. l. iul' d' adult. l. ii. ¶ ille. ⁊ C. ad. l. iul' d' adulteriis. l. q̄uis. ¶ Itē sīn metu calūpnie accusat forte patrinꝰ. ut ff. d' obse. alib. pat̄. p̄stā. l. l; ⁊ ff. d' bon. lib. l. q̄ ē maior. qō g; l; dixim' q̄ qs ī cadit ī tpillianū q̄ d' eritī q̄ pōea puletur. ꝓ. q̄nq; liberat̄ accusat. ut ff. d' p̄uaricatoib; l. iii. ī fi. ē ap pellabit. ꝓ. arguitū. ⁊ n̄ fisco. ii. l. dicit̄ ⁊ sic ītelligo. l. C. d' mō. mlta. l. mlta. qō g; qr̄ ā accusatiō d' h̄ crīe ō p̄uaricatiō. ꝓ. p̄uatur ille ē solꝰ ag ⁊ q̄ accusat̄ erat ab illo accusatore. ut ff. d' p̄uaricatio. l. p̄uatoris. ¶ ulti. s; l; mlri sit d' q̄ꝝ calūpnia n̄ ag tn̄ si p̄uaricat̄ ī ea tenet. ut ff. d' p̄uaricatio. l. sui. ē. ¶ Itē illud no. q̄ n̄ solū accusans d'sistens sīn abolitiōe punit̄. s. o. ī tpilliano. uerꝫ ⁊ punit̄ ille q̄ accusatorē submittit aut ī stigat aut q̄ mādat alicui ⁊ rillauit ei ad accusatiōez ꝑ capitalē crīe d' pluri bꝰ alleganto accusatores punit̄ ⁊ accusator submissus q̄ tale m̄ ī instrum suborn ⁊ ita hi puniūt si d'sistāt ⁊ sīn abolitiōe ce tera si cū fuit ꝯbatū aliis istoꝝ punit̄. ut ff. e. l. i. ¶ ī cadūt ⁊ l. ī factis. ī. q̄ pecūa nocētū no. ēē expedit ⁊ op ter. ut ff. d' iur. l. cū q̄ nocēte. Itē ita punit̄ ille q̄ d'si stit an̄ sniaz sīn abolitiōe sic ⁊ si d'sistet ī p̄t sniaz q̄ fuit p̄ appellatiōez extincta. ff. e. l. i. ¶ ult. qō g; q̄ erat dubi tatiō ī aīo isto. ꝓ. illa q̄ exq̄ snīa lata erat sat uide bat̄ q̄ cōm peregiss; accusatiōe usq; ad fine. s; n̄ ē ita q̄ exq̄ ap pellō n̄ ītueit p̄ tn̄ h̄t ac si snīa lata n̄ eēt ⁊ sic appllō extinguit p̄nūciatū ⁊ oīa s̄t ī eo statu ī q̄ fuert an̄ sniaz. ut C. d' appllat. l. iii. uerꝫ q̄ isto ubū ualde examinat̄ ⁊ sequ ta ī caus. iō illd' examinabo. h̄ dr̄ q̄ appll'atois remediū p̄nūciatū extigit̄ expoui. i. suspēdit. ut C. d' trāsact. l. si cū cogita ⁊ h̄ d' necessitate opter te dic̄ s; uarios ītellectꝰ snīa extigit̄ ⁊ snīa suspēdit̄ nā aut uidet appllatoīs p̄nūciat̄ p̄ l. a. q. aū ofirmat p̄ma sniaz aut ī firmat ī utroq; cau snīa p̄a extigit̄ h̄ ē q̄ exutilia tn̄ aget. ut ff. d' re. iudi. l. ult. ⁊ ff. d' his. q̄ no. ī fa. l. furti. ¶ i. ī fi. ⁊ ff. ad trebll'. l. sigs p̄ore ⁊ ar. ad idē. ff. d' iusto iure. t. si celebrato. ¶ iu. Si aūt ille q̄ appllat appllatiōez n̄ p̄sequit̄ ⁊ sic p̄ tn̄ h̄t ac si n̄ appllasset snīa p̄a stat ī suo statu ⁊ ex illa ag. ut C. d' appll'atois tp̄e. l. ult. ē ca fin. ⁊ ar. C. d' re. iudi. l. ad solutiōez ⁊ sic p̄ istos duos effect̄ snīa dr̄ aliq̄n extig aliq̄n suspēdi ⁊ m̄ optimū ar̄. simile ul' legatū ab ad dita h̄reditate acquit̄ ī grati. ut ff. d' furt. a ticio. ff. ii. dr̄ legatū. ff. q̄ d' in̄ siu aīū. si p̄ p̄tes h̄ uerꝫ ē si uult legatariꝰ h̄re legatū aliq̄n si repudiat fingit̄ a p̄ncipio acq̄situ. ut ff. d' his q̄ infra. pat. l. i. ī fi. i. calūp. h̄ idē ī ꝯtractu mutui sic. l. optie notat exēpli ca ī mutuo q̄ ī legato. ff. si cētū. p. l. p̄ m. ⁊ ad id s̄t ar. expōni. l. furti accipe. ¶ si. dño tn̄ mō. b. n̄ ī subrilit sic ē ē aliū l; fere ad id tēdat ⁊ glosat ī titlo. ad tpill'. l. i. ī fi. sup̄ illo ubo appll'atois remedio p̄nūciatū extigit̄ h̄ in extigit̄. i. suspē dit q̄ eū ipedenti sit ā snīa ofimet ul' ī firmet dicam ipa sniaz p̄cedē p̄terea dicat̄ ipō iur nll'a ꝯsequs ē ut dicat̄ iō ofirmari q̄ nich' ē. Itē sit q̄ p̄ucatū appll'atois cū n̄ execut̄ actiōe iudicati ō eū ag g̊ n̄ ē ipō iur nll'a snīa ⁊ si snīa uitegrauit ī famia ret̄ ī famis ē. ut s. d' his q̄ no. ī fa. ⁊ i. ¶ Itē cū snīa ꝯlata ē actiō iudicati nata ē tamē late snīe ⁊ res iudicata ab eo tp̄e dr̄. ut ff. d' re. iudi. l. i. si ita q̄ ipō iur sit nll'a pōea n̄ renasceret̄ nā ob ligō simil' extincta nūq̄ pōea renascet̄. ut ff. d' solut. q̄ res. ¶

area. nos aut dicim. dic dns z preceptor ms. h. q quo ad uires effectum pertinz ipo iur fit nulla sna. confirmari tn pot p
snia3 sede. na z uedicto dolo facta ipo iur nulla e confirma
ri tn p. ut ff. d dolo elegant z cu sio pcurator iudiciu
nllm n confuse aliq dici solet. ut C. d iudic. l3 z tn confirma
e tacita habitone ut ff. d iudic. l3 z ar. ff. re. ra. ha. l. paulus
Itt testm pmu rupte p sm tn si sui tabulis q s icedit pme
q rupte fuer uires sumut z ualebut ut C. d testis hac co
sultissia. Insti. q mo. t. ifirm. z ff. d bo. p. s. ta. l. pte. Itt
psepto testi. q. interrupte si tn actor desistat uires assumit
ac si lis. q. n eet. ut ff. d iur. z tpa psept. int quor. Itt
testm rupte p captone testatoris tn si reuertat pt lim.
testm uires assuit z si moriat i silic uires assuit fictione
legis cornelie. ut ff. d i iusto irrito testo sigs exhedato
q quis e z ibi qb3. mo. t. ifirm. sic appllo essem sine ipo iur
tollit si tn appllator desistat effes snie q fuit ipo iur ulle
remanz. ut C. d tpa appll. l. ult. Itt qi aut appllaton se
cuta sit ipo iur nulla snia n alr i suspeso ex eo p tut q
aliqs accus z odepnat i crimie capitali statu sit re poe
re ei stat p capitis diminutone i intentur ita q testm pm
rupte z aliud d nouo ode n p n stat ei peder. ut ff. de
i iusto irri testo sigs exhedato. q du aut ox l3 statu ex q
dapnat z ciuitate z libertate amitit. ut ff. d pen. qda
n. q ult. Sicubi aut i uete snia p appllatone suspedi .j
illi deb3 i spcto sin z extu na appllae interposita oia de
beret ee i eo statu pstino. ut ff. nich. inno. ap. pedet. l. z
C. d appllo. l. iii. vii osequis e ut snia n sit i pedeti cu oia
qsita tu bnt n dicat i pedet. h. mih aut scdm o. n acip.
actor sic libllm libllus ora uob dne pses dne magr utili
tatis appnt vosted q. 6. q cu accusas ul ult. d ui. pu. z
lec. o. ab accusatone sin abolitone discessit z sic i tpill. s. o. i
cadet c e pea. v. librar aur peut ipm e i pedea pea odep
nari p uos z illa pena g dari z solui q sic recte cocipiat
libllus debet inna. C. ad tpill. l. i. ff. d puaricato. l. pua
ricatonis sic cocipies libllm si es i ea opinione ut lex hat.
l. q. qcu qs ab accusatone n discedit sin abolita pt lite cotest.
Cetm si es i opinione dni. jo. ut solo dato libllo qs icidat
d lati cotestatone i libllo n adicies. libllus: huc libllo sic
oppor n ut q pea recte petat accusator solui. s3 fisco
na mltar seu ca opedia fisco applicam v. bem. ut C.
d mo. mlcta. l. mltar z sic mlti pont i libllo peto ipm
i. v. libs aur odepnari oppos: huc libllo mags oppor z si
sic dices ut libllus psept q nescit e qs sit odepnados oppo
itt sic oppor peto ipm fisco odepnari n ur q admittat
q n pcurator fisci. tro. bn stat i libllo q accusator pe
tat g illa pena dni z solui. sep e h admitto. ut pea pe
cuiana soluat i unciato. na h cet ualde dur. si tu q me
accusabas z fuisse i accusatone prestu ego fuisse puir n accu
to ua fuiss: z mox accusator desistit mir cet q pea darer
i pu. z sic darer fisco bn e admitto. v pea aliq statuitur
i uire z agitur ex illo electone ppllari ita z sit agens n qui
uni d ppr te pea. si dat fisco sustini. p uno aliqn dimidia
e tr fiscu z agete z aliqn i ueniut ima q dnt tota illa
pena ptinri ageti z n fisco. ut ff. ad sill. l. i. ege. na i. v.
aurei dat accusatori. Itt lex dic ali q illa pea i solid dat
fisco. na l. aurei q i ponitur p. l. agria dat i pu. ut ff. d
termi. mo. l. diuus. z mltar seu opedia fisco applicam
iubem. ut C. d mo. mlcta. l. mltar. z ali dic l. q dimidia
fisc dimidia spoliat accipiat na ablata i cauit agsili

tis z assessorib3 in quadruplu restituit e quadrupli dimi
dia uero spoliat z dimidia fisc. ut C. d assessorib3. l.
consiliarios i qbs ista uaria notauer doctores. na qda uo
luer q iste tales mlcte seu pene pertiarie diuidat p
illa l. consiliarios z ad silitudine thesauri i alieo i uet
ut ff. d iur. fisci n utilit. z ult. z mihi opinio e sur
dns cypani dne ex dat tot accusatori seu ageti n leges
in qb3 ca casib3 aliud dicat. z dic sic n ne i accusatone ppla
ri ille dr edictor q illa intetat. ut ff. d v. si. l. sicui.
si genit e editor g s dat omes accusatois si obstat d termi
mo. l. diu. q2 q i dic q dat i pu. ita expoit. i. casib3
ageti d pp z sic s pdea i oib3 accusatoib3 q mlcta i pomi
e ut sr pplares pt3 h qo notatu d qb3 siglaris plecati
sunt i suis tpe. sr mh ecd ope z induct. ar. p dno. or.
n ne i accusatone furti. ut. lo. mp. i ducit i mlcte z ii
cat fisco s3 ageti exasp. al. Itt ille insti ne. q ille
ur z destitisse q. j. tps audire statutu i accusatone no
pcessit. ut ff. ad tpill. l. ab accusatone q destitisse. z C. q
accu. n p. l. si ea q cu. z ar. ff. d op. leg. z in accipiat.
Itt ille z ur q destitisse q. j. tpe pfinitu alege i accu
sato n pcessit. s. j. bienni q potius e ad finiedi crimi
le accusatione l3 tenui sit statutu i istatia ciuili. ut C.
ut. j. ciu tps e qo. t. l. ii. z iii. z C. d iudic. ppldu. viii tu
ur mir q l3 certu sit q puir q destitit pea. v. librar
aur tn ur q z alia pea i pona na. l. i. C. ut j. ciu tps
dic q iuudet i qrta pte. bo. l. ii. eid titli dic q de
bet dari i exiliu z sic qr a ox iste pene i pona q cet
dur ul q mag i poer. tro. d ur z gnale pea i pillai
i ponit accusato. s. v. librar aur aliqn tn dum o accusante
pcedat z n i pont nisi illa pea s3 maiore puta q mltis
g sclamib3 op e exeplo ut pea uni sit metu es mltor ul
facere qr ille q m destitit consueuerit mltos accusare z ho
supstitiosus erat i qb3 casib3 uider maiore pea i poni
z i pone pot. ut ff. d pen. abscete. z pli: z ff. d custodia z
exi. reo dui. z C. ad. l. iul. repe. l. i. z ff. d pen. l. hodie.
z l. i fuor z sic i poet pea qite pus bor n i telligas
q intq i poit pea aut exiliu te i poit qn ille accusato
erat ho leuis e dapnu fame n sit i iuria te i ponit pea
exiliu reuetens ill. s. qn mltis g sclamib3 z C. ut C. ut j. ciu
tps. l. pte. h d tpillia otestasse sufficiat. d. s. q. largiao.
vt z quia a scdm consultu q hodie loc n bnt. q2 sublata
sr s3 ut nich auguturis petr igret ut insti. d testis id il
la i suin e de largianu scdm consultu q loc hebat qu
latina libtas loc hebat ubi gm aliqs toto tpe uite
sue lib erat moriens aut seru z sic q dns accipiebat oia
bona ipi z te eod tpe ocurrebat mors z suit oia ista ho
die sublata sr z ipm z s. consultu largianu z sublatu
e z exq aliqs lib e spat ciuis roman z sit lib z iuita
z i morte. ut C. d latia. lib. tol. l. i. uncl. z i. z ult. d
ista aut materia qr sr i h. e. ope d constitutone iustiniani.
n d h plene notaui. d h z scdm o. largiao. z tollado
sic hodiose h. j aut ut liber d octo. coll. vi. z i. d. s. q. sa
n ar z aliud scdm o. q uocabat sabinianu q biniano.
hodie sublatu e z merito hebat e loc cu filios adoptiuos.
ad optados p matres mares z illos eos de emacipados p
tres emacipatones z duas manumissiones. s3 l3 n sit utile bn
e tn q sciat qlr fiebat adopto p tres mares h m ego ad
optabam istu filiu z tu itez adoptabas z pea uenebat ad
teiu q cu uolebat hre filiu adoptiuu z ipe adoptabat

et sic videbatur quod patria potestas patris naturalis esset sublata ex quo pre manibus adoptio iam precessit sibi fiebat tres emancipationes ulterius filii adoptivi et due manumissiones sed hodie omnia ista sublata sunt et ideo in medium non nolo consistere. unica adoptio et unica emancipatio ut C. de adoptio. l. cum in adoptionis. et l. ult. et de lib. ne forte isti sabiani fuit de lata quod ad iustinianum C. de aq. per l. ult. de s. c. claudiano
Item et aliud s. c. quod vocabatur claudianum quod et hodie sublatum est et habebat locum quando aliqua mulier ingenua cupidine fervoris capta alicui servi vel adscripticii vel cum eo habitat vel de facto cum eo contrahit concubinium seu consortium sic talis mulier misera fiebat per s. c. claudianum. quod hodie locum non habet nec est propterea mulier fiet ancilla. ut C. de se. c. claudi. tol. l. unica. et C. de liber. cau. l. liber sic non est quod liber homo non fit servus si sociatur contubernium ancille. ut C. de liber. cau. l. sub hoc. ¶ Servus tamen ille vel adscripticius castigabitur a domino et sub castigatione ipsam dominus dampnum sentiet quia fiet servus vel adscripticius fisci ut loco habet. preterea ab indignis aufertur fisco applicatur ut ff. de iur. fisc. et de donat. inter virum et uxorem cum hic stat etiam sine et quidem et male. immo hic dampnum sentiet dominus et amittet dominium illius servi. quia fiet liber et hoc non propter odium servi ipsius sed propter odium domini qui illum permisit ipsum cohabitare cum libera. vel sciens et non contradixit vel ipse dominus fecit hoc contrahi et liberi nati erunt legitimi domini. erunt vel illorum. iam autem de nupt. collatione contra usum dictum. contra usum abusum. de s. c. de
dictum est s. c. tullio et clemente initiatio seu tulliano consulibus tempore imperatoris severi et otho fuit dictatum in senatu illo de quo diximus vel per vocem ipsius senatus c. ut tullianum vel clementianum vocem g istud se. c. clementianum sed potius vocatur tulliani ad differentiam alterius senatus consulti tulliani de quo supra est titulum et cetera valde utile est enim predia pupillorum minorum non alienanda et loquitur senatus de prediis tamen rusticis et suburbanis ut vendi non possent a tutoribus seu curatoribus sine decreto nisi propter es alienum ut ff. de reb. eorum qui sub tutela vel cura. l. i. § i. et si testator cavit in testamento vel codicillis quod predia illorum venderet ut in predic. l. i. ipsum. preterea fuit facta constitutio constitutione que prohibuit et predia urbana vendi et etiam mobilia non superflua et que conservando conservari non possunt ut C. de ad. tuto. lex que tutores. et C. de prediis min. l. ob es quod senatus consultum. ¶ Adhuc ut locum habeat tot sunt necessaria. In primis quod ad sit pupillus vel minor. xxv. an. ¶ Secundo quod ille pupillus vel minor habeat predium rusticum urbanum vel suburbanum vel res aliquas sic. mobiles corporales. quo secundum. quero quod si pupillus habeat usum vel usufructum vel servitutem. ut habet est ut. sic emphyteota seu superficiarius numquid in hiis habet senatus in loco preterea. habet. sed non contrahibus sed exsenia. ut ff. de reb. eo. l. sed et si pecunia. et si in habeat pupillus et quod non usufructus et § ult. et l. sequenti. et l. mag. in prin. quero de si creditor sit pupillus vel minor et habeat vel pignus conventionale vel pretorium numquid possit res illa vendi que obligata et non intervenit decreto. preterea sic licet est pignus remittatur tacite in emittatur de obligatione principali sive et in muliere que et constante matrimonio potest remittere ypothecam. si habet locum auxilium velleiani. ut C. de vell. l. et Si autem habeat sed dominium et sic minor factus est dominus et habet locum ordo. ut ff. de reb. eorum qui sub tuto. vel cu. l. magis. § si fideiussor. ¶ Item est si fideiussor habeat pupillus emptum bonum fideiussorum que competeret publiciana ad. et non preterea ordo. ut in predicta l. magis. § i quo. § illo de dicitis in iuribus quod competit minori minus quod in hiis locum habet senatus preterea. non. illa est alienata et ceteris
possit sine decreto. ut ff. de orto successorio. l. i. § tutor. si est locum habet senatus numquam possit minor iuribus renunciare sine decreto sic dicam et cetera dicemus. ¶ Tercium est necessarium adhuc ut alienatio teneat quod debitum subsit ut C. de prediis min. l. ob es alienum et in tamen quod quandam sic scire intelligitur. i. quod propter es alienum possit alienatio sed et non propter aliud aliud intelligitur et propter sibi ius causa putea propter dotandam sorore nata ex eodem patre sed hic est loco eris alieni quia ipsum dotare tenetur. ut ff. de ad mi. tuto. l. cum pres. § cum tutor. Item admittitur propter necessitatem famis non habet pupillus quod manducet certe hoc admittere quia est plus quam es alienum vendatur quod de l. illa obes alienum cum excepti preter et illud tamen non deiciat precedens. s. obes alienum tam. § sub sequens. s. tam cum cogita. s. quod esse cognito debeat intervenire quando autem sit esse cognito hic. ff. de reb. quod subtutela vel cura. l. magis. et l. si fideiussor et fere prorum titulum. sed du tamen est contra similem collectione. nam in l. illa ob es pur ubi tamen ob es alienum. Item in titulis ubi dicit ordo sic hec quod si es alienum tam et ex re vendito permittere. ut ff. de reb. eo quod subtutela. l. i. § i. Item m. e. t. i. l. mag. sic hec et si es alienum. quod ita dominum alienato predii minoris permitto si es alienum et inveniat et hec est adeo vera si obreptum sit preto ri de ere alieno quod subesset et non subesset et stat venditio in re in tute ipsius iuris illa est adeo quod minor potuit rem illam acquirere directa venditate et hoc autem. preterea ple tutele contra tutorem ut in predicta l. mag. § preterea. Quartum est necessarium quando debet fieri venditio et propter es alienum. ut sit tutor presens et qui intrare sit tutor. Item sit presens tutor seu pres et non intelligas quod alter tantum sufficiat ut C. si propter publicas pensitationes. l. ult. et ff. de reb. eo subtu. vel cu. quando. Item sunt intelligas quod sufficiat auctoritas est liberis iudicis municipalis. ut alias sed oportet quod auctoritas ille iudicis intueatur quod habet cognitionem mixti vel meri imperii quia interponere decretum et auctoritatem etiam venditione predii minoris est de mero imperio ut notavi in principio libelli in rubrica illa que possunt esse iudices ordinarii et cetera. aliud est iudices non possunt decretum interponere. unde pecuniam quam in petit officium iudicitur a domino papa. vel a domino imperatore fuerit appositi quod possit decernere in eponere in venditionibus et libet tenuite fuerit quia alias non posset. ut ff. admini. l. cum q. et l. magistratus in solvere tamen facienda a debitore minori sufficit solus presens autem seu tutores ut instit. quibus alie. li. vel non. ut de min. l. aut pretor et est aliud in quod contra venditores restituuntur si probaverit se lesum contra solutores factas a debitore cum tutoribus vel patrons autem non restituuntur. ut C. si adversus venditores. et in predicta l. aut preterea quero quare quod sit ratio diversitatis inmutque. preterea. sic assignant preceptores nostri quod solo fit ab invito et ex necessitate emptio autem fit ex voluntate et ideo si restituitur minor et si maior sollempnitas intervenit. et non est mirum et adducunt ar. ff. de v. si. debitor. ff. in. de l. fidecommissa. § si debitor. ff. de min. quod si minor quero. oppinatur eis sic non ne iudicium reddetur iniustum. ff. de v. o. l. inter stipulantem. et si. j. colup. certe sic quare quod minor restituitur contra rem iudicatam. ut C. si adversus rem iudicatam contra solutores non restituuntur factas a debitore est. l. ipse restituatur contra solutores factas ab alio. ut C. si adversus solutores. preterea in iudicio licet reddatur iniustum quando datur restitutio. vero est quia potest esse quod minor omissit allegationes competentes et ideo restituitur non in eo restituitur quod ille ad iusticiam invito convenietur at in solvere facta minori a debitore et cum tutore se pretore non posset minor ledi in quia recipiendo a debitore pecuniam utitur iure communi et sic non in.

Fiat vel forte illi cuiuscumque iure sic fiebat

et C. de prediis minor. § ob. l. ob es

eius cum scriptum ut C. de in integrum restitutione l. non videtur et sic non restituitur si ipso amittatur si tamen restitutum quia quod legittime factum est non debet aliquo eventu sed veniri per restitutionem, ut C. de ad evitamentum et non eveniet dampnum, scilicet in consulto facultatis restitutionem indulgeri, ut ff. de min. l. verum. ¶ Quartum quod inveniat emptorem ei qui habet in l. illa magis puto ad l. et in l. illa eidem tanti sit ut fuit. ¶ Quintum quod pecunia illa per quam venditur predium que in utilitatem solvatur creditori et ipse hic dicitur maior qui tenuit creditor solutum esse, ut in predicta l. magis, § illud quoque. ¶ Septimum quod non sit obreptum pretori in aliquo de quibus mandatur alioquin venditio rescinderetur, ut in predicta l. magis, § plerique. ¶ Octavum quod predium illud sit in solidum minoris seu esse non videtur, ut ff. de rebus eorum qui sub tutela l. quamvis, § ultimo, sed hoc ideo dico quia si predium sit commune pro indiviso cum maiore alienari potest maiore provocante ad divisionem, ut C. de predi. min. l. ult. et in predicta l. magis, § ult. et hoc est quod quidam dicunt quia aliud obscurum quod ponitur in predicto titulo l. quamvis, § ult., nam quod excepi occasio, ut possit sed divisio predicatorum maiore socio provocante, propter hoc excepit casum primatum divisionem secundum non sed augeatur difficultas communis, unde agitur contra minorem quia iam necesse habet predium commune cum eo contra eum qui repetit communi dividendo et repetitur et cum debitore, ut ff. communi divid. l. communi dividundo. Habentur sunt prescripta ad hec secundum C. ad nominandum ipsi quia utile certa copiose quere infirma Domini in C. de predi. min. et C. si adversus venditionem minimum non omitto quia hodie per constitutionem domini Frederici si minor iuravit et vendidit nunquam potest audiri sed inveniat curatorem sui patrimonii sui non et hec est via similis, habet non tenuit, ut dicitur constitutio sacramenta puberum et sic glosavit sacramento interveniente antecedente de quo non vide de quo non [illegible] tuo vide pretor est non et tamen sed suum denegat auxilium, sed summa habet locum autem constitutionem, per l. i. C. si adversus venditionem sed cum constitutio illa sacramenta puberum hodie de novo facta venditio a minore et iuravit quod teneat non aliquo in contravenire possit vere quia constitutio illa est valde utilis ideo ipsi mihi opere insenda providi. Constitutio sacramenta puberum. Sacramenta quare de quo sacramento loquitur et ideo doctores quidem intelligunt de sacramento corporali prestito puta iuravit minor sic ego tactis vivo corporaliter ad sancta dei evangelia me contra hanc venditionem non venturum, ut C. si adversus venditionem l. i. et C. si minor se maiorem dixerit l. iii. in fine et propter hoc tota die tabelliones faciunt contrahentes iurare corporaliter ad sancta dei evangelia. Quero quid si verbo tenus iuravit et dixit ego tactis vivo est pro dicti vivum quod contra hanc venditionem non veniam et ideo si veniet contra iure civili sed iure canonico, si contra verbale sacramentum non venit minor contra id in iuncto casu quem invenit pretor animum per instrumentum, scilicet se maiorem licet quem corporaliter iuravit nullo modo veniet contra, ut C. si minor se maiorem dixerit l. i. Quero quid si dedit osculum pacis. ¶ Item quid si dedit fidem. ¶ Item quid si iuravit sic iuravit domino. Item quid si iuravit non sic iuravit anima matris vel filia in invenerit, nunquid est iuramentum. Ideo est iure canonico omnibus predictis modis et et si dicatur in verbo veritatis et et si iuret per religionis statum, ut videtur xxii. q. i. c. et iurabit et c. si aliquis causa et c. hemus et c. si peccatum et eadem causa q. v. c. q [illegible] et ignorantibus de sponsalibus c. consuluit et c. pretera lombarda [illegible] i. fugas de homicida. lib. ho. in fine pro hoc dici quod de iure canonico nulla sit differentia inter simplex verbum et sacramentum, ut videtur xxii. q. v. c. iuramenti et quod esse sacramentum servandum sit non vergit in interitum salutis eterne, ut extra de iure iurando c. si vero quod minor non

debet contra venire quia sacramentum videtur probabile licet quidam de rigore iuris civilis nullo modo excludunt minorem licet corporaliter iuravit et hec et colligunt ex verbis ipsius constitutionis sacramenta puberum sponte facta i. prestita. ¶ Puberum i. qui compleverunt xiiii. annum, ut instit. de tutelis et curatoribus l. alii dicuntur pubes a pube vocati i. a pudenda corporis nuncupati quia post in illa parte lanuginem ducunt, ut extra de sponsalibus impuberum c. puberes. Quid de impubere si iuravit et vendidit suum dotem nunquid potest venire contra. Ideo pluraque prudentes admittunt quod possit venire contra non obstante illo sacramento et hec ex verbis ipsius constitutionis colliguntur quod dicit sacramenta puberum q. de impuberibus contra est et cetera ad hoc ff. de iudiciis l. cum pretor. Item habet unum aliam presumptionem iure canonico quod puer intra annos xiiii. non cogitur et si iuravit non tenetur sacramentum, ut videtur xxii. q. v. c. pueri et c. pueri in c. causa q. iii. [illegible] et in libro qui legitur se desponsi de l. ut in fantes et ff. de iure iurando l. iurando § pupillo. ¶ Alii distinguunt refert de quo impube loquimur, si de illo pupillo qui non sit doli capax locum habet una allegatio quia ei etas que videtur ignorantia, ut C. de fal. mo. l. i. ff. de iure iurando l. quintusse. Certum si pupillus sit doli capax sicut in instit. et quibus malitia supplet etatem, ut C. si minor se maiorem dixerit l. iii. tamen licet iurare non cogatur tamen si iuravit non veniet [illegible] contra propter iusiurandum non propter constitutionem illam sacramenta puberum et hec lex probat ista pupillus doli capax scienter fallere in si veniet contra committit periurium cum tutela quod committit eum cadit infra pubes potest enim adulterii seu fornicationis talem est eum post pubertatem incipit, ut ff. ad l. iul. de adult. si minor. Item [illegible] iudex quod pupillus propter suum maleficium deportatur et sic tutela finitur, ut instit. de quibus modis tu[tela] finitur. In casu tamen in veniam quod sacramentum impuberis tenetur et et de doli capace intelligitur quia talia sunt si impuberes iuravit se daturum operas quas innere potuit quod dabitur actio contra ipsum impuberem vel extemplatum si pervenit: ostendimus iuravit vel inferum si fuit in libro vel nummularius alius dabitur actio contra ipsum factum puberem, ut ff. de libe. cau. l. ult. et ff. de op. lib. l. ut iuris iurandi et ille est casus solus in iure civili non ex iure iurando non delato datur actio licet delato iure iurando de iure communi datur actio, ut ff. de iure iurando l. nam postea, § ult. et l. si duo. ¶ Sponte ideo dicit propter sequentia verba que ponuntur in eadem constitutione per vim aut vel metum et cetera propter istud verbum ponunt tabelliones in instrumentis suis talis sponte non vi non coactus non dolo malo inductus fecit i. prestitit quia corporaliter iuravit vel prestita i. verbotenus sicut quod supra diximus. Quero nunquid pubes tenebuntur servare sacramentum suum sponte prestitum in distincte in omnibus dicunt aliqui quod sic quia l. ista indistincte dicit quod quod si contra sit talis quod de iure non valet in et sacramentum non potest ullum, ut C. de leg. et constit. non est dubium et ff. de pact. l. iuris gentium, § si paciscar et ff. de leg. l. si quis in quinque et C. de nuptiis autem quod eis. Ideo non tenebatur mihi causam servare quia quam minor et sic quidam in sacramentum representat ipsum maiorem vel aut maior possit venire contra et sic veniet, ut dixi quod si unquam causa captus hic denegatur in novam esse ullus iam melioris conditionis esse maiorem quam minor salvis quibus que i. notabimus. ¶ Super contractibus primo quero quod intelligatur hoc nomine contractuum et de quibus esse si verbo vis ad hec contractum accipies. in videtur ex utroque nascitur obligatio, ut ff. de verbo. si labeo et sic in his que agitur vel

gerunt no ut q loc. q fit illa q agunt ul gerunt
dic. l. spon. labeo. q. ro q dicent d dante .b. ex
una pte tm cont obligo. ut inst. d contrac. ze.
d contrac satum. z l. sigs argent. n q obligat ille
q recep contract. arracdcta. ut ff. d pecu [illegible] l. leges
comisso. Consuluit. qd d restact eruq cont tm ex
pto. ut C. d restact cu spon. q. r. o d qi contrib q ore
n sunt: ut inst. d oblig q ex qi contu. q. r. o d actoib
descedentib ex maleficio. ul qi q ado tollit p pactu
solu d no petendo q [illegible] p pactu [illegible] resuscita
buntq ut ff. d pact. l. si unus exargentarii. q pacta q
si g tollit p pactu nudu g z p i iurandu cu i oi iur
iurado satu pactu nudu intuent. ut ff. d iureiura
do. l. ult. cu e q illa n sint cot. q. Ite qd d obligati
onib descedentib ex variis figuris cau f qsdam ce
dit q aliq sit obligationes q ex varis figuris cau
descedunt q n co tinuis. ut. no. s. d codictoe fur
tiva. q. Ite qd sup actoib realib p [illegible] rei vedica
toe in publicia cu e qm hs actionib agunt q nlio
iur n obligat e ut inst. d actoib cu pncipiu
z [illegible] d inferis pl: qm q dicemi. rso. b nom contrib gna
lissime sumunt p oib obligationib descedentib ex ctu
ul qi ex maleficio. ul qi. z z prealib siles signifi
cat b d h ubo cot. C. d fid. instro. l. cot sile z uald
accedit q hz. ff. d [illegible] iudic. l. oez obligatioes sile
z in gnt. q i pviicia qs d lig ul d q l. re. te. lo. ze.
Ite qd si iner fec testm z iurauit se illd suatur. nu
qd potit mutare p sacmtu. rso. z b dico p cu po
q nemo cauere pot n z s lege inducere ne leges i suo
testo loc hant ut ff. de l. i. l. neo. fo q ambulatoria
e ultima volutas. usq ad supmu vite exitu. ut ff.
d donat. int vi. z ux. l. cu h stat cu inch q mag hoi
b debeat q. ut supme volutatis lib sit stil z li
bitu q tm n redit arbitriu. ut C. d sac. sa. ecc. l. i.
q. Tercio q2 ostitutio plenis loqr d hus cotib exqb
utriq oblig obitr ul satu ex aliq pte tm. ut in
donatoe b restactoe stiplatoe at in testo ex nulla
pte oblig i ducit. q. Rei h ubu ut gnale oms
i patoz eloq. ut z al. ff. d reb codit. l. i. q rei. z
ultimo tam z dit sit gnale z ista una re i uulgari
suo lz ali nom rei stare pot. ut ff. d rei ve. l. su
re. z C. u i re acto ali aliqtulu large. ff. d v. z
re signficatoe na i z in ipa [illegible]. pot
ficatib z d reb signficatis. Quare. qo. Qd si sup ali
is reb n suis puta si re aliena vedit ul dat ul
pmittat ul dat in dote ul in silib nuqd ht loc
ostitutio pa facie. n ur na ubu illd meu meu tuu
tuu ipi alte dno accu. ut ff. d rei ve. l. solu
q meu. ff. iii. d lg. sue ff. ad trebll. l. si legat
q sigs bon. ff. d relig. z sup. fir. l. ii. q inloc. S
i oiu rev z dicam obligari minore sic z ql ma
ior z q d [illegible] gnalr sunt ul satu de res sua.
q ad obligatoes q2 se obligat sic z al d ve uidet
fac lr sua q fuit aliena. sz de fac sua. q2 deligo
male suando. ut ist. d obligatoib q ex de nas. z
ff. d iudic. l. si fili. ul de satu res sua. i. ipi mi
q tu ad i comericia celoz. ut ff. d man. his q sus
tinuit z ali z hz sile lex co. d in uxris ht loc sigs
dicat domu sua vi. i rem s accipit domu sua siu
locata seu oducta ul gtis hita. ut ff. d iur. l. lex
co. q i. z ii. qo. Qd d actoib. rso. ade. ut ff. ad trebll.
l. si legatu q sigs bon. qo. Ego tetadis ista ubi qt spont
n hc sufficit si durit sacmta pub i spote fca sup
cotib i violabilr custodiatur g q te sacmta puber
fuer qm uiuit se n ittare cotu ut licita dic. qo. Qd g si
se aligd datur ul fcur n ur q pubes obliget q2 n
iuraut ut ostitutio dic. rso. ubi illa io ponut qt q
illa fit fca sacmti q iurat minor q cotu illu n rete
tabit. i. n veniet c. imo adiciet plus iuro me suaturu
z n retetatur eo e ipo q iurat p osequtia se suatur
na si retetet n suaret si suat no retat z sic ex psi
b pot z h colligo in silib fere ub na si i loco qa dem
gtau seu fuit debebat anno ut i eo loco aligd potu
n hret gal recte ager dimit s seu no ee cauis ita poi
tu hre z sic lz negata ubi a spont en ul negatis ur
affirmatiua pone. s. ofessoria h e. e in iuste phibe
ut ff. si serui. vi. l. si qm. q cu in domo. q. It zq pmit
tit vacua pos. i d i n pmittit fem nudu. s. solumo
i de pos. s pmittit cu bor. z sic fde ut po abeo
n aucter. ut ff. d. v. o. l. stiplatoes. omodissimi. z ff.
d ubo. signif. l. bor z sic q pmittit. z iurat q cotu
n retetabit ur iurare q debebit suare. na z lex ul.
de. d ult. l. i. z l. teos. na z illa ubi z i telligit sub
negatis affirmati. z eo. lego illi. x. si te his ins me
ruit. ut ff. iii. d lg. l. fidicomissa. q. si sic. z ff. d fidi
omissa libta. l. fidicomissaria libtas z si phibeo ttio
ut n inferat e violetia volet ingdi pone tu i fidi
induce te i pone i duce. ut ff. d acqr. p. l. psit dem.
spule. oia. qa fit arga. na si pnuciat te tua n ee tu
q. spea pnuciat te mea ee lz eo sit ubi. ut ff. d pau
rato. l. pop. z ff. d excep. rei iudicate. l. si int me
z ff. d uir. iur. l. si z si possion. q i. z si pnuciat p aliq
q n sit sui petetis n spea ur pnuciatu. ut sit lib.
ut ff. d libi. cu. l. diui fri q i. z ii. q. Inuiolabilr s.
qtu ad actoes si cot fuit tal q pareret actoes q2
uestit fuit [illegible] qtu ad exceptoes si tm excepto i duce
bat q2 erat pactu nudu. ut d pact. iur getu. q i. z ii.
q e i uiolabilr custodiat qtu ad exceptoes qtu ad
actoes. dic ut ff. famil. l. int coheredes. q i. ff. d
acq. re. do. l. stattuas. z ff. iii. d lg. l. e qs decedes q
nupta. q. Custodiat ag ul aqb. rso. ab illo i pube.
q sic iurauit ut n retetet ul si uult retetare d fco
uider i uiolabilr custodiat n audiedo minore. q. p iii. s.
ofessua d q tetat i ttlo q met ca. q. Vl metu. l. p z
c. i. p metu d cetra e hodie i ttio. ut ff. q me. ca. l. i.
z q dic d metu i tlligas q cadit i ostate. ut ff. d tis
act. intpotatis. z ff. q me. ca. l. otttu. z l. metu. q. Cu
z maiorib neqtinonia maleficiou faciat omissor.
De h pactis in e q h statute na si fiat pactu d n age
do ipo iur sublate sit ipe i iurie ado q nllc relige rema
net ado q z p pactu d petedo n resuscitat. ut ff. d pact.
si un ex arge. q pacta. q in g dic i littra seqti. extite
rit sit omny. s. qtu ad effm n itligas ipo iur q2
aliogn tollet ex toto ille ttlis. z ff. z C. q me. ca. si si
dicas q ad effm q bnficiu ptois pot actoe pmitiua
d maleficio ipo iur sublata restaurare. rso. pot na
ca supplodi i ciuile i honorariu fuit i uetu. ut ff.
d inst. z iur. l. i at ciuil e io dico ut tolla errore q pda

clxxvi

q dicit q hodie p istam constitutionem non habet locum tullius q metu.
vn glosat q tullius scilicet monitu subaudiunt ipso iure compo
sita litteram secundum quosdam et licet iam videam quaeritur an pupillus
licita colligi q sacramentum p vim et metum extortum alicui sit contra
ad effectum ut in hac constitutione et e ar. ex. x. de offic. deleg.
ex pueritia ex. x. de huius q metus causa platum ex. j. de restitutione
spolia sollicitet. ex. iii. q. me. ca. c. i. et ultima et inde. ca. xv.
q. vi. c. autem omnia tamen fit ar. ex. j. de iureiurando c. si vero de eo
ex. q. v. opulsio. ex. j. de resti. spolia. cum quis si ista. an si
bene videatur non tantum ad illos pro qui inducti in rex dicens
excelleret hug. cum opinione sequitur tancredus q iuramentum ni
si metum extortum nemine obligat tamquam contra ius
edictum q metus causa factum est tamen non leo. ut ff. q me. ca. l. i.
versum alan. et quidam alii notaverunt q sufficit metus unus hec
animum ad implendum q te obligat al. ii. ar. ex. iii. de empto
maiores. Tercium dicit q semper est obligatorium metu extor
tum quia est voluntarium licet metus precedat ut xv. q. i. merito quis
spontanea solo tollat pro causa tamen turpitudinem l. iii. C.
q me. ca. l. iii. Sed pars ista magis placet ut sacramentum metu
extortum obligatorium non sit dum vel sit talis metus q cadat
in constantem ut ex. j. de renunciatione cum in ut p. Gualfredi et
ex. ii. de iureiurando. ver. et ex. j. de iureiurando. C. puer q locum
habet in promissionis iuramentis sed in assertionis ad quam ista su
cedat nullus de aliqua conditione dici. ut xxii. q. v. tra. ne. ex.
iii. q me. ca. sacris. in quo casu intellige q b. xxii. q. v. sicut co
niectura. xxv. q. i. merito. et c. filia i decre. illa dum alexandro
de iure iure. suo non vult dare mariam dicendo si perse di
ret q iuramentum metu extortum non obligaret. quia possit ex
metus vanis sic glosauit tancredus et sic est nemo dignum q in
iuramentum p vim et metum obligatorie non in due sic non in aliis casi
bus imo dicit illicitum p iuramentum id q. vmit qui malum putat vnum
nisi q nunquam ad gratiam veniret. ut xxii. q. iiii. c. q sacrm
to. Secundo propter modum iurandi quia temere quia non habet tres com
tes quae debet habere iuramentum. s. veritatem iustitiam et iudicium.
ut xxii. q. ii. animadvertendum vel qui male iurat non putans
se peccare. Item si puer vel puella in domo patris iuravit.
patre contradicente p quam audivit. ut xxii. q. iiii. c. ibi. Tertio
propter causam ob quam iurat quia turpis est ut de herode qui iuravit exemplum q
dedit propter iuramentum caput Johannis baptiste puelle saltanti.
ut xxii. q. iiii. c. unusquisque. vel si iuravimus res factum bonum
dimittit. ut i. e. ca. q. iiii. c. q david. et c. iuramentum. nam in malis
promissis rescinde fidem in turpi voto muta decretum q incaute
vovisti non facias. impia est promissio quae scelere adimpletur ut
in eadem causa. q. iiii. c. i. et in malis promissis. et ar. ad id. ff. de v.
ob. l. generaliter. et l. ult. Quarto propter id p q iurat ut si p flos
deos. ut xxii. q. i. c. movet. Quinto propter tempus in q iurat
ut si in quadragesima. licet hoc de facto non servatur. ut xxii. q. v. c. decer
nimus. Sexto propter personam eius q iurat ut si clericus laico. licet hoc non ob
servatur in magnis in causis. ut xxii. q. v. c. nullus ecclesiastico. Sep
timo propter personam q iurat ut pupillus. ut xxii. q. v. c. pueri.
Octavo propter zelum iurantis ut si iurat de in deputate cum
electores. ut viii. q. iiii. nullus. Queritur quid potest q minor aliquis
vendidit et in vendendo fuit deceptus ultra dimidiam iuravit
etiam q non veniret contra nunquam audiri si velit in integrum restitui contra que
ex l. illa re maioris. Respondeo q non obstante iuramento nam
iuramentum adhuc prestat ut non veniat contra tamquam minor et sic fac
tum maiore. unde cum maior possit hinc beneficium legis illius si non
iurasset ita et minor si iurasset et vendidisset decepto ultra di
midiam hinc duo beneficia nam pretextu minoris etatis possit

remedium. ut dixi in ... [illegible]

et de iure contra hoc remedium. l. illius re maioris sacramentum q
in persona hoc operatur ut beneficium iuris spiritualis amittat non
tamen eius et ff. solutionem filia. ff. de condic. insti. l. q sub condit
contingat. sub iuris iurandi. et ff. de condic. et demonstr. hoc sep
tima et si duae servitutes in operatur vel ultra non tollas et in
stillicidia mea recipias licet ego remittam unam servitutem. s. quia
s. alteri tolle in alterum alia vti possis ut stillicidia
mea recipias. ut ff. de servit. urb. pre. l. si domus et ad id ff.
de servit. r. p. di. l. si in. Queritur quare quo ipse minor esset
maior et ipse potest venire contra cum aliquis contra factum suum venire non
possit et si de iure non teneat. ut ff. de adopt. l. post mortem
et ff. de servit. r. p. l. presidium. Respondeo hoc et sibi ipsi qui succe
dit sic et al. ff. de edicto. successorie. l. i. Item quod si minor fecit
pactum de futura successione et iuravit se non venire contra nunquam
audiet. Item quod si minor vendidit et ad illum certum fuit dolo
inductus et iuravit se non venire contra nunquam audietur. Item quod si
fecit pactum cum patre de bonis paternis ut non succedat et iuravit q
ut non veniret contra nunquam audietur. Respondeo in huius quoque et similibus
et dico minorem esse audiendum in eo casu maior audiretur si
non iurasset in minore audietur et si iuravit cum iuramentum non faci
at aliud non quam sit cum maiore. ar. quibus maior et si iuravit
set in casibus illis veniret contra quia esset illa iure reprobatum ut C.
de pactis. l. de quo tali. ut ff. de dolo eleganter. et C. de inoffic
t. si quis et sacramentum quia usque esset iure reprobatum et sacramen
tum non ligat. ut C. de leg. et constitutione non est dubium non obstat
l. ff. siquis a parentibus ma. l. i. quia possit quia lex illa corrigitur p l.
illam. C. de inoffic. t. si quis. vel si obtulit tamen quantum sat eum
vel loquitur in patre paciscente et recipiente et in filio. Queritur quod
si minor rem aliquam vendidit et iuravit quia habebit ratam illam
venditionem et rem aliam et rem esset alicui quae et servitus est nunquam ve
niet contra illos esset. Respondeo utique nam istud sacramentum ad alias personas et
ad alios esset non porrigitur. ut ff. de pactis. si unus. et C. res inter alios
acta et non solum quia obligatio absentis. ut ff. de effectu cum et de in tacito.
l. ult. et si mihi in uno casu remitteret Velleiano p aliis casibus
non nocet set in aliis. ut C. ad Velleianum. l. iubemus. Queritur quod si
minor servitute remisit et iuravit q non veniet contra non nunquam au
dietur. Respondeo non licet sic decepto ... ar. q servitutes non sit in bonis cor
poralibus vel possit celebrari ... tamen in bonis corporalibus et quae aliis
adheret et idem est ubi in re quia in constitutione ponit verbum generalis
simum. ut. s. dixi. Item quod si minor prestitit libertatem contra l. eli
eleganter et iuravit nunquam veniet contra. Respondeo quia certo libertatis nulla est non
sacramentum ut instituta. q. ma. p. vel no. Queritur quare ad hanc locum constitu
tio sive cum decreto sive sine decreto minor obtinet. Respondeo et dico q sic nam
l. antiqua. C. si adversus vendi. l. i. loquitur quia est decreto adhuc ut
l. illa nova. aliquid adiciatur ut ar. ff. i. de leg. si quis et ff. ad
municipalem. l. i. dicimus q constitutio locum habet et qui minor obtinet
sine decreto et sine curatore suo hoc per curatorem suum ideo et sic
quantum adhuc propter iuramentum l. q. e. i. C. de in. e. si curatore habens
causa correptione. l. quam voluimus istam novam sine distinctione
illas quia non est novum q pretorias l. ad procos absentis. ut ff. de
leg. restit. non est novum de hac quae ... cum decreto ... non constituto
ista legitur. no. et sine supplicans. sicut consulta. Queritur quare q mi
nor aliquis iurat se aliquid facere vel ... tamen ... esset non
procedit. nunquam obligatur. Respondeo non et ideo non sine causa posuit legis lator
super casibus. q. d. q esset secus tamen deus procedit alioquin ne dum mi
nor immo non maior obligaretur et si usque ueftita ... immo
obligatorie omnes per adiectionem sine causa. ut ff. de condict. sine causa. l. quam
et agentem ex illa obligatione obstante dolo exceptione. ut ff. de doli
exc. l. ii. multo fortius hoc non et minor est et nudum pactum ex solo est iur

obligetur

7 minido. n delato 7 n. ut. 3. dyn n cont acto s; tm pac
tu modu. induerit. ut ff. de uir. uira. l. ult. eo q uido
n obligatur q. ut p̄stito agi 3 eu l; eu nalr. ut ff. de
pactis. l. uir. gerum. h aut n nalr n ciuilr obligat
q mida ro n fac aliq debitore. ut ff. de doct. uida.
7 ff. de acq. r. do. mulq. It qr aliqs minor uendidit
r i uenditor illa e decept n ult dimidia. s. nimu no
tn i minimo q re n daret restituto. ut ff. de m. r.
scio 7 minuit q n ueniet 3 forte res ualebat. xx. ue
didit ipam p. xv. nuq̄d si petit suppleri istu peciu
audiet. ut q sit. p ar. l. ff. de uir. pat. l. adiget. s
suplat e qr e ipotente quieti solue pciu 7 sic minor
p uiciu n i curret. tunc 7 sic fuat sacutu q ph ut
ratu hre certu 3uum tn putant doctores tm q sic
sepe dem e sacutu repsentat ipm maiore g e ma
ior n audiret si ibe 7 uis fuit 3hetu 7 intellect q
n h in ueniret eu pciu loco rei suc. exceam. vm peredo
suppli pciu ut q cu in retinere cum 7 sic peci spe
tam inte 7 scitu q ubi. ut ff. de adem. leg. l. m. 7c.
de fidei. l. cu ui. qost qr minor ro illu certu
ullo uir ueniet. nuq̄d audet si aliq uir uelit 3uenire
pro. n l; sit 3. ar. ff. sigs eu. 7 sigs. s qsitu. ut tabl
lioes uni tpas faciut specificatoes i istris. 7. n ueniet
3 pceptu minoris etatis. qost si ulles dre q res eet
uendita unu dimidia 7c. 7 de filiis. 7 sic caute faciut.
qost qr si minor uiuuit petere curatore q abeo
n exiget roez sic sepe de fco 3tig nuq̄d ueniet 3. pro.
7 dico q sic qr ipi n potuit obligari ipo auctore. ut
ff. de lib. ar. l. g. l. aureli. 7 l. aurelio. 7 l. n solu. 7 ff.
de pact. l. tres frs. 7 ff. de neg. g. pop. si negm. 7 ff. de
ma. l. editor. s luci. It qd si fec pactu cu frib; p
bonitate patris inuentis adhuc 7 minuit nuq̄d ue
niet 3. pro. sic qr 3 bonos mores. ut 7 C. de pact.
l. ult. 7 ff. de doct. q da. qost qd si minor se imittit
n subeatur inuiia curatoris nuq̄d si e utir admittet
pro. hac qoez friuola reputo qr minores n pnt sub
ire inuiia curatoris 7 si uelit. ut ff. de decimo. l. spu
ru. s minores. 7 ff. de min. r. ho. l. adre pu. i minore
tn e qo 7 dr s; duplice intellectu q pcce sol; ei fare
gtis uir minidi. i. qr n opllet ul si opllit fac ei
gtis q n e p iur. ut ff. q sat da. co. l. ult. ultio
qr cu ista 3stitutiones si minor uendebat sm decto
an duui transferret. pro. 7 dico q n imo potat
minor uendicare directa rei uendicatione 7 si decetu
eet impositu 7 n eent oia suata. q indecto neccia
fr 7 hre mcdomini act. de tutore. ut ff. de reb; eo q
sub tu. ul cu. fr. l. mag. s ult. h taq ut illi ma. in
3stit. plen tractare puidi a addecta studiosos 7 p spi
catib; delinq. [red rubric: illegible]

Strat 3sultu aliud i rei e nom n mucio s; mgemna
3tinet eque 3hib; cuu mm. 3hi. uir pupilla 7
tutore 7 adultu 7 curatore. ut C. de intdco mio
pupille 7 tutoribus. 7 ult. 7 plt. 7 si 3hr tale mm.
nllm e. 7 filii 7 legitti n fr. ut ipdcs. l. 7 ff. de ritu.
nup. l. n e; illd qr q fit ro isti phitois. pro. illa qr
si mm. 3hrt cu pupilla sua. na pupilla illa n exig
7 roez amistratois 7 sic daret materia male amistra
re. vn ne istd 3tigeret io istd phibet. ut ff. de ritu.
nup. l. libtu. s seat. l. n solum. s h 7 indeam. m ad

hut loc hat h. sent 3sultu tot sr neccia. Iup mlsq
illa sit pupilla. ul minor. xxv. a. s scdm q ille fuit
tutor legittimi testamentari. ul datiui ul 3 dat cu no
tme n cuto ul curator 7 si dat sit uni e 7 sui ami
strer sui n fic de ul hec. ff. de ritu. nup. l. sigs tutor p
tota. l. 7 l. n solu imo 7 tutor q se filis excusatoib;
excusauit imo 7 i cam q tutor no e tn picul ad eu
spectat puta pupilla rapta ab hostib; 7 tn phibet
mm. 3hre pupilla sua retinere. ut i pdca. l. sigs tutor
certu si aliqs n sit tutor s; curator negu gessit. l'alia
ul fuit fideiussor tutoris ul forte fuit magistratus q no
minauit tutore isti pfs. bn 3hre. ut. C. de intdco. mio.
l. ult. 7 ff. de ritu. nupt. sigs tutor. qo 3; qr etia illu
q pcuratore gessit ul i negotioz gestoz. na n ut q
isti pe; 3hre na h e ro. phitois isti mu. ne forte cito
mio. n exigat ro amistratois. ut ff. de ritu. nupt.
libtu. s seat. s; q pcurator negocia gerit tn redde
roez amistratois. It tur 7 negoz gestoz. ut ff. de eo
q p tuto. l. i. 7 ff. de neg. g. l. cu pat. g cu eade ro
is i. ut. ar. C. de ostitu pec. l. ult. 7 ff. de i iusto rupto.
t. l. m. 7 ff. de fidei. lib. l. cu qi. s infirmoli. pr. notaul
py. h io 3tige pp hodiu hodiosu eni fuit istd sent 3.
pp ipos tutores 7 curatores sic macedonianu pp ipos
creditores. vn si restringit n e mir cu hodia sit restri
genda. ut de libis. 7 ptl. l. e qda n i talib; pcedmi de
filib; ad filia. ut ar. ff. de pen. l. interpratione ul roes
legu n sr sep sufficietes. ut h 7 al. ff. de h. ius q no.
in fa. libor. qost sic phib; seat 3. mm. 3hi uir
pupilla 7 tutore adultu 7 curatore sic phib; 7
cu filio tutoris 7 curatoris. 7 cu nepotib; ipoz 7 cet
ut ff. de ritu. nup. l. seat 3sulto tutor aut 7 cura
tor filia sua pupillo 7 adulto dare phr. ut C. de
int. mio. l. curatore. 7 ff. de ritu. nup. l. libtu. s tuto.
qo s; qr q sit ro pro ipmu e na qr phibet ipmo
cum roes alligatu q ro in eo cau no hr loc l; e pu
pill ul adult hat filia tutoris ul curatoris nuq
pp uxore dimittat qn exigat cautu. 7 ysi forte sit
aliqs martellus. q ado tm uxore q 3 ipi uolutate
nich facet sic scio de qbzda 7 ineis loo hr aut; pp
h derelinqd ho patre 7 matre adhebit uxori sue de
uir tn coi ql; mart q e ue mart n timet uxore
sua s; ab uxore timetur. qost q dico de filio tuto
ris 7 curatoris. n nepotib ide intelligas 7 de hrede ge
neo. ut ff. de ritu. nup. l. libtu. s i. s; qd si filis se fuit
tutor. ul curator nuq̄d pupilla ul adulta 3hret
cu patre tutoris. ul curatoris. pro. n fri tn suo po
tr nube. ut ff. de ritu. nup. l. n solu. s h 7 si fili.
s l; sic seat 3. phibeat mu. i eaib; tn rb; seu
in. mu. recte 3hr qs notabim. s; unu nota q
ista phitio seat durat 3 pt. xxv. a. usq; doni co
pleat oli ut ul an hodie 3timu qdrienu. ut. C. de
de. pir. al m. r. l. si pris. fr e ca igb; mu cetu ten;
pm qn tutor ul curator reddit roez amistra. tute
le. ul cure 7 satisfact fit an. xx. v. 7 3timu qdrie
nu. ut. C. de int. mio. l. si patis fr qn pat h uoluit
q cu q decedet date uoluit in uxore ilk tutori
u 3 7 de alio q par effectois ca suspitoez fraudis co
mouet 7 sume aute effectois tenutu hui nuptie
3cedede fr. ut ff. de ritu. nupt. l. n solu. s de illo. 7c.

l'alia n ... pupillo ... tutore ...
... 7 negoz gestoz
... 3plecti
de in i tege ... l. ... xxix.

d incdo. c. eo. l. si patris tui quis ipetrint. ut C. d' inti tuo. l. si tutor. et sic phibet iurm. sic et phibet sposalia. ut ff. d ritu. nup. l. offo. § quis. l. 3 dcm. sic etiam n tenea et ubi sit legitim. ut dixim tam et ptit alia pena. qr accari pot d adulterio. ut ff. ad. l. iul. de adult. q pupilla. ad leg. c. anno- dem est et aliud senatus consultum ab tamen. seu pesa- amola et pisla consulib; tpib; dum uespasiani q p uaca n amolamti seu pesamti q phibuit ne aliqs eaq fr edum qs uedat ul legat ul distrahit ca negociadi et pea ipotr o facientia ille q emit cogit duplum qd emit fisco inferre uedariq irrita sta quod aduedim oce. na si preciu dedit uedtor eptor ab illo recuprt et loc ht sui domi fuit uedtis sui fuit ahen. ut ff. d o ept. l. sciat. et C. d edificiis puatis. l. negociadi. ff. i. d lg. l. cetera. Jt h sctum o. ht loc sui in urbe roma. sui in alius ciuitatib;. ut ff. d leg. i. l. cetera. § h sciat. jt loc ht h. sciat. o. n tm ad edes. si. et ad balnea. l' ad aliud q 3 edificium medib; i tribus. ul popinas cr redit. ut ff. i. d lg. l. cetera. § h scat. o. n tm ad edes.
Jt d ultis reb; pbs qri an psit uedi ul legari q sr i domib; puta d columpnis d marmorib; d tegul d ligs d hostiis. d bibliotecis. i. loc u reponebat libri vl dr biblia uolum librorum. recha. i. portio d cancello omi tauis. i. locus q bz da et cadecis sibi. d aq ductu et salit ul ordinarius. i. tabul pictis. et d tantis na aut adhereret seu i sum st edib; et tc ht loc sciat o. ut n uedi n legari possit. aut n adhereret n st affixa et tc uedi et legari psit. ut ff. i. d lg. cetera in pn. et §.
Jt h phibet legari. s 3 ista sic phibeat tm si dns i ead ciuitate d una domo in aliam uellet pda tifere d una ciuitate i aliam. ut C. d edificiis puatis. l. negociadi. et l. sigs pt hac. et ff. i. d lg. i. l. cetera. § si. et sigs ad op insin. q. s; hunc opporit d eo q legit C. d opis pu. l. neo. na i dr q n sit licitu alic pda facere sin consensu pncipis et q o fecit punit pena vi. librarum auri. et eo. n obstante. q. i. illa lege n d reb; q p illi tifereret. s 3 d reb; q erat ciuitatis ul d reb; q erat destinate alic usui. qi h e i tellect leg ille fuit aliq op i ciuitate beneuentana puta theatrum uolocenita ille cohe et facere aliud ul in ead ciuita te ul i alia sui consensu pncipis etc n psit. s; l 3 dcthe psit d una ciuitate i alia ut dixi et psi legare ad op ciuitatis i cui territorio n fu nich legare psit. ut ff. i. d lg. l. cetera. § sigs ad op. Jt l 3 in adh oce- dat q psit cohe d una domo i alia ut dixi legu te tm n psit ut legatario sit licitu tqr sit ro as signat q n e legatari utilitas; et quin possor fueiut Jt et si domi cois leget utq; alia domi aliq spal n pot d coi tiifferre ad spalet marmora et d mada to testatoris. uerum extimato pstabit. ut ff. i d lg. cetera. §. Jt qri pot et § si duob;. Jt sigs d ciuitate uellet accipe marmora et port in pdio rustico et fac magnu palatiu punit qr loc ille pu. ut. C. d edificiis puatis. l. sigs pt hic. s; qr qr ista phibeat. pro. ne ruinis urb. ul loci puta ca stri ul uille deformer aspect. ut C. d edificiis pua tis. l. negociadi. imo illi q hnt domos ruinosas compelluntur p psides illas refice. ut C. d edificiis pua

tis. l. sigs pt. ad senat. c. cui nom n habemus. Jnit aliq committet adulteriu sic sepe d pupillo q potit d adulterio accari et ut q isto cime sit pu. ut inst. d pu. iud. et ff. d pu. iudiciis. l. i. uer tm se. c. cui nom n hem statuit ut p o dcr accusato ma rito sio dcr ptr uolens pea sia pito et auuclo cenci peul ab accusatore adulteriu phibet. ut C. ad l. iul. d adult. l. si ecrecit. s; l 3 qda sic adiqiunt q sciat o sic loqr uer tm eo q scat h cui indurtq marit et pri adie diuorcii. i. lx. dies utiles psit marit p pea pr filia q i potitate h accusare adulteriu et si i. illos dies utiles n accant ulti n audient. ut in pdca. l. s e. et C. ad l. iul. d adult. l. abolitore q aut d ste primo et auu clo adiect n e h sciat consultu. s; p constitutiones, consultu ni. ut i pdca. l. quis. q aut illi dies sit utiles. tis ff. ad. l. iul. d adult. l. utiles. § lx. et C. ad. l. iul. d adult. l. uir marit. s; l 3 qda notauint ut aml ad ultriu accusatio dcr cui caus ps. p. l. pdcas quis tm ue ti puto q e pt illos glu admittat. ul sic scat q e cui adultriu sit pu. p o oputet ill accusato et q dic ueni genitoris aut peul an pcipui et c. intelligas cim n tm intelligas q, iug admittunt et sile hes all si aliqs egit in. bo. rap. dr q denegat ei accusatio legis iulie d ui. q puata sub audit intim dou puata agit ac tores. ui. bo. rap. et sic i telligun. l. ff. ui. bo. rap. l. cu ptor. § h edco. p. l. C. qn ciuil actio pudicet. e. l. uni ca. ipso sufficiat tetigisse ad notitia ipsi. sciat. q d accusatore adulteriu i libello accusatorio sui abun. et c. tc i suma ad. ad. l. iul. d adultio. ad senat. c. Nuc aliud se. c. cui c. nom n habemus. nom n hem. et e utile et ht loc erga ultis si hodie ita faciles q qu aliqd dnt ita ee et q alia pte negat dno pea ut se ponam pig q ita e et sic ponit. et sic aliqn ulta suplices ulta admittit aliqn ipta in dices sic coercet condepnatione. sciat phibuit pecunia uide. i. ponere hmi pigna sui pecunia sui qd aliud ut nom pecunie large sum ut. et al. C. d consti. pec. l. ii. ad eo uerunt h sciat o. ut n dcr acco n i duob; casib; qn cu uesceedi et ca uirtutis concedere. ut ff. d a leatorib;. l. ii. et l. qb;. et l. q i conuiuio q exempla excepciua qda male i telligunt et sic cu uescedi puta si dnt ego pono x. sol. q ego comedo plus q tu. iste i tellect mal qr ia in uitaret hoies ad ingluuie. s; ita intelligas cu uescedi. puta dico aliqd ee uer tu negas ponimus pig ul. x. sol. ponim. et p comededo q q eqs obtinuit isti. x. sol. ponit i conuiuio tc sciat ad misit qr illa pecunia ponit i conuiuio et h e i ductu cu recreationis. Jt aliud exemplu sat leue pon m. x. sol. q ego canto plus q tu. q ego iacio pilu plus q tu. q ego te i salliedo ul luctado uica et h io ut hoies fiat strenui i pdcis legib;. ad se c. cui nom non habemus. st et aliud s. c. e nom n hem q uiltate cotinz et loc ht p suis fugitiuis. q. se. c. iniucta st. pdcta spm ne fugitiuu recipiat ab aliqb; sui dns pdictos sui uillicis. ut st castaldiones sui peuratorib; possint ut st balini. Jt c edicm q iniucta statuit i recipie te. ut ff. d fugitiuis. l. i. s; q erit iniucta qui glosat

